

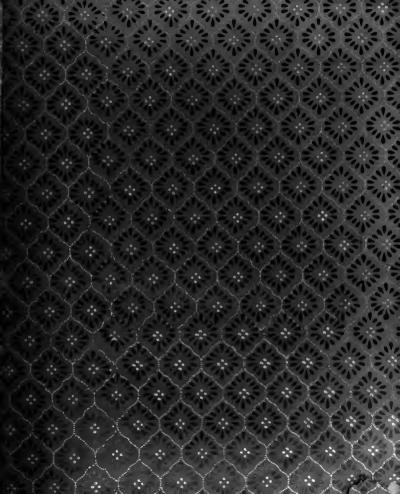
VI. E. 42 4 Voca

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K.K. HOFBIBLIOTHEK ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

7. E. 42. 4 Vol.

URKUNDENBUCH

für die Geschichte des Niederrheins

oder

DES ERZSTIFTS CÖLN, DER FÜRSTENTHÜMER JÜLICH UND BERG, GELDERN, MEURS, CLEVE UND MARK, UND DER REICHSSTIFTE ELTEN, ESSEN UND WERDEN.

Aus den Quellen

in dem Königlichen Provinzial-Archiv zu Düsseldorf und in den

Kirchen - und Stadt - Archiven der Provinz,

vollständig und erläutert, mit 23 Registern und Siegel-Abbildungen herausgegeben

von

THEOD. JOS. LACOMBLET,

Kinnel Prause, Arrhivenths and Babliothekar,

ERSTER BAND

(IN EWEI ABTHEILUNGEN)

von dem Jahr 279 bis 1200 einschliesslich.

DÜSSELDORF, 1840.

Gedruckt bei J. Wess.

(Elberfeld, Schönian'sche Buchhandlung in Commission.)

7 E 42

SEINER KÖNIGLICHEN HOHEIT

FRIEDRICH WILHELM

KRONPRINZEN VON PREUSSEN

IN HATEBURAVIGETED EMPFIRCUS GEWINNET.

VORBERICHT.

Der Herausgeber eines Urkundenbuchs sieht sich, am Ziele seines mühevollen Unternehmens, nicht mehr in der peinlichen Verlegenheit, dessen Werth au und für sich erörtern zu müssen. Allein das Anerkenntnifs, welches den Urkunden als der vielseitigsten Quelle und sichersten Stütze auf dem Gebiete geschichtlicher Forschung zu Theil geworden, hat ihm auch eine ernstere Prüfung, eine sorgfältigere und planvollere Behandlung, als sich in älteren Druckwerken kund gibt, zur Pflicht gemacht. Es ist indessen dem mit diesem Zweige der Literatur befreundeten Leser nicht minder bekannt, dass die Aufgabe selbst mit guten Grunden sehr verschiedenartig aufgefalst werden könne. Nur erst im Laufe der Zeit haben die Fürstenthümer ihre Abrundung gewonnen, daher es für die älteren, überall vereinzelten, Urkunden in Beziehung auf den dem Buche zu gebenden örtlichen Umfang an einem festen Anhalte gebricht; für keinen Staat, selbst für keine Provinz läfst sich noch ein Urkundenbuch gestalten, das nicht schon in geringerm oder größerm Maße seine Vorgänger hätte und demnach anf die Frage führt, in wie weit diese zu berücksichtigen; es kann als selbstständiges Ouellenwerk unabhängig von geschichtlicher Darstellung und Verknüpfung, oder in Begleitung und zur Stütze einer solchen Arbeit auftreten; in seinen einzelnen Theilen endlich ist es einer mannigfachen Behandlung empfänglich. Wir erwarten daher bei dem Erscheinen eines neuen Diplomatars, zumal wenn es auf einen bedeutsamen Grad von Umfang und Vollständigkeit berechnet ist, von dem überall befolgten Plane unterrichtet zu werden; und der Herausgeber sicht sich zu diesem Nachweise um so mehr veranlasst, als er manche Erörterung, die zum öftern bei den Urkunden hätte wiederholt werden müssen, diesem Vorberichte aufbehalten hat.

Die wechselvollen Ereiguisse, welche seit der Neige des vorigen Jahrhunderts die Fürstenthümer am Niederrhein betroffen und ihre alten Gebietstheile bald zerstückelt, bald verschmolzen, hatten den Landes- und Corporations-Archiven ein gleiches Loos bereitet. Geflüchtet ruhete das erzbischöfliche in Arnsberg; einzelne Theile desselben waren in Folge des Friedens von Läneville und der Beschlüsse der Reichsdeputation mit dem ostrheinischen Gebietsbezirke des Erzstiftes an das herzogliche Haus Nassau-Usingen, andere an die französische Behörde ausgeliefert worden. Die alten Denkmale der zahlreichen geistlichen Stiftungen in der Stadt und dem Erzstifte Cöln, so wie der angrenzenden Fürstenthümer, so weit sie nicht geflüchtet und verdunkelt waren, wurden nach den neu gezogenen Departements-Bezirken getheilt, andere, die sich auf ostrheinische Besitzungen bezogen, an die Regierung des Herzogthums Berg abgegeben, welches letztere, während der Dauer kaum eines Jahrzehends einer fünfmaligen Gebietsveränderung unterworfen, zu keiner würdigen Beachtung derselben hatte gelangen können. Nur die Landesarchive von Jülich-Berg und Cleve-Mark hatten in ihren einsamen Gelaßen, jenes zu Düsseldorf, dieses auf der Flucht, glücklich ihre Integrität bewahrt. Mit dem neuen und innigern Wiederverein dieser deutschen Mutterlande wurden auch iene ehrwürdigen Zeugen einer grauen Vorzeit sorgfältig wiedergesammelt und unabhängig von Bezirkseintheilungen, welche Verwaltungszwecke der Gegenwart herbeiführten, in selbstständigen Instituten der Geschichte und Wissenschaft gewidmet. Dem Königlichen Provinzialarchiy zu Düsseldorf sind demgemäß die Archive der auf dem Titel d. S. genannten. durch gegenseitige und enge Beziehungen seit einem Jahrtausend verflochtenen Fürstenthümer, mit den einbegriffenen Stiftsgebieten, Corporationen und Städten ungetheilt und in möglichst erreichbarer Vollständigkeit überwiesen worden, wodurch ein Verein auf geschichtlicher Grundlage erwachsen, der auch für den Umfang dieses Urkundenbuches maßgebend ward. Nur in Ansehung der gefürsteten Abtei Stablo-Malmedy wurde, obgleich deren Archiv auch in dem hiesigen Institute aufbewahrt wird, einer Ausnahme Raum gegeben, da jene Landschaft, jungst erst und nur theilweise mit den Königlichen Rheinlanden verbunden, in alteren Zeiten wenig Beziehung zu denselben gehabt, und deren Urkundenschatz in dem zweiten Baude der ampliss, coll. you Martene und Durand ziemlich richtig abgedruckt ist, neuerdings noch ergänzt in "Ritz, Urkunden und Abhandl. zur Gesch. des Niederrheins u. der Niedermaas."

Schwieriger erschien die Frage, ob und in wie weit die schon bestehenden Diplomatarien unseres Spreugels zu berücksichtigen seyen: eine nähere Betrachtung dieser letzteren mußte zur Lösung führen. Sowohl für Cöln, als für Jülich-Berg hatten sich bereits im 17. Jahrhundert zwei Männer gefunden, die begünstigt durch ihre amtliche Stellung und aus reiner Liebe zur Sache die Bildung einer umfassenden Quellensammlung unternommen; allein beide, Johann Gelenius, Generalvicar und Mitglied des Dom- und Apostelnstifts zu Cöln, und Joh. Gotfr. v. Redinghoven, Geheimerrath und Archivar zu Düsseldorf, ließen das Ge-

bäude, wozu sie den Grund gelegt, unaufgeführt. Die Sammlung des ersteren ward das Erbe seines Bruders Aegidius, welcher sie beträchtlih mit Urkunden, Chroniken, geschichtlichen Berichten und Aufzeichnungen aller Art bis zur Zahl von dreißig Folianten vermehrte und in diesem frommen Eifer alles Erreichbare, selbst was aufserhalb des Sprengels seiner Aufgabe lag, zusammenfaßte, Prüfung und Sichtung künftigen Tagen vorbehaltend. Bei der fortdauernden Absicht, die Geschichte des cölnischen Kirchenstaates durch ein großartiges Diplomatar begründen zu wollen, nahm Gelenius in seine vorgängigen Schriften über Cöln und einzelne Geschichtszweige desselben nur wenige Urkunden und zum Theil nur im Auszuge auf. Seine Metropolis kam indessen nicht zu Stande und die Stadt Coln erwarb später ienes beträchtliche Manuscriptenwerk, bekannt unter der Bezeichnung: Farragines diplomatum, dessen vollständige Benutzung von dem städtischen Vorstande freisinnig dem Herausgeber gewährt worden. Nach Gelenius förderte gleichsam ein Zufall eine Anzahl cölnischer Urkunden zur Oeffentlichkeit. Unter dem Erzbischofe Max Heinrich hatte sich der alte Streit wegen der hoheitlichen Rechte des geistlichen Fürsten über die Stadt Cöln, beziehungsweise wegen Unmittelbarkeit der letzteren erneuert und zu gegenseitigen Rechtsausführungen Anlass gegeben, welche Seitens des Erzbischofes durch die 1657 erschienene Apologia mit ihren 134 Anlagen vertheidigt und zuletzt durch Bossarts bekanntere Securis ad radicem posita vom J. 1687, worin die Anlagen der ersteren wiederholt und auf 175 vermehrt worden, erschönfend dargethan werden sollten. Diese Anlagen bestehen zum Theil in Auszügen aus Schriftstellern und Actenstücken des Prozesses, zum Theil aber auch in sehr werthvollen Urkunden. Allein nicht blofs Mangel an diplomatischer Genauigkeit, welche überhaupt von jener Zeit und den Editoren nicht zu erwarten steht, sondern selbst absichtliche Verfälschung * vernichten fast in diesen Abdrücken ihre Branchbarkeit; sie sind überdiefs an den Faden einer weitschweiftigen, völlig ungeniefsbaren Rechtserörterung geknüpft, aller Ordnung unter sich entbehrend. Außerdem gehören diese so wie Gelen's Schriften zu den jetzt seltenen, jene wegen der

So heißt es in der merkwärdigen Urkunde Nr. 433 d. S. gleich im Eingange "Burgrauium coloniensen" und es ibt bei Bosart Nr. 28 "nostrum" weischengeschoben, um die Abhängigkeit des Burgrauium coloniensen" und des ist bei Bosart Nr. 28 "nostrum" weischengeschoben, um die Abhängigkeit des Burgrauius) una nobiscum bannum indicii ab imperio tenet in quo banno talis est uis" ward aus gleichem Grunde dahin verändert "guod uan nobiscum bannum indicii in indicio teneat cum in suo banno talis sit vis." Und vorher in der Stelle "Nos tandem quia nobis de indicio huismodi non consstiti" ward "nobis" gelüscht, weil es präjudicitleh gewenen zu gestehen, daße dem Erzbischof von der Verfassung dieses Gerichten sinchts bekannt war. Ferner, wo die Einführung der Schöffen zum Anne des Burggrafen gezählt wird, ward von den Worten: scabinos a scabinis detectos, "as seabnis" unterdrückt.

geringen ihnen zu Theil gewordenen Beachtung, diese aus dem entgegengesetzten Grunde einer weiten Verbreitung.

Auch Redinghoven sammelte mit gleichem Eifer und in seiner Stellung als Archivar mit noch größerm Erfolge. Seine aus Urkunden, Chroniken, Collectaneen und Aufsätzen aller Art vereinigten Materialien bildeten, unter Mitzählung einiger später fehlenden Bände, eine Reihe von 78 Folianten, welche Churfürst Carl Theodor auf Anstehen und für die Akademie zu Mannheim von Redinghovens Erben erwerben liefs. Von dieser Sammlung, welche jetzt in der Königlichen Central-Bibliothek zu München aufbewahrt wird, enthalten die Bäude 17 u. 18 Auszüge aus der Geleu'schen, und es fehlen die Bände 25, 26, 36, 41 u. 70; wahrscheinlich eben diejenigen, welche in früherer Zeit schon in andere Hande übergegangen, jüngst dem Provinzialarchiv zu Düsseldorf verehrt worden. Redinghoven erschöpfte seine Kräfte, indem er an die Ausarbeitung des Einzelnen, an die Geschlechtsfolgen der Grafen und Herren des Landes gegangen und hinterliefs selbst diese Früchte seines Fleißes als Manuscript, hauptsächlich in dem Bande 42 bis 46 seiner Sammlung. Zu Mannheim fand sich bald ein Mitglied der Akademie, Joh. Jac. Kremer und nach dessen Tode Andr. Lamev, welche daraus die bekannten "akademischen Beiträge zur Gülch- und Bergischen Geschichte," nämlich die genealogische Geschichte der Herren von Heinsberg, der Grafen und Herren von Limburg an der Leune und an der Ruhr und der Grafen von Jülich und Berg in drei Quartbänden 1769-81 an's Licht gaben. Aus dem übrigen reichhaltigen Urkundenschatze hob Kremer noch eine Anzahl aus und fügte sie unter der Aufschrift "Cölnische Urkunden" dem zweiten Bande an. Das Archiv, welchem Redinghoven vorstand, war auf Jülich-Berg beschränkt, die zahlreichen Deukmale der alten Klosterstiftungen und benachbarten Dynastien, welche seine Sammlung enthält, konnten ihm nur von fremden Händen, die sich eben dazu bereit finden liefsen, in älteren oder neuen Abschriften mitgetheilt werden, zu einer Vergleichung mit den Urschriften, Prüfung der Echtheit, Ermittelung der Personen und Orte, worauf sie sich beziehen, war es nicht gekommen. Auch die Herausgeber leisteten in dieser Beziehung fast nichts und es fällt ihre gänzliche Unkunde des Landes noch minder auf, indem sie die Ortsnamen, wie sie in der Urkunde geschrieben, in die Ueberschrift aufgenommen, als dadurch, dass sie einige derselben nach Muthmassung neu getauft. So heifst es z. B. bei den Urkunden des dritten Bandes, Nr. I. Kloster Werthen statt Werden, Nr. II. III. Kloster des h. Suiberts statt Kaiserswerth, Nr. IV. Kloster Altenmünster, eine Verdeutschung des "monasterium vetus," die nie üblich gewesen. Ebensowenig ward der Echtheit ein prüfendes Augenmerk geschenkt, und es wird z. B. die so eben Nr. I. erwähnte Urkunde Karls des Großen für

Werden, obgleich früher schon mehre Male gedruckt und verdächtigt, ohne alle Bemerkung wieder aufgenommen, unter den cölnischen Urkunden Nr. VIII. die offenbar untergeschobene des Erzbischofs Anno für Neufs von 1074* arglos abgedruckt.

Lange vor Kremer hatte J. C. Dithmar, Professor der Gesch, zu Frankfurt an der Oder, den Plan gefast, eine zweite Ausgabe der Annalen von Teschenmacher mit einem Codex diplomaticus für Cleve-Mark begleiten zu wollen, und bereits 1714 ein Hofesschreiben erwirkt, welches die Regierung zu Cleve anwies, ihm aus den dortigen Dokumenten durch den Archivar Wortmann Nachrichten mittheilen zu lassen, auch den Städten in Cleve-Mark ein Aehnliches in Betreff ihrer Privilegien zu befehlen. Der Archivar hatte, da von Hofe allerdings Vorsicht empfohlen worden war, Bedenklichkeiten geäußert, worauf Dithmar erwiederte: "Wass den Codicem diplomaticum betrifft, so vermeine nicht dass bey vielen Diplomatibus möchte bedenken seyn, indem selbige meisten theils auss gedruckten Büchern, Lünigs Reichs-Archiv und gewechselten schriften super successionem juliacensem gesammelt habe." Bei den Städten ergab sich das Hindernifs, "daß kein Schreiber zu finden, welcher die alten Schriften zu lesen geschickt sey." Unterdessen hatte Dithmar sich verpflichtet das Manuscript zu Pfingsten 1718 fertig zu liefern und klagte daher bei Hofe, dass er durch die fortdauernde Zögerung nicht nur das bedungene Honorar einbüssen, sondern selbst zum Schadensersatze für die von dem Verleger bereits gemachten Anschaffungen angehalten werden würde. Ein dringenderer Hofesbefehl an die Regierung drückte weiter auf die Stadtvorstände und diese sammelten und übersandten nun, was sich an älteren Abschriften in ihren Archiven auffinden liefs. Dieser Entstehungsweise entspricht der Inhalt des Dithmarschen Codex.

Aufser den bisher aufgezählten, dem Sprengel des vorliegenden Urkundenbuches eigen ds gewidmeten diplomatischen Werken, gibt es eine Menge, welche einzelne demselben augehörige Urkunden beiläufig aufgenommen. Für die der Maas zunächst gelegenen Theile sind die (unkritischen) Opera diplomatica von Aubert Le Mire und die sorgfältigere Amplissima coll. von Martene u. Durand; für Geldern das, zwar nur aus gedruckten Werken, aber mit gelehrter Beurtheilung und Erfätterung, zusammen gestellte Charterboek der Hertogen van Gelderland von P. Bondam und der zum Theil aus Urschriften geschöpfte Codex dipl. zu v. Spaen's oordeel-

Abgesehen davon, dafe das angegebene 1. Jahr des Pontificats Gregors VII., so wie das 18. des Königthuns Heinrichs IV. auf 1073 nicht 1074, das 20. des Bisthuns Anno's aber auf 1076 (wo er sehon todt war) hinweisen; dafs die aufgeführten Zeugen meistens erdichtet sind, dem 1074 war nicht Berengerius sondern Bibo oder Bipo Bischof von Tull, nicht Ansfridas sondern Wilhelm Bischof von Uetrecht, nicht Magenardus sondern Imadus Bischof von Paderborn: die ausgebildete städtische Verfassung, wie sie dort angegeben wird, die Nauen Hackenbroich und Langenseiss (vergl. die Note zu Nr. 414 d. S.) gebören auch dem 13. und selbst dem 14. Jahrhundert an.

kundige Inleiding tot de Historie van Gelderland; für Westphalen die bekannten Werke von Schaten und Kindlinger, und in Beziehung auf die pfalzgräfliche Geschichte die Origines Palat. von Tolner und die erläuterte Reihe der Pfalzgrafen von Croll, überhaupt aber Lünigs Reichsarchiv und der dritte Band der Acta acad. Palat, hist, zu nennen, während die übrigen größeren und kleineren Schriften früherer Zeit, welche eine oder ein paar cölnische Urkunden enthalten, hier übergangen und, wo es nöthig schien, in den Noten augeführt werden. Unter den Werken neuerer Zeit steht Günther's Urkundenbuch obenan. Zumeist dem vormaligen Erzstifte Trier angehörend, erdehnt sich dasselbe jedoch über jene Grenze hinaus, dem Umfange des Rhein- und Mosel-Departements folgend, welches rheinabwärts über die Cantone Rheinbach und Bonn bis in die Nähe der Stadt Cöln reichte und also einen Theil dieses Erzstiftes und des Herzogthums Jülich in sich fafste, deren übrige Bestandtheile mit Geldern, Cleve und Meurs das Ruhr-Departement bildeten. Befremden müsste es, den nur erst seit wenigen Jahren, ohne Rücksicht auf früheren Landesverband, gezogenen Verwaltungsbezirk zur äußeren Begrenzung eines nur auf Vergangenheit hinweisenden Werkes gewählt zu sehen, wäre nicht Günthers Arbeit als ein Unternehmen entsprungen, das nur dem ihm untergebenen Archive selbst gewidmet seyn sollte und, als das Gebilde französischer Departemente an den Ufern des Rheins schon wieder verwischt war, durch die mit dem Wiedergewinn des deutschen Mutterlandes neu erwachte Liebe für heimathliche Geschichte an's Licht gerufen ward. An Günther reihen sich die von Ouix edirten Monographien über Aachen und dessen nächste Umgebungen, und die Urkundensammlung an, welche den 3. und 4. Band der von Binterim und Mooren herausgegebenen "alte und neue Erzdiöcese Cöln" bildet. Von den Schriften des Ersteren kommen hier, wegen der beigegebenen Urkunden, "die Geschichte der Reichsabtei Burtscheid," worauf in den Noten zu Nr. 100 und 152 näherer Bezug genommen wird, und die jüngst erschienene "Geschichte der Stadt Aachen mit einem Codex Aquensis" in Betrachtung. Diesem ist u. A. das ältere Cartular des Marienstiftes einverleibt, welches auch, soweit die Urschriften fehlten, für das vorliegende Urkundenbuch benutzt worden.* Die Sammlung von Binterim und Mooren ist fast nur aus früheren Ab-

[•] Der Herr Verf. ward, gemäß brieflicher Mittheilung, durch eine während des Druckes ihm zugestofsene Krankheit bekindert, die Correctur selbts zu besorgen, wodarch mehre Fehler unberichtigt geblieben. Für die Urkunden des Adelbertstiftes haben ihm aber verderbte Abschriften vorgelegen; gleich die erste z. B. hebt an: Heinricus ditina fauente elementia. Rex in domo dni. largiftat sumus dispensatores nos esse seinus, stellerinicus d. C. erse. In domo dei largiftat summi dispensatores nos esse seinus, fener in omni requie statt in omni re que; obliuerendo statt obliuiscendo; anno V. Heinrici Regis rom, regnantis IIII. statt anno uero Heinrici etc. S. Nr. 143 d. S.

drücken oder Copien geschöpft und ohne Fortsetzung geblieben. Unter den neueren Schriften, welche nur eine oder die andere Urkunde unseres Sprengels enthalten, sind die vorzüglichsten: allgem. Archiv f. d. Geschichtskunde des Preussischen Staats von v. Ledebur; Zeitschrift für Archivkunde von Hoefer, v. Medem und Erhard; und das Urkundenbuch zur Landes- und Rechtsgeschichte des Herzogthums Westphalen von J. S. Seibertz. Endlich darf es, um für den Fall einer etwanigen Vergleichung allen Zweifel zu beseitigen, nicht unbemerkt bleiben, daß der neuere Abdruck einiger Urkunden des Stifts Essen und der Stadt Duisburg, obgleich aus den Urschriften geschöpft, nicht fehlerfrei ist. Jene finden sich in den 15. 17. 19. und 20. Stücke des 2. Jahrganges der von Dr. Trofs herausgegebenen Zeitschrift: Westphalia; od diese bilden ein dünnes Heftchen unter dem Titel: Diplomata Duisburgensia hist., ex autographis codicibus nunc primum accurate edita ab O. F. Kleine.

Alle diese zerstreueten und unverbürgten Abdrücke nun zeugen eben so sehr von dem bisherigen Mangel, als von dem Bedürfnisse eines den Sprengel der rheinischen Erzdiücese umfassenden, den wissenschaftlichen Anforderungen entsprechenden Urkundenbuches, und der Herausgeber hatte zu wählen, entweder unter Bezugnahme auf Gelenius, Bossart, Kremer

[.] Jenes erschien, während das vorliegende bereits unter der Presse war, und es hätte sich, bei den alten Beziehungen des Erzbisthums Cöln zu Westphalen, wohl fügen können, dort mehrere Urkunden aufgenommen zu finden, welchen auch hier eine Stelle angewiesen worden. Dahin gehören jedoch nur sechs, wovon überdiels fünf (darunter die wichtigen Nr. 472 und 566 d. S.) hier aus den Urschriften gegeben werden, während dort nur frühere Abdrücke oder Copien zu Grunde liegen. - ** So heifst es gleich in der ersten (Nr. 81 d. S.); Vuidburc, Seltena, tolum, Ciuirtha, pruteta, Moulla, Brisinike, Curnelo, Astuuerid, statt: Vuiebure, Selstena, totum, Ciuiraha, pruteca, Muolla, Brismike, Curnilo, Ascuuerid. - *** Von diesen Urkunden kommen hier einstweilig nur die dem 12. Jahrhundert angehörigen in Betracht, welche Nr. 305, 382 und 424 d. S. folgen. Dort fehlt das Chrismon: das se und das geschweifte e dursten nicht durch ein einfaches e gegeben werden. Der Schlufs des Datums der ersten war dem Verf. unleserlich, weswegen er "etc." schreibt, was hinter der Angabe von Tag und Jahr sehr räthselhaft erscheint. In der zweiten steht irrig: Noverintque statt Noverint igitur; domini statt domini; ordine judiciaria statt judiciario. Die dritte hat unrichtig: elementiore modo respicere statt oculo; Quapropter statt Enpropter; unter den Zeugen: Einecho statt Emecho; Ebrawin statt Ebruwin; Vinfredus statt Umfredus. Die Abkurzung Trajecten. (welche für ältere Zeiten nur in Trajectensis aufgelöst werden kann und wofür in neuerer Zeit auch wohl Traiectinus gebraucht worden) ist einmal unaufgelöst gelassen, dann heifst es; in civitate et terra Trajectenorum und ferner sogar: vobis burgensibus Trajectenorum. Die Stelle endlich: Eos enim predictos burgenses de Dusburg, quos episcopus Trajecten. Godefridas per injuriam et per violentiam sepius vexaverat, et ad theloneum indebitum, cum ad nos tantummodo et ad solum pertineat imperium, pru voluntate sua jam diu compulerat, nos ex sententia principum curie ab illa coactione prorsus expedivimus - verliert durch den Fehler pertineat statt pertineant ihren Sinn. Der Verf. las pertineat, weil er dasselbe auf theloneum bezog; allein der Kaiser sagt, die Duisburger seyen zu einer Zollentrichtung genöthigt worden, wozu sie nicht verpflichtet seven, und fügt sogleich den Grund bei, weil sie nur dem Kaiser und Reiche angehörten, Reichsstädter seven. Hätte der Zoll zu Uetrecht nur dem Kaiser und Reiche gehört, so hätte der Bischof von Niemanden Zoll zu erheben gehabt, das "indebitum" in Ansehung der Duisburger wäre nicht motivirt und es bedurfte dann auch nicht, um sie zu eximiren, der sententia principum curie, diese war aber nöthig, um die Exemtion derselben als Reichsstädter gegen die von dem Reiche ausgegangene Zollberechtigung des Bischofs geltend zu machen.

u. s. w. blofs Auszüge der dort gedruckten Urkunden, aber mit den nöthigen Textverbesserungen und vollständigen Erläuterungen, oder den Text selbst in reiner Gestalt und unter Augabe der Quelle mit den noch unedirten nach der Zeitfolge zusammen zu ordnen. Dass er sich, zumal für die in dem vorliegenden Bande umfaste ältere Periode, für Letzteres entschieden, werden die obenberührten Verhältnisse hoffentlich um so mehr rechtfertigen, als durch iene umstäudliche Hiuweisung selbst keine Raumersparung von Belang erreicht worden wäre. Nur in Anschung des Günther'schen Werkes, als einer aus Archivquellen geflossenen. inhaltreichen und verbreiteten Sammluug, schien ihm eine Ausnahme geboten und auch schon aus der Rücksicht zu gewähren, dass sich die Bestandtheile des Cölnischen Staates in die Erzdiöcese Trier verlaufeu. Er befürchtet nicht, in diesen Andeutungen über den äußeren Umfang des Urkundenbuches und seines Verhältnisses zu den bereits bestehenden einem mißbilligenden Urtheile zu begegnen; allein was die innere Anordnung und namentlich die Auswahl der aufzunehmenden Urkunden betrifft, so blieb seine Aufgabe, je nach dem Standpunkte des Lesers und der Forschungen desselben, unvermeidlich verschiedenen Ausichten unterwürfig. Eine Vollständigkeit, wie auf dem Titel d. S. erwähnt wird, erschien für den frühen und dunkelen Zeitraum dieses ersten Baudes so ausführbar als zweckgemäß, daher deun auch nur etwa hundert Urkunden als unerheblich übergangen worden; für die folgenden Zeiträume aber, wo die Zahl derselben zu vielen Tausenden hinaufsteigt, mußten andere Rücksichten eintreten. Wie bisher die Kirche das vorherrschende Element gewesen, so stellt sich nun das Entstehen oder die weitere Ausbildung der Landesgebiete, der städtjschen Verfassung und der staatsgesellschaftlichen Verhältnisse im Allgemeinen als die vorwaltende Seite dar, und die Urkunden, bis jetzt fast nur vereinzelte Denkmale, verketten sich wie die Thatsachen selbst, deren Zeugnisse sie sind. Unter der Menge der Materialien musste dennach eine engere Wahl befolgt werden, während es gleichzeitig für die Selbstständigkeit unseres Buches unerlässlich war, auf das Güuther'sche Werk, wo es in die diesseitige Staatengeschichte übergreift, nicht unbedingt Rücksicht zu nehmen.

Ein besonderes Augenmerk erforderte, bei dem auf die provinzielle und örtliche Geschichte gerichteten Hauptzweck unseres Buches, die Ermittelung der in den Urkunden genannten Orte, was in Ausehung der Corporationen und Gebietsherren, worauf sie sich beziehen, durch Verfolgung des fortgesetzten Besitzstandes derselben oder des etwanigen späteren Ueberganges auf andere Besitzer mühevoll aber zuverlässig bewirkt worden. Die heutigen Namender Orte, nach der in den amtlichen Ortschaftsverzeichnissen enthaltenen Rechtschreibung, und mit weiterer Bezeichnung, wenn sie aufserhalb der Rheinprovinz gelegen, sind daher in

den Noten angegeben, wenn diess nicht schon, zur Ersparung der letzteren, in den Ueberschriften geschehen konnte. Eine gleiche Sorgfalt und Ausführlichkeit erforderten die Register, da iedes Urkundenbuch durch sie allein für Forschungen aller Art leicht zugänglich wird. Freilich sind die meisten jener altfreien und edelen Geschlechter nun erloschen und die Stiftsund Klosteroberen für ihre Zeit selbst zum Theil ohne geschichtlichen Belang; allein iene. nach einem Orte den Namen führend, geben über diesen und den dort gewesenen altfreien Sitz oft die einzige Kunde, diese sind jedes Falls für die Zeitbestimmung nicht datirter Urkunden wichtig, ganz abgesehen davon, das schon die vorkommende Zahl der einen und anderen Ordnung über die gesellschaftlichen Zustände der Zeit ein Licht verbreitet. Außer den beigefügten wird ein das ganze Werk umfassendes Materien-Register dem letzten Bande angeschlossen werden. Die Abdrücke der Urkunden selbst sind sämmtlich aus den in dem Provinzialarchiv zn Düsseldorf aufbewahrten besiegelten Urschriften geschöpft, wenn nicht ein anderer Aufbewahrungsort der Originale oder, in Ermangelung derselben, eine andere Quelle in den Noten angezeigt wird. In Beziehung auf das Aeufsere der Urkunden, ihre Form und Besiegelung schien nur in den Fällen eine Bemerkung erforderlich, wo die Urschrift etwas Nichtzeitgemäßes zeigte, die Besiegelung nicht Statt gehabt, oder ein auderes Siegel, als das des Ausstellers oder dasjenige, so nach Angabe der Urkunde darauf befindlich seyn sollte, aufgedrückt worden. Die Quellen, welche in Ermangelung der Original-Urkunden für die vorliegende Sammlung benutzt und bei den Abdrücken in Kürze angeführt worden, werden in dem nachstehenden Verzeichnisse näher beschrieben.

Indem somit der Herausgeber, dem in dem Vorworte des "Archivs für die Geschichte des Niederrheins" ausgesprochenen Plane gemäß, ein dieser Provinz gewidmetes Urkundenbuch als selbstständiges Werk und als gemeinsame Quelle für Forschungen aller Art dem freundlichen Leser übergibt, und, unter Bezugnahme auf dasselbe, eigene Ausarbeitungen und anderweite Materialien der Fortsetzung jener Zeitschrift vorbehält, — fühlt er sich auf das Erfreulichste verpflichtet, das Erscheinen des Buches der hohen und der vielseitigen Förderung, welche dem Unternehmen zu Theil geworden, daukbar zuzueiguen.

Anzeige der Quellen, welche außer den Original-Urkunden benutzt worden.

AACHEN. Ein älteres und ein jüngeres Cartular des Marienatifts daselbst. Jenes, so sehon erwähnt worden, ist ein schön geschriebenes, mit Initialen in rother Farbe verziertes Pergamentheft in Großsoctav, vierzuig Urkunden enthaltend, wovon dreizehn noch in Original vorhanden sind; die jüngste ist von dem J. 1192, aus welcher Zeit auch das Manuscript stammt. Das jüngere Cartular bildet einen Folioband von 204 Pergamentblättern, in 14. Jahrhundert wahrscheinlich zur Pertsetzung des älteren angelegt. Das Adel bertstift ward im 17. Jahrhundert zur Anfertigung eines Cartulars veranlafst, s. die Note zu Nr. 143; dasselbe besteht in einem, und in einer anderen Ausfertigung in zwei Folianten, beide mit dem Nachbilde der Monogramme und von einem Notar beglaubigt.

BURTECHRID. Das Cartular dieses Stifts, ein starker Folioband, ist gegen Ende des vorigen Jahrhunderts von der Hand des Vicars Alfter gefertigt, von dem auch die Abtei Sieg burg ein Copeibuch in vier Folianten besitzt und dessen hinterlassene, jetzt in der Bibliothek des Gymnasiums zu Colla befindliche Handschriftenasammlung ein bewunderungswerthes Denkmal des Fleifses ist. Die wohlerhaltenen Original-Urkunden der einen und anderen Corporation machten für unser Buch das Siegburger Cartular ganz entbehrlich und das Burtscheider nur in einem Falle anwendbar.

Coln. Von den Cartularen des erzbischöflichen Archivs kommen hier nur die beiden "Liber Privilegiorum et jurium ecclesie Coloniensis" in Betrachtung, wovon das ältere "Major coreaceus ruber clausus," das jüngere "Parvus coreaceus ruber" genannt wird. Jenes, auf Pergament und 263 Seiten in folio stark, ward von einer und derselben Hand um das J. 1370 geschrieben und enthält die Urkunden, nach damaliger Eintheilungsweise in folgenden neun, unter sich chronologisch geordneten, Partes: I. päbstliche, II. kaiserliche Privilegien, III. Bündnisse und Vergleiche mit in- und ausländischen Herren und Städten, IV. Urkunden über Burgen, Alloden und Gerechtsame , V. über Offenhäuser und Lehnschlösser , VI. über Burglehen , VII. über einfache Lehen , VIII. Absagebriefe, Ursehden u. s. w. IX. gemischten Inhaltes. Das jüngere (parvus), ein Pergamentband von 599 Seiten in Klein-Folio, ward wahrscheinlich zur Fortsetzung des ersteren bestimmt und enthält, außer einigen Stücken aus den 1360. Jahren, theils Urkunden von 1370 bis 1400, theils Auszüge und registerartige Zusammenstellungen von Lehnfolgen, Gefällen und Gerechtsamen. Das Cäcilienstift zu Cöln besitzt zwei Cartulare auf Papier in Folio aus dem 15. Jahrhundert; das Cunibertstift daselbst eine anschnliche Pergamenthandschrift, deren 53 erste Urkunden abwärts bis 1307 reichen, aus welcher Zeit auch dieser Theil derselben herrührt. Urkunden der folgenden Zeit, Weisthümer und registerartige Aufzeichnungen füllen den übrigen Raum des starken Foliobandes. Das "rothe Buch" der Abtei Martin, ein starker Foliant auf Papier aus dem 15. Jahrhundert, enthält abwechselnd Urkunden und Registernachrichten. Aus verschiedenen Abschriften des nämlichen Jahrhunderts ist das Cartular des Klosters Mauritius später zusammengestellt. Das Severinstift endlich besitzt unter den colnischen Collegiatkirchen das ansehnlichste Cartular, einen Pergamentband in Grofsfolio von 328 Seiten und in der zweiten Hälfte des 13. Jahrhunderts geschrieben.

Cornelineursten hat nur ein unvollständiges Cartular auf Papier aus dem 15. Jahrhundert und mit Nachträgen aus dem scheizehnten hinterlassen, doch scheint der Schreiber, da er ein Nachbild der Monogramme beiget, die jetzt meistens fehlenden Originale vor sich gehabt zu haben. Von dem Gangulfstift zu Heinsberg besitzen wir ebenfalls nur ein Copeibuch des 15. Jahrhunderts, aber auch, mit geringer Ausnahme, die Urkunden selbst. Letzteres ist in Anschung der Abtei Knechtsteden gänzlich nicht der Fall, um so wichtiger daher das sollständige im J. 1720 von einem Notar beglaubigte Cartular derselben. Auch die Abtei Meer hat neben den fast sämmtlich erhaltenen Originalen ein vollständiges Copeibuch vom J. 1646 uns aufbewahrt. Unbedeutender ist das Cartular des Klosters Neuwerk, doch dauken wir ihm die in Urschrift untergegangenen Urkunden über dessen erste Gründung. Von dem Cartular des Stifts Vilich, welches auf Pergament in Großsfolio die ältesten Urkunden desselben enthält, war nur in einem Falle Anwendung zu machen.

Die Reichsabtei Werden hatte nach vorfindlichen Notizen zwei Cartulare unter der Bezeichnung "Liber Privilegiorum major und minor," beide auf Pergament. Jenes aus dem 12. Jahrhundert besafs sie noch unmittelbar vor ihrer Aufhebung, wie Müller, über das Stift Werden, S. 346, angibt; dieses ward noch von Kindlinger benutzt ; jetzt sind beide spurlos entschwunden. Auch das aus Bollandi acta sanctorum zum 26. März, und aus Leibnitii Script. rer, Brunsw. I. 101. bekannte Cartularium Werthinense, ehedem in der Abtei, befindet sich nun in der Universitäts-Bibliothek zu Leyden, unter den Handschriften des Isaac Vossius in 4to Nr. 56. Dem Königl, Gouvernement der Niederlande dankt der Herausgeber die sehr gewogene Mittheilung dieses letzteren, wodurch es möglich geworden, jene ältesten Denkmale der Abtei in quellenhafter Treue unserm Buche einzuverleiben. Das Manuscript besteht aus zwei von verschiedener Hand geschriebenen Stücken, die ihrer gemeinsamen Beziehung wegen in einen Band zusammengeheftet und später mit dem Titel "Vita et conversamen divi Liudgeri ebi per Alfridum tercium monasterii episcopum. Exemplaria litterarum aliquot super acquisitione certorum prediorum olim in prima fundatione" versehen worden. Die Vita Liudgeri nimmt 27 Blätter zu 26 Zeilen ein; am Schlusse steht von späterer Hand das juramentum pacis. Das Cartular hebt mit dem Index an; dann folgen die Urkunden unter der Außschrift "In nomine sancte trinitatis incipit liber cartarum," nach der Ordnung, mit den fortlaufenden Nummern und den Ueberschriften des Index. Es besteht aus 4 Lagen, die erste zu 6, die übrigen zu 8 Blättern, und war vermuthlich, che es mit der Vita Liudgeri zusammengehestet worden, ohne Decke geblieben, daher das erste und letzte Blatt beschmutzt und verschabt sind : noch früher muß die fünfte Lage, welche die in dem Index aufgeführten, nun sehlenden Stücke Nr. 62 bis Ende enthalten hat, sich abgetrennt haben. Die Ueberschriften in rother Dinte, welche hin und wieder einen Metallglanz zeigt, zum Theil auch schwärzlich geworden und in das Pergament eingedrungen ist; die mit einem Stifte (ohne Farbe) gezogenen Linien; oberhalb derselben der Punkt als einziges Eintheilungszeichen; der Mangel richtiger Abtheilung der Wörter, so dass die Silben eines Wortes von einander getrennt, mehre andere Wörter ohne Zwischenraum zusammengerückt sind: diese Merkmale, verbunden mit dem Charakter der Schriftzuge, deuten auf das 10 .- 11. Jahrhundert. Die Urkunden waren, wie jener Titel "Liber cartarum" sagt, als ein eigenes Buch abgeschlossen. Lüdgers vierter Nachfolger, Bischof Altfrid, starb 849; er ist der Verfasser der erwähnten Vita Liudgeri und man darf daher der Vermuthung Raum geben, daß das Cartular auf seiu Geheifs zusammengestellt worden und demnach nur Stücke aus dem Zeitraume vor 849 enthalte, Einige Randglossen, zur Erklärung der vorkommenden Ortsnamen, sind von der, dem Herausgeber wohl bekannten, Hand des Werdenschen Abtes Heinrich Duden (1573-1601); Leibnitz hat sie, verderbt genug, in den Text eingerückt. Zur bequemeren Vergleichung mit dessen Abdrucke sind auch hier die lateinische Ueberschrift und Ordnungsnummer beigefügt, die Stücke selbst jedoch nach der Zeitfolge geordnet aufgenommen worden. Der Index bezeichnet noch folgende Traditionen, worüber die Urkunden jetzt fehlen, LNII, traditio brungeri, LXIII, traditio irpingi prope renum, LXIIII, traditio unerdilburg, LXV, traditio afferi presbiteri. LXVI, traditio friduburgae de millingi, LXVII. uenditio geruini, et lebuuar, de arnapa. LXVIII. uenditio frideric, de arnapa. LXVIII. traditio sigibaldi, et uxori (sic) eius in hoangi. LXX. traditio rumfrid de pago riguario. LXXI. traditio heribrahtti, LXXII. traditio eunrunini, et ricunini, in uniti. LXXIII. traditio radberti, LXXIIII, traditio brananger de bunnagao. Von einer Hand des 12. Jahrhunderts ist hinzugesetzt; De comitatu Ruodolfi in frisia. LXXX. tal. (talenta). De comitatu Berenhardi, XI., tal, De comitatu Acidadi, XXXVIII, tal, De comitatu Liudolfi, XVIII, tal, Bezelino, XL, marc, Gerolfo. XX. tal. et VI. si (sieli). Herpo. III. tal. Radolfo. VIII. tal. et V... Als Quelle für Werden diente endlich noch ein in dem abteilichen Archiv erhaltenes Heberegister, ein Pergamenthest von 39 Blättern unter der späteren Aufschrift "Liber prepositure," welches an einer Stelle durch die Ueberschrift "ab anno d. incarn. DCCCXC," sein hohes Alter Kund gibt und voran die Urkunde über Folker's großartige Dotation von 855 (Nr. 65 d, S.) enthält; ferner, ein jüngst erworbenes Manuscript unter dem Titel "Annales imperialium - monasteriorum Werthinensis et Helmstadensis - a viro historiarum gnaro D. Gregorio Overham, praeposito Helmstadensi, quondam cellario, archivario et priore Werthinensi studiose concinnati," worin mehrere Urkunden der Abtei aufgenommen sind.

Nachträgliche Bemerknng zu Nr. 81. Der in dieser Urkunde zum ersten und in unserm Buche zum einzigen Male vorkommende Gau Cuzzingeuse wird in einer Urkunde von 1314, worin der Edhelherr Theoderich Layf von Citve die Grafschaft Hülderath dem Erzbischofe Heinrich von Cöln verkaufte, nochmale genannt. Ein Theil dieser Grafschaft war an den Grafen Gerard von Jülich verpfändet und es heifst in dieser Beziehung "judicia in villis seu parrochiis Eppindorpe, Berendorpe, Englistorpe, Brockindorpe et Nyderiman sitis in Kutzskowe eum earum attinentiis, prout ad comitatum Hilkerode spectant." Die Ortschaften Heppendorf, Berrendorf, Elsdorf, Angelsdorf, Brockendorf nad Niederembt liegen sämmtlich im Kreise Bergheim, wo auch die in jener Urkunde genannten Orte Kirdorf, Zieverich, Manheim und Desdorf gelegen, so daße nur Gleuel dem Cölner Gaue anzugehören scheint. Von den in eben dieser Urkunde dem Mühl- und ülzichgane zugeschriebenen Orten its Brismike oder Birsmeke als zum ersteren gehörig und für Boschemich angenommen worden; in einem Reverse von 1391 sagt indessen Ritter Henrich Oysse von Walhassen, daße er von dem Erzbischor Cöln das Haus zu Birsmich bei Wevelinghoven im Amte Hülchrath, welches sein Oheim, Ritter Arnold von Birsmich besessen, zu einem Offenhaus und Lehen empfangen. Die von Erkelenz über Jüchen fortgeführte Linie des Mühlgaues trifft allerdings auch Wevelinghoven

1. Konig Karl ber Große bestätigt der Marienfirche in Novo Castello die ihr von Pippin und Anderen geichenften, (fpater bem Marienstifte zu Nachen einverleibten) Besitzungen. - 779, den 3. Mai. 1

Karoles gratia dei rex françorum et longobardorum ac patricius romanorum. Ad mercedis cumulum augere credinus, quicquid pro amore dei et renerentia sanctorum locis nenerabilibus confirmanus. Igitur nonerit omnium fidelium postrorum magnitudo eo quod inclite memorie proauus noster pippinus quondam major domus ecclesie saucte Marie noua castello constructe diuersis rebus pro mercedis augmento dedisse, unde servientes einsdem loci consolationem substantie usque nunc uisi sunt habere, perpetuoque tempore ipsas res quieto ordine possidere uidentur. Sed asserit uenerabilis uir Ermenhardus abbas, quod de ipsis rebus nullo munimine aut strumenta cartarum pene se habeant per que ipsas res sine nostra auctoritate legibus defendi possint. Ideirco petiit celsitudini nostre ut per nostram preceptionem quantumenique infra regua deo propitio nostra tamque proauus noster ibidem in eius elemosina uisus est condonasse quam et ceteri deo timentes homines in postmodum addideruut que possidere uidentur denuo confirmare deberenus. Culus peticionem nolumus denegare sed ita concessisse atque confirmasse cognosci et precipientes enim ut quicquid iuste et rationabiliter in denominandas uillas, id sunt Harimala, in pago hasbaniense Budilio, in texandria, Filfurdo, in bragbando, et in pago haginao, hrinio hriniolo. chuinegas, et illa ecclesia in uualderiego, simulque achiniagas et allporto quas in concamio pro auuanlia receperunt et aliquos mansos in angelgiagas in pagella leuchio quem similiter in concambio pro pratis de ecclesia saucti Seruatii commutauerunt nec non in pago lominse fraxing. Hec omnia denominata ut supradiximus id est una cum ceteris domibus, edificiis, accolabus, mancipiis, uineis, siluis, campis, pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus. mobilibus et inmobilibus. totum et ad integrum cum omnibus appenditiis. uel adiacentiis earum. qualiter presenti tempore ipsa ecclesia ciusque rectores possederunt, quantumcunque prenominatus auus noster ibidem condonauit, aut ceteri deum timentes homines in postmodum adderunt, unde uestiti esse uidentur, deinceps inantea absque ullius inquictudine omni tempore teneant et possedeant, et nullus quislibet de fidelibus nostris aut de iudiciaria potestate, prefato ermenhardo abbate suisque successoribus de memoratis rebus inquietare aut contra rationis ordinerm) facere presumat, sed liceat cos cum dei et nostra gratia nostris et futuris temporibus per hanc nostram auctoritatem jure firmissimo possidere quatenus melius delectet ibidem deo seruientibus pro nobis atque prolis nostris et uxore et pro animabus parentum quondam nostrorum domini misericordia(m) attentius

I. I.

¹ Mas dem altern Cartular des Marienkifes zu Nachen, fol. 21, — Miroseus hatte von diefer und anderen Urlunden eine Afdeits des dem Afdeits des des des Afdeits Afdeits Afdeits des Afdeits Afdeits Afdeits des Afdeits Afdeit

deprecare. Et ut hec auctoritas firmior habeatur uel diuturnis temporibus conseruetur manu propria subtus eam decreuinus roborare, et de anulo nostro iussimus sigillare.

Signum Karoli gloriosissimi Regis. Vuigoaldus ad uicem Radoni recognouit. Data. V. nonas Mai. Anno undecimo et quinto regni nostri. Actum Haristallio palacio publice in dei nomine feliciter. Amen.

Lüdger, Redgaft Sohn, ichnelt feinem Freunde, bem Priefter Lüdger (Stifter ber Abtei Berden) fein balbes Erbe ju Bertiff und in bem Seuwalde oder Guifterbant. - 793, ben 22. Marz. - XLVI. traditio liudgeri in aufflarbant seu in seumald et in bertiki.

Notum feri omnibus desidero, tam presentibus quam faturis, quomodo ego liudgerus filius quondam hredgaeri, tradidi amico meo liudgero presbitero, pro remedio anime mee et pro eterna retributione dimidietateun hereditatis que mihi inre paterno et lege hereditaria in berilai et infra terminos qui illuc attinent id est ub enedesae usque in locum supradictum contigit, sed et demedietatem ei tradidi hereditatis mee eadem ratione in silua que dicitur secaeuuald, sine suiflerbant, exceptis agris qui inibi ante extirpati sunt a patribus aut ab hominiba and Ceterum auten demedietatem ipsi liudgero presbitero tradidi in territorio iam dieto et in silua superius nominata cum omni integritate traditamque in perpetuum esse uolo et nullis umquam temporibus inmutari, sed ipse liudgerus presbiter hec omnia possedeat iure hereditario et cuicumque noluerit post obitum suum ad utilitatem animarum nostrarum iure hereditario commendat, stipulatione subniva.

Acta est autem publice hec traditio anno regni relegiosissimi regis carli. XXV. XI. kal. aprilis. in uilla que dicitur bidningahusum. coram testibus ac manuni missoribus quorum nomina sultius notantur. Sig. liudgeri qui hanc traditionem perfecit et propria manu firmauit. Sig. bernsuide. Sig. uulfrici presbiteri. Sig. fledradi. Sig. folelebi. Sig. thiadulfi. Sig. uendilibaldi, Sig. uuigbaldi. Sig. uillbaldi. Sig. sinbaldi. Sig. raeddegi. Sig. reginhardi. Sig. hidigrimi diaconi.

3. Sigmin, Gilberts Cohn, übertragt bem Priefter Ludger (Abrei Berben) einen gur Billa Rotbertingae-hofa gehörigen Rotben mit feiner Baffer: und Balbgerechtigtett. — 793, ben 30. Juni. — L.V. tradicio signiumin. in brobertinan home

Notam fieri desidero tam presentibus quam etiam futuris qualiter ego sigiunitus filius quondam gilberti.
tradidi liudgero preshitero contra pretium eius particulam hereditatis mee, id est in hrolbertinga houa unum
modicum curtile cum agris. Ill. in eadem uilla et cum maateracapis. peruiis, communiis pascais, et dedi ei potestatem
habere in siluam que dicitur sitroth, et in aliam siluam que dicitur huuil. hec omnia ego, sigiuninus tradidi
superius nominato presbitero liudgero, secundum legem traditaque in perpetuum esse nolo et nullis umquam
temporibus innuntari, sed a une et ab omnibus hubbeat potestatem iure hereditario quicquid exinde facere uoluerit et
cuicumque noluerit post obitum suum donare.

Acta est autem publice cum stipulatione subnixa. in uilla que dicitur unidugises hona. anno nicesimo quinto regni domni nostri gloriosi regis carti. Il. kal. iullas. coram testibus ac manum misoribus quorum nomina subtus adnotantur. notani diem tempus locum quo hee scripta sunt. Sig. sigiunini qui hoc testamentum fieri roganit et propria manu firmanit. Sig. hildifridi. Sig. theodberti. Sig. raadheri. Sig. meginhardi. Sig. folcheri. Sig. nuigberti. Sig. holdheri. Sig. totrici. Ego unerinhardus presbiter scripsi rogatus et scripsi.

4. Graf Bradarius schenkt bem Priester Lubger (Abtel Berben) Grundflade im Iffelgaue in ber Billa Bichmund. '- 794, ben 9. October, - XLVIII. traditio uurucharii in suistarbant seu in seumald.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris quomodo ego uuracharius filius quondam brunhari tradidi liudgero presbitero pro remedio anime mee terram proprii luris mei in pago hisboa iuila que dictura witihmundi id est totam terram illam quam landulfus litus meus incolebat et proseruichat et unum agrum a quem hildigerus ingenuus homo in meo beneficio ante habuit cum omnibus que ad ipsam terram respitiunt id est siluis pratis pascuis peruiis aquis aquarumque decursibus piscationibus excepto uno curtili in cadem nitla in cuius conpensationem agrum illum tradidi quem superius dixi. Haec omnia tradidi pro eterna retributione superius nominato presbitero liudgero cum omni integritate traditaque in perpetuam esse uolo et nullis temporibus ulterius immutari, sed ad perpetuos usus eclesie dei supradictus presbiter candem terram proprio iure possedeat, colat et fructificare faciat in elymosinam nostram et cuiucumque cam connuendare uoluerit et utile nobis fieri prospexerit post obitum suum liberam et franissimam a me et ab omnibas habeat potestatem.

Acta est autem publice cum stipulatione subnixa anno. XXVII. regni domni mostri relegiosissimi regis carli VII. do ctubris, in uilla que dicitur brimaum³ coram testibus ac manum missoribus quorum nomina subnis motantur, et ut hoc traditionis testamentum firmius perseueret in eternum, notaui tempus diem locum, quo scriptum est. Sig. uuracharii qui hanc traditionem propria manu perfecit subtusque firmauit. Sig. meginhardi filii eius consentientis. Sig. berahardi. Sig. geruuali. Sig. liudgeri. Sig. frodgeri. Sig. heligberti. Sig. liudgeri. Sig. riminleui. Sig. gelo. Sig. efurgeri. Sig. ledoci. Sig. hidibaldi.

5. Amulrich' schenkt zu ben Reliquien bes Erlofers und ber Maria bem Priefter Ludger, welcher jene beschaffte, ben Ort ad erweem' mit ben Biesen an ber Erst, und zwei nicht sern bavon gelegene Neder mit ber Berechtigung zu bem Balbe Sitrosh. — 796, ben 16. März. — XII. traditio amubrici, ad erueem inxla arnapa.

Dum unusquisque in presenti seculo conversatur. cogitare debet et previdere, quomodo animam suam saluare possit, et eternum sibi refrigerium inuenire, post temporalem et mortalem uitam mundi huius, hoc ego amulricus

perpendens in animo meo et frequenti meditatione reuoluens. tradidi pro remedio anime mee, et pro eterna retributione. ad reliquias sancti saluntoris, et sancte marie semper uirginis, et in manus liudgeri presbiteri, qui esadem reliquias procurabat, particulam hereditatis mee, id est. ipsum locum, qui dicitur ad crucem, cum pratis, qui ibi lacent in ripa fluuii arnapi, ubi quondam auus meus irminfridus casam habebat, cum duobus agris qui separati sunt, non longe ab eodem loco, dominationemque in siluam que dicitur aitradit, cum pascuis, peruis, aquis, piscationibus, que in ipso loco excoli possunt et perfici, hec omnia tradidi ad reliquias superius nominatas et in manus iam dicti presbiteri, traditaque in perpetuam esse uolo, et per nulla temporum curricula ulterius inmutari, sed ad perpetuos usus eclesie dei, in elimosinam meam, ista omnia superius nominatus presbiter liudgerus possideat, habeat, colat, et frutificet, et cuicumque disposaerit, et utile esse prospexeri, post obitum suum commendare et tradere, liberam et firmissimam a me et ab omnibus habeat poetsatucui ure hereditariu uire here

Acta est autem publice, cum stipulatione submixa, anno. XXVII. regai domni nostri relegiosissimi regis, carli. XVII. kal. aprelis, in uilla que dicitur hradberhtinga houa, coram testibus, ac manum misorue, quorum nomian subtus notantur, et ut hoe traditionis testamentum firmius perseueret in eternum, notani tempus diem locum quo scriptum est, ega thiatbaldus presbiter rogatus scripsi et subscripsi. Sig. amulrici, qui hanc traditionem perfecit, et propria manu firmanit. Sig. helmberti. Sig. goduberth. Sig. folleberti. Sig. hruodulfi. Sig. eerici. Sig. hillidifridi. Sig. duudodni. Sig. fridurici. Sig. alfgeri. Sig. guntberti.

6. Heinrich von ber Rubr ichente bem Priefter Abger (Abtei Berben) feine Rottung ' ju Seifingen," mit ber Genoffenschaft zu bem dortigen Balbe und der Fischere in ber Rubr. — 796, ben 24. Februar. — V. traditio kemrici inxta ruram.

Dun musquisque în presenti seculo conuersatur, cogitare debet et prenidere, quomodo animam suam salaare possit, et eternum sibi refrigerium iunenire, post temporalem et mortalem uitam mandi huius, hoc ego henricus perpendens in animo meo, et frequenti meditatione reuoluens, tradidi pro remedio anime meo, et pro eterna retributione, ad reliquias sancti suluatoris, et sanctae mariç semper uirginis et in manus liudgeri presbiteri, qui easdem reliquias procurauit, particulam hereditatis et proprii laboris mei, id est, totam, comprehentionem in siltua que dicitur heissi, in aquilonali ripa fluuii rure, quam ibi dudum comprehendi, inter montem et ipsum fluuium, communionemque în enadem siltuam, simili modo tradidi et piscationem în rura, cum pascuis, peraiis, aquaramque decurisibus, que iltuc attituent, uel ni piso loce exceli possunt et perfeit, heç onnia tradidi ad reliquias superius nominatas, et in manus iam dicti presbiteri, traditamque în perpetuum esse uolo, et per nulla temporum curricula ulterius immutari, sed ad perpetus usus eclesiç dei, in elemosinam mean, ista onnia superius nominatus presbyter ludgerus iure hereditario possideat, habeat, colat, et fructifiect, et cuiculunque disposuriet et utile esse prospecerii.

post obtum suum commendare et tradere liberam et firmissimam a me et ab omnibus habeat potestatem. Si quis uero instigatus a diabulo, quod tamen futurum esse non credo, ego ipse, quod absit, aut aliquis de heredibus uel proberedibus meis. seu quelibet extransa persona contra hanc traditionem ueuire temtamerit, aut eam infrangere proposuerit. fixa et deliberata intentione. 1 et insuper in dominicum auri libras duas, argenti poudus. X. conctus soluat. et sel quidem quod repetit enindicare non ualeat, sed firma et inmutabilis haec traditio in sempiternum permaneate, cum stipulatione subuhixa.

Acta est autem publice anno. XXVIII. regni domni nostri relegiosissimi regis carli. VL kal. martias, in uilla qu dicitur klopanheldi. coram testibus ac manum missoribus, quorum nomina subtus notantur, et ut hoc traditionis testamentum firmius perseueret in etermum, notaul tempus diem locum in quo factum est, ego thiadadus humilis presbiter rogatus scripsi et subscripsi. Sig, heimrici qui hanc traditionem perfecit et propria manu firmauit. Sig, heimrici qui hanc traditionem perfecit et propria manu firmauit. Sig, heritaldi dili cius consentientis et confirmantis. Sig, evriladi dili ipsius cadem facientis. Sig, berngrei subtus firmantis. Sig, aluberti, clerici. Sig, hiuduunin. Sig, theganbaldi. Sig, guntfridi. Sig, oodfinni. Sig, hildiberti, Sig, uniniberti. Sig, casti diaconi. Sig, raadfridi. Sig, landberti.

7. Theganbald, ein edeler Franke, fchenkt bem Abte Ludger (Berben) einen Theil feines Erbes zu Fischladen, nämlich eine volle hufe. 3 — 796, ben 31. Marz. — XIII. traditio theganbaldi.

Notum fieri desidero, omnibus tam presentibus quam futuris, qualiter ego theganbaldus. filius quondam nerobaldi, tradidi partem hereditatis meç, liudgero abbati, in tilla que dicitur fialacu, ituta ripam flutii rure, id est. illam hotam integram alfgatīng houa. cum pascuis, et peruiis, et aquarum decursibus, et acera in siltan. ituta fornam houg pirme, bace omnia tradidi, sicut superius dixi, in elimosinam mean, et coningis meç, regitubrude, iludgero abbati. traditamque in perpetume sess uolo, et rutilis unquant temporibus innutari, sed ad perpetume usus suos. et frutum edesig dei, ipse liudgerus abba eandem hotam superius nominatam, cum omni integritate possideat iure hereditario, et quicquid exinde facere nolucrit. liberam et firmissimam a me et ab omnibus habeat potestatem.

Acta est autem publice, cum stipulatione subnixa, anno. XXVIII. regui domai nostri relegiosissimi regis carli. II. kal. aprilis, in loco qui dicitar ad crucem, in pago misanheim, in ripa fluuii arnapea. et confirmata est per manum berageri nepotis mei, cui ego ipse potestatem dedi ad hoc, in uilla ipsa superius denominata, id est. in fisclacu, ubi cadem houa lacet, coram testibus ac manum missoribus, quorum nomina subtus notantur, et ut hoc traditionis testamentum fruius perseueret in sempiterunum notaui tempus diem locum quo scriptum est, ego thiatbaldus presbiter rogatus scripsi et subscripsi. Sig. berngeri, qui hoc testamentum, accepta potestate a theganbaldo, et perfecti, et propria manu firmauit. Sig. hordirici. Sig. hittimiri. Sig. ubudianti. Sig. hordirici. Sig. bernandi. Sig. hordirici. Sig. hordirici. Sig. hordirici. Sig. hordirici.

8. Lidger, Redgate Cohn, icentt bem Priefter Lidger (Abrei Merben) fein Erbe in ber Billa Bibningabem und Doornfppf mit ber Berechtigung jum Balbe Guifterbant. - 796, ben 6. Juni. - VI. traditio liudgeri.

Notum feri cupio, omaibus tam presentibus quant faturis, qualiter ego liudgerus filius quondam bredgeri, pro remedio anime mee et pro eterna retributione, tradidi ad reliquias sancti saluatoris et sauctg marie semper uirginis, et in manus liudgeri, presbiteri, qui casseur reliquias procurabat, portionem bereditatis mee, id est, conne quod

Dier ift bie gewöhnliche gormel; inprimitus irum dei u. f. w. (f. Rr. 8) ausgefaffen. - ' S. Rr. 12. - 3 Bie gur jungften Beit waren bie bofe im Siift Berben und Effen in volle ober gange, balbe u. f. m. eingerbeilt. - ' Bergl. Rr. 2.

mihi inre hereditario legibus obuenit. in uilla que dicitur. bidningahem. et in alia que nuncupatur. thornaprie. in terra aratoria. seu in pratis. et in pascuis. et in onnem communionem mecum in silvam que dicitur. sulplarbant. excepta una particula in illa prata que dicitur. bidgeringmad. quam mihi reseruani pro necessitatibus meis. Cytera autem omnia tradidi ad reliquias superius denominatas. et in manus iam dieti presbiteri. cum omni integritate in uillulis quibus ante dixi. sine in terra aratoria. seu in pratis. et pascuis. uel piescinoibus, et aquara decursibus. peruiis communis. que ad illas uillas adiinent. et hec omnia tradita in perpetuum esse uolo. nullisque umquam temporibus utlerius immutari, sed ad perpetuos usus celesie dei ista omnia inte herelitario iam memoratus presbitudgerus possedent. Si quis uero instigatus a diabulo. ego ipse, quod absit. ant aliquis de herelibus uel proherelibus meis, seu quelibet estranea persona. contra hanc traditioneem uesire temptarent aut cem fia et proposita intentione infringere decrenerit. inprimitus iram dei celestis incurrat. et a sanctorum angelorum societate separetur. atque a liminibus omnium celesiarum alicinus existat. donce se emendat a nefaria presumtione, et sic quidem quod repetit enindicare non naleat. sed firma et inmutabilis hec traditio in sempiternum permaneat. cum situalatione subnita.

Acta est autem publice in loco qui dicitur. adis amnis. ¹ anno XXVIII. regni domni nostri relegiosissimi regis carli. sub die kalendarum. VIII. idus iunias, coram testibus ac manum misoribus, quorum nouinas subtus notantur. et ut hoc testamentum traditionis firanius babeatur in perpetuum. notaui diem tempus locum. in quo hace facta sunt. ego thiabaldus, homilis presbiter. rogatus scripsi et subscripsi. Sigunui liudgeri, qui hanc traditionem in relemosinam suam peregit. et propria manu subtus firmauit. Sig. berpsuide. consentientis. Sig. geruuali. Sig. nulfrici. Sig. bago. Sig. hrodberti. Sig. uuijbaldi. Sig. berharici. Sig. fegingeri. Sig. uuilbaldi. Sig. helmrici. Sig. liudberhit. Sig. meginbaldi. Sig. bernhardi. Sig. hiddoui. Sig. hrafangrimi. Sig. uueringeri. Sig. folcradi. Sig. radagrimi. Sig. uueringeri.

9. Dobbelm, Dobwerfs Coon, o fdenft gu ben von bem Alfte Lubger (gu Merben) gu Michmund aufgestellten b, Reliquien ben britten Abeil feines Erbes in bem Ifielgaue und in bem Gaue Rorotwente. — 797, ben 29. Juni. — XLVII. traditio oodhehmi.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam faturis quomodo ego oodhelmus. filius quondam ... radidi pro remedio anime mee et pro eterna retributione tertiam partem hereditatis mee ad reliquias sancti saluatoris ceterorumque sanctorum que a liudgero abbate in muilhumudi constitute sunt. traditamque in perpetuum esse uolo. et numquam ulterius iannutari, in ea uero ratione tamen ut quamdiu uixero, in presenti mortalitate am me perimeat pars illa iusto seruitio ad augendum non ad minuendum, post obitum uero meum de hac utia cum omni integritate in ius transeat supradictarum reliquiarum et seruorum dei qui eas legitime custodire reperientur. hace autem pars tertia hereditatis mee tribus in locis cousistit. in pago hislori, in uilla que nuncupatur. ecanni. hoaa una quam proseruiunt liti mei, in pago uero northatuntti, in uilla que dicitur. Auleri, hous altera, et in eodem pago houa tertai in uilla que nuncupatur manheri, et sexta pars houe quarte in uilla que appellatur hrenheri, que etiam sexta particala houe illius me uiueute in usus aergit iam dictarum reliquiarum cum illis conprehensionibus in silua que note sunt iuxta hislam, hec omnia trado adque transfundo ad memoratas reliquias et ad ausa seruorum del qui easdenı reliquias sanctas procurare iuste uidentur, ut cum omnibus ad se pertinentibus, illue respiciant et deseruiant in sempiteranum sicut dictum est superius et decretum cum onni integritatis.

Acta est autem publice cum stipulatione subnica in loco qui nuncupatur muithmundi, anno. XXVIIII. regni domni relegiosi regis carli. III. kal. iulias. corant testibus a manum missoribus, quorum nomiua subtus notatur. et ut boc testamentum firmius habeatur, notaui diem tempus locum quo scriptum est. Sig. oodhelmi qui hanc

^{**} Bet Duben, indem er wahricheinlich ad os amule theilte, und "um Munde bes Gluffes," worunter er bie Aubr berftant, überfichte, ichried am Nande: Nugrort. Da aber bie iftunde be mie Gennebullidem an er Affich handelt, so burdfirich er bie Gloffe wieter, welche, sier einfield, von Zerte bei gentung eingeschafter ift. De Infiemaber, jest Juffector? — "Berga, Mr. 14.

traditionem perfecit et subtus firmanit. Sig. hildigaeri. Sig. bernhardi. Sig. hildiberti. Sig. indoni. Sig. butoni. Sig. meginiteui. Sig. bernheri. Sig. meginberti. Sig. germundi. Ego hildigrimus indignus diaconus subscripsi. Ego abba presbiter subscripsi.

10. 3rpingus verlauft bem Abte Ludger (von Berben) ein Beingartenftud ju (Ober-Rieber-) Bachem am Melenbache. - 798, ben 19. Juli. - VIII. traditio irpingi.

Notum fieri cupio omnibus, tam presentibus quam futuris, quomodo ego hirpingus filius quondam. N. accepto pretio a liudgero abbate uendidi ei ulucam nuom. in uilla que nuncupatur bacheim, que etiam uilla in ripa consistit fluuioli que dicitur melanbach. et eandem ipsi firmiter contradidi. traditanque in perpetuum esse uolo, et nullis amquam temporibus inmutari, sed ad perpetuos usus suos et eclesie dei, post obitum suum liberam et firmissimam a me et ab omnibus habeat potestatem quicquid exinde facere uoluerit, stipulatione subbita.

Acta est autem publice in saxonia ubi tunc temporis fuinsus in hoste fuinsus in loco qui nuncupatur minthum.¹ anno. XXX. regni domni relegiosissimi regis carli. XIIII. kal. augusti. coranı testibus ac manum misoribus, andrum nomina subtus notantur. et ut hoc testamentum firmlus habeatur. notani dien tempus locum quo mest. ego thiatbaldus presbiter rogatus scripsi et subscripsi. Sig. hirpingi, qui hanc traditionem fecit. et propria manu firmauti. Sig. bildibrandi. Sig. berngeri. Sig. hugbaldi. Sig. gundholdi. Sig. berngeri. Sig. nuanberti. Sig. hatubaldi.

11. Ludwin, Thiathers Gobn, ichenft einen Theil feines Erbes zu Berben bem Abte Ludger. — 799, ben 18. Januar. — IL traditio Mudmuini ad umerethinas.

Notum fieri cupio omnibus tanu presentibus quam futuris, quomodo ego in dei nomine hiuduninus filius quondam thiatheri. pro remedio anime mee. et pro eterna retributione. tradidi omnem partem hereditatis mee. in loco nuncupante uuerethimum. ad reliquias sancti saluatoris, et uenerabili uiro liudgero abbati, qui ipsas reliquias semper secum gestare solet, id est, inter duos riuulos, qui sargunt in monte, et in flumen ruram uadunt, uous uocatur traditunque in perpetuam esse uolo, et nullis temporibus imanutatum. Sed ipsa uenerabilis abba liudgerus hanc traditionem, que dudum conprehensio mea esse dinoscitur, simul cum illa terra que ibidem iam culta esse uidetar, totum et ad integrum pereanis temporibus, teneat possideat ad usus eclesie dei, liberamque et firmissimam potestatem habeat a me et ab onnibus heredibus meis, quicquid exinde facere uoluerit, et in cuiuscumque manos mittere decreuerit, dum adhue ille aduixerit, qui post obitum suum illad excolat, et ad utilitatem eclesie dei redigat. Si quis uero, quod futurum esse non credo, ego ipse, quod absit, uel aliquis de heredibus meis, aut ulla adposita persona, qui contra hanc traditionem enire conauerit, inprimitus iram dei celesiis incurrat, et a consortio omnium eclesiarum anathematizeur, et insuper in dominicum auri libras. V. argenti pondus. X. coactus exsolust, et sic quidem quod repetit enindicare non ualeat, sed firma et inmutabilis traditio hec in sempiternum permaneat, stipulatione submixa.

Acta est autem publice. XXXI. anno regui relegiosissimi regis carli. XV. kal. februarias. coram manum missoribus. în loco nuncupante dispanheci. siue userithina. ⁶ quorum nomina infra tenentur, notaui diem locum tempus quo scripsi. ego thiatbaldus humilis presbiter rogatus scripsi et subscripsi. Sig. hluduuini. qui hanc traditionem dominante manu peregit. proprinque subtus firmanit. Sig. reginberti. Sig. thiatbaldi. Sig. thiatbaldi. Sig. thiatbaldi. Sig. trithuradi. Sig. frithuradi. Sig. frithuradi.

Db Minden, wie Abt Duben am Rande bemertt? Dverbam las in bem von ibm benuften Cartular: Munibium. -

12. Folcbert gibt bas, gegen fein Erbitud zu Bill, von bem ebelen Franten Theganbald eingetaufchte Geftrupp Bonberg' bem Priefter Lubger gegen eine Sufe zu Fischladen. — 799, ben 14. Februar. — LVII. traditio foleberti.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris qualiter ego folcbrat aliquantulum partieulam hereditatis data terra iuris mei in uilla que dicitur bilici a theganbaldo ingenso et nobilii homine conparaui in uilla que nuncupatur fisclacu. id est rothum illum quod dicitur uniduberg, hoc rothum a supradicto nobili frauco theganbaldo ego folcbrat conparaui et aliquantos annos possedi et in eo laboraui quod potui. Nunc antem cundem rothum in terra aratoria quicquid in eo umquam aratum fuit dedi liudgero presbitero cum onni integritate contra terram aratoriam illius houe que dicitur alfgodinghoue, in ea ratione accepi houau illam a liudgero presbitero ucition moi in cambia contra terram aratoriam rothi supradicti ut eam iure hereditatio in perpetaum possidere debeam et ad proprios usus hereditatis redigere, aut quicquid exinde utile esse decreuero liberam et firmissimam habeam potestatem so omnibus siue niuens facere siue post obitum meum tantum ad usum fructiferum pertinentem et proficientem. Si quis uero quod futurum esse non credo ego ipse quod absit ant aliquis de heredibus uel proheredibus meis sea quelibet opposita persona qui contra hanc cartam cambie iniusto conamine uenire tentuaerit aut eam infrangere unluerit. Inprintus iram dei celestis ineurrat et a sanctorum angelorum societate separetur, et ab ingresso omnitum eclesiarum alienus existat, quoadusque se correxerit a nefaria presumtione et insuper a fisco multatus auri libras duos, argenti pondus decem coactus exsoluat et sis quidem quod repetit enindicare non ualest sed firma et inmotaltiis hec cambie in sempierrumu permierum perminerum subranaqua stipolatione subnixa.

Acta est autem publice anno. XXXI. gloriosi atque religiosi secundi regis carli. XVI. kal. martias. in loco qui dicitur diapanheci. in ripa rure coram testibus ac manum mittentibus quorum nomina subtus adnotantur. notaui tempus diem locum quo hec acta sunt. Sig. liudgeri presbiteri qui istam cartam fieri rogauit et propria manu firmanit. Sig. berngeri. Sig. alfdagi. Sig. hildiradl. Sig. berumini. Sig. gisfridi. Sig. benno. Sig. liudrici. Sig. unalafridi.

13. Der Priester Ludger ertauscht bas vorbenannte Gestrupp bei bem Tiefenbach. 2 - 799, ben 14. Februar. - I. carta cambie contra folcbertum in uuiduberge.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris, qualiter ego liudgerus presbiter aliquantulum particulam hereditatis, dato pretio, a theganbaldo ingenuo et nobili homine, conparaui, in uilla que nuncupatur, fisclacu, id est houam illam que dicitur alfgodinchoua, cum omni integritate, sine in silua, seu in paseuis, et perujis, et in aquarum usu et decursibus. Haee omnia a supradicto nobili franco, theganbaldo, ego liudgerus presbiter conparaui, et aliquantos annos possedi, et in ea elaboraui quod potui. Nunc autem eandem houam, in terra aratoria, quicquid in ea umquam aratum fuit, dedi folcberto contra illum rothum quod dicitur uuiduberg, inter duos rinulos, id est inter diapanbeci, et alium ab occidente usque in flumen ruram, excepto quod ego liudgerus dominationem que ad illam houam, respexit, mihi retenui, seu in silua, siue in aquis, et pastu, nel in conprehensione cum omni integritate iuri meo reseruaui, et in ca ratione accepi rothum illum, a folcberto uicino meo in cambia, contra terram aratoriam houe supradicte, ut cum iure hereditario in perpetuum possidere debeam, et ad eteruos usus ecclesie dei et seruientium eius redigere, aut quiequid exinde utile esse decreuero, liberam et firmissimam habeam potestatem ab omnibus, sine viuens facere, sine post obitum meum, tantum ad usum fructiferum pertinentem et profitientem. Si quis uero, quod futurum esse non eredo, ego ipse, quod absit, aut aliquis de heredibus vel proheredibus meis, seu quelibet opposita persona, qui contra hanc cartam eambie injusto conamine uenire temptauerit, aut eam infrangere uoluerit. inprimitus iram dei celestis incurrat, et a sanctorum angelorum societate separetur, et ab ingressu omnium eclesiarum alienus existat, quoadusque se correxerit a nefaria presumptione, et

¹ Rach ber Erffarung bes Abtes Duben. - 2 Der Berben (vergl. Die Role ju Rr. 11), wo er Rirche und Riofter ju bauen begonnen.

insuper a fisco muletatus auri libras duos. argenti pondus decem coactus exsoluat, et sic quidem quod repetit euindicare non ualeat, sed firma et inmotabilis hec cambiea in sempiternum permaneat stipulatione subnixa,

Acta est autem publice anno. XXXI. gloriosi atque relegiosi secundi regis carli. XVI. kal. martias in loco qui dicitur. diapanbeci. in ripa rura. coram testibus ac manum mittentibus. quorum nomina subtus adnotantur. Notaul tempus diem locum quo hec acta sunt. ego thiatbaldus humilis presbiter rogatus seripsi et subscripsi. Sig. folcberti. qui hanc cartam fieri organit. et propris manu firmanti. Sig. regenberbli. Sig. altfoagi. Sig. benno. Sig. rifibubaldi. Sig. hludbuudi. Sig. gifridi. Sig. berngani. Sig. berngani. Sig. berundi. Sig. iludrici. Sig. undarfijhi.

14. Dobbelm, Dodwerte Sohn, ichenkt bem Priefter Ludger brei hufen im Rielgaue und im Gaue Mordtwente, — 799, ben 9. Juni. — III. traditio. oodhelmi. ad mithtmundum.

Dum unusquisque in presenti seculo conversatur, cogitare debet et perpendere, qualiter sibi uitam adquirat et remunerationem sempiternam post mortem. Ideireo ego oodhelmus filius quondam ooduuerei pro remedio anime mee, et pro eterna retributione, tradidi partem hereditatis mee, que mihi jure hereditario legibus contigit, id est, tres houas in tribus locis, quorum nomina locorum hec sunt, houa una in okinni, in pago isloi, altera in manheri illa selihoug in pago norht (ueanti, tertia in hasungum in codem pago, hoc quod modo denominaui tradidi ad reliquias sancti saluatoris, que in quithmundis constitute sunt, et in manus liudgeri presbiteri, traditumque in perpetuum esse uolo, et nullis umquam temporibus alterius inmutari, sed ad perpetuos usus eiusdem eclesie custodes hec omnia possideant, cum integritate inlibata, tantum ut diebus uite nostre, ego et couiux mea, dilecta theodlinda, res istas in beneficio ejusdem eclesie sub usufructifero babere ualeamus, id est, ut per singulos annos solidum unum ad luminaria eclesie in natale domini donare debeamus, post nostrum uero discessum de hac uita in dominationem supradicte eclesie res ipse meliorate perueniant, cum omni integritate, eiusdem eclesie legitimi procuratores, ad utilitatem eius, quicquid exinde facere nolucrint, liberam et firmissimam ab omuibus habeant potestatem. Si quis uero, quod futurum esse non credo, ego ipse, quod absit, aut aliquis de heredibus, nel proheredibus meis contra hanc traditionem uenire temtauerit, aut eam infrangere uoluerit, instigatus a diabulo, inorimitus iram del celestis incurrat, et a sanctorum angelorum societate separetur, et ab ingressu omnium eclesiarum alienus existat, donec se emendat a presumptione nefanda, et insuper in dominicum auri libras duas, argenti pondus. X. coactus exsoluat, et sic quidem quod repetit enindicare non ualcat, sed firma et iumotabilis bec traditio in sempiternum permaneat, stipulatione subnixa.

Acta est autem publice in loco ipao qui dicitur uuithmundi. anno. XXXI. regni relegiosissimi regis carli, sub die, V. idus iunius, notani diem tempus locum quo hee scripta suut. ego thiabaldus humilis presbiter rogatus escripsi et subscripsi. Sig. oodhelmi, qui hanc traditionis cartam fieri rogauit, et propria manu firmauit. Sig. bildigeri. Sig. meginulfi. Sig. sig. meginulfi. Sig. meginulfi.

15. Gine Freie, Rifilbis, macht fich mit ihren Gohnen und Nachkommen wachszinfig jum Altar bes b. Geverin in ber Stiftefirche vor Coln. 1 — 794-800. 2

In nomine sancte et individue trinitatis. Uniuersis sacrosancte matris ecclesie filiis notum esses uolumus, quod quedam matrona nomine Rihiddis et filii eius cum essent libere conditionis a cunctis progenitoribus suis instinctu dei commoniti et religosorum uirorum consilio inducti legitima traditione et sine omni contradictione se cuu omni successione sua ad altare beati Seuerini extra muros ciultatis coloniensis ecre censuales pro remedio animarum suarum tradiderunt, ea tamen conditione ut singuli hains posteritatis homines qui ad annos peruenerint uirilia catis singulis annis in festo prenominati confessoris duas nummatas cere ad idem altare persoluerent. Pro licentia

¹ Aus bem Carinlar bee Severinfilites, fol. XXXIIIL - 3 3wifden 794 und 799 mard bie Colnifce Rirde gur Metropolitan ober Erzbifchoftichen erhoben.

nero maritali custodi altaris. VI. denarios, in morte autem uniuscumque uiri siue mulieris, VI. denarios, tantum etiana custodi assignarent. Hane igitur traditionem legitime factam si quis malignus dyabolica persuasione inductus iniqua presumptione adnichilare uel aliquo modo labefactare et prefatos homines seu quempiam de corum successione ad aliud ius compellere attemptauerit. omnipotentis dei et beatorum apostolorum petri et pauli, et beati seuerini iram (et) indignationem incurrat et nisi resipiscat horrendi anathematis uinculo se nouerit perpetuo innodatum, ut autem hec rata et inconuulsa permaneant, pius et ucnerabilis conuentus b, seuerini hanc paginam couscribi et impressione sigilli ecclesie sue fecit communiri.

Acta sunt hec regnante romanorum nobili rege karolo, sub Hyldebaldo uenerabili Coloniensium archiepiscopo,

16. Die Erbbetheifigten Regindald , Foldaard, Gerhard, ABiffl und helmbert schende m Priefter und Albte Lüdger einen Acte zu Bichmund, jum Baue einer Kirche basselbit. — 800, den 16. September. — VII. traditio solchardi, et reginaldi, et gerhardi, et exterorum in unitimmendi.

Notum fieri desideramus omnibus, tam presentibus quam futuris, qualiter nos coberedes et conparticipes et consanguinel, his nominibus, reginaldus, folchardus, gerhardus, quifil, et helmberhtus, tradidimus agrum hereditarii furis nostri in unithmundi, liudgero presbitero et abbati, ad construendam in eo eclesiame, in aquifonarel latere agri tilius, quem a uurachario comite tradente, ipse liudgerus suscepit, traditumque in perpetuum esse uolumus, et nullis umquam temporibus inmutari, sed ad perpetuos usus et ad utilitatem eelesia dei, supradictus presbiter liberam et fermissimam a nobis et ab omnibus habeat potestatem, quicquid exinde uniens agere uoluerit, aut cuicumque post obitum suum tradere decreuerit, ad coleedum et fructificandum in eelesia dei. Si quis uero, quod futuram esse non credimus, nos ipsi, quod absit, aut aliquis de hęredibus, uel probereditus nostris, contra hanc traditionem nenire temptauerit, ant eam infrangere uoluerit, instigatus a diabulo. Inprimitus iram dei cęlestis incurra, et a sanctorum angelorum societate separetur, et ab iugressu omnium eclesiarum alienus existat, donce se emendat a presumtiona nefanda, et insuper in dominicum auri libras duas argenti pondus decem coactus exsolant, et sic quidem quod repetit enindicare non ualeat, sed firma et inmuctabilis het traditio in sempiteramu permanent, stipulore sabnixa,

Acta est autem publice in loco ìpso, qui dicitur unithamundi. Anno tricesimo secundo regni relegiosissimi regia carli. sub die. XVI. kal, octubris, notaui diem locum tempus. quo hec scripta sunt. Ego thiatbaldus humip presbiter rogatus scripai est subscripsi. Isti sunt uisores et auditores. Sig. folchardi, gerardi, unifil, et helmberti, qui hane traditionem perfecerunt et propriis manibus franauerunt. Sig. hildigeri. Sig. osobhelmi. Sig. meginnngi. Sig. unadifridi. Sig. uuralirdii. Sig. unariberti. Sig. hroberti. Sig. hildgeri. Sig. oserinhardi. Sig. engilberti.

 Die Erbetzeitigten Efurmin, hilbirab und Irminwin schenken bem Priester Lidger eine Rotung in bem Balbe zu heisingen und eine babei gelegene Balbberechtigung. — 800, ben 17. Septer.
 XI. traditio. eformaini et parentum eins.

Dum unusquisque in presenti seculo conucrsatur, et hauc mortalem uitam habere uidetur in corpore, cogitare debet et preuidere, qualiter sibi in futura essentia, et in perpetua mansioue, remedium aliquod et salutem anime sue adquirere possit in rejestibus. Idcirco placuit nobis coheredibus et conparticipibus in uno patrimonio, his nominibus efuruuimo, hildirado, et irminuuino, liudgero presbitero postulante, tradere ad reliquias sancti saluatoris, quas ipse liudgerus semper secum gestat, et in manus elusdem presbiteri, aliquam particulam hereditatis nostre in elemosiana nostram, quod et fecimus hoc modo, tradidimus in propria hereditate et dominatione nostra, in situa que dicitur, heissi, conprehensionem illam, quam ipse liudgerus ibi desiderauit, et hildiradus in nostro nomine conprehendit simul cum co et consignauit, ad reliquias supradictas sancti saluatorla, et ln manus eiusdem presbiteri, simili modo tradidimus et dominationem aliquam in eardnem silaum adiacentem, hace igiur conorebensio quam

¹ Die Urfunde in ber vortiegenden gorm ift mabriceinlich auf ben Grund einer allen Aufzeichnung in fraterer Beit abgefaßt.

tradidimus, iuxta illas conprehensiones contigua est, et cohçrens a summo usque ad finem, quas heimricus, et hluduusinus, l ad easdem reliquias, et ipai liudgero ante annos aliquos tradiderunt, ista est traditio quam in climosinam nostram tradidimus, traditamque in perpetuum esse uolumus, et nunquam ulterius inmutari, sed ad perpetuos usus celesię dei, ipse presbiter, qui eam suscepit, liberam et firmissimam a nobis et ab omnibus habeat potestatem, quicquid exinde facere noluerit ad fructum celesię dei.

Acta est autem publice. cum stipulatione subnixa, in loco ipso. qui dicitur ad diapanbeci, anno tricesimo secundo, regni gloriosissimi regis carli, sub die. XV. kal, octubris, notaui diem locum tempus quo hec scripta sunt. ego thiatbaldus presbiter rogatus scripsi et subscripsi, isti sunt uisores et auditores. Sig. euuruuini qui hanc traditionem fieri rogault, et propria manu firmanit, Sig. irminauini. Sig. heribaldi. Sig. hildiradi. Sig. anoloni. Sig. efarbardi. Sig. thiafridi.

18. Senelhard und Balbfrid idenfen jum Seelenheile ber Suanaburg, Tochter beb erfteren und Gattin bes lehteren, ju ben Reliquien bes Seilandes und ju Sanden Ludgers ihr Erbe zu Ludinghaufen. — 800, ben 6. Dezember.

Notum fieri desideramus omnibus tam presentibus quam futuris, qualiter ego senelhardus socer unaldiridi, et ego usualdiridus gener eiusdem senelhardi pro remedio animaram nostrarum et pro requie animae suaneburgae filiae senelhardi. uroris unaldiridi. tradidimus hereditatem nostram in lindinchuson, com omnibus quae ad candem hereditatem iuste respiciunt, siue in pratis, siue in aquarum cursibus, et cum omni utilitate, ad reliquias sancti saluatoris et sanctae mariae semper uirginis, et in manus liudgeri, qui eas secum portat, quocanque lerit, has cantem in elemosinam carissimae nobis supradictae suaneburgae, supranominato liudgero abbati legaliter tradidimus, traditaque in perpetuum esse uolumus, et nullis unquam temporibus immutari, sed ad perpetuos usus ecclesiae dei lure hereditario lipse abbas liudgerus possideal, et fructificari faciat in communem elemosinam nostram, quicquid exinde facere uoluerit, in perpetuum liberam et firmissimam a nobis et ab ounibus habbas ptoestatem;

Acta est autem haius traditionis confirmatio publice in ipso loco liudinchuson iuxta fluuium atibirne. VIII. idus decembris. anno, XXXIII. regni gloriosissimi regis carli. coram testibus. quorum nomina in testimonium subtus notauimus. signum senethardi. qui hanc traditionem perfecit et propria mana firmauit, signum utalfridi, qui similiter fecit, sig. bobonis, sig. helmdagi, folebaldi, gerberni. marcuuardi. grimundi, alfgrimi, helmrici.

19. Silbirad' ichenkt feine Rottung zwischen ber Borbed und bem Bonberg bis zur Ruhr bem Ubte Lubger. — 801, ben 1. Mai. — XXIII. traditio hildiradi in unenasunalda.

Notam fieri capio, omnibus, tam presentibus, quan faturia, qualiter ego hildiradus filius quondam pro remedio anime mee, et pro țeraa retributione tradidi conprehensionem illam quam ego în propria hereditate conprehendi, a riuulo qui dicitur burgbeki, usque ad illam riuulum qui în occidentali parte unidubergi decurrit, ad reliquias sancti saluatoris et sancte marie semper uirginis, et cum ouni integritate usque în ripam rure, excepta illa particula quam folebetrusi în proximo angulo inter rurem et uiuluhergum olim stirpare inchoaule, hauc ergo denominatam conprehensionem cum tota întegritate tradidi în elimosinam meam ad reliquias superius dictas, et în potestatem liudgeri abbatis, traditamque în perpetuum esse uolo, et per nulla temporum curricula ulterius inmutari, sed ad perpetons usus etelesi ed ie predictus abba liudgerus quicquid exinde facere uoleurir iure hereditor, liberam et firmissimam a me et ab omnibus habeat potestatem. Si quis uero instigatus a diabulo, quod tamen futurum esse non credo, ego ipse, quod abati, aut aliquis de heredibus uel proheredibus meis, seu quelibet expersona contra hanc quaire temtamerit, aut eam infrangere uoluerit. fixa et deliberata intentione, înprimis iram dei celestisi incurrat.

^{&#}x27; S. Rr. 6 und 11. — 'Aus Overham. Annal. Werthln. pag. 25. — 'In Wennewalde fagt bie Ueberschift; in ber Urfunde Karls bes Großen wird die Abtei als im Benaswalde gelegen bezeichnet, f. Rr. 26.

et a sanctorum angelorum sotietate separetur, si se cito non correcerit a sua pessima presumatione, et insuper in dominiem auri libras. Il. argenti pondus. X. coactus exsoluat, et sic quidem quod repetit euindicare non unleat. sed firma et inmutabilis het traditio in sempiteruum permaneat, cum stipulatione subsixa.

Acta est autem publice. In loco qui dicitur diapanbeci. in ripa rurç, ad reliquias sancti saluatoris et sancte marie, anno XXXIII, regni domni nostri relegiosissimi regis carli, kal, maias, coram testibus ac manun missoribus, quorum nomina subus notantur, et ut hoc testamentum firmius perseueret in ceruum. notaui tempus diem locur quo scriptum est. Sig. hildiradi, qui hanc traditionem dominante manu perfecit, subusque firmauit, Sig. heribaldi. Sig. frithurici. Sig. hildibratti. Sig. brunbardi. Sig. acu. Sig. seuuardi. ego diiabbaldus presbiter orgatus seripsi et subscripsi,

20. Betto verfauft bem Abte Ludger einen Kothen zu Holzbeim im Gaue Nievenheim. — 801, ben 2. Mai. — LVIIII. traditio bettoni in holthem.

Notum fieri desidero omnibus tan presentibus quant futuris qualiter ego betlo filus quondana. n.,. tradidi particulam hereditatis mee liudgero abbati accepto pretio iuxta consensum amborum in pago niuankeim in uilla que dicitur hollheim, id est curtile cum adiacentibus suis uno rodo et modico prato et uno iurnali in terra arabili cum ceteris omnibus que ad ipsum curtile legaliter respitiunt, hoc est pascuis, peruis, usibus aquarum dominationemque in situas ad superdietam uiliam pertinentes cum pastu plenissimo iuxta modulum curtilli spisus heo omnia superius denominata, ego betto cum omni integritate tradidi liudgeri abbati traditamque in perpetuum esse uolo et nullis unquam temporibus utlerius inmutari sed ad perpetuos usus eclesie dei quiequid exinde facere uolterii liberam et firmissimam a me et ad omnibus habest potestatem.

Acta est autem publice cum stipulatione subnixa în loco qui dicitur ad crucem. Anno tricesimo tertio regui refegiosissimi regis carli sub die. VI. nonas maias, notaui diem tempus locum quo hee scripta sunt. Sig. bettoni qui hanc traditionem perfecti et propria mann firmanit. Sig. landberti. Sig. iudonoi. Sig. herulfi. Sig. citalfi. Sig. foleberti, Sig. ... Sig. hrvulfi. Sig. foleberti, Sig. mitoni. ego thiatbaldus presbiter scripsi et subscripsi.

21. Helmbald, Beribalds Sohn, empfangt bie bem Abe Ludger geschenfte Rottung in ber Billa Salchem zur Halfte auf seine und seines Cobned Lebendzeit zurud. — 801, ben 8. Mai. — LIII. prestaria helmbaldi.

Dun omnibus uicinis suis non habetur incognitum qualiter helmbaldus filius heribaldi. tradidit ad reliquias ancti salnatoris et in manus liudgeri abbatis. in elimosinan usam conprehensionem illam quam ipse helmbaldus in propria hereditate et in communione proximorum suorum proprio labore et aditorio amicorum suorum legibus conprehendit et stirpauit id est in loco qui dicitur unidapa in uilla salehem, et postea postulauit ut dimidiam ipsam conprehensionem in beneficium accipere deberet diebus uite sue et filii sui sub sus fructifero id est demedio solido per singalos annos ad pasca domini ad supradictas reliquias que in codem loco ponende sunt ad lumina conparanda, ita et feei ego modicus, abba liudgerus prestiti ei dimediam conprehensionem illam in en ratione ut diebus nite sue et filii sui meliorati fant res ipse que ad eandem conprehensionem respitiunt absque ulla distractione et contradictione post obitum ipsorum ad supradictas reliquias res ipse inneliorate reuertantur et in usum seruorum dei qui easdem reliquias procurare deo largiente et custodire merentur in posterum

Acta est autem hee prestaria puplice in loco ipso qui dicitur unidapa sub die. VIII. idus maias. Anno tricesimo tertio gloriosi regis carti. Ego liudgerus, abba. subscripsi. Sig. gerusuleu. presbiteri. Sig. hardgeri. clerici. Sig. unlgeri cl. sig. guntberti cl. Sig. bocco. cl. sig. gerfrid cl. Ego unsunbertus elerieus subscripsi.

^{&#}x27; Salebem und Widapa, wo die handlung geicheben, find in der Rabe von Berben ju fuden, ba Lubger einige Tage fruber (f. Die verfergebente Urt.) in bortiger Rabe war und fammtliche Zeugen Geiftliche find.

22. Robulf, Bibalob Gobn, idenft bem Abre Ludger einen Rothen im Gaue Belaue in ber Billa Engeland. — 801, ben 26. Auguft. — VIII. traditio brodulft. in englandi.

Notum fieri desidero omnibus, et presentibus et futuris, qualiter ego brodulfus filius quondaux unibaldi. tradidi ad reliquias sancti saluatoris, et sanctę maris semper uirginis, et in manus liudgeri abbatis, particulam hereditatis meç, in pago, fedum, in ailla quy dicitur englandi, id est curtile unum, et duodecimum partem in siluam, quy dicitur braclog, cum pascuis et plena dominatione, que lure legali ad illud curtile perinere coapertum est, hee omnia tradidi in elimosinam meana, ad reliquias superius menoratas, et in manus iam dicti abbatis, traditaque in perpetum esse nolo, et per nulla temporum curricula ulterius inmutari, sed ad perpetuas usus celesig dei, ipas abbas liudgerus quiequid exinde facere uoluerit. Jiberam et firmissimam a me et ab omnibus habeat potestatem stipulatione subnixa.

Acta est autem publice in loco qui dicitur in unightundi ad eclesiam sancti saluatoris, anno. XXXIII. regni domni nostri relegiosissimi regis carli. VII. kal, septembris, coram testibus ac manum missoribus, quorum nomina subtus notantur, et ut hoc traditionis testamentum firmins perseucret in eternum, notani tempus diem locum quo scriptum est. ego thiatbaldas presbiter rogatus scripsi et subscripsi, Sig. hrodulfi, qui hanc traditionem dominante manu perfecit. et subtus firmauti, Sig. hidigeri, Sig. liudgeri, Sig. euurunini, Sig. liudgeri, Sig. meginberti, Sig. enginberti, Sig. germundi.

23. Thangrim mit feinen beiben Gobnen ichenft bem Abre Lubger jum Geelenheile feines erichlagenen Cobnes bas bem Thater abgeurtheilte Erbe zu Spuftert. — 802, ben 13, Januar, '

Notum fieri desideramus omnibus fidelibus, qualiter ego Thangrimus et duo fili mei. hardgrimus, et atugrimus por remedio animarum nostrarum et defuncti bosoconis tradidimus partem hereditatis nostrae, quae mobis iusto iudicio ex lugubri occisione fili mei eiusdem bosoconis aduenit in uilla quae dicitur hautene, id est onne patrimonium quod in eadem uilla brumrico et fili eius, qui candem occisionem instigante diabolo malignis manibus peregerunt. legibus habere uisi sunt. uel ubicunque aliquid iuste ad eos pertinebat, ad reliquias s. saluatoris, et in manus ludgeri abbatis, quia mili et filis meis secundum leges seculi potestati nostrae diiudicatum est, ideirco haec omnia in elemosinam nostram et fili mei bosoconis cum omni integriates tradidimus lindgero abbati, siue in terra, siue in silua, uel in omni conprehensione, quae ad predictum brunriconem et filios eius legaliter respiciebat, traditaque in perpetuum esse uolumus, et mulis unquam inmutori temporibus.

Acta est autem publice anno XXXIIII. regui domni carli gloriosissimi regis. idus ianuarias, in uilla quae dicitur hustene iuxta fluuium rura. coram testibus. Signum thangrimi qui hanc traditionis cartam fieri roganit, sig. osberti, sieffredi, meinradi.

24. Folerada, hemmings Schwester, verfauft bem Abre Ludger einen Ader an ber Erft. — 802. 2 XX. truditio. folerade.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quani futuris, qualiter ego folcrada, germana soror quondam hemmingi, exactoris, tradidi agrum unum iure hereditario liudgero abbati, accepto pretio estimationis conpetentis, iuxta arnapa. prope mansionilem, quod dicitur ad crucem, traditumque in perpetuum esse uolo, et nullis umquam temporibus ulterius immutari, sed ad perpetuus usus celesie dei predictus abbas iure hereditario possedate undem agrum, et fructificare faciat diebus uite sur, et cuicumque commendare uoluerit, et tradere ad possidendum post

¹ Mus Grecknam, Annal, Wertkin, pag. 28. — 2 Die vorstehende Tadbition geschieft an Lübger als Mu; berfelbe wied in den Ukfinnten üs gum Mary 766 jerobilere, bircauf abwechtlind proedbiere nud adda, nach 802 aber episcopus genannt, mas und bestimmt dat, biefe und die folgende Ukfunde bem erwähnten Jahre pugutbeilen.

obitum suum. liberam et firmissimam a me et ab omnibus habeat potestatem. Si quis uero, quod faturum esse non credo, ego ipse, quod absit, aut aliquis de heredibus meis contra hanc traditionem nenire temptanerit, et eam infrangere decreuerit, ab ingressu onnuium eclesiarum alienus existat, et in dominicum quinque libras exsoluat argenit, et ita quieseat abaque operis effectu, traditione has firmiter permansura, cum stipulatione subnix.

Acta est publice in loco ipao, qui dicitur ad crucem, coram testibus ac manum missoribus, quorum nomina sanotantur. Sig. folerada, que hoc testamentum fieri rogault, el propria manu firmauit. Sig. bemric. Sig. oodhald. Sig. uuvmbreht. Sig. uulhieri, Sig. godobret. Sig. clobrets. Sig. aliger. Sig. lindbret.

25. Rabald idenft ber Kirche, welche ber Abt Ludger ju Widmund erbauet, fein Erbe baselbst und ju Belmiffi. — 802. ' — LVI. traditio radaldi.

Tradidi ego raadadd in elimosinam meam ad eclesiam quam liudgerus abba in wuimumdi conlocauit omnem partem modice hereditatis mee id est eit nhelmissi. ein tuutimumdi quicquid ibi habere uisus sum tam in terra quam in silua cum omni integritate tradidi ad supradictam eclesiam traditumque in perpetuum esse uolo et numquam ulterius inanutari. Sig. meginungi. Sig. uualda. Sig. gerbaldi. Sig. bosuc. Sig. uuerbert. Sig. atalgot. Sig. alfgrim. Sig. frithuusardi peshieri.

26, Raifer Rarl ber Große nimmt bie von bem Bischofe Lubger erbaute Kirche ju Berben an ber Mubr in seinen Schutz und ichent gur Erbauung eineb Rlosterb baselbft bab Krongut Lothusn in Brabant. — 802, ben 26. Keril.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Karolus divina donante elementia imperator augustus. Si sacerdotum ac seruorum dei petitionibus quas nobis pro necessitatibus suis insinuauerint aurem accomodamus et ea ad effectum perducimus, non aolum regiam et imperialem consuctudinem exercemus, uerum etiam acternae retributionis premia nobis profutura non dubitamus. Comperiat itaque omnium fidelium nostrorum presentium scilicet et futurorum industria, qualiter beatae memoriae Liudgerus minnigeraefordensis episcopus postulauit celsitadinem nostram ut cum

¹ G. Die Rote gur vorhergebenben Urfunbe. Die Schenfung von bem 15. September 800 gefcab "ad construendam in co (quithmund) occlesiam", in ber vorfichenben wird biefe Rirde ico als erbauet ermabnt. - " Diefe Urfunde ift fo oft icon gebrudt, fo oft angefochten und vertheibigt worben, bag fie in ber vorliegenben Sammlung nicht vermißt werben barf, wenngleich für ibre Edibeit nichts beigebracht merben tanu. In einer ausführlichen Rezenfion bat Eckhart de reb. Francine orient. IL 28, welcher bas angebliche Driginal in ber Abtei Berben gefeben, alle Mertmale ibrer Unedibeit (Die Anrufungefermel in nomine a. et i. trin., bas beatae memoriae bei Ermabnung eines lebenben, ber angebliche Rotar und Ergfangler, bie Beifügung bes 3abres Chrifti u. f. m.) gufammengefiellt und bas Giegel ben echten gegenüber , (wabrlich mit Recht) ein monstrum genannt. Scheid. orig. Guelf. V. 20, theilte fpater von bem Eingange und bem Echluffe ein Rachtild mit, worin , wohl mit Rudficht auf Edbarts Urtheil, bas Giegel fleiner, ale es wirflich ift, benuech monftros genug anbfiebt. Bir erachten es fur unnotbig, alle übrigen Regenfionen bie auf bie neuefte von Bohmer, Regenin Karolor. 22, anguführen, ba jest mohl Riemand mehr bie Cotteit in Cous nebmen wirb. Allein Diefes Urtheil trifft nur bas uns verliegenbe Dotument, nicht Die barin enthaltene Schenfung. Altfrib, im Leben bes b. Lubger, cap. 21, fagt ausbrudlich : deditque ei ficx Karolus in regno Francorum in pago Brachante in loco qui Lotus vocatur, monasterium s. Petri gubernandum, cum omnibus adjacentibus suis ecclestis et villulis. -- Lothusa iff für Leuze im Arrendiffement Tournay gehalten worben , nach ber Bebauptung und ben Radrichten ber Mbtei Berben aber mirb Bele bei Termonbe, uebft ber babon abbangigen Rirde ju Grimberge barunter bezeichnet. Ramentlich babe Babft Stephan . wie bie Abrei in einer Rechtsausführung angibt, mit Bulle von bem 3. 888 Raris Schenfung beftatigt, und Alexander III. bebe in feiner Schuturfunde von 1176, kal. Junii, ausbrudlich berbor "specialiter autem ecclesiam quae Lothusa dicitur. in flandria sitam." Beibe Bullen find nicht mehr vorfindlich, auf ben Grund berfelben find jedech bie "erclenia et personatus de Sela et capelta de Grimberge," welche ber Bifchof von Tournay ber Abiei Ct. Bavo ju Gent einverleibt batte , im 3. 1194 von bem genannten Bifcofe ber Abtei Berben gurudgefiellt worben , welche bie jur jungften Beit im Befipe bee Patronate und Bebniene bafeibft geblieben. Der ermabnte Streit mag es veranlagt baben , Raris verloren gegangene Urfunde que irgend einer aften regificrartigen Aufgeichnung burch ein neues Dachwert erfeben ju wollen, welches, um balb ein alteribumliches Anfeben ju geminnen , außer ben nachgebilbeten Rarolingiiden Schriftjugen , mit Del gefüngt morben.

licentia et auxilio pietatis nostrae sibi liceret in propria sua hereditate in pago ruricho in loco qui dicitur unerthina super fluuium rura in silua unenaturuald ecclesiam aedificare in honore sancti saluatoris et sanctae marise uligniame noe non et sanctaerum reliquiarum quas ab apostolico papa de roma transtulit. et si facultas daretu quandoque monasterium aedificare. et monachos congregare se nelle manifestissime testatus est. Cuius rationabili et iuste petitioni libentissime assentimus, in primis ut eadem aecclesia in nostram tuitionem suscepta. et non solum en quae moderno tempore, uerum etiam quae postmodum a dei fidelibus collata fuerint hominibus, firmius et esloidius possidere absque ullius iniusta ualeat infestatione. Ad perficiendum antem in eodem loco monasterium et ad congregandum coenobium suggerente sepe dicto fideli nostro episcopo, ad easdem reliquias, proprias res nostras, de est fiscum nostrum qui nocatur lothusa. in pago brabant, cam onni integritate in proprietatem donamus, et in perpetuum perdurare deo prestante iubemus, cum ominibus ad se pertinentibus, terris et siluis, mansis et mancipiis, aquis et pratis, aedificiis cultis et incultis, imperiali more ad sepe dictas reliquias que in unerthina uenaerantur, iure hereditario prestamus et condonamus. Et at hace auctoritas nostris futurisque temporibus, domino protegente unleat incondus manere, manu nostra subter firmaqiinus, et anuli nostri impressione signari iussimus signari iussimus eigarari iussimus eigarari iussimus eigarari iussimus eigarari iussimus

Signum domni karoli serenissimi imperatoria augusti. Hildigrimus notarius ad uicem alguini archicapellani recognoui. Data VI. kal. mai. auno incarnationis domini DCCCII. anno autem regni cius XXXIIII. et in italia XXVII, imperii uero II. indictione X. actum in uuormatia in dei nomine feliciter anne.

27. Libger, Redgere Sohn, und Sibbo, Beremind Sohn, identen bem Bifchofe Lubger (Abei Berben) einen Theil ihreb Erbes in ber Billa Doornfpot zu Quarfingfeli und Schotenburg. — 805, ben 23. April. — X. traditio lindgeri, et hiddoni.

Notum fieri desideramus omnibas, tam presentibus quam futuris, quomodo ego liudgerus. filius quondam herdgeri, et ego hiddo filius quondam hereutrini, tradidimus partem proprie, hyreditatis nostre, liudgero episcopo, pro remedio anime nostry, et pro yterna retributione, in uitla que dicitur thornapic, in his duobus locis, id est. in quarringetik et in herugianacotom, quicquid ibi habuimus, aut per ius hyreditatis, aut per conprehensionem, aut per aliam quancumque adoptisitionem omnis hyc ad integram, ipsi liudgero episcopo, in elimosinam mostram tradidimus, traditamque in perpetuum esse uolumus, et nullis umquam temporibus inmutari, sed ad perpetuos usus suos, et nilitatem eclesiç dei quicquid exinde facere noluerit. liberam et firmissimam a nobis et ab hominibos habest potestatem.

Acta est autem poblice. cum stipulatione subnixa. in silla. que dicitur bicingatem.º anno. XXXVII. regni gloriosiassimi imperatorise carli. VIIII. kal. maias. coram testibus ac manum mittentibus. quorum nomina subtus notantur. et ut firmior hace traditio in sempiteranum perseueret. notaui diem locum in quo hee scripta sunt. ego thiatbaldus presbiter rogatus scripsi et subscripsi. Sig. liudgeri. qui hanc traditionem dominante manu perfecit. et subtus notauit. Sig. hiddoni similiter tradenis et subtus firmantis. Sig. marchardi. Sig. baiori. Sig. belmrict. Sig. engilibaldi. Sig. foltradi. Sig. rediaperi. Sig. tedoci. Sig. gerberti. Sig. gerberti. Sig. hiatbaldi.

28. Der vorgenannte Sitdo und feine Gattin Madalgard fchenken bem Bifchofe Eudiger einen Theil ibred Erbes zu Duarfingfell, Schotenburg, Bodborft und Telgt. — 806, ben 9. October. — XIIII. traditio hiddoni. et coningis eins madalgarde.

Notum sit omnibus, tam presentibus quam futuris, qualiter ego. hiddo. filius quondam herinaini. pro remedio animę meę, et pro remedio coniugis meę madalgarde, partem hereditatis nostrę tradidimus liudgero episcopo. in his

Berugtanscolan (in ber folgenden Alet. Berianscolan), burch eine Beriebung ber Beftanbibeile bei Bortes, Scheienburg, meldes im Beriebe ber nämlichen Billa, scheine untergegangen gu fein. — * Diefer bet fautel fier. 2 flodingundung mit Ret. bu und 25 fladingundung mit Ret. bur und 25 fladingundung mit Ret.

locis, primo, in quarxingseti, et in bertanacotan, et in bochursti, et in telgud.\(^1\) in quarxingseti totum quod ibi habuimus in conprehensione nostra, et in bertanscotan totum, et in bochursti dimidium quod ibi habuimus, et in telgud tertiam partem de nostro, hec omnia tradidiumus, traditaque in perpetuum esse uolumus, et nullis umquam temporibus inmutari, sed ad perpetuos usus celesie dei et sue utilitatis, ipse liudgerus episcopus, quicquid exinde facere noluerit. liberam et firmissimam a nobis et ab omnibus habrat potestatem in perpetuum.

Acta est autem publice, cum stipulatione subnixa, hec traditio, anno, XXXVIII. regni domni imperatoris relegiosiassimi carli. VII. idas octubris, in uilla que dicitur bidningahem, coram testibus ace manum mittentibus, quorum nomina subtus adnotantar, et ut firmior habetur pet traditio in perpetuum, notaui dien locum tempus quo peracta est et scripta, ego thiathaldus presbiter rogatus scripsi et subscripsi. Sig. hiddoni, qui hanc traditionem dominante manu peregii, et subtus firmauit. Sig. liudgeri. Sig. beratheri. Sig. marchardi. Sig. liudbereti. Sig. unibaldi. Sig. foleberti, Sig. foleberti, Sig. foleberti, Sig. foleberti, Sig. foleberti, Sig. hiddoniardi.

29. Billeburg verfauft bem Bifdoefe Silbigrim Aderland, Boben und Bald in der Billa Menden im Rubrgaue, 811. 2 - LXI. traditio unilleburg.

In christo Iratri hildigrim episcopo, emtori, ego unilleburg, uenditrix constat me tibi uendidisse et ita nendidi proprietatis mee, in pago ruracgausa, in nilla que nocatur menithrina. desti in terra arabili terra et silua quasi iornales. VI. et accepi a te pretio, sicut inter nos placuit atque conuenit, tantum ita ut post hunc diem iam dietas res inre habendi, tenendi, dandi, uendendi nel quicquid exinde facere nolneris liberam ac firmissimam in omnibus habens potestatem.

Acta est autem publice cum stipulatione subnixa, in uilla que uocatur sueridina. ad locum super fluuio rura ubi leuata fuit et coran testibus seu unanumissores sub die VI. kal. . . . anno XI. imperante donno nostro karalo gloriosissimo imperatore. Sig. unilleburg que hanc traditioneus fieri rogauit.

30. Gundwin und Abelbold verfaufen bem Bifchofe Silbigrim einen Rothen im Bonner: Gaue in ber Billa Melem. — 812, ben 18. October. — XXXI. traditio. gunduini. et adelbold.

In christo fratri hildigrim, episcopo, emtore, gundainna, et adelholdus, uenditores, constat nos tibi uenditises, quod ita et fecinus, cortile uno in pago bunnengao, in uilla melenhem, et ipac cortilus habet in longitudine pedes. C. XX. et in latitudine pedes. LVI, et hic habet exterminationes de uno fronte, uia caballaricia, et de alio fronte rigo, et de uno latus ipsius heredes, et accepimus a te precium, sicut inter nos placuit atque conuenit, hoc sunt solidi. XX. ita at post hune diem ipsas res habeas iure habendi, tenendi, dandi, uel quicquid exinde facere nolueris, liberam et firmissimam in onnibius babeas potestatem, situatione subnixa.

Adam ad rura ante basilica saneti salustoria, ubi conscripta fuit, sub die. XV. kal, nouembris, anno XII. imperii domni caroli, gloriosissimi imperatoris. Sig. gunduin, et adelbold, qui hanc uenditionem fieri et firmare roganerunt. Sig. asbret, sig. reginald. Sig. reginald. Sig. reginald. Sig. reginald. Sig. subscripsi. Judgis. Sig. redald. ego amalbertus diaconus roganus scripsi et subscripsi.

31. Graf Rotstein schenkt der Abtei Berden einen Soerigen. — 815, den 22. Januar. — XVIII. traditio. brotsteni comitis.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego hrodsten, tradidi partem hereditatis mee ad eclesiam sancti saluatoris, que constructa est in pazo ripariorum, in loco qui dicitur uuerthina, super fluuio

^{*} Bei Löbnig trüg; Bochural und Tofend. Die richtige Leiung beiter Dete läft in erferem Bochoest auf bem finfen Wer ber Iffel unterhalb hattem, und in lepterem Zelgt, stimares Puttem nicht fern von Cemelo, erknenen. — * Bon ber Jabl bed Regierungsfabret ift nur bei Juffer 1. noch au feben, bas vorbergebned Jahlzichen iff erlosfom. Da führer und hitte und hirt und putten fin Rachfolger wird, so feben bie Ergängung gerechfterigt. — * Abt Duben gloffitte: Mintarb; mit Menben (bei Beuch) filmm febe ber alle Rome mehr überein.

rure. hoc est. quod tradidi, anum mancipium, iuris mei, nomine, hildisuit, traditumque esse in perpetuum nolo, et ui presens traditio ista omni tempore firma permaneat, Stipulatione subnixa.

Acta în unerthina monasterio. scripta. Xl. kal. februarius. anno. I. regni domni hladounici imperatoris. indictione. V. ego hildiunardus cancellarius scripsi et subscripsi. beç sunt nomina testium. qui boc uiderant et audierant. Sign. brotsteni. qui hoc tradidit. Sig. meginhardi. Sig. uuolfi. Sig. gunthardi. Sig. helmbratti. Sig. uudrici. Sig. uurimarzi.

32. Erich und Ermenfrid übertragen bem Bifcofe hildigeim fauflich zwei Abeile eines Forftes an ber Erft bei bem Orte ad crucem. - 816. - XXXVIII. traditio eric, et ermenfrid. de arnapa,

Notum fieri copimus omnibus cam presentibus, quam futuris, quomodo nos, eric. et ermenfrid, tradidimus hidigirim, episcopo duas partes, de illa foreste, que est super fluuio aranpa, in loco qui uocatur ad crucare, quicquid ad ilhas duas partes aspicit, totum et ad integrum donamus et tradidimus perpetualiter ad possedendum. Si quis uero, quod fieri non credimus, si fuerit in postmodum nos ipsi aut aliquis de heredibus nostris, qui contra bane traditionem istam uenire uoluerit, aut eam infrangere temtauerit: inferat nobis una cum sotio fisco auri libras. Il argenti pondus, V. coactue exsoluat, et presens traditio ista comi tempore firma permanent, stipulatione subnixa.

Actum est autem ad rura ante basilica sancti saluatoris. ubi scripta fuit, anno. III. imperti domni nostri lludounici imperatoris. beç sunt testimonia qui hoc uiderunt quod eric et ermenfrid, tradiderunt pro. XXX. solidis duas partes de illa foreste ad arnapa, qui amulric fuit, et theadradon, quem ipsa theadrado antea tertiam partem et. V. traditam habuit. Sig. gundoino. Sig. hildibert. Sig. erchenger. Sig. cilbold. Sig. odunini. Sig. regimheri. Sig. euuruaini. et isti sunt qui uiderunt, quod hildibert. reuestiuit in uice illorum de ipsa silua. grinodd. uicarius. hrodger. frideric, foleberi. herulf. uaidrad. landbert. ego amulberuns diaconus regoatus scripsi et subscripsi.

33. Die Borgenannten ichenken bem Bifchofe hilbigrim zwei Theile eines Forftes auf ber Erft im Gaue Mievenheim und Uderland, theils vor der felichen Pforte (von Nievenheim?), theils bei jenem Forfte gelegen. — 816. — L. carta de illa foreste de arnapa.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris, quomodo nos eric, et erminfrid, cogitanus pro dei timoris intuitum nel pro anime nostre remedium seu retributionem eternam per hane donationem donamus ad reliquias sancti saluatoris seu hiddigrim episcopo duas partes de illa foreste que est super fluuio arnapa in pago niuenem, quicquid pater noster, amafricus, nobis dimisti in hereditatem, et in aliis duobus locis terra aratoria, unum ante illa porta orientale, alterum prope de ipas foreste, et inter illa duo loca habent iornales. X totum et ad integruo donamus et tradidimus perpetualiter ad possidendum, et ut presens donatio ista omni tempore firma permaneat.

Acta est autem publice cum stipulatione subnixa, anno. III. imperii domni nostri. hluduuuici. gloriosissimi imperatoris. Sig. eric qui hanc traditionem fieri roganti et propria manu firmanti. Sig. erminfrid endem facientis. Sig. ordoric filii eric. Sig. frideric. Sig. egimbert. Sig. aldbert. Sig. landbert. Sig. hildibert. Sig. uuinibert. Sig. codoni. Sig. doduni. Sig. adbold. Sig. abrad. Sig. aldag. Sig. uuidrad. Sig. fidubert. Ego analbert presibiter scripsi et subscripsi.

34. Bibrad vertauft bem Bijchofe Silbigrim vier Morgen Land im Bezirf von Behl im Gaue Rievenheim. — 817, ben 23. April. — XLV. traditio unidrad.

In christo fratri hildigrim episcopo emptori, ego unidrad, uenditor, constat me tibi uendidisse et ita uendidi

I. I.

b Gbenbaitisst werben im felgenben Jahre beri Breigen ber Biel abgiretetn. S. Rr. 36. Die lestere beis aoch im 15. Jahrbundert ben "Beiberighe sentielt Reiße seh Der Behl in ber Bargermistert hildrart. Beritme ober ihm gegend bon Beld, namtralich von Sped und Richtenda als ginebssiehigfeig zu bem Beldersche aufgrübert. Das in ber Abe gelegene Rötigen ift mahricheinlich ber in unferen Urtunden über jene Gegend, eift genannte Bald bertoh.

res nicas proprias que sunt in pago minenhem, in finent uneddi, iornales. IIII. et habent de ambos latus terra richturic. de uno fronte terra, lambert, de allo fronte uero, terra ipsius emptore, tradidi tihi perpetualiter ad possidendum, et accepi a te pretium sicut inter nos placuit, atque connent, hoc est solidos. VI, ita ut post hunc dieu habendi tenendi ued quicquid exinde facere uolueris liberam et firmissimam in omuibus habeas potestutem, situplatione subniva.

Actum in loco qui dicitur ad crucem ubi conscripta est. sub die. VIIII. kal. mains. anno. IIII. regni domni nostri blindounici imperatoris Sig. unidrad, qui hanc traditionem fieri rogault. Sig. grimald uicarii. Sig. dodo. Sig. friibitric. Sig. bildibert. Sig. odilhard. Sig. heriulf. Sig benno, ego adalgerus rogatus scripsi et subscription.

35. Fridurich verfauft bemfelben zwei Morgen Land im Gaue Nievenheim, in der Billa Rublings boven, an bem Gilbache. — 817, ben 24, April. — XVII. venditio fridurici.

In christo fratri hidigrim episcopo entore, ego friduric, uenditor, constat me tibi uendidisse, et ita uendidi res meas proprias, que sunt in pagu niuenhem, in uilla hradbertinga houa super fluuio gilibechi, id est, dinos iornales de terra, et habeut de uno latus terra suncti andreç, de alio latus terra ispisus emptore, de uno fronte terra friduric, de alio nero fronte, aqua, tradidi tibi perpetualiter ad possidendum, et accepi a te preito sicut inter nos placuit, adque comenit, hoc est, solidos, VI, ita ut post hune diem halendi tenendi neudendi uel quicquid exinde fabere udueries, liberant et firmissimam in omnibus hubeas potestatem.

Acta est antem publice, cum stipulatione subnixa, in loco qui dicitur ad crucem, ubi conscripta est, sub die VIII. kal. mains, Anno, IIII. regni donni bludounici imperatoris. 1sti sunt uisueres et auditores. Sig, friduric, qui hanc traditionem fieri roganit. Sig, hidibert, qui renestinit. Sig, grimald, uicarii. Sig, dado. Sig, herinif. Sig, fuidirad, Sig, benno, Sig, herinde, Sig, harinif. Sig, maleric, Sig, brun, Sig, hodithurd, ego adalgerus diacoms rogatus scripsi et subscripsi.

36. Die Gebrüder Frithurid und Hilbiert, und Alberecht schenken der Abtei Wergen Aderland unter Rüblingboven und ebensoviel unter Webl gelegen. — 818, den 25. Juni. — XVI. traditio fridrie et hildberet. et allperet in ripun.

Notum fieri cupinus, onnibus, tam presentibus, quan futuris, quomodo nos, frilhuric, et hitdebert, et altprect, tradicimus pra remedio animarum nostrarum, ad reliquias sancti salantoris et sancte marie et sancti petri, quy sunt confocate in pago rigariorum, in loco nuncupante unerilhina, super fluuio rura, traditimaque in perpetuum esse uolumus et prumtissima noluntate confirmanimus, hoc sunt res nostras, in pago supramemorato, in uno loco, ubi frithuric et hidibert fratres communi consitio tradicierum, in fine que pertitue al beberctinga houa, terra aratoria iornales. III. habet exterminatione de ambos lates terra fiscale, de uno fronte terra hidigirim, de alio nero fronte terra anati petri, in alio loco tradicierum ipsi supra memorati fratres. In fine que pertitud ad mueldi terra aratoria iornales. III. habet exterminatione de ambos lates, et uno fronte terra fridaric, de alio fronte terra dodun, infra ista exterminatione, quod nos cum commani consilio tradicimus post hunc diem ad inspas reliquias, profitia in augmentum. Si quis uero, quod ficri non credimus, si fuerit in postmodum nosi psi, ant aliquis de heredibus mostris, qui contra hanc doman nenire conauerit, aut cam infrangere templanerit, inferat aobis man cum sotio fisco auri libram. L. argenti pondus, V. coactus exsoluat, et quod repetit enindicare non naleat, sed presens donatio ista firma permantet, situplatione subnica.

Actum ad crucem, ubi conscripta est, sub die, VII, kal, inlias, anno, V, imperante donno bludomico imperatore, 1sti sunt uioros et auditores. Sigunm, althert et friderie, et hildibert, qui hanc traditionem fieri et framer roganerunt. Sig. ercunfrid. Sig. alfger. Sig. gerunini. Sig. midrad. Sig. hildimar. Sig. hludubret. Sig. heriulf. Sig. ausger. Sig. hildigrim episcopi. Sig. hirminger. Sig. ausger. ego adulgerus diacoms rogatus scripsi et subscripsi. 37. Sigihard idenft der Abrei Berben einen Morgen Land ju Fischladen im Rubegaue im Bergogthume Ripuarien. - 819, ben 11. September. - XXIII. traditio sigihurd.

Notum fieri desidere, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego sigihard, tradidi partinuculum hereditatis meç, quod coniacet in uilan, fizelaco, in pago ruriegos, hoc est de terra plenum iornalem tradidi m detiquis sancti saluatoris, qui conlocati sunt in loco qui dicitur, unerthina, in pago ruriegos, in ducato ripuariorum, ubi hildigrimus et gerfridus episcopi rectores preesse uidentur, hoc tradidi pro remedio anime mee, et pro eterna bona retributione, in en nero tratione), ut a die presente rectores ipsius eclesie habeant teneant atque possedesut, nel quiequid exinde facere uoluerint, liberam in omnibus habeant potestatem ad faciendi quiequid elegerint, stipulatione subnixa.

Acta est autem die, III. id. septembris, anno. VI. regnante domno nostro bludomice gloriosissimo rege ac imperatore. Sig. siiard. qui hanc traditionem fieri nel firmare roganit. Sig. regiubrat. Sig. bredhard. Sig. obtric. Sig. benno. Sig. erkinger. Sig. erimbret. Sig. alfric. Sig. odbold. Sig. aluold. Ego liudberhus diaconus scripci et subscripsi,

38. Bado, Biduce Cohn, ichenft der Abtei Berben eine Sufe in der Billa Pierbede' im Bructerer Baue. - 820, ben 13, April. - L.I. traditio badoni.

Noum fieri desidero omnibus tanı presentibus quam futuris quuliter ego. bado. filius quoudum, muiduc, tradidi unam honam pro remedio anime fratris mei nomine, odi, et pro eterna retributione ad monasterium quod constructum est in honore sancti saluatoris in loco qui dicitur myrdina in pago riporum incta flucium rurae, tradidi eam supradictam in uilla que dicitur, perricheti, in pago boretra, cum omni integritate id est, terris, siluis, pratis, et cum onnibus adiacentiis que ad enadem honam pertinent. Ita eam tradidi traditaneque in perpetuum esse uodo et nullis unquam temporibus inmutari sed ad perpetuos naus cinsdem eelesis superius nominate custodes quiequid exinde facere uoluerint liberam as firmissimam a me et ab omnibus labeant potestatem.

Acta est autem publice cum stipulatione subnixa, anno, VII. gloriosi atque relegiosissimi imperatoris et regis bludouniti. Idus aprelis, corau festibus ac manum mittentibus quorum nomina subtus notantur, notani diem tempus locum quo hee scripta sunt. Sig. badoni qui hane traditionem fieri roganit et propria manu firmanit. Sir. Arodia. Sig. occing. Sig. helea. Sig. uuracheri. Sig. osbern. Sig. radheri. Sig. heribaldi. Sig. bauoni. Sig. unedrad. Sig. uulfaranau. Sig. egbrat. Sig. sutoris comitis. Ego uuerinhardus indiguus presbiter rogatus scripsi et subscripsi.

39. Suntio, Egilberns Cohn, ichenft ber Abtei Berben einen Morgen Land in ber Billa Deft's mit ber Balbberechtigung. - 820. den 29. Mai. - XLII. traditio huntio.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris, qualiter ego handio filius quondam egilberni, tradidi res meas ad eclesiam saneti saluatoris, que est constructa in pago ruriggo, in loca qui dicitur, uucerlinia, super flunio rura, hoc iornale una de terra in uillu unucupante, undii, et cum eo medietatem de silua, quicquid mihi in ipsa uilla iure paterno adnenit, traditumque in perpetunu esse uolo, et prumtissima uoluntate confirmo, nt post hane diem custodes ipsius eclesie habeant licentiam tenendi, habeant, possidendi, commutandi, nel quicquid exinde facere uoluerini, liberam et framissimam in omnibus habeant potestatem, sipulatione submixo.

Actum in unerithina monasterio, ubi conscripta est sub die. IIII. kal. inuias. anno VII. imperante donno. Mudunnico, imperatore, ego adalgerus diaconus rogatus scripsi et subscripsi. Sig. huntio, qui hanc traditionem ferri et firmare roganit. Sig. aluric. Sig. alfnand. Sig. regimbald. Sig. unif. Sig. reginbrat. Sig. throubald. Sig. reginmar. Sig. benno. Sig. helmbrat.

Die Abtei bat fortmabrent bas Bebandigungegut Pierbede im Rirdfreit Dortmund befeffen. - 2 uniti, in ber Ueberichrift Rr. 49 oulit.

40. Der Diacon Theodgrim, Albgrims Cobn., ichentt ber Abtei Berden fein Erbe in ber Billa Arloo im Gaue Trente. — 820, ben 18. Juni. — LVIII. traditio theodgrimi diaconi.

Notum fieri desidera omnibus tam presentibus quam futuris qualiter ego (heodgrim filios quondam addgrim, tradidi omnem hereditatem meam quam riefridua mihi tradidi pro remedio anime mee et pro eterna retributione ad monasterium quad constructum est in honore sancti saluatoris in loco qui dictur uuerthima in pago riporum iuxta flunium ruza ubi hildigrimua episcopus preesse nidetur. Tradidi eam supradictam in uitla que dictur arlo, in pago Idreant, cum omni integritate hoe est una eclesia, in terris, in mancipiis, in domibus, in edificiis, siluis, pratis, pascuis, aquis, aquarumue decarsibus, totum et integrum trado atque transfirmo ita eam tradidi traditamque in perpetuum esse uolo et nullis umquam temporibus imuutari sed ad perpetuos usus ciusdem escies superius moninate custodes suicinid estiqué facere noderuit liberam as firmissimua am est ads omnibus habeant potestatem.

Acta est autem publice cum stipulatione subnixa, anno, VII. gloriosi atque relegiosi regis et imperatoris, hludoutigi. XIIII. kal. inlias, facta est autem hec traditio in loco qui dicium minigernaford, coram testibus manum mittentibus quorum nomina subtus adnotantar. Notauti diem tempus, locum quo hec scripta sunt. Sig. theodgrimi qui hanc traditionem fieri rogauit et propria manu firmauit. Sig. liodulfi. Sig. aldgeri. Sig. altherti. Sig. adoni. Sig. actaldag. Sig. chergeri. Sig. folchrat. Sig. erpulf. Sig. thangeri, Sig. theodi. Sig. osgeri. Sig. bottoni. Sig. hiddold. Sig. egithard. Sig. unatdiric. Sig. marcuard. Sig. marcrad. Sig. unl. Sig. herimod. Ego unerinhard presbiter scripsi et subscripsi.

41. Kaifer Ludwig der Fromme verleibt ber Abtei Cornelimunfter Freiheit von allen Bolls und abnlichen Gefällen im gangen Reiche. - 821, ben 8. Februar.

In nomine domini dei et saluatoris nostri lesu christi. Hludonnicus diulna ordinante pronidentia imperator augustus omnibus episcopis abbatibus comitibus gicariis centenariis thelonariis necionariis nel omnibus rem publicam administrantibus seu ceteris fidelibus sanctae dei ecclesiae et nostris tam praesentibus quam et futuris notum sit quia concessimus monasterio nostro quod dicitur enda quod est dedicatum in honore domini et saluatoris nostri iesu christi constructum in silua nostra arduenna, ubi etiam nunc religiosus uir benedictus abha pracest, et omni congregatione ibidem deo famulanti omne theloneum tam de naujbus quae per diuersa flumina imperii nostri pro qualibet re discurrunt quam et de carris et sagmariis necessariis ipsius monasterii uel congregationis ibidem deo famulantis deferentibus nel de quolibet alio negotio undecumque fiscus theloneum exigere poterat in integrum concessimus ut nullus quilibet theloneum aut aliquam exactionem accipere aut exigere praesumat. Unde bane nostrae auctoritatis praeceptionem praedicto monasterio et congregationi ibidem degenti fieri inssimus per quod inhemus atque praecipimus ut naues uel carra et sagmarii seu quaelibet alia nehicula ad diuersa negotia ipsius monasterii peragenda et ad necessitates eius subleuandas per uniuersum imuerium nostrum libere discurrant. et nullus publicus iudex nel quilibet exactor judiciariae potestatis aut thelonarius de naujbus aut de omnibus quae supra memorata sunt undecumque uidelicet fiscus theloueum exigere potest, ullum thelaneum aut ripaticum aut portaticum aut pontaticum aut salutaticum aut rotaticum aut pulueraticum aut cispaticum aut tranaticum aut ullum occursum uel ullum censum aut ullam redibitionem ab eis requirere aut exactare praesumat sed licitum sit absque alicuius inlicita contrarietate nel detentione per hanc nostram auctoritatem naues carra sagmarios nel caetera nchicula et homines qui hacc pracuidere debent cum his quae deferunt per universum imperium postrum libere atque secure ire et redire et si aliquas moras in quolibet loco fecerint aut aliquid mercati fuerint aut nendiderint nihil ab eis prorsus ut dictum est exigatur. Hec uero auctoritas ut pleniorem in dei nomine obtincat nigorem et omnibus nerius nostrae esse credatur et diligentius conseruetur, de anulo nostro subter iussimus sigillari,

Durandus diaconus ad uicem Fridugisi recognoui et s. data VI. idus febr. anno christo propitio VIII. imperii domni Hludouuici serenissimi augusti. Indictione XIIII. actum aquisgrani palatio regio in dei nomine feliciter amen. 42. Selmbrat ichentt ber Abtei Berben, fur eine Begrabnififdtte feines Batere, einen Morgen Land.
— 826, ben 29. Juni. — XXXVIIII. traditio helmbrat.

Isti sunt testes, qui uiderunt et audierunt traditionem, quam tradidit helmbrat pro remedio anime patris sui, et pro sepultura cius, III. kal. iulias, regnante hludounico imperatore, XIII. annis, hoc est de terra iornalem, unum. Signum helmbrat qui hanc traditionem fieri roganit et propria manu firmanti. Sig, hrodbrat, Sig, theodbald. Sig, heribern. Sig, hildibald. Sig, herico, Sig, cot. Ero liudbaldus cancellarius roganus seriosi et subscriosi.

43. Erva und Helmfrid ichenten im Bezirfe ber Billa Menden, jener vier, diefer seche bis fieben Morgen Land der Abrei Berden. — 827.1 — XXXIII. Veuditio. erpon. et helmfrid.

Hec sunt testimonia que hoc uiderunt, quod erga, tradidit hidigrim, episcupo, in duo loca iornales, IIII. in finibus menethime, de uno latus terra adalric, infantes, de alio latus uallis, de terrio uero latus ipsa uallis, et in ipso loco reuestiuit per manus, alfanat, flodoin, regimbert, fridubold, brunhard, hocca, focco, ecco, unido, alfgod, et in alio loco super fluuio rura dimedio iornale, et ipsa alfanat, fecit ista uestitura, et ipsa terra iacet in illo loco ubi ille parcus, anteriore anno. Hee sunt testimonia que hoc niderunt, quod helmfrid tradidit hidigrime, iscopo num campum in finibus menitikima. tenet ipse campus plus minus inter terram arabitem et silnam, iornales. VI. aut. VII. adiunget de usu latus, hocca, terra, de alio latus ipsius heredes, de uno fronte, gerrig, terra, et de alio fronte riuolus, et in ipso loco reuestiuit per manus, eccon, alfaant, flodoin, regimbrat, frithubald, brunhard, erga, hocca, focco, ecco, unido, alfgod.

44. Reginbrat und Flodoin schneffen dem Bischofe hilbigeim (Abrei Werben), jener, was er an Walbum und Kand ju Mulenegia befessen, biefer feine Rottung an der Heber, — 827. 3 — XLAII. tracitios Ondoini et reginderat.

Hec sant testimonia, qui hoc uiderunt, quod regimbrat tradidit in mudenegia, de silua et de terra quicquid ibidem habuit, hildigrimo episcopo. Sig, berenger, uicarii. Sig, asold. Sig, albmand. Sig, benno. Sig, frithubold. Sig, frithubert. Sig, ezimunard. Sig, odfin. Sig, floudoini. Sig, autigfrid. Sig, engithert. Sig, occo, per frithubold manus istam uestituram. Hec sunt testimonia qui uiderunt de eo quod flodoinus reuestiuit. Sig, herbold. regembrat autfini. humbold. ricgrim. radbert. fridubold. nunni. uulfrid. istam uestituram per flodoim manus. Hec sunt testimonia qui hoc uiderunt quod flodoinus. donanti illam conprehensionem super hesepe riutlo hildigrimo episcopo, de uno latus terra grimunard. de alio uero latus conprehensio bennoni. de uno fronte mons, et de alio fronte conprehensio ipsino episcopi. Sig, berenger, uicarii. Sig, asold. albnand. benno. regimbrat. frithubold. frithubrat. grimunard. odfin. nuigfrid. engilbert. erpo. occo.

45. Wolf, sein Beuder Reinbrat und feine Schweitern Chrieft und Meinbirin schenken ber Abrei Berben einen Theil ihres Erbes, inamlich Mastberechtigung fur zwanzig Schweine und acht Worgen Land. — S33. — XV. traditio unolf.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego unolf; et frater meus reinbrat, ne es esores meç, osbirin. et meinbirin. tradidimus partem hereditatis nostre, hoe est, quar daidimus, an saginandum porcos, XX, et octo iornales in culta terra et inculta. cum omnibus adiacentiis, tradidimus enim her

¹ Bir baben biefe und bie folgende Urtunbe auf bas Tobesjabr bed Bildofis Bilbigeim gefest; fie burften ieboch jum Jabr 816 ber zu einem noch früheren geboren. — ' S. bie Rote jur vorbergebenben Urtunbe. Malenegia ober Mablenei ift nicht mehr zu ermittlen.

pro remedio animarum nostrarum et matris nostre, ad eclesiam sancti saluatoris, que constructa est in loco, qui dicitur unerthina, in pago riporum, super flutio rura, et propria manu firmanus, et presens traditio firma permanent.

Acta in uncrithina monasterio, anno, XX, regui domni hludunuici imperatoris, indictione, I, sig, nuolui, qui hoc tradidit. Sig, meinberin sororis eius, Sig, oshirin sororis eius, Sig, reginberti fratris eius, qui hoc similiter tradidit. Sig, gunthardi, Sig, heribaldi. Sig, bennoni. Sig, irminothi. Sig, bernharii Sig, hildibaldi. ego hrodunaldus hunilis presider rogatus scripsi et subscripsi.

46. Abbo, Geradde Cohn, ichenft ber Abtei Berden zwei Sufen an der Ruhr in der Rilla Lauven: bahl mit funf Horigen. - 834, den 24. October. - XVIII. trailitio. ubboni. iu lopanheldi.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego abbo filius quondam geraddi. tradidi hyreditatem meam ad eelesiam sancii saltatoris, que est constructa in pago riporum, in loco, qui dicitur unerithira, super funio rura, hoc est, duos mansos, in prefato pago, in ailia nancupante in lapanheldi. super ripam prefati fluminis, tam in terris quam in siluis, seu in pratis, pascuis, aquis, aquarumue decursibus, et cum omnibus adiacentiis, et mancipia bis nominibus, unina, sigifrid, radgis, ratrunt, frithuric, traditanque in perpetum esse unde pramtissima unduntate confirmo, et accepi ad custores ipsius prefate eelesie pretium, sieut inter nos placuit adque conuenit, hoc est, libras, XXIIII, et transtuli de mea potestate in illorum, ut post hune diem habeant licentiam habendi, tenendi, possidendi, commatandi, nel quicquid exinde facere unduerint, liberam et firmissimam in omnibus habeant potestatem, stipulatione subnixa.

Actum in unerithina monasterio, ubi conscripta est, sub die nono, kal, nonembris, anno, XXI, imperante domno bludounico imperatore, hee sunt nomina testium, qui hoc uiderant et audierant, Sig, abboni, qui hanc traditionem fieri roganti, et propria manu firmanti, Sig, adelhardi comitis, Sig, reginbaldi comitis, Sig, odunacear comitis, Sig, hrotsten, Sig, alfger, Sig, hucbereti, Sig, fredumard, Sig, meginhardi, Sig, brietgeri, Sig, gerrici, ego reginhardis acsi indignus presbiter rogatus scripsi et subscripsi.

47. Hemrich, Berngerb Cohn, schentt ber Abrei Werden Beibeberechtigung fur 15 Schweine im Bezirfe von Deft. - 834, ben 28. October. - XXXII. traditio hemrici. in uuiti.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego hemrie filius quondam berngeri, tradidi partem bereditatis unes pro remedio anine mee, ad reliquias saucti saluatoris, que est constructa in pago riporum, in loco qui dicitur unerithina, super fluuio rure in suprememorato pago in uilla que dicitur, uniti, ad. XV. porcos pastionem, traditumque in perpetuum esse uolo, et prumtissima uoluntate confirmo, stipulatione subnitsa,

Actum in uuerithina monasterio, ubi conscripta est. sub die, V. kal, nouembris, anno, XXL domno hludonnico imperatore, Sig, hemrici, qui hane traditionem fieri roganit, et propria manu firmanit, Sig, heribaldi, Sig, nuffridi, Sig, ledradi, Sig, theatbaldi. Sig, herponi, Sig, nuolfoni, Sig, reginbaldi, Sig, gerbaldi, ego reginbarius presbiter scripsi et subscripsi.

48. Bijchof Gerfrib (als Berwalter ber Altei Berben) ertauscht von Frithuard einen halben Mansub mit Wald und Weide in der Billa Heilag, gegen einen halben Mansub im Bructerer Gaue in der Billa Castrop, und gegen ein Grundstüd im Drein-Gaue in der Rilla Werne. — 834, den 23. November. — XXV. earta de concambia. gerfridi episcopi et frithuardi. in hesangi. et castorpe. sen in uuerithina.

Nihil sibi quispiam cernitur minuando quicquid de contra recipitur in augmentis, ideoque placuit atque connenit inter gerfredo episcopo, et frilhuardo, ut terras eorum ubiloci eueniebant inter se comunitare debcreut, quod iui

^{*} Da biefer Beuge in ber Urfunde Rr. 31 auch comes genannt wird; fo ift es bemerkenswerth, bag bier vier Grafen jugegen maren. Der Beuge Gereicus erinnert an ben Stifter von Gerresbeim.

et fecerunt, ergo donat memoratus frithuardus suprascripto gerfrido episcopo in concambio terre sue in uilla que dicitur kexingi, in pago riporum super flutio rura, i dest dimidium mansum, cum pratis, pasenis, aquis, aquaramdeucursibus, molibus, et inimolibus, peralitis, peculiti, econtra dedit gerfredus episcopus suprascripto frithuardo dimidium mansum, id est, terram tantum in pago borlergo, in uilla que dicitur castorp, et contra pascua et siluas, quas dedit frithuardus, dedit gerfridus episcopus, N.N. furlamgas, in pago dreginati, in uilla que dicitur vaserina, Vande inter se epistolas uno tenore conscriptas, fieri et adfirmare roganerum, ut unnsquisque quod a pare suo accepit, hoc habeat, teneat, atque possideat, nel quiequid exinde facere uoluerit, liberam ac firmissimam in omnibus habeat potestatem ad faciendi, et si aliquis de heredibus nostris hanc concambiam infrangere noluerit, inde ante consepetum dei in die iudicii reddet rationem, uel in hoc seculo conponat, e, libros de auro cocto, nel ducenti de argento.

Actum in loco qui uuncupatur billarbeci, sub die. VIIII. kal. decembris, regnante hludomuico imperatore, anno, XXI. Sig. frithuardi, qui hanc traditionem fieri roganit. et propria manu firmanit. Sig. reginhardi. Sig. unalgeri. XXI. Sig. bruni. Sig. bouoni. Sig. berningi. Sig. preginharius. indignus presbiter scripsi et subscripsi.

49. Meginhard und Gunthard ichenten ber Abtei Berden fur zwanzig Schweine Beiderecht in ber Billa Deft. '- 836, ben 30. Anguft. - XXXV. traditio meginhurd. in ouiti pastione ad xx. porcos.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris qualiter nos, meginhard et gunthard. (tradidimus) pro remedio animaram nostrarum ad celesiam sancti saluatoris que est constructa in pago riporam in loco qui dicitur uuerithina, super fluuio rure, hoc est, partem hereditatis nostre in supramemorato pago in nilla nuncupante, uniti ad. XX. porcos pastionem, traditumque in perpetuum esse uolumus, et pramtissima noluntate confirmanus, stipulatione subuixa.

Actum in uuerithina monasterio ubi conscripta est sub die. III. kal. septembris, indictione, XIIII. traditio quod tradiderunt meginhard, et gunthard, Sig. meginhard, Sig. gunthard, Sig. hunbald, Sig. sindolf, Sig. grimunard, Sig. reginbald, Sig. salubald, Sig. brodger. Sig. ercenger. Sig. regiunur. Sig. uncrimmar. Sig. thiatbald, Sig. frithabald, ego reginharius diaconus rogatus scripsi et subscripsi.

50. Die Gebrüder Theodold und Thrudger ichenten jum Geelenheil ihrer Mutter der Abtei Berden für zwanzig Schweine Beiderecht in der Billa Deft. — 836, den 28. October. — XXXIIII. traditio theodoldi. et thrudgeri.

Notum fieri cupimus, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego theodald, et frater meus thrudger filii quodam uniggeri tradidimus partem hereditatis nostre pro remedio anime matris nostre, nomine richarg, ad reliquias sancti saluatoris que sunt constructa in pago ruriggo, in loco qui dicitar unerithina super fluuio rure, in supramemorato pago, in uilla que dicitur uniti. ad. XX. porcos pastionem, traditunque in perpetunm esse uolumus, et pruntissima uoluntate conframamus, stipulatione subnitos.

Actum in unerithina monasterio ubi conscripta est sab die. XV. kal. nouembris. anno. XXIII. domni hludonuici imperatoris, indictione. XIIII. Sig. theodoldi. et thrudgeri, qui banc traditionem fieri roganerunt et propria manu framauerunt. Sig. meginhardi. Sig. unoff. Sig. theatradi, Sig. brotherti, Sig. helmberti. Sig. hildibaldi. Sig. heribaldi. ego thiadgerus indignus subdiacomus scripsi rogatus et subscripsi.

¹ Mit beier Urtuve ift eie in bem alten Cartular monitrelbar nachfolgende mörlich übereinfimmend; bie lestere in unr etwas präter, nämlich aub ale v. idus novembera ausgezeitigt, westergen wir ben Abdrud berielben für unnörig erahiten. — Ein Regereungelabe ift nicht angegeben. Da unn die Urtunter von berielben Gerriebr abgriebt ift, nelder die ber Tabilisenn ben Stil und jene von ihn aufgenemen; je glaubten wir fie unter Ludwig dem Fommen und zwar auf bas Jahr 336, wonit bie angegeben Guboriten fimmet, optenn zu bairen.

51. Obdag, Othilriche Gobn, verfauft ber Abtei Berden gebn Morgen Land in der Billa Menden.
— 836, den 31. October. — XXVIII. traditio addagi.

Notum ficri cupio onnibua. tam presentibus quam futuris, qualiter ego oddag, filius quondam othirici. tradidi partem hereditatis mee, ad eclesiam sancti saluatoris, que est constructa in pago riperum, in loco qui dicitur unerithina. super fluuio rura. hoc est, iornales. X. in prefato pago, in uilla nuncupante, menithinni, super ripam prefati fluminis, tam in terris, quam in siluis, sen in pratis, paacuis, aquis, aquarumue decursibus, et cum omnibudiacentiis. Iradiumque in perpetuum esse uolo, et prumitssina uoluntate confirmo, ct accepi a cantodibus ipsias prefatç eclesiç pretium, sicut inter nos placuit, atque connenit, hoc est, solidos, XX, et duo, et transtuli de mea potestate in illorum, ut post hanc diem habeant licentiam tenendi, possidendi, conmutandi, uel quicquid facere uolucirnit, liberam ac firmissimam jo omnibus habeant potestatem, situpulation subnivia.

Actum in nucrithina monasterio, ubi conscripta est, sub die pridie kal, nouembris, anno. XXIII. Imperante domno hludounico imperatore, Indictione. XIIII. Isti sunt uisores et auditores. Sig. oddag, qui hanc traditionem feri rogauit. et propria manu firmanit. Sig. adaluni. Sig. erpo. Sig. gunthard. Sig. herobatd. Sig. theatbald. Sig. reginbald. Sig. heribald. Sig. gerbald. Sig. lantrat. ego thancbaldus monachus scripsi et subscripsi.

52. Ero, Albriche Cohn, fdenft der Abtei Berden eine Rottung im Banebwalbe. - 837, ben 17. October. - XI., traditio erpi filii aldrici.

Notum fieri cupio, omnibus tam presentibus quam futuris, qualiter ego. erps. filius quondam aldrici. tradidi partem hereditatis mee ad eclesiam sancti saluatoris, que constructa est in pago ripariorum. In loco qui dicitumerithiun super fluuio rure, hoc est quod tradidi. unum biuang in saltu unenueualde, incere duo flumina, padrebeci et farnthrapa. cum omnibus appenditiis suis. id est terris, siluis pascuis, aquis, aquarumue decurissis et traditum esse in perpetuum uolo, et ut presens traditio ista omni tempore firma permaneat, stipulatione subniva.

Acta in unerthina monasterio scriptaque. XVI. kal. nouembris. anno. XXIIII. regni domni bludounici imperatoris. Indictione. XV. ego Irrodaldus cancellarius scripsi et subscripsi. Sig. erpi. qui tradidit istud. hee sunt nomina testium qui hoc uiderunt et audierunt. et manibus propriis firmanerunt. Sig. hramningi. Sig. uurachardi. Sig. soleui. Sig. hrodardi. Sig. heriscale. Sig. heddiloni. Sig. luthugis. Sig. uualioni. Sig. earadagi.

53. Sneuburg, Bernhards Tochter, schenkt ber Abtei Berben funf Morgen Land in ber Billa Fischladen. - 838, den 30. Marg. - XLIIII. truditio sneuburgue in fistucu.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris qualiter ego encoburg. filia quondam bernhardi, tradidi partem hereditatis mee ad eclesiam sancti saluatoris que constructa est in pago riporum in loco qui dicitur tuetlentherra. Super fluuio rura. loc est quod tradidi, iornales quinque, in loco qui dicitur tuetlentherra. In uilla que dicitur fisteza, in pago riporum, traditumque in perpetuum esse uolo et prumtissima uoluntate confirmo, ut post hunc diem custodes ipsus eclesie licentiam labeant tenendi possidendi commutandi uel quiequid exinde facere uolucriut. liberam ac firmissimam in omnibus habeant potestatem, cum stipulatione subnixa.

Actum in userithina monasterio ubi conscripta est. II. kal. aprilis anno. XXV. regnante domno hluthounico. imperatore, ego reginharius indignus presbiter scripsi et subscripsi. Sig. thiatradi. frithubaldi. hrodbereti. helmberti. gunthardi theatbaldi, reginbaldi. heribaldi.

¹ Diefer Balb wird auch Rr. 19 und 26 ermabnt. - 2 Spater bas Portings . But gu Gifchladen.

54. Helmbracht, Reginberte Gobn, idenft ber Abrei Berben einen Morgen Land zu Sarnicheib an ber Rubr. - 838, ben 23. October. - XXVI. traditio. helmbratti.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego helmbrahtus, filius quondam regimberti.
pro remedio anime filii mei nomiue, ecdbrati, tradidi partem hereditatis mee ad eclesiam sancti saluatoris, que
constructa est in pago riporum. in loco qui diciur unerithima, super fluoiu rura, hoc est, quod tradidi. iornalis
unus, in pago prefato, in uilla, que dicitur hernatsect, super ripam prefati fluminis, tam in terris, quam in siluis,
traditum esse in perpetuum uolo, et prumitssima uoluntate, confirmo, in ea uero ratione, ut post hune diem baheatis
tiecentiam habeadi, tenendi, pussidendi, commutandi, uel quicquid exinde facere uolueritis. liberam ac firmissimam
in omnibus baheatis potestatem, stipulatione subnixa.

Actum in uuerithina monasterio ubi conscripta est. sub die. X. kal. nouembris. anno. XXV. regnante dommo hludumito imperatore, indictione. I. Ego thauchaldus subdiaconus scripsi et subscripsi. Sig. helmbrahli, qui hanc cartulam fieri roganit. et propria manu firmanit. Sig. benuoni. Sig. berngeri. Sig. nunni. Sig. gerbaldi. Sig. thiatbaldi. Sig. rembaldi.

55. Meginbard gibt, als Bogt ber Aftei Berben, acht Morgen Land zu Gisfribinghoven,' nehft einem Pfund und funf Solibi, dem Thiatung in Tausch gegen besten Verenbefug an ber Hobert. S41, ben 5. Mai. — I.II. commutatio de terra sancti salutatoris et thiadungi.

Nihi sibi quispiam cernitur minuando quicquid econtra recipitur in augmentis. Ideoque placuit atque conuenti inciminardum, aduocatum sancti saluatoris de uuerthina monasterio, nec non et hominem nomine thiathongum ut terras econtro mbi locus oportunas euenichas inter se commutare deberent quod ita et fecerunt. Ergo donaniti memoratus meinbardus suprascripto thiadungo in concambio terra sancti saluatoris in giufridinghonam, iornales. VIII. et libram unam cuna. V. solidis, Similiter et contra dedit memoratus thiadungus suprascripto meinbardo, in concambio terram sanam quicquid ibidem habuti itaxta stirpem sancti saluatoris super fluutum heappa. Vade inter se duas epistolas, uno tenore conscriptas fieri et adfirmare roganerunt ut unusquisque quod a patre suo accepit hoc habeat teneat aque possideat uel quicquid ex eo facere uoluerit liberam ac firmissiniam in omnibus habeat potestatem ad faciendum.

Actum in loco qui dicitiur unerthina sub die, VIII. idus maias. Regnante domno hluthario, anno. I. indictione IIII. Ego thiathardus indignus subdiaconus regatus scripsi et subscripsi. Sig. thialdungi, et uuracardi. qui hoc tradiderunt iuxta hesapa. Sig. meinhardi. aduocati nostri. Sig. benno. Sig. gunthardi. Sig. gerric. Sig. bernheri. Sig. uulfoid. Sig. helmbrat. Sig. irminfrid. Sig. letrad. Sig. uulfoid. Sig. nithardi.

56. Meginhard und Bolf identen der Abtei Berden fur zehn Schweine Triftberechtigung zu Deft. - 841, ben 29. November. - XXVIIII. traditio meginhardi et uuolf in silna uuiti.

Notum fieri enpimus, tam presentibus, quam futuris, qualiter, ego meginhard, et uwolf, tradidimus partem hereditatis nostre ad eclesiant sancti salnatoris, que est constructa in pago riporum. in loco qui dicitur umerithima, boc est, quod tradidimus. X. porcorum pascuam. in silua uwiti, pro remedio anime nostre, traditumque in perpetuum esse uolumus, et propriis manibas nostris firmanimus, presensque traditio firma permaneat, stipulatione submixa.

Acta in uuerithina monasterio, III. kal. decembris, anno. II. regni domni hlotharii regis, indictione V. Sig. meginhardi et uuolfa, qui hoc tradiderunt in uuiti. Sig. raduni. Sig. frithubaldi. Sig. nunni. Sig. heribaldi. Sig. gerbaldi. Sig. salabaldi. Sig. bernnuni. Ego thiathardus subbiaconus seripsi et aubscripsi.

[!] Lage und bentiger Rame find unbefannt. - 1 2. pare.

57. Erro ichenft der Abtei Berben zwei Morgen Land zu Menden. - 843, den 12. Rovember. - XXII. traditio. erponi in menithinne.

Notum fieri capio, omnibus, tam presentibus, quani futuris, qualiter ego erpo tradidi partem hereditatis meç ad eclesian sancti stephani, que est constructa in pago ruriregaa, in loco uncrithma super fluuio rure, hoc est, quod tradidi iornales. Il, de terra in menilibione, pro remedio animç meç, traditumque in perpetuum esse uolo, et propria mana firmani, presensque traditio firma permanent, stipulatione subniva.

Acta in uncrithina monasterio, II. id. nonembris, anno, IIII. regni domni hlotharii regis, indictione, VI. Sig. retudidit. Sig. meinhardi. Sig. uulfi. Sig. thiatradi, Sig. gerbaldi. Sig. lelmbratti. Sig. thiatbaldi. Sig. frithabaldi. Sig. thiatbaldi. Sig. thiatbaldi. Sig. thiatbaldi. Sig. thiatbaldi.

58. Evurmin ichenkt ber Abrei Werden zwei Morgen Land zu Deft. - 844, ben 17. Juni. XXI. traditio. enurunini in uniti.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego, esursurin, tradidi partem hereditatis mee ad eclesiam saneti saluatoris, que est constructa in pago, rurirgoa, in loco qui dicitur uucrithina super fluuio rure, hoc est, quod tradidi duas iornales de terra in uniti pro remedio anime mee, et pro eterna retributione ita tradita, traditumque in perpetuum esse uolo, et primitissima uoluntate confirmo, stipulatione subnixa.

Acta in unerithina monasterio, XV. kal, iulias, anno. HIL regni domni hlotharii regis, indictione, VII. haec sunt nomina testium, qui hoc udderant et audierant. Sig, euurunini, qui hoc tradidit in uniti iornales, II. Sig, helmbratti. Sig, frithubaldi. Sig, thiatbaldi. Sig, hrodbratti. Sig, unlfhardi. Sig, lethradi. Sig, athulini. Sig, landradi. ego thiathardus diaconus rogatus scripsi et subscripsi.

59. Raifer Lothar I. bestatigt ber Abrei Chevremont, nach bem Borbilbe Karls bes Großen und Ludwigs ber Frommen, ihre Bestigungen, und verleiht berfelben volle Jmmunitat. — 844, ben 11. Sentember.

In nomine domini postri iesu christi dei eterni Lotharius ordinante dinina pronidentia, imperator augustus, Oportet imperialem sublimitatem, ut ecclesiarum ac sacerdotum dei utilitatibus benignitatis sue munere faueat, quia si talibus semper studet negotiis procul dubio et temporalem gloriosius transiet uitam, et eternam felicius obtinebit. Quapropter noucrit omniam fidelinm sancte ecclesic ac nostrorum tam presentium quam futurorum industria, quia uir generabilis Lutharius abbas, cui cellulam in honore sancte dei genitricis Marie constructam ac fundatum in loco nuncupante nouo castello ad regendam commissam habemus, detulit obtutibus nostris quasdam domni aui nostri Karoli prestantissimi augusti, ac pie memorie genitoris nostri Ludorcici, serenissimi imperatoris auctoritates in onas repperimus qualiter ipsi ob amorem dei, et reuerentiam ipsius sancti loci eaudem cellulam cum omnibus ad se juste et legaliter pertinentibus, uel aspicientibus consistere facerent et corum immunitate actemus predicta cellula munita atque defensata fuisset. Continebatur etiam in easdem preceptiones nomina uillarum que predicte cellule subjecte sunt. Id est in pago hasbaniense harimalla in pago, Texandrio, boditio, in pago braebantense, fillurdo in pago hainense. hrinio. hriniolo, kuincias. nualdriaco, aginiagas, et altoporto, in pago laumense frazino, et in pago lenkyo in uilla angelgiagus, mansos duos cum omnibus appendiciis, nel adiacentiis corum, et decima nel censum que rectores ipsius cellule annuatim accipiunt. Id est de uillis nuncupantibus in predicto pago haimoense, loueruna, et unaldriaco, et in pago hasbaniense annanlia et imburcio unde memorata cellula decimani nel censum suscepit ut perheuniter in ditione predicte cellule subsisteret, sed pro maioris securitatis securitate, petiit iam dictus Lotharius elementiam nostram ut easdem auctoritates denno per nostre serenitatis preceptum confirmaremus. Cuins

[&]quot; aus bem aftern Cartular bee Marienftiftes gu Rachen. fol. 6. Bergl. Die Rete gu Rr. 1.

peticioni ob amorem dei ac reperentiam ipsius sancti loci ac fidele obsequium eins libenter adquiescentes hos excellentie nostre apices fieri censuinus, quibus precipientes inbemus ut nemo fidelium nostrorum aut missus noster discurrens aut quislibet ex indiciaria potestate in ecclesias aut loca nel agros sen reliquas possessiones predicte cellule quas moderno tempore inste et rationabiliter in quibuslibet pagis atque temptoriis infra ditionem imperii nostri possidet, uel ea que deinceps legittime eidem conlate cellule fuerint ad causas audiendas aut freda exigenda aut mansiones nel paratas faciendas, ant fideiussores tollendos, ant homines ipsius cellule tam ingenuos quam et seruos super terram ipsius commanentes injuste distringendos nec ullas reditiones aut illicitas occasiones requirendas. nostris ac futuris temporibus ingredi audeant, uel ea que supra memorata sunt penitus exigere nel exactare presumat, et quicquid de rebus predicte cellule ins fisci exigere poterat, totum nos pro eterna remuneratione eidem cellule in eleniosina nostra concedimus, ut in alimonia pauperum et stipendia clericorum ibidem deo seruientium proficiat in augmentis, predicte uero nillule et quorum nomina superius continentur, et decime et census, de predictis uillis sicut in ani et genitoris nostri auctoritates continentur ita perpetuo in ditione cius subsistant et decima uel censu que de prescriptis nillis annuatim exire solebant et deinceps persoluentur ueluti eorundem predecessorum nostrorum temporibus ad prefutum sanctum persolute fuerunt locum. Et ut hec nostre auctoritatis preceptio pleniorem in dei nomine nostris et futuris temporibus obtineat firmitatem, manu propria subter eam firmanimus, et anuli nostri inpressione assignari inssimus.

Signum Luthară serenissimi augusti. Hradmundus notarius ad uicem hilduaini recognoui. Data III. idus septembris. Anno christo propitio imperii dounui Lotharii imperatoris. In italia XXV. et in francia. V. Indictione VII. Actum longolare palatio regio in dei nonime feliciter. Amen.

60. Andger in der Belaue, welcher ben britten Theil feines Erbes verfauft und ben Preis unter Die Armen vertheilt, ichenft Die beiden anderen Theile der Abei Berben, mit Borbebalt der Rupniefpung eines britten Deitles fur feine Gattin - 845, ben 7. Januar. - LX. traditio andgert in nelum.

Notum fieri cupio omatibus tam presentibus quam futuris qualiter ego andger per manus muol/hrammi tertiam partem hereditatis mei uendidi et pauperibus erogani. reliquos duos partes tradidi ad celesiam sancti salnatoris que est constructa în pago riporum in loco qui dicitur unerthina super flunto rura în ea ratione at twor usea medietatem habeat omnibus diebus uite sue illius hereditatis quod ad prenominatam celesiam tradidi în precaria, hoc ext cretiam partem hereditatis nace et post obitum suum ad predictam eclesiam pro remedio anime usee. Traditumque în perpetuum ceste uolo presenque traditio firma permaneat in eternum.

Acta in unerithina monasperio, VII. iduz innuarias, anno V. regni domni hlotharii regia, indictione, VII. Ego thiathardus diaconus rogatus scripsi et subscripsi. Sig, andgeri. qui hoc tradidit. Sig, unolfbramni. Sig, folcherti. Sig, meginhardi. Sig, claberti. Sig, unolf. Sig, theatradi. Sig, segibaldi. Sig, gerbaldi. Sig, friilmbaldi, Sig, reginbaldi. Sig, beraheri. Sig, unaldheri. Sig, meinradi.

61. 3mma ichenft ber Abrei Berben ein Weibegrundstüdt für 20% Sud Bieb im Subergaue in ber Billa Albgerpeehem, und ein foldee für 15 Stad in der Billa Rempingwerva; ferner ein britteh für 12 Stud in der Billa Befterburon im Bestergaue. — S45, den 19. August. — IIII. ernalitio imme.

Notum fleri cupio omnibus, tam presentibus quam futuris, qualiter ego. imma. tradidi partem hecelitatis meç adecisim sancti salustoris, que constructa est în pago rigoariorum. in loco qui dicitur unerthina. super flutio rura, hoc est quod tradidi, in pago autrachi, in uilla que dicitur aldgrepetem terram. N.N. animalium et dinidiam unius, et in alia uilla terram. N.V. animalium, que nocatur hempinguuerua in ipso supradicto pago, et in tertia uilla. N.II. animalium terram, que dicitur in unestarbaron, in pago unestrachi, traditunque in perpetumu esse uolo. et pruntissima uoluntate confirmo, et transtali de mea potestate in illorum potestatem, ut post hunc diem habeant ilicentiam habendi. possidendi commutandi, uel quicquid exinde facere uolucrint, liberam et firmissimam habeant ab

omnibus potestatem. Si quis uero, quod futurum esse non credo, si fuerit in postmodum ego ipse aut aliquis de heredibus meis, seu ulla opposita persona, qui contra hanc traditionem a me factam uenire uoluerit, aut eam infrangere uel inmutare temptanerit, inprimitus iram dei omnipotentis incurrat, et a liminibus sanctorum effitiatur extrancus, presensque traditio firma permanent, stipulatione subnixa.

Acta est in uuerthina monasterio. XIIII. kal. septembris, anno. VI. regai domni hludounici regis, indictione. VIII. ego thiathardus, humilis diaconus, rogatus scripsi et subscripsi. Sig. imme. qui hoc tradidit. et propria manu firmanit. istl sunt uisores et auditores. Sig. reinberti. Sig. erpolfi. Sig. aldhardi. Sig. uuichhardi. Sig. saelgeri. Sig. erbaldi. Sig. iti. Sig. sigiunardi, Sig. heio.

62. Gielun idenft ber Abrei Berben einen Morgen Land in ber Belaue. - 846, ben 21. Januar. * XLVIIII. traditio gistuni in uuelloe.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris quod ego giclun tradidi partem hereditatis mee ad eclesiam sancti saluatoris que constructa est in pago riporum in loco uuerthina super fluuio rure, hoc est quod tradidi unum iornalem pro remedio anime mee et pro remedio anime alhabunini, in uuelloe presensque traditio firma permaneat, traditumque in perpetuum esse uolo stipulatione subnita.

Acta est autem in unerithina monasterio, XII, kal. februarias, Anno, VIII. Indictione, VIIII. Sig. gisluni qui hocardidit. Sig. uufil. Sig. muidradi. Sig. uudiradi. Sig. sindataboldi. Sig. helmbratti. Sig. landradi. Sig. erponi. Sig. stablabod. F. Ego thiathardus diaconna scripsi et subscripsi.

63. Bolf in Hetterscheid schenkt sein Erbe baselbft ber Abtei Berben. - 847, ben 18. August .- XXVII. traditio. uunif. in hestratescele.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego unolf, tradidi partem hereditatis mec pro remedio anime mee, ad eclesiam sancti saluatoris, et sancti patris liudgeri, que constructa est in pago riporum, in

¹ Bir verfieben barunter Lubwig ben Deutiden, ber nur erft nach feines Batere Tobe allgemein ale Ronig von Offfranten anerfannt murbe; ber 19. August bee fechften Regierungejabres und bie achte Indiction meifen bemnach auf bas 3abr 845. Die beiben Urfunden von 841 (Rr. 55, 56) find von Thinthardus ale nubdiaconus; jene von 843, 843, 845 (Rr. 57, 58, 60), fo wie bie vorliegende find von bemfelben Thiathardus ale diaconus geschrieben. Bir baben icon in ber Ginleitung bei ber Beidreibung unferes Cartulare bemerft, bag baffelbe, nur Urfunden bie 548 enthalient , mabrideinlich auf Gebeiß bee Bifchofe Atifrit, bes vierten Rachfolgere und Biographe bee b. Lubger, + 849, abgefaßt und ale ein eigenes Bud "Uber enetarum" abgeichloffen worden. Bare es frater gufammengeftellt morben, fo murbe bie wichtige Urfunte bee Folekerus von 855 gewiß nicht barin feblen. Bir fonnen baber ber Angabe in v. Lodebur's gant und Boll ber Bructerer, G. 13. Rote 35., wo unfere Urfunde bem 3, 885 jugetheilt wird, nicht beipflichten. Ebenbafelbft mirb, wohl mit Richt, bie Lage bee Guber . und Beftergaues in bem jum Urrechtichen Sprengel geborigen Friedlande beftimmt und Alegrepedbem fur bas beutige Oltrep in bem Opfterlande bes Beffriefifchen Sevenwolber Landes, und bas weftlich bavon gelegene Befierbniren fur Befiarburon erffart. - 1 Hondam, in bem Charterbook der Bertogen van Gelderland, I. 26. Rote, fest biefe Urfunde, worin ber Rame bes Raifers ober Ronigs nicht angegeben, in beffen achtem Regierungejabre fie abgefaft morben, unter Leibar und vermnibet, bag bei ber Inbietion eine Berfebung bee 3ablgeichens, namlich IX. fatt XI., welche lettere mit bem achten Babre Letbars gufammentriffi, ftattgefunden; allein bie Uridrift bat VIIIt. nicht IX. Bir bemerten , bag and bier Thinthurdus diaconus ale Rotar ober Schreiber fungirt (vergl, Die Rote gur porbergeb, Urf.). Die Urfante fallt alfo ebenfalle nuter Lubwig bem Dentiden, beffen Regierungejabre, wenn nicht VII. fatt VIII. ju lefen, von 839 gegablt find, und folglich auf bas 3abr 846, womit bie neunte Inbietion flimmt. - 2 Das 3abr 847 trifft mit ber vierten Inbietion nicht gusammen, auch gab es gur Beit feinen Raffer Ludwig; es liegt bemnach ein Schreibfebler in ber einen ober anderen Angabe. Gelgenbe Grunde fprechen bafur, bag bas angegebene 3abr Chrifti ber richtige Theil bes Datums fep. In ber verliegenden Urfunde mirb unter ben Beugen Meganbard Bogt bes Riofters genannt; berfeibe ericbeint jurift 841 in biefer Eigenicali, ("inter Meinhardum advocatum s. salvatoris de Werthina monasterio" f. Nr. 55) und in aften Trabitionen feit jenem Babre, welche fammtlich im Rlofter Berben berbanbelt worben, ale Benge, And Bolf, ber bier fein Erbe ichenft, fo wie bie meiften ber vorftebend genannten Beugen, tommen in ben Urfunden feit jenem Beitpunfte vor. Rur ben Gereiber (cancellarius) Liubbald feben wir bier gierft, aber in ber felgenben (und legten) Trabilion von 848 ift er mieber ber seriptor,

loco qui dicitur unerthina. super fluuio rare, hoc est quod tradidi, quicquid habui iu uilla que dicitur in hestratescethe. appenditis suis: id ext. terris, silini, pascuis, aquis, aquarunune decursibus, et tradium esse in perpetuum uolo, et ut presens tradiiio ista onni tempore firma permanent, stipulatione subinist.

Acta est in unertilina monasterio scriptaque. XV. kal. septembris, anno dominice. DCCCXLVII. indictione IIII. anno III. hludounici imperatoris. Ego liudbaldus cancellarius rogatus scripsi et subscripsi, isti sunt uisores et anditores. Sig. nuolf, qui hoc tradidit. et propria manu firmanit. Sig. uneganhardi, aduocati nosiri. Sig. raduni. Sig. salaboldi. Sig. bernuni. Sig. friihubaldi. Sig. hrotberii. Sig. nuonii. Sig. heribaldi, Sig. atholini.

64. Gunthard und Athilwin vertaufen bem Bifcofe Altfrid fur die Abtei Berden eine Rottung in bem Defter Balbe, beren Grengen gemeinschaftlich begangen und mit neuen Zeichen versehen worben. — 848. — XLI. venditio. genthardi. et athilevini.

In christo patri all'Irido gratia dei episcopo emptori, ego gunthard. et athilunin, menditores, constat nos tibi mendidisse, et ita mendidimus, id est, conprehensionem nostram in silua que nocatur muitheromadid, quam comprehensionem homines tui una nobicum circulerant, et nouis signis obfirmanerunt, et accepimus a te pretium pro ea. sicut inter nos conuenit, hoc est, libras III, in ea ratione, ut post bunc diem ipsa conprehensio ad proprium uestrum monasterium pertineat, quod uocatur uncerthina, et quiequid ex ea facere uolueris, ab hac die liberam et firmissimam habeas potestatem. Si quis uero, quod fieri non credimus, hanc uenditionis cartulam infringere tentuaerit, iram dei incurrat, et a liminibus sanctorum aliemus existat, et hec menditio firma permaneat, stipulatione subnixa.

Acta in unerthina mouasterio, tertio decima, kal. augustus, anno incarnationis dominice. DCCCXLVIII, regnante hlodaunico iuniore¹ anno. VIIII, indictione, XI. ferica sexta. Isti sunt testes qui hoc audierunt et uiderunt. ego liudhaldus humilis leuita rogatus scripsi et subscripsi, Sig, gunthardi, et athiluuini, qui hanc traditionem fieri rogatursunt. Sig, bernhardi. Sig, meinhardi. Sig, hriotartii. Sig, reinhardi. Sig, bernauini. Sig, hrodger. Sig, nunnoni. Sig, irmuntfridi, Sig, erkingeri, Sig, helmfridi.

und gmar ale humilie levita, er bat alfo eben ben geiftlichen Stand angetreten. Diefe beiben letten Urfunden find enblich bie einzigen, welche bas Jabr Chrifti fubren; Die Schreiber vor Liubbalb batten biefe Gitte nicht. - Bielleicht mare junioris, wie es in ber folg, Urf, beift, fatt imperatoris ju fefen; es lage bann nur ein Arribum in ben Bablen ber Anbietion und bee Regierungefabres. - * Attirib, Buidof von Munfter und Bermalter ber Abtel Berben, an ben bie vorliegenbr Urfunde gerichtet ift, wird 839 auf ben bifdeflichen Stubl befoebert und firbt 849. Die Urfunde ift affo unter Lubwig bem Deutichen ausgefertigt; mit bem 3abr 848 trifft auch bie eilfte Jubiction und bas neunte Regierungejabr, gegablt feit bem Tobe Ludwig bes Frommen, gufammen, -1 Um tein Ctud bee alten Cartulare einzubugen, ichliefen wir bas nachfolgende Regifter ber bamaligen abteilichen Balb. und Beibeberechtigung ju Beifingen und Deft bier an, - XXX. de boltscara in quitt. - Breue commemoratorio. de illa pastione quod nos habemus de ambas partes rura, in hesi, et la uagnesuuald. Inprimis in hesi beimricus donauit ad. LX. porcos. de brelinga, uillebald, et neplis illius uendiderunt, ad. LX, porcos, aluric, uendidit noble bereditatem suam in lapanbeldi ibl pertinet ad nonaginta porcus, gerfrid habet in Ipsa uilla, ad. XXX, porcus alfnant tradidit nobis, ad. XX. porcus, de meucdiuna gerala ucadidit nobis ad quindecim porcos, de uniti, cuuruuini, tradidit pro salute anime suc ad. XX, porcos, de ipsa uilla, euuco, et biidirad, et illorum coheredes tradiderunt, ad. XXX. porcos, otbilutf in bratuga tradidit nobis pastum. X. percorum ad illam terram pertinet, quam in uniti conparanimus, a meinhardo, qui serorem huntionis in coniugio habuit. pastum ad. XXV. porcos, a heribaldo comparauimus ad pastam. XXX. porcorum, in uunguesuuald, habemus in fisclacu, de uno manso quicquid ibi pertinet, et de alia manso tertiam partem, et in Ipsa uilla tradidit, brodhardus, ad. V. porcos. hludouuinus ad. V. porcos, regimbret ad. V. porcos, et in uuitl comparauinus de meginharde ad. XX. porcos. In Ipsa uilia huntlo donault ad. V. porcos, thiathold, et thruthger, tradiderunt in uniti ad. XX. porcos pastiones. - Hretinga unb bas weiter unten vorfommente bratuga bezeichnet twohl Ratingen; Die übrigen Orte find ichon in ben verhergebenben Urfunden ermabut.

65. Folder ichentt feine Erbauter in den Gauen Samuland, Belau, Betau, Flethetti, Rinbem, Beftergan und Sumerfi der Abtei Werden. - 855.

In nomine domini dei yterni, et salautoris nostri iesu christi. Ego Folcherus, incertunu unicuique huius miserabilis uitç finen et horam pertinescena, nariosque, ac omniunolis sinistros instantis temporis euentus considerante salautoris dicti recordans quod dicit. Si uis perfectus esse, unde et uende omnia que habes et da pauperibus, et ueni sequere me, omnem huius uitq delectationem, quantum humana fragilitas sinit, pro dei omnipotentis amore, pro nihilo ducens, in coenobio unerdinenti, ad beati confessoris christi memoriani, monachicanu elegi ducere uitate (Duapropter quia uniciuque necessarium est, ut quamdiu in hos esculo uiture liect, de temporalibus rebus sibi şternşe beatitudinis premia adquirere studeat, ego quasdam proprietatis meae res, que mihi lure hereditario, in pago hamulande, in comitatu unigmanni, nec non et in batune, in comitatu ansfridi, cum edificis omnibus, et cuncil adiacentibus siluarum, et apacarante omnosibis, cultam et incultam terram, cum macipiis utriusque sexus, coram testibus, et uobilium uirorum presentia, secundum legem ripuariam, et salicam, nec non secundum cuna freconum, de iure et potestate mea, in ius et proprietatem predicti monasterii, in quo et laicalem habitum, et secularem connerastionem domino miserante dimisi, pro remedio aning me et parentum meorup perpetuo possidendas tradidi, et secundum predictas leges uestiturant feci. Ea uidelicet ratione, ut omnes res supradicte, ab hac die, fratribus ibidem deo seruientibus seruiant, et de his illud prefatum conobium construatur et inlanninetur, et menoria progenitorum meorum, siue mea in eorum sacris sartionibus perpetualiter habeaur.

Si uero, ob merita peccatorun, qualicumque casu neglectum fuerit uel destruetum sepedictum coenobium, aut prefate proprietatis meg res, sine conseasu fratrum, alicui in beneficium prestite fuerint, aut eas prefati monasterii heredes inter se, quasi iure hereditario, diuidere uoluerint, si hęc. inquam, me uiuente cuenerint, tume annuente domino potestatem babeam. cum omnibus rebus ad supradictum monasterium traditis, ad aliud coenobium transmi-grandi. Sin autem post obitum mem hec eeneerint, tum propinqui et heredes mei easdem res, et anteripia sine ullius contradictione recipiant, et illas prefato tenore ad monasterium fuldense sancti bonifacii perpetualiter tradaut. Peracta uero traditione, media pars totius hereditatis inferius nominate, in potestate fratrum eusdem monasterii deineeps ingiter habeatur. Aliam uero partem, hoc est, medietatem totius hereditatis illum qui hanc posteriorem traditionem fecerit, ad tempus uitę suę sibi retinere desidero, et post illius obitum nullus alius de progenie eins, sine uoluntate monachorum sancti bonifacii, uel attingere presumut, sed onni deineeps occasione sublata, omnis subscripta hereditata, in prefetta potestate, ob recordationem nostri, stabili firministe permanent,

Hee sunt nomina locorum presate hereditatis. In pago qui dicitur felua? in nico qui dicitur puthem, et in alio nico qui dicitur holseri, mansos dominicales III. tres. (I)itus noster nomine nuiduco habet mansum I. hrodhing.

¹ Aus bem liber preponiture, fot 1. Der Berbeniche Abt Peinrich Duben (G. Die Beichreibung bes Liber Cartarum ber Abtei Berben in bem Borberichte) bat bie alten Ortenamen auch Diefer Urfunde an bem Ranbe ju erflaren verfindt. Mertone. amptien. coll. 1. 140, bat fene Randgloffen, obne Anmerfung ibred Urfprunges und jum Theil unrichtig, feinem Aberude beigefigt, weebalb Bonbam, Charterboet, t. 31, fie fur Martene's eigene Erlauferung bielt, - 2 Das Stiff Berben verpfantete im 3. 1492 feine "Erfiguebere auff Belauen und Bethaumen ju Randtmid, genannt bee Probfies guebere ban Berben" ber Iberi Abbingbof ju Paderborn, melde, mit Citen , bors icon mebrere Siftungeguter befag , G. Rr. 112; und verfaufte fie enblich im 3. 1559 ebenjener Abtei, mit Borbebalt ber Rirdencollation und eines Canone in Anfebung ber Buter zu Putten. Das vorbebattene Patronat betrifft, nach einem Regifter bee Abtes Duben von Berben, Die Pfarrfirchen "S. Luigeri in Selbeim up der Gouwe prope Dotichem, S. Lutgeri in Wichmunde super Islant, In Dornspick super Veluam, S. Lutgeri in oppide Elberch, S. Nicolai in Oistwalde und S. Longeri in Halle. - In einem Regifter über bie jur eurin iben Pulle eingeborigen Manfen werben bie Orte Grmet (teminto), Sufferen (mabrideinlich Hotseri), ba auch brei Manfen , wie in unferer firfunde , angegeben werben, Berfen (vielleicht Legurlo) und Dri (Thr)) genannt. Die bort weiter vertommenten Orte: Lompshem luxta gurtim Putte, Nordere, Stadere, Becsteren, Halinchusen, Biddichen, Vesingen, Buckhorst, Diramme, Ekelenvelde, Erke, Eprile, Oibusen, Benslare und Oken laffen fich aus ber verliegenben Urfunde nicht berausfinden. - Nondam, Charterboek, 1. 32, balt Burto fur Hoog-Burloe milten in ber Belan, Wardlo (Guardlo) fur ben Bufd bei bem Dorfe Garberen, und Guarloun fur bas Derf Otterlee.

et unligrim, et bernhtuuini, et ansleth, et godolef, manson IIII. fritubalid, I. hardrad I. nathaluuin. et ouo I. gerlef et silef, I. milirad, et alarad, et eurorid, II. frumari, I. hrodlef, et benno. I. et illam comprehensionem quy pertinet ad uillam que dicitur rentile. athulef, et ledhrad, mansum, I. et illas comprehensiones quas habent in saltu qui dicitur umnile, umnile mansum. I et comprehensiones quas habet in saltu prenominato. Odbald et euurgrim, liafger dimidium, thiatlef dimidium, thiodbold, I. hiddrad, in uilla que dicitur nintle. I. Ausbraht dimidium, in silua que dicitur hornle. In urlthmeula, Silukgot, et thiatger, mansum. L et dimidium, cum illorum comprehensione. In uilla que dicitur thri. Geldolf dimidium cum ipsa comprehensione que pertinet ad ipsam uillam. In silua que dicitur puters, scarsa XXVIII. In uilla frumfalo, in illa silua scarsa IX. In uilla thri, pastus porcom, XXVV. In saltu qui dicitur nunnile, quicquid habait herrad, et baldric, et illas comprehensiones quas habeo in nunnile, et in illis siluis que dicuntur. Burla. Dabbonle. Luardie, vecto, legurlo, et in olfarloun, et in langlo, sextam partem dedi. In archi, quicquid illic habeo tam in pratis quam it comprehensiones.

In pago que (sic) dicitur Flethetti, in uilla hrara, mansos dominicales duos. Frithuric. I. Athalgot. dimidium. Alfgot. I, et illam comprehensionem quam possidet frithubodo. In uilla hreni, mansum. I. Meginbraht, dimidinm. Asgrim dimidinm. Aio. et thiatgif. I. et dimidium. Athaluini. I. In uilla que dicitur rimbrahti. Boso. duas partes nuius mansi. In uilla *tiuli* reginhelm similiter. Athalbald, similiter, Landgrim similiter. In *hnodi* quicquic illic habeo. In silna hrenhem, pastus porcorum, XXX. Item in insula batue.3 mansos dominicales, III. Gerlec dimidium. In andassale. Godolec mansum. I. In eucic. silec. . . . unius mansi. In elti et in hrineshem. quarum termini communes sunt. Odrad, et nueringer, duos. In geluurdh, Reginbald et thiadmar, I. et diminitium. In linterunic, duos, et unam insulam superiorem, que contra illam uillam iacet, communem cum heredibus meis, superiorem uero propriam possideo. Item commentariolum de hereditate Folkeri, quam habet in frisia.4 In pago kinhem in nilla obbinohem, sortes, XXX. In kinlesun terra quinque animalium. In odiamore, terra, V. animalium. In nordmora, Odlef dimidium mansum, tiaduuold. I. Geldis dimidium. Uulfaoth, dimidium. Hardbraht dimidium. Enurhard dimidjum. Aldolf dimidium. Item in pago uuestrachi.3 in uilla sceddanuurthi. terra. XXX. animalium. In coluuidum. XX. animalium. In aspanmora. terra. IIII. animalium. In monicestoe terra. XLVIII. animalium. In heddingrip Radnath, terram, XIII. animalium. Unitrad, similiter, Iui, terram, X, animalium. Osnath, XX, animalium. In hem. terram, XXX. animalium. In haslum folkhard. terram, XX. animalium. Eisolf. XXX. animalium. Marclef, VIII. animalium. Item folkhard, XX. animalium. Thiaddag, similiter, Husilef similiter. In sedlingi, terram, VIIII. animalium. In deddingiauerbe, XV, animalium. In imisuualde, terram, LXX, animalium. In midningi, duodecimam partem totius nille. Item in pago humerki.4 in uilla andleda terram. XLVIII. animalium. In crastlingi terram, XXXII. animalium. In unirem, terram. LXXV. animalium. In einingi. XXXII. animalium. In brussingi. animalium, IIII. In thrustlingi, animalium, XII. In genesuardhi, animalium, VI. In buxingi animalium, XXIIII. In seltnon animalium. X. In uederuurdhi animalium XLVI.

Hyc igitur traditio facta est coram pluribus et idoneis testibus, in pago cui uocabulum est flethetti, in nilla que uocatur. klara, snb die septima idus nouembris. Et îu pago uocato batue îu uilla que uocatur klegilo sub die, IIII. idus nouembris. Anno ab incarnatione domini nostri iesu christi. DCCCLV. indictione. III. Regnante domno nostro hludouaico imperatore iuniore augusto anno. XV. Ego hildiricus subdiaconus. huius traditionis cartau. rogatus scripsi et subscripsi. Hee sunt nomina testium qui hanc traditionem secundum legem ripoariorum

Oan ju beiben Seilen bed Juffes Erm, ber fich bei Ernbrig in bie Stiberfec erziefel. — * daren in ber Rabe vom Centrug ficht Herra fil Mars put feirn, wie das Datum ber Uft. in page bletenteit in ulte. – hans, zeigt; Rebenen und (vielleich) Juffe. Die übrigen Drie find unbedannt. — * 3n bem Verfannfubriefe, vorige Seite Rote 2, wird vom en Gütern in ber Seina nur Rantived genannt, undelce das bier vorfommenbe Linterwei in fich ju befaffen iconin. Die übrigen Drie effatt Bondom, a. a. D. mit Ambeili, verfanft, alle, in ber Derbetau. Ewef im Rich Ammegen. Elber gwisser Nimmegen und Annehein in ber Derbetaut. — * 3ber ihnen daß, in ber Derbetau. Ewef im Rich Ammegen. Elber gwisser im 3. 1220 bem und Annehein in ber Derbetaut. — * 3ber ihnen, fleth, z. 100. — * Die bie vie dem Wickerfen, zugeteiler. Der find noch ju ermitteln, f. v. Erbebur: Die fünf Münkerichen Gane, 61. — * Rur noch erfennbar find: Antel, Ktafium, Birtum; f. v. Verbebur: Die fünf Münkerichen Gane, 61. — * Rur noch erfennbar find: Antel, Ktafium, Birtum; f. v. Verbebur: Die fünf Münkerichen Gane, 61. — * Rur noch erfennbar find: Antel, Ktafium, Birtum; f. v.

fieri uiderunt et audierunt. Signum folkeri qui hanc traditionem coram testibus subterius nominatis manu propria perfecit et roborauit. Nomina testiam qui in orientali ripa hreni fluminis constituti esse noscuntur. Sig, hildiric, sig. odo, sig. hrodger, sig. engilrad. Sig. odaccar, sig. thiatric, sig. uulfhelm. sig. athaluuard. sig. uualthrabhan. sig. thiadrad, sig. abbo, sig. egilbraht, sig. uuiger, sig. sabsger.

66. Ergbifdof Liubbert von Maing bestimmt bei Gelegenbeit bes Concils und ber Beife ber Donte firde gu Chin, auf bie Bitte bes Ergbifchofe Billibert bafelft, Die Zehntberechtigung bes bore ifgen Cunibertififtes in feiner Diberte. — 874, ben 28. September.

In nomine dei acterni. Liudhertus saucte Mogontiensis ecclesie dei gratia prehicpiscopus. Agnoscat igitur omnium sancte dei ecclesie fidelium presentium scilicet ac futurorum diligentia, qualiter Willibertus uenerande coloniensis ecclesie archiepiscopus, karitate nostra confisus, nos de Moguntia cluitate, et bertotfum sanctum nirum. trenerensem archiepiscopum, aliosque coepiscopos plurimos tam suos quam nostros suffragancos coloniam rogaucrat . . atque accersierat ob sue ecclesie id est donus dedicationem faciendam, et ob plurima alia dinina et humana tractanda negotia. Officiis ergo diuinis rite ac honorifice ab omnibus peractis, a prefato Williberto episcopo nobis summa humanitatis cura impensa nostrisque clericis ac laicis omnibus ab codem honoratis atque magnifice donatis, inquiri precepinus per consecretales ipsius, si quid rerum nostrarum nobiscum tum culonie nel domi habitarum concuperet possibilitati nostre sine dubio nunciaret. Tum ille quidem exhilaratus inquirentibus benigne paucis respondit, nos sibi in aduentu nostro et quod coloniam dignaremur aduenire munera satis larga dedisse, attamen nimis pertimescere se, si a nobis secundum quod premisimus aliqua contempneret postulare, ne illum seueritatis nel odii culpabilem contra nos uoluissemus indicare. Demum namque hoc muneris a nobis solummodo dixit rogare se uelle ut decimationes in episcopatu nostro quas sanctus hunibertus fratresque ibi deo serujentes haberent ah antecessoribus nostris archiepiscopis firmatas, in cartula conscribi inberemus, et ne amplius ab inuidis et aduersariis dilac crarentur. sigilli nostri ostentatione cartulani ipsam firmari preciperenus. Quod uoluntati uero illius libenter concedentes hoc modo segregari atque discerni statuimus ut in Drutmarisheim2 ubi ecclesiam habent propriam, et suc curtis et familie sine contradictione decimationem habeant. In Asmundisheim autem ubi propriam ecclesiam non habent familia de adquisicione sua decimacionem persoluat ad ecclesiam ibi positam, de arpennis autem uel de salaricia uinea siue arabili terra în Asmundisheim. et de pratis în Willengisheim et de nineîs în Bendirdisheim. 3 et în omni episcopatu nostro de elemosinis fratribus deo sanctoque kuniberto seruientibus a quibuslibet iam datis seg deinceps donaudis, nulla omnino persoluatur decimatio, sed fratres ob nostri elemosinam pariterque ob Williberti archiepiscopi memoriam ad supplementum perpetualiter teneant. Quisquis successorum nostrorum ecclesiastici ordinis giolator hoe in perpetuam ausu temerario disturbari aggreditur onmibusque consiliariis quorum consilio hoe nesas egerit, deus conteret dentes corum in ore ipsorum, fiant tanquam puluis ante saciem uenti, et sublaceant inextricabili anathemati.

Actum Colonie. IIII. kal, octobris, anno dominicę incarnationis. DCCC. LXX, IIII. indictione. VII. Ego Liudbertus Moguntiensis ecclesię archiepiscopus hoc presens conscriptum fieri inssi. Ego Willibertus Coloniensis ecclesię archiepiscopus subscripsi. Ego Bertulfus Trur4 subscripsi. Ego Adaluuinus indignus dyaconus ad nicem Adeluldi presbliteri atque cancellarii subscripsi.

^{*} Martxheim, concilin German. II. 356, gibt irrig 653 als bas Jabr jenes Concile an. — * Das Cunibereftift verlaufte fitnen Hof Dromerskein (Deauersbeim) mit dem Patrenat dem Etrybans-Capitel zu Mainz, 1239, mense Aprili. & Wurdersbeim diocessis mogunitan, p. 234. — * 3 nder Descriptio pag Uromaticanis, nd. Act. Acad. Pal. 243, wird dexemundendeim mitte ben ibere Vage nach unbekannten Deten aufgezählt, Welingesbeim abert für bas deutige Belgesbeim, und Uentriesbeim für Beintersbeim erfakt. — * Abstützung für Treuerewis (ac. Archiepiscopus). Der Schreiber batte fic zu dieser Mittezung versaufglich erfen, da bie Schrift geben bie an den Anab der Ufentune vorgetich nur

67. Erzbifchof Bertolf von Erier bestimmt bie in seiner Didgese bem Cuniberiftifte zu Coln zustehende Behntberechtigung. — 874, ben 28. September.

In nomine illesu christi erneifixi. Rertalfus sancte treuerensis ecclesie diuina regente misericordia archiepiscopus. Agnoscat jeitur omnium saucte dei ecclesie fidelium presentium scilicet et futurorum diligentia, qualiter Willibertua Generande coloniensis ecclesie archieniscopus, karitate nostra confisus, nos a treueri ciuitate, et Lutbertum uirum sanctum mogontiensem episcopum aliosque coepiscopos plurimos tam suos quam nostros suffraganeos coloniam rogauerat atque accersierat ob sue ecclesie uel domus dedicationem faciendam, et ob plurima alia divina et humana tractanda negocia. Officiis ergo dininis rite ac honorifice ibidem ab omnibus peractis, a prefato Williberto episcopo nobis summa humanitatis cura impensa nostrisque clericis ac laicis omnibus magnifice ab eodem hogoratis atque donatis, inquiri precepimus per consecretales ipsius, si quid rerum nostrarum nobiscum tum colonie uel domi habitarum concuperet, possibilitati nostre sine dubio indicaret. Tum ille quidem inquirentibus benigne paucis respondit, nos sibi in aduenta nostro et quod coloniam dignaremar aduenire munera satis larga dedisse, attamen nimis pertimescere se, si a nobis aliqua contempneret postulare, ne illum seueritatis uel odii culpabilem contra nos uoluissemus indicare. Demum namque hoc muneris a nobis solummodo dixit rogare se uelle ut decimationes in episcopatu nostro sancto Cuniberto, fratribusque ibi deo serujentibus, elemosinas a regibus et de episcopis datas, et de enisconis antecessoribus postris firmatas, in cartula conscribi inberemus, et ne amplius ab inuidis et aduersariis dilacerentur. sigilli nostri ostentatione cartam ipsam firmari preciperemus. Quod uoluntati uero illins libenter concedentes, inde maxime impleri decreuimus, quia sanctum Cunibertum in ecclesia nostra nutritum et edoctum atque archidiaconatus officio sublimatum cognouimus. Illud quidem hoc modo discernentes statuimus, ut in locis in quibus proprias ecclesias legitimas haberent, sicut in Mellingon ecclesiam cum curti sancto Cuniberto a rege Dagoberto datam et in Crellingon ecclesiam hereditario iure sibi relictam, et familie et curti et parrochiarum ad ecclesias pertinentium decimationem sine contradictione habeant. In locis auteur in quibus ecclesias non habeat. id est in Weuelon. Vreechon. Cruuon. et in locis uariis circa mosellam et luxta renum in Bobardon. et Speion, et in ouerspeion, et Renson, et in aliis in episcopatu postro iacentibus locis, familia prescriptorum fratrum de acquisitione sua decimationem persoluat ad ecclesias legitimas, de salariciis autem fratrum uineis, uel de arabili terra, nel de agris sine uineis fratribus in elemosinam a quibuslibet iam datis seu deinceps donandis nulla omnino persoluatur decimatio, sed fratres ob nostri elemosinam pariterque ob Williberti archiepiscopi memoriam, ad supplementum perpetualiter teneant. Quisquis ecclesiastici ordinis giolator et contemptor hoc in perpetuam ausa temerario disturbare aggreditur, et ideo quicumque successorum nostrorum id potestative facere presumpserit omnibusque consiliariis suis quorum consilio hoc exegerit, deus conteret dentes eorum in ore ipsorum, molam corum confringet dominus, fiant tanquam puluis ante faciem uenti, et subiaceant perpetuo anathemati.

Actum Colonie. IIII. kal. octobris. anno dominice incarnationis. DCCC. LXX. IIII. indictione. VII. Ego Bertollus treuerensis ecclesie archiepiscopus. hoc presens conscriptum fieri iussi. Ego Willibertus coloniensis archiepiscopus subscripsi. Ego Liutbertus moguntiensis ecclesie archiepiscopus subscripsi. Ego Adillusinus iudignas diaconus ad uicem Adilloldi presbiteri atque cancellarii subscripsi.

³ Mas bem Garulafs bed Ganistrefiliefs, Art, IX.; und unter ber Musifacift; de Mosella et Speia. Das Griff berfaufte freie Offigungen on her Bosfen financher; sie nerben bort bezignen; to Rober himmerbet; sie nerben bort bezignen; bona situ in Mosella. Alellect Celtane, Rabeke, Urceke, Crove, Ryspe, Travene, Proderich, Pumere. Seine Gitter "in Speia." verrachtet basselt in Mosella. Alellect Celtane, Rabeke, Urceke, Crove, Ryspe, Travene, Proderich, Pumere. Seine Gitter "in Speia." verrachtet basselt in Andere, wie aus einer "Intumbe bed Grijfelige Griffe) Som alle no Ale in Lieft be Bold in Andere, wie aus einer Breger und vertachte der Griffe der Griffe in Angele der Breger von der Griffe de

- 68. Die Mebtiffin Regenbierg befidtigt bie von ihrem Bater Gericus geschehene Stiftung Des Klofters zu Gerrebeim, welchem fie ibre Erbauter ichenft. 874.
- C. Trinae unitatis et individuae trinitatis gratia monarchiam imperatorum feliciter gubernante luthouvigo imperatore augusto, et sanctae aecclesiae dei coloniensi fideliter praesidente Guilliberto archiepyscopo, Regenbiero indigna christi famula atque militis gerici filia pro spe et requie futurae beate uitae, ea quae ad me bereditario iure peruenerunt, iura mancipiorum, predia, et aecclesias quasdam, ad cenobium patrio nutu ac sumptu in Gerichesheim pro remedio caelestis patriae constructum et a uenerabili supradicto archiepyskopo dedicatum tradidi. atque sub testimonio et auxilio archicancellarii Everhardi. nec non archicapellani Löitberti. atque aduocati luius prescriti loci hatheboldi patruelis nostri. sub aucturitate regali et pontificali concedens firmani. Nonum autem facere cupimus tam quam presentibus futuro actate aduenientibus, quod jussu et rogatu genitoris nostri gerici lege perpetua predia nostra sanctismonialibus ibidem deo seruientibus et arrabona que sita sunt in linchesce" cum universis decimationibus ad uinum iugiter propinandum eisdem monialibus stabiliter confirmamus. Ecclesiam uero que habita est in mietherge ad album panem sororum nostrarum constituimus et coram omnibus firmamus. Basilicam autem que est in sunnebrunno cum universa decimatione ad panem siligineum carnem et caseum eadem lege confirmando stabilimus. At uero aecclesiae que est in Minther! decimationis utilitatem ad nos pertinentem ad quadragesimale mandatum, et ad panis carnis caseique usum promittendo constituimus. Aecclesiam quippe pirnam cum dimidia parte decimationis mimetipsi pronidens separo, aliam autem dimidiam sororibus nostris ad meliorem cercuisiam et ad panem nigrum stabiliter derelinquo. Si (ne) quid autem quod absit nostris aut sequentium temporibus his aecclesiis pastorum ruina adnersi acciderit. hoc firmiter imperamus ac stabiliter firmamus, predictorum dominorum auctoritate et imperio. nec mihi nec ulli sequenti abbatissae ab his predictis basilicis et prediis ex me et parentibus meis traditis, ac sauctismonialibus ad prebendam constitutis, liceat transmutare, donare uel cuiquam prestare, nisi beati ypoliti martiris christi monasterii prepositae et decane, imperio atque concordi sororum omnium prece et consilio. Huius quidem racionis seriem mihimet ipsi primum laudabilem, cunctis uero sororibus acceptabilem litteris mox placuit coram archiepyscopo Guilliberto nec non principibus quam multis clericis atque laicis, ea lege denotari atque signari, ut si quis aduocatus seu cenobii huius prelata superueniens cam infringere, uel iura mancipiorum permutare uoluerit, a presente archipresule Guilliberto atque ab uniuerso coloniensi clero infelici dannatus anathemate, uiuens atque uidens cum dathan et abiron, et iuda traditore nequam descendat, ubi uermis immortalis mordet et flamma inextinguibilis ardet.
- 69. Alfrid, Bifchof von Silbesbeim, bekundet Die von ibm auf feinem Bute gu Effen vollführte Stiftung einer Rirde und eines Frauenkloftere, fo wie Die bemfelben gegebene Berfaffung. 874.3

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis alfridus dei disponente prouidentia hildeneshemensis aecelesie antistes. Cum inter immensas dei patris miserationes quibus hominum genus gratuita pietate relevare dignatur, praecipue

eam qua constat consubstantialem et coacternum eius filium pro nobis incarnatum et crucifixum fuisse ad memoriam reducerem, circa me uero specialiter diuitias bonitatis eius non sine admiratione perpenderem, qui me nultis exigentibus meritis de sordibus leuatum sua gratia inter principes aecclesiae consedere et solium gloriae tenere facit, ne tantis eius beneficiis ingratus apparerem, quid retribuerem domino pro onmibus quae retribuit mihi din multumque mecum cogitare caepi. Tandem itaque ex dinina ut credo inspiratione occurrit animo sanctissimam et semper uirginem mariam nnicum ac singulare praesidium peccatorum post deum esse, cui si quid uenerationis impenderem. id et deo fore gratum et animae mege eius patrocinantibus meritis arbitratus sum profuturum. Opitulante itaque dei gratia in praediolo meo quod astaide uocatur, in honore sanetae et indiuiduae trinitatis consecratam sanetaeque semper nirgini mariae et sanctis martiribus cosmae et dumiano dicatam aecclesiam ex his quae deo donante possidebam construxi. in qua ad immaculatum sacrificium sanctimoniae tam animae quam corporis deo in cordis et spiritus contritione offerendum sauctimonialium congregationem coadinans, eique uietus et uestitus necessaria prouidere spiritualem quoque matrem que regulariter praccident eidem, ex eadem pracficere curaui. Ne uero post mei excessum futuris sacculis de electione abbatissae dissensio oriator. ex decreto papae sergii et eius successoris. adriani sancitum est et corum prinilegiis confirmatum, ut nec praece, nec praecio, nec ullo omnino umquam modo alterius congregationis sanctimonialis supradictis sanctimonialibus praeponatur, sed quaecunque ex iisdem et iu dei seruitio potissima, et in einsdem ecclesiae rebus inste disponendis aptissima reperietur, hec ex communi omnium ibidem deo famulantium electione secundum dei timorem suis sororibus praeficiatur. Quod autem consuctudinarium ius 'tam supradictis sororibus quam elericis ibidem seruientibus in administrandis suis rebus imposuerim, et perpetualiter obseruandum uelim, paucis absoluam. Possessiones aecclesiae traditas siue tradendas interiores et exteriores tam mobiles quam immobiles cum consilio deum timentium summa cum diligentia abbatissa procuret, reditusque earum tam in sua quam in sororum equabili distribuat utilitate, id summopere cauens utpote deo rationem redditura ut de communibus earum relius nec unam minimam prebenilam absque earum consitio utilitate alicui tradat, ne quod absit penuria familiaris rei urguente ruptis sanctimonie habenis liberius hac et illac absque dei timore uagentur. Si qua uero sanctimonialis ibidem habet propriam domum, aut aliquod aedificium, uel a se emptum, uel dono sibi datum, uel aliquas res undelibet juste adquisitas, nihil omnino ex omnibus supradictis neque abbatissa neque aliquis ei auferat neque ullo modo auferendam suadeat sed eadem sanctimonialis libero arbitrio suam domum et cuncta que inibi possidet sorori sue nel amico ad eandem aecclesiam pertinenti absque ullius contradictione siue morti sit proxima sine uite quocunque modo noluerit tradat. Id ipsum nero et clericis ibidem seruientibus constituimus, si quis autem corum aliquam accelesie possessionem abbatissa largiente susceperit, tali suscipiat conditione ut post cius obitum

errichtet und bemfelben großere Befugniffe beigelegt baben, ale bie Nachner Regel vom 3, 816 (817) einraumt. Bir fonnen aus biefen Grunden ber Anficht Dabillous nicht beitreten. Alferid felbft bebt es bervor, bag er aus bem Staube (de sordibus) in bie Reibe ber Rirchenfürften emporgefliegen , nnb es befrembet feineswegs , bag er feine Stiftung eben fur bie boberen Stanbe gu geftalten bemubt gewefen. Diefelbe batte icon geraume Beit beftanben und tonnte bei ibrer feierlichen Beftatigung im 3. 674 bereits eine ausgebildeje innere Ginrichtung erlangt haben. Indeffen ift bie vorltegenbe Urfunde feine Uridrift; bas Bleifiegel bes Stifters, auf beffen beiben Geiten Das Siegel und Das Monogramm beffelben neben einanber eingepragt find (f. bie Abbilbung) und woran noch gelbfeibene Schnure, womit es an ber Urfunde befoftigt gewefen , bemertbar find , liegt jedoch lofe bei. Bir erfahren mun aus ben Urfunben Rr. 97 und 99, bag Rirche und Rlofter ju Effen bor bem 3. 947 von ben glammen vergebet worben, wobei bie Urfunden großen Theile, jeboch nicht alle, wie bie bed Ronige 3wentebolb, f. Rr. 81, beweift, ju Grunbe gegangen. Babrideinlich batte bas Original ber Altfrib'iden Urfunde bei piefen Unfalle ftart gelitten, und bieg mag bie Beranlaffung gegeben baben, baffeibe im 10. Jahrbundert, wie bie Schriftguge andeuten, in Abidrift gu übernehmen und biefer bas Giegel ber Uridrift jur Beglaubigung beigufügen. hierbei mag auch ber leicht zu begebenbe Lefefebler in ber Jahredjahl (VII. ftatt IIII.) geicheben fenn. Gine antere bieber nicht gerugte Stelle unferer Urfunde murbe biefelbe weit mehr verbachtigen; allein biefe ift ein, icon an ber bleicheren Dinte leicht erkennbares Ginichiebfel erma aus ber Mitte bee 12. Jahrhunderte. Zwifden ben eigentliden Schlufworten; pro salute noime eine dietribunt, nnb bem Datum war ein leerer Raum geblieben, welcher mit bem Bufage: Constituimus ctiam ut nuttus - - atiquam iurisdictionem in cluitate praenominata habeat u. f. m., ausgefüllt werben. Diefe nicht zeitgemaße Beftimmung gibt fich felbft icon ale eingeicheben fund; Effen wird überdieß nur ein penadiolum genannt, von einer eluitas ift nirgend Rebe, auf eine eluitas praenominata fennte folglich nicht Bequa genommen werben. Ge int nicht notbig, auf die Unrichtigfeiten in bem Abbrude bei Gogten und Bartheim, vorzuglich in ben Ramen ber Bifcofe, aufmertfam ju maden.

eandem possessionem aecclesia absque ullius contradictione suscipiat, restitutis prius omnibus tam mobilibus quam immobilibus rebus quae in illa esse uidebantur ea die qua ipse eam suscepit. Caetera uero quae iu eadem possessione adipisci potuit, aut ipse uiueus prout uoluerit disponat. aut aliquis amicorum eius post illius mortem pro salute aninaae eius distribuat. Constituinus etiam ut nullus hominum uel aduocatus aliquis aliquam iurisdictionem in ciuitate praenominata habeat. excepta abbatissa astidensis preter in truncatione manuum uel armorum proclamatione.

Anno jucarnationis dominicae D.C C.C.I., XXVII. sub piissimo rege Htudoscico, anno imperii eius XXX.VI. apud coloniam ciuitatem. V. kalendarum octobrium in ipsa die dedicationis basilicae sancti petri, ego altfridus episcopua hoc priuilegium coram domno Williberto praedicte ciuitatis archiepiscopo recitaui. Nec non et coram Liviberto magontiacensi archiepiscopo, et bertolfo treuerensi archiepiscopo, et berhardo uirdunensi episcopo, atque Thiederico mimidonensi episcopo, et gerolfo firdensi episcopo, et lirthardo episcopo, atque Hildigrimo haluerstadensi episcopo, et Holdolfo mimigernafurdensi episcopo, et Athilboldo traiectensi episcopo, et coram Eikbreto osnabrucgensi episcopo, nec non et coram aliis compluribus sacri ordinis uiris qui ob supradicte aecclesiae dedicationem conuenerant. Perlecto itaque hoc pritilegio in omnium supradictorum conspectu, acclamantibus omnibus ita hanc constitutionem salubriter atque ordinabiliter institutam ut non modo addi uerum etiam aliquid diminui dampnosum uideretur, omnes uuanimiter huius conscripti aliquo malo jugenio ujolatorem in perpetui anathematis foueam detrusimus universis mecum uno ore clamantibus. Ex auctoritate dei omnipotentis patris et filii et spiritus sancti et sanctorum apostolorum excommunicamus et anathematizamus omues qui sun presumptione, uel aliquo malo ingenio banc constitutionem scienter niolare praesumpserint eos omnes et eorum consentaneos a consortio dei sequestramus, ita ut non habeant partem eum eo neque cum sanctis eius, deleantur de libro dei et cum iustis eius non scribantur, obscurentur oculi eorum ne uideant, aures corum et nares sic obstruantur ut nou audiant, neque olfaciant, gustus corum et tactus inutiles fiant, destruat eos deus, et migrare faciat de tabernaculis eorum et euellat radicem eorum de terra uiueutium. neniat mors super illos et descendant in infernum uiuentes, preualeant super eos peccatores et diabolus stet a dextris corum et orațio corum fiat în peccatum, et dies corum pauci, mendicent et ciciantur de habitationibus suis et deripiant alieni labores corum. clament ad deum et non misercatur corum, sed potius disperdat de terra memoriam eorum. induantur perpetua confusione et referentia, sint inter omnes miseros miserrimi, et inter perditos perditissimi, induant hanc maledictionem sicut uestimeutum, et intret sicut aqua in juteriora corum, et sicut oleum in ossibus eorum. fiat eis sicut uestimentum quo operientur, et sicut zona qua procingentur, et in die judicii primi deputentur in ignem acternum, ubi uermis corum non moriatur, et ignis corum non extinguatur, sed crucientur cum diabolo et angelis eius sine fine, annuente domino nostro ihesu christo, qui uiuit et regnat in saecula saeculorum. Amen,

- 70. Konig Ludwig III. nimmt auf die Bitte bes Bifchofes hilbigrim von halberftadt bie Abtei Berben in feinen Schup und beffinmt, baß fie bemfelben fortan untergeben bleiben, baß aber nach bessen Tode bas Bahlrecht eines Abtes ben Geistlichen baselbit zustehen soll; er gewährt berselben volle Immunitat unter ber Gerichtebarkeit eines von ihr gewählten Bogtes. 877, ben 22. Mai.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Mudouuciuu divina fauente gratia rex. Si petitionibus fidelium peraesulum sanctae dei aecclesiae iusta et rationabilia petentium ad effectum perduxerimus, hoc nobis procul dubio ad aeternae remunerationis premia capessenda profuturum esse liquido credimus. Quapropter nonerit omnium fidelium nostrorum tam praesentium quam et futurorum industria qualiter quidam uir uenerabilis nomine hildigrimam au abterstetensis cinitatis episcopus quoddam monasterium noncupatum muiridine cum petitione fratrum libidem deo seruientium nostro commendauit patrocinio et nostrae defensionis tuitioni. rogans id ipsum et poscentibus fratribus ut iam dictum monasterium sub sua consistat potestate onni tempore uitae sune, et post discessum ipsius praedicti monasterii fratres deinceps potestatem habaant inter se cligendi abbatem qui cos requalerier procursaciat. Nos etiam petitionibus iam fati episcopi et praescriptorum fratrum assensum praebuimus. et iussimus feri

hor nostrae auctoritatis praeceptum per quod decernimus atque iubemus ut praefata petitio firma stabilisque permaneat. Hominibus itaque praedictorum fratrum nulla iudiciaria potestas uel iudex publicus praesit. Non ab es freda sine paratae faciendae exigantur. Praefati monasterii fratres hominesque ipsorum ab omni uectigalium exquisitione securi in musa permaneant.. Coram aduocato quem abbas constituerit. si quid est ratiocinandum aut corrigendum fat. et innunitatis tuitione semper permaneant et ubique. Et ut hace auctoritas assensionis nostrae farmior habeatur et per futura tempora a fidelibas nostris melius credatur et diligentius obseruetur manu propria nostra subter eam firmanimus et anuli nostri impressione sigillare iussimus.

Signum Ahdonuici serenissimi regis. UUol/herius cancellarius ad uicem Liutberti archicappellani recognoui et. Data XI. kal. iunii. indictione. X. Anno dominice incarnationis. DCCCLXXVII. Anno primo regni hludouuici serenissimi regis in orientali francia reguantis. Actum bisestat in dei nomine feliciter. Amen.

- 71. Ronig Ludwig III. nimmt bad Stift Raiferewerth in feinen Schut und befreiet baffelbe, feine Bellen, Rirden und Guter von ber gewöhnlichen Gerichtsbarteit, von Bollen und öffentlichen Luften. 877, ben 13. Juni.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. //ludomicus divina fauente gratia rex. Notum sit omnibus sanctae dei aecclesiae fidelibus nostrisque praesentibus scilicet et futuris qualiter nos ob amorem domini nostri iesu christi nec non et pro mercedis nostrae augmento quoddam monasterium quod est constructum in honore sancti petri principis apostolorum nec non et sancti suidberti confessoris christi in loco qui dicitur unerid una cum uenerabili abbate eiusdem loci et fratribus ibidem deo famulantibus et cum cellulis sibi subiectis et rebus nel bominibus ad se pertinentibus sub nostra constituimus tuitione et inmunitatis defensione. Quapropter uolumus atque decernimus ut omnes res eiusdem monasterii sub nostrae defensionis munimine modis omnibus consistant. Praecipientes ergo inbemus atque praecipimus ut nullns comes uel iudex publicus aut quilibet superioris aut inferioris ordinis reipublicae procurator ad causas judicio more audiendas in cellulas, aecclesias, aut uillas, seu reliquas possessiones quas nunc abbas eiusdem monasterii in quibuslibet prouinciis, aut territoriis regni nostri possidet uel deinceps in ius ipsius monasterii diuina pietas uoluerit augeri ingredi praesumat. Nec freda aut tributa uel mansiones aut paratas uel teloneum aut fideiussores tollere aut homines tam ingenuos. quam seruos super terram ipsius monasterii commanentes distringere. Nec ullas publicas functiones aut reddibitiones uel inlicitas occasiones requirere quibus in aliquo idem monasterium sibique subiecti aliquod iniuste patiantur incommodum, sed liceat abbati memorati monasterii suisque successoribus res ipsius monasterii siue etiam sint regali confirmatione in precariis traditae sub immunitatis nostrae defensione quieto ordine possidere. Et quicquid de rebns iam fati monasterii fiscus sperare poterat totum nes pro acterna remuneratione fratribus einsdem concedimus monasterii. Et ut haec auctoritas nostris futurisque temporibus domino protegente ualeat inconuulsa manere manu propria nostra subter cam firmanimus. Et anuli nostri impressione sigillare inssimus.

Siguum Hludouuici serenissimi regis. Uualfaerius cancellarius ad uicem Luitberti archicappellani recognoui.

Data idus iunii. Anno dominice incarnationis. D.C.C.C.LX.V.VII. indictione. X. anno primo regni Hludouuici serenissimi regis in orientali francia regnantis. Actum tribura in dei nomine feliciter Amen.

72. Ronig Ludwig III. fchenkt ber Abtei Cornelimunfter Die Billa Greffenich. - 878, ben 26. Darg.

In nomine sanctae et indiniduae trinitatis. Ludounicus gratia dei rex. Si igitur locis sanctorum sacratissimo deo dedicatis beneficia largimur plurima petitionibusque ibidem deo ingiter famulantibus assensum prebemus. et

[&]quot; Aus bem Carinlar ber Abtei, Geite 29. — Martone in der amplies. coll. 1. 202, gibt aus den hanbichriften bes de Louvrez eine bet de Louvrez eine Bertein ber de Louvrez eine Bertein bestehn bestehn

nobis apud remuneratorem dominum repropitiatorem liquido credimus et intercessione sanctorum nostri regni nostrorumque stabilitatem accumulare non ambigimus. Quo circa comperiat omnium sanctae dei ceclesiae nostrorumque fedelium praesentium sine futurorum sagacitas, quia ob amorem dei omnipotentis et emolumentum animaram genitoris ac genitricis seu nostra tociusque regni nostri abalitate, seu ad peticionem fidelis nostri Adalongi abbatis largimur res proprietatis nostrae monasterio Yndensi constructum (sic) in honore domini et saluatoris nostri hesu Christi, unde et praedicius Adalongus rector esse uidetür, uillam iuris nostri nuncupantem Crasciniacum, cum omnibus mancipiis et rebus ibidem aspicieniibus, unde et hanc nostram anetoritatem fieri iussimus, per quam firmamus aque transfundimus supratazatas res praedictae cellulae sancti saluatoris cum omnibus appendiciis, hoc est cum mancipiis utrinsique escus, cum terris siluis pratis aquis aquarumue decursibus, quatenus in stipendiis fratram ibidem deo famulantium ceterisque necessitatibus quae hactenas fiscus noster exegit ammodo augcatur atque a rectoribus ipsias matris ecclesiae praeordinetur seu exigatur, nullo nostro indice contradicente. Et ut hace auctoritas largitionis nostrae inconuulsa ualeat permanere manu nostra subter firmanimus et anulo nostro eam subter itussimus sigillari.

Signum Ludousici gloriosissimi regis. Adalecdus diaconus ad nicem Grinaldi recognosi. Data VII. kal. aprilis anno Christo propitio II. regni domini Ludounici gloriosissimi regis. indictione V. Actum aquisgrani palatio regio in dei nomine feliciter amen.

- 73. Germin und feine Schweifer Santemind entlaffen eine Familie aus der Dienstbarfeit, mit der Berpflichtung zu einem Bachejins und zur Karmede an die Kirche des h. Oppolit zu Gerrest beim. 882, ben 13. August.
- C. Oui debitum sibi nexum relaxat seruicium, mercedem sibi esse apud deum iu futuro confidat. Ideogne nos in dei nomine cuaruainus et soror mes lantsuint quendam ex postris prospicientes deuctum ac fidelem nobis adeliter seruientem, nernaculum nomine scilicet salafridum, et conjugen eins nomine liebuni pro remedio animae nostre nel propingnorum nostrorum, seu pro acterna retributione a ingo scruitutis de scruitio publico ingenue relaxamus, cum filis et filiabus, sicuti per hanc absolutionis cartam a die presente uisi sumus fecisse. Ea utique ratione ut ab hac die nulli quicquam debeant seruitutis, preter tantum eant, pergant, per portas intrent et exeant apertas, nullo obstaculo resistente. Mundaburdem nero aut patrocinium eligant sub ecclesia dei et sancti moliti martyris christi nel sub ala ipsius domini nel domine, ea rationis causa ut singulis annis ad supradictam ecclesiam sancti ypoliti unusquisque corum in festiuitate ciusdem martyris duas ileneratas cere persolucre satagerit, nihil magis de propria facultatula dantes, post obitum uniuscuiusque eorum preter tantum quod obtimum habeant aut in equis sine in bubus, sen in porcis, aut in ceteris rebus, dare festinent. Cetera uero dare uendere commutare gel ad bonum nel ad malum licentiam teneant. Si quis nero quod futurum esse non credimus si nos ipsi quod absit, ant ullus de heredibus nel proheredibus nostris ant ulla opposita nel extranea persona que contra hanc ingenuitatis cartam uenire aut eam infringere uel emutare uolucrit, primo iram dei omnipotentis incurrat et sancti vpoliti martyris, preterquam hec una cum distringente socio fisco auri libras III. argenti pondera IIII, coactus exoluat, et quod repetit enindicare non ualeat, sed presens ingennitatis carta ceraria firma stabilisque permaneat stipulatione subnixa.

Actum publice in gerrichezhaim sub die iduum augusti anno I. serenissimi regis karoli. Sigmum euurunini. et lantsnind; in dei nomine feliciter. Sig. nuoffridi. Sig. hathageri. Sig. ruotherdi. Sig. reginbernni. Sig. ruotmeili, Sig. heionis. Sig. herimanni. Sig. ruotmuigi. Sig. nuanboldi. Sig. sigiberti. Sig. nuithelmi. Sig. immonis. Sig. hildiboldi.

^{&#}x27;In einer ferneren Urfunde, Rr. S4, entläßt eben biefer Berenin mil feinen debne Gewestern, Landswind, Schriffin (zur Gerrereisem) mit Kablurg, meterre Zamilien aus der Cigneteckiell. Die Urfunde ist zur die Ergischese Gründliche und bei Geschliche der Der Geschliche der von der Kanliche der Fellen der Fellen der der der Geschliche der Kanliche ausgeschliche.

74. Raifer Rarl ber Dide fchenkt bem Marienstifte zu Machen Die Billa Bastogne im Arbennengau. - SS7.

In nomine sancte et individue trinitatis. Karolus diuina fauente elementia imperator augustus. Nouerit ergo omninm fidelium nostrorum uidelicet preentium ac futurorum industria, qualitre nos pro petitione Rutharde dieteoningis nostre, et Lusberti archiepiscopi nostri sancte magunitenis ecclesie, quandam res nostre proprietatis ad partem sancte Marie capelle in aquis palatio sitae, iure perpetuo in proprietatem concessimus ad fratrum ibidem seiliete commorautium, ac deo militantium uicitam aque uestimenta prebentium (sic) id est in paço hardisnensi uiliam que dicitur Bastoniege, cum mercata suo, et onnibus ad eam rite et iuste pertinentibus, edificia videlicet terris, agris, pratis, pascuis, siluis, aquis aquarumque decursibus, exitibus et reditibus, uiis et inuits, cultis et ineultis, communiis et mancipiis utriusque sexus, uel quicquid ibi fuste et legali ordine sicut tiam supra diximum pertinere uidetur. Et iam dicti fratres abaçue ullius contradictione mancipentur, nullsque eiusdem ceclesie abbas benefaciendi habeat licentiam. Et ut hec auctoritas nostre largitionis, nostris futurisque temporibus domino protegente inuiolabilis habeatur, et ab omnibus uerius credatur et obseruetur, hoc idem preceptum propria manu nostra subter framari decreuiums, et anulo nostro sicilari jussimus.

Signum domni Karoli imperatoris augusti. Woldo cancellarius ad uicem Luitnaardi archicancellarii recognoui. Data anno ab incarantione domini DCCCLXXXVII. Indictione. V. anno imperii piissimi imperatoris. V. Actum palatio regali requemburg, feliciter. amen.

75. Konig Arnolf bestätigt bem Marienftift zu Aachen bie Nona von 43 Billen , welche bemfelben Kning Lother, und die Billa Babtogne , welche ihm Kaifer Karl ber Dide geschenft. — 889, ben 13. Juni."

In nomine sancte et individue trinitatis. Arnolfus dinina fauente gratia rex. Cum peticiones sacerdotum dei et sanctarum congregationum rationabilibus dinini cultus amore fauenus, superna nos gratia muniri non diffidimus. Quocirca perueniat ad noticiam omnium fidelium dei, nostrorumque presentium, seilieute et futurorum universitatem, qualiter uenerabilis sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus Willibertus, et Albertus cancellarius noster, adierunt clementiam nostram, obtulerunque obtutibus nostris quandam auctoritatem in qua erat manifestum quomodo consobrinus noster. Lotharius rex. nonas partes omnium rerum de, N.I.III. uillis, id est, de Aquis patatio, Geminis. Marsna. Warachte. Limiha. Nuimaga, Harna. Archlo. Bailus. Richeim. Tectis. Spirismonte. Haristallio. Iopilla. Astanid. Glaniaco. Charango. Wactarmala. Nouauilla. Tumba. Coruia. Amblaua. Uudenimaa. Bulinge. Manderwell. Compendio. Dura. Villare. Aschwilra. Flattima. Moffendurp. Lenapalisiola. Vrio. Casapetera. Calunicico. Gammunias. Longolare. Caurinaco. Maalario. Cloduma. Ambarlao. Bastonio et orlao. 3 daret ecclesie

¹ Aus bem altern Cartular bee Stifte, fol. 24. V. - 2 Aus bem altern Cartular bee Stifte, fol. I. V. - 3 XI.iii. willis beift es in ber alten Aufichrift und in ber Urfunde felbft, um jedoch biefe Babl berausgubringen, muß man, wie bie Urfunde fdreibt, Lonspalisiolo fur Eine Billa nehmen ; nun bat aber bie folgende Beftatigung von 930 ; Lous. Linene. Basiolo (flatt Baliniolo); auch ift Paliniolo eine befannte Roniglide Bille; bas Bufammengieben ber beiben Ramen in Gin Bort mag es baber peranlaft baben, bag ber Alte Schreiber XLIII. figu XLIII. gelefen, Bur Radmeifung ber genannten Billen fonnen mir aus ben Radrichten bes Stiftsardive nur Folgenbee bemerfen. Marsua ift Weerfen bei Maftricht; noch im 13. Jahrbundert machte bas Stift Aaden Anspruch auf Die Noon aller Gefalle ber Brobfici gu Meerfen , woruber mit Arfunde von 1227 ein Abfommen getroffen marb. Harna und Anianid find, ber fortbauernben Giifte Berechtigung an biefen Orten gufolge, Balborn und Aftenet. Amblava, in Urfunden bee 14. Jahrh. Ambele ift Amel. Duae partes Nonne de Compondio werden bon bem Stifte 1264 an Balram herrn von Mantjeie verpachtet, mit ber Ueberichrift aus bem 15. 3abrb. "de Cumpze" und einer jungern "Congen", Richetm ift mabriceinlich Richelle bei Argentean, wo bas Stift berricaftlide Gefalle befeffen; Die folgenben Orte find Theux, Sprimont, Derftall , Jupille. Manderfeld , Duren , Beiler , Cioweller , Blatten und Duffenborf find ebenfalls burch andermeite urfundliche Radrichten befannt. Bu Betreff aller übrigen Billen verweifen wir auf die Aufgablung der Palntin Pranoorum regem in Mabillon de re dipl. 244, ss., Du Cange, glossarium uno Carpentier, gloss, novum, v. palatia, unt Besselii Chronicus Gottwie. 452, und bemerten nur, bag bie meiften in bem pormaligen Bergogtbum Limburg au fuchen find, weil bas Stift bort an vielen Orten alte Bebntberechtigung befeffen.

sencte dei genitricis semperque uirginis Marie, kapelle uidelicet que est în aquis palatio, qualiterque patruus noster Karolus pius augustus, ob eternam remunerationem anime sue uillam Bastonicam eidem prescripte kapelle contulisset. deprecantes clementiam nostram predictus scilicet Willihertus archiepiscopus. et Albertus cancellarius, ut predicti consonbrinii nostri Lotharii regis anctoritas, patruique nostri Karoli augusti pia largitio, a nostra corroboraretar excellentia, quod et summa consensimus beniuolentia, nolumusque at sicut Lotharii regis auctoritas retinet ut de nominatis iam. XLIII. uillis. de omni collaboratu dominii nostri et speciali peculiare omnium animantium et iumentorum, seu ex omni censu quarumeunque rerum pars nona, a ministris ipsarum uillarum siue in regis dominium sint, siue quibuslibet personis beneficientur, absque negligentia jugiter tribuatur et rector atque prouisor ipsius capelle nichil ex hoc quasi suum proprium nisi ad disponendum et ordinandum prouidendumque, et sieut unus ex aliis fratribus sibi uendicet, sed ad uictum et uestimenta corum et luminaria concinnanda pertincant. Villa uero supra nominata Bastonia cum omni integritate sua sine ulla retractione, seu minoratione in iam dicto perpetualiter in dei nomine cum mercato suo consistat dominio ecclesie. Si quis igitur successorum nostrorum uel quelibet alia persona hnius ordinationis nostre, quam pro stabilitate ecclesie dei, et omnium salute fieri decreuimns, destructor atque uiolator esse presumpserit, offensam et iram dei omnipotentis ac genitricis domini nostri iesu christi beatissime semper uirginis Marie. simulque omnium sanctorum incurrat. Nobisque pro hoc opere amoris dei et studio pietatis perfecte maneat eterna retributio. Et ut hoc uerius credatur et difigentius (conseruetur) manu propria nostra subter hoc confirmacimus et sigillo nostro assignari iussimus.

Signum domni Arnolfi inuictissimi regia. Albertus cancellarius ad nicem Deotman archicapellani recognoui. Data idus iunii. anno dominice incarnationis. DCCCL/XXXVIII. indictione. VI. anno autem. L regoi domni Arnolphi serenissimi regis. Actum ad Frankenfurt palatio regali in christi nomine ameu.

76. Ronig Arnulf verleiht ber Abei Berben vollige Immunitat von ben offentlichen Abgaben und ber gewöhnlichen Gerichtsbarfeit; bestimmt, bag von ibren Frohnbufen, wo sie immer gelegen, nur zur abreilichen Pforte fur Pilgrime Zehnte entrichtet werden soll; gewährt berfelben bas Bahlrecht eines Wiese, und Freiheit des letzteren von der Heerfolge und von der Berpflichtung, den Bischof bei Abhaltung dortiger Synoden zu bewirthen. — 888, ben 23. August.

C. in nomine sanctae et individuae trinitatis. Arnulfus divina favente elementia rex. Si servorum dei petitionibus quas pro aecclesiarum sibimet commissarum ntilitatibus, nobis suggesserint elementer annuerimus, id nobis ad perpetuae beatitudinis premia promerenda liquido profuturum esse eredimus. Unde omnibus sanctae dei aecclesiae fidelibus presentibus scilicet et futuris, notum esse uolumus quod fidelis noster hembil abba monasterii quod nocatur uneridina insinuanit celsitudini nostrae qualiter ipsum monachorum coenobium sibi commissam. a beatae memoriae sancto liudgero episcopo in propria eius hereditate fuerit constructum. monachisque contraditum. et gloriosissimorum regum hludounici filii magni regis karoli, et successorum eius, pro aeterna ipsorum, omnisque gloriosissimi generis corum memoria, defensione et tuitione actenus fuerit consernatum. Quam ob rem nostram implorauit elementiam, ut idem monasterium sub nostra tuitione suscipientes omnes concessiones ab antecessoribus nostris sibi collatas nostrae auctoritatis praecepto firmaremus. Cuius rationabili et iustae petitioni assensum prebentes, decernimus atque iubemus, in primis ut idem monasterium cum omnibus ad se pertinentibus, plenissimae inmunitatis securitate perfruatur, neque publicis exactionibus uel quibuscumque modis illorum serui liti uel liberi a qualibet iudiciaria potestate constringantur. coram aduocato eorum si quid adinquirendum est aut corrigendum. inquiratur et corrigatur. Prefati monasterii fratres hominesque ipsorum, ab omni ucctigalium inquisitione. uel thelonei securi consistant. Preterea quod aliis quoque monachorum coenobiis concessum constat. ut ubicumque dominicatos mansos habuerint, in quocumque sint episcopio nel prefectura seu etiam prouincia uel regione siti. in omni regno a deo nobis collato, decimas quas alias episcopi tollunt, ad portani concedimus monasterii, nec a nemine penitus eas alibi dare cogantur. Sed sub nutu abbatis ejusdem monasterii in perpetuum permansura

consistant, quatinus inde pro nostra et totius generis nostri perenni mercede superucaientilus peregrinis et hospitibus seruiatur. Insuper etiam eidem fratram collegio, ad elegendum abbatem inter se potestatem concedimus. Abbas illius monasterii ad castra et in hostem ire non cogatur, nisi forte regia liberalitate adutus, beseficii copiani quandoque accipiat illud faciendi. Illius etiam regionis episcopus si syuodalem ibidem connentum uel sermanem facere ad populum destinauerii. de episcopio illi seruiatur, nisi forte eodem die alia circumendi uisitare loca uoluerit, tunc benedictionem de abbate non pro debito seruicio sed pro amore suscipiat. Et quia nihil ad illum locum pertinet nisi tantum hereditas sancti liudgeri et propinquorum eius, et elemosin religiosorum hominuci delo liceta abbati illam omasterium cum rebus ad se pertinentibus libera ac plane possidere, quatinus cos melius deletet pro nostra et nostrorum fidelium salute, ac totius imperii nostri statu diuinam iugiter implorare elementiam. Hace auctoritatis nostrae concessio, ut firmiorem obtineat stabilitatem, manu propria eau firmauimus, et anuli nostri impressione sigillari praecepinus.

Signum domni Arnalfi inuictissimi regis. Ermatius notarius ad uicem thiolmari archicapellari recognoui. Data X. kalendarum die, sept. anno incarnationis domini DCCCLXXXVIII, indictione autem VI. anno regni arnulfi regis. I. Actum gereneshem. curte regia in dei nomine feliciter amen.

77. Ronig Arnulf verleibt bem Collegiaffifte Raiferewerth feinen Schut und vollige Immunitat.

— 888, ben 8. Juni,

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Arnolfus dluina fauente gratia rex. Notum sit omnibus sanctae dei aecclesiae fidelibus nostrisque praesentibus scilicet et futuris, qualiter nos ob amorem domini nostri ibesu christi nec non et pro mercedis nostrae augmento quoddam monasterium quod est constructum in honore sancti petri principis apostolorum nec non et sancti suidberti confessoris christi in loco qui dicitur nucrid, una cum uenerabili episcopo eiusdem loci et fratribus ibidem deo famulantibus et cum cellulis sibi subiectis et rebus uel hominibus ad se pertinentibus sub nostra constituimus tuitione et inmunitatis desensione, quapropter nolumus atque decernimus ut omnes res eiusdem monasterii sub nostrae defensionis munimine modis omnibus consistant, praecipientes ergo iubemus, atque praecipimus, at millus comes uel iudex publicus aut quilibet superioris aut inferioris ordinis rei publicae procurator ad causas iuditio more audiendas in cellulas aecclesias aut uillas seu reliquas possessiones quas nunc episcopus einsdem monasterii in quibuslibet proninciis aut territoriis regni nostri possidet uel deinceps in ius ipsius monasterii diuina pietas uoluerit augeri. ingredi praesumat. Nec freda aut tributa uel mansiones aut paratas uel teloneum ant fideiussores tollere aut homines tam ingenuos quam seruos super terram ipsius mouasterii commanentes distringere nec ullas publicas functiones aut redibitiones uel inlicitas occasiones requirere quibus in aliquo idem monasterio i sibique subjecti aliquod injuste patiantur incommodum, sed liceat episcopo memorati monasterii autibberto a suisque successoribus res ipsius monasterii sine etiam sint regali confirmatione in precariis tradite sub inmunitatis nostrae defensione quieto ordine possidere, et quicquid de rebus iam fati monasterii fiscus sperare poterat totum nos pro aeterna remuneratione fratribus eiusdem concedimus monasterii. Et ut haec auctoritas nostris futurisque temporlbus domino protegente ualeat inconuulsa manere manu propria nostra subter cam firmauimus et anuli nostri inpressione sigillare iussimus.

Signum domni Arnolfi serenissimi regis. Aspertus cancellarius ad uicem (heotmari archicappellani recognouit. Data VI. idus iunfi. anno incarnationis domini DCCLXXXVIII. indictione VI. anno arnolfi gloriosissimi regis I. actum franchosomuri in dei nomine feliciter amen.

^{1 2.} monnsterium. - 1 Das Bort ift nicht mobl leferlich.

78. Ronig Zwentebold identt feiner Unverwandten, ber Arbtiffin Gibla, den Frohnhof mit ber Rirde zu Geffent. 896, ben 30. Juli. 1

In nomine sancte et indiuidue triuitatis. Zuentebolchus gratia dei Rex. Nonerit omnium sancte dei ecclesie, nostrorumque fidelium presentium scilicet et futurorum sollercia, qualiter dilecta propinqua nostra nomine kisla gloriosissimi regis Luitharii filia nostram eccessit excellentiam, supplicans ut quasdam res nostre proprietatis de fisco nostro aquiargrani palacii et in proprium concederemus. Nos antem ob maximam dilectionem eius dedimas prefate abbatisse ipsam proprietatem quod (sic) petinit. in loco quod (sic) dicitur VII. fontes curtem indominicate (sic) cum ecclesi (sic) cunctisque ad illa pertinentibus loca iuste legaliterque in mansis. in mancipiis utriusque sexus, id est terris, pratis, agris, pascuis, siluis, aquis aquarumue decursibus, molendinis, piscationibus, niis et inaili, extitibus et reditibus, quesitis et inquisitis, culiis et incultis, nec non et mansum Luithrandi de cirsoli ipseu mo monibus possessionibus eius. Quarportep resense delitionis constitutionisque preceptum conseribi preceptumus, per quod uoluntus firmiterque iubemus, quatenus iam dicta nenerabilissima abbatissa kisla modo per presentis pagine editionem prefatas rea potestatiua manu teneat atque possideat. Nec non et de lo jasis rebus potestaten habeat donnati, possidenti, uendendi commutandi, sea quiequid ei libuerit faciendi, libero securoque in omnibus mullo ulterius contradicente fruatur arbitrio, et nullus umquam posteritatis nostre ueniat, qui hoc confringere possit. Et ut bec auctoritas nostra in dei nonine firma et stabilis perseueret illesa. manu propria subtus roborantes firmauimas antilique nostri impressone iussimus insigniri.

Signum domni Zuenteboldi piissini regis. Hunger notarius ad uicem Rapoti archiepiscopi summique cancellarii recognoni. Data III. kal. augusti. Anno incarnationis domini. DCCC. Indictione II. Regnante domno Zuentebolcho serenissimo rege anno II. Actum aquisigrani palatii in dei nomine feliciter amen.

79. Ronig Zwentebold idente bem Grafen Folcbert aus ben Befigungen ber Aber Chevermont bie Billa Grand-Reng und überweif't den dagegen von bem Grafen abgetretenen Frobinbof Darawa in ber Betau ber genannten Abtei. — 897, ben 11. Juli. *

In nomine sancte et individue trinitatis. Zuendeboldus divina ordinante providentia rex. Comperiat omnium sancte dei ecclesie nostrorumque fidelium industria, quia (qualiter) nos dilecto nostro comiti folcerto, quandam uillam ex nostra abbatia. capremons dicta. ren. mucupata cum omni integritate in proprium donasimus. Econtra uero donault ille nobis ex sua proprietate in pago battauni in comitatu dodonis in uilla haraussa ecclesiam et curtem indominicatam. et L.X. manosa. an mancipia omnia ibi manentia, et illuc accedentia. At nos pro mercedis nostre augmento ad ipsam abbatiam. in uicem exinde uille, ren. ablate, istas memoratas res. in proprium tradidimus cum universis apenditis earum, siluis, et campis, pratis, et pasacuis, cultis et incultis, mobilibus et inmobilibus, exitibus et relitibus, aquia aquarumue decursibus, fariarinis, et pisacuionius, ut deinceps perpetuis temporibus sine alicuius inquietatione uel contradictione illuc omnes iste denominate res pertineant. Iussimus autem hoc nostre auteoritatis preceptum inde conscribi, per quod uolumus, francque iubemus, ut ex utraque parte rata. ac competus receptio nemine molestiam ullam ingestente, ulterius inconulas presuereet,. Et ut hoc melius credature, diligentius

[&]quot; Aus bem altern Gartalar bes Marienfirtes ju Nachen, fol. 20, V. — Dateleft, beileicht auch in ber etwas nachläften abefalent Untenber, feht die jereite Palifte ber Jahresjahl, melde bier nach bem angegednun Negierungsjahre erganzt werden, obgleich bie jweite Jahresjahl merben, obgleich bie jweite Jahresjahl men den bereiten best Jahresjahl merben, obgleich bie jweite Jahresjahl mer bein, der gebete, fo in feine Cage in ver bertigen Gegen zu verenuthen. Das Autrenftit war auch in hairere Jett noch zu Schlausspiele, der feine geberte, der est 122 ein Gennblud zu, "Selfoathe" (verpene founes) in Erhapst bertiete. Selffent geberte zum Kirchfeite Caurenfterg, meldes eine Jälichfet Unterbertscheit, beliecht bie alte autre Jahresjahler zu Auch der Anzeite der Anzeite gestellt zu Nachen, del. 4. — Der erwöhnte Zauleß im find vom Bedaus genreien, da die Abete, auch andem biefelte im J. 972 bem Nacienftig zu Laden, gelendt werden, biefes legtere im Besig dem Grand-Neng geblieben; zur Erflärung des Ories Daumas feltle de dabete auch am weiterer Angelind

per futura secula ab omnibus fidelibus nostris obseruetur, hec stripta manu nostra subtus roborantes, anulo nostro insigniri iussimus.

Signum donni Zuenceboldi gloriosissimi regis, Egilbertus cancellarius ad uicem Herimanni archicapellani recognoui. Data. V. idus Iulii. Anno incarnationis dominite, DCCCXCVII. Indictione, XV. Anno uero, III. Zuenceboldi regis, Actum in uilla bilefurle dicta felicier. Amen.

80. Konig 3mentebold befidtigt ber Abtei Berben ben Roniglichen Schut, im Befondern Die Schenfung bee Reichthofes Friemersheim, Die Bollfreiheit und Immunitat. — 898, ben 11. Mai. 1

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Zuentebeldus miscricordia dei rex. Comperiat omnium fidelium nostrorum praesentium et futurorum prudentia, qualitier fratres monasterii sancti Liudgeri quod dicitur Werthina, nostrae suggesserint dominationi, quatenus se ipsos et quae sua in nostro regno sunt. sub nostro patrocinio ac tuitione susciperemus, et priultegia quae priores nostri pro tuitione illi monasterio contulerunt, nostri dignaremur episcopi, et Ottomie fidelia nostri. libentissime annaentes, uolunus ut sub nostro mundiburdio res quascunque in nostro regno habent secure possideant. Donationen siue illius fisci quod dicitur Frimersheim, siue aliarum quarucunque possessionum, cum manejipis et siluitis, pratis, et onni integritate ratam tenenat et immobilitier stabilitiam. Item concedimus eis ut in omnibus mercatibus qui per renum sunt a theloneis sint liberi, nee aliquid exigatur, abicumque ad suas utilitates indigent emere aut uendere. Item praecipimus ut nullus iudex publicus in corum suncelamationem faciat, priusquam aduocatum eorum interpellauerit pro institu facienda. Et ut hace auctoritatis nostrae concessio firmior in dei nomine perseueret. manu propria eam firmauimus, et annuli nostri impreessione eam sigillari praecepinus.

Signam donni Zuenteboldi gloriosissimi regis. Wallgerus notarius ad uicem Ralpoti archiepiscopi sununique cancellarii recognosi. Data. V. disus Maii. anno incarnationis domini. DCCCXCVIII. indictione. I. anno uero regni piissimi Zuenteboldi. III. Actum Aquisgrani palatii. in del nomine feliciter annen.

- 81. Konig Zwentebold idenft bem Stift Effen Beffgungen in dem Colnere, Abre, Cuggibe, Mayene, Muble und Julich-Gaue, und in dem ... Gaue. 898, den 4. Juni.
- C. In nomine sanctae et indiaiduse trinitatis. Zuenlebolchus miscricordia dei rex. Si ecclesias christi tarie honoramus credimus hoc ad honorem nobis presentialiter nec non et ad futurum animae nostrae pertinere remediren. Heleoque nouerit omnium fidelium nostrorum presentium et futurorum pradentia. qualiter dilectissima coniunx nostra Oota, nec non et uenerabilis comes otto, nostram adierunt elementiam, ut cuidam uenerabili coenobio, astnide uocato, quod est constructum in honore beatae dei genitricis mariae, et sancti saluatoris, nec non et beatorum maritrum comma et damiani, eterrorumque imumerabilium sanctorum, quo sanctimoniais femian nomiais monitrum quidurenti donauiuns. Quibus nos petentibus, aurem pietatis nostrae accommodantes, antenominato coenobio nelut postularemat donauiuns, quod est in pago coloniensi in uilla, hohingesdorp, et in colonia ciuitate, et selstena. et qualterisdorp, et in pago aregemue, in uilla piesunhem, inter totum hobam salicam et ecclesiam et XI. mansos seruiles, nec non et in

¹ Ans Gelenit farrag, dipl. IV. 7. — * Eine willa Hobingesdorp im Colner Gaue ift nicht mehr zu ermitteln. Möglich baß fie in bie fpatrer Ausbehung ber State Coln gefallen und in ber Gegend bet Hobenpferte gelegen bat. — * Aus Schiena ift nicht mit Bestimmtbeit nachjumeisen; es ift jedoch wahricheinlich, Sciederf, jest Sciedorf im Landtreis Coln, wo auch Juntereberf liegt. — * Piffinheim.

pago euzzikgeune. \(^1\) et in colonienzi. in uillis kirikdorp, chuiraka. mannunken. euzzide. rudesdorp. cloulo hobam salicam cum aliis XII. et ecclesia. et in pago magnenzi. in uilla pruteca.\(^2\) terra arabilis cum curtile et uineis. in pago uero muolla et indikgeune.\(^3\) in uillis holtuullare. brismike. currillo. hutline. bukalar. furlmala. hoba salica et nlias XX. et in pago\(^4\)...... in accunerid hoba I. Quocirca presens auctoritatis nostrae preceptum fieri lussimus, per quod firmiter statuimus ut prenominatae res cum omnibus sibi iuste conherentibus tera ecclesiis, uineis. maucipiis. siluis. aquis, aquarunque cursibus, molendinis. piacationibus. questits et inquirendis. ad promemoratum coenobium perpetualiter pertineant, mılla ulterius inquietante persona. Quod ut firmiori tradatur auctoritati. Insi hoc subtus roborantes franauliuus. Anuloque nostro insigniri iussimus.

Signum domni Zuentebolchi gloriosissimi regis. UUaltgerus notarius ad nicem ratpoti archiepiscopi archique cancellarii recognoui et s. Data. II. non. iunii. anno Incarnationis domini. DCCC XC.VIII. Indictione. I. Anno nero regis piissimi Zuentebolchi, IIII. Actum ipso in monasterio sacrosancto die pentecoste. astnide nuncopato. In dei nomine feliciter amen.

82. Konig Ludwig bas Rind idenft ber Abrei Chevremont zwei Manfen zu Banbre, welche ein gewiffer Robing zu Benefig gehabt, und alles was berfelbe zu Saenidi befeffen. - 902, ben 9. Detr.3

In nomine dei omnipotentis et saluatoris nostri iesu christi. Hlodenicus diaina fauente gratia rex. Si iuxta morem antecessorum nostrorum imperatorum scilicet regumque religiosorum loca sacrosaneta ditamus, famulisque ibidem deo seruientibus ex rebus nostri iuris aliquid distribuerimus, per sanctorum patrocinia premium nobis ex hoc pio remuneratore iesu christo incunctanter recompensari credimus. Quocirca omnium sancte dei ecclesa nostrorumque fidelium presentium et futurorum nouerti industria, quia Gebehardus cones illustria nostram aditi elementism suggerendo, ut pro autore dei ac reuerentia bate Marie genitricis ipsius fratribus ex monasterio capremas uocato eidem dei genitrici ibidem seruientibus aliquid ex rebus nostre proprietatis in proprium concedermas. Cuius suggestioni humilimaque (sic.) pelitioni libentissime adquiescentes, concessimus prenominatis fratribus ad mensam ipsorum in pago leuchia in comitatu Sigarhardi in uilla uocata uaundria, mansus. Il. quos actenus Rohingus iure beneficiario possedit, et in alio loco Hasnidi nocato quiequid idem Rohingus inibi uisus fait habere sua aponte conseniente tanu mansis, campis, pratis, pascuis, siluis, mancipiis utriusque sexus, uiis et inuiis, exitibus et rediitbas, totum et ad integrum prenominatis fratribus per hoc nostre auctoritatis preceptum condonamus hoc anceletate sua genote conseniente tanu mansis, cacapis, fratribus per hoc nostre auctoritatis preceptum condonamus hoc deineeps

Der Rame bed Gaues und ber Ort Cunnide find ganglich entidmunden. Leicht erfennbar bingegen find bie übrigen als baju geborig genannten Orte : Rirborf, Bieverich, Manbeim, Desborf und Gleuel (Cloulo), fammtlich im Rreife Bergbeim. Die hauptbefigung bee Guite Effen in jenem Begirte war nun bas bier nicht genannte Paffenborf. Gin Regifter von 1350 fubrt bie Auffdrift: Decimae quas incolae de Paffendorf, Gles, Destorp, Syverich, Berendorp, Eschwilre, Grove, Brockendorp, Custe et Tuyrs villarum infra limites parrochiae ecclesine villne de Paffendorf consistentium debent. Spatere Radrichten ergeben, bağ ber hof Cunnide (Cunte) bismembrirt worben und bag ber Ruffeber Bebnte ben Ramen: Bebnte gu Grouven (Grove) erhalten; letteres liegt in ber fepigen Pfarre Berrenborf und biefe mar urfprunglich eine Capelle von Paffenborf. Gebr mabricheinlich bat fich alfo an ben Gtifte Galbef (Hobn nulien) mit ber Rirde im Gaue Cunnide balb ein Dorf angefchloffen, welches nach ben geiftlichen Befigeru Paffenborf genannt worben, mabrend burch bas neue Gebilbe ber Rame ber alteren Billa erlofchen. 3m 14. Jabrhundert mar ber Pfarrer gu Paffenborf jugleich ber ftiftifche Villieus für jenen Begirt und bor bem 10. Jabrhundert tommt ber Rame Paffenborf nicht por. - 3 Bruttig. - Die Radweifung ber Drie, welche bier bem Dubl- und Sulid-Gaue jugetheilt find, fann mit Giderheit nicht gegeben werben. Rur holymeiler gibt fic bnrch ben Ramen felbft unzweifelbaft fund, und Bubelar, meldes in bem Bergleiche bon 1027 bie Bezeichnung iunta Aldenbouon erbalt, ift Durboftar. Beismike, in eben Diefem Bergleiche Miramike, follte nach Angabe fpaterer Stiftonadrichten Breifig fenn, weil man über ben Erwerb ber bortigen Benpungen feine andere Urfunde aufgeweifen batte. Miein Breifig fann gu feinem ber genanuten beiben Gauen gezogen merben; auch murbe mobl bie nadte Ermabnung bee Ortonamene nicht genugt baben, Die gange Berrlichteit Breifig, Die bas Grift beffeffen, ju bezeichnen. Birsmike ift rielmehr febr mabriceinlich Boidemid. - * Die aberhaupt febr feinen Schriftzuge ber Urfunde find an biefem Borte fpater mit ichmargerer Dinte übergogen worben, woburd nur noch bie Enbfilben casla leferlich geblieben. -6 Mus bem altern Cartular bee Marienftiftes ju Machen, fol. 23. V. - Bergl. Die Rote ju Rr. 1.

habeant teneant atque possideant. Et ut hec nostre largitionis munificentia per succedentia tempora melius credatur, manu propria subter eam firmauinius, auulique nostri impressione sigillari iussimus,

Signum Hlodewici serenissimi Regis Evdulfus notarius ad uicem Rachpodi archiepiscopi summique cancellarii regonoi. Data VII. idus Octobris. Anno dominice incarnationis. DCCCCII. Indictione V. Anno ucro domni lodewici piissimi regis. III. Actum aquatorari palatii. In dei nomine feliciter Amen.

- 83. Konig Ludwig bas Kind ichenkt auf Bitte feines Berwandten, bes Abtes Conrad von Raiferes werth, und ber Grafen Conrad und Gebbard verschiedene jur Abtei ichon gehörende Orte' in ben Graffchaften Otto's und Eberhard's in bem Duisburger und Relbas Gaue gur flandigen Pribente ber Geftlitiden zu Raiferewerth. 904, ben 3. Muguft.
- C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis Hludounicus diuina fauente clementia rex. Si fidelium postrorum petitionibus quas pro famulis christi in diuinis obsequiis mancipatis nobis suggesserint clementer annuimus cos etiam fideliores ad nostrum habebimus seruitium, et aeterne mercedis premium, proinde adipisci non dubitamus, Quapropter nouerint omnes fideles nostri presentes et futuri, quia Cuonrat dilectus et propinquus noster et abba cenobii sancti Suitberti per supplicationem uenerabilium comitum nostrorum Cuonrati scilicet et Gebeharti precatus est clementiam nostram, ut quedam loca ad ipsum monasterium pertinentia in comitatibus ottonis et eburharti in pagis diuspurch et keldaggouus sita fratribus ipsius monasterii ad prebendam illorum cum postrae auctoritatis praecepto in elemosinam nostram concederemus. Nos quoque eius petitioni libenter annuentes ita fieri decreuimus, et haec loca specialiter usibus corum perpetualiter habenda concedimus, et donamus, id est curtem. I. in uncrithe dominicalem atque cellulas, V. in kirihsexta unani, alteram in elfriche, tertiam in geldana, quartam in humilaise, quintam in medamana, et omnes res que ad illas pertipent in ninuuenrothe et in herisceithe usque in heribahe et in angeren curtem. I. et alias mansas que usque punc sunt tenentes et fratribus servientes. Hace etiam loca cum manciplis et omnibus pertinentiis suis perpetualiter sicut predictum est fratribus ibidem domino seruientibus contradimus, hoc solo excepto quod Folkero preposito insius monasterii duas hobas ad medamana regales omnibus uitae suae diebus sab usu fructuario habendas concedimus, ea uidelicet ratione ut post obitum illius ad luminaria ipsius monasterii habenda aeternaliter pertineant. Iussimus quoque hoc praeceptum inde conscribi, per quod uolumus atque firmissime inbemus ut collegium fratrum in prefato monasterio regulariter degentium corumque ministeriales omnes res suprascriptas potestatiue tenennt, pullusque abbas corum seu cuiuslibet ordinis persona ulterius potestatem habeat aliquid hisinde auferendi uel minuendi, et ut hoc nostrae largitionis praeceptum ab omnibus fidelibus nostris uerius credatur ac diligentius obscructur manu nostra illud firmanimus et sigillo nostro consignari iussimus,

Signum domni Hludouuici. Ernathus cancellarius ad uiceut Thieotmari archicancellarii recognouit. Data III. Nonas Augusti, anno incarnationis domini DCCCCLIIII. indictione. VII. anno autem regui domni hludouuici. V. Actum franconofint feliciter in dei nomine amen.

- 84. Verroin und feine Schwestern, Die Achtiffin Lantewind und Malburg, entlaffen mehrere Eigens berige aus ber Dienstharfeit mit ber Berpflichtung zu einem Wachtstaft und zur Kurmebe an bie Rieche bes b. Spepolit zu Gerretheim. 907.
- C. Oui dibitum sibi nexum relaxat seruitium, mercedem sibi apud denm in futuro confidat. Ideoque ezo in dei nomine Eueruum, una cum duabus sororibus meis Lantsuuinda abbatissa et adalburga pro remedio animarum nostrarum et parentum nostrorum, seu pro acterna retributione a jugo seruituis de seruitio publico, hace mancipia utriusque sexus nostri juris nostraeque proprietatis ingenua relaxamus sicuti per hanc absolutionis epistolam a die presente uisi sumus fecisse et haec nomina corum Salafrid cum uxore et filiis suis, filie quoque Odakaris, Unalthirin et Alflint. Vuendilgart ciusque filia frithaugar, brantrud eiusque filie II. Batburg et hildiburg, frithauga, cum filiis suis, bertheid cum filiis suis, Megiabilt, Gozsunint, cum filiis suis, Rimburg cum filiis suis, Maresuuid cum filiis suis. Ea utique ratione ut ab hac die nulli quippiam debeant sernitutis praeter tantum duas deneratas cere unusquisque illorum ad aecclesiam sancti ypoliti quae est in *gerichesheim* in festiuitate ipsius ad luminaria persoluant. Sintque sub mundaburdo ipsius aecclesiae nel sub ala pontificis qui coloniensis aecclesiae regimen tenere nidetur ipsiusque abbatissae dominio mancipentur quae locum illum tunc temporis regere nidetur. Peculiare uero si habuerint aut postea elaborare potucrint sibi tencant, possideant, suisque posteris iure hereditario possidendum derelinquant, excepto capitali quodcumque est aut in peccude, aut in alia qualibet re quod tunc optimum innenitur apud unumquemque quando eius finis appropinquat quod deferatur ad ecclesiam pro nostra et etiam sua quicumque est aut gir, aut mulier elemosina. Si quis uero quod minime fieri credimus si nos iosi quod absit a nobis omnibusque posteris nostris seu quelibet ulla opposita, aut aliunde ueniens persona quae contra hanc ingennitatis cartam nenire aut cam infringere, nel emutare uolucrid in primis iram dei omnipotentis ciusque genitricis et sancti apoliti martiris incurrat. et insuper una distrincente regia censura, auri libras V, argenti pondera X, coactus exsoluat, et quod repetit enindicare non ualcat. Sed presens ingenuitatis carta firma, stabilisque permaneat cum stipulatione subnixa.

Actum publice in therichesheim anno Luthunuici regis VI. temporibus Herimanni archiepiscopi et Lantsuniude abbatisse in dei nomine feliciter. Signum Evermini, et Lantsuniude abbatisse et adalburge qui hanc ingenuitatis cartam fieri et firmari roganerum. Sig. Völfridi. Sig. hathageris. Sig. rüotberti. Sig. ruothardi. Sig. heionis. Sig. herimanni. Sig. Vuanboldi. Sig. Ruōtunici. Sig. ... Ad uicem heriradi Ego in dei nomine Ruōtbraht hanc cartam ingenuitatis scripsi et subscripsi.

- 85. König Ludwig das Kind beftatigt auf die Bitte des Bifchofe Thioto und des Grafen Conrad, feines Bermandten, bem Priefter Foldoger diesenigen Beffigungen im Relba Gaue in der Grafe fcdaft des ermichnten Conrads, die berfelbe als Leneficium von bem Etiffe ju Kaiferebenth batte, auf Lebenkeit, wonach fie an das Stiff jurudfallen follen. 910, den 26. Julie.
- C. In nomine sanetae et individuae trinitatis. Hludouvicus divinia fauente eleventia rex. Ad omninm faleliam osiderarum praesentium scilicet et futurorum peruenire cupinus notitiam. Qualiter quidam faleles nostri Thiolo usidelicet uenerabilis praesul. Net non et Chuoruradus falcia et dilettas comes ac propinquus noster, serenitatis nostrae culmen accedentes, obnixa efflagitanerunt postulatione, ut ob acterus mercedis remunerationem, enidam religioso presbitero foldiger muncupato, res sui heusfelli, quas de abbatia beati suidberti confessoris terrisi bodierna die nisas est possidere, usque ad utiae sua terninum, in proprietatem conceleremus. Nobis uero corum petitionibus libenter annuentibus, eidem bonae memoriae presbitero foldgero, in pago heldocense, in comitatu ipsius Chuoruradi, cunctas res prefatas iuxta illorum interuentum aque consultum proprietario iure possidendas donavinus. Et hoc praeceptum inde conscribi iussimus, per quod uolumus firmiterque iubenus, quatenus memoratus foldger presbiter neterandus, easalem res prefati benefeii sui quandiu niuat sub uso fructuario potestatiue teneat atque

Bergf, Die Rote ju Rr. 73.

possideat. Postquam autem de hac praesenti uita migrauerit, hacc omnia in ius et dominium eiusdem coenobii redeant. Et ut hoc nostrae munitionis et confirmationis praeceptum, a nullo uioletur seu niolari praesumatur, sed firmum et inconuulsum usque ad praefinitum tempus permaneat. Mana nostra illud firmanimus. Et sigilli 1 nostri impressione subtus sigillari praecepimus.

Signum Domni Hludouuici serenissimi regis. Salomon cancellarius ad uicem piligrimi archicapellani recognouit.

Data. VII. kal. Augusti. Anno dominicae incarnationis D.C.C.C.C.X. indictionum XIII. anno uero regnt piissimi regis Hludounici. XI. Actum ad sanctam prizidam in cliristi nomine feliciter omen.

86. König Ludwig das Kind besiktigt der Altei Chevremont den Ort Mortier im Littidigaue, welchen sein Bruber Zwentebolo, nachdem die Lotheingischen Großen ish der Regierung entigte, einem gewissen Wohing, und den diese der genannten Abrie geschiefen Behöing, und den die der genannten Abrie geschiefen. wold, den 9. November. *

In nomine sancte et individue trinitatis. Ladenuicus divina ordinante gratia Rex. Quotiens sanctarum dei ecclesiarum necessitatibus munimine regalitatis subuenerimus, morem antecessorum nostrorum imitamur, idque nobis ad presentis eui subsidia, adque ad future beatitudinis premia, incunctanter adipiscenda proficere credimus, Ono circa omnium sancte dei ecclesic nostrorumque fidelium, presentium ac futurorum, prudens agnitio comperiat, quia Hatto generabilis archiepiscopus, et Gerbeherd, celsitudinem nostram adierunt intimando qualiter frater poster suculiboldus, postquam a regni gubernatione proceres regni Lothariensis demiserint, cuidam uiro scilicet Robingo, quandam proprietatem dederit, quam ipse Rohingus postmodum ad substantiam canonicorum in capremente loco uocato degentium utcumque delegauerit. Cumque prenominatus comes hoc taliter actum perscrutauerit, nostris auribus innotuit, buquillimeque expetiit, cum hattone prefato pontifice ut pro salute anime nostre easdem res prenominatis canonicis per nostre auctoritatis preceptum confirmaremus. Nos quoque ipsorum peticioni libenter adquiescentes, prescriptas res in comitatu leuchia sitas mortariumque locum nocatum cum omnibus suis appendiciis ut actenus iam dictus Rohingus eas habere nisus fuit, ita deinceps ad substantiam sepedictorum canonicorum per presentem nostre regalitatis nigorem concedimus ac confirmamus, nidelicet cum manso indominicato atque ecclesia aliisque mansis, XII. castitiis. campis. pratis, pascuis, siluis, cultis et incultis, aquis aquarumue decursibus, molendinis, piscationibus, uiis et ingijs, exitibus et redițibus, quesitis et inguirendis, mobilibus et inmobilibus, ac mancipiis utriusque sexus inibi residentibus. Hoc quoque obnixe statuentes ac sanccientes ut more ecclesiastico ab hodierno die prescripti canonici ad mensam ipsorum habeant, teneant, atque possideant, nostrique ob id memores effici delectentur. Et ut presens nostre largitionis et confirmationis preceptum per succedentia tempora nerius credatur ac diligentius obseruetur, manu propria subter firmanimus, et sigilli nostri inpressione signari jussimus,

Signum domni Lodeunici serenissimi Regis. Theodulphus notarius ad nicem Rabodi archiepiscopi summique cancellarii recognoni. Data. V. idas nouembris. Anno dominice incarnationis. DCCCCX. Indictione. XIII. Anno uero domni Lodewici. X. Actum ingelinkeim. in dei nomino feliciter. Amen.

87. Die Chegatten Alfwin und 20a identen bem Ursulaftifte ju Coln einen Sof im Konigefenbern und breifig Manfen an verschiedenen Orten, mit Borbehalt bes lebenslänglichen Riegbrauches.
— 927, ben 12. Marz.

C. Ille caducis rebus praesentis sacculi feliciter utitur, qui sibi ex his acterna comparat praemia. Sciens quod Cristus dominus noster non in tantum conspicit muneris quantatem (sic). in quantum deutionem offerentis. Ideo ego in dei nomine Alfiunium ac dilecta coniex mea Ada. ad ecclesiam aanctarum uirginum quae est extra muros

^{*} S. bie Abbilbung. In bem breifen und erhabenen Rand bes Bachfes, weiches bas Siegelbild umgibt, haben beim Abbrude einig Allnge eingeschuten; bas Giegel bing allo an einer Rette. — * Aus bem altern Cartular bes Matienfirts ju Aachen, fol. 17. V. — Bergl. bie Rote ju Pr. 1.

Coloniae ciuitatis publice constructa, ubi uir uenerabilis Unichfridus gratia dei archiepiscopus pracesse uidetur. pro animae nostrae remedio, et pro acternae mercedis intuitu, nec non et pro piae recordationis nostrae debito donamus nostram proprietatem, et in proprium tradimus, ac de iure nostro in lus et dominationem illius ab hodierna die transfundimus. ut haec cadem proprietas sanctis sororibus domino die noctuque fideliter ibidem famulantibus. omni tempore proficiat in augmentis perpetualiter in dei nomine possidenda. Hoc est curtem I. sitam in kuningessundere. in consitatu Euerhardi comitis. in uilla Birgidesstat dicta. cum casis diuersis, cum terra salaricia. pratis. campis. silais, pascuis, aquis aquarumue decursibus, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis, omnibusque rebus ad eandem curtem iuste legitimeque pertinentibus, cum mausis, XXX, totidemque mancipiis utriusque sexus ea inhabitantibus, quorum haec nomina sunt. Ruothgoz et uxor eius Ruothuuich. Hupolt. Rateri et uxor eius Frithegart cum filis, III. Sigithrud et filius eins Rantalach, Heribolt, Uuarburch, Ruothrud, Uualdrat, Nitzo. Folcolf. Criemilt, Engila, Imma, Focko, Thiedo, item Unaldrat, Unanburch, item Ruothunich, Unano, Bougrat, Garaman. Uuerinbrat. Uuielant. Hugibrat. Et cum duabus partibus ecclesiae inibi constructae et census exinde proueniendi. ac terra salaricia, pratis, uinea et mancipiis ad eam pertinentibus, nominibus his. Heio. Alfgart cum filiis suis. Iacent autem ipsa. XXX. mansa in subter signatis locis. in praefata uilla Brigidesstat. VIII. praeter terram salariciam. in Clopheim. IIII. in Ersinesheim. IIII., in Unichara. IIII., praeter terram salariciam, et ecclesiam quae ibi constructa est, de qua annis singulis ad censum soluendi sunt solidi. XV. In pago Achgoune appellato. in comitatu kuonradi comitis, in villa Blitgeremailere. 1 VIII. praeter terram salariciam. Haec itaque omnia praelibata ego supra memoratus Alfuuinus et dilecta coniunx mea Ada ad antedictam ecclesiam sanctarum uirginum. ut iam dictum est. tradentes suit nostra postpetitio, ut sanctimoniales ibi constitutae nobis ea in beneficium praestarent cunctis diebus uitae nostrae, quod et fecerunt, ca uidelicet ratione, ut ipsa tantum usualiter possideremus et non haberemus potestatem alicubi uendere, nec condonare, nec per ullum ingenium de parte sacpe memoratae ecclesiae abstrahere, et ad censum exinde annis singulis ad missam sancti Martini solidos. V. de argento persolueremus, et post nostrum quandoque de hac luce discessum cum omni melioratu et super augmentatione, illuc iterum reuerterentur. Et ut haec quidem praestaria firmior stabiliorque manere possit, rogauimus hanc cartam inde conscribi, manuque nostra subtus illam firmauimus, manibusque bonorum et probabilium testium subter nominatorum firmari fecimus.

Signum Affauini et Adae dilectae eius coniugis, qui hanc cartam donationis et prestariae fieri rogauerunt. Sig. Unichfridi archiepiscopi. – Euerhardi comitis. – Adalhardi comitis. – Item Alfauini. – Rathberti. – Ecquini. – Erremfridi. – Liuthberti. – Godefridi. – Rathpoldi, – Fritheboldi. – Hathageri. – Thrudunini. – Ruothgangi. – Uuoluini. – Nantarii. – Reginhardi. – Suithgeri. – Odrici. – Ruothgeri. – Megingozi. – Megizonis. – Branthog. – Folcmari. – Uusiscrici. – Ruothardi. – item Ruothardi. – item Megiagozi. – Adalberti presbi. – Riparii presb. – Gerhardi presb. – Engilberti presb. – Hildifridi presb. – Ruothardi presb. – Thiedouis presb. – Hildifridi presb. – Adae. – Lauzuindae. – Idishurgae. – Immae. – Hildiboldi. – Ruothpoldi. – Beroldi. – Heriradi. – Eugilgeri. – Thiedonis. – Otherti. Scripta. IIII. idus marcii ab Heriberto presbitero atque cancellario et data anno dominicae incarnationis DCCCCXXVII. anno uero Heinrici gloriosi regis. VIIII. Actum publice in ciuitate *Uuormatis* in dei nomine feliciter. amen.

[&]quot;Das Gilfstarchie entbalt über bief, mabridecitalie frühe wieder entäußerten Guter feine weitere Radeicht; die Loge der genannten Drifchaften lann baber nur mutmaßtich naber beziechen berieden. Didata ift ungweifthaft das im Königselendern zwifden Bocheim und Jereschim getegene Beiltert; allein man wird vergebig die Bitla Bezigbechat, wo der geichente Calbef lag, in jeinem Gaue foden. Das weiter vortemmende Cloybeim, mag nan nun den foller untergagangenen Det biefe Ramein Lobbengaue am Neder bed Zeichneim, der den im Rifthagung erfigenten berigig Manfen an fern getrennten Deten waren nud in teinem von jenem Galbefe abgeleiteten Beigenftmunderbräuberfalt feche konnten, ir ber Berbäumen mit bem Calbefor fag nur in bem genetigkamen Giensthümen. Sie kalte aber antier Bizgabesflat für das in dem angereignen odern Meingaue befannte Birftat, Erfinesheim für Erobeim im Redargaue und Blitgereswiller für

- 88. Erzbischof Bidfrid von Edln ichenkt bem Ursufaftifte bafelbit Die nachft babei gelegene Marien firche, wogu bie bortige Rirche jum b. Destortiud, 60 Morgen And und eine balbe Spife gu Niebl geboren; ferner die Rirche zu Bobborf mit Salland und hufen zu Malborf und Longerich; endlich Rebenftack bei Remagen und eine balbe Spife bei Julich. 927, ben 29. Juli.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Unichfridus divina opitulante elementia Coloniensis civitatis archiepiscopus. Nouerit omnium sanctae dei aecclesiae fidelium praesentium scilicet et futurorum industria, qualiter nos diuina inspiratione admoniti, nenerabilibus sororibus, quae in ecclesia sanctarum uirginum deo die noctuque fideliter descruiunt, aliquid ex nostro ad illarum refectionem addere curauimus. Nobis namque inquirentibus compertum est, illas in cotidiano uictus sui alimento magnum habuisse dispendium. Non enim ignoranus quod ad peragendum diuinum officiam tanto minus desudabunt, quanto maiorem cibi penuriam sustinuerint, et quod ab illis unnm non exigetur si alterum subtrabitur. Unde iuxta consensum communeque consilium nostrorum fidelium, tam clericorum quam laicorum, propter amorem domini saluatoris, propterque reuerentiam, XI. milium sanctarum nirginum inibi requiescentium, nec non et propter nostri recordationem, concessimus eis habendam ad augmentationem illarum praebendae. Ecclesium sanctae Mariae proxime statutam. post obitum Ruothberti presbiteri, scolaris nidelicet magistri, qui ipsam nunc iure beneficiario tenet, cum omnibus rebus ad se pertinentibus, id est ecclesia in honorem s, Desiderii confessoris prope constructa, et. LX. iugeribus per circuitum illius in suburbanis iacentibus et manso dimidio in nilla Niele habito, insuper etiam cum altera ecclesia in uilla Bozilesthorpe nuncupata, fundata, et suis appenditiis, hoc est aedificijs, terra salaricia, praeter jurnales, X. ex quibus solidus, I. soluctur, cum duobus etiam mansis serujibus, de quibus solidi, V. reddentur, cum tribus aliis quorum, II, iacent in Uualathorpi, tertium in uilla Lunrike, de ipsis autem tribus solidi. XIIII. annis singulis prouenicut. Famuli uero ea incolentes in mense iunio de capitibus suis solidum. I. persoluent, uxores autem illorum denarios, V. ad missam s. Martini dabunt, Preterea quoque cum. VI. uinearum particulis circa Riogomagam iacentibus, et arpennis, II. et dimidio in Gunterespumere sitis, cum silua etiam speciali ad porcos. XX. iuxta supranominatam uillam Uualathorpi, et manso dimidio iuxta castellum iulicham. Haec omnia saepe memoratis sanctimonialibus ex nostro addere curanimus. quations propter stipendii inopiam usquam nagari occasionem non haberent, sed ut potius uictum necessarium habentes, in dei cultu absque ullo impedimento deuoto perseuerare possent. Et ut huiusce nostrae auctoritatis largitio firma stabilisque in perpetuum permaneat. inssimus hanc cartam inde conscribi, manuque nostra subtus illam firmauimus, manibusque testium probabilium roborari fecimus,

Signum domni Uuichfridi archiepiscopi, qui hanc cartam fieri iussit. Sig. Odilonis prepositi. – Erfgisi presb. – Thrudduuin presb. – Alberti presb. – Gerberti presb. – Uuanonis presb. – Hildberti presb. – Bertiuardi presb. – Alurici presb. – Adlieni presb. – Gerbardi presb. – Gerbardi presb. – Gerbardi presb. – Bothberti presb. – Thiedrici presb. – Adalbardi presb. – Meginolfi presb. – Thancolfi presb. – Unolfhardi presb. – Reginoldi nicedomini. – Rothberti. – Ecquini. – Euerunini. – Hildeboldi. – Engilgeri. – Gerberti. – Uroldi. – Thiedonis. – Otherti. – Heriradi. – Mathridi. – Unolfridi. – Hadhageri. – Beroddi. – Ruothpoldi. – Ambridi. – Heimerici. – Unitarii. – Liutberti. – Salethonis. Data. IIII. kal. augusti et scripta ab Heriberto presbitero atque cancellario. Anno dominicae incarnationis. DCCCCXXVII. Anno uero Heinrici gloriosi et inuictissimi regis. VIIII. indictione. XV. in dei momine feliciter amen.

89. Konig heinrich 1. bestätigt bem Marienstifte ju Machen Die Rona von 47 Koniglichen Billen und Die Billa Bastogne. - 930, den 7. Juli.

In nomine sancte et îndiuidue trinitatis. Heinricus diuina fauente elementia rex. Nouerit omnium fidelium nostrorum presentium scilicet et futurorum industria. qualiter quidam fideles nostri. hacharius uidelicet uenerandus

¹ Aus bem altern Cartular bed Stifts, fol. 3. V. - Bergl. bir Rote ju Rr. 75 und 108. Die ju ben fenberen 44 Billen new bingugefommenen find Holm, Burz und Linean. I. t.

episcopus, nec non, ebchardus, et Gisalbertus, egregii comites, nostre serenitatis celsitudinem accedentes nostram petierunt elementiam, ut antecessorum nostrorum regum etiam et imperatorum precepta, Lotharii, scilicet, karoli. atque Arnulphi, ad ecclesiam in aquis grani palatio sub honore sancte dei genitricis semperque uirginis Marie constructain, atque dedicatem concessa, nostro innouaremus precepto. Nos uero corum salubribus petitionibus libenti animo consentientes, inssimus hoc nostre confirmationis preceptum inde scribi firmiter precipientes, quatenus canonicis in eadem capella domino famulantibus none partes cunctarum rerum que laborari atque singulis annis exigi uidentur, in locis aquis grani, Geminis. Marena. Vuarachte. Linnica. Nuimaga, Harna. Ascloha. Bailus. Richeim, Tectis, Spirismonte, Haristallio, Ioppilla, Astanid, Glamaco, Charango, Wactarmala, Nova villa, Tumba, Coruia, Amblaua, Wactennias. Bulinga. Manderuelt. Compendio. Duira. Villara, Ascwilra. Flattima. Heim. Mofendurp. Burz. Lens. Linsan, Basiolo Vrio. Casapetrea. Calumtiaco, Gammunias. Longolare. Caniniaco. Marslaria, Cloduna, Ambarlao, Bastonio, el ortao, nuncupatis cum uilla, Bastonica, quam Karolus juperator augustus eidem ecclesie per suam largitus est auctoritatem, omnique integritate ad eandem uillam, et prefatam nonam parte(m) rite pertinente, in annona, in censibus, pecoribus, et cunctis animantibus, et omnibus que dici aut nominari possunt, compendiis, sicuti in predictorum regum scriptis tenetur, a nullo unquam impediantur, sed perpetuis temporibus pleniter eis concedantur. Et ut istius confirmationis nostre auctoritas firmiorem obtineat uigorem, manu nostra subtus cam firmavinius anuloque nostro insigniri iussimus.

Signum domni Heinrici serenissini regis. Symon notarius ad uicem Hilitherti archicapellani recognoti. Data Nonas Iulii. Anno incarnatiotis domini. DCCCC.XXX. Indictionum III. Anno uero piissimi. Heinrici regis. X. Actum aquis grani palatti. In dci nomine feliciter. Amen.

- 90. Konig Heinrich I. beflätigt ber Abrei Berben bie ihr von Konig Arnulf verliebenen Privilegien. 931, ben 23. Februar.
- C. În nomine sanctae et individuae trinitatis, **Ilémricus** diuina fauente elementia rex. Si seruorum dei petitionibus quas pro aecelesiarum sibimet comissarum utilitatibus nobis sugeesserint elementer annuerimus, nobis ad perpetuae beatitudinis proemia promerenda liquido profuturum esse credimus. Unde omnibus sanctae dei aecelesiae fidelibus praesentibus scilicet et futuris notum esse uolumus quod fidelis noster **Unitger abba monasterii quod uocatur uneridina insinuauit celsitudini nostrae qualiter ——. Haec auctoritatis nostrae concessio ut firmiorem in dei nomine optimeat stabilitatem, manu propria eam firmanimus et anuli nostri impressione sigillari precepimus.

Signum dounni Heinrici inuictissini regis. Simon notarius ad ticem Hilliberti archicapellarii recognoni. Data VII. kal. martii anno incarnationis domini DCCCCXXXI. indictione. IIII. Anno regni Heinrici regis. XIII. Actum in suerlaka civilate regia in dei nomine feliciter amen.

91. Erzbifchof Bidfrid von Coln ichenkt bem Urfulaftifte bafelbft bie Rirche zu Relp, mit bem Gallande, bem Zehnten und vier Manfen zu Relp und Jacobwullesheim. — 931, ben 7. Juli.2

In nomine sancte et individue trinitatis. Wichfridus divina fauente elementia Coloniensis ciuitatis archiepis copus. Nouerit onnaium sancte dei ecclesie fidelium presentium scilicet et futurorum industria, qualiter nos diligenter perserutari iubentes de congregationibus singulorum in circuitu monasteriorum mostre cure divinitus commissorum, quam³ in divinis feruerent cultibus ac doctrine insisterent, nec non si els uictualia ad peragendum

¹ Der folgende Zert finmu mörtlich mit ber Urtunde Arnulse überein, f. Rr. 76. – ³ Mus Kremers alab. Beiter, jur Guide, und Bergisfend Geig. 11. 196, 26 ab ist Urtune ober eine Nochtige bereicht mit mehr beröhlich fil. Das der Beite Beite

die noctuque ecclesiasticum beneficium habendum¹ darentur. At nostris nunciatum fait auribus, quod sanctimonisibus ad auricus uirgines domino deutote studioseque famulantibus paais aliumentum per singulos anuos deficeret. Unde nostris fidelibus clericis et laicis in unam coadunatis irrata illorum commune consilium dedimas ecclesiam que in uilla Kelse nuncupata constructa habetur. cum terra salaricia et cum omni decimatione penitus ad cam delegata ac sub iure illius integre possessa cum quatuor mansis ad illam iuste pertinentibus, tribus quidem neadrem uilla inacentibus et quarot in uilla que uocatur Wudesckeim³ sito, et hec omnia sicut ad nostrum opus habuimus prefatis aanctimonialibus concessimus habenda, ut ob memoriam et eleemosyaam nostram ibi proficiant in augmentum perpetualiter in dei nomine ad possidendum, et ut ultra propter alimenti defectum occasionem derelinquendi diuinum officium non habeant sed magis uolantatem³ in eo die noctuque perseuerent. Quocirca hanc cartam describi inssimus manuque propria similiter cum aliorum plurimorum probabilium testium subter descriptorum manibus muniri ac corroborari decreuimus, quatenus ab hodierna die ac deinceps firma et inconsulaa in perpetuum perseueret. Si quis autem ea infriagere uel emutare uoluerit, diuina mox ultio aum digna afficiat plaga ac insuper omnipotentis dei simul et omnium sanctorum iram habeat.

Actum publice in ecclesia sanctarum airginum. XVI. kal. Augusti. anno gloriosi regis Henrici XIIIo. in dei nomine feliciter amen. Signum domini Wichfridi archiepiscopi qui hanc chartam fieri inssit. Heribertus Indignus presbyter atque cancellarius scripsit hanc chartam.

92. Ronig Otto I. nimmt die Abrei Berben in feinen Schut und bestätigt Die von Konig Arnulf ihr verliebenen Privilegien. - 936, ben 30. Dezember.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Otto diuina fauente clemenția rex. Si servorum dei petitionibus clementer auuverinus, id nobis ad perpetuae beatitudinis premia promerenda liquido profuturum esse credimus. Linde omnibus sanctae dei ecclesiae fidelibus nostris presentibus etiam et futuris notum esse uolumus, quod fidelis noster Wigger abba monasterii quod uocatur Werthina insimauit celsitudini nostrae, qualiter — ... 6 Hace auutoritatis nostrae concessio ut firmiorem in dei nomine obtineat stabilitatem. manu propria cam firmuuimus et annuli nostri impressione sigillari inssimus.

Signum donnai Ottonis inuiciissimi regis. Poppo cancellarius ad uicem Hiltiberti recognosi. Data III. kal. lanuarii. Indictione. X. anno incarnationis domini. DCCCCXXXVI. anno autem Ottonis regis primo. Actum in Talcheim. 7 in dei nomine amea.

93. Erzhischof Wichfrid von Gln ichenft bem ftattlich wieder bergestellten Calitien Klofter bafelbit 12 Laten; und 3 Dienfte gufen in ColnereBaue ju Rondorf und Hanningen; Die Kitchelbit ibrem Ackelande, 2 abzesonderte Forfte und 2 hufen ju Bodlemandt; 3 katen: und 4 Dienst. Hufen ju Frechen; ben Zehnten und den Frobnhof zu Kendenich; die Kitche mit dem Iehnten zu Brenig im Bonner: Baue; endlich 3 Rebenstüde und eine Rente von 6 Fuder Wein zu Rhens. — 941, den 9. September.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. vaichfridus divina opitulante clementia coloniae civitatis archiepiscopus. Nouerit omnium sanctae dei ecclesiae fidelium presentium scilicet et futurorum industria. qualiter nos circa gregem

dominicum, nobis diuinitus commissum, piae denutionis studio feruentes, nostros legatos ad monasterium sanctae Ceciliae uirginis ac martiris christi, nimis honorifice restauratum direximus, ut diligenti inquisitione perquirerent. quomodo illa uenerabilis congregatio sanctimonialium deo die noctuque inibi denote famulantium in ecclesiastico officio horarum statutarum peragendo decertando laboraret, et utrum sibi sufficiens uictus ad hoc religiose ac perfecte complendum esset delegatus an non. qui renersi nuncianerunt nobis. illas lacrimosis nocibus se nimium apud cos conquestas esse dicentes, sibi nnnquam in uno codemque anno tantum de annona in suis locis excrescere potuisse ut ab initio usque ad finem illius anni inde uiuere quirent. Uno audito fideles nostros tam clericos quam laicos iussimus in nostram uenire presentiam, et cum consultu et consensu amborum decreuinus de nostrae ecclesiae rebus illarum prebendas omnimodo amplificare quod et fecimus. Dedimus itaque eis in pago coloniensi in uilla rummentorp nuncupata mansa lactitia. XII. sed ex hiis. XIImum lacet in loco qui uocatur hoinge, insuper in eadem uilla rummentorp mansa seruilia tria cum mancipiis utriusque sexus in eisdem similiter et in prefatis commorantibus. exceptis duobus hominibus et quinque feminis hiis nominibus. euerhart, elnrich, regina. regila. linda, uualdichin, richila. Similiter in eodem pago in loco qui dicitur buchilomunti ecclesiam unam cum terra arabili ad eam pertinenti et dnos speciales forastas cum mansis similibus duobus. Item in uilla ureggana dicta mansa lactilia tria cum quatuor seruilibus et quinque hominibus ca inhabitantibus, quorum hacc sunt nomina, abbo. unillo, noilo, regniso, item regniso. Addidimus etiam illis omnem decimationem de universis rebus et 1 curte solnmmodo dominicata quae in codem dicto pago coloniensi in uilla cantenich sita est donandam esse. Absque hoc in pago bunnensi ecclesiam in uilla brienich constructam cum nniuersa decimatione ad illam penitus pertinente. Postremum uero in uilla reinsa de uineis particulas tres et sex carras de uino. Haec omnia superius comprehensa designauimus iam sepe designatis sanctimonialibus, donataque in perpetuum esse uolumus, ut ibi ob nostri elemosinam et recordationem ad necessariam uictus illarum sustentationem proficiant in augmentis perpetualiter in dei nomine ad possidendum. Unde hanc cartam fieri jussimus, manuque propria firmanimus, manibusque bonorum ac probabilium testium tam clericorum quam laicorum subtus nominatorum roborari fecimus, quatenus apud successores nostros hujusmodi auctoritatis nostrae largitio firma et inconsulsa omni tempore habeatur. Et si quis ex eis hanc infringere uel emutare uoluerit, dei omnipotentis iram habeat et insuper omnium sanctorum eius odium incurrat.

Actum publice in ciuitate coloniae. V. idus septembris. anno gloriosissimi regis Otdonis sexto. Indictiona secunda. in dei nomine feliciter amen. Sign. domni uutchfridi qui hanc cartam fieri iussit. Sig. engelberti prepositi. raftridi presbiteri. adalhardi presb. raduinchgi presb. gerardi presb. adalabıldi presb. undifridi diaconi. steffani diac. adalgari diac. hataboldi diac. adalberti diac. ratharii diac. ruotpoldi laici. reginoldi laici. godefridi. uuerenharii. herradi. franconis. uuilchnigi, machfridi. guntrammi. gerberti. sigeberti. beroldi. hermboldi. heribertus cancellarius scripsit hanc cartam.

- 94. Erzbischof Wichfrib von Coln schenkt bem Ursulaftifte vor der Stademauer daselbst, einen Salessof mit 33 Manien und 20 Aeckern, in der Mark Engelstade? im Wormegaue und in der Grafschaft des Grafen Conrad gelegen. 941, den 23. November.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. vaichfridus divina annuente elementia sanctae coloniensis ecclesiae archiepiscopus. Nouerit omnium sanctae dei ecclesiae fidelium praesentium scilicet et futurorum industria. qualiter nos superna inspiratione admoniti cum consensu fidelium nostrorum tam elericorum quam laicorum. de

[&]quot;Billeicht: excepta. — ' Möße XIV. beißen. — ' Diefer Hof fam, viellicht bald nacher, an bad Andreaskit zu Cöfin.
Die kettäckliche Gutternaug deriffene batte im Zaufe der Ziel vielschen Bertungber urfrünglichen Gerchhame berbeigsführt und bad Stift ward dasser im 3. 1223 dernaläßt, seine Bisspangen um Rocht zu Angelfiat, Defendeim umd Eladerte dem Stifte B. M. V. zu Malin adhartene, nichtet dagegen den von der Abeit Anochtieven erwordenen hof zu Golf seiner Die gegen der den der der von gegenen Richt zu Kommerkfiechen tauchgweif dem Anverassfirfe dertrug. Die verfälligen Ukruhen find and in Murdrecia, Owecens Moganitan in archidacomates dieisects, p. 170—189 abgebruck. Zert, p. 147, wird schon bemerkt, daß der Archidacomates dieisects, p. 180—189 abgebruck.

rebus domni nostri almi petri. ac nostrae sanctae matris ecclesiae, uenerabilibus nororibus in ecclesia sanctarum uirginum extra muros coloniae ciuitatis publice et honorabiliter constructa deo die noctuque deuote ac religiose famulatatibus, sui uictus alimoniam agmentando ampliautiuus. Dedimus itaque eis et de inre nostro in ius et dominationem illarum transfudimus in uilla uel marka quae Engilestat nominatur in pago uvormacensi. in comitatu Kuonradi comitis currem. I. cum casa diuersisque aliis aedificiis, cum terra salaricia, cum mansis. XXXIII. cum mancipiis cunteits utriusque excus ea incolentibus, cum arpennie. XX. cum omnibus cultis et incultis, uiis et incultis, exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis, omnibuaque rebus ad eandem currem iuste legitimeque pertinentibus, quatinus ab hodierna die. ac deinceps pro animae nostrae remedio ibi proficiant in agmentis perpetualiter in dei nomine ad possidendum. Unde hanc cartam conscribi iussimus, manuque propria simnl et ceterorum idoneorum testium manibus roborari fecimus, quorum nomina subterscripta sunt, quatinus umquam usque in perpetuum persucedentia tempora firma et inconuolas permaneat, cum stipulatione subniva. Et si quis huiusmodi traditionem infringere nel emutare uoluerit, iram dei omnipotentis simul et omnium nicurrat, ac insuper mox ex diudi.

Actum publice in praesata XI. milium sanctarum uirginum aecelesia. VIIII. kalendas decembris anno gloriosissimi regis otdonis. VIto. indictione. XIIII. in dei nomiue seliciter amen.

Augum domni unichfridi archiepiscopi qui banc cartam sieri iussit ac roborari secit. Ego in dei nomine Heribertus presbiter atque cancellarius scripsi hanc cartam. Anno incarnationis domni nostri iesu christi. D.CCCC.XII.

95. Ronig Otto I. schenft bem Marienstifte zu Machen Die Rirche zu Duren mit ihren Ginfunften. — 941, ben 25. November.3

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Olto diuina propiiante elementia rex. Nouerint omnes fideles nostri regin, quandam rem proprietatis nostre fratribus in aquis grani palatii deo digne famulantibus iure perhenni in proprium donanimus, id est, ecclesiam. L que est constructa in uilla que dicitur Duira in comitatu Sunderseas bio Gotefrid comes preesse dinoscitur, et utilitatem talem illis coucessimus, qualem antea ex supra dicta ecclesia in nostrum habuimus seraitium. Et ut hee nostre traditionis condonatio firmiorem in dei nomine obtineat stabilitatem, manu propria nostra eam firmauimus, et anuli nostri inpressione corroborari precepimus. Census uero ciusdem ecclesie. X. solidorum persoluatur lu unoquoque anno. Si quis uero hanc kartam infringere uel emutare uoluerit. Inprimitus iram dei omnipotentis incurrat, et omnium sanctorum eius.

Signum domni Ultonia inuictissimi regis. Brun cancellarius ad uicem Wicfridi archieancellarii recognoui. Data VII. Kal. Decembris. anno dominice incarnationis. DCCCXLL. Indictione. XIIII. regnante ottoue serenissimo Rege. anno. VI. Actum Utrofinannie in dominio. Amen.

96. Ronig Otto I. ftellt bas feinem Bafallen Megingog, bem Stifter ber Abtei Bilich, confiscirte Gut wieder gurud. - 944, ben 1. August.

C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Otto diuina propitiante elementia rez, nouerit omnium fidelitum nostrorum tam presentium quam et futurorum industria, qualiter nos per interentum dilectissimi germani fratris nostri Heinrici cuidam nassallo illius Megingoz nominato predium legali iudicio illi ablatum nobisque faceatum denno cidem in proprium donanimus cum omnibus illuc itre pertinentibus, mancipiis, agris, pratis, pascuis, siluis.

[·] Dier folgt in 5 Zeilm 2T Bel seige." mit einem lerern Jwissenum fir bie Ramen ber Brugen. — 'Bus bem ältern Cartiale vos Elift, bol. 18. v. - 'Der, weiter nicht mehr voreimmende, Gunbergas bezieht fic auf die Effeindauben, wovon ein bisnberre Bezirt, ein Twif bes spiltern comitatus nemoeis oder ber Webrmifterei. Balbung, der Königlichen Pfalz Daren gagebrich growfen. - 'Berg, Rr. 122.

aquis aquaramque decursibus, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, iussimus quoque hoc preceptum iade conscribi per quod uolumns firmiterque iubemus, quatenus predictus Megingoz ipsam proprietatem perpetualiter tenest atque possideat. Et ut hoc nostrae concessionis preceptum firmiter permaneat manu nostra subtus illud firmanimus, anuloque nostro iussimus insigniri,

Signam domai Ottonis inuictissimi regis. Brun cancellarius ad uicem Fridurici archicancellarii recognoti.

Data. Kal. augusti. anno incarationis domini. DCCCC.XL.IIII. Indictione I. anno domni Ottonis serenissimi regis. VIII. Actum in Elinon. in dei nomine Amen.

- 97. Konig Otto I. gewährt auf Bitte ber Aebtiffin Habewig bem Kloffer Effen bas Recht ber Aebtiffinnenwahl, befatigt die Schenfungen, worüber die Urfunden in bem Alofterbrande unterz gegangen, und verleiht demfelben vollige Immunität und die Gerichtsbarfeit eines von der Aebtiffin zu malfenden Bogtes. 947, ben 15. Januar.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis, Otto divina auxillante elementia rex. Noverit omnium fidelium nostrorum industria, quod uenerabilis abbatissa Hadennia aspidensis monasterii a bone memorie Altfrido presule in honore sancti saluatoris sanctaeque dei genitricis et uenerandorum cosmae et damiani martyrum, nec non omnium sanctorum constructi, nos adiit, postulans ut inmunitate regia idem coenobium uti a precessoribus nostris fuerat donatum, et nos presentarie muniremus. Cuius noto consilio religiosorum archipontificum. frithurici atque vuicfridi obtemperantes ceterorumque, episcoporum ac comitum, electionis arbitrium dum hoc necessitas exegerit primo concedimus. Insuper et regum aliorumque fidelium traditiones illuc collatas quarum auctoritatis scripta deflagrato prefato monasterio ignis exeserat perpetua firmitate roboramus, uidelicet decimam omnem que habetur inter duo flumina. embiscara et rura a riunlo Lealunia. et a molendinio iconis usque ad locum licriki. et leppara2 quam el uenerabilis archiepiscopus coloniensis ecclosie guntharius domni apostolici nicolai et coepiscoporum totiusque cleri consensu contulerat excepta particula in loco ruoldinghus a quam eggihart et eius coninnx rikilt lure hereditario possiderunt, duas etiam nillas hohemberg. Cassella a lothario rege, et a ludounico curtem. L. hucrithi b nuncupatam, et quicquid habuit in comitatu Ecberti et cobbonis tres insuper alias curtes halsto, Arachem. herte, suictui sanctimonialium et a Karolo curtem vuodenesberg, 7 nominatam regibus datas, et curtem ab ano nostro ollone duce bekin dictam illo traditam et a domno genitore nostro heinrico rege firmitudinis causa eandem iterato tributam. Precipimus quoque ut nullus index publicus uel quislibet ex judiciaria potestate in loca predicti monasterii quae nel nunc possidet uel deinceps que in jure ipsius sancti loci uoluerit dinina pietas augeri, ad causas audiendas, nel freda, aut tributa, aut coniectos alignos exigendos, aut mansiones uel paratas faciendas, aut fideinssores tollendos, ant homines istius ecclesie restringendos, nec ullas illicitas occasiones requirendas nostris. et futuris temporibus ingredi audeat, neque teloneum neque parafredos uel ca que supra memorata sum penitus exigere presumat, nemoque ad mallum connocandi homines eiusdem ecclesie sernos, litos, uel liberos habeat potestatem, nisi aduocatus quem abbatissa eiusdem loci ad hoc opus delegerit, hoc regalitatis nostre precepto manu firmato et anuli nostri inpressione insignito.

Signum domni ottonis lnuictissimi regis. Brun cancellarius ad uicem Priburici archicancellarii recognouit. Sig. Iridqueia archiepiscopi. sig. cunodaerti archiepiscopi. sig. reichgounonis episcopi. sig. conradi episcopi. sig. poladarici episcopi. sig. popponis episcopi. sig. hadomari abbatis. sig. haganonis abbatis. sig. alauuici abbatis. sig. harrberti abbatis. sig. fastoli abbatis. sig. heirinanni ducis. sig. conradi comitis. sig. erenfridi comitis. sig. gebebardi comitis. sig. ekihardi comitis. sig. heirinanni ducis. Data XVIII. kal. februarii anno dominice lnearnationis DCCCC.XI..VII. indictione. V. regnante pio rege ottone anno XI. Actum Franconcfurt in domino feliciter amen.

98. Konig Otto I. identt ber Abtei Chevremont zwei Sufen nebit ber Rirche zu hermal, Die Rirche zu Grand-Reng im hennegau, jene zu Bilvorbe und zu Buet. - 947, Den 18. April.

In nomine sancte et individue trinitatis. Otto dinina anxiliante clementia rex. Nouerint omnes fideles nostri presentes atque futuri, qualiter nos pro remedio anine nostre un etiam dilectissime coniugis nostre beate memorie actipidus quasdam res proprietatis nostre ad stipendia fraturu in loco keuermont deo digne militantimi in propriem concessimus, id est hobas. Il, in tilla Harimala sitas, et ecclesiam. I, cum omnibus appenditiis suis illue legaliter aspicientibus. Preterea dedinnis eis ecclesiam. I, in tilla ren, constructam in pago keinegaue. alteram uero milla filfart constructam, iterum in tilla butil cum omni decimatione, omnibasque commoditatibus ad supradictas ecclesias iuste legittimeque pertinentibus. Iussimas quoque inde hoc presens preceptum conscribi per quod nolumus firmiterque iubemus, ut sine ullius contradictionis obstneulo hanc nostre traditionis condonationem firmiter ac securiter obtinent manu propria nostra farnatum et anniba nostro corroboratum.

Signam domni Ottonie inuictissimi Regis. Brun cancellarius ad uicem Rodberti archicapellani recognoui. Data XIIII. Iail. Mai, Anno domini, DCCCC.XI.,VII. Indictione VI. Regnante pio Rege anno XI. Actum aquié in domino feliciter. Anno.

99. Pabst Agapitus erneuert auf Anfichen Steo I. ber Aebtiffin Sathewig und bem Klofter Effen bie von bem Pabste Jadariad bemfelben gewährte, bei bem Klofterbrande untergegangene Urfunde, wodurch ber von bem Erzbischofe Guntbarius geschentte Behnte, die freie Bahl einer Aebtiffin und die Erention von jeder gesichten Gerichtebarkeit außer der, des pabstlichen Stubles, bemeistlen werlieben worden. — 947.

Agapitus episcopas seruus seruorum dei. Hathucige religiose, abhatisse uencrande, monasterii actnidensie ab Alfrido quondam presule hildensemensis ecclesie constructi, suisque successoribus in perpetuum. Tune snume apostolice dignitatis apec in hoc ditino prospectius nitori dinoscitur prefulgere, cum in exercendis dei laudibus tipensius studebit sul laboris exhiberi certamen, igitur quia postulastis a nobis per interuentum donni et gloriosi regis Odtonis quatinus priuliegium a predecessore nostro Zacharia donno papa prelibato monasterio cui uocabulum est Astnide concessum, quod flammarum adustione cum predicto monasterio combustum est nostra apostolica auctoritate uobis idem anouiter concedere iuberemus, et decimam quan permissu predicti doumi apostolici et assensu episcoporum totiusque cleri. Guntharius coloniensis ecclesie archiepiscopus earundeus sanctimonialium uictui. atterminauerat, et electionis arbitrium, ut quando abbatissa defuncta fuerit, licentiam habeant sanctimonialies que

¹ Mus bem altern Cartular ber Panreinsfifts ju Nachen, fol. 24. — Bergl, bie Bote ju Ar. 1. — ¹ Som bem, jett abnisch festenden, Original keist ein im ber Erneutrungs-Sultte bei Johde Jancerin 1117, on be ma. Jahre feines Ponifische (2421): Nos igtur tenorem einsehem priulegil ganat inm nimi netustate consumpti, cum foerti non in pergamena not in papiro omneripisme. Innamerik feeinem. Buferbem finder fich eine Korter, bestigette fichfeift auf bem ill. 3, abzirbunden vor, tielder ninigt steine Barianten, doch and nicht bos (viellicight nicht mehr leferlich geworfen) Datum bes Deiginals entpätt. Pabli Agopitus ware gemähl 1964, und die Archisch Datum ber der ist 3, der ben 156, auch 2001.

ibidem fuerint. intrinsesus de semetipsis que digna fuerit et deo placita eligere abbatissam, et ut priulegiis apostolice sedis idem monasterium decoretur. ut sub iurisdictione sancte nostre cui deo auctore descruimus ecclesie constitutum nullius alterius ecclesie iurisdictionibus submittatur. pro qua re piis desderieis uestris fauentes, id quod exposcitis ex affectu effectui mancipamus, statuentes apostolica censura sub diuini iudicii obtestatione, et anathematis interdictu. ut nullus unquam presunat quispiam caiuscumque dignitatis uel et quantumcanque magna uel parua persona sit de rebus aut possessionibus uel quioquam de hiis que el pertiner uidentra quoquomodo auterre aut alienare, sed nec quamlibet malitiam aut iacture molestiam inferre, profecto ipsum perenniter tam pacis quam barbarico tempore firma stabilitate decernimus sub iurisdictione sancte nostre ecclesie permanendum, at uero qui pio intuitu observatue, puiss nostri apostolici priuligiri attierit benedictionis gratuam a miseriordissimo domno deo multipliciter consequatur.

- 100. Konig Otto I. gibt Auf Einstimmung und Bitte bes Bischofe Farabert' ben von bem Majors bomus Clobulf in ben Billen Breotio' und Littemala' erbaueten Kirchen bes b. Peter und b. Martin alles bas gurud, was Pippin und seine Gemablin Blictrud benselben geschentt, zum Unterhalte von 24 Matrifularien' unter einem Abte und Rufter, und verleiht ber Stiftung Immunitat. 947, ben 30. April.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Otto divina propitiante elementia rex. Nouerint omnes fideles nostri presentes seilicet et futuri, qualiter nos pro dei amore cum consensu et deprecatione Earaberti episcopi. ceterorumque fidelium nostrorum. res quas Pipinus et coniunx sua Blictrudia donanit ad basilicas sanctorum niellicet sancti Petri sanctique Martini, quasque Clodulfus maior domus in uillas nuncapatas Breotico et Lillemala subteriore construxit omnes ex integro reddimus nostra anctoritate ad dictas basilicas, et quantum ipse in ipsas

¹ Ramlich von Luttich. - 2 Der Berfaffer bee Bertchene : Gefcichte ber ebemaligen Reiche Abtei Burticheib von ibrer Grundung im 7. Jahrhundert bie 1400; u. f. w. von Chriftian Quir. Nachen, 1834. 80., bem bie Urtunben ber Abtei Burticeib juganglich gemefen, bat fich burch bie Achnlichfeit bee Ramens Purceto , Porcheto , Porcled (Burticeit) mit Breutto beftimmen laffen, Diefes lettere fur Burticheib ju balten, obgleich bie Urfunde Beinrich II. von 1018 ausbrudlich enthält, bag Dito III. jurift bie Kirche ju Burficheib ju grunden angefangen "qul ipsum locum (Porcheto) a fundamento ad dei servitium ordinare cepit", und es in der Urfunde jenes Raifers von 1016 beißt "ad ecclesiam quae in loco Porcies nominato nostra devotione constructa consistit, deo et sanctis cius Apollinari aique Nicolao - - duas curtes - - donavimus". Stintid II. bat affe ben Bau ber Rirde (und bee Rloftere) ju Burficheib vollendet, ben Dito III. begonnen batte ; fie mar ben b.b. Apollinar und Ricolaus geweibt. Die ben b.b. Peter und Martin gewidmeten, icon von Pippin beichenften Rirchen gu Breotlo und Littomala tonnen alfo nicht mit jener verwechselt werben. Auch zeigt fich feine Spur, bag bei ber Abtei Burticheib jemals bie Ginrichtung von Matrifularien beftanben babe; und gewiß murbe eine Rirche und Rlofterftiftung aus Pippine Beiten gang in ber Rabe ber Erzpfals Nachen in ben bergeitigen 3abrbuchern und in ben Archiven ber Rlofterinfilitute in ber Umgegend nicht ungenaunt geblieben fepn, Brootio ift vielmehr bad beutige Ruction, frangofich Russon, in ber Rabe von Tongern. 3mar lautet biefer Ortename in ber Urfunbe Beinrich II. fur bie Abtei Burtideib von 1018 (f. Rr. 151), Biutt; allein bei Abfaffung ber bier vorliegenben von Otto I. batte man fichtlich noch jene bee erften Stiftere Clobulf ober Bipvine por Augen, wie es bie jener fruben Beit gang eigenthumlichen Ausbrude und Sprachfebler "ad basilicas in villas nuncupatas Breotio et Littemala" geigen , und es ift bem Ausbilbungegange ber frantifd-gallifden Sprace gang angemeffen, bag ber jur Beit Beinrich 14. Biuti gefdriebene Ortename mehrere Jahrbunberte fruber Reotio gelautet, bag aber ftatt bee B ein U, woburch bas folgenbe r verftarft murbe, wie g. B. in Urabnus, voran geftanben habe. Auf Rutten paßt ber Inhalt ber Urfunde genau. Die bortige Rirche ift bem b. Martin geweibt, bei berfelben beftand bie jur jungften Beit eine Corporation bon 12 Prabenbirten unter einem Abte und Rufter, von welchem letteren es in ben Statuten diefer Kirche von 1282 brift; "Custos qui matriculurlus ibidem censeiur; ebenbaselbft wird bie Kirche "ecclosia a sul fundatione regaliter instituta" genannt. Die Abtei Burifdeib ubte feit ber frubeften Beit bas Batronat und Collationerecht über bie Pfart - und Collegiattirche ju Rutten , ohne einen andern Titel , ale bie vorliegende Urfunde , ju befigen ; wahricheinlich ift berfelben bei ihrer erften Grundung unter Dito III., woruber Die Urfunde felbft feblt, Die Rirche ju Rutten untergeben morben. -3 3ft nicht genau mehr zu beftimmen. Als im 3. 1319 bie Pfarrfirche ju Rutten ber Abiei Burifcheib ganglich incorporiri murbe, ward bem funftigen Curatgeifilichen ju Rutten u. A. eine Rente de baptismo in Lude und de ecclesia de Lude ausgefest; in ber Rabe liegt bas Dorf Hamat. - * Anfanglich arme Lapen mit ber Berpflichtung ju regelmäßigen firchlichen Anbachten und Berrichtungen, fpater Beiftliche.

uillas filio suo Augulfo moriens dereliquit, totum et ad integrum ad matriculas XXIIII, qui in insis synodochiis debent residere, et de fructu qui in iosis uillis laborari dinoscitur plenariam substantiam debent habere ut attentius eis delectet pro remedio animarum nostrarum domini misericordiam implorare, et suprascriptas res una cum iam dictis basilicis sanctorum Petri et Martini nel ceterorum sanctorum quorum pignora ibidem nenerari noscuntur, a die presente, tam in domibus aedificiis mancipiis peculiis moleudinis cum omnibus adiacentiis ibidem aspicientibus iam dictis matriculariis et abbati ipsorum locorum per omnia tradendo reddimus, ut quidquid ibi melius in terris et edificiis siue pascuis ac molendinis commutare et restaurare atque emendare potuerint. firmam et liberam absque ullius contradictione habeant potestatem, ita ut ab hac die et deinceps, nullus judex publicus, quicquid supra hoc edificauerint aut examplagerint infringere ualeat, nec homiges illorum distringere aut redibitiones uel freda exigere uel teloneos tollere ullomodo presumat, sed in defensione successorum nostrorum regum perpetualiter maneat, Abbas uero et custos ipsorum locorum sicut iam dictus Clodulfus et filius suus Aunulfus et nos ipsi decreuimus nil ex frugibus et censu predictorum locorum ad suos asus ante accipiat, quam ipsis matriculariis per circulum anni omnia quae destinauimus ex integro donent. Et quod remanscrit ad suos et ad structurae predictorum locorum usus consernando retineant. Quod si quis ex matriculariis corpore exierit, abbas et custos locorum statim in eius loco alium restituat, ut in aeternum iosi XXIIII. matricularii ad ipsas basilicas permaneant, et sicut destinauimus uiuant. Et ut haec redditionis postrae auctoritas firmius stabiliusque firmetur, anuli nostri impressione iussimus roborari.

Signum domni Ottonis inuictissimi regis. Brun cancellarius ad uicem Ruotberti archicapellani recognoui, Data III. Indictione VI. Anno pio regnante Ottone XIII. Actum Aquis grani palatii in domnio feliciter amen.

101. Konig Otto I. bestätigt auf bie Bitte seines Brubere Brun und bes Abtes Berthold von Cornelimunster bie Immunitat Diefer Abtei. - 948, ben 2. Mai.

C. In nomine domini dei et saluatoris nostri iesu christi. Otto diuina propiciante elementia rex. Cum locis digino cultui mancipatis ob amorem dei opem congruam ferimus et imperialem morem decenter implemus, id nobis profuturum ad acterne remuuerationis praemia capessenda ueraciter credimus. Quapropter nouerit omnium fidelium nostrorum presentium nec non et suturorum industria, qualiter dilectus germanus noster Brun nomine, et Berechtoldus indensis monasterii uenerabilis abbas, nostram adierunt postulantes regalitatem ut prinilegia que antecessores nostri reges, ad monasterium quod est in honore domini et saluatoris nostri iesu christi super fluuium inda constructum. ubi presatus uenerabilis abbas Berchtoldus preesse dinoscitur, donaucrunt, ca uidelicet nostre auctoritatis munimine renouaremus. Eorum uero petitiones benigno animo suscipientes, iussimus inde hoc presens precentum conscribi per quod nolumus, firmiterque inbemus, ut nullus index publicus, superioris, aut inferioris, ordinis rei publice procurator, ad causas iudicio more audiendas in cellulas ecclesiasticas, aut uillas, sen reliquas possessiones quas moderno tempore in quibuslibet prouinciis, aut territoriis, imperii nostri possidet, uel deinceps in jure josius monasterii digina pictas noluerit augeri, ingredi presumat, nec freda, aut tributa, nel mansiones, aut paratas, aut teloneum ripaticum, postaticum, pontaticum, salutaticum, rotaticum, pulueraticum, trabaticum, aut fideiussores tollere, aut homines tam ingenuos quam seruos, super terram istius monasterii commanentes distringere, nec ullas publicas functiones aut redibitiones, uel illicitas occasiones requirere, quibus in aliquo idem monasterium sibique subiecti aliquod injuste paciantur incommodum. nostris futurisque temporibus quisquam temerarius existat, qui id faciendum inlicitam sibi potestatem attribuere audeat. Sed liceat memorato abbati suisque successoribus omnes res predicti monasterii sub immunitatis nostre desensione quieto ordine possidere. Et quicquid de rebus prenotati monasterii fiscus sperare poterat totum nos pro eterna remuneratione predicto concedimus monasterio sicut et predecessores nostri, ut perennis temporibus in

LL

^{&#}x27; Eine an bem namtichen Tage ju Aachen ausgeftellte Urfunde Otto I. fur bas Bisthum Cambrap enthalt ebenfalls bie unrichtige Angabe; Iad. G. und Regn. 13, Miraeus, It. 939.

alimonia pauperum et al stipendia monachorum ibidem deo fanulantium proficiat in augmenta se quatemas ipsos seruos dei qui ibidem deo fanulantur pro nobis proleque mostra, et stabilitate regni nostri a deo mobis collati eiusque misericordia per immensum conseruandi ingiter misericordiam exorare delectet. Et ut hec auctoritas nostris futurisque temporibus domino protegente ualeat inconsulsa manere manu propria subtus firmanimus anuloque nostro terroborari precepimus.

Signum donni Otlonis inuictissimi regis. Brun cancellarius ad uicem Rodberti archicapellani recognosi.
Data VI. Non. Mal. anno domini DCCCC.XI.VIII. i indictione VII. regnante pio rege Ottone anno XIII. Actum
Ausistrani palacli in domino feliciter amen.

102. Erzbifchof Bidfrid von Con errichtet in bem von bem f. Severin gegrundeten Riofter bafeibst ein diefem heiligen gewidmetes Dratorium, verlegt bessen Reliquien in einen neuen Schrein, schontt dazu Bestjungen im Colner Gaue" und die Kirche zu Immendorf, und setzt ben Pfarrs sprengel ber Riosiertirche fest. — 948.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit omnibus fidelibus tam presentibus quam futuris s. dei ecclesie filiis, quomodo ego Wicfridus sancte coloniensis ecclesie licet indignus archiepiscopus pastorali cura impulsus, ac divinitus in uisionibus persepe premonitus, iu monasterio quod domnus meus scilicet sanctus christi confessor Scuerinus ipse a fundamentis crexit, et sub honore sanctorum martirum cornelii et cypriani dedicanit. oratorium construxi, ac in quantum potui in ipsius honore specialiter perornaui ad remedium anime mee, et omnium mihi sibique secundum deum procurandorum, quia nulla pars negligencia meorum antecessorum ipsius templi dedicata erat sibi. In cuius oratorii dedicatione, cum forte adesset sub uere karitatis piguore Beringerus uirdunensis ciuitatis episcopus, et religiosus cameracensis ecclesie Iohannes episcopus, etiam ut supradictum est diuino monitu perterritus reliquias beatissimi confessoris mutauimus de scrinio iam carie consumpto in scrinium ut tunc temporis humano ingenio melius potuit esse firmatum. At ego meique coepiscopi cordis compunctione attacti quoniam talem thesaurum corporis tam sanctissimi militis christi, ac fratres tante religionis in eo loco inueni quales in alio non habui, predictorum confratrum aliorumque multorum religiosorum uirorum instinctu premonitus, tam sanctissimas prius quam scrinio sigillum imprimere, dotaui reliquias, et quasdam res mee proprietatis pago in ipso sitas scilicet In uilla eueriche dicta, id est fiscalia mansa. II. cum uinea, que emi erga militem meum salachonem. XXVI. libris argenti, et iterum in uilla que dicitur beina. Il. seruilia mansa, ac in uilla thiedenhouin nominata, I, que, III. erga militem othelhardum precario acquisiui. sancto Scuerino. ac fratribus sibi tam incessanter famulantibus contradidi. Insuper cum communi consensu tam clericorum quam laicorum donaui de ecclesie rebus ad sustentandam inopiam illorum, ecclesiam sub ipsius sanctissimi confessoris honore fundatam iminethory dictam, quo melius proficiant in orationibus, perpetualiter possidendam, cum termino ibi ad nostrum opus habito, quo in dei seruitio die noctuque persistant absque ullo gictus impedimento. Hec dum agerentur fraterculi einsdem monasterii cum illorum populo nostris genibus suppliciter obuoluti nimium querentes ut terminus quem beatissimus Segerinus ut antiquitus dictum esset cum suo banno ad prefatum monasterium sanctorum martyrum cornelii et cypriani terminasset ac quem meus predecessor Heremannus uidelicet tocius ecclesie defensor postea iterum probabilium hominum testimonio atque suo banno firmasset, undique a circummanentibus popularetur, et illorum uires non sufficere, illum a lupis rapacibus defendere, postulantes, ut per merita tam sancti patroni facerem, et illum lite soluerem, nichil

¹ Dre aus den Manuferipten bot die Louven in der amplissima collectio, 1, 200, defindide Liberald beifer Urtunde pat Sad 3ah 240, Seemuldich weit die fest mit der angegeben abeiden und der Angeierungsbiede "M. einiger filment, — * Die Stad Chin umfahl fest einen gesen Teelt des alten Gaues diese Ramens. Se ist der Beiget der Sbereinfiede allmässig jur Berfahl erreadige und darzug ein der den Limitag jur eine Berfahl erreadige und der eine Gerein der Gereinberen, fo wie der det feld ingefahlen und derenn ber der getegenen Billen Greich, Keina (Bezentburm) und Zbiedenderen, so wie der dei der nuchfolgenden limsgreibung des Pfartspetingts angeschen Billen Greich, Keina (Bezentburm) und Zbiedenderen, so wie der dei der nuchfolgenden limsgreibung des Pfartspetingts

cupientes in co retinere, nisi quod jure debuissent habere. Ergo considerans curam atque pondus mec dispensationis. ac curam commissi ouilis, non ausus fui petita preterire, sed iussi in synodali congentu quem tunc proxime in cena domini collectum habui, septem sapientes clericos ac totidem ydoneos circummanentes laicos, super capsam sancti petri iurare, quo publice recitarent ut neracius scirent, et post hec sic circumducerent ut usage in eternum absque lite staret omnis ille terminus pertinens ad prefatum monasterium. Unde factum est ut condixerant primum omnem salariciam terram pertinentem ad curtem juyta monasterium ubicumque jaceret locorum, et sic terminum ducebant ab urbis porta quam unique nominat altam, per illam plateam usque ad sancti lohannis ecclesiam, et per septem et decem jurnales in alia parte platee jacentes, ab ecclesia autem per uiam que est dicta burchstraza usque ad uillam que dicitur thiedenbouin cum omnibus que pertinent ad illam, hincape usque iterum ad uillam que nominatur hoinche, ac quicquid pertinet ad illam, inde uero ad siluam que uocatur dierlo, et hinc ad innginnorst. inde per uiam que dicitur uorstwegh usque ad renum, et sic per litus iterum usque ad ciuitatis fossam, ut nemo quid inris, uel potestatis, aut termini, aut saltim senatus interhabeat, nec aliquis decanus, aut aduocatus, illorum iuramento, ac meo, et communi consensu taus clericorum quam laicorum tunc astantium, nisi prefati monasterii prepositus. exceptis, XX, domibus que pertinent ad helemosinam secus renum, sub honore sancte dei genitricis fundatam. Hinc quo predicta tradicio firmior staret, atque terminus esset sine lite, iussi hanc cartam scribere, et stipulationem subnectere, atque mox in ipso senatu cum meo banno et omnium presentium presbiterorum firmani. similiter in cena domini in epanado, atque in ipso die saucto pasche feci, ut si quis meorum successorum aut quelibet opposita persona contra hanc traditionem uenire temptauerit, uel terminum quolibet modo infringere, aut in eo aliquid errare uel demere polucrit, fiat ei sicut ammanite et moabite, iram omnipotentis dei incurrat. lingua faucibus cius adhereat, cum indicatur exeat condempnatus, dvabolus stet semper a dextris cius, a liminibus sancte dei ecclesie efficiatur extraneus, in die examinis fiat deputatus eternis suppliciis, oculi eius non uideant lumen in secula seculorum, amen. 1 Ouo autem firmior sit hec karta placuit testium astantium assignari nomina. Sig. Güdefridi comitis. s. Geronis presbiteri. s. Wichardi presbiteri, s. Rüdberti prepositi. s. Vuargi. s. Marcwardi. s. Azzonis. s. Matfridi, s. Foleberti, s. Liuheberti, s. Saladonis, s. Alueridi, s. Neni, s. Friderici, s. Adelgeri aduocati, s. Erkingeri presbiteri, s, Seliradi presbiteri, s, Hildibaldi prepositi, s, Geroldi, s, Lantfridi, s, Razzonis, s, Megengeri, s, Hugbrahti, s, Eucrhardi, s, Sandradi, s, Ruocgeri, s, Marici, s, Shiezonis,

Actum est publice anno dominice incarnationis DCCCC.XL. VIII. indictione VI. atque septimo anno serenissimi regis Ottonis regnantis duodecimo presulatus uenerabilis archiepiscopi Wichfridi feliciter amen.

103. Erzbischof Bidfrid von Coln bestimmt den Sprengel und Behntbezirf ber Kirche zu Oberpleis im Auelgaue in ber Graffchaft bes Grafen hermann. — 948.

In nomine sancte et indisidue trinitatis. Wichfridue sancte Coloniensis ecclesie diuina fauente gratia Archiepiacopas. Nouerit omnium sancte dei ecclesie presentium aciliect ac futurorum sollertia. qualiter nos dei amore
pulsati, auno ab incarnatione domini nostri iesu christi nongentesimo, quadragesimo, octano, indictione autem sexta,
auno ettam gloriosissimi Regia ottonis regai. XIII. determinationem subtua nominatam, perfecimas et ad integrum
nostre auctoritatis largitione ad ecclesiam sanctorum martyrum Primi et Feliciani et sancti Augustni confessoris,
que constructa est in uilla que dicitur Pleisa. In pago Aialgauense sub comitatu Herimanni comitis determinamus
in perpetuo habendam, ut omnia que antea ad candem fuerant separata maneant firma, et noualia eidem ecclesio
contigua que laucusque existebant interminata illue respicitant stabilia. No cest a blanno-niecki resportagua surusum in

Die vorftetende Ufeinde, berem Original untergegangen, wird aus bem Transstunt in der Bulle des Pahfte Ciefini und 1, 2001, 2011, 20

Wellesberg, et exinde usque in sundanberg, usque in Hanapham, et sicut fluit Hanapha usque in beletrebiechi gespringun, et Liucenstein, et inde merbiechi gespringun, et la usursum usque in Quirbeichi gespringun, et sic usque in Hanapharepletia, et sicut fluit pleisa usque in Hanapharepletia, et sicut fluit pleisa usque in argenbag, et inde usque in Wizonstein, et sic usque in bihardaroth usque in Notarbeichi gespringun, et sicut fluit Notarbag usque in Watarbrumon, et inde usque in pleisami et ale lamama Wichingi detamam, et de uitla Liudonthorp Frankonis decimam. Et ut hee eadem determinatio rata stabilisque permaneat, manu bonorum uirorum eam corroborari fecimus. Si quis autem quod minime credimus contra hane nostre constitutionis auctoritatem dissentire in ulto, uel eam annullare presumpserit. Spiritus sancti iudicio feriatur.

Sigamu Wichfridi archiepiscopi, Sig. Araoldi. Sig. Cuniberti, Sig. Guntzamni. Sig. Gevardi prepositi. Sig. Uthlirici. Sig. asherti. Sig. sig. Gerrici. Sig. Hildiberti prepositi. Sig. Sig. Adalberti. Sig. Eli... Sig. Engilrici. Sig. ... onis. Sig. ... ginardi. Sig. W.... Ego Adalbertus indignus diacoms scripsi hanc cartam.

104. Die Gebruder Balfrid und humfrib ichenten bem Severinftifte zu Coln ihr Allobe und Die Rirche zu Raltentapellen, welcher letteren fie verichiedene Renten zuweisen. — 958.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Cum humana fragilitas admodum fragilita et de- die in diem ad malum procliuior. nihil aut uix aliquid ratum fieri pataturt. Decreul ego Walfridus. et Humfridus frater meus hoc fieri cyrographum, cuius saltem fideli testimanio rerum que minus note fuerant certitudo nescientibus in posterum manifestetur. Notum sit igitur omnibus tam presentibus quam futuris. (quod) ego Walfridus et Humfridus frater neus diuino monente spiritu, sancto Seuerino et fratribus illic famulantibus, alodium nostrum in Humuerstule. estilect ecclesiam que est in haldenkapellen contradinus. unde per singulos annos censum, uidelicet quinquaginta modios auene dari constituinus. Placuit etiam nobis ut de aliis nostris rebus. XXX. solidos, et in relegen unum solidun. in Frilenchusen unam domum que persoluit. XVI, denarios, et duas domos que persoluunt, XVI. denarios, in branbechen quaturo solidos et. VI. denarios. in zussena. XVI. denarios ad utilitatem eiusdem prefate ecclesie conferremus, cum quibus eiusdem ecclesie sacerdos suam posset austentare inopiam, et sanctis seruire liberius.

Facta est autem hec traditio anno dominiée incarnationis DCCCC.1...VIII. consenciente et presente domno Brunone reuerendissimo dei gratia coloniensi archiepiscopo, et Ottone fratre cius tenente ius regium tocius ecclesie rectore ac defensore iustissimo. Si quis igitur hanc contraditionem infirmare studuerit. perpetuo anathemate feriatur. deleatur de libro uiuentium. et cum iustis non scribatur, amen.

105. Erzbischof Bruno I. von Coln ichenft bem Cacilienstifte bafelbit ben Frohnhof Stommelen im Gilgaue und andere Bengungen. — 962, ben 25. Dezember.3

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Bruno ecclesiarum christi famulus. Nouerint quicunque precioso sanguine christi redempti et inter membra ecclesiae suae sanctae connumerati, quod nos per quorundam fidelinam nostrorum interuentum sinum et uenerabilis abbatissae Berethainthae monitum experientes, sanctamoniales de monasterio sanctae Caeciliae quod cognominatur uetus infra muros metropolis Coloniae constructum religioni diainae subseruientes minus sufficienter de sustentarulo uictus corporalis habuisse, quantulauncunque naioris sufficientiae portionem ipsis attribuentes deleganimus perpetualiter possidendam sicut per hoc testamentum et memorialis scripti decretum continetar, quatenus in dei laudibus exercitiores et nostri oratione aeriores deo adiuante subsistere

¹ Die meiften ber genannten Orte und Bade, welche ben großen Sverngel beideriben: Blantenbach, Bellesberg, Connenberger Dol, Dannie, Bullesbach, Merifieth, Duirrenbach, Plief, Mrendoch u. f. m., liegen in ben Burgermeifererien Ularait und Oberpleis.

² Da bas Eiffdarfein leine weitere Rachrieft über bie beelliegende Schrung aufkerwahrt, fo find wir außer Glande die darin genannten Derfiedun mit Cherbrie nachjumelien. — ³ Aus einem Transfumt ber Godoffen zu Effin vom 3. 1396.

ualeant. Primum igitur ista sunt quae suo loco distincta ex nostrae benefitientiae largitate censuimus praefatas sanctimoniales iure proprietario possidere perpetuo, hoc est in pago Gelegous in comitatu Golfridi comitis in uilla uel marcka Stümbele totum dominium et curtem dominicatam cum quadraginta sex mansis, ecclesiam cum omni addecimata sibi utilitate, mancipiis, siluis, pascuis, et omnibus appendiciis. Simili modo in nilla Begina 1 curtem cum ecclesia et sibi attitulata decimatione ac mansa quattuordecim, molendinum unum, quattuor partes pratorum, In uilla Brouche a mansum nnum. In Berche mansa duo. In Olucchem mansum unum et dimidium. In Gunterstory mansum unum et dimidium. In Sintere mansum unum. In Budichim forestes duo, mansum unum et dimidium. Inter Langel jurnales, juxta muros ciujtatis Colonige mansum unum. In uilla Rumundorp mansum unum et forestem unum. In Palmerstorp mansum unum et dimidium, 3 In pago autem Engiresque in uilla Hedenestorn ecclesiam. L. cum sibi attitulata decimatione. Simili modo in uilla uel marcka Rensia arpennas. IL. 4 Triaetiam territoria prope claustrum ejusdem monasterii iacentia eisdem monialibus confero, mancipia etiam quaedam, ut praedicta abbatissa Berethsinth a nobis postulauit.usui earum remitto, quorum haec nomina sunt. Uwunzo. Ebrio. Bermar, Eugizo, Huno, Uwunzo, Egizo, Egila, Radaca, Alnaca, Linna, Athalin, Abbatissam etiam ibidem illarum electione praefecimus, ea uidelicet ratione, quod post nos uel alium qui ibidem praeesse uidebitur, omne collegium ad eam respiciat, eius gubernationi obediat et quidquid rerum habuerint ab antecessoribus nostris datum uel a nobis auctum ipsa ad ntilitatem ceteris sua prouidentia conferat. Sed quia in ipso coenobio numerum illarum quae uitam nirtutis ducunt habemus, nec defectus nisi negligentia prouisoris sic unquam esse poterit, ratum duximus et firmum esse in perpetuum uolumus, quod inter ipsas alt electio illius quam sibi pracesse maluerint, ne si aliunde eligatur uitae regularis unitas dissimilitudine uiuendi in dissidium ruat.

Actum publice in ecclesia praedicta in sollempni nocte natalis domini quod est octano kl. Ianuarii, cum ibi agitur statio. anno incarnationis dominicae, IXCLXII. indictione quinta. Ottone imperatore augusto XXVIIº anno regnante, domino Brunone archiepiscopo Coloniensi sedi praesidente anno undecimo. Signum Folmari, Werini. Thiedrici. Franconis, Frenboldi. Reginhardi. Duodonis. ac Brictii. Berengerii clericorum. Astabant et taici testes. Ligibodo. Gerhart. Regilo, Hunichin, Segizo. Egind. Bernart. Thietrici. Immo. Thiedrich. Gotichin. Wanchin, Cilger. Hunger. Folcolt. Benrichin. Richiro. Hemger. Hartger. Cristian. Ego Bruno dei gratia archiepiscopus hanc cartam a Meginhero cancellario scriptam manu propria sigillo impresso confirmasi. Si quis practitulatan traditionem infringere uel minuere conatur. iram dei omnipotentis odiumque omniom sanctorum et perpetuum anathema incidat. tamen rege coelorum prohibente sanctacque dei ecclesiae rectoribus cunctis etiam recte credentibus, maxime quiden meis successoribus perfacere ullo modo nequeat.

106. Ergbifdof Bruno I. grundet ein Klofter bei der Panthaleonstirche zu Coln und verleiht dem: felben, mit Zustimmung feines Bruders, des Kaifers Otto I., geistliche und weltliche Immunitat und bas Recht den Abten zu mablen. — 964, den 22. Mai. 5

In nomine sancte et indiuidne trinitatis. Bruno ecclesiarum christi famulus einsdemque ecclesie filiis et fidelibus tam futuris quam presentibus. Quoniam non nostro merito sed diuina misericordia et amminiculo. concordante

cleri populique noto, pastoralis cure onus suscepimus, competens et necessarium duximus, ut pro nostris quotidianis excessibus quos pro necessitate ac negotio regni proque qualitate temporis contrahimus, aliquid remedii inter has procellas prouideamus, nam et ratio exigit credite dispensationis et antecessorum nostrorum bone actionis emolumentum, quos in decorem domus dei aurum, argentum, lapidesque preciosos contulisse consideramus, ut et nos pro modulo nostro in donariis eiusdem domus et si non amplius saltem cilicina uel pilos caprarum offeramus, neque enim ipse pater familias quantum quis offerat sed ex quanta uel quali deuotione offerat, considerat, ut uoluntatem bonam remuneret et calicem aque frigide eterno pretio recompenset. Nouerit itaque dilectio uestra quod pro remedio anime nostre et omnium fidelium cenobium sancti Panthaleonis ex nostris propriis et liberis rebus instituimus. Insumque monachorum collegio publitantes, ab omni prorsus obsonio episcopali liberum esse permittimus, et quia eosdem fratres dominos et intercessores apud deum esse uolumus, iustum est ut quieti et saluti corum summa diligentia prospiciamus. Statuimus ergo sub diuini contestatione iudicii, et suctoritate sancti Petri, et domni apostolici Agapiti. nec non nostri officii, ut nullus regum uel episcoporum, ducum sine comitum, nullus unquam hominum cuiuscunque dignitatis nel conditionis audeat eiusdem ecclesie rebus sibi collatis siue conferendis molestiam inferre uel quasi ex iure uel debito quicquam violenter exigere uel exinde usurpare. Post obitum uero abbatis nulla auferendi causa fiat dissentio de ornamentis quibus in dei seruitio utuntur. sed diligenter in integro conseruentur et consignentur in futuri successoris ministerio, quia sacrilegium committit qui huiusmodi aliquid auferre presumpserit. Locum etiam defuncti nullus penitus obtineat uisi quem uotina fratrum electio secnndum timorem, et amorem christi de suis sibi preesse uoluerit, ut nulla oriatur occasio qua minus deuoti tam in diuino seruicio quam in sue professionis deprehendantur proposito. Si autem dominis successoribus nostris pro statu et negotio regni ultra alpes proficiscendum est. ab abbate prefate ecclesie pro charitate spadicem ualidum accipiant sed nudum, si uero infra, uchiculum absque iumentis quod post expeditionem si super fuerit restituatur ne uel in hoc damnum ecclesie nostre inferant. Obseruantes diuina misericordia hic custodiat et in dei indicii ad dexteram suam statuat, contemnentes pero anathematis pinculo innodatos cum diabolo et angelis eius eternis ignibus perpetuo consumendos tradat. Hanc libertatis chartam donni imperatoris fratris nostri. Ottonis augusti, consensu et auxilio roboratam. sigilli nostri impressione confirmamus, et eam quolibet modo, qualibet arte, uel ingenio infringentem. ab omni christiana communione perpetuo nisi resipuerit segregatum. patris et filii et spiritus sancti et sancti Petri auctoritate anathematizamus, annuente ctiam ipso imperatore, et filio eius, ducibus quoque fauentibus Herimanno saxonum. Theodorico bauarorum. Henrico lotharingorum, ac reliquis totius curie primatibus, Subscripserunt etiam domini et coepiscopi nostri. Guilielnius moguntinus. Henricus treuirensis. Theodoricus metensis. Wicfridus ueronensis. Baldaricus leodicensis. Assidentibus generabilibus abbatibus, Christiano eiusdem cenobii patre primo. Adamaro fuldensi. Odilone stabulensi. Buuone corbicusi, Bernardo prumiensi, domno quoque Poppone, Folcmaro. Enizone, cum magna parte cleri et familia s. Petri.

Acta Colonie die pentecostes nongentesimo sexagesimo quarto a redemptionis nostre exordio. domni Ottonis imperatoris nostri primi Imperti anno uicesimo octano, pontificatus nostri undecimo, ¹

trigiau." Arbniche Gefente mocht er an bie Afesterfiechen Martin, Gerren, Serrein, Cunibert, Ambreas, Maria im Garius Gedition und Britala yn Cein, an bie yn Bonn, yn Annen und yn Scofe, fin Miraen opp, dipl. III. 205. — 'I da ber Uriferifi wird es gebiefen beden: imperi til regel XXIII.; ein Scienter, wecker die erkere dabl auf den Anzier begog. Macht den Die Leie Sete, primi dranst und musie nun "regai uero" schwinden laffen. — Die Stiftung ward von Habe Benreich VII. bestäusig; es beist vom V. Cal. Nouembris a. poulif. III." imp. a. VIII. indictione instante V. (28. Drieb. B77) im Westentischen vom V. Cal. Nouembris a. poulif. III." imp. a. VIII. indictione instante V. (28. Drieb. B77) im Westentischen vom V. Cal. Nouembris a. poulif. III." imp. a. VIII. indictione instante V. (28. Drieb. B77) im Westentischen vom V. Cal. Nouembris a. poulif. III. indictione abbatt usenerabilis monasteriu nouembris van den verteilen vom V. Cal. Science vom V. Cal. S

107. Kaifer Otto I. bestätigt bem Marienfift ju Aachen die von bem Grafen Immo, gegen ben Sof Geimen im habrengau, eingetauschten Beitgungen in bem Editide, Mache, Du Ruchgaue; fo wie bie Freibeit, einen Abten, jett Problig annannt, unter fich ju mablein. — 990, ben 17. Jan.

In nomine sancte et individue trinitatis, Otto digina fagente elementia imperator aggustus. Nogerit omnium dei nostrorumque fidelium industria, qualiter nos pro remedio anime beate memorie patris nostri domni Heinrici regis, pro statu regni nostri, pro incolumitate nostra dilecteque coningis nostre adalheilde imperatricis auguste. dilectique filii nostri Ottonis regis. ad capellam quam dine memorie Karolus imperator augustus ob culmen et fastigium sui imperii in honorem saluatoris domini nostri iesu christi, ciusque genitricis sancte Marie in palatio aquis grani construxerat, et ad uictum ceterasque utilitates fratrum inibi deo seruientium curtem galmina nominatam, que quondam Rudolfi erat, sed ob infidelitatem eius mam in nostrum imperium exercuerat, in nostrum ius dijudicata. sitam in pago kaspengeune. in comitatu uuerenharii. cum omnibus ad eam pertinentibus concessimus. quam postmodum fideli nostro comiti Immoni iure concambii possidendam condonauimus, econtra uero prenominatus comes Immo eidem capelle et usui fratrum inibi deo seruientium ex sua proprietate contulit, quidquid in pagis. et locis subtus nominatis aligno iure possideret, hoc est in pago Luihoousi, in comitatu Richarii, furon, curcella. 2 in pago mulehkeune. in comitatu eremfredi, herclinze, hostrich, berge, richolferod, unazzarlar.3 In pago anulgonui. in comitatu eberhardi. linberge. rameresdorf. Dullendorf. breitenbach. Zeizendorf. 4 cum omnibus ad ca loca pertinentibus, cartilibus, edificiis, mancipiis, agris, cultis et incultis, uineis, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, pratis, pascuis, silnis, exitibus et reditibus, et cum omnibus utilitatibus. Hanc eius traditionem etiam nostro corroboracimus precepto. (et) eidem presate capelle, et usui fratrum inibi deo sercientium ecclesiam in cilla que dicitur thuira. 6 cum omnibus ad cam pertinentibus perpetualiter possidendam dedimus. Nos etiam perienlosa tempora predecessorum nostrorum imperatorum, seu regum intuentes, quorum aliqui quasdam abbatias, que sub tuitione et inmunitate imperatorum et regum erant, electionemque inter se elegendi abbatem haberent ad episcopia. seu ad abbatias, seu autem quod peius est laicis dissipandis suo precepto tradidissent, modo nero succedentium temporum imperatorum, reguin consulentes, cum communi consilio procerum nostrorum episcoporum uidelicet Willehelmi maguntiensis ecclesie archiepiscopi. Theolerici, treuerensis ecclesie archiepiscopi. Theolerici metensis ecclesie episcopi. Annonis. wormacensis ecclesie episcopi. Lantwardi mindonensis ecclesie episcopi. tullensis ecclesie episcopi. reliquorumque primatum nostrorum abbatum, ducum, comitum, hoc palatium aquis grani precipuam cis alpes Regiam sedem hoc precepto firmamus, ut canonici in prefata capella, cui modo brun uenerabilis canonicus abbas preesse dinoscitur, saluatori nostro domino iesu christo, ciusque matri Marie famulantes. liberam inter se habeant licentiam, canonicum eligendi abbatem, qui modo prepositus dicitur. Quod uero absit, si inter cos talis inueniri non possit, qui cos regere possit. Imperator, siue rex, talem canonicam inueniat, non episcopum, non monachum, sed eum qui dei timorem habent, cosque juxta canonicam regulam arguere, increpare, obsecrare, et sapiat, et queat, et uelit. Et ut nullus ninquam successorum nostrorum, imperatorum, siue regum, bane presatam capellam seu aliquid ad hane pertinens, siue in terra, siue in edificiis, siue in mancipiis, siue in aliqua re, uel ad aliquam ecclesiam, nel aliqui in proprium, nel aliqui episcoporum, nel aliqui persone in beneficium det. Sed ut semper sit in tuitione et inmunitate imperatorum et regum jussimus hoc presens preceptum conscribi. analique nostri inpressione insigniri, manaque propria subtus illad firmanimus.

Signum domni Ottonis magni et innictissimi imperatoria augusti. Luitolfius cancellarius ad uicem Willehelmi assignum domnice incarnationis DCCCCLNVL Indictione VIIII. anno regni Ottonis regis. XXXI. imperii uero. IIII. Actum aquisgrani palatio in dei nomine feliciter.

¹ Mus bem altern Cartular bed Gilife, fol. 19. V. — " Aus ben fhaten Bespungen wes Stifts find Curcella (Courcelles?)), menen (vielleich) Forem dei Biefe nicht mehr zu ermitteln. — " Erefeleng, Defteich, Berg unter Bred und Richteight. Basartar fomm in ben Gilifergisfern bes 16. Jabrhunderts (son nicht mehr vor. — 'An allen diefen Orten vos Aufganets dat das Gilif fhaten nichts befesten. Namersborf, (Ober-Nieder.) Dollendorf und Jistendorf geben fich seibst tund, die beiden mabern find werfelbaff. — 'Dabern.

108. Raifer Otto I. bestätigt bem Marienftifte zu Machen bie Rona von 50 Koniglichen Billen und Die Billa Bastogne. - 966, ben 16. Februar.

In nomine sancte et individue trinitatis. Otto diuina fauente elementia imperator augustus. Cum peticiones sacerdotum dei et sanctarum congregationum rationabilibus (sic) divini cultus amore fauemus, superna nos gratia muniri non diffidimus. Quocirca perueniat ad noticiam omnium fidelium dei, nostrorumque presentium scilicet et futurorum universitatem, qualiter uenerabilis sancte maguntiensis ecclesie archiepiscopus, uidelicet noster dilectus filius Willelmus, nostram adjit clementiam, obtulitque obtutibus nostris quandam auctoritatem, in qua erat manifestum, quomodo antecessor noster. Lotharius rex. nonas partes omnium rerum de. L. uillis. id est de Aquis palatio. Geminis. Marsna. Vuarachte. Linnika. Nuimaga. Harna. Aschlo. Bailus. Reicheim. Tectis. Spirismonte. Haristallio. Ioppilla. Astancit. Glaniaco. Carango. Vualermala. Noua villa. Blaniaco. Tumba. Coruia. linai. Amhlaua, Burz. Waldenminas. Blendofia. Bulinge. Heldun. Manderuelt. Lizau. Compendio. Salangi. Dura. Villare. Aschwilra. Flattima. Monfonthurp. Lenspalisiolo. Vrio. Casa petrea. Caluintioco. Gammunias. Longolare. Caumiaio, Maslapio, Elodima, Ambarlao, Bastonio, Etortao, daret ecclesie sancte dei genitricis semper uirginis Marie, kapelle uidelicet, que est in aquis palatio, qualiterque antecessor noster karolus, pius augustus, ob eternam remunerationem anime sue, uillam bastonicam, eidem prescripte kapelle contulisset, deprecatus clementiam nostram. predictus noster scilicet dilectus filius Willehelmus archiepiscopus, ut predicti antecessoris nostri lotharii regis auctoritas. Karolique pii augusti pia largitio, a nostra corroboretur excellentia quod et summa consensimus beniuolentia, uolumusque (sicut) lotharii regis auctoritas retinet, ut de nominatis iam. L. uillis, de omni collaboratu dominii nostri, et speciali peculiare omnium animantium, et iumentorum, seu ex omni censu quarumeumque rerum pars nona a ministris ipsarum nillarum siue in regis dominium sint, siue quibuslibet personis beneficientur, absone neggligentia tribuatur iugiter. et rector atque prouisor ipsius capelle nichil ex hoc quasi suum proprium, nichil (1. nisi) ad disponendum et ordinandum prouidendumque, et sicut unus ex aliis fratribus sibi uendicet, sed ad nictum et uestimenta corum et luminaria pertineant. Villa uero supra nominata bastonia cum integritate sua, sine ulla retractione, sine minoratione, in iam dicato, perpetualiter in dei nomine, cum mercato suo consistat dominio ecclesie. Si quis igitur successorum nostrorum, uel quelibet persona huius ordinationis nostre, quam pro stabilitate ecclesie dei, et omnium salute fieri decreuimus, destructor atque niolator esse presumpserit, offensam et iram dei omnipotentis, ac genitricis domini nostri iesu christi, beatissime semper nirginis Marie, simulque omnium sanctorum incurrat, nobisque pro hoc opere amoris dei et studio pietatis perfecta (perfecte) (maneat) eterna retributio. Et ut hoc uerius credatur, et diligentius conseruetur, manu nostra propria subter hoc confirmacimus preceptum, et sigillo nostro assignari inssimus.

Signum domni oltonio magni et inuiciissimi imperatorio augusti. Luitolifus cancellarius ad uicem Willelmi archicapellani recognoui. Data XIIII. kal. marci. Anno dominice incarnationiis. DCCCCLXVI. indictione. VIIII. Anno autem regui domni ottoniis. XXXI. Imperii uero. V. Actum nuinaga in dei nomine feliciter. Amen.

- . 109. Raifer Otto I., welcher ehebem auf Bitte feines Sohnes Liutolf beffen Tochter Mathilbis ben hof Gerengell im Brutterer Gaue in der Graffcaft bee Grafen Joold geschentt hatte, überweift nun nach beren Tobe benfelben, auf Unfteben feiner Gemablin Ubelheid und feines Sohnes, bei Konigs Otto, bem geistlichen Convente zu Effen. 906, ben 1. Marg.
 - C. In nomine sanctae et individuae trinitatis Otto divina favente elementia imperator augustus romanorum et francorum, quoniam regiae nel imperatoriae dignitatis officium esse constat, deo sauctisque eius monasteria nel loca construere, et semper auctoritatibus augeari et roborari, ideireo notum esse uolumus omnium fidelium uostrorum tam presentium scilicet quam et futurorum industriae, qualiter nos internentu dilectae conjugis nostrae adalheidis. filique carissimi nostri regis scilicet ottonia, pec non pro statu et incolumitate regni uel imperii nostri, ob spem etiam diuinae remunerationis monialibus die noctuque deo sanctisque eius martyribus, Cosmae, et Damiano famulantibus, donanimus curtem quae est sita in uilla ericaele, quam olim ob petitionem filii nostri liulalfi. filiae suae mathildi in proprium concessimus. Nunc uero post discessum uitae insius praeuotatis monialibus in astnithe deo sanctisque martiribus cosmae et damiano serulentibus, donauimus, tradidimus in comitatu hooldi comitis in pago borhlergo curtem praedictam scilicet ericseli cum omnibus appenditiis tam in mancipiis, quam et in aedificiis, curtilibus, terris, cultis, et incultis, uiis, et inuiis, exitibus, et reditibus, quaesitis, et inquirendis, pratis, pascuis, siluis, aguis, aguarumue decursibus, molendinis, mobilibus, et inmobilibus, seu cuiuscumque modi utilitatis ad nostrum ius habere uidebatur, cum omui integritate praedictis monialibus donauimus, et sub perpetua emunitatis tuitione esse uolunus nostrae, ita ut nullus noster judex, aut publicus fisci exactor, nec non josa abbatissa, nel aduocatus, uel alius aliquis praenominatam curtem ingredi audeat, aut fredas exigendas, aut paratas faciendas, uel hominibus praescripti monasterii inibi habitantibus distractionem ingerendi, uel aliudquid potestatis exercendi licentiam habeat, nisi moniales et praeposita quam sibi insae utilem et pecessariam habeant suis ut libuerit usibus adjunyat. Et ut hoc corroborationis nel auctoritatis postrae praeceptum, fixum, et immobile permaneat, cartam hanc conscribi, et anuli postri impressione signari iussimus, quam et manu propria subtus firmauimus.

Signam domni ottonis magni et inuictissimi imperatoris augusti. Liutolfius cancellarius ad uicem unilihelmi archicapellani recognoti. Data kalendas Martii, anno dominicae incarnationis. DCCCC.LX.VI. Indictione, VIIII, anno regni domni Ottonis. XXX.I. imperii autem. V. actum diuspargo quod uulgaliter dicimus Diusburg in domno feliciter amen.

110. Kaifer Otto I. schenkt ber von bem Grafen Wichmann erbaueten Stiftstirche zu Eiten bas Reichsgut, womit berfelbe in bem Territorium Urd und in den Grafichaften Rerdinclant und Hamelant belehnt war. — 968, ben 29. Juni.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Otto divina fauente clementia imperator augustus. Noverint omnes fideles nostri presentes scilicet et futuri, qualiter nos quasdam res nostri imperatorii inris, internentu dilectae

coniugis nostrae Adeleidae. et Theodorici uenerabilis Metensis ecclesiae episcopi. condonatimus ad quoddam monasterium sororum deo sacratarum, quod Wichmannus comes in littore reni in comitatu Hamelant, ciuus nomen loci Ellena, et a fundamento usque constructi, et religioso deo sacratarum collegio multis suarum opum facultatibus ditauit. Cuius meriti et nos participes fieri desiderantes contulimus eidem ecclesiae quicquid idem Wichmannus comes beneficii nos uero praedii in territorio Vrck in pago Salo habere uisi sumus in quibuscunque rebas fuisset, mancipiis utriusque sexus, acdificiis, terris, cultis et incultis, pratis, pascuis, siluis, aquis aquarumque decursibus, extiibus et reditibus, quaesitis et inquirendis. Ac quiequid praenominatus comes in comitatu Nerdischlant beneficii nos uero praedii ad eam diem habuimus. Quiequid item in comitatu Hamelant rerum fuit, aut prediorum aut ad fiscum pertinentium. Horum omnium usum et possessionem liberam collegio monasterii praenominati contulima concessimus, et constituimus ut abbatissa eius monasterii liberam deinceps habeat potestatem possidendi, dispensandi, et quicquid sibi collibitum fuerit, dummodo in res monasterii et sororum sit, inde faciendi. Et ut hoc auctoritatis nostrae praeceptum firmum et stabile permanent, hanc chartam conscribi et annuli nostri impressione signari lussimus quam et propria manna subtus firmauimus.

Signam donnii Ottonis magni et inuictissimi imperatoris augusti. Poppo cancellarius uice Huperti archicapellani. Data. III. kal. Iulii. anno dominicae incarnationis. DCCCCLXVIII. indictione. XI. Anno autem regni domni Ottonis. XXXIII. imperii uero. VII. Actum Pistoriae. in nomine domini iesu christi amen.

- 111. Erzhischof Gero von Coln weist bas erneuerte Alosters und Kirchengelaute gu Gerrebbeim und ichente bagu Landerei gu Gimmeredorf im Bonner-Gaue in der Graffdaft des Grafen Herimann, und gu Rhondorf im Auel. Gaue in der Graffdaft bes Grafen Golftio. 970, den 2. Januar.
- C. Si quid actum fuerit in catholica ecclesia memoria dignum, ad edificationem presentium ut perpetuo stabile perduret, credere, et astipulari debet cognitio futurorum, quapropter nouerint omnes, praesentes scilicet, et futuri. Qualiter ego in dei nomine. Gero coloniensis sedis gratia dei archiepiscopus, adueniens quendam locum episcopatus nostri. Gerichecheim dictum, moniales canonice deo gratias et religiose uiuentes, monasteriumque ex antiquo nouiter reaedificatum, absque sanctificatione insenimus, quarum deuotum, et in dei seruitio feruentem aninum, cerrentes ad eorum postulata locum templumque in quo diuina agerent solempnia dedicauimus, ipsaque die dedicationis ad subsidium uictus, quasdam res usui carum determinauimus, in pago Bonnense in comitatu. Herimami comitis in

lettere mit bem Zeugniffe bes ft. Sluyskon, Stabtfefreiare ju Arnbeim, vom 3. 1617 "bag fie aus einer befiegelten Pergamenthanbichrift im Bermapriam ber Arbiffin von Elten entnommen fep und mit berfetben völlig übereinftimme," perfeben ift. Bir haben bas unter 1. ermabnte Transfumt unferm Abbrude ju Grunbe gelegt, ba ce nicht nur bas altefte ift, fonbern auch in einem Rechteftreite megen ber Befigungen ju Urd, alfo einem Stiftungegute, von bem inftruirenben Richter und bem jugezogenen Rotar mit aller Gorafalt abgefaßt worben und bie mangelhaften ober unrichtigen Stellen auf Rechnung ber theilmeife erlofdenen Uridriften tommen. Es fep ihnen, fo beißt es in bem Processus, in ber Satriftei ber Stifteftree ein Raften, megu bie Dechantin einen , und bie Rufterin ben anberen Schluffel gehabt, angezeigt und aus bemfelben ein fleiner Roffer überreicht trorben , welcher bie vier Ottonifden Urfunden in Drigingl, Die Lotharide in einem Transfumt, Die bee Babfied Bietor (tV.) und Die bee Konige Abolph, worin auch bie Lotbarice eingerudt gemefen , enblich ein liber diversorum chronicorum, worin fich ebenfalle eine Abidvift jener Raiferlichen Urfunden befunden , enthalten babe. Die Urfunde Abolphe fep megen ber verblichenen Dinte und ber Bruche in ben galten nicht wohl leferlich gemefen, bod fonne man baraus eine ber in bem obenermabnten Tranbfumte ber Lotbariden Urfunde offengelaffenen Stellen ergangen, es muffe namlich am Coluffe berfelben nach ben Borten; consecrari maudauimas, weiter beißen; In proprios ecclesie unus de censu de. - * Der in ber vorberigen Rote ermabnte Proges betraf Die Befigungen bes Stifts auf ben Infeln Urd und Emelvirt in ber Guberfee , Sallant in ber Proving Dber 3ffel gegenüber. - ' Dit Urtunde bon 1250 in die b. Ioh, Evang, ante portam latinam überließ bas Stift bem Grafen foreng von holland terram que vocatur Neerdingerlandt cum omnibus pertinentiis, decimis, iurisdictione, hominibus u. f. w. für einen jährtichen Erdeanon von 25 Pfund Metrechter Denar, behielt jedech ben Canoniden ju Glien ibre bortigen Gefälle und fich felbft Die Giffe-Leduleute bafelbft bevor. Der oft rudftanbig gebliebene Canon marb gufent burch einen Beidius ber Ratbe ber Staaten von Bolland und Beffriedland bom 10. Rovember 1735 mieber geordnet; es beift barin, bag ber Canon megen ber pon bem Stift in Erbracht erbaltenen Stadt Racrben in bem Goopland zu entrichten fep.

uilla uel marca. Ingermarethorp territorium. I. et arpeanam. I. et iornales. V. In pago etiam Anelgone in comitatu Godefridi comitis in uilla uel marca Roonthorp territorium. I. cum. V. arpennis et. XII. iornalibus, et quicquid Ruotgerus prepositus in his pagis beneficiario inre possedit. et ut hace fidelius a successoribus nostris acta credantur litterarum astipulatione consignauimus. Si quis uero hace quae nos bono animo et fidelium nostrorum consilio disposuimus immutare uoluerit. fiant nouissima eius peiora prioribus. et tamen animus sapientum hace firma durare contendat, et insanae mentis hominem permutare non sinat.

Actum in praedicto loco IIII. nonas ianuarii anno incarnationis domini DCCCC.LXX. indictione. XIII. reguante pio ettone anno XXXV. imperii sui VIIII. in dei nomine. Signum domni Geronis archipresulis qui data sua hoc scripto firmanii. et auferre molientem uisu uoce anathematizauti. sign. Vuerini praepositi. sign. Adalbelmi. sign. Liutheri. sign. Reginhardi. sign. Duodonis. sign. Vothitrici. sign. Vizzonis. sign. Helmrici. sign. Adalberti. sign. Epponis. sign. Vuizzonis. sign. Rigdagi. sign. Gereonis. sign. Euremuini, sign. Duodonis. sign. Iconis. Ego Ruotbetas indignus ad uicem meginheri cancellarii seripsi hanc cartam.

112. Raifer Otto I. befidtigt ber Stiftblirde Elten bie von bem Grafen Bichmann berfelben geichenften Erbguter. — 970, ben 3. Muguft.

In nomine sanctae et inditiduae trinitatis. Olto diaina fauente clementia Romanorum imperator. Notum esse nolumus quod pro animae suae remedio Wichmannus comes in domino fidelis nostrae imperiali maiestati supplicanita per nostri praccepti paginam ad ecclesiam in honorem Saluatoris et sancti Viti martiris consecratam in monte qui dicitur Altina constructam et sanctimonialibus in codem loco deuote famulantibus concedere atque donare dignaremen. cuius petitioni propter diaituma morcem assensum praebentes ad ecclesiam Saluatoris et sancti im artiris in praedicto monte Altinensi constructam et sanctimonialibus in codem loco deo famulantibus ipsam hereditatem quam Wichmannus comes ipsis donanti per paginam nostri praecepti concedimus atque donanus, id excertem Helbund. 2 et Fornom. et Vicitubusen. et Embrich. et Hamanus. et Liemeracha. 4 et Rymharen. 5 et

[&]quot; S. bie Rote ju Rr. 110. - " Sier feblt eimas, vielleicht ul quandam suae bereditatis partem. - " Beltgon u. f. m. In ben Abichriften alter Urfunden find gemobnlich bie Ortonamen, weil bei ihnen ber Contert bas lefen nicht erleichtert, am unrichtigften gefchrieben, ja oft bis gur Untenntlichteit entfiellt. Gin Berumrathen nad abntich lautenben Driebenennungen tann bann fein befriedigenbes Ergebnist gemabren , wenn nicht ber Rachweis eines urfprunglichen Guterbefipes an folden Orten jur Geite fiebt. Bei ber nachfolgenben Ermittelung auf biefem Wege ift junachft eines befonbern Umftanbes ju ermabnen. Abeta. Die ameite Tochter bes Stiftere von Elten, batte, wie die Urfunde von Dito III. (f. Rr. 127) lebrt, Die von ihrem Bater obne ibre Buffimmung an bas Stift gemachte Schenfung angefochten, worauf endlich eine Theilnng und Abfindung ju Stande gefommen mar. Eften erhielt baber von mehrern bort genannten Gutern bie Balfte, beren anbere Balfte fpater jum Theil bem Bifchofe Meinwert von Paperborn, einem Sobne ber Abela, erbrechtlich (ex heroditate parentum) jugefallen mar und Die Diefer ber von ibm geftifteten Abrei Abbinghof fornfte. In ber beefälligen Urfunde bon 1031 (Falke trad. Corb. p. 458) werben u. I. Die Rirden fammt Behnten ju "Radincheim, Putten, Vorthusen, Tulen, Hafthi, Gamberen, Helleuue, Niuuela" genannt, woran auch Elten betbeiligt war. Bis jur Aufbebung biefes Stifts batte baffelbe eine mit Abbinghof gemeinichaftliche Lebn . Curie in ber Belau. Benben wir uns nun ju ben aufgeführten einzelnen Befigungen. Es ift naturtich anzunehmen, baf fich in ber Rabe bes abteiliden (vormals grafficen) Gipes auf bem Ettenberge, mabrideinlich ju Rieder Elten, ein gleichnamiger Daupthof befunden babe. Der burd bas nabe Stift begunftigte frube und flarte Unbau bes letteren Dries bat freilich bas Dafein eines folden haupthofes vermifcht, beffen Spuren gleichmobl in bem alten Bine, ber bon ben meiften Sausflatten und Grundftuden gu Rieber. Elten fortbauernd entrichtet wurde, noch ertennbar find. Der Eltenberg brift gwar bier Altina , aber in ber Urfunde bon 973 Eltenou, fo wie ber hof Heltoon in ber Urf. von 1129 Bitena genannt wirb. Der alte Stiftsbof Eltingen im Rirchfpiel Duven in ber Pomere burfte bemnach nicht bierunter ju verfteben, fondern unter bem folgenben Duven felbft begriffen und foater nach bem Stifte fo benannt morben fepn. - Bu Bielich befaß bas Stift ein altes Binegut, Bairnen genannt, welches bas oblae Fornon fepn mag. - Borthufen ift mobl Boortpupfen bei Duthum, wofelbft bas Stift Grundfilde befeffen. Borthuyfen bei Aprel gebort ju ben Gatern in ber Befan, G. Rr. 127. - Embrick ift bie Stadt Emmerich, und Hamma, ben Befigungen Bufolge, Cleverbamm. - ' Bon bem alten bofe Liemerscha fubrt ber Diftritt, bie Lomere, ben Ramen. Dafelbft ju Lathum befag bas Stift mehrere Bachtauter; bas Baus Lathum (Laotem) ift vielleicht ber alte Dof. - * Bynharen wird in ber Urf. von 996 wieber abgetreten; ce ift mabriceinlich bas beutige Rinberen in ber Duffel gwifden Cleve und Schentenichang.

Redineghem.¹ et Bingart.² et Grese. et Hosla. Thumna.³ Liendna. Leyla.⁴ Thornas. Thuli naenacheli.² et quaecunque in his quattor comitatibus sellicet. Heruesta. Famelga. Merime mirme. midage.º praedictus come Wichmannus habere uidebatur. siue a nobis illi datum liniset, et omnia quae praedictis uidentur pertinere cartibus eum ecclesiis. aedificiis. mancipiis, terris cultis et incultis. agris, campis, pascuis, pratis, siluis, aquis aquarumque decursibus. molendinis. molendinorumque locis, piscationibus, meastionibus, quaesitis et inquirendis, niis et innui possunt. jure legitimeque pertinentibus, ut iam praediximus ad praefatam ecclesiam Saluatoris et s. Viti martiris in praedicto monte Altinensi aedificatam et sanctimonialibus in codem loco deo deuotissime fanulanibus, quatemanlisus illas delectet omni tempore pro nobis atque stabilitate regni nostri misericordina domini attentisa evorare. Et ut hace auctoritas concessionis nostrae atque donationis firmior habeatur et per futura tempora a cunctis fidelibus sanctae del ecclesiae nostrisque praesentibus et fluturis uerius credatur atque diligentius conservatur. manu propria subscriptae aem firmaniums et annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum domni Ottonio magni et inuictissimi imperatoris augusti. Lugerus cancellarius ad uicem Roperti episcopi archicapellani recognoti et subscripsi. Data III. nonas Augusti, anno dominicae incarnationis. DCCCCLXX. indictione. XIII. anno regni serenissimi regis Ottonis. XXXV. imperii uero sui. VIIII. Actum in Apulea ad ciuitatem quae dicitum Bunit, in nomine domini nostri iesu christi. Amen.

113. Raifer Otto I. ichente bem Marienftifte ju Maden Die Abtei Chevremont mit allen ihren Befigungen. — 972, ben 1. August.

In nomine sancte et individue trinitatis. Otto diuini nutus providentia imperator augustus. Cum nostre exiga sublimitatis officium. omnigena nos consiliorum sollertia, ob regnorum status securo, gentiumque leges moderatim stabiliendas peruigilique sagacitatis consultu, maxime ecclesiasticas diuino cultu per orbem dialando structuras, pie salubriterque providendas enigitare, fidelium nostrorum tam presentium quam futurorum patefieri uolumus industria, qualiter memorie beatissime Karolua imperator augustus, eterne recompensationis proposito, cucim queadam aquir granis sed uuligari uocabulo, abba nuncupatum, quasi ab exordio erigere lataque facultate adeo agressus est sublimare, ut capellam ibidem miri decore artificii in honore saucte Marie matris domini nostri iesu christi construi fecisset. plurimisque locorum regalium prediis eiusdem honores, nec non clericorum hanc bearunatium catherum quas commodos perpetim subministraturis honestate ditaret, sedibusque imperatoriis locum enudem dignum extulisset. Ibi ipse in tumulo pausat. Quam etiam nos non minus del timore prospecto, ne paupertates isdem rebus ecclesiasticis quo labi inciperent, accedentem nostrorum serenitates temporum cerneremus, neque egestatis utilitate a proprie constitutionis origine permutata. in beneficiales seruitutes a quoquam successorum nostrorum donari ualeret. locupletari nostro quoque fulcimine cupientes abbatis(m) hinermant¹² uninersaliter uninersaliter discontinum controrum donari ualeret. locupletari nostro quoque fulcimine cupientes abbatis(m) hinermant¹² uninersaliter

socatar.m. nostra imperiali potentia ad ciusdem ecclesic fratrumque ibidem deo famulantium usus accumulatos cum omnibus appertinenciis legalibus riteque adherentibus condonare in perpetuo mansuram proprietatem donaniuma, scilicet cum utriusque sexus mancipiis, edificiis, terris, cultis et incultis, pratis, pascuis, siluis, inneis, aquarumue decursibus, molendinis, mobilibus, et immobilibus, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quesitis et acquirendis, ac cum omnibus iuste legaliterque illo pertinentibus. Insuper etiam iuris nostri legibus tam nobis quam cuuctis successorum nostrorum regulis imperatorum posteriatibus autoritates deceriamius, decretumque firmamus, ut deinceps de regum uel imperatorum capella, abbas eidem loco preficiendus eligatur. Idemque quicumque erit nnlla(s) ecclesie res sibi pronidendas, forinsecus aliquo usu deducêre presumat, sed infra communiter ad fratrum ceterorumque ibidem seruientium commoda necessaria retentet. Proponimus autem ad hec, ut nullus per eternas temporum successiones, rex uel imperator iam dictum locum cuique omnium in beneficium prestet, sed per se ut ab exordio in regum uel imperator iam dictum locum cuique omnium in beneficium prestet. Sed ut hec donatini auctoritas precepti nostri firmior stabiliorque (a) sancte dei ecclesic filiis perpetiim credatur, huius carte inscriptionem fieri, manuque propria subtus roboratam, anuli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum donnai Ottonie magni et inuictissimi imperatoris augusti. Wilcilliana notarius nice Rodberti archicancellarii subscripsi. Data, kal. augusti. Anno incarnationis donniinice, D.CCCC.L.XXII. Indictione, XV. Anno regni domni ottonis, XXXIII. Imperii anteni. XIII. Actum papie.

114. Raifer Otto II. befidtigt auf Anstehen bes Erzbifchofs Gero von Coin ben ber bortigen Rirche von Konig Ludwig geschenkten Bildbann. - 973, ben 25. Juli. 3

C. In nomine dei eterni et saluatoris domni nostri iesu christi. Otto ordinante digine majestatis clementia Imperator augustus, si seruorum dei et maxime presulum petitionibus quas pro ecclesiarum sibimet commissarum vtilitatibus suggerunt clementer assensum prebemus, eos promptiores ad nostre denocionis inclinamus obsequium et ex hoc eterni Regni gaudia nos incunctanter adipisci confidimus. Proinde nouerit cunctorum sancte dei ecclesie fideljum presentium scilicet et futurorum industria quod Gera sancte coloniensis ecclesie uenerandus archiepiscopus nostrani deprecatus est serenitatem ut quasdam res a lodoscico quondam Rege sancto petro colonie collatas et a natre nostro diue memorie Ottone Imperatore augusto sibi suisque successoribus roboratas secundum prioris precepti testimonium nostre quoque donationis munificentia corroboraremus. Cuius postulationi libentissimo fauore annuentes confirmamus precepti nostri auctoritate domno sancto Petro ad ecclesiam supramemoratam omnes bestias inter lice loca que subtus teneutur descripta et bannum et potestatem banui que super eas ad Regiam pertinuit potestatem gidelicet ut de uuisheim gia que prope miluchuuilere trans Ruram ad Aquisgrani tendit usque ad Ackaram flumen et deorsum sicut defluit in flumen Wurm et sicut Wurm decurrit usque ad viam que de Traiecto Coloniam ducit. Inde ad Glessike per candem uiam usque flumen Arnapham et sic sursum per cursum eins donec ad Wisheim iterum uiam usque designatam perueniat. 4 Omnes inquam bestias in siluis et piscationes id est in Salechenbruoche et burgina et ceteris locis que supranominatis terminis comprehensa sunt hoc est pesche et meribura, absque Gerbertston quod ad opus nostrum accesserit. Similiter sicut uia publica de Eckendary ad Moffendory et sie usque Renum flutium uersus Collenforst et omnes bestias in eo ad bannum super feras de Cottenforst deorsum per totam filam inter Arnapham et Renum usque ad ostia ubi confluunt à bestias

^{*} Die Abfgrift in bem alten Cartular enthält mehrer gleiter, Dier foll es vielleich beifen : consonare — decremmun. —
2. regum mis — 3 mis bem alten Coreceus missen, pag. 11. — 'Den Bonnehrit beigeribt allefeit alle stelle fliete. Der Bag, ber von Bifferebeim aus, bei Mariaweifer jenfelis der Aubr vorbei, nach Auchen führend, in den Paarfluß fallt, diesem abmarts bis in ben Burmfluß, festerem solgend bis wo ibn der Webe, von Andricht nach Celn fantiert, auf beien wier Gliech bis jur Centur auf aufmarb beierfelben ber wieder jum Bege and Biffereben. — 'Deleft zweiter Begie felb fin mit vor Jereftraße von Edenborf nach Aufmarborf bis jum Bein bem bem bem Bottensfuß, einem Glieb gin bei bei bei bei bei bei ber Beit bei gin bern Juliannenfluß.

scilicei id est ceruos et ceruas et bannum super eas cum populi consensu domno sancto Petro Colonie secundum prioris precepti auctoritatem nostra etiam liberalitate in proprium confirmatimus. Vnde hos nostre sublimitatis apices seri iussimus statuentes et enixius precipientes ut ab hodierna die in reliquum absque aliqua cuiuslibet calumpiiantis persone contradictione bestie de iamdictis locis et potestas banni in potestate sancti petri tranquilla dominatione consistat et loci illius rectoris arbitrio in omnibus disponantur atque custodiantur. Et ut hec nostre corroborationis auctoritas sirmiorem in dei nomine obtineat perpetue stabilitatis uigorem manu propria subter cam firmaninus et ut uerius credatur et a successoribus nostris diligentius obseruetur Sigilli nostri impressione inssimus insigniri.

Signum domni Ottonis inuictissimi imperatoris augusti. Data VIII. Kalendas Augusti. Anno domini incarnationis. DCCCC.LXXIII. Indictione I. anno Regni domni Ottonis XII. Imperii quinto. Actum Aquis.

115. Kaifer Otto II. beftdigt auf Die Bitte bes Grafen Bidmann und beffen Sochter, ber Achtiffin gu mabben und beffen Tochter atteit Elten, und verleiht berfelben bie Freiheit eine Achtiffin gu mabben und vollige Jummunitat. — 973, ben 14. Dezember.

In nomine sanctae et indissiduae trinitatis. Otto dinina fauente clementia Romanorum imperator augustus. Si locis deo dicatis nostrae imperialis potestatis beniuolentiam impenderimus, hoc nobis ad aeternae remunerationis praemia capescenda profuturum fore liquide credimus. Quapropter omnium fidelium nostrorum tam praesentium quam futurorum cognoscat industria. qualiter Wichmannus comes cum eins filia Lulgarda uenerabili abbatissu ecclesiae scilicet in honorem sancti Viti martiris christi constructae in loco qui dicitur Eltnon, quondam pii genitoris nostri in nostram attulere praesentiam scripta. in quibus continebatur quomodo praedictam ecclesiam ex eius beniuola concessione construxisset et suo praedio ad id quod eius grația de suo sibi concessisset, 2 praecatusque est mansuetudinem nostram ut eidem ecclesiae scripto nostro hoc confirmaremus eamque sub mondiburdii nostri defensione susciperemus. Nos uero ob amorem dei et remedium animae pii genitoris nostri caeterorumque nostrorum antecessorum, nec non et pro nostrae mercedis augmento paternos mores sequentes et benignitati eins consentientes, ita factum decreuimus. Suscepimus eam in eo tenore sub mondiburdio nostro quo etiam caetera monasteria. Quindenlingenburgh. Essendia uidelicet et Gandersem, ita ut dei ancillae inibi seruientes, cum consensu et conuenientia Traicctensis occlesiae episcopi, eligendi inter se abbatissam potestatem habeant concessimus. Ad hoc ergo inbemus ut nullus index publicus, nel quislibet ex indiciali potestate, in ecclesias aut loca. uel agros, seu reliquas possessiones iam dictae ecclesiae, quas nunc infra ditionem regni nostri legibus possidet. uel quae deinceps in iura eius dinina clementia noluerit augeri. ad causas indiciario more audiendas, uel freda exigenda, mansiones uel paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines ipsius ecclesiae contra rationem distringendos, nec ullas redibitiones nel inusitatas occasiones requirendas, ullo unquam tempore ingredi audeat. uel ea quae supra mentionata sunt, penitus exigere praesumat, nisi aduocatus quem abbatissa elegerit ad utilitatem eius et consororum ibi deo sanctoque Vito martiri christi famulantium. Quicquid uero fiscus noster exinde sperare potuerit aut thelonii de piscatione in pago Salon et in fluuio vala quod nulgari nomine habedola dicitur, totum nos pro aeterna remuneratione praedictae ecclesiae ad stipendia sanctimonialium in ea deo sanctoque Vito seruientium donauimus et largiti sumus. Et ipsa abbatissa cum omnibus rebus suis nostro fideliter pareat imperio, et

sub nostris consistat mondiburdio et defensione, quatenus ipsam sororesque einsdem loci pro nobis melius exorare delectet. Et hace ut nostrae concessionis anatoritas pleniorem in dei uomine obtineat firmitatem et a sanctae dei ecclesiae fidelibus nostrisque melius credatur et diligentius obseruetur, hoc praeseus praeceptum conscribi et anuuli nostri impressione sigillari iussimus, quam et propria manu subtus firmanimus.

Signum domni *Uttonis* imperatoris augusti. Williginus cancellarius ad uicem Roperti archicapellani recognoni.
Data. XVIIII. kal. Ianuarii. anno dominicae iucarnationis. DCCCLXXIII. indictione. II. anno uero regai domni
Ottonia XIII. imperii uero. XII. 'Actum Nouiomaai.

- 116. Kaifer Otto II., nachdem er ben Goelheren Erwich jum Abte von Cornelimunfter bestellt, bestätigt fur bie Julunft die von feinen Borgangern ben Gestlichen bafelbft verliebene Bable freiheit eines Abtes und bie Bestimmung, bas bie Abet unmittelbar bem Reichsoberhaupte untergeben sen und nicht zu Benefig verlieben werben foll. 974.
- C. In nomine sanctae et individuae triuitatis. Otto divina pronidente elementia imperator augustus. Omnium fidelium nostrorum petitiones, iuste et rationabiliter auribus nostrae screnitatis infusas oportet implere, presertim tamen eas quas pro utilitate aecclesiarum sibimet commissarum nobis suggerunt quia deum nobis iude remuneraturum promereri. eosque ob hoc denotiores ac promptiores in nostro permanere credimus obsequio. Quo circa nouerit omnium fidelium nostrorum praesentium scilicet ac futurorum industria, qualiter sauctae Indensis aecclesiae monachi nostram adenutes serenitatem nimium postulabant quod priuilegium sibi abbates inter se eligendi tam a piissimo genitore nostro quam a ceteris predecessoribus nostris regibus nel imperatoribus actenus concessum. nostrae renouationis auctoritate roboraremus. Quorum petitioni gratanter nos annuentes, deuotiusque ob id genitrici nostrae dilectissimae commonenti obsequentes, eo quod temporale commodum acternae remunerationis gratia diuina inspiratus illuminatione nibili penderat Erruicum illustrem nirum ante nominato prestituimus pastorem monasterio. Prinilegium etiam quod predecessorum nostrorum temporibus obtinuit per nostram corroborationis auctoritatem firmauimus. Ea quoque ratione ut ante dictum monasterium omnisque illa sancta familia uisi regiae uel imperiali potestati sub obseguio seruitutis subdereutur, negue benefitiario iure aliae cedere potestati. Post discessum uero prescripti abbatis Erunici si quis inter cos idoneus reperiretur, qui eis preesse ac prodesse sciret. secundum institutam normam eligere sibi liceret abbatem, nullaque potestas absque consensu et uoluntate eorum monachum quempiam ex quolibet monasterio in presignato monasterio pro aliqua occasione committeret, unde inpostmodum aliqua oriretur dissensio. Ut autem hoc nostrae auctoritatis preceptum nostris uel successorum nostrorum temporibus ad nostram eorumque auimae saluationem uigeat ac ratum per plurima annorum curricula inniolatumque obseruetur, manu propria subter firmantes, anuli nostri impressione decreuimus assignari.

Signum domni Ottonie magni et inuictissimi imperatoris augusti. Vuilliginus cancellarius uice Rodberti archicapellani recognoui. Data anno incarnationis domniu DCCCCLXXIIII. indictione I. anno regui domni Ottonis XIII. imperii. VI. actum Traiecto in domino feliciter amen.

- 117. Raifer Otto II. erneuert auf Bitte ber Mebtiffin Mathild von Effen Die Diefem Stifte von Otto I. ertbeilte Befidtigung feiner Besitungen, Rechte und Immunitaten. 974, ben 23, Juli.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Otto divina fauente elementia imperator augustus. Noverit omnium fidelium nostrorum industria. quod nenerabilis abbatissa mahthildis asnidensis monasterii a bonae memoriae

³ I frien VI. — 'Die Ind. I. und bie angagebenen Johre ber Regierung und best Raffertbaums merien auf bas 3, 973, we ber Raffer Beinnaden in 20 Herrecht gabenden. — With ben annichen Boeren mierteglet Raffer Obto III. ben Jabald ber vorliegenben Hetunke, indem er den Lauterician usenerabliem nieum jum Abte von Cortellunden befolkte: Signam nertil Ottona magnel et gloriosissmil imperatories august. Hildehaldus geisengas niece Willigiel archiepstopel recognosii. Dav. V. deus aprilis anno domin. incere. DCCCXCVII. Indictionec. X. Anno nero tertil Ottonis regal. XIII. imperii nutem et in. I. Action anguigenati feliciter annes. Bus bern Gartulat per Bibti, Ø. 33. — 'Straf. Str. 97, no en abb ie d'iffaruna et in. L'intenser.

Altfrido presule in honore sancti saluatoris suaeque dei genitricis, et uenerandorum Cosme et Damiani, martirum nec non et omnium sanctorum constructi nos adiit, postulaus ut inmunitate regia idem cenobium uti a predecessoribus nostris fuerat donatum et nos presentarie muniremus. Cuius uoto religiosi archipontificis Geronis, et nepotis nostri et aequiuoci Ottonis obtemperantes ceterorumque episcoporum ac comitum, electionis arbitrinm dum hoc necessitas exercit primo concedimus. Insuper et regum aliorumque dei fidelium traditiones illuc collatas guarum auctoritatis scripta deflagrato prefato monasterio ignis exeserat perpetua firmitate roboramus, uidelicet decimam omnem quae habetur inter duo flumina embiscara, et rura, a rivulo loatunia, et a molendino sconis usque ad locum lierihi, et leppera, quam eo uenerabilis archiepiscopus coloniensis aecclesiae Gundharius domni apostolici Nicolai, et coepiscoporum totiusque cleri consensu contulerat, excepta particula in loco Ruoldinghus quam eginhar! et eius coniux rihilt iure hereditario possiderunt, duas etiam uillas Hohemberg, Cassella a Lothario rege et a Ludounico cartem. I. Hucrithi. nuncupatam, et quicquid habuit in comitatu Ehberti et Cobbonis, tres insuper alias curtes. Holsto. Arachem. Herte. uictui sanctimonialium et a Kurolo curtem Vuodenesberg. nominatam regibus datas et curtem ab auo nostro Ottone duce Beki dictam illo traditam et a domuo genitore nostro Heinrico rege firmitudinis causa candem iterato tributam. Precipimus quoque ut nullus iudex publicus uel quislibet ex iudiciaria potestate in loca predicti monasterii quae uel nunc possidet nel quae deinceps in iure ipsius sancti loci uoluerit diuina pietas augeri, ad causas audiendas, uel freda, aut tributa aut coniectos aliquos exigendos, aut mansiones uel paratas faciendas aut fideiussores tollendos, aut homines istius aecclesiae restringendos, net ullas illicitas occasiones requirendas, nostris et futuris temporibus ingredi audeat, neque teloucum neque parafredos, uel ea que supra memorata sunt penitus exigere presumat, nemoque ad mallum convocandi homines eiusdem aecclesiae servos. litones uel liberos habeat potestatem, nisi aduocatus quem abbatissa ejusdem loci ad hoc opus delegerit, hoc regalitatis nostrac precepto manu firmato, et anuli nostri impressione insignito.

Signum domni Ottonis magni et inuiciistimi imperatoris angust. Viulligimus cancellarius uice Rodberti archicappellani notaui. Data. X. kal. augusti. anno incarnationis domini DCCCCLXXIIII. i indictione. I. anno regni domni Ottonis XIII. imperii. VI. actum aquingrami. in dei nomiue feliciter amen.

118. Raifer Otto II. verleibt, auf Unfteben feiner Gemablin Theophanu, dem Abre Folfmar von Berben das Martt: und Mungrecht in den Orten Ludingbaufen u. Berben. - 974, ben 19. Hug.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Otto dei fauente clementia imperator augustus. Si seruorum dei petitionibus quas pro accelesiarum sibimet conunissarum utilitatibus nobis sucuel dubio ad premia neterna capessenda liquido perducet. Unde notum esse uolumus presentibus scilicet et futuris, qualiter fidelis noster Folkmarus unerdinensis monasterii prouisor, cum interuentu dilectae coniugis nostrae Thecuphanu adiit celsitudinem nostram. postulans ut in duobus suis locis. id est Liudinghus. Uuerdinen forum et monetam sibi liceret aptare et facere. Huius rationabili ac iustae petitioni assensum prebentes. libenter postulata concedimus, et quicquid in eodem foro uel moneta publica ad ius nostrum perinet predictae ac dilectae coniugis nostrae rogatu. predicto monasterio firmiter donamus, et in perpetuum perdurare uolumus. Et ut haec traditio autoritatis nostrae. firma et inconuulsa permaneat, manu propria eam firmauimus, et anuli nostri in-pressione sigillari iussimus.

Signum donni Oltonis serenissimi imperatoris augusti. sutilgisus cancellarius ad uicem rodberts archicappellani notati. Data XIIII. kal. septembris. anno incarnationis domini DCCCC.I.XXIII. indictione II. anno regni domni ottonis XIII. imperii autem VII. Actum in arutit.

^{&#}x27; Mößte ber angegebenen 3nbietion und Regierungsjabre gemäß 973 beifen. Der Mebrud bei Falke, Codex trad. Corb. 333, welcher aus bem Deiginal entnommen fen foll, aber in jeder Zeile grobe Unrichtigfeiten enthält, bat, seltsamer Weile, das 3, 973 und B. 14. J. 7.

- 119. Raifer Otto II. erneuert auf Bitte bes Erzbischofs Berin von Coln ber Stiftefirche zu Gerresbeim bas Recht ber Bollerhebung bafelbft. 976, ben 12. April.
- C. In nonine sanctae et indiuiduae trinitatis. Otto diuina fauente clementia imperator augustus. Nouerint omnes fideles nostri praesentes scilicet e futuri. qualiter Unerinus dei gratia nenerabilis sanctae coloniensia aecclesiae archiepiscopus. Nostram adiit maiestatem, postulans quasdam res a progenitoribus nostris antiquitus dei ancilis, in sumptus cotidianos collatas renouari et restanrari inberemus, in comitatu uidelicet kerimanni deo indiuitus dos obse est thelouenum in gerrickechem ad aeclesiam sancti Vpoliti gerggii martiris ad uitualia monialium deo ibidem strennuae militantium. Eins uero petitioni annuentes iam dictum theloneum einsdem loci inibi perpetuo stabilitimus, et ut haer renouationis auctoritas firmior habeatur manu propria subtus eam firmauimus, et annii nostri impressione muniri iussimus.

Signum domni attonie inuictissimi imperatoris augusti. egbertus cancellarius ad uicem unilligisi archicappellani notaui. datum II. idus apprilis anno dominicae incarnationis DCCCC.LXXVL indictione IIII. anno uero regni domni ottonis XVL imperii. X. actum inglithikeim.

120. Ronig Otto III. besidtigt der Abtei Berden die ihr von Konig Arnulf verliehenen Privilegien.
— 985, den 8. August.

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Otto dei fanente clementia rex. Si seruorum dei petitionibus quas praectesiarum sibimet commissarum utilitatibus nobis suggesserint clementer annareimus. id nobis ad perpetuae beatitudinis premia promerenda liquido profuturum esse credimus. Unde omnibus sanctae dei accetesiae fidelibus, presentibus scilicet et futuris notum esse uolumus, quod fidelis noster unerimbraht. abba monasterii quod uocatur unerimbra insinuauit celsitudini nostrae, qualiter ——.\(^1\) Haec auctoritatis nostrae concessio, ut firmiorem in dei nomine optineat stabilitatem. manu propria eam firmaniumus et audi nostri inpressione sigilitari tiussimus.

Signum domni Ottonie serenissimi regis Hildibaldus episcopus et cancellarius ad uicem uuilgisi archicapellani notati. Data VI. idus augusti. anno dominicae lincarnationis DCCCLXXXV. indictione XIII. anno uero tercii ottonis regnantis secundo. Actum colonici, feliciter anne.

121. Anig Otto III. beftatigt ber Abiei Cornelimanfter Ummittelbarfeit, Babirecht eines Abtes, vollisig Immunitat, ben Behnten ihrer Galbufen fur bas hospital, Marft und Mange. — 985, ben 20. August.

In nomine sancte et individue trinitatis. Otto diuina fauente elementia rex. Onnium fidelium nostrorum petitiones iuste et rationabiliter auribus nostre serenitatis infusas oportet implere, presertim tamen eas quas pro utilitate ecdesiarum sibimet commissarum nobis suggerint quia deum nobis inde renumeratorem promereri liquide credimus. Quapropter nouerit omnium fidelium nostrorum presentium nec non et futurorum industria qualiter Funuicus Indensits coram nobis enerabilis abbas cum sibi subiecta cateruuta nostram adierunt postulantes regalitatem quod priuilegium sibi abbates inter se eligendi tam a piissimo', genitore nostro quam a ceteris predecessoribus nostris regibus uel imperatoribus actenus concessum nostre renouationis auctoritate roboraremus. Quorum petition gratanter nos annuentes deutoinsque ob il genitrici nostre dilectissime commonenti obsequentes priuilegium quod predecessorum nostrorum temporibus obtinuit per nostram corroborationis auctoritatem firmaniums, en uero ratione. Dost decessum uero ciusdem abbatis liceta eli secundum institutam normam sibi cligere abbatem inalaque potrestas:

Der folgende Bert ftimmt wortlich mit ber Urfunde Arnulfe überein, f. Rr. 76. - 3 Aus bem Cartular ber Abtel. C. 21.

absque consensu et uoluntate eorum monachum quempiam ex quolibet monasterio in presignato loco pro aliqua occasione constituat, unde in postmodum aliqua oriatur dissentio. Decreuinus quoque hoc preceptum conscribi per quod uolumus firmiterque inbemus ut nullus iudex publicus superioris aut inferioris ordinis rei publice procurator ad causas indicio more audiendas in cellulas, ecclesias, ant uillas, seu reliquas possessiones quas moderno tempore in quibuslibet provintiis, aut territoriis imperii postri possidet, uel deinceps in lure ipsius monasterii dinina pietas uoluerit augeri, ingredi presumat, nec freda, aut tributa nel mansiones aut paratas, aut theloneum ripaticum portaticum pontaticum salutaticum rotaticum pulueraticum, aut fideiussores tollere aut homines tam ingenuos quam seruos super terram istius monasterii commanentes distringere, nec ullas publicas functiones aut redibitiones uel illicitas occasiones requirere quibus in aligno idem monasterium sibigue subjecti aliquod iniuste patiantur incommodum nostris futurisque temporibus quisquam temerarius existat qui id faciendum illicitam sibi potestatem attribuere audeat sed liceat memorato abbati suisque successoribus omnes res predicti monasterit sine circa ipsum locum seu ubique lacentes culta et inculta sub immunitatis nostre defensione quieto ordine possidere. Et quiequid de rebus prememorati monasterii fiscus sperare poterat, totum nos pro eterna remuneratione predicto concedimus monasterio sicut et predecessores nostri. Decima uero omuis dominice culture ad usus fratrum pertinentis jubemus atque sanctimus ut perbennis temporibus ad portam monasterii in alimoniam pauperum atque hospitum detur. Cetera autem omnia ad stipendia monachorum ibidem deo famulantium proficiant in augmentis. Mercatum quoque ibidem habendum una propria cum moneta sicut a pio genitore nostro illis traditum comperimus. ita et nos domna Augusta genitrice nostra interpellante pro ipsis ad supplementum bereditario iure concedimus. quatenus ipsos seruos dei ingiter inibi deo desernientes pro pobis et stabilitate regni nostri a deo nobis collati eiusque misericordia per immensum couseruandi, jugiter misericordiam dei exorare dilectet. Et nt bec auctoritas nostris futurisque temporibus domino protegente ualeat inconuulsa manere manu propria nostra subter firmauimus annuloque nostro corroborari precepimus.

Signum domni Ottoria gloriosissimi regis. Hiddibaldus episcopus et cancellarius nice unilligici archicapellani natu. Data XIII. kal. septembris, anno dominice incarnationis DCCCLIXXXV, indictione XIII. anno nero regni tertii Ottonis secundo. Actum Nouimaggi feliciter in dei nomine amen.

- 122. Ronig Otto III. verleiht bem von bem Ebelberrn Megingog und beffen Gemahlin Gerbirg geftifteten und ibm übergebenen Frauenflofter Bilich Immunitalt nach bem Borbilbe ber- Alofter Dueblinburg, Ganberbeim und Cffen, und bas Recht ben Bogten und bie Aebtiffin zu wahlen. 987, ben 18. Januar.
- C. In nomine sanctae et indiuduae triuitatis. Ollo diuinae largitatis munere rex. Onnis fădelium nostrorum cuiuscumque conditionis cetus quocumque locorum situs. pro maioris auctoritatis causa cognoscat. qualiter quidam nobilis uir nomine megingoz cum religiosa coniuge sua gerbirga nostram presentiam adierunt. et quodidam monasterium, quod de proprio patrimonio suo, pro țerru nite premio, et memoria sui in isto seculo, iam prius pii patris mostri ottonis imperatoris augusti auctoritatis consensu. în loco, qui uilihe dicitur construxerunt, în nostras manus tradiderunt rogantes, pro Illius loci stabilitate et defensione de omni seculari seruitio illud nostra regali potentia liberari, ac muniri, quorum piis petitionibus assentientes. et consilium carissime nostrae gentierieis lheophamu imperatricis auguste, et principum nostrorum complurium. zuiligisi indelicte sanctae magonitacensis accelesie archiepiscopi, ac gisilharii magadaburgensis ecelesie archiepiscopi, hildibaldi sancte vuormacensis ecelesie episcopi, notabarii sancte leodicensis ecelesie episcopi, et adalberonis sancte vuirdunensis ecelesie episcopi, henrici. Ciunonis. Théidrici, ducum, et aliorum plurimorum comitum ac iudicum initantes. ad legues et an regularem ordinere eterorum monasteriorum in nostro regno degentium, seilicet quilingeburg. Ganderesheim. Asnithe, libertatem iledimus, et ab omni inquietudine secularis districtionis lugo absolumus, ca ratione it nullus episcopus, comes, iudee, ant aduocatus in exequendis causis. idem aut illius loci seculos strigere el aliquod servitium inde exigere.

memorate ecclesie prediis agere aliquam potestatem habeant, nisi que diuina sunt, et quantum ipsius loci abbatisae placeat, et ut sorores sancte congregationis inibi deo militantes, in futura tempora in libreo arbitrio habeant, quem adbatisaem inter se eligant, maxime si in illius boni utir et matoros supradicte, quorum bona uoluntate ille locus diuino mancipatur seruitio parentela, ad id officium idonea inueniatur, sin antem alias queratur. Et ut hee nostre donationis libertas firma stabilisque permanent, hoe priudiegium inde conscriptum nostri sigilfi impressione iussinus propria subternotando manu corroborari.

Signam domini Ottonic inuictissimi regis. Hildibaldus episcopus et cancellarius nice Unilligiai archicapellani notani. Data XV. kal, februarii, anno dominice incarnationis. DCCCCLXXXVII. indictione XV. anno autem tercii ottonis regnantis. IIII. actum andermacha in christo feliciter amen.

- 123. Erzbifchof Everger von Coln ichentt ber Abtei St. Martin bafelbit die Frohnhofe zu Rodenfirchen, Rittard und Bitmingen; feine Besthungen zu Bifferebeim und Sich; Die Rirchen zu
 Coller, Beig und Flittard, und die Marftgefalle und hauszinfen in einem bezeichneten Bezirfe
 ber Stadt. 989.
- C. In nomine domini nostri leau Christi. Omnim auribus patescat tam presentium quam flutrorum quomodo que. Euergerus dituina miseratione coloniensium archiepiscopus fluente et consentiente serenissimo tertio Ottone imperatore. ad monasterium sancti Martini in usus monachorum ibidem deo fanultantium: cutres dominicatas in Badenkyrickon. et Eliterthe. eum piscatione reni in tractibus et iusticia que dicitur ban. pro remedio anime meç condonanti insuper quiquid in uillis unicerskeim et Aschs habebam funditus mancipauti. Acectesias quoque tres in Sellere. et aliam. in suitsee. tertiam in flicterthe, insuper in urbo Coloniensi macellum onne. et areas a porta frumenti usque ad occidentalem murum ciuitatis. et iterum a porta fori usque ad murum reni dedi. Al leuigandam quoque prefeiti monasterii maximan paupertatem et fratrum inopiam, currem meam domnicatam in suimninge cum quindecim mansibus et quicquid terre uel uinearum ibi habui, sancto Martino et prefeitis fratribus condonaui, ac decimam huius curtis que pertinebat ad monasterium sancti Urictoris cum parte nostre decime que in resus fuit commutatu. et sei totum fratribus firmum aptatui. Et ut leç en perepetum tenaciter hercent, et absque ulla contradictione inconsulsa permanerent sub anathematis timore stabiliui. Si quis de his supradictis absque consensu abbatis monasterii pretitualti se intromiserit et elemosinam nostram irritam fecerit, eterne dampuationi se manci-pandum sciat, nini salubiriter peniteat.

Actum Colonie feliciter dominice incarnationis anno. DCCCCLXXX nono, indictione secunda,

- 124. Ronig Otto III. bestätigt bem Stiffte Gfen, auf Bitte seiner Richte, ber Aebtiffin Matthild und Dermittelung beb Ergbischoff Bulligie von Maing, bad Recht ber freien Babl einer Aebtiffin und überhaupt die volllag Immunitat, — 993, ben 5. Kebruar.
- C. In nomine sanctae et indinidune trinitatis. Otto dinina fauente elementia rex. Cam omnis ordo spiritualis ac saccularis pendeat in dinino arbitrio, regine tannen et Imperatoriae dignitati bene connenia, quantum ad suutm ins pertinet, pro aeterne mercedia retributione, monasteriorum reginina caute premeditari. Quapropter onninum fidelium nostrorum tam presentium quam et faturorum pie deuotioni pateat, qualiter cara neptis nostra mathhill attnidensis ecclesir, uenerabilis abhatissa. nostris obtutibus monstrauit precepta predecessorum nostrorum, regum nidelicet et imperatorum, in quibus continebatur quomodo ipsi sanctimonivibus in prefato loco deo seruientibas, suis pro remedio animarum suarum preceptionibus concederati inter se eligendi abbatissam, quotienscumque morali necessitate intercipiente usus et opus exigeret, omnesque rea el loca da prelibatam ecclesiam pertinentia sub sue immunitatie

[.] Aus bem Driginal in bem Ballrafiden Dufeum ju Coln.

tuitione preceptiua auctoritate concluderent. Pro rei tamen firmitate rogauit celsitudinem nostram ut nos denuo idipsum faceremus. Eius uero pie petitioni inprimis ob interuentum fidelis nostri ruilligisi scilicet mogontine ecclesie honorandi archipresulis, tum etiam ob uotum ipsius dilecte neptis benignum assensum prebentes reuerendis sanctimonialibus diuinas laudes in prescripto loco astnide uocato die nocteque agentibus pro redemptione animarum parentum nostrorum, simul quoque pro nostra salute hoc nostre auctoritatis regio donatiuo eligende inter se abbatissae quam dignam ad hunc honorem accipiendum in sua congregatione preuiderint dum mors priorem preoccubabit, munus, gratiam, et licentiam concedimus, et omnes insuper res a regibus uel imperatoribus aut ab aliis religiosis personis maioribus seu minoribus eidem ecclesie collatas et traditas, omniaque loca uicis et uillis, siluis, et aliis uteusilibus illuc pertinentia qualicumque terra uel regione sint sita, et que dinina pietas ad candem ecclesiam donare adhuc nolnerit, simul cum omni familia illuc aspiciente sub nostre tuitionis munimen tollimus, atque cum hoc nostre dominationis precepto iuxta morem antecessorum nostrorum nouiter confirmanus. Ad haec etiam precipimus firmiter regia potestate ut nullus iudex publicus uel quislibet ex iudiciaria potestate in loca predicti monasterii. que uel nune possidet uel que deinceps in ius ipsius sancti loci dinina pietas uoluerit augeri. nostris et futuris temporibus ingredi audeat, ad causas audiendas, uel freda aut tributa, seu coniectos aliquos exigendos. aut mansiones, uel paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines ipsius ecclesie stringendos, nec ullas occasiones illicitas requirendas, neque teloneum, siue parafredos, in aliquibus locis ab ipsis hominibus exigere presumat, nemoque potestatem habeat homines eiusdem ecclesie seruos, litos, nel liberos, ad mallum connocandi. nisi aduocatus quem abbatissa ciusdem loci ad hoc opus elegerit. Et ut hoc perpetualiter firmum habeaturiussimus hoc preceptum inde conscribi. nostroque sigillo signatum, manu propria subtus corroboranimus,

Signum domni Ottonia gloriosissimi regis. Itidibaldus episcopus et cancellarius uice unilligiai archiepiscopi recognoni. Data nonas februarii. anno dominice incarnationis DCCCCXCIII. indictione VI. anno autem tertii ottonis regnantis decimo. Actum astniide feliciter amen.

125. König Otto III. gewährt ber Abtei Berben bas Recht, ihre Bogte zu mablen und wieder zu entlaffen. — 994, ben 9. October. 1

In nomine sanctae et indiciduae trinitatis. Otto dicina facente clementia rex. Si sercorum dei petitionibus quas pro ecclesiarum sibimet commissarum utilitatibus nobis insinuanerint clementer annuerimus, id nobis ad perpetuae beatitudinis premia promerenda liquido profuturum esse credimus. Quapropter omnium fidelium nostrorum cognoscat industria, quod fidelis noster Werinbraht abba monasterii Werthinensis insinuauit celsitudini nostrae. qualiter ipsum monachorum cenobium sibi commissum a beatae memoriae sancto Liudgero episcopo in propria eius hereditate suerit constructum monachisque contraditum, et gloriosissimorum regum. Luthounici magni regis Caroli filli et successorum eins. pro eterna ipsorum omnisque generis corum memoria, defensione et tuitione hactenus fuerit conservatum. Quam ob rem nostram imploravit clementiam ut sibi per omnem abbatiam illi a nobis concessam aduocatos pro monasterialis utilitatis causa disponere et ordinare nostra permitteretur auctoritate. Cuius rationabili et iustae petitioni assensum prebentes concessimus, proprietates monasterii quod in Werthina situm est, per aduocatos quos abbas antedicti monasterii elegerit, hac presenti auctoritate statuere et ordinare, et ne qua indiciaria dignitas eis obsistere ullo modo presumat. Si anten aliquis de aduocatis inutiliter res monasterii tractauerit. et aliis aduocatis locum aduocaturae nolucrit enacuare. et ad regiam dignitatem in longum tractando peruenerit, non solum in illius defectu occurrimus, uerum etiam nostrae dignitatis gratiam perdere non dubitet, Haec auctoritatis concessio ut presentibus et futuris temporibus a cunctis fidelibus uerius credatur. manu propria eam firmanimus et annuli nostri impressione signari inssimus.

Signum domni Ottonis serenissimi et iunictissimi regis. Hildibaldus episcopus et cancellarius nice Willigisi archicancellarii recognoni. Anno dominicae incarnationis DCCCC.XC.IIII. indictione. VII. Idus Octobris. Anno autem tertii Ottonis regnantis. XI. Actum Ymilena.

¹ Mus Gelenit farrag. dipl. tv. 11.

- 126. Pabst Gregor V. bestätigt auf die Bitte ber Bifchofe Silbibald von Worms und Notger von Lutich bas von bem Grafen Megingog und bessen verflorbenen Gutin Gerburg zu Bilich in ber Graffchaft bes Pfalgarafen Herimann im Auslgaue gestiftete Frauenkloster, ftellt babfelbe unmittelbar unter ben pabstlichen Stubl und ertheilt ihm die Freiheit eine Aebtissin zu wählen und über seine Bestissungen zu versagen. 996, ben 24. Mai.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Gregorius qui et Bruno. sanctae catholice et apostolicae romanae ecclesiae gratia dei episcopus. Desiderium quod ad religiosom propositum et sanctorum locorum stabilitatem pertinere monstratur, sine aliqua et deo auctore dilatione perficiendum, et quotiens in quibusdam sanctae ecclesiae utilitatibus nel commodis. noster assensus et solitum apostolicae auctoritatis exposcitur praesidium, ultro benignitatis intuitu nos®conuenit subuenire, et ratum propositum pro integra securitate ex ratione solidare, ut ex hoc sanctorum ueneratio locorum salus et indemnitas profligatur, et nobis quoque lucri potissimum premium a conditore omnium deo in sidereis arcibus prescribatur. Rogantibus igitur fidelibus hildibaldo uidelicet vuormacensi episcopo, et nolgero aecclesiae leodicensis antistite, immo nostram renerentiam humiliter implorantibus, quoddam monasterium ancillarum dei in honore sanctorum martirum cornelii et cipriani a comite megingozo diucque memoriae coniuge eius gerburga nouiter constructum. nec non in comitatu herimanni palalini comitis episcopatu nero euergeri coloniensis archiepiscopi. pago autem qualquue, in loco filiche situm, cui moderno tempore abbatissa religiosi nominis azela quae ei prima praeesse uidetur, et sicut certo eorum relatu didicimus regie domni ottonis tercii modo imperatoris potestati 'atque munificentiae presentibus auia uidelicet sua adalheida et matre sua lheophanu imperatricibus augustis anlernaco traditum, apostolicae auctoritatis serie praefato domno imperatore ottone succurrente municimus, atque priuilegiis sanctae romane sedis eo tenore decorauimus, quatinus prescriptum monasterium nullius alterius umquam aecclesiae siue alicuius persone dignitati deinceps summittatur sed prout abbatissae prefati monasterii quecumque fuerit uideatur. locus ad regulam sancti benedicti disponatur. monache inserantur. habentes nidelicet potestatem, et apostolicam sub anathemate si quis huic sententiae contraierit concessionem, et abbatissam si quando opus fuerit eligendi, et ceteris utilitatibus aecclesiae prout facultas fuerit prouidendi, et noluntas disponendi. Quapropter ut in exoluendis inibi deo laudibus mora nulla proueniat, sed potius diuina placetur ancillarum dei conatu clementia. possitque hoc quod a nobis iusta deliberatione decretum est, futuris inconsulse permanere temporibus. nostram manuscriptionem pro confirmatione subjectmus, simulque primatum qui huic titulo corroborando interfuere signa et nomina notari precepimus,

Scriptum per manus Petri regionarii. notarii et scriniarii sanctare romane acclesiae in mense maio. et indictione VIIII. G. manu gregorii pape beneualete. † Otto tercius dei gratia imperator augustus sign. † Vuilligisus mogontimus archiepiscopus sign. † Hildibaldus vuormacensis episcopus precepti autor sign. † Vuideraldus argentinensis episcopus sign. † Ruoppertus spirensis episcopus sign. † Notgerus leodicensis episcopus sign. † Hilmi verdunensis episcopus sign. † Lanpertus constantiensis episcopus sign. † Gotiscalcus firsingensis episcopus sign. † Cristianus patautensis episcopus sign.

Anno incarnationis dominicae DCCCCXCVI. indictione VIIII. anno pontificatus domni gregorii summi pontificis et uninersalis quinti papae in sacratissima sede beati petri apostoli primo. Regni uero domni Ottonis tercii anno XIII. imperii autem. I. mense maio. VIIII. kalendas iunii. Actum rome feliciter.

127. faifer Sito III. ichlichtet ben langen Streit wegen ber von Abela, ber gweiten Tochter bes Grafen Bidmann, und von beren Gatten, Grafen Balberich, erhobenen Erbanfpruche an bie Siffungsguter ber Abei Eften. — 996, ben 18. Dezember.

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Otto diuina fauente clementia Romanorum imperator augustus. Si loca uel monasteria a religiosis personis ac deo deuotis constructa nostra imperiali auctoritate corroborare conamur.

^{&#}x27; G. bie Rote ju Rr. 110.

hoc procul dubio et ad praesentis nostri regni statum, et ad aeternae beatitudinis praemium nobis profuturum fore credimus. Quapropter omnibus in christo fidelibus nostris, scilicet praesentibus et futuris, notum esse uolumus. quomodo temporibus aui nostri piae memoriae, domni Ottonis imperatoris augusti, Wichmannus comes pro animae suae remedio, suorumque parentum, in quodam loco Altenis dicto, monasterium et sanctimonialium congregationem in honorem domini nostri jesu christi et sancti Viti, amplifico henienitatis conamine construxit, nec non magnam certae proprietalis suae partem, cuius nomina infra tenentur, simul et beneficii quod dilectus auus noster primum ei concessit in beneficium, postea pro seruitute sedula sibi condonauit in proprium, ad idipsum licenter contradidit monasterium, suanique ipsius filiam nomine Lulgardam caeteris monialibus praeconstituit abbatissam. Succedente uero tempore cum idem Wichmannus comes semet ad uesperas mortis inclinasset, penitusque naturae concessisset, altera suae procreationis filia nomine Adela quandam proprietatis iam traditae partem exposcens. dicensque quod pater eins, secundom saxonicam legem, absque eins consensu et licentia nullam potuisset facere traditionem, totam patris sui donationem perduxit in errorem. Hujus itaque seditionis perturbatio usque ad tempus dilecti patris nostri perdurabat, ipseque noster caritatiuus pater eandem contentionis cladem extinguere pro uiribus insudabat et hoc quoad ipse uitam finiuit, minime ad unguem usque perduxit. Exacto autem longi temporis interuallo, cum ciusdem monasterii abbatissa, praetitulati uidelicet Wichmanni filia, uniuersae carnis uiam tunc intraret, aliaque in ipsius locum imperialis nostrae potestatis iure accederet, in palatio nostro quod dicitur Nouimagio, nostrum iussimus feri colloquium, ibique saltem huiuscemodi seditionis fecimus finem. Baldericus enim praedictae maritus Adelae pro nostra uoluntate, exhortatione simul et petitione, idipsum monasterium sua propria suaeque conjugis manu, in nostrum publice contradidit mondiburdium, et sicut mos est laicorum, cum festuca ab eodem semet exuit praedio. ea ratione, ut nos nostro regali imperio ac descriptionis praecepto tale libertatis arbitrium eidem monasterio perpetualiter condonaremus, quale caeteras monialium congregationes, uidelicet Essendiac, Quidenlingenburgh, et Gandersem habere cognouimus. Insuper Baldericus omnia eiusdem monasterii praedia, quae prior abbatissa duntaxat in sua habuit potestate et inuestitura, ad reliquias sancti Viti in praesentia nostra nostrorumque plurimorum fidelium concessit, radicitusque contradidit, quorum nomina hic sunt inscripta. Heltnon. Furnon. Voerthusen. cum omnibus utilitatibus ad ea loca iuste et rite pertinentibus. Embrica media pars aeque dinisa. in Hamme media pars, Arnhem media pars. Redincakem media pars, Appel Ternika media pars. Heruelt dimidia pars. Lienden dimidia pars. Thule dimidia pars. Malsme dimidia pars. Brummen dimidia pars. Olbruch dimidia pars. Rhate dimidia pars. Hunnippe dimidia pars. Thelden dimidia pars. Triendum dimidia pars. Putten in loco construct. dimidia pars.

¹ Ueber bie bieber genannten Orte f. bie Rote 3, 6, 9 und to ju Rr. 112. Das Stift befag ben Gt. Biti-Dof por Arnbeim. Das mit bem nachfolgenden Appol Tornika nur Gin Drt bezeichnet merbe, zeigt bas einem jeben nachfolgenbe media pars; baber man auf Appelborn in ber Belau folos. Allein ber alte haupthof bes Grifts in ber Belan ift Appel. Gin uns vorliegenbes Pofgerichteprotofoll lautet: Dit nyn die eygen volschuldige hoffhorige gudor der Abdien van Elten gehorende in den hoff to Appell, in den kersspelen Nykercken, Putten, Vorthuisen und Ermel gelegen, und woe die besitter - mit der - - Abdisa - van deu missbruick mit upruckungen, frykolpen und sunst verdraigen syn voir und in den hoffgerichte dat oir ganden hebben doin halden in denn hoff the Appell in oir gnaden presentle, im Jair - duisent viffhundert acht unnd taestich, den sostienden duch Octobris angninde. In ben Pachtbriefen über biefen, fiets in Jahrpacht verliebenen, fof aus bem 16. Jahrhunbert werben bem Bachter vericiebene Lieferungen und Dienfte fur bie Aebriffin, weun fie ibre Bobnung auf bem Dofe begiebt, auferlegt; zwei Arpfelbaumgarten find ihr fiete borbebalten. Hebrigens lag ber großere Theil ber Lanberei biefes Bofes in bem "Appelter broicke", bief ift vielleicht ber urfprungliche, in Appeller-nika verberbte Rame. Bervelt in ber Rieberbetau. Malime ift ber Stiftspachthof Ralfum in ber herrlichteif Diebam in ber Graficaft Berge. 3m Rirchfpiel Brummen, Butpben gegenüber, befag bie Abtei, neben mehrern Gutern, ben alten Ct. Biti-Dof ju Brummen. Olbruch ift bie Banericaft Dibergen im Richteramt Doreburg; Die Stadt Doesburg batte bem Stifte einen Cauon von bem Lande ju Olberich ju gablen. Rhate ift mabrideinlich ber von bem Stift befeffene Dof Naede, fpater Ruedenberg im Amte Steenber im Landbroftenamt Butphen. Hunnippe ift Donnepe oberbalb Deventer. Thelden, Delben bei Borben im Burpben'ichen, Triendum dimidia pars. Patten in loco construct. Das lette Bort ift eine Abfurjung, Die ber alte Abidreiber nicht aufgeloft, weil er nicht wußte, worauf er bas Bort begieben follte. In ber Urfunde von 1129 (1134) lautet biefe Stelle; Triendum dimidia. ecclosine Putte in loco constructae pars media. Putten ift bieroben bei bem Dofe Appel und in ber Rote 3 ju Rr. 112 icon ermabnt worben; Elten befag bort 3chuten, aber Abbunghof bas Batronat. Triendum ift nicht nachzumeifen.

Ad hace quatuor partes foresti. Steenrewalt. Moffet. Wickeimulo. et Suboirt. 1 in his quatuor forestis ceruum et ceruam uenandi nullus habeat licentiam, nisi uerbo et consensu abbatissae, et si ceruus et cerua de his effugiat forestis, cos in alias siluas sequi sit licentia abbatissae nunciis, et in foresto in quo Eltena est constructa singulis annis inter ceruos et ceruas duodecim ferae tribuantur abbatissae. Ut autem huius traditionis donatio firma et inconsulsa permaneat, posterior abbatissa nomine Lutgarda 2 praelibatae Adelae maritatae quatuor curtes nomine Rynhare. Helikanbeli. Linthusen. Reclo. cum omnibus utensilibus ad ea pertinentibus in proprium tradendo ad ea 3 recompensauit, quatenus post hoc sicut praediximus pacis et amicitiae pignus eo permaneat tenacius. Hanc igitur idem Baldericus retraditionem grate et hilari fronte recepit, nec non de fidelium nostrorum, scilicet Williqisi archiepiscopi. Hildebaldi episcopi. et Heggebordi marchionis. caeterorumque multorum fidelium consilio. sicut idem Baldericus donando postulauit, eidem monasterio potestatiue concessimus, ut amodo sicut caetera monasteria supradicta libero perenniter perfruatur arbitrio. Praeter haec quicquid praedii diuus imperator semper angustus Wichmann in proprium donauit, praecipne quae dicuntur in Nardincklant. Urck. Barbuogot. Otwines. 4 praedia. Insuper in Frisonibus quicquid abbatissa in quatuor comitatibus uidelicet Hunesco. Fualgo. Merme, Micheta. tributaria munificentia aui nostri recepisset, nos nostrae descriptionis praecepto ad utilitatem abbatissae et sororum ibidem deo sanctoque Vito famulantium largimur et concedimus, cum omnibus utilitatibus in supradicta sicut et in ista proprietate, areis, aedificiis, terrisque cultis et incultis, agris, pratis, campis, piscinis, siluis, piscationibus, molendinis, ecclesiis, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis, cunctisque appendiciis quae dici possunt, nec non fiscum et telonenm de piscatione in pago Salon et in fluujo Isla, quod milgari nomine Hachdol 6 dieunt, et quod dilectus genitor noster eidem monasterio concessit, eodem modo pro acterna remuneratione nos contradimus. Et nos adhuc uolumus, nostro imperialique praecepto cunctis nostris in christo fidelibus firmiter jubemus, ut in codem monasterio, uel locis ad id pertinentibus, nullus dux, comes, uel uicecomes, nullus marchio, nel quislibet schuidatio, uel alia iudiciaria persona, ullum habeat placitum, nec parafredos, nec paratas faciendas, nec aliquod exigatur seruile seruitium, prius quam? eiusdem abbatissae seruus, in cuiuscumque habitet comitatu. alterius comitis non eat (ad) placitum, sed ad eius solummodo quemcunque abbatissa sibimet eligere uelit aduocatum. Ceterum pro animae nostrae explaculo eidem largiti sumus monasterio ut post haec perpetualiter cum ciusdem monasterii abbatissa morbo consumpta moriatur, sanctimoniales inter se unam quamcunque ueliut simul cum consensu Traiectensis episcopi. in cuius positae sunt diocesi. absque mortalium omnium contradictione licenter eligent. Et ut huius monasterii status ab aduersariorum omnium incursione maneat intactus, sicut Wichmannus comes instituit, de eodem monasterio ad limina sancti Petri principis apostolorum Romam argenti quotannis libra deferatur. Postremo ipsa uidelicet abbatissa cum omnibus rebus suis nostro semper pareat imperio. et sub nostro consistat mondiburdio. quatenus ipsam sororesque eius pro nobis lugiter exorare melius delectet. Et ut haec nostrae concessionis auctoritas obtineat firmitatem et a sanctae dei ecclesiae fidelibus nostrisque melius credatur et diligentius obseruetur, hoe praesens praeceptum conscribi et annull nostri impressione sigillari iussimus, quod et propria manu subtus firmanimus.

Signam domni Otlonis imperatoris augusti. Hildobaldus episcopus cancellarius nice Willigiri archiepiscopi gonoul. Data. XV. kal. Ianuarii. anno dominicae incarnationis, DCCCCXCVI. indictione. X. anno autem tertii Ottonis regnantis . . . imperii uero, III. ¹ Actum in palatio Nouiomagi. Amen.

- 128. Raifer Otto III. ichentt auf Bitte ber Mebtiffin Mathilbie, seiner Blutdverwandten, bem Rlofter Gffen ben Ort Bruggiften im Gaue Aringon mit ben jugeborigen Billen im Gaue Gubingon. — 997, ben 18. Avril
- C. În nomine sanctae et individuae trinitatis Olto divina fauente elementia romanorum imperator augustus. nouerit onnium fidelium nostrorum tam praesentium quam et futurorum industria qualiter nos pro remedio animę nostrę parentumque nostrorum nec non ob petitionem dilectę consanguineę nostre mathidia uenerabilis abbatisse, quendam nostrę proprietatis locum Bruggitiem³ nominatum. in pago aringon et in cominta Rodegeri comitis situm. dedimus ad monasterium in honore sanctorum martyrum cosmae et damiani in asside constructum. cuius regiminis predicta abbatissa tune gerebat dominatum. cum utilis ad eundem locum pertinentibus. Ita nominatis Hemmendorp. Ledi. Bantanon in pago gudingon dicto sitis. atque idipsum predium cum omnibus suis pertinentibo ce est in mancipiis utriusque sexus, areis, aedificiis. terris cultis et incultis. agris, pratis, campis, pascuis, siluis, aquis aquarumue decursibus, piscationibus. molendinis, utiis et inulis. extitibus et reditibus, cunctique aliis appeadiciis que adhue dici possunt predicto monasterio in proprium traditimus. Ea nidelicet ratione, ut predicta nostra consanguinea et omnes postinie in ecodem loco illi succedentes. ad usum puellarum in prefato masterio deo seruientium potestatem habeant ordinandi disponendi. nel quid inde placuerit faciendi. Et ut hace nostre dationis auctoritas nunc et in futuro firma et stabilis permaneat. hanc paginam inde conscribi iussimus. manuque propria ut infra nidetur corroborazimus.

Signum domni ottonis inuiciissimi imperatoris augusti. hildhaldus episcopus et cancellarius uice unilligisi archiepiscopi recognoui. Data XIIII. Kalendas mai Anno domnice incarnationis DCCCCXCVII. Indictione. X. anno uero tertii ottonis regnantis XIIII. Imperii autem primo. Actum Trubmannie feliciter.

129. Raifer Otto III. ichenft bem Marienstifte gu Maden gur Bieberherstellung ber Rirde ben Reichsort Dortmund im Beftphalen-Baue. — 997, ben 12. October. 3

In nomine sancte et indicidne trinitatis. Otto dinta fauente clementia romanorum imperator augustus. Sicut beata remuneratione ditatos qui ecclesias dei suis bonoriface fundarunt opibus, decorisque struxerunt pro dintine caritatis amore structuris indabitanter credinuse esse. Ita etiam qui eas aliquo infortunio uel neglegenita iam defectas eadem qua a prioribus sunt studio ac sapientia funditus edificate redintegrare et restaurare nec non suis upibus augres studuerint, non minori putamus a christo mercedo fore ditandos. Quapropter omaium anatet dei nostrorumque fidelium presentium uidelicet ac futurorum nouerit universitatis industria, qualiter nos pro dei amore nostreque anime ac nostrorum partitum, nec non pro illius unerrande memorie Karoli magni imperatoris qui can quam redintegrare, uel augres studenus nouiter fundauit ecclesiam anime remedio, quendam nostre proprietatis

locum trotmannin dictum in pago Weefalen situm cam omnibus pertinentiis suisque adiacentiis in mancipiis turinsque sexus. in canctis etiam areis, edificiis terris. cultis et incultis, agris, peatis, campis, pascuis, siluis, uenationibus, aquis aquarunque decursibus, molendinis, pissatlonibus, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, questiis et inquirendis, omnibusque altis appendictis que adhne diel nominari aut inquiri nel inneniri possunt, ad ecclesiam sancte del genitricis et uriginis Marie, in aquisgrannessi palatio constructam, sellicet ad superius altare in endem capella sub honore sancte resurrectionis christi dedicatum, nostra imperialis precepti adque traditionis nee non donationis et oblationis pagina donamas, offerimas concedentesque confirmamus et corroborantes largimur prout juste et legaliter possumus ea uidelicet ratione coque pacto atque rata stabiliste ut prefatus locus trotmannis dictus cumo omibus pertinentiis superius scriptis jugiter et perpetualiter ad perpetuum (sic) stabilitatem prefato altari in honore sancte resurrectionis domini nostri iesu christi pertineat. Et ut hec nostre traditionis et oblationis donationisque concessio cunctis temporibus firma et stabilis maneat ac perseueret, hoc preceptum inde conscriptum, sigilli nostri impressione signari iubentes, manu propria sicus inferius ceruitur corroboranimus.

Signum donnii Ottonie innictissimi romanorum imperatoris augusti. Hildebaldus episcopus et cancellarius uice Willegisi archiepiscopi recognoult. Data. IIII. Idas octobria. Anno dominice incarnationis. DCCCCXCVII. Indictione XI. Anno aero tercii Ottonis regni XIIII. Imperii antem secundo. Actam in aquiagramensi palatio feliciter. Amen.

130. Kaifer Otto III., welcher von ber Abtei Prum ben Luisberg bei Aachen eingetauscht, bestimmt jur Errichtung eines Frauenflosters auf bemfelben zu Spren bes Erlbsers und ber b. Corona, bie von ber Wittwe Alba ihm übergebenen Guter, und schenkt bazu die Kaiferliche Capelle zu Ingeschein. — 997, ben 27. October. 1

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis Otto dinina fauente clementia romanorum imperator augustus, Onanto imperiali dignitate canctis uidemur gradibus preeminere tanto in omnibus operibus bonis debemus pre omnibus pollere, atque dum tempus habemus cunctis niribus elaborare, quatinus cum iam operandi tempus non erit sed premii, perpetualem mercamur retributionem accipere. Quapropter omnium sanctae dei aeclesiae nostrorumque fidelium presentium ac futurorum nouerit uninersitas, quomodo nos pro quodam monticulo luouesbere dicto inxta nostrum aquisgranense palatium sito dedimus ad monasterium sancti Saluatoris in Brumia situm plenum atque iastum concambium quia ipsi monasterio predictus pertinebat monticulus. Qualiterque cuncta illa predia que alda quedam nidna nostro iuri tradidit que sic nominantur velderiche, leidon, vmeron, dheste, malderiche, cum omnibus suis pertinentiis ad prefatum monticulum. Iuouesberc nominatum concedentes monasterium in eo loco sub honore sancti saluatoris, et beatissime corone martiris pro dei amore atque nostrae anime et parentum nostrorum nec non pro illius iam dicte nidue alde remedio anime construere atque congregationem monacharum sub sancti benedicti uluentium regula ordinare statuimus concedimus itaque ad ipsum monasterium nostram capellam imperialem in inaeleheim sitam cum omnibus suis decimationibus et pertinentiis. eo tenore ut ipsa capella ceteraque loca superius dicta ad prefatum monasterium in honore sancti saluatoris et sancte corone martiris construendum cum omnibus suis pertinentiis perpetualiter pertineant. Sitque id ipsum monasterium in monticulo luouesberc construendo (sic) cum congregatione monacharum atque cum omnibus sibi concessis et concedendis sub nostra imperiali ditione et sub honore sancti saluatoris et sancte corone martiris tutum defensum atque perpetua libertate munitum. Et ut hec nostra auctoritas firma et stabilis omni tempore perseueret hoc preceptum inde conscriptum sigilli nostri impressione signari iubentes propria manu nt infra uidetur corroborauimus.

Signum domni Otlonie imietiessimi imperatoris augusti. Hildibaldus episcopus et cancellarius uice uuilligisi and nominietiescopi notauit. Data VI. kal. Nouemb. Anno dominieț incarnationis DCCCCXCVII. indictione XI. Anno antem tertii ottonis regnantis XIIII. imperii uero secundo. Actum Aquisgrani in palatio feliciter, Amen.

I. ı.

11

^{&#}x27; Prinrich II. fcentte im 3, 1005 bem bon ibm errichteten Abelberisftifte ju Nachen bie Capelle auf bem Luisberg mit ihre Befigungen; wegen Erflärung ber letteren f. bie Rote jur beefälligen Urfunde Rr. 143.

131. Raifer Otto III. fdenft bem Marienftifte zu Machen ben Sof Andernach im Meinfelbergau. - 998, ben 28. Juli. 1

In nomine sancte et indiuidue trinitatis, Ollo diana fanente clementia romanorum imperator augustas. Omnibus sancte dei ecclesie nostrisque fidelibus presentibus et futuris notum esse uolumus quod pro remedio anime nostre et nostrorum parentum dedimus ad capellant sancte Marie in aquiagranensi palatio constructam, quandam nostre proprietatis curtem andernacho dictam in pago meinefeld ac comitatu becelini comitis sitam, atque eandem curtem cum onnibus suis pertinentiis in mancipiis utriusque sexus, areis, edificiis, ulneis, agris, campis, pratis, pascuis, sitius, cuentionibus, aquis aquarumque decensibus, molendinis, piscationibus, cunctisque que addue dici uel nominari possunt sibi in proprium tradidimus et de nostro iure et dominio, in eius ius et dominium transfundimus, en uidelicet ratione ut ad prefatam capellam in perpetuum pertineat. Et at hee nostre donationis autoritias firma et inconsultas peramaeta, sigilil nostri iupresestione sigillare precepinus, manque propria ut infra uidetur corroborasiumus.

Signum domni Oltonis inuictissimi imperatoris augusti. Hildebaldus episcopus et cancellarius uice Willigisi accepiscopi notani. Data. XV. kal. augusti. Anno dominice incarantionis DCCCCXCVIII. Indictione, XI. anno terrii Ottonis regni. XV. imperii III. Actum luce felicitari.

132, Raifer Otto III. ichenkt dem Marienstifte ju Aachen Die Reichsbofe Tiel im Gaue Teisterbant und Rierstein im Rahgaue. — 1000, ben 6. Februar.

In nomine sancte et indiaidue trinitatis. Otto tercius seruus [esu christi et Romanorum imperator augustus, secundum noluntatem dei Saluatoris nostrique liberatoris, Notum sit omnibus fidelibus nostris presentibus atque futuris, qualiter nos ob dei omnipotentis amorem et ob remedium anime nostre parentumque nostrorum cardinalibus 3 et canonicis. et canocitis fratribus sacro ecclesie aguingranensis sancte. in honore sancte dei genitricis Marie, et esancte resurrectionis constructe, ubi nostra sedes ab antecessore nostro. scilicet Karolo famosissimo imperatore augusto constituta, atque ordinata esse dinoscitur, dedimus quasdam iniris (nostri) curtes. Tiele, et Nerealein. dictas, lgtur Tiele situm est in comitatu Pirrohi comitis et in pago Testerbant dicto. Ast Nerealein adiacet in comitis Amichanis comitis, ac etiam in pago Nahgourii sitas (sic.). Atque casdem curtes, cum onnibus utensilibus. areis, edificiis. attriusque sexus mancipiis, terris: cultis et incultis, agris, pratis, campis, et uineis, pascuis, siulus, uenationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, tiis et inuiis, exitibus seu reditibus, ceterisque omnibus que adhue dici, aut inueniri possint, suprascripte aquisgranensi ecclesia ed usune et expensam oerundence anonicorum in proprium tradidimus, co tenore ut si aliquis nostrorum successorum regum, seu imperatorum easdem curtes de iam dicta ecclesia tollere presumpserit, in tremendo indicio ante extremum indicem nobiscum stet rationem reddendo, et ab ipso peretuum suscipiata nantema.

¹ find bem åltern Gatulat bet Ötlift, fol. 23. — ¹ Tind bem åltern Gartulat bet Ötliff, fol. 21. V. — Öden påvi jabet frifter halt er bem Ötliff zild (gifderli: non pro temporalis et fragilita atque calouc site atatu, que momentame ciacque casura est, et in cuius iam fine ueramor. — pro nestra nostrorumput parentum animarum remedio, net non pro salueit diue mentionis anime karoli magni imperiatori, quedam nostrorumput parentum animarum remedio, net non pro salueit diue mentionis anime karoli magni imperiatori, quedam nostrorumput parentum imperatoria nugasi. Hildebaldus ejescops et cancellarius uiew Willigisi. archiejsteopi notaul. Data. III.l. idia octobris. Anno domiste lacenzationis. DCCCCXCVIII. Indictione. XI. Anno aniem lercii Ottobris reganatis. XIIII. imperii autem secundo. Actium in aquingramenta palatio fedicitor. Amen. Genebacity, fol. 1. V. — ² Turb die Bremittium pet Saliere batte pådh Grape vita berter, mit "Bufe d. d. sexto idus februarii 97, jur "Scriptrifium; ges Enfis Fehimmi, baj von ben Ganeniden Brefitten ficken Carmitium uim fretten Carmitium pet palatio fedicitori um firette Cardinia et gestopisti proprietti parentum pet palatio fedicitori um firette Cardinia et gestopisti pur audfolfielifielifien Scheimung bes Tartich Vitati fren follen, firette cope, dipl. III. 553. — 4 ©don v. Space, laielding tot de Hist. v. Gelderland, III. 334., bat Femretf, baj Žirl andelicitori, ir, vermurje in texper palation pet palation

Signum domni Ottonis cesaris inuictissimi. Et ut hec nostra traditio firmior sit in perpetuum. hane paginam manu propria corroborantes sigiilare iussimus. Heribertus cancellarius uice Willigisi archiepiscopi recognouit. Data VIII. idas februarii. Anno dominice incarnationis. M. indictione XIII. Anno tercii Ottonis regni XVI. Imperii. IIII. Actum Radespone.

133. Konig Beinrich II. gewährt auf die Bitte bes Abtes Radbald, bag ein Abt von Berben fur die Besigungen der Abtei Bogte anordnen und wieder abseten moge. — 1002, ben 4. August.

În nomine sanctae et indiuidaae trinitatis *henricus* diuina fauente clementia rex. si seruorum dei petitionibus. onas pro aecclesiarum sibimet commissarum utilitatibus nobis insinuauerint, clementer annuerimus, ld nobis ad perpetuae beatitudinis premia promerenda, liquido profuturum esse credimus. Quapropter omnium fidelium nostrorum cognoscat industria, quod fidelis noster radbald abba monasterii uuerthinensis insinuauit celsitudini nostrae qualiter ipsum monachorum coenobium sibi commissum a beatae memoriae sancto liudgero episcopo in propria elus hereditate fuerit constructum, monachisque contraditum, et gloriosissimorum regum hlutunuici filil magni regis Karoli et successorum eius pro aeterna lpsorum omnisque generis eorum memoria desensione et tuitione actenus fuerit consernatum. Quam ob rem nostram implorauit clementiam, ut sibi per omnem abbatiam illi a nobis concessam, aduocatos pro monasterialis utilitatis causa disponere et ordinare, nostra permitteretur auctoritate. Cnius racionabili et iustae petitioni assensum prebentes concessimus proprietates monasterii quod in uuerthina situm est. per aduocatos quos abbas elegerit hac presenti auctoritate statuere et ordinare, et ne qua iudiciaria dignitas eis ullomodo obsistere presumat. si autem aliquis de aduocatis inutiliter res monasterii tractauerit. et aliis aduocatis locum advocature noluerit evacuare, et ad regiam dignitatem in longum tractando peruenerit, non solum in illius desectu accurrimus, uerum etiam nostrae dignitatis gratiam perdere non dubitet. Haec auctoritatis concessio ut presentibus et futuris temporibus a cunctis fidelibus ucrius credatur, manu propria cam firmanimus et anuli nostri impressione signari iussimus.

Signum domni Heinrici regis innictissimi. Egilbertus cancellarius uice muilligisi archicapellani recognosi.

Data, II. Nonas Augusti. Anno dominicae incarnationis, M.II. Indictione XV. Anno uero domni Heinrici regis.

I. Actum grana.

- 134. Ronig Beinrich II. bestätigt auf Bitte ber Aebriffin Mathild, feiner Bluteverwandten, und feiner Gemablin Eunigund die von feinen Borgangern dem Stiff Effen verliebene Immunität und bas Recht eine Aebriffin und einen Bogt zu mablen, welcher letztere auflerbalb Effen wohnen soll. 1003, den 23. Februar.
- C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Heinrichus diuina fauente elementia rex. Cum in regia post deun pendeat cura. de ea quae apud secultum est rei publicae custodia quasi fidelem prepositum indies caute meditari, in monasteriorum iusto reginima eul eorum penitus que dei sunt uigilantia, oportet diligentima hora de hora suum cui ipse subest patronum non retortis oculis intueri. Quapropter omnium sanctae dei aecelesiae nostrorumque fidelium presens et futura cognoscat industria, qualiter uenerandi nominis nostrique sanguinis Mathhid. astridensis monasterii abbatissa quedam prodecessorum nostrorum regalia nostris obuntibus precepta monstrauit, in quibus erat insertum quomodo idem uidelicet reges pryfatum monasterium in suae inmunistus tutilonem, perpetua cuns suis pertinentiis lege tuendum susciperent. et sanctimonialibus fibi diuino cultu mancipatis licentiam eligendae per successiones abbatissae preceptiua auctoritate conferrent. pro rei firmitate nostram humiliter rogitans celsitudinem ut nos denou id ipsam faceremus. Haita igitur uotum quia rationabile erat uoluntario per suam et dilectissimae contectalis nostrae Caniquadae setilicet reginae intercessionem complentes effectu. receptis in nostram defensionem praedicti monasterii sanctis uirginibus cum locis familiis adiacentiis utensilibus et omnibus appendiciis uel quibus-cumqua făelium donis et quae ibi traditae sunt aut umquam tradende conferentiis, per hoc regia maisetatis insigne.

renouamus et confirmamus illis ueterem in abbatissa per decessionis tempora licentiam eligenda. precipientes firmiter regio uerbo. ut nullus index publicus, aut exactor. uel quilibet ex indiciaria potestate in loca praedicti monasterii que uel nune possidet uel ditunae pietatis augmento possidebi, intus uel foris ullu umquam tempore ingredi andeat, ad causas uel lites audiendas uel freda aut tributa, seu collectas aliquas exigendas, aut mansiones uel paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines lipsius ecclesiae constringendos, neque ullas occasiones illicitas requirendas, neque theloneum siue parafredos in aliquibus eiusdem monasterii locia ab hominibus sui iuris exigere, aut homines ipsius ecclesiae seruos litos uel liberos alias ad placitum uocare presumat, aut in militiam aine hostem ire constringat, nisi abbatissa el aduocatus quem abbatissa et congregatio eiusdem loci in hoc opus elegerii. Et ut hoc firmius habeatur. ¹ precipimus ut abbatissa et conuentus de communi consensu sibi eligant aduocatum et idem aduocatus non in ciuitate abbatisse adrinda sed foris extra ciuitatem in indicio presidebil, cum ipsum pro manuum truncatione uel armorum proclamatione contigerii, idem etiam aduocatus in bonis que singulatian spectant ad abbatism nichli sibi iuris usurpabit. Et ut hoc omnia inconsulas permaneant precepti nostri paginam imaginis nostri bulla propriis manibus roborantes confirmamus. Testes qui presentes adernat sunt subnotati, conse bruno, aduocatus ascepticas, brano, uilicus frethebernus, bezelinus, eueruruinus, ludolfus, uuidekin, hezel, uulchardus, uiri nobiles. Si quis constitutioni nostre et mandato contraire presumperir tegie aniestatis ofensam se noteri incurrisse.

Signum donni Heinrichi regis per christum, inuictissimi. Egilbertus cancellarius sice susiligitsi archicapellani recognosit. Data VII. kal. Martii. Anno incarnationis domini M.III. indictione I. Anno uero domni Heinrichi regnantis adhue I. Actum Noutomagi.

- 135. Konig heinrich II. bestätigt Die Immunitat bes Stifts Effen, im Befondern auch den Befit der von Kaifer Otto bemfelben geschenkten herrichaft Bruggebeim. 1003, den 23. Februar.
- 136. Erzbifchof Beribert von Ebln schenkt ber von ihm geftifteten Abrei Deug ben vierten Theil bes Ronigsforsteb und ein Fuber Holg aus bem bortigen Gemeindemalde; ferner Die Salfte beb Walbes Gervenberg und Ubelbroich; endlich bie Pfarrfirche zu Deug, mit bem Zehnten zu Kalf, Bingst, Poll, Weithoven und Rolehoven. 1003, ben 1. April. 3

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum sit omnibus in christo fidelibus tam futuris quam et presentibus, qualiter ego Heribertus sancte Coloniensis ecclesie licet indignus prouisor constitutus quartam partem siluque uulgo dicitur hamingesuorst. ad disponendam prebendam concesserim fratribus diuinis in laudibus desudantibus in monasterio sancte et perpetue uirginis Marie, quod egomet diuina fauente clementia in castello diuitensi construxi et dedicaul. Diuina ergo inspiratione admonitus ad pretitulatum monasterium plaustrum de communi et

^{&#}x27;In ber, übrigene unbeymeiselne achten, letanbe fil nach dem Beter; babealur, der Ghind der Angelen in vergeschaft und alles belgande die ju dem Botten: Sygnum domn, won einer etwa mit in Jahrhuselt shieren, dam die lieferer Listen gugefigt. Die Belführ und Verschlang der Sygnum der der Verschaften der Verschlang der Sygnum der Gesprozionen, selb mittel bederen der Verschlang der Sygnum der der Gesprozionen, selb der Angelen der Verschlang der Sygnum Stifte berührten bet der Angelen der Verschlang der Sygnum Stifte der Verschlang der Versch

predicta silua ad coquinam fratrum et uestes eoram mundandas (dedi). ut si aliquando quod absit dominis negligentibus et custodibus incantis silua deuastetur et postea in custodiam ponatur. fratres tamen sint certificati et
habanta undo inopia eorum sustentetur. ne grex domini in domo eius conturbetur. Similiter quoque petitione
Folperti abbatis iuxta consilium et consensum meorum fidelium elericorum et laicorum eidem monasterio dimidiam
siluam que Greuenbruch dicitur. alteram uero dimidiam que Udelbruch nuncupatur. in usum fratrum concessimus
et condonaumuss. Ecclesiam uero que est in Tuitie. tradici ad idem monasterium cum tota decimatione, et he
sunt uille que illuc pertinent. Tuitium. Kalha. Winshem.\text{! Polla. Westhouen. Roleehouen. Si quis uero clericus
uel laicus bee nostre auctoritatis decreta et in deum deutotionis conscripta in aliquo fecerit irrita, mala capiant
eum in interfu suo et duplici contritione conterat eum dominus deus noster.

S. Wiegeri prepositi s. Petri. S. Alwoldi prepositi s. Gereonis. S. Gnizonis prepositi s. Victoris. S. Reginhardl capellani. S. Cristiani comitis. S. Herimanni aduocati Tutitensis ecclesie. S. Bilisonis comitis. S. Gerhardi. Anno dominice Incarnationis Millesimo. III. indictione. I. kalendis Aprilis. Anno domni Henrici secundi gloriosissimi regis. I. hep acta sunt.

137. Erzbifchof heribert von Coln ichenft ber Abei Deuts allen Zehnten zu Remagen, mit Ausnahme beb, bem bortigen Pfarrer belaffenen Blut: und fleinen Zehnten, und zwei Theile ber bafigen Man; und Bollgefalle. — 1003, ben 1. April. *

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit omnibus in christo fidelibus tam futuris quam et presentibus, qualiter ego Heribertus sancte Coloniensis ecclesie licet indignus prouisor constitutus decimas quasdam ac alios quosdam nostre auctoritatis usus în uilla que uulgo dicitur Remago ad disponendas prebendas concesserim fratribus diuinis in laudibus desudantibus in monasterio sancte et perpetue uirginis Marie, quod egomet diuina fanente clementia in castello dicitensi construxi et dedicani. Dinina igitur inspiratione admonitus ad pretitulatum monasterium tradidi et concessi in uilla predicta omnes decimas ex uineis uel uinetis plantatis uel plantandis. agris, cultis et incultis, de cunctis frugibus terre, tritici, farris, siliginis, hordei, auene, leguminum. Pecudum autem et animalium, lini quoque et omnium aliorum que decimari debent, clericus qui ecclesie ibidem et plebi prefuerit, decimas solus obtineat. imo et de decimis supradictis decimas recipiat, absque uinearum decimis, nec non et agrorum si qui uitibus plantati fuerint in futurum. de quibus nullam omnino proclamationem uel acquirendi habeat occasionem. nam de uineis quibuslibet plantatis uel plantandis nullas sibi permittimus decimas, sed ut supra diximus absque omni seruitio hine exigendo, episcopi scilicet, prepositi ac decani, in usus fratrum concessimus et condonauimus. Similiter quoque iuxta consilium ac consensum meorum fidelium clericorum ac laicorum in uilla eadem duas partes monete et duas partes thelonei, cum omni usu exinde prouenturo sic ad commemoratum tradidi monasterium. ut in abbatis eius loci pendeat arbitrio, quid de his faciat nel disponat, et cui committat uel concedat. In ecclesia autem illic posita si que sint agenda uel restauranda, abbas sua prouisione sciat tantum pauimenta et ostia procuranda. non enim est ecclesia sua nec ad eum pertinens decimatio tota. Si quis nero clericus uel laicus hec nostre auctoritatis decreta et in deum deuotionis descripta in aliquo fecerit irrita. mala capiant eum in interitu suo et duplici contritione conterat eum dominus deus noster,

S. Wichkeri prepositi s. Petri, S. Aluoldi prepositi s. Gereonis. S. Guizonis prepositi s. Victoris. S. Reighinhardi capellani. S. Cristiani comitis. S. Herimanni aduocati Dinitensis ecclesic. S. Bilisonis comitis. S. Gerhardi. Anno dominice incarnationis Millesimo. III. indictione. I. kalendis Aprilis. Regnante domno Henrico secundo gloriosissimo rege. acta sunt bec.

¹ Goll beißen Vinza; vergl, Die Urfunde Rr. 153. - 2 And Gelenli farrag. dipl. t. 64.

138. Erzhischof Beribert von Coln ichenkt ber Abtei Deut ben hof Sidweiler mit ber Rirde, ben Sof Untweiler und brei Manfen ju Buir mit Zehnten. - 1003, ben 1. April.

In nomine sancte et indiuidae trinitatis. Notum sit omnibus in christo falcilbus tam futuris quam et presentibus, qualiter ego Heribertus ad monasterium quod egomet in Tuitio construxi et dedicani, curtim quandam tradiderim que Escualire dicitur, cum ecclesia illic adiacente, et decimatione, et omnibus illis pertinentibus. In arcis, edificiis, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, pascuis, siluis, uenationibus, uiis et inuis, extitibus et reditibus, questitis et inquirendis, cuncticique allis appendicisi que adhue dici uel nominari possunt. Alteram uero curtim tradidi illuc que Antecilre dicitur, quam dedit mihi Baldericus comes et coniunx eius nomine Adela.³ meditantes salutem operari animarum suarum adauxerunt. in ipso die consecrationis altaris Saluatoris mundi, et eius geniticiis Marie, donanerunt ad principale altare, in Puire tres mausos et decimas quatoro manorum. Decimg ex nostro prydiolo non pertinent ad nos sed ad ecclesiam. Si quis uero elericus uel laieus hee nostre auctoritatis et donationis decreta et in deum denotionis conscripta in aliquo fecerit irrita. mala capiant eum in interiti suo, et duplici contritione conterat eum dominus deus noster.

S. Wickeri prepositi s. Petri. S. Alnuldi prepositi s. Gereonis. S. Enizonis prepositi s. Victoris. S. Reginhardi capellani. S. Cristiani comitis. S. Herimanni aduocati Diuitensis ecclesiç. S. Bilisonis comitis. S. Gerhardi. Anno incarnationis dominice. M.III. indictione. I. kal. Aprilis. Regnante domno Henrico secundo gloriosissimo rege. acta sunt hec.

139. Graf Balberich und feine Gattin Abela ichenten ber Abtei Deug ihre brei Bofe Altinge, Billep und Reinwig mit ber herrlichfeit. - 1003, ben 1. April.2

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum sit omnibus in christo fidelibus tam futuris quam et presentibus, qualiter ego Baldericus comes quidam et coniux mea Adela nomine, meditantes salutem operari animarum austrarum, tradinus pro animabus nostris ad altare sancte Marieq quod est in Tuitie, presente Heriberto uenerabili coloniensi archiepiscopo. Altinge, et Villepo, et Reinucigh, scilitet tres curtes nostras, et quicquid ad eas pertinor prediorum et mancipiorum. tali traditione et pro lege qualem nobis persoluere solebant, scilitet ut uir qui ibi solinagus dicitur, persoluat. XI. denarios, similiter et mulier. Populus aduocatum nullum habeat nisi centurionem quem ibi constituit tutitensis abbas, si centurio exortam casa institiam instificare non posset, ante abbatem deferntur, si autem abbas pace non prenalet institiam colonieusis ecclosie archimandrite reservuetur, ut iniustiina sua sua potestate et potentia conuertatur. Si quis nero clericus uel laicus hee nostre auctoritatis et donationis decreta et in deum denotionis descripta in aliquo fecerit irrita, mala capiant eum in interitu suo et duplici contritione conterat eum dominus deus noster.

S. Wickeri prepositi s. Petri. S. Aluoldi prepositi s. Gereonis. S. Euizonis prepositi s. Victoris. S. Reginhardi capellatti. S. Cristiani comitis. S. Herimanni aduocati Diuitensis ecclesię. S. Bilisonis comitis. S. Gerhardi. Anno dominicę incarnationis. M.III. indictione. I. kal. Aprilis. Regnante domno Henrico secundo gloriosissimo rege. acta sunt lec.

³ Jus Gelenii farrag, dipl. I. 67, 100 XVII. 163. — ³ In ber ebranagiüptien Sammalung, IV, 152., finhet fiße ein Wemerlenbuß eines Hosodoriei Aodiud teitiensis, veriu auf alter Aufgidunung die Schenlungen an die Abrie Druh von ihrem Stütter Bertrett und andere gleichgitigen und nachfolgenden Sobitbieren übernemmen find. Ben dem Grafen Ablerich beitig ebet: Baldericus comes de Oplathe vol Houderch destit a. Beriderte viveni Mursa (jester an die Abrie Gamp obgerten) Mercheim, Stockheim, et Eliog Vellege et Rivivich, cum daudse ecclesii Ostareelda et Marfare et tertain in Bythane lonxa Xanctum, et in Sethena ecclesion eum decima. — ³ Zuß Geleni farrag, dipl. I. 70, und XVII. 111. — El. 38 the Grafen Die ven Geleten, f. bei Uttambe bei Bondam Charterboek 1, 25% bem Gerfen Die ven Geleten, f. bei Uttambe bei Bondam Charterboek 1, 27, 55. Zie Seic beigen dere Eldhügen, Velpe und Binwie. Bondam jäll mit Pontauw, lib. VI. p. 146, Klüsiagen für bad brußge Ellekom, et in der baden Der felgang genante Sei Villege, der bei delannte Corf Sch füge. Na Space, Inseliedt et Bist. van Geleerland, I. 133, iß binagen genigt, Elübiagen für bad brußge Elekom, an Angelen in der Schoelen in ber Dietr-Schaue zu halten. Slichtenborst erflätt Häwise für bad feltz ür bad feltz Schoelen in ber Scheroselt auch erflätzt Häwise für bad feltz is den feltz für bad feltz ür bad feltz gerben.

140. Erzbischef heribert von Ebin erwirdt von einem Ministerial ber Schnischen Rieche, mittelft precarifier Ueberlassung feines hofet hobenbobberg, Die, sehter an die Abei Deut geschenkten Stater zu Mebrum, Stockum und Gotterwird. — 1003, ben 19. Mai.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Notum fore cupinus omnibus sub christi iugo degentibus, qualiter go Heribertus sancte Coloniensis ecclesie prouisor indignus precariam feci cum quodam s. Petri milite nomine Wexelmo eiusque coniuge Meinburga. de predio illorum quod uocatur Merhem. et Sleckem. et Golerswick. eisque precaria nice curtiun meam dedi Bidderge dictam. cum onnibus suis appendiciis, ea scilicet ratione ut adhuc illis inacutibus precium suum supra dictum ex suo dominio in ius s. Petri transfundetur, cum universis suis pertinentiis in areis, edificiis, terris, cultis et incultis agris, pratis, campis, uineis, pascuis, siluis, uenationibus, aquis, aquarumue decursibus, moleudinis, piscationibus, uinis et inuis, exitibus et reditibus, quesitis et inquireendis, omnibusque quecumque adduc nominari uel dei potectuat, ut nec ipsi, uel illorum porporii parentes, alique se ampis sel ipso predio immittereut, sed semper in iure ac dominio s. Petri inconsulsum permaneat uel illius loci cui ego aut aliquis meorum sucessorum pro remedio animę suę conferre uoluerit, ipsique cadem autioritate nostro quousque utvernit utantar. postque illorum obitum ad antiquorum isus absque ullisto contradictione reuertutur.

Acta sunt bee nullo renitente uel contradicente uilla publica Berke dicta. sub presentia Heriberti archiepiscopi Coloniensis, testibus his. Wigero preposito s. Petri. Alwoldo preposito s. Gereonis. Werinzone s. Kunibrio Guizone s. Victoris, Reinhardo capellano, Sigizone s. Seneiria, laicisque fidelibus quorum hie nomina inseruimus. S. Baldrici conitis. S. Franconis. S. Herimanni. S. Rödeberti. S. Gerhardi. S. Cristiani. Anno dominice incarnationis Millesimo. III. Indictione. I. XIIII. kal. Iunii. Anno domni Henrici secundi gloriusissimi regis. I. Heriberti, nero episcopatus. III. Igitur at ista illibata et inconaulsa permaneant. sigilli nostri impressione ut infra uidetur firmare curanimas.

141. Erzbifchof Beribert von Ebln ichenfet der Abtei Deut ben, mittelft Precarie feines Gutes ju Pelfum, erworbenen Bof Rhade." - 1003, ben 16. Februar.

C. In nomine sanctae et indinidane traintatis. Notum sit omaibus fidelibas praesentibus seitiect et futuris. Qualiter ego Heribertus seruos seruorum dei indignissimus curtim Rothe cum consensu Bennonis ciusque coniugie ceterorumque coheredum suorum, cum omnibis utilitatibus ad prepominatam curtim pertinentibus, tidelicet mancipiis utriusque sexus, edificiis, areis, terris cultis et incultis, agris, pratis, campis, atincis, pascuis, siluis, uenationibus, aquis aquaramme decursibus, molendinis, piscationibus, uiis et iniuis, extibus et reditibus, quyeisti est inquirendis, omnibusque que adhac nominari uel dici poterunt, pro predio meo quod Pilicheim nuncupatur. In precarium acquisiai ac deinde absque ulla morarum interpositione supradictam curtim pro remedio anime mee uel etiam didicetissimi senioris moi etifonis imperatoris augusti ad monasterium sancet Marie quod est situm Tucios, cui uenerabilis abbas Volpertus presidet, in usum monachorum ibidem deo seruientium in praprietatem contradidi. Decinacionem uero ciusdem curtis, quam retroactis plus quam doodecim annis meapte retinui hane ad prefatum omnoasterium eta eta utilitatem monachorum edem ratione ut cytera omnia abaedam perpetataliter titului. Et ut bec in oeuum rata et inconuulsa manerent, hanc cartam conscribi precepi, et insuper proprio 'consignari sigillo. Si quis autem maligni persuasoris instinctu commonitus hec infringere uoluerit, in illo tremeudi examinis die nisi resipiscat iram omnipotentis dei nec non omnium sanctorum incurrat.

¹ Bus Gelesil farrag, cipl. f. 68, — ² 3n einem Bertrage von bem 3. 2077, worfn bie Belei bast door ber zum Befer Andeb Sprigen (manoelipia) bahim mitbert, bab bieicitben finffig mur einem Badefelin an die Befer-darell liefern follen, wire Gerf Gerebut von Altena Bege bee hefe genannt; die Urtunde kegengen: Bertollus paator in Ludolfaschefe (federsfieder) und Benerius sozendos in Lienge (Ertrefy): est fall den ungerichtist Meder in State in Meder ist fitnen und Kirchfeil Klerept verücker bei Belei in 3. 1652 bem Baron b. Deben werfaufte. — ³ Der Jahresanfang war ber 25. März, ber 16, Jehrnar fiel alfe an bas Ender, nach wielere Jahleng in das fedgende Jahr.

Acta sant hec Colonie, nullo renitente nel contradicente, sub presentia mea et testibus infra scriptis. Wikero preposito s, Petri. Werinzone s, Cuniberti. Sigizone s, Seuerini. Iaicisque fidelibus quorum hic nomina inseruimus. Signam Franconis. Sign. Rodberti. Sign. Gerhardi. Sign. Herimanai. Sign. Cristiani. Sign. Adolft. Sign. Timonis. Sign. Wezelini. Anno dominice incarnationis. Millesimo. III. indictione, I. XIII. kal. Martii. anno domni Heinrici secundi cloriosismi reris. I. mei nero enisconatus. III.

142. Konig Seinrich II. beftimmt, daß bie von ibm ju Aladen errichteten Kibfter jum b. Abelbert und jum b. Micolaus bie Barbe bes bortigen Marienftifts nicht beeintrachtigen, jene vielmehr biefem bes Endes jahrlich ein Eprenmahl bereiten sollen. — 1005, ben 6. Juli. 3

In nomine sancte et individue trinitatis. Heioricus rex dinina propiciante elementia. Si concessa nobis rationabiliter et fideliter ordinauerimus, et ex concessis concedentes honorauerimus, ipsum nobis concliabilmus, ex quo non nostra tantum sed et nos ipsos. I. suscepimus, et etiam regie libertatis modestiam exequentes, quicquid egerimus, hac ratione stabilius esse putamus. Quocirca cunctis notum esse nolumus, tam futuris quam presentibus, quod aquisigrani duo monasteria unum seilicet i honore s. aduberti. alterum in honore s. Nicolai consilio et consensu principum, ducum, uidelicet episcoporam et comitum struximus, et horum cuique suam necessariis ad hoc exhibitis congregationem decreuimus, ut ibi in memoriam magni Karoli seniorisque mei tertii Ottonis specialiter antecessorum quoque et parentum meorum nostrique etiam et nobis successurum² illi soli secuiant, a quo remissionem peccatorum per huismodi decreta speranus. Hec tamen non hac ratione disponimus, ut maiestas monasterii sancte dei genitricis cum decima depereat, sed ut actenus in codem loco principatum obtinuit, sic absque ulla ambinguitate in futurum obtineat, et singulis annis congregatio sua refeccionem unam in respectum habeat. Et ut hoc nostre auctoritatis preceptum per succedentia tempora inniolabilem inconaulsamque obtineat firmiatem, et a fidelibus sancte dei ecelesie nostrisque uerius et certius credatur, et manu propria subter firmauimus, et sicilli nostri impressione designari iussimus.

Signum Regis gloriosissimi Heinrici. Bruno cancellarius nice Wilsegisi² archicapellani recognoni et subscripsi. Anno ab incarnatione domini. M.V. Indictione III. Anno nero Heinrici regis secundi regnantis. IIII.

143. König Seinrich II. (chenft bem Welbertfilfte ju Nachen ben Zehnten aller Königlichen Gefälle von Baldberen, Goslar und Dortmund; ferner, die Capelle ju Ingelbeim und jene auf bem Luisberg bei Nachen, mit allem was Kaifer Otto III. ju biefer letzteren gegeben. — 1005, ben 7. Juli. *

In nomine sanctų et indiuidių trinitatis. Heinricus diuina fauente elementia rex. In domo dei largiflua summi dispensatores nos esse scimus. si fideliter dispensauerinus, beati erimus. et in gaudium domini intrantes bona ipsius possidebimus, si infideliter, in tortorium detrudenur et usque ad nouissimum quadrantem torquebimur.

Quapropier et pena exterriti, et premio initati, consilio quoque principum nostrorum subnixi, illi qui totum dedit, et totum non exigit, sed ex toto decimam ad deuotionem hominum suscitandam repetit, decimam ex uualacra, et gestar, et trutmannie reditibus, in omni re que regalibus nunc usque subiacebat usibus, ad usum frateum aquisigrani in seclesia sancti. Adalberti habitantium concedimus, concessumque in perpetunum esse uolumus. Capellam quoque in ingildem sitam. Inuesberge etiam cum omnibus que per preceptum senioris et antecessoris nostri illo Ottonis illo concessa fuerant. quatinus his utendo, seniorisque nostri Ottonis memoriam habendo, qui eundem locum incepit. imperfectumque ad perficiendum nobis reliquit, nostri quoque, nostrorumque antecessorum non obliuiscendo, et alipso audiantur cui cuntent debentur, et quod querant se impertrasse letentur, et hanc concessionem sie stabilem, sie esse uolumus immobilem, ut si quis eam infringere uoluerit, et pro conatu regis regum offensam incurrat, et quod querit adipisei nullatenus ualent. Ut autem inconuulsa permaneat, et manu propria firmamus, et sigilli nostri impersione signari inbemus.

Signum domni Heinrici regis inuicitssimi. Bruno cancellarius uice Uuillegini archicapellani recognoui. Actum trutmannie nonas inii. anno ab incaraatione domini millesimo quinto. indictione. III. anno uero Heinrici regis romanorum regnantis quarto.

144. Ronig heinrich II. ichenft bem Abelbertoftifte ju Machen ben Behnten von allen Rouiglichen Gefällen in Balcheren, Goblar und Dortmund, und mehrere Billen. - 1005, ben 13. Mug.

In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus dinina propiciante elementia rex. Iocunda paternitas et paterna eiusdem dei pietas, que multa nobis concessit. et ex multis pauca a nobis requirit. non ut indigeat sed ut pro paucis multa et infinita recompensare possit. dum querit donum, et ad premium inuitat et ad rennuerandum festinat. Eperatio dulcis, in qua multa paucis, eterna mercantur caducis, nam huic dare debemus qui nosmetipuo nobis dans, a suis sua non recipit ut tabaet, sed ut centuplicata remitati. Huius spei gratia inuitati. decimam ex Walecre. et Goslar. et Trutmannie reditibus in omni censu qui regalibus subiacet usibus, uiltas quoque Soron, et Salanniam in pago Liucca in comitatu ..., sitas. Nordesphauen et aina sitam in pago Natreaguave et Comitatu ..., "Kuenheim quoque in pago Meimuelt et comitatu Bethelini." Percetorii usuper in pago Colingame et comitatu ..., "Kuenheim quoque in pago Meimuelt et comitatu Bethelini." Creatori et distori nostro ad usum fratrum Aquisgrami in capella sanctorum martyvum uno molendino circumiacentem. Et ut hec concessaque in perpetuum esse uolumus, terram etiam eidem capelle cum uno molendino circumiacentem. Et ut hec concessio secundum uotum nostrum et firma consistat et inconsulsa maneat. scriptum hoc more antecessorum nostrorum et manu propria roborauimus et sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum domni Heisrici per christum inuicitssimi. Bruno cancellarius uice Willegiai archicapellani recognoni. Actum est Nuenberc. idus augusti. anno ab incarnatione domini Millesimo quinto, regnante rege Heinrico secundo. anno regni eius quarto. Ego Engelbertus Coloniensis ecclesie archiepiscopus hoe priuliegium domni Heinrici regis romanorum de uerbo ad uerbum rescriptum uidi et relegi. et quia ipsum multa uctustate uidebatur consumptum. buic scripto ad memoriam predicti priuliegii propter instantiam ecclesie b. Alberti, que nobis a domno Friderico romanorum imperatore et rege sicilie commissa est, sigilium meum iussi apponi.

145. Konig Seinrich II. beurlundet, daß die Befiger deb Zehnten zu Reil denfelben, mit Borbehalt von 4 Fuder Bein ichrlich fur die bortige Rirche, bem Marienstifte zu Anden geschenft. — 1006. "

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Heinricus. II. profinentis clemencie rex et imperator. Notum sit omnibus christi fidelibus qualiter familia de Rila scilicet Rubraut. Edelen, et eorum coheredes omnem decimationem

^{&#}x27; Ams bem Carentar bes Suife, Rr. 3. Bergl, die Rete pur vorbergebenden Urtunde, — ' Soiron um Raim m'gulidgame (Kreenbli, Machnedy), — ' Das Schiftgarige enhalt feine weitere Rachrield dies viellen Det. — ' Lellach'; dorten bei Dermagen im Colner Gane. — ' Laiffendeim im Meinfelder Gaue. — ' Aus dem ältern Carentar bes Seifie, fol. 16, V. L. L.

de Rila que ab antecessorum suorum hereditate in corum erat possessione pro remedio animarum suarum, et antecessorum suorum aquenai ecclesic, ad altare sancte Marie sub presentia nostra ad usus fratrum tradiderint. hac conditione, ut de eadem decima. IIII. carrate nini singulis annis dentur ecclesie de Rila. Et ut traditio firma et inconuulsa permanent, cartulam hanc sigillo nostro insigniri tussimux.

Actum aquis grani in palatio nostro. Anno dominice incarnationis. M.VI.

146. Erzbifdof Geribert von Coln idenft ber Abtei Deut bie Rirche zu Obergundorf mit bem zugeborigen Sofe. - 1009, ben 1. Marg.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum fieri volumus universis in deum credentibus tam futuris quam presentibus. quomodo ego Heribertus indignus christi et clauigeri eius seruus. Coloniensis archiepiscopus. quandam ecclesiam sitam in nilla que uulgo Zudendorp nuncupatur, cum adiacente predio sancte Marie christi matri semper inuiolate tradiderim uirgini in monasterio quod ad landem filii eius iesu christi ac ipsius omniumque sanctorum in castello Tuitiensi propriis impensis construxi ipsemetque deuote dedicaui. Quedam enim uidua Eueza nomine mortuo marito suo Hugone. nullaque prole sibi superstite quicquid in eadem uilla iuris ac proprietatis habebat mihi funditus tradidit. medietatem scilicet predicte ecclesie ac predii ad eandem pertinentis. nam reliquam partem soror ipsius //athewig iure hereditario obtinuit. Trado ego igitur partem hanc meam ad memoratum s. Marię monasterium sicut predicta uidua mihi donauit, cum omnibus appendițiis, mancipiis diuersi sexus et etatis, areis, edificiis, terris, cultis et incultis, forestis, noualibus noualis aut innouandis, noualium quoque omnium infra eius parochie terminum decimis, decimatis aut decimandis, pratis, pascuis, uits et inuiis, aquis aquarumue decursibus, uineis et uinetis, quesitis et inquirendis, omnibusque que nominari uel dici poterunt, excepta media decimarum parte, quam humana tactus miseratione consanguinitatis grația nepoti meo Folcnando în beneficio cum VIIII. mansis et dimidio commodaui, ita tamen ut si sine filiis obierit ingenuis hoc idem beneficium hereditet supradicti monasterii anctrix et fautrix, dei et hominis sola mater et uirgo genitrix. Propterea superuenturi successores metropolitane hujus sedis, rogati a me ac per deum obsecrati, traditiones non solum per nos sed per diuinas sanctiones confirmatas abhorreant infringere. Si quis uero his manuscriptis non solum contradicere, uerum contrahiscere presumptor uel nunc uel in reliquum repertus fuerit. hunc tu summe iudex horribili cruciatu uiunm extermines et extinctum eternis ignibus dampnes.

S. Egilwardi custodis. S. Folperti abbatis. S. Erenfridi diaconi nostri. S. Cristiani comitis, S. Gerhardi defensoris domus. S. Hermanni defensoris Tuitiensis ecclesie, S. Iratris eius Adolfi. S. Gerhardi Iuliensis. S. Bilisonia comitis. Anno dominieç incarnationis Millesimo. VIIII. indictione. VI. kalendis Martii. Reguante Henrico secundo gloriosissimo rege hee acta sunt.

147. Erzbischof Beribert von Ebln entlaft verschiebene Mancipien aus ber Dienstbarteit, unter ber Berpflichtung, an Die Abtei Deut Altargine und Kurmebe ju entrichten. — 1015, den 1. Mai. "

Si quis aliquem pro christi amore ex debito sibi seruitutis iugo absoluit aciat se procul dubio in futuro seculo inde dignę retributionis prenium a deo esse percepturum. Quapropter ego in dei nomine Heribertus Culoniensis ecclesię archiepiscopus quedam mancipia mee ditioni, liberis presentibus, acquisita, Aclem uidelicet et Wadam. Amizum. item Wadam. Wichmannum. Adelbertum. Walesindam. Ardelam. Irmingardam. Landechiuam. Wichmannum.

¹ Mus Gelenit farrag, dipl. I. 70, und NVII. — Die Michrift biefer und der siegendem auf Jaindorf fic beziehenden Urtunken bat tidendorp und es fit den andezer hand ein Z bergeschen, nelches in der Urtherit vermutlich mit dem folgenden U zusammtnagegen war. Es nuterligt feinem Jereich, baj Zuselandorp, fest (Eder-) Jaindorf des tichnes Bert (es, da die Micht citen post und das Patronal bert fortwährend befriften, auch der Aeditums tuitionnis Zuselndorp schriebt. — 3 And Gelenit farrag, olle I. T. I. und NVII. ad d. n.

Anam. item Anam. Stemburgam. Luitfridum. Richezonem. Anam. dono seu trado ad ecclesiam sanctę Marię matris domini Tuitio constructam, ubi ego ipse quandiu dei gratia uixero, pastor et epiacopus preesse uideor, ea uidelicet ratione, ut per se in singulis annis dono denarios ad illius misse celebrationem persolnant, et sint sub illius ecclesie defensione uel mundiburde illius ecclesie et sub ala pontificis eius qui tune temporis bidem preesse uidebiur protecti et securi. Filios uel filias si habuerint eundem censum postquam nupserint persolnere non recassent, etsi in aliam potestatem nupserint nullo modo ab hac conditione retrahant. Peculiare uero shabuerint, aut deinceps elaborare potucrint, teneant atque possideant suisque posteris relinquant, excepto capitali uno quod die obitus sui in omni substantia cortum inuenitur pretiosius, siur in liucis siue in lana contextis uestibus deferativa ecclesie. Si iguis nero contra hanc cartamu nenire et cam infringere ule emutare ninqua mente quod absit uoluerit, omnipotentis dei ultionem ac peuale iudicium super se uenire sentiat, et eiusdem saucte dei genitricis Marię simulque odium sanctorum omnium incurrat, et cum Dathan et Abron sempierama habeat interitum. Insuyet tamen quod repetit euendicare non ualeat, sed presens carta firma stabilisque permaneat um stipulatione subnixa.

Actum publice in predicto loco in ecclesia sancte Marie Tnitio. Calendas Maias, anno incarnationis dominice, MXV. indictione. XIII. Regnante glorioso Henrico imperatore anno sextodecimo, in dei nomine feliciter. 8. Heriberti archipresulis qui hanc traditionis chartam fieri fecit et insuper proprio consignari sigillo. 8. Folberti abbatis. 8. Regezonis prepositi. S. Aiezelini presbiteri. S. Regenhardi. 8. Segebodonis laici. 8. Hermanni laici. 8. Meinzonis decani. 8. Werinzonis prepositi. S. Meinzonis presbiteri. 8. Azzonis diaconi. 8. Arnoldi comitis. 8. Gerardii comitis.

148. Erzbischof Beribert von Coln gibt ber Abtei Deug bie ihm von dem Grafen Balberich und beffen Gattin Abela geschenfte Mutterfirche zu Getten in der Ober-Betaue. — 1015, ben 17. Juli.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum sit omnibus in christo fidelibus tam futuris quam presentibus, qualiter ego Heribertus sancte coloniensis ecclesie licet indignus pronisor constitutus, ecclesiam quandam in uilla que dicitur Schone, cum decimis suis, ad supplendam prebendam concesserim fratribus diuinis in laudibus desudantibus in monasterio sancte et perpetue nirginis Marie, quod egomet diuina fauente clementia in castello Tuitiensi construxi et dedicani. Omnipotentis etiam dei retribuentis unicuique secundum opera sua denotione prenentus. nostrisque benefactis illectus uir quidam ingenuus, nomine Baldericus, sum uxore Adela dicta, candem ecclesiam sui inris ac proprietatis. sitam in pago qui uulgo dicitur Betuam. nulli alteri erelesie quoquo modo subiectam sed ut matricem se libere constantem, adnitente sancte Trajectensis ecclesie uenerabili confratre et coepiscopo nostro, in cuius diocesi constructa continetur, cam decimis suis et omnibus ad eam pertinentibus, mancipiis atrinsque sexus, areis, edificiis, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, pascuis, aquis aquarumne decursibus, uijs et inuiis. exitibus et reditibus. quesitis et inquirendis. et cum omni utilitate que allo modo inde prouenire posset, in nostrum ius atque ditionem contradidit, ea uidelicet rationis dispensatione quatinus hanc sue denotionis oblationem in usum monachorum in supra dicto monasterio deo famulantium perpetualiter possidendam confirmaremus. Anno ergo dominice incarnationis Millesimo, XV, indictione, X. Regnante gloriosissimo imperatore augusto Henrico secundo, anno regni eius, IIII, episcopatus nero nostri, XVI, kaleudis Augusti facta sunt hec Colonie coram altari b. Petri apostoli. in die qui ab ecclesia saucta nominatur ad uincula eiusdem Petri apostoli, in missarum celebratione, ubi allatis illic sacrosanctis reliquiis predicti monasterii, in presentia testium subscriptorum. legitima concessione nobis consignata ac per nos sanctorum eorundem patrociniis collata, inconquisa permanere auctoritate dei et b. Petri apostoli decreninus. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona banc traditionis nostre auctoritatem sciens contra com nenire camque infringere uel ju deterius immutare temptaucrit. ant in aliquo irritam fecerit. mala capiant eum in interitu suo et duplici contritione conterat eum dominus deus uoster, si non satisfactione cougrua emendauerit, Amen, amen, amen,

^{*} Mus Gelenii farrag. dipl. I. 72.

S. Heriberti Coloniensis ecclesię archiepiscopi, S. Folperti abbatis eiusdem monasterii, S. Wickeri prepositi de domo s. Petri, S. Aluoldi prepositi s. Gereonis. S. Notkeri episcopi leodiensis ecclesię. S. Guizonis prepositi s. Victoris. S. Reginhardi capellani. S. Herimanni aduocati Tuitiensis ecclesię. S. Cristiani comitis, S. Bilisonis comitis. S. Gerbardi. S. Arnoldi. S. Geremanni.

- 149. Raifer Beinrich II. ichenft ber von ihm errichteten abteiliden Rirche zu Burticheib zwei Sofe gu Bilen und Courtil (?), welche Otto III. von bem Grafen Liuzo eingetauscht. 1016, ben 6. Deg.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus dei gratia romanorum imperator augustus. Omaibus fidelibus nostris presentibus sciliert ac futuris notum esse uolunus, qualiter nos ob spem futurae remunerationis, ad accelesiam quae in loco Parcied nominato nostra deutoine constructa consistit, deo et sanctis eius Apollinari atque Nicolao nd usum monachorum sub regula sancti Benedicti ibidem deo seruientium, duas curtes id est uillam et curtile quas pius antecessor noster Otlo tercius imperator augustus de Liuzone comite per concambium acquisiuti, cum omnibus appendiciis quae ad illas iure pertinere uidentur in proprium donamus, cum mancipiu utriusque sexus uillis areis aedificiis terris cultis et incultis pascuis pratis campis siluis aquis aquarumque decursibus piscationibus molendinia exitibus et reditibus uiis et inuiis quesitis et inquirendis. Et ut hace nostra donatio nunc et inposterum firma et inconuulsa permaneat, hoc precepium, sostra iussione conscriptum nostra imagine sigillare precepiums, et at infra iudetur manu propria corroboracimus.

Signum domni Heiwrici gloriosissimi imperatoris augusti. Guntherius cancellarius ad uicem Hercanbaldi archiepiscopi notauit. Data VIII. idus decembris. Anno dominicae incarnationis MXVI. indictione XIIII. Anno domni Heinrici imperatoris regni XV. imperii uero III. Actum Duisburg feliciter annen.

- 150. Raifer heinrich II. genehmigt ben Zaufch, woburch ber Abt Benebiet von Burticheib gegen ben Soft Cagenbere im Lahngaue von bem flofter Seligenflabt ben hof Rutten im Dabpangaue erworben. 1018, ben 21. Januar.
- C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Heinricus diuina fauente elementia romanorum imperator augustus. Nouerit omnium christi fidelium nostrorumque tam praesentium quam et futurorum uninersitas, qualiter Benedicius porcelensis econobii uenerabilis abbas curtem Cagenhere cum omnibus eius appendiciis sitam in pago Logonei in comitatu uero i monasterio Salegenstelensi eiusque prouisori pro curte Riuti cunctisque eius pertinentiis sita in pago Haspengosuse in comitatu uero Guilberti comitis. sicut lex est concambii per manus legitimi utriusque accelesiae tradiderat aduocati. Quos quia in medium iuxta commoditatem locorum consulere rationabiliter precepimus. nostris ex utraque parte sicut debuimus prouidentes. eque librando assensum prebuimus, ratumque concambium ipsum aeternaliter esse uolumos, ac nostra imperiali auctoritate roboramus. Et ut huius concambii traditio firma stabilis et inconuulsa omni post hinc permaneat tempore hoc nostrum imperiale preceptum inde conscriptum manu propria confirmantes sigilli nostri impressione precepimus insigniri.

Signum donni Heinrici romanorum innictissimi imperatoris augusti. Guntherius cancellarius uice Ercanbaldi archicapellani recognotii. Data XII. kal. Februarii. Indictione Il. Anno dominicae incarnationis. Mill. XVIII. Anno uero domni Heinrici secundi regnantis XVI. imperii autem IIII. Actum Eranconerer. Ieliciter anen.

^{&#}x27; gur ben Ramen bee Grafen ift Raum gelaffen.

- 151. Raifer Beinrich II. fchenft ber Albeie Burticheid gu feinem Geelenheile und bem feines Borfahrs Otto III., welcher biefelbe guerft zu grunden unternummen, die Novalien in einem bezeichneten Kreife um ben Ort. 1 1018, ben 21. Januar.
- C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Heinricus diuina fauente clementia romanorum imperator augustus. Disciplina cenobiorum a tempore predicationis apostolorum sumpsit exordium de qua îta scribitur. În actibus apostolorum. Multitudinis autem credentium erat eor unum et anima una. Hanc uero adprime diligentes terrestria his largimur ut et celestia nobiscum partiantur. Quapropter nouerit omnium christi fidelium nostrorum tam presentium quam futurorum industria. quod nos pro remedio animae nostrae seniorisque nostri atque nepotis Ottonis uidelicet tercii imperatoris augusti qui ipsum locum a fundamento ad dei seruitium ordinare cepit omniumque parentum nostrorum, fratribus in monasterio Porcheto sub regula sancti Benedicti uiuentibus, noualia his nominibus circumscripta culta uel adhuc colenda, de cruce uidelicet usque ad murum qui uulgo uocatur bruel et de muro per media prata ad fluuium qui dicitur worm, et sic ad alterum murum et inde ad prata sanctae Mariae, et sic in aquam que uocatur bieuera usque ad eius ortum et inde transuerso usque ad uiam quae ducit ad uillam nominatam harnam et inde per uiam usque ad uineam et sic per uiam quae ducit godinges ad terram sancti Lamberti et inde iterum ad supradictam crucem. et quicquid in illo procincta continetur cum omnibus utensilibus. terris cultis et incultis, pratis, pascuis, aggis aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, siluis, exitibus et reditibus, giis et inulis, quesitis et inquirendis, ceterisque quomodocumque nominari uel dici possunt utilitatibus ad idem predium pertinentibus per hanc nostram imperialem paginam concedimus atque largimur. Ea uidelicet ratione ut predicti monasterii abbas suique successores liberam habeant ad usum ecclesiae quicquid eis placuerit faciendi potestatem omnium hominum regni nostri contradictione remota. Quod ut uerius credatur diligentiusque ab omnibus obseruetur. hoc preceptum inde conscriptum manu propria confirmantes. sigilfi nostri impressione iussimus insigniri.

Signum domni Heinrici romanorum inuictissimi imperatoris augusti. Guntherius cancellarius uice Ercanbaldi archicapellani recognoni. Data XII. kal. febr. Indictione II. Anno dominici incarnationis. M.XVIII. Anno uero domni Heinrici secundi, XVI. imperii autem IIII. Actum Franconount. feliciter amea.

152. Kaifer Beinrich II. verleibt bem von ihm gegrundeten Abelberftifte gu Nachen vollige Immunitat, Die Beligungen innerhalb bed Moorgrundes, Brobl genannt, Die Pfarreigenschaft und ben Ichten, ferner ben Reichbader ju Moumal und Gerweile mit Schnten und Duriebliction. 1018.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Heinricus dinina fanente elementia romanorum imperator augustus, Quoniam indubitanter scimus. in conspectu dei placere. sanctorum loca instituere et sublimare, spe dinine remunerationis pro remedio anime nostre, coningisque nostre dilecte. Kunegunde uidelicet imperatricis auguste, nec non parentum nostrorum. cum etiam pro confirmando sub dinina protectione regni nostri statu, ecclesiam in honore s, Alberti episcopi et martyris. in monte contermino sedi nostre aguensi a nobis fundatum omni libertate dotamus, etidenque ecclesie omnem possessionem que est infra wurum, qui dictitur bruel, cum areis, edificiia, agris, siluis, pratis, pascuis, aquis aquarumue decursibus, exitibus, reditibus, uiis et inuiis, sen cum omni utilitate, que ullatenus uel nominari uel scribi possit, tradimus, Bapitserium et decimas cum assensu et bona uolantate episcopi leodienasi baddrici eidem ecclesie concedimus pro restauratione unius prati a predecessore nostro ecclesie, percetari dati,

Die Linie best Umtreifes nimmt ibren Anfang bei einem Arrupt, bas, wie ber Chluß ber Imiforibung ergibt, am Wagen and Littich (erra a. Lamberti) geftanben; zieht fich burch ben Wecegrund, Brühl genannt, (ungeschtt biefest erfauternben Jusapes übericht bie bezogene Schrift: Biefichte ber einem Reiche Litte Bueficheie, murum mit Mauert), mitten burch bie Wiefen bis an ben Burnfluß; ben bier zu bem anderm Moorgumbe nach ben Bufen test Marienbiltes bin, die in die Tweet zu maber berifelben die ju berm Unfprunge; von bi forfagiber nach vom Beger, ben ach Guldern ichne Beringarten bin, die zu bem Engrange; von ba sofenfagber nach vom Beger, ben and Buldern ichne wieter nach einem Bringarten bin, die zum Bege nach Littlich, und endlich bis zu bem Anfangepuntte. — ' Aus bem Cartular bes Seifits, Rr. S. Berg,l die Rote zu fe. 143.

agrum nostrum in morlmes, et crenual. cam decima eidem ecclesie firmiter donamus. ipsum prelatum ecclesie iudicem et exactorem supradicte possessionis et omnium habitantium in ea uice nostra constituimus. Et ut hec nostre auctoritatiu pagina stabilis et inconsulsa omni permaneat euo. eam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione iussimus communiri.

Signam donnii Heinrici romanoram inuictissimi imperatoris augusti. Guntherus cancellarius uice Erkenbaldi archicancellarii recognouit. Anno incarnationis donini millesimo decimo octatuo, indictione. I. Anno uero regai domni Heinrici inuictissimi imperatoris augusti. XVII. imperii autem. V. Actum aquitagrani feliciter amen.

153. Erzbifchof Beribert von Coln überweif't ber von ihm gestifteten abteiliden Rirche zu Deut, am Tage ihrer feierlichen Beibe, fammtliche biebabin berfelben geschenkten Bestungen. — 1019, ben 3. Mai. 1

In nomine sancte et individue trinitatis patris et filii et spiritus sancti. Ego Heribertus sola dei gratia Coloniensis archiepiscopus, omnibus dei fidelibus tam presentibus quam futuris. Quoniam bonorum nostrorum egens non est deus sed salutis nostre cupidus, quicquid ex eius muneribus ab eo accipientes ipsi largitori omnium offerimus, nequaquam eum in quo sunt omnia, nostra ditamus oblatione, sed eterne nostre saluti consulimus, quia pia fidelium uota nel gratiarum sunt actiones pro colletis sibi a deo beneficiis, nel obsecrationes pro impetrandis suffragiis. Hoc ego fideliter tenens, et tam pro indultis mihi a deo beneficiis debitorem me ei sentiens, quam et pro impetrandis eius suffragiis indigentem opis ipsius respiciens, notum facio uniuersitati credentium, qualiter ego pactum habens cum gloriosissimo seniore meo Othone. III. Romanorum imperatore augusto, communi cum eo studio edificandi monasterium deo seruientium monachorum, pro redemptione animarum nostrarum, post excessum eiusdem felicissime memorie propriis impensis edificauerim in castro Divilensium oratorium in honorem dei et saluatoris nostri iesu christi, et piissime genitricis cius, singularis domine nostre, perpetue uirginis Marie, tam in salutem anime mee quam et predicti principis. hoc credens et sciens quoniam que seminauerit homo hec et metet. Construximus denique prefatum monasterium a fundamentis, atque collatis ibi sanctorum pignoribus solempni deuotione cum celeberrima cleri plebisque frequentia. V. nonas Maii dedicanimus atque in ipso dedicationis eins die contulimus ipsi ecclesie ad principale altare saluatoris mundi et intemerate genitricis eius, in usus fratrum in eodem monasterio christo sub regulari forma militantium predia et redditus agrorum, uinearum, ecclesiarum, decimarum, siluarum, que uel sine aliqua contradictione mei iuris erant, uel a gloriosissimo augusto propter uite huius incertum in hoc opus mihi delegata sunt. Primo igitur omnium obtulimus supra sacratissimum altare ad titulum unici saluatoris christi et perpetue uirgiuis matris ipsius, monasterii claustrum cum claustralibus in circuitu positis officinis, deinde ipsum eastrum Divitensium, turres videlicet ac interturria cum fossato in circuitu, et omnia infra ambitum, hoc auctoritate dei et nostra statuentes, ut nulla unquam extrinsecus posita secularis potentia, uel aliqua persona licet sublimis et magna, de reliquo qualibet occasione seu uiolentia aliquid in codem castro suo iuri asscribere audeat, uel ad inhabitandum usurpare presumat, sed ut ditioni fratrum per omnia sit mancipatum et proprietas eius solum abbatem respiciat. ita enim libere et absolute totum predictum castrum manumittentes ecclesie christi contulimus, ut etiam uelimus et decernamus claustra eius ac claues, apertionem et reclusionem ab abbate ipsius loci et fratribus dispensari. ne incompetenti cursu ac recursu indifferenter semper popularis turbe frequentia irruens pauperum christi confundat sancta secreta. Proinde etiam ecclesiam que est in ipso castro, decimasque eins ad titulum predicti altaris donauimus, cum decimatione adiacentium uillarum, uidelicet. Calke, Vinza, Boleshoue, Polle, Westhoue, 2 de hiis presbiter nullas recipit decimas, nisi tantum de fundo episcopali in agro tuiciensi. In nilla que dicitur Rigemago. dedimus ad ipsum altare ad prebendam fratrum omnes decimas de uineis uel uineis plantatis nel plantandis. agris, cultis et incultis, de cunctis frugibus terre, tritici, farris, siliginis, ordei, auene, leguminum, pecudum autem et animalium omnium. lini quoque et aliorum que decimari debent, clericus qui ecclesie ibidem et plebi prefuerit.

¹ Mus einem Original . Transfumt bes Colnifden Officials von 1498. - 2 Bergl, Die Urfunde Rr. 136.

decimas solus obtineat, imo et de decimis supradictis decimas recipiat, absque uinearum decimis nec non et agrorum si qui uitibus plantati fuerint in futurum, de quibus nullas decimas permittimus. Ad restaurationem autem ecclesie nihil ad curam abbatis pertinet nisi tantum panimenta et ostia procurare. 1 Donauimus etiam illuc eurtim que Esuailre dicitur. cum ecclesia adiacente, et decimatione, et omnibus illuc pertinentibus, in areis, edificiis, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, pascuis, siluis, uenationibus, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, cunctisque aliis appendiciis. Alteram uero curtim et ecclesiam tradidi etiam illuc, que Antwitre dicitur, quam dedit mihi comes Baldricus et coniunx eius Atela. Preterea dederunt etiam ipsi ex se ad ipsum altare in die dedicationis eius tres mansus in Puire. et decimas quatuor mansorum. Decime ex nostro prediolo pertinent ad ecclesiam. 2 Simili modo dedi etiam ad predictum altare ecclesiam in uilla que dicitur Zudendorp cum adiacente predio, quod dedit mihi cum ipsa ecclesia uidua quedam Eueza, mortuo marito suo Hugone.3 Tradidimus etiam ad predictum altaris titulum curtim uel predium in Merhem. Stochem, et Goterewich, que omnia precaria uice acquisini a quodam milite sancti Petri, nomine Wezelmo, eiusque coniuge Meinburga, 4 Pari quoque modo donani illue curtim quandam in Pilecheim. et aliam nihilominus curtim in Rothe, quam acquisiui precario iure a quodam Bennone cum omnibus ad eans pertinentibus. 5 Curtim etiam in Windense, quam dedit mihi, piissime memorie, Otto Romanorum imperator augustus codem jure quo ante regie ditioni serujebat, ad ipsum altare contulimus cum omnibus appendiciis ad eam pertinentibus, edificiis, arcis, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, ulneis. pascuis, siluis, uenationibus, aquis, aquarumue decursibus, molendinis, piscationibus, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis. omnibusque que adhuc nominari uel dici possunt.⁶ Porro ex donatione eiusdem imperatoris possedi tres alias curtes. Wich. Werchinge. et Odinge. quas eodem regio lure illuc etiam tradidi.7 Tres quoque alias curtes, quas dedit mihi comes Baldricus. Rinwich. Vellepe. et Ellingen. similiter illuc dedi. 8 Proinde curtim et ecclesiani in uilla que dicitur Leichlingen. cum omnibus pertinentiis suis ad ipsum altare donauimus. Sed et aliam nihilominus curtim et ecclesiam in uilla que Walda uocatur. 10 In Halneyhen ecclesiam et curtim. 11 Item aliam curtim in Nona. 12 et aliam Scluckenchoue. 13 In Eilpe quoque aliam. 14 et aliam Lihte. 15 In Linne 16 quoque aliant, et similiter in Vicach aliam, et in Gladebeche 17 aliam, Item in Homere aliam, et in Langela aliam, aliam quoque in Bilke. Ad predictum quoque altare dedi et aliam curtim in Wadenheim. 18 cum agris et uincis, pascuis et siluis, omnique appendicia utilitate. Item in Vene 19 ecclesiam et curtim. agros, uincas. et siluas. Et in Bachercho 20 uineas quas constitui ad agendum anniuersarium meum. Predium quoque in Mulena.21 quod dedit mihi Erembertus quidam pobilis pro anima sua, ut inde ninum semper haberemus ad oblationem sancti sacrificii, codem iure quo ipse tenebat illuc dedi, in agris et uineis, omnique utilitate, et naui transucctoria in Reno. Castrum etiam in Burgela, et ecclesiam in Zunce, cum decima. Ecclesiam in Anrode. 22 cum decima. Ecclesiam in Settene, 23 cum decima. Et ecclesiam in Unna, ad ipsum altare dedi, Si quis uero clericus uel laicus uel quecunque persona hec nostre auctoritatis decreta et in deum deuntionis descripta in aliquo fecerit irrita. mala capiant eum in interitu. et duplici contritione conterat eum dominus deus noster.

Signum Notkeri ²⁴ Ieodiensis episcopi. Sign. Wichkeri prepositi s. Petri. Sign. Aluoldi s. Gereonis prepositi, Sign. Eaezonis prepositi s. Victoris. Sign. Sigzonis prepositi s. Seuerini. Sign. Werinzonis prepositi s. Kuniberti. Sign. Reginhardi capellani. Sign. abbatis Polperti. Sign. abbatis Helie. Sign. Cristiani comitis. Sign. Herimanni

^{1—} Bregl, bir Urt. Nr. 137—141.— Pracidium N'indenne (fagt der Accidium tuitend) in episcopatu Maguntion la comitant patitul comits situm, and cisus andouccidium idem predium speciala.— "Wich (6 vitif et a. a. D.) in episcopatu Traicciceni ei in paço Oppoi situm. Nach Space, Inteléding tot te Hist, van Gelderl. I. 133, Wol der Durriter.— "Brejl. Urt. Nr. 139.
— " Landen Der Bald.— "Bald.— " Steine Gerker Rrichlinge, beffen Bildication der Abret im 2, 1220 dem Albert im Arrite Deagam.— "Wichte ebendelich.— "Vinne eder Atribune, beffen Bildication der Abret im 2, 1220 dem Albert Delinghaufen übertragen.— "Wichte ebendelich.— "Vinne eder Atribune, beffen Bildication der Abret im 2, 1220 dem Albert Delinghaufen übertragen.— "Wichte ebendelich.— "Baldication der Abret im 2, 1220 dem Albert Delinghaufen übertragen.— "Wichte der Abret im 2, 1220 dem Albert im 2, 1220 dem Alb

defensoria ciusdem Tuitiensia ecclesie. Sign. Adolfi fratris cius. Sign. Gerhardi defensoria domus. Sign. Gerhardi Iuliensis. Sign. Bilisonia comitis. Anno dominire incarnationia Millesimo XVIIII. Indictione. II. V. nonas Maii. Anno domai Henrici gloriosi imperatoria. XVIII. mei uero episcopatus. XXI. acta sunt for

154. Die Abtei Deug verleibt mit Genehmigung des Ergbischofs heribert ben Ebegatten Ugo und Abrila ben Frobnbof zu Caftrop als Precarie und gegen beren Grundbefig. - 1019, ben 8. Marg.

In nomine sanct; et indiuidor trinitatis. Necessarium omnino et nequaquam superfluum censuimus, si conunitum rerum legitime factam ob notitiam plurimorum tam presentium quam futurorum literis nandaremus,
quatenus omnis controuersi dubietatisque caligine depulsa ueritas gest; rei inconsulas ingiter maneat. Quapropter
nouerint omnes qui uel legere nel fortasse hanc audire conscriptionem dignum duxerint, quo pacto quidam elericus.
Aso nomine, cum sua coninge Adaila promeruit ab archiepiscopo Heriberto et abbate Tuttinensis ecclesis Folperto
precarium in Castorp, hoe est curtim dominicam et terram salici raris; cum omnibus appendicius suis, adeuns tam
ipse quam supradicta femina hanc traditionis possessionem quamdiu uixerint firmiter teneant. eo uidelicet rationis
tenore, ut tam predicty Tuitiensis ecclesis; abbas quam cuncta congregatio proprio teneant iure, quicquid in
recompensatione huius datum est negotii, hoe est mansus; V1. iugera. XX. mancipia. XXIII.

Acta Colonie ante altare s. Petri. VIII. idus Martii, anno dominice incarnationis. MXVIIII. indictione. II. Presente archiepiscopo Heriberto, sub testibus his. Sodizone uidelicet. Hermanno, duobus Gerardis, atque Ruperto, nec non et preposito Tetzclino de domo s. Petri. et Frithezone s. Andrey. Acilmo s. Seuerini,

- 155, Raifer Deinrich II. erneuert auf Anteben bes Erzhischofs heribert von Goin bem Stifte Berrechteim bas Recht, bafelbft in ber Graffchaft beb Grafen herimann ben Boll zu erheben. —
 1019, ben 11. Juli.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus diuina fauente gratia romanorum imperator augustus. Si ecclesiarum dei utilitatibus deuota mente adtenderimus, eternae remunerationis premia nobis futura esse uerative reredimus. Proinde omuibus christi nostrique fidelibus innotescat, qualiter nostram pietatem Heribertus dei gratia uenerabilis sanctae Coloniensis aecclesiae archiepiscopus adiit postulans quasdam res ab antecessoribus nostris antiquitus dei ancillis in sumplus cottidianos collatas renouari ac restaurari iuberenus in comitatu uidelicet Herimanni. comitis sitas boc est teloneum in Gerrichetheim ad accelesiam sancti Ypeliti egregii martiris ad uictualia sanctimonialium ibidem deo seruientium. Eius uero petitioni annuentes iam dictum theloneum prenominatą aecclesiae ac sororibus initi christo famulantibus per nostram regalem et imperialem potestatem in proprium donamus atque concedimus. Et ut hace nostrae donationis ac concessionis auctoritas stabilis et inconsultas omni pernaneat aeuo hoc preceptum inde conscriptum propria manu corroborantes sigilli nostri impressione iusimus insigniri.

Signum donnii *Heinrici* inulciissimi romanorum imperatoris augusti. *Guntherius* cancellarius ad uicem erhenboldi archicapellani recognoni. Data V. Idus Iulii. Anno dominicae incarnationis Millesimo. XVIIII. anno domini Heinrici romanorum imperatoris augusti regnantis. XVIII. Imperii uero. VI. actum *Culomia* feliciter. amen,

156. Raifer heinrich II. schenft bem Marienstifte ju Machen ben hof Muffenborf im Bonner-Gaue in ber Grafschaft bes Pfalggrafen Eggo. — 1020, ben 24. Juli. 2

In nomine sancte et indiaidue trinitatis. Heinricus dei gratia romanorum imperator augustus. Quia diuine pietatis munificentia hue usque nobis propicia, quamuis inmeritit, regai et imperii fasces accepimus, dignum et utile, atque anime nostre profutrum iudicamus. illud adtendentes, cui plus committitur, ab en plus exigitur, ut ci. a quo

¹ Mus Gelenit farrag, dipl. I. 78, und XVII. ad h. a. - 3 Mus bem altern Cartular bee Stifte, fol. 25, V

et per quem regnamus, in ecclesiis restaurandis, et sublimandis, et in christi fidelibus ministris adiumndis, cet consolandis. fideliter descruire studeamus. Unde et per istud scriptum, presentibus atque futuris innotescimus, qualiter pro animabus parentum et antecessorum nostrorum regum, et imperatorum, et nominatim pro anima tercii ottonis imperatoris, et pro remedio anime nostre, et chuniquade dilectissime coningis nostre, quandam curtem. Meffendorp nominatam, quom de monasterio Heroluezfeldenieri sanctii Wicherti, speciali nostri iuris proprietate ad regum non pertinente communi milicie atque familie libitu, atque consensu commutatuimus, in comitatu Exconiz palatini comitis, in paço qui dicitur punnegenere. ad monasterium sancte dei genitricis Marie aquiagrani in usus retartum ibi deo servientium en lege concessimus, ut nulla maior, sul minor persona, hane postbac ab corum communi utilitate, aut in beneficium, aut in ultos priuatos usus, anferre presumat, cum tota illa terra, que ibi nostri iuris hactenus erat, cum mancipiis utriusque sexus, terris cultis et incultis, cum foresto, siluis, uenacionibus, unieis, aquis, piscationibus, pascais, molendinis, et omnibus appertinentiis, questite et inquirendis, et cum omnibus que dici poterunt aut nominari. Quicumque uero nobis ulam uniacese carnis ingredientibus huius precepti corruptor atque utiolator extitierit, coram iesu christo, iusto utiellicet (tudice) et matre sua asanta Maria rationem inde redditurus pallens ac tremens subsistat, et in — 1 Et ut hec nostra tradicio omni tempore stabilis et inconsulas permanent, hane imperialis precepti paginam inde conscribi ac manu propria confirmantes sigillo nostro insigniri iussimus.

Signum domni Heinrici romanorum imperatoris inulcitssimi. Guntherius cancellarius uice Ercanbaldi archicapellani recognouit. Anno ab incarnatione domini MXX. indictione. III. data. VIII. kal. augusti. anno uero domni Heinrici secandi regai. XX. imperii autem eius. VII. Actum Aquisigrani feliciter.

157. Die Freie, Meinza, einen Sorigen bes Abelberftiffts zu Aachen beirathend, begibt fich mit ihrer Rachtommenschaft in die Horigfeit. — 1020, ben 12. November.

In nomine sanete et indiadue trinitatis. Notum sit omnibus sanete dei ecclesie fidelibus, quod quedam libera femina Meiosza precibus et promissis prepositi Alberti. et Harvardi aduocati. cuidam Bodekino servitenti ceclesie s. Adalberti in aquiagrani legali matrimonio nubens. libertatem suam deo sanetoque martyri Adalberto cum buna uoluntate obtulit. et legem legitimorum seruientium, qui neque censum capitis soluunt. neque placitum alicuius aduocati seruant. sponte sua subiuit. et candem legem legitimorum seruientium omni propagini sue relinquens. karta et sigilio traditionis use memoriam sibi et posteris suis confirmari fecti. Hee determinatio sub hanthemate confirmata est a tota congregatione ecclesie. ne aliquis a legitimo iure seruientium audeat cos infringere. Huius rei testes sunt. prepositus Albertus. Hawardus aduocatus, et filius eius Hildeboldus. Gerhardus. Binzo. Egeno. Ato, Alekinas, Irenfridus, et alij boni quir.

Actum est in Valdrica. II. idus nouembris. Anno dominice incarnationis. MXX. indictione. III. regnante Heivirco anno. LX Trairectensi ecclesie presidente Adelboldo episcopo anno. XI. ad laudem et gloriam illius qui est benedictus in secula. amer.

158. Erghische peribert von Eln beftatigt auf die Bitte bes Abies helias bie von einem bortigen Bewohner an die Abtei St. Martin baselbft gemachte Schenkung von zwei Bohnftatten und einem balben Manfius in bem Stadtfelbe. 3 — 1021. 4

In nomine sanctae et indluiduse trinitatis. Iustum esse arbitramur quod racionabilibus peticionibus et presertim hiis que a rectoribus pro confirmandis ecclesiarum suarum rebus deferuntur. superne mercedis intuitu pium auditum

L 1.

^{&#}x27; hier enbet bie leste Seite biefes Cartulaes, ba bas folgende Blatt, meldes den Shlus ber Urtunde enthielt, jest fehlt; Die viba mie einer anderen altreen Alferift ergangt. - " Aus bem Gartulae ben Beiberftiftis, Re. 6. — " Aus bem Cartulae ber Abti, gemannt bas torthe Bud, fol. 65. - " Enghische Freibert fliebt ben i ft. Marh b. 3.

accomodare debeanus, quo circa omnibus tam successuris quam presentibus christi fidelibus innotescinus, qualiter go Heribertus dei inefibili elementia coloniensium archiepiscopus peticionem Helgy enercabilis abbatis s. Martini exaudierim, pro causa que subiungenda est. Vir quidam opibus prediese uocabulo usualgerus plateq que quocatur usulcelairi inhabitator fuit. hic dum heredibus qui ei in possessis rebus succederent carert, iam dicto abbati familiariter inngebatur et pro animę suę consulta eiusdem consiliis seddo utebatur. Cuius religione in deum fratrumque sibi commissorum idem uir considerata gratia diuina premonitus, areas quasdam ac in campis ciaitati adiacentibus dimidium mansum pro spe celestis patrię ecclesię b. Martini donanti. ex quibus in anniuersariis festi eiusdem patroni. V. solidi ad lignorum emptionem in donum inframorum fratribus redduntur, soluitur et utillico in redinircho maldarium auenę, quod per hçe non dubitetur, predictam terram ad eiusdem tillę cuiram pertinere ac eau tenentes omnis iuris debitores ibidem esse, sic ergo per succedentia tempora quelibet praus molimina contra hoc pretendantur, petente ut predictum est abbate et fratribus premissam donationem presentibus tradi fecimus, quam etiam sigilli nostri impressione signantes, non tam banni promulgatione quam ydoneorum nichilominus testium astipulatione roboranimus, quorum nomina subter signata cernuntur, thiedardus dominicatus prepositus, sigezo prepositus, helechinus prepositus, herimannus domus aduocatus, adolfus frater eius. Gerhardus comes, sigezo miles, gerardus secundus.

159. Graf Balbrich ichenkt, mit Einstimmung feiner Gattin Abela, bem von ihm gestifteten Rlofter zu Bufflich' zwolf Sorige zu Bachezind und Kurmede. — (1014—1021.)2

In nomine sancte et individue trinitatis, omnibus sacro baptismate delibutis presentibus et futuris notum sit. quod ego Baldricus comes de dei timore et eterna retributione mecum cogitans communi contectalis mee Alhale cometisse consensu atque consilio. XII. uiros proprii iuris Duethekinum. Sahsonem, Geronem, Baldonem, Hecilinum. Reinconem. Duethekinum. Richeronem, Ecelinum, Richeronem, Wolfhartum, Hegeronem, de cetero grege clientum meorum elegi. ipsos simul die qua a beatissimo ac sanctissimo Hercbertho colonieusis ecclesie protopresule monasterium a me deo fauente in Saflicha constructum, est dedicatum, cum beneficiis, quibus inpossederant ad altare s. martini confessoris christi coram multa plebe clericorum atque laicorum manu mea tradidi. Eo tenore et ratione ut annis singulis in festiuitate prefati confessoris ad altare duos denarios, aut de cera precium totidem denariorum persoluant, quod optimum in substantiis habeaut suis post obitum uite ad predictum monasterium tradant. sic filii ac filiç eorum omnibus diebus uitę suç et tota posteritas cundem censum sese persoluere sciant. Postea diuina ammonitus prouidentia. et simul Athala comitissa dei amore conpuncta ceteros clientes (omnes.)3 uiros scilicet et mulieres, ac pedissequas. filios et filias cunctamque progeniem eadem lege et ratione prins memoratum ad monasterium condonauimus. noluntatem uero secundum nostram ut hec firma et inconnulsa in euum permaneant, hanc kartulam omni denotionis studio inscribi fecimus. Si quis uero quod absit diabolico errore stimulatus heredum uel proheredum meorum seu quelibet extranea aut obposita persona hanc traditionem infringere uel mutare studuerit, iram dei omnipotentis et sancti martini atque omnium sanctorum, si non resipiscat, statim incurrat, et ab introitu sancte dei ecclesie anathematisatus se expelli agnoscat.

Facta sunt lec sub temporibus inuictissimi imperatoris Heinrici. reuerentissimo archiepiacopo Herebertho coloniensis șcelesie monarchiam regente. me ipso Baldrico saflicensis șcelesie aduocato atque defensore. Le post obitum uite meç nullum habeant aduocatum preter archiepiscopum.

¹ Das Mofer und nachreige Collegium ju 3pflich werd 1436 nach Araneburg beriegt, ... herindig in murch als Baller artitet der 21. Afteruar (1914, und Ernifted) ferziert flach ben (i. Murch 1904, 1904) erter men beitigend biefel Untrude aus v. Space, inleicing tot de Bist. von Golderland, ill. IV. Cod. dipl. No. 1. pericher bas Deiginal beligt. ... Noch eine pars Derfitzenten allen Albefelf beite bas dem Space als unferfriche augstaffene Berrt: omnes. Ete Schieffelt "est pour obitom n. f. w. ift nach Space's Benertung ein Jufap von fpaterer Dand in bliederer Dint; in unferer alten Boldeint feilt fie auch.

160. Ronig Conrad II. besidtigt der Abrei Berben Die fruberen Immunitaten und Privilegien. — 1024, ben 10. September. 1

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Cunradus divina favente clementia rex. omnium christi nostrorumque fidelium universitatem scire iubemus, quod fidelis noster Heithanricus abba monasterii quod vocatur Werding insinuauit celsitudini nostrae. qualiter ipsum monachorum cenobium sihi commissum a beatae memoriae Liudgero episcopo in propria eius hereditate fuerit constructum, monachisque contraditum, ac gloriosissimorum regum Luthennici filii magni regis Caroli ac successorum eius uidelicet Henrici, trium Ottonum, nec non Henrici secundi imperatoris inuictissimi pro aeterna ipsorum omnisque generis eorum memoria, defensione ac tuitione hactenus fuerit conseruatum, quam ob rem nostram implorauit clementiam. 1 ut idem monasterium sub nostra tuitione suscipientes, omnes concessiones ab antecessoribus nostris sibi collatas nostrae praecepto auctoritatis firmaremus, cuins rationabili et iustae petitioni assensum prebentes. decernimus atque inbemus, ut imprimis idem monasterium cum omnibus ad se pertinentibus plenissimae immunitatis securitate perfruatur. neque publicis exactionibus eidem monasterio subiacentes liberi uel serui siue a qualibet culpa rei ab ulla potestate iudiciaria constringantur, sed aduocatus corum. si quid inquirendum est aut corrigendum, inquirat ac corrigat. Praeterea quod aliis quoque monachorum cenobiis concessum est, ut ubicunque dominicatos mansos habuerint, in quocunque sint episcopio seu praefectura, uel in omni regno a deo nobis collato, decimas dent ad portam monasterii, nec ab ullo penitus alibi dare cogantur, sed ab eisdem pro nostra beatitudine perpetua superuenientibus peregrinis et hospitibus seruiatur. insuper etiam eidem fratrum collegio ad eligendum abbatem inter se regularis electionis potestatem concedimus. abba illius monasterii ad eastra et in hostem ire non cogatur. insuper fratres monasterii. hominesque ipsorum ab omni uectigalium ac thelonei inquisitione securi consistant, et quia nihil ad illum locum pertinet, nisi tantum haereditas sancti Liudgeri, ac propinquorum eius, et elemosinae religiosorum hominum, ideo liceat abbati illud monasterium cum rebus ad se pertinentibus libere possidere, quatenus eum cum fratribus deo ibi famulantibus melius delectet, pro nostra ac totius ecclesiae salute diuinam ingiter implorare clementiam. Et ut hacc nostra auctoritas stabilis permaneat, eam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri,

Signum domai Charadi regis inuictissimi. Vihetricus cancellarius ad nicem Aribonie archicapellani recognonit.

Data. IIII. Idus Septembris. M.XX.IIII. Indictione, VII. Anno uero domni Charadi secundi regnantis primo. Actum Magnatine. Feliciter Ausea.

161. Ronig Conrad II. fchenft ber Abtei Deut brei Manfen zu herne im Deuter Gaue, -

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Conradus diuina fauente elementia rex. Nouerit omnium dei nostrique fideliam uniuersitas, qualiter nos pro remedio anime nostre parentumque nostrorum. nec non interuenta ac petitione dilecte coniugis nostre Gisele regine, et uenerabiliam archipresulum. Aribonis muguntini. et Pelegrimi coloniensis. tres mansos in loco Hernin dieto, quos Wicheri dum uixit in sua proprietate retinuit et nobis regali irue hereditanit, sitos in pago Tucinchoue et in comitatu Ollonis. cum omnibus ad cosdem mansus pertinentibus, cum capella et manelpiis utrinsque sexus. areis, edificiis. terris cultis et incultis, agris, campis, pratis, pascuis, siluis, forestis, uenationibus, aquis aquarumue decursibus, piscationibus, molendinis, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, questits et inquirendis, et cum onuni utilitate que ullo modo inde prouenire poterit, ad monasterium Tuilio in honorem sancte

¹⁸ Me Gelenii farrag, dipl. IV. 12. — 3 Der folginde Tett finmit zwar soll wörtlich mit der Urtunde Arnulse, f. Rr. 76, deberein, had bennoch einige nicht bedeutungsless Abadrerungen. — 3 Me Gelenii farrag. L. 78. Genoch berr, als der bie Adeitums intilionsis heißt es in pago Tusinedown, im Oruger Guar. Die Abrit beigi nun seit alter 30t in Mut zu Bischeim im Richfold Merheim, welchof zu glotge einer Urtunde von 1382 in den Dauphol Herne, der auch aberchselbe der flerie genannt wich, eingebrig mar. Herne is bennach der feighe Mitters hoferfreinbilt in vom genannten Richfold.

Marię et omnium sanctorum constructum, cui uenerabilis Rudolphus abbas presidet, in usum monachorum ibidem deo famulantium perpetualiter habendum tradidimus. Et ut hec nostry donationis auctoritas stabilis et inconuntsa omni permanacat evo, hanc paginam inde conscriptum manu propria poborantes sigtili nostri impressione iussimus communiri.

Signum domni Conradi regis inuictissimi. Udalricus cancellarius uice Aribonis archicancellarii recognoui. Acta. III. nonas Ianuarii indictione, VIII. Anno domini M.XXV. anno uero domni Conradi secundi regis. L. Actum Paderborne.

162. Erzbischof Piligrim von Coln vergleicht fich mit ber Arbiiffin Copbia, ber Tochter bes Kaifers Otto II. babin, bag er ber Abtei Effen benjenigen zwischen ber Emicher und Rubr gelegenen Abeil bes von bem Erzbischofe Guntarius geschenkten Zehnten, in besten Besit bie Abtei sich erhalten, bestätigt, wogegen bie Arbiisin ibm verschiedene Grundfude im Julich'ichen Lande burch ibren Boat, ben Platzarfen Ermfrib, abtritt. — 1027, ben 10. Januar.

In nomine sanctae semperque individuae trinitatis. Piligrimus dei miseratione coloniensium archiepiscopus quamuis indignus. Quoniam habemus ex antiquorum patrum constituto et traditione. antecessorumque nostrorum assidua relatione et corroboratione. nostri iuris esse sanctae nostre matris ecclesiae res pro niribus ordinare pacificare adaugere, ordinatas omni integritate reservare, optamus et volumus ut omnium fidelium presentium scilicet et futurorum recognoscat noticia, quali reconciliatione domna Sophia asnithe uenerabilis abbatissa imperatoris secundi scilicet Ottonis inclita filia. nobiscum sit pacificata pro rebus einsdem sue asnithensis quidem ecclesie. et nostre, domus uidelicet sancti Petri cui quamuis indigni dinoscimur preesse. Memorata ergo uenerabilis abbatissa retinens nostri juris decimam quandam circum asnithe, cepimus eam reuocare, ut debuimus sinodali jure, que mox nobis proferens scripta cum quibus eadem decima ad idem monasterium esset data et firmata, inuenimus ibi et legimus quendam antecessorum nostrorum, uenerabilem quidem archipresulem Guntarium totam decimam inter ruram et Embescara(m) ad prefatum monasterium conterminasse, et quanto stabilius potuisset diligenter confirmasse, Nos autem hec diligentius perscrutantes si ipsius decime ita retineret inuestituram, ut in scriptis legimus datam et firmatam, cognitum est quod partem illius adhuc haberet et magnam partem iam per multa tempora non retineret. ammirantes autem nos et inquirentes qua ratione ipsa uel precedentes abbatissae predictam iam decimationem dependeret quam scripta sua illis habendam referrent, ratio non comparuit qualiter illam amisissent. uel etiam si umquam eam firmiter adquirerent. Ergo infirmata sunt scripturarum suarum testimonia quia nec pleniter haberent que scripta referrent, et ea qualiter amisissent dicere nescirent, ac idipsum quod ex eadem decima retinerent, multi predecessorum nostrorum eis sepe interdicerent. Sed quum sepedicta asnithensis aecclesia antecessorum nostrorum permissu iam memorate decime partem quamuis dubiam semper retinuit ac simul etiam petierat nos omni karitate prelibata nenerabilis abbatissa domna Sophia quo de rebus eiusdem sue ecclesie licitum sibi esset pro eadem parte decime nobiscum se pacificare ea quippe stabilitate quam nullus successorum nostrorum iure possit infringere, que etiam deinceps staret absque omni iusta incusatione et proclamatione. Nos autem hoc interius perpendentes, fidelium nostrorum intimo consilio, ne nideremur antecessoris nostri archipresulis Guntharii donum et pactum prorsus adnullare, propterque petitionem ipsius uenerabilis abbatisse ac totius congregationis eiusdem ecclesie, quia etiam cognitum est eandem ecclesiam, licet sepe quesitam inuestituram illius decime semper retinuisse. consensimus reconciliationem pro ca recipere et baculo nostro donanimus et manipulis inuestinimus ad altare principale losius monasterii in honore quidem sanctorum Cosme et Damiani dedicati eam decimam quam in primis decreuimus nostre potestati id est a domo Huhtonis usque ad Horlon et Huckintorp. et curtem filiorum Wracharias. et Rothianschi, usque ad Welmare, et curtem Adoluas usque ad Ruram, et usque ad Tugilesbachi, et dimidiam partem Frilenhuson, usque ad marcam Francorum et Saxonum, et usque ad muarum Wendon, et inde usque ad uallem Fritheboldi, et in Gladbechi unam domum sicut uia diuidit usque ad Liurichi et Liaperon et sicut Embiscara fluit usque ad domum Hubtonis. ut quicquid decime contineatur infra hunc terminum totum respiciat ad idem

¹ Bergl. Rr. 97. - 1 Bergl. Rr. 51.

monasterium. Si quis hane donationem infringere studuerit. odiam dei incurrat. In huius rei patem et reconciliationem reddidit ac contradidit nobis suus in francia aduocatus palatimus seilietet comes Ernfridus XII. mansoi et XXIIII. mancipia, et V. mansos in uilla que dicitur Budecho cum quatuor forestis. et III. in buoslare iuxta aldenhouon. et III. in heleso. et I. in Birsmeke ea ratione ut nec a nobis nec ab aliquo successorum illa reconciliatio posset infringi ullomodo. Et ut hec uerius credantur a cuncits fidelibus reconciliatoriis litteris ea notari precepimus. nostrique sigilli impressione nos ipsi confirmauimus. Hec autem dissensio secundum prescripta consensu et collaudatione Chuorradi regis et Bernhardi eiusdem monasterii aduocati finita est,

Anno dominieș incarnationis M.XXVII. indictione X. IIII. idus ianuarii. Regnante Cuonrado rege anno III. anno antem episcopatus Piligrimi archipreșulis V. Acta sunt hçe asnithe ad cornu altaris eiusdem asnithema șeclesiș coram his testibus. Signum domni Piligrimi archiepiscopi. sign. Sizzonis episcopi. sign. Herimanni prepositi. sign. Velelulă prepositi. sign. Reginboldi scolarum magistri. sign. Eigiluuardi custodis șeclesiș sancti petri. sig. Ruozelonis decani. sign. Bezzelini capellani. sign. Nanzelini capellani, sign. Aermfridi palatini comitis. sig. Eigilurardi.

- 163. Raifer Conrad II. bestätigt auf die Bitte feiner Gemahlin Giela, feines Sohnes heinrich und bes Erzhischofs Piligrim von Goln ber Achtiffin Sophia, Schwester Otto III., Die Immunität bes Stifts Effen und ber Besitzungen besselben, das Bahlrecht einer Aebtiffin und des Bogtes.

 1028, ben 24. Mai.
- C. In nomine sanctae et indiniduae trinitatis chuonradus divina fauente clementia romanorum imperator augustus, cum omnis ordo spiritalis ac secularis pendeat in diuino arbitrio, regiae tamen et imperatoriae dignitati bene connenit, quantum ad suum ius pertinet, pro aeternae mercedis retributione monasteriorum regimina caute premeditari. Quapropter omnium fidelium nostrorum tam presentinm quam et futurorum pie deuotioni pateat. qualiter Sophia soror tertii Ottonis imperatoris. astnidensis aecclesiae uenerabilis abbatissa nostris obtutibus monstrauit precepta predecessorum nostrorum regum uidelicet et imperatorum in quibus continebatur quomodo ipsi sanctimonialibus in prefato loco deo seruientibus, suis pro remedio animarum suarum preceptionibus concederent inter se eligendi abbatissam. quotienscunque mortali necessitate intercipiente usus et opus exigeret, omnesque res et loca ad prelibatam ecclesiam pertinentia, sub suae immunitatis tuitione preceptiua auctoritate concinderent. Pro rei tamen firmitate roganit celsitudinem nostram, ut nos denno idipsum faceremus. Eius uero piae petitioni inprimis ob interuentum dilectissimae coniugis nostrae Gislae imperatricis augustae, et amantissime nostrae prolis Heinrici filii nostri regis nec non Piligrimi coloniensis aecclesiae nenerabilis archiepiscopi tum etiam ob intuitum dilectionis ipsorum benignum assensum prebentes, regerendis sanctimonialibus diginas laudes in prescripto loco Astnide nocato die nocteque agentibus pro redemptione animarum parentum nostrorum simul quoque pro nostra salute hoc nostrae auctoritatis imperiali donatiuo eligende inter se abbatissae quam dignam ad hunc honorem accipiendum in sua congregatione preuiderent, dum mors priorem preoccupabit, munus, gratiam et licentiam concedimus, et omnes insuper res a regibus uel imperatoribus aut ab aliis religiosis personis maioribus seu minoribus eidem ecclesiae collatas et traditas, omniaque loca uicis et uillis et alils ntensilibus illuc pertinentia qualicumque terra uel regione sint sita, et que diuina pietas ad candem ecclesiam adhuc donare uoluerit, simul cum omni familia illuc aspiciente sub nostrae tuitionis munimen tollimus. atque cum hoc nostrae dominationis precepto iuxta morem antecessorum nostrorum nouiter confirmamus. Ad hec etiam imperiali potestate firmiter precipimus. ut nullus iudex publicus uel quislibet ex judiciaria potestate ju loco predicti monasterii, que uel nunc possidet, uel que deinceps in jus ipsius sancti loci diuina pietas uoluerit augeri, nostris et futuris temporibus ingredi audeat, ad causas audiendas uel freda, aut tributa, seu coniectos aliquos exigendos, aut mansiones, uel paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines ipsius ecclesiae stringendos, nec ullas occasiones illicitas requirendas, neque teloneum siue parafredos in aliquibus locis ab ipsis hominibus exigere presumat nemoque potestatem habeat homines eidem ecclesiae seruos. Iitos, nel liberos, ad mallum connocandi, nisi aduocatus quem abbatissa ciusdem loci ad hoc opus

elegerit. Et ut hoc perpetualiter firmum habeatur, iussimus hoc preceptum inde conscribi. nostroque sigillo signatum manu propria subtus corroborauimus.

Signum doumi chuonradi inuicissimi romanorum imperatoris augusti. Odalricus cancellarius ad uicem Aribonis archicancellarii recognouit. Data VIIII. 'Kalendas Iunii. Indictione XI. Anno dominice incarnationis. Millesimo. XX-VIII. Anno autem domni chuonradi secundi regnantis. III. imperii uero. II. Actum Tratimanusi feliciter.

- 164. Erzbifchof Piligrim von Coln bekundet, daß Pfalggraf Erenfrid und bessen Gemablin Mathilitis ibr Allode zu Brauweiler mit dem Bildbanne bem h. Ricolaud (der Abtei) dasselhst geschent und ausschließtig unter den Schuld ber erzbischblichen Kirche gestellt baben; ferner, daß berselbe Pfalggraf die Hilte des Baldes, die Will genannt, der erwichnten Abtei, dessen Deruder, Graf Hegelin aber die andere Hilte mit dem Gute Vergheim dem h. Corneliud (Abtei Corneliumfiter) gegeben; wogu er selbss fun Mansen zu Albenrath und einen hof in der Stadt Coln beischtzt. 1028, den 10. Detober.
- + Piligrimus dei gratia coloniensium archiepiscopus, ac plebis dei famulus. Notum sit universitati pie uigentium tam presentium quam futurorum quorum defensione et testimonio que a filiis suis aecclesiis dei conferuntur, rata atque inconquisa in perpetuum creduntur manere, quod Erenfridus comes palatinus una cum coniuge sua domna Mathilde allodium suum in brunwilre cum omnibus suis appendiciis et cum omni integritate scilicet in agris, in pratis, aquis, pascuis, siluis, et iure quod uulgo dicitur willban, deo sanctoque Nikolao sine omni exceptione liberum ab omui seruitute contulerunt, obsecrantes ut gratiam libertatis et priuilegii formam nostrae auctoritatis expographo confirmaremus constituentes illud sub mundiburdio sancti petri coloniensis aecclesiae cui deo auctore deseruio, meque piligrimum ejusdem sanctae coloniensis aecclesiae archiepiscopum, et oumes successores meos in perpetuum einsdem allodii defensores esse impetranerunt, ut contra improborum uiolentias, a metropolitani auctoritate melius defensaretur, et ut abbas eiusdem loci nummisma unum aureum, pondus habens trium denariorum postrae monetae singulis annis ad altare beati petri principis apostolorum persoluat, sicque ab omni presentium et futurorum potestate atque dominio tam pontificum quam regum seu imperatorum ad cetera omnino liberum permaneat. Terminum etiam et bannum josius allodii sicut insi summa libertate habuerunt designantes, a via que dicitur Rintecch usque trans fluuium qui dicitur arnefe. 1 ita constituerunt, ut nullus ibi aliquid juris uel potestatis habeat preter abbatem eiusdem loci et uillicum suum quemcumque statuerit. Prata quoque que uel ipsi tunc habuerunt. uel abbas et fratres acquirere potgerint in illis terminis qui vulgo dicuntur coneleweide, quorum terminorum duos beato petro dederunt, unum in toneburch alterum circa ripam arnefe, tali eos pace habere decreuerunt, ut nulli penitus quicquam înris inde facere compellantur. Cum uero siluam illam que pre magnitudine sui Vele nuncupatur presatus comes Erensridus et frater eius comes Hecelinus communi utilitate possiderent, in presentia nostri nostrorumque et multorum pobilium candem utilitatem parcientes, duobus cenobiis tradiderunt, comes quidem Erenfridus suam partem b. Nykolao. frater uero eius suam b. Cornelio cum praedio Bercheim. hanc utrobique legem statuentes, ut nullus in predicta silna aliquid potestatis aut iuris habeat preter supradictorum cenobiorum patres, et mansionarios illos qui in bonis aecclesiae destructa resarcire et communire debereut, uel illos quibus ipsi abbates pro misericordia concesserint. Nullus autem extraneorum in ea aliquid sibi quasi pro insticia usurpandi licentiam habeat, preter illos tantum quos predicti abbates in illam pro soluendo sibi frumento consignamerint, qui unigo dicentur Werlude. ea tamen conditione, ut si ipsi homines atiquid contrarii admiserint, liceat ipsis abbatibus eos inde expellere, et alios quos uoluerint pro eis admittere. Si quis autem absque corum concessione aliquid în illa silua presumpserit, et forestarius abbatis de brunwilre hoc deprehendens aliquid pro pignore detinuerit, utrique

¹ 3n bem Abbrude biefer Urfunde bei Sesbeid, Orig. Guelf. IV. 467. beißt es irrig: decimo çuario Calend. Reberbaupt find bafelbe alle Gigarnamen unright gefderieben, 3. B. Conradus. Assindicanis. Henrici. Pilegrint. Assuida. Videricus. Trutmanium. — ² Crift. — ³ Zombreg.

abbates ex equo parcientur, eadem uiciasitudine repensa ex parte abbatis s. Coruelli si cius forestarius idem deprehenderit, simili modo parciendo. Nos itaque predicti Erenfridi sueque coniugis Mathidis piam secuti actionem, de nostro etiam aliqua eidem monasterio, ob dei amorem nostraeque animae salutem curauinum addere, id est ad alatenzode. V. mansos et curtem quandam infra nostrae urbis maros sitam, ob ho uideliect, ut ciusem monasterii primus abbas uenerabilis Elle ciusque successores cam tenendi habeata ammodo liberam potestatem. Hec ergo iam habita et queque in futurum habenda, ex auctoritate sanetae et individuae trinitatis patris et filii et spiritus saneti, et b. Petri apostoli, nostrique ordinis, atque iuris censura confirmamus, et per hanc nostrae defensionis paginam. sigili nostro manuque propria insignitam, im perpetuum cerroboranus.

Data. VI. idus octobris, id est die consecrationis eiusdem monasterii. anno ab incarnatione domini, Millesimo XXVIII. indictione XI. reguante Cuonrado romanorum imperatore augusto.

165. Pfalggraf Meggo idenft ber Abtei Brauweiler feine Besigungen bei Lovenich, wovon er ben Behnten eines Manfus ber Rirche Diefes Ortes fur Die Theilnahme feiner Suffener an dem bortigen Gotteblienfte zuwendet. — 1028.

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Notum sit onnibus praesentis et futuri temporis fidelibus, quod ego
Aezzo comes palatii uestigia sequens fidelium quibus feruens est deutito ad animę suae renedium omnia quae ad louenich
abuti accelesię sancti. Nykolai in brumeillare tradidi. ex quibus omnibus decimationem excipiens mane expirens mane metaliane establicatione in dei seruitio procurentur sub
nostra ibi degentes tuitione, quos si quis pro sui utilitate inquietauerit. eadem decimatione ecclesię brunwilarensi
remissa illuc conueniant ad audienda diuina misteria, et ut in omnibus quieti et securitati eiusdem familiae prospiciatur et adoresantium uaria machinamenta frustrentur, sciant hace acta consensu Wolfhardi tunc temporis ad
Kirchdorp parrochiani coram his testibus, uidelicet Ellone primo abbate, fratribus etiam Aaron et Becelino, nec
non coram comitibus Christiano de hüdenkirchen, hermanno de noruenich. Ministris quoque Embrichone et Eppone
de Aldendoro.

Acta aunt bace dominice incarnationis anno Mill. XXVIII. indictione XI. regnante Cônrado romanorum imperatore augusto Piligrimo uero agrippinensium archiepiscopo cuius etiam sigilli impressione cartau hanc uolunuus confirmare ne quis decreta nostra ausu temerario presunat infirmare.

- 166. Kaifer Conrad II. ichentz, auf Anfteben feiner Gemablin Gifela, feines Sobnes, Des Konigs Seinrich, und Des Erzbijchofs Aribo von Maing, Der Abtei Burticheid Guter zu Korrenzig, Wil und Albenhoven im Julichgaue in ben Graficaften Gerhards und Gifelberts. 1029, ben 2. Juni.
- C. In nomine sanctae et individuse trinitatis. Chuorradus diuina fauente elementia romanerum imperator augustus. Quanto sepius ecclesias dei aliquibus nostris bonis sublimare studemus. tanto sepius animae nostre remedium fieri. statunque nostri regni firmius stabiliri minime ambigimus. Unde dei nostrique fidelium presentium scilicet ac futurorum universitati notum esse uolumus. qualiter nos ob interuentum ac petitionem dilectae coniugis nostrae Gisilae imperatricis augustae. et amautissimae nostrae prolis Heinrici regis. see non Arribonis mogontinae sedis nenerabilis archiepizoepi talia predia qualia Beneliums habuit et nos imperiali une berediautis ian locis

^{1) 3}n einer befondern, nicht batierte Utfunde über bie Gegenbung biefes hofes in ber Glauf Gelin fogl bert Etyblicht "quandam in den iner al none ernat domibun gue quousdam ferent Wilcillini de Duno. Ob hoe zeillest ut promodelt monanteril primus abban unnerabilis killo einque successores eandem curtem tenendi amodo übernam habenat potentatem. et quotiens cuinscumque rei causa ad urbem commigracerist. In cadem aptissime summ possial perfectes excessitatem.

Cornizich. Wil. et Altenhof.\(^1\) in pago Iulichgouat. in comitatibus Gerhardi et Girilberti cum omnibus ad eadem pertinentibus. cum ecclesiis. decimationibus. uinetis. areis. edificiis. mancipiis uriusque sexus inibi habitantibus. agris, terris. cultis, et incultis, pratis, pascais, campis, siluis. uenationibus. aquis. aquarumue decursibus, piscationibus, molis, molendinis. uiis. et inuiis. exitibus et reditibus. quesitis. et inquirendis. sen cum omni utilitate que uel scribi. aut nominari potest. ad monasterium Porciti dictum. in honore sancti Iohannis baptiste, et sancti Appolinaris martyris. nen on sancti Nicolai confessoris constructo. et in usum fratrum inibi deo sub regula sancti Benedicti famulantium in proprium tradidimus. et de nostro inre ac potestate in ius atque potestatem predicti monasterii. et ad utilitatem monachorum inibi deo sub regula sancti Benedicti seruientium omnino transfindimus. ec quoque tenore ut Benedictisa abbas ciusem monasterii suique successores de eisdem predisi liberdictus abbas ciusem monasterii suique successores de eisdem predisi liberdictus abbas ciusem monasterii suique successores de eisdem predisi liberdictus abbas ciusem monasterii suique successores de eisdem predisi liberdictus abbas ciusem monasterii suique successores de eisdem predisi liberdictus abbas ciusem tamen proprio notores traditionis auctoritas stabilis et inconsulsa onni permaneta aeso. hanc kartam inde conscriptam subusaque manu propria roborantes sigilli nostri impressione inssinus insginiri.

Signum domni Chuonradi inuicitissimi romanorum imperatoris augusti, Ödalricus cancellarius uice Arthonis archicapellani recognouit. Data. VI. 8 non. Junii, Indictione, XII. anno dominice incarnationis Mill. XXVIIII. anno autem domni Chuonradi secundi, regni. V. imperii uero. III. Actum Franchonefurt feliciter amen.

167. Erzbifchof Miligrim von Edin ichente ber Albrei Deut bie Kirche gu linna und herringen, fo wie die übrigen in Sachsen, wo sie bereits berechtigt, Kirchenzins zu erheben; mit der Befignis, solder funftig nach Bobligefallen vergeben und befetgen zu tonnen. — 1032, ben 6. August.

In nomine sancte et inditidue trinitatis. Notum sit omnibus sancte ecclesie dei fidelibus. presentibus niddicet et futuris. qualiter ego Pilegrinue coloniensis archiepiscopus pro amore dei. eiusque genitricis sancte Marie, sanctique Heriberti. atque pro animę mee redemptione. concessi fideli nostro Rudolfo Tuitiensis ecclesie; abbati suisque successoribus, ecclesiam Unna dictam. nee non ecclesiam Herringhe. reliquasque in saxonie partibus. illas nidelicet quarum census dinoscitur habere. 4 eo pacto atque ratione. ut moriente clerico qui ei tunc pronisor fuerit constitutus. liberam habeat potestatem. sicut ceteri abbates ac prepositi. clerici atque laici. nostre ditioni subiecti ipasa ecclesias cum omnibus appenditiis ordinandi et quibuscunque uoluerit tradendi atque commendandi. Presentius testibus bis. Helia abbate s. Panthalconiis. Udiolfo preposito s. Cumberti. Herrado s. Victoris Eliwardo s. Petri mansionario. Gerhardo comite. Ruperto laico. Burchardo. Hermanno aduocato. Udalrico urbis prefecto. aliisque quam plurimis. Et ut hec nostra traditio illibata et inconnulsa permaneat sigilli nostri impressione firmare curanimus.

Acta Colonie, anno dominice incarnationis. M.XXXII. Indictione. I. VIII. idus Augusti.

- 168. Kaifer Conrad II. bestätigt auf die Bitte des Abtes Gerold die Immunitat der Abtei Berden; bestimmt, daß von ihren Frohn oder Galbufen, wo sie immer gelegen, nur zu dem hosbital derfelben Zehnten entrichtet werden sol; verleibt ihr das Beschiffungbrecht von dem Ausflusse der Ruhr auswarts bis Berden, die freie Bahl eines Abtes, deffen Freiheit von der Heerloge, und Jolfreiheit für die abteilichen Leute. 1033, den 28, April.
- C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Chuonradus diuina fauente clementia romanorum imperator augustus. omnium christi nostrique fidelium uniuersitatem scire iubemus, quod fidelis noster Geroldus abba

^{&#}x27;3 u Šetrenją und Albenhoven bot bie Abei fortbauernd Befigungen gebalt; Wi ward an Genrad III. wieder adherterne, f. Rr. 236. — 'Der Ulrudos bet wirtlife fe; ber Irrhum feinne auch, du man night IV. fondern IIII. fcfich, in Lunil Ratt balli liegen. — '3 und Geleuit farrag, cipil. I. 79. — 'Der Aeditums univensie nennt fie, wie folgt: Boloe, Derne, Waltberg, Ellien, Watenscheide, Herefoedde, Afelerbeche. — "Census qui ab homialius oeroecensualikuse, census etiam qui de domibus et mansis ubicunque constitutis eldom ecclenie nationalibus persoluusiur- beijt et in ber Ulrimbt, womit ferzhifacf Terefrich ven Gifu (1206–1216) bis Kirche ju Willer bis Mitter Drug bad Pafrenta bistr, bern Gifur Gröfer Gréfacts Determen.

monasterii, quod uocatur Werdina insinuauit celsitudini nostrae, qualiter ipsum monachorum cenobium sibi concessum a beatae memoriae sancto Livdigero episcopo in propria eius hereditate fuerit constructum. monachisque contraditum, ac gloriosissimorum regum hludiwici filii regis, magni karoli ac successorum eius uidelicet Heinrici trium ottonum nec non secundi Heinrici imperatoris inuictissimi. pro acterna ipsorum omnisque generis eorum memoria, defensione at tuitione hactenus fuerit conseruatum. Quam ob rem nostram implorauit clemeutiam, ut idem monasterium sub nostra tuitione suscipientes, omnes concessiones ab antecessoribus nostris sibi collatas. nostrae praecepto auctoritatis firmaremus. Cuius rationaliili ac iustae petitioni assensum prebentes. decernimus atque iubemus. ut idem monasterium in primis cum omuibus ad se pertinentibus plenissime immunitatis securitate perfruatur, neque publicis exactionibus eidem monasterio subiacentes liberi uel serui, siue a qualibet culpa rei, ab ulla potestate indiciaria constringantur, sed adnocatus corum si quid inquireudum est aut corrigendum iuquirat ac corrigat. Preterea quod aliis quoque mouachorum cenobiis concessum est ut ubicumque dominicatos mansus habuerint. in quocumque sint episcopio seu praefectura uel in omni regno a deo nobis collato decimas dent ad portam monasterii. nec ab ullo penitus alibi dare cogantur, sed ab eisdem pro nostra beatitudine perpetua superuenientibus peregrinis ac hospitibus seruiatur. Insuper etiam eidem abbati et populis ad praedictum monasterium sernieutibus imperiali nostra potentia uiam uauigii concessimus. de illo loco ubi Rura fluuius influit renum, eo rationis tenore, ut omue per acuum, clausulis, nec ulla impediente causa, liberam habeant potestatem nauigandi sursum contra rurae flugii decursum, usque ad Werdine monasterium. Ad haec quoque eidem fratrum collegio ad eligendum inter se abbatem regularis electionis potestatem concedimus. Abbas illius monasterii ad castra nec in hostem ire cogatur. Insuper homines fratrum ipsorum ab omni uectigalium ac thelonei inquisitione securi consistant. Et quia nihil ad illum locum pertinet nisi tautum hereditas sancti Livdigeri ac propinquorum eius et elemosine religiosorum hominum. ideo liceat abbati illud monasterium cum rebus ad se pertinentibus libere possidere, quatenus eum cum fratribus deo ibi famulantibus melius delectet, pro nostra ac totius aecclesiae salute diniuam jugiter implorare clemeutiam. Et ut hec nostra auctoritas stabilis permaneat, eam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum domni Chuonradi romanorum imperatoria inuictissimi. Burchardus cancellarins nice Bardonis acquellari recognosii. Data IIII. kal. mai. Anno incarnationis domini M.XXX.III. indictione prima. Anno autem domni thonoradi secundi. regul VIIII. imperii aero VI. Actum Novisiomago feliciter amen.

169. Pfalggraf Bezel ichenft bem Gereonstifte zu Coln einen Frohnhof mit allen Zugehörungen zu Lovenich. — 1033, ben 29. September.

Pax christi omnibus fidelibus tam futuris quam presentibus moltiplicetur. Quoniam secundum apostoli uocem non habemus hic manentem civitatem. oportet unumquemque fidelem utiliter sibi prouidere. et sanctorum intercessione stabilem futurae uitae beatitudinem utiglianter inquirere. Eo itaque accensus desiderio, suspirans uiuere cum christo, quia ibi multo melius, ego Heael, non merito sed nomine palatium comes dictus, domni Ezzonia palatini conitis frater uterinus, manum karitatis quibusdam porrigere studui corumque inopiam ex mea habundamia supplere decreui, ut quod erogatum est in seusinis paucitate recipiatur in messis multiplicitate. Notum igitur esse uolo omnibus, tam posteris quam modernis, quod in uilla quae nocatur L'écenich, currim dominicatam cum onni integritate mansorum. Suluarum, camporum, pratorum, seu qualibectumque rerum in ipsam pertinentium, uiua manu mea tradidi huic accelesiae beati Gereonia, singulariter eau deputans in usus fratrum in ea seruicutium et ne in iura cedat aliena uel pretio nel uioleutia, sub aduocatia mea ex nune et deinceps heredorum (sic) meorum proximorum tuendatu tatum immobili eyrografi huius testamento confirmati,. In hae siquidem libera aduocation timens quod absit aliquid in peius immutari posse, diuino amore ductus, praedictae etiam accelesiae fratrum pia recordatione rogatus. hanc conditioneum memorialis decreti firma lega ex perpetua in ius hereditarium deliberans.

uellen, hanc elemosinariam traditionem procurandam potestatiue semper commiterent, et eundent tantum clericum mihi manu fieri consentirent, qui eandem aduocatiam in feodum a me et ab omni herede meo proximo, omni potentia, omni iure et obtineret et regeret, reputans, ut quia magia distraheretur ab lalcis aecclesiasticarum rerum ut ita dicam non modo rectoribus sed potius oppressoribus, traditionis meae fructus fădelius administraretur ut ceessariis usibus a fratre fratribus. Huits itaque utrimque landatae ac probatae ordinationis testes hii sunt. Herimannus principalia aecclesiae prepositus, Ysaac eiusdem aecclesiae decanus. Hezel aecclesiaes s. Gereonis prepositus, Megiuzo eiusdem aecclesiae decanus, cum ceteris ibidem fratribus. Euerhart comes. Hunecho. Euerunii. Gerhart. Engram. Adelbreht. Ethelger. Wichmann. Bernere. Pippin, Lithecho. Gerolt. Heredrich. Wernerderlich. Werner

Actum est Coloniae. III. kalendas octobris. die in memoria beati archangeli Michahelis. in basilica sancti Gereonis, anno Incarnati uerbi, MXXXIII. indictione. I. Heinrico i augusto romanis imperante, archiepiscopatus domni Pilegrimi. i XII.

170. Raifer Conrad II. bestätigt die Uebereinfunft bes Abred heithanrich von Werden mit bem abriliden Bogte, bem Grafen herimann, wodurch bemielben fatt ber Lieferungen aus ben hofen, zur Bermeidung ber bieberigen Bebrudung, verschiedene Manfen und Grundflude in Besthaden achgetreten werben. — 1036, ben 10. October.

In nomine sancte et indisidue trinitatis. Chionradus dinina fauente elementia romanorum imperator augustus. Omuium christi nostrorumque fidelium uniuersitatem scire iubenus, quod fidelis noster Heithanricus abba monasterii quod uocatur Werthina adiit celsitudinem nostram, querimoniam faciens tam se quam familiam monasterii a nobis sibi commissi. per aduocatos grauius iusto seraticiorum exactionibus grauari. Quam ob rem indicanti mansuetudini nostre inter se et comitem Herimannum, qui inter eos nobilitate et potentia precipuus exiterat. conuentionem factam esse huiusmodi. ut pro seraitio quod ex uillicis ue familia exigere solebat, hos mansus infraeriptos ex ipsis quos sub sua tuitione habebat electos, cum inherentibus mancipiis in beneficium acciperet. In Athioberga duos mansus. In Huilikinghouon unum mansun. In Ouinghuson duos. In Beringthorpa unum. In Stockheim unum. In Unithi unum. In Hionigi unum. In Huoninghauon unum. In Dalausii unum. In Lettelli unum. In Thiadninghouon unum. In Luuderinhhuson unum. In Lothorpa V. nansus tria territoria di est tres fundos tres siclos persolucutei sutat rurinna. Quam contencionem predicti abbatis rogatu. nostre autoritatis precepto corroboratimus. ne uel ab ipso supradicto comite Herimanno nel ab ullo successorum eius res monasterii ullant seruitii fatigationem sustineant ulterius. Et ut bee nostra autoritas stabiis et inconnulsa permaneat, hanc caram inde conscriptam propria manu corroborantes: sigilli nostri impressione iussimus insignit; derami missimus insignit.

Signum domni cuonradi inuictissimi romanorum imperatoris augusti. purchardus cancellarius ad uicem Bardonis archicapellani recognonit. Data. VI. Idus Octobris, Indictione. IIII. Anno dominice incarnationis Millesimo. XXXVI. Anno autem domni Chunradi secundi regni. XIII. Imperantis uero. VIIII. Actum tullides. feliciter amen.

- 171. Konig heinrich III. besidtigt auf Die Bitte bes Abred Gerold Die Privilegien ber Abtei Berben.
 1040, ben 18. Januar,
- C. In nomine sanctae et individuae trivitatis. Heinricus divina favente clementia rex. Onnium christi nostrique fidelium universitatem scire inbemus, quod fidelis noster Gerold abba monasterii quod nocatur Werdina.

^{&#}x27; Collte briften Chuonrado. - 1 Dit bem Giegel bes Erzbiscofe. - 3 Die Urfunde bat wirflich Ablibberga, nicht Abrisberga, wie Rindlinger lefen wollte, um Urneberg baraus machen an fonnen.

insinuauit celsitudini nostre qualiter Ipsum monachorum coenobium sibi concessum a beate memorie sancto Liudigero episcopo. in propria eius hereditate fuerit constructum monachisque contraditum, ae gloriosissimorum regue Hludiunici filii regis magni Karoli ac successorum eius uidelicet Heinrici, trium Ottonum, nec non secundi Heinrici Imperatoris innicitssimi, simulque piissimi patris nostri Chuonradi imperatoris augusti pro aeterna Ipsorum omnisque generis corum memoria, defensione ae tuitione hactenus fuerit conseruatum. Quam ob rem nostram—¹. Eu thace nostra auctoritas stabilis permaneat. eam manu propria roborantes. sigilli nostri impressione iussimus insignici.

Signum donni Heinrici tercii regis innictissimi. Theodericus cancellarius uice Bardonis archicapellani regionuit. Data XV. Kalendas Februarii. Indictione. VIII. Anno dominicy incarnationis Milesimo. XLmo, Anno autem donni Heinrici tercii ordinationis, XII. regui uero. L Actum Augustas feliciter amen.

172. König Heinrich III. bestätigt auf die Bitte des Abres Gerold die Immunität der Abtei Werden und im Besondern das Recht des Abres, die Bogte für das Seift zu wählen und zu entlassen.

— 1040, den 18. Januar.

C. In nomine sanctae et indiniduae trinitatis. Heinricus diuina fauente elementia imperator 2 augustus, si seruorum dei petitionibus quas pro aecclesiarum sibimet commissarum utilitatibus nobis insinuagerint clementer annuerimus, id nobis ad perpetuae beatitudinis premia promerenda, liquido profuturum esse credimus. Quapropter omnium christi nostrique fidelium universitatem scire iubemus, quod fidelis noster Geroldus abba monasterii quod nocatur Werthing. Insinuauit celsitudini nostrae, qualiter ipsum monachorum coenobium sibi concessum a beate memoriae sancto Liudgero episcopo in propria eius hereditate fuerit constructum, monachisque contraditum, ac gloriosissimorum regum. Hliudiuuici filii regis magni karoli ac successorum eius, uidelicet primi Heinrici, trium Ottonum, nec non secundi Heinrici imperatoris inuictissimi, simulque piissimi patris nostri Chuonradi imperatoris augusti, pro acterna ipsorum omnisque generis corum memoria, defensione ac tuicione hactenus fuerit conseruatum. Quam ob rem nostram implorauit elementiam, ut idem monasterium sub nostra tuicione suscipientes, omnes concessiones ab antecessoribus nostris sibi collatas, nostrae praecepto auctoritatis, firmaremus, scilicet ut sibi per omnem abbaciam illi a nobis concessam, aduocatos pro monasterialis utilitatis causa eligere, disponere, et ordinare, nostra permitteretur auctoritate. Cuius racionabili et iuste petitioni assensum prebentes, concessimus proprietates monasterii quod in uuerthina situm est. per aduocatos quos abbas elegerit, hac presenti auctoritate statuere et ordinare, et ne qua iudiciaria dignitas eis ullomodo obsistere presumat. Si autem aliquis de aduocatis inutiliter res monasterii tractauerit, et aliis aduocatis locum aduocaturae noluerit euacuare, et ad regiam dignitatem in longum tractando peruenerit, non solum in illius defectu accurrimus, uerum etiam nostrae dignitatis grațiam perdere non dubitet. Haec auctoritatis nostrae concessio. ut presentibus et futuris temporibus a cunctis fidelibus nerius credatur, manu propria eam firmanimus, ac anuli nostri impressione signari iussimus,

Signum domni Heinrici tercii imperatoris innictissimi. Theodericus cancellarius nice Bardonis archicapellani reconnit. Data XV. kal. febr. Indictione. VIII. Anno dominiace incarnationis. Mill. XI.mo. Anno autem domni Heinrici tercii ordinationis XII. regni uero. I. Actum auquate feliciter amen.

Der folgende Zert finmt wörflich mit der Urkunde Concad II. überein, f. Rr. 168. — 2 Auf Senfere ter Urkunde freiteft für fer Cochect, bei der abei hate auch son etwo iefen Privilegium von Peinrieg U. erreitt, f. Rr. 133; est dam baber ber Umftand, das heinen der Beite führt, nur daburch erfläre werden, dof die Abei, mit er verbergebende allgemeinen Befrähigung ierer Privilegium, auch gefreit feinerer erfangt batte, das der die, reiteileit nicht vollegene eber schabeftigewerden Urkunde bardber neu ausgesteigt worden, als heinrich schon Aufler war. Bielleich ist der befligene eber schabeftigewerden Urkunde bardber neu ausgesteigt worden, als heinrich schon Aufler war. Bielleich ist auch das Kaifer-Prählat nur eine Ungerne eber in der Begrenzeigt ib de Gereicht ib der Gereich der der Unter Un

173. Ronig Beinrich III. idenft ber Abtei Burtideit Die Reichehorigen in ber Billa bafeloft und alles bas, was fie fruber gum Pallafte in Aaden zu liefern und leiften idulbig waren. - 1040, ben 6. Juni.

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina fambate chementia rex. Quidquid ad honorem catalationem sanctarum ecclesiarum conferimus. hoc ad nostri regni stabilitatem. nostreque animae salutem fore credimos, quapropter omnium sanctae dei ecclesiae fidelium et nostrorum presentium seilitet ae futurorum prudentia nouerit, quod nos pauperi monasterio in uilla nomine Porteetho ad honorem s. loannis Baptistae constructo. omnem illam familiam utriusque sexus in eadem uilla Porteetho habitantem. quae ad nostrum ius et dominium pertinet, intercedente nostramque maiestatem suppliciter postulante ciusdem loci uenerabili abbate, nomine Benediclopro animabus nostrorum predecessorum imperatorum scilicet et regum, ac pro remedio animae patris nostri beatae memoriae, clarissimi imperatoris, et ut orationes fratram inibi sernientium pro statu totius regni non deficiant, cum uxoribus. Bliis et filiabus, natis et nascituris, per haius nostri precepti paginam tradimus, concedimus, et donanus, et de nostro iure et dominio in cius ius et dominium stabiliter transfundimus, costiliet tenore, at deinceps onne debitum quod nostro palatio debebant, predicto monasterio persoluant, et iussioni prefati abbatis, suorumque successorum. Et ut huius nostrae donationis auttoritas omni tempore incorrupta permaneat, manu propria presentis paginae testamentum firmantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum domni Heinrici tertii inuictissimi regis. Theodericus cancellarius uice Bardonis archicapellani regis. Onto VIII. Idus Iunii. Indictione. VIII. Anno dominicae incaranationis. M.XL. Anno autem domi Heinrici tertii regis ordinationis uero. XIII. regni. II. Actum in uilla, quae dicitur Bethlehem. Eleitier Amen.

174. Ronig Beinrich III. identt bem Abelbertftifte zu Machen feine Besthungen zu Baele, Gimmenich, Moreenet und Bilen. - 1041, ben 13. Februar.

In nomine sancte et individue trinitatis. *Heinricus** divina fauente elementia rex. Si ecclesias dinino cultoi unactipatas sublimare, atque ditare curamus, ad presentis nostre uite statum, et ad eterne retributionis premium nobis profuturum fore non dubitamus. Quapropter omnium fidelium nostrorum, tam presentiam quam futarorum, sollers industria noueric qualiter ob remedium anime *Couradt** imperatoris augusti pie memorie uidelicet genitoris nostri, nee non ob recordationem dilecte coniugis nostre *Chumihidats regine, ac pro incolumitate nostra, genitricisque nostre Gizile imperatricis auguste. tale predium quale nos in istis uilis *Vals. *Chiminiaco. *Morimanti. *Vilarus.* habuimus, cum omnibus suis pertinentiis, hoc est, utriusque sexus mancipiis, areis, edificiis, terris caltis et incultis, agris, pratis, pascius, campis, siliuis, cenationibus, aquis aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, actibus et reditibus, utile et inniis, seu cum omni utilitate, que ullo modo inde potest euenire, ad monsterium s. *Adalberti* episcopi et martyris. *Aquisgrani* pallatii positum, ad usum fratrum deo predictoque martyri et pontifici ibidem seruientium in proprium dedimus atque tradidimus, ca selitet ratione, ut patris et coningis nostre annierarius dies ab lipsis fratribus deinceps cum missarum et utiglitarum officiis solempiter omni ancelebretur. noster quoque et matris nostre similiter pro tempore flat. Et ut hee nostre traditionis auctoritas nunc et per succedentia temporis curricula stabilis et inconsulas permaneat, hanc paginam inde conseribi, manu propria, ut infra uideur corroborare ac siglili nostri impressione iussimus insigniti.

Signum donmi Heinrici teetii regis inuictissinti. Euerhardus eancellarius nice Bardonis archicancellarii recognoui. Actum idus februarii. indictione, IX. anno dominice incarnationis Millesimo XLI. Anno autem domni Heinrici tertii. ordinationis eius. XIII. regni uero. II. Actum traiecti feliciter amen.

^{&#}x27; Aus bem Cartular ber Abtei, - * Aus bem Cartular bee Stifte, Rr. 7.

- 175. Ronig heinrich III. idenft feiner Richte Jemingard, auf Bitte bes herzogs Gogelo und beffen Sohnes Gotefred, bas confiseirte Gut in ben Billen herve, Baels, Gpoen, Fallenberg, im Lutitider Gaue, in ber Graffclaft Dietelal's, 1041, ben 15. Aebruar.
- † In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Heinricus diuina fauente elementia rex. Omnium fidelium nostrorum tam presentium, quam et futurorum, sollers nouerti industria, qualiter nos obi interentatum, ae petitionem amborum ducum Gozelonis, filique sui Golefredi. Iale praedium, quale scabinionum indicio. in imperiale ius patris nostri, bonae memoriae. Chuonradi romanorum imperatoris augusti detenit. nostraeque regali potestati post suum discessnur reliquid. et potestatiue in uillis. Hariue. Vals. Apine. Falchenberch. habiumus in patris post suum discessnur reliquid. et potestatiue in uillis. Hariue. Vals. Apine. Falchenberch. habiumus in patris post suum discessnur reliquid. et potestatiue in uillis situm. Irmingardae dilectae nepti nostrae. in proprium dedimus, atque tradidimus, cum omnibus utique suis pertinentiis. Hoe est. utriusque sexus maneipiis, areis, aedificiis, aecelesiis, decimationibus, agris, prais, terris, cultis, et incultis, uillulis ad praedictas uillas respicientibus, pascuis, aecetampis, silvis, uenationibus, aquis, aquarumue decursibus, molis, molendinis, piscationibus, uiis, et inuis, exitibus, et reditibus, quaesitis, et inquirendis, seu cum omni utilitate, quae ullomodo inde prouenire potest. Ea uidelicet ratione, ut praenominata Irmingarda, de prescripto praedio, sibi a nobis tradito, ibleram dehim potestatem habeat, sellicet, tenendi, dandi, uendendi, commutandi, praecariandi, posteris relinquendi, uel quicquid sibiimet placuerit inde faciendi. Et ut hace nostrae traditionis regalis autoritas, nune, et per succedentia temporum curricula, stabilis, et inconuulsa permaneat, hane paginam, inde conscribi. manu propria ut subtus uidetur corroborantes, as sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum domai Heimrici tercii regis inuiciasimi. Eberhardus cancellarins uice Bardonis archicancellarii recognoui. Data. XV. kal. martii. Indictione. VIIII. anno dominicae incarnationis. M.XL.L. anno autem domni Heinrici tercii ordinationis eius. XIII. Regni uero. II. Actum traiceti feliciter amen.

- 176. Konig heinrich III. gestattet auf Die Bitte ber Aebtissen Abeofanu von Effen baselbft einen Babrmarft brei Tage vor und brei Tage nach Coomas und Damianus zu halten. 1041, ben 13. Juni.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus divina fauente clementia rex. Omnium sancte dei ecclesiae nostrorumque fidelium presentium seilicet ac futurorum universitati notum fieri uolumus. Quod uenerabilis abbatissa monasterii in honore beatorum martyrum cosme et damiani dicati nomine theofemu nostram aditi elementiam suppliciter rogans. ut pro nostra nostrique patris anima infra locum nomine astride ad augmentum et utilitatem einsdem monasterii annuale mercatum fieri concederemus. Cuius digne petitioni aures misericordie clauderen audentes, per huius preceptalis pagine autoritatem annuale mercatum sex diebus per singulos aanos. utidelicet

Anno milleno Christi parlterque quadrageno Condidit hoc templum foelix Yrmgardis amenum.

Obtulit idque pic quod protegat ipsa Maric.

^{&#}x27; Die Urtunde fand fich im Archiv bee Stifts ju Rees, welches Irmgard gegrundet. Auf ber Dede eines alten libor Memoriarum biefes Stifts fiebt:

tres ante festiuitatem et tres post festiuitatem predictorum martyrum cosme et damiani rogante et interueniente kerimanno coloniensi archiepiscopo in eadem uilla astnide consentiendo concedimus, et concedendo consentimus, et quicquid utilitatis inde pronenire poterit. cidem monasterio tradimus, Ea utideliter tatione un negotiatores cepterique homines ad predictum mercatum uenientes cundo et redeundo ibique manendo liberam potestatem habeant. omnium hominum occasione precul remota. Et ut buius auctoritatis testamentum omni tempore inconsulsum permanenta manu propria presenteni pagiama roborando confirmaniums, et sigilli nostri impressiones subter insigniri preceptimus.

Signum donni Heinrici tertii regis inuiclissimi. ebrardus encellarius nice bardonis archicapellani recognonis.
Datam. idus ismii. Anno dominici incarnationis. M.XL.I. Indictione VIIII. Anno domini Heinrici regis tertii.
Ordinationis nero eius XIII. Regnantis. III. Actum autem in codem loco astoide feliciter amen.

177. Erzhischof Berimann II. von Coln ichenft ber Abtei Deut 11 Manfen zu Bochum und ben Sof Besthoven im Deuter Gaue. - 1041, ben 17. Juni.

In nomine sanctae et indiudiuse trinitatis, Notam fore cupimus canctis in christo fidelibus qualiter ego Herimannus dei gratia Colonia archiepiscopus, ex amore christi pariterque timore mortis compunctus, nihilominus Ollonia unenerandi abbatis accidesia Tuisienesis rogatu. fratrumque ibidem deo seruientium fideli oratu, ad ipsum monasterium in honore sancte dei genitricis semper uirginis Mariae omniumque sanctorum constructum. XI. mansus cum omnibus utilitatibus inde uenientibus et. XI., mancipa in pago Saxoniç, iuxta utiliam publicam Cofbuochkiem' dictauu. Nec non nostram curtim quandam Westhouuen uocitatam, in pago Tuixisqueme super rheni fluuii ripa sitam, cum omnibus appenditiis suits arcis, edificiis, terris cultis, et incultis, agris, campis, pratis, pascuis, siluis, forestis, uenationibus, aquis, aquarumue decursibus, piscationibus, molendinis, uiis, inuiis, exitibus, et reditibus, quesitis et exquirendis. Ob honorem ciusdem semper uirginis et amorem s. Heriberti, et pro anime mee parentumque meorum remedio tradidi. Testibus presentibus his. Azzelino presente de domo s. Petri preposito. Herado s. Victoris preposito. Erioderico s. Petri mansionario. Herelino s. Gereonis preposito. Erenfrido s. Seuerini preposito. Gozekino cancellario. Biliso comite, Francoue comite, Cristiano comite. Herimanno. Cristiano. Adolfo aduocato. Herimanno. Adolfo eta filio cius Herimanno. Buouone, Willero. Et ut he nostra traditio stabilis et incunulus amanest. sizili in sort i impressore firmare curquimus.

Acta Drotmannie anno dominice incarnationis, M.XLL indictione, VIIII. XV. kal. Iulii.

178. Konig Beinrich III. ichenkt bem Marienftifte ju Machen Landbefig bei Gimmenich und Berve.
— 1042, ben 8. Muguft.4

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Heinricus diaina fauente elementia rex. Omnibus modis quibus nostrorum preteritorum patrum uestigia sequentes in augmentis ecclesiarum nel in aliquibus ceteris bonis operibus exercemur. non pro temporalis et fragilis atque caduce uite statu, que casura est. elaborare debemus, sed semper in omnibus bonis operibus commorantes, ad illud summe beatitudinis premium ac remunerationem que fine carent cunctis uiribus totaque mentis intentione tendere debemus. Quapropter omnium sancte dei ecclesie fidelium nostrorumque presentium seillect ac futurorum sollercia nouerit, quomodo nos hac moti sollicitatione, ae pro dei caritate nostreque auime parentumque nostrorum remedio, quoddam predium traditum nobis ab Heinrico duce adiacens giminiaco et haruia in comitatu Tioboldi cum omnibus suis appenditiis et adiacentiis, in mancipiis utriusque sexus, in cunctis areis, edificiis, terris, cultis et incultis, questitis et inquirendis, ecclesie sancte dei genitricis et uirginis marie in nostro aquiggramenti palatio constructe, per nostrum regalis traditionis, oblationis

¹ Deist noch im Boltsmunde "Raubodum", was also nicht von Rube, sondern mabriceinlich von Sauf berguleiten ift. -

atque donationis preceptum donamus, ea uidelicet ratione rata firmaque stabilitate, quatenus predictum predium cum omnibus supra descriptis iugiter ac perpetualiter ad prenominatam ecclesiam pertinere noscatur. Et ut hec nostre auctoritatis pagina firma et stabilis maneat, hoc preceptum inde conscriptum sigiili nostri impressione signari inbentes, manu propria sicut subter ceraitur corroborantes confirmanimus.

Signum domni Henrici tercii deo uolente regis inuictissimi. Berhardus i cancellarius uice Barthonis archicapellani recognouit. Datum. VI. Idus Angusti. Indictione. X. Anno dominici entarnationis, M.X.I.I. Anno autem domni Heinrici tercii. ordinationis eius, XV. regni uero. IIII. Actum Confinngon e licitier Anne.

179. Erzbischof hermann II. von Coln ichenft bem Geverinftifte bafelbit, bessen Reubau von ibm vollsibet worden, Grundfidde ju Ochtenbung, Brenenberg, Sessenich; Zollgefalle ju Bonn und Juliefal, und bie Kirche ju Barbenberg. — 1043, ben 8. September.

In nomine saucte et individue trinitatis. Notum sit omnibus fidelibus tam presentibus quam suturis sancte dei ecclesie filiis, quomodo eso Herimannus secundi Ottonis imperatoris filie, scilicet domne Mathilde beate memorie filius. licet indignus sancte Coloniensis ecclesie dei gratia archiepiscopus, pastorali cura ammonitus, monasterium sanctissimi confessoris christi Seucrini. a preposito Sigeboldo cum auxilio antecessoris mei. uidelicet domni Piligrimi renouari inceptum perfeci, id est oratorium cum kripta prout potui perornaui, in cuius monasterii dedicatione, anno M.XI.III. indictione XI. et. III. regni junioris Heinrici regis, atque VIII. presulatus mei. considerans pondus dispensationis mee, ac miserans fratres einsdem loci, sufficiens alimentum non habere, donaui sancto Seuerino quasdam res proprietatis mee, hoc est. IIII, mansa in uilla Ohtenethine dicta lacentia. libram unam persoluentia, atque in saxonia in uilla Berenberg dicta. VI. mansa, que emi erga militem Frethericum Cobbonis filium nonaginta libris. Iterum libram, I. persoluentia. Insuper cum communi consilio meorum fidelium tam laicorum quam clericorum de ecclesie rebus mansum unum addere curaui in uilla Kestenich dicta iacens. libram dimidiam -aut uini carratam persoluens. atque de thelonio ciuitatis Verone libram. I. et de Zulpigo iterum de thelonio iterum libram, I. et ecclesiam unam Bardinbach dictam non censualem libram dimidiam ad sustentandam fratrum inopiam. Hec cum ita ordirer maxime ad usus prepositorum eiusdem loci, tune prepositus bone memorie Engilbertus quam humiliter et fideliter interpellauit ueniam meç gratie, queritans multum ac miserans fratres magnam penuriam pestimentorum sustinere, deprecans me hec uelle pro remedio anime mee fratribus dare, et sibi licere in augmento illis nictus et uestitus adiquare, hoc est cum meo banno addere predia que ammodo quis unquam pro stipendio daret. atque quedam que bone memorie dei ancilla Liutgart dicta pro. II. stipendiis inclite benigna dabat, XXXIIII. solidos persoluencia. Super hec uero bene reminiscens, atque nos ammonens, quod ubi unum subtrahitur alterum non exigetur, fratribus dare sibi licere nos rogavit, consolationes de hoc (quod) ille altique ibi prelati mea gratia prius ad proprium usum habuit, hoc est in illa predicta dedicatione qua nos monasterium dedicauimus, similiter in octaua die festiuitatis sancti Scuerini, atque etiam in octauis prothomartiris Stephani et sancti Iohannis euangeliste. atque sanctorum Innocentium. sicut in regula habetur scriptum. tantum ueniat uinum de Kestenich. Hac ergo petitione intrinsecus attactus cordis conpunctione, sicut prepositus roganit atque nos monuit, fratribus omnia supradicta ad usus uestimentorum contradidi. quo de libra que persoluitur de Berenberga habeant consolationem semper in die obitus mei ut in ipsa die atque in festiuitate sancti Michaelis faciant uigiliis. missis. atque psalteriis memoriam mei, ac meorum omnium propinquorum, aliaque omnia in uigilia natalis domini a fideli dispensatore coadquentur, et fratribus quam karitatiue tantum die noctuque in choro seruientibus aliisque nihil distribuantur. Si quis uero quod minime credo prepositorum aut aligua opposita persona contra hanc kartam uenire temptauerit, aut quolibet modo infringere eam nolucrit, nel ex supradictis aliquid demere presumpserit, a liminibus sancte dei ecclesie efficiatur extraneus. In die extremi examinis fiat deputatus eternis suppliciis. diabolus semper stet eius a

¹ f. Euerhardus. - 1 f. Coufungon. - 3 Aus bem Cartular bes Stifts, fol: IV.

dextris, et iudicatus exeat condempnatus, oculi eius non uideant lumen in secula seculorum, amen. Quo autem hec karta firmior sit, nobis testes asscribere placuit, et stipulatione subnectere, atque nostro banno simulque sigillo munire,

S. Herimanni archiepiscopi qui hanc cartam feri iussit, S. Rădolphi episcopi, S. Acelini prepositi domas sancti Petri, S. Hezelini prepositi. S. Hatheboldi prepositi. S. Gundolfi prepositi. S. Ysaac. S. Berengeri. S. Wolmari prepositi. S. Megenzonis. S. Drutmanni. S. Henfridi prepositi. S. Thiederici prepositi. S. Manegoldi. S. Arnoldi. S. Arronis abbatis. S. Ottonis abbatis. S. Hadonis, S. Luyzonis. S. Sigebaldi. S. Euczonis. S. Cristiani. S. Heremanni. S. Cristiani domus aduccati. S. Heremanni aduccati. qui hanc traditionem susceptii. S. Bodonis. S. Thietmonis. S. Sizzonis. S. Thietmari. S. Rigezonis. S. Rûberti. S. Willari. S. Thiederici. S. Heinrici. S. Franconis. S. Cuononis, S. Gerhardi. S. Rütgeri. S. Ansfridi. S. Arnoldi. Acta sunt hçc publice ante cornu ipsius altaris. cum Roman ibi ante prejolama. Sexto idus septembris. eficiter amen.

180. Theoberich ichenft mit Buftimmung feiner Gattin ber Abtei Deut zu ihrer Memorie und fur eine funftige Beerbiqungefiatte bafelbft ein Gut zu Biefche. - 1045, ben 31. Dezember.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum sit omnibus presentibus scilicet et futuris, qualiter ego
Theodericus cum consensu ac permissu dilecte coningis meç. ceteroranque coheredum meorum, prediam mequod est in ulta Tiezche situm: cum omnibus ad idem pertinentibus, uidelicet mancipis utriusque seus. edificiis,
areis. terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, uineis, pascuis, siluis, uenationibus, aquis aquarumue decursibus,
molendinis, piscationibus, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, omnibusque que adhac nominari uel dici possunt. pro remedio anime meç et coniugis meç, ac pro C.L., marcis, ad monasterium sancte,
Marie quod est situm in Turis. cni nenerabilis Ottho presidet. in usum monachorum ibidem deo famulandium in
proprietatem contradidi, en scilicet lege et ratione, ut in die obitus nostri orationes ueluti fratrum agant et sepultura
nobis loco concedatur ipsissimo. Si quis autem hanc traditionis cartam infringere uoluerit, nisi resipiseat ac s. dei
geuitrici satisfaciat, i ram dei onminotentis et onnium sanctorum incurratorum incurratorum.

Acta sunt hec in Tuitio. nullo renitente nel contradicente, ceram testibus infrascriptis. Christiano eiusque filio Adelmo. Kunone: Wernhero. Nizone. Acelino. Kunone. Hylino. Hecelino. Reginboldo. Reginberto. Anno dominice incarnationis. MXLV. indictione. XIII. II. kal. Ianuarii. anno uero regni gloriosissimi regis Henrici. VI. et Hermanni s. Coloniensis ecclesie archipresulis uenerandi episcopatus. VIIII.

181. Die Wittwe Abela schenft ber Abtei Deut verschiedene Grundflude mit Borbehalt ber Leibzucht.
— 1045.º

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum sit omnibus christiane religionis chericis et laicis. quomodo go Adela pro remedio anime mee et uiri nei. et filii. post obitum illorum diuiua inspirante elementia de prediis meis, exceptis his que heredibus meis ne uoluntati mee contrairent constitui. traditionem feei Tuitiensi eeclesie ad laudem et gloriam dei et genitricis eius ac b. Heriberti, ca uidelicet ratione, ut uita comite usumfructum disponerem secundum memme uelle. Sed ne de his oriatur error posteris que dedi. hec sunt nominatim, in uilla que dicitur Thriere quatuor mansus, in Loire tres, in Vilewich quinque, cum omnibus appenditiis supra et infra, terris cultis et incultis, agris, campis, pascuis, pratis, siluis, uenationibus, aquis aquarumue decursibus, molendinis, exitibus et et incultis, et inquestiis et inquendiis. Ergo ut nemo his in futurum possit contradicere, connenti inter me et abbatem nomine Othonem supradicti loci, singulis annis quamdiu uiuerem hanc conuentionem mihi persoluendam esse, seilicet. XII. modios frumenti et, XII. siliginis et, XI., bracii et, VI. porcos, et, VI. oues, unam libram, unam caratam mini, sed si uitin penuria fuerti, unam marcam.

²us Gelenit farrag. dipl. 1. 79. - Dit nilta Viesche ift nicht mit Sicherheit zu ermitteln. - ? Aus Gelenit farrag. dipl. 1. 80. Die Abrei ift nicht im Befieb biefer Grundftude geblieben, baber bie Lage ber Dete mit Gewisheit nicht zu ermitteln.

Facta sunt autem heç anno dominice incarnationis, M.XLV. Indictione, XIII. Regnante gloriosissimo imperatore Henrico, adultente hoc negotium ecclesię dei astruere douno archiepiscopo Hermanno, prenominatorum prediorum adaocato comite Hermanno. Adolfi filio, in loco qui nominatur Rechne, cum prouincialibus placitum habente et ibidem de prediis meis nullo parentum meorum reclamante, sub assignatorum testium astipulatione. S. Aduovati Hermanni. S. Epponis. S. Fligheit. S. Radwardi. S. Reginberti. S. Ludolphi. S. Landwardi. S. Bunonis. S. Adelwici. S. Hedely, S. Bectonis. S. Fritheronis. S. Wecelini. S. Bunonis. S. Metchini. S. Witsonis. S. Witsonis. S. Gebonis, et Witcelini. S. Sicconis. S. Meginzonis. S. Tezonis. S. Elucrici. S. Wernhert. S. Herradi. Si quis autem hoc decretum uolucrit infringere, in die indicii de perpetratione peccati rationem reddens perpetuo condemnetur anothemate. Amen. fat. fat.

182. Gine Ronne Des Urfulaftifts ju Coln identet bemfelben einen borigen Manfus von 60 Morgen gu Balborf im Bonner Baue in Der Grafichaft Gitto's. - 1047.

Oportet unumquemque hominem semper esse paratum ad omne opus bonum, qualiter cogitando et operando despiciat terrena istius seculi, ut inucuiat propitio deo indulgentiam et misericordiam de neccatis suis, et apud retributorem bonorum operum ueniam consequi mercatur. Ideo ego in dei nomine. Bezecha. ultima ancillarum christi in congregatione sanctarum. XI. nirginum dei per manum aduocati mei Kristiani de lomundesheim dono a die presenti. seu trado de iure meo in ius et dominationem ecclesie sanctarum uirginum in aquilonari parte extra murum Coloniensis ciuitatis constitutae, ubi uir uenerabilis. Hermannus, II. preesse uidetur, pro remedio anime mee. seu parentum meorum. quicquid predii hereditarii possidere uideor. În pago bonnensi. În comitatu Sikhonis. in uilla Walathorp, uidelicet letilem mansum I. habentem lurnales, LX, cum uineis appendiciis, soluentem ipsum mansum solidos. X. singulis annis, insuper et uinum quod de appendiciis uineis prouenire poterit. Ea utique ratione, quatinus prefatum predium diebus uite mee sub usufructuario ordine possideam. Post meum autem quando deus uoluerit discessum cum omni emelioratu, aut amplificatione res prefate absque ulla diminutione ad supra nominatum sanctarum nirginum monasterium naleant reuerti. Eo modo quatenus nulla abbatissa nel aliqua prepusita persona congregationis in ipso monasterio habeat ullam potestatem in ipsis rebus alicui daudi aut prestandi. sed secundum petitionem meam electio sit in insis monialibus elusdem monasterii cuicumque sororum suarum uelint supradictas res a me traditas sub manu tantum et conscientia sue abbatisse, que tune temporis ibidem preesse nidebitur taliter commendare, at quicquid inde ususfructus prouenire poterit, sanctimonialibus ibidem deo famulantibus in elemosinam meam seu parentum meorum prouenire possit. non in computacione constitute stipendie sue. sed tantum ut dixi pro remedio anime mee tribuatur. Sed quia antiqui patres et statuta eorum sanxerunt, quod et nobis pro futuris temporibus conseruare oportet, ut quicumque de rebus suis propriis ad loca sanctorum, uel ad necessaria deo famulantium aliquid donare uel firmare noluerint, hoc coram testibus per scripturarum seriem omnimodo plenius debeant obligare, ideo ego ipsa Bezzecha supra nominata pro posse meo non adquieui quoadusque hanc ipsam paupertatis mee siue uoluntatis traditionem, coram domno uenerabili Herimanno. II. digne memorie, cum testibus idoneis confirmani, ideoque eam eius sigillo feci subtus notari,

Actum hoc colonię publice in monasterio sanctarum. XI. uirginum, anno incarnationis dominicę Millesimo. XLVII. Indictione. XV, anno, VI. Heiorici regnantis et, I. imperantis. Signum Aczelini domnicati prepositi. Sign. Isaac domnicati decani. Sign. Hezelini prepositi. Sign. Thederici prepositi. Sign. Erindridi prepositi. Sign. Wolmari prepositi. Sign. Heiarici palatini comitis. Sign. Thederici comitis. Sign. Kristiani comitis. Sign. Gerhardi comitis. Sign. Roperti aduocati. Sign. Willerti camerarii.

183. Raifer Beinrich III. fdentt bem Stifte Raiferewerth ein Beingut zu Camb, in der Graficaft Urnolbe, im Ginrichgaue, - 1050, ben 1. April.

C. In nomine sanetae et indiniduae trinitatis. Heinricus dinina fauente elementia romanorum imperator azquatus Nouerint omnes christi nostrique fideles tam futuri quam presentes, qualiter nos ob internentum mostri. 1. 1.

thori ac regai consortis scilicet Agnetie. imperatricis augustae, unam aream simul cum edificiis et cum una uinea in uilla que dicitur cambo sitam et in comitatu armoldi, et in pago curiche, cum tali iure et utilitate quali isparaeam fridabreh noster seruiena antea possedit et obtinuit, ad altare sancti suitobrehi confessoris in secrede, tradidimus condonanimus. Ea uidelicet ratione et conditione ut prefati loci praepositus suique successores liberam dehine potestatem habeant quicquid illos condibuerti in usum fratrum inibi seruientium inde faciendi. Et ut hec nostra imperialis traditio stabilis et inconsulsa omni permaneat suo, hoc preceptum inde conscriptum manu propria corroborantes sigilli nostri impressione at infra potest nider i sussimus insigniri.

Signam domai Heinrici tercii regis inaictissimi secundi romanorum imperatoris augusti. uninitherius cancellarius uice bardonis archicancellarii recognoui. Data Kalendas Aprilis, Anno dominie incarnationis Millesimo. L. Indictione. III. Anno autem domni Heinrici tercii regis imperatoris secundi ordinationis eius. XXI. regai quidem. XI. imperii autem. IIII. In nomine domni. Actum seerede feliciter amen.

184. Raifer Beinrich III. bekundet, daß Pfalggraf Erenfrid mit feiner Gemablin Mathilbe die Abrei Brauweiler geftiftet, daß deren Kinder aber, namlich herimann Erzbifcof von Coln, Richega Konigin von Polen, und Theorhanu Aebtiffin von Effen, die Etiftungshäter erbredigten Anfpruch genommen und zuerkannt erhalten, bann aber barauf verzichtet haben; worauf er ber Stiftung mit ihren Bestpungen und Rechten die Konigl. Bestätigung ertheilt. — 1051, ben 17. Juli.

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina fauente clementia romanorum imperator augustus. Notum esse uelumus cunctis presentibus quam futuris qualiter Erenfridus beate memoriae comes palatinus una cum coniuge sua domna Mathilde abbatiam in loco qui nocatur brunwilare construxerunt. Quam secundum quod a domino fuit eis inspiratum, compositam et ordinatam posuerunt sub mundiburdio beati Petri Coloniae, ut monasterium illud in perpetuum cum universis appendiciis suis liberum sub tutela beati principis apostolorum ab omni potestate permaneret intactum. Postea defunctis supradictis principibus. filii eorum Herimannus seilicet carissimus noster sanctae coloniensis aecciesiae uenerabilis ac pius archiepiscopus. nec non sorores eius domna Richeza bolemiae quondam regina, ac Theophanu asnidensis monasterii abbatissa. Hii inquam parentum suorum successores edocti ab legis peritis irritari posse traditionem illam. supradictum monasterium cum omnibus eo pertinentibus. in hereditarium sibi ius legibus postularunt. Quibus loco et tempore concessis, domnus Herimannus archiepiscopus cum aduocato suo Rûlgero, nec non domna Richeza cum aduocato suo Gerhardo in paderbrunnon. domna quoque Theophanu in goselare in meam uenerunt presentiam. legem ut supradiximus in aduocatum domus s. Petri Cristianum legem de predicto postulantes monasterio. Quibus in mea presentia placito indicto, legibus discussis. filii parentum suorum hereditatem principum obtinuere iudicio. Sed mox timore et amore dei commoniti. pro se suorumque parentum in gremio eiusdem aceclesiae sepultorum eterna memoria. candem hereditatem presatum scilicet monasterium, cum locis subter notatis et universis ad hoc pertinentibus, id est Louenich. Vremirstorp. Kuningistorp. Danswilre. Glessene. Kyrtorp. Sentere. Manstede. Ichindorp. Slenderhagen. 1 cum omnibus appendiciis suis, hoc est utriusque sexus mancipiis, areis, edificiis, terris cultis et incultis, uiis et inuiis, pratis, pascuis. siluis, uenationibus, aquis, aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, cum omni utilitate que ullomodo inde pronenire poterit, deo sanctoque Nykolao in brunwilre, in manus abbatis ae fratrum ibidem deo seruientium, in nostra presentia cum omni integritate libera ac perpetua donatione tradiderunt. Proprietatem uero dieti monasterii. cunctarumque possessionum ad hoc pertinentium. beato Petro Colonie in manus Cristiani aduocati pari noto et consensu tradiderunt. ea scilicet ratione. ut tam ipse domnus Herimannus uenerabilis sanctae Coloniensis ecclesiae ac pius archiepiscopus quam omnes sui in perpetuum successores eiusdem abbatie defensores atque tutores existerent.

^{&#}x27; Lovenich , Freimereborf, (Grog. Rlein.) Ronigeborf, Danemeiler, Gleffen, Arbeif, Giniberen, Manfteben, 3denborf.

Terminum etiam et bannum ipsius predii, predicto monasterio sicut corum progenitores habaisse nocuntar, designantes a uia que dicitur Iacobsurech, naque ad uiam hespath, rursumque a uia hespath ad uiam regiam, et a uia regia per cursum risuli qui dicitur eirbach usque trans fluuium qui dicitur arnefe ita constituerunt, ut nullus libidem aliquid iuris uel potestatis habeat preter abbatem ipsius loci et uillicum cius quemcumque stateerit. In codem quoque predio quaturo siluas quarum nomina sunt Widehouce. Hanepuse. Asp. et Bram. eidem monasterio cum omni sun integritate contulerunt. quarum dans id est Widehouve et Hanepuse illi solummodo familiae aecclesiae que censum soluit ad subleamen concesserunt, ita tamen ut nullus extraneus aliquid iuris in eis habeat. Porro dans reliquas id est Asp et Bram libere et integre ad cameram abbatis constiturent, cui etiam abbati singulariter duas puludes. unam inter Sintere et Glessene, alteram circa fluuium arnefe. a silua quercea usque ad pontem Turra tali iure tradiderunt, ut nemo in his preter abbatem aliquid potestatiue usurpare presumat. neque aliquis ibi excepto abbate et firstribus piscari andeast.

Prata quoque que nel ipse Elzo comes palatinus tunc habuit. nel abbas et fratres eiusdem loci adquirere potuerint, in illis terminis qui uulgo dicuntur coppeluwede quorum terminorum duos s. Petro dedit, unum in Toneburch, alterum circa ripam arnefe, tali eos pace habere decreuerunt, ut nulli penitus quicquam iuris inde facere compellantur. Siluam eciam que pre magnitudine sui Vele nuncupatur, domnus Etzo memoratus, et frater eius comes Hezelinus dum communi utilitate possiderent, eandem utilitatem parcientes, ob remedium suarum animarum duobus cenobiis tradiderunt. Comes palatinus suam quidem partem beato Nykolao in Brunwilre. frater nero eius, suam beato Cornelio cum predio Bercheim, hanc utrobique legem statuentes, ut nullus in predicta silua aliquid potestatis aut inris habeat, preter supradictorum cenobiorum patres, et mansionarios illos qui in bonis ecclesiae destructa resarcire et communire debebunt, uel illos quibus ipsi abbates pro misericordia concesserint, Nullus autem extraneorum in ea aliquid sibi quasi pro iusticia usurpandi licentiam habeat, preter illos tantum quos predicti abbates in illam pro soluendo sibi frumento consignauerint, qui uulgo dicuntur werlude, ea tamen conditione, ut si ipsi homines aliquid contrarii admiserint. liceat ipsis abbatibus cos inde expellere, et alios quos noluerint pro eis admittere. Si quis autem absque corum concessione aliquid in illa silua presumpserit, et forestarius abbatis de brunwilre hoc deprehendens aliquid pro pignore detinnerit, utrique abbates ex equo parcientur, eadem uicissitudine custodita ex parte abbatis s. Cornellii, si forestarius ipsius idem deprehenderit simili modo parciendo, nec suis aduocatis inde dare aut aliquid respondere tenebuntur.

Uenerabilis itaque archiepiscopus domnus Herimannus, sue quoque sorores prenominate, tam piam ac sanctam patris ac matris imitati deuocionem, et factam ab eis traditionem approbantes, iam dictam siluam cum suis utilitatibus prefato cenobio adiecerunt. ea ratione, quod tam caminate abbatis quam fratrum officinis, id est coquine, pistrino. Infirmorum domibus, uel ubicumque iusta ordinatione fratrum necessitas postulauerit, usus necessarius in perpetuum inde proueniret. Hiis ita per omnia prouide ac distincte prosecutis, et traditione legitime atque competenter peracta. rituque legali Coloniensi aecclesiae proprietate confirmata. ipsi qui tradiderant nostram adiuere elementiam regantes, ut cam loco predicto libertatis gratiam statueremus, quatenus ab omnium presentium ac futurorum tam pontificum quam regum seu imperatorum liber dominatu. letius tam pro nostra quam pro ipsorum salute uacaret. Quod si eciam abbas loci ad dominum migrauerit. et est infra locum frater idoneus, electum a monachis archiepiscopus abbatem constituat. Si uero secum non inuenerint, inter alios archiepiscopi monachos patrem eligant monasterii qui ab archiepiscopo ipsum ordinante preficiatur. Archiepiscopus quoque abbatis et fratrum consilio aduocatum constituat, dum abbas idoneum uelit, sub quo nequaquam alius fuit, quem secundum nocant aduocatum. Qui aduocatus si forte in superbiam elatus, plus justo sibi aliqua nendicando in homines aut res ecclesiae manus mittendo, abbati et fratribus iniuriosus aut inutilis exstiterit. archiepiscopus ipsum deponat, et alium quem utiliorem iudicauerit ad peticionem abbatis et fratrum in loco eiusdem substituat. Hanc eorum peticionem lustam ac piam agnoscentes, annuente simulque rogante domno Herimanno tunc temporis in urbe sancta pio ac uenerabili archiepiscopo, qui et ipse traditionem fecerat. adnocato quoque domus s. Petri Cristiano presente atque assentiente, uoluntati eorum prebuimus assensum. loco illi scilicet brunwilare nominato, supradictam abbatie

libertatiem statuentes. Atque ut rata et inconsulsa maneat în perpetsum, cartam hanc libertatis eis conscribi, manaque propria ut subtus uidetur corroborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Quam si quis infringere temptauerit, ad primum iram dei, sanctique Petri, simulque omnium sanctorum iucurrat, sciatque se compositurum auri purissimi libras centum, nostrae camerae medicatem, archiepiscopo alteram medicatem.

Signum domni Heinrici tercii regis imuietissimi secundi romanoram imperatoris augusti. Uuinitherius cancellarius uice Bardonis archicancellarii recognouit. Data XVI. kal. augusti. indictione IIII. Anno dominice incarnationis. Mil. Ll. anno autem domui Heiurici tercii regis. secundi imperatoris. ordinationis eius. XXIIII. regni uero XIII. imperii V. Actum Corphynqin. feliciter amen.

- 185. Raifer Beinrich III. besidtigt bie von bem Pfalgarafen Erenfrib gemachte Schenkung bes Gutes Brauweiler mit Bugebor an Die gleichnamige Abtei. 1051, ben 20. Muguft.
- C. In nomine sancte et indinidue trinitatis. Heinricus dinina fauente clementia. romanorum imperator augutus. Sicut hii qui bona sua temporalia ecclesiis dei conferunt, eterna se pro his recepturos credunt, ita et nos candem mercedem consequi speramus, si ca que collata sunt, nostra desensione et auctoritate roboramus. Notum ergo esse uolumus. omnibus christi nostrisque fidelibus. tam futuris quam presentibus, qualiter Erenfridus comes palaținus, în nostram ueniens presentiam, coram primoribus regni, predium suum în Brunwilere, cum aliis locis subternotatis, ad idem predium pertinentibus, id est Louenich. Fremmerstorph, Cunengestorph, Danswilere, Glessene. Kirchtorph, Sentere. Manstede. Ichendorph. Slenderhage. cum omnibus appendiciis suis, hoc est utriusque sexus mancipiis, areis, edificiis, terris cultis et incultis, uiis et inuiis, pratis, pasculs, siluis, uenationibus, aquis, aquirumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, ac cum omni utilitate que ullo modo inde prouenire poterit, deo sanctoque Nicholao, firmando tradiderit, tradendo firmanerit. Cui etiam terminum et bannuni ipsius predii. sicut ipse prius habuisse dinoscitur. designans. a uia que dicitur Iacobsweg, usque ad uiam. Hespath, rursumque a nia Hespath, ad uiam regiam, et a uia regia, per cursum rinuli qui dicitur Vischbach, usque trans flunium qui dicitur Arnefe, ita constituit, ut nullus ibi aliquid iuris uel potestatis habeat, preter abbatem ipsius loci, et nillicum eius quemcunque statuerit. In codem quoque predio, quatuor siluas quarum nomina sunt. Widehowe. Hancpuze. Asp. et Bram. prefate ecclesie sicut ipse habuit tradidit, quarum duas, id est Widehowe, et Hanepuze, illi solummodo familie ecclesie que censum soluit, ad subleuamen concessit, ita tamen, nt nulius extraneus aliquid inris in eis habeat, porro duas reliquas, id est Asp. et Bram ita libere et integre sicut ipse habuit ad cameram abbatis constituit. Cui etiam abbati singulariter duas paludes, unam inter Sinthere et Glessene, alteram circa fluuium Arnefe, a silua quercea, usque ad pomem Turre, tali inre deleganit, ut nemo in his preter abbatem aliquid potestatiue usurpare presumat, neque aliquis ibi excepto abbate et fratribus piscari audeat. Prata quoque que nel ipse tunc habuit, nel postea prefati cenobii fratres adquirere potuerint, in illis terminis qui uulgo dicuntur copelewede, quorum terminorum duos beato Petro dedit, unum in Toneburg, alterum circa ripam Arnefe, tali cos pace habere decreuit, ut nulli penitus quicquam iuris inde facere compellantur. Cum uero siluam illam que pre magnitudine sui Vele nuncupatur, prefatus comes Erenfridus, et frater eins comes Hecelinus, communi utilitate possiderent, in presentia nostri et principum, nostrorumque fidelium eandem utilitatem partientes, duobus cenobiis tradiderunt, comes quidem Erenfridus suam partem beato Nicholao, frater uero eius suam beato Cornelio cum predio Berchem. hanc utrobique legem statuentes, ut nullus în predicta silua aliquid potestatis aut iuris habeat, preter supradictorum cenobiorum patres, et mansionarios illos qui in bonis ecclesie destructa resarcire et communire deberent, uel illos, quibus ipsi abbates pro misericordia concesserunt. Nullus autem extraneorum in ca aliquid sibi pro iusticia usurpandi licentiam babeat, preter illos tantum quos predicti abbates in illam pro soluendo sibi frumento consignaucrint, qui unlgo dicuntur Werlude, ea tamen conditione, ut

[&]quot; Mus bem Criginal in bem Ballrafifden Dufeum ju Coln. - " Bergl, bie Rete jur vorbergebenben Urfunde,

si ipsi homines aliquid contrarii admiserint. Iiecat ipsis abbatibas eos inde expellere, et alios quos uoluerint pro cis admistere. Si quis autem absque corum concessione aliquid in illa situa presumpserit, et forestarius abbatis de Brunwilre hoc deprehendeus, aliquid pro pignore definuerit, turique abbates ex quo partientur, eadem uicissitudine repensa ex parte abbatis sancti Cornelli, si cius forestarius idem deprehenderit, nec quicquam inde aduocato respondeatur. Et ut hyc omnia rata et inconsules in perpetumo permaneant, kartam hanc conscribi, manuque propria corroborantes, nostri sigilli impressione iussimus insigniri. Quam si quis infringere temptauerit, iram dei sanctique Petri. omniumque sanctorum incurrat, nouerique se compositurum auri purissimi centum quinquaginta libras, nostre quidem cannere centum, archiepiscopo uero quinquaginta.

Data, XIII, kal. Septembris, anno dominice incarnationis Millesimo I.I. indictione. IIII. anno domni Heinrici tercii regis. secundi imperatoris. ordinationis, XXIIII. regni ucro. XIIII. imperii. V. Actum in lusula sancti Saitperti, Herdz. in domino feliciter annen. Cuius rei testes sunt bii. Anno archiepiscopus. Lilizo prepositus, Rupertus prep. Heinricus comes palatinus. Sicco comes, Gerhardus, Berengerus. Gozwinus, Starkri. Ruotgerus, Embrico. Eppo. Winboldus, Ansfridus. Heimo. Ansfridus. Signam domni Heinrici regis inaictissimi secundi romanorum imperatoris augusti. UL'initherius vice Bardonis archicancellarii recognoni;

186. Raifer Heinrich III. bestättigt bie von Richeza, vormals Konigin von Polen, gemachte Schenkung ihres hofes Clotten und anderer Beigungen in jener Gegend an die Abrei Brauweiler, und ihres Schloffes Cochem an ihren Reffen, den Pfalzarafen Heinrich, der die Bogtei über Clotten fabren soll; Er selbst fügt die Manze, den Markt und ben Boll baselbst, so wie die Zollfreiheit auf bem Mhein und ber Mofel für die Abrei und die Hofeleute zu Clotten und Mesenich binzu. — 1051, den 20. Mugust.

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Hoinricus diuina fauente clementia, romanorum imperator augustus. Si locis deo dicatis quibus beneficia non conferimus saltem ab aliis fidelibus christi tradita confirmanerimus, dininitus nos procul dubio remunerari confidemus. Quapropter fidelium nostrorum tam presentium scilicet quam futurorum magnitudo comperiat, qualiter quedam domina uenerabilis Richeza nomine regina quondam polemiae predium suum quod in curte sua Clottono aliisque locis subternotatis, id est cheuenich. 2 Elre. Brembe. Asche. Massenbreith, Werwis, Cauelach, Wilre, Pulecho, Chugomo, Chundedo, Meirle, et Rile, Aenchriche, Lucenrode, Dreise et Ottinge, cum mansis et mancipiis, pratis, uincis, aquis, aquarumque decursibus, quesitis et inquirendis, exitibus et reditibus, et cum omnibus appendiciis suis, pro remedio anime sue fratrisque sui beate memoriae Ottonis ducis aliorumque parentorum suorum 3 ad monasterium sancti Nykolai Brunwilare 4 contradidit, terminum etiam et bannum einsdem predit sient ipsa prius habuit a fluuio andrida usque ad fluuium Elza. ita constituit, ut nullus ibi aliquam potestatem habeat. nisi abbas eiusdem loci et nillicus eius quem constituat. Quasdam etiam arpennas id est uineas, quibusdam sernientibus suis beneficiauerat, id est Ruoperlo preposito duas. Werinhero de Saleuelt duas. Sigebodoni de Odendorf duas. Sigefrido pincerne tres. Epponi de Aldendorph duas. et camerad iuxta dominicam curtem. Adelberto fratri Winboldi duas. Embrichoni de Geldestorp duas. Ansfrido clerico suo XIIII. mansos cum mancipiis suis ad lucenrode, et ninum quod dicitur Scozwin in clotteno. Ernestoni fratri suo duos mansos cum mancipiis in dreise. Wolsherum etiam tradidit illuc cum sua possessione, ea uidelicet conditione. nt quamdiu uiuant, ecclesiae bona, sinc beneficia habeant, post mortem uero illorum nullus heredum suorum quicquam de hiis sibi quasi inre hereditario uendicet aut possideat, sed in ius et dominium 5 s. Nykolai et abbatis

⁴ Chen biele Urtunde findet §6 aus einem antern etwas befetetn und igdt nicht mehr berhandenen Desjanial abgebeutt in; Act. Acad. Pal, III. 144. Birt bemetetn nachfolgend die bebeutiamern Moneichungen. — 3 Statt Cheusenth beight et a. a. D. Cheinenkeinn. — 3 Dert noch der zulügt im monasterio Brunewilarensi sepultorum. — 4 Diefe Gielle fautt derteil. Biere et integre den nanctoque Nykolao ad praedictum monasterum per manum Heinrich Palatini comitis sihi patrui sui. sub cuius une mundiburdio manechat. comitadidi. — 3 Dert inte fürd bis ila tradidit.

insius ac fratrum sibi seruientium redeant, ut quod abbas utilius sibi ac fratribus inde iudicauerit faciat atque disponat. Omnes etiam quos dedit s. Nykolao. ita tradidit. ut nullus extraneas, nisi forte liberas, uel ex potestate s. petri colonie nel s. Nykolai 1 ducat uxores. Si autem alienas uxores acceperint. 2 filii eorum iterum accipiant uxores ex potestate s. Nikolai, quod si non fecerint, omnis hereditas eorum, et uniuersa quae possident, ad s. Nikolai cedant monasterium, et pullus heredum suorum in hiis quicquam habeat. Abbas uero corimedem suam accipiat sine justicia aduocati et scabinorum ubicumque ei uacare contigerit, siue in brunwilare, siue in cloteno.8 Eadem uero rogante abbas predicti monasterii idem ei predium permisit in beneficium, postquam ipse illud in suum redegerat dominium, cui statim curtem caneda et familiam V. libras ibi soluentem, quod fuit ellonis beneficium ad Gewere tradidit, et. VI. arpennas Clottono que fuerunt Sicconis comitis beneficium, et duas mansianculas quas Wicelinus habuit et in quibus habitauit. Tradidit etiam castrum suum Chuochomo Heinrico palatino comiti filio patrui sui ea scilicet conditione, ut quamdiu ulueret, super ipsum predium Clotono defensor et aduocatus existeret, post obitum uero suum si ipse heredibus careret, proximus heres domine Richeze reginae aduocatiam super eadem bona haberet, si uero et ipsi heredes defuerint, coloniensis archiepiscopus eandem aduocatiam tribuat cuicumque abbas et fratres petierint. Sicconi uero comiti qui candem aduocatiam a palatino comite predicta regina Richeza petente suscepit tale servitium tribus tantum temporibus anni sibique succedentibus aduocatis constituit, scilicet ut ad unum quodque placitum detur modius unus tritici et unus siliginis, et solidi, V. pro carne aut porci, uel oues solidos. V. ualentes, et tantum uini detur, quantum ad istud seruitium conueniat, modii, V. auene, id est ad duo placita modii. X. auenc. in natali vero s. Iohannis baptiste in prato quod nocatur summent pabulum ei detur in gramine et nichil amplius. Si autem abbas in autumno illuc eum aduocauerit, prandium ei det. et XXX. denarios aut pannum qui tantum ualeat, duas hircinas pelles, uel XX, denarios et ceram XX, denariorum et pichil amplius per totum anni circulum. Ad quod debitum pertinet Camerad inferius uillam. At si uillicus uel de edificiis uel de agricultura placitum ibidem habuerit nullam inde partem, uel iusticiam querat aduocatus, 4 Hanc autem traditionem per manum nostram imperialem b cum moneta et mercatu et theloneo, et sine aliqua exactione thelonei, et prato quod uocatur preith, et per manum Heinrici palatini comitis sub cuius tunc mundiburdio manebat, in presentia Annonis a nenerandi coloniensis archiepiscopi, multorumque principum regni fecit, quam abbas eiusdem monasterii Tegeno et Sicco presatus comes et aduocatus ibidem susceperunt, nostram imperialem flagitantes clementiam, ut eadem bona s. Nykolao confirmaremus, et ut nauibus et bonis abbatis et fratrum et familie de Clotono et Mesenich. per alucum reni siue mosellae quocienscunque necessitas poposcerit, liberum ascensum et descensum, sine exactione thelonei traderemus, quorum petitioni annuentes, cartam hanc inde conscribi, et sigillo nostro iussimus insigniri,?

Signum domni Heinrici tercii regis inuictissimi secundi romanorum imperatoris augusti. Uliniterius nice Bardonis archicancellarii recognosit. Data XIII. kal. Septembris" anno domninee incarnationis. Mill. Ll. indictione III. anno domni Heinrici tercii regis, secundi imperatoris, ordinationis XXIIII. regni aero XIII. imperii V. Actum

In insula s. Suitperti Werde iu domino feliciter amen. Cuius rei testes sunt bii. Anno archiepiscopus. Luzo prepositus. Rupertus prepositus. Heinricus comes palatinus. Sicco comes. Gerardus. Berengerus. Gozwinus. Starchri. Roudgerus. Embrico. Epop. Winboldus. Ansfridus. Heino. Ansfridus.

187. Pabft Leo IX. bestätigt bem Erzbischofe hermann und ber Colnischen Kirche Die fruberen Priv vilegien; ermennt ibn zum Cangler und Carbinal; bestimmt, bag die beiden hauptaltate inde Domfliche von fieben Priefter-Carbinische und bebensvielt Diacenen bedient werden sollen; verleibt ihm ben Borrang bei Concilien in seiner Proving, bas Recht ber Konigströnung baselbst und bie Ummittelbarkeit unter bem pabstichen Stuble; bestätigt ibm endlich bie angebörigen Collegiatsirchen, im Besonbern die Abeie Brauweiler und bas Schloft Tomberg, welche ber Erzbischof selbst seiner Kirche geschont. — 1052, ben 7. Mai.

Leo episcopus seruus seruorum dei, Hermanno s. Coloniensis ecclesiae nenerabili archiepiscopo suisque successoribus illuc canonice intrantibus salutem in perpetuum. Gratias agimus deo et domino nostro iesu christo qui nullis nos praecedentibus meritis ad apostolicae dignitatis culmen fecit ascendere, et sollicitudinem omnium ecclesiarum gerere, earumque rectoribus pietatis assensum praebere. Quia postulasti a romana sede confirmari priuilegia quae ab antecessoribus nostris sunt tuae ecclesiae concessa. uisum nobis fuit honestum et ecclesiae necessarium petitioni tuae consentire, praesertim cum ecclesia haec sub nomine principis apostolorum beatissimi Petri sit consecrata, sicut mater sua cui praesidemus diuina clementia, ut quae matrem imitatur ex nomine filia. imitetur etiam aliquantisper in dignitate ecclesiae, protegaturque sub alis defensionis suae. Nos igitur tua sicut et omnium christi fidelium deuotione incitati, nostra et apostolica auctoritate confirmamus tibl omnia, quemadmodum in priuilegiis patrum nostrorum apostolicorum uirorum sunt scripta. crucem uidelicet et pallium suo tempore suoque loco ferendum, insigne quoque festiui equi quem Naccum uocant nostri romani. Confirmamus quoque tibi per hanc praeceptionis nostrae paginam sanctae et apostolicae sedis cancellaturam. et ecclesiam s. Ioannis euangelistae ante portam latinam ut te Petrus cancellarium habeat. Ioannes hospitium praebeat. Concedimus etiam atque perpetuo largimur, ut majus altare ecclesiae toae matris uirginis honori dedicatum, et aliud ibidem apostolorum principi b. Petro addictum, reuerenter ministrando procurent septem idonei Cardinales presbyteri. Dalmaticis induti, quibus etiam cum totidem Diaconibus et Subdiaconibus ad hoc ministerium prudenter electis, ut sandaliis utantur concedimus et constituimus. Postea auctoritatem et honorem quem ecclesia hactenus habuit. tam inter alios quam a suis, confirmamus clypeo apostolicae protectionis, ut si quando synodus infra tuam dioecesin, aut praesente buius primae sedis archiepiscopo aut legato ab eius latere directo fuerit aggregata, priorem quidem locum post ipsum rector cius obtineat, in proferenda sacrorum canonum auctoritate prior existat ita tamen, ut sicut est prior in hac probabili dignitate ita etiam polleat prior morum probitate, uitae honestate, ut cuius annunciaucrit ucrba eius imitetur exempla. Regiam consecrationem infra limites suae dioecesis faciendam potestatis apostolicae munimine ei corroboramus. Habendam electionem quoque Archiepiscopi secundum auctoritatem canonicam filits ecclesiae sancimus per hanc praeceptionis nostrae paginam. Bona autem quae usque modo tenuit, uel in aeternum cum iustitia acquirere poterit. hoc apostolico munimine laudamus, et corroboramus, uidelicet monasteria et ecclesias Coloniae positas, monasterium sancti Heriberti cum omnibus suis pertinentiis, ecclesiam s. Mariae infra urbem. 2 ecclesiam s. Gereonis cum omnibus suis pertinentiis. Cetera uero sacra loca et infra urbem et circa confirmamus tibi auctoritate apostolica. Monetas urbis, teloneum et omne ius cinile sub potestate archipraesulis.3 Abbatias

⁻ Aus Miraci opp. dipl. II. 1331. Die Urtunde ifeitul ichen in alter Beit untergegongen gu fepn und Keines ber iest noch erhaltenen Geinlichen Cartularien enthält eine Beiferitl. Inderfien wird biefed Privileg in der Erneutrungsbulle von 115t (f. Rr. 371.) ausbrüdligb bezogen. — Rmilich Marian ad gradus, berem Geffung Permann begennen und Anno ballführt, f. Rr. 193 und 220. — 3 "Monetas u. f. w.," ein offender fpater und ungeschieft gebildeter, an unpaffender Stelle eingeschoener Justes.

autem per diuersa loca, uillas, uicos, et castella in omnibus suis pertinentiis, seruis, ancillis, terris entlis et incultis, aquis, pratis, campis, situis, forestis. Praeterra corroboramus ecclesiae praedia quae ipse dedisti, uidelicet monasterium Prauwellarc.¹ et castrum nomine Zoneburgº cam omnibus suis pertinentiis. Ita sient neminem Co-archiepiscoporum tibi subiteimus, ita sub uullo primate te agi decreuimus, salua nobis in te. sieut in ceteris archiepiscopis, quae inre debentur apostolicae subiectionis auctoritate. Statuentes apostolica censura ut nullus imperator, rex, dux, marchio, comes, uicecomes, et praeterea nullus archiepiscopus, episcopus, praepositus, uel aliqua magna paruaque persona cuiuslibet ordinis et dignitatis contra hane nostrae praeceptionis et confirmationis paginam audeat praesentare.³ Si quis quod non optamus temerario ausu contra huius apostolicae nostrae uctoritatis scriptum pie a nobis peruulgatum tentaucrit.⁴ anathematis uinculis iunodatus a regno dei sit alienus donec resipiacat, qui nero pio intuitu cultor et obseruator exstiterit, benedictionis gratian et coelestis regni gaudia a misericordissimo domino nostro consequi mercatur.

Danta nonis Maii per manus Friderici diaconi s. romanae ecclesiae bibliothecarii atque cancellarii uice donni Hannanii archicancellarii et Colon. archiepiscopi. Anno domini Millesimo quinquagesimo secundo. Leonis VIII. papae quarto. indictione quinta.

188. Der Ebelbere Franto und feine Gattin Berinhild ichenten ihre Bestungen in ber Laupen, babler und Lindorfer Mart ber Abrei Berden und erhalten folde mit anderen abteilichen Grundstuden ale Pracarie gurud. — 1052.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Memorie tradatur tocius nostre posteritatis. Qualiter quidam nobilis uir nomine France. et uxor eius Werinkild uocabulo quicquid in luopanheldero. et lindthorpere marko possederunt. monasterio S. Liudgeri quod in Werthina situm est pari consensu ac deuocione cum XX. mancipiis in precarium tradiderunt anum tantummodo mansum in linthorpe suis usibus reservantes. et alia omnia abbati pissimo Geroni in presenti dimittentes. I pos antem uenerabilis abbas cuncta que tradiderant non solum dupliciter eis iure precario restituit, uerum etiam cum magni honoris atque utilitatis additamento una cum congregatione sibi sublecta cos in fratternitatem suscepit. et quicquid in luopanheldero marko habuerat. abaque area una et XXX. lugeribus agri et beneficio cuiusdam rumodil totum illis concesserit. De officio quoque in brathelete nouer manassa addidit. alia territoria V. unam sellicet in lindthorpe. secundam in apeldarpe, tercium in katuuit, quartum in magenheim, quintum in aperohuton. Statuens cis insuper quotannis ex sua parte dari duas libras denariorum frisie monete et VII. eminas uini. Uxori uero eiusdem prefati Frankonis si diutius Illo uixerii tocius pactionis huius medictatem usque ad finem uite sae concessit. et si illis ab ullo successorum eius aliquid de his imminuatur, siue uir sine femina superuixeri sua recipiendi libras potestate utatur.

Facta est autem hec traditio uolente et consenciente Gerone abbate uenerando anno dominice incarnationis. M.L.II. Testes igitur qui huic intererant adstipulationi infra tenentur scripti, Hermannus aduocatus. Milo. Adelbero. Wolfheri. Menhart. Hezzil. Gamberhtus. Thuring, Erinfrid. Hezzil. Sigefrid. Dudo. Gero. Dudo. Adabbero.

^{&#}x27;In einer Bulle vom ummlichen Jahr und Tage wird auf bie Bitte bes Erzbischese die Untergebung ber Aber Branweiler von bem Pabft befäligt: Dala wottenis tum Kommm weriene fill karissime sollichault nos procum suarem nimietate, ut per apostolicae delensionis paginam confermaremus acelosiae tume abbatiam situm in laco qui dietier Brunvillare. Appreceptum kartesini flii nostri Imperavoris Heinrich uidetur continere, S. Acta Acad. Pal. III. 182. — * Es trieb Tonoburg, baf alte pfalgacificte Ochlos Zomberg, ju lefen fenn. — * Bielicicht: proclamare. — * L uenire temptauerit. — * Brabed, Linberf, Opelvorf, Actuvis, Bandeim, Angershaufen. — * Mit aufsetrücken Siegel bet Abled.

189. Renigin Rideza ichenft nach bem Tobe ihres Brubers, bes herzogs Otto, welcher feine Salfte an Brauweiler ber bortigen abtei überlaffen, ju beffen Geelenheil verschiedene Ministerialen und Hofrige mit ihren Beneficien ber genannten Abtei, wo fie, neben ihrer Mutter, ihre Grabfidtte gewählt. — 1054, ben 7. Seytember.

+ In nomine sanctae et individue trinitatis. Notum esse nolo tam praesentibus quam futuris, quia ego Richeza regina, postquam frater mens beatae memoriae Otto dux medietatem brunwilrensis praedii, quae annuente fratre nostro. Herimanno archiepiscopo iam in usus postros transierat, pro anima sua et pro parentum postrorum ibidem pausantium eterna memoria deo sanctogne Nikolao reconsignauit, pro illo paulo post defuncto aliqua etiam de meo huic cartule indita, monasterio illi statul addere, uelle habens bona adhuc ampliora si uita comes fuerit conferre, quia illic locum sepulturae nice iuxta matrem meam elegi deo uolente. Ansfridum nidelicet clericum meum cum XIIII. mansis ad luttenrode et manciolis suis, et cum IIII. carradis scozwines ad clottono. Et insuper fratrem eius Ernost cum beneficio, quod habet dreize id est II, mansis et mancipiis suis. Ruotpertum capellanum meum et Embrichonem ministrum meum cum beneficiis suis. quae post mortem eorum deputaui ecclesie. Amborum nero assidua petitione deuicta, uoluntati corum assensum prebui, et ab hac cos donatione absolui, ac pro corum commutatione alios subnotatos cum beneficiis suis ibidem reconsignaui. Wolfhardum scilicet cum suo, et eo quod dedit Adelgerus filiae suae uxori eius plus II. mansis. Huozonem fratrem eius cum dimidia. Uinconem ad geldesdorf cum II. mansis, et tertia de sellande, et molendino, L. Wendecham ad aldendorp, cum manso, l. Winertum cum dimidia. Ecclinum ad uurmeresdorp cum III. Eccelinum ad mecchetenheim. cum dimidia, Ruotpertum et Azencif. ad IIII. denariatas cere. Milonem clericum cum III. parte ecclesiae Ruboldisrode. Uulfere cum possessione sua. Ea autem ratione dedi cos, ut ipsi et omnis successio corum soluant singulis annis duas denariatas cerae ad ecclesiam ipsam. Beneficia uero quae habent ut post mortem corum non ad filios aut filias, sed in censum redacta statim in usus deo illic seruientium transcant, hoc modo, ut per singulos annos in auniuersariis nostris de fratrum plena refectione nostra augmentetur memoria, et ut per circulum anni saltem sollemnibus diebus ex ipso corum exhibeatur caena. Qui ergo ex hiis aliquid commodancrit, uel in usus alios quam statui transtulerit, ex elemosina mea peccatum grande se contraxisse nouerit, quae causa cum ad defensores aecclesiae peruenerit, forte deo uolente irrita erit. et ipse perpetuae maledictioni subjacebit. Subnecto quoque quoniam lam dictus minister meus Embricho post aliquot annos paenitentia ductus, possessionis suae quae Geldesdorp dicitur quam ipse et uxor eius doueranua me donante propriam habebant, post mortem eorum sanctum Nikolaum heredem esse instituerunt, et ab Tegenone abbate aliam ad Budelinchoue. utramque praecario iure habendam quamdiu uixerint susceperunt, et mansum mum ad bebpinhous soluentem quinque solidos et duos castratos gallos, et modium tritici in anniuersariis suis singulis annis ad refectionem fratrum addiderunt. Possessiunculam etiam Oltinge dictam quae data est pro anima Heinrici comitis filii fratris mei Liudolfi subiungo. monens ut ex ea fiat memoria caritatis et elemosine in eius anniuersario. Mansam quoque unum et X. iugera ad Misteleberge, quae Ruotgerus adqueatus minister patris mei pro anima sua dedit, et XV. ingera cum mansiuncula. I. soluentia XXIIII. denarios ad haperscozze, quae uxor eius Wazela addidit, partemque terrae ad bacherendorp, quam Thimo de oweskirike communem sancto Nicolao et sancto Heriberto obtulit pro anima sua. cuius medietatem Eppo de aldendorp ab abbate Ellone prestari impetranit sibi quamdin uiueret habendam. nulli autem heredum suorum post mortem suam relinquendam. litterulis hiis adicio, ut eorum omni tempore non negligatur commemoratio. Quae ne posteros lateant, hanc cartulam sigillo nostro insignitam. fieri iussi, et testibus subscriptis corroboratam fore censui. Heinrico comite palatino, Ruotgero aduocato, Gerhardo comite. Gozunino. Storkero. Siccone comite. Ruodperto cappellano. Embrichone. Eppone.

Data VII. idus septembris. Anno ab incarnatione domini Mill. LIIII. indictione VII. Reguante Heinrico tertio romanorum imperatore augusto.

[.] In ben Orten Lugerath, Clotten, Driefd, Geleborf, Bermereborf, Rubelrath, Peppenhoven und Dappericog.

L. 1.

190. Lette Billeneverfugung ber Achtiffin Theophanu von Gffen. - 1054.

Cum uniculate sit ignotum et incognitum quid sit futurum aut quando futura dies approximet. in domino nigijemus, et de talentis nobis commissis fructum augeamus, ne dum ipse aut dies ipsius aduenerit, inobedientie aut ocii culpa damonemur. Scriptum est enim dies domini sicut fur in nocte ita ueniet. Diem quoque talem tam furtim et tam latenter aduenientem ego Thoophanu abbatissa licet indigna et peccatrix dolendo suscepi, cum iam diuites et pauperes adeo mente alienatos uidissem, ut nec de animabus nec de possessionibus suis ullam facerent mentionem. Qua de re supradictum diem deo auxiliante sollicita mente considerani, et quantum in obitu meo pro anima mea dispendendum esset constitui diligenter, et distributim in uno loco collocaui. In primo mei obitus die. XXXta. solidos presbyteris, XII. pro missis cantandis usque in trigesimum diem. Pauperibus ad elemosinam. V. solidos. Proxima die. II. solidos pauperibus. Tercio die uel qualicumque die sepultura mei corporis fuerit. V. solidos pauperibus. Quarto die, II, solidos, Quinto Hos, Sexto Hos, Septimo Hos, Octano XXXta, denarios, Postea uero ad unumquemque septimum diem, XXXta, denarios. Infra hos autem dies tres denarios cottidie usque ad trigesimum, et hec omnia pauperibus. In trigesimo die V. solidos pauperibus ad elemosinam. Peregrinis et aliis indigentibus cum integris denariis. V. solidos, Triginta presbiteris totidem denarios pro missis eadem die cantandis, et pro commendatione anime mee. Si autem hic tot presbiteri non conueniunt. fratribus meis de sancto Lindgero mittantur, ut missarum nummerus perficiatur. In supremis foraminibus hujus scrinei inueniuntur, que distribuenda prescripsimus. Secundo uero trigesimo et in singulis aliis trigesimis diebus usque ad anniuersarium, XII, denarios pro totidem missis, ad elemosinam autem. X. et. VIII. denarios. Singulis quoque diebus infra ununquemque trigesimum denarios, III. ad elemosinam, denarios, III. ad missas. Hoc modo ad unumquemque mensem preter pringm measem. X. et. VII. solidi pertinent, qui in ceteris supra dicti scrinei foraminibus reperiuntur. In anniuersario die XXXta, denarios pro totidem missis. Centum pauperibus V, solidi sicut in ultimo foramine ingeniuntur digisi, ubi etiam XXX, denarii ingeniuntur qui ad V, remanentes dies pertinent. Mulieribus IIIbus solidos IIIes, ut trigesimis diebus Singule psalterium super sepulchrum meum decantent. Unde uos fratres et sorores uos dico filios et filias quibus spiritum meum et bona mea commendo familiariter ammoneo. nt memores sitis quam fideles et quam amabiles uos babuerim quibus substantiam et uitam meam nominatim custodiendam commiserim, Suanaburg decana, Adelheid, Suanehild, Hathennig, Emma, Mazaka, Mazaka, Hizela, Sigeza, Vuendela, Gepa preposita. Heinrik presbiter, Brun presbiter, Heriman presbiter. Eilbraht diaconus. Everuuin phr. Popo phr, Guntram phr. Wezel, Altom, Okger, Geverard, Heriman, Fricoz, Berhta, Oda, Riklend, wazala, Vigilate queso fratres et sorores et me non mortuam quidem sed dormientem oratio uestra consoletur, cogitate uero quam gratum quam carum nobis sit si quis pro nobis oranerit cum cadem sors nobis enenerit, orate queso en tandem ratione ut si quando me dormientem oracio uestra excitauerit, pro uobis orare non desistam, ut oratione communi sacre scripture uerba impleantur. Orate pro innicem ut saluemini. Me ipsam uero et omnia supradicta uohis et fidei uestre sub testimonio christi commendo. Hacc quoque ego Theophanu, pro commemoratione anime mee distribuenda tradidi. In primo trigesimo die huic congregationi XLVI, denarios. Similiter in secundo trigesimo die. Eodem modo tertio trigesimo. Quarto, Quinto, Sexto, Septimo. Octano. Nono, Decimo, Undecimo, Duodecimo. In rolekhuson? uero, XXVIIII. denarios singulis trigesimis. In Gerrikcsheim autem. XXXIIII. denarios. In anniuersario quoque XXXIIII. denarios ad cundem locum Gerrikesheim. Ad luminandum quidem VI, solidos et unum denarium. In primo septimo die V. denarios. Tantundem in secundo septimo die, Tercio similiter. Simili quoque modo omnibus trigesimis per annum. In prima septima die ex V. denariis, X. lumina nocturnalia, Unum in monasterium, Alind in criptam. Tercium in capellam abbatisse. Quartum ad sanctum pantaleonem, Quintum ad sanctam mariam. Sextum ad sanctum iohannem. Septimum ad sanctum Quintinum. Octauum ad sanctam Gertrudem. Nonum Rolekhuson. Decimum Gerrikesheim,

¹ Die Arbiffin Leerbanu, eine Zochter bes Ralgarafen Ggo, ftarb ben 5. Mary 1051. 3br folgten als Arbiffin bir in ber Urtunbe genannte Arcifeit nub barauf Swanchile, welche legtere 1073 bas ftialibift Geoprenberg grundete. - 3 Redinghaufen. - 4 Gerreteinen

- 191. Raifer Heinrich III. fdenft auf Anfteben feiner Gemablin Agnes und feines Sobnes bes Ronigs Heinrich IV., ber Abrei Burtfeie im But zu Epen in ber Grafichaft bes Pergogs Friedrich, im Baue Maasland. 1056, ben 11. Juli.
- C. In nomine sanctae et indiaiduae trinitatis. Heimricus diuina fauente elementia romanorum imperator augustus. Nouerint omnes christi nostrique fideles tam futuri quam praesentes qualiter nos per misericordiam dei et aeternam remunerationem, et per interuentum contectalis nostras seilicet. Aguetis imperatricis augustae, nostrique filii dilectissimi Heimrici quarti regis tale praedium quale nos habutuus in uiila Aginis in comitatu Friderici ducis in pago Maselant situm sanctae ecclesiç quae constructa est in uilla Porcetensis abbatise in honore sancti Iohannis haptistae, sanctique Nicolai, cum omnibus suis pertinentiis, hoc est mancipiis utriusque sexus, areis, aedificiis, tetris cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis decimationibus, silis, menationibus, aquis aquarumque decaribas, piscationibus, molis, molendinis, extitbus et reditibus, uiis et inniis, questitis et inquirendis, ac cum omni utilitate quae inde ullomodo prouenire potest in proprium donauimus et tradidimus. Ea scilicet ratione ut unenerabilis abbas Widricus qui modo eidem abbatiae praeset, caeterique sui successores de codem praedio liberade deline potestatem habeant tenendi, dandi, commutandi, praearariandi, uel quiequid illis placuerti in sum ecclesiae inde faciendi. Et ut haec nostra imperialis traditio et condonatio stabilis et inconsulsa omni permaneat aeuo, hanc cartam iude conscriptam manu propria nt subtus uideri potest corroborantes, sigilli nostri impressioue iussimus insigniri.

Signum domni *Heinrici* tercii regis inuictissimi secundi romanorum imperatoris augusti. *UUinitherius* cancellarius uice *Liuliboldi* archicancellarii et archiepiscopi recognoni. Data V. idus Iulii. Anno dominicae incarnationis, M.LVI. Indictione VIIII. Anno autem domni Heinrici tercii regis secundi imperatoris ordinationis XXVIII. regoi mero XVIII. imperii X. Actum in dei nomine *Berhidenstat* feliciter amen.

- 192. Erzbifdiof Unno II. von Coln bekundet, daß Konigin Richeza, welche er um ihre Befigungen zu Salfeld mit Alen Jubebbrungen, und was fie zu Cela befeifen, unter Borbehalt des Riepbrauches, der Colnischen Rieche geschent habe, wos gegen er ihr als Precarie die Billen Seckbach, Brethenbeim, Untel, Muffendorf, Mobersheim, Blatheim, Jons und 100 Mart Renten verlieben. 1057, den 25. Juni.
- C. In nomine sancte et indiuidue triuitatis. Anno secundus diuina prestante misericordia Sancte Coloniensis Ecclesie Archiepiscopus. Considerans ergo quia fecit michi dominus magna qui potens est. anxius factus sum pro e quod uix innenirem quid retriburerem domino pro o mnibus que retribuit michi. Hiis curis status michi. dinina pietas uiam aperuit, qua pergens eo quod desiderabam attingere posse sperauerim. sellicet ut amplifeande ecclesiam dono dei michi commissam. hiis qui me precesserant. uiris toto pene orbe terrarum. tum sanctitate. tum patrimonio. tum generis claritate conspicuis et ut pace illorum dicam. me studiosius operantem parem illis factum esse, dicere non formidem. Inde occasione data. Dominam Richezam Reginam super quibusdam prediis Salaucui indelicet et Kobarh. quatenus de hiis precariam consentiens ea sancto Petro Colonie traderet. comenimus. Quod cum in aditu primo parum ad uotum responderet. uoluntas dei fuit. ut non longo post tempore quod querebamus prosperam ac felicem haberet ecitum. Unde notum esse uolumus cunctis tan futuris quam presentibus domini dei et sancti Petro feliolius, qualiter Sakrabare quidam uir ingensus et Cones miles ipsius Regine precepto aque peticione domine sue Salaucidon castellum cum uninersis ad hoc pertinentibus, terris. ac siluis, forestis aque piscationibus, pratis, pascuis. familiis, et quicquid ipsa in Orla proprietatis habere uisa est. exceptis seruivaribus. sancto Petro Colonie ad usum archiepiscopi³ Cristiani aduocati tradidit ture perpetuo possideadum. Eo uidelicet

^{&#}x27; In ber vormaligen Reicheberricaft Bitten. - * Gingufchieben: per manus.

tenere ut ipsius predii ususfructum domina Regina usque in finem uite sue teuest, ea quoque ratione ac firmissimo interdicto, ne unquam aliquis archiepiscoporum per concambiam nel cuiquam in beneficium dando Salauelt nel ad hoc pertinentia ab dominicato suo faciat aliena, nisi forte quantum nos cum eiusdem Regine consilio, pro anima nestra nec non ipsius suorumque pareutum per monasteria Colonie distribuendum ex ipso statuerimus. Sed et decimam uestimentorum siue cuiusque generis pannorum, nec non et lodicum, mellis quoque et cere in usum monachorum in Brunwilere Regina disposuit. Nos quoque pro deuotione cristianissime Regine non multa quidem a nobis querenti, quantum tamen ipsa proposuerat, in precariam eius concessimus. Has uidelicet uillas nostri dominicatus el tradeutes, usque in finem uite sue cum omni utilitate possidendas, Sekkebach. Brezenheim. Vnholo. Moffendorp. Musteresheym. Blazheym. Zuonozo. insuper annis singulis centum marcarum argenti de Camera nostra, que omnia eo tempore facta sunt, ut si quis uel Rex uel Episcopus, sine lose ego uel aliquis successorum meorum de hiis omnibus ei aliquid minuere, uel aliquo modo mutare, nisi ipsa petente temptanerit, odium dei et sancti Petri incurrat. ipsaque sit potens Salauelt et omnia eo pertinentia recipere, eisque ut propriis uti. Tradidit quoque domina Regina immo supradictus Comes Starkhare seruientes quos supra excepimus omnes utriusque generis ad hec predia pertinentia precepto atque peticione domine sue ad altare sancti petri sub censu duorum denariorum annis singulis, quatenus ipsi et omnis posteritas eorum sub ea lege permaneant, qua omnes similem censum ad altare soluunt. Illud quoque firma ratione constituens, ut liberis nel smordis, nenatoribus, sine cuiuscumque generis hominibus ad hanc dominationem pertinentibus i que suis temporibus jura et optimas consuetudines habuisse probare poterint.

Anno ab incarnatione domini nostri iesu christi. M. Quinquiagesimo, VII. Indictione, X. VII. kalendas Iulii. Iacta est hec traditio, hec in Salaueldon secundum legent et ritum geutis illius, Cuius rei testes hii sunt, Astantea quidem et uidentes traditionem. Otto Comes, Otlogh, Wetgo, Reinzecho, Herman, eiusque flüus, Herman, et iterum Herman. Reguhart, Gerwart, Adelper, et iterum Adelper, Gunthere, Rathere, Mazzo, Ruodolf, Hereman, Adelhart, Adelbert, Gerbert, Vsito, Helmbolt, Ruozelin, Adelprich, Morlog, Vnicho, et iterum Vnicho, Bebo. Bubo. Gadelher, Starkhare, Quando domina Regina stans in domo sancti petri traditionem hanc recognouit, et Starkhare Comes ita ut in Salauelt traditit, sanctum petrum ita nestiuit, Testis est Colonieasis clerus et populus, tum hii quos subter notabimus, Berthold, Sieco, Ruotger, Adolf, Cristian, Ingram, Berüger, Adelger, Burghart, Thietmar, Hereman, Arnott, Godefrid, Gerungs, Sigebodo, Waltare, Nug, Gozwin, Emecho, Crio, Wigman, Hereman, Harwart, Berthold,

193. Schnig Seinrich IV. beflätigt bem Marienftifte ju Aaden feine Befigungen, im Besondern bie Capelle auf bem Luibberg und bie Guter in ben Billen herve und Baele in bem Luttider Gaue. — 1059, ben 4. Marz.

C. In nomine sanctae et indiuiduse trinitatis. Heinricus diuina fauente clementa rex. Notum sit omnibus christi nostrique fidelibus, tam futuris quam praesentibus, qualiter nos ob remedium patris nostri piae memorine Heinrici imperatoris augusti. simulque ob internentum ac petitionem dilectissimae genitricis nostrae Agnetis imperatricis augustae, aecclesiae sanctae dei genitricis Mariç in nostro aquiggranensi palacio constructae, omnia quae nel a patre nostro nel ab aliis ante tradita, tetupore ipsius posselli, possidenda in perpetuum annimus et confirmauinus. Nominatim autem capellam in monte housesberch positam, cum omnibas quae ad ean pertinent. una cum praedio in utilis Haruia et Vals, in pago Leusa, et in conitatu Tielbadii sito, quod praedictus genitor noster. H. ab Heierico bauariorum duce esibi traditum, praeoministae sanctae dei genitricis accelesiae prius tradidit, et legali praecepto confirmauit, nos eidem sanctae dei genitricis accelesiae, cum omnibus appendiciis eius, hoc est, utriusque sexus mancipiis, areis, aedificiis, terria cultis, et incultis, agris, pratis, paecuis, campis, siluis, enantionibus, aquis, aquariamque decursibus, piacationibus, molis, onlocalnis, extitibus, et reditibus, mis ei inuiis.

^{&#}x27; Einzufdieben: permaneant.

questitis, et inquirendis, ac cum omni utilitate quae ullomodo inde prouenire potest, ad usum fratrum deo ibidem famulantium in proprium dedimus atque tradidimus. Et ut hace nostra regalis traditio stabilis et inconsulsa omni permaneat aeuo, hanc cartam inde conscribi manuque propria ut subtus cernitur corroborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum domni Heinrici quarti regis. Gebehardus cancellarius uice Liulpaldi archicapellani recognouit. Data Illi N. Martii. Anno dominicae incarnationis ML.VIIII. indictione. XII. Anno autem ordinationis domni Heinrici quarti regis. V. Regio uero. III. Actum gouisorani in dei nomine feliciter Anne.

194. Ronig Beinrich IV. bestätigt ber Abtei Deut bie ihr von feinem Bater geschenfte jahrliche Rente von vier Pfund Gilber aus ben Reichebofen Dortmund und Tiel. - 1059, ben 7. April.

In nomine sanctę ei indiuiduę trinitatis. Heinricus diuina fauente elementia rex, omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus. Notum esse nolamus, qualiter felicis memorie pater noster Heinricus imperator augusts. quatutor libras argenti, duas uero ex curte que dicta est Trulmannin, et duas ex curte que nocatur Tiela. prouenientes, ecclesiç s. Heriberti confessoris et episcopi site in loco Tuilio dicto. in proprium tradidit atque annuatim de predictis danbus curtibus tradendas constituit, sed propter obitum patris nostri Henrici nos pro ipsius anime remedio, et ob internentum dilectissime genliricis nostre Agnetis imperatricis auguste, nec non ob fidele ac deuotum obsequium Weremboldi abbatis, eandem traditionem dignam iudicantes eident ecclesiç stabilem decretimus aca annuimus. ac in perpetuum ratam concessimus et confirmacimus, ca udelicet ratione, ut idem iam dicta sabbas ceterique sui successores liberam potestatem habeant has quaturo libras argenti in usum ecclesiç quoquo modo sibi placuerit, uertere uel ad monachorum ibidem deo seruientium stipendium impendere. Et ut her regalis nostra confirmatio stabilis et inconsulsa onnil permaneat quo, hanc cartam inde conscriptam manu nostra corroborantes, ut subtus cerniture sigilli nostri impressione issismus insigiii impersi impressione issismus insigiii impressione issismus insigii impressione issismus insigii impressione issismus insigii impressione issismus insigii impressione issismus insigiii in surt impressione issismus insigiii in surt impressione issismus insigiii in surt impressione issismus insigiii instru

Signum donni Henrici quarti regis. Gebehardus cancellarius uice Luilbaldi archicapellani recognoui. Data est. VII. idus Aprilis. anno dominieç incarnationis. MLVIIII. indictione. XII. anno autem ordinationis domni Henrici quarti regis. V. regni uero. III. Actum apud Traiectum in dei nomine feliciter. amen.

195. Pabft Ricelaus II. nimmt Die von bem Erzbischofe Anno II. von Coln gestiftete Collegiatirche Maria auf gradus baselbit in feinen Schut und beflätigt berfelben ben Beith ber ihr von bem Stifter zugewendeten Suter, — 1059, ben 1. Mai. 3

Nicolaus episcopus, seruus sernorum dei. Dilecto confratri Amoni archiepiscopo coloniensi perpettam in domino salutem. Pontificii apostulatus nostri est uniuersali uigilantia omnibus ecclesiasticis negotiis utiliter prospicere. religiosorum tamen locorum utilitatibus summanı sollicitudinem pia denotione impendere, quam cum omnibus generaliter debeamus, specialiter tamena assensum pereogatinę dilectionis erga renerentiam fraternitatis tap semper habere optamus. Quocirca dum omnibus instis petitionibus facilis debeatur assensus, suggestioni beniginatis tup promptior charitatis nostre exhibetur affectus. Itaque secundum annorau petitionis tup ecclesiau sancte Marie matris domini nosti iesu christi, sitam inter muros urbis Colonie, in loco qui uocatur ad gradua; quam pia deutioi taa construsti et ad omnipotentis dei honorem, atque anime perpetuam mercedem, possessionibus a rechies interius et exterius ditauti, sub apostolice defensionis tutela recipinus, apostolica nihilominus auctoritate confirmamus eidem ecclesie quicquid et tup deutor religionis intentio ditini zeli feruore hactenus contuiti, scilitete Bitena. Wissa. Unkalo Heigehade. Elucke. Planmartskim.³ et antecessor tuus Herinannus archiepiscopus eidem ecclesie que deutor ecclesie que celesie celesie decessione de la contra de propose de celesie que celesie que

¹ Aus Gelenii farrag, dipl. 1. 81. — 3 Aus Gelenii farrag, dipl. 1. 117. — 3 Bergl, Nr. 220. Unter bemfelben Tage und mit ben nämlichen Borten beftätigte ber Jubs auch bie Stiftung von St. Georg ju Con: "Reclesiam a. Georgii martyris stiam extra muros urbis Coloniae anto portum que appellatur alta," iedoch obne bie Stiftungsguter ju benennen. S. Geluni farrag, dipl. 17. 176.

exedificande de ceterorum possessionibus acquisiuit. et quod tua industria de prediis Richeze et coheredum acquisiuit. Mechendicheim. Clotteno. Demunderode. Assela. et decimationem in Saxonia. que seodum Henrici suit. Et quiequid in futurum quocumque modo diuinis uel humanis legibus cognito, tua charitas quorumcumque fidelium acquirere poterit. Statuimus itaque per huius nostri priuilegii decretalem paginam, ut nulla unquam cuiuscumque dignitatis, gradus nel ordinis. magna paruaque persona audeat nel presumat ipsam ecclesiam. ant religiose famulantes ei ullo modo inquietando molestare, ant de suis mobilibus aut immobilibus temerario ausu discutere, quoniam dignum est ut qui continuo obsequio in christi solius militia exercitantur, indeficientis nostre inspectionis salubri munimine protegantur. Unde auctoritate patris, et filii, et spiritus sancti, et beatorum apostolorum principum Petri et Pauli, affectui sancte denotionis tue, charissime confrater, gratanti animo annuentes statuimus, et sub interpositione perpetui anathematis ac divini iudicii observatione precipimus, ut tua et hec nostra eadem ad augmentum prefate ecclesie perpetualiter confirmande statuta inuiolata permaneant. Si quis igitur quod non optamus huius nostre decretalis printilegii pagine temerario ausu niolator existere et sancte apostolice sedis contumaci rebellione decreta corrumpere presumpserit, sciat se perpetue maledictionis anathemate damnandum, et cum diabolo et satellitibus cius eterni ignis incendio cremandum. nisi forte resipuerit et deo et predicte ecclesie condigne satisfecerit. Qui uero pie deuotionis intentione conseruator extiterit, peccatorum suorum omnium, precibus beatorum apostolorum principum, consequatur ucniam. et cum omnibus diuini legis obseruatoribus eterne beatitudinis promereatur gloriam.

Scriptum per manus Octauiani sacri scrinii et notarii sancte Romane ecclesie. Datum Rome kal. Maii. anno domini nostri lesu christi. MI.VIIII. per manus Humberti sancte ecclesie silne candide episcopi et apostolice sedis bibliothecarii. Anno primo pontificatus domni pape Nicolai secundi, indictione. XII.

196. Ergbifchof Anno II. von Coln ichenft bem Stifte Maria ad gradus bafelbft zu einer Altars platte gehn Talente Gold, womit fein Ministerial herimann einen Totichlag gefühnet. -- 1061.1

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit universis in christo fidelibus tam faturis quam presentibus. qualiter ego Anno etsi peccator sancte Coloniensis ecclesie christo propitio archiepiscopus ad monasterium sancte Marie, quod est in gradibus, quod egomet diuina cooperante gratia fundani. decem talenta auri ad fabricandam ante altare sancte Marie tabulam in eadem ecclesia locatum contradidi. Quum autem Herimannus Illius Bertholphi. ministerialis noster, grauem et implacabilem odii nostri persecutionem ob interfectionem Richezonis ministerialis quoque nostri in se exacerbanisset, universeque proprietates eius ob idem facinus, ipso in exilium fugato, publicate fuissent, tandem nero cum temporis prolixitate odio temperato, repente amici eiusdem homicide spem recuperande gratie nostre fuissent adepti. idem prefatus Bertholphus, III. domus oppiguorauit, recipiens prememoratum pondus auri. Wezelino germano nostro, eiusdem ecclesie preposito, nostro consensu sibi accommodante, ea uidelicet conditione, quatenus eedem domus prenotate cum omni censu, scilicet decem marcis, omnique prorsus utilitate per annos singulos in potestate ciusdem ecclesie remanerent, donec idem Bertholphus, uel eius filius Herimannus, uel aliquis heredum eius eidem ecclesie decem talenta auri purissimi persoluerent. Huic oppignorationi intererant testes. Azzelinus prepositus sancti Petri, Berengerus decanus, Reuerger, Ekkezo, Hado, Cuuzelin, Volmar, Wezel. prepositi. Capellani. Rupret. Luizo. Wichmar. Ekkehart. milites, Franco urbis prefectus. Rüker aduocatus noster. Rupret, Herman, Arnold, serujentes, Thiederik, Heinmo urbis aduocatus, Brunn, Sicco. Ut autem totius contradictionis et ambiguitatis plena stipulatione extirparemus offendiculum, hanc chartam inde conscriptam ut infra uidetur corroborantes sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Si quis autem huic oppignorationi. seu persolutioni legitime confirmate, impia calliditatis fraude, qualiacumque molitus fuerit impedimenta, sancte Marie odium inexorabile, omniumque sanctorum uiudictam in sui reatus animaduersione permoueat, nec non sciat se perpetue maledictionis anathemate damnandum ac cum diabolo et satellitibus cius eterni ignis incendio cremandum. nisi citius desistendo ad ueniam resipiscat.

⁴ Mus Gelenii farrag. dipl. L 117.

Gesta sunt hec in Colonia ante altare sancte Marie, anno dominice incarnationis. MLXI, indictione, XV, nostre autem ordinationis, V. Regnante Heinrico uictoriosissimo quarto rege feliciter, Amen.

197. Udo, Graf von Limburg, fchenft eine Borige jum Altar bes h. Abelbert in ber Giftelirche zu Machen. - 1061.1

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum facimus presentibus et futuris, quod egregius comes *Uido* de *Lemborch* proprimu ancillam suam nomine Walburgam ad altare s. *Adalberti* traslidit. hac ratione, at singulis annis in matali jasius martyris anum denarium persolueret, et eandem legem onnis propago ipsius obtineret. Itaque ipsa Walburga postquam ancilla facta est s. Adalberti. recepit bonum s. Adelberti cum Malgero legitimo utro suo, et deimde rogante et inbente ipso comite Udone ab omnibus fratribus anathematis sententia probata est. at quicinque aban teraditionem infringeret, anathemati subiaceret. Huic tradition interfacerunt idonei et legitimi testes, ipse comes Udo, et Euerlinus de Solmanea, et Wiricus, prepositus Sibertus. Decanus Hezelinus. Folbertus. Giselbertus. Wigerus, Gerardus, et ceteri fratres, Seruientes ecclesie. Willelmus. Folkricus. Giselbertus. Huncelo. Anselmus. Wolbodo, et alii boni niri.

Facta est hec annotatio anno incarnationis dominice. Millesimo LXI. indictione. II. presidente romane ecclesie Alexandro papa. regnante Heinrico quarto. procurante Leodiensem ecclesiam Eideuuino episcopo. ad laudem et gloriam illius qui est benedictus iu secula. amen.

198. Ein gewisser Fritherich ichenkt feine Erbguter bei Redlinghausen bem Mariengraben: Stifte gu Coln. — 1062.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Notum sit omnibus sancte dei ecclesie christique fidelibus tam posteris quam moderuis, qualiter ego Frithericus pro auunculi mei Rüfridi. nec non et fili mei karissimi Rüfridi. nec etiam et coniugis mee memoria predium a me hereditario iure possessum in loco Weratine et Elbena* cum onnibus appendiciis suis, X. mancipiis, aquis, pratis, pascuis, et siluis, exceptis XVIII, iornalibus ad altare sancte Marie, in paradiso relegani, ea uidelicet ratione, at nullus archiepiscopus, prepositus, uel decanus presumuat illud fratribus eiusdem loci abalicnare, sed pro traditione peticioneque mea fratrum singularis sit elemosina, et in corum sit arbitrio quem prefati predii comitetur procuratio. Et ut hee traditio rata et inconnulsa permaneat, cartam hanc conscribi fect, atque a uenerabili archiepiscopo Annone eiusdem loci constructore obtinni ut sigitli impressione et banni sui auctoritate roboraretur. Siquis autem nefario ausu hoc infringere presumpaerit, odium dei atque eius genitricis incurrat, et a regno dei alienus fiat, et cum malis in şterni supplicii concrenatione deputetur. Quod et testimonio firmius sit.

Actum est anno dominice incarnationis mill. LXII. ordinationis uero domini Annonis archiepiscopi. VL preposito ibidem Liuzone, decano Hezelino, testibus adhibitis Lothario aduocato, et aliis quam pluribus.

199. Erzbischof Unno II. von Coln genehmigt ben Precarien:Bertrag, wodurch die Ebegatten Burcharb und Mathild ihr Gut zu Bundorf der Abtei Deut übertragen. — 1063, ben 27. Upril.

In nomine sancte et individes trinitatis. Anno del gratia archiepiscopus. Notum esse uolumus cunctis christi nostrisque fidelibus, tanu nidelicet futuris quam presentibus, qualiter Werinboldus abbas monasterii quod est in Tuttio, in nostram uenit presentiam notum nobis faciens de precaria quam pace deposuerunt de bonis sancte

¹ Aus dem Cartular des Stiffe, Ar. 8. — ? Gine alte Aufschrift auf der Rüdfeite der Urfunde fagt: de tribus answerssetis que fat decanus de departis ques dat H. de Wisdrettischusen iuxta Riclichusen — in Westphalia. — 3 Aus Geleuli farrag. diel. 1.

Mariç in Burchardo quodam niro ingenuo et uxore eius Mathilde nostram in hoc negotio rogans licentiam atque consensum. cuius bom pulutati facilem prebens auditum ananimas ei quod instituerit perficere. Igitur Burchardas et uxor Mathildis tradiderunt atque transfuderunt s. Mariç atque s. Heriberto Tuiti predium quoddam sug proprietatis situm in uilla quç appellatur Zudendorp.¹ cum universis appenditiis atque utilitatibus suis. areis. edificiis, tineis, decimis, campis, siluis, agris, cultis et incultis, pratis, pascuis, aquis aquarumue decursibus, piscationibus, molendinis, insuper quicquid in supradicto loco possedisse uel usi sunt. s. Marig semper utirgini atque s. Heriberto confessori perpetua transfuderunt donatione, quod etiam statim manutenentes in usum demiserunt monachorum. Inde abbas prestitit eis usque in finen amborum quicquid in Uuidmissa ad supradictum monasterium pertinens uidebatur habere. Hoc fato abbas cum Burchardo et uxore eins Mathilde in nostram quence presentiam. notum nobis facientes, qualiter de precaria illa conuenerunt. rogantes quoque ut ea scriptis ut fieri solet confirmaremus, quibus ut dignum erat ananentes cartam hanc factç precaris scribi atque in perpetuum testimonium nostro sigillo lussimus signari.

Facta Colonie publice sub tertio Henrico Romanorum rege deuotissimo. Anno dominiee incarnationis Mill. LXIII. Datum per manus Euerhardi scolastici. V. kal. Maii. Testiam astipulatione subscriptorum. S. Bertholdi comitis. S. Richwini. S. Adolfa aduocati. S. Hermanni comitis. S. Gerlaci. S. Cononis. S. Sicconis. S. Ardonis. S. Hezclini. S. Gerconis. S. Meginhardi. S. Megingozi. S. Volpheri.

200. Ronig Heinrich IV. ichenft bem Ergbischofe Unno II. von Coin und beffen Radischgern ben neunten Theil aller Reiche Betogefalle gur jahrlichen Bertheilung unter Die Coinischen Richter.
— 1063, ben 14. Juli.

In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus divina fauente elementia rex. Quicquid ad utilitatem sacrarum dei ecclesiarum sacerdotes christi nenerando et eorum petitionibus assensum prebendo conferimus, ad quietum temporalis regui statum, et ad perpetue beatitudinis augmentum, tam nobis quam parentibus nostris profuturum sine dubio credimus. Quapropter nosse uolumus industriam onmium dei nostrique fidelium tam futurorum quam presentium, qualiter nos ob interuentum ac petitionem fidelium nostrorum uidelicet Adelberti Hammaburgensis archiepiscopi, Engelhardi archiepiscopi Magdeburgensis, Burchardi Halberstetensis episcopi, et maxime ob iugem meritum. ac fidele seruitium Coloniensis archiepiscopi Annonis eidem accelesie et supradicto archiepiscopo, suisque successoribus pro remedio animarum aui nostri Cuonradi et genitoris nostri pie memorie Heinrici clarissimorum imperatorum, ac pro incolumitate nostra, regnique nostri statu, atque pro eterne retributionis premio, nec non pro animabus omnium parentum nostrorum fidelium, tam succedentium quam precedentium regia nostra auctoritate, et potestate nonam pecunie nostre partem, undecunque adquisitam, in proprium condonamus, et confirmamus, ea nidelicet ratione, ut prenominatus archiepiscopus, suique successores, de prefata pecunia, eam coram des habeant discretionem, ut inter omnia eiusdem sedis monasteria sie diuidatur, quatinus nostra in omnibus illis describatur, et in perpetuum memoria retineatur. Et ut hec nostra regalis munificentia, stabilis et inconuulsa per succedentium momenta temporum permaneat. hanc cartam inde conscriptam, manu propria ut infra uidetur corroborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum donni Heinrici quarti regis. Fridericus cancellarius nice Sigefridi archicancellarii recognoni. Data. II. idus Iulii. auno dominice incarnationis. M.L.X.III. Indictione. I. anno autem ordinationis domni Heinrici quarti regis. VIII. regni uero. VI. Actum Gealare in dei nomine feliciter amen.

¹ hier gilt ebenfalls bie ju Rr. t46 gemachte Bemertung. — 2 Aus Gelenii farrag, dipl. I. 118 unter ben Urfunden bee Stiftes Maria nd gradus.

201. Konig Heinrich IV. beurfundet ben Tauschvertrag, wodurch Udo, Bischof von Aul, drei hufen Weinberg im Mainzer Gaue, einen Seirigen mit seinem Besightum zu Mainz selbst, und ein Mlobe in habbanien bei bem Rofter St. Tron der Abrei Cornelimunfter abgetreten und dagegen beren Besigungen vor dem Schloffe Tull und in der Umgegend erhalten. — 1064, den 15. April.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus puer gratia dei romanorum rex augustus. Notom sit omnibus christi fidelibus tam futuris quam praesentibus, qualiter Udo episcopus Tullensis et VVinricus abbas Indensis commutationem fecerint de aecclesiarum suarum bonis, auctoritate et licentia domni patris nostri Heinrici romanorum imperatoris augusti. Dedit scilicet ipse episcopus Tullensis et aduocatus eius arnulfus super altare sancti Cornelli tres mansos cum uineis ad decem carratas uini in pago magonciacensi uidelicet arenheim nomine in possessionem loci et praependam fratrum, absque hereditario lure et contradictione omnium hominum. Dedit similiter in ipsa magoncia residentem hominem unum, nomine ruothardum, cum domo et omni bono, quod eo die uidebatur habere. Dedit item ipse episcopus et comes Sigebodo frater et aduocatus capitis eius allodium suum grusmithis nomine in hashanio juxta monasterium sancti Trudonis, nidelicet aeclesiam cum integra terminatione, ipsum allodium integrum cum familia, terris cultis et incultis, molendinis, cambis, situis, aquis, aquarumque decursibus, liberum ab omni communione et impedimento adiacentium terrarum. Econtra dedit abbas Indensis bonum aeclesiae suae quod habebat ante castellum tullense et quicquid habebat in eadem regione, quod ad aeclesiam sancti Anjani adhuc uidetur pertinere, uidelicet cum duabus aeclesiis, uineis, terris cultis et incultis, molendinis, siluis, aquis aquarumque decursibus, absque contradictione alicuius, Huius commutationis traditio et uestitura facta est ante coloniensem archiepiscopum Annonem Iuliaco. Bonum episcopi tradidit comes Sigebodo frater eius et aduocatus aeclesiae suae Herimanne comiti aduocato sancti Cornelii. Item bonum sancti Cornelii tradidit inse comes Herimannus episcopi praecepto miloni eius militi in loco aduocati. Testes sunt Herimannus comes palatinus, comes Eurhardus, comes Herimannus et filius eius, comes Unruoch, comes Sigebodo, comes Gerardus, Item comes Gerardus, comes Lutharius, Liberi multi, Imgramuus, Adalbero, Gerlach, Theodericus, Milo, Arnulfus, Folcaginus, et alii multi. Hanc commutationem laudamus, et traditionis descriptionem sigilli nostri impressione confirmanus, et ut firma permaneat regia nostra auctoritate praecipimus,

Signam domni Heimirci quarti regis. Sigehardus canoslarius tice Sigefridi archicuncellarii recognoui. Data, XVII. kal. mai, anno dominicae incarnationis Mill. I.XIIII. Indictione II, anno autem ordinationis domni Heimrici quarti regis VIIII. regni uero VIII. Actum Leadio feliciter amen.

202, Ergbifchof Unno II. von Coln ftiftet Die Benedictiner: Abtei Giegburg. - (1064.)1

In nomine sancte et individue trinitatis. Anno secundus divina dispensante elementia coloniensis ecclesie archiepiscopus. Noucerit omnium christi fidelium tam futurorum quam presentium pietas qua de causa primum

instituimus in monte edificare cenobium, cui tunc mous sancti Michaelis nomen est inditum, quando in ipsius archangeli honore consecratum est monasterium. Propter munitionem loci naturalem audaces et temerarii homines quibus malinolentia lex ac latrocinandi libido iusticia uidebatur se quandoque illuc recipiebant, et non solum in bonis ecclesic nostre, sed etiam in circumiacentibus predas crudeliter agebant, quod non solum ab incolis recognouimus. sed nostris diebus in iniuriam et desolationem ecclesie nostre uidimus. Sed dens omnipotens qui in se sperantes nunquam descrit ipsos ecclesie predones sua uirtute compescuit, ut non solum ab incepto desisterent, sed etiam ipsum montem cum omni edificatione in potestatem sancti Petri apostolorum principis transfunderent. Nos itaque tante dei benignitatis non immemores locum quem ministri demonum ad perditionem animarum prins insederant. ad saluationem animarum preuidimus eligendum. Hec itaque nostre operationis causa in monte sancti Michaelis fuerat ut residentes ibidem uiri spirituales fideli conucreatione pro se uigilent pro nostra salute antecessorum quoque successorumque nostrorum ac totius ecclesie aures diuine pietatis implorent. Speramus autem et in misericordia digina confidimus ut horum militum munitione fideliter ac tute muniamur, per quos dei filius et sanctissima eius genitrix semper uirgo Maria cum archangelo Michaele sanctoque Mauricio martyre ac sociis eius omnibusque sanctis assidue glorificatur. Fundato igitur pro nostra possibilitate monasterio monachos de quorum uita religiosa presumpsimus congregantes, de nostris laboribus nictum eis nestitumque contulimus. Sunt autem hec loca que per aduocatorum manus eidem cenobio et ministris christi ibidem degentibus legauimus. achera quod ab ipiscopo trajectensi per concambium sumpsimus, item achera, quod Conradus comes beneficii iure tenuerat donec sponte reddidit. Strala, Nistra. Beringerishusin. Geistingin. Bleysa superior. Lara. Menedon. Ascmere. Antreffa. que uilla ad radicem montis est translata. Gulesa, uinee in Winthere que brunonis erant. Bethindorp. Vlma. Mofindorp. Reiginmagon, quedam rura cum uineis. Tradidimus etiam eidem ecclesie et illic deo samulantibus Flattena cum omnibus suis appendiciis et utilitatibus, quod a Mathilda Brunonis quondam coniuge accepimus, decimationem quoque in Zulpiaco, que in beneficio fuerat Sicconis comitis pro. X. libris. Inter alia etiam bona iustis nostris laboribus acquisita, quasdam ecclesias eidem monasterio contulimus atque tradidimus. Ecclesiam que est in achera totam, et eam que est in Hanapha totam, eius ecclesie que est in Geistingin medietatem, et in pleysa inferiore et superiore ex toto, in mendene partem terciam, in Lara medictatem, in Bercheim ex toto, in Olma medictatem, in Hoinkirchin medictatis partes duas in Strala medictatem. Has inquam ecclesias secundum quod annotatum est prefato tradidimus cenobio, monachia ibidem deo famulantibus ipsarum ecclesiarum omnem census redibitionem uel exactionem indulgentes in perpetuum, uidelicet ut quicquid ex eis secundum morem uel nobis uel corepiscopis uel decanis statutis debebatur temporibus, hoc in usum monachorum transferatur secundum abbatis arbitrium. Hanc illis harum ecclesiarum traditionem seu omnium quas cooperante domino tradituri sumus in posterum, ex parte domini nostri iesu christi et sancte Marie perpetue uirginis, sancti Michaelis archangeli, sancti Mauricii martyris et sociorum cius confirmamus in perpetuum, excommunicantes et anathematizantes omnem potestatem maiorem aut minorem quicumque hanc traditionem infringere uel mutare temptanerit. Quod ut uerius credatur atque inconsulsum permaneat, sigilli nostri impressione signari iussimus.

203. Des Erzhijdorft Unno II. von Coln zweite Stiftunge : Urfunde fur Die Benedictiner : Abtei Siegburg. - (1064.)1

In nomine sanete et indiuidus trinitatis. Anno secundus diuina dispensante elementia coloniensis çeclesiç archiepiscopus. Nouerit (hier folgt berfelde Eingang wie in ber verbergehenden Ilrfunde). Fundato igitur pro

¹ Saberigicialo gegan Cinbe 1966 abgeinst. Sods meçan bed Jufammanangei mit ber probregebenten heirter gerebut.

Bergal, bir Note 1 ya berfelben. Der Gingang ber, fo begiebneten, Jetu mus I ten Gitiungsburthund lauret: Nouerit omnium
christi fidelium iam futurorum quam presentium pictas, qualiter institutimus im moste acidicare coenobium, cui inuse mosts
sancti Michabella nomer net inditum. quando in ipsius archangell honore consecratum est monasterium. Rundem autem
moutem et peci muntis adherentia palatium comes Hanrieus sancto Petro papotolorum principi et nobis sine contradictione

nostra possibilitate monasterio monachos de quorum uita religiosa presumpsimus congregantes, de nostris laboribus uictum eis uestitumque contulimus, nihil de mensa pontificis dementes preter unam que Moffendorf dicitur uillam. Hac de causa res dominicatas eidem ecclesie plures non contulimus, ne a successoribus nostris contra dei seruos interpellatio fiat aliqua, uel prauorum quorumlibet suscitetur inuidia. Quamnis precessores nostri ex rebus dominicatis satis amplas ecclesias fundamerint, et hoc exemplum bone conmersationis succedentibus sibi reliquerint, Notificamus etiam nostris cunctisque fidelibus, quod eidem monasterio legauimus ecclesiam in Bleisa cum dotali manso et decima, et ecclesiam in Hanafo cum decimis et manso dotali, quas a canonicis bunnensibus per concambium sumpsimus, legantes eis custodiam in bunna, hoc jure, ut prepositus qui usque ad nostrum tempus alienus fuit ab ea, quoniam ad manus episcopi pertinuit, ex hoc et in posterum custos sit et prepositus, itaque fraternis et ecclesie consulat utilitatibus. Actum est hoc concambium per aduocatos, comitem Chuonradum. Ludeunicum. atque Gerlahum, fidelium nostrorum consilio, consensa et collandatione canonicorum, cum quibus hacc est facta commutatio. Aliud quoque fecimus concambinm cum preposito de domo s. Petri et canonicis einsdem domus a quibus Menedon 1 accepimus, donantes eis decimationem in Batelecca tantundem ualentem. 2 Sunt autem haec loca. que per aduocatorum manus eidem coenobio et ministris christi ibidem desentibus in uictum nestitumque contulimas. Achera quod ab episcopo trajectensi per concambium sumosimus, item Achera quod Chuonradus comes beneficii iure tenuerat donec sponte reddidit. Strala. Nistera. Berengerishuson. Geistingin. Bleisa superior. Lara. Menedon. Ascmere. Antreffa. que uilla ad radicem montis est translata. Gulesa. uinee in Winthere. que Brunonis erant, Bettendorf, Ulma, Moffendorf, in Reigemagon quedam rura cum uineis, ecclesia in Beretheim cum decimis, ecclesia in Bleisa cum manso dotali et decima, ecclesia in Hanafo cum dote et decimatione. Has ecclesias et omnes ad idem coenobium pertinentes hac donamus libertate, ut quicquid ex IIIIa, parte decime fructus et utilitatis episcopus dinoscitur habuisse, ex hoc in luminaribus eius cui tradite sunt. impendatur ecclesie, 4 Statuimus uero aduocatis, quos eidem ecclesiae defensores esse preuidimus ut semel in anno ad loca sibi prescripta conneniant, et pro justitiis faciendis placita tencant. Sic tamen ut ipsi cum abbatis consilio effusionem sanguinis, furta, uiolatam pacem, hereditatis contentionem judicantes, sua tercia contenti sint, neque insam terciam nisi de his rebus quae in placitis

in proprietatem tradicti. Hace itaque nostre lostitutionis causa lu monte a michabella fuerat, ut residentes ibidem uiri spirituales fideli conversatione pro se vigilent, pro nostra salute, et bente memorie domni mei Heinrici imperatoris accundi. agrecessorum quoquo successorumque sostrorum ac totlus accelesiae aures diuine pietalis implorent. Speramus autem et in miscricordia diuina confidimus ut horum militum munitione fidellier ac tute muniamur, per quos dei filius, sed et sanctissima clus genitrix semper ulrgo Maria, cum archangelo Michabele, sanctoque Mauriclo martyre ac socia cius, omnibusque sanctia assidue glorificatur. Fundato igitur u. f. m. - 1 Die Erempfare 1 und 2 baben ben Bufap: quantum ad Ipsos pertinuit. - 1 Die perermabnico Erempfare baben : donantes els partem lantundem unlentem de decimatione in Badelecca, quam a fidelibus nostris scilicet Herimanno. et Arnoldo per concambium recepimas, et eidem monasterio contulinus, -- 1 Die Receidanna ber jur Stiftung geichenften Buter lautet in ben Urfunden 1 und 2 wie folgt: Buut autem baec loca quae --- contolimus. Strala ex toto, uidelicet dimidium ad presens quod ad manus habuimus de bonis Brunonis, reliquum uero post discessum domne Irmendrudae quod ab ilia precuriao el pecuniac mercede nobis colinium est. (Die Urfunde 2 icient bier nech ein: sed et alia ubi ipsa hereditariam partem cum Brunone habuerat. id est. Flattena. Pirna. et uince in Winitre.) Venheim et omnem proprietatem Adelberti culusdam ingenui militis nostri et uxoris cius Gerdrudis. Sed et beneficium quod pro cadem proprielate precario iure in loco qui dicitur Crescich a nobis accepit. Achera quod ab episcopo traiectensi per concambium sumpsimus, item Achera quod Conradus comes beneficil jure tenuerat donce sponte reddidit. Quicquid Bertholfus in Geistingon habuit. In Berengereshuson ad, X. solidos. In Nistera ad VIII. solidos. Bleisa superior. In Lara, et in Sulsa quicquid ad palatinum comitem pertinuit. Menedon, Ascmerê, Antreffa, quae ullia ad radicem montis est translata. Vima. De beneficio regimari in Mulindorf, Trubtesdorf, et in Inere. VIIII. mansi, et in Kazbach quaedam uines de codem beneficio. In Geislare de beneficio Cononis. V. mansi et insuper quidam ageili. In antinich ad dimidiam libram. In Meimindurf. II. mansi. Predium Sicconis in Cornsceith. In Geisbach VIIII. mansi de predio Richwini. Mansi duo quos fidelis miles noster Godescalcus nobis donanit. Aecclesia in berecheim cum decimis et dotali manso. Aecclesia in bleisa cum decima et dotali manso. Aecclesia in banafa cum dote et decimatione. Aecelesia in trubtesdorf cum dote et decimatione. Has autem aecelesias u. f. m. - " Picrnach folgt bie Beftimmung: Hace dieta locorum nomina sunt in manu Gerlahi einsdem monasterii aduocati. Gulesa et bettendorf commendata sunt in manum Herimanni comitis de stizberc. Flatiena cum appenditis ciusdem commendatimus in manum Linthherii. Moffendort commendatum est Theoderico. In ber Urfunde 2 feblt biefe Stelle ebenfalls.

aduocati uentilentur, uel de placitis inducientur requirant, cetera omnia abbatis arbitrio cum suis disponenda relinquant. ita ut in abbatis potestate sit a persona familiae qualibet pro libito supplicium sumere, si in aliquo lustis cius imperiis presumpserit contraire. Tradimus etiam eidem aecclesiae et illic deo famulantibus Flattens cum omnibus suis attinenciis et utilitatibus, quod a Mathilda. Brunonis quondam coniuge accepimus. 1 decimationem quoque in Zulpiaco, quae in beneficio fuerat Sicconis comitis pro. X. libris. Designanus autem ipsi familiae quae in circuitu montis habitat, in omnibus locis înfra, IIII. uel. V, miliaria adiacentibus, ut ad placitum aduocați indictum tribus diebus habendum in ipsa montis radice conneniant, prima die a Lara. Ascmere, Sulsa, Menedon, Truhtestorf. Meimendorf. et ceteris ad haec loca seruientibus. Secunda die de Bleisa superiori. Torndorf. Geistingen. Nistera, Mulendorf, Berengereshuson, Irmenderot, Chorinsceid, Incre. et ceteris ad haec pertinentibus, IIIa, die de Achera superiore et inferiore, et ceteris ad haec seruientibus. Sitque seruitium quod abbas aduocato in unaquaque die placiti dare debeat. II. modii tritici, ama uini. II. amae ceruisiae, porci. II. ualentes duos solidos, porcellus denariorum. VI. anseres. II. pulli. IIII. oua. XX. auenae modii. VI. In Gulesa tantundem excepta ceruisia que non potest dari eo quod ibi non sit. In Bettendorf tantundem. In Strala modius tritici, porcus ualens solidum. porcellus denariorum, VI, anser, I. pulli. II, oua, X, situla uini, ama ceruisiae dimidia. auenae modii, IIII. in Ulma tantundem, 2 Denunciamus itaque eisdem aduocatis ne preter hoc placitum, singulare nisi ab abbate uocentur, ullum in anno placitum teneant, neque subdefensorem quenquam nisi abbatis electione et familiae collaudatione constituant, neque terciam alicuius compositionis nisi in suo placito uentilatae et induciatae requirant. De obseruanda uero consuctudine qua primum instituti sunt fratres ibidem deo militantes, et de abbatis singulari electione nulla persona quicquam mutare presumat, sed in omnibus ratum sit, quod apostolici auctoritas scripto eis confirmauit, et nostra episcopalis censura per bannum apostolici corroborauit. Abbas preter famulos aecclesiae pullam miliciam maiorem assumat. sed horum obsequio res sibi commissas intus et extra disponat. Denunciamus itaque omnibus fidelibus ex parte domini nostri iesu christi et sanctae Mariae matris eius. sanctique Michahelis archangeli, nec non preciosi martyris Mauricii, sociorumque eius, et omnium sanctorum in quornm honore locus idem consecratus est, ne quis abbatem loci illius seruicium aliquod curiale facere compellat, uel ad aliquod non regulare officium constringat. Si quis huius nostri decreti et apostolica pagina corroborati uiolator quod non obtamus exstiterit, abhonimationem dei et sanctorum in quorum honore locus consecratus est nisi cito resignerit incurrat, et cum his quorum ignis non extinguitur, et quorum uermis non moritur portionem accipiat,

- 204. Konig Heinrich IV. schenft ber Abtei Siegburg Die Billa Mengebe im Gaue Westphalen. 1005, Den S. August.
- C. In nomine sanetę et indiaiduae trinitatis. Heinricus diaina fauente clementia rex. Omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus notum esse uolumus, qualiter nos ob remedium animę patris nostri pię memorię Heinrici imperatoris augusti, nostranque in christo perpetuam felicitatem, institutu quoge fidelis nostri Adalberti Hammaburiensis archiepiscopi, nec non ob fidele seruitium Annonis Coloniensis archiepiscopi ad munasterium in monte antiquitus Sigeburch, nouo autem nomine mons sancti Michabelis nominato a predicto Annona rachiepiscopo constructum, uillam unam Mengide dictam, in pago Westphal. in comitatu autem Herimanni comitis sitam. cum omnibus appendiciis, hoc est utriusque sexus mancipiis, areis, edificiis, agris, campis, pratis, pascuis,

^{1 3}n dem Erempfar 1 und 2 gefdieft hier von Malten feine Ernsbrung; kagegen fren fie bippt: et ertrium partem seceleuse la Nebenkrieden. – "Die Bestimmag der Woglegelike zu Ernstein erkt in dem Ernsen," i und 2. Die beutigen Kamen der fammtlichen in diesen der der ernsteinen vor erfommenden Drifdacien sind: Beiles gestigen, Benederlag, Be

siluis, menationibus, terris cultis et incultis, aquis, aquarumme decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, uiis, et iuniis, quesitis et inquirendis, in proprium dedimus, atque tradidimus, Ea uidelicet ratione, ut predicti monasterii abbas cum consiilo coloniensis archiepiscopi liberam inde potestatem habeat tenendi, commutandi, precariandi, nel quicquid ad communem fratrum utilitatem uoluerit faciendi. Et ut hace nostra regalis traditio stabilis et inconnulsa omni permaneat (empore hanc cartam inde conscribi, manuque propria corroborantes sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum donni Heinrici quarti regis. Sigolandus cancellarius nies Sigefridi archicancellarii recognoni. Data. VI. id. aug. anno dominice incarnationis. M.I.X.V. indictione. III. anno autem ordinationis domai Heinrici quarti regis. XII. regni uero. VIII. actum Triburio in dei nomino feliciter anno.

205. Sonig heinrich IV. idenft bem Erzbifcofe Abalbert von Bremen ben Reichebof Duieburg im Rubrgaue und ben Bannforft gwiften Rubr, Mein, Duffel und bem Wege, ber von ber Brude vor Berben nach Goln fabrt. — 1066, ben 16. Detober.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina fauente elementia rex. Cum regiae dignitatis sit ius cuiquam seruare suum, praecipue tamen ecclesiastica iura nohis obseruare uidentur, quia si peccandum, tolerabilius in hominem quam in deum, sl non peccandum reverentius tamen deo quam hominibus obsequendum. Nos quidem patrum praecedentium uestigia imitari optantes, angere bona coclesiastica, aucta retinere, nostroque in quantum possumus patrocinio tueri debemus, quatenus nostra tenera aetas ad uirile robur anhelans, promoueri si promouerit sperans, et dandi in deo gloriam assequatur, et data inter homines confirmandi gratiam non amittat-Unde omnibus christi nostrique fidelibus, tam futuris quam praesentibus, notum esse uolumus, qualiter bene erga nos promerentem Adalbertum, Hammaburgenseni archiepiscopum, digne remunerantes, ad archiepiscopalem ecclesiam scilicet Hammaburch, in honore domini et saluatoris nostri, ejusque intemeratae genitricis Mariae et beati Iacobi apostoli, sancti quoque Viti martyris constructam, curtem nostram Tusburch dictam, in pago Ruriggouve, in comitatu Herimanni comitis palatini sitam, cum omnibus appendiciis, hoc est, utriusque sexus mancipiis, areis, aedificiis, uillis, uincis, agris, pratis, campis, pascuis, siluis, forestis, forestariis, uenationibus, terris cultis et incultis, aquis, aquarumue decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, uiis et inuiis, quaesitis et inquirendis, monetis quoque, theloniis, omnique districtu, in proprium dedimus atque tradidimus. Addimus insuper cum banno nostro praedictae ecclesiae forestum unum in triangulo trium fluminum scilicet Rein. 2 Tussale et Rurae positum, ita quoque determinatum, per ruram se sursum extendens usque ad poutem Werdinensem et exinde per stratam Coloniensem usque ad rinum Tussale, et per descensum eiusdem rini ad Rhenum, et per alucum Rheni, usque quo Rura influit Rhenum. Ea uidelicet ratione, ut praedictus Adalbertus, eiusdem sedis archiepiscopus, suique successores, candem quam de caeteris ecciesiae suae bonis legaliter acquisitis, liberam et de his potestatem habeant, tenendi, commutandi, praecariandi uel quicquid de³ ecclesiae suae utilitatem uoluerint faciendi. Et ut hace nostra regalis traditio stabilis et incongulsa omni permaneat tempore, hanc chartam inde conscribi manuque propria corroborantes, sigilli nostri impressione iussimus iusigniri.

Signum domni Heinrici quarti regis. Sigehardus cancellarius tice Sigefridi archicancellarii recognosii. Data XVII. kalend. Nouembr. anno domin. incarnationis MLXV. indictione III. anno autem ordinationis domni Heinrici quarti regis XI. regni uero VIIII. Actum Goslariae in dei nomine feliciter amen. 4

¹ Mus Lindenbregil Nerptor. Septentrionales , p. 150, — 2 ft. fteni, — 2 ft. ft. — 4 In benfelten Zagt und mit ben amiliden Borten schen henrt heinrich dem Erzhischen Borten schen ber Grafische iben Grafen Pertold "willam unam Kinzicke dietam, in pags Archywere Pertold comitis sitam" t. c. p. 150,

206. Pabft Merander II. bestätigt bie Stiftung ber Abtei Giegburg. - 1066, ben 15. Mai.

† Alexander episcopus seruus seruorum dei. Annoni sancte coloniensis ecclesiae uenerabili archiepiscopo in christo jesu fratri carissimo. Quod a nobis deo dilecte frater expetis ex officio suscepto et auctoritate apostolica uniuersis debenus ecclesiis, uidelicet ut cum aliquis fidelium in uinea domni sabaoth laborans propagines eius extenderit, nos eam sepiendo munire conuenit, ne uel a pretereuntibus conculcetur, uel latrunculis in labores alienos detur aditus. At mihi tecum in deo dilecte frater agendum est longe aliter.. quippe apud uirum religiosum et re uera tam operibus quam nomine episcopum, quique cum fidelis seruus et prudeus totis anhelans uisceribus proprie descruis ecclesiae de medio laborum matrem laborantem respiciens, pios ei subponis humerus. nec labori subcumbens cum per multa incedas obstacula declines a uja regia. Atqui hoc est quod nos preter commune pensum in omnem uoluntatem tuam excitat etiam si ab, apostolica sede petisses aliquid difficillimum. Queris igitur in deo dilecte frater quatenus cenobium monachorum quod in honorem sancti Michaelis archangeli in monte pie deuctionis edificare laboras studio, nos munimine confirmemus apostolico. Cui iuste postulationi tuae tam facilem quam debitum prebemus assensum. Itaque ex parte domni nostri iesu christi et sanctae dei genitricis marie sanctorumque apostolorum Petri et Pauli omniumque sanctorum electorum confirmamus et corroboramus cenobium seu abbatiam supradictam in perpetuum, scilicet ne qua persona magna uel parua non aliquis successorum tuorum, non rex. aut comes, nullus inquam hominum ex ea quicquam ad destructionem illius loci demoliri audeat, uerum omnibus inibi iuste collatis atque conferendis pax sit permanens et inconunlsa, illud quoque auctoritate statuimus apostolica quatenus prima ista que modo instituitur apud monachos ipsius loci permaneat consuetudo, sitque illis de abbate libera electio siue de semetipsis în îpso cenobio seu utilius eis uisum fuerit undecumque magis religiosum sibi preponendi liberum habeant arbitrium secundum regulam sancti Benedicti. Si quis igitur huius nostri priuilegii temere uiolator extiterit, et monitus canonice emendare contempscrit, perpetui anathematis ninculis se innodandum nouerit, nisi forte resipiscens digne satisfecerit. Qui uero pia deuotione observator esse studuerit, precibus apostolorum principum Petri et Pauli peccatorum suorum omnium ab omnipotenti deo consequatur ueniam, et eterne beatitudinis merentur gloriam.

Datum lateranis idus maii per manus petri sancte Romane ecclesie subdiaconi atque cancellarii uice domai Annonis coloniensis archiepiscopi et sancte sedis apostolice archicancellarii. Anno. V. pontificatus domai Alexandri II. pape. Indictione. IIII.

207. Ronig heinrich IV. idenft auf Anfteben bes Ergbischofs Anno II. von Coln bem Stifte Rais ferewerth feine Befigungen ju Storum. — 1067.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Henricus divina fauente elementia Rex. Sanctae dei șeclesiae profectui tanto diligentius pronidere debemus, quante exelsius ex divino munere sublimati sunus. Quapropter omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus notam esse uolamus, quod nos ad ecelesiam s. Suitberti, Werde constructam. ob interventum ac petitionem Berthę reginae regni thorique nostri consortis dilectiussimae, instinctu Annonis Coloniensis archiepiscopi, nec non Sigifiridi ciusdem șeclesiae prepositi. aliorumque fidelimu nostrorum. quicquid habuimus ad nostras manus et propietates în uilla. Stirkeim dicta. în pago Heltero.º in comitatu Gerardi comitis sita, cum omnibus appendiciis suis, hoc est utriusque sexus mancipiis, areis. pdificiis, agris pratis, campis, pascuis, syluis, uenationibus, terris cultis et inaultis, aquis aquarumque decursibus. molis. molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, uiis et imitis, questit et inquirendis, omnique utilitate, in proprium

³ Mus Gelevii farrag, alpl. XXX. 185. Dit batieft befandlich Richteit fit ben einem Canonich bes Stift Raiferemerth aus em Citiglian garammen nub im 3., 6134 bem Gelem migerbeitt werben. — Eine andere Abifgrit bet Gelen, 1. c. 114. 41., bat Uerberey noch unrichtiger fielt in bem Abbruck bei ben, Och, ophat. 1. 202, Mertben, beildich beife er dern so fring in comitable Bernet.

dedimus, confirmanimus, perpetuo iure possidendum concessimus, ea nidelicet ratione, nt nullas successorum nostrorum. Imperator sine rex, dux, marchio, comes, aliqua maior uel minor iudiciaria persona, haec data prepominatas ecclesias auferre, alienare, aut ullo modo presumat inquietare. Sed prefatas ecclesias prepositus significates eiusque successores liberam inde habeant potestatem tenendi, praecariandi, commutandi, nel quicquid ad utilitatem ciusdem ecclesiae illis placuerit faciendi. Et ut hace nostra imperialis traditio stabilis et inconuntaa omai permaneat euo, hanc chartam acribi manuque propria corroborantes sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Data anno dominice incarnationis, MLXVII, indictione, V. anno autem ordinationis domini Henricl. IIII. regis. XV. regni uero. XI. Actum Aquisgrani feliciter in dei nomine Amen.

208. Ronig Deinrich IV. fchenft ber Stiftelirche ju Raiserswerth funf Beinberge ju Camb im Gaue Ginrich. — 1067.

C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Heinricus dinina fauente elementia rex. Si çeclesiarum dei bona augmentare desideramus, ad aultem animae nostrae plurimum proficere, nullomodo dubitamus. Quapropter omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam preșentibus notum esse nolumus, qualiter nos ad çeclesiam s. Switberti Werde constructam, ob interuentum ac petitionem Berhthe reginae regni thorique nostri consortis dilectiasimae, nec non Annouir coloniensis archiepiscopi, et Sigefridi eiusdem çeclesiae prepositi. aliorumque fideliam onstrorum. V. uineas in tilla Chambe, in pago Einriche, in comitatu Lodoscie comitis aitas, cum omni iustitia omnique utilitate in proprium dedimus, confirmatimus, perpetuo iure possidendum concessimus. Ea uidelicet ratione, ut nullus successorum nostrorum imperator, siue rex. dax, marchio, comes, ant aliqua maior uel minor udicialis persona, haec data prenominatae çeclesiae anferre, alienare, aut ullomodo prepumat inquietare. Sed prefatae sedis prepositus Sigefridus eiusque successores liberam inde potestatem habeant tenendi, precariandi, communtandi, uel quicquid ad utilitatem eiusdem çeclesiae illis placuerit faciendi. Et ni haec nostra regalis traditio stabilis et inconsulsa omni peramaet quo. hanc cartam scribi, manuque propria corroborantes, Sigilii nostri impressione iussimus insiguiri.

Signum donni Heinrici quarti regis. Sigokardus cancellarius uice Sigofridi archicancellarii recognoti. Data anno dominice incarnationis Mill. LX.VII. indictione V. Anno ordinationis domni Heinrici quarti regis. XV. Regni uero. XI. Actum aquisgrani feliciter in nomino domini Amen.

209. Erzbischof Anno II. von Coln botirt Die von ihm gegrandete und erbauete Stiftefirche jum b. Georg bafelbit. — 1067.1

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Anno accundus Coloniensis archiepiscopus omnibus in christo fidelibus salutem. Lustum est. ut qui rectores ecclesiarum dicinuar, et ad tempus sumus, ecclesiis nobis commissis, po possibilitate nostra. in tempore nostro, et deinceps utiliter et henigne prouideamus. Quod nos mente pertractantes, et quam periculosum sit cum eo qui corda simul et opera pensat ex aequo dimicare considerantes, ut sanctorum dei intercessione saluaremur. proposuimus nobis sanctos martyres christi ad auxilium rogationis pacis precatores aduocare. Aecclesiam itaque beati Octorgii martyris, quam nos ante portam quae alta dicitur. fundauimus, et exaedificauimus facultatibus ecclesiasticis, in tantum locupletare constituimus, quantum possit illic deo famulantium necessitates sustentare, ad tempus, et facultates nostras supra modum non ulderentur minoere. Concessimus ergo ecclesis prefate, cunctisque bibem deo militantibus. Rep redia de facultatibus nostris, et beati Petri. Servelle cum omnibus appendiciis praeter decimam, agris, cultis, et incultis, uineis, rutis, et erutis, et eruendis, uiis, exitibus, et reditibus, aquis, aquarumque decursibus, mois, molendinis, molendisiis, syluis, uenationibus, piscationibus, et omnibus nomino utilitatios, quius nos et antecessores nostri uis sumus, atique potuimus. Holzheri, cum omnibus appenditiis praeter decimam agris, cultis, uinsu sutiepe potuimus. Holzheri, cum omnibus appenditiis

¹ Aus bem Original in bem Archiv ber jegigen Pfarrfirde jum b. Georg gu Coln.

et reditibus. Polhein cum omnibus reditibus absque decima. Vochena, cum omnibus reditibus suis, et insticiis praeter decimam. Accelesiam in Ruelhenesberch! cum omni decimatione ad supplementum praebende fratrum eo modo tradidimus ut quicunque fuerit praepositus praesate huius sit pastor ecclesie. Aecclesiam quoque in Holzheim similiter, in Luzich II. mansos soluentes, X. solidos et. II. modios tritici, in Honberg dimidiam partem ecclesie. Accelesiam in Berche 2 cam omni decima, in Lengesterph curiam unam habentem, VII, mansos, cum uineis, et areis soluentibus, VIIII, solidos. VI. denarios, et obulum. Decaniam quoque que nostri furis erat super omnes parochianas ecclesias in pago Bunnensi et Arensi sitas tam matres quam filias, cum omni subjectione et justicia christianitatis, preter altarium dona, suprema judicia, et pro redimendis seruitiis censum. IIII, anno qui ad archidiaconatus officium speciant, et codem prorsus modo quo alias in Cuelpekowe ecclesie sanctae Marie in gradibus benigne concessimus. omnem quoque decimam de syluis, rubis, erutis, et eruentis per totam candem decaniam. Accelesiam quoque sanctae Marie in Noithusen3 in suburbio ciuitatis Colonie iuxta ripam reni sitam. cum banno, et omni lusticia synodali et seculari una cum subjecta sibi uilla, et omnibus suis justiciis, areis, soluendis uigiliis, et operibus, et omnibus omnibu utilitatibus quibus pos usi sumus, ut prefate ecclesie sancti Georgii martyris, eodem jure hec subjecta sit, quo sancti Iohannis Baptiste ecclesia, ecclesie sancti Scuerini confessoris subest. Continebant siquidem prinileria ecclesie sancti Seuerini confessoris sui iuris esse bannum usque ad portam que appellatur alta, quem quidem a canonicis et preposito eiusdem monasterii per concambiam accepimus, et duodecim areas, infra ambitum exterioris claustri. III. nouem extra soluentes singulis annis, V. solidos et. VI. denarios. donantes eis pro banno et areis. V. libras singulis annis de decimatione que est Meginhardeshagen, et Luidoluessceith. 4 atque Solonchon. quam quidem tenuit Palatinus comes in beneficium, sed hoc apud illum effecimus, quod nobis sponte cam reddidit. Hunc itaque bannum cum sua determinatione usque ad portam supradictam, et ex altera parte usque ad ripam reni a termino arearum que ex meridiana parte monasterii site sunt extra claustrum exterius, eidem donamus ecclesie sancti Georgii martyris, et ibidem deo famulantibus. Vineas quoque eidem ecclesie contulimus in Aluetra, 5 que nostri juris erant et partem sylue cum mansis. II. soluentibus. XI. solidos, et area ibidem sita, et stercoratione de. X. mansis pro qua uillico. V. solidos reddidimus, de opere septimanario, ut debitum seruicium compleat more solito. Molendinum unum in Iuliacho. Et uineas iuxta mosellam in. V. locis Rafthecha, Orzecha. Liemena. Sigenel, Clottene. Ultra renum uero Bieleheim, Berentraph, In Westfalia, X, libras de decimatione uestitui fratrum destinatas que etiam in beneficio Palatini comitis fuerant, in Hurnezuelt ad duas libras, In Gelre? ecclesiam cum omni decimatione, circa Menethene decimas soluentes. II. libras, exceptis, XXX, denariis. Hec izitur omnia et quecunque iuste acquiri et addi possunt, primo sub tutclanı sancte romane ecclesie per manum uencrabilis pape Nikolai cuius etiam scripta ad corroborationem eiusdem rei continentur apud nos. " diligenter commisimus, ac deinde non solum Coloniensis ecclesie, uerum etiani conprouiucialium ecclesiarum consensu, et adstipulatione, sigilli nostri inpressione, et banni auctoritate corroborari decreuinus, ut nemo tam firme contradicionis uiolator esse presumat, nisi qui anathematis sententiam, et eternum Gehenne incendium nullatenus pertimescat, Anno dominice incarnationis, Mill. LXVII. Actum publice in ecclesia sancti Petri Colonie, feliciter in christo.

210. Konig Beinrich IV. ichentt, auf Ansiehen Des Erzbischofs Unno II. von Coln, ber Abtei Siegburg ein Gut ju Gidmar, in ber Grafichaft Berimans, in bem Muelgaue. - 1068, ben 29. Mai.

C. In nomine sancte et individuae trinitatis, Heinricus divina fauente clementia rex. Si sacerdotum christi curam gerere, corumque honestis petitionibus consentire studucrimus, apud deum et homines gloriam et gratiam

Die bieber genannten Orte find: Gurbt, Bolgbeim, Pulbeim, Bochem, Roceberg, Domberg, Lengeborf. - 3 Frauenberg. - 3 Rothbaufen, frater Lustirden, - ' Meinerzhagen, Lubenfdeib. - ' Alfter. - ' Rachtig, Peimen, Uernig, Cenbali, Ciotten, - * Beibern. Dier, fo mie an ben übrigen Orten in Befftphalen bat bas Guift frater nichts mehr befeffen. - * Bergl. Die Rote 2 jur Urfunde Rr. 195.

consecuturos nos esse non dubitamus. Qua propter omnibus christi nostrique fidelibus notum esse nolumus. qualiter fidelis noster et dilectus sancte coloniae archiepiscopus Anno. nostram clementiam adiit. suaeque aecclesiae quam in honore sancti Michahelis archangeli in monte qui dicitur Siberch construcit predium quoddam quod Erlosfus minister suos ex nostra proprietate beneficio habuit ex reguli nostra munificentia donari atque confirmari postulauit, Cuius honestae peticioni deuotissimae consentire decernentes, pro remedio animae nostrae, et ob dilectissimae contectalis nostrae atque regni nostri consortis Berchte, reginae beatitudinem, nec non per interuentum fidelium nostrorum uidelicet Sigifridi. mogontiacensis archiepiscopi. Wecelini. magadaburgensis archiepiscopi. Burchardi. haluerstedensis episcopi. Rodulfi. quoque ducis sueuorum. Ottonis. ducis saxonum. Dedi. marchionis, ac per deuotissimum predicti archiepiscopi seruicium et caritatem, predium desideratum, situm in loco. Asmeri, in comitatu Herimanni comitis, in pago Auelgowe. cum omnibus suis appendiciis. uel utilitatibus cidem predio iuste pertinentibus, id est mancipiis utriusque sexus, terris cultis et incultis, areis, aedificiis, pratis, pascuis, siluis, aquis, aquarumue decursibus, piscationibus, molis, molendinis, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, coeterisque omnibus utilitatibus, per hanc nostram regalem paginam predicte aecclesiae sancti Michahelis, in monte Siberch, in proprium concedimus atque largimur, ea nidelicet ratione, ut idem predictus archiepiscopus, sibique successuri liberam de cadem proprietate post hinc babeant quicquid eis placuerit ad usum aecclesiae faciendi facultatem. tenendi. dandi. commutandi. precariandi. Et ut haec nostra regalis munificentia firma stabilisque omni permanent aeuo, hanc cartam inde conscriptam, manu propria corroborantes, sigilli nostri impressione lussimus insigniri.

Siguum domni Heinrici regis quarti. Pibo cancellarius, uice Sigifridi archicancellarii recognoni. Data est. IIII. kal. iunii. Anno dominicy incarnationis. M.LX.VIII. Indictione. VI. Anno autem ordinationis domni Heinrici. XV. Regni uero XI. Actum Sogaz. feliciter amen.

211. Erzbifchof Anno II. von Coin beurfundet, wie er im Auftrage Raifers heinrich III. verfügt, bag Riemand fich bes Zehnten ber in Beftphalen und Oftphalen oder Engern gelegenen Salbufen ber Abtei Werben anmaßen burfe, vielmehr ber bafur bedungene Jins an die Abtei entrichtet werben foll. — 1068.

In nomine sanctae et indiaiduae trinitatis. Notum sit omnibus ecclesiae fidelibus tam futuris quam praesentibus, quanto studio quanta deuotione. Ego Anno secandus nullis quamuis meritis consequutus. Episcopii tamen dignitate praeditus, praecipiente et imperiali clementia annaente domno Henrico secundo gloriosissimo imperatora augusto, ac crebra nenerabilis Geronis werthineasis abbatis petitione nec non beati Lvitgeri commonitus amore, de ipsius ecclesiae rebus sic ordinaui, statui. et confirmati, ne quis cleriusa aut laicus. liber, aut seruus, in decimas ad dominicatos mansos quod utago dicitur acleboua pertinentes, onnium curiarum in Westphalica sea estphalica quod alio nomine uocatur Aesgarica, manum mittere audeat, sed secundum quod statutum est. determinatus census pro decimis soluatur, de Kahanctorp. II, solidi producina decimis soluatura, de Kahanctorp. II, solidi producina de alio nomine uocatur Aesgarica, manum mittere audeat, sed secundum quod statutum est. determinatus census pro decimis soluatura, de Kahanctorp. II, solidi producina suntua est publice in monasterio sancti Lvitgeri, astantibus multis clericis et laitics, quorum momina subnotata sunt. Berengerus prepositus sancti petri. Lüzo decanus. Bertolfus sancti Andreae prepositus. Adolfus aduocatus de monte. Gerlach de Wikerothe. Ministeriales ecclesiae. Lüdolf. Vbbe. Alzo. Godefrieth. Vi autem hec traditio firma et inconuulas permaneat, hanc cartam inde conscribi iussi. banno saucciui, et certa sigilii nostri impressione signani, hoc subnectens. ut si quis buius decreti presuntuosus uiolator emerserit. iram dei onnipotentis et matris eius. sanctique Lvitgeri et onnium sanctorum sine intermissione paliatur, et usque ad satisfactionem sanctae matris ecclesiae anabhemate feriatur.

Acta sunt haec anno ab incarnatione domni. M.LXVIII, Indictione VI. feliciter Amen.

- 212. Renig heinrich IV. identit bem Ergbifcofe Anno II. von Coin ben Wilbsann von bem Ausfluffe bes heimbades, ber Ruhr aufrodere in bie Urff und Diefer aufwarts bie jur Strafe. — 1009, ben 7. Derober.
- C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Heinricus dinina fauente elementia rex. Si animae nostrae pericula, humana fragilitate undique accumulata timentes, pro his delendis sanctae dei ecclesiae curam gerimus, fideliumque nostrorum petitionibus elementer annuere condescendimus. honorom nostrum secularem diffamari, deique elementiam, nullomodo dubitamus nobis placari. Unde notum esse desideramus cunctis christi nostrique fidelibus, tam futuris quam presentibus, quod noster carus et fidelissimus. Anno uidelicet coloniensis archiepiscopus, nostrum adiuti elementiam, et bannum unum quod uulgo weildban dicitur, infra hos terminos situm, seitiete ubi Heingebah influit Ruram, inde uero sursum ruram, usque in Ortenstruram. sursum autem Orcuntruram, suque ad plateam, sibi dari postulatui, Cuius honestae petitioni, per plurima nobique gratissima sua sercuita assencientes. desideratum humanum infra predictos terminos sibi. omnibusque suis successoribus in proprium concessimus. Ergo ut hace nostra regalis concessio in perpetuam pernaneat firma et inconaulsa, hanc inde conscriptam, et propria manu ut inferius uidetur corroboratam cartam sigilii nostri impressione insigniri iussimus.

Signum domni Heinrici regis quarti. Adelbero cancellarius uice Sigefridi archicancellarii recognoni. Data est, Non octobris, anno dominicae incarnationis, Mill. LXVIIII. Indictione. VIII. anno autem ordinationis domni Heinrici. XVI. Regni uero XIIII. Actum Frankenevur feliciter amen.

- C. In nomine sanctae et indiuiduae triuitatis. Heinricus diinin fauente elementia rex. Cunctis sanctae dei accelesine cultoribus. nostrique fidelibus. tam nascendis quam modernis innotescat. qualiter fidelissimus et nobis carissimus. seilicet Anno sanctae coloniensis accelesine archiepiscopus monasterium quod ipse in monte Sigeberge dicto in honorem sancti michahelis construxit et dicanit. nostrae totelae et defensioni subdidit. et mercatum, heloneum, monetam, atque predia. cum omnigenis ad hoc quesitis et datis, siue querendis et dandis utilitativa, nostra regali auctoritate firmari et corroborari postulauti. Huius itaque seruitium et bonam in nos uolustatem respicientes, ciusque desiderium implere studentes, predictum monasterium, et omnis ad hoc pertinentia, in nostram accepinaus defensionem, et ne quis nisi ipse, suique successores inde habeat potestatem, ex sua petitione et regionere hanc inde conscriptam cartam, propria manu corroboranimus, et sigilli nostri impressione insignir insignismos propria manu corroboranimus, et sigilli nostri impressione insignir dissignismos qui destruere. Siue frangere ex hoc conatus fuerit, hune reum maiestatis regali aerario. CCC. libras auri accumulare destinanimus.

Signum domai Heinrici regia quarti. Adelbero cancellarius uice Sigețirid archicancellarii recognosii. Data est. VIII. idus octob. anno autem dominicae incarnationis Mill. LX.VIIII. indictione VIII. anno autem ordinationis domai Heinrici. XVI. regai aero XIIII. Actum Frankeneeurf. feliciter amen.

- 214. Konig Deinrich IV. verleibt ber Abtei Giegburg Die Strafgerichtsbarfeit auf Den abteilichen Billen im Umfreise berfelben, und Die Fischere in ben fiebenben und fliegenden Gemaffern. 1071, ben 4. Detober.
- C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Heinricus dei gratia rex omnibus christi fidelibus tanı futuris quam presentibus. Si petitionibus sacerdotum iustis, et eorum maxime qui diuino seruicio deuote et iugiter insistunt

faciles aures prebuerimus, speramus procul dubio quod summus sacerdos christus iesu nos in nomine suo petentes per corum preces benigne sit auditurus. Proinde nouerit omnium fidelium tam futurorum quam presentium posteritas quod Erpo abbas in coenobio sancti Michahelis quod situm est in monte iuxta Sigam. cuius fundator fidelis noster Anno coloniensis archiepiscopus extitit, cum sibi subiectis monachis nos adiit. deprecans ut ei bannum circa montem eundem in uillis abbatie, et sancti Petri, daremus, ita tamen ut in nullo minueretur iustitia comitis aut potestas, Cuius petitioni quomodo iusta uidebatur. eo quod temerarii homines multas circa eundem montem mercatum petentibus contumelias irrogarent. de quibus accusati, neque comiti, neque domino oppressorum compositionem facti soluerent. prebentes assensum. donamus bannum quem postulanit. tradimus, confirmamus, et corroboramus, ita ut tres curtes ad montem pertinentes. Lara. Geistingen. Bleisa. cum suis bannis quos ante habebant stabiles et inconsulse permaneant, in ceteris uero locis circa montem sitis, sicut subscriptum continet, infra terminum ab eo loco quo acchera sigam influit, sicque per ascensum acchere, donec Rotenbake accheram ingreditur, et ita per _ ascensum riui Rotenbahe quousque terminus banni chaltouua uillam cum termino suo complectatur, a chaltouua trans sigam usque Hageneiche. inde per plateam que bunnam ducit usque Bozenlohe. de bozenlohe per finem verlohe, uersus sigam donec ôtenforst desinat, inde usque werde, a werde in sigam contra Lara, a Lara usque ad eum locum ubi achera sigam influit, ubi etiam termini principium positum est. 1 nullus homo quenquam capere. depredari. ledere, uel in aliquo molestare presumat. Quod si hoc nostrum institutum quispiam transgressus fuerit. abbati ael eius procuratori LX, solidos componat et soluat, siue seruus, siue liber sit. Ius uero piscationum in profluentibus et stantibus aquis ita concedimus, ut nullus ibi sine abbatis concessione piscem magnum uel paruum capere audeat, quin prescripte poene deprehensus subiaceat. Et ut haec nostra decretalis pagina in posterum stabilis et inconuulsa permaneat, cartam hanc testem donationis conscribi, et sigillo nostro iussimus insigniri.

Signum domni quarti Heiwrici regis inuictissimi. Adalbero cancellarius uice Sigefridi archicancellarii recognoul. Data. IIII. Non. oct. anno dominicae incarnationis Mill. LXXI. indictione. X. anno autem ordinationis domni Heinrici regia. XVIII. Regni uero. XV. Actum Meraibure in dei nomine feliciter amen.

215. Konig Beinrich IV. schenkt bem Marienstifte ju Machen bas Gut Balborn im Arbennen: Gaue, in ber Grafichaft Diepolbs. — 1072, ben 27. April.

C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Heinricus diuina fauente clementia rex. Sicut antecessorum nocum et imperatorum regum et metatis defendendis rigidi. et en ostris copiis en quae uldentur pro corum spe que non nidentur cisdem addere non pigri, quantum possumus dei adiutorio existere stademus. Inter quos magni nominis Karolus omnibus saeculis notatus. non solum precipuas earundem accelesiarum defensor. uerum etlam egregius tiguit fundator. Cuius studio fundatam. sumptibus distatam legibus stabilitam accelesiam aquisgranis anctae dei genitrici et uirgini Mariae dicatam scimus, quam sicut coeteris specialius dilectione nostra dignamur. ita quoque nobis preciosius consilio et interpellatione dilectae Berhiae. regim et tori sociae. coeterorumque didelum nostrorum, Annonis coloniensis archiepiscopi. Buggenis Halberstatensis. Urerinheri Argentinensis. episcoporum suggestione, sed et prepositi eiusdem accelesiae Resperti seruilii non immemores. super omnes tamen deum ut pracfati sumus remuneraturum spe expectantes. dominicae genitrici Mariae aquisgrani in proprium dediums atque tradidimus, Nomen eiusdem predii est Harne. situs autem in pago Harduenne. in comitatu uero Diepoldi. Dedimus autem sicut mos est regibus et inuperatoribus dare. cum omnibus uideliect appenditiis. hoc est utriusque sexus mancipis. areis, acalificis, terris, cultis et incultis. uits et inuits, pratis, pascuis campis, siliais, uenatonibus, aquis, aquarumque

Der Bannbejet bebt alfo an bem Punte an, wo bie Acer in vie Gieg fallt, ziebt fic aufmatie ber Acer bie gum Einfluß ber Reitwadach, biefer aufmatie bie Colvauen, am Altenforft vorbei bie Gieglabe und bon bort bie zum Anfangepunfte. Diefer Beziet bildere Den höteren Burgham.

decursibus, nolia, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis, ac cum omni utilitate quae ullomodo inde prouenire poterit. Et ut hace nostra regalis traditio nulla maliguantium machinatione possit labelactari, hanc cartam inde conscriptam, et sigilli nostri impressione signitam omnis generationis tam futurae quam presentis notitiae reliquimus.

Signum domni Heinrici quarti regis inuictissimi. Adalbero cancellarius uice Signfridi archicancellarii recognoui. Data est. V. k. mai. Anno dominicae incarnationis, Mill. LXXII. indictione. X. Anno autem ordinationis domni Heinrici quarti regis. XVIII. Regal uero, XVI. Actum est Aquitagrani feliciter in dei nomine. Amen.

- 216. Konig heinrich IV. schentt auf Unstehen seines Cavelland Sigefrid, Probited zu Raiserswerth, ber bortigen Gollegiatfirche alles bad, mad Guntram in ber Graficaft bes Pfalgarafen herimann, in ben Billen Munbelheim, Rheinheim, Cerm, Rath, Mettmann, Bald, Scheven und Ibpheim² zu Benefig gebabt. 1072, ben 29. Dezember. 2
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina fauente clementia rex. Si ecclesiis dei descramus honorem, casque ampliare et exaltare curemus, certam habemus et spem et fidem ex his rebus pronenire stabilitatem regno, nobis uero salutem tam in hac uita quam etiam futura. Unde uulgatum ubique in regno nostro et publicum esse uolumus, quod fecimus ecclesiae werdensi, ad honorem quidem dei et sancti Swiberti confessoris qui in eadem aecclesia et membris requiescit et coruscat miraculis. Adiit namque suppliciter et reuerende maiestatem solii nostri capellanus noster Sigefridus einsdem nidelicet loci prepositus, fratribus suis inibi sernientibus dimidium panem singulis festiuis diebus a nostra clemenția adaugeri postulans. Nos uero eius petitionem adimplere dignantes. opitulante nostra dilecta Rechta regina, subuenientibus quoque nostris fidelibus Annone videlicet coloniensi archiepiscopo. Adalberto hammenburgensi archiepiscopo. Eppone cicensi episcopo. Bennone osinabruggensi episcopo. Adalberto wormaciensi episcopo. Heinrico spirensi episcopo, Werinero strazburgensi episcopo, ducibus quoque Rodolfo alimanniae et Welfone bajoariae atque Ollone saxoniae. tradimus ad predictum sancti Sviberti monasterium. iu aucmentum praebendae fratrum, quicquid Guntram patris nostri seruiens in comitatu Herimanni palatini comitis. et in his uillis, scilicet mundelincheim, Rinheim, Sermethe, Rothe, Medemeno, Walde, Sceueno, Vpheim, in beneficio habuit. Damus autem regio more ad perpetuam proprietatem cum omnibus appendiciis, id est utriusque sexus mancipiis, areis, edificiis, exitibus et reditibus, terris, cultis et incultis, niis et inuiis, agris, quesitis et inquirendis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, siluis et cum omni utilitate quae ulla ratione inde prouenire uel excogitari potest. Ea quippe ratione ut missa ibi amodo et usque in sempiternum pro animabus parentum nostrorum ani uidelicet nostri Cuenradi et patris nostri pie memoriae Heinrici imperatoris, nec non genitricis nostrae Aquetis, et ob nostram perpetuam salutem singulis cantetur diebus, Ergo ut haec nostra regalis traditio firma et inconuulsa omni tempore permaneat, et posteris etiam in notitiam ueniat. litteris mandari jussimus, easque manu propria roborantes, sigilli nostri impressione firmari et subsignari,

Signum domni Heinrici quarti regis inuicitssinii. Adalbero cancellarius uice Sigefridi archicancellarii recognoui.

Data. IIII. Kalendas lauuarii. Anno dominicae incarnationis Millesimo. LXX.II. Indictione X. Anno autem cordinationis domni Heinrici regis. XVIII. regin uero. XVV. Actum Wormaciae in dei nomine feliciter namen.

Die heutigen Ramen der beiten festern Drit find, da ba bas Gitt Raiferewerth in der Jose bert nicht befofen hat, mit Gewißdeit nicht anzugeben. Die angefährten Jahr der Debindien wob bed Reichte werfen unf bas Jahr 1071. — In dem Abbruck blefet Urfund der Geführt (Pfalgrafen zu Rachen, 141.) und feinen Bergingern find ist alle Ramen der angeführten Ablem die zur Unfernationen der Angeführten Billen die zur Unfernationen der Geschaften der Angeführten Stiften die zur Unfernationen der Bergingen der Bergingen der Begren einem Arpone monnaterienaiepiscop beiff und ein anderer Ganjier (Mumbertun) und Erganjier (Bauchardun) genannt merken.

217. Erzbischof Anno II. von Coln verleist seinem Capellan Heinrich von Effen ein Benefig zu Rempen und bekunder, daß er bas von demschen auf Befehl und Roften der Achtiffin Suenehild von Effen erbauete Oratorium zu Stoppenberg geweiste und de Ausblung der Pharrantish Sandlungen in demselben fur deringende Falle gestattet babe; er schenkt der Stiftung den Rottzgeschuten von zwei Mansen zu Armpen in der Grafichaft bes Grafen Unruch, - 1073, den 29. Jan,

In nomine sancte et individue trinitatis. Anno divina favente elementia, licet indignus agrippinensis ecclesie archiepiscopus. Cum pium et acceptum sit coram deo, eos qui episcopali censentur nomine omnibus uere catholicis misericordie sinum aperire, tum precipue illorum est în eos misericordes existere, quorum mentis et corporis efficatia. ad laudem dei ecclesiarum suarum resplendent edificia. Quod pia nas intentione considerantes, confratri et capellano nostro Heinrico astnetensi, uere ut mundana ne dicam adulatione in christo catholico, premultis quibus ut in presens cernitur in nostris sepe ecclesiis desudauit laboribus, quantum tunc potuimus paruum beneficium censum uidelicet duarum librarum coloniensis monete et VI. porcos in kempeno singulis annis usque iu finem uite sue tradidimus. Scire etiam cupimus omnes christi fideles, tam uidelicet futuros quam presentes, qualiter idem confrater noster Heinricus precepto ac sumptu domne sue Sveneheldis uenerabilis abbatisse astnetensis ecclesie oratorium in monte quem nulgari lingua uocant Stophenberch. suo ut cernitur prudenti consilio edificari perfecit, bona quidem prouisione ac magna misericordia domne Sueneheldis abbatisse, scilicet ut hi qui longe sunt remoti a supradicta matrice ecclesia, quique sibi uiderint mortis imminere periculum, propter tempus et difficultatem itineris, illic baptismum et sepulturam, ceteraque si necessitas ingruerit recipiant alimenta anime, salua in omnibus auctoritate ac sinodali lege matricis ecclesie. Interueniente itaque domna Suenehelde abbatissa, ac seruitio supradicti Heinrici nostri, dedicacimus oratorium illud in honore sancte Marie perpetue uirginis, sanctorum quoque confessorum, Basilii, Nicolai, Martini, cum dote quem ipsa donauerat abbatissa in eiusdem montis radice. Insuper et nos adhibuimus noualium decimationem. IL mansorum in kempene in comitatu scilicet Vnruch comitis. Cui interfuerunt consecrationi pariterque traditioni testes capellani. Bertolf. Luydolf, Gerhart. Hereman. Hartuuich, Arnolt. Ruopret. Warin. Aluezo, Laici uero. Cuonrat eiusdem loci aduocatus. Ratuuart. Luydolf. Tiemo. Folkmar. Richezo. Gerhart. Randolf. Heinrich. Thiederich, et ut hoc uerius credatur, et in posterum firmius seruetur, hanc confirmationis kartam conscribi, ac sigilli nostri impressione jussimus insigniri. Si quis autem infelix hominum has nostras traditiones predictas aut ab alio forte eidem oratorio adhuc tradendas infregerit, uel nisi in melius commutauerit, perpetuo a nobis facto anathemati subiacebit,

Facta est autem hec traditio et dedicatio celebrata. Anno dominice incarnationis. M.LXX.III. indictione. X. IIII. kal. Februarii.

218. Erzbifchof Unno II. von Coln ichente bem Cunibertftifte baselbft, jum Ersah ber bemfelben burch ben Erzbifchof Gverger entzogenen Befigungen, Gefalle ju Goeft; fobann, ju ben babin verfesten Gebeinen ber b.b. Ewalden, Ginfunfte ju Madniel, Alpen, Heimerzheim und Straff felb. — 1074, ben 3. October.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Anno secundus coloniensis archiepiscopus. omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus. Hedo prepositus sancti Cuniberti familiaris mihi iuxta etatem et sapientiam suam. cum mecum sepe multa familiariter ageret. semper recurrit pio affectu. et paterno corde ad mentionem storum fratrum de cis bene loquens, ut eos per cam, et cum propter cos diligerem, cos dignissimos opima prebenda contestabatur. Sed locum inopem et denastationem loci per Euergerum intus et foris illatam lamentabatur, quam idem episcopus, ut notum est omnibus, digna ultione, uisceribus effusis, et sine peccatorum confessione laebat. Lamentabatur etiam preter pallia, preter auream tabolam altaris, preter carradas librorum, preter marmorea pati-

^{&#}x27; Aus bem Cartular bes Gufte, Rr. 1.

menta, nillas cum ecclesiis et nineis que modo sunt aliarum ecclesiarum et militum beneficia, et ut non possent facile restitui, ita ut iustum esset, per cuadem episcopum ablatas. Quarum uillarum nomina hec sunt. Orientalis speie cum ecclesia. lechelingon cum ecclesia. ecclesiam in muoderisheim. et decimam silue in heldein. fliterethe. belle. Hac huins prepositi assidua et miseranda lamentatione nequaquam mecum consumpta. et a me neglecta. accidit quod in angustias peccatis meis id exigentibus, citra timorem subito illapsus sum, que cum sint mihi celande, gloria autem uirtutis sanctorum Cuniberti. Clementis et Ewaldorum. ad quorum intercessionem et suffragia tunc temporis specialiter confugeram propalanda est. quia ut indubitanter noui intercessione eorum. timor meus in spem, tristicia mea in gaudium. in securitatem periculum transfiguratum est. et multoram contra me impia consilia frustrata sunt. Procul mora, igitur codem preposito Hadone ad me accersito ut consecretario, et familiari iocunde letoque animo secum computabam, ut pro tempore saltem aliquid meritis cornm responderem, et iuxta consilium suum tradidi fratribus quinque libras soluendas de areis nel de curticulis Susacie. quod cam sanctus Cunibertus sancto Petro acquisiuit. et quod pius archiepiscopus Herimannus postmodum effosso corpore s. Cnniberti. et susatiam translato, ab iniustis et inoportunis heredibus eam duello defendit et obtinuit. Post non multum temporis sanctos Ewaldos quamuis indigaus presumpsi transferre. et fratribus dedi unam libram in uilla que dicitur Generon, in masencel uel alpheim soluendos de redditibus siluarum uiginti modios tritici, et in heimuordeschem et in strazveldon decimationem nouslium ad sustentationem dinrnam. adhuc illis plus daturus ubicunque deus facultatem uel locum concesserit, ut si omnium ablatorum detrimenta non possim, quodquod possim denote et debito noto loco illi suppleam. Actum est autem hoc coram testibus subnotatis, Azelino preposito. Berengario decano, Euerhardo, Ruotberto, Bertolfo, Regenboldo, coram laicis quoque. Francone urbis prefecto. Herimanno comite. Gerardo comite. Et ut uerius credatur. firmiusque in posterum teneatur. hanc cartam in testimonium conscribi feci, et iu eodem monasterio in memoriale futurum reposui.

Translatio nero predicta est anno dominice incarnationis. MLXXIIII. indictione. XI. V. nonas octobris. Si quis ergo tantillum supplementi. quod fratribus predictis impendimus, clericus sine laicus actu uel consilio sub-traxerit. ant si quis successor noster quod absit. hoc permiserit. et non defenderit. nouerit se alligatum sancti Cuniberit. Clementis, et Ewaldorum, meique banno secundum subiecta nerba. Deus conterte dentes corum in ore ipsorum, et nouss corum confriget dominus, ad nichelum deuenient tanquam aqua decurrens, et famem patientur ut canes, opera corum inutilia, et opus iniquitatis in manihus corum sit. pedes corum ad malum currant, cogitationes inutiles habeant, uastitas et contritio in nin corum, inam pacis nesciant, in tenebris ambulent, salus elongata sit ab eis, uermis corum no morietter, et ignis corum non extinguetur in eternum, domine, frictum eorum de terra perdes, neniat mors super illos, destrue illos in finem, et disperge illos in utrute tua domine, obscurentur cuti corum ne uideant. fant dies corum pauci, maledicti in agron, maledicti fructus corum, habeant oculos et non uideant, aures et non audeant, nares et non odorentur, gustum et saporem nesciant, sessum et non intelligant, de libro uiuentium deleantur, et in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis cius, tristes a dei conspectu discedant. Te prestante domino nostro leva christo qui uius et regnas in secula seculorum, amen,

219. Ronig Seinrich IV. ichenft der Abtei Burticheid ein Landgut ju Boppard. - 1075, ben 28. Mai."

C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Henricus diuina fauente clementia rex. Sanctorum necessitatibus communicare. est peccatoribus peccata relaxare. Quod nos considerantes, carnalia nostra spiritualibus non piguit metenda dare, ut et ipsos nobis carnalisus sua spiritualia non pigeat seminare. Vnde pro tali commercio, monachis in loco qui uulgari lingua Buocit nocatur. domino deo sanctoque lobanni baptistae dei seruo et ex seruo amico dei facto ibidem die noctuque seruientibus. quoddam praedium in uilla Boparde. In comitatu Berteldi

Derripar, Leichlingen, Mebersbeim, hilden, Allitarb, Boigts- ober Bulchell. - 'Aus bem Original im Koniglichen Provingial Archiv zu Cobleng. Das Stift bat biefe Befipung im 3. 1341 ber Abiei Eberbach verlauft.

situm quod lingua rusticorum illius uillę. Maneuere nocatur. nec unum Maneuere, sed tria Maneuere, cum omnibus appenditiis, ac cum omni utilitate quae uel seribi uel nominari poterit in proprium dedinus atque tradiciinus, ca conditione, ut deinceps nulli subdatur, nisi monachis apud Buorcit deo seruientibus, qui in pace nostram memoriam agentes a nobis his tribus Maneuere sibi concessis in aenum frantur. Huius antem traditionis testem, cartam praesentem seribi iussimus, quam propria manu nostra ut infra uideri potest corroboratam, et nostri sigilli impressione insignicam omnis generationis tam futurae quam presentis noticiae relinquinus.

Signum domni Heimrici quarti regis inniciissimi Adalbero cancellarius uice Sigefridi archicancellarii recognoui. Anno dominicae incarnationis Mill. LXXV. Indictione XIIII. V. kal. iunii data. anno autem ordinationis domni Heinrici. IIII. regis. XXI. Regni uero. XVIII. Actum Wormatiae feliciter in nomine domini iesu. anne

220. Erzbischof Anno II. von Coln beurfundet seine Stiftung ber Collegiatirche Maria ad gradus ju Coln. — 1075, ben 29. Juli.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Anno dei fauente gratia Coloniensis archiepiscopus, omnibus in christo fidelibus tam futuris quam presentibus. Quam breuis et transitoria est presens uita attendendum summopere est his qui in multis offenderunt, ut in futurum sibi refrigeria qualiacunque prospiciant, et tanto studiosius quanto amplius se offendisse meminerunt. Unde ego recolens me mandata dei sepius neglexisse, genitricem eius mihi precatricem parare decreui, dum in honore eius edificarem ecclesiam, quam pius antecessor meus Herimannus, si mors non preuenisset, suis sumptibus disposuerat edificandam, quatinus ibidem seruientes ministri dei. iugibus notis ipsi sancte uirgini Marie matri domini nostri iesu christi supplicarent, ut pro peccatis nostris, autecessorum. successorum quoque nostrorum interuentrix existeret et penas culpis nostris debitas pia prece remoneret. Huic itaque ecclesie in christi nomine edificate contulimus de rebus ecclesie, Blisna, Wissa, Unkelo, Heigenbac. Elbeche. Vlamersheim. 2 quod ipsius antecessoris mei predium fuerat et eidem ecclesie ab eodem destinatum erat. Et in pago Aquensi quod de prediis Ermentrudis acquisierat, Valchenburch, Munzhic, Gimminich, Egeno, Wilere.3 cum omnibus appendiciis suis. Et quod ego per precariam a domna Richeza regina et coheredibus eius acquisiui. Meikkedenheim. Diemunderode. Assela. Clotteno. 4 et ecclesiam matricem in Trutmonia 5 cum decania cadem. Brûche quod Sigehardus cancellarius mihi dederat, et decimationem in Saxonia quam ad uestitum fratrum destinauimus. Ne quem uero moueat quod iniuriose. Clotteno. monachis in Brunvillere abstulerimus, uolumus cunctis innotescere quod pactum ipsa nobiscum fecerit, et nos postea cum monachis fecerimus. Ipsa quidem uiuens monachis dederat Kanada quod soluit. V. libras in qua re uoluntas eius plurimum nalet. Mihi uero religuum dedit, ut in quocunque monasterio sepeliretur eius monasterii prefatum predium esset. Sed cum ab abbate loci illius et palatino comite sepius inquietaremur pro nummo abrenuntiationis, monachis dedimus. VIII. arpenuas uinearum in Clotteno, et. IIII. in Sigenel, et calicem aureum et gemmatum, qui Luzoni decano pro, XXX, marchis oppignoratus fuerat, Predium nero Clotteno canonicis, sancte Marie ut ipsa petierat tradidimus, Preter hec eiusdem ecclesie preposito cum banno dedimus decaniam in pago Zulpiaco. Prenominata itaque omnia et cetera quecunque eidem ecclesie contulimus, mobilia siue immobilia, statuimus secundum apostolicam auctoritatem ut nullus auferat. quem auferentem Apostolici sententia terribiliter dampnat. Si quis ergo huius nostre traditionis et apostolica auctoritate confirmate, corruptor uiolentus extiterit, uel frandulenta machinatione infringere acluerit, abhominationem dei et sanctorum omnium incurrat, et gehennam eternaliter ibi mansurus ingrediatur, nisi nelociter resipiscat,

Anno dominice incarnationis. M.LXV.6 indictione. XIII. anno episcopatus domni Annouis, XVIIII. Actum Colonie. IIII. kal. Augusti.

¹ Aus Gelenit farrag, alpl. L. 116. — † Bliesfeim, Beiß, Untel, Schindsch, Elign, Jamerskim. — † Baltneberg, Propens, Gimmenich, Erne, Rivesier. Dass Grift ist nieft im Geffe beier Gleichen. — * Such ju Medenbeim und an ben übrigen Orten hat das Stiff habten nieft wierk befehre. Begen Clotten f. Rr. 244. — † Derfmund. — * Scho nie. — * Scho nie. — * Scho nie. — * Derfmund. — * Scho nie. — * Bed der Begen Clotten f. Rr. 244. — * Derfmund. — * Scho nie. — * Bed der Begen Clotten f. Rr. 244. — * Derfmund. — * Scho nie. — * Bed der Begen Clotten f. Rr. 244. — * Derfmund. — * Scho nie. — * Bed der Begen Clotten f. Rr. 244. — * Derfmund. — * Scho nie. — * Bed der Begen Clotten f. Rr. 244. — * Derfmund. — * Scho nie. — * Bed der Begen Clotten f. Rr. 244. — * Derfmund. — * Bed der Begen Clotten f. Rr. 244. — * Derfmund. — * Bed der Begen Clotten f. Rr. 244. — * Derfmund. — * Bed der Begen Clotten f. Rr. 244. — * Derfmund. — * Bed der Begen Clotten f. Rr. 244. — * Derfmund. — * Bed der Begen Clotten f. Rr. 244. — * Derfmund. — * Bed der Bed der Bed der Begen Clotten f. Rr. 244. — * Derfmund. — * Bed der Bed de

* 221. Erghifchof Unno II. verleiht, gemeinschaftlich mit bem Abte Erpbo, bas ber Abrei Giegburg gebbrige Gut ju Gulg bem Evelmanne Dioberich und beffen Gattin gur Precarie gegen beren Beffpung gu Rirchichteit. - (1066-1075.)

In nomine sancte et individue trinitatis. Anno dei gratia coloniensis archiepiscopus. Beatus qui sic transit per bona temporalia ni recipiat perpetno mansura, ita scilicet talentum suum fideli et prudenti dispensatione erogans, ut hanc euangelice attestationis uocem a domino securus audiat. Serue bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, intra in gaudium domini tui. Cuius beatitudinis premium quantum deus concesserit adipisci cupiens. talenti nostri commissum deo cum usura reportare, et terrena quodam facere spiritalia cogitagi. Constitui enim monasterium in honore sancte Marie matris domini nostri iesu christi et sancti Michaelis archangeli, ut quod meis meritis apud deum non ualeo, corum assegui mercar patrocinio. Quicquid nero pie et honeste poteram acquirere. ibi deum et predictos sanctos laudis et seruitutis honore colentibus contuli, ut corum necessarius nictus promitior, et egenorum receptio possit esse sollemnior. Qua de re tam futuri quam presentes sancte fidei nouerint filii. quod ciusdem ecclesie bona. in loco qui dicitur sulsa cum onnibus ad eundem pertinentibus consenticute et cooperante Erphone abbate, cuidam nobili uiro Diodericho, quamdiu ipse et uxor eius uineret, fructuario iure prestitimus. Ipse autem et uxor eius eodem fure proprietatem quam habuit in loco sceida, cum XXX, mancipiis et omni usu qui ibidem haberi potest, predicte ecclesie potestatiue tradidit. Nomina autem mancipiorum hec sunt. Gezo, Luba, Rübreht, Oza, Adelman, Neunechin, Immichin, Adolf, Raburg, Harleph, Eucza, Seburg, Beizecha, Ociel, Mazecha, Berenger, Ada, Mennechin, Welger, Rabolt, Ada, Demuot, Imma, Hazecha, Ecco, Luidfrid, Hizela, Engelo, Heriman, Thiederat, Iluius rei et ueritatis testes isti sunt, Hupezo, Volchart, Heriman, Volcholt, Vdo. Willehelm, Godebreht, Gerbreht, Burchart, Ludouuic, Arnolt, Johan, Thioderich et filins eius Lambreht, Godefrid, Walczo, Dizelin, Hezil, Wizo, Aczelin, Aczelin, Diczelin, Ruozelin, Razeinchin, Gezo, Winezo, Reginzo, Rûzelin, Willm. Diezelin. Valco. Heizil. Duodo. Heimo. Benzo, Aczelin. Wluechin. Hupezo. Benzo. Adelbreht. Aaso. Sigezo, Benzo, Ozo, Hildo, Diezo, Adelbreht, Wizelin, Sigebodo, Et ut hoe stabile et inconuclsum permaneat istius cirografi et sigilli nostri approbatione confirmare curauimus.

222. Ergbifchof Anno II. von Coin beftatigt bie Beftimmung ber Geffin Irmintfrub, woburch fie neben anderen Gatten, Die Probliei ju Rees ber ergbischoftlichen Rirche untergeben, auch ihre Strigen in jener Gegend ju Badehginfigen übertragen. - (1056-1075.)

In nomine sancte et inditidue trinitatis. Anno secundus, ditina fauente clementia sancte colonicasis ecclesie archiepiscopus. Notum esse uolumus cunetis christi nostrisque fidelibus tam seilicet futuris quam presentibus, qualiter douna imminărudis comitiesa inter cetera proprietatis sup bona, preposituram que est în Resta. cum uniutersis ad eam pertinentibus beato Petro coloniț tradidit. simulque uniuersos seruientes quos în illis habuit partibus sub censu duorum denariorum cidem contulti ecclesie eo tenore ut ad similitudinem aliarum ecelesiarum sub canonica religione uiuentium, sub solius archiepiscopi potestate constituti, nulli archidiacono, nulli decano nisi suo preposito ceterisque magistris infra claustrum constitutis de qualicunque causa respondeant. Sed et seruientibus quos ecclesie tradidit cam libertatem et legem qua uiunut reliqui qui seruiunt in domo christi constituti atque confirmari regauit. Cui petitioni facilem prebuimus assensum, constituentes atque confirmantes, et canonicis et seruientibus cumia secundum eum modum quem comitissa uoluit atque regauit. Scilicet ut canonici eius loci escuriativitus qua et alii per diuersa loca nostri canonici uium. Seruientes quoque illi sub ea nobis nostrisque

AVIII. des Episcopatis siererisfimmt. Gelesius veränderie am Nande die Jahl des Gylscopats von AVIII. in VIII., weil biefe mit dem J. 1065 justimmentriefe, und liefe auf 6 vie illetune in siennen Noerte de magnisusdien Colonia, oderveden, ohne das Unpasieud von Erra Judiction zu beräckfichigen. Uedrigens war die Liftlung dereits lange geschehre und ven dem Padele Nicolaul I. Chop untert dem I. Nai 1059 bekänstig worden. S. Ar. 195.

successoribus lege seruiant quam illi qui inter nostros legem habent optimam. Hoc canonicis hoc laicis eius loci condonamus atque confirmamus in perpetuum. Quod ut inconaulusuu permaneat, has eis litteras conscribi, atque ut uerius credatur nostro sigillo iussimus signari, banno dei et sancti Petri ac nostro anathematizantes eum quicunque predictam traditionem infregerit ausu temerario.

223. Pabit Gregor VII. canonifirt ben b. Beribert, weiland Erzbifchof von Coln. -- (1073-1075.)2

Gregorius episcopus, serum seruorum dei. Universis sancte catholice atque apostolice ecclesie filiis. uel maxime in cis Alpinis gentibus salutem carissimam cum benedictione apostolica. Quicquid diuinis testimoniis roboratur humanis non indiget ut roboretur. Heribertue Coloniensis archiepiscopus sanctissime uite meritis inter sanctorum agmina in celesti numerari aula promeruit. Quod assenerant et dum uixit in hoc seculo facte per cum uirtutes et postenquam illuc translatus est signa subsecuta. Vitam cius stilo traditam uidinus in qua mangana eus sanctitatem didicimus. Anunenei gitur domino. auctoritate apostotica nobis diuinius tradita, tibetus illum ammodo inter sanctos connumerari et in confessorum catalogo scribi atque ab omnibus ut sanctissimum in suo natalicio celebrari. Condignum enim uidetur ut quem deus pater honorauit in celis a nobis eiusdem seruis honoretur etam in terris.

224, Erzbifdof Unno II. von Coln botirt ben Mtar, ben er auf pabstilden Befehl über bem Grabe seines Borgangerd Beribert in ber von biefem gegrundeten abteilichen Kirche gu Deut errichtet, mit Grundftuden und Behnten zu Borbach; und schnelt ber Abtei einen Fischweiher zu Horbach.

— (1073—1075.)

In nomine sancte et indiuiduç trinitatis. Anno secundus Cotonieusis ecclesiç dei gratia archiepiscopus. Notum fori uolumus cunctis fidelibus tam futuris uidelicet quam presentibus, monasterio sancte Marie quod est in Tuilio quam et qualem charitatem fectimus. Cum enim bidem tertius antecessor, nostre beatş memoriç Heribettus, eiusdem loci fundator et tutor, in eodem uidelicet quod ipse dedicauit oratorio digne sit tumulatus, clarescentibus miraculis que per eum deus operatur, iubente apostolice sedis antistite, altare super eius sepulchrum erigi dictauimus, et ob deutoinem ipsius, reliquiarmuque ibidem conditarum, dote qua nobis uissum est die dedicationis eius dem altare dotanimus, nam mansum unum quem quidam Bernhardus nomine tunc inhabitabat et maucipia. XI, numero quorum primorum quidem hee sunt nomina. Ozo, et Aluecha, cum propagine filorum filiarumque suaram, cum decim quadam in Forstback VI. solidis appreciata, ad memoratum altare tradidiums, et ad consolationem prebende fratrum eo in loco deo seruientium submoniti seruitute domni Werinboldi abbatis eiusdem loci, piscinam que fu Horbach nostri iuris erat perpetuo possidendam insuper adiceimus. Ne quid uero contra beatam felicis Heriberti aminam per uim successorum nostrorum iniuste agatur, hoe manuseripot traditionem nostram confirmamus et nostri nominis sigillo quo magis rata sit, siguari iussimus. Si quis nero testamento huic refragari annisus fuorit, ut charitatis nostre donationem efficiat irritam suis quiduscunque machinaments. hunc ta summe pater deus temporalibus quidem uium, eternis uero extinctum suppliciis damanisis.

225. Die Bittwe Gertrud ichenft, unter Bestätigung Des Erzbischofe Anno II. von Coln, Der Abtei Deut, wo ihr Bater beerdigt ift, sechs Manfen ju Reffenich und Beffeling gegen eine Leibrente.

— (1073-1075.)

In nomine sanctissime et individue trinitatis sanctissimeque dei genitricis. Notum esse cupio tam futuris quam presentibus, qualiter ego Gertrudis nomine, sex mansos pridie cum nouem mancipiis, quinque in uilla que dicitur Chessenich, XXXII. solidos persoluentes, et unum in uilla que dicitur Wesseno, cum uno homine Landolfo nomine, et uxore sua ad ceusum cere duorum denariorum ad ecclesiam dei que est in Tuitio tradiderim, scilicet considerans mundanas diuitias parum ualere nisi fuerint in celestibus thesaurizate, pro remedio anime mee ac dulcissimorum parentum meorum, que predicta sunt deo et matri sue semper uirgini Marie, nec non s. confessori Heriberto, in cuius claustro pater meus sepultus est, cum omnibus appenditiis in areis, edificiis, terris cultis et incultis, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis in proprium donaui, habita uidelicet conventione cam abbate Werinboldo, ut singulis annis quamdiu uiuero, mihi persoluantur, uel a se uel a sno successore, sex porci tres impinguati si abundantia glandinum fuerit, et tres mediocres, XXX, solidi, prebenda talis qualis datur uno fratri quotidie, nisi mihi semel in anno dederit abbas pro redemptione tantum quantum inter me et eum potuerit conpenire. Facta sunt hec sub astipulatione Annonis coloniensis gloriosi archiepiscopi, qui ut nulles audeat hanc traditionem infringere, sigillum suum manu propria huic carte impressit. Si quis autem testamento hoc contempto huic in futuro contradixerit traditioni, christi perfossus anathemate et uirginis matris eius odio eterne subjaceat perpețim maledictioni. S. Hildelmi supradicti predii aduocati. S. Christiani comitis. S. Adolphi Tuițiensis ecclesie aduocati. S. Luizonis prepositi. S. Arnoldi comitis, S. Franconis comitis. S. Ruperti comitis. S. Sicconis comitis. S. Beringeri, S. Theoderici, S. Gerberti, S. Hezelini, S. Rorichi, S. Erponis, S. Henrici, S. Iohannis, S. Verronis, S. Rorichi, S. Rechinoldi, S. Meinhardi,

226. Erzbifchof Unno II. von Coln ichenkt zu feinem Geelengebachtniffe ber Abtei Deut zwei Manfen mit ber Fischerei bafelbft. — (1073—1075.)

In nomine domini nostri issu christi. Cupio omnilus christiane religionis amatoribus tam futaris quam presentibus (notum esse), qualiter ego Anno diuina fauente clementia Coloniensis archiepiscopus duos mansos cum quinque mancipiis et piscatione, qui mei iuris erant in Tutio. ad ecclessiam dei que piòden sita este tradiderim, sciens quicumque in christo et sanctis suis in presenti tribuit terrena. in futuro sibi celestia fore recompensanda, pro eius amore et sanctissime, suç genitricis semper uirginis Mariç, nec non s. confessoris Heriberti, que predicta sunt ad predictam donaul ecclesiam, ea uidelicet ratione. nt a communi congregatione diunisi operibus ibidem insudante fiant statutg orationes, quamdiu mundus iste uoluerit, pro salute anime meç. Nomina autem mancipiorum hec sunt. Guos cum sorore sua Goza, et filiabus suis. Dona. Herboch. Deltwich. Ut ergo traditione te rata et inconsulsa permaneat, hanc cartam manu propria pretitulauimus, et sigillum nostrum pro confirmatione impressimus. Si quis famen contradicere ei post obitum neum uoluerit aut infringere conatus fuerit, maledictioni perpetag subloceat, et iram dei et sanctorum incurrat.

227. Ronig heinrich IV. verleiht bem Marienstifte zu Maden Die Abvocatie über Balborn , Longen und Manberfeld. — 1076, ben 21. April. 3

In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus dinina fatente clementa rex. Antecessorum nostroram regum seu imperatorum exemplis didicimus. quantum honoris uel utilitatis regibus contuleri ud negauerit bonor et status ecclesiarum, ab eiadem regibus seruatus et adauctus, neglectus uel imminutus. Ut enim de bonis sumannus

² Aus Gelenii farrag. dipl. L. 82. - 2 Aus Golenii farrag. dipl. L. 71. - 2 Aus bem jungern Cartular bes Stifts. fol. 96.

exempla, sic magui Karoli imperatoris dominice memorie consucuit facere prudentia, qui ecclesias fundauit, fundatus prediis ditanit. honore amplianit. religione dilatanit. quantum honoris et commodi sibi et regno contulerit. magni nominis eius fama in universali adhuc seruat ecclesia, Cuius meritorum et uirtutis commemoratio. procul dubio successorum est edificatio quem et nos pro posse, dei adiutorio immitari cupientes, eius exemplo res nostras ampliari, et regni statum dilatari credimus, si eius exemplo deum in sanctis suis honorare, quoque religionem servare volucrimus. Ouam ob rem ecclesiam quam idem Karolus bone memorie Aquisgrani in honorem gloriosissime del genitricis perpetue nirginis marie fundanit respeximus, cuius petitionem in petitionis effectum decrenimus, annuente Berhia, et regni et thori socia, presentibus Hillolfo coloniensi. Lifmaro hamburgensi, archiepiscopis, Ruberto babenbergensi, Ebbone numburgensi. Willelmo traiectensi, episcopis, cum ceteris regni principibus succinentibus, dilecti capellani nostri Conradi eiusdem ecclesie prepositi precibus, siquidem tres aduocatias super tot loca scilicet. Harne. Loncins. et Mandreuell. quas nos nostra manu dare uel negare debuimus, sancte dei genitrici uirgini marie in proprietatem libentius concessimus, ea ratione, ut Conradus eiusdem ecclesie prepositus omnesque sui successores eius ecclesie prepositi has tres aduocatias potestatiue teucant. et pro utilitate ecclesie consilio fratrum ibidem sancte dei genitrici uirgini marie. filioque eius deo nostro seruientium, cui uelint uel negent uel tribuant, super tria prefata loca, cum universis corum appendiciis, hoc est utriusque sexus mancipiis, areis, edificiis, pratis, pascuis, terris cultis et incultis, uiis et inuiis, siluis, uenationibus, aquis aquarumque decursibus, molis. molendinis. piscationibus. exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis. et uniuersis utilitatibus eisdem tribus locis attitulatis uel attitulandis. Cujus firme et perpetue donationis testem cartam nostro jussu conscriptam et propria manu ut infra uidetur corroboratam. sigilli quoque impressione insignitam. omnis generationis tam future quam presentis noticie reliquimus.

Anno dominice incarnationis Millesimo LXXVI XL kal. maii. Data anno ordinationis domni Heinrici quarti regis XXII. regni uero XX. Actum aquisgrani in nomine domini nostri iesu christi amen,

228. Erzbischof hilbolf von Coln befidtigt Die von feinem Borganger Anno gemachte Stiftung Der Abtei Siegburg in ihrem gangen Umfange. — 1076.1

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Hildolfus diuina dispensante elementia coloniensis archiepiscopus, Nouerit omnium christi fidelium tam futurorum quam presentium pietas. qualiter beate memorie Anno secundus coloniensis aecclesie dilectus deo et uenerabilis archiepiscopus instituit in monte edifficare cenobium, cui tunc mons sancti Michahelis nomen est inditum. quando in ipsius archangeli honore consecratum est monasterium. Cuius in deum pie deuotionis, ciasque deuote institutionis cooperatores esse volentes, in id ipsum religionis opus nos quoque promptas nostre intentionis manus extendimus. eo modo et nostrum fore sperantes, et quecunque siue ab eo ad notam perfecta confirmare, siue inperfecta fideliter in domino consummare disponimus, ut et nos de uinea domini ad uesperum dinine remunerationis nostri laboris denarium reportemus. Igitur innocata omnipotentissima dinine maiestatis presentia, et illius tremendi examinis terribili sententia, obtestata omnium bonorum fide, omnium profanorum insidiosa machinatione improbata, dictante quoque nostro pontificali decreto, sit locus ipse cum institutis diuine legis, et religionis sue proposito, seu omnibus ibidem pertinentibus, quibuscunque collatis seu conferendis, perpetua stabilitate munitus, inuiolata pace quietus deo liber, et in sua semper tranquillitate securus, ne qua potestas, seu cuinsquam pernersa noluntas domum et sernos dei quolibet modo iniuriare presumat, sicut ab initio eiusdem fundatoris et antecessoris nostri petitionibus apostolica et regia auctoritate sancitum est. Sunt autem hec bona eidem cenobio collata. Moffendorph. Aecclesia in Bleisa. cum dotali manso et decima. Et aecclesia in Hanapho cum decimis et dotali manso, a canonicis bunnensibus per concambium acceptis, per aduocatos comitem Conradum. Lodowicum. atque Gerlahum. Item in menedon illa para que fuit canonicorum sancti petri similiter

[.] Difbolf mar Eribifcof von 1076--1079; auf ber Rudfeite ber Urfunbe ift bas erftere 3abr bemertt,

per concambium accepta. Sunt autem et hec loca que eidem cenobio legauit, et ministris christi ibidem degentibus in uictum et uestitum contulit. Strala ex toto, uidelicet dimidium ad presens, quod ad manus habuit de bonis brunonis, reliquum uero post discessum domne Ermendrude, quod ab illa precarie et pecunie mercede aecclesie sue contulit. Sed et alia ubi ipsa hereditariam partem cum brunone habuerat. id est Flattena. Pirna. et uinee in Winitre, Venheim, et omnis proprietas adelberti cuiusdam ingenui militis sui, et uxoris eius Gertrudis, cum beneficio militari. Sed et beneficium quod pro endem proprietate precario inre accepit in loco qui dicitur creschich. Achera quod ab episcopo traiectensi per concambium sumpsit. Item Achera quod conradus comes in beneficium habuit. donec sponte reddiderat ei. Quicquid Bertolfus in Geistingon habuit, In Berengereshuson, ad X. solidos, In Nistra, ad VIII. solidos. Bleisa superior. In Lara et in Sulsa, quicquid ad palatinum comitem pertinuit. Ascmere. Antreffa. que uilla ad radicem montis est translata. Vima. De beneficio Reginmari. in Mulindorf. Truhtesdorf. et in Inere VIIII. mansi. et in Kazbach quedam uinee de eodem beneficio. In Geislare V. mansi. et insuper quidam agelli. In antinich, ad dimidiam libram. In Meimendorf, II. mansi, Predium Sicgonis in Kornscheith. In Geisbach. VIIII. mansi. Item. II. mansi quos Godescalcus ei donauit. Aecclesia in Berecheim. cum decima et dotali manso. Omnes autem aecclesias ad idem cenobium pertinentes hac donauit libertate, ut quod ex quarta parte decime fructus et utilitatis episcopus dinoscitur habuisse, ex hoc in luminaribus eius cui tradite sunt impendatur aecclesie. Tradidit etiam eidem monasterio Gulesa. Beddendorf. et decimationem in Zulpiaco. que erat Siggonis comitis. ac terciam partem aecclesie in hohenchirechon. Hec autem bona eidem cenobio perpetuo et inuiolabili iure, et secura libertate mancipata tametsi cautione canonica, et iure apostolico, regia quoque maiestato sacrosancte ad plenum stabilita sunt. nos quoque ad indissolubilem perfectionis nodum in uerbo domiui confirmata et corroborata, et in perpetuum a nullo uiolanda esse precipimus. Nos quoque quantum deus donauit eadem caritate, ad seruitium dei accensi, tradidimus eidem cenobio de bonis domne Ermendrude, quantum babuit in Flattena cum uineis in Winitre, quod et idem antecessor noster decreto priuilegii sui, et sigilli testimonio inibi destinauit. Verum cum urguente hora nocationis sue ut ad hoc manum mitteret non superuixerit. nos hoc denote expleuimus, pro nostra anima et domni mei quarti Heinrici regis, omnium quoque antecessorum et successorum nostrorum sicut ab initio locum ipsum fundatum esse nonimus, ut singulare deo sacrificium sit, ad redemptionem supra dictorum omniumque fidelium propitiationem, confirmanus et hec in nomine domini eidem cenobio in perpetuum libero iure possidenda, ut sint intacta ab omni manu iniuriosa, et nulli unquam usurpanda. De obseruanda uero consuctudine, et ordine quo instituti sunt fratres, et de abbatis libera electione, nulla persona quiequam mutare presumat, sed in omnibus ratum sit, quod apostolici auctoritas scripto eis confirmanit, et antecessor noster per bannum apostolici, nos quoque auctore deo corroboramus. Denuncianus itaque et nos omnibus fidelibus ex parte domini nostri lesu christi, et sancte marie perpetue uirginis genitricis eius, sanctique Michahelis archangeli, nee non et preciosi martiris Mauricii sociorumque eius et sanctorum in quorum honore locus idem consecratus est, ne quis abbatem loci illius seruitium aliquid curiale facere conpellat, uel ad aliquod non regulare officium constringat. De aduocatis uero monasterii sicut constitutum inuenimus, nos quoque constituimus, ut in placitis tenendis et iusticiis faciendis. effusionem sanguinis. furta. uiolatam pacem. hereditatis contentionem iudicantes, ex consilio abbatis quelibet agant, cetera omnia abbatis arbitrio disponenda relinquant, ita ut in abbatis sit potestate. a persona familie qualibet pro libito supplicium sumere, si in aliquo instis eius imperiis presumpserit contraire, neque subdefensorem queniquam nisi abbatis electione, et familie collaudatione constituant. Sed nec aduocatus aliquis nisi quem noluerit abbas eidem monasterio, cum necesse est, constituatur, nec episcopus quis, nel suorum quisquam ibi standi potestatem habeat, nisi cum licentia abbatis. Si quis huius nostri decreti, et apostolica pagina corroborati violator exstiterit, aut magnum seu paruum quod tulerit, et citius sano consilio non resipuerit, in auditione mala pars eius sit cum his qui audituri sunt. Ite maledicti in ignem aeternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Qui uero pius adiutor esse elegerit, in sorte omnium electorum heres dei et coheres christi in die domini inter benedicendos cum gloria ueniat coronandus.

229. Erzhische Sigewin von Coln ichentt gu ben Reliquien bes h. Cunibert, nachdem durch bier felben bei toen Brande der Rirche Maria auf gradus die Flamme, welche auch ichno bie Domtirche ergriffen, abgewendet worben, ben Reubruchzehnten gu hadbaufen und Riebl, so vie gu Uergig, deffen Alfte er bem Georgi-Stifte gegeben. — 1080, ben 18. Februar u. 4. Matg.

In nomine patris et filii et spiritus sancti Sigewinus diuina fauente clementia coloniensis ecclesie archiepiscopus, Cum in omni tempore deo sit a nobis supplicandum intime pro nostris ceterorumque cristianorum erratibus, imploranda est tamen nobis dei clementia studiosius, quotiens mundi tangimur aduersitatibus, quatenus cas quas iuste patimur afflictiones in hoc seculo, gratuita dei misericordia mitigare et a nobis auertere dignetur benigne pietatis dono. Citius autem mitigabit in nos deus iram indignationis sue, si in auxilium nostrum sanctos et electos suos humili petimus deuotione. Quod nos in aduentu sancti et patroni nostri Cuniberti eo die aperte probauimus, cum heu nostris peccatis exigentibus beate dei genitricis marie monasterium in gradibus nostris oculis comburi uidimus. Incipiebat enim eodem die et domus sancti Petri ardere in parte orientali, ita ut aliqua einsdem monasterii parte combusta iam fratres et ciues urbis in desperationem uenissent, et pro nimio quod imminebat incendio. ornamenta iam abstulissent de templo. Adueniente autem congregațione saucti Cuniberti, et dum corpus eiusdem sanctissimi patroni nostri in domum sancti Petri contra ignem gemendo et lacrimando deferrent, nobis qui aderamus intuentibus, ita gratias deo euanuit fiamma et incendium a domo sancti Petri, quod uere comprobaret dominus, per merita sancti Cuniberti nos ab incendii illius periculo liberari. Vnde et nos exigui tante dei bonitati ac sancto cuniberto pro modulo nostro respondere cupientes, scire uolumus omnes nostros fideles tam futuros scilicet quam presentes, qualiter sequenti die seilicet XII, Kalendas Martii dum corpus reportaretur predicti patroni. dedimus eidem patrono nostro pro remedio anime nostre ad utilitatem fratrum ibidem deo militantium, quicquid nostris in temporibus erutum fuerit in hachuson, et circa stagnum quod uulgo dicitur Wadelache. in utraque scilicet eiusdem stagni ripa, et in siluula cincelnhart quod est in nile, hec inquam eruta et in nostris temporibus ibidem erudienda dedimus sancto cuniberto. Cui testes intererant, Wichmar decanus maioris monasterii, Hereman prepositus. Arnolt prepositus. Hetzel prepositus. Thioderich prepositus. Laici uero. Gerhart de hostade. Adolph de berge. Wichman, Hereman, Ratere, Dedimus quoque, IIII, Nonas Martii eidem patrono nostro quedam noualia in mosella fluuio iuxta uillam que dicitur urcecho, et alteram medietatem eorundem erutorum sancto georgio que scilicet eruta inprimis incepta sunt a brunone et engilberto uillico, et huic traditioni testes intererant. Wichmar decanus, Arnolt prepositus. Hetzel prepositus, 'Amolunc prepositus, Capellani autem Gerhart. Bero. Hereman, Iohan. Volmar, Quod ut uerius credatur et in posterum firmius habeatur, hoc manuscriptum inde fieri, et sigillo nostro iussimus sigillari.

Acte sunt he traditiones colonie in domo sancti Petri prima facta est. XII. Kalendas Martii. Secunda. IIII. Nonas Martii. Anno dominice incarnationis M.L.X.X. Indictione. III. regnante rege heinrico quarto, et presidente in cathedra episcopo Sigewino. primo ordinationis sue anno, in dei nomine feliciter Amen. Si quis ergo tantillum supplementi quod sancto Cuniberto patrono nostro impendimus abstulerit. perpetuum anathema in conspectu dei omnipotentis incurrat, et in ignem sternaum qui paratus est diabolo et angelis eius tristis a dei conspectu dissecdat. Amen.

230. Erzbischof Sigewin von Goln ichenft bem Urfula : Stifte bafelbft ben Rottgefinten im Umfange bes Rirchspiele Longerich. — 1080, ben 9. November.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Sigencinus. cooperante gratia sancti spiritus. licet indignus. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Dum incerto fugientis seculi ac breut teneamur spacio. sollicitos nos oportet esse. ac in futuro remedium aliquod nobis prouidere. Et quia humane fragilitatis occasione peccatum adicimus super peccatum cotidic. optimum est et salubre sancios dei et patronos nostros cum precibus. tum facultatibus nostris implorare.

quatenus eorum interuentu dei misericordia nos liberare dignetur a tanto peccati contagio, et expeditiores suo reddere seruitio. Ob felix itaque tale remedium apud deum noisi impetrandum sanctas dei. XI. secilice mili nigines nobis in auxilium inuocantes, notum esses cupimus cunctis christi nostrisque fidelibus, qualiter eisdem sanctis uirginibus dedimas ad supplementum scilicet abbatisse in preptenda sororibus danda, pro internentu ac seruitio intimo eiusdem loci domne Mehkeddia abbatisse, quicquid noualium nostris in temporibus erutum fuerit in termino cyclesie, sancti Dionisii quod est in Lusureko. Cui truditioni testes intererant. Humbreht prepositus, capellani Gerhard. Bero. Hereman. Iohan, Hezel. Regenold. Gerhard. Wilhelm. Thiederich. Laici uero Hupreht. tisebreha.

Facta est autem traditio ista, anno, M.L.XXX, indictione, III. V. idus nouembris, episcopatus uero nostri anno secundo, in basilica predictarum uirginum, Et ut rata sit amodo et firma, hanc inde cartam conscribi, et sigillo nostro ut ceraitur ususimus insigniri.

231. Ergbifchof Sigenin von Eln weist bie auf bem Gruntbefige bes Cunibertifite von bem Profile Dezellin erbauete Rirche ju Beimerzbeim, schenft berfelben ben Rottzehnten aus ber Mift bes bortigen Waltes, und erholt fie jur selbsständigen Pfartfirche. — 1081, ben 10. August.

In nomine sancte et indialdae triaitatis. Siguerinus dioina fauente grazia. Iicet indignus, coloniensis archiepiscopus, omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus notum esse cupinus, qualiter nos ob felix
remedium anime nostre, ac interuentum et deuotam petitionem, simulque ob fidele serulcium Hesellini prepositi,
consecratimus ecclesiam a predicto preposito edificatam in bonis sancti Cuniberti, in loco scilicet quem unlgo
ucoant heimirsheim. donantes eidem ecclesie decimationem noualium, que nostris in temporibus eruta fuerint in
medieate nemoris quod dicitur bischouisholze, que uidelicet medietas nemoris ad ins et proprietatem s. Petri
periinet, ea utentes potestate in illa consecratione qua antecessores nostri in consecratis usi sunt ecclesias. Prudenti
quidem nostrorum consilio, legitimam eam feeimus cum dote eins et termino, et ut aliarum nulle celesiarum
subiecta sit, sed per se posita eo anno quo ceterç in dyocesi nostra ecclesie soluant, et ista suos soluat redditus,
episcopo scilicet. III. denarios et unum obulum, archidiacono. III. denarios, decano. II. denarios.
Huicque consecrationi simulque traditioni testes intercenta clerici. Hezellinus preposius, e. c. Quod ut uteriare cardatur, ae
ratum in posterum habeatur, hanc cartam conscribi, et sigilli nostri impressione iussimus insigniri, nostro confirmantes banno, et perepetuo ligantes anathemate, quicumque hec instituta infringere presumpserit, iram dei omnipotentis
sine mitigatione, et precipue nostri patrorii sancti uidelicet Cuniberti sine solutione incurrat anathema.

Facta est consecratio predicte ecclesie, IIII. idus augusti, anno dominice incarnationis, M.LXXXI. indictione. IIII. anno autem ordinationis domni Segewini. coloniensis archiepiscopi. II. cum dei nomine feliciter amen.

232. Erzbifchof Sigemin von Coln ichenft ber Abtei Deut ju feinem Geelengebachtniffe ben Rottgefinten eines Forfies zu Remagen und eines andern ju Cichweiler. - 1082, ben 16. Marg.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum esse cupio tam presentibus quam futuris: qualiter ego Sigerrima gratia dei Coloniensia archiepiscopus. dinina inspiratione commonitus, quod quicunque dee et sanctis eius tribuerit terrena in futuro recipiet eterna, ad monasterium sancte et perpetup uirginis Mariy, quod situm Tutif fundatum et dedicatum est a beatissimo patrono nostro Heriberto, decimationes noualium de duabus forestibus contrado et in eternum obtinendas concedo. Istarum enim forestium una erat in termino basilte, que șita est in ulfigemaga uulgo nuncupata. communis quidem domno meo regi Henrico et Hermanno palatino comiti nostro. Altera în termino ecclesis que est în ulila Execuiire appellată. communis quoque abbati Tutiteusi et abbatisse Nussiane figiur de forestibus superadictis quicquid agrorum uel uinearum ad presens innoatum est uel deincepe innoatum

¹ Mus Gelenii farrag dipl. I. 83.

fuerit. cuiuscunque sit decimas omnium ob spem eternę remunerationis ad pretitulatum beatissime uirginis Marię monasterium contrado. en uidelicet conditione. ut a fratribus diuinis laudibus ibidem insudantibus fant statutę orationes, quamdiu mundus iste uoluerit pro salute animę meę, et ipsi fratres de eisdem decimis singulis annis in meam commemorationem statutam habeant consolationem. Si quis uero elericorum aut laicorum bee nostrę auctoritatis et pię intentionis facta in aliquo fecerit irrita, duplici contritione conterat eum deus noster.

Acta sunt hee sub testimonio fidelium nostrorum. Hartmanni abbatis eiusdem loci. Hermanni prepositi de donno s. Petri. Gerhardi decani. Beronis capellani. Henrici capellani. Arnoldi prepositi. Theodorici prepositi. Ruperti prepositi. Heelini prepositi. Theoderici subdecani. Arnoldi urbani comitis. Swichkeri militis. Hermanni aduocati. Bezelini. Othonis. Anno dominice incarnationis, MLXXXIII. indictione. VI. Acta sunt bee in castello Tuitiensi, XVII. kal. Aprilis.

233. Erzbischof Sigewin von Coln ichenft ber Abtei Berben Die Salfte bes Behnten von allen Rottungen in beren Bebiete. - 1083, ben 6. Mai.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Pax et guudium cunctis christi fidelibus presentibus et futuris. Egolsique rima dei gratia coloniensis archiepiscopus. werthinensis monasterii abbatis Ottomis precibus multipliciter persatus. eiasque seu etiam fratrum siue laicorum locum illum incolentium tam in me quam in antecessores meos sepins exhibita scruitit benignitate delectatus, decimarum medicatem de noualibus stilicet in kirsecampe.º ex parte tima factis, seu per onneme abbatiam suam in nostro episcopio. ubicunque in futurum faciendis, que ad me pertinere possent. monasterio s. Liudgeri propria manu contradidit, traditamque banno meo stabiliter permansuram confirmati ad cuius traditionis confirmationem presentis carte fieri iussimus conscriptionem. eamque sigilli nostri impressione signatam apud posteros consecurai et confirmari poscimus inuiolatam.

Facta est autem hee benignitatis nostre donatio. Anno incarnationis domini. M.LXXX.III. Indictione tertia. die II. Nonas Maii in Werthina. regnante glorioso rege quarto Heinrico.

234. Erzbifdof Sigemin von Coln verleiht ber Abtei St. Martin bafelbft zwei Manfen bei Stamme beim. — 1083.

C. In nomine sancte et inditidue trinitatia. Notam esse cupio tam futuris quam presentibus qualiter ego greatinus gratia dei coloniae agrippinae archiepiscopus diuina inspiratione commonitus. quod quicumque deo in presenti tribuerit terrena, in futuro recipiet șterna, ad monasterium sancti Martini pontificis et beati Eliphi martyris duos mansos et corundem decimas cum adiacenti foresto iuxta nillam quy dicitur atamâem et mancipia quorum nomina infra sunt scripta cum omni generatione sua tradidimus et in șteraum optinenda concessimus. Nomina mancipiorum, Sigeman, Froichia, Sigeman, Meginza, Regemut, Eckeman, Meginza, Vuiuekin, Engela, Hereman, Gerburch, Eckan, Ezzelin, Modericha, Engelbolt, Wolbero, Dillint, Meginza, Aluccha, Ruza, Reginburch, Herebrat, Elzeugin, Hercheman, Ecko, Wippo, Werinzo, Gezo, Willeman, Walburch, Meginza, Bettelin, Engela, Hidda, Wiua cum duobus filiis et duabus filiabus, Folmar, Hee autem omnia amelricus seruiens sancti petri in beneficio habebat, et ipse cum uuolfardo abbate pro duabus prebendis conuentione facta hec que supra pertifulatanismus en pacto mihir redonabat, ut ego ad alares sancti Martini traderem quod et feci, Post bpe autem amelrica filio ottonis et berte nepote amelrici prydicti pro traditione nostra reclamante Hezelinas successor uuolfardi abbatis. III. carradas nini tribuit illi: et tune isto amelrico sicut et altero ad nutum abbatis hezelini absque omni contradictione cossentiente. beneficium quod a pud Stambem habaiti amelricus et mancipia superius pertifulata ob Spen ferera remuerationia

[&]quot;Aus Gelenit farrag, dipl. IV. 19. — 'Die Brzeichnung: im facies seu per omnem abbatim facienale, ergibt, bas beibertut Airecempe nicht einem befondern Det, Geberen ble fügenschaft bes Landes, beffen Mottzehnten jur Palfite ber Abert berlieben wirt, anzeigt. Es foll mohl Liefdimpe feinen.

en altera nice trado ad monasterium sancti Martini ponificis hanc candem traditionem suscipiente Heremanno ciusdem celesie aduocato, presentibus quoque quam pluribus fidelibus ciusdem rei testibus. Gerhardo decano de domo sancti petri. Berone capellano. Azelino de, rico. Arnoldo comite urbano. Heremanno aduocato urbis. Heinrico filio Bezzelç gloriose matrone. Ottone fratre Amelrici. Burchardo. Si quis nero hec nostrae in deum denotionis facta quod absit infringere uoluerit. maledictionem beati Eliphii martyris et Martini egregii pontificis habeat et dampanationi pereptete subiscetat.

Anno dominice incarnationis mill. LXXXIII. mense acta sunt hec.

235. Raifer Seinrich IV. bestätigt bie von ber Aebtiffin Guanibild an bas Rloster Effen gemachte Schenfung ibrer Erbauter. - 1085, im Mai.

C. In nomine sancte et indiuiduae trinitatis, ego Heinricus diulna fauente clementia imperator augustus.
Notum esse iubemus omnium fidelium nostrorum uniuersiatai, presentis editect e topsteriatai, qualiter Scanbidis dei gratin nostrațue concessione asnidensis monasterii abbatissa nostrue dignitatis adiit clementiam, intimana celsitudini nostre, qualiter ipsa sue consulens animae, pro se et parentum suorum țetrna memoria, sancte dei genitrici Marine, ad reliquias sanctorum Cosmae et Damiani, hace sua paterne hereditatis contulerit prediu. conscitente quidem et anuente fratre suo Burghardo et coniuge sua donna Vuilliberga, cețerisque coherefulus suis, uidelicet Gesseron. Vuedereke, Hukengerunge. Nec non et precaria sua in Budenbomen. 1. mansum Meinhardi. In Osteruelde predium cuiusdam Vuiberti, et în Birge folmari predium, et în Înasbeke predium Rôtholf et suguiç, cum aliis quamplurimis precario iure adquisitis. Nec non et ministeriales suos ad easdem reliquias contradidit. Adelheidum et Gislam cum liberis suis. Adelheida, Hizaka, Regilinda et Grimoldum. Rôtholfum. Gerhardum. Cuius sancte religionis toto hace omnia în nostrae defensionis tuitionem sascipientes. ad supradictas reliquias hace eternaliter conservanda, nostrae autoritatis banno corroboraulmus. et ut perenniter hee traditio stabilis perduret, hanc cartam inde conserbi, et sigilli nostri împressione lussimus inaiguiri. facta sunt hee în sancta magonitensi

¹ Die Urfunde, welche in ihrem gangen Meußern ben Charafter ber Echtheit an fich tragt, fubrt bas Raiferliche Monogramm, aber Datum und Giegel feblen. Gie ift in alter Beit, mabrideinlich unmittelbar nach ihrer Andiertigung, fechofach in Form eines Briefes jufammengelegt und mittelft einer burchgezogenen biden Schnur, wober fie burchiedert ift, verichloffen morben. -Erzbifchof Sigemin von Coln ftarb 1089 und es unterliegt moht feinem Zweifel, bag bie ermabnte Spnobe gu Daing eben jene ift , welche bafelbft im Rai 1085 Statt gehabt. - Die Aebtiffin Suanibild bestimmte vericbiebene ber bier genannten Guter gur Stiftung eines Officium, welches ihren Ramen fuhrte und bis jur Gafularifation fortbestanden bat. Officium Suenbeldis, fagt ein Regifter bee Stifte Effen aus bem 15. Jahrhundert, habet redditus infraseripton: to de quibusdam mansis siue boniv in Wachtendunck decem sulidos antiquorum colon. denar. soluendorum - coram ecclesia in Gesseren. Diefe Guter werben namentlich bezeichnet: Niebus, Dorperhof, Ribbroch; und es beißt meiler: notandum quod ista bona fuerunt olim tres curtes siue mansi integri condunnti. — — Item de manco dicto Bodenbom in parochia Beck qui concessus est canonicis in Hamborn. - Item bona Overhof in parochia Gladbecke. - Das Gesseron ber Urfunde wird alfo durch die Kirche in Gesseren nachgewiesen; über biefe und bas "Land ind Velde van Geyseren", worin ber Erzbifchof von Goln und ber Berr von Bachtenbunt Conbominat-Rechte befagen, banbelt ein Beiethum bes 14. Jahunderte (C. bes Berausg. Ardiv fur bie Wefchichte bee Richerrbeine, 1. 277). Das Caftell Bachtenbunf gab Berantaffung jum Entfteben bes Ortee Diefes Ramens, und bie Rirde ju Gesseren (welcher Rame untergegangen), ift bie Gebaftianeftrofe por Bachtendunt. "In Gesaera uitra Campinni" entbalt eine Stelle in bem Berben'ichen liber praopositurae von 890, und leptered wird ale Remren bezeichnet. Mit Gosseron, gevieren, ficht auch bit "villa Geizelurt" in Begiebung, welche Lothar II. 855 bem Grafen Ansfrib, und biefer 862 ber Abiel Lorid forufte, f. Freber Grig. Paint. monum. antiq. p. 30. Dort wird ihre Lage angegeben "in pago Huttunrienst super fluuium Nerse". Graf Anefrid erertert noch genaner "res proprietatis meae in pago Battuaria, in Odenheimero murca, in uilla quae dicitur Geizefurt, quae sita est super fluuium Nersa, hoc est mansum indominicatum -- et siluam in quam mittere possumos mille porcos perfecte saginari, et candem siluam determinat ab oriente flucius Lusgochesbach usque in Nerschinam et a Nerschina usque in Nersam, et a Nersa usque ad siluam campumque qui diuidit Odeheimero marcam." - v. Spaen in feiner Inicidiog tot de Hist. v. Gelderland, II. 6, mill es, febr mit Unrecht, nicht gelten faffen, bag bier von einem Orte an ber Riere bie Rebe, er fucht bie Dbenbeimer Dart am Dbenmalbe. Der an Damborn ju Bind abgetreiene mnosus in Budenbomon lag alfo im Rirchfpiel Beed, mo biefe Abtei einen großen Dof befag. Db bas predium in Tunsbeke ber Overhof im Rirchfpiel Glabbede fep, ift mit Gewißheit nicht gu beftimmen. Bon ben geichenften Gutern gu Gudesmagen und an ben übrigen Orten gefchiebt feine Delbung mehr.

sinodo coram his testibus et banno suo hec confirmantibus. tribus seilicet sedis apostolice nunciis cardinalibus, nec non et reuerendis archiepiscopis et episcopis. Vuezelino magontiense. Sigeuaino coloniense, Liemaro bremense. Erpone monasteriense. Cónrado traiactense, ut quicumque hec infringere presumpserit, ante oculos dei anathema sit. Signum domni Heinrici imperatoris inuictissimi.

236. Erghistof Sigerein von Coln, nachdem er die abgebrannte Sistestiebe Maria ad gradus darlieft wieder erbauet und geweibt, ichemst berfelben die Rirche 21 Gehoren mit bem Zehnten; Grille zu Kempen; ben Rottzehnten in ber Decanie bes Julpidaaues und zu Estan. 1085. 1

In nomine sancte et individue trinitatis, Sigewinus gratia dei Coloniensis archiepiscopus. Sicut apud deum cognoscimus esse acceptabile, diuinis cultibus et laudibus ecclesias fundare, ita quoque collapsas reparare ac pio religionis officio pristina consecratione innouare et reconciliare, non dubitamus apud ipsum esse placabile. Quam sententiam oculis cordis frequentius presentantes. monasterium sancte Marie a domno nostro et predecessore Annone archiepiscopo beate memorie fundatum et consecratum, sed exigentibus peccatis ex combustione in cineres redactum, reparari precepimus, et iterata consecratione, diuina preueniente gratia, dominicis laudibus sanximus. In qua consecratione eidem ecclesie dedimus, tradidimus, confirmatione, ecclesiam in tilla Suelme sitam, cum decimatione, omnique utilitate, quam prius tenentes illam cognoscuntur possedisse. In kampene, duo talenta censuum, et sex porcos bacconales, et decimas ex mansis duobus. In decania Zulpikouue, universam decimationem indeterminatam, ex notalibus prouenientem, nostris temporibus erutis, siue eruendis, Decimationem quoque Elbeke, ex notalibus, Huic traditioni intererant testes, Heriman prepositus. Gerhard decanus. Heriman cancellarius et prepositus. Humbreth. Hartuuic, Arnold, Rouppreth, Iohan, Hezel. Dieteriche, prepositi, Milites. Heinrich comes de Lache. Arnold urbis prefectus, Dieterich, Gozuuin, Capellani, Bero, Iohan, Godefrit, Seruientes, Heriman urbis aduocatus, Heinrich, Tiezo, Roupreth. Brun. Et ut hec nostra traditio rata et inconvulsa permaneat omni euo, hanc kartam inde conscriptam et sigilli nostri impressione signitam, omnis generationis tam future quam presentis notitie reliquimus, Si quis ergo successorum meorum uel quelibet alia persona labefactare hanc traditionem uoluerit, aut temptauerit, anathematis sententia sit dampnatus, nisi penitendo a tali scelere resipuerit.

Facta est autem hec traditio, anno dominicç incarnationis. Millesimo LXXXV, Indictione, VIII. regnante christianissimo et uictoriosissimo Heinrico imperatore, III, feliciter.

237. Erzbifchof Sigemin von Coln ichentt ber Abtei Deut den Moselzoll zu Rachtig. - 1085."

In nomine sancte et indiuidae trinitatis in unitate et unitatis in trinitate. Ego Sigencinus Coloniensis archiepiscopus spem ponens in futaram retributionem, si res monasteriorum qualicunque augmentassem largitione, tradidi sancto Heriberto omne ius thelonei quod habui de portu moselle, qui preiacet curti eiusdem s. Heriberti, in uico qui dicitor Rachecho, quatenus et fratrum statutis meo subleuamine adauctis merces in eterna respondeat, atque titulis mee memorie apad fratres eternaliter uigeat.

Acta sunt hec anno incarnationis dominice. MI.XXXV. indictione. VIII. cuius rei testes sunt, Hermannus prepositus s. Petri. Hartmannus abbas. Hecelinus abbas. Gerhardus decanus. Bero capellanus. Hermannus urbis aduocatus.

238. Erzhischof Sigemin von Coln schenkt ber Abtei Gladbach ben Novalzehnten im Umfange bes Kirchspiels Kempen. — 1085.

In gloriam et laudem summe et individue trinitatis in unitate et unitatis in trivitate. Quia certum et unicum est elemosina peccatorum remedium, hvic hilariter est et infatigabiliter insistendum. Et licet omnibus semper

¹ Mus Gelenit farrag, dipl. I. 119. — 2 Mus Gelenit farrag, dipl. I. 84. — 2 Es wird Rabtecho ju fefen fein. I. 1.

oporteat benefacere et nequaquam deficere, christi tamen pauperibus et ecclesiis cura est inpendenda precipue. Vude ego Sigeunimus gratia del coloniensium archiepiscopus pro remedio anime meç, antecessorum simul et successorum morum, santo Vito fratribusque in gladebach deo seruientibus decimationem donani omnium montalium infra campuniensis ecclesie terminum. Hoc enim et uenerabiles antecessores mei Herimannus. Anno, atque Hildolfus de suorum quisque temporum fecere noualibus. Ea autem ratione ipsa donatio facta noscatur, quatinus ad fratrum necessaria prorsus expendatur, nec ex ea quicquam aliad agi uel in beneficium cuiquam tradi ab abbate presumatur. Hec ergo qui transgredi uel mutare nisi ex fratrum consensu presumpserit, anathema sit.

Acta sunt hec incarnati uerbi anno. MLXXX.V. imperatoris uero Heinrici quarti. XXVII. Archipresulis autem Sigeunini. VII. Indictione VIII. Coram his testibus, Arnoldo, Bertolfo, Gerhardo, Gozuuino, Ethelgero, Gerhardo, Adelberto, Godescalko, Gerhardo, Brunnon.

239. Eine Freie, Ramens Dutha, macht fich und ihre nachtommen borig zum Altar bes b. Abelbert in ber Rirche ju Soiron. - 1086.

In nomine sancte et indiuidae trinitatis. Notum facimus presentibus et futuris, quod quedam libera femina nomine. Dutha. deo sanctoque Adalberto ad altare in Sorum libertatem suam offerens, hoc modo sese et omnem posteritatem suam censualem constituți, siue masculus sit, siue femina, postquam legitimum matrimonium inierit, unum decarium soluat singulis annis, tantum generalia placita in anno obseruet, cum pari suo absque licentia. cum dispari per licentiam matrimonium lineat, in morte omni penitus exactione careat. Eligant autem inter se unum de comparibus suis, qui censum aliorum recipiat et fideliter respondent. Hulus rei testes sunt. prepositus Eveco. Winandus aduocatas. Lambertus uillicus, Hagerus, Reinerus de uuilliberual. Wascelinus de corneces, et cesteri multi boni uiri.

Acta sunt hec anno incarnationis dominice. MLXXXVI. indictione. X. regnante imperatore Heinrico quarto. in diebus ducis Godefridi. Heinrico episcopo presidente leodiensi ecclesie. Ad laudem et gloriam illius, qui est benedictus in accula. amea.

- 240. Erzbischof Egilbert von Arier weiht die zu Mesenich, einer Billa der Abtei Brauweiler, erbauete Ricolaitirche, gibt berselben ben Rotitzehnten bes zu Clotten und Kaifersech im besondern gehörigen Balbes, bestätigt die ihr von der Abtei und mehreren Bewohnern zu Mesenich zugewiesene Auskleuer und verleibt berselben die Pharr-Giaenschaft. 1088, ben 18. November.
- † În nomine sanctae et indicidue trinitatis. Notum sit cunctis fidelibus christianis tam presentibus quam tuturis, quod ego Egilbertus dei gratia treuirorum archiepiscopus efflagitatus precibus abbatis UVolfhelmi brun-wilrensis equobii șeclesiam constructam în diocesi mea. În uilla autem sua que dicitur Mieninke dedicaul. XIIII. kal. decembris în honore eiusdem sanctș et indiuidușt trinitatis, et sancte rucisi. Est sanctș dei genitricis Mariae, et sancti Michaelis archangelis, specialiter autem în honore sancissimi confessoris christi. Nikolai, tradens ei omnem decimam noualium siluș singularis ad Clotenen. et ad Asche pertinentis, confirmans insuper eam dote predicti abbatis eidem collata. uno nidelicet iugere uinifero cum duobus maneipiis. Quibus addity aunt, VI. uineș, quas dederant, Valdo, Liuze. Miniol. Aczelin. Thiezo. Baldin. Minegis. Madelo. Supra que ex banno s'etri, atque meo constitui presbitero qui ibidem diuinum officium compleat tribus feriis in ebdomada, et omnibus diebus restuitatum. et ieiuniorum, quique baptizandis, et infirmis, et sepcliendis curam debitam inpendat, tampotestatem habere, ut nemo presumat ei in eisdem collatis șeclesiș beneficiis fraudem aliquam uel uiolentiam inferre. Et ut bec concessio rata et inconaulus permaneat, hec carta auctoritatem sigilli nostri cunctis legentibus premonstrat. În die uero decleaciousie situadem ecclesie, decreurum idem misinichenses per singulos annos non solum quoud uiuerem.

^{&#}x27; Mus bem Cartufar bes Abelbertflifts, Rr. 9.

sed etiam post meum excessum in elemosinam meam panes unius modit, sex sextarios uini, carnes etiam aut pisces uno solido appreciatos expendere, quod huic carte dignum dijudicaui subscribere.

Gesta aunt hec anno dominice incarnationis Mill. LXXX.VIII. Indictione XII. imperante Heinrico buius nominis tertio imperatore augusto. Huius rei testes sunt hii. Hungerus corepiscopus. Dudechinus decanus. Rodericus presbiter. Bûno presbiter.

241. Ersbischof Sigemin von Goln ichenft bem St. Georgfiifte bafeloft ben Sof Meinen, Die Rirde ju Bremen bei Berl, und Grundfude zu homberg, Menden, Lohmar, Pulfeim, Engeleborf, Bodlemindt, Untweiler und Rachtig. — (1079—1089).

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Ad memoriam universitatis futurorum fidelium transfundere destinaulmus, quod industriae presentium cognitum est patentissime, qualiter ego Sigeveinus sanctae agrippinensis ecclesiae archiepiscopus remedio animae meae satagens prospectum esse, ad oratorium ab archipresule Annone beatae memoriae, in honorem sancti Georgii fundatum, quedam nostris prius deseruientia utilitatibus, largissimo animo tradidi, quatinus diuinis ministeriis ibidem lugiter inuigilantes, assiduam nostri nominis haberent memoriam. Precatu nidelicet ac sedula sernitute Diederici einsdem basilicae prepositi commoniti, tradidimus. confirmanimus, sibi predium Witichindi canonici sancti Petri. Quod ab ipso per precariam adeptus sum. uidelicet curtem sitam Rene. cum quinque mansis, et universis utriusque sexus mancipiis, nec non iuxta (We)rele in uilla Bremo appellata, ecclesiam (cum) decimatione, omnique utilitate, que nel addita est, nel addi potnerit, Honberc, mansum unum, soluentem tres solidos, et VI. denarios, Menedene mansum unum, cum mancipiis, soluentem quinque solidos, quem acquisiui a sanctimoniali quadam de Gerichisheim. Lomere. mansum nnum, soluentem sex solidos, Pélheim, duos mansos, soluentes libram unam. Engeldorf. mansum unum soluentem quinque solidos. Buckelmund. mansum unum soluentem quatnor solidos, quem in beneficio habuerat Hezelinus, canonicus sancti Petri. Antugilere, duos mansos soluentes decem solidos, cum mancipiis. Rafdecho, aream unam et dimidietatem montis in uinetis, cuius alteram dimidietatem ad sanctum Chunibertum tradidimus. Ut autem hec traditio ab universis successoribus meis, nec non quibuscumque personis, rata et inconquisa eternaliter perseneret, hanc cartam inde conscribi iussimus, propriique sigilli inpressione sancciri procuracimus, nec non idoneorum testium auctoritate corroboratam reddidimus, quorum hic subtitulantur nomina, Gerhard decanus, Hartuuicus prepositus, Arnoldus prepositus, Iohan prepositus, Adolf, et filius suus Euerhard. Adelbreth de Safenberc. Arnold presectus urbis. UUicman. Gerhard. Adelbreht. Durine et nepos suus Reginboldus, Heriman crispus urbis aduocatus. Raetere. Bruno iunior. ceterique quam plures. Si quis nero hanc traditionem exterminare, nel qualibet in parte labefactare molitus fuerit, seneram sancti Georgii, omniumque sanctorum uindictam in se animaduerti sentiat, ujsi ad medicamenta penitentiae deuiantem animum quantocius maturauerit renocare.

- 242. Erzbischof Sigewin von Coln befundet, daß Grafin Irmgard jum Beil ihrer Geele und ibrer ju Rees rubenden Eltern bem Probste baselbit die Strafgerichtsbarfeit über die Angehörigen ber Rirde, ben Schreinezehnten zu Rees, Emmerich und Straefen, einen Sof zu Weeze und ihre Bestigungen zu Konigewinter geschentt, welchem er bas Mungrecht zu Rees und vier Mansen zu Bedecoven binzufust. (1079—1089).
- † In nomine sancte et individue trinitatis. Sigencinus diulna fauente elementia licet indignus coloniensis ecclesie archiepiscopus. Notum sit cunctis in christo fidelibus, qualiter Irmengarda. comitissa pro suis parentumque nuorum in Resa quiescentium peccatis redimendis. eidem ecclesie contuiti hoc munus honoris, ut si quis forte ex familia sancte dei genitricis Marie in pace confracta, uel in furto, seu in aliis huiusmodi rebus deliquerit, quiequid

¹ Mus bem Original in bem Archiv ber jegigen Pfarrfirde jum b. Georg in Coln.

sui juris exinde erat, hoc predicti loci prepositus justificandum ac definiendum habeat, successoribusque suis deo propitio relinquat. Pro quo traditionis beneficio constituit. ut tribus anni temporibus procedant in Aspelo predicti fratres, deum ac sanctum Georgium, pro stabilitate sancte ecclesie ibidem humiliter deprecando. Deinde cum uideret fratres predictos intollerabili penuria tabescere pulmenti, donauit etiam in prebendam fratrum cotidianis duntaxat diebus suorum decimam porcorum, nec non corum quecunque eisdem porcis adicientur in augmentum. sine in tritico, sine in siligine, seu in denariis, in his nidelicet locis, in Resa, in Embrico, in Stralo. Et si forte glandifer annus fuerit, in quamcumque proprietatis sue siluam porci sui ingrediantur. illuc pariter et illi saginandi sequantur. Rursus si tanta copia prouencrit glandis, ut et extraneorum porci in sui nemoris pascua admittantur, ex his saginatis quicquid predicte comitisse jure debetur, hujus quoque decima fratrum predictorum usui deputetur. Dedit quoque ad prefatum altare sancte Marie, curtem unam in Wezevelde. Cni traditioni testes intererant. Ruotger, aduocatus, Tiederich. Gudefrid. Tiederich. Richezo, Mazzo. Belderich. Franco. Buno. Heimezo. Rabodo. Godefrid. Azzo. Brun. Hertger. Hunger. Gerhart. Tradidit quoque predicta comitissa fratribus Resensis ecclesie pro anime sue parentumque suorum remedio, quicquid predii uisa est habere in Winetre, uineas scilicet agros, siluam, utriusque mancipia sexus, codem uidelicet soluendi census iure, codemque debite conditionis seruitio, quo ea dum uixit ditioni sue subiugata possedit. Huic traditioni inerant. Arnolt, domus sancti petri aduocatus. Adelger de Zulpicha. Reginbolt, Tiederich comes, Burchart. Bezelinus custos, Luidolf prepositus, Cuono. Hezel. Rathere. Et hoc totum prefata comitissa fratribus predictis dedit hac conditione adhibita, quatinus in anninersario depositionis sue die a fratribus illis diligenter agatur eius memoria. Ad hec et nos considerantes quia ille bene utitur rebus transitoriis qui ex eis adquisierit premia uite celestis, nidentes etiam et sepe intelligentes domni antecessoris nostri. Annonia, ac predicte comitisse bonam in fratres prenominatos uoluntatem, cum insi preuenti morte hanc implere non poterant, nos pro modulo nostro cum pro nostris tum pro illorum peccatis redimendis fratribus illis qualemcumque consolationem fecimus, scilicet monetam eiusdem loci, et IIII. mansos, in Hudenchoron, ad supplementum prebende corum dedimus, bapno dei ac sancte Marie, matris cius, sanctique petri apostoli, ac nostro anathematizantes eum quicumque predictam traditionem comitisse nel nostram infregerit ausu temerario. Huic nostre traditioni testes aderant. Herimannus prepositus. Bertolfus prepositus. Hezelinus prepositus, Heriman, Gerhart, B.... Rudbertus, Heriman, Liudolf, Folcmar, Bernart, Mezelinus, Iohan, Adelbrat comes, Adolph de monte. Gerhart de Gulecho. De Saphenberch Adelbrecht, Hesse comes. Dudo, Reginbolt, Reginbere filius Wicmanni, Rethere aduocatus, Heinrich, et frater eius Tiederich, Hemmo, Wezel, Warin, Adelbrat uillicus, Liudewig. Eppo. Adelbero. Truprat. Tiederich. Odaker. Brunsten. Hazecho. Regenzo. Que singule traditiones predicte ne prolixitate temporis obliuioni tradantur, sed potius tam futurorum quam presentium fidelium ad noticiam transmittantur, hanc inde cartam fieri, ac sigillo nostro iussimus insigniri.

243. Die Gebruder heribert und Gerung identen zu ihrem Seelenheil ber Abtei Deug ein Gut zu (Ober : Rieber :) holgtlau und mehrere Manfen zu Clafeld, Siegen u. a. D. - (1079-1089).

Quoniam sicut auditinius propter temporalium bonorum dispendia eternalium promerentur rependia. In nomine sanctę et individuę trinitatis. Notum sit onnibus qui sunt sanctę christianitatis, qualiter ego Heribertus fraterque meus Gerungus. animarum nostrarum salutis solliciti, imo spiritu sancto diuinitus commoniti, notum noisentes gratiaque dei soluentes, tradidimus sanctę dei genitrici perpetuę uirgini Marię sanctoque Heriberto quoddam predium in Holzectaen situm, ea patenti servitutis lege qua nobis cessi thereditario iure. Specialiter uero ad luminaria predictę matris christi suppleuda adauximus traditis his que nobis ex materna hereditate iure exserunt, id est, annasum in uilla que uocatur Heminghausen, alium in Mutzkena, item unum in Bucerehagen, alium in Clahuelde, alium in Mutzkena item unum in Sigena quoque iurnales triginta cum forestibus quinque, ut tuan omui dispositione, redemptione atque utilitate in ius cedant custodis prefaç ecclesię dicta exinde luminaria procuraturus omni deinepes tempore sumpere

¹ Mus Gelenii farrag. dipl. 1, 83,

deo et sanctis eius, qui nobis luminis perpetui portionem impertiri dignetur. Singulariter autem quendam nostre ditionis uirum Gisilbertum nomine, cum possessione sun obtulinus per hane constituam legem ut liberaliter serviat bidem ce potitus iure quo liberori familia ispisia ecclesie; Si quis autem tyrannus ken constra statuta urfario ansu uiolare cupierit. iram dei odiumque sanctorum omnium incurrat et incendia gehenne ignis nisi resipuerit. in perpetuum sentiat. Testes autem idonei huius subscripti suut rel. Hermannus abbas qui et hanc fieri cauclami uissic. Adelbardus capellanus qui em fecit. Arnoldus decanus. Gisichinus custos. Arnoldus cellarius Rupertus. Hartmannus, Tido. Batherus, Werrecho. Godefridus, Ezelin. Tiderich. Euerhardus, Azzo senex. Notum autem sit et presentibus et faturis quod ego Siguerinus Coloniensis ecclesie archiepiscopus super hae traditione et priuilegio ecclesie Tuitenis peccan sub anathematis insolubili inicuolu firmaniums

- 244. Ergbischof hermann III. von Coln schlichtet ben langishrigen Streit zwischen ber Abrei Brauweiler und bem Mariengrabenftifte babin, baß jene bie ihr von Richeza gefchenften Befigungen zu Clotten behalten, bagegen bie Befigungen zu Unfelbach, Remagen, Enfirch und Genhalz bem letteren abreten foll. — 1090.
- + In nomine sanctae et individuae trinitatis. Notum sit omnibus fidelibus in christo tam futuris quam praesentibus. qualiter ego Herimannus tertius. licet peccator coloniensis archiepiscopus desiderio desiderans pro humanae fragilitatis possibilitate iniquitatum molimina controuersiarumque litigia ex universis episcopatus nostri terminis procul eliminare, statuimus, decreuimus, odibilem discordiam dintinamque concertationem que inter duas ex nostro presulatu congregationes, uidelicet canonicos de monasterio sanctae mariae quod est in gradibus, et monachos de bruncifre din abhominabiliterque duranit, pace sequestra finire. Nam cum ob praedium quod Richeza regina in clattono habuerat, et aecclesiae quae in brunquilre in honore s. Nikolai fundata est tradiderat, sed domnus ac praedecessor noster Anno archiepiscopus ad praefatam s. mariae basilicam postea contulerat, ex utrisque querimoniarum crebrius infestaremur molestiis, prudenti priorum et familiarium nostrorum consilio, nec non utriusque congregationis precatu deuoto et assensu noluntario deliberanimus. quatinus prefati monachi clottono absque iniuria contradictionis retinerent, ac canonicis s, mariae bona quae in Unkelebahc habueraut et rigimago dimidiam arpennam et mansum V. solidos persoluentem. et in furendale XVIII. solidos, et eingrische uniuersa quae prius habuerant, tani in agris quam in areis, in uinetis ac mancipiis, omnibusque prorsus appendiciis, nec non ju siginels IIII. arpennas redderent. Unde auctoritate patris et filii et spiritus saucti sub interpositione perpetui anathematis et diuinae ultionis animaduersione precipimus, asserimus, quatinus haec pontificalis nostrae sententiae decreta perenniter statuta inuiolataque observentur tenaci memoria. Si quis ergo ausu temerario huius nostri decreti instinctu diabolico corruptor niolentus existere molitus fuerit, presumpserit, perpetua anathematis execratione se exauctoratum intelligat, et aeternae dampnationis incendia uisi resipiscendo infesti sceleris machinamenta correverit, negnaquam cuadat. Ut autem totius contradictionis et ambiguitatis plena stipulatione extirparemus offendicula, hanc paginam printlegii iude conscribi propriique sigilli inpressione insigniri mandanimus. Testes quoque procuratimus adhibere, quorum haec sunt nomina. Iohannes spirensis episcopus. Herimannus prepositus s. petri. Gerhardus decanus s. petri. Arnoldus prepositus s. seuerini, Rupertus prep. Iohannes prep. Tidericus prep. Hezel prep. Unolflielmus abbas. Herimannus abb. Isaac abb. Hartmannus abb. laici, Stephanus comes, Gerhardus de hostade. Arnoldus prefectus urbis. Adelbertus de safinberg. Adolfus de monte. Adelbero de dûno, Suitgerus, Ministeriales, Euerhardus, Ernest, Sigibodo, Reginoldus, Otwinus, Arnoldus, Meginzo, Ticelin, aliique quam plures.

Gesta sunt hacc in colonia. answ dominicae incarnationis millesimo nonagesimo, indictione XIII.

- 245. Ergbifchef hermann III. von Coin verschaft tem bortigen Andreastlifte eine Rente aus einem Saufe baseibit und ben Rottzehnten bes Rirchfpiels Eich wieder und fenntt dazu eine Rente in Merflinghausen und ben Rottzehnten von Uedenborf. 1091, ben 9. October
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Heremannus indignus coloniensis archiepiscopus. Quoniam in ordinandis conseruandisque ecclesiarum rebus sollers et prouida episcoporum debet esse sollicitudo, in hoc precipue anime nostre consulere decreuimus, ut pro posse nostro ea que in ecclesiis nostris per neglegentiam et discordiam disjecta erant et turbata, ad utilitatem et concordiam ecclesiarum annuente deo sollieite reformaremus, Nouerit ergo tam futurorum quam presentium omnium christi fidelium industria, qualiter pie memorie Anno sedis nostre uenerabilis pastor Luzoni preposito in claustro sancti Andree apostoli capellam domui sue iunctam dedicauit, ad quam idem archiepiscopus. cum pro diuina religione, tum pro deuoto eiusdem prepositi seruitio domum unam inter judeos sitam, et singulis annis, XXIIIL solidos soluentem sic tradidit, ut capella de his denarijs pro missarum celebrationibus, VI. solidos haberet, reliquos uero canonici sancti Andree reciperent. Similiter quoque hoc cunctis innotescat, quod antecessor noster domnus Sigewinus archiepiscopus diuine caritatis amore succensus, decimas noualium que in terminis ecclesie que est in uilla Aske in tempore episcopatus sui exculta sunt predictis canonicis propter inopiam illius ecclesie contradidit. quibus tamen omnibus postea per neglegentiam quorundam prelatorum ablatis idem canonici multo tempore caruerunt. Nos autem crebras et miserabiles canonicorum querimonias super his attendentes, hoc in communi priorum conuentu, omniumque qui aderant iudicio studiose effecimus, quod iam memorati canonici res suas iniuste ablatas absque ulla contradictione receperant. Preterea nos quoque adhuc corundem canonicorum indigentiam miscricorditer considerantes. XXX. solidos sozaziensis monete in Markenkhusen et decimas noualium que in uilla Hukenesdorp in tempore episcopatus nostri excolerentur eis delegauimus atque tradidimus, ita ut de his sumptibus in predictorum canonicorum ius concessis ipsi canonici cum secura potestate et libero arbitrio absque prepositi sui consultu et imperio ordinarent, et ad communem utilitatem inter se disponerent. Huic uero traditioni nostre testes interfuerunt. Heremannus prepositus, Gerhardus decanus. Thieodericus prepositus. Arnoldus prepositus. Heremannus prepositus, Rôpertus prepositus, Iohannes prepositus, Hezelinus pepositus. Arnoldus prepositus. Ingramnus decanus. Eingilgerus decanus. Rôdolfus decanus, karolus decanus. Gerbertus decanus. Hezelinus decanus. Wolbero decanus, nec non capellani nostri Iohannes, Conradus, Hartmannus, Iohannes. Adelhardus. Ingramnus. Gerhardus. Thiepoldus. et aduocatus ciuitatis Heremannus. Ut autem tam prescripta antecessorum nostrorum quam hec nostra traditio et ordinata concessio firma et incontaminata permaneret. eas auctoritatis nostre banno corroborauimus, et hanc traditionis nostre cartam sigillo nostro consignare curauimus, Et ideo quicumque episcoporum uel prepositorum uel alicuius persone hanc traditionem nostram ausu temerario infringere, nel immutare aggrediatur. huic damnationis sententie perpetualiter subiaceant. Deus conteret dentes eorum, molas eorum confringet dominus, salus elongata sit ab eis, multiplicate sint iniquitates eorum coram te domine. fiant corruentes in tempore furoris tui domine, et duplici contritione contere eos domine deus noster. Amen. Insuper se inrecuperabili anathemate innexos et in extreme ultionis die cum diabolo et angelis eins cruciandos fore sciant, nisi digua ducti penitentia ab hac iniquitate, et sacrilega temeritate resipiscant.

Actum colonie, anno dominice incarnationis M.XC.L indictione, XIIII. VII. idus octobris, regnante Heinrico tercio romanorum imperatore augusto.

- 246. Segelin, Probit bes Mariengraden, Stifts ju Coin, ichenkt bemfelben ein Saus mit eilf Weingartenftiden zu Oberbiebach, welche feine Verwandten gegen eine jahrliche Meinrente besigen beinen, und verordnet wegen Bertheilung der letteren und wegen ber Nachfolge in ben Befit ber Grundstude. 1091.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Quoniam universae terrenae facultatis possessiones, tam fluxe, quam fragiles, incerto dilabuntur usu, oportet unumquemque in transitoriae cursu uitae, perituras copias in celestibus

thesauris perenniter mansuras diligenter recondere, et ad beate immortalitatis premia sibl comparanda, pertinaciter anhelare, sicut ipse saluator nos admonet in enangelio. Thesaurizate nobis thesauros in celo. Unde ego Hezelinus licet peccator basilice s. Marie que est in gradibus prepositus, huius dominice hand immemor sententie ob saluationem animae meç. omniumque progenitorum meorum, in uilla Dietbach, aream unam cum domo, omnibusque edificiis inibi locatis, nec non undecim uinearum frusta, que omnia per propriam absque omni contradictione coemi pecuniam. s. Marie ad prefatam contradidi basilicam. ea uidelicet conditione, quatinus Ludewicus et Tiederich. cognati mei, prememorata bona, in beneficio a cauonicis s. Marie teneaut, sic, ut singulis annis in cellarium confratrum cellerario septem amas et dimidiam presentent, ut de codem nino, unaquaque septimana per integram cuiusque anni reuolutionem. presbitero missam celebrare debenti, quatuor stopi dentur. Diacono duo. Subdiacono unus, quatinus singulariter memoriam mei per singulos dies in missa pro defunctis et in nigiliis habeant. In anniuersario autem obitus mei, in uespere, de codem uino confratribus una urna detur ad propinationem. In die. nuicuique confratri stopus unus. Providere quoque debent, idem qui obtinent beneficium, semper in anniuersario obitus mei. sex denarios dare pro cereis, duodecim denarios presbiteris ad missas pro defunctis celebrandas. Panes quoque triginta ex maldro frumenti confectos, unicuique ex confratribus unum. Triginta etiam denarios. unicuique confratri anum. Ad elemosinam, panes ex duobus maldris siliginis. Amam ceruisie unam, et duodecim denariorum precium in pulmento. Post obitum uero Ludennici et Thiederici, qui canonicus in codem claustro cognatione mihi proximus fuerit, idem beneficium a confratribus suscipiens, omnia prememorata pleniter administret. Si quis etiam cognatorum meorum fraternitatem atque prebendam desiderauerit habere. flagitamus ut ob preuentjonem nostri beneficii. secundum commune fraterne conuentionis pactum clementer recipiatur. idemque beneficium teneat. quatinus que statuimus inde persoluat. Si autem in claustro cognatum non habuero, nullusque meorum pro acquirenda prebenda impenderit laborem, in arbitrio omnium fratrum equaliter maneat, absque aliqua cuiuslibet prepositi potestate priuata. fideli fratri cadem bona commendare, qui ca que disposuimus et que preposuimus. sollicitus exhibeat fratribus. Ut igitur huius traditionis confirmatio. tam apud futuros quam apud presentes inconsulsa seruetur, impetrasi erga dominum meum Herimannum archiepiscopum, quod hanc cartam inde conscribi. proprioque sigillo insigniri mandauit. Quicumque ergo hanc traditionem qualibet in parte annulare, nutare, uel diminuere molitus fuerit, animaduersionem s. Marie. omniumque supernarum uirtutum in se exasperet. omnesque suas sanctiones labefactari sentiat. Hi sunt testes qui affuerunt. Ipse dominus noster tertius Herimannus archiepiscopus. Herimannus prepositus de domo s. Petri. Gerhardus decanus. Herimannus prepositus de s. Kuniberto. Rödolf decanus, Capellani, Euerhart, Eueruuin, Adelhart, Ingram. Hezel decanus, et omnes eiusdem congregationis eanonici, Heriman adnocatus, Lambreth, Adelbreth, Gozo, Tiezelin, Vdelolf, Benzo, ceterique plurimi,

Anno dominice incarnationis Millesimo nonagesimo primo, indictione quarta decima, facta est bec traditio ante altare s. Marie, Imperante pio et uictoriosissimo Heinrico tertio cesare augusto,

247. Abt Otto von Berben befundet, daß ein reichte Gbelmann, Thuringus genannt, nachdem er feinen einzigen Gobn im Rriege gegen die Friefen verloren, sein Erbe ju Dabi! ber Abtei Berben geschenft babe. — 1093.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Ollo dei gratia uuerthinensis abbas, notum facio fidelibus uniuersis, tam futoris quam presentibus, quod quidam uir nobilis et dines nomine Thuringus. postquam filium suum quem unicum habebat heredem in bello contra fresones perdidit, temporali destitutus solatio, spirituale querere proposuit, et rerum suarum ex parte deum heredem facere optimum iudicauit. Quo feruore accessus, paruitatem nostram multoties adiit, et diffinite propria noluntate consillo, hereditatem suam quam libere possidebat, et que nostre uicinior erat ecclesis, uidelite Tale, cum omnibus suis appenditis de oet beato Liudqere legitima

^{3 3}m Rirchfpiel Rettmig bei ber Rubraue,

donatione pro salute anime sue et filii sui omnimaque parentum suorum perpetuo possidendam contradiciit. Cuius bona uoluntate delectati tam ego quam omnes fratres nostri eum in plenam societatem tam corporalitier quam spiritualiter data prehenda suscepimus, et pecunie plurimum quod snis tunc necessitatibus pernecessarium fuit, gratanter contulimus. Eandem preterea iam nostram ex sua traditione hereditatem sibi et uxori sue nomine Reinguiz, quamdiu quilibet horum uineret, ad subsidium uite sue ex gratia concessimus. Super he etiam celesie possessionem uidelited Lopenhild, in precarium sibi et uxori, et filip nomine Bertrade, tantum in nita sna addidimus, ea firmissime conditione ex utraque parte posita et probata, ut post mortem eius et uxoris et filip ecclesia iure hereditario possessionem sum reciperet, et absuue contradictione in perpetuum possideret.

Acta sant lec anno dominice incarnationis. M.XC.III. Mulenheim. in placito Bernheri comitis. suscipiente raditionem comite de cleue. Thiderico. uice aduocati ecclesie nostre Adolfi. qui tune temporis puer erat. Huius rei testes sunt. comes Thiedericus. Lambertus de dumete, et filius eius Baldricus. Ernost de benesheim. Liudolfius de hungese. Conradus de mulenheim. et fratres eius Weldgerus et Lambertus. Cristianus de dalenheim. Burghardus de hröche. Wernherus de limeo. Arnoldus de lopenhilde.

248. Erzhischof Bermann III. von Soln befundet, bag Abt Hermann von St. Pantaleon bafeloft bei feinem Alofter eine Capelle errichtet und mit einigen Gutern und einem Sause ju Goln berentet babe. — 1094, den 2. Juli.

In nomine sancte et individue trinitatis. Heremannus propicia divinitate coloniensis archiepiscopus. Officii nostri ratio exigit bone operationis studia non solum in presenti commendare, uerum etiam pro incitamento uirtutis posteris fideliter prorogare. Ideoque notum facimus tam futuris quam presentibus cunctis fidelibus christi. quod abbas noster generabilis Heremannus de monasterio Beati Pantaleonis martyris amore diginitatis et religionis studio in honore Sanctorum Apostolorum capellam iuxta idem eni presuit monasterium construxit. Cui in his rebus que ad diuinum opus pertinent pro sui possibilitate cupiens prouidere, quedan predia et VII. mancipia quorum nomina sunt Adelbrecht, Heinric, Lampret, Uda, Hizecha, Adeloch, Frida, ex duobus liberis hominibus Thicoderico et Erlefrido, duobusque ex familia predicti monasterii. Hezelino et Azelino comparauit. libera ab omni jure aduocati et inproclamata a familia ecclesje nostre, insuper et domum quandam colonje acquisinit que simul collecta, singulis annis. XXXta. VII. solidos coloniensium soluunt denariorum. Itaque hec omnia predictus uenerabilis abbas eidem capelle ex integro donauit, bac adhibita dispensatione, ut eo uiuente per manus Prioris et quicumque hospitatis administrator fuerit ex hac summa denariorum ipsa capella singulis annis. VII. solidos pro lumine suscipiat. fratres sui pro caritatis consolatione in refectorio annua eiusdem capelle dedicatione, VL solidos recipiant, religuos uero, XX. IIII, solidos in ordinatione insius abbatis ad consolationem fratrum et cibos panperum caritatiue et fideliter distribuant. Post mortem nero eius juxta predictam dispensationem omnia et in lumine et in dedicatione capelle fratres quibus hoc commissum est peragant, reliquos autem. XX. IIII. solidos in anniuersario eius iuxta id quod ipse constituit fratribus et pauperibus administrent. Huic traditioni intererant testes quorum nomina subnotantur quorum pio fauore et probabili consensu hec peracta sunt. Gerhardus decanus. Eucrardus. Iohannes. Arnoldus. prepositi. Capellani. Iohannes. Hartmannus. Adelbardus, Thiedericus, Adolfus, Milites, Adolf, Euerard, Gerbart, et filius eius Gerbart, Hereman, Vdo, Seruientes, Hereman aduocatus, Tiezo, Hemmo, Otto, Wilere, Sernientes ipsius abbatis, Hereman, Berenger, Cuno, Hereman, Wolbero, Rezo, Hereman. Wigger. Nos autem tam boni operis deuotionem corumque qui intererant gratiosam adtendentes approbationem, quatinus eadem ipsa traditio firma et perpetualiter illesa perseueret contra omnem praui ingenii disturbationem cam concesse nobis a deo auctoritatis banno corroborauimus et sigillo nostro consignare precepimus.

Actum colonie Anno Dominice Incarnationis. MXC.IIII. Indict. II. VI. Non. Iulii.

¹ Die Ramen ber Maneipien find bon berielten Sand, welche bie Urfunde geschrieben, auf der Rüdseite bertelben wiederholt und noch folgende hingugischt: De kuningestorph. Ingilbret cum unvore Hizochina et duodous infantibus. Wilholm. Beria. De Sigleckstorph Siba. De anglitistorph. Hizochh.

249. Ergbifdof Bermann III. von Goln idenft bem Cheilienftifte bafelbit Zehnten ju Ingendorf, Bolanden und Pulheim, und bem baffgen Pfarrgeiftlichen Zehnten, Land und eine Soffiatte ju Stommelen und Pulheim. — 1094.

In nomine sancte et indiuidne trinitatis. Quicumque ex rebus divinitus sibi concessis in usus aecclesias dei sublimaterint decoraterint adauxerint, perpetue felicitatis premia se sine fine possessuros fore credunt. Huinsmodi confidentia premiorum ego Heremannus. III. animatus fretus et erectus. nullis quamuis meritis consecutus, episcopii tamen dignitate preditus, remedio anime mee satagens prospectum esse, quedam ad nos ex jure episcopali pertinentia. ad oratorium beate Cecilie patrocinio consecratum. largissimo animo tradidi, quatinus dininis ministeriis ibidem iugiter inuigilantes, assiduam nostri nominis haberent memoriam. Precatu uidelicet ac sedula seruitute Hathewinis eiusdem basilice abbatisse intolerabilem stipis sue desectum totiens conquerentis ammoniti. totius ecclesie nostre consilio et consensu, omnem decimam in ingendorp, et bonlanden, in polheim decimas. X. mansaum in usum communem sororam concessinus, confirmacimus. Ministranti autem illic et curam habenti, ad cictum et uestitum, in stumbele decimas trium mansuum, XXX, iurnales, in dotem cum decimis, et aream ibidem sitam, et de curia dominicata decimas. VIII, iurnalium, in polheim decimas duorum mansuum, et, VI, iurnales cum decimis, et area illic sita, dari statuimus. Ut autem hec traditio ab uniuersis successoribus meis nec non quibuscumque personis rata et inconuulsa eternaliter perseueret, hanc cartam inde conscribi iussimus, banno confirmauimus, propriique sigilli impressione saneciri procuratimus, nec non idoneorum testium auctoritate corroboratam reddidimus, quorum hic subtitulantur nomina. Hereman ecclesie s. Petri prepositus. Hartwic s. Gereonis prepositus, Hereman s. Cuniberti prep. Johannes s. Apostolorum prep. Rûpreht s. Andree prep. Hereman abbas s. Pantaleonis. Adelbreht comes de Safenberg, Gerhart comes de Gulicke, Adelbreht comes de Noruenig. Gerhart de Hostathen, Ethelger de Heingebach, Megenhere de Randenrothe, Hereman aduocatus, Tiezo, Retere. Si quis uero hanc tradicionem exterminare uel qualibet in parte labefactare molitus fuerit, seueram beate Cecilie martyris, omniumque sanctorum uindictam in se animaduerti sentiat. nisi ad medicamenta penitentie deviantem animum maturaverit revocare.

250. Erzbifchof hermann III. von Coln beurfunder, bag Abelbeid, die Bittwe eines Freien, einen Theil ihres heirathsgutes gu (Ober: Rieber:) Embt der Abtei Deut gefchenft babe. — (1094).

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Hermannus gratia dei Colonieusis archiepiscopus. notum facio quiequid habere uidebatur proprii iuris tam in agris quam în cateris rebus in dotem contradidit. Defuncto autem airo iam dicto eadem libera femina. diuinitus inspirata, una cum filiis suis ex ipsis que a marito susceperat. duos mansus et dimidium in prefata uilla tradidit sancte Marie et sancto Heriberto in monasterio quod est Tultii. presentia nostra, presentibus quoque testibus his. Gerhardo de Hostath fratre meo. Harper de Randerode, Hermanno de Dicco. Arnoldo preposito templi. Gerhardo decano. Sigewino custode. Hermanno aduocato Colonie, simulque Othone et Amelrico fratribus cius, et Sibbodone, De familia uero tuitiensis ecclesiç Rether et Burchardo. Adelgero et Hunccone fratre cius.

Actum anno ab incarnatione domini M. octogesimo quarto. indictione. VII. monasterio s. Martini Colonie, quo allatis pignoribus sanctorum ecclesie Tuitiensis et traditione accepta per manum Adolphi aduocati ego banno nostro confirmani,

¹ hermann tit, was Erzisischer von 1689 — 1699; eine Bergleichung der in der Urtunde genannte Prische feiner auf von 2nde iben in Ausschlaft der Ausschlaft von 1689 — 1699; eine Bergleichung eine Friede gereiche, so ist eine Neuter von Ausschlaft von 1680 der Verleicht gerannte Verleichte gerannte Verleichte der Ausschlaft von 1680 der Verleichte von Ausschlaft von 1680 der Verleichte Viellen Erzisische Viellen Mentalen, Gerkard von der hopfen auch in der folgeren Urtunde viele Erzisische vorfennte. Mit ver Zudeirien Viellen freihe von 1680 der verleichte verleichte von 1680 der verleichte verleichte von 1680 der verleichte verleichte

251. Erzbifchof hermann III. von Coln incorporirt bem Andreabftift baselbft bie Kirche gu Bacharach. — (1094).

In nomine sancte et indiuiduç trinitatis. Ego Hermannuz Coloniensis ecclesie archiepiscopus, anime meç consulens in futuro digna pulsatus commiseratione, ut ancti Andreç misererer inopic, tantunu uidelicet ad pranebendam addere curans unde fratric uid prius in die dinidius dabatur donarius deinceps adderetur obulus, cui quarta pars denarii, daretur obulus, ecclesiam du Baccharaca dedi ei sancto Andreç ut ad pium peragendum uotum omnium que ad ipsam appendent ecclesiam due partes eiusdem beati apostoli ecclesie fratribus peruenirent, tertia presbytero bibidem tune temporis deseruienti. ² post illum uero presbyterum tota praefata ecclesia in ipsorum fratrum ius cederet adque ditionem communi uidelicet tam prepositi quam decani et aliorum fratrum consilio administranda et constituenda aliter in nullius prepositi potestatem unquam uentura. Quod factum est presentibus sancti Petri ecclesie fratribus. Conrado preposito. Carelo decano. Ioanne. Arnoldo..... preposito. et ipsius sancti Andreç ecclesie, Euerhardo preposito. Carelo decano. preter bos Engramno. Adelardo. Ioanne. Laicis uero ipsius domini archipresulis fratre (Gerardo. ² eisque altio Gerardo. Adalaberto. Hermanno aduocato. Heç itaque ad omnium remonendas contentiones et discordias. sicut antiquorum mos obtinuit. litterarum assertioni placuit stabiliri, ut si quis hçc infregerit uel a prædicta constitutione remouerit. is communi omnium fratrum tam minorum quam maiorum assensu deleatur de libro uiețe et cum diabolo habeatur in eterna damantione.

252. Erzbischof hermann III. von Coln verleiht ber Abtei Siegburg Die Decanie im Auelgaue und einige Guter. - 1096, ben 13. Dezember.

Herimannus tercius dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Christiane religionis ac precipue ad summa sacerdotia prouectis officium est. omnium quidem ecclesiarum specialiter tamen in suis parochiis constitutarum et in eis congregatorum seruorum dei curam gerere, et ad celebranda diuina officia, prout facultates sunt. eis mansura in perpetuum stipendia studio religionis et caritatis feruore destinare. Magna enim fiducia. et ad possidendam celestem gloriam spes est certissima, dei laudibus infatigabiliter insistere, et ad instaurationem et perseuerantiam diuini seruitii opem sumptusque conferre, ut dum continuis precibus glorificatur auctor boni operis, ipse operarius gaudeat de mercede eterne exultationis. Quapropter cunctis dei nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus notum esse uolumus qualiter nos futurorum speculatione presentis uite discrimina adtendentes pro remedio anime nostrę, et pro excolenda domini nostri Annonis archiepiscopi ueneranda memoria ad monasterium sancti Michahelis archangeli, quod positum est in monte sigeberge, et ad usus ibidem deo militantium fratrum decaniam in qua ipse mons situs est id est in Auclgoe, et quedam hic notata predia cum onmibus suis utilitatibus donauimus, uidelicet. Louesberc. Wurmelinga. Closcinge. Edelenkirecha. Flamesfelt. Manbrock. Stokheim. Argeste. Liure. Halinge. Milinchusen. Hovestete. Rode. Strale quod erat predium Irmindrudis comitisse, integramque et absolutam traditionem ad predictum monasterium contulimus, ut ipse eiusdem monasterii abbas prefate decanie donationem liberam in futurum obtineat, ceterosque prediorum usus pro necessitate fratrum, aliarumque commoditatum oportunitate, pro commemoratione anime nostre fideliter dispenset. Cuius nostre traditionis auctoritas, ut perpetim stabilis et inconuntsa permaneat, postquani banno nostro confirmacimus, insuper cartam hanc inde conscribi, et sigilli nostri impressione iussimus consignari. Si autem quod absit quisquam diabolico instinctu et ausu temerario

hanc donationis nostre integritatem infringere, nel aliquo malo ingenio mutare temptanerit, nisi digna ductus penitentia super hac iniquitate resipiscat, perpetuo damnatus anathemate, cum impiis et blasphemis peccatoribus obrerenda diuini judicii pena feriatur. Huic negocio testes interfuerunt, prepositus de domo sancti Petri Arnoldus, Hezo eiusdem domus decanus. Abbas Herimannus de sancto Pantaleone. Abbas de sancto Martino Adelbodus, Capellanii, Adelhardus, Iohannes, Ingramnus, Thieodericus, Everhelmus, Berenhardus, Regenbertus, Heinricus, Milites, Gerhardus de Hostaden. Gozainus, Thieodericus de Toneburc, Godescalcus, Seruientes, Heremannus aduocatus, Gunzelinus, Bruno, Thieodericus, Thietmarus, Heremannus, Gerbertus,

Actam coloniç anno ab incarnatione domini M.XC.VI. Indictione IIII. Idus Decembris. Regnante Heinrico tercio Romanorum imperatore augusto. feliciter Amen.

253. Ergbifchof hermann III. von Coin bekundet, bag bie Abtei Siegburg ben großten Theil beb Galbofed gu Lap, fobann in zwei anderen Raufen veridiedene Manfen und Salgut bafelbit erworben; und ertlart bas bortige hofebrecht. — (1096).

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Herimannus tercius dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Propter amari cordis et auare meutis homines, qui cum plerumque bonis abundent propriis, rebus semper inhiant alienis, ea sibi quasi hereditaria uendicare nitentes, que penitus optinere nec diuino iure preualent net humano, propter hos inquam simpliciter deo militantes pro uiribus et pro tempore suffragante iusticia defendere. rebusque corum prospicere uolumus in longinquum, ne quando prauis hominibus bonos inquietantibus iusticie dominetur iniquitas. immo uero in omni negotio frustrata diuinitus cedat falsitas ueritati. Notum ergo facimus christiane pietati cunctorum presentium atque futurorum, qualiter Heinricus et Tiedero senioris Tiederonis filii uendiderint karissimo nostro Reginhardo monasterii Sigebergensis abbati que aqud Leie hereditario iure possidebant. majorem gidelicet partem curtis, que francorum lingua Selehof dicitur, cum omnibus ad hanc pertinentibus hominibus, siluis et agris cultis et incultis, acceptis ab codem abbate centum marcis, ca scilicet facta inter cos conuentione. ut ecclesie illius que super idem allodium edificata est donatio ad solum spectet abbatem, et ut in communi termino omnes qui in eadem curte serviunt ad quamcunque voluerint utilitatem idem ius habeant quod ceteri conterminales. a Loipach scilicet usque Cungebach. et usque Wacke. Porro infra hunc terminum nemus quoddam est ita singulariter abbatis, ut preter ipsum nulli prorsus hominum in eo liceat exercere quippiam potestatis. Sunt autem allodii huius mansi septem, quorum unus in Diefenbach soluit duos solidos, unus apud Hundeszagel solidos sex, unus in Luckerge solidos quinque, apud Leie mansi quatuor reddunt unam carratam uini, duo uidelicet ex his plenam pensionem, reliqui duo dimidiam. Homines pero simul dati sunt, mares quatuor, et femine tres, hac condicta ratione, ut mansionilibus in agricultura laborantibus statuta pro tempore stipendia non negentur. Ad medium itaque februarii dabuntur eis quatuor maldaria siliginis. et dimidium maldarium legumiuum. maldarium unum bracii, et sex quartarii uini. Operabuntur autem publicum opus tres dies in ebdomada. In medio Aprili accipient dimidium maldarium caseorum, et dimidium bachonem, sine triginta denarios, et fodient tres semper in ebdomada dies. ita ut in uigilia s. Iohannis omnes perfosse sint uinee. Ut uero firmior esset hec pactio, sollempniter omnia legauerunt ad altare beati Michaelis, per manum nostram et Adalberti comitis de noruenich. loci ipsius aduocati. Quin ctiam ne quid minus esse certitudinis uideretur, accedentes duo seruientes corum Ordunc et Haribertus. iuramento ea que conuenerant roborarunt. Huic confirmationi interfuerunt etiam duo ministeriales. Wippizo et Dúmelo missi a palatino comite Heinrico. Post bec matrona quedam nomine Gula et alius eius Vdo uendiderant predicto abbati pro marcis quadraginta tribus duos mansos, forestam, et omne Selegut quod in Leic hereditario iure possidebant. Mansus unus duas uini amas, alter unam persoluit. Mansionilibus dabuntur in medio februario duo maldaria siliginis. dimidium maldarium bracii, quartarius leguminum unus. et uini quartarii tres. In aprili casei septem et dimidius, quindecim denarii, siue quarta pars bachonis. Operabuntur autem et sodient sicut superiores. Dederunt etiam duos uiros, atque universa rite super altare legata et Tiedonis cuiusdam seruientis eorum iuramento firmata sunt, presentibus Dietfrido tunc Gute ipsius marito. et Ruzelen filia Dietfridi. Eodem fere tempore alia similiter femina Berlindis dicta tradidit eidem abbati Reginhardo preclo emptionis accepto, quadraginta scilicet et tribus marcia, in Leie duos mansos ad ipsam pertinentes, qui tres amas unin exsoluunt, forestam, et omne Selegút quod illic hereditarim habebat. Hanc pactionem licet filis eius Wichnando et Heriberto collaudantibus, non tamen en firma astis putabatur, donce gener quoque ipsius Emmicho de Polterstorp per nuncium accius uneinte et annueret. Mediante februario dabuntur mansionilitous duo maldaria siliginis, dinidium maldarium bracii, quartarius leguminam unus, tres quartarit uini. In aprilis medio quindecim denarii, aut quarta pars bachonis, casei septem et dimidius, et operabuntur sieut anteriores. Harum mulierum partes Găte tidelicet et Berlindis quamusis singilibaticu empte sint atque descripte, insimul tamea ecclesie Sigebergensi legaliter confirmate sunt, presentibus et pactioni fauentibus Erneste, Gicilberto et Hungero, prefati palatini cominis Heinrici nunciis, cunctaque Adalbertus et Ricciliaus publicis firmacere itamemetris. Berlindis tamen homimes nullos dedit. eo quod predicus Riccilinas sororem suam et filios eius cum ad idem allodium pertinerent Sigeberg donari uetaret. Hec omnia tam ordinabiliter legata, tam rationabiliter confirmata, pra nostro officio sigilli nostri impressione Sigebergensi ecclesie in perpetuum roboranuus, contestantes omnem hominem me qua de ectero persona quolibet modo hee uiolare presumata, quibus et buonum uirorum grauitas et idoncorum testium astipulatur anctoritas. Si quis sliter presumpserit, deleatur de libro uiuentium, et in nouissimo magnii iudicii die sententiam accipiat secunda morte morientium, nisi quantotius resipuerit, et deo sanctoque Michaeli digne astisfecereit.

Acta sunt hec et confirmata Sigeberg anno Archiepiscopatus nostri VII. Regnante Heiriro tercio Romanorum augusto, presentibus multis et idoncis testibus, quorum nomina infra scripta sunt. Arnoldus prepositus de domo sancti Petri. Gezo ciusdem domus decanus. Herimannus abbas de sancto Pantalcone. Adelbodus abbas de sancto Martino. Gerlach comes de Isinburg. Gerhardus comes de Hostadeu. Anshelmus de mollesberg. Herimannus aducantus colonie. Embrico et Fridebertus de bobarden. et plures alid.

254. Kaifer heinrich IV. febente bem Marienftifte ju Aachen Die Billa Balborn im Arbennen:Baue in ber Graffchaft Tietbalbs, und Die Arbvocatie über Diefen Ort und über Longen und Manderfelo.! — 1098, ben 10. Februar.

C. In nomine sanctae et îndiniduae trinitatis. Heinricus diuina fauente clementia tercius romanorum imperator augustus. Notum sit omnibus ebristi nostrique fidelibus tam futuris quam praesentibus, qualiter nos ob interuentum dilecti filii nostri Heinrici regis. Oberli Leodicensis. Witelenis Mindensis. Berchardi Monasteriensis episcoporum. Burchardi. Werinheri marchionum, ob sernicium quoque cappellarii nostri Godesscalci Aquensis aecclesiae prepositi. inprimis autem pro remedio animę nostrae. parentum, aliorumque fidelium nostrorum, quoddam predium nomine Harne situm in pago Harduenne, in comitatu Tietbaldi, eum omnibus appenditiis, hoc est utriusque sexus mancipiis, arcis, aedificiis terris, cultis et incultis, niis et inuiis, pratis, pascuis, campis, siluis, uenationibus, aquis, aquarumque decursibus molis, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, et cum omni utilitate, que ullo modo inde prouenire poterit, dominicae matri et perpetue nirgini Mariae in Aquensi accelesia specialiter suo nomini attitulata in proprietatem iure perpetuo firmando tradidimus, tradendo firmanimus. Dedimus quoque eidem dominae nostrae Mariae in eadem Aquensi aecclesia tres aduocatias, uidelicet super idem predium, quad prediximas Harne, et super alia duo loca. Loncins, et Mandrevell, que pertinent ad prefatam sanctae Mariae Aquensem aecelesiam, ea ratione, ut eiusdem Aquensis aecclesie prepositus Godescalcus suique successores, easdem aduocatias tres, potestatiue teneant, et pro utititate aecclesiae prefate et fratrum ibidem deo seruientium consilio, cui uclint, negent, tribuant, super eadem tria loca, et uniuersa ad haec pertinentia. Similiter de praefato praedio. Harne, quicquid eis placet pro utilitate tamen aecclesiae idem prefatus prepositus Godescalcus suique successores faciant, Et ut hoc firmum et inconsulsum omni aeuo permaneat, hane cartam inde conscribi, et propria manu ut infra uidetur corroboratum, sigilli quoque nostri impressione insignatum, prefatae Aquensis accelesiae prepositi et fratrum utilitati jussimus servari.

Bergl, Die Urfunde bom 21. April 1076.

Signum domni Heinrici tercii romanorum imperatoris augusti. Humbertus cancellarius uice Röthardi archicancellarii recognosi. Data, IIII. Idus Februarii. Anno dominicae incarnationis Millesimo, XC.VIII. Indictione, VI. Anno autem domni Heinrici tercii romanorum imperatoris augusti. Regni. XL.II. Imperii. XIIII. Actum Aquisgrani feliciter Amen.

- 255. Kaifer Beinrich IV. besidtigt bem Abte Otto von Werben und beffen Rachfolgern bas Recht, Die abreilichen Bogte zu mablen und zu entjegen. 1098, ben 10. Mai.
- C. În nomine sancte et Indisidue trinitatia. Heinricus disina fauente clementa tercius romanorum imperator augustus. Si seruorum dei petitionibus quas pro ecclesiarum sibimet commissarum utilitatibus insinanaenint clementer annuerimus. nobis ad perpetue heatitudinis premia promerenda liquido profuturum esse credimus. Quapropter omnibus christi nostrique fidelibus notam esse uolumus, quod fidelis noster Otto abbas monasterii quod Werthima ocatur nobis intimauit, qualiter coenobium illud a sancto Liudgero episcopo in ipsius hereditate constructum. et gloriosissimorum regum Liudewici filii regis magni. karoli, ae successorum eius. uidelieet primi Heinrici. trium Ottonum, nec non secundi Heinrici imperatoris, Cûnradi quoque imperatoris aui nostri. Heinrici etiam imperatoris patris nostri, pio patrocinio e defensione hactenus fueri conseruatum. Qua de re praesentatis corum priuliegiis nostram implorauit elementiam, ut idem monasterium sub nostram tuitionem susciperemus. et factas ei ab antecessoribus nostris concessiones firmaremus, scilicet ut aduocatio eiusdem abbatis sicut ab antecessoribus nostris concessiones firmaremus, scilicet ut aduocatio eiusdem abbatis sicut ab antecessoribus nostris concessione firmaremus, estatutum et confirmatum est nostra concessione in praedicit habatis et successorum eius dono et subiectione consistat. Quod et nos tanta pietatis exempla secuti, concessimus et auctoritate nostra roboranimus. Que concessio et gillo nostri iussimus insigniri.

Signam domni Heinrici imperatoris innicitisimi. Hümbertus cancellarius nice Rütharddi archicancellarii recegnoui. Anno dominice incaru. Mill. Nonag. VIII. Indictione IIII. Reguante Heinricho romanorum imperatore augusto. Anno XI..III. imperante autem XIIII. Actum est mogontie feliciter. Data VI. id. mai in christo.

- 256. Ergbischof Bermann III. von Goln gestattet bem Abte Begelo von Brauweiler in bem abreilichen Balbe, Bram genannt, gureichenb fur einen Manfus, und auch mehr, rotten zu laffen und verzichter auf ben Bottebnen. 1099.
- † In nomine sanctae et individuae trinitatis. Notum sit cunctis sanctae aecclesiae filiis, tam presentibus quam futuris, quia ego Herimannuz dei gratia colonieusium archiepiscopus regatu abbatis UUeselonia de bruneite et hortatu Eucerhardi aduocati et Herimanni colonieusium aduocati cossessi, ut nouale faceret infra siltam suam quae dicitur bram ad unum sufficiens monsum, et si quid plus ad agrum parare uoluerit quod utilius sit quam silta utilitatis conferre possit, nostra licentia et pontificali anctoritate firmatum sit. Quod en de causa fieri decreui, ut fratrum inde augmentaretur praebenda, et ut nullus futurorum abbatum hoc umquam audeat alicui prestare in beneficium. Decimam quoque de ipso nouali sancto Nikolao et fratribus ob remedium animae meae tradidi, ut uidelicet ex ipsa decima karitas fratribus et elemosina pauperibus fiat in anniuersario obitus mei. Et si aliter quod absit factum fuerit. fratrum querimonia ad episcopam coloniensem perueniat, qui sua auctoritate hanc iniustitiam destruat. Quae ut futuris temporibus omnibus sint nota, cartam hanc conseribi, et sigillo nostro iussimus insigniri. Si quis autem contra hanc nostram constitutionem uoluerit insurgere, et quae statuimus ullomodo irrita facere, omnipotentis dei omniumque sanctorum incurrat iram, nostrique anathematis et perpetuae maledictionis sustineat sententiam.

Acta sunt uero haec anno dominicae incarnationis Mill. XCVIIII. indictione VII. regnante Heinrico tertio romanorum imperatore augusto.

257. Befdlug ber Beiftlichen zu Raiferewerth über Die tagliche Bertheilung bee Brotes unter Diefelben, mit bem Berzeichnist ber Renten, und ber Orte mo fie erfallen. - Aus bem XI. Sabrbundert.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit omnibus presentibus pariterque postsuccedentibus. qualiter unerdensium congregatio fratrum ex annone sue penuria et maxime panis paupertate magna. suis fidelibus atque prelatis id sibi consiliantibus, consona et communi collaudantia laudauerunt atque statuerunt, ut ex eorum elemosinis undique collatis quas tunc temporis habere uidebantur dies per singulos ad mensam corum panis daretur triticeus, qualis quantusue fieri posset ex decem sextariis in quadraginta quatuor partes diuisis, exceptis festinis diebus et diebus jejuniorum qui ad antiquam pertinere uidentur annonam. Si quando autem dei largiflua pietate sua in aliqua parte dignetur augere, et fratribus ut illis et suis prelatis tunc uisum fuerit panis augeatur. et cunctis a maximo usque ad minimum aequa proportione tribuatur. Et ut hec cum gratiarum actione et fraterna caritate et sine periculo percipiamus nostro ad cottidianam statuimus consolationem, cottidianam et rationem ut in die in quo predictam percipiamus consolationem, nos et posteri nostri ad singulos cursus unus de psalmis penitentie pro relevatione fratrum defunctorum et fidelium ceterorum et nostrorum predecessorum, qui nobis predictas largiti sunt elemosinas a cunctis communiter cantetur fratribus et intimo cordis affectu pro requie prescriptorum fidelium recitetur, ut impleatur in nobis, si socii consolationis erimus et laboris, et illud, orate pro ingicem ut saluemini, ad matutinas laudes, domine ne in furore, ad primam, beati quorum, et sic per ordinem, ut sicut in die canonica auctoritate laudem deo dicere inbemur septies, ita pro defunctis in die septenaria deo exibeatur oratio. Si autem quis nomine prouisor non opere postuenerit, plus sue consulens rapacitati quam fratrum utilitati qui de prefata consolatione aliquid demere nel minorare nolucrit, ipse admissorum recipiat penitentiam, et a deo remissionem, et fratres sua ad se recipiant, et quicquid de his ipsis libitum fuerit, et utile uideatur, sine ullius contradictione faciant. Et nt hec iuxta fratrum statutionem atque electionem firma et inconfracta persistant atque permaneant, utile putauimus subscribere, in quibus uillulis, predicte habeantur elemosine, et quantum in singulis, quibusque solemnitatibus, uidelicet in natiuitate sancti Iohannis baptiste, in brismeco, XXIII, solidi et II, denarii cum obulo fratribus et procuratori ipsorum. XII. denarii. In stirhem. X. et sex solidi, cum III. denariis fratribus, et V. denarii procuratori. In natiuitate sancte marie. V. in botreche. VII. solidi fratribus et III. denarii procuratori. in turre. X. solidi fratribus, in streimpeche. VII, solidi et sex denarii fratribus, et IIII, nummi divisori, in nielo, II, denarii, in elucreke. II. solidi et I. denarius fratribus. in lancho. X. denarii, in latheim. XXX, denarii fratribus et I. prouisori, in linne. IIII. sicli fratribus. in lollengen. II. uncię. in mundelichem. XX. denarii fratribus. et obulus procuratori. in sermethe. VI. denarii. in holtheim. XV. denarii. in embrungen. III. solidi. et obulus fratribus et denarius diuisori. in rinthusen de predio quod dicitur hamacker siclus, in huleshusen, VI. denarii, in chcampe. XXX. denarii fratribus et dimidius obulus procuratori. in logmerbrucgen, IIII. denarii. in stochem. VI. solidi fratribus, II. denarii et obulus dispensatori, in therenthorpe, XXX, denarii fratribus et obulus dispensatori, in gotholueshem, V, solidi fratribus et denarius diuisori, in woluerothe. I. talentum. et VI. solidi. in festum beati lamberti. in huleshusen de predio quod dicitur caluerpash. II. denarii, in meiresberge, XVIII. denarii. De allodio quod dicitur brakethe, VI. denarii, in ruzenlenthuson. XXX. denarii fratribus et obulus procuratori, in gruthene. V. solidi et I. denarius procuratori, et ibidem in bruchuson. XXX. fratribus. obulus dispensatori. In festum omnium sanctorum in metzenchusen. XX. et II. denarii, in menethe tantum in sollemnitate sancti martini, in stierhemar denarius, in helethorne, XXX, denarii fratribus, in festum sancti andree in brismecho, XXV, solidi et III, obnii fratribus et XII, deparli dispensatori, in uilla que dicitur lutzellenglene siclus, in thurre. IIII, scaphili tritici, in lathem, IIII, solidi, III. denarii fratribus. et I. denarius procuratori, in rinkusen. XXX, denarii fratribus obulus dispensatori, in helethorpe, VI. denarii, in

^{&#}x27; Die genannten Orte beißen jest: Boichemich, Styrum, Bubberich, Thorr, Strump, Niel, Jiveruch, Lant, Lathum, Linn, Lullingen, Grüten, Mritadien, Pelliverf, Rheinbaufen, Lenner, Schmitterg, Mondelbeim, Germ, Hoftum, Einbrüngen, Mintbaufen, Poltbaufen, Edamp, Leuchfreberger Bruch, Gerdum, Orcenborf, Golipeim, Buffrand, Bruchbaufen, Menben, Luttenglehn, Dam, Leuchftenberg, Jeppendeim, Comitibaus, Michaelb, Meiersberg und Lathum.

festo sancti patroni nostri Suiberti in danne siclus. in huphem. IIII. sicli. in lachmerc. X. nummi. in stochem XIIII. denarii. in wickeuaceitken VI. denarii. in ceppenheim XXX, denarii. in thurre II. solidi. in strempete X. et octo denarii. in smithuson. VI. denarii. in helelotrope siclus. in linepo siclus. in ruetrofile duoderim denarii. in festo sancti Thome in smitherge X. denarii. in purificatione sancte mariç, in stirhem X. et sex solidi eum tribus denariis fratribus et V. denarii dispensatori, XVI. Kalendas marcii in brismico VII. solidi.

258. Abolf von Berg ' entzieht bie Besithungen ' bes Domstiftes zu Coln, welche zur Berwaltung bes Subbecans gehoren, ben Bedrudungen seines Untervogte und spricht bieselben von allem Bogteibienfte, mit Ausnahme eines einzigen jdhrlichen Dingtages, frei. — Um 1100.

C. In nomine sanetae et indiuiduae trinitatis. Sicut certum a deo premium consecuntur, qui ecclesiarum inopiam suis consolationibus subleuant, ita procul dubio nequaquam remunerationis expertes sunt, qui eis collata tuentur, et ab iniuria defendunt. Quod ego Adolfus de monte diligenter aduertens, predium quoddam canonicorum beati Petri. unde multas sustinuere molestias. ab iniquorum uiolentia eripui, et in usas eorundem fratrum integra libertate restitui. Nouem siquidem mansos habent sub aduocatia nostra, unum uidelicet in Husekine, duos in Wande, tres in Ransleithe, tres in Zuhudenderph, quorum familiam cum quidam Gerbardus noster subaduocatus ad iniusta scruitia compelleret, et intolerabilibus assidue exactionibus grauaret, usque adeo, ut nichil fere utilitatis inde ad fratres rediret, ego ab eisdem fratribus submonitus, et precipue domno Regenberno eiusdem ecclesie subdecano qui candem obedientiam procurabat. in ipsa ecclesia beati Petri omnia hec incommoda remoti, et coram idoneis testibus in hunc modum terminaui. Ius namque suum quod ex antiquo habuerunt de integro eis restitul, et ut sacramento confirmarent. liberam eis facultatem dedi, ut uidelicet nulli subaduocato de aliqua causa respondeant. ut ab omni exactione, ab omni seruitio, ipsius ctiam summi aduocati liberi prorsus et immunes existant, hoe solo excepto, ut semel in anno. uidelieet. VI. Nonas Oetobris in domo uillici ad placitum solius legitimi aduocati conucniant, et ipsi soli de quocumque negotio respondeant, Quod factum nostrum ne imposterum aliquatenus possit infringi. domnus archiepiscopus Fridericus banno suo confirmauit. et hanc cartam inde conscriptam proprii sigilli sui impressione insigniri precepit. Testes itaque qui affuerant in testimonium ueritatis subseripti sunt. Hildebrant, Reginbern, Wilhelm, Uortlief, Sigebodo, Godefrid, Comes Arnoldus Tuiciensis, Arnold de Oruare, Manegold, Harold. Olifier. Quisquis igitur hoc uel infringere uel aliquo malo astu labefactare presumserit. non habeat partem in sorte sanctorum in lumiue, sed ligatis pedibus et manibus mittatur in tenebras exteriores, ubi erit fletus et stridor dentium.

259. Probst Theoberich von Gt. Malbert zu Aachen erwirbt und schenkt seinem Stifte ein Gut gu Boningen. - 1100.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum facinuus presentibus et futuris, quod donnus Teoderricus prepositus, predium quoddam quod habebat in Boninge absolute suum, et quod ipse de suo proprio emerat, tradidit ecclesie s. Adalberti, ad usum fratrum ibidem deo seruientium, ea uidelicet conditione, ut Heinricus filius fratris sui Hezelonis teneat ideus predium in hereditate, et soluat inde singulis annis fratribus tres solidos filius fratris in festiuistae. Martini, et post cum proximi heredes ipsius. Huic legitime et denote traditioni, testes interfuerum legitimi et idonei, ipse prepositus Theodericus, uuntius imperatoris Heribertus index, decanus Fulbertus. Euerwinus. Hildebolaus, Elgerus, Elbertus, Artualfus, et ceteri fratres laici. Naduffus aduocatus. Albertus, Ecuinus. Rodulfus, Lubertus, Stennus de uals et Gisselbertus, et alii quam plures boni uiri et fideles.

¹ Aboli arunt fich nich nichl Graf, ber in ber Urtunde genannt Ephischof ift benmach Friede Lund bie Urtunde fall; prifcen 1090 und 1/31; nun wird aber in einer Urtunde Raifer Peinrich IV. für die Abeit Prim bom 3. August 1101 (Mareon cult. 1. 585) Boolf icon als Graf von Berg aufgeführt, wenach fie also spiecken zu beiem 3abr gebot. — Ico Guiter liegen, mie bie alle Aufschrift jugt, in comitaus de monte; die Driede riegt, publichen ficht Rieden (hie Riederift fagt, in comitaus de monte; die Driederift figt). Publichen (hie Riederift fagt, in comitaus de monte; die Driederift figt). Publichen (hie Riederift fagt, in comitaus de monte; die Driederift figt). Publichen (hie Riederift), Bahn, Rangel und Cher Riederift 3 andere in die Riederift figt.

Facta est bec traditio. anno incarnationis dominice Millesimo. C. indictione. II. presidente romane ecclemente pascale apostolico. Regnante Heinrico, IIII. huius nominis imperatore. Otherto episcopo leodicensis ecclesie. Quicumque infregerit aut quoquo modo fratribus alienauerit commodum huius elemosine, perpetuo feriatur anathemate. amen.

- 260. Erzbifdof Friedrich I. von Coin bestätigt der Abei Siegburg das, durch feinen Borganger Dermann, von Wern, dem Sohne des Briefen Jauldus, erworbene, seinem Ministerialen Albero geschenkte und von diesem dem Abe Reginhard verfauste Allobe necht der Sitrict zu honnes, so wie die von dem Abe angeordnete Gedachtnisseier, 1101. Derselbe befundet ferner, das Lutgart für ihren Gennahl, heinrich von Kagenellenbogen, der abreilichen Riche, wo er eine Begrächnisstätte erhalten, der in bei Dufen mit acht hörigare und zwei Weingarten zu honnes geschenkt; endlich, daß ein Freier, Gerhard von Pleis, sein Allode zu Roenborf, der Abet, worie er eingetreten, übergeben habe und daß seine Gattin und Kinder mit einem Kausschildigt algessunden worden. 1102.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Quod manifestum est presentibus posterorum memoriis recondendum censemus, qualiter uenerabilis frater abbas Reginhardus allodium cum medietate ecclesie in uilla Hunepho acquisiuit. et patrono suo beato Michaeli archangelo ad usus fratrum în monte Sigebergensi deo famulantium contradi optinuit. Predecessor enim noster felicis memorie Herimannus archiepiscopus a quodam nobili uiro comitis Hauldi filio Wern nominato, cui fuerat hereditarium. comparanit idem allodium, et Alberoni cuidam suo ministeriali in liberam possessionem tradiderat. Hic autem Albero cum per plures annos in ditione sua quiete et pacifice tenuisset, per manum nostram et per manum Adalberti aduocati hoc tradidit sancto Michaeli in monte Sigeberg. accipiens a prememorato abbate Reginhardo C.XXX.III. marcas in emptione eiusdem allodii appensas. Itaque traditum est et banno confirmatum Sigebergensi ecclesie cum omni genere iuris omnique utilitate tam presenti quam postmodum inde profutura, cum mancipiis, campis, silnis, pratis, pascuis, areis cultis et incultis, omnibusque pertinentiis, sicut fuerat in possessione predicti Alberonis. Hec autem traditio in nostra presentia bunne facta, cum multi adessent nobiles, comes uidelicet de iuliaco. Gerhardus, Geueno et Lodowicus. Adalbertus de noruenich, et plures alii tam liberi quam ministeriales, itidem renouata est nostro iussu in ipsa ecclesia Sigebergensi ad altare sancti Michaelis coram numerosa cleri et populi multitudine. anno dominice incarnationis M.C.I. pontificatus uero nostri anno II. Preterea ordinante predicti fratris Reginhardi abbatis diligentia, de hisdem reditibus in anniuersario domni Herimanni predecessoris nostri persoluenda est fratrum pietantia cum luminaribus et pauperum elemosina. hoc ordine supputata. Quatuor siquidem decentes cerei circa tumbam ciusdem archiepiscopi ad uigilias prioris dici debent accendi usque dum sequentis dici terminetur completorium penitus non extinguendi. Sed et circa altaria prouideri debent cerea XX.II. lumimaria. spacio noctis sufficientia, fratribus autem finistranda sunt. IIII. maldra tritici ad similam in refectorio, et duo fercula piscium sicut melius et decentius parari poterunt karitati fratrum, singulis ferculis luter binos fratres appositis. Vinum etiam de hisdem bonis ipsa die fratribus est prouidendum. Porro in pauperum elemosina. VI. maldra tritici, et VI. maldra siliginis cum carrada ceruisię, et alletia sedecies centena sunt expendenda. Hanc ordinationem ut nullus abbas nulla demum persona mutet uel minuat, dei auctoritate et beati Petri precipimus, et bannum domni papp Paschalis seu nostrum omni homini hoc mutare uel imminuere uolenti opponimus. - In eodem etiam pago Heinricus de cazennellenboge et uxor eins Letgart. IIII. mansos. cum VIII. mancipiis. et aliis pertinentiis. et duas uineas possidebant, quas ipsa domina Litgart pro redemptione anime uiri sui cum sepulture traderetur in supradicta Sigebergensi ecclesia besto Michaeli contradidit. astante et cullaudante matre sua Iuditha, et fratribus Gerlaco. Theoderico. Adelgero, cum multis aliis nobilibus et ignobilibus huius rei testibus. - Circiter cosdem annos quidam homo liber de bleisa Gerhardus nomine allodium quod in uilla Roendorp possedit. adniteute prememorato abbate fratre Reginhardo. eidem Sigebergensi ecclesie contradidit. in qua se ipsum deo postmodum offerens in holocaustum suauitatis, habitum suscepit sanctissime conversationis. Abbas autem prenominatus uxori eiusdem filioque et filie

eius, XXXII. marcas pro comparatione eiusdem allodii persoluit, sicque illud libere in possessionem ecclesie adeptus est. nemine prorsus reclamante. Et quoniam bee omnia nostro iuuamine nostroque adnisu ordinate et legitume sunt perfecta, presentis priuliegi attestatione eseu sigilli nostri impressione he corroborantes, auctoritate dei et beati Petri, bannoque domini pape Paschalis et nostro, ut inconsulsa permaneant precipimus et sancimus, conseruatoribus statuentes premium eterne hereditatis consortium, uiolatoribus comminantes ignem succensum in furore domini, et ardentem usque ad nonissima inferni. Huiss antem traditionis testes hi fuerunt. Adalbertus comes et aduocatus. Vdo de Hanefe, Geuchardus nepos eius. Roricus de drūzdorp, et filius eius Lédowicus. Diecelinus preco liber bannum faciens ex parte regis et comitis, et plares alii tam liberi quam ministeriales huic traditioni unanimiter acclamantes.

Actum est autem et confirmatum a nobis anno dominice incarnationis M.C.II. pontificatus uero nostri anno. III. in monte Sigeberg feliciter.

- 261. Konig Heinrich V. fetzt, auf die Klage des Abelbertfliftes zu Aachen und beffen Sofesleute zu Olne, die Befugniffe des Bogts über die letteren feft. 1103, ben 13. Auguft.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Hemricus diuina fauente clementia rex. adiuuante celestis regis clementia sanctarum loca ecclesiarum detinenda censemus et promouenda, qua spe. familia sancti adalberti de parochia olne que sita est in pago ardenne. conductu prepositi Teoderici et fratrum ad nostrum auxilium confugit. uerbera, rapinas, et multas iniurias a subaduocatis eis illatas nobis deplorauit. Condolentibus itaque tam principibus quam episcopis ilforum miseriis. et admirantibus super inauditis iniuriis. iudicatum est in presentia nostra. quia post ducem unum solum aduocatum qui bannum habeat a nobis, debeant habere, et in tribus solummodo placitis generalibus in anno debeant eum suscipere, et seruitium ei dare. Si uero ipse legitimus aduocatus uoluerit. consilio prelati nuntium sub se constituere poterit, qui tamen nec sit aduocatus, pec lus placiti habeat, sed iustum seruitium domini sui recipiat, huic iudicio affuerunt et consenserunt, archiepiscopus coloniensis fredericus. Episcopi leodiensis obertus. monasteriensis borchardus. dux heinricus de lemburch. Comites. Wibertus de saxonia. berengarius de solzbac, arnulfus de los, Liberi homines. Giselbertus de duraz, arnulfus de rode, Giselbertus de grules, qui erat legitimus corum aduocatus. facto itaque et diffinito iudicio, precipiendo interdiximus aduocato giselberto, ne ulterius superponeret eis subaduocatum, nec contra institiam requireret ab eis seruitium ant placitum, tale est autem seruitium. quod ei debetur in tribus generalibus placitis per annum. XII, maldra tritici, et XXX, et I. maldra auenę. VIII, porci. et IIII. porcelli. VIII friskinge ouine, XXX. et VI. pulli. XV. solidi ad uinum. Si uero aliquis pro culpa ab aduocato deprehensus fuerit, consilio ministrorum debet eum tractare nec penitus confundere. Et ut hec nostre confirmationis pagina stabilis et inconuntsa permaneat, cam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione lussimus insigniri.

Signum domni Heinrici quinti regis inulctissimi. albertus cancellarius uice rothardi archicancellarii recognoui. Data idus augusti, indictione VIII. anno inearnationis dominice M.C.III. anno autem domni heinrici quinti ordinationis eius XIII. actum aquisgrani felicitet amen.

262. Erzhischof Friedrich I. von Coln bestimmt, auf ben in feierlicher Gunobe von bem Abre Otto von Berben gestellten Antrag, daß bad Patronat der beiben Capellen zu Berben, Reufirchen und zum h. Clemens (zum Born), dem Abte zustehe, und daß in erstere niemals, in letztere nur in Nothfällen die Taufhandlung begangen werben durfe. — 1103.

22

altaris ad nonam capellam muerthinensis loci. ceu quidam asserebant mullo modo pertinere debere. sed totum ad principale sancti Jiudgeri altare ad quod omnia terminata sunt destinandum esse. bisque legititimis temporibus baptisma fieri. In capella uero sancti Lucii uel sancti Cilementis non nisi cogente necessitate baptizzandi licentiam esse concedendam. crisma uero de ecclesia principali ad alias diuidi oportere. Huic itaque legititime proclamationi astipulabantur tum priudiegii sui rata assertio tum multorum bonorum qui synodo intererant inrepudiabilis atque commonitus, rogante etiam domno imperatore, simulque omnibus bonis consulentibus finem huic controuersie imposuimus, iusto uoto abbatis satisfecimus, rem sicut a principio faerat stabiliuimus, et aduous clericie apro abbatis prebenda et dote ecclesie ad easdem ministrant capellas, cura sine altaris dono et banbus ubi abbas uoluerii, et decano conseniem nisum fuerit, a principali nostre ecclesie decano commitatur inuiolabiliter ordinauimus. Sepulture locus ibidem non nisi in principali bastiica habeatur. Ut ergo bec onnia rata atque impermatabilia permaneant, et huius querimonie în reliquum aboleatur memoria, hanc cartam idoneorum testium nominibus annotari precepimus, sigilli nostri impressione insigniri iussimus, extrema anathematis sententia roboroatimus.

Actum est colonie anno incarnati uerbi. M.C.III. census uero romani indictione. XI. Regnante orthodoxo imperatore Heinrico. anno autem archiepiscopatus domni Friderici, IIII. Siguum Arnoldi prepositi, s. Iohannis decani. s. Herimanni abbatis. s. Rutholfi abbatis. s. Wezelonis abbatis. s. Sigefridi prepositi, s. Folmari prepositi. s. Ingrami prepositi. s. Berengeri prepositi. s. Theodorici prepositi. s. Euerhardi prepositi. s. Bernardi prepositi. s. Sigeulniin custodis.

- 263. Ergbischof Friedrich I. von Coin bekundet und beftatigt, das Meginher von Randenrath fein Gut Horrichem und eine Rente von 120 Mabden Beigen gu Dorweiler dem Mariengradenftifte ju Coln geschenft babe, mit Borbehalt der lebenblanglichen Rugung. 1104, ben 13. April.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Fridericus divina concedente clementia coloniensis aecclesiae archiepiscopus. Iustum est, ut qui rectores aecclesiae catholicae dicimur, et ad tempus sumus, aecclesiis pobis commissis, ipsarumque utilitatibus pro possibilitate nostra in tempore nostro, et deinceps, utiliter et benigne pronideamus. Unde notum esse uolumus cunctis christi, nostrisque fidelibus tam uidelicet futuris quam presentibus. qualiter Meginherus de Randenrode, cum neque uxorem, neque filium haberet, ex instinctu dei ammonitus, predium quoddam suae proprietatis in Horenchusen situm. XII. solidos coloniensis monete soluens, pro remedio animae patris sui. ad altare sanctae Marie quod est in gradibus, traditione legitima contradidit. Sed quoniam ad futurum iudicium letus et securus omnis intrabit, qui duplicati fenoris lucrum secum portabit, nostris studiis inductus, ob delictorum suorum indulgentiam matrisque suae ob memoriam, singulis annis centum, XX, modios tritici, omnem postremo proprietatem, quam in Dorwilere possidere uidebatur, hereditario lure sibi prouentam, cum omnibus utensilibus suis, fratre suo Hartberno quem solum habebat, presente. laudante, astipulante ad predictum altare, ea conditione in proprium transfudit, ut quoad uiuat, omnibus annis fratribus sanctae Mariae solidum. I. coloniensis monete in palmis persoluat. Ipse uero Meginherus usumfructum usque ad finem uitae suae, cum mancipiis utriusque sexus, que ad cerarium censum dedit, usibus suis detineat. Post cuius resolutionem confratres sanctae Marie inibi deo die noctuque famulantes, predium illud pro singulari elemosina potestatiue accipiant, et secundum petitionem corum per manum prepositi, qui solo dantis nomine precellat, uni de fratribus quem communiter elegerint commendent, secundum proprium libitum percepturi, centum supra memoratorum modiorum benedictionem perpetuam. De uiginti quoque qui remanent, decem in anninersario suo. decem uero in anniuersario matris suae, in cibos pauperum, ex anno in annum distribuantur. Hoc etiam intimare universis disposuimus, quia non alius aduocatus post deum et eius genitricem Mariam, ad hec predia defendenda, preter nos et nostros successores, ex utraque parte est electus. Ob cuius rei memoriam acternam, ac fidele testimonium, cartam hanc scribi, ac sigillo nostro placuit signari, insuper et banno nostro, in conspectu omnis synodalis concilii, quod tunc temporis colonie habuimus, Idibus Aprilis, confirmauimus dicentes. Si ipse Meginherus quod absit, uel aliquis heres, uel proheres suus, uel

atiqua profana persona has traditiones infirmare nel infringere ullo modo temptauerit, absorbeat eum deglutiens terra, ac cum dathan et abiron sit ei cohabitatio sempiterna, et sit maledictus a domini odeo in secundo aduentu domini nostri iesu christi, et fereat eum dominus plaga insanabili, liget eum petrus anathemate perenai, nee soluat eum etiam in die furoris domini, nisi ad medicamenta penitentig deuiantem animum quantotius maturauerit reuocare. Testes sunt harum traditionum, clerus, et populus, ex quorum multitudine hos paucos notari iussimus. Arnoldus prepositus e. Petri. Iohanaes decanus, Heriman prep. s. Gereonis. Sigefridus prep. de bunna. Uolmarus prep. de xancto. Euerhardus prep. s. Amdrep. Beringerus prep. de s. Kuniberto. Dietericus prep. s. Mariq. Hecil decanus, Gerhart de Gellero comes. Gerhart comes de iulicho et frater eius Gerlach. Gerhart de hochstaden. Dieterich de mere. Heriman de zulpico. Hartpern de fraegenzo. Eppo de scleido. Berneunin de othuuilere. Gerunc de scuene. Häpreth de Oy, Bertram de icabeze. Weltere de Buckenheim, Ministeriales. Herimanous urbis adaocatus. Tiezo. Dieterich.

Gesta sunt hec in colonia, ante altare sanctae Mariae. Anno dominice incarnationis Mill. C.IIII. Indictione, XII. Nostrae autem ordinationis IIII, Heinrico, HII, imperatore III. imperante feliciter Amen.

264. Raifer Beinrich IV. idenft ber Abtei Siegburg ein Gut ju Bendorf ju feiner Gebachtnigs feier. - 1105, ben 24. Rovember.

C. In nomios sanctę et indiuideę trinitatis. Heiericus disina fauente clementia. III romanorum imperator augustus. Omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus notum fieri nolumus. qualiter nos ob remedium animę nostrę nostrorumque parentum. consilio et rogatu Friderici coloniensis archiepiscopi. Burchardi monasteriensis episcopi. Witelonie episcopi mindensis, aliorumque nostrorum fidelium. et maxime pro dilectione et delidi oratione et digna petitione Ciononis sigebergensis abatis et cuncte congregationis sa Michahelis prefulm quod habulmus in uilla que dicitur Betlindorp que est sita in comitatu Mehlfridi accelesie s. Michahelis in monte sigeberg tradidimus. en uidelicet conditione ut quamdiu uineremus ordinationis nostre dies inde ageretur, et positum nostrum anniueraria dios celebaraerar, et hoc trudendo firmaniums cum omnibus eius appenditis, terris cultis et incultis, arcis, uineis, pascuis, pratis, siluis, uenationibus, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, uiis et inaiis, mancipiis utriusque sexus. exitibus et reditibus cum omni utilitate, que inde omni tempore poterii procenire. Vi autem loc priullegium nostre traditionis ab omnibus credatur, et omni quo insulolabile permaneat, hanc inde cartam fleri fecimus eamque manu propria corroboratam. ut inferius apparet impressione nostri sigilii insigniri iussimus.

Signum domni Heinrici. III. romanorum inuictissimi imperatoris. Theodericus cancellarius recognouit. VIII. kal. decembris. Indictione. XV. anno dominici incarnationis MCV. Regnanie Heinrico. III. Romanorum imperatore augusto. anno LVII. imperator autem anno. XXI. Actum est colonie feliciter in christo.

- 265. Raifer Heinrich IV. ichenft auf Bitte ber Reichsministerialin Gertrud von Boppard beren Befigungen, admlich brei pofe im Gaue Ginrich in ber Graffchaft bes Grafen Ludwig von Arnfein, ber Abrei Pantaleon zu Coln. 1105, ben 3. Ocember.
- C. In nomine sancte et indiuidug trinitatis. Heinricus diuina fauente clementia. III. romanorum imperator augustus. quartus rex. Notum fieri uolumus omnibus christi nostrique fichelibus tam futuris quam presentibus qualiter nos ob remedium anime nostre nostrorumque parentum consilio et rogatu. Friderici colonisis archiepiscopi. Widelonis mindensis episcopi. Herimanni abbatis sancti pantalconis, aliorumque nostrorum fidelium, predia cuiusdam ancille nostre de Bobardo Gerdrudis uidue, uidelicet tres curtes, unam in uilla acampo. alium in milla ratein, epclesie herin. It in pago Einricke. et in comitatu Lüdewici comitis de arnatein, epclesie

¹ Aus bem Driginal in bem Ronigl. Probingial Archiv ju Cobleng. - Die Abtei hat biefes Gut 1789 an bie fürftlich Bieb- Reumiebiche Rentfammer Verlauft.

sancti pantaleonis in colonia. noluntario assensu et rogatu eiusdem prenominate uidue, per propriam manum nostram, et manum illius cum omnibus appenditiis, hoc est utriusque sexus mancipiis, areis, aedificiis, terris cultis et incultis, uiis et inuitis, pernitis, pascuis, siluiti, uenationibus, aquis, aquarumque decursibus, moliedinias, piscationibus, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendia, ac cum omni utilitate, que ullomodo inde prouenire poterti, firnamdo tradidimus, tradendo firmanimus. Ea uidelicet ratione ut idem Herimannus abbas suique successores deinceps liberam (ababeant) potestatem de prefato predic commutandi, precariandi, uel quicquid sibro utilitate tamen scelesie placuerit inde faciendi. Et ut hec nostra imperialis traditio firma et inconsulsa omni euo permaneat, hanc cartam inde fieri fecimus, eamque manu propria corroboratam ut inferius apparet, impressionentri sigliti insigniri insismismus. Huius ret testes sunt quorum nomina subscripta uidentur. Prideriocoloniensis archiepiscopus. Widelo mindensis episcopus, Arnoldus prepositus, Iohannes decanus, Gerhardus comes de Gelera. Adolfus comes de Berge, Volcmarus, Erchinboldus, Gerhardus filius Gozwini, et de familia Bobardo, Fridebrekt. Arnold, Annecho, Germar, Englibrekt, Gerlach, Tiderich, Falcalo, Tiderich, Edecalo, Tiderich, Edecalo, Tiderich, Edecalo, Tiderich, Edecalo, Tiderich, et al.

Signum domni Heinrici. III. romanorum imperatoris augusti. Theodericus cancellarius uice Rothardi mogonciensis archiepiscopi et archiencellarii recognoui. Data. III. nonas Decembris. Anno dominice incarnationis. M.C.V. Indictione. XIIII. Regnante Heinrico. III. romanorum imperatore augusto. anno L.VII. imperante autem anno. XXI. Actum est colonie feliciter amen.

266. Der Profit Gere zu Werben entläst eine zu bem abreiliden Oberhofe Biehaufen Sobige, um sich mit einem freien Manne vermablen zu konnen, aus ber Dienstbarkeit, wofur dieser seinen Manfied zu Bergerbausen bem h. Ludger altarzinstg macht. 1081-1105.

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Notam sit omnibus christi fidelibus, qualiter quidam liberg conditionis uir nomine Azzelinus, mulierem quandam ad familiam prepositure in Fichroson pertinentem sito tenpiens in coniugium sociare, cum suis Gere prepositum familiaribus adiit, et ut ipsam mulierem facta permutatione de seruili conditione ereptam ad altare Sancti Liudgeri contraderet, fideli supplicatione promeruit. Pro cuius beneficii concessione, quendam suç proprietatis mansum in Berghuson. VIII. modios siliginis cum totidem modiis beneficii et l. uerezatorium leguminis annuatim persoluentem ad supradictum delegauti altare. Prepositus uero hanc cius bonam uoluntatem hac remunerauit mercede, ut mox altera sui iuris ancilla Euckin nomine pro eadem Imiza reddita tam ipsi quam uxori eius sine filis eorum ipsum predium pro II. per singulos annos denariiis ad idem altare Sancti Liudgeri persoluendis, quasi herediario iure concederet possidendum.

Facta est autem byc contentio. uenerandi abbatis temporibus Oddoniz. Gere preposituram simul et altaris custodiam tenente. uillico eius Ebbe hoc concambium perficiente, coram utriusque sexus personarum testibus quorum nomina inferius ex parte conscripsimus. Liudolfus. Bertoldus. Heleith. Vaamboldus. Thiedricus. Gisekin. Ebbe. Benzo. Godefridus. Benno. et alii perplures.

- 267. Erzbischof Friedrich I. von Coin fest Die Gefalle eines Bogtes Des Stiffs Gerrebeim, nach eingezogenem Beisthume, auf 14 Golibi fur jedes der drei jabrlichen Gerichte fest. 1106, ben 9. Januar.
- C. In nomine summe et indiuidue trinitatis. Ait sapiens salomon. Diligite lusticiam. qui indicatis terram. Sentite de domino in bonitate. et in simplicitate cordis querte illum. Hoins rei gratia, ego Fredericus gratia dei sancte coloniensis ecclesie, archiepiscopus. diligens iusticam. sentiens de domino quantum ipse donat in bonitate. et in simplicitate cordis querens illum. ius ecclesie s. Gerici quod sub manu aduocatorum diutissime laborauerat.

Der in ber Urfunde genannte Abt Obbe tann , nach ben Schriftzugen berfelben , nicht mobl jener Dbo fepn , welcher 598 firbt; wir baben fie baber in bie Beit bes Abice Otto L gefest.

reformare cupiens, fideles ecclesię einodem în unnum conuccaui, et quod esset ins aduocati, diligenter inuestigant. Cum autem-iudices sacramento coustricti, debitum seruitium aduocati, coram omnibus edixissent, uidelicet quatuor-decim solidos, tribus phacitis legitimis tantum, in uno quoque placito persoluendos, nos hoc causa iusticię et in simplicitate cordis collaudantes, testimonio litterario, cum impressione nostri sigilli nolumus corroborari. Quod si quis qualibet occasione infringere temptanerit. Iram dei super se uenturam sciat, et anathema quod pro hac eadem re fecinums sibi et posteris suis in ruinam esse cognoscat. Huius rei sunt testes. Dommus Bernardus prepositus s, Seuerini. Teodericus capellarius. Heinricus. Wilelmus. Reinbernus. Hertolfus, Wilelmus. lobannes. Eccaradus, Helmericus. Wererus. Livpo, Tiezo. De nobilibus autem. Herimannus comes de udeukirchen, frater eius Arnoldus. Gerhardus comes de iulico. Vdo de mulesfort. Heinricus de rumeschirche, Herimannus de Wanlo. De familia s. Petri. Almarus aduocatus. Teodericus. Sigebodo, Luidolfus, Heinricus. Brugo. Tietmarus. Wezelo. Lanthertus. Otto. Helmericus. Sigefridus. Wolbero, Liuso. Cristianus. Bernardus. Gerhacus. Euritumis, Adelgerus, Azeliuns.

Actum est istud, anno incarnationis dominice, M.C.VI. Indictione. XV. V. idus Ianuarii. Anno regni Heinrich regis. II. impetrante Heizzecha. in Gerichesheim et apud sanctas uirgines colonie tune temporis abbatissa.

268. Erzbifchof Friedrich I. von Coln incorporirt bem Cunibersftifte dafelbit die Pfarrfirche gu Rheinberg, beren Gefalle, frei von der Cathedersteuer, das Capitel zu feinem Geddonniffe beziehen foll. – 1106, ben 15. Februar.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Quia omnium terrenarum facultatum conditio talis est ut amate noceant, tenaciter retente magis diffluant, oportet unumquemque qui hiis sapienter uti desiderat, eas misericorditer largiendo, salubriter spernere, et juxil acuangelicum preceptum in caelo perrenniter mansuras diligenti cura recondere. Quod sancti et pii predecessores nostri religiose animaduerterunt, qui de suis possessionibus aecclesias dei maguifice fundauerunt, et largiter ditauerunt, pauperibus christi pia solatia indesinenter Impenderunt. Unde ego Fritherices. licet peccator et indignus. sanctae tamen agrippinensis aecclesiae archiepiscopus, haec sanctorum patrum tam uenerabilia exempla secutus, aecclesiam quam in uilla berke habui, cuius donum episcopalis iuris nostri fuerat, ad altare aecclesiae sancti Cvniberti, quae in colonia metropoli fundata est, uacuam, sine omni contradictione, cum omni utilitate ad cam pertinente, tradidi, ita uidelicet, ut omnis prefate accelssiae utilitas ad elemosinam fratrum sancto Cvuiberto seruientium pertineat, quam tali ordine dispensamus, ut in singulis quoad nixerimus ordinationis nostrae anninersariis. de reditibus prefate aecclesiae. X. solidos coloniensis monetae canonici in obsonium accipiant. Reliquum ad elemosinam eorum secundum liberam ipsorum dispositionem eodem die dividendum pertineat. Post mortem uero nostram eosdem. X. solidos in omnibus depositionis nostrae anniuersariis, in obsonium accipiant. reliqua parte ad elemosinam ipsorum pront eis libuerit pertinente. Censum etiam qui ad fiscum nostrum episcopale de prefata aecclesia post singulos, IIII, annos persolui debet, una cum insa aecclesia ad usum eorundem canonicorum imperpetuum remittimus. Statuimus etiam ut nullus prefati monasterii prepositus aliquod sibi speciale ius in dono predicte aecclesiae usurpet, sed decanus secundum communem et liberam fratrum electionem, donum illi quem fratres elegerint, faciat, ita ut fratres pro suo libito, ad suam inde utilitatem disponant. Si quis ergo malignus nefaria presumptione sua hanc traditionem nostram annullare, nel mutare, nel aliqua parte labefactare contenderit. a domino nostro lesu christo, et a beato petro apostolorum principe, et a sancto Cuniberto, et a sanctis omnibus, deinde a nobis horribilem anathematis incurrat sententiam, omnesque suas sanctioues dampnari, et penitus euacuari sentiat. Quod ne fiat. presentem cartam inde conscribi, camque sigilli nostri inpressione signari, subscriptis etiam testibus confirmari, procuranimus, Quorum nomina hec sunt. Arnoldus prepositus s. petri. Iohannes decanus, Herimannus abbas s, pantaleonis, Gerhardus abbas s, Martini, Folmarus prepositus. Sigefridus prep. Herimannus prep. Berringerus prep. Euerhardus prep. Theodericus prep. Rupertus prep. Lambertus decanus. Euerwinus dec. Pilegrimus dec. Hecelinus dec. Sigewinus custos s. petri. Ekebertus magister scolarum. Heinricus capellanus. Theodericus capellanus. Tenkelo. Iohannes, Frithericus, Rumundus, Sigewinus. Cristianus. Folcradus. Herimannus comes, et frater eius Arnoldus, Adelbertus comes, Gerhardus comes. Almerus aduocatus.

Theodericus, Bruno, Otto, Herimannus barbatus, Fûgeil tollenarius, Lûtechin, Rathmer, Wolbero, Vthelolphus, Wizelinus, Folmerus,

Facta est autem tradicio hace ad altare sancti Kuniberti. XV, kal. Martii. anno dominicae incarnationis. M.C.VI. Indictione. XIIII. Regnante piissimo ac uietoriosissimo Heinrico Rege augusto.

269. Amelrich, Canonich bes Apostelnstifts ju Coln, ichenkt bemfelben ein Saus auf bem alten Markte baselbit. - 1106.1

In nomine sancte et individue trinitatis. Nouerint quique fideles ecclesie tam futuri quam presentis temporis. qualiter ego Amelricus clericus, filius Sigefridi, coloniensis ciuis qui agnominatus est diues. effectus canonicus et prebendarius in ecclesia s.s. apostolorum, eidem ecclesie tradidi in usum canonicorum ibidem deo seruientium. domum proprietatis mee, quam a patre meo hereditario iure per fideiussorum manus suscepi, separatis a me tribus sororibus meis absolute cum hereditate sua. Ita ut nibil in hereditate nobis a patre diuisa commune haberemus. Sane traditionis huius causa fuit ut memoria tam patris quam matris mee Volewigis quam mei in eadem ecclesia habeatur perpetuo. Tradidi itaque predictam domum in ueteri foro sitam ecclesie s.s. apostolorum cum omni utilitate ad eam pertinente ante et retro, scilicet cum furnario et umbraculo quod uulgo halla dicitur ad uallum sito, per manum Theoderici aduocati mei, ministeriale s. Petri suscipiente Rathmero. Traditionis uero hujus testes fuerunt. Ioannes prepositus. Gerbertus decanus, et omnes eiusdem ecclesie canonici. Franco comes et Wolframmus secundus comes. Almerus aduocatus et Rutolphus secundus aduocatus, et uniuersi ministri episcopi. Brun magnus. Theodericus. Otto. Herimannus. Urbani. Fugel. Albero. Emelricus. Liuzo. Richolfus. Richwinus, Costentin. Berewin. Wolbero. Hanc autem pactionem secundum placitum canonicorum adhibui, quod usque ad finem uite mee ex dono prefate domus habui usum et singulis annis dimidiam marcam persolui. Verum ne quis inimicus dei et contemptor iustitie hanc traditionem meam infringere ullo possit tempore curauj scripto cam commendare memorie. Si quis autem quod absit contra id conatus fuerit, resistentibus et iustitie defensoribus effectum non habeat, et nisi desistat eterno inferni cruciatu cum diabolo penas persoluat,

Actum est hoc publice in ecclesia s. s. apostolorum, ad altare principale in choro, anno dominice incarnationis. M.C.VI. indictione. XII. Regnante Heinrico. V. sub Friderico archiepiscopo.

- 270. Konig heinrich V. übergibt die Reichstehen ber Gertrud von Boppard, namlich brei Sofe im Gaue Ginrich in ber Graffchaft bes Grafen Ludwig von Arnstein, auf beren Bitte ber Abrei Pantaleon zu Coln zu freiem Eigenthum. 1107, ben 2. November. 2
- C. In nomine sanctę et indiuidoţ trinitatis. Heinricus dinina fasente elementia quintas rex romanorum. Notum fieri uolumus omnibus christi. nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus, qualiter nos ob remedium animę nostrę nostrorumque parentum consilio et rogatu Friderici coloniensis archiepiscopi. Burchardi monasteriensis episcopi. Heimanni abbatis s. pantaleonis. aliorumque nostrorum fidelium predia cuiusdam ancilię nostrę de bobardo. uiduę gerdrudis uidelicet tres curtes. unam in uilla campo. aliam in uilla kurin. tettam in uilla dalekeim. sita in pago entriche et in comitatu Lidowici comitis de arnatein. ecclesię s. pantaleonis in colonia. uoluntario assensu et rogatu eiusdem prenominatę uiduę, per propriam manum nostram et ananum illias cum omanibus appenditiis. hoc est utriusque sexus mancipiis, areis. aedificiis. terris cultis et incultis. uiis et inuiis, prafis. pascuis, siluis, neastionibus. aquis. aquarumque decursibus. molis. molendinis, piscationibus.

¹ Aus Geleni farrag, dest. XXX. 213. — * Son Printis IV. hatt bie Uebergabe eben biefer Guter an bie Abtei bemiligt. F. X. 265, allein es war unter bem 3. Dezember 1105 gesteben, in senne vernierungsvollen Zagen, von err, von bem eimischen Stude mit bem Bannt beladen, gegen ben mit herresmacht auf ihm eindringsaben Gobn zu Eln hülft suder. Der Abrei muste batter febr daran gelegen fenn, ein Anerkenntali bei neuen Koings zu erweirfen, und fie hatte vermutblich, zum Bereilt wir freiberen Gefenfang, bie Jugen berfelben nach Cisla beischieben, da biefe auch in ber vorfligensten Urtuben mit Ausnahmt bes Bischo ben Minden und Gerhard von Elifafe abreile ben Minden, an beifen Stele bie Bischofe Burchard von Eichald ben Weinben, an beifen Stele bei Bischofe Burchard von Eichald genannt werten, erschiefen.

exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, ac cum omni utilitate, que ullomodo inde prouenire poterit, firmando tradidimus, tradendo firmanimus, Ea utidelicet ratione ut idem Herimannus abbas suique successores deinceps liberan potestatem de prefato predio commutandi, precariandi, utel quicquidi sibi pro utilitate tamen ecclesie placuerit inde faciendi. Et ut hec nostra regalis traditio firma et inconcussa omni euo permaneat, hanc cartam inde fieri fecimus camque manu propria corroboratam ut inferius apparet. inpressione nostri sigilli insigniri iussimus. Haius rei testes sunt, quorum nomina subscripta nidentur. Fridericus coloniensis archiepiscopus. Burchardus ansteriensis episcopus. Acrollas prepositus. Iohannes decanus. Gerhardus comes de Gelera. Adolfus comes de Berge. Volcmarus, Erchinboldus. Gerhardus filins Gozwini. et de familia Bobardo Fridebreht. Arnolt. Annecho, Germar. Englibreht. Gerhach. Tiderich.

Signum domni heinrici quinti romanorum regis inuictissimi. Adelbertus cancellarius uice rothardi mogontiacensis archiepiscopi et archicancellarii recognoui. data IIII. Non. Nouembris. Anno dominice incarnationis M.C.VII. Indictione I. Regnante Heinrico quinto romanorum rege anno III. ordinationis autem anno VIIII. Actum est colonie feliciter in christo Amen.

271. Pabft Pafchalis II. nimmt die Abtei Siegburg in feinen Schut und beftatigt die Dotation berselben und die Bestimmung ihres Stifters wegen ber Bogte. — 1109, den 28. Rovember.

Paschalis episcopus seruus seruorum dei. Dilecto filio Cunoni abbati uenerabilis monasterii quod in monte Sigeberch situm est eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Quia igitur dilectio tua ad sedis apostolicae portum confugiens, eius tuitionem deuotione debita requisiuit. Nos supplicationi tue clementer annuimus. et beati michahelis monasterium cui deo auctore presides sedis apostolicae auctoritate munimus. Confirmamus siguldem uobis uestrisque successoribus possessiones et predia seu cetera bona universa que ab Annone felicis memorie coloniensi archiepiscopo eiusdem monasterii fundatore concessa sunt, uidelicet ecclesiam in Bleisa cum dotali manso et decimatione et ecclesiam in hanafo cum decimis et ceteris appendiciis quas a canonicis bunnensibus, data in corum et ecclesiç usus custodia bunnę, per concambium accepit, uillam etiam que dicitur mendenen quam a preposito uel canonicis maioris ecclesiae data per concambium in bathalicha decimatione suscepit. Cetera etiam loca que per manus aduocatorum eidem cenobio et seruis christi ibidem degentibus in uictum uestitumque concessit. Id est Acchera. item Acchera. Strala. Nistera, Beringerishusun. Geistingen. Bleisa superior. Lara. Menedon. Ascmere. Antrefe. Gulusa. Legia. uinee in Wintere. Betthendorf. Ulmo. Moffendorf. In Rigemagon quedam rura cum uineis. Ecclesiam in Bercheim cum decimatione. Ecclesiam in Bleisa inferiori cum dotali manso. Ecclesiam in hanafo cum decimis. Sulse. Trutthesdorf. Memindorf. Torendorf. Mulendorf. Irminderoth. Chorincheid. Incre. uneheim. Flatenen. Perne. Grecenich. Hofstedenen. Luuesberch. Flamersfell. Quintinachen. Preterea uillam Hircennowen quam heinricus IIII, rex ejdem cenobio tradidit. Et quecunque bona ipsi monasterio ab aliis fidelibus de suo iure oblata sunt. aut in futurum offerri. uel aliis iustis modis adquiri contigerit. uobis uestrisque successoribus regulariter degentibus quieta et integra permanere sancimus. Sane aduocatis quibus pro tempore monasterii aduocatia commissa fuerit interdicimus, ne alium sub se aduocatum constituant, neque de rebus ad stipendia conferendis, neque de his que pro iustitiis persoluuntur amplius exigant, quam supradicti annonis archiepiscopi deliberatione prouisum est. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium

Scriptum per manum Raineri Seriniarii. regionarii. et notarii sacri Palattii. Ego Paschalis Catholice Ecclesie Episcopus, Datum laterani. per manum Iohannis sancte Romane ecclesie diaconi cardinalis ac bibliothecarii. IIII. kal. Decembris, Indictione. III. Incarnationis dominice anno M.C.IX. Pontificatus autem domni Paschalis secundi anno. XI.

Die Erflarung ber Orisnamen f. unter Rr. 203 und 252. Legta ift Lap, und Quinilnachen beift jest Carbad, bergl. Die Rote ju Rr. 365. — * bier folgt die gewöhnliche Schlufformel.

272. Ergbischof Friedrich I. von Coln ichenkt bem Severinstifte baselbft bie Bogtei über Die Sobe Schwaborf und Rondorf, und über Grundfiede zu Abeibt und Binfelheim; ermäßigt die von ben Rieden zu Gummerebach und Lindlar erfallende Cathebersteuer, und bestätigt die Schenfung von zwei Sufen zu Binfelheim und Guntereborf. — 1109.

In nomine sancte et indinitue trinitatis. Fridericus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Quia uoce dominica monemur uigilare semper et parati esse, necessarium est et ineujtabile, quemlibet fidelem anime sue dum tempus est pronidere, et quantum dei pictas donauerit in celo thesauros sibi thesaurizare. Ego igitur pro redimendis excessibus meis, et emundanda conscientia mea, misericordia dei plurimum indigens, tradidi ecclesie b. Seuerini patroni nostri, obnixe et lacrimabiliter petentibus tam preposito quam aliis eiusdem ecclesie fratribus. et pauperibus ad eam pertinentibus, aduocatiam que mei iuris erat, super duas uidelicet curtes, suguenthorp, et rakendorp. 2 preterea super mansos sex in reithe et duos in uegininkeim. 3 pertinentes omnes ad curtim iuxta ecclesiam b. Seuerini sitam, que preter episcopum et prepositum, defensorem alium numquam habuit. Tradidi etiam eiusdem ecclesie fratribus curtim unam in buche cum mancipiis et reditibus ad eam pertinentibus, unde in die ordinationis mee, cum uero mortuus fuero, in anuiuersario meo, soluat prepositus de aduocatia supradicta fratribus quinque solidos, ita ut in familia nullatenus fiat uiolenta exactio, ne inde incurramus peccatum, unde speramus habere remedium, de curti autem prefata maldrum panis, et amam uini cum carne, aut pisce, duos solidos ualente, in die autem anniuersario Beruardi prepositi fidelis nostri. de pane, uino, carne, aut pisce similiter. Si quis autem seruus aut liber aliquid de hiis que ad casdem curtes pertinent niolenter auferre, et preposito incommodare, nel familiam quonis modo disturbare nolucrit, ad episcopum nel cui ipse mandanerit, precipue ad aduocatum altaris b. Scucrini respiciat propugnare, ecclesiam defendere, et jus legale pretendere. Preterea a Francone urbis nostre prefecto cum benigno ipsius assensu obtinuimus, ut quandam ancillam suam. Mazecham nomine, quam in beneficio habebat nobis redderet, quam ipsam cum filiis suis et filia, et cum omni posteritate sua, per manum ipsius Franconis s. Scuerino tradidimus. Pro remedio quoque anime mee episcopalem censum meum et de ecclesia que est in uilla qumeresbraht, que ad duas libras ante computari solebat, annuente Sigefrido coriepiscopo ad decem solidos contraxi, quod ipsum pro facultate ipsius ecclesic satis magnum esse comperi. Similiter censum de ecclesia que in utila tintlo, consentiente Arnoldo majoris ecclesie preposito, de integra libra ad X. solidos redegi. Ipse etiam fidelis noster Wezelinus prepositus pro anima predecessoris sui. Ingrammi prepositi. duos mansos decem solidos et duos maldros tritici soluentes, alterum in ueginincheim, et alterum in gunteresdorf, nostro consensu et nostra auctoritate, predicte ecclesie contradidit, in sua habens dispositione, qualiter eos in usum ecclesie uelit insumere. Pro sua etiam ipsius salute, VII. solidos duobus nummis minus in heppendorp fratribus eiusdem ecclesie in consolationem dedit, quod ipsum nostra quoque auctoritate firmissime stabiliuimus, Porro si quod absit aliquis successorum nostrorum, uel alia quecumque persona donationem hanc nostram infirmare, infringere, aut dolose peruertere temptanerit, de oppressione pauperum, niduarum ac pupillorum in die judicil. omuipotenti rationem reddat, placatum eum non inueniat, quam grauis sit ira b. Seuerini sentiat,

Acta sunt hec a nobis et banno confirmata in generali synodo nostra, anno dominieç incarnationis, M.C.VIIII. indictione sectuda, anno episcopatus nostri. VIIII. Regnante Henrico quinto, romanorum rege augusto, anno regio eius. IIII. subscriptis testibus. Arnoldo domus b. Petri preposito, lohanne decano. Sigefrido bunnensi preposito. Herimanno s. gereonis preposito. Folnaro xantensi. Wezelone s. seuerini. Beringero s. kuniberti. Enerhardo s. andrey. Theodorico s. nariy, et aliis ecclesiț nostrp prepositis, abbatibus, decanis, laicis liberis, Gerardo comide gelre. Adelberto de safenberg, Adelberto de norueuitch. Herimanno de fidenkircha. Gerardo de luliebo. Gerardo de hoinstathe, Gerlaco de ysenburgh, et fratre suo Regenbaldo, Hartperno de randenrode, ministerialibus nostris. Almaro aduocato. Herimanno canuerco. Hartwico. Herimanno, Godefrido, Liudolfo, Richezone, Sigefrido, Tieumaro. Adderico, Gerlacho, et uniuerso clero et populo in svuodo residente, feliciter amen.

¹ Aus bem Cartular bee Stifte, fol. III. - 2 3u ber Ueberichrift: Rokedorp. - 2 Dofelbft: Venincheim.

- 273. Raifer Beinrich V. beftatigt bie bem Marienftift zu Machen von feinem Bater geschehene Schenfung bes hofes mit ber Abvocatie zu Balhorn. 1112, ben 30. November.
- C. In nomine sanctae et individuae triuitatis. Heinricus diuina fauente elementia quartus romanorum imperator augustus. Considerantes quod conditio baius lubrici seculi breuis sit et incerta, statuimus in hac ualle lacrimarum serere, quod in futuro cum gaudio sit metendum. Quapropter exemplo predecessorum nostrorum et precipue parentum nostrorum imperatorum qui decorem ecclesie quam plurimum dilexerunt cultum dei ampliandum ubi et quantum possumus, decreuimus. Notum itaque facimus omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus, qualiter curiam Harnam quam pater noster Heinricus beate memorie tercius imperator ecclesie sancte dei genitricis marie que est aquisgrani delegauit. eandem nos ammonitione et rogatu principum nostrorum et catholicorum nirorum nidelicet Brunonis trenerensis archiepiscopi. Hartvici ratisponnensis episcopi. Ottonis bauembergensis episcopi. Erlenqi Werceburgensis episcopi. Bvrchardi monasteriensis episcopi. Arnoldi capellanarii nostri et predicte ecclesie prepositi. Godefridi comitis de caloen. Herimanni marchionis et aliorum multorum. delegamus cum omnibus appendiciis suis scilicet mancipiis aduocatia agris pratis pascuis areis siluis uenationibus piscationibus aquis aquarumue decursibus molis molendinis uiis et inuiis exitibus et reditibus cum adquisitis et adquirendis, et delegando imperiali nostra auctoritate corroboramus et confirmamus, ea uidelicet ratione ut singulis annis in exequias patris nostri Heinrici pii augusti ad refectionem fratrum libra una de supradicta curia persoluatur. Vt autem hoc ab omnibus credatur et omni tempore inniolabiliter obsergetur hanc cartam inde conscriptam et manu propria corroboratam impressione nostri sigilli insigniri iussimus.

Signum domni Heinrici quarti romanorum imperatoris inuictissimi. Bruno cancellarius recognouit. Data IL kalendas decembris indictione. V. Anno dominice incarnationis Millesimo. C.XII. Regnante Heinrico quinto regeronanorum. anno. VI. Imperante. II. Actum Wormacie in christo feliciter, Amen.

274. Ergbifchof Friedrich I. von Coln verleibt ber Stiftefirche ju Rece bas Brutgerechtfam und einen Manjus, fodann ben Rottzehnten bes hochwaldes im Bezirfe von Dernau. - 1412.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego. Frithericus. licet indignus et peccator, tamen dei gratia coloniensium archiepiscopus. Cum apud me sedulo retractarean, illum bene frui rebus transitoriis, qui ex eis adepuis
fuerit premia regni celestis, uoleus et michi aliquod in futuror remedium prospicere, cum uiderem frettres ressensis
ecclesie in cotidiano stipendio nimiam indigentiam perpeti, qualemcunque eis consolationem feci. Notum sit omnium
caritati fidelium, tam futurorum quam presentium, quod ceruisiale fermentum eiusdem loci, cum uno manso, in
elemosinam corundam fraturum contali. ad prebende cerurum supplementum, ca uidelicet lege, ut quicquid de his
ordinandum diffiniendumque est. totum pendeat in arbitrio ac potestate decani et fraturum, et si forte uacun fuerint,
consilio atque cousensu canonicorum per manum decani tradantur. Decimas quoque noualium in termino Daggenumensi, que uidelicet de incisis attis memoribus, episcopalis iuris et portionis sunt, al candem corum inopiam
sublemandam pie tradidi. Quod nimirum eo libentius feci, quo a tempore benedicte memorie domni Annonis
archiepiscopi ab omnibus predecessoribus nostris, easdem cos obtinuisse decimas in ueritate comperi. Hanc itaque
traditionem predictis canonicis constitui atque confirmani, banno dei ac s. Petri et nostro anathematizans eun,
quiennque hanc violare uel infringere presumpserit ausu temerario.

Facta est autem anno dominice incarnationis. MCXII. Indictione. V. coram multis et idoneis testibus. tam clericis quam laicis, quoram nomina subsequantur. Johannes principalis ecclesis prepositus. Wezelimus decanus. Herimannus prep. de s. Gereone. Beringerus prep. de s. kuniberto. Tiedericus prep. de s. Maria. Reginbernus. Godefridus sxantensis magister. Liuthardus prep. de Selecca. Tiedericus capellarius. Capellani. Johannes. North-

Ge finden fich vier befiegelte Aussertigungen bor, woden zwei die Beflinmung wegen des Nobalgebuten nicht enthalten, die britte bei besten Ermöhnung dem Jusah hat: toto nostri opiscopaus tempore, nelcher in der vorliegenden vergeschaffen ift. I. i.

braht. Wolbero. Laici. Heinricus dux de Lintbarg. Almer aduocatus. Hugo. Adolf comes de Safenberk. Adnocatus Teodericus. Comes Gerhardus et filius eius Gerhardus. Euerhardus de gandernol. Heinric de dornecho. Retere de Holeso. Liudolf de bedeburin. Cristian. Liudolf. Helmbred. Ut ergo firma et inconsulsa permaneat, hanc inde cartam fieri iussi et nostro sigillo insigniri.

275. Erzbifchof Friedrich I. von Coln ichenkt bem Caffineftifte zu Bonn ein Grundstad zum Baue eines neuen Hochride bei der Kirche, nachdem die Statte bes frührern entfremdet worden, und fiellt bie zum Unterhalt von vier Armen ehedem ausgesehren Gefalle zur Verfügung des Problies, gemich ihrer Befinmnung, zurud. — 1112.

In nomine sancte et indiniduae trinitatis. Frithericus dei gratia sanctae coloniensis aecclesiae archieniscopus. Quia officii nostri ratio postulat, ut in omnibus quantum fragilitas nostra permiserit et dominus concesserit, eius mandata et canonica instituta segni debeamus, quicquid a confratribus seu filiis nostris salnti nostrae profuturum pie ac deuote nobis suggeritur, negligere nel contradicere quantum in nobis est, sicut non debemus, ita minime nolamas. Notum igitur facere cupimus tam anjuersis christi fidelibus quam aecclesiae nostrae prioribus et subditis fratribus, qualiter canonicis sanctorum martyrum Cassii et Florentii bunne hospitale sicut regula canonicorum precipit non habentibus. eo quod locus ubi prius hospitale fuit ab impiis et salutis suae penitus oblitis in usum alium raptus sit. fundum curti nostrae conterminum ad immunitatem pertinentem, in nostram nostrorumque successorum memoriam Sigefrido ibidem preposito. Heinrico decano humiliter petentibus, ad altare eorundem sanctorum martyrum nullo contradicente libera donatione nostrique banni confirmatione contradidimus, eo pacto et firma conditione, ut ibidem ad susceptionem pauperum domino suffragante qualecumque receptaculum fieret. Deinde constructo ibi eorum studio aliorumque fidelium adjutorio debilium, egentiam et peregrinorum hospitio, ipsi metuentes, ne iterum ille qui in cor inde misit ut dominum traderet, aliquem profanum usque adeo seducere deberet, ut quod domino eiusque membris denotione fidelium collatum et elaboratum est, sibi usurpare pefandissima cogitatione intenderet, obnixe roganerunt, ut quod bene fecisse uisi sumus, prescripta determinatione, atque banno nostro stabile mansurumqne faceremus. Precipimus izitur ut auicauid de decimis ecclesie uel elemosinis fratrum, de nostris quoque predecessorumque nostrorum elemosinis ibidem pauperibus destinatum est, uidelicet, IIII, pauperum prebendas quas antea uillicus noster aliter quam oporteret quibuslibet distribuebat, si quid etiam adhuc fidelis aliquis addiderit, ad hospitale in communem usum et refectionem pauperum, prout prelatus disposuerit conferatur, et ut hoc diligenter ad uoluntatem domini iuxta sanctorum patrum exhortationes administretur, decanus et quem ipse sibi adiutorem consilio prepositi et fratrum deum timentium elegerit. sicut redditurus inde rationem in die iudicii fideliter prouideat, nullam in susceptione pauperum personam adtendat, non pretium querat, non domini precepta paruipendat, non loculos sicut iudas habeat, sed ita fidelis et prudens dispensator esse studeat, ut uocem illam dominicam audire mercatur. Euge serue bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Quod si aliter fecerit, omnes successores nostros et sancte coloniensis ecclesie priores, omnem clerum, uniquersum populum, a quibus auditum fuerit rogamus et obtestamur, ut a sua eum communione sequestratum habeant, quia si quis ille sit uel futurus est nidelicet aliquis successorum nostrorum quod minime credimus, immo si quis prepositus, decanus uel alius frater, qui hanc traditionem nostram et fidelium deuotam collationem infirmare, infringere, uel imminuere ingenio malo temptanerit, ipsum et omnes eius fautores et complices perpetuo anathemate condempnamus, ab ecclesiç liminibus sequestramus, cum iuda proditore pars eius sit, cum iudicatur exeat condempnatus. În die ultimi examinis audiat illam nocem terribilem domini. Discedite a me maledicti in ignem eternum, qui paratus est diabolo et angelis eius. Esuriui enim et non dedistis mihi manducare, Hospes fui, et non collegistis me, et cetera,

Acta sunt hec colonie, Anno dominice incarnationis millesimo, C.XII. Indictione. V. Regnante Heinrico quinto romanorum imperatore augusto. Testibus his, Iohanue preposito domus a, Petri, Wezelino decano. Sigefrido bonnens preposito. Herimanno prep. Berengero prep. Theoderico prep. Heinrico prep. Herimanno abbate s. Pantaleonis. Gerardo abb. s. Martini. Cinone abb. de Sigeberch. Capellanis, Teoderico, Wichmanno, Heriberto, Sigewino,

Wirico. Laicis liberis. Sigefrido palatino comite. Reginboldo de Isenborch. Teoderico de Are. Genenone adnocato bonnensi. Ministerialibus. Almaro aduocato. Cûnrado camerario et aliis quampluribus. feliciter.

- 276. Kaifer Heinrich V. beftatigt ber Probstei hirzenach ben ihr von bem Erzbischofe Brund von Arier geschenften Rovalgehnten, und die beiden Hofe Beheinbay und Bullingebeim. 1114, ben 16. Juni.
- C. În nomine sancte et indiaidaç trinitatis. Heinricus diaina fuuente elementă quartus romanorum imperator augustus. Omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus notum fieri uolumus. qualiter nos ego uidelicet Heinricus IV. romanorum imperator augustus, rogatu et petitione fidelium et principum nostrorum Brunonis uidelicet treuirensia archiepiscopi. Erlungi werceburgenis episcopi. Harthucici ratisponensis episcopi. Adalbaronis Metensis episcopi. Ducum quoque. Frederici ducis. Lutherii ducis. Bertholdi ducis. Marchionis etiam Herimanni. Engelberii marchionis. Godefridi palatini comitis. hoc prinliegium cuidam noue celle Hertenoxe diett. in honore s. Marie et beatorum apostolorum lohannis euangeliste et Bartholomei constructe, de noualis decima quam archiepiscopus Bruno treuirensis supradicte celle dedit et perpetao habendam contradidit. in quo nouali eadem predicta cella sita est. De duabas etiam curitbus quarum una uocatur Beie. altera Bullingsaheim quas Herloldus et filius saus Bernicas eidem celle pro salute anime sue dederunt et prorsus de omnibus que iam adquisiuit uel adquisitura est. fieri iussimus et sub pena banni nostri firmiter interdicimus, un nulla deinceps persona magna sine paraa eandem ecclesiam de beneficiis suis aliquo modo inquietare. molestare uel disusstira enudest. Si qui sure forte quod absit huius nostri precepti paginam infringere temptauerit. centum libras auri componat, medietatem camere nostre, et mediestatem suprradicte ecclesie, ut autem hoc ab omnibus credatur et omni eco lianloiabiliter obseruetur, hanc cartam inde conscriptam et mans propria corroboratam inpressione nostri sgittil insigniri iussimusus.

Signum domni Heinrici quarti romanorum imperatoris Inuicitsimi, Bruno cancellarius recognosis, Data. XVI. Kal. isilii. Indictione. VIII. Anno, dominice incarnationis Millesimo C. XIIII. regnante Heinrico quinto regu romanorum anno VIIII. imperante III. Actum est Tollendorf in christo feliciter amen.

277. Ergbischof Friedrich I. von Ebln bekundet, bag Abolf, Canonich zu Cunibert bafelbit, und beffen Bruder hermann ber genannten Stiftefirche ihre Besthungen zu heifter, Erpel und Remagen zu einem Jahrgebachtniffe geschenft haben. — 1116, ben 17. Marg.

In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus divina annuente misericordia coloniensis ecclesie archiepiscopus. Quia nostris temporibus uideo bona ecclesie multociens înique et uiolenter distrahi, et iusticie normam minus sancte ac religiose obseruari, ideo obnixius inuigilandum esse rebus ecclesiarum obseruandis, ac canonicis sacrisque institutis sincere immobiliterque obtinendis, indicani. Quare notum esse nolumus cunctis christi nostrisque fidelibus tam uidelicet futuris quam presentibus, qualiter adolfus canonicus beati Kuniberti, et frater suus herimannus instinctu diuine clementie inducti, predium quoddam sue proprietatis. X. solidos coloniensis monete persoluens, pro remedio animarum suarum ad altare s. Kuniberti legitima traditione cum essent liberi homines absque omni contradictione contradiderunt. hac scilicet dispensatione quatinus predicti. X. solidi singulis annis in anniuersario depositionis prememorati adolfi in usus fratrum sancto Kuniberto seruientium persoluantur. Pars uero predicti predii persoluens septem solidos sita est apud uillam que uocatur heistre, pars autem soluens duos solidos apud herpille. iuxta rinulum eidem uille conterminum cui nomen est catzbach, pars quoque solnens unum solidum sita est in rigemage. Ob cuius rei memoriam eternam, ac fidele testimonium, cartam hanc conscribi, ac sigillo nostro placuit signari. insuper et banno nostro confirmauimus, dicentes, si ipse adolfus nel herimannus quod absit, nel heres aliquis nel proheres corum. nel aliqua profana persona, hanc tradicionem annullare, nel mutare, nel aliquo modo labefactare temptauerit, absorbeat eum deglutiens terra, ac cum dathan et abyron sit ei cohabitatio sempiterna. et sit maledictus a deo in secundo aduentu domini nostri iesu christi, et feriat eum dominus plaga insanabili. nisi

resipiscens animum suum deuiantem ad medicamenta penitentie quantocius reuocare maturet. Testes sunt harum tradicionum clerus et populus, ex quorum multitudine hos paucos notari iussimus, arnoldus prepositus se petri, iohandecanus, herimannas abbas a, pantaleonis, herimannas preps. s. gereonis, berengerus prep, s. kuniberti, teodericus prep, s. marie ad gradus, cristianus decanus et custos, wolbero decanus, sigewinus custos s. petri, eckebertus magister scolarum, gerard comes de guleche, herimannas comes, et frater eius arnoldus, almerus aduocatus, bruno. videt telonarius, ratmerus, viclolifus, seuendruls, engezo, wizicinus.

Gesta sunt hee in colonia ad altare sancti kuniberti, XVI. kal, aprilis anno dominice incarnationis, M.C.XVI. indictione. VIIII, henrico imperatore regnante feliciter, amen.

278. Ergbifchof Friedrich I. von Coln bestätigt bie Stiftung, Die Privilegien und Besigungen ber Abrei Gieaburg. — (1116),1

In nomine sauctae et individue trinitatis. Fridericus divina dignatione coloniensis archiepiscopus omnibus in christo presentibus et futuris. Respectu timoris et amoris christi, sed et exemplis et studiis antecessorum meorum pronocatus et edoctus, coenobium quod in monte Sigebergensi deo dilectus pontifex Anno secundus construxit ita factis et scriptis et totis uiribus semper excolere statui. ut quantum est auctoritatis et officii mei rebus et legitimis aecclesiae prefatae ad nos usque seruatis nune et in omnibus deinceps seculis pacem et stabilitatem banno pariter et sigillo divinitus imperagerim. Sic enim et nos beatae retributionis participes fideliter presumimus, cum quod ille deo carus uir in opus diuinę seruitutis summis studiis elaborauit, nos operum eius amatores ardentissimi auomodo cum pace et quieto statu perseueret solliciti procuramus. Sit ergo locus ipse cum institutis diuinae legis et religionis suae proposito cum omnibus ibidem collatis et conferendis perpetua pace et stabilitate munitus, sicut ab inicio apostolica simul et regalis auctoritas sanxit. et sicut pagina nominati patris et pastoris per omnia refert. De obserganda consuctudine qua usque nunc instituti sunt fratres, et de abbatis singulari electione nulla persona quicquam mutare presumat, sed in omnibus ratum sit quod apostolici auctoritas scripto eis et banno confirmanit. Nullus abbatem aliquod curiale seruitium facere compellat, nullus eum ad aliquod non regulare officium constringat. Nullus aduocatus sed nec aliquis subdefensor nisi quem uoluerit abbas eidem monasterio uel bonis eius constituatur. nec episcopus quis uel suorum quisquam ibi standi potestatem habeat. nisi cum licentia abbatis. Aduocatus sicut illi constitutum est semel in anno ad eundem locum congeniat, et pro justiciis faciendis per tres dies placitum teneat, sic tamen ut ipse cum abbatis consilio sanguinis effusionem, furta, uiolatam pacem, hereditatis contentionem iudicans sua tercia contentus sit. neque ipsam terciam nisi de his rebus que in placitis aduocati nentilentur, nel de placitis inducientur requirat, cetera omnia abbatis arbitrio disponenda relinquat, ita ut in abbatis potestate sit a persona familiae qualibet pro libito supplicium sumere si in aliquo iustis eius imperiis presumpscrit contraire, nullumque preter hoc singulare placitum in anno teneat, nisi ab abbate uocetur. Et his ita constitutis, ecclesiam in bleisa cum dotali manso et decima, itemque ecclesiam in hanefo cum decimis et dotali manso eidem coenobio sicut inuenimus sic et confirmamus. Has autem ecclesias a clericis bunneusibus per concambium sepe dictus pater accepit. donans eis custodiam in bunna hoc iure, ut prepositus qui usque ad sua tempora alienus fuit ab ca quantum ad manus episcopi pertinuit. ex hoc et in posterum custos esset et prepositus. Mendene quoque quod a preposito et canonicis sancti petri per aliud concambium acquisiuit, eidem monasterio pari deuotione confirmamus. Sed et decaniam in qua mons ipse situs est id est in auelgoe semper episcoporum manibus subiectam, sicut antecessor meus tercius Herimannus contulit sic et ego memorato loco per omnia confirmo, scilicet ut eiusdem monasterii abbas prefate decanie donationem liberam nunc et semper optineat. Specialiter autem ego memor anime mee, decimas omnes in noualibus per totam decaniam illam meis temporibus sine ceptas sine incipiendas dari deo sanctoque Michaeli deuotus offero, de cetero piasu habens intentionem et locum et omnia que sunt loci fideliter conseruare semperque defendere. Igitur omnia bona que ab inicio fundationis sue eidem monasterio collata sunt.

^{*} Die Angabe bee Sabres 1116 berubt auf einer Radricht in bem abteilichen Archip. -

per innocationem divine maiestatis et auctoritatem nostri banni percetua pace sine contradictione sicut tradita sunt perseuerent, id est Strala ex toto, Flatena, Pirna, Oenheim, et omnis proprietas adelberti cuiusdam ingenui militis, et uxoris eius gertrudis cum beneficio militari, sed et beneficium quod pro eadem proprietate precario iure accepit in loco qui dicitur crezzeche. Achera quod ab episcopo traiectensi per concambium sumptum est. Item Achera quod cunradus comes beneficii iure tenuerat donec sponte reddidit. Quicquid bertolfus in acistinaen habuit. In berengerishusin ad X, solidos. In nistera ad VIII. solidos. Bleisa superior. In Lara et in sulsa quicquid ad palatinum comitem pertinuit. Scheida quod a quodam theoderico et eius axore meinlinde per precariam acquisitum est. Mendene. Ascmere. Vima. Antreffa. que uilla ad radicem montis est translata. De beneficio reginmari in mulindorp, in trublesdorp, et in Inere, VIIII, mansi, et in Kazebach quedam uince de codem beneficio. In geislare V. mansi et insuper quidam agelli. In antinich ad dimidiam libram. In meimendorp duo mansi. Predium sicconis in cornsceide. In geisbach VIIII, mausi, Item duo mansi quos quidam miles godescalcus donauit. Aecclesia in bercheim cum decima et dotali manso. Accelesia in bleisa cum decima et dotali manso. Accelesia in hanefo cum decima et dotali manso, que uidelicet ecclesiae et omnes ad idem cenobium pertinentes hac libertate donate sunt. ut quod ex quarta parte decime fructus et utilitatis episcopus dinoscitur habuisse, in luminaribus eius cui tradite sunt ceclesiae impendatur. Item Gulsa, Bellindorp, Moffindorp, et decimatio in zulpiaco, et tercia pars ecclesiae in hoinkirchin. 1 Item Lüwisberg. Vurmelinga. Clozinga. Edilinkircha. Flamirsfell. Manbruch. Stokheim. Ergiste. Liure. Halunge. Milinchusin. Houestede. Rode. 2 et si qua sunt alia quandocumque et qualitercumque sint collata, Si quis huius decreti niolator extiterit, abhominationem dei et sancte marie, sanctorumque, in quorum honore locus consecratus est nisi cito resipuerit incurrat, et cum his quorum ignis non extinguitur et quorum uermis non moritur portionem accipiat.

279. Erghischef Friedrich I. von Chlin befundet, daß Alet Abelber von Glabbach und beffen Rachfolger Spiriftian ein haub mit hof und Weinbergen zu Zeltingen erworben, auch veräußerte Besihungen ber Abei eingelcht und zu einer Memorie geschonft babe. — 1116.

In nomine sancte et individue trinitatis notum sit omnibus pie in christum quentibus, quod ego Friethericus sancte coloniensis ecclesie humilis per dei gratiam minister peticione fratris nostri Cristiani qladebacensis ecclesie abbatis admonitus, dignum duxerim opera caritatis eius litteris commendare, et testamentum ordinationis quarundam rerum ecclesiasticarum sicut ipse disposuit ordinando confirmare. Prout enim uiridica ipsius didicinus relatione, ipse sub predecessore suo uenerabili patre Adelberone adhuc constitutus sepe numero ingemiscens non parui meroris afficiebatur singultu, quia uidebat possessiones ecclesie in manus extraneas deuenisse et minorari cottidie. Igitur ut filius et bone professionis alumnus ad majoris pendens nutum, necesse duxit ut spiritalis patris et pii progisoris licentiam atque consensum inquireret in his que fecit. inquisiuit ergo et consecutus est iugiter, siquidem in caritate paterni affectus per omnia goluntati cius annuit laborem cius consolatorie suasu placido demulcens. Et factum est dum bone memorie idem predecessor suus in diebus uite sue laboris et deuotionis sue oblationem offerret domino. Siquidem pro anniversario suo contradidit filiis et fratribus suis possessionem que fuit Rûhonis domum scilicet propriam cum suis appenditiis. orto uineç, torculari, curti, et VI, partibus uinearum în montanis, quas ipse ipsius Cristiani consilii et laboris bene usus ministerio comparagerat X. marcis in uilla Celthanch. deputagit eisdem etiam pro anniuersario anime ciusdem Cristiani medium ortum uinec qui appendet domui ciusdem uiri quem appretianit idem ab codem in eadem uilla Celthanck. IIII. marcis quas sine dampno et omni minutia ecclesiastice rei contraxerat, Verum enimuero domino Adelberone uniuerse carnis uiam ingresso cuius memoria in benedictione sit. ipse Cristianus per gratiam dei successor eius effectus în precordiis destinauit, ut bene faciendo et în domiuo laborando anime sue prospiceret, et recordationem nominis sui posteris commendaret cum aliquantulo caritatis beneficio. Conuentione autem facta ex V. marcis, item emit a memorato Rúbone, in memorata uilla Celtanch, II. partes uinearum,

Die Erffarung ber Drie f. unter Rr. 203. - Begen biefer Drie bergl. Rr, 252,

quarum reditus in opus ministerii et refectionis fratrum pauperum quoquo in die depositionis sue dandos per manus enjuscunque fratris cui hoc injunctum et ordinatum fuerit disposuit. Porro ne super his ad alterutrum objectionis nel contradictionis postmodum aliqua nasceretur questio prouido mediante consilio ambobus complacuit, quod et factum est, pactum sanctiri et rei euentum confirmari omni iure instituto ac lege legitime traditionis in oculis et presentia Adelberti comitis de sappehberch. Emechonis de balterstorph, aliorumque multorum testium quorum quidam manent usque adhuc, quidam autem dormierunt. Cum igitur pro spe et mercede regni dei bonum opus operari in corde suo uotum uouit, item appendit argentum in statera VII. et X. marcas et in lus proprium et in statum pristinum ecclesie quandam rem ecclesiasticam redimens restituit, quam se amisisse et in manus extraneas deuenisse dampnum patiendo jam pridem condolult îpsa mater ecclesia. Ecclesiastice autem rei facultas de qua nobis sermo quadrageni sunt solidi, quos predecessor suus Meinhardus pro beneficio cuidam Wernhero constituit. sumptos scilicet et deputatos ex ea haut dubium pecunia, que singulis annis in hac insa uilla Gladebach in die festo purificationis sancte theotokos persoluitur. Hunc prefatum censum deo deuotus frater noster Cristianus in hoc codem loco in oculis et presentia omnium fratrum tam iuniorum quam seniorum aliorumque multorum testium ab eodem Wernhero redemit et ecclesie restituit. datisque in commertio ut dictum est VII. et X. marcis ambo fidei cautionem sub testibus signauere. Commendans igitur in celebratione opus bonum hoc idem eis pro benedictione optulit et ex eo singulis annis per manus istorum uirorum XXIIII, solidos dari constituit, Vuigerus, VIII solidos, Frumoldus, VI. Thizo, V. Baldo item. V. His XXIIII, solidis, VI. aliis solidis qui in bren dantur conjunctis item uotum auxit et deuote constituit ut per tria instituta tempora, in digisione s, s, apostolorum, in commemoratione beate Marie magd. et in perhenni memoria nostre depositionis fundatorisque huius cenobii domini Geronis hec pecunia dinisione partita singillatim in ministerio corporalis alimonie fratrum deputetur, pauperes quoque ex ea refocilati procurentur. Cum ergo bonum opus est operatum, utpote in caritatis radice fundatum, ordinationem eius approbamus, assensusque nostri auctoritate et sigilli impressione corroboramus, quatinus ratum et perhenniter inconnulsum seruetur, quod sancitum et confirmatum uidetur. Si quis autem postmodum hanc ordinationem dampnare presumpserit. irritamque facere et cassare temptauerit. illum tradita beato Petro et nobis potestate ligandi ligamus, et nisi ueniam condigna mercatur satisfactione anathematizamus,

Actum est hoc in cenobio Gladebaccensis ecclesie, anno dominice incarnationis M.C.XVI. indictione VIIII. anno cathedre archiepiscopatus nostri XVIII. presentibus nostris hominibus tam clericis quam laicis, quorum subnotata sunt nomina. Clerici. Theodericus de s. Petro. Cristianus de s. Gercone. Riddolfus de s. Scuerino. Wichmodus, Arnulfus, Heinricus, Liberi. Godefridus de merch. Lidovicus de quipeheim.

280. Ergbifchof Friedrich I. von Chln übergiet die ihm von Heinrich von Dorniet und von Mafrid refignirten Leben, namlich ben Furftenberg vor Xanten imit Zugehor und zwei Manfen im Rirchfpiel Rempen, beren Bitte gemäß, ber Abtei Siegburg. — 1116.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Frithericus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Notum sit omnibus christi et ecclesie fidelibus, quod Heinricus de thornehe nostere ministerialis, montem s. Martini situm in territorio xanctenzi, quem iure feodi de nostra manu tenuerat, manunitens, cum altero dimidio manso, et quinque curtilibus xanctis iacentibus nobis resignatit, petens ut eadem nobis resignata, ecclesie, s. Michaelis que est in castro zigoberg traderemus, ab aduocatis et ab omni genere iuris libera. Nos autem petitioni eius satis-ficientes, predictum montem, cum altero dimidio manso, et quinque curtilibus prefate tradidimus ecclesie, ob nostram et predecessorum siue successorum nostrorum eternam in christo redemptionem, quatinus eadem libertate qua Heinricus hot tenuerat eatenus, postmodum ecclesia possideret, liberum ab aduocatis, et ab omni exactione cuiusifuris. Similitier et duos mansos cum manciplis in parrobia campanie loco qui dictur Kelebrua quos cadem

¹ Dier murbe eine abteiliche Belle ober Probfiei eingerichtet, Diefelbe ward aber im 3. 1259 ben Ronnen ju horft, beren Rlofter eingesichert worben, abgetreten.

intentione Mafridus manumisit nobisque resignanit, predicte contulimus ecclesie. Et 'ut hoc ratum et inconuulsum maneret, banno domni pape Paschalis, et nostro confirmanimus, et testamenti astipulatione nostrique sigilli impressione corroboranimus. Si uero quisquam hoc cassauerit, et tradita ecclesie frandulenter subtraxerit, collata beato Petro potestate, et domni pape Paschalis, nostraque auctoritate dampnatum se agnoscat, et nini ecclesie satisfecerit, anathematis sententiam pertimescat.

Actum autem et confirmatum est hoc a nobis in eodem sigebergensi cenobio, anno dominicț incarnationia M.C.XVI. indictione X, anno etiam cathedre archiepiscopatus nostris Nominibus clericia et laicis, quorum nomina în haius rei testimonium subnotari decreuimus. Cleric, lohannes prepositus de domo s. Petri. Heinricus decanus. Heriniannus prepositus xanctensis. Theodericus. Arnoldus. Godescalcus, et plures alii. Liberi. Franco burgicomes. Comes Fridericus de aruseberg. Comes Adolfus de monte. Theodericus de gladebach. Arnulfus de ödenkirche, et plures alii. Ministeriales. Almarus aduocatus. Heinricus de aldenthorph. Reterus de hölse. Herimannus de halechter, Thimo de sõsaz, et plures alii.

281. Ergbifdof Friedrich I. von Coln beftitigt ber von bem Abte hermann ju Gt. Pantaleon bafelbit gefilteten und von ibm gewolfeten Rirche bei bem bortigen hobpitale bie Willa Brodens borf und ein Gut zu Malbeim. - 1116.

In nomine sancte et individue trinitatis. Frithericus dei gratia coloniensis ecclesie archiepiscopus. Cum pro redimendis peccatorum meorum excessibus, bonis mihi nouerim iugiter insudandum actibus, non minus saluti meę prouisum estimaui, si ceterorum congratulando profectibus, et que bene egerint pro commissa michi sollicitudine stabiliri. et alios a bono torpentes opere ad bene agendum studeam excitari. Notum sit igitur uniuersis sancte matris ecclesie filiis presentibus et futuris, qualiter ego basilicam a domno abbate b. Pantaleonis Herimanno iuxta hospitale pauperum in honore b. protomartyris Stephani pio deuotionis studio constructam consecrani, et ea que presatus domnus abbas eidem ecclesie contulit digna banni mel astipulatione confirmani. Villam enim quandam brocenterph dictam quam a nobili uiro quodam Erlefrid nomine et uxore sua Methilt dicta, filio quoque suo Heinrico, et filia Gerethrude nominata, diena pecunia comparanit, cum omnibus tam in manclpiis quam in reditibus ad eam pertinentibus eidem ecclesie ad cotidianos usus duodecim pauperum contradidit. Quoddam etiam predium in mulinheim situm a predecessore meo uenerabili archiepiscopo Herimanno ipsius domni abbatis fideli dispensationi traditum, prefate ecclesie contulit, statuens at idem per anni circulum ipsi ecclesie lumen administret, et in prefati predecessoris mei anniuersario fratribus b. Pantaleoni famulantibus caritatiua refectione inde exhibita quod residnum fuerit erogetur. Huius contraditionis presentem decreni cartam fieri quam et sigilli mei impressione roboraui, et quod per me digne statutum et ratum factum est. posteris nostris minus infringendum commendaui. Quod si quis immo quisquis prefate domni abbatis contraditioni, et nostre condigne astipulationi quouis modo obuiare nitatur. perpetuo anathemate feriatur. diabolo et angelis eius cruciandus tradatur. in die extremi examinis ueniam non mercatur. Huius traditionis testes affuerunt idonei quorum subscripta habentur nomina. Iohannes decanus de domo. Wezele prepositus. Thidericus capellarius, Reginbern capellanus, Wirich capellanus. Heribert capellanus. Wolbero capellanus, De militibus, Heinricus dux, Bauo, Godefridus de Mer, Godefridus de Saphere, Immo, De seruientibus nostris, Almer aduocatus. Bruno. Richolfus. Henricus dapifer. Thidericus. et alii quam plures.

282. Erzbifchof Friedrich I. von Coln bestätigt Die ber Abtei Siegburg geschehene Schenkung eines freien Gutes gu honrath. - 1117, ben 29. Marg.

În nomîne sancte et îndinidue trinitatis. Sicut collatum est presentium noticie, îta posterorum conseruetur memorie, quod Godefridus Brunonis filius allodium suum quod în uilla hagenroth possedit. ecclesie s. Michaelis

^{&#}x27; Abt hermann von St. Pantaleon ftirbt 112t, Bergog Deinrich, obne 3weifel von Limburg, 1118; ber genannte Dombechant Johann wird 1116 Domprobfi.

in monte Sigeberg ob suara et antecessorum suorum memoriam tradidit. ut in omnibus his utilitatibus quibus ipse hoc posselerat, ecclesia possideret, tam futuri incrementi expectatione, quam presentis reditus consecutione. Ego autem Fritherius dei gratia coloniensis sedis archiepiscopus, de manu illius ad opus ecclesiç illud recipiendo et comiti Friderico de arnesberg qui tune presens aderat hoc committendo, traditionem hanc confirmati ecclesiç, ne postmodum quisquam temerarius exsurgat, qui super hac traditione ecclesiam inquietare presumat. I pse uero Godefridus facta traditione exfestucauit coram altari, uidentibus canctls qui aderant, quicquid hereditarii iuris in eodem allodio catenus habuerat, et digiti percussione laudauit legitime quod hoc tutaretur ecclesiç, in securitatem tratationis dans făciussores uidelicet Franconem burgicomitem, et Lôdevicum de thruttisdorp. Nos acurem cognoscentes, quod nemo huic legitime traditioni reclanuret, pacem in posterum ecclesiç super hac possessione sanximus, omnesque huius pacis uiolatores ut manifestos ecclesiastice possessionis inuasores, banno subiecimus, et nisi resipuerint, autoritate beaut leptri; et domni pape Paschalis, et nostri, anathematis sentenția additionare.

Actum est autem et confirmatum hoc a nobis in codem coenobio. anno dominice incarnationis. Mc.XVIII. indictionc. X. anno etiam cathedre archiepiscopatus nostri. XVIII. IIII. kal. aprilis. presentibus nostris hominibus elericis et laicis. liberia et ministerialibus, quorum nomina in testimonium subnotari decreuimus. Clerici. Iohannes prepositus de s. Petro. Heinricus decanus. Ecgbertus scolasticus. Theodericus. Iohannes. Wigmodus. Arnulfus. Godescalcus. Gerhardus. et plures alii. Laici. Comes Fridericus de arnesberg. Comes Adolfus de control comes Adolfus de saphfenberg. Comes Gerhardus de iuliaco. Theodericus de gladebach. et Edelgerus frater eius. Thietmarus de batberg. Heinricus Retronis filius. et plures alii. Ministeriales. Almarus aduocatus. Heinricus de aldendorp. Sigebodo de tuticio. Themo, Herimannus. et alii quam plures.

283. Erzbischof Friedrich I. von Coln übergibt der Abtei Siegburg Die ihm Des Endes von bem Burggrafen Franco refignirten Leben. -- 1117, Den 29. Marg.

In nomine sancte et individue trinitatis. Sciant tam posteri quam presentes, me Frithericum sancte coloniensis ecclesie dei gratia archiepiscopum, in diebus meis ad hoc precipue desudasse, pioque desiderio laborasse, ut infra terminum diocesis nostre cetus relligiose conucrsantium aggregaretur, et collatis siue amplificatis temporalibus subsidiis, ipse cetus tam meritis quam numero de die in diem augeretur. Cum itaque in hoc perseucraremus proposito. cenobiumque in monte Sigeberg a uenerabili predecessore nostro felicis memorie domno Annone constructum exaltare pio studeremus desiderio. franconem burgicomilem diuina pietas animauit, ut et ipse ob spem suppreme remunerationis partem feodi sui quod de nobis tenebat. in manus nostras redderet, quatinus illud ab eo libere receptum. traderemus ecclesie prememorati coenobii ad usus fratrum. Nos autem tum precipue propter cam quam exspectamus a domino retributionem, tum etiam propter abbatis Cûnonis et ipsius franconis peticionem descruientes ecclesiastice utilitati, annuimus illum sue satisfacere uoluntati, quod et fecit, prefatam partem feodi in hec uerba resignans nostre potestati. Ego franco burgicomes resigno uobis domne archiepiscope, quicquid feodi in his locis de uestra manu tenui. in uilla Weldenesberg. Rüzenthorp. Bertelinghouen, Herthe. et inter Bücult et Thuringesbach.1 petens ut propter anime uestre salutem. hoc conferre uelitis Sigebergensi ecclesie ad abbatis et fratrum utilitatem. In hec uerba predictam possessionem suscepimus, et ecclesie liberam tradidimus, in cunctis quos soluebat reditibus, et uninersis utilitatibus que uel in presentiarum inerant, uel futurorum prouentu temporum accrescere poterant, et ne quis hanc traditionem cassare uel infringere temptaret, testamento eam memorie commendari decreuimus. ipsumque testamentum sigilli nostri impressione confirmatimus. Quienmque ergo huius nostre traditionis sanctiones temere impugnauerit, et in predicta possessione Sigebergensi ecclesie iniuriam intulerit, auctoritate b. Petri et domni pape Paschalis et nostri banno subiaceat, et nisi condigna satisfactione resipiscat, anathematis sententia dampnatus, in secundo domini aduenta pereat.

¹ Das abteilige Archiv enthalt feine weitere Radricht über Diese Lehngüter, weswegen Die genannten Orte nicht mit Beftimmtheit nachgewiesen werden tonnen.

Actum est antem et confirmatum hoc a nobis in codem coenobio, anno dominice incarnationis. M.C.XVII. IIII. Kal. aprilis, presentibus nostris hominibus clericis et laicis, liberis et ministerialibus, quorum nomina in testimonium subnotari decreuimus. Clerici. Iohannes prepositus de sancto Petro, Heinricus decanus. Eegbertus scolasticus. Theodericus. Iohannes, Wigmodus. Arnulfus, Godescalcus. Gerhardus. et plures alii. Laici. Comes Fridericus de arnesberg. Comes Adolfus de monte. Come Adolfus de asphfenberg. Comes Gerhardus de iuliuso. Theodericus de gladebach. et Adelgerus frater eius. Thictmarus de batherg. Heinricus Retronis filius. et plures alii. Ministeriales. Almarus aduocatus. Heinricus de aldenthorp. Sigebodo de tujeio. Theos. Herimannus, et alii ouambutera.

- 284. Erzbifchof Friedrich I. von Coln grundet auf Bitte der Burger von Remagen die Siegburger Probleti auf bem Apollinarisberge baselbit, wozu jene den Berg mit der alten Martinskirche, einen Hof im Broich, einen Bald, einen Meingarten im Pich, u. f. w.; der Erzbischof den Rottzehnten und Abr Cuno ein Gut zu Madenheim, Rierendorf, Infesto und Untelbach gegeben. 1117.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus, Vniuersis christi sanguine redemptis, eiusque fide munitis, necesse est sic presentibus uti commodis, quatenus eterne felicitatis semper mansuris non priuentur gaudiis. De qua re hortaturus apostolus timotheum, diuitibus inquit huius seculi precipe, non sublime sapere neque sperare in incerto diuitiarum, sed in deo uiuo qui prestat nobis omnia habundanter ad fruendum, bene agere, diuites fieri in operibus bonis, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant ueram uitam, et in die ultimi examinis audire mercantur gocem domini dicentis. Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod uobis paratum est ab origine mundi. Notum itaque esse nolumus cunctis christiane religionis cultoribus, tam futuris quam presentibus, qualiter quidam Regimagenses gratie et glorie huins cupientes fieri participes, montem quendam beati Martini ecclesiam gestantem antiquissimam, per manus nostras christo tradi disposuerint, ut seruos del illic aggregantes, perpetuum inibi seruitium ipsi ordinaremus. Qui mons cum ecclesia prefata, cumque omnibus appendiciis cunctorum in Regimago tam digitum quam pauperum inris erat, et communi deuctione parique consensu ipsum montem digine mancipanerum sergituti. Mittentes itaque duodecim ex primoribus suis, ad nos hoc detulerunt negotium, quorum nomina in fine sunt exarata, Nos ergo ipsorum iusta atque a deo inspirata petitione percepta piis uotis annuentes, montem Sigeberg qui dintina religione et monastici ordinis, districta observatione pollebat, cum ipsis adjuimus, et juxta ipsorum petitionem predictum locum super altare s. Michaelis in manus abbatis Cunonis, sub testimonio totius congregationis simul assistentis tradidimus, ea conditione uidelicet, ut fratres de codem claustro Regimagum nitterentur, qui die noctuque fanulatui digino insisterent, et regularis uite tramitem obsergarent. Dein monte purgato iactoque fundamento, monasterium juxta predictam illam antiquam ecclesiam satis uenusto inceptum est edificari opere, promittentibus eisdem Regimagensibus quod edificationi ipsius monasterii duobus annis per se ipsos nellent insistere, ac deinceps donec ad plenum perficeretur Qui eundem locum deo oblatum, et Sigebergensium ditioni traditum, iuxta uires suas operarios subministrare. promouere cupientes, addiderunt ei curtim unam in terra que Brûechene appellatur. Cuius curtis decimationeni que nos respiciebat, tam in pecoribus alendis, quam in rure excolendo, fratribus eiusdem montis ex nostra parte tradidimus, Sed et omnis silua banno Regimagensium subiecta, quotienscumque in aliquo rure exstirparetur, siue in aliqua re excoleretur. decimatio nihilominus ciusdem exstirpationis ad nos pertinere deberet. quam tamen decimationem predicti montis fratribus. pro salute anime nostre tradidinus eternaliter possidendam. Idem quoque Regimagenses prefati montis fratribus addiderunt întegram siluam nocabulo Salebûrse, cum uno molendino et oninibus utensilibus eius. Vineam quoque unam iu Puce. que erat omnibus communis. Uineam aliam que sita est prope cimiterium ecclesie montis eiusdem, et est uicina loco iam dicto Pûce. Uineam unam în Brûnegin. Vineas etiam paruas et magnas quas communiter possederent eiusdem montis fratribus tradiderunt, pro communi salute niuorum atque mortuorum. Agrum quoque positum in uia que ducit ad locum Dune. inter duas siluas Grimerslok et Scheide.

Agrum nanm inter Scheide et Sale, Agrum nanm in Vnherwelde, iuxta silvam Dorla: eiusdem montis fratribus Regimagenses addiderunt. Insuper et predictus abbas Cuno ipsum locum quibusdam possessiunculis ditanti. contradans eisdem fratribus in Wadenheim predium persoluens tres solidos, et in eodem loco tres uineas, et in Nithirindorp predium quatuor solidos persoluens, ibique uineam unam, et in Ennuell predium persoluens manini, et ibidem duas uineas, et in Vnhelbae locum curtis persoluentem denarios duodecim, et illic duas uineas, et tractum in rheno latta Vnkelstein. sed et in reliquum pro posse subsidia queque libenter adaucturum se spopondit. Qui etiam predium quoddam ex suis sumptibus emit adiacens uille que Biringistorp nominatar, quod eisdem fratribus tradidit ure perspetuo possiedndum.

Huius autem rei confirmatio et predicti abbatis pia collatio, et Regimagensium super eundem montem unanimis communisque traditio facta est anno dominice incarnationis millesimo. C.X. indictione II. anno autem nostri pontificatus XI. Post hee ob utilitatem rei publice Romam petentes, comitante predicto abbate cum quibusalam prioribus colonie, sed et aliquibus de Regimagio honestioribus personis. licentiam impetranimus a domno Pascala postolice, sedis tunc pendificer, engecium huiusmodi ad summum rei exitum perducere, retumque accepinus ipsius auctoritate, ut fratres qui in prefato monte deo seruirent, sine contradictione alicuius libere predicarent, baptizarent, printentes susciperent, Infirmos uisitarent, mortous sepelirent, et ut in perpetuum abbati Sigebergensium in omni reguloi tam spiritali quam seculari subdentur, sicut ab inicio formas sumpsere aiuendi, et ut aduocatum alium preter quem abbas elegerit super se non habeant. famuli quoque siuc ucetigales esclesie non cogantur aduocati uel prefecti indiciariam sedem adire, sed tantum abbatis sine prepositi ab eo constituti inssis obtemperent, decimationes quas Regimagenses Illuc libere tradiderunt stabili iure possideant, et ut multa persona cuiuscumque dignitatis sit, cuiuscumque conditionis, aliquam iniuriam aut uiolentiam eisdem fratribos irrogare presumast.

Hac apostolica freti auctoritate et roborati benedictione. Roma reuersi, locum ipsum nomini domini assignauimus, criptamque in honore sancte dei genitricis semper uirginis Marie s. Thome apostoli, s. Stephani prothomartyris, s. Martini, s. Nykolai, 'et omnium sanctorum, per Erlunqum uenerabilem Wirzeburgensis ecclesie episcopum dedicari fecimus, anno dominice incarnationis Millesimo. C.XVII. indictione VIII, anno nero nostri episcopatus. XVIII. Si quis igitur huius ecclesie iura tam apostolica quam nostra auctoritate roborata, et Sigebergensium ditioni subsignata infringere temptauerit, uel possessiones eldem ecclesie juste et fideliter oblatas seu deinceps offerendas ullomodo auferro presumpserit, uel in his deripiendis consilia iniqua concinnanerit, ex potestate beato Petro eiusque successoribus a deo cellata, et ex diuina nobis auctoritate concessa, hanc ab ecclesic communione facimus alienum, et nisi digne resipiscens satisfecerit, perpetue dampnationi sublcimus puniendum. Ouod ne ullatenna fiat, chartam presentem inde conscribi, nostrique sigilli impressione signari, et banno nostro procurauimus confirmari, adhibitis testibus quorum nomina hic fecimus annotari. Herimannus abbas s. Pantaleonis. Pabo abbas Tuiciensis. Liutfridus abbas Graschafensis. Iohannes prepositus de domo s. Petri, Wecelo decanus eiusdem domus. Sigefridus bûnnensis prepositus. Heinricus bûnnensis decanus. Sibodo parrochianus. Albertus comes de Noruenich. Comes Teodericus de Ara, Comes Teodericus de Tûneburch, Almarus adgocatus de colonia, Heinricus de Aldendorn, Herimannus de Haltera. Regimagiensium precipui testes hii sunt. Sigebodo qui sedebat in superiori loco ciuitatis. Hildigerus auunculus eius qui fuit uillieus regis. Adelbertus et ipse de superioribus ciuitatis. Reimarus et Beringerus frater eius uillicus Adolfi comitis. Uecelo et frater eius Liutprandus. Geilo. Degeno et frater eius Heinricus. Winandus et Didicho. et alii quamplures idonei testes.

285. Erzbifchof Friedrich I. von Colin theilt ben von bem Erzbifchofe Anno II. ber Collegiatfirche zu Bufilich geschenften Sof baselbit, ber bis babin von ben Probften verwaltet worben, bem gesammten Capitel zu. — 1117.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Fridericus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. notum

¹ Aus v. Spaen, Inleiding tot de Bist. van Gelderland. III. IV. Rr. V., welcher bas Original befaß,

esse capinus tam futuris quam presentibus, quod beate memorie predecessor noster Anno secundus usenerabilis archiepiscopus pro eterna retributione et oratione fratrum çeclesiç sebliccensis. curiam in loco codem eisdem fratribus tradidit. ea condicione, ut nullius nisi fratrum dispositioni seruiret. Quia autem in eadem curia pierunque soluntatem prepositorum et prebende defectum immoderate fratres perpessi sunt. nos fratrum condolentes miseri, totius prioratus intercessione, et consilio, hanc traditionem renonauimus, ut andem curia per omaia solis fratribus seruiat. In agris, areis, pratis, siluis, pascuis, cultis et incultis, piscinis, molendinis. Si quis autem diabolico quod absit irretitus instinctu hanc traditionem infringere temptauerit, collata beato petro potestate, domnique pape Pascalis, et nostra autocriatate, uerbo annahematis dampatum se agnoscat, nisi resipuerit, et fratribus et ecclesieş statisfecerit.

Hye autem facta sunt anno incarnationis dominice, M.C.XVII. Indictione X. Heinrico quarto imperatore. episcopatus uero nostri anno. XVIII. Tederico aduocato. istis testibus, Iohannes s. Petri prepositus. Heinricus eiusdem yeclesiy decanus. Herimannus xanctensis prepositus. Letardus prep. Godefridus dax. Fridericus comes de armesberg. Arnoldus de cliue. Heinricus comes de sutuene.

286. Ergbifchof Friedrich I. von Coln befreiet auf Die Klage Des Abres hermann von St. Pantaleon bafelbit Die Billa Belben von ben eingebrungenen Bogten. — 1117.

C. In nomine sancte et indiuidug trinitatis. Notan sit omnibus presentibus et faturis. qualiter ego Frithericus dei gratia coloniensis archiepiscopus quosdam qui iure tirannico aduocatiam in uilla quy belsenshem dicitur imanserant. ob querimoniam abbatis ecclesie s. Panataleonis herimanni ad quam cadem curris pertinet detruserim. co quod ab antecessoribus meis liberam eam semper fuisse ab hac subicctions inuenerim. Super quod edictum feci. baanoque confirmatin ne denuo quisquam nefario ausu infringere andeta. aut aliquid buiusmodi ibi presumat. alioquin omnipotentis dei iudicio cum condempanadum relinquo. et sempiterne dampaationi trado. Huius rei testes sunt. Iohannes prepositus. Wezelo decanus. Rembold de isenburch. et Gerlach frater eius. Gerardus comes de iulicho. Almerus aduocatus. Herman. et Iohannes frater eiux et alii quam plures.

287. Erzbifchof Friedrich I. von Coln verzichtet auf ben Behnten von bem Bruche bei bem hofe Straelen, welches Ubr Cund von Siegburg in Cultur ju feten beabsichtigt, und bekundet, daß bie Grasen Gerhard und heinrich (von Gelbern) baffelbe aus ihrer Bogteischaft entlaffen. — 1118, ben 5. April.

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Fridericus dei gratia sancte coloniensia aecclesie archiepiacopus. Ammonent nos mandata ordinate caritatis, persuadent etiam uiscera paterne pietatis, ubicumque nobis oportunum fuerit, amministrare necessaria nostria fratribus secus pedes diuine contemplationis ad andiendum uerbum dominicum residentibus, quatinus optimam partem quam elegerunt tanto amplectantur artius, quanto prouisis his que corporea exigit imbecillitas, uiuere possint expeditius. Vnde cum fraer noster sigebergensis cenobii religiosus abbas C'ino paludem quandam incultam curie sue que papellatur atrala adiacentem, statuisset colere et ad usus fratrum redigere, decimationes eiusdem paludis que secundum instituta canonum debrerent nos contingere, ob memoriam nostri et predecessorum siue successorum nostrorum b. Michaeli in predictio monte sigebergensi ad ausus fratrum curanimus tradere, ita ut quicumque fructus utilitatis in posterum de eadem palude accreuerit, liber ab omni debito, secundum dispositionem abbatis asseribatur fratrum ministerio. Sed et adoccati eiusdem paludis utielitect comes Gerhardus et frater cius Heinricus adoccatiam illiam in testimonio nostri et alicrum umlotrum nobilium et ignobilium manamiserunt, et ecclesie liberam resignauerunt, et ne quid heredes corum in posterum super boc reclamare uel aliquid iurits sibi usurpare presumerent, libertatem sepe dicto loco ciusque colonis concessam nostro priuliegio corroborari fuerer. Loure unudem absolutum a decimis, ha abuccatis et a debito cuiuscumque

^{&#}x27; Rad Daggabe ber bortommenben Beugen.

exactionis prinilegio nostro confirmamus, et si quisquam temerarius quod absit postmodum hoc uiolanerit collata beato Petro potestate, et domni apostolici, nostraque auctoritate, tradimus eundem sathane, donec resipiscat et ecclesis estifisfaciat.

Actum est autem et confirmatum hoc a nobis in eodem cenobio, anno dominice incarnationis, M.C.XVIII. Indictione, XI. anno etiam cathedre archicejscopatus nostri: XVIII. Nonas aprilis, presentibus nostris hominibus clericis et laicis, liberis et ministerialibus, quorum nomina subnotari decreuimus, Clerici, Iohannes prepositus de s, Petro, Heinricus decanus, Ecgbertus scolasticus, Theodericus, Iohannes, Wigmodus, Arnallus, Godescalcus, Gerhardus, et plures alii, Laici, Comes Gerhardus, et frater cius Heinricus, Comes Adolfus de monte. Comes Adolfus de saphenberg. Comes Gerhardus de iuliaco. Gerhardus iunior filius Gerhardus de caesle. Arnallus de delenkirche, et plures alii, Ministeriales, Almarus aduocatus, Heinricus de aldenhorp. Sigebodo de unitio, Themo, Herimannus de aldenhorp.

288. Erzbifchof Friedrich I von Coln befundet die von einem frommen Manne Deibenrich geschene Stiftung ber Alosterlirche ju Dunwald, und ertheilt berfelben die Pfarreigenschaft und ben von bem Grafen Abolph von Berg, dem Bogte Diefer Kirche, refignirten Zehnten bes Balbes Dumwald. — 1115.

In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus licet indignus et peccator tamen dei gratia Coloniensis ecclesie archiepiscopus. Notum sit omnibus christi fidelibus tam successuris quam presentibus, quod quidam Heidinricus uir totus in dei opere conuersus cum diligenter aduerteret illum recte frui rebus transitoriis qui ex his adipisci merebitur premia regni celestis, cupiens et ipse consegui funiculum superne hereditatis, quandam patrimonii sui portionem diuinis usibus in hunc modum deleganit. Nam predium quoddam b. Petri. XV. nidelicet iurnales. XV. denariorum censum reddeutes, pro eo quod ad dinine religionis cultum aptius uideretur. VIII, sui patrimonii iurnalibus. X. et VIII. denarios soluentibus, per manum comitis Adolphi legitimi aduocati mutuatus est. In hoc itaque predio, consensu et auctoritate nostra construi fecit ecclesiam, nosque tum ob pium ipsius in digina sergitute fergorem, tum etiam ut sicut in degotione pares ita essemus in remuneratione participes, precibus eius annuimus, ut si uiri religiosi altioris propositi deo illic sub regulari habitu seruire deligerent, explendi desiderii sui liberam omnino habeant potestatem. Porro ecclesiam ipsam ab omni debito tam episcopalis scruitii quam choriepiscopi, decani, nec non ab omni iure sinodali liberam prorsus et immunem fecimus. Hoc insuper ei prinilegium sanctientes, ne nobis exceptis cuinsquam subjectioni quidquam debeat, sed quicquid illic tractandum examinandumque fuerit, in nostro nostrorumque successorum arbitrio ac potestate consistat. Ad hec uisum est nobis eandem ecclesiam baptismalem facere, sepulturam ei cum universis sacramentis ad matricem ecclesiam pertinentibus indulgere, atque hec omnia in eam fecimus conditionem, ut qui ibidem deo deseruiunt, nostram specialiter nostrorumque successorum in suis orationibus memoriam pie semper inniviateque custodiant. Hec quoque prouidimus ut decimas omnium totius sylue que Dunwald uocatur, ubi et ipsa ecclesia fundata est, quocunque tempore fiat noualium ad eandem ecclesiam in perpetuum terminaremus. Quisquis ergo seu predictum concambium siue aliquid corum que nostro beneficio predicte ecclesie concessa sunt. ausu temerario nel infringere nel minuere presumpserit, si non resipiscat nec satisfacere nolnerit, banno dei ac s. Petri et nostro in perpetuum anathema sit. Ut omnia igitur firma et inconsulsa permaneant, hanc inde cartem fieri ac nostro sigillo iussimus insigniri.

Factum est autem hoc concambium consentiente domno loanne s. Petri preposito, renouatum uero atque confrontum est per domnum Heinricum proximum ipsius successorem, anno dominice incarnationis, MCXVIII. indictione. XI. cum idonei testes adessent quorum nomina subsequuntur. Heinricus s. Petri prepositus. Ekebertus decaums. Adelardus s. Andreę prep. Adulphus comes de monte et frater eius Euerhardus. Grardus comes de Wassenberg. Theodericus comes de Toutourtch. Theodericus comes de Ara. domnus Goswinus de Hennesberg et

¹ Mus v. Redinghovens Manuscripten Vol. 1. 396.

frater eius Gerardus. Ministeriales s. Petri. Almer aduocatus. Conradus. Haidwigis. Quorum omnium testimonio prefatus comes Adolphus einsdem syluq iam dictas decimas. cam a me in heneficio teuerret. ut eidum ecclesiç atterminarentur sua uoluntate coram omnibus mihi reddidit. meo etiam rogatu Herimannis Ministerialis mei quinque mansos in predicto nemore sitos quos a me in beneficio habuit. har reddidit conditione, ut eidem ecclesiç ego eos pro ipsius anime ac parentum eius remedio contraderem, quod et libenter feci coram his testibus quorum hec nomina sunt. Adolphus comes de monte. Gerardus comes de Wassenberg, et filius eius Gerardus. Goswinus de Hennesberg et frater eius Gerardus, Gerardus de Wyckerode. Almerus aduocatus. Henricus de Aldendorf. Henricus de Dornicho. Emelrich. Herman, Johan. Retter. Emund.

289. Graf Gerhard (von Baffenberg und Gelbern) fliftet auf feinem Schloffe Baffenberg eine Collegiattirche. — 1118, ben 30. September.'

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Notum sit universalitati fidelium sancte matris ecclesie filiorum. qualiter ego Comes Gerardus ecclesiam in honore sancte dei genitricis marie et sancti Georgii martyris, a domno et uenerabili leodieusi Episcopo. Otherto dedicatam, pro anime mee et patris mei aliorumque predecessorum meorum remedio in meo allodio Wassenberg construxerim, et de meis prediis deu annuente dotare et ditare disposuerim. Obtinui autem precibus meis et meo seruitio ab ipso domno episcopo, et archidvacopo, et decano, ipsam ecclesiam liberam reddi ab omni obsonio, sinodali tamen sibi jure retento. Contuli igitur in presens ipsi ecclesie ad prebendam fratrum ibidem deo famulantium quicquid allodii habneram in Munemunte cum omnibus reditibus. exceptis meis ministerialibus cum suis beneficiis. Contradidi quoque ei dimidiam partem ecclesie in birgele. et dimidiam partem ecclesie steinkirken, et ecclesiam de humersheim cum omni iure, et octavam partem ecclesie Weirte, et curtem Eilenchouen, et ecclesiam hauert, et in bride quinque solidos traiectensis monete, et ministerialem unum cum beneficio suo. et decimationem in Rothusen, et allodium in Grantenrothe. et in Louenike partem allodii. et in Erkelenze aream unam, et in Gollekerothe quoddam allodium, et in breidele partem allodii et ecclesiam in Wilderothe.2 Quidam uero mei ministeriales omni affectu meum adiquantes desiderium et animabus suis in suturo prouidentes remedium, ipsi ecclesie partem sue contulerunt substantie. Sigebodo uidelicet qui strabo agnominabatur, allodium in vollete, uxore sua superstite fructuarium usum inde percipiente, et quinque solidos per annos singulos soluente contulit. Quidam autem liber homo ezzo nomine partem allodit sui. ipsi prefato allodio interiacentem, et singulis annis triginta denarios colonienses soluentem donauit. Ipsius uero ecclesie prediorum tam in presens collatorum quam in futuro conferendorum aduocaturam mihi et ei quisquis heres fuerit castelli et allodii in Wassenberg retinui. nichil prorsus de eadem aduocatura preter orationes fratrum exigens seruiții. Super hac ergo contraditione et disposițione quia humane condiționis fragilitas. et de die in diem proch dolor ad peccandum pronior posteritas in humanis actibus nichil satis ratum esse patitur, cartam hanc conscribi postulaui, quam domni et uenerabilis leodiensis episcopi Otberti sigilli impressione astipulari et libertatem ecclesie

Acta sunt hec anno dominice incarnationis Millesimo centesimo octanodecimo. Indictione undecima imperante Heinrico imperatore quinto, pridie kalendas octobris.

290. Erzbifchof Friedrich I. beurfundet Die Stiftung ber Siegburger Gelle ju Furftenberg vor Xanten, und beichreibt Die berfelben gefchenften Guter ju Geft und Birten. — 1119.

In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus sancte coloniensis ecclesie dictus archiepiscopus. omnibus communem nobiscum sortitis fidem in christo pacem et salutem. Notum uobis esse uolumus qualiter monasterium sancte Marie in monte VVrstenberg inchoatum sit, nel qualiter illud apud deum et apud homines pronchi cupientes, cunctorum que ibidem oblata sunt generalem fieri descriptionem decrenerimus, ad pronocandam bonorum denotionem et ad pranorum postmodum uersutiam reprimendam. Ministerialis itaque quidam sancti Petri nomine Heinricus de thornice consilio Norberti tune canonici xantensis, et uiri ad omne opus bonum parati, optentu eterne remunerationis, beneficium quod in prefato monte VVrstenberg paterna, immo auita transmissione acceperat, monasterio Sigebergensi legitima donatione tradidit hac scilicet ratione, ut cenobii eiusdem aliquanti fratres euocati, in fundo ipsing beneficii monasticum ordinem inchoarent. Adducti igitur sunt fratres, et paulatim religio cepit ibidem pollere diuina, fixeque decretum est locum illum perpetuo Sigebergensi subiacere cenobio. Idem Heinricus optulit beate Marie dimidium mansum allodii quod habebat in nilla que dicitur geist, unde soluuntur annuatim, III. solidi, et IIII. maldaria mixti ordei et anene, et dimidius porcus. XXX. denariorum. Optulit quoque aream domus iacentem xantis. cnius pensio est. XII. nummorum. Huius uiri pictatem secuti Norbertus et frater eius Heribertus optulerunt curtim in Eigere cum omni utilitate sua, facientes curtiles aliunde donatos equanimiter cedere. Cuius curtis tributa sunt, VI. maldaria tritici. III. siliginis. XII. ordei. VIII. auenę. unum leguminis, que simul finnt. XXX. maldaria, pro tractu reni. XI. solidi, et si quis rumbus capitur, dimidius fratribus ex eodem tractu exhibebitur, Optulerunt etiam agellum in wedreke unde redduntur. X. et VIII. denarii. Eodem quoque tempore Cano primus. abbas Sigebergensium accepit a Rudolfo de hart per concambium curtim unam in birtene. quam tradidit s. dei genitrici cum omni consensu sui conuentus, cum omnibns ad eam pertinentibns. Est autem ius curtis illius, ut in omni silua que ad curtim comitis pertinet in eadem uilla. dum post pastionem glandium porci taxantur. officialis fratrum decimationem omnium porcorum, quicunque taxandi sunt ibidem, uel decimum denarium accipiat, et in ditione utriusque curtis, si quod piaculum uindicandum fuerit, ut sunt furta, sanguinis effusio, et his similia, utrique officiales comitis et fratrum equaliter inter se divident, et homines huius curtis equam portionem hominibus comitis in silna que dicitur hese habebunt. Eadem curtis. et homines mansionarii illins habebunt omne ius in silnis, in campis, in aquis, in pratis, cultis et incultis, que utriusque curtis potestati subiacent, comitis sine fratrum,

Hec gesta et confirmata anno dominice incarnationis millesimo centesimo. X. IX. indictione. XII. regnante Heinrico imperatore. coram testibus idoneis. Herimanno preposito xantensi. Cûnone abbate Sigebergensi. Arnoldo comite cliuense. his omnibus fideliter annitente, et aduocatiam loci illius suscipiente a mann mea, et coram fratribus meis. Banone. Heinrico, et Heiurico de torniche. Norberto et fratre eius Heriberto, et aliis pluribus, perpetui regis et saccedotis christi, et eius pig genitricis Mariy banno sanctiontes, imprecauur domini et dei, et omnium sanctorum eternum anathema. et dampnationem. si quis hec infirmare presumpserte, nisi maturius satisfaciens de o resipiscat. amen.

291. Erzbischof Friedrich I. von Coln erlagt ber Abtei Siegburg Die von ber Rirche ju honnef zu entrichtenbe Cathebersteuer. — 1120.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Eridericus del gratia coloniensis ecclesie humitis minister. Quia sanctorum communicare laboribus charitatis est opus deo acceptum. tendenaque ad nostry salutis profectum. Irratribus nostris in castro Sigeberg deo militantibus paterno affectu in quibus potuinus consulere curauinma attendentes ilitud apostoli, quia qui seminat in benedictionibus. de benedictionibus et metet uitam eternam. Unde pro nostra et am predecessorum quam successorum nostrorum salute ecclesiam in uilla Hanefeh eisdem fratribus pertientem ab omni nostro iure quod semper quarto persolucadum erat anno. liberam dimisimus, presenti hoc confirmantes priudiegio, ut de medictate illa que ad fratres attinet nihil mibi ucl posteris meis persoluatur, sed tam pro corrupam pro nostra salute predicta ecclesia ob omni nostro iure libera fratrum necessitati descruiat. Et ut hoc ratum et inconsuglsum omni permaneat successione presenti testamento confirmasimus, quod etiam sigilli nostri impressione corroborauimus, auctoritate beati Petri apostoli et nostra hoc sancientes ne quis im posterum ministrat.

Actum est autem hoc et confirmatum a nobis in ipso coenobio dominice incarnationis anuo MCXX. indictione presente episcopo leodiensi Friderico, consentientibus etiam ecclesiç prioribus, quorum nomina la huius rei testimonium subter annotari decretimus. Heinricus prepositus de s. Petro. Eghertus decanas. Heinricus prepo. de s.s. apostolis. Theodericus de s. Maria. et plures alii. Comes Theodericus de Ara. comes Adolfus et frater eius Euerhardus, comes Adolfus de Saffenberg. Ministeriales. Almarus aduocatus, Hermannas de Aluetra. Heinricus de Aldendorp. et plures alii.

292. Ergbischof Friedrich I. von Glin fuhrt in dem, von bem Grafen Theoderich von Afr ibm abgetretenen, von bessen Borfahren gestifteten, aber verfallenen Aloster Greinfeld im Eifelgaue, ben Requiserberren Sorben ein, und bestimmt die länstige Berfassung — 1121.

In nomine sancte et individue trinitatis amen. Sciat et memoriter teneat tam futura quam presens ecclesia. quod ego Fredericus dei gratia licet indignus Coloniensis ecclesie archiepiscopus, considerans predecessorum meorum piam in cultum diuinitatis denotionem optaul ipsorum imitator fieri in opere, quatenus mererer consortium corum in retributione. Itaque inter cetera aduerti canonice professionis regulam ab apostolis institutam, ab apostolicis uiris diligenter obseruatam, deinde a nenerabili patre Augustino et doctrina intimatam et usu approbatam, postremo modernis temporibus in ecclesia christi longe lateque pullulantem. Huius utique tam antique institutionis et nonelle plantationis aliquas cupiens arbusculas inserere, unde spiritualis fructus possem quandoque decerpere. acquisini de comite Theoderico de Ara. meo fideli et unius mecum hac in re deuotionis et propositi. monasterium Sleinueldense situm in pago Eifla. in comitatu ipsius a progenitoribus eius constructum, sed per negligentiam ipsorum qui rectores esse uidebantur pene annullatum. in quo denotionis mee quoddam iacerem fundamentum. maiora superedificaturus ipsius precunte gratia. qui adiuuando prosequitur que aspirando preuenerit. Inito ergo consilio cum fidelibus meis, cum clero et abbatibus et laicorum suffragiis institui inibi congregationem regularium canonicorum et quantum in me fuit perpetuo mansuram constitui. Hoc ex petitione ipsius iam sepe dicti comitis adiciens, ut si quis meorum successorum uel alia quelibet persona predictum monasterium a professione regularis propositi per me instituti transtulerit uel destruxerit. heredes eius liberam habeant facultatem ipsum monasterium in sua recipere et juri suo sicut ante mancipare. Porro canonicos inibi deo seruientes uisum est nobis immunes facere et liberos ab omni subiectione choriepiscopi, prepositi uei decani, ut nil cuiusquam obedientie debeant nisi mihi et successoribus meis catholicis et in unitate ecclesie persistentibus, quod tamen oportet ut non ex dominatione potestatis sed ex equalitate caritatis illos sibi subditos cognoscant, et de negotiis illorum tamquam ex uoiuntate deo seruientium se non intromittant nisi forte tale quid emerserit quod absque episcopali auctoritate definiri non

¹ Mus v. Redinghoven's Manuscripten , Vol. I. 320.

possit. data illis omnimoda libertate, ut prelatos sibi inter se et de se eligant et ab episcopo nihil aliud quam electionis sue confirmationem et electi consecrationem expetere necesse habeant. Absolui etiam locum ipsum cum parochiis suis Riperstorp et Berendorp 1 ad se pertinentibus a debito episcopalis seruitii quod quarto auno persoluitur, et choriepiscopi et decani, ut quia ipsi canonici de sorte del sunt et sors illorum deus est nec habent sortem proprie possessionis, inde de decimis uiuant et decimas decimarum non persoluant. Curam etiam parochialem cuius dispensatio ad idem monasterium pertinet placuit nobis transferre in capellam in atrio ciusdem cenobii sitam. ad quam populus ex more conueniens christianę sacramenta gratię in dinini celebratione officii. et tradendi baptismi gratia, et agendis defunctorum exequiis sicut oportet inueniat. Hoc quoque additum necessario, ut nullus sit aduocatus eiusdem ecclesie preter ipsum iam sepe memoratum comitem et quemcunque heredum eius qui ei in possessione castelli Ara legitime successerit. nihilque ipse aduocatus uel quilibet cius successor in perpetuum exinde utilitatis uel commodi inde consequatur exactione ulla uel precario nel quolibet ingenio. preter tria seruitia in anno tribus placitis, unumquodque constans quinque solidis, et prius hoc ad placitum nisi rogatus non ueniat. nec subaduocatum ullum habeat. Qui si hanc legem uiolauerit et per inducias hebdomadum appellatus non fuerit correctus, auferatur ei aduocatia ab episcopo a quo hanc in beneficium acceperat, et ipsi fratres alium aduocatum quem uolunt eligant et ab episcopo accipiant. Ad firmamentum itaque geste rei iussimus eam litteris traditam ad posterorum notitiam tansmitti. quas solemni impressione sigilli nostri roboratas. auctoritate quoque banni episcopalis confirmauimus. Ad amplioris etiam firmitatis inculcationem subnotata sunt nomina testium qui huic traditioni interfuerunt. Henricus prepositus maior ecclesię. Ekebertus decanus eiusdem ecclesię. Hermannus prep. de s. Gereone. Henricus prep. de s. s. apostolis. Theodericus prep. de s. Maria. Atilardus s. Andree prep. Rembernus presbyter. Hildebrandus presbyter. Herardus diaconus. Siginuinus diaconus custos maioris ecclesię. Liberi, Henricus comes. Otto comes. Hermannus comes. Walrauen comes. Gerardus comes. Gerardus. Arnoldus. Welthero. Arnoldus comes. Ministeriales, Almericus, Henricus, Hermannus, Ioannes, Gonzelinus, Tiemo, Henricus Euerhardus, Udo, Embrico, Quod si post tot et tanta maximarum rerum fuudamenta quisquam de his demere aliquid, mutare uel acta cassare temptauerit. fiat ei sicut Amon Agogus alienus efficiatur. cum diabolo et angelis eius eternis ignibus cruciandus reseruetur.

Actum Colonie in celebri conuentu cleri et populi, anno dominice incarnationis. MCXXI. indictione, I.

293. Gin Freier macht feine Gattin, feine Sohne und Besitzungen bem b. Pantaleon (zu Coln) borig und übernimmt die Billication bes abteilichen hofes helbed. — (1082-1121).

Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris. quod ego Obertus utorem meam nomine Mazecham. et duoci filios meos Wichmannum et Obertum, mancipiaque tria et quicquid prediorum habui. sancto Pantaleoni tradici solus spe hereditatis propinquorum in libertate mansi, quotsque abbas domnus Herimannus, quo agente hec facta sunt. ed quicumque sibi suo succedet in honore. assensum dederit. Haius rei grafia uillicationem curtis que dicitur Helebechee accepinmas ad eundem censum soluendum, qui hactenus inde soluebatur. IIII. scilicet libras et dimidiam. IIII. modios caseorum et quatuor ueracees. Hoc ex censu. V. solidos in beneficium accepinus et de prediis nostris ad indicium traditionis. IIII. nummos annis siugulis resoluemus. ego sellicet Obertus, uxor mea Mazecha, et duo fili mei Wichmannus et Obertus, quosque uixerimas, postea quomodo disponitur. in abatis erit potestate. Quod ut apud posteros inmutabile permaneat, scripto et sigillo ipsius abbatis domni Herimanni confirmatum est. Huius rei testes sunt. Sigefridus comes. Megenboldus. Fridericus. Wennecho. We.... Adelbertus. Ex seruientibus domni abbatis. Cuono. Liutfridus. Sigebertus. Herimannus. Wolbero. et Herimannus curtis ipsius. Hezelo. Geroldus. Liudolfus. Wizzo. fratres quoque mei et ipsi liberi. curtis huius aduocatus et rei huius reti sest Adelbertus comes.

¹ Stipsborf und Bertraberf. — Pabli Innocenş II. ertheitte bem Frobite Gertroin şu Steinfeld eine Befthätigungsbulle, d. d. Plais, IV. daus Decembris a. 1136, pounif. a. VII.; aus Schüller verfelden werden bie Beftjungen aufgezählt: in pago Steinfelde XII. mansos cum decimis omnibus illius parcolle a vobis antiquitus quiete possessos. VI. quoque mansos cum molendino de predio ducis Waltrami per concambium vobis luste collalos. Geroldsbouen IIII. ulucas cum decimis. medictatem uille Berendorf cum parcolia det omnibus decimis. — 1 permann bur 32t ben 1632—1721.

URKUNDENBUCH

für die Geschichte des Niederrheins

oder

DES ERZSTIFTS CÖLN, DER FÜRSTENTHÜMER JÜLICH UND BERG, GELDERN, MEURS, CLEVE UND MARK, UND DER REICHSSTIFTE ELTEN, ESSEN UND WERDEN.

Aus den Quellen

in dem Königlichen Provinzial-Archiv zu Düsseldorf und in den

Kirchen - und Stadt - Archiven der Provinz,

vollständig und erläutert, mit 23 Registern und Siegel-Abbildungen herausgegeben

von

THEOD. JOS. LACOMBLET,

Königl. Preses. Archivrathe und Bibliothekar.

ERSTER BAND

(EWEITE ABTHEILUNG.)

DÜSSELDORF, 1840.

(Elberfeld, Schönian'sche Buchhandlung in Commission.)

294. Raifer Befigungen gefunden werden mochte. — 1122, ben 29. Marg.

In nomine sancte et indiaidue trinitatis. Heinricus diuina fanente clementia quartus romanorum imperator. Si anime nostre pericula humana fragilitate undique accumulata timentes, pro his delendis sancte dei ecclessi carua gerinuss. fideliumque nostrorum petitionibus clementer annuere condescendimus, honorem nostrum secularem diffamari, deique clementiam nullomodo dubitamus nobis placari. Notam igitur sit omnibus tam presentibus quam futuris christi fidelibus, qualiter nos ob remedium anime nostre et ginam memoriam patris nostri. et nostram perpetum felicitatem seruis domini nostri iesu christi. scilicet abbati Cünoni, eiusque successoribus, et monachis qui in cenobio Sigebergensi militant ei soda dietante karitate concedimus, et presentis carte testimonio confirmamus, ut si quid metalli ule pecunie in ullo possessionum ipsorum fundo siue loco tellus querentibus exposuerit ex his qua maro sina multa nobis abscondit. iuris isporum sit. nec molestus quisquam sit illis pro iure regio, quia quod ad nos attinet, donamus tamquam carnale, ut bona ipsorum spiritualia mercamur metere. Super hac autem concessionis nostre beniuolentia, ne ullus mortalium supradictum abbatem fratresque sibi commissos inquietare uel iniuriare presumat, hano inde cartam seribi, et sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Hanc autem nostrara concessionem sua confirmanerunt presentia. Fridericus colonjensis archiepiscopus. Godeboldus traiectensis episcopus. Theodericus monasteriensis episcopus. Godefridus dux louaniensis. Churadus dux. Adelbertus comes namucensis. Gerhardus comes de cliue. Girelbertus de duraz.

Signum Heinrici quarti romanorum imperatoris inuictissimi. Bruno cancellarius recognout. uice archicancellarii.

Data Aquisgrani. Anno dominice incarnationis M.C.XX.II. Indictione XV. IIII. kal. Aprilis.

295. Kaifer heinrich V. ftellt ber Abrit Berben bas ihr von feinem Grofvater geschentte, von bem Grafen Autert und bessen Bemablin Ermenthrub aber vorlängst an fich geriffene Gut zu Eiterat, gwischen Rein, ged und Ifie gelegen, gurud. - 1122, ben 27. Mai.

In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus divina favente clementia quartus romanorum imperator augustus. Iusticiam cuique facere cum omnium sit generaliter, nostri solummodo est principaliter, quoniam ad hoc imperiali celsitudine ceteris uidemur preminere mortalibus, ut judicium et justiciam faciamus omnibus injuriam patientibus. Vnde fidelium nostrorum tam presentium quam futurorum nolumus latere dilectionem, qualiter fidelis poster Berengozus Werthinensis ecclesie abbas nostram imperialem adjuit celsitudinem postulans uidelicet quatinus allodium quod ab auo nostro Heinrico pie memorie augusto pro remedio anime sue parentumque suorum in uilla que dicitur Eitera Sancte Marie suerat contraditum, sed per uiolentiam comitis Rutberti et uxoris sue Ermenthrudis lamdiu iniuste constat ablatum eldem monasterio per iusticiam restitueremus et restitutum nostra imperiali auctoritate confirmaremus. Cuius rationabili ac iuste peticioni pro diuino respectu, parentumque nostrorum ac nostri remedio assensum prebentes, prefatum allodium quod respicit ad uillam que dicitur Eitera, quod situm est inter hos fluuios, Renum et Leccam. Leccam et islam cum agris, pascuis, siluis, aquis, aquarumque decursibus, quesitis et inquirendis, terris et cultis et incultis, et cum omnibus appendiciis sancte Marie. Sanctoque Livdgero, insto fidelium nostrorum judicio ratione ea reddimus, atque firmamus, ut nulla persona ecclesiastica siue mundana prefatum allodium eidem ecclesie ultra quoquomodo alienare presumat, sed pro remedio anime nostre parentumque nostrorum inibi semper ratum et inconsulsum permaneat. Et ut hec nostre restitutionis digna confirmatio nullo usuquam cassari possit ingenio, kartam hane inde conscriptam manu propria firmamus, et sigilli nostri impressione insigniri inssimus,

Signum domai Heinrici quarti romanorum imperatoris augusti. Bruno cancellarius ad uicem domni Adalberti arancellarii recognoni. Data VI. kalendas iunii. Anno dominice incarnationis. M.C.XXII. Indictione. XV. Anno anteus regai domni Heinrici. XXIII. Imperii uero. XII. Actum Traiccti in dei nomine feliciter Amen.

dig amony Google

^{&#}x27; van Spaen, in ber Inleiding tot de Hint. van Gelderland, t. 193, (welcher zwar irrig Ettera fatt Bitera gelefen) glanbt, bag biefe Billa in bem Lanbfteiche gwifden Emmerich und Rece gelegen, ber noch jest ben Ramen Giter ober better fubrt.

- 296. Bischof Burchard von Cambrai erlaubt auf Bermittelung bes Raifers Seinrich V., baft bie in feiner Didzese gelegenen, zu ben Prabenden bes Marienstifts zu Nachen gehörigen Rirchen zu Bilvorde, Grande Reng und Cinen funftig von Bicarien bedient werden. 1122.
- † In nomine patris et filii et spiritus sancti. Burchardus dei gratia Cameracensis episcopus. Notum sit omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus, qualiter interuentu domni mei Heinrici, autri comanomi mei mei prestoria, altaria in parochia cameracensi stai in uiliis Filiruri. Rench. et Kinseit, ad prebendum canonicorum aquensium pertinentia. imperpetuum libera a persona permanere concessi. bona uoluntate et consilio archidiaconorum nostrorum. But un heconcessio mea imperpetuum firma et inconuulsa permaneat, subter signatorum testimonio coroboraul et sigilli mei impressione signaul. Signum Radolphi archidiaconi. S. Anselmi archidiaconi. S. Ioannis archidiaconi. S. Theoderici archidiaconi. S. Eureratii archidiaconi. S. Eureratii archidiaconi. S. Gerardi. Widonis. Roberti. canonicorum. Si quis autem contra hane institutionis mee paginam uenire temptauerit. fiat anathema quoadquque resipuerit, et seruantibus sit perpetua benedictio.

Actum anno incarnati uerbi M.C.XX.II. indictione XV, presulatus uero mei anno. VII. Ego Werembaldus cancellarius scripsi et subscripsi.

297. Erghischof Friedrich I. von Coln fiftet die Abtei Camp bei Rheinberg, welche er mit Orbendgeistlichen aus Morimund besetzt und von der weltlichen und geistlichen Untergebenheit eximirt. — (1122).

In nomine sancte et individue trinitatis, F. dei gratia sancte coloniensis ecclesie archipresul, omnibus in christo pie uiuentibus tam futuris quam presentibus. Quamquam primi parentis excessu. in huius exilii erumpnosam cecitatem a gaudio beate felicitatis deiecti sumus, non tamen ita precisi atque abrupti sumus, ut non etiam in rebus his mutabilibus degentes, eternitatem, beatitudinem, querere, desiderare debeamus. Quod quidem et nos licet indigni perspicue considerantes, quidque spei, quidque recompensationis misericordie operibus sit non ignorantes, ad honorem glorie magni dei, ad decorem domus domini, aliquos nouelle plantationis ramusculos, hortis ecclesie nostre spiritualiter inserere propositum assumpsimus, quorum sub umbra si forte coaluisset spiritus noster a curis liber exterioribus aliquando requiesceret, ibique cubans in meridie, decolorantis estum solis subterfugeret. Huius itaque rei confidentia animati, freti, et erecti, tandem accito fratre Armulfo, uiro quidem satis religioso qui quondam nostre matris abere lactatus, in uirilis iam animi robur euaserat, contemptoque mundi flore, digersis digersarum gradibus incedens uirtutum, morimundensi uidelicet ecclesie cure pastoralis sollicitudine preerat, inter cetera, ut aliquos de pusillo grege sibi credito, sueque professionis monachos ad nos transferret, quantum ad cenobii unius institutionem sufficeret, uoluimus, petiuimus et impetrauimus. Quos humiliter adductos, et leta exspectatione receptos in loco solitario, qui campus gulgo dicitur, prudenti prudentum consilio, instigante nimirum soiritu sancto, benigne collocaujmas, quibus etiam suisque successoribus beatt benedicti regulam pari ordine servantibus, locum predictum tam a curia nostra in berke, ad quam pertinere uidebatur, quam ab incolis eiusdem loci libere absolutum cum omni decimatione et utilitate, agris uidelicet cultis et incultis, siluis, aquis, aquarumque decursibus, paludibus, pratis, et pascuis, concessa etiam potestate uti circumiacente omni silua que ad jus episcopale pertinet, quantum ad porcorum pabula et ad instaurationem officinarum suarum opus fuerit, clementi benignitate manumisimus, concessimus, et eternaliter tradidimus. Preterea quecunque pia sidelium liberalitate ibidem deo samulantibus collata sunt, uel conferri possunt, sub beati petri defensionis tutelani suscipinnis, colligimus, et comprehendimus. Vt autem

³ Rad einer alten Chronit ber Abri ift Arnulf mit zwolf Conventualen ber Abiei Morimund am letten Januar 1122 eingerörfen, um ba neur Lieber zu gründen. ... Midels, Beidoiete und Beidreitung ber ebemaligen Abrel Camp, Crefele, 1832, S., wolfelb bie Gbronit E. 123-162 abgebracht ift.

liberius disino operi ingiter insudare ualeant, non solum eos a decani et archidiaconi, uerum etiam ab omai seculari subiccione perpetualiter absoluimus. nec ipsi nisi quantum prime institutionis corum priulegium patitor. ex episcopali dignitate ab illis exigimus, nec ammodo exigendum decenimus. Proinde ut pagine huius memorabilis edicta rata permaneant et inconsulsa. tam banni auctoritate quam sigilli nostri impressione corroboracimus, hoc specialiter subnectentes, ut nulla unquam cuinscumque dignitatis, gradus, uel ordinis persona audeat uel presumat ipsam ecclesiam, aut religiose in ea famulantes, ullo modo inquietando molestare, aut de suis mobilibus aut immobilibus ausu temerario attingere, quoniam dignum est, ut qui continuo obsequio in christi solius militia exercitantur indeficientis nostre inspectionis salubri munimine protegantur.

298. Erzbifchof Friedrich I. von Coln ichenkt bem Cunibertftifte bafelbft ben Bebnten ber zu feiner Beit gemachten Rottungen zu Sadhaufen und Riehl. - 1124, ben 11. Februar.

In nomine sancte et indiuitoe trinitatis. Frithericus divina annente clementla coloniensis ecclesis archiepiscopus. Cam haius mundi uita Iluxa atque fragilis esse, sit probata. sollerti decreuimus efficero prouidentia ut postquamusierse quiam carnis intrauerimus. non simul cum uita nostra penitus deleatur memoria. Nullos ilgiur s. ecclesie dei Illos lateat. qualiter nos secuti uestigia et traditionem antecessorum nostrorum sancte memorie domni Sigewini archiepiscopi. et domni Herimanni archiepiscopi. traditimus mostrose et colesis a. Kuniberti in sustentationem fratrum academ ecclesia deo militantium. decimationes noualium in nostris temporibus erutorum uel eruendorum facchuson. et circa stagnum quod oulgo dicitur Wadelache in utraque uidelicet eiusdem stagni ripa. et in siluula cincelnhart quod est in wile. Hee inquam predictis dedimas fratribus, ut qui de meritorum qualitate diffidimus, precipue memorati patroni nostri, nec non corundem fratrum sedulis apud deum commendemu precibus.

Actum est hoc Anno incarnationis dominice, M.C.XXIIII. indictione. II. III. Idus februarii. coram testibus quoma nomina hec sunt. Henricus prepositus. Eschebertas decanus. Godefridus prep. de s. Seucrino. Christianas prep. de s. Kuniberto. Thedericos prep. Capellani autem. Thedericus. Hugo. Richard Wichmüt. Laici uero Gerhart de gulecho. Gerhart de hostathe. Godefrit de Mere. hereman de heingebach. Thederihc de gladebach. Heriman aduocatus urbis. Almer. Guncelin. Carant camerarius. Emelrih. hartwike. Et at hec traditio firma et inconsultat posterum permaneat. hanc cartam inde conseribi. et sigilli nostri inpressione insigniri atque muniri iussimus. nostro confirmantes banno. et perpetuo ligantes anathemate. ut quicunque nostra uota irrita facere, et prediciis fratribus tantillum supplementi auferre presumpserit. non remitatur ei in hoc seculo ueque in futuro. sed deleatur de libro uisentium et cum iustis non scribatur. et la tremendi die iudicii tremefactus a conspectu diuinę maiestatis in incendium gehenne ienis eternaliter cum reprobis cruciandus corrunt. Amen.

299. Erzbifchof Friedrich I. von Coln ftiftet auf feiner Burg Jalpich, mittelft Ueberweijung der Pfarrfirche und bet bifchofiichen Saufes bafelbft, eine Probftet ber Abrei Giegburg, und theilt zwischen berfelben und bem Pfarrer Die Besthungen und Ginkunfte jener Rirche und ihrer Capellen. — 1124.

C. In nomine sancte et indinidue trinitatis. Fridericus del gratia coloniensis archiepiscopus. Veritatis que mentiri non potest. ipsius utique nec alterius uox est. Quod mie x minimin mels fecistis. mili fecistis. Si ergo quod uni ex minimis suis fit. sibi fieri ipsa salutifera protestatar neritas. non dubium est. beneficium quod in multos eiusdem capitis nostri minimos largiori caritate extenditur. in ipsum redundare. Nec mirum. Nam tales minimi. eius qui humilia respicit estimatione sunt maximi. qui et cum ipso ad iudicium consessuri sunt, cum orbem errey in equitate iudicare ceperit. Quod ego sollicita consideratione perpendens, de congregatione genegeratione que etteris non solum mei episcopatus, uerum etlam canctis fere totius Germanie monasteriis religione et monastici

Bergl. Rr. 229.

ordinis districta observatione preminebat, consensu et petitione dilecti et fidelis nostri Cononis ipsius loci renerendi abbatis, quosdam bone opinionis fratres excepi, et in castro meo episcopali quod Zulpiacum uocatur, in ipsa que intra muri ambitum continetur parochiali ecclesia ad dei sernitium congregaui, contradita eis domo mea episcopali que ipsi adherebat ecclesie ad necessarias ipsorum usibus officinas. Hec sane traditio eo rationabilior et procliuior uisa est. quia ipsa prememorata ecclesia ad Sigebergense conobium cum terris suis et decimis omni possessionis iure pertinebat. Quas uidelicet possessiones inter ipsos quos diximus fratres, et inter altaris presbiterum perhenni concordia diuisimus, ut ipse presbiter decimam de uilla Louenich, et capellas ad matrem ecclesiam pertinentes cum suis dotalibus mansis integre ad suam teneret prebendam, excepto quod de singulis capellis sex denarii pro concinnandis luminaribus ad officium custodis monasterii singulis annis persoluendi sunt. fratres uero terras altaris tam antiquitus collatas quam in perpetuum conferendas ad suos usus integre et libere conuertant. Hoc etiam non indeterminatum reliquimus, ut quantum de ipsa prenominata uilla Zulpiaco huic parrochie subiacet, simulque de tribus adiacentibus nillis. Cunteresdorp. Etlich. Thierlon. 1 quod ad prebendam campanarii singuly domus persoluere solebant, sub dispositione presbiteri sicut antea, de reliquis uero uillis in fratrum inre permaneat. Adiecimus eis preterea census nostros episcopales, nec non chorepiscopales, et decanales, consensu maioris decani nostri Ekkeberti. qui tune chorepiscopatus curam administrabat, simulque Theoderici prepositi de gradibus qui decanus illius uicinie fuit. Hanc igitur donationem sine traditionem tam ratam, tam omnibus seculis ut speramus mansuram, quam omnium bonorum consilio firmata est. si quis tam demens, tam sue salutis immemor infringere, mutare, uel minima in parte labefactare sua domestica malicia temptauerit, cum dathan et abiron absorbeatur, cum inda proditore in extremo magni indicii die partem habeat, ananie et saphire pena plectatur, suasque sanctiones omnes irritas experiatur. nisi dum tempus est penitentie resipuerit. Quod ne ullatenus fiat, cartam nostram inde conscribi, sigillique nostri impressione signari, et banno nostro procuratimus confirmari, adhibitis quos subscribi fecimos testibus quorum nomina hec sunt. Comes cardinalis diaconus romane ecclesie. Heinricus prepositus maioris domus. Ekkebertus eiusdem ecclesie decanus et bunnensis corepiscopatus curam gerens. Herimannus prepositus de s. Gereone. Godefridus prep. de s. Seuerino. Heinricus prep. de s. s. apostolis. Theodericus prep. de gradibus, Gisilbertus prefate ecclesie presbiter parrochianus. Paganus comes. Theodericus comes de ara, Herimannus de Hengebach. Theodericus et frater eius Adelgerus de gladebach. Ministeriales. Almarus aduocatus, Heinricus de aldendorp. Herimannus et Iohannes fratres eius. Herimannus de Zulpiaco. et tres fratres Richizo. Adelrich. Lambertus de eodem castro, et alii quamplures.

Actum est autem hoc et confirmatum a nobis in eodem castro, dominice incarnationis anno. M.C.XX.IIII. Indictione. II. Regnante Heinrico. IIII. imperatore romanorum augusto.

300. Erzbifchof Friedrich I. von Coln verleiht allen Raufleuten von Siegburg vollige Bollfreiheit zu Coln. — 1125.

In nonine sancte et indiuiduy trinitatis. Eridericus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Memores apostoli dicentis. bonum facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus non deficientes, quantum cooperante domino potaimus, ecclesias exaltare, earunque possessiones amplificare curauimus, pre oculis habentes et cum psalmista in laudem beati uiri timentis dominum decantantes presentem nersiculum. Dispersit dedit pauperibus, iusticia eius manet in seculum seculi, et cetera. Unde ut cum haiusmodi nostra per dei misericordisam maneret iusticia, et corrus pein nostre exaltaretur in gloria, christi pauperibus dispergere et dare que nostri erant iuris curauimus, non dubitantes ipsorum pauperum esse regnum celorum, et per ipsos ceteris fidelibus dispertiendum. Itaque beatis pauperibus in Sigebergensi cenolio reguum celorum spirituali et uoluutaria paupertate merentibus, inter nonnulla que contulimus beneficia hoc etiam misericorditer ex abundanti pietate adicere statuimus, ut omnes negoliatores in utila Sigebergensi que sita est in pede montis eiusdem cenobii, colonie ab omni thelonio sint liberi,

^{&#}x27; Eplen , Dirlau und Gunterebori.

Siue igitur naualis sit negotiatio, siue per ciuitatem forensi exerceatur commertio, omnibus in prefata uilla commanentibus libera concedatur in perpetnum sine omni theloneo, sine cuiuslibet consuctudinis nel exactionis dispendio, quia ob nostram et predecessorum ac successorum nostrorum archiepiscoporum perennem memoriam. hoc contulimus sancto Michaeli archangelo, et presate Sigebergensi ecclesie, interuentu karissimi nostri Cunonis religiosi morum houestate abbatis. Quare ut posterorum memorie commendata hec traditio nostra futuris temporibus mancat rata et inconunisa, presenti hanc priuilegio confirmacimus, quod etiam sigilli nostri impressione corroboracimus, collata beato Petro ligandi soluendique potestate. et banni nostri auctoritate sanctientes. ne quis temerarius hoc imminuere illis quibus collatum est, nel ab ecclesia sepe dicta presumat alienare ullius malliciose occasionis nenenata calliditate, Quod si quis anime sue oblitus, et extremi iudicii incredulus, hanc nostram traditionem pio bonorum consilio fulcitam et rationabilem cassare uel infringere presumpserit, banni sententie obnixius, cum perfido dracone per beatum Michaelem in extremo examine prostratus, ruina sua pateat, et conuincatur inimicus caritatis, et longe fiat a consortio angelicę societatis. Conseruatores uero huius traditionis per angelica suffragia diuine miserationis consequantur subsidia, et per predictum archangelum ad paradysi perducantur gandia. Illorum etiam nomina in huius rei testimonium subnotari decreuimus, qui assensus sui presentia notis et precibus firmagerant quod ecclesie contulit fraternitatis nostre munificentia. Heinricus prepositus maioris domus s. Petri. Ekkebertus ciusdem ecclesie decanus. Herimannus xantensis prep. Godefridus prep. s. Seuerini. Heinricus prep. s. s. apostolorum. Theodericus prep. s. Marie in gradibus. Capellani. Wichmodus, Godescalcus. Dudechinus, Euerwinus presbiter parrochie Sigebergensis, Liberi. Adolfus Sigebergensis aduocatus. Adolfus de saffenberg. Theodericus de aer. Gerhardus comes de iuliaco. Cunradus de bunna. Engilbertus de bawaria. Godefridus brunonis filius, et plures alii. Ministeriales. Herimannus coloniensis aduocatus. Almarus. Heinricus. Herimannus et Iohannes frater eius. Rūdolfus de wolkenburh. Wernherus tunc coloniensis thelonearius, qui et tunc presens fuit, et hoc fieri expetiit. Adelbertus de tuitio. Hartmannus, Becelinus, Theodericus et frater eins Gerlach uitlicus, et plures alii.

Actum est autem hoc et confirmatum a nobis in ipso Sigebergensi cenobio, anno ab incarnatione domini M.C.,XXV, Indictione III. Regnante Heinrico IIII. imperatore Romanorum Augusto.

301. Erzbischof Friedrich I. von Ebin untergibt bas auf Anrathen des Abred Cuno gefifftete Benebietinerinnen: Alofter auf der Rheininfel Rolandswerth der Abre Siegburg, und beftimmt, bag bemfelben eine Priorin vorstehen und die Bogtet darüber mit Rath des Abres vergeben werden foll, welche jundoff bem Grafen Otto (von Rheined) verlieben worden. — 1126, den 1. August.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Fridericus dei gratia coloniensis archiepiscopus. Si in boc operandi tempore, bonum ad omnes maxime autem ad domesticos fidei operandim est, non dubium quin adhu cartiori un acritatis ulna satringendi sint, omnique sollicitudime ac diligentia confouendi, qui christo due uduntariam in homundo paupertatem eligunt, nichil sibi relinquentes, sed et se ipsos abicientes, ipsum pauperem pauperes et nudi sequantur. Hoc nimirum spiritus sanctus premonuit, cum per os propheticum in cedris libani passeres nidificaturos prececinit. Nam in cedris passeres nidificaturos prececinit. Nam in cedris passeres nidificaturos prececinit. Nam in cedris passeres nidificaturos propeter necessaria huius uite subsidia tutius conquiescunt. Quod ego prout dominus donauit uigilanter attendens, suggerente assidue Cūrone uenerabili ac dilectissimo nostigebergensis cenobii abbate, et id ipsum multa sollicitudime pertractante, de aptitudine loci cum ipso desiderium cepi, et exquisitionem fieri procurual, abi sanctimonialium congregatio ad regulam beati Benedicti directius uiuerent. cauteque et iuxta regulam incluse, eterne patrie latitudimem presentibus angustiis compensent. Quod hac maxime encessitate in animum dimisimus, quia peccatis et neglegentiis nostris exigentibus, in tota pronincia nostra fere nulla huius sexus reperta est congregatio, ad quam femina posset configere, que uotum proposuissect continentie.

^{&#}x27;Unter ben vielen bamgle in ber Erzbidefe bereits bestehenben Frauentloftern gab es alfo faft feines mehr, wo, bem urfprunglichen Inftitute gemaß, bas Gelubbe ber Enthaltfamfeit erforberlich war.

Adiuncta itaque nobis sient supra diximus domni abbatis opera, et quorundam religiosorum laicorum crebra suggestione, precipue duorum uirorum uidelicet Vogolonis et Adelberonis consilio, adiutorio, labore, insulam quandam in Reno sitam nomine Rûleicheswerd, huic sancto desiderio aptissimem notauimus, que ad ipsum quidem Sigebergense monasterium pertinebat, sed abbas cum tota sua uenerabili congregatione, unanimi consensu ad huius propositi effectum liberam cam nobis a suis usibus laxanit, ut tamen in posterum sine murmuratione et calumpnia donatio ista constaret, concambio unius mansi quem quedam ancilla del Eveza nomine, ipsius loci quem deo inspirante elegimus postea sanctimonialis ibidem obtulit. Sigebergensi ecclesie satisfecimus, et omnem inde in perpetuum querimoniam precidimus. Ita demum prosperante misericordia dei, tam in monasterii constructione, quam in eius sollempi dedicatione, uoto nostro feliciter ut speramus impieto, juxta consilium uirorum religiosorum et sapientium. hanc predicte congregationi legem in perpetunm prefiximus, ut sanctimonialis probate uite ex ipsa congregatione elizatur, que non abbatissa sed prior nocetur, que sub precepto et consilio abbatis Sigebergensis, quamdiu quidem ipse regulariter uiuerit, suumque ordinem inoffense seruauerit, suas sorores secundum dei timorem gubernet. eandemque monachorum Sigebergensium regulam cum sibi associatis in christo sororibus pro suo modulo obseruet, Super insign uero loci aduocatia hano legem omnium consensu et petitione in perpetuum prefiximus, ut ipsam aduocatiam pullus unquam hereditario iure possedeat, sed is sine omni contradictione statuatur, quem ipse abbas eum sororibus concorditer elegerit. Huic sanctioni ut formam daremus. Ottonem comitem uirum sicut uidebatur deam timentem, iuxta electionem eorum liberrimam, aduocatum eis presecimus. Hanc ergo tam pie sactam, tamque perpetuo ut speramus mansurum traditionem, si quis improbus sueque salutis immemor, deum in conspectu non habens, infringere, mutare, uel minima in parte labefactare presumpserit, cum iuda proditore partem habeat, cum Dathan et Abiron a terra diglutiatur, et perpetui anathematis inextricabili uluculo obstrictus sit. nisi mature resipuerit. suumque errorem digna satisfactione correxerit. Quod ne aliquatenus attemptare quis audeat, banno nostro terribiliter confirmatimus, presentemque cartam inde conscribi et sigilli nostri impressione signari procurauimus, superadditis testibus quorum hec nomina sunt. Heinricus maioris domus prepositus. Ekebertus domus eiusdem decanus. Herimannus s. Gereonis prep. Gerardus beatorum martyrum Cassii et Florentii prep. Heinricus s. s. Apostolorum prep. Arnoldus s. Andree prep. Tiedericus s. Marie prep. Liberi. Tiedericus comes de Are. Adolfus comes de Berge, Adolfus comes de Safenberg, Arnoldus comes de Cleue, Canradus comes de Bunna, Gerardus comes de Juleche, et filius eius Gerardus, Gerardus comes de Hostade, Ministeriales, Almerus aduocatus, Herimannus et Johannes de Alftre, Heinricus de Dornech. Heinricus de Aldendorf, Amelricus, Hartwigus, et alii compiures,

Actum colonie in ecclesia beati Petri apostolorum principis, kal. Augusti. Anno uerbi incarnati M.C.XXVI. IIII. ndietione IAnno I. regni Lotharii secundi. regis uietoriosi, et mei episcopatus anno XXVI. feliciter.

- 302. Erzbischef Friedrich I. von Coln betundet, baß Fribeswind und ibr Sohn ein Gut zu Bornheim, netft einem Sause zu Coln und einem anderen Gute, dem Cunidertstifte geschentt, wogegen Diefeb benfelben eine Prabende verlieben babe. — 1127.
- C. In nomine sancte et indiudule trinitatis. Fridericus diuina disponente elementia sancte Colonie archiepiscopus. Notum esse uolumus omnibus christi fidelibus tam faturis quam presentibus, quod Frideswindis ancila traditione legitima contradiderunt in communem usum fratrum predium quoddam sue proprietatis, situm Burnheim. soluens singulis annis, XV. solidos. Et quia letus et securus ad futurum accedet iudicium, qui duplicati foenoris portat lucrum, adhuc domum unam sitam Colonie in platea que uocatur Niderich, et aliud quoddam predium sue proprietatis, situm Crismeke etiam soluens. XV. solidos, pro indulgentia suorum delictorum pari unto et legali donatione dederunt s. kuniberto in communem usum fratrum, deo inibi famulantium, germanis fratribus suis. Alberto et Rügero, nec non ceteris heredibus suis presentibus, et legaliter has traditiones sua etiam saipulatione affirmantibas. Canonici igitur s. Kuniberti benedictionem tam large donationis cum gratiarum actionibus suscipientes.

et debitam orationum memoriam uosentes, matronam predictam et filium cius in consortium suș fraternitatis susceperunt, et eis caritatis officio unam prebendam dederunt. Propter memoriam țerenam et fidele testimonium harum traditionum, cartam hanc scribi, et sigillo nostro placuit signari, insuper et banno nostro ormarai. Si quis uero has traditiones infirmare uel infringere ultomodo temptauerit, absorbeat eum deglutiens terra, ac cum Dathan et Abyron sit ei cohabitatio sempiterna, et sit maledictus a domino deo in secundo aduentu domini nostri iesu christi, et feriat eam dominus plaga insanabili, niai ad penitentiam mature reuersus emendet delictum. Testes sunt harum traditionum clerus et populus, ex quorum multitudine hos paucos notari iussimus. Arnoldus prepositus su Petri. Hago decanus a. Petri. Bruno s. Gerenoin prep. Gerbardus bunnensis çeclesip prep. Goderius, Seuerini prep. Cristianus s, kuniberti prep. Arnoldus s. Mariç prep. Alexander s. Georgii prep. Theodericus s, kuniberti decanus. Liberi. Gerardus comes de Galeebe. et filius eius Gerardus. Adolfus comes de Safenberge. Heinricus et Retherus de Dieke, delbreht et Nizo frater eius. Theodericus de Gladebach. Ministeriales. Cúnradus aduocatus, Heinricus de Aldendorph. Almerus, lohannes de Ziulpeche, Hartwigus. Retherus et Eustacius frater eius. Volmerus. Teodericus. Wielandus.

Gesta sunt hec in Colonia anno dominice incarnationis. MCXXVII. indictione V. nostre autem ordinationis anno XXVIII.

303. Erzbischof Friedrich I. von Coln ichlichtet einen Streit zwischen der Abtei Pantaleon und bem Apostelnstifte zu Coln in Betreff eines Fischteiches. — 1128.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus dei gratia coloniensis Archiepiscopus omnibus per orbem christi fidelibus. Diuina extat sententia, beatos esse pacificos, quoniam filii dei nocentur. Huius ero capituli non surdus auditor. filios nostros sicubi dissidebant, ad pacem informare studui, ut uirtus pacifici filios nos efficeret dei. Quedam igitur controuersia exorta fuerat inter fratres nostros. abbatem scilicet sancti Pantaleonis Gerhardum et prepositum sanctorum Apostolorum Heinricum, preposito proclamationem faciente super abbatem. eo quod aqua piscine eius terram ecclesiastice possessionis, que sub cura sua esset allueret, ac proinde equam potestatem piscandi ex eadem piscina, sibi uendicare uolente. Cui cum abbas cum suis obsisteret, dicens equum non esse, ut pro una portiuncula terre, quam impetus inundantis aque prolucrat, se prohibere non ualente, et ob hoc excusatum debere esse. Ipse piscina elus ex integro uti uellet, preposito autem in sua sententia perdurante suamque causam iustam esse reclamante, tandem ab utroque nostra persona est appellata, et ad nostram audientiam causa eadem induciata est et perlata. Nos autem habito consilio cum maioribus ecclesic nostre, propter pacis karitatisque custodiam, talem inter eos compositionem fecimus, ut equo animo uterque in possessionibus ecclesiasticis cambiret. scilicet ut de quodam loco molendini, qui utriusque ecclesie erat, et utrique soluebat, abbati uidelicet III. solidos preposito autem XII. denarios, hoc quod ad jus abbatis pertinebat, preposito pro tota terra sua, et quam aqua alluerat, et que sicca remanserat recompensaretur, sicque omnis contentio sopiretur. Quod cum factum fuisset, et a nobis confirmatum coram idoneis ecclesie personis, kartam hanc conscribi et sigilio nostro consignari precepimus. Igitur ex parte omnipotentis dei. in nomine patris et filii et spiritus sancti. b. Petri et domini pape Innocentii et nostra auctoritate interdicimus ne aliquis deinceps ecclesie b. Pantaleonis in hac re moleste incumbat. Quod si quis fecerit. excommunicationi subiaceat. nisi resipiscat. Cuius rei testes sunt Arnoldus maioris ecclesie prepositus. Hugo decanus. Bruno prep. s. Gereonis. Arnoldus prep. s. Andreę. item Arnoldus prep. s. Marie de Gradibus. Reginbertus subdecanus. Reginbertus capellanus. Hildebrandus chorepiscopus. / Laici autem Almerus aduocatus. Godefridus, Herimannus de nouoforo, Richuninus et frater eius Herimannus, Waldeuer, Herimannus frater uogelonis. Liudolfus. Walde. Waldeuer de uilla, Herimannus. Razo. Emicho. Benzo. Maremannus. Marewardus et alii multi.

Acta sunt hee colonie anno dominice incarnationis. M.CXX.VIII. Indictione VI. Regnante domino Lothario rege anno quarto. Pontificatus autem domini Friderici archiepiscopi. anno XXVIIII.

- 304. König Lothar ber Sachse fiellt ber Abrei Pantaleon zu Goln einen Beinberg zu Camb gurud, welchen Raifer heinrich III. bem Ministerial Afo als Erfah beffen, zur Bilbung eines Marttes zu Boppard, verwendeten hofes gegeben und ben bie Wittwe eines Enfels bes letteren der Abrei geschoft, ber Kaiferliche Billicus aber eingezogen. 1129, ben 10. Kebruar.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Lotharius diuina fauente elementia tertius romanorum rex. Quia ad hor dei gratia in regnum sublimati sumus, ut ecclesiis dei et omni homini justiciam faciamus, notum esse uolumus tam futuris quam presentibus, qualiter proclamationem Gerhardi abbatis et fratrum suorum de sancto Pantaleone, et Gerdrudis inibi incluse audierimus et qualiter respectu omnipotentis dei pro remedio anime nostre, et dulcissime coniugis nostre Richeze, interuentu ipsius, et Ottonis Haluerstatensis episcopi, et Bernhardi uicedomni de Hildinisheim, nec non et aliorum fidelium postrorum suplicatione determinauerimus. Predecessor noster Heinricus III. imperator forum apud Bobart instituit, in quo ampliando domum et curtem cuiusdam Asonis ministerialis sui complanauit. et ei pro hoc uineam dominicatam inter insins uineas lacentem in uilla que nocatur campo. donauit. Quam nineam hic Aso et filius eius Herkerus, huiusque filius Cupradus usque ad obitum suum libere absque ulla contradictione possederunt. etiam et predicta Gerdrudis inclusa filia hulus Herkeri quamdiu Cezolfus maritus eius uixit hanc possedit, donec defuncto eo sine liberis, secundas nuptias fugiens, coloniam se contulit, et bona sua omnia que habuit, per manus prefati Heinrici et filii eius Heinrici imperatorum sancto Pantaleoni contradidit. et cartis corum ac priuilegiis imperialibus confirmari optinuit. Ex tunc temporis uinea memorata a uillico in usum imperatoris uiolenter redacta, ac sic usque ad tempora regni nostri detenta, nos super ca querimoniam a predictis personis audientes, et ueritatem in omnibus discutientes, illam prescriptis prediis Gerdrudis uidue et incluse sancto Pantaleoni auctoritate nostra adiecimus, et ne quis boc postmodum infringeret, carta hac et sigilli nostri impressione roborari fecimus, ob remedium uidelicet ut diximus anime nostre, et Richeze dilecte coniugis nostre, Huius traditionis testes sunt. Comes presbiter cardinalis. Otto Haluerstadensis episcopus. Sigiwardus Mindeusis episcopus. Thithardus Osnabrugensis episcopus, Gerbardus abbas s. Maximini, Lenfridus abbas prûmiensis, Bernhardus abbas wirdinensis. De clero coloniensi. Hugo decanus s. petri. et prepositus aquisgrani. Bruno prepositus s. gereonis. Cristianus prep. s. caniberti. Arnoldus prep. s. andree. Heinricus prep. s. s. apostolorum. De optimatibus regni. Duces, Walrammus, qui et Paganus, et Heinricus filius eius, Comites palatini, Willehelmus francorum et fridericus saxonum. Comites. Gerhardus de gellere, Arnoldus de thonoburg. Gerhardus de julicho, Herimannus de caluala, Heinricus de kessile, Adolphus de berge. Adolphus de saphinberg. Liberi, Gerhardus de hostadin, Gerhardus de heimesberg, Ludowicus de quinheim, Gerhardus de mulinarco, Gerhardus de randirode, Bernhardus uicedoninus de hildinisheim. Ministeriales de Bobart, Arnoldus. Cunradus. Hekkehardus. Helce uillicus. Marcwardus, Berwaldus,

'Actum colonie. IIII. Idus februarii. Anno dominice incarnationis. Millesimo. C.XXVIIII. Indictione VII. Anno IIII. regni Lotharii tertii gloriosissimi regis romanorum. Anno pontificatus friderici coloniensis archiepiscopi. XXX.

- 305. Konig Lother ber Sachse beftätigt ben Burgern bes Reichsortes Quieburg bas von ihnen vor bem herzoge Balram (von Limburg) als Forsmeister bes bafigen Balbes erprobte Recht bee abgabefreien Steinbruches in bemfelben ju ihren hausbauten und anderen Bedurfniffen. 1129, ben 8. Marg.
- C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Lotharius terdus dei gratia romanorum rex. Notum esse uolumus tam futuris quam presentibus, quod ciues regie uille nostre, duiaburch uocate, coram mobis probauerunat et iudicio obtinuerunat. coram duce Walrauano magistro foresti eidem uille adiacentis, se debere, eisque libere licere sine omnium contradictione in prefato foresto. cuius fundus ad ipsam uillam pertinet. effodere seu frangere

¹ Das Monogramm ift borbanden , Signum und Recognition aber , wofür Raum gelaffen , feblen. — 2 Aus bem Original im Stadtarchit bu Duigburg.

tantum de lapidibus quantum indiguerint nel colnerint, ad domos et alia usui corum necessaria. in cilla eadem et in banno illo edificanda, rogaueruntque celsitudinem nostram hoc eis permitere et in futurum confirmare. Quod et fecimus, tradicione nostra et confirmacione atque auctoritate regii banni nostri eis corumque in perpetuum posteris stabilientes hoc, co nidelicet nuodo, ut neque forestariis nec cuiquam proraus persone quicquam in perpetuum inde habeant supplicare, uel oporteat soluere, Preterea, ut he tradicio et confirmatio nostra iugiter firma permanent et inconculsus manuscriptum hoc eis inde iussimus fieri et impressione sigilli nostri roborari. Huic nero rei interfuerunt subscripti fideles nostri. Episcopi. Siwardus mindensis. Thiedhardus osenbruggensis. Ecbertus monasteriensis, Andreas traiectensis. Otto haluerstadensis. Dux prefatus, Comites. Gerhardus longus de gelere, Arnoldus de cliue. Hermannus de calnuerlage. Hermannus de saluera. Otto de rinecke, Florentius de hollande, Gerhardus de hostad. Bernhardus de hildenesheim. Godefridus et Hermannus de cuch. Adolfus de berge. De ministerialibus regui. Rockerus et Theodericus de aquis. Engelbertus de hamerstein. Guuzelinus et Meishardus de nouiomago. De ipsa cuilla. Ellenhardus sculetus, Engezo. Wolhero. Liupoldus, Reginzo, et ceter i plures.

Signum domni Lotarii tercii romanorum dei gratia regis inuietlasimi. Ego Thiethmarus regis notarius. (ad) nicem Adelberti archicapellani recognoti. Dei et omnium sanctorum eius odium incurrat. si quis hoc infringat.

Data. VIII. idus martii. anno dominiee incarnationis. Millesimo. C.XXVIIII. indictione. VII. anno uero domni (Lotarii guo?) in regem electus et unctus est quarto. Actum diubburch feliciter amen.

306. Ronig Lothar der Gadie besidtigt Die von Otto III, bem Stifte Etten ertheilte Urfunde und idenft ber neugeweißeten Stiftefirche Befalle ju Duibburg. - 1129 (1134), den 10. April.3

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Lotharius divina favente clementia rex. Si loca vel monasteria a religiosis personis et deo deuotis constructa nostra regali corroborare potentia conamur, hoc procul dubio et ad praesentis nostri regni statum et ad aeternae beatitudinis praemium nobis profuturum credimus. Quapropter omnibus in christo fidelibus nostris, praesentibus scilicet et futuris, notum esse uolumus, quomodo temporibus bonae memoriae Ottonis prinii imperatoris augusti, antecessoris uidelicet postri. Wichmannus comes pro animae suae remedio parentnunque suorum. in quodam loco Eltena dicto. monasterium et congregationem sanctinionialium in honorem domini nostri iesu christi et s. Viti, amplifico benignitatis conamine construxit, nec non magnam suac proprietatis partem, cuius nomina infra tenentur, simul et beneficii quod idem diuus imperator ei primum concessit in beneficium sed posten pro sernitute sedula sibi donauit in proprium, ad ipsum licenter contradidit monasterium, suamque ipsius filiam nomine Ludgardam ceteris sanctimonialibus praeesse constituit abbatissam. Succedente uero tempore cum idem comes Wichmannus semet ad uesperam mortis inclinasset penitusque naturae concessisset, altera suae procreationis filia nomine Adela, quandam proprietatis iam traditae partem exposcens, dicensque quod pater eius secundum saxonicam legem, absque eius consensu et licentia nullam potuisset facere traditionem, totam patris sui traditionem perduxit in errorem. Huius itaque seditionis perturbatio usque ad tempus secundi Ottonis perdurabat imperatoris, ipseque eandem seditionis cladem extinguere pro uiribus insudabat et hoc quoad ipse uitam finiuit, minime ad unguem perduxit. Exacto autem longo temporis spatio, eum eiusdem monasterii abbatissa praetitulati Wichmanni filia universae carnis iter intraret, aliaque ei senioris postri Ottonis tertii pro iure succederet, in palatio suo quod dicitur Nouimago, suum iussit fieri colloquium, ibique huius controuersiae fecit finem. Baldericus enim praedictae Adelae maritus. eiusdem pii imperatoris exhortatione, id ipsum monasterium sua propria suaeque coniugis simul et petitione (et) manu in imperiale publice contradidit mondiburdium, et sicut mos est laicorum, ab eodem semet exuit monasterio et praedio proiecta festuca, ca ratione, ut idem imperator pius suo imperio et descriptionis praecepto tale libertatis arbitrium eidem monasterio perpetualiter condonaret, quale ceteras sanctimonialium congregationes, midelicet Assindia, Quintelingeborch, et Gandersem habere cognosceret. Insuper

26

^{&#}x27; Rein fpaterer Bufap, fondern von derfelben Band, welche bie Urfunde geichrieben. - ' Erganjung einer fcabhaften Stelle. - ' S, Die Rote 1 ju Rr. 110.

praedictus Baldericus omnia eiusdem monasterii praedia quae prior abbatissa dum uixit. in sua habuit uestitura. ad reliquias s. Viti in praesentla sui suorumque quam plurimorum fidelium concessit radicitusque contradidit. quorum nomina i hic sunt inscripta Eltena, Furnon, Voerthusen, cum omnibus utilitatibus, et ad Eltena inste et rite pertinentibus. Embrica media pars aeque dinisa. Feluida pars dimidia. Appelentherna pars dimidia. Hervelt dimidia pars. Linden dimidia pars. Thule pars dimidia. Arnle pars dimidia. Malsum pars dimidia. Brummen dimidia pars. Olberch pars dimidia. Rode pars dimidia. Hannipe pars dimidia. Thelden dimidia. Triendum dimidia, ecclesiae Putte in loco constructae pars media. Ad hacc pertinent quatuor foreste. Steenrewalt. Muffet. Wechamerlohon. Fledeglo. In his quatuor forestis ceruum uel ceruam nullus habeat uenandi licentiam nisi uerbo et abbatissae consensu, et si ceruus uel cerua de his effugiat forestis, eos in alios sequi sit licentia abbatissae nunciis, et in foresto in quo Eltena est constructa, quotannis inter ceruos et ceruas duodecim ferae tribuantur abbatissae. Ut autem huius traditionis donatio firma et inconuulsa permaneat, posterior abbatissa nomine Ludgarda praelibatae Adelae maritatae quatuor curtes nomine Rynhare. Helibanbecke. Lynchusen. Freckloo. cum omnibus utensilibus ad ea loca pertinentibus in proprium tradendo recompensauit. quatenus post hoc sicut praedictum est. pacis et amicitiae pignus eo permaneat tenacius. Hanc igitur eiusdem Balderici traditionem grata et hilari fronte recepit nec non cum plurimorum fidelium suorum. Willegisi scilicet archiepiscopi, simul et Eggehardi marchionis, multorumque fidelium consilio, sicut idem Baldericus donando postulanit, eidem monasterio potestatine, sicut et nos modo concedimus, concessit, ac (ut) deinceps sicut cetera monasteria supra nominata libero perenniter perfruatur arbitrio. Praeter hace quicquid praedii magnus Otto imperator augustus Wichmanno comiti in proprium donauit praecepto a curtis quae dicitur Nerdincklant. Urch. Berbnegot. Otumnes. 3 praedia. Insuper in fresonibus quicquid superior abbatissa in quatuor comitatibus nidelicet Hunergo. Finelgo. Merma. Micheta. tributi a munificentia magni Ottonis recepisset, nos sicut dinae senior memoriae et antecessor noster Otto tertius imperator augustus nostrae descriptionis praecepto, ad utilitatem abbatissae et consororum ibidem deo sanctoque Vito famulantium. largimur et concedimus cum omnibus utilitatibus in supra nominata sicut et in ista proprietate, areis, aedificiis terris cultis et incultis. agris, campis, pascuis, syluis, uenationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, ecclesiis, uiis et inniis, exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis, cunctisque appendicibus quae dici possunt, nec non fiscum et telonium de piscatione in pago Salon et in fluuio Isla, quod uulgari nomine Catertol dicunt. Et quod secundus Otto imperator eidem monasterio concessit. eodem modo pro aeterna remuneratione et nos contradimus. Ad haec nolumus postroque regali praecepto cunctis nostris in christo fidelibus firmiter jubemus, ut in codem monasterio. uel locis ad id pertinentibus nullus dux. comes, uel uicecomes, nullus marchio uel quilibet schuldacio, uel alia indiciaria persona nullum habeat placitum. nec parafredas, nec paratas faciendas, nec aliquod seruile exigatur seruitium. priusquam eiusdem abbatissae seruus. in cuiuscunque habitet comitatu. alterius comitis non eat ad placitum, sed ad eius solummodo quemcunque abbatissa sibimet eligere uelit aduocatum. Ceterum pro animae nostrae expiaculo cidem largiti sumus monasterio ut posthac perpetualiter cum ciusdem monasterii abbatissa morbo consumpta moriatur, sanctimoniales inter se unam quamcunque ueliut, simul cum consensu Trajectensis episcopi in cuius positae sunt diocesi, absque mortalium omnium contradictione licenter eligant. Et ut huius monasterii status aduersariorum omnium incursione maneat intactus, sicut Wichmannus comes constituit, de eodem monasterio ad limina s. Petri apostolorum principis Romam argenti libra quotannis deferatur. Postremo ipsa uidelicet abbatissa cum omnibus rebus suis nostro semper parent imperio et sub nostro consistat mondiburdio, quatenus ipsam sororesque eius pro nobis iugiter exorare melius delectet, et ut haec concessionis nostrae auctoritas obtineat firmitatem, et a sanctae dei ecclesiae fidelibus nostrisque melius credatur et diligentius obseruetur, hoc praesens praeceptum conscribi et annuli nostri impressione signari iussimus, quod et propria manu subtus firmanimus, Quoniam etiam iam dictam beati Viti ecclesiam in b. Bissii natale a Senmardo Mildenensi episcopo, praesente et-

¹ Uber bir nadfelgenben Drie vergl. bie Reter ju Rr. 112 und 127. Die bert nicht vorlommenben Ramen Felwich und Arnle find mabrickeinlis Best in der Graffcaft Berge nus Angerlo; an beiben Orten befaß bas Guft mebrere Packguter. —
² Ju lefen praecipue. —
³ Ju lefen praecipue. —
⁴ Vere Otunines.

fanente Traiecteusi episcopo una cum clero suo allisque quampluribus a. ecclesiae fidelibus consecrari mandanimus. ibique in proprios ecclesiae usus de censu nostro quem *Duisborch* habenus. unoquoque anno duo talenta probatae monetae donanimus iluante e precamle pia regina et conique nostra Rebecca.

Datum quarto Idus aprilis anno dominicae incarnationis millesimo centesimo trigesimo quarto. \(^1\) Anno quinto Lotharii regis secundi. Actum Gosselarie, Huius rei testes sunt Adelbertus Maguntinensis archiepiscopus, Norbertus Magdeburgensis archiepiscopus, cum aliis decem episcopis, tres marchiones et alii plerique terrae nobiles. \(^2\)

307. Erzbifchof Friedrich I. von Coln bestätigt die Anordnung feines Borgangere Unno II., wodurch ber Behnte von Seisterschof ber Bethute Giegburg geschnett und die Bewohner jenes Ortes bem Sendgerichte bes Dechanten zu Gestlingen untergeben, übrigens aber zu ber von ihm gegründeten Rirche zu Sapperfchof eingepfarret worben. — 1129.

In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus.

Num sit omnibus christi et ecclesie fidelibus, qualiter beate memorie predecessor meus Anno archiepiscopus decimationem de Heisterscoz ecclesie Sigobergensi libere tradiderit, eo uidelicet iure, ut homines elusdem uitle absque omni proclamatione seu impedimento cuiusquam aliene seruitutis uel negotii manerent, excepto quod tres sinodos corepiscopi situe decani in Geistingen per annum exquirere deberent, procurationes uero bapti zandorum infantum, sepeliendorum mortuorum, uel reliquarum consucutudium christianorum apud ecclesiam in Haperacoz ab eo constructam et consecratam observaturi essent. Quod usque ad mea tempora quoniam abaque perturbatione uel proclamatione seu qualibet uiolentia permansit, ut in posterum quoque ratam et inconunismatueret, banno supradicti dim emmorie predecessoris mei ac nostro confirmatimus, et testamenti astipulatione nostrique sigilli impressione corroborauimus. Si uero quisquam hoc cassauerit, et tradita ecclesie fraudulenter subtrasterit, collata beato Petro potestate, et domni pape Honorii nostraque auctoritate dampnatum se agnoscat, et uis i ecclesie satisfecerit, anathematis sententian pertimescat.

Actum antem et confirmatum est hoc a nobis anno dominieç incarnationis. M.C.XXVIII. indictione. VII. anno etiam archiepiscopatus nostri. XXXI. presentibus et assensum prebentibus nostris hominibus clericis relacis. quorum nomina in hiutus rel testimonium subnotari decrenimus. Clerici. Arnoldus prepositus de domo s. Petri. Hugo decanus. Bruno prepositus de s. Gereone. Godefridus prep. xanctensis. Arnoldus prep. de s. Maria. Arnoldus prep. de s. Andrea. et plures alii. Liberi. Paganus dux. Franco bergicomes. Gerhardus comes de gelre. Adolfus comes de moute. Adolfus comes de saffenberg. et plures alii. Ministeriales. Cûnradus aduocatus. Heinricus de aldendorp. Johannes de zulpiaco. Retherus de hulse, et plures alii.

¹ Unter Collectancen bes Stiftsarchivs findet fich folgende Reitg: Dyt nachoschreven is die Schriefft, die gehouwen is in den syrkantigen Steen, stainde beneden in der gevelen (Giebel) der hallen:

Notum sit omaibus christi fiedibiss quod Wichmangus comes ecclesiam hanc in honore beatl Vitti martiris edificantic dilapami françalis abbatiss ellici memorie recolificantic en oussimo diebus leits Lobiarius Rex (ad) memoriam sui et contectalis suc Nichiec, donnas el singulis annis duo taleum gratis monete de Tousburch, em donatil. Et si bec traditio entablis exact literarum traditione et sigilli impressione confirmanti. Anno M'o vitecismo nono. Hedicant obse ecclesia a Lymara Vindensi episcopo. — Pier finden wir alfo den vodren Namen der Könisin und das eightig Jape der Urlimer, weiche leigtre Bondam schon aus den degeleichere Umfähnden ermittel batti. Aur der Name der Literarum tradition von der Viterarum der viterarum

308. Erzhifchof Friedrich I. von Coln erwirbt der Abtei Steinfeld ben bei berfelben gelegenen Frohnhof, welchen er von bem herzoge Balram von Limburg eingetaufott, gegen eine Rente aus den abreilichen Befallen zu Binfweid, Bennenberg, Binten; und theilt fodann der Capelle bei dem Schloffe Reifferscheid, die er zur Pfarrtirche erhebt, einen Sprengel von dem Bach Baldvuffen bis zu besten Ausfulfe in die Urft zu. — 1130.1

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit taut future quam presenti ecclesie, quod ego Fridericus dei gratia licet indignus coloniensis ecclesie archiepiscopus animaduertens, quanti boni sit pauperibus christi in erumnis huius seculi subuenire, curaui consulere commodo et utilitati filiorum meorum in steinfeldensi cenobio sub regulari disciplina deo seruientium tollendo ab eis per quoddam concambium multa fomenta offendicolorum. nam ut cum quiete et silentio libere deo sernire queant comutando acquisini cis a duce Walraven meo fideli cum assensu uxoris eius atque liberorum dominicalem insins curtim atrio monasterii corum adherentem cum tota ejusdem curtis salica terra et dimidium mansum cum uno molendino, unum foreste, quod iungenuorst appellatur. et quidquid habet in illo. quod halfburich nuncupatur. Que etiam omnia obtinui ab codem cum omni inre. quo ea possederat ipse. Insuper uero addidit etiam idem ipse dux pro remedio anime sue suorumque, ut predicti canonici habeant in perpetuam liberam potestatem succidendi ligna omnimodo usui corum necessaria, tam in suo singulari nemore. quod castello Reiferscheit est uicinum. quam in eo. quod in arduenna possidet. Ego autem tradidi ei gratia recompensationis de predio prefati cenobii in cinescheit. in berninberg, in Winthagen, in Vischebaach pensionem XX, solidorum et XXX, denariorum. Preterea etiam dedi cum decima trium wangarum partem termini eiusdem cenobii. que sita citra riuulum Waltiuusena pertingit ab ortu usque ad sinem eiusdem riuuli terminans in fluuium Olefa. huius quoque termini partem eaudem transtuli in capellam memorato castro contiguam. non solum ex occasione huius concambii. sed etiam pro commodo et salute nicini populi. hoc statuens, ut sit ibi ecclesia baptismalis et legitima. Et quoniani supra dictum locum, a quo eadem ecclesia deriuata est, absolui a debito episcopalis seruitii, quod quarto anno soluitur, et choriepiscopi et decani, placnit cam mihi cadem libertate donare, et preposito ciusdem loci ita uicem meam committere, ut îpsa ei în spirituali regimine subiaceat et per eum pastorem suscipiat, quem constiterit esse idonemn et canonice innestitum a prefato duce nel quonis legitimo eiusdem herede, nee hoc putaui pretermittendum qualiter sit a me statutum, ut nulla secularis persona permittatur amplius habitare iuxta cenobium iam sepe memoratum, ut deo inibi seruientes ad obseruandam sancte professionis regulam tanto sint liberiores, quanto a conturbatione hominum fuerint remotiores. Et quoniam multiplicanda sunt opera bona, ut in fine accumulentur et premia, trado eisdem dei seruis affectu pietatis, quidquid decimarum fuerit acquisitum in meo episcopio de noualibus predii ipsorum. Decimam uero de cunctis noualibus parrochialis termini eorum quara de liberalitate predecessorum meorum usque ad me detulerum, eis mea auctoritate confirmo. Ad confirmandam igitur tam huius quam supra dicte actionis seriem jussi eam scripto roborari et sigilli mei impressione insignitam atque episcopali banni auctoritate communitam sollempniter promulgari. Ad majoris autem confirmationis indicium subscripta sunt nomina testium, qui huic actioni interfuerunt. Arnoldus prepositus maioris ecclesię. Hugo decanus eiusdem ecclesię. Godefridus prep. de Sanctis, Arnoldus prep. de s. Andrea. Arnoldus prep. de s. Maria. Rudolfus abbas de s. Heriberto. Liberi. Adolfus comes, Adolfus comes, Thidericus et Hilgerus, Gerlachus. Luthewicus. Retherus. Ministeriales. Almerus. Conradus adnocatus. Iohannes. Iohannes. Hermannus. Henricus. Adolfus. Bertramus. Quod si quis post tanta et tam ualida gestarum rerum firmamenta carum aliquid temeraria presumptione cassare temptauerit, uel ctiam subdole permutare, de numero electorum segregetur, et eterno igne cremandis associetur, fiat, fiat, Amen.

Actum colonie in celebri conuentu cleri et populi, anno dominice incarnationis. M.C.XXX. Indictione. VIII.

[&]quot;Aus ben Sanbidriften bes Captinlars ju Alofterrath, Ernst, welchem von bem Abir ju Seininfeld eine aus bem Original entnommen Abfgrift biefer und ber folgenben Urfunben Ar. 435. 339. migetheilt worben, und abgebrudt in v. Lebebur, Aus.
Archie, VIII. 61-163.

- 309. Aufzeichnung ber Berechtfame eines bem Abelbertftifte ju Nachen geschenften Gutes ju Baes, weiler. 1130.
- † In nomine sancte et individue trinitatis, notum sit omnibus suncț dei ceclesie, fădelibus, quod predium ceclesie sancti adelberti in bastesilren, datum in elemosina ipsi ecclesie, a quodam libero niro nomine benelino, qui cecus fuit occulto dei indicio, nec serutium nec placitum debet ulli aduocato, nsir aliqua culpa nel iniuria interaeniat, quam aduocatus secundum indicium et legem patrie emendare oporteat, nec debet ibi esse index aut ullileus, nisi unus ex ipsis qui tenent et colunt ipsum predium. facta est huisi institucionis annotatio, assensu comitis et aduocati gerardi, prepositi richeri, iudicis tirici, sub testimonio fratrum ecclesie, et laicorum, quorum nomina subscripta sunt decanus eppo, decanus rodulphus, elbertus, araulphus, saremannus, wilelmus, walterus de bruchen, radulfus, euerelmus, almerus, albertus et ceteri lonai uiri.

Actum est anno incarnationis dominice M.C.XXX. indictione VIII. regnante lothario rege, frederico coloniensem metropololin regente, ad laudem et gloriam illius qui est benedictus in secula amen, quicunque istam legem infringerit anathema sit.

- 310. Ronig Lothar Der Gadfe beftatigt Der Abtei Siegburg Die ihrem Sofe Pier guftehenden, von Alverada, Brafin von Cunch, beftrittenen Gerechtsame in Dem Balbe Doning. 1131, Den 2. Mai.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Lotharius divina favente clementia tercius rex romanorum. Quoniam diuine pietatis fauente clementia, locum romani tenemus imperii, decet ut ecclesias cum suis usibus et reditibus protegamus, et si qua niolenter abstracta sunt, nostra auctoritate restituamus, et restituta confirmamus, Notum igitur facimus tam futuris quam presentibus. quod alverada de câch cum suis liberis in silua que dicitur asninch, usus quos jure habebant monachi de sigeberch. 1 ad curtim sui pirnam pertinentes, scilicet ut tempore necessario cum X, et VIII. plaustris intrantes ligna colligant, et porcos tempore glandinis quod sigil uocant pascentes introducant, uiolentia uetuerunt. Monachis autem proclamantibus, causa in nostram prolata est audientiam. ubi monachi ius quod in predicta silua habuerunt, iudiciario iure obtinuerunt. Nos igitur regio banno eis hoc confirmamus, et ne quis cis aliqua obesse presumat infestatione, sub obtentu grație nostre interdicimus, Si quis autem eis nocere, uel ius illud uoluerit imminuere, reum se esse sciat regie maiestatis. Ne igitur successus temporis iustitiam hanc coram nobis iuste diffinitam diluat, uel netustas a memoria hominum abscidat, nominis nostri caractere firmamus. Huius rei testes sunt. Dominus frithericus coloniensis archiepiscopus, Arnoldus prepositus de domo sancti Petri et Hugo decanus, Abbates, gerhardus s. Pantaleonis, Albanus de s. Martino, Bertolfus de Brunwillare. Cuno de Sigeberch. Dux walrauin. Comes gerhardus de iuliaco. Comes Adolfus de saffenberch, gerhardus hostath, godefridus et frater eius Herimannus de chuh, gerhardus de mulenarca. Ministeriales. Henricus de aldeudorp. Almarus. Philippus, Adelbero, Iustatius, Thipoldus, Folmarus frater eius.

Signum domni lotharii dei gratia tercii romanorum regis inuictissimi. Tietmarus in nice Adelberti archlcancellarii recognouit. Data VI. nonas mai. Nussię, in nomine domini. Acta sunt hęc anno dominicy incarnationis millesimo. C.XXXI. Indictione VIIII. sub tercio lothario romanorum rege.

311. Bifchof Andreas von Uetrecht befundet, bag er gur Zeit, als er die Probftei ju Emmerich in Sanden gehabt, ber Rirche ju Duven die Pfarreigenschaft, unabhangig von der Rirche ju Groffen, beigelegt babe. — 1131.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis Amen. Notum sit omnibus christi fidelibus tam futuris quam et presentibus, quod ego andreas dei gratia traiectensium episcopus, audita et cognita eorum necessitate, tum pro

¹ Der Abrit Brauswiler, melde megan ibret hofes ju Pier ju bim Balbe Dening genau so mie Glieghung berechtigt man; murbe von Rönig Bothar am nämlichen Dere und Zage eine mörtlich mie der vonlichenden übereinfimmende Ulrtumt ausgestlich, werin die Zeugen, wie seigt, genannt werber: Dux Walrauen. Comes Gerhardus de gulecken. Comes Gerhardus de hostat. Gerhardus de mulenaren. Teodericus de duren, et fratres eins. Ministeriales s. Petri. Almarus. Beinricus. Cuoradus aduocatus. Beinricus de Authewieus de piran. Adelbero. Philippus de verkene.

longa et intolerabili itineris difficultate, tum etiam pro negligentiis et contextionibus multis que inde sepius proueniebant, sed et pro timore dei et anime meç salute, consilio et interuentu sapientum fidelium meorum clericorum uidelicet et laicorum cum in manibus meis prepositura embricensis iudicata fuisset, parochianis de thufen concesserim, ut per omnia infra ambitum termini sui et parrochie sue omnimodas christianitutis procurationes in baptismo, synodo, et sepultura ecclesie et atrii constructione, et aliis quibuscumque iusticiis libere et absolute habeant, et ab ecclesia de groznen ab omni penitus exactione soluti et liberi in posterum permaneant, ea lege, eoque tenore, ut sicut de huinsmodi ecclesiis circumquaque constitutum est, ad seruicium episcopi et sui archibica coii. XXI. denarios, qui denarii oblationis appellantur singulis annis persoluant. Ipsi autem candem ecclesiom saam dinidio manso terre et decima trium mansorum dotauerunt. Quod ut ratum et inconsulsum in futuris generationibus et quis permaneat, paginam hanc eis iu manimentum inde conscribi et sigilli nostri impressione corroborari et insegniti iussimus.

Actum est autem anno dominice incarnationis. M.C.XXXI. Indictione. VIIII. Regnante domno Lothario, II. Auno regni eius. V. Anno uero episcopatus domini andree, III. Huitus rel testimonio testes idonei interfuerunt. clerici et laici, liberi et ministeriales. Meingotus maioris ecelesie prepositus. Herimanus prepositus. Liuto prep. Liuthardus prep. Liutherdus decanus. Wichardus dec. Gerhardus dec. Wazzo dec. Arnoldus dec. Hartbertus canonicus. Comes Arnoldus de cleue. Comes theodericus de npgoie. Giselbertus odiosum caput. Arnoldus castellanus. Alferus scultetus. Gerhardus telonearius. Egbertus de amstelle. Rutbulfus knif. Isbrandus. Wicherus dapifer, Suetgerus camerarius. Geuchardus. et alii quamplures.

312. Mte Gerfard von Gt. Pantaleon ju Coin befundet Die mit bem Bogte ju Ungeledorf, in Betreff Der zu bem abreilichen hofe Brodendorf erworbenen vogteilichen Grundflude, getroffene Uebereinfunft. — 1131.1

In nomine sancte et indicidue trinitatis. Gerhardus abbas s. Pantaleonis. Notum sit omnibus tam futuris quam presentibus, quod predecessor meus bone memorie abbas Herimannus curtem Brokenthorpe rebus ecclesie comparauerit a libero homine Erenfrido, et sub eadem libertate qua ille eam et patres eius possederaut, per manus suas coniugis et liberorum cius cum testibus traditam s. Pantaleoni banno et auctoritate Herimanni tertii colonicusis archiepiscopi confirmauerit, ut familia curtis ipsius semper immunis esse debeat, ab omni placito aduocatorum, et simbolo si ingruerit contribulium uel pagensium. Quidam autem frater professus ecclesic nostre Hartfridus nomine, dum hanc curtem amministraret, prediis quorundam rusticorum placiti aduocaticii obnoxiis, prope ad quantitatem unius mansi circumcirca emptis illam meliorault, et ne ius suum perderet, si tot homines ad placitum aduocati irent, quot rustici patrimonia sna uendiderant, nec enim aliter fieri posset si quolibet pacto id non interciperetur. consilio inito dedit dimidiam marcam aduocato Wernero de Kerpene. et filio eius Carsilio, sub ca conditione, ut tribus legitimis in anno temporibus unus tantum ex mercennariis curialibus pro omnibus illis ad placitum aduocati apud uillam tantum Angilisthorph pergeret, et duo maldari auene de curte in simbolo soluerentur. et super hec uichil omnino aliud exigeretur. Quod ipse Carsilius postea temptans infringere, commonitus est publice pactionis patris et suç, datis insuper sibi et Wirico nouem solidis a fratre nostro quodam nomine Rutberto qui tune curtem procurabat, et recognoscens pactionem prompto animo acquienit, ita ut uerbis ipsius utamur, maledictus esset iu anima et corpore, quicumque super hoc constitutum amplius in eterumu aliquid auderet usurpare, Quod maledictum ore suo prolatum, etiam Fridericus coloniensis archiepiscopus bauno sue auctoritatis prosecutus confirmauit. et nos sigilli nostri impressione manum apponimus. et cum omnibus fratribus et fidelibus acclamamus. maledictus in eternum fiat fiat. amen. Huius rei testes sunt. ipse aduocatus Carsilius, et Wiricus, Herradus, Heriman de Ascha. Thuringus. et filius eius Reinoldus. Werenzo de Echilistorp, et filii eius Heribertus et Wecelinus. et multi alii.

¹ Gerbard wird Abt 1123, und Ergbiichof Griebrich t. ftirbt 1131.

- 313. Ronig Bothar ber Sadfe beftätigt ber Abrei Pantaleon ben Befity mehrerer Beinbergiftate gu Camb, welche fein Minifterial Norich von Bopparto, ber fich mit feinem Gobne in bie Abrei aufnehmen laffen, berielben geichenft. 1132, ben 18, Marg.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Lotharius dei gratia romanorum imperator augustus. Quoniam regie conuenit dignitati et honestati, ut honorem quem sibi a subditis uult exhiberi, ipse quoque suo et omnium domino et regi exhibeat, justum est, ut quibusque ex sibi subjectis, deo militare polentibus, non solum integram libertatem concedat, uerum etiam auctoritatis et benjuoleutie sue defensionem et opitulationem impendat. Ouod et nos facere cupientes, notum fieri decreuimus omnibus per orbem christi fidelibus, tam futuris quam presentibus, hoc quod presenti karta subnotatum, dilectissime conjugis nostre Richese, aliorumque fidelium nostrorum suggestione et petitione, maxime autem respectu dei, pro remedio anime nostre concessimus. Quidam igitur ministerialis noster de Bobardo. Roricus nomine, abdicatis mundi huius negotiis, soli deo seruire cupiens, una cum filio suo coloniam deuenit, ibique in cenobio benti Pantaleonis, quod extra urbis menia situm est, cum eodem filio suo monachicam profiteri uitam delegit. Ubi cum se ipsum filiumque suum deo et sanctis eius obtulisset, bona quoque sua exteriora que iure hereditario possidebat, uidelicet XXIIII, partes uinearum in uilla que dicitur campo iacentium, eidem ecclesie concessione et licentia nostra contulit, que postmodum ipso petente, et dilecta coniuge nostra Richeze suggerente simul et postulante, nec non et abbate ipsius cenobii Gerhardo supplicante, karte huius conscriptione, et sigilli nostri impressione roborantes, sub testimonio corum qui subnotati sunt, nemine reclamante, predicto cenobio iure quieto tenenda, auctoritate nostra firmauimus. Et ut bec tradițio firmior permaneret, domnus Willehelmus prenestinus sedis apostolice legatus, et domnus Bruno II, coloniensis archienisconus, banno suo ex auctoritate beati Petri et domai pape Innocentii obligauerunt, quatenus perpetuo anathemati subiaceat, quicunque huic traditioni obuiare, uel predicte ecclesie pro hac re moleste incumbere presumpserit, nisi resipiscat. Testes autem sunt huius traditionis et nostre concessionis, predictus Willehelmus romane ecclesie cardinalis. Bruno II. coloniensis archiepiscopus. Alexander leodiensis episcopus. Sigeward mindensis episcopus. Thithard osnabrugensis episcopus. De clero coloniensi. Hugo decanus s. Petri. Godefridus prepositus s. Seuerini. Bern prep. s. Cuniberti. Arnoldus prep. s. Andree, Heinricus prep. s.s. Apostolorum, Arnoldus prep. de gradibus, Rudolfus abbas tuiciensis. Cuno abbas Sigebergensis. De optimatibus regni, Walarammus dux, Arnoldus comes de Thoneburg, Adolphus de Berge, Adolphus de Saphinberg, Liberi, Gerhardus de Hostade, Gozwin de Heimmesberg, Gerhardus de Mulinarco. Bernhardus nicedomnus de Hildinisheim. De Bobardo. Cunradus. Reginfridus. Germarus. Emicho. Arnoldus. Ruoduuinus, Helzo, Henricus, Zezolfus, Gûntwardus, Franco, Godefridus, Reuengerus, Engilbertus, Annicho. Volcmarus, Wigant, Volcmarus, Reginboldus, Metfrid, Burchard, Dimo, Embrico, Eckehardus, Adelbero,

Actum Colonie XV. kal. Aprilis. Anno dominice incarnationis. Mill. C.XXXII. Indictione X. Anno VII. regni Lotharii tercii gloriosissimi regis romanorum. Anno pontificatus domni Brunonis II. Coloniensis archiepiscopi, I.

314. Erzhischof Bruno II. von Chln ichlichtet ben alten zwischen bem Caffiubftifte zu Bonn und ber Abtei Giegburg, in Betreff ber Rirden zu hennef und Ober Deit noch ichwebenben Streit babin, bag bem Stifte zusählich zu bem frühren Taufchohjecte sechszig Mart und ein Mansus zu Rommereborf von ber Abtei übergeben werben sollen. — 1132.

In nomine sanctę et indiuidue trinitatis. Bruno secundus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archipresul.
omnibus in christo pie uiuentibus. tam futuris quam presentibus. Officii nostri auctoritate. immo christi karitate

compellimur, paci et unitati ecclesiarum sollerter innigilare, rerumque ad se pertinentium paterna sollicitudine curam gerere, uidelicet has diligenter congregando, largiter augmentando, fideliter dispensando. Cupientes ergo suffragari potius quam dominari subiectis, hanc equitatis regulam indeclinabiliter conseruare deo auxiliante proposuimus, ut in agendis quorumlibet negotiis pium omnibus auditum, paternum prebeamus affectum, et dum uni concedimus and merctur, alteri and jure competit non negetur. Talem itaque habentes intentionem, sigebergensis quoque ecclesie prinilegia tam romanorum poutificum quam et nostrorum antecessorum auctoritate roborata, non solum intemerata durare, sed insuper collata nobis divinitus potestate volumus confirmare, molesta nobis filiarum nostrarum hunnensis scilicet et sigebergensis ecclesie discordia spiritu pacis de medio sublata, ne hi qui atpote unius corporis membra, unum sentire, et unum in christo esse deberent, in aliquo discreparent, quin immo ut fide ita omni karitatis officio sibi amodo deo mediante congruerent. Antique uero huins discordie causa hec fuit. Signhergensis quidem ecclesie prinilegia multis et ualidis patrum auctoritatibus roborata, ueraciter et manifeste continebant, domnum archiepiscopum bonę et laudabilis memorię Annonem secundum, eiusdem ecclesie fundatorem, duas ecclesias, unam in Hanephe, alteram in Bleise cum mansis dotalibus omnique prorsus decimatione et utilitate. a bungensi ecclesia per concambium custodie que iuris episcopalis extitit donec eam prepositi bunnensis usibus distribuit accepisse, et sigebergensibus communicato totius ecclesie consilio tradidisse. Bunnenses uero ecclesie sue dispendio nou sine ratione compatientes commutationem se nec audisse, uec concambium nosse firmiter asserentes, indignam oppressionem ecclesie sue et defectum prebeude, iusto prout ipsis uidebatur indignationis zelo conquesti sunt. Vude cum tam granes quam frequentes querimoniarum injurie de die in diem magis augmentari uiderentur. nec esset qui altercationis hujus nodum solueret, qui discordiam pace terminaret, eo usque causa processerat, in tantum querele hulus granitas excreuerat, quod iam preter solitum romanas aures attigerat, donec tandem opposita nostre humilitatis auctoritate et consilio, cooperante nimirum spiritu sancto, adhibitis quoque ut oportuit ecclesie nostre prioribus, aliisque sanioris consilii uiris illustribus, hoc modo litem dirimi, hoc dispensationis ordine dissensionem, utriusque partis assensu terminari decreuimus, ut sigebergensis ecclesia ad supplementum prioris concambii sexaginta marcas argenti ad manum, et insuper mansum unum in Rimegestorph, solueutem quiuque solidos, bunnensibus en provisione superadderet, ut enidens sit et immobile testimonium huius mutue conventionis, eo quod predicta pecunia penitus absumpta, predium semper perpetuum maneat et immotum, et sic deinceps omnis discordia cessaret, omne ius querele hac ratione sopitum, eternaliter conquiesceret. Quin etiam ne quid pronidentie nostre deesset, hanc decretalem paginam tam in domo beati Petri quam in utraque ecclesia bunnensi uidelicet et sigebergensi perpetuo conseruari jussimus, ut dum generatio preterit et generatio aduenit, si qua de his que tam legaliter acta sunt inopinata questio orta fuerit, tres predicte in medium carte proferantur, et earum concordi testimonio prima discordie molimina reprimantur. Quas etiam sigilli nostri impressione et banni confirmatione tanto pondere roborauimus, ut si quis earum quod non optamus edictum temerario ausu immutare uel infringere temptauerit, iustam dei omuipotentis iranı et indicium incurrat, dignaque anathematis ultione nisi matura et condigna satisfactio preueniat, sine misericordia puniatur,

Actum publice in ecclesia beati Petri. anno dominice incarnationis millesimo. C.XXX.II. archiepiscopatus autem nostri anno. I. indictione decima. omnibus fere ecclesie nostre prioribus presentibus, et testimonium ueritati perhibentibus. quorum nomina subscripta sunt. Alexander leodiensis episcopus, Arnoldus prepositus de domo s. Petri. Hugo decanus eiusdem domus. Godefridus xantensis prep. Berno prep. s. Cüniberti. Heinricus prep. s. s. apostolorum. Arnoldus prep. s. Andrep. Arnoldus prep. de gradibus. Ödefricus prep, susaziensis. Gerhardus abbas. Pautaleonis. Albanus abb. s. Martini. Waltherus abb. s. Viti. Berthoffus abb. s. Nykolai. Rudoffus abb. s. Heriberti. Rübertus decanus s. Gereonis. Adalbertus dec. s. Seuerini. Volcoldus dec. s. Cüniberti. Swikerus dec.

am 18. Murg 1182 ju Gin die Schrung beftdigte, entworfen worden, daß ober ihre fermliche Bellijchung nur erft nach der Anfertefung (4. Inni 1133) geicheben, wobei die Eingangesormt bis imperator nugustus einschieftlich, welche die erfte Beile in gedrängter Schrift ausmacht, und das Siegel angesigt worden, wahrend man an dem Schuff kinnen Annold fand, da deum, nicht Datum ben dem fibrigen Zerte durch abert Diete und biefert den Bereich jed fie nur erft dei der Schijftung singungsfass worden.

s.a. apostolorum. Godesacleus dec. s. Andrec, Folquinus dec. de gradibus. Godefridus dec. s. Georgii. Hildibrandus correpiscopus. Willehelmus subdecanus. Obertus magister scolarum. Nobiles. Dux Paganus. Adolfus comes de monte. Adolfus comes de saffenberg. Lútherus comes de arc. Gerhardus comes de iuliaco. Gerhardus de hostade. Gozwinus comes de ualkenburg. Cúnradus comes de bunne. Gerhardus de milenarke. Gerlach. et fratres eius Adelgerus et Theodericus de gladebach. Herimannus de ridenberg. Ministeriales. Almarus de colonia. Heinricus de aldendorph. Cúnradus adocatus. Iohannes de zulpiaco. Philippus de uercele. et plures alii.

315. Balram, herzog von Lotheingen ichneft ber Abrie Burifcheib verschiebene Sorige gu Baelen und Mechelen, mit beren jahrlichem Kopfgins bie nachtliche Beleuchtung bes abreilichen Kranken-baufes bestritten werben foll. — 1133.

In nomine sancte et indiuidoe trinitatis. Quieumque honorificauerit me. glorificabe eum. Huius prophetice neritatis memor ego Waleramnus. dei gratia dux lotharingis, pro salnte anime; mey et uxoris mee, ac totius propaginis mee, simul et patris mei ac matris mee, et omnium antecessorum meorum. trado deo sancte lohanni haptiste în porceto, partem familie mey, quam propriis nominibus uisum est determinare, in bailues. Absendis et quatuor filie eius. Irmena. Tiberia. Maria. Gertrudis. Petrus de erluns et uxor eius Gudela. De curte mechluns. Ecluz. cuerardus, et due sorores eorum. Petrus. Herimanus. Istos cum natis et nascituris offero de sancto Iohanni in porceto. tali conditione, ut unusquisque eorum siue uir siue mulier postquam ad nubiles annos uenerit. IIII. denarios census capitis sui singulis annis ad altare sancti Iohannis în porceto, in die s. Iohannis, în presentia nustodio persolual. In morte nero quod superisu uestimentum haboerit, custodii ecelesie, fieliter constitu. Nultum uero adnocatum habeant, nisi domnum abbatem. aut quem ipse eis dederit. Census autem iste sic locabitur, ut in capella domus infirmorum singulis noctibus lumen inde habeatur. Huic traditioni interfuerunt. Prior ecclesie Borchardus, prepositus Herimannas, custos Onulphus, et ceteri fartes, et laici, Heiaricus de dorsule, Drivistianus de owelen, Wilelmus de meins, Harmannus de harleis. Werembertus de bailues. Godefridus nillieus ducis. Tiricus aquensis aduocatus, Marcelinus, Gerardus, et filins eius Tiboldus, Christianus et filius eius Eccuwinus, Adolfus. Radulfus de ualas, et Eaereliums, et ceteri boni qiri.

Acta sunt hee anno incarnationis dominieg Mill. cent. XXXIII. Indictione XI. Regnante Lothario rege. presidente coloniensi ecclesie archipresute Brunone. Regente porcetensem seclesiam Folcardo abbate. Ad laudem et gloriam Illius qui est benedictus in secula amen.

- 316. Abt Bertolf von Brauweiler verordnet die haltung eines Jahrgebachtniffes fur ben Minifterial Berenger und beffen Familie, ber, um einem Grundfide in bem abteilichen Dorfe Gintheren, worauf er ein haub erbauet, bas Recht zu Bald und Beibe zu verschaffen, der Abrei eine Wohnstatte zu Dansweiler zinspflichtig gemacht. 1133.
- C. In nomine sancte et indiuidop trinitatis. Bertolfus brunveillarensis cenobii dei gratia abbas octanus. Notum esse uolinuus tam presentibus quan futuris fidelibus, qualiter quidam nostrorum ministerialium Berengerus momine, sui suorumque parentum animabus consulerit, et ex hiis que alo nomium largitore bonorum acceperat, regi regum domino et regine celi sancte teotokos so commendare studuerit, partem agri integrum scilicet morgin et dimidium, a quadam matrona Malhilde de Senthere nostre ditionis opidi habitatrice comparanit, quam inre possessam, postea erga concitem saum Adelricum pro I. morgin quem ab ecclesia nostra habebat commutatii, Que mutuq uiclassitudinis commutatio in publico facta est placito. nostri cum coniuentia in Heinrici aduocati presentia, coram causidicis, ministerialibus, et ex familia quam pluribus, danto Berengero quod precio emerat, et redibente Aedelrico quod iure hereditario in beneficio possederat. Placuit igitur Berengero agrum quem commutauerat edificiis uenustare, et ut omne ius legitime mansiuncule haberet in rure et situa elaborare, pro commutatione mansiuncule quam habereat

Dansveillere sed etiam pro sui seduli seruitii deuotione, a nostre humilitatis optinuit compassione. Hanc igitur mansiunculam deo et sancto delegit Nykolao. pro sui suorumque parentum animarum saluatione, sed specialiter ad illuminationem cripte in stelle maris domne nostre ueneratione. Post cuius delegationem et sue ditionis exfestucationem, ab ecclesie custode ipsam in beneficium ca recepit conditione, ut singulis annis binos inde persolueret solidos, unum la singularis meriti uirginis et matris Marie purificatione, alterum în eiusdem ad celum assumptione. Pro cujus uoti recompensatione statuimus semel in anno memoriam agere sui et coniugis sue Eucze. parentum. ipsis ninentibus festina nigiliarum et missarum celebratione, et hoc proxima die einsdem nirginis et matris domini assumptione, hiis autem defunctis candem inpendere memoriam in sui depositione. Que res ne temporum diuturnitate obligioni tradatur, huius carte descriptione posterorum noticie commendatur, quam pii patris nostri sigillo insigniri fecimus, cuius cam auctoritate confidimus corroborari, ne quis cam ausu temerario presumat infirmare. quam tanti nominis patronus dignatur confirmare. Qui ergo tam pii uoti effectum temptanerit destruere. iram summi indicis eiusque mitissime genitricis et beati Nykolai pontificis omniumque sanctorum uereatur incurrere, quam nunquam nisi resipiscendo mereatur euadere. Huius rei testes sunt, Geldolfus, Lambertus, Theodericus, Iohannes. Adelbertus, Sigebodo, et ceteri confratres nostri, Heinricus aduocatus, Sigefridus presbiter, Ministeriales, Reginboldus, Bertolfus, Godescalcus, Tizo, Reginnoldus, Frumoldus, Willehelmus, Godescalcus, Walcun, Heinricus, Redechinus, et quam plurimi ex familia nostre ecclesie.

Actum anno dominice incarnationis. M.C.XXXIII. indictione XI. regnante Lothario romanorum imperatore serenissimo, presidente sancte coloniensi ecclesie Brunone, II. episcopo reuerentissimo.

317. Abt Bernhard von Werben verleiht einem gewiften heinrich die abteilichen Grundftude ju holtbausen ober Engstemftein gegen die Berpflichtung, einem Abte von Berben jabrlich auf feiner Reise nach helmstabt und gurud, so wie befien bin und herzehenden Boten freien Aussenhalt gu gewähren, auch einen einen dort zum Repliese bestellten Geistlichen zu verpflegen. — 1126 – 1133.

In nomine sancte et individue trinitatis ego Bernhardus dei gratia uucrthinensis abbas. Notum esse uolumus inprimis ecclesie beati Livdgeri, deinde cunctis christi fidelibus tam futuris quam presentibus, quod quidam uir probus nomine Heinricus, pertinens ad ecclesiam Patherburnensem nos adiit, inprimis per familiares quosdam nostros, amicos suos, deinde per se ipsum, rogans ut quedam bona nostra in Patherburnenei parochia posita, ei ad tale scruitium committeremus, quod abbati Werthinensi utillimum et ecclesie beati Livdgeri tutissimum disponere possemus, et inde nichilominus manuscriptum faceremus, quod bis scriptum in uno folio nobis, et in altero sibi seruandum daremus. Cuius peticionem utpote ueracis et dilecti uiri fidelem et bonam notantes et econtrario fideliter et bene suscipientes, territorium nostrum in Holthuson, sine Egesterenstein sicut roganit cum omnibus adiacentiis suis ad sauctum Livdgerum pertinentibus ita commisimus, uel prestitimus, non in beneficium, sed in uillicationem. ut annuatim abbati Werthineusi det duas mansiones, unam quando de Werthina in Helmenslad uadit, alteram quando de Helmenstad in Werthinam redit, nuncios quoque hinc et inde quandocumque uenientes suscipiat. Si uero iter istud ipsius abbatis oportunius dilatum fuerit, et abbas igse non ierit duobus uel tribus annis, sine seruitio mansionum sedeat, et nunciis tantummodo seruiat. Istis autem duobus qel tribus annis ideo a seruitio predictarum mansionum quiescat, ut et redintegretur ad iterum seruiendum, et edificiis nostris, et aliis culturis nostris, eo melius prouidere ualeat et prouideat. Et si abbas monachum ibi ad celebrandas missas habeat, abbas det sibi omnens uestitum, predictus Heinricus omnem uictum. Si nero canonicum ibi habeat, abbas tantummodo dimidiam marcam ei det. cetera omnia sepedictus Heinricus ei pronideat. Et hoc quoque distinctissime interdictum esse nunciamus, ne hec prenominata bona monasterii nostri idem Heinricus alicui suorum heredum habenda dimittat, nisi hoc ninens elaborauerit ut siat. Nec hoc quoque celamus quod hominium eiusdem Heinrici ob sidem et fidelitatem super hat re. ex utraque parte firmiter tenendam. libenter suscepimus, feliciter amen. Testes igitur istius rei sunt, et presens prinilegium sigillatum sigillo Sancti Livdgeri et sigillo abbatis Bernhardi, deinde isti,

¹ Rad ben Ermiticlungen von Overham mar Bernhard mabrent biefes Beitraumes Abt von Berben.

uidelicet. Godefridus prepositus. Lambertus cantor. Anno camerarius. Gerhardus frater. cum ministerialibus çeclesiç sancti Livigeri Euerhardo aduocato et dapifero. Erenfrido. Bernhardo. Geriago. alio Euerhardo. Helia. Reinbodone. Siberto. Wigboldo.

318. Erzhifchof Bruno II. von Coln befunder, daß Graf hermann von Saffenberg, ermuntert von bein Erzhifchofe Anno II. von Coln, jur Siftung bes Machabere Kloftere bafelbft bei ber Eigelehoforte sein Gut zu Mondorf geschenft und baß beffen Entel und Erbe, Graf Abolph, mit feiner Gemablin Margaretha, bieß nunmehr bestätzigt babe. — 1134, ben 18. Juli.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Bruno licet peccator et indignus, sancte tamen coloniensis ecclesie diuina concedente clementia archiepiscopus, Quoniam nostris temporibus res ecclesiasticas illicite et uiolenter dispergi uidemus, dignum et utile duximus, ut qui pastores ecclesie catholice perhibemur, et ad tempus sumus, ecclesiis nobis commissis, ipsarumque utilitatibus in tempore nostro et deinceps utiliter et benigne prouideamus. Quare notum esse uolumus cunctis christi nostrisque fidelibus, qualiter herimannus comes de saphenberch, instinctu diuine pictatis ductus, hortatuque agrippinensis ecclesie archiepiscopi pie memorie annonis fideliter ammonitus, predium quoddam sue proprietatis, in uilla que nominatur munnenthorp situm, triginta nummos coloniensis monete ac unum modicum auene cum duobus pullis persoluens, et insuper communionem in situa cum ciuibus eiusdem uille cum supradicto censu accumulans, ad ecclesiam sanctorum machabeerum fundatam colonie iuxta portam que dicitur eigelis, pro remedio anime sue, et suorum parentum, per manum eiusdem archiepiscopi annonis, traditione legitima sine omni contradictione in dotem ciusdem ecclesic tradidit. et in usum sacerdotum inibi seruientium in perpetuum concessit, Hanc tradicionem ne aliquis profanus iniuste ac uiolenter infringeret, nel aliquo modo labefactaret, comes Adolfus nepos et heres prememorati comitis herimanni, et uxor sua margareta, ob delictorum suorum indulgentiam renouauerunt, et in usum predicte ecclesie stabiliri petierunt. Ob cuius rei memoriam eternam, ac fidele testimonium hanc cartam conscribi et sigillo nostro placuit signari. Hec igitur XV. cal. augusti, banno nostro in conspectu multorum clericorum ac laicorum confirmacimus dicentes. Si ipse comes Adolfus quod absit, uel aliquis heres uel proheres suus, uel aliqua profana persona, has traditiones infirmare uel infringere ullo modo temptauerit, sit maledictus a domino deo in secundo aduentu domini nostri iesu christi, et a beato petro principe apostolorum, et a pobis nisi resipiscat, et satisfaciat, ut insticia et ratio exigit. Testes sunt harum tradicionum clerus et populus, ex quorum multitudine hos paucos notari iussimus. Arnoldus prepositus s. Petri. Arnoldus prep. s. Marie. Folcoldus decanus s. Kuniberti. Lupertus canonicus s. Kuniberti. Thiepoldus can. s. Gereonis. Arnoldus comes. Bertolfus de brâche. Almerus aduocatus. Philippus de verchene. Henricus de volmúdisteine. Cŷnradus aduoc.

Gesta snnt hee in colonia anno dominice incarnationis. M.C.XXXIIII. Indictione, XII. Nostre autem ordinationis anno. II. Lûthario imperatore imperante feliciter.

319. Erzbischof Bruno II. von Coln bestätigt Die Stiftung der Abtei Knechtleben, wozu der Dombechant Hugo ben gleichnamigen Frohnhof geschenkt, legt der dortigen Kirche rudficulich der Bewohner ber Rottlanderei die Pfarreigenschaft bei, und ordnet mit Juftimmung des Convents, bem bas besfällige Bahlrecht zustehen foll, Gerarden von Hochstaden zum Bogt an. — 1134, ben 5. Augunft.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Bruno secundos licet indignus et peccator tameu sancte agrippine sedis archiepiscopus. dilectioni et benignitati tam presentium quam futurorum christi fidelium seriem presentis carte insinuo et tenaci memorie firmiter commendo. Quia quod adhuc hodie liceat bene agere scimus et utrum cras liceat ignoramus. festinantes dum licet ad solemnitatem celestis patrie anhelemus. scriptum est enim. quodeunque manus tua potest facere instanter operare, quia nec opus. nec ratio. nec scientia rerunt apud inferos quo tu properas. Nemo igitur in huius uite itinere torpeat ne in patria celesti locum auittat. nemo moras ad appetenda studia

¹ Mus bem Cartular ber Abtei, @. 201.

innectat, sed si aliquod salubre uotum animo proposuerit ore uoueat. opere perficiat, ne dum moras innectit, minime liceat implere quod inchoault. Et reuera fratres si ad amorem dei pigri non sumus adiuuat ipse quem Huius igitur amoris et dilectionis gratia Hugo decanus ecclesie b. Petri cum diligenter aduerteret illum recte frui rebus temporalibus, qui ex his merebitur premia regni celestis, cupiens et ipse consequi funiculum superne hereditatis quoddam patrimonium suum uidelicet curtim knechtstede. cum siluis. pratis. pascuis. et omnibus appendiciis in suam parentumque suorum memoriam diuinis usibus delegauit. In hoc Itaque patrimonii sui predio consensu et auctoritate predecessoris mei domni Friderici archiepiscopi construi fecit ecclesiam, ut si qui forte uiri religiosi altioris propositi deo illic sub regulari habitu seruire deligerent, explendi desiderii sui liberam omnino potestatem haberent. Homines etiam suos capite censos ad eandem curtim pertinentes in hunc modum manumisit ut cum prius debitores pleni census existerent, de cetero duos tantum denarios ad altare prefate ecclesie singulis annis persoluerent. His nondum ea stabilitate qua decebat firmatis et nondum chirographo uel sigillo corroboratis antecessor meus Fridericus sacre deuotionis archiepiscopus obiit, sed rursum causa ad me delata non minus fauoris et gratie innenit. imo nos tum ob piuu ipsias decani in dinina seruitute feruorem tum etiam ut sicut in deuotione pares ita essemus in remuneratione participes, per omnia precibus eius annuimus. Porro ipsam ecclesiam ab omni debito tam episcopalis seruitii quam coriepiscopi, nec non et ab omni iure sinodali liberam prorsus et immunem facimus, hoc insuper ei privilegium sancientes ne nobis exceptis cuiusquam subjectioni quiequam debeat, sed quicquid illic tractandum examinandumque fuerit in nostro nostrorumque successorum arbitrio ac potestate consistat. Ad hec uisum est nobis eandem ecclesiam baptismalem facere. His inquam qui noualia ei atterminata possederint sepulturam ibi cum universis sacramentis indulgere. Atque hec omnia in eam fecimus conditionem ut qui ibidem deo deseruiunt nostram specialiter nostrorumque successorum in suis orationibus memoriam pie semper inuiolateque custodiant. Hoc quoque prouidimus ut decimas noualium ubi ipsa ecclesia fundata est, si que sunt uel quocumque tempore flant, ad candem ecclesiam in perpetuum terminaremus. Super ipsius uero loci aduocatia hanc legem prefiximus ut ipsam aduocatiam nullus umquam jure hereditario possideat, sed aduocatus statuatur quemcumque unanimis consensus fratrum ibidem deo militantium concorditer elegerit. Huic sanctioni ut formam daremus, Gerardum de Hostade, uirum sicut uidebatur deum timentem juxta electionem corum liberrimam aduocatum eis presecimus, ea uidelicet sponsione. ut nunquam aliud a fratribus requirat emolumentum nisi solum pie et sincere orationis obsequium et ciusdem curtis regimen ac patrocinium. Hanc ergo tam pie factam tamque perpetuo ut speramus mansuram traditionem, sine aliquid eorum que nostro beneficio predicte ecclesie concessa sunt si quis improbus suçque salutis immemor deum in conspectu non habens uel infringere uel mutare uel aliqua in parte labefactare presumpserit, nisi mature resipuerit suumque errorem digna satisfactione correxerit, cum iuda proditore partem habeat. cum dathan et abiron a terra deglutiatur, et perpetui anathematis uinculo sit obstrictus. Quod ne aliquatenus attentare quis audeat banno nostro terribiliter confirmauimus presentemque cartam inde conscribi et sigilli nostri impressione procurauimus, superadditis testibus quorum nomina sunt hec. Arnoldus maioris ecclesie prepositus. Godefridus sanctensis prep. Arnoldus prep. de s. Andrea. Arnoldus prep. de nouo opere. Hermannus comes de Vincellenburch. Gerardus de Hostade, Gerardus de Mulesfurt. Almerus aduocatus. Heinricus de Aldenthorp.

Acta sunt hec publice ante altare b. Petri. anno dominice incarnationis. MCXXXIIII. indictione. XII. epacta. XXI. sub die nonarum augusti. feliciter,

320. Ergbischof Bruno II. von Coin besidigt die Anordnung bes Abtes Balter zu Glabbach, welcher auf ben abteilichen Befigungen bas Mannelloster zu Beiler und bas Klofter (spater Abtei) Reuwerf gestiftet und letteres mit Zehnten zu hardt und Dulten ausgestattet. — 1135, den 5. Dezember.

In nomine sancte et individue trinitatis, Brieno superhabundanti gratia spiritus sancti sancte coloniensis ecclesie, archiepiscopus. Omnibus in christo pie viuentibus tam futuris quam presentibus. Quia nostri est officii. nostre

[.] Ams einem Transsumt bes Erpbisches gewinand von Goln vom 12. Marz 1614, woselbs ber in der Urtunde bezeichnete Zehnte "die Zehnte "die Zehntenden gebt es mach in derigen bei Zehnte "die Zehntenden gebt es mach in derigen Gegend; gerte ist das jetzig Dorf part im Kreife Guldoch, mocklich ber ho Knarsien, fakter der Russlende om Anatinden.

cure, nostre sollicitadinis. nostre uigilantie, ecclesiasticam precipue tamen monasticam religionem ordinare et dilatare, tueri et defensare, ratum duximus, stabilimus et confirmamus uirtute spiritus sancti et auctoritate nostri pontificatus quicquid frater noster Walterus abbas uidelicet gladebachcensis cenobii in possessionibus spi monasterii ad honorem dei et animarum remedium monastice religionis ex utroque sexu fidelium ordinauit, sed et quicquid ex consensu fratrum suorum de redditibus ecclesie sue christi pusillis deo famulantibus in uylrensi cenobio aut sororibus in nouo oratorio beate Marie perpetue uirginis ad uictum seu uestltum concessit. fratribus scilicet omnes redditus predicti wylrensis loci exceptis uineis et agricultura antiquioris curtis, redditus namque commodiori satis utilitate restituit fratribus gladebachcensis ecclesie, uidelicet sex marcas pro quinque taleutis et decem solidis leuloris monete. Porro sororibus in noug beate Marie perpetue uirginis oratorio christo famulantibus de uillicatione Raesleide decimam. Herde. Piperlo. Machensteyne decimam etiam Adhelhardi aduocati et sororis eius ex consensu fratrum suorum nichil de prebenda eorum minuens ad uictum concessit, decimam namque Herde Rutgerus quidam secularis aliquando possidebat. Adelhardus uero et soror eius non in beneficium sed ingrata uillici grația sua habebant, decimam autem Piperlo et Machensteyn uillicorum seruuli messis tempore ita consumebant commessatione et ebrictate ut nichil ex ea utilitatis fratribus proueniret uel ecclesie, his saniori consilio in melius commutatis ita manere, uidelicet ad pauperum fratrum et sororum uictum, ut ipsi ordinauimus in perpetuum censemus. Et ne aliquis alicuius necessitatis occasione id infringere audeat sub perpetuo anathemate interdicimus.

Acta sunt hee anno incarnationis dominice, M.C.XXXV, Indictione, XIII. Nonas Decembris. ecclesiam regente beato papa Iunocentio. regnante uero reuerendissimo imperatore Lothario. sub his testitus. Arnoldo maioris ecclesis s. Petri preposito. Hugone decano. Tiepoldo s. Seuerini prep. Arnoldo s. Andree prep. Theoderico s.s., apostolorum prep. Arnoldo prep. de gradibus. Henrico comite de Kessle. Gerardo de Hostadin. Adelgero de Gladebach. Almaro aduocato. Heinrico de Aldendorp. Thiderico de Ulfde.

321. Erhölichof Bruno II. von Soln botiet ben von ihm in bem Porticus ber Ursusalfriche bafeloft geweiseten Altar mit Renten zu Gräfrath und Wevelinghoven, und aus brei Kammern und einem haufe zu Coln. — 1136.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Quia sicut presens ecclesia semper a christi fidelibus defenditur, sic ab infidelibus impetitur, idcirco statuta nostri temporis, ad noticiam futurorum usque transmittere curanimus. Siquidem ego Brung secundus dei miscricordia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus. In porticu ecclesie sanctarum nirgingm altere quoddam dedicaul. Vt uero sanctimonialibus illic deuote famulantibus aliquod temporale subsidium exhibeatur, ut qui altario deseruiunt, de altario uiuant, consilio et auxilio Reginberni canonici s. Petri, ad Idem altare dotandum. XX, solidos colonieusis monete contradidi. Ex quibus în uilla Greuerode que est în parrochia Walde, persoluuntur ad uincula s. Petri. XII. solidi de decimis, quas abbatissa Gepa consensu sororum, et petitione Reginberni, ad augendam dotem supra memorati altaris, a quodam Râdolfo ministeriali s, uirginum, qui eas in beneficio possidebat quadam commutatione, una uidelicet prebenda redemit. De tribus cameris in parrochia s, Columbe quinque solidi, sic tamen, ut in purificatione s. Marie, XXX, denarios, et in uinculis s, Petrl reliquos persoluant. De domo quadam iuxta claustrum predictarum sanctimonialium. XX. et unus denarius persoluantur in die s. uirginum. De Winelenchouen. XV. denarii de decimis in festo s. Cordule exhibentur. Ex his uero. XX. solidis, quadraginta denarii in dedicatione supradicti alturis congregationi presenti dispensentur, totidem in festiuitate b. Cordule, quinque uero solidi ad duo luminaria singulis noctibus, unum ad predictum altare, aliud in monasterio ad altare b. Lamberti erogentur. In anniuersario autem Reginberul. per quem solum hec omuia elaborata sunt, ob memoriam sue deuotionis. XX, denarii sub hac discretione distribuantur. quatinus ex illis sacerdotibus ibidem commorantibus quinque, et ad luminaria disponenda, neluti fieri solet in anniuersariis abbatissarum, alii quinque, et sororibus pro qualicumque consolatione que eis placuerit. decem contingant. Preterea quinque solidos presbiter unus ex confratribus predicto altario deseruiens accipiat. qui etiam electione sororum et dono ipsius abbatisse, statutos reditus procuret et suscipiat. Huic etiam procuratori, XX, denarios qui supersuat, ad

supplementum constituimus, ut ne quid in supradictis cameris labefactetur restaurando, simul et universos reditus prefatos colligendo, diligenter prouideat, et constitutis temporibus sine querela dispenset.

Vt autem het traditio firma permaneat, hanc inde kartam fieri iussimus. Anno dominicę incarnationis, M.C.XXXV. indictione. XIII. cerumque qui testes adersnt nomina subscribi. Arnoldus prepositus s. Petri. Hugo decanus, Arnoldus prep. s. Andrey. Thicdericus prep. s.a. apostolorum. Gerhardus abbas s. Pantaleonis. Albanus abb. s. Martini. Walterus abb. de Gladebath. Widego capellarius. Thiepoldus, Gerhardus. Rüdolfus capellani. Utulrauen dux. Gerhardus comes de lulche. Adolfus comes de Saphenberg, Gozwinus de Heimesberth. Heinrich de Alpheim ministerialis s. Petri. Thidricus de Uff ministerialis, Lambertus de Palmeresheim minist, ministeriales s. uirginum. Rüdolfus. Thiedricus. Rüdolfus. Ne quis autem futurorum hanc assertionem nostram infringere moliatur. banni nostri auteritate et sieilli impressione confirmare coraniums.

322. Erzhischof Bruno II. von Coln betundet, daß unter feinem Borganger Friedrich, Regenbolt und Wegelo bie auf ihrem Eigenthum erbautet Rirche bei Beiler ' nicht Zehnten und Land bem Cuniberflifte gefchenkt, und bag ber Canonich Berenger nebft feinen Miterben die Schenkung beftätigt und berfelben Land zu Beiler und Mulfurth zuaefut babe. — 1135.

In nomine sancte et individue trinitatis. Bruno divina concedente clementia coloniensis ecclesie humilis minister. Iustum est ut qui gubernatores ecclesie catholice dicimur. et ad tempus sumus ecclesiis nobis commissis. insarumque utilitatibus pro possibilitate nostra in nostro tempore et deinceps utiliter et benigne pronideamus. Vade notum esse nolumus cunctis christi fidelibus, tam uidelicet futuris quam presentibus, qualiter Regenbolt, et Wezelo, ecclesiam ad uillam que pocatur Wilre, in predio sue proprietatis fundatam, diuina moniti et inducti gratia, pro remedio et consolatione animarum suarum, aduocato suo comite uidelicet Herimanno, presente laudante ac pio affectu astipulante, ad altare ecclesie s. Kuniberti, legitima traditione uacuam absque omni contradictione. cum omni utilitate ad eam pertinente, in tempore nostri antecessoris pie memorie Fritherici, tradiderunt, iusuper addentes decimas de universo sue proprietatis predio, et X. jurnales in eadem uitla sitos, seilicet Wilre, in usum fratrum inibi deo et s. Kuniberto seruientium. Post hec ut amputaretur omnis dubitationis occasio et firmius constaret rerum earundem renouatio. Berengerus presbiter et canonicus b. Kuniberti suique coheredes etiam instinctu dei commoniti amore suorum antecessorum inducti, eandem traditionem suorum antecessorum suo onoque aduocato Arnoldo uidelicet comite tuiciensi presente, consentiente, ac manu propria confirmante, ob delictorum suorum indulgentiam patrumque suorum memoriam in tempore nostro renouauerunt, de predio quoque sue proprietatis ad usum fratrum addentes, III. jurnales in uilla prememorata uidelicet Wilre, et XX, in uilla que uocatur Mülferde sitos. Has traditiones tali jure dispensabant, ut nullus prememorati monasterii prepositus aliquod ius speciale in dono predicte ecclesie sibi usurpet, sed decanus secundum communem et liberam fratrum electionem donum illi quem fratres elegerint faciat. Ob cuius rei memoriam eternam ac fidele testimonium cartam hanc conscribi, ac sigilli nostri impressione placuit signari, insuper et banno nostro in conspectu multorum confirmanimus. Quod si ipse Berengerus quod absit, uel aliquis heres uel proheres suus, uel aliqua profana persona has traditiones annullare, uel mutare, uel aliquo modo labefactare temptauerit, a domino nostro iesu christo et a b. petro apostolorum principe, et a s. Kuniberto et a nobis anathematis sententia feriatur, et sit maledictus a domino deo in secundo aduentu domini nostri iesu christi nisi resipiscat, et ad medicamenta penitentie deviantem

^{&#}x27; Roch fisitren Urtunben bei Giffe lag bie, ben b. Cosmas und Damianus geneiber Rirde ju "Wier uff dem Greeberg.' 31 bem Glinischen Men Sulfgefau derbeite ber Digiglis Griefterg, meder aus der Deren Gich "Beig. Auweiter. Beiter, Longerich, Mertenich, Fulligen und Rheinerafet beftanb. Der Dinglubl ober das Gericht Griefberg führte seine Benenn unn nach einem erhöbern Plage auf ber Fallinger Pribe fort, nur man wird vergebilg einen bewobsten Der jenes Nammels funden. Aus ber allen Gitt, die Solfsgeriche im Freien auf einer erhoberen Gille abgebalten, find und die Gerichbergieffe auf der bem Belle befeinen Gille abgebalten, find und die Gerichbergieffe auf der bem geleichen. Der Ben ihre Irtelnie genante Beiler gefreie bei Pribe geitleren. Der des in ber Urtunberg genante Beiler stiegt im keinfrijet Cife.

animm quamtocius reducat. Testes sunt harum traditionum elerus et populus. ex quorum multitudine hos paucos notari iussimus. Arnoldus maioris șcelesiț prepositus, Hügo decanus. Arnoldus prep. s. Mariç de gradius. Berno s. Kaniberti prep. Folcoldus decanus. Et canonici s. Kumiberti. Albero secolasticus. Berengerus. Otto. Regenbernus. Lăbertus. Godefridus. Laici quoque Retherus de Dicke. Vdo de Bruche. Et ministri b. petri. Emalricus. Gerardus. Et ministri s. Kuniberti. Genebardus. Lădolfus. Wilandus.

Gesta sunt hec anno incarnationis domini millesimo centesimo. XXXV. Indictione XIII. Nostre autem ordinationis anno. III. Lothario. II. imperatore regnante feliciter.

323. Erzhischof Bruno II. von Coln befundet, daß herzog Balram von Limburg (genannt Paganus) gu ben Reliquien des h. Cunibert eine Sorige mit ihren Kindern als Badeginfige geschenft habe. — 1135.

In nomine sancte et indicidue trinitatis. Bruno diuina annuente misericordia coloniensis ecclesie humilis minister. Iustum est ut qui prouisores sancte ecclesie prout superna benignitas nostre fragilitati suggesserit ad tempus sumus. ecclesiis nobis commissis. earumque possessionibus pro possibilitate nostra in nostro tempore ac deinceps utiliter et caute prouideamus. Quare notificamus cunctis fidelibus tam uidelicet futuris quam presentibus. qualiter dux paganus instinctu divine caritatis inductus pro remedio et consolatione anime sue ancillam suam propriam nomine hazecam cum liberis suis sancto huniberto, et sanctis ewaldis, in templo sancti petri cum reliquie corum et aliorum multorum sanctorum ibi comportate presentialiter adessent, legitima traditione absque omni contradictione tradidit, ea scilicet conditione, ut singulis annis duos denarios uel duas denariatas cere ad altare s. kuniberti offerrent. Ob cuius rei fidele testimonium cartam hanc conscribi ac sigillo nostro signari placuit. insuper et banno nostro confirmatimus. Quod si ipse dux paganus quod absit uel aliquis heres uel proheres suus. aut aliqua profana persona hanc traditionem annulare, uel mutare, uel aliquo modo labefactare temptauerit, a domino nostro iesu christo, et a beato petro apostolo, et a sancto kuniberto, et a nobis anathematis sententia feriatur, et sit maledictus in secundo aduentu domini, precludaturque ei porta celestis regai, et beatitudinis eternę, nisi resipiscat et penitentiam egerit. Testes sunt huius traditionis. Welterus decanus s. petri. Berno prepositus s. kuniberti. Arnoldus prep. s. andreę. Willelmus prep. s. marię. Folcoldus decanus s. kuniberti. Godefridus subdecanus. Almerus aduocatus, et alii complures urbani quibus ipse predictus dux in caria colonie ante sedem indicialem hanc traditionem uiua noce notificanit.

Gesta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XXXV, indictione XIII. Lothario imperatore regnante feliciter, amen.

324. Erzbischof Bruno II. von Coln bestätigt Die von einem Ministerial bes herzogs Balram (von Limburg) mit beffen Zustimmung ber Abrei Siegburg, als Profest baselbit gemachte Schenkung eines Gutes gu Irresbeim; so wie Die Schenkung von Landerei mit Horigen burch Die Martone Seburg von Budebbeim, - 1136.

In nomine sancte et indiuidoe trinitatis. Bruno secundus, Omnium religiosorum ac precipue in apice sacerdiconstitutorum hoc opus est deo acceptum, que fideles christi pro redemptione animarum suarum. pro spe salutis et inconstitutorum hoc opus est deo acceptum, que fideles christi pro redemptione animarum suarum. pro spe salutis et inconstitutorum ecclesiastica animaduersione defensare, et in futurum ne direptionibus cedant iniquorum sollicite prouidere. Quapropter sollertia bone intentionis, et connentione non dissipandi consilii. sollicitudinem nostram in futurum extendimus, ecclesiis nostris prout res exigit prospicere satagimus, ut quia seminantibus in benedictione manum defensionis ex uoto porrigimus, cum metentibus uitam eternam et nobis metere contingat. Notum sit igitur omnibus christi et ecclesia fidelibus. Randolfum quendam ministerialem Walerammi duccis, cum in ecclesia s. Michaelis que sita est in monte Sigeberg, et habitum religionis et propositum sancte expeteret professionis, predium suum quod est in uilla que dicitur l'rinsheim, ad triginta scilicet ingera terre arabilis, cum loco curtis unius, prefate ecclesie contulisses, domino suo

Walerammo annuente, nec aliquo reclamante, cum presertim non haberet heredem. Idem Randolfus quindecim iugera terre cultilis iure beneficii possederat, que manumittens domino suo Walerammo resignauit, petens nt eadem resignata predicte ecclesie legaliter traderet. Ipse uero petitioni eius satisfaciens, liberalitate quoque beneficientie in deum sibi ipsi non minus consulens. ob suam predecessorumque suorum eternam in christo redemptionem. quod predictus Randolfus eatenus iure tenucrat beneficii, in opem et sumptus diuini contulit seruitii. Item matrona quedam Seburg nomine de bûdenheim presate contulit ecclesie quatuor lugera cum loco curtis dimidie. itemque mancipia quatuor, matronam scilicet unam cum duobus filiis et filia. Talis in posterum ipsis et filiis eorum per successiones suas habeatur iusticia, qualis antequam in potestatem transirent ecclesie coram uiris religiosis fuerat prefinita. Maior natu de cadem familia duos persoluat denarios ad ecclesiam annualiter, ceteris interim cessantibus dum viuit senior, et nihil ex debito quod ad ius pertineat censuale persoluentibus. Quo mortuo. proximus ei natu in presatam duorum denariorum transcat censualem iusticiam, ceteris ut dictum est interim de presata iusticia nihil debentibus. Quod si aliquando aliquis ex eis obierit, melius uestimentum quod habnerit uel pro uestimento VI. denarii usibus inferantur ecclesie pro deliberatione dispensatoris. In primo coniugii thoro mulier cum nupserit. VI. denarios, uir cam uxorem duxerit, totidem in conuentionem persoluat licentie. Et ut hoc ratum et inconuulsum permaneat, banni nostri interpositione confirmacimus, testamenti astipulatione corroboracimus, nostrique sigilli impressione signanimus. Si quisquam huius nostri sigilli auctoritatem ausu temerario temerare presumpserit. presumptionis sue uindicta feriendum se sciat. et b. Petri nostraque auctoritate sententiam dampnationis pertimescat.

Acta sunt bec et confirmata a nobis anno dominice incarnationis M.C.XXXVI. indictione XIIII. nostri uero archiepiscopatus anno IIII. Huius rei testes fuerunt Arnoldus s. Petri prepositus. Reinardus capellanus. Heinricus comes de Kessele. Tidericus de gladebach. et Gerlacus frater eius. Tidericus de Hengebach. Iohannes de Zulpiaco. Godefridus de comeza. Gozewinus de humenhoue. Eadmandus de stameheim.

325. Pabft Innoceng II. fest bie Babl ber Rlofterjungfrauen gu Reuwert einschließlich ber Meifterin, nach bem Ermeffen bes Erzbischofs von Coln, auf 24 fest. — 1136, ben 23. Dezember.

Innocentisse episcopus sersuus sersorum dei, ditectis in christo filiabus magistre et sororibus monasterii nosis operis ordinis a. benedicti coloniensis diocesis salutem et apostolicam benedictionem. Ecclesiarum utilitati et tranquillitati consulitur, cum numerus personarum domino famulantium in eiadem earum facultatibus prouide coaptatur. Cum igitur sicut petitio uestra nobis exhibita continebat uenerabilis frater noster coloniensis archiepiscopus diocesanus uester monasterii uestri facultatibus prouida deliberatione pensatis. uicesimum quartam numerum monialium magistra computata satuerit in codem. nos precibus uestris benignum imperitentes assensum, statutum haiusmodi sicut prouide factum est auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Statuentes ne quis absque speciali apostolic; sedis mandato faciente de confirmatione huiusmodi mentionem and maiorem numerum uos compellat inuitas, nisi adeo ampliari contingeret ipsius monasterii facultates quod personarum numerus esset in eo merito ampliandos, auctoritate sedis apostolice semper salua. Nulli ergo omnino hominam liceat hand paginam nostre confirmationis infringere uel el ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis dei et beatorum petri et psuli apostolorum eius se nouerti incursurem.

Datum Lugdunensi, X, Kal. Ianuarii. pontificatus nostri Anno. VII.

326. Ronig Conrad III. befidtigt bem Abre von Burtideid Unmittelbarteit und bas Ehrenrecht, ben Ronig zu Nachen zu empfangen und zu geleiten und fein Tischgenoß zu senn; er erhöbt sobann ben abreiliden Antheil an bem Zolle zu Aachen auf brei Pfund, laft fich bagegen von ber Abrei ben hof Wiel abreiten. — 1138, ben 8. April.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Cunradus dinina fauente clementia romanorum rex secundus. Quia bonum et acceptum est coram saluatore nostro deo. ecclesiis dei consulere et ei famulantium semper curam gerere.

[&]quot; Aus bem Cartular bee Rioftere, A. L. - 2 Beral, Rr. 166.

necessarium duximus exemplum immitari antecessorum nostrorum catholicorum uidelicet regum et imperatorum, qui et consilio et patrimonio suo et ceteris munificentiis ecclesias dei stabilire et ampliare studuerunt. Salutis etenim postre augmentum et regai nostri firmamentum esse non ambigimus, si eterno regi et ei famulantibus honorem impendimus. Nouerint igitur universi fideles christi et nostri, quod Porcetensi ecclesie privilegium quod ab omnibus regibus et imperatoribus a tempore pij Ottonis fundatoris eiusdem ecclesie usque nunc obtinuit, concedimus, uidelicet ut abbas ipsius cenobii nulli penitus nisi regie persone subditus existat. et non aliud de ipsa abbatia debitum exsoluat, nisi solummodo orationum uictimas, quoniam ecclesia Porcetensis specialiter constat ex elemosinis regum et imperatorum. Quod si rex siue imperator ad regium locum qui est Aquis grani uenerit. Porcetensis abbas ex iure et auctoritate antecessorum suorum regiam personam pre ceteris omnibus suscipere et inde proficiscentem reducere debet, nisi forte metropolitane urbis archiepiscopus presens fuerit, siue Agrippine ciuitatis presul, uel treuirensis antistes, aut leodiensis episcopus, et quamdiu rex sine imperator Aquis grani commoratus fuerit, ipsi abbati de regali mensa sibi suisque necessaria uictualia aministrentur, et non solummodo Aquis grani uerum et ubicumque contigerit eum nenire, ad regis sine imperatoris curiam, sine trans alpes, sine citra alpes. Preterea ad sustentationem fratrum Porcetensis cenobii, pro remedio anime nostre antecessorumque nostrorum tempore abbatis Folchardi ex nostro iure addidimus tres libras de thelonio aquensis loci, de quo ante nos duas tantum libras habuerunt, licet pius auus noster Heinricus tercius romanorum imperator augustus interuentu nobilissime imperatricis auguste genitricis sue Aguetis, specialiter pro anima Sigefridi comitis, sociorumque eius pro fidelitate regni in Saxonie (partibus) interfectorum, ex integro thelonium Aquensis loci insi ecclesie tradiderit. Ad corroborandam itague hanc traditionem, abbas eiusdem loci cum fratribus suis nobis in concambium tradidit quandam curtem que uocatur Wiel sitam in pago ribugriensi. in comitatu uero Adelberti comitis, que uidelicet uilla non modieum utilitatis ipsi ecclesie conferebat. Et ut hec dignitas ecclesie Porcetensis, et huius concambii tradicio firma et stabilis permaneat, hoc inde scriptum nostra regali auctoritate manu propria corroborantes sigilli nostri impressione decreuimus insigniri. Affuerunt huic nostre traditioni domnus Theodeuinus episcopus sancte Rufine, cardinalis, et apostolice sedis legatus. Arnoldus coloniensis archiepiscopus, Adelbero treuirensis archiepiscopus, Adelbero leodiensis episcopus. Andreas traiectensis episcopus. Warnerus monasteriensis episcopus. Embricho wirzeburgensis episcopus. Arnoldus capellarius et aquensis prepositus. Walerammus dux. Godefridus comes namucensis. Arnoldus de los, Gozwinus de falchenbûrch,

Ego Arnoldus cancellarius nice archicancellarii recognoui. Signum domni Cünradi romanorum regis secundi. Dave VI. idus aprilis anno dominice incarnationis M.C.XXXVIII. Indictione I. Regnante Cünrado romanorum rege secundo. Anno uero regni eius. I. Actum Colonie feliciter amen.

- 327. Kenig Conrad III. fiellt bem Marienstifte gu Nachen bas Gut Balborn gurud und befidtigt bemielben die Abvocatie über biefen und bie beiben Orte Longen und Manberfelb. 1138, ben 10. April.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Churudus diuina fauente elementia romanorum rex secundus. Quoniam diuina ordinatio Romani regai solium per electionem principum sua misericordia nos conscendere uolubrarentum nostrorum et predecessorum catholicorum principum manifacentiam et mores immitari pro uiribus nostris deo auctore decreuimus, et quicquid salubriter ad cultum dei ampliandum pro remedio anime sue statucerunt, et in priuliegiis suis firmatum reliquerunt. inuiolabiliter seruare ac renouare statuimus. Notum igitur facimus cunctia christi nostrisque fidelibus tam futuris quam presentibus qualiter predium illud quod est in Harne, quod pie memorie auus noster Heinricus tercius romanorum imperator augustus, ob internentum filii sui Heinrici sancte dei genitricis Marie ecclesie Aquis grani sub priullegio donanerat, deinde idem filius eius Heinricus quartus imperator sua auctoritate et priuliegio firmauerat, eidem ecclesie sancte dei genitricis Marie ob remedium anime nostrou praentumagen nostrorum restituimus, et regita auctoritate nostra iuxta tenorem suorum priuliegiorum roboranimus,

cum omnibus appendiciis, hoc est mancipiis, areis, edificiis, terris cultis, et incultis, uiis, et inuiis, pratis, pascuis, campis, siluis, uenationibus, aquis, aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus, et reditibus, quesitis, et acquirendis, et cnm omni utilitate que inde quolibet modo prouenire poterit. Firmamus quoque predicte Aquensi ecclesie tres aduocatias uidelicet super predictum predium Harne, et super duo loca Loncins et Mandreuelt que pertinent ad prefatam sancte Marie Aquensem ecclesiam ea ratione ut quilibet eiusdem ecclesie prepositus easdem tres aduocatias libere et absolute teneat, et pro utilitate prefate ecclesie et fratrum ibidem deo famulantium consilio, cui uelit, neget, tribuat. Similiter prefatum predium Harne ad utilitatem snam et fratrum quicumque ibi prepositus fuerit, consilio fratrum disponat, hoc diligenter observato singulis annis ut in exequiis aui nostri Heinrici pii imperatoris augusti, ad refectionem fratrum libra una de supradicta curti Harne persoluatur. Ut autem hoc inuiolabiliter per omnem successionem temporum obseruetur. hanc cartam inde conscriptam et nostra manu corroboratam. impressione sigilli nostri signari iussimus. nec non et testes annotari sub quorum presentia hec acta et firmata sunt fecimus. Quorum nomina hec sunt. Tidwinus sancte Rufine episcopus cardinalis, et apostolice sedis legatus. Arnoldus colonlensis archiepiscopus. Albero treuirensis archiepiscopus. Embricho Wirzeburgensis episcopus. Albero Leodiensis episcopus. Andreas Traiectensis episcopus, Warnerus monasterionsis episcopus, Vdo Osenburgensis episcopus, Rudolfus Halberstatensis episcopus, Willelmus comes palatinus, Waleramus dux, et filius eius Heinricus. Godefridus namucensis comes. Arnoldus comes de Cleue. Arnoldus comes de Los.

Signum domni Cunradi romanorum regia secundi. Arnoldus cancellarius recognonit uice ¹ archicaneellarii.
Data, IIII. idus aprilis: Indictione. I. anno dominice incarnationis Mill. C.XXX.VIII. Regnante Canrado romanorum
rege. II. anno. I. regni cius. Actum Colonie in christo feliciter amen.

328. Ergbifdof Arnold I. von Goln begeugt, Daß Theoberich von Ulft und beffen Gattin auf ben Kall ibred Rinberlofen Tobes, Den Sof Stetterwird ber Abtei Camp geschenft und bag beren Treubinder benfelben nun überantiwortet baben. — 1138.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Arnoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie dictus archiepiscopus manifestum modernis. et posteris in memoriam per presentis attestationem pagine relinquimus. et ueritati testimonium perhibendo, imaginis nostre karacterem presenti adiunximus manuscripto, quia Thedericus de vifeta campensi monasterio et ibidem deo famulantibus monachis curtem que uocatur gotreswich stans coram beate memorie antecessore nostro brunone sub tali tradidit denominatione, ut si ipse sine herede. filio uidelicet uel filia uiam carnis ingrederetur uniuersę, prefatam curiam in agris, pratis, pascuis, aquis et siluis, supradictum monasterium legitima possideret donatione. Scimus tamen et testamur hoc adiunctum fuisse, quod si uxor prefati theoderici dintius co uiucret, et ut dictum est sobolem de ipso non haberet. frueretur tamen tota uita sua prenominate curie fructibus, et campensi monasterio in recognitionem possessionis legitime. IIII. solidos annis singulis persolueret, Elegit augue prenominatus Theodericus duos boni testimonii uiros Conradum uidelicet aduocatum, et Theodricum de budrich in quorum manu et potestate posuit, ut donum quod adhuc uiuens campensi monasterio tali denominatione concesserat, ipsi eo sic mortuo perficerent, ut ucritatis assertione manutenerent. Defuncto igitur theoderico de ulfeta sine herede, et Diedela uxore eius prenominati duo uiri Conradus uidelicet et Theodricus iuxta quod agendum susceperant uotum cognati sui fideliter persoluentes, curtem prenominatam in monasterio campensi ad altare legitima festucatione tradiderunt. Noa igitur officii nostri debito uota fidelium et ecclesiarum bona tueri cupientes, ne alicujus presumptione illicita, uel machinatione sacrilega, fidelis hec et legitima donatio destrui gel destitui conetur. sancti spiritus auctoritate, et anathematis tremenda et timenda interdicimus comminatione,

Actum est autem boc uenerabili fratre nostro Theoderico eiusdem monasteriu petente patre. Anno ab incarnatione domini. M.C.XXX.VIII. presentibus personis canonicis: attestantibus nobilibus capitanels: et de familia b. petri legalibus et boai testimonii uiris. Gerardo indelicte bumensi preposito. Adelberto decano s. Seuerini. Theoderico

Die Stelle, mo ber Rame bes Erzeanglere fteben follte, ift offen gelaffen.

decano s. Georgii. Gerardo canonico bunnensi. Rainnardo decano. Duce Walerammo. Friderico comite de hukeneswagene. Arnuldo de betenburch. Conrado aduocato. Emuntdo de stamheim. Iohanne de tulpeio. Conrado de embreca. Erenberto de megenzel. Ezelino de s. petro, Gerardo filio brunonis. Werinbaldo de bemede. Godebaldo de delendorf. et aliis quam pluribus honoratis uiris congregatis ibidem in nomine christi iesu cui est honor et gloria cum deo patre et spiritu sancto per inmortalia secula seculorum amen.

329. Erzbifchof Arnold I. von Coln verleiht ber Abtei Brauweiler ben Behnten ber in ben Balbungen bes Brauweiler Bannbegirfes entstebenben Rottungen, womit er fich ein Anniversar fliftet. - 1138.

In nomine saucte et indiuidue trinitatis Ego arnoldus, gratia dei sancte coloniensis ecclesie dictus archiepiscopus, Quod modernis scribimus, posteritati manifestum relinquimus. Scimus namque diuina superhabundante misericordia fidelium gregem nostre creditum sollicitudini, unde ut quibus preesse uidemur, ualcamus prodesse, one summa nitendum est. Cum uero in karitatis munificentia nemini deesse debeamus, docet nos ratio, illis maxime esse subueniendum, qui relictis omnibus pauperes facti spiritu crucem suam baiulant, et secuti sunt christum. Horum igitur pietatis intuitu paupertatem reficientes, inter cetera quibus anime nostre remedio consulere prospeximus, dilectissimis fratribus nostris in cenobio s. Nikolai quod in uilla Brunwillare fundatum est, dev instanter famulantibus Emilio petente uno uenerabili et ejusdem monasterii pijasimo patre, annitentibus ecclesie coloniensis prioribus et optimatum nostrorum consilio hoc tantillum concessimus heueficii, ut siluarum in ipsius predii banno conclusarum si nouellentur decimacio que nostri juris erat prefati monasterii usibus in perpetuum cedat. Uerum quum terrenis emi posse non dubitamus celestia, quia orationes iustorum scimus penetrare celos, hoc sinapis grano predictorum fratrum uota in salutis nostre sollicitudinem suscitare noluimus, et ut pro pace et quiete ecclesie coloniensis et nostra deo preces attentius funderent, de caritatis corum amplitudine optinuimus. Impetrauimus etiam quod post obitum nostrum anniuersarii nostri diem in uigiliarum et missarum celebratione recolerent, et ut eadem die de collato a nobis beneficio refectionem acciperent stabilinimus. Hec igitur traditionis nostre munificentia ne alicuius in posterum ausu uiolaretur temerario, auctoritatis postre sententia ne quis umquam presumeret sub anathemate interdiximus, et presentem paginam honestis munitam testibus nostro signari iussimus caractere. Huius uero rei testes sunt. Arnoldus prepositus s. petri. Walterus decanus. Gerardus prep. ueronensis. Thiepoldus prep. s. seuerini. Berno prep. s. cuniberti. Theodericus prep. ss. apostolorum. Berengerus prep. s. Andree. Willehelmus prep. s. marie ad gradus, Godefridus subdecanus s. petri. Rupertus decanus s. Gereonis. Folcoldus dec. s. cuniberti. Theodericus dec. s. Georgii. Wallaramus dux. Adolfus comes de sauenberch. Lutherus comes de ara. Cuuradus comes ueronensis. Gozwinus de falkenburch. De liberis hominibus. Godefridus de iuliaco. Theodericus de hengebach. Willehelmus de hemmersbach. Raeginhardus de kenten, Retherus et Heinricus de dik, Rutolfus de hart. De ministerialibus. Cunradus aduocatus. Herimannus de heppendorp. Gozwinus de aluetra. Philippus pincerus. Amelricus de wurmestorph. Amelricus de colonia et alii multi boni testimonii uiri.

Actum est autem anno dominies incarnationis. M.C.XXXVIII. indictione. I. Presidente romane sedi uninersali panocestio anno. VIIII. Regeante plissimo rege romanorum Cunrado anno I. Pontificatus quoque nostri anno I. in nomine domini iesu anne.

330. Erzhifchof Arnold I. bestätigt ber Abtei Altenberg ben ibr von feinem Borganger Bruno II. geschenften Beinberg gu Bacharach und ben von ibrem ersten Aber Berne erworkenen Soof gu Bochheim, welchem er einen balben Beinberg zu Rhens, ein Grundstäd zu Blabbeim, ein Allobe in Besthpbalen und bie jahrlich von einem Erzbischof zu penbenben 20 Mart bingusstagt. — (1139.)

Qui dispensatores ecclesie sumus amplius ceteris deo debemus, et quo plura de donis eius ipso largiente accepimus, eo sane nigilantius nobis curandum est, ut que nostre tutele credita sunt, sic studeamus procurare ut

^{1 3}n ber nachfolgenden Urfunde bee Pabfies Innoceng II. von bem 26. gebr. 1139 wird ber Abert ber Befig berjenigen Guter bereits beflatigt, welche Ergbifchof Arnold bier berfeiben icontt.

quando messis diuina aduencrit. fructum nostri laboris mercamur percipere. Quapropter ego. A, dei gratia coloniensis archiepiscopus studeo omnibus modis pro meo modulo utilitati ecclesie consulere, cui deo auctore presideo. Vade omnia caritatis dona que antecessor meus. B. beate memorie legauit, seu donauit, cenobio quod dicitur berghe, dei gratia satis per omnia religioso in filiis suis, militantibus domino sub regula beati benedicti in ordine sancto cisterciensium, a quo sequestrata est omnis iniquitas, uel prorsus relegata impietas, utpote montem unum ad conserendas uites qui lacet luxta bacheracher et curtim cum decimis uel omnibus apendiciis que dicitur bochem. quam uenerabilis frater noster. Berno einsdem ecclesie primus abbas a manibus duorum consanguineorum super hac grandes molestias sibi inuicem werra facientes, qui sibi hoc lege feudali nindicabant, in nostra humilitatis presentia ac multorum nostrorum fidelium, sexaginta marcis alterutro divisis et eo amplius redemit, auctoritate officii mei humilitatis confirmo, ac per omnia in omne euum sub sententia mei banni indissolnbile esse censeo. Felicis igitur studio intencionis prefati antecessoris mei, quod circa omnem ecclesiam sue cure creditam habuit. et precipue super prelibatam, propter religionem sacre milicie ibi uigentem, diuina astipulante gratia accessus, ac spe eterne remanerationis, ob salutem antecessorum meorum, nec non omninm eorum quibus presideo dei gratia pontificali cura, contuli predicte ecclesie medietatem cuiusdam montis rense cum decimis suis, qui in populo nuncupatur mons sancti petri, cum decima predicti montis qui est bacheracher extendentis se uiginti quatnor iugera qui ex antecessoris mei donatione illi ecclesie euenit, ac terram quandam inxta bladenchem sitam cam decimis et siluis ad eam pertinentibus que uulgo uocatur cameruorst, eo quod in cameram meam seruiebat non fructu magno. Perpendens etiam inmanissimum laborem fratrum illorum quem nimia inopia sustinent pro conseruando tenore sue religionis ad supplendam necessitatem naturalem eorum, tradidi predicte ecclesie in opus corum allodium quoddam situm in westphalia nomine wanemale cum omni suo usucapione. Preterea peticioni domini pape innocentii admodum uenerabilis domini obsecundans, ac reuerendorum cardinalium uidelicet Haimerici cancellarii. Gherhardi. Octauiani. nec non aliorum quam plurimorum uirorum religiosorum. XX. marcas ex his nummis qui secundum ordinationem maiorum mea manu uulgi pauperibus dari debebantur, christi pauperibus in eo ipso monasterio immutabiliter omni anno per temporum curricula tradidi de curia legniche, ea uidelicet racione ut cum ego deo uitam donante donancrim, siuc quis successorum meorum prefato monasterio berghe terram congruam et utilem legali tributo soluens marcas. XX. coloniensis monete probate donauerit cum canonico firmamento. XX. elegatę marcę reddantur episcopo ad priores usus ecclesię. Quas ergo oblationes nostrę denocionis pias. et ut speramus domino acceptas, ac in membrana litteris signari noluimus ad noticiam successorum nostrorum, et ut inuiolabile robur obtineant per succedentia tempora ceram ipsi imprimi precepimus insignitam sigillo nostre dignitatis, et auctoritate domini nostri iesu christi, nec non apostolorum principis petri et pauli, ac domini nostri innocentii romane sedis episcopi, et omnium ortodoxorum patrum, et nostri banni sentencia, eis consummationem inlibatam indicimus, ne quisquam uel magnificentie homo, uel potentie, presumat supra dicta donaria aliqua ratione alienare ab ecclesia cui donata a nobis tanta anctoritate constant. Si quis autem in tantam mentis sue cecitatem ceciderit, ut post hanc nostram confirmationem adeo terribilem predicta oblata quocunque modo inquietare presumpserit, sciat se cum iuda proditore domini nostri iesu christi sententiam eterne dampnationis subiturum. nisi forte penitencia ductus cuncta ablata legaliter ecclesiç restituat quam lesit. cum omni compositione canonica. Obsernatoribus uero ac amatoribus huius nostri instituti, sit domini pax, et pium gaudium cum omnibus sanctis nunc et in infinita secula.

Facta est autem hec oblatio siue donatio nostre humilitatis prime sedis pontificale regimen tenente domino dino. ac uere beato innocentio secundo, nec non conrado secundo, nobili et glorioso rege imperii regna frenante, multis astantibus nobilibus et legalibus, tam ex clero quam ex ordine equestri quorum nonina subscripta sunt. Arnoldus prepositus maioris ecclesie, Bruno prep. s. iereonis. Thepoddus prep. s. seuerini. Theodericus prep. ss. apostolorum. Abbas tuticiensis Radolfus, Theodericus abbas campensis. Eberwinus stainateldensis prep. Willehelmus prep. s. mariç in gradibus. Gotinus magister s. gereonis. Berengherus magister s. mariç in gradibus. Hugo canonicus s. petri. Richardus canonicus ss. apostolorum, Dux paganus. Adolfus romes de berghe. Adolfus comes

de Saphenberch. Gozwinus de haimesberch. Almarus. Herimannus aduocatus. Heinrichus de uolmotstain. Philippus pincerna. Themo de sosaz, ¹

331. Pabft Innoceng II. nimmt Die Abtei Altenberg in ben Schus bee Rom. Stubis und befidtigt berselben ihre Besitzungen und Die eingeführte Cifterzienser Orbenbregel. - 1139, ben 26. Februar,

Innocencius episcopus seruus seruorum dei, dilecto filio Berineni abbati monasterii sancte marie de Berahe eiusque successoribus regulariter substituendis. In perpetuum. Pie postulatio noluntatis effectu debet prosegnente compleri quatinus et deuotionis sinceritas laudabiliter enitescat et utilitas postulata uires indubitanter assumet. Hoc nimirum intuitu dilecte in domino fili. Berno abbas tuis postulationibus clementer annuimus, et monasterium sancte Marie de Berghe cui domino auctore presides sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti pagina communimus. Statuentes ut quecumque bona quascumque possessiones idem monasterium in presentiarum juste et legitime possidet aut in futurum concessione pontificum liberalitate regum uel principum oblatione fidelium seu aliis iustis modis prestante domino poterit adipisci. firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis nominibus duximus exprimenda, hereditatem Berche ab illustri niro Adolfo comite coloniensi ecclesie ad fundandam et statuendam ibi religionem pro sua deuotione collatam. Curtem quoque Bochem cum decimis suis. Terram iuxta Bladesheim sitam que dicitur Cameruorst cum decimis suis. Curtem quoque Wanemala.2 et uineam in episcopatu herbipolensi sitam in monte qui dicitur Thaebaa, et uineam unam Treuensthorp.3 uineam etiam in Bagaracha cum decimis suis. Decernimus etiam ut de laboribus quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu uestrorum animalium nutrimentis. decimas dare non cogamini. Ordo sane monasticus qui secundum beati Benedicti regulam et institutionem fratrum Cisterciensium in codem monasterio est per dei gratiam constitutus perpetuis temporibus ibidem conseruetur. Vt autem diuinis officiis liberius uacare possitis constituimus ne abbas qui prefato cenobio pro tempore precrit. ad sinodum nel secularia indicia nisi magna et euidente necessitate ire cogatur. Nulli ergo omnino hominum liceat prefatum uestrum monasterium temere perturbare, uel cius possessiones auferre, uel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare, Sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis' profutura. Si qua igitur ecclesiastica secularisue persona buius nostre constitutionis paginam sciens. contra eam temere uenire temptauerit secundo tertique commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit. a sacratissimo corpore et sanguine dei ac domini redemptoris nostri iesu christi aliena fiat atque in extremo examine districte subiaceat ulcioni. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax domini nostri iesu christi quatinus et hic fructum bone actionis percipiant et apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Innocentius catholice ecclesie episcopus ss. Ego Conradus Sabiae episcopus ss. Ego Theodevinus s. Rufine Episcopus ss. Ego Grardus presbiter cardinalis tit. s. crucis in ierusalem ss. Ego Anselmus presb. card. tit. s. Laurentii in lucina ss. Ego Lucas presb. card. tit. ss. Iobanais et Pauli ss. Ego Gregorius diaconus cardinalis ss. Sergii et Bachi ss. Ego Octauianus diac. card. s. Nicolai in carcere ss. Ego Guido s. romane ecclesic indiguus sacerdos. Data Laterani pre manum Aimerici s. Romane ecclesic diaconi cardinalis et cancellarii. Ill. Amerii. Indictione III. Incarnationis dominice anno M.C.XXXVIIII. Pontificatus uero domni Innocentii II. pape anno XI.

¹ Muf br: Midfeite victr afs Etifungst-Oerland getirmben Ildrunde finort fid folgrade Nadright von gleightingt Sund: not temptum dedicatum est ad honorem of gloriam domint dei nostri less christi ciusque sanctissime genitricis porpetus uirginis marie, aliorunque sanctorum quorum nomina et reliquie in precesati loc habeatur. Anno als incarnatione domis. M.C.XLV. Epacits, XXV. concurrentibus. VII. indictione, VIII. id est octavo anno septuagestamo septime indictions. ab Armoldo culonicasium archipitacco, VII. idau concentris felicitet. Anno ab incarnatione domni M.C.XXXIII. indictiones undecima fisca sistem archipitacco, VII. idau concentris felicitet. — Anno ab incarnatione domni M.C.XXXIII. indictione undecima fisca sistem archipitacture: Captur solis con anno existence. — Streta, bir novetraghembi III., — 3 Canadord, .

332. Pabft Innoceng II. bestätigt Die Siffung der Abri Camp, ihre Besigungen gu Gommershoven, Sonnepel und Gotterswick, den eingesührten Cisterzienserschen, die Eremtion bes Alosterortes von ber weltstiden und bischessischen Untergebenheit und die Zehnsfreibeit. — 1139, den 16. April.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei, dilecto filio Teoderico abbati ecclesie Campi ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Ex commisso nobis a deo apostolatus officio tam uicinis quam longe positis existimus debitores. Cumque omnes honorare ac diligere debeamus, et ecclesiis fratribus nostris commissis debitam conseruare iustitiam. illos tamen propensiori caritatis studio nos conuenit confouere, quos ampliori morum honestate ac religionis nitore constat esse per dei gratiam illustratos. Huius rei gratia dilecte in domino fili Teodorice abbas ecclesie campi, tuis petitionibus clementer annuimus, et prefatum monasterium cui anctore domino presides presentis priuilegii pagina communimus. Statuentes ut guascumque possessiones quecumque bona idem locus in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitique regum. liberalitate principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis deo propitio poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis. scilicet curia Gumbreleseum cum suis terminis. Honepoul cum suis usibus. Goterswicg. cum his que ad ipsam pertinent. Adicimus etiam ut ordo monasticus qui secundum beati benedicti regnlam et institutionem cisterciensis capituli in eodem loco noscitur institutus perpetuis futuris temporibus ibidem inuiolabiliter conseruetur. Sanccimus insuper ut idem locus uester ab omni seruitute seculari et exactione sit liber, et in ea libertate qua eum Fredericus archiepiscopus bone memorie constituit permanere decernimus. Prohibentes ut iustitiam quam idem archiepiscopus in siluis pascuis aquis adiacentibus pro sua uobis deuotione concessit. nullus minuere aliqua ratione presumat. Sed nec episcopo liceat te uel successores tuos ad sua negotia nisi forte ad sinodum inuitum trahere uel uocare. Statuimus iasuper nt pro generali parrochie interdicto, monasterium uestrum a dininis non nacet officiis. Nec alicui fratrum nestrorum post factam in eodem loco professionem minoris uel majoris religionis optentu absque prelati sui licentia liceat de claustro discedere, et ad locum alium transmigrare. Discendentem nero nullus episcoporum nel abbatum andeat retinere, qui et canonice monitus si redire contempserit, in eum canonicam sententiam proferendi habeatis liberam facultatem. De terris quoque incultis et uestrorum pecorum nutrimentis a uobis decimas exigere nemo audeat. Decernimus ergo ut nulli liceat idem cenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, uel ablatas retinere, minuere, seu aliis temerariis uexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur corum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt omnimodis usibus profutura. Si qua igitur in posterum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere nenire temptanerit. secundo tertique commonita si non congrue satisfecerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se dizino iudicio de perpetrata iniquitate existere cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine dei ac domini redemptoris nostri iesu christi aliena fiat, et in extremo examine districte ultioni subjaceat. Cunctis antem eidem loco sua inra seruantibus, sit pax domini nostri iesu christi quatenus hic fructum bone actionis percipiant, et in futuro premia eterne pacis acquirant. Amen. amen. amen.

Ego Innocentius catholicę ecclesię episcopus. ss. † Ego Gregorius diaconus cardinalis s. Angeli, ss. Datum laterani per manum Aimerici s. romane ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii. XVI. kal, maii, dominicę incarnationis anno. M.C.XXXVIII. indictione. II. Pontificatus domni Innocentii papę. II. anno. X.

333. Erzbischof Arnold I. von Coln beurtundet und bestätigt die von dem Goesherrn Gerard von Hochstaden auf dessen Allode gestiftete, von seinem Borganger Bruno II. instituirte Collegiatfirche und spatree Abrei hamborn und beren Besigungen. — 1139.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Arnoldus dei gratia licet indignus coloniensis ecclesie archiepiscopus scire et memoriter tenere tam futuram quam presentem ecclesiam volo. quod temporibus predecessoris

³ Aus einem Tranefumt ber Schoffen ju Duisburg von bem 10. Aug. 1584. - Pabft Abrian IV. beftatigte 1158, und

nostri archiepiscopi domni Brunonis secundi Gerardus de Hoinstath uir nobilis et memoria dignus ecclesiam Hauenburne in allodio suo fundatam cum omnibus pertinentiis suis unanimi heredum suorum consensa, pro remedio anime sue suorumque beato Petro omnimodo liberam tradidit, ea uidelicet conditione, ut ibidem canonicus ordo secundum regulam beati Augustini institueretur. prefatus igitur pie memorie archiepiscopus iuste petitioni eius gratum prebens assensum instituit inibi congregationem regularium canonicorum, cuius nos piam iu hac re deuotionem approbantes dignum duximus, candem ecclesiam auctoritatis nostre princilegio communire. Inprimis siquidem statuentes, ut ordo canonicus qui secundum regulam beati Augustini ibidem noscitur institutus, perpetuis futuris temporibus inuiclabiliter seruetur, ipsos etiam canonicos inibi deo seruientes sic liberos esse uclumus, ut nibil cuiquam obedientie debeant, nisi mihi et successoribus meis canonice electis, candem quoque ecclesiam sicut ab omni censu uel seruitio episcopi uel archidiacopi liberam reperimus, ita in futurum permanere decernimus. De aduocato insuper ciusdem ecclesie hot ratum esse uolumus, quod prememoratus beate memorie archiepiscopus ex petitione iam supradicti uenerabilis uiri Gerardi instituit, ut scilicet nullus adnocatus sit eidem ecclesie preter eum, qui ei in castro Wickerothe legittimo iure successerit, qui uero nullatenus subaduocatum ullum eidem ecclesie sepius memorate preficiat, nihilque ab ca uel ab hominibus suis preter tertiam partem uadimoniorum de tribus generalibus placitis exigat nec cum cis nisi inuitatus placitare presumat. Porro quascunque possessiones, quecunque bona eadem ecclesia Hanenburne in presentiarum juste et legittime possidet, aut in futurum domino prestante justis modis poterit adipisci, fratribus inibi degentibus firma et illibata consistant, in quibus hec propriis nominibus duximus annotanda, omnem decimam de eiusdem ecclesie parrochia, in Hauenburne II. mansos cum dimidia palude ibi adiacente, in Rimisberg II, mansos et molendinum I, in Bruchhuisen III, mansos, Elne III. mansos. Horst V. mansos. Loe I. mansum. Mulen III. mansos. Sutteresfort III. mansos. Wetuelden III. Vurth L. Holthuisen I. mansum et quartam partem unius mansi. Apelderlo I. et in Colle I. in Hersongen XIIII denarios, in Urlouchem I. mansum, tractum in reno contra Hoincherg, Werbruch mansum I. de predio besti Thitmari mansum I, in Hulesdunck XII. denarios. Caslo I, mansum, Muleu dimidium. Bantascheit mansum I. Stoerkerothe dimidium. Hethin II. solidos de leui moneta. in Biene XII. denarios de leui moneta. Widehoven XII. denarios, ultra Emescharne III. denarios, 1 Nulli ergo omnino hominum fas sit prefatam ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, uel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus uexationibus fatigare. Ut autem hec firma et inuiclata permaneant, auctoritate episcopalis banni et uominibus testium subnotatis, qui huic traditioni interfuerant, confirmanimus. Arnoldus prepositus maioris ecclesie. Hugo decanus einsdem ecclesie. Wilhelmus subdecanus, Hildebrandus presbiter, Godefridus prepositus xanctensis, Gerardus prep, bonnensis, Theodericus prep. s. s. apostolorum. Berno prep. s. kuniberti. Arnoldus prep. s. marie de gradibus. Walrauen dux. Adolfus comes de monte. Adolfus comes de safenberg, Gozwinus de Heinmisberg, Adelbertus comes de Noruenick. Ministeriales, Almarus, Heuricus de Volmodisten. Henricus de Alphen. Cunradus aduocatus. Iohannes de Breidenuels, Johannes de Zulpeto. Si quis post tot et tanta rerum maximarum firmamenta ex his aliquid demere. uel mutare,

uel acta cassare temptauerit, fist ei sicut Chore detractori, sicut Iude proditori, a sorte sanctorum alienus efficiatur et cum diabolo et angelis eius eternis ignibus cruciandus reseruetur. Amen. Amen. Amen.

Actum Colonie in celebri conuentu cleri et populi. Anno dominice incarnationis, M.C.XXX.VIIII. Indictione II.

- 334. Erzbifchof Arnold I. von Coln bekundet, bag bie Abrei Siegburg von Rufer von Wied ein Gut ju Gimnich eingetauscht und bie bem colnischen Ministerial Acelin verlichene Bogtei nebst besten und feiner Freunde Besthungen zu Gimnich angesauft, die weiteren Unspruche besselben aber mit einem Beneficium zu Gruten und Gimnich abgefunden habe. 1159.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Arnoldus dei gratia coloniensis archiepiscopus. Nouerit omnium fidelium tam futurorum quam presentium pietas, quod tempore predecessoris nostri domni Friderici coloniensis archiepiscopi, fratres nostri de monte s. Michaelis Sigeberg, predium apud Ginnich cum adnocatia et decima iuste per concambium optinuerunt a domno Rokero de wide. Huius predii aduocatiam prestitit abbas Aceliuo cuidam ministeriali s. Petri, et eius suscepit hominium. Postea placuit eidem Acelino et eius amicis, nt uenderent predia sna que habebant Gimnich. Hec predictus abbas emit consilio amicorum suorum et einsdem Acelini, centum marcis et dimidia. et quindecim solidis. Acelino date sunt triginta marce. Gerlaco et filiis suis duodecim marce. Embriconi de besenig tredecim marce et dimidia. Cânrado andecim marce et dimidia. Arnoldo de vruere andecim marce et dimidia. Hilden due marce et dimidia. Wernhero due marce et dimidia. Wolberoni una marca. Egilmaro nouem marce, fratribus de Zulpiaco quatuor marce. Ciuibus tres marce pro insula, Enerwino guindecim solidi pro duobus iornalibus silue. Horum partes sic empte delegate sunt predicto Acelino, quia aduocatus erat. Post omnia hec frater noster Cono abbas Sigebergensis, successor predicti abbatis, multas perturbationes passus est in codem predio Gimnich, que usque ad nostra tempora nix sedari potuerunt. Predictus namque Acelinus cepit occupare decimationem. dicens se ex ea pactum quatuor marcarum soluere debere, et quod residuum esset beneficium suum esse. Preterea et caminatam abbatis in qua ad tempus consensum manendi habuerat, in beneficium se accepisse affirmabat, et per hanc contentionem et horrea abhatis et curiam occupans, multas molestias fratribus inferebat. Insuper et delegationem predictorum prediorum se nequaquam ad altare facturum minabatur, si non ei in his beneficiis obtemperaretur. Tandem habito cum fratribus et amicis consilio, placuit abbati concordare eidem Acelino. Ordinata igitur compositione, uenit idem Acelinus ad altare s. Michaelis in nostra presentia, et delegauit in manus nostras et in manus Adolfi aduocati supra dicta predia, et decimationem et curiam abbatis uel ea que beneficinm snum esse dicebat, ex toto dimisit, Caminata tantum in uita sua sibi concessa est, ita ut superueniente abbate nel aliquibus e fratribus cedat, et post eum nullus heredum prorsus sibi aliquid usurpet. Post hec ab abbate quindecim solidos in beneficium accepit, uidelicet mansum unum apud Grutine. soluentem sex solidos. Apud Gimnich XII. maldaria tritici, pro nouem solidis, ea condițione ut si în predictis prediis posthac aliquid contradictionis oriretur, ipse ad defendendum ecclesie ius suum sese opponeret, iu tantum ut si ecclesie ius suum retinere non posset, hoc idem beneficium ammitteret. Sed et predictum mansum apud Grutine uiduam cum filiis et heredibus babere permittat, nec aliquam ei niolentiam inferat, statutum tantummodo debitum accipiat. Quoniam igitur hec omnia nostra multorumque testium presentia, ac banno nostro, nostri quoque sigilli attestatione confirmata sunt. si uel ipse Acelinus, uel post eum aliquis hec infringere temptauerit. uel in predictis prediis fratribus quicquam molestie intulerit. nisi cito resipiscat, auctoritate b. Petri apostolorum principis et nostra. excommunicationi subiaceat. Huius compositionis testes sunt, qui mecum presentes fuerunt. Enerhardus comes de Seine. Ódo de Brûche. Vdo de Hanafo. Herimannus de Mendene et frater cius Ludewicus. Ministeriales. Herimannus de Heppindorp, Philippus de Verkele, et frater eius Iustacius, Bennikiu de Dottindorp, Guntherus de Dottindorp, Sigebodo de Bozetorp, Helpricus, Reinbodo de Sigiliukheim, Franco, Heidenricus, Godefridus de Geislere, Theodericus de Geislere, Wolframus de Friderichistorp, Cûno de Traninstorp, Leo, Waltherns, Bertram, Sigebodo, Bertram, Marquardus,

Acta sunt hee anno ab incarnatione domini. M.C.XXXVIIII. Indictione, II. nostri uero archiepiscopatus. anno II.

335. Ergbifchof Urnold I. von Coln verleiht bem Geverinftifte bafelbit bie Decanie im Mublgaue,- 1139,1

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Ego Arnoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archieniscomus in perpetuum. Quia sanctarum scripturarum eloquia noce prophetica nobis inclamare non cessant. Elemosinis peccata tua redime, et iniquitates tuas miserationibus pauperum, et alibi. Fiducia magna est coram summo deo elemosina omnibus facientibus cam, elemosinam dare, pro persona, pro loco et tempore cum discretione et humilitate saluberrimum esse duximus. Fidelibus itaque tam presentibus quam futuris certum manifestumque nunc et in futurum esse uolumus. quia peccatorum iaculo sauciati, orationum et elemosine multo indigemus remedio, ob quam rem b. patris et patroni nostri seuerini ecclesie decaniam que in pago sita est quem uulgariter mûlam appellant. libere et quiete babendam in perpetuum contradidimus. ob hoc uidelicet ut in eadem ecclesia memoria nostri et Alberti fratris nostri qui ibidem sepultus est. orationibus et missarum celebrationibus haberetur, et karissimi fratris nostri in christo Theobaldi, eiusdem ecclesie prepositi uoluntas et petitio impleatur. In hunc uero modum per presentem paginam h. seuerini ecclesie supradictam decaniam tradidimus, uidelicet ut ipsius ecclesie prepositus eam in many sua teneat, et ecclesiarum que in ca aite sunt curam gerens simul et sacerdotum, de hiis que sunt dei deo, de hiis que sunt archiepiscopi et archidyaconi illis respondeat. Manifeste tamen secundum antiquam ecclesie nostre consuctudinem hoc determinamus ut archidvacono altarium dona, et suprema reseruentur judicia, ipse tamen ad tractandas synodales causas nisi uocatus non introcat, sed quarto anno redditus suos sicut ecclesie nostre hactenus habuit consuctudo per manum decani suscipiat. Ut autem hec nostra traditio firma mancat et inconsulsa, presentem paginam scribi et ymaginis nostre karactere signari precepimus. Unde si qua in posterum ecclesiastica secularisue persona huius nostre constitutionis parinam sciens contra cam temere se erigere temptauerit, secundo tercione commonita, si non presumptionem suam satisfactione congrua emendauerit, ream se dinino iudicio existere et anathematis seuerissimo nodo teneri cognoscat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax domini nostri iesu christi, quatinus et hie fructum bone actionis percipiant et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant amen.

Actum est autem ab incarnatione domini anno. M.C.XXXVIIII. indictione prima. Innocentio sancto et unerabili papa cathedram pontificalem in pace et unitate ecclesię possidente anno. VIIII. Regnante glorioso rege Conrado anno primo. presulatus quoque nostri anno secundo. domino iesu christo suauiter omnia disponente cui laus et gloria per infiaita secula seculorum annen. Ego Walterus maioris ecclesie decanus recognoui. Signum Brunonis s. gereonis ecclesię prepositi. sig. Theobaldi s. seuerini prep. sig. Bernunis prep. s. caniberti sig. Bernunis prep. s. marię. Contautum uero est postea coram duce Walerammo, coram comite Adolfo de berga. comite Adolfo de saphenherga. Almaro aduocato. Conrado aduocato. Henrico de falmodestein. Hermanno de hependorph. Amelrico de curia. Amelrico de wormesdorph. et multis aliis honestis et boni testimonii uiris. In nomine domini amen.

336. Erzbischof Arnold I. von Coln bestätigt Die Stiftung ber Siegburger Probstei anf dem Apollis narib: Berge ju Remagen. - 1139.

C. In nomine sanctę et indiuidue trinitatis. Arnoldus dei grafia sancte colonieusis ecclesie archiepiscopus. Ex auetoritate suscepti officii universis debemus ecclesiis, ut cum fideles in uinea domini laborantes eiur extenderint propagines, nos eam sepiendo muniamus, et nt latrunculis în labores alienos obstruator aditus, et nequaquant conculcetur a preterensibus. Notum sit igitur omnibus s. universalis ecclesie fidelibus, quod predecessor noster domnus Fridericus coloniensis archiepiscopus, montem quendam iuxta Regimagum cum ecclesia b. Martini ibidem antiquitus dedicata, ad altare a. Michaelia Sigeberg in manus domni Cinonis tuna abbatis tradidit, petentibus hoc ipsum Regimagensibus.º Igitur et nos eundem locum cum omnibus ibidem oblatis et offerendis, ancioritate b. Petri apostolorum principis et nostra hanno quoque nostro, ne sigilli nostri impressione confirmanus in prepetuum

¹ Aus bem Cartular bee Gifte, fol. 3. - 2 Der weitere Text ftimmt mit ber Urfunde Rr. 284 genau überein.

l. u.

et corroboramus, sieat a predecessore nostro domno Friderico per autoritatem apostolicam factum esse dinoscitur, indelicet ut monachi ibidem deo seruientes, infirmos uisitent, mortuos sepcliant, pentientes suscipiant, aduocatum alium non habeant quam archiepiscopum. fanuali ecclesis non cogantur aduocati siue prefecti iudiciarlam sedem adire, sed tautum abbatas siue prepositi ab eo constituti iussis obtempereut. Si quis huius nostri decreti iudiciarlam sedem adire, sed tautum abbatas siue prepositi ab eo constituti iussis obtempereut. Si quis huius nostri decreti iudiator resistierit, et ammonitus emendare contempserit, perpetui anathematis uinculo se innodatum nonerit, nisi cito resipiacens digne satisfecerit. Qui uero pia deuotione observantor esse studuerit, ab omnipotente deo şterne benedictionis consequatur gloriam. Huius rei testes sunt. Waltherus decanns de domo s. Petri, Gerhardus prepositus bunnensis. Reginhardus decanus. Capellani. Guardus et Herinanus. Adollus aduocatus. Heinricus comes de Seine. Vdo de Brüch. Iohannes de Zulpiaco. Amelricus de Wormestorp. Regimagenses. Hildigerus. Sigebodo. Roint. Philippus. Hildigerus. Waltherus. Adelbertus. Lambertus uillieus. Sigebergenses. Leo. Waltherus. Gerlacus. Theodericus. Seceliuss. Berteran. Enerhardus et plures alii.

Actum Sigeberg anno ab incarnatione domini. M.C.XXXVIIII. Indictione. II, nostri uero archiepiscopatus anno. II.

337. Erzhifchof Menold I. von Coln befundet und beftatigt bem Frauenflofter zu Ronigeborf ben Erwerb von Grundfluden zu Conraderhof, und ben Befig anderer in ber Billa Bungard. — 1139.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Arnoldus dei gratia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus cunctis ecclesie dei fidelibus in perpetaum. Notum sit uobis filii karissimi, qui nunc presentes et post tempora nostra futuri estis, quia humilis congregatio dominarum in loco qui Kuingestorph dicitur deo seruientium, beneficium karoli pertinens ad sanctam Mariam que est in Colonia, et in loco lacens qui uocatur hunroth.1 manifeste et in publico consentiente me et Vda abbatissa, pecunia comparauit, et quia prefatus karolus pro ipso beneficio, equo suo et scuto domine sue abbatisse seruire debebat, quod congregatio nunc illud acquirens beneficium nec debebat nec poterat, statutum est utraque consentiente parte, ut singulis annis censum XVIII. denariorum abbatisse persolueret, et ab omni alio prorsus seruitio liberum ipsum beneficium possideret. Cuius beneficii medietas hoc est XXX. jugera, ipso karolo petente, femine cuidam nomine Fromud concessa est, sub tali pacto, ut quo illa adujueret, annuatim XXX. denarios inde persolueret, post obitum uero eius, tam ipsam partem quam et alteram sub omni integritate nullo obsistente cadem congregatio potestatiue optineret. In uilla etiam que dicitur bungard.2 LXXX. ingera, partim pecunia comparata, partim quorundam hominum beniuolentia sibi collata, nichilominus predicta congregatio auctoritate nostra petiit corroborari. Videntes igitur bonum esses scilicet rem prius ad usam seculi dispersam ad usus ecclesie deo adjuuante referri, gaudio gauisi sumus, et tam jure ecclesie quam et curie nostre. ratum et firmum esse precepimus. Quod si quis de cetero infringere uoluerit, uel predictas sorores super hoc inquietauerit, banno dei et beati Petri atque nostro subiaceat, et usque ad condignam satisfactionem periculum anathematis ferat.

Actum est anno ab incarnatione domini Mill. C.XXX.VIIII. indictione II. Cuius rei sunt testes, Arnoldus prepositus s. Petri, Bruno prep, xantessis, Gerhardus bunnensis, Theodericus prep, sx. apostolorum. Adolphus comes de Saffenberg. Gozwinus de Falkenburg. Waltherus connes de kesle. De familia nostra. Heinricus dapifer. Herimannus pincerna. Thitmarus camerarius. Philippus marscalcus, et alii multi boni testimonii piri. In nomine domini amen.

338. Ergbifchof Arnold I. von Coln beftätigt ber Abtei Pantaleon bafelbft ben Befig eines Gutes gu Mulbeim, nachdem bie oft wiederholten Erbanfprude eines Dritten befeitigt worben. — 1139.

C. In nomine sancie et indiuidue trinitatis. Arnoldus dei gratia coloniensis archiepiscopus, omnibus ecclesie filiis deo militantibus. Cum officii nostri ratio postulet. ut omni homini iusticiam faciamus, magis tamen nobis

^{&#}x27; Auf ber Rudfeite ber Urtunde bemertte eine alte Danb: van dem Couraide: es ift Conraberbof in ber Pfarre Bifchenich. -

commissis id debemus. maxime autem illis, quibus in tabernaculo domini loco bissi positis, 'nos loco pellium contra mundi turbines pro defensione superpositi sumus. Notum igitur fieri uolumus, tam futuris quam presentibus. qualiter nos proclamationem abbatis et fratrum ecclesie beati Pantaleonis exandientes, iniusticiam que eis fiebat in possessionibus ecclesie eorum destruximus, eisque quieten et pacem in his detinendis, banno nostro et karta presenti hoc modo confirmacimus. Cum antecessor noster Herimannus coloniensis archiepiscopus predium quoddam in Mulinheim jaceus, quodam ministeriali suo, qui hoc in beneficio tenebat, absque herede defuncto, ita absolutum iudicio scabinorum recepisset, ut illud cuicumque dare uel quocumque locare uellet, libere potuisset, placuit ei, ut hoc pro remedio anime sue ecclesie beati Pantaleonis traderet, ea uidelicet ratione, ut in anniuersario eius singulis annis fratribus exinde aliqua competens consolatio ordinaretur, reliquum uero in usus pauperum ex integro concederetur. Quod cum multis presentibus banno suo et karta corroborasset, predicta ecclesia idem bonum multis postea annis, absque ullius contradictione in suo quieto jure tenuit, terramque ipsius possessiuncule per familiam ecclesie proprio labore exceluit. Processu uero aliquanti temporis Herimannus abbas insius cenobii ecclesiolam quandam iuxta hospitale pauperum construxit, quam cum bone memorie fridericus coloniensis archiepiscopus consecraret, hoc eodem bono dotauit, prescriptamque traditionem predecessoris sui confirmans, ne quis eam quoquomodo infringere auderet, sub anathemate interdixit. Igitur cum hoc bonum predicta ecclesia XXX, et amplius annis. nemine refragante sub quiete possideret, tempore nostri pontificatus quidam Herimannus et filius eins patris equinocus Gerhardum abbatem ipsius loci pro eodem bono conquenerunt, et primo quidem ut hoc cum gratia eius possiderent multis modis attemptantes, nec optinentes, pro eo quod abbas id se facere nec posse, nec andere dicebat, eo quod elemosyna esset, postremo ut eis super hoc justiciam concederet, quia hereditas eorum esset. postulauerunt, Annuit abbas positoque eis die et loco, in audientiam uenerunt. Diu et frequenter habito super hoc placito, cum nullam in eo sicut dicebant beneficio iusticiam sibi nendicare potuissent, preterea ipsam ecclesiam et abbatem multis molestiis et iniuriis inquietarent, infra fidem illam, qua pater homo abbatis erat. et filius cum et proprius scelesie esset, in ipsius hominii spe consistebat post mortem patris, tandem abbas consilio fidelium suorum. die et loco els constituto, cum multi adessent nobiles, liberi, homines, ministeriales, de presumptione quam in se et ecclesiam fecerant. legaliter eos appellare cepit. De qua cum in tantum culpabiles fierent, ut in eo articulo esset, quatenus omnia patris beneficia in potestatem abbatis dijudicanda forent, post longam tandem deliberationem, cum aliter quadere non possent, amicorum suorum consilio et intercessione probabilium personarum, ut in gratiam abbatis uenire possent. prefatum bonum sine aliqua conditione recompensationis exfestucauerunt. Paucis deinde elapsis diebus filius predicti Herimanni iterum bonum illud reinuasit, ecclesiamque et abbatem maioribus quam antea injuriis grauare cepit. Cuius rei querimoniam cum abbas ad nos detulisset, semel et iterum ac tercio eum appellauimus. Sed cum post trinam appellationem uenire nollet, immo infra ipsas appellationes adhuc maiora presumeret, ita ut ecclesie molendinum destrueret, famulos eiceret, caballos deiectis monachis raperet, tandem eum excommunicatimus. Post aliquot nero dies cum in presentiam nostri ductu patris sui et amicorum uenisset, et de bauno absolui rogaret, cum omnia erga eum canonica censura egissemus, tandem eum hoc pacto absoluimus, ut in gratiam abbatis et fratrum neniens, facta abbati fidelitate, cum sacramento promitteret, quod nunquam amplius prenominatum bonum innaderet, neque per se ipsum, neque per alios ecclesiam deinceps propter hoc commoueret. quod si faceret, priori excommunicationi subjaceret. Hoc pacto tandem omni lite sedata, et pace composita prescriptum bonum eo modo quo antecessor noster Herimannus archiepiscopus ecclesie illi donauerat. nos quoque condonanimas, quod et banno nostro ex auctoritate beati Petri et domni pape Innocentii confirmacimus, cterne illum excommunicationi et maledictioni ni resipiscat tradentes, quicunque hoc bonum ab ecclesia rapere uel abalienare quoquomodo presumpserit. Huius confirmationis kartam conscribi et sigillo nostro corroborari iussimus. subnotatis his qui intersuerunt testibus. Walterus maioris ecclesie decanus. Thideriens prepositus ss. Apostolorum. Wilhelmus prep. de gradibus, Thiepoldus prep. s. Seucrini, Iohannes magister scolarum. Rudolfus abbas tuiciensis. Tidericus. Cunradus, capellani Laici autem Heinricus comes de kesle. Engilbertus de Bukenheim, Cristianus de Ethdern. Gerhardus de Mulenarke, de cigitate, Almerus aduocatus, Herimannus, Waldeuer, Herimannus frater Richwini. Godefridus, Waldeuer, Godefridus, Marcmannus, Emicho, Marcwardus, Reginoldus, et plures alii.

Acta suat hec colonie. Anno dominice incarnationis M.C.XXXVIIII. Indictione secunda. Anno secundo regai domni Cunradi regis. Pontificatus quoque domni Arnoldi coloniensis archiepiscopi, anno II.

- 339. Ronig Contad III. nimmt bas Stift Raifersverth in feinen Schup, beftatigt beffen Immunitaten und Befigungen, im Befondern befien Bebolgungerecht in dem NaviForffe und die Befalle an Schweimeatle und Lein. - 1140, ben 28. Noril.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Curradus divina favente gratia romanorum rex. Notum sit omnibus sancte dei ecclesie fidelibus nostrisque presentibus scilicet et futuris, qualiter nos, sicut et predecessores nostri Arnoldus uidelicet rex, et Lodewicus, nec non et auus noster beate memorie Heinricus imperator, ob amorem domini nostri iesu christi, et pro mercedis nostre augmento, quoddam monasterium quod est constructum in honore s. Petri principis apostolorum, nec non et s. Sviperti confessoris christi in loco qui dicitur Weride, una cum fideli nostro eiusdem loci preposito Anshelmo et fratribus ibidem deo famulantibus, cum cellulis quoque sibi subiectis, et uillis, et rebus, nel hominibus ad se pertinentibus sub nostra constituimus tuicione, et inmunitatis defensione, Ideoque uolumus atque decernimus, ut omnes res eiusdem monasterii sub nostre defensionis munimine modis omuibus consistant. Precipientes ergo iubemus atque statuimus, ut nullus comes, nullus aduocatus, aut quilibet superioris aut inferioris ordinis rei publice procurator. nisi a preposito uocatus, ad causas iudiciario modo audiendas, in cellulas, aut curtes, aut uillas, seu reliquas possessiones quas nunc prepositus eiusdem monasterii in quibuslibet prouinclis. aut territoriis regni nostri possidet, nel deinceps in ius ipsius ecclesie diuina pietas nolnerit augeri, ingredi presumat. nec freda, aut tributa, uel mansiones, aut paratas, nel teloneum, aut fideiussores tollere, aut homines tam ingenuos quam sernos super terram ipsius monasterii commanentes distringere, nec nllas publicas functiones, aut redibitiones uel illicitas occasiones requirere, quibus in aliquo idem monasterium sibique subjecti aliquod injuste patiantur incommodum, sed liceat preposito memorati monasterii s. Sviperti res ipsius monasterii, siue etiam sint regali confirmatione in precariis tradite, sub inmunitatis nostre defensione, quieto ordine possidere, et quicquid de rebus lam fati monasterii fiscus sperare poterat, totum nos pro eterna remuneratione fratribus eiusdem concedimus monasterii. Addentes ut plaustra tam fratrum quam prepositi pro incidendis lignis ad usus eorum sine omni contradictione in forestum nostrum, ap. liberum habeant ingressum. Precipimus quoque regie maiestatis auctoritate. ut estimationem porcorum, qui ex concessione nostra, et antecessorum nostrorum traditione fratribus in natiuitate beate Marie uirginis persoluuntur sicut et nobis, que est XII. nummorum grauis monete, nullus audeat inminuere. Linum ucro quod item ex concessione regali in festo s, Andree prefatis fratribus datur, nullius estimationis, sed sicut hactenus ponderis VII. librarum et probatum deinceps esse debere decernimus. Et ut hec auctoritas nostris futurisque temporibus domino protegente naleat inconnulsa manere, manu propria nostra subter eam firmanimus, et sigilli nostri impressione signari iussimus. Huins actionis testes hi sunt. Adelbertus Mogontine sedis archiepiscopus. Adelbero treuerensis archiepiscopus. Bucgo Wormatiensis episcopus. Embricho Wirziburgensis episcopus. Sigefridus Spirensis episcopus. Bernardus podalbrunnensis episcopus, Regenbertus pactauiensis episcopus. Otto frisiensis episcopus. Fridelohus augensis abbas. Adelold fuldensis abbas. Cunradus dux de Cerengun. Adelbertus dux Saxonie. Heremannus marchio. Bertholfus comes. Vdalricus de Lenzeb. Cunradus de hagen. Diedericus uillicus de aquisgrani. Heinricus marescalcus et alii complures.

Signum domni Cunradi regis romanorum secundi. Ego Arnoldus cancellarius nice archicancellarii Adelberti Mogoniine (sedis) archiepiscopi recognoui et consensi. Acta sunt hec in curia franchenfurt. IIII. kal. Mai, anno dominice incarnationis M.C.XL. indictione, III. Regnante Cunrado rege Romanorum, II. anno uero regni eius III. feliciter in christo Amen.

- 340. Ronig Conrad III. beftatigt ber Siegburger Probstei hirzenach ben Novalzehnten bee Sochwaldes und bie Schenfungen bee Urnold von Boppard und bee Embrico von Bornboven. - 1140, (im Mai).
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Cunradus divina fauente elementia Romanorum Rex secundus. Si ecclesias deo dicatas promouemus. si bona eisdem collata nostro studio et labore retinemus et conservamus, et

insarum princilegia renouando confirmamus, antecessorum nostrorum regum seu imperatorum deuotionis limitem exequimur. Quapropter omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus notum fieri uolumus, quod nos pro remedio anime nostre nec non parentum nostrorum, et interuentu dilecte nostre Gertrudis regine, petitioneque fidelium nostrorum uidelicet Adelbaronis treuirensis archiepiscopi apostoliceque sedis legati. Arnoldi coloniensis archieniscopi, atque Cûnonis uenerabilis siegebergensis ecclesie abbatis, hoc printlegium ecclesie Hircenowe dicte. in honore s. Marie et beatorum apostolorum Iohannis euangeliste atque Bartholomei constructe, super decimam noualis de Howalde labore monachorum inibi consistentium exstirpati, et unde nunquam prius decima persoluebatur. quam archiepiscopus Bruno tregirensis supradicte ecclesie dedit, quam etiam auguculus meus Heinricus quintus romanorum imperator ut nulius deinceps exinde querimoniam moueret dono proprio soluens ecclesie tradidit, fieri jussimus, pacemque firmissimam super cam indicimus. Illud etiam quod Arnoldus de Bobarde noster ministerialis pro premio eterne uite eidem ecclesie contulit in silua que uocatur Frankensceit, nel quicquid Embrico de Burgenhouen des super altare obtulit, et eius heredes in nostra et principum presentia apud Frankenfort eidem ecclesie recognouerunt et exfestucauerunt, scilicet nineas quas habuit a termino qui nocatur Pere sursum tendentes, et curtem in Kestere cum omnibus suis appendiciis, huic pagine roborando inserimus et sub pena banni nostri firmiter interdicimus, ut nulla deinceps persona candem ecclesiam de suis beneficiis nel que acquisiuit nel acquisitura est inquietare audeat uel disuestire. Decernimus etiam ut nullus aduocatus super eandem ecclesiam preter regiam personam existat, uel quem ipse consensu et petitione Siegebergensis abbatis constituerit. Traditus est enim isdem locus ab auo nostro Heinrico quarto et a filio cius Heinrico quinto anunculo nostro romanorum imperatoribus cum omnibus suis appendiciis et utilitatibus que inde prouenire possunt. ecclesie s. Michaelis în monte Sigeberg site. Huic etiam nostre renouationi et confirmationi testes idoneos qui presentes fuerunt adhibemus. quorum nomina hec sunt. Adelbero treuirensis archiepiscopus. Arnoldus coloniensis archiepiscopus. Adelbertus mogontiensis archiepiscopus, Embrico wirziburgensis episcopus. Arnoldus cancellarius, Altmannus capellanus. Heinricus cartularius. Fridericus dux, Adelbertus marchio, Herimannus comes de Staleche, et frater eius Heinricus, Lûdewicus comes de Arnstein. De ministerialibus autem nostris Cunradus de Frankenuort, Arnoidus et Cunradus de Bobarde. Euerhardus aduocatus eiusdem loci, et alii multi. Si quis forte quod absit huius nostri decreti paginam infringere temptauerit. centum libras auri componat. medietatem camere nostre, et medietatem supradiete ecclesie persoluens. Hec autem omnia benigne et affectuose fecimus instinctu et deuotione domni Cunonis uenerabilis Siegebergensis abbatis. Que omnia ut inconuulsa permaneant, hanc cartam inde conscriptam et manu propria roboratam, impressione nostri Sigilli firmamus.

Signam domai Canradi regis secundi. ego Arnoldus cancellarius uice Adelberti moguntial archicancellarii recognoui. Anno dominice incarnationis, Millesimo. C.XL. indictione III.

341. Erzbifchof Arnold I. von Goln bestimmt bas Berhaltnig ber Problet Balpich jur Abtei beigaburg und jum Pfarrgeistichen er probsteilichen Kirche, und bestätigt beren Befigungen, bie er ausführlich aufahlt. — 1140.

In nomine sancte et Indiuidue trinitatis et saluatoria nostri iesu christi. Ego Arnaldus gratia dei sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus, omnibus ecclesie filisi in connalle lacrimarum constitutis. tam presentibus quantum futuris hereditate sanctuarium dei possidere. Quod uotuum oblationibus et copiosis rerum facultatibus ecclesie dei ad sustentationem christo domino famulantium a christi fidelibus ob spem uite temporalibus eterna compensamibus abunde locupletantur, necessarium duximus ut in pace corum sit pax nostra, nostre auctoritatis interpositione collata stipendia earundem corroborare, improborum ausibus obuiere, dominicatis rebus ne dispercant inuigilare. Speramus namque quod si seminantibus cum benedictione auxilium defensionis exhibemus cum metentibus de benedictione manipulus coliigemus. Itaque cellam monachorum in Zulpiaco quam beate memorie Fridericas archiepiscopus instinctu celesti edoctus communicato consilio priorum suorum, principum, homium, et uninisterialium. preceque communi eiusdem loci ciuium omniumque finalium de possessionibus et rebus suis usibus fratum plurima

conferentium inibi primitus multorum saluti consulens ordinauit, et largitionibus suis publicis et prinatis ampliauit. cum omnibus inquam sibi collatis et conferendis cellam scripto nostro corroboramus, quietem et prosperitatem ei ex unto intentamus, defensionique nostre locum eundem assignamus. Sit etiam notum candem cellam non esse per se liberam, sed sicut filiam matri ecclesie Sigebergensi cum omnibus ad se pertinentibus a prefato Friderico archiepiscopo sub protectionem s. Michaelis archangeli donatam et subiugatam. ita ut solius abbatis sit singulare prinilegium de monachis suis et fratribus prout facultas rerum expostulat illic ordinare et dirigere, possit etjam prepositum ponere uel deponere. Sed nec prepositi eiusdem loci potestatis sit sine abbatis sni iussione quemlibet seculo renuntiantem suscipere nel abicere, sed nec quicquam de rebus ecclesie distrahere nel commutare, sed ut filins patri obaudiat, et ad nutum precipientis recurrat. His sic prelibatis possessiunculas ciusdem cellule distinctim subnotemus, ne quis temerarius implicet se dominicatis rebus. Decimationem quandam in heingenbuch dedit fridericus archiepiscopus, quam postmodum Theodericus aduocatus concambio obtinuit dans pro ea tria jugera in claige. Dedit quoque sub testificatione anathematis omnes domistationes, que sunt infra fossuram uallis mari per circuitum in molendo molendine usibus fratrum. domumque suam in mansionem fratrum contradidit. Preterea conciues et omnes confines pari uoto mediante F. archiepiscopo quandam communitatem que Conueda dicitur altari s. Petri pro spe salutis eterne cum omni fructu et utilitate absque contradictione deleganerunt, quam etiam pontificali comminatione anathematis presul confirmatit, pariterque fratribus hortum olerum tille contiguum delegatit. Insuper parrochianus pariter cum ciuibus decreuerunt, ut nonne officium que altari illicite famulabatur. usibus fratrum cederet, sacerdotique aliquis ex barbatis obsequeretur. Ex hinc clericus sibi consulens familiarius campanatorem proprium expediit, et ex officio ponne stipem preposito loci mediante deputauit, quem sic determinauit. In Eilich de duobus mansis et duabus domistationibus. in Dierloch. in Guntirsdorf de XIII. stacionibus in Houen de uno manso et tribus domistationibus in Zulviaco, ceterisque uillis prebendis fratrum in hoc iure omnigeno oblationi denariorum candelarum derelictis. Uenerabilis autem Bruno archiepiscopus monasterium dedicans, priorum suorum consilio fretus disceptationi înter monachos et elericum precauens, litem diremit, et elerico solum crucis altare concessit, omnia cetera usibus fratrum adjudicauit. Et quod Fridericus archiepiscopus decreuit, et nos decernimus. ut fratres inibi potestatem habeant more monasteriorum de prope et de longe, aliquos ex nobilioribus si allati fuerint ob spem uite et uenie apud se terre commendare, uel aliquos eorum uisitare. Hicque placeat res ecclesie subnotare. In Vosnich II. mansi soluentes X, solidos annuatim, et duos modios tritici. Predium in Langendorf soluit X, solidos et VIII. denarios II, modios tritici I, auene V, panes et V, gallinatios. Predium in Bale dat VIIII. solidos. Predium in Flattene V. sol. Predium in Tollendorf V. sol. Predium in Erlesdorf IIII. sol. et in Rochendorf III. sol. et VIII. den. Predium in Virnich III. solidos et modium auenç. In Erlipen III. sol. et IIII. den, et dimidium mod. tritici. In scheide X. et VIII, den. In mile X, et VIII. den. In wissheim XII. den. In Irloshem totidem. In hergard XXX. den. et mod. auene, quo frater Wizelinus aduiuit. In westfalen VIII. sol. De elemosinario in vosuich XVI. den. In curlei XX. den. uinea pro Nycholao data, uinea ad murum posita. uinea in Triuelsdorf, a domno abbate et fratribus ex karitate concessa, Itemque inibi duo iugera, et in waldorf III. uinee, cum terra arabili quem domnus abbas secundus Cuno in memoriam sue ordinationis fratribus concessit. Domistatio in Zulpiaco soluit X. den. et II gallinatios. Item curtilis Folquini VI den. et duos gallinatios. Donistatio Baldwini VI. den. et II. gallinatios. Domistatio Heinrici solum dimidium mod, tritici, Predium in scheuen III. mod. tritici, preter sextarium. Item ibidem predium Lücemanni IIII. mod. tritici. Godefridus de siuernich VI. sextarios tritici. Rûcherus de nomenich modium tritici. . . . de Gunlersdorf mod. tritici. Northwinus sextarinm tritici. De predio chempene dimidium mod. tritici. Enlif sextarium tritici. In beanich III. sextarios siliginis. Liudolfus totidem siliginis. Erezo de elucuich III. den, Heilth de Rouenich I. den. Herloch I. den. de jugero I. Tizelinus II. de duobus. Wernherus ex duobus II, den. Meinoldus I. den. de I. Diethooldus IIII. et obulum. Engilhertus II. den. et obulum de V. iugeris. Iohannes II. den. de duohus. Wolframmus I. den. de I. Mageda II.

Die nachfelgenden Drte beißen iest: Seinblach, Uelvenich, Dielan, Guntereborf, Deven, Schffenich, Langenvorf, Baat, Blatten, Dollenvorf, Erobert, Nogenworf, Ernich, Err, Miel, Miel, Miel, Preparten, Trippeleborf, Balbert, Schoren, Rengra, Beffenich, Novenich, Lovenich.

den. de II. Werinzo I. den. de I. Mazecha I. den. de I. Godefridas I. den. de I. Iohannes de Vipech II. de II. Richolfus de Louenich II. den, de II. Friderichus de Tiuernich I, de I. Gozo de wingart I, den, de curti. Wolbero de chumbere II, den. Brunsten de mercenich II. den, ex II. Fridericus de mercinich III, den. Adelbero de gunthersdorp I. den. Liudolfus item inde IIII. den. de III. Godefridus inde I. den. Engelbertus de souernich 1. den. Nortwinus de hofen II. den. Rûdolfus de langindorf I. de I. Bernoldus de Elich I. de I. Wernherns III. den, Eueza III. Bertolfus I. Heinricas I. Euerhardus de Elich I. Reginzo de vosnich I. Rudolfus de chempene I. Engebrant de mudersheim II. den. Gozo de dirlo II. den. Rucherus de siuernich II. den. de curti. Andreas II. den, de curti I, den. Engelbertus de rouenich I, de I. Lifheith III, den, de I, et dimidio. Liuzo III. den, et obulum de iugero. Wulfero II. den. de carti. Gozo I. den. Gunduwinus I. de I. Richeza II. de L. Liuzo II. den. Hecelo III. den. Euerwinus II. Heinricus I. Euerwinus I. Sigewinus III. Bernhelmus II. Adelricus XIIII. Helwif de are dedit I. jugerum juxta besnich, unde II. den, soluit Rüdolfus, Ecelinus et Heinricus I. den, de domistatione. Opere precium est scire premissa duo predia in bale et in westfale ad supplementum uictus quod mater filie concessit. si non concessis, excesserit. Sit igitur pax summa his collatis et conferendis ipsisque fratribus ita ut nullus episcoporum, principum, aduocatorum, nullus omnino hominum maiorum uel minorum potestatem habeat cos inquietare, pro nullo stipendio nel ad modicum sollicitare, sed soli deo nolumus cos icinniis et orationibus uncare, proque nostris nostrorumque antecessorum reatibns benignum lesum exorare. Inuocata igitur omnipotentissima divinitate et incarnati verbi misericordissima benignitate patrocinantibus nobis dei genitrice et perpetua uirgine Maria, sanctoque archangelo Michaele, sanctoque Petro apostolo cum omnibus sanctis nostre auctoritatis potentia, et sancti spiritus affluentia, hujus pagelle a nobis promulgate tenorem confirmamus, et ut rata sit banno nostro corroboramus, nostrique sigilli impressione signamus. Sicut autem obseruantibus huius testamenti seriem liberalemque donationem salus uitaque eterna promittitur, ita eius contemptoribus eique uim inferentibus. anathema indicitur. ubi uermis eorum non moritur. et ignis non extinguitur.

Acta sunt hec a nobis et corroborata anno dominice incarnationis, Millesimo centesimo XLmo. III. anno uero nostri archiepiscopatus.

342. Erzhischef Arnold I. von Gun gibt der Abei Praumeiler ein haus mit einem ungebaueten Berggrundflude an ber Mofel, jur Anlage eines Weinberges, und erhalt bagegen gebn fleine Beingartenflude gu Senbeim. - 1140.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Arnoldus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Cogit nos ecclesie cura nobis credita. docent nos relligiosorum patrum cum ueneratione imitanda uestigia. seruientium deo fratrum, et crucem suam baiulantium, labores attendere, et la quibus manus nobis subministrat dominus, corum defectibus et indigentie paterna subuenire mansucudine. Ob quam rem omni fideli in presentiarum et de cetero notum esse uolumus quia domum quandam quam habebamus iuxta mosellam fluuium. que uulgariier usque in hodiernam diem hurrensons huse nuncupatur, terramque incultam etiam tunc temporis que iacet a rupe que stat in ripa fluminis usque ad planum quod est in montis supercilio. ecclesie beati nicholai que est in uilla brunvillare ad usus fratrum ibidem deo seruientium rogatu et peticione uenerabilis fratris nostri Amelii eius monasterii patris lure perpetuo et legitima possessione, sine omni reclamationis genere tradidimus. Hoc autem tacere non uolumus quod de prenominata terra nobis annis singulis census soluebatur, una uidelicet ama uini. cuius ame cini concambium a prenominato abbute accepinus X. uidelicet particulas uinearum iacentium in peculiari uilla nostra Seghencheim. De quibus uineunculis a scabinis et fidelibus nostris nera et sub sacramenti asercione nobis certificatum est quod nobis essent utiliores, quam census ille qui prius nobis de monte supradicto reddebatur. In hoc itaque tantum fratribus nostris prouidimus ut si labore proprio terram illam desertam et incultam. in uinearum possent ubertate redigere, uterentur fructu laborum suorum. hoc tamen pro remedio tam anime nostre. quam animabus episcoporum qui coloniensem ante nos, nel de cetero regent ecclesiam.

Actum est autem anno ab incarnatione domini. M.C.XL. indictione III. Moderante petri nauiculam Innocentio

uenerabili et sanctissimo papa, anno XIII. Regnante gloriosissimo romanorum rege Cúnrado anno quinto.¹ Cuius .

rei testes idoneos subterscribere non pretermisimus. Arnoldus cancellarius. Bruno prepositus s. Gereonis. Berengerus preps. s. Andrey. Theodericus preps. ss. Andrey. Theodericus preps. ss. Andreyidus comes, Adolius comes de monte. Adolfus comes de saphenberge. Gerardus comes de bothna. Gozuinus de falkenburch. Udo de bruecha. Viricus de bruneshore. Lambertus de lurecha. Gerardus de mulenarcha. Gerardus de mulensfurt. De ministris çeclesiç Hermannus aduocatus. Amedricus de wormesdorph. Sicco de hependorph. Betrammans de guleken.

- 343. Ronig Conrad III. befidtigt ber Abtei Braumeiler Die Gerechtfame ihres Sofes Pier ju bem Balbe Bonint, gegen bie erhobenen Einspruche beb Grafen Abelbert von Rorvenich. 1141, ben 14. September.
- C. In nomine saucte et individue trinitatis. Cunradus divina favente elementia romanorum rex secundus. Si bona ecclesiis deo dicatis collata conseruamus, et conseruata eisdem retinemus, predecessorum nostrorum regum seu imperatorum deuotionis limitem exequimur. idque nobis tam ad presentis uite prosperitatem, quam ad future uite beatitudinem profuturum non dubitamus. Notum igitur facimus tam futuris quam presentibus. quod comes Adelbertus de Noruenich. in silua que dicitur Osninch usus quos iure habebant monachi de Bruwilre ad curtim sui Pirnam pertinentes, scilicet ut omni tempore cum X. et VIII, plaustris sicut arare solent intrantes. ligna usui corum necessaria colligant. et porcos tempore glandinis quod sigil uocant pascendos introducant. infringere temptauerit. Monachis autem proclamantibus, causa in nostram prolata est audieutiam, ubi monachi ius quod in predicta silua habuerunt. libere optinuerunt. Quemadmodum igitur predecessor noster pie memorie Lotharius 2 rex hoc eis confirmauit, nos quoque assensu fratris nostri Heinrici palatini comitis, presente etiam prefato Adelberto comite. et assentiente, renouando ac meliorando eisdem confirmamus et corroboramus, et ne quis eis aliqua obesse presumat infestatione. sub obtentu gratie nostre interdicimus. Si quis autem els nocere uel lus sibi concessum aliquo ingenio uoluerit imminuere, periculo regalis banni subiaceat, et centum libras auri purissimi componat, quarum partem dimidiam camere nostre, reliquam uero prefate ecclesie persoluat. Ut ergo hec nostra confirmatio rata et inconsulsa permaneat. hanc cartam iude scribi, et sigilli nostri impressione insigniri iussimus, manuque propria at inferius apparet corroborantes, testes qui presentes aderant subternotari fecimus. Quorum nomina hec sunt. Arnoldus Colonieusis archiepiscopus. Wernerus Monasteriensis episcopus. Albertus dux Saxonie, comes Heinricus de Lymporch. comes Arnoldus de Cleuia. comes Adolfus de Monte. comes Heinricus de Gelra. comes Adolfus de Saphenberch. Gerardus puer comes de Iuliaco, Godefridas de Arnesberch, Herimannus de Cuich, Theodericus aduocatus Aquensis, Heinricus de Boninga, Rudgerus et Anselmus de Diura, Carsilius et Nicolaus de Cherpena, Herimannus Coloniensis aduocatus. Ricwinus et frater eius Herimannus, Heinricus de Aldendorf iunior. Amelricus de Wormersdorf.

Signam domai Cânradi secundi romanorum regis inaictissimi. Ego Aruoldus cancellarius uice Marcolfi moguntiui archiepiscopi et archicancellarii recognosii. Anno dominice incarnationis M.C.XL. Indictione IIII. regnante Cünrado romanorum rege II. anno nero regni eius IIII. XVIII. kal. octobris. Data Colonie in christo feliciter amen.

- 344. Abt Gerard von St. Pantaleon zu Ebln erleichtert ben Stand ber zu ben abreilichen Sofen zu Rieberembt und Eich vollichulbig Sorigen, indem er fie fur die Zufunft zu Ropfzins und Karmebe verpflichtet; und erwirbt mit bem von jenen empfangenen Lofeschilling ein Gut zu Debdorf.

 1141.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. G. dei gratia abbas s. Pantaleonis omnibus christi fidelibus tam suturis quam presentibus. Notam uobis sacimus, quod dum quidam pauperum de familia ecclesie nostre, in

¹ Die angegebene Indiction weißt auf bas 3abr 1140, Die Jahre bes Pabftes und Königs aber fallen in ben Anfang bes 3abres 1143. — 2 Bergl. Rr. 310.

curtes nostras Embe et Asche pertinentes, frequenti nos proclamatione merendo pulsarent, eo quod ad jus corum qui pleuum debitum soluunt compulsi, tanta sepe giolentia comprimerentur, ut nonnulli gacuas quas tenebant possessiunculas relinquentes patriis e sedibus migrare disponerent, habito tandem cum nostris fidelibus consilio. respectu omnipotentis dei hanc corum compressionem hoc modo alleuiare curauimus. Statuimus ergo. ut ista sola cognatio, quam a lure plenarii debiti absoluimus, hoc deinceps lure utatur, uidelicet ut omni anno in festo s, Andree, hir sine mulier postquam legitime nunscrit, censum duorum denariorum uillicis persoluat, ista quidem que in curtem Embe pertinere nidentur, nillico insins curtis, porro in curtem Asche pertinens, nillico ciusdem curtis, Cum uero aliquis inter eos ulta decesserit, si uir fuerit, melius quod inter uestes habuerit, si uero femina, melius quod propriis manibus elaborauerit, hoc est filaperit et texperit, pillico illius curtis ad quam pertipet consignet. Ad hoc ius exigendum et suscipiendum, magistrum inter se eligant, qui censum suprascriptum statuto tempore, et ius de mortuis sicut dictum est quotienscumque progenerit, uillico deferat. Si quis autem ex eis predictum censum tribus annis supersederit. ius pretitulatum quod els pro misericordia per presentem kartam concessimus, amittat. Sed ne hec nostra pro pauperum alleuiatione concessio. In dampuum et decisionem curtis Asche que ad elemosynam pertiuet reputetur, hoc quod predicti papperes pro prescripto jure adipiscendo contulerunt, ex parte ad quoddam predium quod in dedesdorph iacet. comparandum dedimus. quod uidelicet predium singulis annis VIII. solidos coloniensis monete utillico de Ascha persoluet. Visum est enim postrorum fidelium sapientioribus, nullam iosius curtis utilitatem hoc modo decurtatam, sed potius angmentatam, dum et omni anno prefatus census de predio soluctur, et familia que antea nihil penitus solucbat, deinceps per uiros et feminas censum duorum denariorum annuatim persoluat. Ut autem bec nostra concessio rata et firma permaneat, kartam hanc conscribi, et sicillo postro jussimus consignari, per nominem dei omnipotentis et per futurum judicium interdicentes, ne quisquam eis hoc ius presumat aliqua potestate uel calliditate infringere. Quod qui fecerit, anathema sit. Nomina autem corum guibus ista concessimus et confirmanimus, hec sunt. Adelbertus de Asche, Demût soror eius cum omni prole sun, Helewig cum omni sua posteritate. Heliwig de Gisendorph. Godeliut. Margareta, During innenis. During de Brokendorph. Adelheit eum sua sobole. Acelin de Gisendorph, Liucart de Wilre, Heliwig de Elueke, Sibret de Bliderke, Beregart et fratres eius. Heimo de Overwig. Liuburg et sorores eius. Eueze cum sua prole, Aua de Lich cum sua sobole. Hiceche de Embe cum sua sobole. Gepe de Waledorph et eins sorores. Gunthere de Luppe et eius sorores. Engeze de Ruthing et eius sorores. Adelheit de Patterne, et eius soboles, Methilt, Walframus et fratres eius. Werimbolt de Angelstorph. Ticelen de Bollenberg. Istl in curtem Asche pertinent. Isti autem omnes ad curtem Embe pertinent. Franco et eius sorores, Adelbern uxor Alberti de Asche cum sua sobole. Bertheit cum sua prole. Aleburg de Echitstorph, Venehelt de Overwig, cum sua sobole, Wize de Lachche, et eius soboles, Werimbolt de Lachche, Herimannus et elus sorores. Adelo de Overwig. Testes nero huius nostre concessionis sunt hii. Henricus comes de kesle, aduocatus ecclesie nostre. Christianus aduocatus et filius elus Christianus, Homines et Ministeriales nostri, Herimannus, Waldeuer, Godefridus, Waldeuer, Herimannus niger, Herimannus albus, Emlcho, Herimannus de Wighus, Marcwart, Gozelin, de familia, Gerhart de Bliderke, Adelbertus, Albero, Albero karraman, Herimannus cum barba, Gerlach, Beldrich, Liudolfus de Overwig, Thiderich faber de Embe, Hupret de Lich, Adele, Herimannus quoque subaduocatus de Segendorph, Interfuerunt etiam fratres nostri de claustro, hii. Sigebertus prior, Wolbero, Wernerus, Gerhard, Herdricus, Rupertus,

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XII. Indictione IIII. Regnante domno Cunrado rege, anno regni eius IIII. presidente colonie domno Arnoldo archiepiscopo, anno ordinationis eius IIII.

345. Pabst Innocenz II. nimmt das Aloster auf dem Stromberge (spater Abet heisterbach) in seinen Schup, demselben ben Nottschnien beb Bergeb und in der Mart Königswinter, so wie alleb das, was Erzbischof Arnold von Coln ibm verlieben, bestätigend; und ertheilt ibm das Recht einen Bogt zu mabsien und Beerdigungen baselbst zu gewähren. — 1142, den 12. Juni.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. dilectis filiis Walthero ecclesie sancte marie de Stromberch
preposito atque Hermanno ceterisque ipsorum fratribus tam presentibus quam futuris regulariter substituendis in
f. 11.

perpetuum. Ad hoc universalis ecclesie cura nobis a provisore omnium bonorum deo commissa est, ut religiosas diligamus personas, et beneplacentem deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim deo gratus aliquando famulatus impenditur. nisi ex caritatis radice procedens, a puritate religionis fuerit conseruatus. Ea propter dilecti in domino filii uestris iustis postulationibus clementer annuimus, et prefatam ecclesiam in qua diuino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti priuilegio communimus. Statuentes ut ordo canonicus secundum beati Augustini regulam, perpetuis ibi temporibus inuiolabiliter conseruetur. Preterea quascumque possessiones, quecumque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum uel principum oblatione fidelium seu aliis lustis modis deo propitio poterit adipisci. firma uobis uestrisque successoribus et illibata permaneant. Decimas quoque totius montis in quo uestra ecclesia sita est, et omnium noualium que excolentar intra terminum, uidelicet intra marcam hominum habitantium in Winthere, et cetera omnia que ab Arnoldo Coloniensi archiepiscopo uobis rationabiliter concessa sunt, similiter confirmamus. Aduocatiam ucro ipsius loci nullus sibi usurpare presumat, nisi quem fratres communi uel sanioris partis consilio, secundum dei timorem et ciusdem loci utilitatem prouiderint eligendum. Sane laborum uestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis uestrorum animalium nullus omnino clericus, uel laicus, decimas a uobis exigere presumat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut quienmque se illic sepeliri deliberanerint, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat, salua tamen iustitia matricis ecclesie. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat predictam ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, uel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet uexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salua Coloniensis archiepiscopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens. contra eam temere uenire temptauerit. secundo tertione commonita si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se dinino indicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine dei, et domini redemptoris nostri iesu christi aliena fiat, atque in extremo examine districte ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus sit pax domini nostri iesu christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis ingeniant, Amen, amen, amen,

Ego Innocentius catholice ecclesie episcopus ss. + Ego Albericus hostiensis episcopus ss. + Ego Octanianus diaconus cardinalis s. nicholai in careere ss. Data in monte tiburtino per manum Gerardi sancte Romane ecclesie presbiteri cardinalis ac bibliothecarii. II. idus funii. indictione V. incarnationis dominice, anno M.C.XLII. Pontificatus uero domni Innocentii II. pape, anno XIII.

346. Die Achtiffin Irmentrud von Effen bekundet, wie verschiedene Ministerialen ihrer Rirche, welchen aus freundichgeftichem Jutrauen Bohnungen in dem Immunitatbegirt bewilligt worden, fpater ein Recht bagu fich angemaßt, jegt aber mittelft richterlichen Spruchs und Bergleiche, berfelben entfest worden. — 1142, den 13. Juni.

In nomine sancte et induidue trinitatis. In honore perpetue uirginis sancte Marie, in ueneratione sanctorum martirum Cosum et Damiani. Ego Irmentrudiz dei gratia bumilis astaideasium abbatissa. Omnes fadetes, presentis te futuri tempories, amatores et defensores ueritatis, audit memoriter, difficilis negotii difficili laboriatum, in quo duodecim annis ecclesia nostra grauiter afflicta laborauit, sed diuine miserationis auxilio tandem misericorditer exiuit, anno ab incarnatione domni M.C.XI.II. anno regis nostri Cenradi. V. Indictione quinta. Idibus innui Predecessoribus nostris, sanctimonialibus, clericia, et ministerialibus, tanta fuit connexio, bealiga mipicitatis, honeste familiaritatis, caritatiue liberalitatis, ut concors concordia, prorsus extirparet ab cis, totius dissensionis uenedita. Quare sanctimonialium et clericorum simplex beniuolentia, gratiam reddens pro gratia note religionis ministrori immunitatis sue cobabitatione munitit, proster i ainatorum importantiatum, temportum temulilistatem.

ecclesiarum uicinitatem. Illorum uero successio nimis iaprudenter abuss sue libertatis arbitrio, immunitatis nostre terminos arroganiter arroganit suis hereditariis beneficiis, nec reddeus gratiam pro gratia. concordem illam conordiam ad nos derinatam, matani in contraria. Nos igitur coram regibus, pontificibus, principibus, clericis, et laicis, immunitatis nostre terminos defendentes sepe numero, iure diuino et humano extinimus in pretaxato annorum termino nostre tribulationis laborintum, in coloniensi ecclesia iudiciario ordine et XII. marcarum conpositione. Prefuerate assesserum tuie conpositioni, et iudiciarie diffinitioni. Arnoldus coloniensium uenerabilis archiepiscopus. Arnoldus cancellarius, in domo a. Petri prepositus, cum ceteris colonie prepositis. Brunone. Gerardo. Thiebaldo. Thieoderico, Bernone. Berengero. Cum decanis et magistris, et cum lalcis, Adolpho comite, Gozguino comite, Theoderico de bruke. Guezelino de strunkethe. Rotgero de hurst, cum multis aliis liberis et ministris. Afuerunt et consenserunt quoque nobiscum nostri fideles, sanctimoniales Adelheidis preposita. Mahthildis. Vichelhidis. Oda. Capellani. Gerardus, Herimannas. Fridericas, ministri. Bertoldus cum primis curie, nostre officiarlis, et d'oinemarus cum Gvideloga et suis fillis ibidem coniunctis. firmamento nostro ueritatis. Hinos negotii modum et seriem in ecclesia nostra publicatam, et ab ea probatam, et hoc sigillatam commonitorio signatam. ueritatis amatoribus tuendam committimas ne post-modum allenius presumptie inmunitatis nostre terminos arroget suo beneficio. consignatos prefati pontificis nostri priullegio. in generali sinodo sub anathematis supplicio.

347. Erzbifchof Arnold I. von Coln zieht feche Saufer ber Stiftefirche zu Effen, welche von Minifter rialen berfelben mit Gewalt im Befige gehalten worben, zum Rlofter wieder ein. - 1142.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Ego Arnoldus del gratia sancte coloniensis ecclesia archiepiscopus in perpetuum. Quaniam temporalis ecclesia sicut spiritualiabus alimonis carrer non debeta citam in presenta carrer subsidiis non potest corporalibus, oportet nt hii quibus cius commissa est administratio sie spiritualia nutriant ut habundet, sie uero administrent temporalia, ut defectu non laboret. Debemas igitur bona nobis commissa fideliter custodire, cum discretione administrare, cum studio et diligentia si qua instiliter dispersa suor recolligere. Ob quam rem ego Arnoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesia archiepiscopus rogatu et postulatione nenerabilis sororis nostre Ermendrudis esnidensis abbatisse, nee non et einsdem ecclesiç congregatione conquerente. VI. domos quas ministeriales illius ecclesia a claustro per uiolentiam in usus snos, et secularem hereditatem diu neurapnarenta, seueritate officii nostri a manibus corum eripuinus, et cis iniusticiam saam conficentibus et ecelesig possessionem suam recognosecentibus, claustro et usibus domnarum in pace et absque ulla contradictione restituinus. Preterea ne de eștero super ciudem domibus aliqua contra ecclesiam oriretur contentio, per presentem paginam rem gestam memorie; commendare curvaniums, sub nanthemate ne quis de cetero super his ecclesim nuiuetare presumeret firmiter interdiximus, et imaginis nostre karacthere signari precepimus. Hec antem sunt nomina eorum qui supradictas claustri domos per uiolentiam occupanerant, Geachardus, Conradus, Widelogis, Fridericus, Genebardus, Edeleverus, Mathillis, Hasceki.

Actum est colonie in publico connentu anno ab incarnatione domini. M.C.XXXXII. Testibus idoneis adsistentibus quoram nomina hec sunt. Arnoldus cancellarius et maioris ecclesiç prepositus. Theobaldus prep. s. Seuerini. Theodericus prep. ss. apostolorum. Otto palatinus comes. De ecclesia esnidensi. Ermentrudia abbatinus Adelhedis preposita. Mathildis. Odelhildis. Oda. Gerardus clericus. Herimannus. Fridericus. Comes Adolfuss. Gozuinus de Hinesberge. Theodericus de brake. Guizilious de strankethe. Rotherus de Hurst. Robertus. Bertholdus kamerarius. Geuehardus dapifer. Otkerus marescalcus. Winemanus. Conradus. Sigebertus. Fridericus. Bernehardus. Herimannus. Hemricus. Theodericus. Walcon et alii multi boni testimonii uiri. in nomine domini Amen.

Beral, Die porbergebenbe Urf.

348. Pabft Coleftin II. bestätigt bem Klofter auf bem Stromberge (Abtei Beifterbach) feine Besigungen, im Besonbern ben Hof zu Stengelberg und zu Medenheim, und bie mit bem Bogte getroffene Uebereintunft; und fugt zu ben frührern 'Privilegien die Erlaubniß hinzu, bei allges meinem Interdict fille Gottebefeier zu balten, — 1143, ben 19. Kebruar.

Celestinus episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filiis Walthere ecclesie sancte marie de atromberch preposito eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regulariter substituendis in perpetuam. Apostolici moderaminis clementie conuenit, religiosos diligere, et corum loca pia protectione munire. Dignum namque et honestati conueniens esse cognoscitur, ut qui ad ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas et a prauorum hominum aequitia tueamur, et apostolice sedis patrocinio foucamus. Ea propter dilecti in domino filii uestris iustis postulationibus elementer annuimus, et prefatam ecclesiam in qua diuino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti prinilegio communimus. Statuentes ut ordo canonicus secundum b. Augustini regulam perpetuis ibi temporibus inuiolabiliter conseruetur. Preterea quascumque possessiones quecumque bona eadem ecclesia iu presentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum uel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis deo propitio poterit adipisci, firma nobis uestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda nocabulis. Curtem in Steintelberch cum suis pertiuentiis. Curtem in Mechitinheim cum suis pertiuentiis. Quicquid etjam in terris cultis sine incultis, uiucis, pratis, siluis, pascuis, molendinis, seu aliis bonis rationabiliter possidetis. Decimas anoque totius montis in quo uestra ecclesia sita est, et omnium noualium que excoluntur intra terminum uidelicet intra marcham hominum habitautium in Winthere. et cetera omnia que ab Arnoldo Coloniensi archiepiscopo uobis rationabili prouidentia concessa sunt similiter confirmamus. Sane laborum uestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis siue de nutrimentis uestrorum animalium, nullus omnino clericus nel laicus decimas a nobis exisere presumat. Aduocatus autem uester nichil a uobis exigat, nec in bonis uel possessionibus uestris aliquam exactionem faciat, sed uno denario aureo coloniensis monete, sicut iuter uos et ipsum statutum est in dedicatione nestre ecclesie a uobis sibi annualiter persoluendo contentus existat. Liceat etiam uobis in communi interdicto ipajus episcopatus clausis ianuis et exclusis excommunicatis uel interdictis summissa uoce diuina officia celebrare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus et quicumque se illic sepeliri deliberauerint, nisi forte excommunicati sint nullus obsistat, salua tamen iustitia matricis ecclesie. Ad indicium autem huius a sede apostolica percepte protectionis IL tenacula libri nobis nostrisque successoribus annis singulis persoluctis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat predictam ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, uel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet uexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur corum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt. usibus omnimodis profutura. salua Coloniensis archiepiscopi canonica iustitia, et apostolice sedis reuerentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra cam temere Benire temptauerit, secundo tertique commonita, si non satisfactione congrua emendaterit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine dei et domini redemptoris nostri iesu christi aliena fiat, atque iu extremo examine districte ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus, sit pax domini nostri jesu christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum judicem premia eterne pacis juucuiant, Amen, amen, amen,

Ego Celestinus catholice ecclesie episcopus ss. + Ego Conradus Sabinensis episcopus ss. + Ego Theodewinus s. Rufine episcopus ss. + Ego Abericus Hostiensis episcopus ss. + Ego Stephanus Prenestinus episcopus ss. + Ego Stephanus Prenestinus episcopus ss. + Ego Stephanus Prenestinus episcopus ss. + Ego Gregorius presbiter cardinalis tit. Calixti ss. + Ego Guido presbiter cardinalis tit. s. Grisogoni ss. + Ego Hubalus presbiter cardinalis tit. s. Crisce ss. + Ego Hubalus presbiter cardinalis tit. s. Crisce ss. + Ego Hubalus presbiter cardinalis tit. s. Crisce ss. + Ego Hubalus presbiter cardinalis tit. s. Crisce ss. + Ego Hubalus presbiter cardinalis tit. s. Crisce ss. + Ego Hubalus presbiter cardinalis tit. s. Crisce ss. + Ego Hubalus presbiter cardinalis tit. s. Criscopus St. + Ego

Bergl. Rr. 345.

Praxedis ss. † Ego Thomas presbiter cardinalis tit. Vestine ss. † Ego Petrus cardinalis presbiter tit. s. Susanne ss. † Ego Humbaldas presbiter cardinalis tit. ss. Iohannis et Pauli ss. † £go Guido presbiter cardinalis tit. s. Channis et Pauli ss. † £go Guido presbiter cardinalis tit. s. Stephani de celio monte ss. † Ego Manfredus presbiter cardinalis tit. s. Sauine ss. † Ego Haribertus presbiter cardinalis tit. s. Sauine ss. † Ego Haribertus presbiter cardinalis tit. s. Sauine ss. † Ego Haribertus presbiter cardinalis st. Sergii et Bachi ss. † Ego Haribertus diaconus cardinalis s. Gergii et duclum aureum ss. † Ego Octanianus diaconus cardinalis s. Nycolai in carcero tulliano ss. † Ego Petrus diaconus cardinalis s. Marie in apairo ss. † Ego Petrus diaconus cardinalis s. Marie in porticu ss. † Ego Rudoffus diaconus cardinalis s. Marie in porticu ss. † Ego Rudoffus diaconus cardinalis s. Augil ss. † Ego Astaldus diaconus cardinalis s. Eustachii iuxta templum agrippe ss. † Ego Iohannes diaconus cardinalis s. Marie none ss. † Ego Hugo s. Romane ecclesie diaconus cardinalis accero in horpbea ss. Data Laterani per manum Gerardi s. romane ecclesie presbiteri cardinalis ac bibliothecarii. XI. kal, martii. Indictione. VII. incarnationis dominice anno M.C.XLIII. Pontificatus uero domni Celestini II. pape anno primo.

349. Erzbischof Arnold I. von Coln veranlagt und bestätigt, auf Die Rlage Der Abtei Pantaleon über ihren Bogt Christian von Wevelintsvorn, ein Weisthum Der Bogtsgefälle von ben Hofen Oberembt, Eich und Sächieln. — 1143, ben 5. Marz.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Arnoldus dei gratia coloniensis archiepiscopus. omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus. Cum officii nostri dignitatem et auctoritatem propendimus, cur dominus in pectore pontificis rationale iudicii poni preceperit, diligenter attendere debemns. Rationale quippe iudicii pontifex in pectore habet, quando in omnibus suis iudiciis equitatis rationem tenet. Nos igitur huiusmodi utilitate precepti commoniti. iustum esse censuimus, ut ecclesias nostre cure commissas ab inique exactionis iugo iusto absolucremus judicio, quodque eis ex hoc emolumenti confulimus officii et prelationis nostre anctoritate firmaremus. Notum igitur esse uolumus universitati fidelium, presentium et futurorum, quod Gerhardus abbas monasterii s. Pantaleonis. cum omni fratrum suorum cetu querimoniam ad nostras detulit anres, de quodam aduocato suo nomine christiano de Winelenchoue, eo quod potestate aduocatie sue ita abnteretur, ut in quibusdam ecclesie uillulis, que sub cius tuitione esse debebant, preter ius sibi constitutum, plus iusto appeteret, ipsamque ecclesiam supra modum de iniusta obsoniorum exactione grauaret. Hanc querimoniam iusticia postulante nos exaudientes, diem pro hac causa tractanda posuimus, in qua totam familiam trium curtinm ad candem ecclesiam pertinentium uidelicet Sufthele. Embe. Asche. euocantes, per sacramentum quod eidem ecclesie fecerant monuimus, ut quale obsonium unaqueque curtis aduocato ex iure deberet, data sententia iudicio scabinorum definirent. Unus itagne scabinorum Sicco nomine de Sufthele, jus aduocati ex ipsa curte determinanit, nidelicet XXIIII, modios nussenses auene et XII. solidos coloniensis monete, alter uero de Embe Luidolfus nomine, tale ius ex illa curte designanit, scilicet XVII. solidos, porro tercins de Asche, Herimannus cum barba, istud ius aduocato ex ipsa curte pronuntiauit. hoc est VI, modios auene XII, solidos et XXXI, denarios. Cumque hanc iusticiam obsoniorum, singuli de singulis curtibus, ceteris omuibus ex familia ipsarum trium curtium attestantibus, certa sententia protulissent, nos accepta stola, officii nostri auctoritate et banno interdiximus, ne ipse aduocatus, uel aliquis successor eius. deinceps aliquo modo ultra prescriptum ius ecclesiam illam grauare presumat. Quod si aliquis corum post hanc prohibitionem nostram ecclesiam illam in hac causa, siuc propter hujusmodi causam ucvare presumpserit, peremptoriam in eum damus sententiam ex auctoritate beati Petri et domni pape Innocentii et nostra, ut tamdiu excommunicationi subiaceat. donec ab hac iniusticia resipiscat. Ad cuius rei confirmationem kartam hanc conscribi, et sigilli nostri impressione jussimus annotari, presentibus et astipulantibus his, quorum subscripta sunt nomina testibus. De clero Arnoldus maioris ecclesie prepositus. Walterus decanus. Bruno prep. santhensis. Gerhardus prep. bonnensis. Berengerus prep. s. Andreę. Thidericus prep. ss. Apostolorum. Rudolfus abbas tuiciensis, Amilius abb, Brunwilirensis, Cuno abb, sigebergensis, Cunradus decanus s. Gereonis, Liberi uero et seruientes hii

fuerunt. Rupertus de Luriburg. Heiaricus comes urbanus. Gerhardus comes de Iuliaco. Walterus comes de Koste. Walterus de Rodenburg. Walterus de Hougebach. Wecelo de Patherg. Herimannus aduocatus. Amelricus de Wrmerstorp. Amelricus. Meginherus. Herimannus. Waldeuer. Godefridus. Richinus et Herimannus frater eius. Herimannus de nous foro. Marcmannus. Bertolfus. Anshelmus. Marcmannus. Bernhardus. Cunradus. Godefridus. Herimannus et item Herimannus de Embe. Godefridus. Emicho. Sicco. Razo. Heriman. Erneat. Immo. Hartunan. Cunradus. Guntid de Sufthele. et Embe et Asche. atque alii quam plures.

Acta sunt hec colonie III. Non. Martii. Anno dominice incarnationis. M.C.XL.III. Indictione VI. Regnante domno Cunrado rege. anno VII. Pontificatus autem domni Arnoldi coloniensis archiepiscopi anno VII.

350. Konig Conrad III. befidtigt bie Freiheiten und Befigungen ' bes Frauenftiftes Bilich. - 1144.

In nomine sancte et indinidae trinitatis. Cunradus diuina fauente clementia romanorum rex secundus. Iustitie diffinitio est, constantem ac perpetuam habere ucluntatem, tribuendi unicuique quod sibi iure competit. Quam uirtutem cum omne hominum genus, partim a natura, partim institutis legalibus edoctum, colere semper et exercere habeat. precipue tamen regie dignitati congruit, talem animi habitum immutabiliter induere. Eis autem personis nostra in omni pietatis et equitatis defensione dignatio propensiorem debet adhibere beniuolentiam. que diuinis sincerius sunt mancipate obsequiis, et nobis in administratione regni sollicite agentibus, et orationis munde beneficio. et ueracis consilii subsidio. et indefessi laboris studio assistunt. Ea propter omnium tam future quam presentis etatis fidelium nostrorum nouerit industria, quod nostram celsitudinem adiens uir prudens, et efficax. Arnoldus nostri imperii cancellarius, petiit, quatinus monasterium vileke deo dicatarum uirginum, cui soror ipsins carnalis Hizeka uenerabilis abbatissa preesse dinoscitur, in nostre regie et imperialis tritionis protectionem, sicut ab antiquo suit reciperemus, et nostri precepti priuilegio fortius communiremus, cuius rationabilibus petitionibus aurem pietatis elementer inclinando, statuentes decernimus, ut prememoratum monasterium sanctarum uirginum Vileka, secundum regulam sancti benedicti uiuentium, quod nir nobilis Megingoz, cum ingenua et religiosa uxore sua gerbirga temporibus diue memorie imperatoris Ottonis secundi. in sua proprietate condiderunt. et ab omni seculari iure, seu publica functione. Ottonis tercii prinilegio exemerunt, propria et ab antiquis regibus nel imperatoribus iam dicto uidelicet Ottone III. nec non ipsius successore Heinrico imperatore, collata libertate potiatur. ad formam et similitudinem monasteriorum, que proprie et specialiter ad regni proprietatem et ordinationem pertinent, id est. Quidelingeburg, gandersheim, et asneda. Fundos igitur et predia, que a prenominatis constructoribus, et aliis deum timentibus uiris, ad ipsum monasterium tradita sunt. ab omnium hominum uexatione, et inquietatione, libera plena cum immunitate in perpetuum esse, per presentis edictum pagine constituimus, ita uidelicet at nullus dax. nullus marchio, nullus comes, nullus nicecomes, nullius officii persona, magna seu parua res sepedicti monasterii exactione aliqua nel hospitiis inquietare, aut nexare presumat, has autem possessiones suis nominibus subternotandas censuimus, uillam Vileke cum omnibus appendiciis suis secundum priuilegia regum et imperatorum, cum ecclesia baptismali et omni decimatione, et termino, ad ipsam pertinente, cum capellis ubi plebanus pertinet. uidelicet. Wintra. Dollendorp. item Dollendorp. Cassela. Cudengouen et earum decimationem tam in agris, quam uineis, ortis, noualibus, et omni jure parochiali, preterea in codem termino sunt alie capelle dominorum absque procuratione matricis ecclesie, in nilla Humilgis ecclesiam cum omni decimatione, molendinum unum. curtem unam. et IIII. mansos indominicatos, et preterea mansos XXVII. et dimidium. in uilla Wizelare. ecclesiam I. cum omni decimatione duos mansos indominicatos, et preterea mansos XIIII. in uilla Marafa V. mansos indominicatos, et alios XXV, et dimidium, duo molendina et siluam unam, in uilla Bilike VIIII. mansos et duo molendina. in uilla Wormelinga, mansos indominicatos III. et alios XX. mansos et unum molendinum, in uilla Waneblach VI. mansos indominicatos et alios XXX, duos mansos, et nouale LXXX. iornalium, in uilla

^{&#}x27; Die genaunten Orte fint, foviel es fic aus ben Stiftsregiftern ermitteln last: Ronigsminter, Ober- und Rieber-Dollenborf, Obercaffel, Rubingboven, himmelgeift, Bittlaer, Morp, Bill, Romershagen, Binterborn, Bergbeim.

Růmerezhagon mansos IIII. in Wintreburon VI. solidos denariorum, in Richezehagon V. solidos et VI. denarios. in uilla Gladebuch mansos indominicatos II. et alios VI. et II. molendina, in uilla Roden IIII. mansos indominicatos, et alios XII. in uilla Bercheim V, mansos indominicatos, piscatio eiusdem monasterii est ab ascauciden usque ad mannendorperhiden, et per fluuium Siaam sursum usque Stockfierd, in utraque fluminis ripe ompium que capiuntur tertia pars est monasterii, de subscriptis siluis pertinet justicia et judicium jurisdict') et legum compositio ad Vilike. Rameshemeroherthi et preterea VIIII, pars totius fundi et arborum, item silua Waltreshelz. item in silua Lomerkola iusticia et pastum M. et CCCC, porcorum, et XIIII, perrium, et XIIII, curruum, ad usum monasterii, in silua haldourehola, in Wolcheshemerohola justicia et quantum uolunt ad omnem usum, in silua Aldendagenburca, et in Iungendagenburca omnem justiciam et quantum uolunt ad usum, in silua Vethelgarde totam iusticiam et XIIII. currus et CC. porcorum pastum. in uilla Eidtorph bannum et iusticiam super omnes siluas. Et ut hec omnia firma et inconcussa omni tempore permaneant, presentis precepti paginam conscribi, et nostre imaginis Impressione insigniri, testesque qui affuerunt subternotari iussimus. Fredericus Magodeburgensis archiepiscopus. Henricus Radisbonensis episcopus. Otto Frisingensis episcopus. Sifridus Spirensis episcopus. Boccho Wormatiensis episcopus. Embrico Wirzeburgensis episcopus, Eilbertus Bauenbergensis episcopus, Heiuricus Holomucensis episcopus, Wicherus Brandenburgensis episcopus, Fredericus germanus noster dux Sucuie et Alsatie. Conradus marchio de Wittin. Adelbertus marchio de Brandenburg, Lothewicus lantgrauius de Turingia. Otto palatinus comes de Withelenesbach, Tiebaldus marchio de Cambe, Geuehardus comes de Sulcebach, Vdalricus comes de Lenceburg. Bertoldus comes de Anedes. Wiboldus stabulensis abbas.

Signum domni Conradi Romanorum regis secundi. Ego Arnoldus cancellarius uico Heinrici moguntini archiepiscopi et archicancellarii recognoui. Anno dominice incarnationis M.C.X.I.III. indictione VI. regnante domno Conrado Romanorum rege secundo, anno uero regni eias VII. Data est apud Babenberg. in christo feliciter amen.

351. Erzbischof Arnold I. von Coln befundet bas Entsteben ber Siegburger Probitei ju Millen, bas gegenseitige Berhaltniß bes Pfarr: und ber Rloftergeiftlichen und beren Befigungen.' - 1144.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Arnoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus, omnibus christi fidelibus requiem eternam. et lucem perpetuam. Notum uobis esse uolumus de millinensi ecclesia. ane leodiensi episcopio subiacet, qualiter cenobio Sigebergensi fuerit subjecta, ibique digine sergitutis gratia legitime donata. Canonicus quidam leodiensis Willelmus nomine, uir illustris, cum haberet nepotes quatuor. Florentium et Reinhardum. filios uidelicet fratrum suorum, Guillelmam et Heribertum, modis quibus ualuit dirigere eos studuit in uiam salutis eternę. Unde salubri consilio egit cum eis, uti partibus quas iu millenensi ecclesia hereditario jure eatenus possidebant renunciarent, insamque ecclesiam ad disponendum inibi monasticum ordinem deo et sanctis eius gratanter offerrent. Igitur diujne quippe nofuntati suam contemperantes. nenerunt Sigeberg tempore Cunonis primi. abbatia. ecclesiam legaliter tradiderunt, regulariter uicturos sibi monachos concedi humiliter poposcerunt, post aliquantum temporis destinantur, humane tractantur, monastice concernationis munia pro ciribus celebrantur. Postquam nero predictus Florentius niam ingressus est uninerse carnis. superstes germanus defuncti Reginhardus, cum ad nirilem peruenisset etatem accusare cepit predictam donationem, dicens se utpote in puericia tune agentem neque interfuisse neque prebuisse assensum. Cum igitur ju hac animositate persistens. hereditariam sibi cepisset millenensis ecclesie partem defendere, pertinentias presbiteri quasi proprias deputare, diuino instinctu et bonorum uirorum consilio commonitus tandem cessit, et coudicto die occurrenti sibi Cunoni secundo Sigebergensium abbati presatam ecclesiam publice recognouit, quin et in capitulo clericorum Sustris presente Walthelmo decano, cunctis qui aderant acclamantibus atque laudantibus libere confirmanit, et ne deinceps aliqua forte de his

¹ Ramlich ju Millen, Brudelgen, Bebr, Tubberen, Abenhof, Sag- und Brod. Sittarb; an ben übrigen in ber Url. genannten Orten hatte bie Probftei fpater beine Befigungen mehr.

controuersia nasceretur, confirmationis paginam conscribi rogauit, in qua id interponi generatim placuit, ut tam inse Reinhardus quam omnes posteri eius, quicunque millenensi domui uel hereditati iure prefuerit. aduocatiam quoque illius ecclesie a Sigebergensi abbate suscipiat, siquidem secundum deum et commodum fratrum illic deo serujentinm sese agat. alioquin liberum sit abbati, quem uoluerit ecclesle illi ponere defensorem. Quapropter omnia scandalorum radicem et germen, ne postmodum contra dei famulos oriantur, ipso nos adiquante, stirpitus euellere cupientes, primo diaria presbiteri qui recturus est parrochiam a rebus monachorum secernere, tum rebus ipsis quietem nostra auctoritate uolumus prouidere, scientes rem pacis in inquietudine geri non posse. Altare quod est in medio ecclesie, in memoriam beati Nikolai dedicatum, ad clericum pertinebit, ubl si unus oblatus fuerit nummus, clerici erit, siguidem amplius în nummis, argento uel auro, equa inter fratres et clericum erit diuisio. Ouicquid aliud ibi fnerit oblatum, due partes fratrum, tercia clerici erit, nisi forte is qui optulerit quid cuius esse debeat ipse determinet, tunc eius diulsio rata permaneat. Item infirmis quis de rebus suls donationem faciens, quicquid illud erit, prout ipse inter fratres et clericum dinidi statuerit dividatur, si uihil discreperit, due partes fratrum, una presbiteri erit. Ad maius altare quod in honore beatorum martyrum Gengulfi et Ouiriui consecratum est, quicquid nummorum ad manum ueuerit, preter unum denarium qui fratrum erit, equaliter inter monachos et clericum partietur, uerum quicquid aliud quolibet modo fuerit oblatum, omnium omnino rerum, monachorum ex integro erit. Et ut clerico abundent unde episcopo chorepiscopo et decano canonice decreta persoluat, exceptis his que superius commemoranimus, sui erunt panes qui de singulis domibus in natali domini et in pascha ad ecclesiam rite deferuntur, et que post prerperinm mulieres offerunt, dum in ecclesiam introducuntur. De Emundrode penduntur annue nouem solidi coloniensis monete, horum medietas clerico proueniet, uidelicet quatuor solidi et sex denarii. De Brugele quinque solidi et sex denarii leodiensis monete, horum duo solidi et nouem denarii clerico dabuntur. De Were XXX, nummos accipiet et insuper medietatem omnium capitalium censuum quotannis in cotidiana stipendia sumet. Rebus ac possessionibus monachorum apud millene deo seruleutium, ex parte domini nostri iesu christi et sancte genitricis eius perpetue uirginis Marie, sanctorum Gengula. Quirini, et Nycolal, omniumque electorum dei, nostra auctoritate et banno, quietem confirmamus et pacem, neque persona grandis aut parqua uiolentiam presumat inferre bonis, illi ecclesie inste acquisitis uel acquirendis, legitime collatis seu conferendis ubiubi locorum positis, que partim hic notamus, ut nunc et semper omne os obstruatur contra hec loquentium inlqua. Apud Millene nouem bonuaria, sicut homines illius terre locuntur. Apud Tudere, mansus unus, Apud Westerholz intra siluam, mansus et dimidius, quos precio dederunt Cunradus, Arnoldus, et Adelhardus fratres, Anfridus, et frater eius Tiedericus. Apud Altenhouen, duo mansi, et tria bonuaria. Apud Hagensitert, tria bonuaria, et curtile unum quod soluit XII. denarios. Apud Lore mansus I. et dimidius, Apud Hethele mansus unns soluens firthonem. Apud Vurst mansi duo, soluentes X. solidos. Ibidem duo mansi diulsi, soluentes tres solidos coloniensis monete. Apud Emundrode mansus et dimidius. soluentes nouem solidos coloniensis monete. Apud Odenrinchouen mansus unus, soluens VII, solidos leuis monete. Apud Helden dimidius mansus soluens II. solidos. Apud Brugele mansus unus, soluens V. solidos et VI, denarios, et pondus lini unum. Apud Were dimidius mansus XXX. denarios et uisitationem unam. Ibidem curtile unum, soluens X. denarios et aliud, unde tres denaril dantur. Apud Crutorp mansus, pendens III, solidos. Apud Herkenrode dimidius mansus III, solidos. Apud Reinwardesrode dimidius mansus IIII. solidos. Apud Brüchsitert duo bonuaria et dimidium, soluentia X. et VIII. denarios. Apud Velden mansus unus. et apud Vursten mansus unus, soluentes V. solidos coloniensis monete. Apud Ercinhouen bounarium, soiuens quatuor denarios, Apud Euccenrede bonuarium, totidem denarios, Apud Iabeche bonuarium. denarios totidem. Apud Balsitert nouem bonuaria. tres solidos et uisitationem. Ibidem curtile et bonuarium unum XII. denarios. Est et aliud curtile ibidem sub mann fratrum. Si quis horum omnium quippiam immutare, uel in alteram partem perperam declinare temptauerit, seu prenominatis uel aliis quibuslibet rebus ecclesie illius uiolentiam inferre. anathema factus a deo sortem capiat inter illos, quorum uermis non moritur, et ignis non extinguitur, nisi mature resipiscat, et digne deo satisfaciat,

Acta sunt hec et confirmata, anno dominice incarnationis, M.C.XLIIII. Indictione VII, presidente universali papa Lucio, sub Cunrado, Romanorum rege, coram idoneis testibus, quorum nomina sunt hec, Gualthelmus decanus,

Sigero presbiter. Cristianus de Wieuelinchouen. iliustris uir. Ansfridus de Tudere. Thomas et Godefridus frater eius de Safele, liberi homines. Hillinus. Wiricus. Willelmus, ministeriales, et plures alii, tam clerici quant laici.

352. Erzbischof Arnold I. von Coln folichtet ben Streit ber Abtei Pantaleon wegen ber von einem bortigen Burger herimann auf bem Grunde und in bem Pfarrfprengel ber Abtei errichteten Pfarrfirche zum b. Maurig, indem er die Nonnen von ber Rheininsel babin verpflanzt und biese mit ihrer Priorin in geistlichen Dingen bem Abte untergibt, bem auch die Beschung ber Pfarrfielle verbleiben soll. — 1144.

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Arnoldus dei gratia coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus christi per orbem fidelibus tam futuris quam presentibus. Psalmista diuino doctus spiritu, dum puichrum et diene federatum insticie et pacis poneret predicamentum, justicia inquit et pax osculate sunt, magnum profecto insinuans bonum, ubi cam pace et iusticia quodcumque disponitur negocium. Huius nos capituli non immemores, iuxta quod officii nostri ratio postulat. ecclesiis nobis commissis, hoc bonum deo annuente proaidere curauimus, quatenus suis quibusque in causis terminandis, talem plerumque dispensatiuam suscipiant sententiam, que et pacem informet. et suam cuique iusticiam constituat. Notum igitur uobis facimus, quia quedam contronersia fuerat oborta, inter abbatem ecclesie b. Pantalconis et quendam ciuem coloniensem Herimannum nomine, qui nouam ecclesiam in fundo et possessione prefati martyris construxerat, codem Herimanno astrucre cupiente, quod abbas prefati cenobii ipsum funduni, eandemque possessionem liberam absque alicuius conditionis respectu sibi concesserit. abbate econtrario asserente, id se minime fecisse, neque facere potuisse, absque concessu fratrum et ministerialium suorum, et absque testimonio ecclesie, et confirmatione testamentalis scripture. Cumque longa disceptatione graniter et frequenter ab innicem resilirent, habito cum senatoribus ecclesie nostre consilio, pro pacis et iusticie bono reformando, hoc quod in subjecto prenotatum est, utraque parte consentiente deliberanimus, tandemque hoc pacto hanc litem deus et melior censura diremit. Itaque sanctimoniales in insula reni commorantes, ad prefatam nouam ecclesiam b. Mauritii transtulimns, hac inter eas et predictum abbatem s. Pantaleouis ratione prefixa, ut ipse sorores in exteriarum rerum suarum provisione suam secum sollicitadinem habeaut et libertatem, in quibus si deficiunt nel habundant, nullum in his respectum ad abbatem babeant, porro in cura animatum et in sacri ordinis obseruatione secundo loco post archiepiscopum insi abbati omnimodis obediant. Matrem sine magistram spiritualem constituendi liberam electionem habeant, que tamen non abbatissa sed prior solummodo nominetur. Duos fratres de monasterio s. Pantaleonis ad diuinum seruitium sibi exhibendum semper accipiant, quibus fratribus ab abbate omnia ad uictum et uestitum necessaria dabuntur. Quia uero prenominata b. Mauritii ecclesia parochialis est, pertinens ad ecclesiam b. Pantaleonis, ideireo ipse abbas candem iusticiam quam hactenus in ca habebat, deinceps quoque libere retineat. uidelicet in danda eiusdem parochie inuestitura, et conseruanda in ea omni immunitatis iusticia. Porro ab eo inuestitus candem quam hactenus habeat potestatem baptizandi, sepeliendi, nerbum dei in cadem ecclesia predicandi. excommunicandi, decimas sibi determinatas accipiendi. Synodus quoque secundum consuctudinem in ea habeatur. Quicquid autem ad altare parochiale donatum uel oblatum fuerit, parochiani erit, porro ceteris aitaribus donatum nel oblatum, ad ius et utilitatem sororum proficiet. Preterea utilitatem XXV, iugerum et quarundam aliarum terre partium prope candem ecclesiam muro ciuitatis adiacentiam, sed ad ecclesiam b. Pantaleonis pertinentium, prefatis sororibus abbas pro karitate concedit, saluo tamen sue ecciesie proprietatis iure, ea scilicet conditione, ut si in aliquo suprascripti juris antiquitus habiti integritas uiolata fuerit, quod absit, uel pactum supra determinatum contemptum ierit, omnis predicte possessionis utilitas ad proprium dominum redeat, nec quisquam in ca preter abbatem et eius officiales alicuius exercendi iuris potestatem ulterius retineat. Ut autem hec omnia rata firmaque permaneant. testamenti huius confirmatione et sigilli nostri impressione corroboratimus, prohibentes collata b. Petro auctoritate, et domni pape Lucii, nostrique officii seueritate, ne quis contra huiusmodi constitutionis regulam agere quoquomodo presumat, quod si presumpserit, tamdiu excommunicationis uinculo subiaceat, donec de hac presumptione resipiscat. Testes sunt haius rei. Wernerus episcopus monasteriensis, Arnoldus prepositus de domo, Walterus decanus. Bruno prep. xantensis. Gerhardus prep. bonnensis. Tiepoldus prep. s. Seuerini, Volcoldus prep. s.

Cuniberti. Thidericus prep. ss., apostolorum. Berengerus prep. s., Andree, Budolfus abbas tuiciensis. Cuno abb. sigebergensis, Wilhelmus abb. s. Martini. Amilius abb. Brunwilitensis. / Laici uero Otto comes de Rinegge. Herimannus aduocatus. Amelricus de Wurmerstorph. Walterus comes de Kesle. Richwinus et frater cius Herimannus. Walterus. Herimannus de Wighus. Emicho.

Acta sunt hee colonie anno dominiee incarnationis M.C.XLIIII. Indictione VII. Anno pontificatus domni pape Lucii I. regni uero domni Cunradi regis. et nostri presulatus anno VIII.

353. Konig Conrad III. genehmigt nach bem Ratfe ber Surffen, bag bie Burger von Duieburg um ber Konigshof, ober auf bem Martte baselfift, Saufer errichtet, bamit ber Ort an hoftagen um jo mehr Mohnungen barbiete. — 1145.

Conradus III. Romanorum rex. Omnium fidelium nostrorum nouerit industria, quod nos petitiones fidelium nsite supra forum locaterant. pro deutot et fideli corum obsequio illis confirmanimus. Hoc autem ideireo ex constilio principum et fidelium nostrorum fecimes, ut et idem locus Duisburg ab habitatoribus ipsius tanto studiosius coleretur et nobis ibidem curiam habentibus principibus et familiaribus mostris ceu in aliis locis regalibus fieri solet, aptiora hospitia liuemirenter. Et ut hec ab omnibus credantur et omni in posterum tempore inconsulsa seruientur, hano inde chartam scribi et sigilli nostri impressione insignari iassimus, manque propria corroborante didnoces testes subter notari fecimus, quorum nomina sunt hec. Anactimus Hauelburgensie repiscopus. Lambertus abbas Werdensis. Adolphus comes de Monte, Robertus comes de Granina. Hermannus comes de Hardenberch. Marquardus de Grumbach, Giso de Hiltenburch. Tibertus de Spileberg, Hermannus Calf, Wernerus schabinus.

Anno dominice incarnationis MCXLV. Indictione VIII. Data est apad Werdenam s. Ludgeri.

354. Erzhifchof Arnold I. von Coin betundet, daß Gerhard, Graf von Bonn, der Abrei Giegburg, wohin er als franker Jungeling fich begeben, die Salfte feines Allode zu Gitorf geschentt babe.
— 1145.

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Arnoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus summi pastoris ouibus, semper uirentia uite pascua. Cum deus omnipotens humano generi multis sepe modis causisque diuersis, nune per prospera nune consulat per aduersa, toto pietatis studio ad hoc solum nititur, ut miseri mortales cognoscant se ipsos, atque dignis penitentie fructibus elaborarent, quatenns destructa malignitate que nocuit, uincat misericordia que redemit. Ad quod probandum, notum esse nolumus cunctis deum timentibus. qualiter Gerhardus quidam bunnensis comes, cum esset primene etatis adolescens, et terrene dignitatis occasione negociis secularibus occupatus, paterno dei flagello correptus est. Ita in montem Sigeberg se contulit. ibique diuina super lectum doloris ope confortatus, en uel maxime que ad salutem anime spectant, tam diligenter tamque sapienter sibi disposuit. omnis penitus quietis impatiens. donec omnia christiane functionis circa cum munia complerentur, ut uidentes her patenter aduerterent, diuine tantum esse bonitatis indicia que cernebant. Inter cetera sane deuotionis ac prouidentie sue que factis et dictis sequentibus preformanit exempla, medietatem totius allodii quod apud Eichtorp hereditario iure possidebat monasterio Sigebergensi coram idoneis testibus sine omni contradictione legaliter tradidit, cum omnibus ad hoc pertinentibus, agris et silnis, aquis et pratis, cultis et incultis, et omni prorsus utilitate sui, exceptis ecclesia et ministerialibus. Donauit et honines quosdam, quos censuales cere constituit, qui in festo beati Mauricii cum ceteris eiusdem census debitoribus soluent, datls insuper uadibus, propter absentes eius amicos, qui post obitum eius coram matre ac sorore ceterisque cognatis eius et amicis hec ita se

Das Driginal ift in bem Ctabtardiv ju Dnieburg nicht mehr vorfindlid.

habere, et legitimam hane fuisse donationem fideliter professi sunt. Creditum est. onniumque presentium qui uel sanguine uel amicicia propinqui ad exequias ipsius couuenerant unanimi consensu pro requie defuucti. predicta deuoti deo uiri oblatio sollempniter iterata et confirmata, et libera manu suscepta est. Quan et nos nostra episcopali auctoritate confirmantes. paginam hane sigilli nostri impressione inssimus iusigniri. diuinam imprecantes uindictam in omnem animam hominis, qui hovum quippiam quocumque ingenio irritum facere temptauerii, nisi citius resipiscens digne deo et sanctis eius inde satisfocerit.

Actum in monte Sigeberg, anno dominice lucarnationis M.C.XLV. Indictione VIII. presidente Eugenio papa. regnante Cénrado romanorum rege. anno episcopatus nostri VIIII. coram illustribus uiris et textibus idoneis, quorum nomina ampter adnotata suut. Tietpoldas prepositus de s. Seuerino. Herimannus et Lambertus clericl. Otto defuncti nitricus. Cénradus de dolendorph, et Godebertus frater eius. Vdo de hanefo. Eppo de pleisa. Adelbertus de mendene. Richwin de gersceit. Erkenbertus. Tiedericus burgicomes de hostade. Tiedericus de heiden. Laulolfus et Gerune fratres eius. Herimannus comes de colonia.

355. Erghifchof Arnold I. von Coin besidtigt ben Ausich, woburch Gobichalt, Bruber bes Grafen Gerbard von Loo, ber Stiftstirche zu Rees ein Gut zu Menzeln gegen ein anderes abgetreten.

— (1138-1146.)'

In nomine saucte et indiuidue trinitatis. Arnoldus dei gratia coloniensis archiepiscopus, Notum esse nolumus cunctis christi nostrisque fidelibus tam sellicet futuris quam presentibus, de commutatione uel concambio, quod Godescalcus, ulr ingenuus, frater comitis Gerhardi de Lo, et Ressensis ecclesie canonici, pari utrimque uoto, atque consensu unanimi, mea iu presentia contractu firmissimo contraxerunt. Quia enim prefatam ressensem ecclesiam cum rebus suis ubicumque positis, antiqua predecessorum meorum institutio, nullius aduocati, sed sue solummodo tutele gubernandam reservauit, isdem predictus Godescalcus, conscutiente et conjaudante fratre suo Gerhardo, predium suum et quicquid iu Mehla " uisus est possidere, eum uniuersis appenditiis atque emolumentis quesitis et acquirendis, mansum uidelicet integrum atque dimidium, cum pratis et pascuis adhereutibus, et potestate forestaria in siluas circumstantes, adiunctis quoque tribus iugeribus agro uidelicet qui uocatur smithacker, et uno prato in Medewurth, et auro ad aucupandum habili, et VIIII, utriusque sexus mancipiis, sancte Marie in ressa, in proprietatem perpetuam traditione legitima tradidit atque transfudit iu perpetuum. Hanc autem traditionem inse manu mea suscepi ecclesie firmlter defendendam, adiuncta mecum ex mundane legis consuctudine laica manu. domno Reinhero de kriekenbeco, qui tamen quicquid exinde iuris aut potestatis in predictis ecclesie rebus habere potuit. ilico abrenuncianit atque mee potestati reconsignanit. Prefate nero ressensis ecclesic canonici predium suum quod eadem ecclesia ex liberalitate beate memorie prepositi sui Adolfi. in Alethnin habere uisa est cum utilitatibus ad illud pertinentibus et VII. mancipla suprafato Godeschalco in proprietatem tradiderunt, facientes commutationem contractu perpetno. Ut igitur hic commutationis contractus inconnulsus permaneat, et Ressensis ecclesia suas res quiete in perpetuum possideat. Inpressione sigilli nostri hanc cartam signatam roboramus, ut quicumque pacis et concordie inimicus, siue lpse Godeschalcus quod absit, siue frater eins Gerhardus, uel quicumque ex heredibus, uel etiam quecumque allena persona. Ressensis ecclesie res iuuadere, distrahere, dissipare, uel turbare presumpscrit, tam consentiens quam faciens duro se anathematis uinculo ligatum sciat, donec peuitentie digna satisfactione resipiscat. Huic commutationi testes Intererant. Thiepoldus prepositus de s. Senerino. Thiedricus prep. de ss. apostolis, Gerlagus canonicus s, Gercouis, Otto comes, Adolfus comes, Kristian de Wieflinchouiu, Engelhertus de hornin, Heinricus de aldenthorrin, Almar aduocatus, Cunradus aduocatus, Herradus de niusa, Herimanuus de Galin, Herimannus de heppenthorpo. Cunradus uillicus de ressa. Hemmo et frater cius Luthewigus de bienin. Thidricus de hurió. Philippus de pirnin.

^{*} Die in der Arfunde genannten Zeugen ergeben, daß biefelbe in biefen Zeitraum fällt. — 2 Der Rame Mehln ober Mechla ift im Laufe der Zeit in Meggele, Mengele, Mennelen, Mennelen übergegangen.

356. Ronig Conrad III. bestätigt bem Marienstifte zu Nachen ein Allode zu hobenbusch, welches ein Ministerial bes Stifts von einem freien Manne erworben und in Dieser Freiheit bemfelben geschenft. — 1147, ben 1. April.

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Cuaradus divina fauente clementia romanorum rex secundus. Notum sit omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus, quod Baldericus uir quidam liber ex liberis ortus parentibus, allodium suum de hoenbuse cuidam Rudolpho aquensis ecclesie ministeriali et eius uxori Ermentrudi libere et sine omni contradictione per manum Gerardi de hostade uiri similiter liberi uendidit, et in liberam possessionem tradidit. In hac igitur libera allodii sui possessione predictus Rudolphus cum pluribus annis sine liberis permansisset, cepit cum uxore sua de salute animarum suarum sepe et deuote tractare, quibus diuina inspirante grația utrimque placuit, ut ipsum allodium ecclesie sancte del genitricis marie aquisgrani cuius erat ministerialis, in spem salutis eterne amore dei et gloriose uirginis traderent et specialiter ad usus fratrum lbidem deo famulantium assignarent, quod et fecerunt et per manum Ottonis generi et heredis prenominati Gerardi, per onem acceperant presate ecclesie libere tradiderunt et nemine contradicente assignauerunt. Ut autem hec traditio per omnent temporum successionem rata et inconsulsa permaneat. hanc cartam inde conscriptam et nostra manu corroboratam inpressione sigilli nostri signari fussimus. nec non et testes huius confirmationis sub quorum presentia hec firmata sunt. annotari fecimus, quorum nomina hec sunt. Arnoldus coloniensis archiepiscopus, Heinricus leodiensis episcopus. Nicolaus cameracensis episcopus. Warnerus monasteriensis episcopus. Godefridus dux lonaniensis. Heinricus de lemburc. Ludowicus comes de los, Arnoldus comes de cleue. Otto comes de rineke. Heinricus comes de rupe. Godefridus, et Hermannus de kuc.

Signum domni Cuonradi romanorum regis setimoli. Arnoldus cancellarius recognouit uice archicancellarii. Daia kalendas aprilis anno dominice incarnationis M.C.N.LVIII. indictione VIIII. regnante Cuonrado romanorum rege secundo anno VIIII. regni eius. Actuan Aquisgrani in christo feliciter amen.

357. Pabft Eugen III. befidtigt ber Abrei Deut ihre Befigungen, unter namentlicher Aufgablung berfelben. - 1147, ben 17. Juni.

Eugenius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filiis Gerlaco abbati monasterii s. Heriberti in Tuilio ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem uitam professis in perpetuum. Quoniam sine uero cultu religionis nec caritatis unitas potest consistere, nec deo gratum exhibere seruitium, expetit apostolice auctoritati, religiosas personas diligere, earum quieti auxiliante deo salubriter prouidere. Ea propter dilecti in domino filii uestris justis postulationibus elementer annuimus et prefatum monasterium in quo diuino mancipati estis obsequio. sub b. Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti priuilegio communimus. Statuentes ut quascunque possessiones quecunque bona idem monasterium in presentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum uel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis deo propitio poterit adipisci, firma uobis uestrisque successoribus et illibata permaneant. in quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis. Castrum ipsum Tuitiense cum ecclesia s. Urbani et decimis et omnibus appendiciis et inmunitatibus suis, In Remago decimam agrorum et uinearum. Ecclesiam et curtem cum decima in Windense. In Vene ecclesiam cum curte et decima. In Disternich ecclesiam cum decima. In Zudendorp ecclesiam et curtem cum decima. In Wadenhem curtem. In Antwilre et Eswilre ecclesiam et curtem. In Westhoue curtem cum capella. In Houmere curtem cum capella. In Herine curtem cum capella, In Langela curtem, In Belle curtem. In Murea curtem cum capella, In Merchem curtem. In Ellinge curtem. In Vellepe curtem. in Rinwich curtem. In Wic. et Werlinge. et Odnige iustitiam regalem. In Settene ecclesiam cum decima. In Gladbech ecclesiam et curtem. In Wermere curtem, In

Das angegebene Jahr bes Reichs und die Indiction weisen zwar auf 1146, doch war Conrad am 1. April 1147 ju Nachen.

Hatnecke ecclesiam et curtem. In Elipe curtem. In Rodhe curtem cum capella. In Heringe ecclesiam et curtem. in Pelechem curtem cum capella. In Ardeia curtem. In Quinem curtem cum capella. In Viesche curtem cum ecclesia. In Nona curtem cum ecclesia, In Bilha curtem, In Wedmerenghausen curtem, In Walda ecclesiam et curtem. In Leichlingen ecclesiam et curtem. Castrum Burgele cum curte et ecclesia. In Horzela curtem cum capella. In Hembe duos mansos et dimidium. In Oestheim mansum. In Ratheke uineas. In Bulsen uineas. In Mulne uineas et agros et nauigium in reno. In Heistre uineas et agros. In Rodhe ecclesiam cum decima. In Unna ecclesiam. In Boine ecclesiam. In Burge ecclesiam cum decima. In Birtine ecclesiam cum decima. In Affelterbeche ecclesiam cum declma. In Derne ecclesiam. In Datlen ecclesiam. In kirchhelle ecclesiam. In Buron ecclesiam. In Waldorp ecclesiam. In Waltenscheid ecclesiam. In kirspe ecclesiam. In Brunon ecclesiam. In Heltnon ecclesiam. In Winingen ecclesiam,1 Decernings ergo ut pulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, uel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus uexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur corum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salua sedis apostolice auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paglnam sciens contra cam temere uenire temptauerit, secundo tertique commonita si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore et sanguine dei et domini nostri redemptoris iesu christi aliena fiat atque in extremo examini districte ultioni subiaceat, cunctis autem eidem loco iusta seruantibus sit pax domini nostri jesu christi, quatenus et hic fructum bone actionis percipiant et apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant. Amen.

Datum Meldis per manum Guidonis sanete romane ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii. XV. kal. Iulii. indictione X. incarnationis dominice anno MCXLVII. Pontificatus uero domini Eugenii III. pape anno III.

358, Konig Conrad III. beflitigt ber Meie Berben ihre Preifegien und im Befondern bas von Raifer Conrad II. berfelben ertheilte Rubre-Befolifungerecht, nachden er burch ben abgeorbetten Brafen hermann alle eingelegten hemmisse vorgrammen laffen. — 1147, ben 17. October.

C. In nomine sanctę et indiuiduę trinitatis. Cuouradus dimina funento clementia romanorum rex secundus. Notum sit omnibus christianę religionis et romani imperli fidelibus, quod Werthinense monasterium in propria beati liutgeri hereditate constructum exemplo antecessorum nostrorum regum uidelicet et imperatorum sub nostra tutitione suscipientes. cum omnibus ad se pertinentibus plenissime immunitatis securitate perfrui decernendo iubenus, et omnia que illorum clementia sicut in eorum priullegiis recognouimus pie ordinata et corroborata sunt. nos quoque eadem pietate concedimus et corroboramas, et si qua conausias sunt in pristinum satum reformamus. Vinde et illud quod pie memorie Crourad primus romanorum imperator augustus, de naniglo reni in ruram usque ad monasterium religioso abbati Gereldo concessit, nos uenerabili abbati Lamberto, suisue in perpetume esso rive cecessoribus recognouimus et omnia obstacula per ulolentiam imposita, misso tunc temporis comite herimanno, eradiçari iussimus et de cetero liberum esse iter nanigii, non solum usque ad monasterium, sed et ulterius, si commondom suis utilitatibus et ecelesis sup eprespecerti, iudicio principum regni posito banno precepimus, et supradico comiti ad cuius comitatum pertinet, hoc inuiolatum conseruare, ad ecclesie beati Lvitgeri utilitatem et nostrum honorem iniunximus. Quod ut perpetuum et inconaulsum omnibus seculis ad gloriam dei et nostram salutem permaneat, manu propria roborantes sigilli nostri Impressione confirmari iusalnus. Huius rei testes sunt. Arnoldus coloniensis

Gine gleigt Beftätgungsbulle ertreitte Sierer IV. d. d. Cremone, V. 1stu Mail, MCLXL unb Juncern III. d. d. Laterani, III. nona Appliti, MCCVII. Ze ble Ertstamen in her bersfeirehren nich tieren lichigt erfeinent, so felgtar füt; mit est sier wir ein ben sieh erschäftigungsbullen fauten. Ecclesiam in Tuitie, Walde, Burge, Zundorp, Unan, Heriogen, Boline, Gladach, IIIII. on Generwelde, Marting, Aufelenhab, Burgh, Herobede, Spurchier, Bolirop, Wengere, Waltensche Birrise, Belank, Birrise, Conservation, Marting, Aufelenhab, Burgh, Herobede, Spurchier, Bolirop, Wengere, Waltensche Birrise, Brand Straff, Britane, Straff, Britane, Brand, Burgele, Bucheim, Leichlinga et Vene. Berraf, Striane 37, 153.

archiepiscopus. Wernerus monasteriensis episcopus. Heinricus comes de gelre. Heinricus comes de Limbyrch. Adolfus aduocatus ecclesiç, et Everardus filius eius, Ruotbertus comes de lurenburch. Godefridus et herimannus de cuiche.

Signum domni Cuonradi romanorum regis secundi. Ego Arnoldus cancellarius uice Heinrici Mogantini archieporte de la composita de la composita

- 359. Erzbischof Arnold I. von Coln befunder, daß fein Unverwandter, Balter von hengebach, ben in Besith genommenen Rottzehnten im Julich-Gaue, welchen die Erzbischofe Everger und heribert ber Abrei Gr. Martin zu Coln geschenft, berselben wieder abgestanden habe. 1147.
- + In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Arnoldus summi dono largitoris sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus tam presentis qui quam futuri fidelibus. Quoniam ad curam officii nostri, tum ad beate remunerationis spem spectare scimus. si subiectorum causis acceptis. eisdem prout ex . . . consulere satagimus. qualiter res ecclesie beati Martini sublatas. domino cooperante restitui optinuerimus, noticie uestre presentis carte descriptione mandare necessarium duximus. In pago Iullece cadem occlesia donatione antecessorum nostrorum nenerabilinm patrum domni Evergeri ... et b. Heriberti decimam nonalium habebat, quam usque ad tempora nostra irrefragabiliter possedebat, ita sane ut quicquid ex tunc perenniter infra cosdem terminos decimandum foret in usus fratrum proueniret. Verum Walterus de hengebach consanguinitatis propinquitate nobis iunetus, quorundam praya suggestione in opinionem non peram ductus, corundem nonalium decimam occupanerat atque hereditario jure sibi uendicare obstinatius deliberauerat. Contra quam deliberationem fratres prefate ecclesie renitentes, ac crebro queremoniarum clamore aures nostras depulsantes, conpassionis uisceribus ipsis condescendentes eundem nepotem nostrum enocatum, ut a rebus deo oblatis cessaret diligentissime monuimus, lectis et cartis que predictorum pontificum donationem continebant. monitis tandem ... tam nostris quam aliorum fidelium et presertim metu excommunicationis ... euocatus, eandem decimam ob remedium anime sue progenitorumque, assensu matris sue uxoris, liberorum, fratrum, sed et ceterorum affinium qui aderant, predicte ecclesie sub presentia nostra nullo reclamante funditus remisit, preter quantum decime super beneficium sit Teoderici rufi, quod Heinrici cognomento gerzougen prius fuisse cognoscitur, porro plenariam placationem pro offensis dei dare gestiens pro firmamento geste rei prinilegii testimonium postulauit, precauens ne quouis modo a posteris suis rursus aliqua ... que sibi ueluti auctori praui exempli in periculum uerteretur. Peticioni igitur eius fratrumque annuentes, descriptam cartam sigilli nostri impressione signauimus. Notandum quoque quod eandem decimam modo supradicte donationis eisdem fratribus concessimus et concedendo firmauimus ... quicumque quolibet ingenii machinamento hanc infirmare presumpserit. sententie anathematis subiaceat, nisi resipisceus ... Nomina testium quos subnotauimus hec sunt. Euerhardus frater eiusdem Walteri aduocati iam dicte ecclesie. Herimannus filius eius. Vuolbero abbas s, Pantaleonis. Lambertus abb, s. Liutgeri in uuerdene. Gerlachus abb. tuiciensis. Amilius abb. s. Nikolai in brunquillere. Vnalterus decanus maioris ecclesie, Gerhardus prepositus, ... Tipoldus prep. s. Seuerini. Otto comes de rinhechen. Otto filius eins. Adolfus comes de monte. Adolfus comes de saphenberg. Gozuninus ... Vuillihelmus comes de Guleche, Euerhardus comes de seine. Ministeriales, Herimannus de heppindorp, Heinricus de uolmutsteine. Herimannus cubicularius. Emilricus de ... Herimannus frater Fugelonis. Herimannus minneuuz. Herimannus filius Hazonis. Adam de steinuelde. Euerhardus ex ludeo christianus, et frater eius Vualterus ... Godefridus de Vuolkenburch ... Albero de barenstede. Folcolt de sueruene, et frater eius Godefridus, Eppo de pleise, et alii quam plures,

Acta sunt hee anno dominiee incarnationis. Mill. C.XLVII. indictione X. regni uero Cunradi romanorum regis VIIII. episcopatus quoque nostri VIIII.

360. Erzbischof Arnold I. von Coin ichlichtet ben Streit zwischen ber Abrei St. Martin und ben Burgern bafelbif, welche auf abreilichem Grunde ein Hosbiital gestiftet, babin, bag aus ben letzteren ein Berwalter gewählt und von bem Abre in biefes Amt eingeführt werden soll; er bestimmt sobann bie haubliche Verfassung biefer Anfalt. 1144—1147.2

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Arnoldus diuina largiente gratia coloniensis ecclesie archiepiscopus. Quia ex discordia plerumque maxime res dilabuntur. de concordia uero in christo minime res crescunt. notum esse nolumus omnibus in christo pie uiuentibus tam Inturis quam presentibus, qualiter concordie intendentes et sequestri pacis deo propicio controuersiam que inter uenerabilem fratrem nostrum Wilhelmum abbatem et suos fratres nec non et inter laycos fratres nostros, uidelicet burgenses, emerserat, ad pacis unitatem et integritatem reducimus, Convenerat siquidem in retroacto tempore abbati et fratribus suis monachis s. Martini et laicis fidelibus in corum orationes et fraternitatem assumptis, quatenus eidem laici fratres in nomine domini hospitalem domum de suis sumptibus abbate fundum loci prebente edificarent, in qua pariter monachi et laici, isti redituum suorum, illi possessionum suarum decimas ad opus pauperum christi reuerenter offerrent, quod et factum est, nostro uero tempore modica et de pietatis studio descendens inter eos orta est controuersia, ntrum congruentius dispensationis ministrationem et curam pauperum gereret sub abbate monachus aut laicus, nostra igitur deo cooperante fideli ammonitione et omnium sane consulentium utili suggestione, quamuls ordo et ratio deposcere uideretur ut monachus preesset hospitali. placuit tamen reuerendo abbati et fratribus ut de laicis fidelibus unus utilis et ydoneus hospitalis prouidentiam et ministrationem et curam pauperum de manu abbatis susciperet, quatenns hec concessio laicos fratres guorum pia liberalitate et humili deuotione hospitale edificatum et consumatum fuerat ad majoris remunerationis meritum et amplioris pietatis studium excitaret. Et tamen predictus laicus frater ad abbatis consilium se ipsum agat, et disponenda ad utilitatem non ad detrimentum disponat, abbasque hospitale frequenter nisitet, et ne quid negligenter ibi fiat nel pretermittatur tigili cura perspiciat. Qui si pronisorem hospitalis negligentem seu inutilem uiderit ad laicos fratres referat, et illi cum omni diligentia corrigant. Quod si se corrigere nolucrit, consitio laicorum fratrum ammoneatur et alter utilior laicus corundem laicorum subrogetur electione, qui et ipse coram omnibus eandem curam per abbatem inuestiatur. Decimas sicut ab initio constitutum est abbas et fratres monachi redigum suorum, laici omnium facultatum suarum pauperibus erogandas fideliter in hospitale conferant, Si quis fidelis pro remedio anime sue predium suum uel quemeumque immobilem possessionem in elemosinam pauperum ad hospitale ecclesie dederit, proprietas eius rei ad ecclesiam pertineat, usumfructum inde plenarie hospitale recipiat. mobilis res statim hospitali deputabitur. Si quis relinquens seculum in hospitali uitam agere decreuerit, usibus hospitalis omnia applicentur que attulerit. Si quis fratrum laicorum senio uel egritudine confectus hospitale ingredi uoluerit, non ei negetur. Sint etianı priuate camere seorsum huiusmodi deputate, ubi quiete et sine offensione ceterorum tales maneant et ubi secundum hoc quod facultas suppetit et expedit, qui fuit honoratior et mollior in seculo, honoratius et accuratius tractetur, et prout illi competit necessarius uictus et uestitus tribuatur. De hospitali statutis temporibus natte et iunci claustralibus fratribus prouideri debent, et prouisor hospitalis claustrum ferri et per ecclesias cedulas in quibns obitus fratrum continentur faciet deferri. Ipse idem hospites peregrinos et pauperes qui pedites ueniunt reciplet, equites abbatis cure dimittet. Ut igitur hec pia deuotio et institutio rata et inconquisa per succedentia tempora permaneat, banno et auctoritate s. Petri et nostra eam communimus et presentis pagine testimonio et sigilli nostri impressione firmamus, ne quis eam temere infringere uel cassare presumat. Conseruantibus autem pax et uita. Ad cuius rei inconcussam firmitatem testes subnotare decreuimus, quorum nomina hec sunt. Arnoldus prepositus s. Petri. Thidericus prep. ss. apostolorum. abbas Rudolfus de tuicio. Amilius abbas de brunwilere. Heribertus de knethstede. Gozwin de hemesberg. Herman aduocatus. Emelrich de Wormerestorp. Richwin et frater eius Heman.

¹ Aus bem Cartular ber Abtei, genannt bas rothe Buch, fol. 62. — 2 Eine Bergleichung ber Zeugen ergibt, bag bie Urfunde unter Arnold f. in bem angegebenen Zeitraume ausgestellt worden.

- 361. Erzbischof Arnold I. von Coln genehmigt, bag Godwin von Randerath, jur Bollführung bes Gelübbes eines Jugeb in das b. Land, wogu ihm die Geldmittel fehlten, fein Erbgut zu Dorr weiler bem Mariengradenstifte zu Coln, welches die Spalfte biefes Guteb schon fruber von bessen Großbeim erworben, fur 100 Mart vertauft babe. 1147.
- + In nomine sancte et individue trinitatis. Arnoldus dei misericordia coloniensis ecclesie archiepiscopus, fidelibus omnibus in perpetuum. Quia auctoritate et prouidentia officii et ordinis nostri compellimur salnti omnium prouidere, et hoc auxiliante deo quantum in nobis est adimplere studemus, pie et iuste peticioni filii nostri scilicet Gozewini de Bandenrode, benigne adquieuimus, Cum enim nonisset domino iesu christo, ad honorem et gloriam ipsius peregrinari, et adorare in loco ubi steterunt pedes eius, nec haberet sumptus ad perficiendum, prepositum Gerardum et conuentum ecclesie beate Marie que dicitur ad gradus conuenit. et per eorum manus communicate utrique consilio. de thesauro ecclesie corum centum marcas examinati argenti me annuente suscepit, pro quo cidem ecclesie predium suum quod hereditario iure in uilla Dorewilere diu possederat, me confirmante uendidit, et coram nobis in presentia multorum parium suorum et ministerialium nostrorum, per manum suam, et manum hartperni patruj sui, qui si sine liberis obisset, heres eius futurus erat, legitime tradidit, et delegauit, tam in mancipiis quam ceteris possessionibus, absolutum et immune ab omnium exactione aduocatorum. Porro medietatem eiusdem predicte uillę, frater aui sui beate memorie Megenerus presate ecclesie pro salute anime sue, et parentum suorum diu antea tradiderat. Verumtamen supradictus filius noster omnia hec que prediximus eo pacto sic statuit et confirmauit, ut si dominus reditum sibi concesserit, et si ipsi predictum predium rehabere placuerit, prefate ecclesie centum marcas examinati argenti rependat, et hoc allodium tanquam alienum et nunquam antea suum centum marcis emat, Sed hec recmendi licentia, sine reucrsus fuerit, sine non, nulli in parentela sua, nisi ipsi soli concessa est. In argumentum autem huius ueritatis et in monimentum ita confederate stabilitatis, placuit nobis et conuentul. Wil belmum patruum eius bunnensis ecclesie tunc canonicum, in consortium fraternitatis nostre assumere, et in eadem ecclesia canonica inuestire.

Acta sunt hec colonie in publico congentu. anno dominice incarnationis M.C.XLVII. his testibus presentibus. Waltero maioris ecclesie decano, Vdelrico susaciensi preposito. Bernardo prep. ss. apostolorum. Waltero decano s. gereonis. Liberis quoque. comito Adolfo aduocato ecclesie maioris, comito Adolfo de monte. Vdelrico de are. et fratre eius Ottone. Vdone de bruge. Ministerialibus. Herimanno aduocato, Gerardo. Filippo. Thipoldo.

362. Erzbifchof Urnold I. von Coln fdentt ber Ubtei Berben ben Rottzehnten zu Banheim - 1147.2

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Arnoldus diuina fauente clementia coloniensis archiepiscopus. Nomi facio onnium idelium uniuersitati, qualiter pie memorie domnus Lambertus ecclesie verchinensis abbas humili clementiam nostram supplicatione adierit. ut quasdam decimas de nouellis in Wagenkeim infra terminum parochie ecclesie sue Friemersheim. 3 ob peccatorum nostrorum diminutionem. nec non et precessorum successorum-que nostrorum saluationem. eidem ecclesie in perpetuum concederemus, under rationabili ac iuste eius annuentes petitioni memorare ecclesie quas postulauit decimas eterna concessimus stabilitate. Et ut hee nostre concessionis digna confirmatio nullius unquam cassari possit ingenio cartule buic decreuinus inscribi, et sigilli nostri impressione insigniri.

Facta sunt hec auno dominice incarnationis M.C.XLVII. Indictione decima. Epactis XVII.

363. Abi Gerhard von Pantaleon ju Coln überneift feinem Convent, jur Aufrechthaltung ber von feinem Borgainger humbert eingesetzt Gebachtniffeier bes Erzbischofs Unno, Ginfunfte gu Margetene. herten und Oberembt, 1123-1147.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Sicut dilecti deo et hominibus memoria semper in benedictione est et peccare dinoscitur, quisquis hane quoquo modo quantum in se est obscurare uel negligere probatur. Ita qui illam

^{&#}x27; S. Nr. 263. — 3 Ine Gelenii farrag, dipl. IV. 20. — 3 Im Richfpiel Friemerebeim, also auf ber tinten Abeimfente, jest burd veramberten Abeinfamf auf ber rechten. — 4 Gerhard war mabrend biefes Zeitraumes Abt von Pantaleen.

bona uoluntate et bone intentionis studio collatis rebus extulerit, uel auxerit, suam lpsins memoriam simul commendare creditur et mercedem inde a deo retributore omnium bonorum consequetur. Quod considerans, et diligentius perpendens ego Gerhardus dei gratia abbas monasterii s. Pantaleonis. memoriam insti Annonis. coloniensis archiepiscopi, apud fratres nostros ex constituto celebrem, innouare ratum duxi, oborta causa, per quam paulatim uel in obliuionem uenire, uel multum negligi posset, nisi taliter prospectum foret. Predecessor siquidem meus Humbertus abbas comparauit de rebus ecclesie, et ad sunm eiusdemque uenerabilis Annonis archiepiscopi anniuersarium constituit duos mansos, utrumque sedecim solidos, id est simul XXXII, soluentes, quorum unus tempore Herimanni abbatis ex consilio pro domo quadam in hac urbe coloniensi, tantumdem denariorum soluente commutatus est, quam domnm postea in diebus promotionis mee idem fratres nostri pro communi necessitate sua uendiderunt. Ne itaque elusdem pie recordationis archiepiscopi anniuersarius hac occasione a consueta celebritate apud nos quasi deperiret, in locum domus illius nendite uel mansi commutati, statui de camera nostra XXI, solidos, qui de uilla Hertine binis temporibus, medio scilicet maio, et în festo s. Martini soluebantur, et hos per manus prioris et custodis ecclesie transigendos, tam in expensas pauperum. quam in ministerium fratrum contull. Ad hoc ipsi priori concessi auctoritate nostra omne ius quod a rusticis predii possessoribus abbati uel uillico de Embe debebatur, hoc est adquirendi, prestandi, eligendi, exigendi, soluendi, ita ut preter iusticiam aduocati, nulli persone nisi ei de hoc bono respondeant, census summam in predictis temporibus ipsi presentent, XVI, solidos ad memoratum anninersarinm retineat, V. qui supersunt, ad usus fratrum prout eis utile uisum fuerit conseruet, repensa ab eis ad cameram nostram pro uicissitudine domo quadam quinque solidos soluente. Quod notum presentibus et futuris uolumus esse, et confirmatum hac carta et sigillo nostro cam subscriptis testibus, nulli liceat infringere. Testes sunt de fratribus, Anno, Udelrieus, Uolco, Engilboldus, Ratherus, Sigebertus, Herdricus, Rupertus, Bernhardus, de serulentibus. Ratherus de Ruthinge, Cunradus, Godefridus rufus. Gunterus. Herimannus niger. Herimannus albus, Amelunc. et frater eius Heriman, Folcuginus, Razo, Heriman, Watt-ger. Adelbertus, Benzo, et multi alii.

364. Abt Lambert von Berben befundet, daß er von Seineich von Cafter ben Sof Angern vor bem Schöffengerichte zu Kreuzberg gefauft habe. - 1148.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Lambertus dei gratia Werthinensis abbas universis ecclesie fidelibus tam futuris quam presentibus subjecte rei cognitionem et conservationem. Quia pastoralis est officil semper in subjectorum utilitatem prospectum dirigere, ut spiritualibus non omissis temporalia suam habeant prouidentiam, digine tantum gratie asscribimus quod pargitatis nostre sedulitas elaborare suo tempore potuit id quod futurorum utilitati prospiceret. Ex his ergo que nos particulatim contrahere diuersis modis et diuersis temporibus contigit. istud singulari prinilegio contineri propter sui utilitatem utile indicanimus, nidelicet curtim que dicitur Angera quam contra dominum Heinricum de Kastere emimus XL. marcis examinati argenti. eo sane tempore et anno quo Hierosolimam expeditionem universitas christianorum maiore principio quam fine reddidit mirabilem. ducentibus aut sequentibus tantam multitudinem domino Conrado romanorum et domino Ludowico francorum regibus iturus erat. Facta igitur certitudine ex utriusque partis consensu inter uendentes et ementes dies dicta est in loco qui dicitur Cruizberg. 1 ibi et nostre ecclesie fideles et domini Heinrici cognati et amici affuerunt. nec non et septem de illis quos liberos scabinos uocamus ad hunc comitatum pertinentes, et de talibus causis rata iudicia dare constituti scilicet Niuilungus. Gerbardus de Unna. Bernberus et frater eius Godefridus. Roricus. Cunradus de Linepe. Bernhardus de Eucrkrothe, quorum omnium presentia et consilio legitimus fieret nostre emptionis status et perpetue securitatis obtineret rationem. Ibi predictam curtim scilicet Angeram presente et cooperante genere suo Reinhardo cum uxore sua Beatrice, que filia huius erat, et priuiguo suo Rorico consentiente, aliisque cognatis et amicis nobis uendidit XL. ut dictum est marcis examinati argenti cum omnibus appendiciis suis. mancipiis, mansis. agris. siluis. pratis. aquis. aquarumque decursibus. cultis et incultis locis.

^{&#}x27; Ueber bie Lage und frubere Bedeutsamfeit von Rrengberg vergl, bee Peraneg, Archiv f. b. Gefc, bee Rieberth. 1. 34. I. 11.

Factum est hoc anno dominice incarnationis M.C.XL.VIII, Indictione XI. in placito palatini comitis Herimanni, presidente uice eius comite Herimanno de Hardenberg, qui et în aduocatiam suscepit et nos iure aduocati în Augustian possessionem legitime introduxii. Huius rei testes sunt, Baldricus de Dumete, Cristainus de Winelinghoue et filius eins Adelbero. Heinricus et frater eius Uiuianus, Burchardus de Brucke, Helminugus et frater eius Arnoldus. Erembertus de Mere. Arnoldus de Rothe et frater eius Adelbertus. Harbernus de Helpenstein. Albertus de Elpe. Hiedericus frater eius, et Gerardus de Ubheim. Egeno de Eurendale. Sigebertus, Gerlagus, Philippus de Rechethe et alii plures. Hee si quis infringere templauerit iram dei et omnium sanctorum incurrat.

365. Konig Conrad III. bestätist die Anordnung des Abres Cuno von Siegburg wegen ber Abvocatie über bie Profifei Dirgenach, und nimmt diese und ihre Besithungen in seinen Schub. — 1149, ben 24. August.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Cunradus divina fauente clementia romanorum rex secundus. Quia Romanorum imperium de fonte nascitur pietatis, decet nos subiectis et institia consulere et clementia dominari. Hoc propositum constanti gerentes animo. scire uolumus omnes fideles christi qualiter diue memorie auus noster Heinricus Romanorum imperator augustus. huius nominis quartus. susceptum ab Erlolfo quodam ministeriali suo allodium Hircenouce nomine legaliter tradiderit deo et sanctis eius in monasterio Sigebergensi coram illustribus et idoneis testibus. Brunone treuirensi archiepiscopo. Hartwico ratisponensi episcopo. Adelberone metensi episcopo. Godefrido palatino comite. Bertolfo duce. Herimanuo marchione. Frideberto. Embricone. Arnoldo. Reimboldo. Wigando, ministerialibus, et multis aliis, consentientibus his qui hereditario jure proximi esse uidebantur, hac interposita ratione, ut eiusdem allodii non alius quam imperator umquam existeret aduocatus. Nec mora predicti nionasterii abbas nomine Cuno, laboriosissime cellam inibi construxit, et Sigebergensibus illic fratribus adunatis. ipsum locum eidem cenobio perpetim subjectum esse constituit. Qui nidelicet locus dum per annos ferme sex sine aduocato sub tutela tantum regia seruaretur, prenominatus abbas supradicto Erlolfo, causa amicitie nomen aduocati concessit. Ita duntaxat. ut nec ipse nec aliquis posterorum loci illius aduocatiam quasi hereditariam sibi uendicare possit, cum sicut lam diximus, rex ipse legitimus ibi esse debeat aduocatus. At si forte postmodum conueniret aduocatum loco constitui uti non opus esset pro iudicandis causis curiam regis tociens et tociens appellare, ne quoddam ecclesiastica familia preiudicium per aduocati uiolentiam pateretur, idem abbas ut erat uir perspicacis ingenii. collectis undecumque quos prudentiores inuenire poterat, tam spiritualibus quam et secularibus uiris, propenso omnium consilio, ius illi ecclesie iugiter obsernandum statuit in hunc modum. In festo beati Martini singuli hereditatem habentes dabunt aduocato sextarium pabuli, et unum denarium, non habentes uero hereditatem, singuli nummum unum tantum. Proximo autem die post idem festum, denunciabit qua die uelit haberi mallum suum quem semel tantum habebit in anno. et tunc dabit prepositus loci, unius maldarii panes, et duorum solidorum carnes, duas vdrias nini, ut cum scabinis et ceteris amicis suis honeste naleat conninari, et duo maidaria pabuli, Nullum officialem, aut uicarium, nullum post se habebit aduocatum. Non grauabit ecclesiasticam familiam, uel aliquem de familia communi seu priuata peticione. nec statiuam per noctem apud prepositum habebit, siue apud aliquem e familia, nisi forte prepositus pro aliqua justicia facienda accersiat eum, et tunc necessaria ministrabit ei, quod et quilibet de familia faciet, si uocauerit eum. Igitur predecessorum nostrorum regum seu imperatorum morem seruantes. locum ipsum Hircenouwe in nostra ditione constitutum, et omnia illuc pertinentia, bona uidelicet domni Embriconis de Brunhove, que supra semitam que perre dicitur adiacent. curtes quoque quarum nomina hec sunt. 1 Beie. Quintinache. Treise. Wilre. Prade. Overhestre. Bullingesheim, Bachereche. Leie. cum omnibus ibi iuste adquisitis, uel adquirendis. agris et uincis. pratis et siluis. campis et aquis, cultis et incultis, mobilibus et immobilibus, et cum parte Rheni fluminis. infra terminum Bobardie decurrentis, ubl capture piscium frequentantur.

^{&#}x27; Die Orte beißen jest: Rheinbap, Carbad (wofelbft bie Rirche a. Quiviini, baber fruber Oniniinach), Treiß bei Maing, Beiler, Prat, Obertefter, gap und Ebrenthal. Bullingenheim ift nicht mehr zu ermittein.

nec non et uinens quasdam apud Ermetre, quas Harthertus de sancto Goare decem marcis comparatas, beatç Mariç legaliter tradidit. in nostram suscepinus defensionem, ut de cetero nullus hominum fratribus illis, siue rebase corum. longe uel prope positis, ullatenus presumat inferre molestiam, quatinus sancta dei genitrix et perpetun uirgo Maria beatique apostoli lohannes et Bartholomens, in quorum honore locus idem consecratos est, et cuncti illic christo seruientes pro nobis et pro nostris, ac pro loto regno, dluinam assidue elementiam interpelient. He omnia ut in futuras retro generationes apud ounnes inconsulsa permaneant, et rata consistant, cartam hanc inde consecriptam, et manu propria atque anctoritate corroboratam sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Si quis horum uiolator esse temptauerit, regalis banni reus addictus, centum libras auri componat, medictatem camerç mostre, reliquem ecclesiq quam inquietare presumpsit iniuste.

Signum domni Cunradi secundi romanorum regis inuictissimi. Ego Arnoldus cancellarius nice Heinrici mognutini archiepiscopi et archienacellarii recognoti. Acta sunt hee Frankeneuurt VIIII. kal, septembris. anno dominice incarnationis M.C.XLVIIII. indictione XII. regnante domno Cânrado rege secundo. anno uero regni eius duodecimo. feliciter amen.

366. Die Bettziedenweber zu Goln ichließen eine Brudericaft oder Zunft, welcher Einjeder von biefem Gewerbe im Umfange ber Stad jest und fanftig beitreten muß; sie legen zugleich, aus Mitteln ihrer Innung, ben Martie Stanblad ber Leinweber troden, webwegen berselbe beiden Gewerben gemeinsam bleiben soll. — 1149.

In nomine sancte et individue trinitatis. Non lateat fideles cuiuslibet condicionis, tam in futura temporis actate, quam in presentlarum, quosdam uiros iusticle amatores. Reinzonem. Wildericum. Helnricum. Eueroidum. ceterosque eiusdem operis cultores fraternitatem textorum culcifrarum puluinarium pia spe perhennis uite conformasse, et in domo ciuium inter ludeos sita, ab aduocato Ricolfo, a senite Hermanno, a senatoribus, a melioribus quoque tocius ciuitatis, uulgi etiam fauore applaudente, confirmatam ascepisse, bac uidelicet ratione, ut omnes textorici operis cultores (scilicet culcitrarum pululnarium). qui lafra urbis ambitum continentur, siue indigene siue allegenigene hult fraternitati quo lare a supra memoratis fratribus constat disposita sponte subiciantur. Ei uero aliqua enormitate obulantes et subire non coacti nolentes, ludiciaria seueritate refrenati, cum rerum suarum detrimento, subire et obsecundari tandem compellantur. Praeterea non ignoret tam futura quam praesens etas. prelibatos fratres a communi bono eiusdem fraternitatis textoribus peplorum supplementum pro posse suo erogasse. et locum fori quo pepla uenduntur, congerle lapidum minutorum et lignorum exsiccasse, et ob hoc utrisque absque contradictione et detractorum murmuratione communem permanere, Confirmationis itaque causa huius rei ucritatem scriptis notari, ac sigillo ciuium placuit muniri, ut si qui presentium aut superuenientium odio uel inuidia ducti. eam jufirmare aut jufringere molirentur, his inspectis desisterent, et tante auctoritati obujare erubescerent, Sequitur et alia confirmatio priore non minus ualida, nec fraternitati minus necessaria, testimonium uidelicet uirorum illustrium, et tocius ciuitatis probatissimorum, quorum nomina subsequntur assignata. Ricolfus (sporger)3 aduocatus. Comes Hermannus. Vogelo filius durkinę, Heinrich (filius Hermanni), Hermann (filius Razonis). Vogelo (filius Hermanni), Willelmus (fraz). Heinrich (tollenarius), Segewin (comes). Wolbero (flegel). Daniel (tollenarius). Bruno (frater eius), Gerardus (niger), Malbodo, Albero (de sancta Cecilia), Ludolfus (grin), Vogelo, Anselm (de sancta Cecilia), Godefrit (filius nolfwendis), Godefrit (alius), Hartman (de sancto Albano), Godefrit, Euczo, Hermann (a domo bellica), Marcmann (hoger), Ricolfus, Marcman (karolus), Heinrich (razolf), Euerart. Emelrich, Emelrich (frater Marcmanni). Tiderich. Hupertus.

^{*} Aus bem Driginal in bem Glabbergio ju Coin. — Spätre gab es nur Cine Leinweiergnoft. Der befannte Serbundbrigtom 3. 1396, Cölnd Magna Carta, enthält die Etlät: Wir van den Zyechenwereren ind dem ampto Dechlachwereren von die Lyacanwereren zo uns verbunden voder van eynen eirbaren Man vad Borger zo flaide neymen vad kiesen solen. — * 3m Driginal fleten biefe brei Boetre in fleinerre Spörft als Ctilatterung über "textoricl." — * 3m de die hierzwissen () folgenern Reben im Driginal febr ben Annen.

Inchoata est hee fraternitas anno ab incarnatione domini millesimo centesimo quadragesimo nono. Cunrado romanum imperium gubernante. Arnoldo archipresule, cathedre sancte coloniensis ecclesie presidente.

- 367. Abt Geldolf von Brauweiler bestätigt Die von dem Abte Bertolf angeordnete Bertheilung bee Sallandes bes Bofes Raiffenbeim unter Die Hofechorigen. 1149.
- C. In nomine sancte et indinidue trinitatis. Notificamus omnibus tam presenti quam posteriori tempore fidelibus qualiter bone memorie Rertolfus Abbas Brûwilarensis ecclesie hominibus ad ius curtis nostre keuenkeim pertinentibus tempore necessitatis subuenerit et ampliando corum beneficia, inopiam corum alleuiaucrit. Hiis enim infortunio et miseria profligatis quam predonum inmanitas igne et rapina inflixerat. ne tantis malis exacerbati effugarentur, et predia ecclesie horum recessu uastarentur, consilio usus est fratrum suorum, laycorum etiam scilicet ministrorum suorum qualiter ea emendarentur. Quorum communi deliberatione et consilio bona ecclesie que quigari lingua sellant nuncupantur, ad predictam curtim pertineutia, predictis hominibus ad ea que primitus possederant beneficia tradidit et confirmanit. Ea nidelicet dispositione, ut ex hiis certo tempore quatuor talenta et octo solidos et undecim modios tritici et totidem siliginis soluerent. In festo scilicet s. Remigii duo talenta et quatuor solidos et omne frumentum. In festo uero s. martini alia duo talenta et quatuor solidos. Hec autem non cuilibet nillico sed cuicunque misso a se directo assignari deleganit. Ad hec ab omni jure et potestate cos nillici Clottonensis penitus exuit. Nec eis placitis que uocantur Budine, sed solummodo tribus legitimis placitis adnocati in clottene interesse instituit. Ceterum quicquid utilitatis uel luris uel de uiuis uel de defunctis prouenerit, non uillico sed abbati uel cuilibet ipsius misso dari. Quicquid etiam deliquerint, uel si certo tempore prescriptum censum non soluerint, soli abbati uel directo ab co nuntio iusticiani fieri decreuit. Preterea ne uillicus aliquam collectam uel stipendia hospicii ah eis exigat un cetera que miseros omnino extenuare solent prohibuit fieri. Hec tam salubria constituta ego Geldolfus loco il sem dei gratia prelatus ipsis rogantibus innouare paratus, consilio totius connentus et ministerialium sapientus hanc cartulam in nomine dei omnipotentis conscriptam, sigillo patris nostri b. Nycholai ronfirmani, et coram testibus probis et religiosis niris, ut rata et inconquisa hactenus permaneaut corroborare curani. Cujus uiolatorem eterna mors et Interitus consumat, nisi deo auctore a tanta iniquitate resipiscat. Huius rei testes sunt. Geuchardus prior, Melbodo, Wernerus, Conradus, Arnoldus, Heccelo, Wikerus, Hartwinus, Herimannus, Theodericus, ministeriales, Reinoldus, Frumoldus, Godescalcus, Macharius, Godescalcus, Redechinus, Rutholfus, Willelmus et tota familia,

Acta sunt hec anno dominice incarnationis, millesimo centesimo XLVIII. Indictione XII. Presidente apostolico uiro Eugenio III. Imperante Conrado tertio, Regente sedem agrippinam Arnoldo reuerentissimo Archiepiscopo.

368. Ubt Lambert von Berden erwirbt von Rurich, einem Ebelmanne, Die Salfte ber Kirche (bee Patronath) ju hohenbobberg und ber bazu gehörigen Grundstüde. — 1150.

 assensum preheret, unitos talenti beneficium concessimus. Ipsi uero Rórico LXXXX. marcas puri argenti pro prefata hereditate sua in Bódberge tradidimus, nec non et receptionem apud nos filiorum cius Henrici et Heriberti concessimus. Hec ergo die statuto conucenienibus seclesie nostre fădelibus. nec non et amicis et cognatis ipsorum in loco, qui dicitur Horna, in placito comitis Adolf de Saphenberg certificata sum. Ibi enim coram liberia scabinis ad ipsum comitatum perfinentibus consentiente nepote suo Gerardo, aliisque cognatis suis, legitime uendidit nobis predictam hereditatem suam in Bódberge LXXXX. marcis. ut dictum est. argenti probati per manum Herinanni comitis de Hardenberg, uidelicet șeclesie medictatem cum omnibus appendiciis, mancipiis, mansis, agris, siluis, pratis, aquis, aquarumque decursibus, cultis et incutitis locis.

Facta sunt hęc itaque anno dominieş incarnationis M.C.L. Indictione XIII. in placito comitis Adolfi de Saphenberge, per quem introducti sumus sub rege Conrado et archiepiscopo Colonienas. Arnoldo price. Huius rei quoque testes afterunt, quocum nomina asscripta sunt. Willelmus capellanus. Adolfus cantor. Gerbertus presbiter. Arnoldus clericus. Liberorum autem hominum. Bernherus de Erprothe. et frater eius Godefridus. Erembertus de Mere. Gerardus de Tiuern. Otto de Muntenbrüke, et filius eius Gerardus. Cohordus de Linnepe et frater eius Alexander. Ministerialium eçclesiç nostre, Wizelinus subaduocatus. Erenfridus. Öbno. Alabrandus et frater eius Bertoldus. Bertrammus. Elias. Bertoldus. Elgis et filii eius Herimannus et Sigefridus. Quicunque autem secleratus hanc nostram traditionem infringere aliqua fraude temptamerit. uel unquam infregerit. perpetuo anathemate dampnatus coram deo et beato Liudgero et omnibus Sanctis sit. Hanc quoque cartuma nostri sigilli impressione et confirmatione signari et confirmari iussinus. ut inconsulga et stabilis perpetualiter seruetur.

369. Das Gereonftift zu Coln überläßt einen Rortzehnten zu Giesentirchen ber bortigen Kirche unter ber Bebingung, baß bie Pfarrgenessen baraus jeber Beit bie Roften ber herftellung bes Daches und oberen Theites ber Kirche beitreiten muffen. — 150.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum sit omnibus use si fidelibus quod digne memorie domnus bruno ecclesie b. gereonis in colonia prepositus decimationem de quodem nouali in uita gisenhirchen ad ecclesiam ciusdem tille perpetuo iure contradidit, hac sana et utili protisione uti quicquid deliceps in tecto unel susperiori cidificio totius ecclesie et sanctuarii temporis ditutranitate uel forte quod absit fguis adustione consumptum desferret parochiani totum hoc absque preposito et pastore ipsius-ecclesie de cadem decimatione refecerent, hec quidem donatto per prepositum facta episcopali auctoritate et banno fuit et est confirmată, postmodum nero post ipsius prepositi obitum per domnam teallerum memorate ecclesie benti gerconis-decanum et prepositure procuratorem, per walterum etiam ecclesie, b. petri corepiscopum et prefate parochie pastorem eadem donatio est iterata sigillo s. gerconis sigillata et ex consensu et consilio priorum ecclesie domni arnoldi maioris ecclesie prepositi walteri eiusdem ecclesie decani et ceterorum rarsus episcopali auctoritate et banno confirmata, ut si quis postmodum hanc donationem infringere ual inuidare tempateurit terribili districtione perpetui anathematis sublaceat.

Acta sunt bec anno incarnationis dominice M.C.L. regnante cuurado romanorum rege augusto, presidente colonie arnoldo archiepiscopo, presentibus et annuentibus ecclesie b. gereonis fratribus waltero decano et prepositure procuratore, hugone magistro. alberto cellerario ecterisque omnibus. Regimero aduocato lipsius ecclesie.

- 370. Abt Ricolaus von Siegburg befundet, wie die Ansprude ber Rinder bes Azelin von Gimnich auf ben abteilichen Frohnhof bafelbst abgefunden worden. (1150.)1
- C. In nomine sancte trinitatis. Nikolaus dei gratia sigebergensis abbas. Quoniam earum rerum que coram idoneis uiris terminate fuerint. ignoratio uel obliuio plerumque surripere mortalibus solet. et exinde plurima

^{&#}x27; Ricclaus ericheint in biefem Jahr als Abi; fein Borganger Cuno II. febte noch im Muguft 1449, f. Rr. 365. Die Urtunde lief fin baber einem feihrern Jahre nicht gutheilen, obgleich bie Dandblung, welche fie befundet, nach Mossaube ber genannten Beugen, einm um bal Jahr 17135 geschieben.

ecclesiarum dampna pronenire certum est. nisi priuilegiorum attestatio partium dirimat questiones, inde scire nolumus cunctos presentis siue superuenture etatis fideles, qualiter Reinardus de Gimnich. cum esset tutor filiorum Azelini sedit ibidem cum els ex nostra permissione in dominicali curte per tempus aliquot. Facta uero concrematione ciusdem curtis cepit cum eis reedificare in eodem loco, et uendicare eis iure beneficiario possessionem illam. Vade nos iure permoti, querimoniam deposuimus apud uenerabilem domnum Arnoldum coloniensem archiepiscopum: iniuste grauari ecclesiam nostram ab heredibus illis. Res uero eo processit, quod pro metu ac reuerentia domni archiepiscopi compulsi promiserunt se nobis satisfacturos et composituros, in quantum sine periculo honoris sui, et absque exheredatione sua eis liceret. Itaque presidente codem presule in presentia honorabilium uirorum die determinata apud Tuicium in hanc formam cum eis composuimus. Dedimus ipsis decem marcas, et insuper tres curtes in uilla Gimuich cum decima domorum eis remisimus, ut essent eis loco feodi a nobis semper et ut ex integro ab eis renunciaretur predicte dominice curti, et stramini residuo de decima. Quibus sollemniter patratis, notati sunt testes qui erant huic actioni presentes, quorum hec sunt nomina. Gerhardus bonnensis prepositus. Fridericus frater eius postea monasteriensis episcopus. Hugo maior decanus frater eius, Iohannes bonnensis canonicus. Wernerus parochianus in Gimnich. Item ex laicis. Adolfus comes de monte. Adolfus de Gurzenich. Reinardus et Giso de Gimnich. Heinricus de vdindar. Arnoldus frater eius. Euirhardus upladhin, Folcwinus de Drauinsdorp. Helmricus de Burnheim. Giso frater cius. Hertwicus de westappe. Item de ministerialibus nostris. Leo scoltetus de Siberg. Walterus. Richolfus. Godefridus scoltetus de Gimnich, et plures alii. Si quis nero hnic nostre testamentalis pagine confirmationi contraire uoluerit, anathematis se uinculo insolubiliter innodandum nouerit, nisi resipiscat. Amen.

371. Ergbifchof Arnold I. von Coin betundet bie von ber Grafin Cunigund von Beifftein der Abei Siegburg gemachte und von ihren, Schwiegersobne, bem Grafen Ludwig von Thuringen, ber flatigte Schenfung eines Landquite Baubadb. — (1138-1151).

In nomine sancte et individue trinitation Arnoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Beati inquit ueritas qui esuriunt et sitiunt iusticam, quoniam ipsi saturabuntur. Hac saturitate non solum nos verum omnes qui cristiano censentur nomine repleri optamus, et ut diligant, esuriant, et sitiant iusticiam inuitamus. Notum sit igitur omnibus diligentibus iusticum, qualiter predium apud Brubach collatum fnerit ceclesie s. Michaelis Sigeberg, tempore predecessoris nostri domni Friderici archiepiscopi, comitissa quedam Cunigunda nomine de Bilistein, que fuerat uxor Gisonis comitis, infirmitate preuenta, consilium de salute anime a fratribus sigebergensibns quesiuit. et ut ibidem sepeliretur expetiit. Quod et factum est. Sed quia presentes non fuerunt ipsius heredes. ministeriales distulerunt donationem facere ad aliare usque ad corum aducutum. Postea neniens domnus Ludewicus comes de thuringia cum uxore sua. filia predicte Cunigunde, obtulit ad altare s. Michaelis predium apud Brubach. quod fuerat einsdem predicte Cûnigunde. Ubi cum quidam Godebertus beneficium suum esse diceret, et predictus comes post obitum prefate domine liberum esse assereret, et id fratres propter talem contentionem accipere rennuerent. habito inter se consilio, predictus Godebertus beneficium suum comiti Lūdewico reddidit, ea conditione ut tantummodo in uita sua illud retineret, et singulis aanis dimidiam carratam uini in testimonium solucret. et post eum nullus heredum sibi aliquid usurparet, sed ex toto liberum ecclesie permaneret. Sic itaque predictus comes prefatum predium apud Brûbach pro anima predicte Cûnigunde tradidit deo ad altare. Insuper de suo singulis annis quamdiu Godebertus uiueret aliam diniidiam carratam uini dari constituit. His ita compositis. predictus Godebertus iurauit super sanctorum reliquias. quod in prefato predio numquam impedimento foret ecclesie neque consensu. neque consilio. nec aliqua prorsus calliditate. Huius rei testes sunt qui affuerunt cum domno Ludewico et Godeberto, Folpertus de Hepisuelt, et frater eius, Arnoldus senior de Bilistein. Arnoldus de Rûkelingin. Metfridus de Bilistein, et frater eius Theodericus, Cunradus de Rûkelingin, Gozwinus de Rospen, et frater eius Sigebodo. Erkembertus de Rospen et frater eius Adelbero. Sigebodo de Hobach, et frater eius Heinricus.

Das Giegel auf ber Urfunbe beweift, bag fie von Arnold I. ausgeftellt morben.

Widerolt uillieus. Paginus. Dietmarus et Sigebodo albus de Schteme. Thammo de Wimere, Lôdewieus de Capeta. Ludewieus de Marburg. Arnoldus de Cûchenbach, Heinrieus de Sconebach. Wicherus de Beneabure. Udo de Schteme. L'do de Hanafo. Insuper et seniorés ex familia de Rospen, et de Sigeberg quam plares, Gerlaeus nillieus. Wolbero. Knetelo. Sigewardus. Engilbertus. Hartmannus. Arnoldus. Gûneclinus. Becclinus. Leo. Waltherus, Bertrammus. Theodericus. Euserhardus. Arnoldus. et plures alii. Ut igitur hec inuiolata permaneant. et nec ipse Godebertus contra iuramentum suum aliquid horum immutare audeat, nec aliquis heredum eius prorsus quiequam ex his sibi usurpare presumat, banno nostro et sigillo preseus scriptum confirmamus. denunciantes ex parte domini nostri lesu christi. ne iu predicto predio quisquam prefatę Sigebergensi çeclesiç uiolentiam inferat. Quod si fecerii, nisi ammonitus cito resipuerit, apostolica auctoritate et nostra excommunicationi subiaceat.

372. Pabst Gugen III. befidtigt bem Erzbischofe Arnold II. Die Besitzungen ber Colnischen Rirche, Die Privilegien und Barben. — 1151, ben 8. Januar.

Eugenius episcopus seruus seruorum dei, generabili fratri Arnuldo coloniensi archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuam. In eminenti apostolico sedis specula diuina disponente elementia constituti, ex injuncto nobis a deo apostolatus officio fratres nostros episcopos sincera caritate diligere, et ecclesiis eorum regimini et gabernationi commissis, suam debemus iustitiam conseruare. Sicut enim in humani compage corporis naturalis ratio singulis quibusque membris ad salutem prouidens speciales et proprios actus edocet. nobilioribus uero suam dignitatem conseruat, ita in corpore ecclesie apostolica prouidentia secundum sacrorum canonum institutiones universas regit ecclesias, digniores autem et famosiores in sui status prerogativa custodit. Equum itaque ac rationabile est. ut suus unicuique honor ecclesie, et propria iura munimine sedis apostolice confirmentur. Quocirca dilecte in christo frater Arnolde archiepiscope tuis iustis postulationibus benignum impertientes assensum, ad exemplar predecessoris nostri felicis memorie Leonis noni pape, beati Petri Coloniensem ecclesiam cui deo auctore preesse dinosceris, sub ipsius apostolorum principis cuius in loco licet inmeriti residere conspicimur. et nostra protectione suscipimus. et presentis scripti privilegio communimus. Statueutes ut quascumque possessiones quecumque bona cadem ecclesia in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum. largitione regum. uel principum. oblatione fidelium. seu aliis iustis modis deo propitio poterit adipisci. firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Pallii quoque usum et uiuifice crucis uexillum. atque naccum insigne uidelicet festiui equi, que predecessoribus tuis a nostris predecessoribus concessa sunt suo tempore suoque loco fereuda, nos tam tibi quam tuis successoribus confirmamus. Adicientes ut nulli primati, nisi tantum Romano pontifici debeas esse subiectus. Pro amplioris etiam ac specialioris gratie prerogatiua ordinationem Regis înfra tuam prouinciam tibi duximus concedendam. et si romanus pontifex nel apostolice sedis legatus in cadem proujncia concilium celebrauerit, tu post eos primum inter alios locum obtineas. Statuimus preterea ut septem idonei presbiteri cardinales in predicta ecclesia ordinentur, qui induti dalmaticis et mitris ornati ad principalia duo altaria ciusdem ecclesie cum totidem diaconibus, ac subdiaconibus, quibus sandaliorum usum concedimus, missarum sollempnia in festiuis diebus tantummodo amministrent. Ut igitur bec omnia que supradiximus plenum in posterum robur obtineant, sicut in privilegiis predecessorum nostrorum continentur, tam tibi quam successoribus tuis ea fauoris nostri auctoritate firmamus. Decernimus ergo - 2

Ego Eugenius catholice ceclesie episcopus ss. † Ego Ymarus Tusculanus episcopus ss. † Ego Nicolaus Albanensis episcopus ss. † Ego Hugo Ostiensis episcopus ss. † Ego Gerardinalis titalo calixii ss. † Ego Hubaldus presb. card. tit. s. Praxedis ss. † Ego Manfredus presb. card. tit. s. Saninę ss. † Ego Guido presb. card. tit. pastoris ss. † Ego Bernardus presb. card. tit. s. Clementis ss. † Ego Gerardus presb. card. tit. s. Stephani in celio monte ss. † Ego Otto diaconus card. s. Gerorgia du elulum aureum ss. † Ego Otto diaconus card. s. Gerorgia du elulum aureum ss. † Ego Othalmes diac. card. ss. † Ego Granding ss. † Ego Granding ss. † Ego Othalmes diac. card.

Bergl. Rr. 187. - ' Es folgt bie gewöhnliche Schlufformel, f. g. B. Rr. 232.

s. Marie noue ss. † Ego Guido diac. card. s. Marie în porticu ss. † Ego Iacintus diac. card. s. Marie în cosmytyn ss. † Ego Cencius dei gratia s. Marie în akyro diac. card. ss. Datum Signie, per manus Bosonis, s. Romane ecclesie scriptoris VI. idus Ianuarii. indictione XV. Incarnationis dominice anno M.C.I.I. Pontificatus aero domni Eugenii III. pape anno septimo.

373. Erzhischof Arnold II. von Coln bestätigt die Anordnung bes Abtes Wolbero von St. Pantaleon baseilift, wodurch biefer die von ihm eingeloften Befigungen und Renten zu Sachteln, (Ober-Rieber.) Embt, Guly und Rriel zu einem Anniversar und anderen firchlichen Zwecken bestimmt. — 1132, ben S. September.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Arnoldus dei gratia Coloniensis archiepiscopus. In ueteri testamento lex sancta precipit, ut in sacrificio dei, simila oleo conspersa offeratur. Simila autem oleo conspersaboui operis intentio est pura caritatis pinguedine infusa. Sed quia officii nostri ratio exigit, ut opus bouum intendeutibus, et karitatiue exhibentibus, nostri quoque fauoris manum porrigamus, id ipsum facere solliciti fuimus. Notum igitur facimus universitati fidelium tam futurorum quam presentium, quod filius noster Wolbero abbas cenobii s. Pantaleonis martyris, quasdam possessiones ecclesie, quas quidam homines sui in beueficiis habebant, ab eis data pecunia redemit. uidelicet in Suthele mansum unum, qui soluit XVI. solidos, et quoddam beneficium, quod soluit IIII. solidos. in Embe dimidium mansum, qui soluit X. maldros tritici. iuxta Sulpece VIII. pene jugera, ad utilitatem sicut sibi placuerit exponenda. Hec omnia predictus abbas hoc modo constituit, uidelicet ut singulis annis illos XVI. solidos de Suthele prior in festiuitate s. Andree suscipiat. ex quibus VI. solidi ad auniuersarium predecessoris sui Gerhardi pertinent, VI. item solidi ad sui ipsius anniuersarium pertiuebuut. reliqui IIII. solidi in festigitate s. Marie que dicitur conceptio fratribus ad karitatem dabuntur per manum prioris. Porro de illis X. maldris qui de dimidio manso in Embe soluuntur in festiuitate s. Remigii prior accipiat III. maldros ad supplementum VI. solidorum, ut sufficientius possit in anniuersario eius fratribus karitatem in refectorio amministrare, domesticis quoque de curia, et egeuis fratribus de hospitali aliquid karitatis impendere. Duo uero maldri dentur custodi ad procurandum lumen circa sepulchrum eius nocte, quandocumque necesse fuerit toto anuo. et in die anniuersarii cius IIII. candelas de cera ad uigilias et ad missam. Reliqui V. maldri dabuntur sororibus de kûnistorp, ut eius memoriam habeant, et anniuersarium celebreut. Octo uero ingera iuxta Sulpeze iacentia dabuntur sororibus de s. Mauritio, ut utilitatem suam exinde prout eis libuerit faciant, et eius memoriau in anuiuersario habeant. Porro IIII. solidos quos de quodam beneficio in Suthele adquisitos supra memoranimus, custos ad luminaria ecclesie suscipiat in festinitate s. Audree. Preterea mansum unum iuxta Crele iacentem. et XI.IIII. iugera que Rûdolfi clerici fuerunt. fratribus ad eorum uestimeuta hoc modo constituit. ut camerarius eorum suo studio quicquid in his agendum est elaboret, et omnem utilitatem que exinde prouenire potest suscipiat, Quindecim uero ingera, que de beneficio cuiusdam Alberti qui cognominabatur cum barba fuerunt, in curtem suam Sulpeze unde precisa fuerunt, reponi fecit in adiutorium uillici, ut melius pactum suum soluere posset, Igitur ut hec omnia sicut constituta sunt, rata et firma permaneant, kartam hanc a nobis fieri, et sigillo nostro corroborari obtinuit. Nos autem ex parte dei omnipotentis, in nomine patris et filii et spiritus sancti. b. Petri, et domni pape Eugenii, nostri quoque officii auctoritate interdicimus, ut hanc donationem, sine constitutionem, nemo infringere audeat, nulli laicorum predicta bona in beneficium dare deinceps presumat, sed quicumque ea infringere, nel in beneficia dare, sine ab ecclesia quoquo modo auferre presumpserit, excommunicationi subjaceat, et eternam maledictionem nisi penituerit incurrat, excepto si ca concambio nutare, nel alio ciusdem quantitatis bono restituere ex consilio placeat. Testes huius rei sunt, Walterus maioris ecclesie prepositus, Albertus decanus, Tipoldus xantensis prep. Gerhardus bunnensis prep. Godefridus prep. s. Gerconis, Herimannus prep. s. Senerini, Iohannes prep. s. Câniberti. Waltherus prep. ss. Apostolorum. Arnoldus prep. s. Andree. Hugo prep. s. Marie. et custos maioris ecclesie. Adelhardus abbas s. Martini, Gerlach abbas Tuitiensis. Euerwinus abb. Gladebacensis. Geldolfus abb. Brunwillirensis, Nikolaus abb. Sigebergensis, et multi idonei elerici. Laici autem, Herimannus aduocatus, Adolfus dapifer, Gerhardus Albus, Vogel thelonearius. Heiaricus quondam thelonearius. Gerhardus niger. Herimannus filius Razonis, Vogel filius Herimanni. Herimannus de Wighes. et frater eius Arnoldus. Godefridus rufus. Emicho et filius eius Godescalcus. Marcwardus et filius eius Marcwardus. multique alii.

Acta sunt hee et confirmata in monasterio s. pantaleonis die natiuitatis b. Marie, quando consecrauimus orientolum eius in claustro. Anno dominice incarnationis M.C.LII. indictione XV. Regnante glorioso rege Friderico. anno regal eius primo. nostri quoque pontificatus anno primo.

374. Erzhischof Arnold II. von Coln bekundet, daß, nachdem fein Borganger Friedrich von den Mudden, welche Graf Lutpold von Berl der Domfirde gefchentt, der Abrei Giegburg den hoften beffen Baldung von den Bewohnern des Bezirk als Gemeingut behandelt und verheert, endlich aber durch die Bafferprobe als hofefeigenthum erwiefen worden. — 1152.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Arnoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus secundus, omnibus in christo pie uiuentibus. Quoniam quidem summi patrisfamilias iudicio ad hoc promoti sumus, ut causas subjectorum mediante iusticia discernentes, recognoscamus unicuique quod suum est, liberum in his animum, et promptum corporis nostri officium deo uacare cupimus, in quantum nos ipse dignabitur adiuuare. qui suis et bonam noluntatem inspirat. et bene operandi gratiam subministrat. Pontificalis siquidem auctoritas, et sollertia pastoralis eo niti potissimum debet, quatenus si qua perperam gesta reppererit. legitimo demum ordine reformare, et ordinata studeat in statu proprio confirmare. Quocirca nouerit omnium fidelium pietas, qualiter comes euidam Lütroldus de Werle, sicut ab antecessoribus nostris accepinus, allodium suum equidem satis amplum, deo et sancto Petro colonie legaliter donaucrit, codem per omnia iure quo illud ipse possederat. Inter cetera sanc curtem unam optulit Hemerde dictam, cum omnibus ad hanc pertinentibus, siluis et pratis, nemoribus et campis, cultis et incultis, quam postmodum predecessor meus domnus Fridericus archiepiscopus Sigebergensi ecclesie deleganit, omnino liberrimam. in precium redemptionis anime sue, pariterque duorum inibi quiescentium fratrum snorum. Post cuius obitum. degentes in termino illo pagenses ceperunt in nemore curtis illius proprium sibi ius nendicare, dicentes scilicet, siluam communem compascuum terminum esse. Quique post plurimas et dampnosas succisiones lignorum, post crebras Sigebergensinm fratrum querimonias, tandem animositati sue satisfacientes, totam stirpitus siluam exciderunt. Hanc molestam atque diutinam peruasionem uel exterminium karissimo nobis Nykolao predicti cenobii abbate nenerabili ad publicam deferente querimoniam. nos quibus hoc ex intima karitate uoti est. ut studii nostri instantiam, tum cunctis deo famulantibus, tum precipue Sigebergensibus ob feruorem religionis monastice impendamus, supradictarum partium controuersiam discutientes, et diligentissime rem ut erat inuestigantes, iustamque Sigebergensium causam liquido cognoscentes, mox bonis illorum laboribus prout equum fuit superni remuneratoris intuitu collaborando cooperantes, commarchionilium illorum animos unum fecimus. habitoque omnium consensu frigide aque iudicio. fauente iusticia. Sigebergensis ecclesia quod suum erat optinuit. Igitur quia deus omnipotens euidenti examine seruis suis propria recognouit, diuine uoluntati nostram contemperantes, paginam inde conscriptam nostro episcopali banno et sigillo roborauimus, predictam curtem sicut tradita fuerat Sigebergensi ecclesie in perpetuum confirmamus, ac ne quis contra hec quippiam audeat, omnem presumptionis aditum predampnamus. Quod si quis aliter facere, precipue uero in prefata silua quantulumcunque usurpare temptauerit, in nouissimo magni ludicii die sententiam dampnationis excipiat, nisi citius resipuerit, et deo sanctisque eius digne satisfecerit. Conseruatoribus autem horum sit pax et misericordia, quam repromisit deus omnibus se diligentibus et expectantibus, in salutem predestinatis eternam, Amen.

Actum apud Susaciam anno incarnationis dominies Mill. C.I.II. apostolice sedi presidente Eugenio papa. regnante pio principe Friderico. anno pontificatus nostri secundo. in conspectu multitudinis tam clericorum quae talicorum, e quibus buic pagine in testimonium confirmationis hos subintrodazimas testes. Nykolaus predicti cenobii abbas. Vdalricus susatiensis prepositus. Arnoldus prep. s. Andrep. Rütkerus de susacia. Hartmannus de Medhenen. Herimannus de boinen. Heinricus de Tadelen. Euerhardus comes de Berge. Heinricus de Hachene. I. 11.

Lúdewicus de Mendene, Heinricus de Volmódesteine, Widecho de hemerde, Herimannus de Lúnere, Gerhardus de Medelere, Herimannus de Ketecúsen. Teodericus de Houesteden, Wernherus de Brúche, Bûuo de Dalehusen. Tidericus de Mülendorp. Et alli nobiles uiri et plebei,

- 375. Ronig Friedrich I. befundet ben von bem Ergbischofe Arnold II. von Coln veranlasten Ausforuch beb Reichsbofes unter Conrad III., das die ergbischflichen Tasselgter nicht verdugert ober
 gu Lehn verlieben werden durfen; so wie den unter ihm felbst wiederholten Ausspruch, das die
 von dem Ergbischofe Friedrich I. zu Lehn vergebenen Guter wieder einzuziehen senn; und bestätigt
 ihm den Beilig der demgemaß wiedererwordenen Jolls und anderer Gefalle zu Coln, des
 Schloffes Dentischen und verschiedener Guter in Mestholaten. 1153. den 14. Auni.
- C. In nomine sancte et indigidue trinitatis Fridericus digina fagente clemencia comanorum rex augustus. Quoniam ordinatione excellentissime maiestatis in culmine inperii constituti. summam rerum regendam suscepimus. dignum duximus singulis personis et cunctis ecclesiis in nostro inperio sitis sua iura inuiolabiliter conseruare, et ecclesias dei tam opibus quam dignitatibus locupletare. Fo nimirum equitatis intuitu et nostre pietatis fauore. coloniensi ecclesie clementer prouidentes, possessiones que aporundam archiepiscoporum negligencia a mensa seu elemosina episcopali alienata fuere sicut în conspectu patruj nostri serenissimi romanorum regis Cunradi tercii carissimo nostro ac prudentissimo nostri eni principe Arnoldo secundo coloniensi archiepiscopo ab innummeris principibus et tota curia colonie judicatum est, decrenimus auctoritate nostre majestatis confirmare et rei geste seriem presenti pagina certissime annotare. Coloniensis siquidem ecclesia opibus et dignitatibus olim florentissima, nunc quorundam negligencia archiepiscoporum et precipue Frederici qui ob quosdam bellorum tumultus gratiam imperatorie maiestatis offendit et in eadem bellorum tempestate plurima bona de mensa et elemosina episcopali inbeneficiauit grauiter attrita est et conquassata, et quidem coloniensi sede uacante diuina fauente gratia electus est ibidem in archiepiscopum Arnoldus maior in colonia prepositus et domni Cunradi tercii romanorum regis cancellarius uir utique preclarus genere, expertissimus prudencia, spectabilis honestate. Hic cum a clero et populo uniformiter ac regulariter in archiepiscopum electus ad pontificalem dignitatem traheretur, et a gloriosissimo domno Cûnrado tercio romanorum rege inuestituram episcopatus sub obtentu regie gratie recipere ecclesiam humiliter et cum lacrimarum deuocione ad pedes eius prostrata sepius juberetur, modis omnibus renisus est constantissime pretendens episcopatum usque adeo distractum et laceratum esse ut suas pro eo diuicias, suam pacem pro tanta inquietudine nullatenus uelit commutare, humiliter etiam proponens se ad pontificale onus omnino esse insufficientem. Uerum serenus augustus domnas Cunradus tercius romanorum rex predicti electi personam toti regno et sancte catholice ecclesie salutiferam agnoscens, motus etiam lacrimosis precibus deuotissimi cleri et populi, eidem electo alienatorum restaurationem et lapsorum reparationem clementer obtulit et firmiter promisit. Post hec uero in eadem urbe memoratus domnus Cunradus tercius romanorum rex in celebri curia a multis ac precipuis regni principibus iudicium requisiuit super bonis a mensa seu elemosina coloniensis archiepiscopi alienatis et idem principes et tota regia curia iudicium dedit quod cottidiana seruicia ad episcopalem mensam pertinentia nequaquam inbeneficiari nel inuadiari jure possint, eo quod regno et ecclesie debeantur. Quod si quis fecerit, successori suo nullum saciat beneficii preiudicium uel apud eum ratum iure beneficii teneatur. Ex hoc sane iudicio piissimus romanorum rex Cunradus tercius prefato Arnoldo tunc coloniensi electo in omnibus bonis que ab eniscopatu alienata fuerant regia auctoritate pacem indixit. His nimirum bonis utilitati ipsius duntaxat archiepiscopi non prouidetur, uerum cunctis inbeneficiatis a coloniensi archiepiscopo baronibus et ministerialibus, ecclesiasticis quoque personis archidiaconis abbatibus et prepositis in placitis et curiis archiepiscopi. in curiis quoque et exercitibus regum et inperatorum cum suo archiepiscopo statuta singulis stipendia debentur. Primo uero nostri principatus anno in burgo tremonia a multis principibus in nostro conspectu antefato Arnoldo secundo uenerabili coloniensi archiepiscopo iudicatum est quatenus omnia bona que Fredericus quondam coloniensis archiepiscopus in eo bellorum tumultu quo gratiam inperatorie maiestatis offendit inbeneficiauit ad potestatem archiepiscopi redire debere, nec tales donationes que contra pacem regni facte dinoscuntur aliquam uim iuris habere. Secundo nero nostri principatus

anno in festo pentecostes in urbe wormatia sollemnem curiam celebrantes rogati sumus per prefatum Arnoldum II. uenerabilem coloniensem archiepiscopum testimonium ueritatis andire. Unde iudicio curie idem Arnoldus coloniensis archiepiscopus legitimo testimonio nobilium uirorum Godefridi uidelicet comitis de arnisberch et Marcwardi de Grunbach in nostro conspectu et principum presencia conprobauit presatum iudicium se coram domno Cunrado romanorum rege tercio colonie accepisse scilicet ut nulli episcoporum licitum sit bona ad mensam pertinencia inbeneficiare uel inuadiare. Quod si quis fecerit successori suo nullum faciat beneficii preiudicium nec apud eum ratum jure beneficii sine pignoris teneatur. Inde illustris dux bawarie heinricus patruus noster a nobis commonitus, iudicauit coloniensem archiepiscopum ita legittime iam dictum produxisse testimonium ut iure nostra sit illud ei auctoritate confirmandum, consequenter iudicium approbantibus multis principibus quorum nomina in testimonia huius pagine subternotata sunt. Vt igitur ea que ad nostram cognicionem perueniunt et indicialis senteucie finem accipiunt perpetuo robore illibata et inconquisa permaneant, presentem paginam omni euo ualituram conscribi et nostre imaginis karactere signari jussimus, firmissime statuentes ut judicinm quod coram gloriosissimo domno Cunrado III, romanorum rege patruo nostro colonie sicut prescriptum est de possessionibus coloniensis episcopatus a principibus prolatum et in nostra postmodum presencia prefato modo apud wormatiam legittimo testimonio conprobatum est, indicium quoque quod de bonis coloniensis archiepiscopatus per Fredericum quondam archiepiscopum alienatis in nostro conspectu apud tremoniam sicut prescripsimus est promulgatum nullus hominum andeat temerare et omnia bona que prefatus Arnoldus II. generabilis coloniensis archiepiscopus his fretus indiciis recollegit scilicet teloneum urbis colonie et multa episcopalia seruicia nemo ab ipsius usu et potestate suornmque successorum auellere presumat. Nichilominus etiam sanccimus et in perpetuum confirmamus quatenus quascunque possessiones idem coloniensis archiepiscopus data pecunia ecclesie conquisinit uel requisiuit ipse suique successores sempiterna pace possideant. Castellum uidelicet idenkirchen cum ministerialibus cum seruis et ancillis et omnibus appendiciis suis, in wissalia curiam nomine homede curias quoque anerost. Brumeram. Segerode. Quermunte. Winisen, bona quoque que habent ministeriales in Generadorp. Confirmamus eidem Arnoldo coloniensi archiepiscopo quicquid auxiliante diuino fauore ecclesie sue de cetero acquirere uel recolligere iure poterit. Quod si qua secularis uel ecclesiastica persona hanc nostram uiolanerit sanctionem regie maiestatis offensam se noscat incurrisse, quo usque a sua presuntione mannu retrahat, et pro mandati regii transgressione XX, libras auri in camera nostra persoluat, Hajus rei testes sunt. Conradus wormaciensis. Gunterus Spirensis. Burkardus argentinensis. Conradus augustensis episcopl. Walterus maioris ecclesie in colonia prepositus. Albertus decanus, Depoldus xanctensis prepositus. Nicolaus abbas de Sigeberc, Arnoldus prepositus s, Andree, Odalricus prepositus de súsaz, heinricus dux bawarie, heinricus dax saxonie, et principes multi. De familia b. petri Hermannus aduocatus, heinricus de uolmudestein, heinricus de alpheim, Adolfus dapifer. Randolfus pincerna. Rabodo de otenkirchen. Amelricus de wormisdorp. et alii mnlti.

Signam domni Friderici romanorum regis inuictissimi. Ego Araoldus cancellarius recognosi. Datum est in urbe wormatia XVIII. kal. iulti. anno dominice incarnationis. M.C.LIII. indictione L regnante glorioso rege friderico, anno uero regni sui II. in christo feliciter anen.

- 376. König Friedrich I., in ber Reichsberfammlung ju Worms, bekundet, daß Erzbifchof Atnold II. von Chln, noch als Domproft, die Bogtei über Woringen von dem Erzbifchofe Atnold I., der fie nach dem Tode bed Grasen Gerhard bes Indiageren von Julich frei befessen, für 100 Mark mit der Bedingung erworben , daß nur der zeitliche Domprobst Bogt dastelbit sen solle, was Konig Conrad III. und nun er selbst, mit Borbehalt der hobeitlichen Rechte des Erzbischofes über den Drt, bestätigt habe. 1153, ben 14. Juni.
- C. In nomine sancte et indiuidne trinitatis. Fredericus diuina fauente clementia romanorum rex augustus, Quoniam humanus animus ex infirmitate sociati sibi corporis aggrauatur. et nunc ignorantie, nunc obliuionis

^{&#}x27; "Guermunte tuxta mosam" beißt es Rr. 414.

inuoluitur tenebris, necessaria nobis ingenta sunt suffragia scripturarum, quibus et addiscimus ignota, et que nota sunt memorie commendamus. Igitur inter cetera que perpetua digna sunt recordatione, et in memoriam habita paci consolunt et conferunt utilitati, modernis notum facere, et futuris notificandum, scripto commendare dignum duximus, qualiter arnoldus II, coloniensis ecclesic ucnerabilis archieniscopus ante ordinationem suam dum adbuc colonie in maiore ecclesia prepositare fungeretur officio, aduocatiam de uilla Worunch que ab omni herede libera post decessum comitis iuliacensis Gerhardi iunioris, in manu tenebatur bone memorie arnoldi I, culoniensis archiepiscopi datis centum marcis argenti acquisiquit, camque tali recepit condicione, ut nullus de cetero super candem uillam uel baberetur uel constitueretur aduocatus nisi ipse, uel qui ei in prepositura ordine succederet ecclesiastico, Aperuerat enim supradictus arnoldus tunc prepositus oculum pietatis super afflictos et ad extremam paupertatem redactos supranominate ullle inhabitatores quos aduocatorum frequens oppressio ad miserabilem et nefandam incurruauerat egestatem. Hanc aduocatiam de manu aruoldi I. coloniensis archiepiscopi, ab arnoldo eiusdem ecclesie tune preposito licenter et legitime libello tam donationis quam confirmationis acceptam, a patruo et predecessore nostro glorioso Romanorum Rege Conrado III. ei confirmatam et bauno regio corroboratam uera certaque relatione cognouimus. Ea propter dum secundo solii nostri anno diebus pentecostes in urbe Wormatia famosam celebraremus curiam, arnoldum II. coloniensis ecclesie uenerabilem archiepiscopum ad nos uenientem digna debitaque familiaritate suscenimus, et tam juxta peticionem suam justam et rationabilem quam juxta predecessoris postri gloriosi Romanorum Regis conradi scripta, et arnoldi I, predecessoris sui, presenti attestationis nostre pagina aduocatiam de uilla Worunch salua per omnia potestate et iusticia coloniensis archiepiscopi ad cuius auxilium subditis ipsius semper erit recurrendum, preposito maioris ecclesie in colonia Walthero suisque in eadem prepositura successoribus confirmaujmus et per presentem paginam corroboranimus, quam etiam imaginis nostre karactere signari jussimus, firmiter et sub offensa regie maiestatis interdicentes, ne quis aduersus preceptum nostrum ausu temerario in aduocatiam sepius nominate uille manum mittere presumat nel aliquam iniuriam maioris ecclesie in colonia preposito de ca facere audeat. Quod si quis rebellis et contumax hanc nostre preceptionis confirmationem seruare contempserit, regie maiestatis offensam se noscat jucurrisse, donec resipiscens a sua presumptione desistat, et pro mandati nostri obstinata transgressione XX. libras auri gazis regiis accumulet. Ad huius rei manifestam certitudinem posteris relinquendam, et omnem auferendam dubietatem, et de principibus regni nostri quorum ad celebrandam curiam non parua confluxerat multitudo, quosdam iussimus subterscribi. sub quorum presentia et testimoulo presens pagina efficacem in perpetuum recepit auctoritatem, Arnoldus coloniensis archiepiscopus, Conradus wormatiensis episcopus. Guntherus Spirensis episcopus, Burckardus argentinensis episcopus. Conradus augusteusis episcopus. Heinricus dux pawarie, heinricus dux saxonie, Bertholdus dux de Zeringen. Hermannus palatinus comes de reno. Hainricus de lemburc. Heinricus comes de namuco. Luduwicus comes de lou. Hermannus de quich. Gotefridus comes de arnisperge. Theodericus comes de hollandia. De clero quoque b. petri in colonia. Waltherus maioris ecclesie prepositus. Albertus eiusdem ecclesie decanus. Diepaldus xanctensis prep. Nicolaus abbas de Sigeberc. Arnoldus prep. de s. Andrea. Ódalricus prep. de sosaz. De familia b. petri. Hermannus aduocatus. Heinricus de volmudestein, Adolfus dapifer, Amelricus, Randolfus pincerna, et alii multi noti nobiles et honesti testimonii niri.

Signum domni Friderici Romanorum Regis inulciissimi. Ego arnoldus cancellarius recognoui. Datum est in urbe Wormatia XVIII. Kaleudas Iulii. anuo dominice incarnationis M.C.L.III. Indictione prima. Regnante giorioso rege Friderico. anno uero regni sui II. in christo felitierie amen.

377. Erzbifchof Urnold II. von Coln bekundet, wie er die Anfprude ber Erben bes Ruthger von Xanten, welcher bem Stifte zu Reed ein Allode zu Gulen' verlauft, abgefunden. — 1153.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Arnoldus dei gratia s, coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Sicut officii, sic nostri desiderii est pacem diligere, ueritatem predicare, et ei in omni negocio pro

¹ Das Stift hat biefes Gut nicht lange befeffen , weswegen beffen Lage und beutiger Rame mit Gewisheit nicht ju beftimmen find. Die Urtunde bat mehrere unleferlich geworbene Stellen.

posse et nosse testimonium perhibere. Significamus igitur hiis qui hodie niuunt et qui futuris successuri sunt temporibus. ... Quidam Ruthgerus de xanctis opido, qui uxorem habuit Adelheit, sororem Elrici. et Thidrici eiusdem fratris allodium nomine Sûlen, quod uxoris sue dotem, cum uxore diu et quiete possederat, ecclesie s, dei genitricis marie in Ressa accepta pecunia legitime tradidit possidendam, presente, nolente, et mann propria contradente uxore sua Adelheit, et fratribus eiusdem Elrico uidelicet et Thidrico, presentibus, nolentibus et manu propria simul tradentibus. Hec quidem contracta fuisse tempore felicis memorie Frederici archiepiscopi predecessoris nostri certa relatione, et nirorum illustrium testimonio didicimus. Verum postea non modico temporis elapso, diebus uidelicet Arnoldi beate memorie archiepiscopi, cui diuine miserationis nutu licet indigni successimus, aduersus supradictam donationem quidam supranominati Ruthgeri et Adelheit filius. Ruthgerus nomine coram supranominato archiepiscopo domno Arnoldo factum patris et matris snorum in causam regocauit. . . . uel assensum prebuisse modis omnibus negabat. Sed hec reclamatio quabusque (uicibus) quidem mota fuit, non diffinita (ad nos) peruenit, Nobis igitur in Aspele castello quadam die manentibus et canonicis de Ressa conspectui nostro ibidem ... supranominatus iuuenis Ruthgerus nomine cum duabus sororibus suis majoribus Adelwich et Godestu, et accepto electo persecutore ... donationem patris eorum et matris, nec non et auunculorum quanto melius ad commodum cause sue ex consilio potuerunt. Responderunt canonici indulto eis consilio quantum eis utile uisum fuerat. Auditis igitur hinc et inde partibus et assertionibus eornm diligenter (considerantes), si iudicio causam persequeremur. puelle cum fratre earum. et quibusdam paruulis fratribus et sororibus qui retro ... Eorum igitur paupertati ex misericordia condescendentes ante datam sententiam inter utramque partem hanc dictauimus compositionem, ut de bonis ressensis ecclesie V. (marce) supranominatis darentur heredibus sub hac conditione ut allodium illnd Sûlin quod hactenus ecclesie ressensi ... uniuersis astantibus exfestucarent. Quod et factum est, Insuper et unicuique heredum supradictorum datus est denarius in manus et osculum in ore in signum pacis. Datus est unus Ruthgero. unus fratri suo Elrico, sororibusque Adelwic unus. Godestu unus ... clericus presens non erat pro eo dati sunt obsides quod idem placitum cum ueniret, laudaret et inconsulsum teneret. Nos igitur hoc factum auctoritate nostri officii confirmauimus, sub districto interdicentes anathemate, ne quis deinceps adnersus ecclesiam Ressensem contronersiam super hoc difficito et in pace ... monere presumat. Erant autem presentes ubi hec acta sunt uiri illustres multi, sapientis consilii et honesti testimonii. Walterus maior in colonia prepositus, Nicholaus Sigebergeusis abbas, Arnoldus prep. de s. Andrea. Domnus Borchardus de Weda, Comes Albertus de Mûlbach. Alardus et Winemarus de Widenhurst, Hermannus aduocatus, Henricus de Folmudestein, et alii multi.

Actum est anno incarnationis dominice M.C.I.III. s. Romane ecclesie tenente chathedram domno Eugenio anno VII. Regnante glorioso rege Frederico anno II. Nobis quoque ecclesie coloniensi prouidentibus anno III. in nomine domini amen.

378. Erzhischof Mrnold II. von Coln bestätigt ben Bertrag, wodurch Abt Bolbero von St. Pantaton ein wiedergeliste Grundflad ju (Ober Micher) Embt gegen eine flandige Fruchtrente, Kurmebe, Borbeuer und Seirathisseuer versieben. — 1163.

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Arnoldus sacuted sacuted Coloniensis reclesie archiepiscopus omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus. Quia officii nostri ratio exigit. et ad hoc deus nos ceteris preposuit at iuxta uerbum b. Iob patres simus pauperum. Ideireo uobis notum facinus. quod pauperes istos quorum nomina sunt. Heriman. et Beldeche. sub nostra defensione suscepimus in cansa quam uobis subnotamus. Filius noster Wolbero abbas s. Pantaleonis. quoddam bonum in predio çeclesie sug Embe iacens. a quodam bonine suo nomine Carsilio et filiis eius qui hoc in beneficio habuerunt. XXX. uidelicet iugera soluit. et prenominatis panperibus ca conditione concessit. quateusu omni anno in festo s. Remigii X. modios tritici inde persoluant. ad anniuersarium ipsius abbatis VIII. quidem modios de pacto. et duos de decimis. Cuna antem unos corum obierit, alter pro hurmedo meliorem equum quem in mortui possessione inaenerit dabit. uel si equum non habuerit V. solidos, et prefatum bonum deinceps possessarsu. IIII. modios tritici, ad hoc quod nulgo rurhure dicitur persolust.

Ad nullum antem placitum aduocati seruandum cogetur qui hoc bonum habuerit, quia beneficium ministeriale fuit. Si pari suo nubere uoluerit. VI. denarios pro licentia dabit. Et ut hec omnia sicut ab abbate eis constituta unt firma permaneant. kartam istam eis conscribi, et sigillo nostro confirmari fecimus, bannum nostrum super hoc facientes, in nomine patris et filii et spiritus sancti, ne quis eis bet infringere presumat. Quod si quis presumpserti, excommunicationi et qterne maledictioni subiaccat, nisi resipiscat. Testes huiss rei sunt. Walterus maioris eclesie prepositus. Albertus decanos, Arnoldus prep. s. Andree, Nicolaus abbas Sièpetepgensis. Capellani, Libertus, Godefridus, Ludeuuicus, Laici, Herimannus aduocatus, Adolphus dapifer. Arnoldus marscalcus, Ministeriales abbatis, Herimannus de Wighus, et frater eius Arnoldus, Heremannus de Embe, Amilius et frater eius Ratherus. Emicho et filius eius Godescalcus, Marcquardus, et plures alii fideles.

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.CLIII. indictione prima, Regnante Friderico rege, anno secundo. pontificatus nostri anno tercio.

379. Erzbifchof Urnold II. von Coln bekundet, daß heinrich von Limburg mit feinem gleichnamigen Sohne auf die Erhebung von 20 Solibi, welche fie fich als Bogtgebuhr von ben zu Sinzig gelegenen Befigungen des Cunibertflifts zu Coln alle zwei Jahre angemaßt, verzichtet haben. — 1154, ben 25. Matrz.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Arnoldus secundus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Quoniam secundum propheticam promissionem temporibus nostris refrigescente karitate habundauit iniquitas, et stipendia pauperum christi in direptionem et rapinam posita sunt, futuris ecclesiarum nostrarum casibus prudenter occurrere, et rebus earum conservandis stadiosius Inuigilare dignum duximus. Ob quam rem significatum esse uolumus universitati fidelium, tam futurorum quam in prescuti uiventium, qualiter *heinricus de Lemburk.* una cum filio suo *heinrico* spiritu penitentie et zelo ductus pietatis. nostra quoque plurimum commonitus increpatione. pro remedio anime sue, et pro salute sue totius posteritatis errorem suum recognouit. et XX. solidos coloniensis moncte quos in uilla sinzech transito duorum annorum curriculo. de prebenda fratrum beatissimi confessoris kuniberti, quasi jure adqueatie sibi usurpauerat, et jam per annos plurimos reclamante congentu accipere presumens usum iniquum pro lege sibi stabiliuerat. deo cooperante, me uero suggerente, et iudicio urgente, b. pontifici Kuniberto per manum nostram resignauit, presentemque tam clerum qui frequens aderat, quam populum infinitum huius testem resignationis inuocauit. Ad huius itaque ueritatis uirtutem insuperabilem, factum quod supra diximus per presentem paginam memorie iussimus commendari, ne quod iusticia simul et gratia pace quieta composuit. iniquitas fingens obliuionem aut inscienciam, retractandi querat occasionem in posterum. fecimus quoque cam ad maius munimentum imaginis nostre karactere signari, firmiter et sub districti anathematis comminatione prohibentes, ne quis de cetero supradictam uiolentiam sic exclusam aliqua ex parte reuocare presumat, ne forte sui ad uolutabrum uel cani ad uomitum, quod deus auertat iure ualeat comparari. Quod si quis forte deum contemporas, ecclesiam cecus et infelix conculcare non metuens, unquam aliquando facere presumserit, auctoritate dei omnipotentis, et unigeniti eius domini nostri iesu christi, simul quoque spiritus sancti paracliti, et nostra usque ad condignam satisfactionem districto teneatur anathemate, et tam ab ecclesia catholica quam a regno dei sequestretur alienus. Huius rei testes sunt. Galterus maioris ecclesie prepositus. Albertus eiusdem ecclesie decanus. Thiebaldus xanctensis prep. Gerardus bûnnensis prep. Godefridus s. gereonis prep. Herimannus s. seuerini prep. Iohannes s. kuniberti prep. Galterus ss. apostolorum prep. Godefridus s. kuniberti decanus. Nicholaus abbas sibergensis. Godefridus s. seuerini decanus, Theodericus ss. apostolorum dec. Comes inliacensis Gilhelmus altaris b. Kuniberti aduocatus. Adolfus comes de monte. Arnoldus de Blanchenheim et frater eius Gerardus, Arnoldus cognomine liber, Herimannus aduocatus colonic, Hercmannus camerarius. Adulfus dapifer. Vogel thelonearius. karolus. Preterea et alii multi uiri boni, fame integre, et testimonii honesti feliciter amen,

¹ Aus bem Cartular bee Stifte Rr. 5.

Acta sunt hec in urbe colonia, ad altare s. presulis Kuniberti, anno dominice incarnationis M.C.I.III. Indictione secunda VIII. kal. aprilis, glorioso rege fritherico regnante anno tercio. Nostri uero presulatus anno III. domino lesu christo suaniter omnia disponente, cui laus et gloria in secala seculorum amen. Scripta manu hugonis s. petri canonici in nomine domini amen.

- 380. Erzbischof Arnold II. von Coln verorinet, daß die Bewohner der Billa der Antei Pantaleon von den burgerlichen Seiener in der Stadt frei blieben sollen, bis ihre Wohnflätten bereinst von den fiedelischen Willen und Mauern umschloffen werden wurden. — 1164.
- C. In nomine sanetę et indiuidug trinitatis. Ego Arnoldus secundus dei gratia sanetę Coloniensis ęcelenja archiepiscopus. Quoniam diutia misericordia eo nos loco constituere uoluit. nt iuxta quod apostolus dicit. omnibus debitores simus, eo propensiores et attentiores nos esse oportet, at singulis suam iusticiam quantum ad nos spectat. usanequaque seruemus. Igitur cum aduersas habitatores uitlę s. Pantalconis, uerbum exactionis crebro moueretur, ut ad communem citium collectam, ipsi pro parte sua cooperarentur et darent. illi uero de nullo iure hoc se debere antiqua et probabili ueritate confirmarent. uerbum hoc quia de facili non poterat terminari, ad nostrum perlatum est audientium. Veritate igitur diligenter indagata, et cognita, innenimus eos ab antiquo fuisse et esse liberos et absolutos tan a debito thelonei, quam ab omni eiusmodi citiidium collectarum exactione. Proinde deum eturitatem intuentes memorate uille s. Pantaleonis et eius habitatoribus uniuersis, qui corum uicinie iure tenentur, sue libertatis et absolutionis iusticiam hactenus habitam, nostra auctoritate et citium consensu. in omne posterum integer concedimus, ne quis citam hoc tenere attemptet infringeres, seripto et sigilli nostri impressione, insuper banni nostri districtione confirmamus, hoc apponentes si quandoque uallo et muro citiubus coadunentur, communi etiam citium iure teneantur. Si quis uero intra muros mansionem et proprietatem habens eiusmodi absolutionis occasione ad ipsos se transferat, ipsuma nostre pagine constitutione esculuimus.

Acta sunt et ordinata anno dominie; incarnationis MCLIIII. indictione prima. Regnante Friderico rege romanoram. Presidente colonie Arnoldo secundo archiepiscopo, presentibus et consentientius pluribas tam clericis quam laicis liberis et ministerialibus quorum nomina hec sunt. Albertus maioris ecclesiț decanus. Godefridus S. Gereonis prepositus. Waltherus decanus. Wolbero abbas s. Pantaleonis. Nikolaus Sigebergensis abb. Heriman s. Seuerini prep. Arnoldus prep. s. Andrey. Godefridus comes de Arnesberg. Waltherus de Hengebach. et Baerhardus frater eius. Codefridus filius Folosuduidis. Herimann filius Razonis Cogelo thelonearius. Danibel et Bruor frater eius. Godefridus filius Folosuduidis. Herimann filius Razonis.

- 381. Ergbifchof Arnold II. von Ebin beifatigt einen Bergleich gwischen ben Pfarrgemeinen gu Mehlem und Muffenborf wegen ber von jener behaupteten, aber nicht erwiesenen, Berpflichtung ber letteren, gum Rirchenbaue gu Mehlem beitragen gu muffen. - 1154.
- C. In nomino sancte et indiuidue trinitatis. Arnoldus secandus dei gratia sancte colonicasis ecclesie homilis minister. omnibus in christo fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Notam esse uobis uolumus, quod nostris diebus parochiani ecclesie de Milneheim una cum pastore suo, ab his qui erant de mofemdorph quasi pro constanti iure requisierunt. quatenus in reparandis ecclesie sue edificiis sibi participes atque cooperatores existerent. Illi autem constanter et rationabiliter contradicentes, sufficienti testimonio comprobauerunt, quad neque hoc ius neque aliquod aliud ecclesie de Milneheim deberent. adeo ut ab ea neque baptismum. neque sepulturam requirere necesse baberent. omnimodam quemadmodum et illi libertatem habentes in loco suo baptismatis facienti et mortuos sepeliendi. sinodum quoque apud cos nullatenus se debere frequentare testati sunt. nist forte presens archidiaconus cul edeanus and suam sinodum eos illoc nocauerit. adiecerunt quoque quod pastor ecclesie de Milneheim in his que spectant ad diuinum officium eis per omnia prouidere debeat. in loco corum per legitimas ferias et festiuitates semper cantataras. Hanc autem libertatem ha antiquo sibi concessam esse retulerunt, ut tanto facilius alterius cainadom greter consueudiem aliarum

ecclesiarum, et decimas et nonas de rebus suis persoluere deberent.¹ Uniuersam autem hanc insticie et libertatis eorum comprobationem in presentia sua factam. honesti uiri susceperunt. Gerhardus bunnensis prepositus eorum archidiaconus. fridericus quoque eiusdem prosincie decanus et de s. georgio prepositus. Nykolaus etiam sigebergensis abbas, et hominum et loci dominus. Astantibus itaque aduersariis eorum cum pastore suo et nichil ad contradicendum habentibus predicti uiri eandem eorum comprobationem ratam esse iudicauerunt, postuodum tamen honesta compositione paceum inter eos reformauerunt. Eorum quippe consitio homines de Mofendorph ecclesiç de Milneheim terram quandam singulis annis duodecim denarios persoluentem contulerunt, et cosdem non sacerdoti, sed parochianis ad usus edificiorum ecclesiç tradendos esse constituerunt. His ita rite compositis rei gest; series ad nostrum examen delata est, quam nos quidem ut rationabilem ut ordinatissimam assensu nostro comprobatimus et sigilli nostri impressione et banni nostri auctoritate et cerni anathematis districtione in perpetumu roborauimus.

Acta sunt hec anno incarnationis dominice millesimo centesimo quinquagesimo quarto. Indictione secunda, anno tercio friderici regis, sub testibus Gerhardo bunnensi preposito. Godefrido prep. s. gereonis. Herimaroppero, s. secerini. Hagono prep. b. mariy. Gerhardo susaziensi prep. Nykolao sigebergensi abbate. Iohanne promonastericusi. Teoderico comite de Are. Arnoldo de Blankenheim. et fratre ipsius Gerhardo. Hartperno de Helpenstein. Nicelungo de Hardenperch. Ministerialium nero Herimano aduocato. Heinrico de Volmústseine. Amalrico de Wurmerstorph. Heinrico de Alpheim. Godefrido de Wolkenburch. et aliis quam pluribus.

382. Ergbifchof Arnold von Maing ftellt die in bem Safen bafelbit von ben Kaufleuten bes Reicheortes Duieburg zu entrichtenben Bollgefalle, welche wahrend bes Krieges feines Borgangers, bes Erzhifchofe Abelbert I., gegen ben Ronig, übertrieben erhobet worben waren, auf ben alten Cath gurudt. — 1155."

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Arnoldus divina fanente clementia maguntine sedis archiepiscopus. Digina summi regis dignatio pontificatus dignitate. nostram ad hoc sublimanit personam, ut ecclesie sollicitudini nostre commisse, tam secundum jus temporale quam spiritale debeamus intendere, et unicuique iusticiam suam, quocunque modo subtractam, antiquatam, ael neglectam, restituere et renouare. Nouerint igitur universi tam futuri quam presentis eui christi fideles, qualiter mercatores de dusburc quodam pago regali ciuitatem nostram maguntinam cum mercibus suis dadum frequentabant, pacifice ibi uendentes et ementes. Accidit antem quod tempore werre, que habita est inter predecessorem nostrum beate memorie Adelbertum seniorem. et Henricum imperatorem. predicti pagi negotiatores, non ob suam culpam, sed propter domni sui nidelicet regis inuidiam. apud ciuitatem nostram uim paterentur, adeo ut theloneum contra ius, et preter solitum ab ipsis immoderatum exigeretur. Hec exactio. et juris corum diminutio usque ad tempora nostra durabat, et tamdiu nostris sub temporibus, donec insis injuriam suam sepius proclamantibus, a domno nostro rege Friderico nobis injunctum est, ut causam illorum discuteremus, et ordine iudiciario diffineremus. Nos itaque cupientes et iusticie satisfacere, et mandato domni regis obedire, diligentius ucritatem perquirendo, causam illam tamdiu uentilauimus, donec secundum ius ciuile, accepto iudicio, mercatores illi testimonio seniorum et idoneorum ciuitatis nostre burgensium, in andientia nostra comprobauerunt, quod ad portum ciuitatis nostre applicantes, secundum ius primitiuum et legittimum. IIII. nummos ad theloneum de naui deberent persoluere, et si forte ibi naues suas onerarent, de uniuscuiusque nauis onere, unum tantum nummum ad theloneum esse persoluendum. Si autem nauim uacuam deferrent. IIII. denarios theloneareo exinde persoluerent. Hanc illorum justiciam, ucritatis testimonio comprobatam ratam et inconsulsam omni euo polentes permanere. presentis paginę, sigilli nostri impressione insignitę, testimonio stabiliuimus et confirmanimus, et horum testium nomina precepimus subnotari. Hartmannus major prepositus, Hertwinus decanus, Sigelous camerarius. De capellanis. Cunradus prepositus s. Gingolfi. Baldewinus, Rudingus, Gernotus, De burgensibus, Helpericus uicedomnus.

^{&#}x27; Muffenborf geborte gu ben Ronigliden Billen, beren Rona bem Marienftifte ju Aaden verlieben worben, f. Rr. 75. -

Hermannus scultetus. Arnoldus de selehoben. Dudo et frater eius Wicnandus. Salemannus. Officiati. Hernestus waltpodo. Arnoldus magnus, Wernherus paruus. Wernherus croio. Hartwicus. Hertricus. Otto. Godescalcus minor camerarius. Dragebodo. Cúnradus. Walterus. Giselbertus. Hartlebus omnium prepositus. Wolpero de selehoben et Ebbelm.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LV. indictione II. regnante gloriosissimo rego Friderico huius nominis primo. Ad hec quoque subnotari precepinus de prememorato opido huius negotii actores. Herimannus. Wolpero. Winemarus. Inkelbertus. Henricus, Merten. Godeboldus.

383. Die in ben hof Sabrt eingehörigen Schwestern Mechtilb und Mergart treten mit Einstimmung aller Betheiligten aus biefem Hofeberbande und maden fich und ihre Auchkommen gum Altar in ber Siffeting bes h. Georg zu Coln horig und zinig. — 1155.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit cunctis christi fidelibus tam futuris quam presentibus. quod Mehtild et soror sua Mergart, se et omnem posteritatem suam de se prouentam, ab omni iure et seruili condicione quam hactenus debebant curic apud sordin site, non clandestino sed prepositi fritherici, et decani Winandi, et eorum permissione fratrum, nec non eiusdem curie aduocati Geuehardi, et uillici henrici consensu, et scabinorum, et omnium ad eandem curiam pertinentium testimonio, hac condicione, ut se iu templo s. Georii censuales facerent, in perpetuum absoluerunt. Tandem ductu rationis et consilio et dominorum et scabinorum et aliorum qui suis diebus precipui fuerunt sectatores boni et equi. uenerunt ad templum b. martyris Georii quod est in sancta situm colonia, et ibidem deo inspirante, publica deditione capita sua per manus aduocati sancto altari fratribus eiusdem ecclesie astantibus inclinauerunt, et se et omnes posteros suos s. Georio immolantes II. denariorum censuales fecerunt, ea condicione, ut ipsi singulis annis dum uiuereut, et posteri corum, tam uir quam mulier II, tautum denarios in honorem s. Georii martyris in VIIII. Kal. maii persoluant. His uero ita solutis, omnis seruitutis interpellatione careaut. nt nec in aduocati placito amplius. nec in alicuius exactione urgeantur. Vt autem hec que istis supradictis facta sunt perpetua firmitudine sint roborata, tale ius eis secundum aliorum censualium legem a preposito, et ab aduocato, et fratribus institutum est uidelicet, ut si quis uir de familia supra dictorum legitimam duxerit uxorem, ad ducendi licentiam VI. denarios persoluat custodi. de cetero uero si quis morte preuentas fuerit. illud melius quod in sua suppellectili inquairi poterit sine in pallio, sine in palefrido, uel in aliquo potiori. in requiem sui, prefate ecclesie custodi sine dilatione asscribatur. Mulier uero post suam meliorem de suis uestibus cuiuscumque generis sit custodi faciat assignari. Hec autem scilicet de licentia nubendi, et de meliori neste post mortem seu uiri, seu femine per custodem uillico presate curie pro dampni recompensatione fideliter assignentur. Huius rei testes sunt. Frithericus prepositus, Winandus decanus. Magister Iohannes. Herimannus de iuliaco. Widigo. Heinricus. Herimannus de gladebach, Sibodo. Godescalcus. Bruno. Suanebolt. Isfridus. Didericus. Daniel, Herimanuus. Et laici, quorum nomina subscripta sunt, Geuchardus aduocatus. Heinricus uillicus. Cunradus de uochene, Iohannes cognatus suus. Rabodo de utlinkirchin. et scabini prefate curie. Albrant, Wolbertus. Albertus. Wiker, Hezil, Wiker, Heriman, Albertus,

Hec autem acta sunt anno ab incarnatione domini. Millesimo C.L.V. Indictione III. Epacta XV. et Fritherico gloriosissimo rege regnante. et Arnoldo secundo episcopatum tenente. Quicamque hoc nititur infringere. et hos supradictos ad alius ius transferre, perpetuo anathematis uinculo feriatura.

384. Raifer Friedrich I. nimmt die Abtei Knechtsteden in feinen Schutz und bestätigt berfelben ihre, namentlich aufgezählten, Besitzungen und bas Recht einen Bogt zu mablen. - 1155.

In nomine sancte et indicidue trinitatis. Fridericus dicina fauente elementia Romanorum imperator augustus. Transitorii regni dignitas et imperialis sublimitas ab omnium regum domino ad hoc potissimum nobis concessa

¹ Mus bem Cartular ber Abtei . G. 6.

L u.

est ut sernos militesque christi quos propria goluntas propter amorem dei omnipotentis inopes facit existere, atque iu presenti seculo quasi abiectos remanere, propensius debeamus defensare et sub nostra protectione congruis honoribus fouere, atque profectibus eorum promonendis gratiosam manum apponere, boc enim si fecerimus, cum regnum terrenum desecerit celestis et indesicientis regni culmina sublimiter obtinebimus. Onocirca omnium tam futurorum quam presentium christi imperiique fidelium noverit industria, qualiter nos ob anime nostre salutem et imperii nostri stabilitatem, nec non petitione et internentione fidelium postrorum Arnoldi coloniensis archiepiscopi. italici regni nostri archicancellarii, et Alberti aquensis prepositi et majoris ecclesic in colonia decani, ecclesiam b. Marie nirginis in Knechsteden. et fratres ibidem sub regulari professione deo famulantes cum omnibus que in presentiarum possident uel in futurum poterunt adipisci, sub nostre defensionis et imperialis auctoritatis tuitione et mundiburdio suscepinus et presentis prinifegii scripto communicimus, statuentes ut quascumque possessiones. quecumque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et legitime possidet aut in futurum donatione imperatorum seu regum, concessione pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis quibuscumque justis modis deo propitio obtinere potuerit. firma ei et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis, curtem in hnechstede cum agris suis, siluis, pratis, pascuis, et molendino, in Straberg curtes due, in Nivenheim curtem unam, curtem in Balghem, curtem in Panhusen, curtem in Diborgehoue, curtem in Horheim. curtem in Turremage, curtem in Pelkenhusen, curtem in Hachhusen, curtem in Bollenberg, curtem in Wencenrode. curtem in Beddinghusen, curtem in Capella, curtem in Louenichheim, curtem in Senstede, curtem in Anstela. curtes et agros in Beissema, curtes et agros in Hauenborne, curtem in Honberge, curtem in Grucena, curtem in Magenart, curtem in Caslevelt, uineas in Wintra et Remage, molendinum in Weuelinghouen, molendinum iu Elveka.1 omnia cum omnibus suis pertinentiis. Sane noualium fratrumque propriis manibus uel sumptibus excultorum, sine de nutrimentis animalium insorum pullus omnino ab eis decimas exigat. Imperiali item auctoritate prohibimus ut nullus uduocatiam ejusdem loci hereditario jure usurpare presumat, sed is tantum aduocatus existat quem fratres aut sanior pars corum uoluntate propria decreuerit eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat presatam ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, uel ablatas retinere, aut aliquibus uexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, saluo per omnia imperiali iure et coloniensis archiepiscopi canonica institia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra eam temere uenire temptauerit, imperiali banno subiaceat et centum libras auri componat, medietatem camere nostre et medietatem predicte ecclesie. Et ut hec omnia omni tempore rata et inconsulsa permeneant presentem paginam sigilli nostri impressione communimus, adhibitis testibus, quorum nomina hec sunt. Peregrinus aquileiensis patriarcha. Hillinus treuerensis archiepiscopus, Anselmus archiepiscopus rauennas. Heinricus leodiensis episcopus, Conradus wormatiensis episcopus, Euerhardus bauenbergensis episcopus, Hermannus constantiensis episcopus, Oridivus basiliensis episcopus. Wibaldus corbicensis et stabulensis abbas. Markardus fuldensis abbas. Heinricus dux saxonie. Otto palatinus comes, Heinricus comes de tikeneburg, Gozwinus de falckenberg, Othakker marchio de stira. Hermannus de sterona, Wido comes de blandra, comes Wido werra, Petrus urbis rome prefectus,

Signum domai Friderici Romanorum imperatoris innictissimi. Ego Arnoldus coloniensis archiepiscopus et italici regni archieancellarius recognui. Actum in territorio tibutrino. anno dominice incarnationis M.C.LV. indictione tertia. imperante Friderico Romanorum imperatore glorioso. anno imperiti cius I. regni nero. IIII.³

Die genannten Orte find: Etraderg, Rievegheim, Baldeim im fielbe bon Niebenfeim, Panbaufen, Delboben, horrem, Tormagan, Baldbaufen, Saddulfen, Cagellen, Ginfelen, Amkel, Sambern, Domberg, Guiten, Caffelde ber fielbendlich Befinadit, Ihrerwiniern, Remagn. Werelingberen und Eivellem. Die Ramen einiger beste, nede die Mebri früde ichen nicht mehr befeiten, find mit Gewißbeit nicht mehr zu ermitteln. — 2 Pahft Abrian IV. ersbeitte unter bem 6. Juli 1135 bem Probste fermann von Anchaiteben eine glichhautende Befähägungsbulle "data in territorio uweuland II. nonns talli MCLV" Im Erzielen von Gerifelten nich woch glichheitig ist fix vervierbente Rassiertibe Ittmann von Anchaiteben ihr ihr vervierbente Rassiertibe Ittmann von Anchaiteben ihr ihr vervierbente Rassiertibe Ittmann von Anchaiteben ihr bei derbeite Rassiertibe Ittmann von Anchaiteben ihr der geschichten und der glichheitig ihr ber verbeiteben kallertibe Ittmann etwafsch

385. Erzbifchof Urnold II. von Coln besidtigt ben von bem Gereonftifte bafelbft geschloffenen Pachte vertrag über zwei bei bem Bofe Rriel errichtete Dublen. — 1155.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego arnoldus II, dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus, Oue bene et rationabiliter ad ecclesie seu fratrum utilitatem ordinata sunt, ut inconsulsa permaneant, firmis et rationabilibus munimentis stabilienda sunt. Hac ratione congruum duximus ecclesie b. geregnis et fratribus inibi deo deseruientibus confirmare in perpetuos usus corum possessionem duorum molendinorum que sita sunt secus curiam eorum que dicitur crele opera et expensa eorundem fratrum elaborata. Igitur riui fluxum ne quis eum temere seu giolenter prepediat banni postri districtione usquequaquam communimus, commutationem terre in qua situm est superius molendinum de consilio familie nostre factam ex nostro etiam consensu et aduocați et uillici, sana et utili recompensatione melioris terre, ratam esse decernimus, et banno nostro în perpetuum Pactiones etiam de eisdem molendinis factas, utile nobis uisum est adnotare. Pactio itaque superioris molendini hec est. Omne triticum fratrum ecclesie s. Gereonis ibi molatur. ex quo uniuersum emolumentum in granario fratrum in usus corum remanchit. Omne reliquum emolumentum molendinario cedet. Ipse nero tuebitur et reparabit riuum et ripas eius ab ipso ortu usque ad molendinum. Omnia ad molendinum pertinentia inse similiter edificabit. Molas tantummodo communi expensa ement fratres, et molendinarius, gel uicissim, sua uice fratres, sua nice molendinarius. Heres qui successerit, inuestituram de manu prepositi suscipiet. nichil amplius ex jure daturus nisi congregationi honestam uini propinationem. Inferioris nero molendini pactio inter fratres et ggendam Giselbertnm hec est. Expensa ad edificandum et reedificandum communis semper esse debet ita ut medictas a parte fratrum medictas a parte Giselberti proucniat, emolumentum quodcumque de molendino progenerit commune esse debet, ita ut medietas in usus fratrum cedat altera medietas Giselberto. Porro Giselbertus de sua medictate annuatiue XVIII. denarios coloniensis monete memorate curie in restitutionem damni quod ei de superiore molendino uisum est accidisse in festo s. Remigii persoluat et eo modo inse et uvor sua cum posteris suis heredibus molendinum hereditario iure possideant sic ut pactionis iura illibata teneant, et quisquis heredum successerit, de jure successionis decem et octo denarios curie soluat inuestituram de manu prepositi accipiat. In arbitrio nero prepositi relictum est si piscinam ex defluenti riuo congruo loco faciat, singulariter eam in suos usus habeat. Si uero sepe memoratus Giselbertus uel heredum eius aliquis piscinam fecerit, quicunque prepositus eam habere uoluerit, sufficienti recompensatione redimat. Item si ex ipsius Giselberti nel cuiuscunque successoris consilio et industria aliquid utilitatis ex codem rino commode claborari poterit, simili pactione in edificando et emolumento, medietas fratribus, medietas Giselberto uel succedenti heredi per omnia cedere debebit, Riuj fluxum et ripas eius a superiore molendino inferius usquequaquam tuebitur et reparabit, qui inferiori molendino preerit. et utrobique perfecte et ex lure prouidendum erit ne quod damnum uel nocumentum uel in riui fluxum uel aliqua in parte alteri molendino de altero proueniat. Si quis igitur contra hanc nostre institutionis paginam temere se erigere attemptauerit, post secundam et terciam commonitionem si non resipuerit, anathema sit.

Acta sunt hec et confirmata anno incarnationis dominice M.C.L.V. Indictione IIII. Regnante friderico romanorum imperatore angusto. Presidente colonie Arnoldo II. archiepiscopo. presentibus idoneis testibus tam de clero quam de laicis quorum nomina hec sunt. Teobaldus sanxtensis prepositus. Godefridus s. Gereonis prep. Hermannus S. Seuerini prep. Arnoldus prep. s. Andrey. Nikolaus abbas sibergensis. Od... s. Gereonis, Herimannus aduocatus. Vogelo telonarius. Herimannus filius razonis. Gerardus niger. Gerardus albus. Herimannus camerarius.

386. Erzbifchof Arnold II. von Coln bestätigt einen Bergleich zwischen bem Gereonftifte baselbft und ber Abrei Anchisteben, woburch ber im Begirf von Ochrinaffel gelegene Sof ber Abrei, flat bes Blutzefonten, eine Gelbertent bem bortiaen Parrer au gaben verpflichter wire. - 116a.

In nomine sanetę et individue trinitatis. Ego Arnoldus secundus s. coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetnum. Quoniam diuina providente clementia ad hoc constituti sumus ut omnibus tam maioribus quam

¹ Mus bem Cartular ber Mbtei , 3, 785.

minoribus, tam presentibus quam tuturis debitores simus suam unicuique conseruare iustitiam, specialius autem quibuscunque propensius deo famulantibus, omnem occasionem scandali uel dissensionis studentes tollere que inter eve etiam qui paci precipue student emergit facillime, petentibus Alberto maioris ecclesiq no colonia preposito. Hermanno ecclesiq s. marię in Knechstede preposito, et concedente cum fratribus suis Godefrido ecclesiq s, gereonis prep. de curte quam possidet ecclesia knechstedensis infra terminum s. gereonis udiclicet in Causeig pactionem quandam paging nostrę attestatione, sigilli nostri impressione firmare curauimus. Pactio autem hec est, ut pastori quicumque prefatę ecclesiq nidelicet Cassele prefuerit, pro decimatione animalium uel quarumcunque rerum exactione, sola duntaxat excepta frugum decimatione, de ipsa curte XII. nunumi coloniensis monetę personaturu, pre singuluos annos in natinitate s. marię nirginis. Qui igitur presumptibili audacia niu nostrę dispensationis paginę temere contraire et pactionem hanc utrobique perutitem conetur infringere, banni nostri auctoritate a den nobis concessa presumptiones haiusmodi probbemus et tam ipsos presumptores quam uniueresos ipsius curtis et quarumilibet rerum ad eam pertinentium iniustos exactores, intasores, distractores, nisis condigna satisfactione quantocius resipuerint, districte dei animaduersione in perpetuum subiacere decernimus, testes quoque buius nostrę constitutionis annotari curauimus, quorum nomina hec sunt, Walterus prepositus ss. apostolorum. Arnoldus prep.

8. Andree, Fridericus prep. Seorgii. Odulflus decanus s. Gerconis. Hugo magister eiusdem ecclesiç.

Actum anno dominice incarnationis M.C.I.VI. indictione IIII. regnante glorioso imperatore Frederico. anno imperii eius primo. regni uero IIII.

- 387. Bischof Friedrich von Munster weiht, im Auftrage des Erzbischofs Arnold II. von Coln, Die zu Duisburg gegrundete Marienkirche des Johanniter-Ordens. (1153—1156.)
- F. dei gratia monasteriensium episcopus, omnibus christi fidelibus, fidei, spei, et caritatis augmentum. Notum facimus omnibus christi fidelibus tam futuris, quam presentibus, quod domnus et pater noster A. coloniensis archiepiscopus, quem sepius publicorum negociorum multiplex causa circumsonat, rogatus a fratribus qui in bierusalem hospitali descruiunt, ut ecclesiam in dusburk in honore s. Marie uirginis et s. Iohannis baptiste fundatam, que ad eos pertinet consecretur ad nos transmisit, et per cosdem fratres ut uicem eius in eadem ecclesia consecranda gereremus, iniunkit. Cuius petitioni obedientes, prefatam ecclesiam consecranimos, et tam ipsi ecclesie, quam uninersis eius possessionibus ordine quo debuimus ex auctoritate donni pape A. et domni archiepiscopi A. et nostra pacem indiximus, ut ab illa die quicquid possedit, aut in futurum oblatione fidelium possidebit, sine ullius innasione, integra ilibataque pernaneaut. Si qua igitur ecclesiastica specularium persona predictam ecclesiam uel eius possessiones inquietare presumpserit, auctoritate b. Petri apostoli, et domni pape A. et coloniensis archiepiscopi A. et uostra, nisi resipuerit, et satisfecerit, anathema sit. Quod ut ratum sit, impressione nostri sigilli confirmamus.
- 388. Erzbischof Friedrich II. von Coln nimmt die Abrei Altenberg in seinen Schutz und besidtigt berfelben ihre Besitzungen, Die er namentlich aufgablt." 1156, ben 11. Muguft.
- C. In nomine sanetę et indiuidnę trinitatis. Fredericus secundus diuina fauente gratia coloniensis archiepiscopus. Si loca religiosa debito caritatis affectu fouenus, et possessiones sacris dominus collatas, propensiori ugifantia eis conseruare studenus, procul duboi iniuncti nobis officii curam salubriter prosequimur, et orationibus fidelium apud eum cuius sunt omuia feliciter adiuuamur. Hoc igitur pię denotionis intuitu. ucereabilis frater

^{&#}x27;Durch Bergleichung bee bezeichneten Bischofs, Erzbischofs und Pablies ergeben fich bie Personen und ber Zeitraum, in welchen bie Urfunde fallt. "Begen ber jesigen Ramen ber Befigungen vergl. Rt. 300; ferner bingugelommen ift ber bon beindahf, gegen eine Beute aus ben Grundfluden am Rupperfieg, erwerbene Zebnte bes Bofce Bueloberg und ber beim Riofter gefegenen Gennbilde.

Herimanne abbas, tuis iustis desideriis elementer annuentes. monasterium s. Marie de Berge, cui auctore deo presides, sub b, petri et nostram protectionem suscipimas, et ipsi presentis priutlegii auctoritate confirmationis manum apponimus, statuentes, ut quascunque possessiones, libros quoque, et quecunque bona, in omni pontificatus nostri ac dominationis loco idem monasterium ex concessione pontificum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis in presentiarum possidet, aut in futurum deo prebente poterit adipisci, ca omnino firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Inter que hec propriis nominibus duximus exprimenda. Hereditatem Berge ab illustri uiro comite Adulfo coloniensi ecclesie ad fundandam et statuendam ibi religionem, pro sua deuotione collatam. cum decimis terre fundo monasterii contigue, cum decimis etiam curtis uicine que dicitur bullengesberch. utrisque a iure heinrici de fdendare, cum suorum heredum consensu, pro quinque solidorum recompensatione emancipatis, quos annuatim persoluit quedam terra que nocatne stega. Curtem quoque boecheim. cum decimis suis. Terram iuxta bladesheim sitam que dicitur camervorst. cum decinis suis. Curtem wanemala. Vineam in bacharacha. Preterea terram in widehowe, cum decimis a Gumberto de elnere et a comite Adulfo XVI, marcarum precio redemptis, et per nostram manam eidem cenobio reconsignatis. Ipsa est terra quinque mansorum, quam Berno bone memorie tui loci primus abbas, a beniamin et cunrado militibus pro XXX. marcis emancipasse dinoscitur. consentientibus canonicis as, apostolorum, quorum preposito duas domos in colonia et unam uineam in bunnensi territorio, pro eiusdem terre concambio tribuit, quemadmodum in cartula confirmationis, a recolende memorie coloniensi archiepiscopo Arnulfo primo. monasterio tuo exhibite continetur. Curtem que uocatur Mulenheim cam pertinentiis suis. Ex dono ciusdem Arnulfi archiepiscopi, uineam in Reinse, in monte qui dicitur s. Petri. cum decimis suis. Item ex dono Brunonis et predicti Arnulfi archiepiscoporum mansum in uilla que nuncupatur Rudinc. Nulli ergo liceat prefatum monasterium temere perturbare. 1

Actum Coloniç III. Idus augusti. indictione V. incarnationis dominice anno M.C.LVI. Pontificatus uero nostri anno primo. Regnante domno Friderico gloriosissimo Romanorum imperatore augusto, anno regni elemperii II. cum consensu et testimonio priorum quorum nonina he sunt. Adelhelmus maioris ecclesis prepositus. Philippus eiusdem ecclesis decanus. Gerhardus Bunnensis prep. Thiebaldus Xantensis prep. Godefridus ecclesiç s. Gerconis prep. Herimannus s. Seuerini prep. Iohannes s. Kuniberti prep. Arnoldus s. Andreę prep. Hugo s. Marię ad gradus prep. Bruno s. Georgii prep. Wolbero s. Pantaleonis abbas. Adelardus s. Martini abb. Geldolfus Brunwilarensis abb. Nykolaus Sigebergensis abb.

- 389. Raifer Friedrich I. nimmt im freunbicaftlichen Andenken der Berdienste des Erzhischofs Arnold II. von Coin bessen dweifter Sadewig, Alebiffin zu Effen, und bessen Bruder Burkard von Wied in seinen Schub, so wie die Stiftektiche zu Schwarzseinvors, wo Arnold ruht, mit den Garteen, die er und seine Schweifer bergelben geschenkt, namentlich zu Roisborf, Beuel, Honnef, Cadorf, Schweinbeim, Meblem und Soeven, 1136, den 17. September.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus diulna fauente elementia romanorum imperator augustus. Summ; elementiç et fidei argumentum est, ab amico etiam post fata non recedere, nerum eius deuvitonis merita que corporaliter aliquando exhibehat, perpetuali memoriç commendare. Inde omnium christi imperiique nostri fidelium presens etas nonerit et successnra posteritas, qualiter nos ob preclara merita dilectissimi nostri uenerabilis memoriç armoldi coloniensis archiepiscopi, sororem eius Hadeceigam asaidensis monasterii abbatissam nostrani auscepimus. Peterea ecclesiam in rindorf in qua predictus archiepiscopus requiescit sepultus, et omnes possessiones mobiles siue immobilios quas ipse eidem ecclesiç contulit, uel ecclesia in posterem inste poteri adipisci sub nostram imperialem protectionem colligimus et collocamus, eidemque ecclesiç omni tempore inconuntas et illibata nostra anctoritate omni corroborationis munimine confirmamus. Hee autem predia ecclesie propriis

¹ hier folgt bie gewöhnliche Schlugformel pabfilicher Bullen , in beren Stol bie Urfunde abgefaft ift.

nocabalis duximus exprimenda. curtis in răhtadorph, in bâtele tria ingera uinearum. in huncfe quinque ame uini. In ardorph due ame uini. Hec comparauit Arnoldus coloniensis archiepiscopus a duobus uidelicet Willehelmo de uregenze et Willehelmo de stalburch. Item curtis in seenkeim. quam idem archiepiscopus comparanit a ciurado. Item in milenheim IIII. solidos, in rindorph tres mansos quos comparanit anidensis abbatissa ab ecclesia meschedensi. Item curtis in săuene quam predicta comparauit abbatissa a domno reinhardo de castre. Statuimus quoque et sub obtentu gratig nostre precipimus, ne quia contra hoc nostre constitutionis decretum temere uenire, uel sororem aut fratrem prememorati archiepiscopi dilectissimi nostri in personis uel in rebus suis, aut supradictam ecclesiam in possessionibus suis disuestire ant inquietare presumat. Qui autem huius precepti nostri uiolator extilerii. centum libras auri purissimi sciat se camere nostre composituram. Vi autem hee nostra confirmatio rata et inconsulsa omni euo permaneat. presentem inde paginam conscribi, et sigilli nostri impressione insigniri iussimus.

Signum domni Friderici romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Reginaldus cancellarius uice arnoldi moguntini archiepiscopi et archicapellani recognoti. Anno dominice incarnationis M.C.LVI. Indictione IIII. Regnante Friderico romanorum imperatore augusto. Anno regni eius V. imperii uero II. Data Ratisbone XV. kal. octobris in christo feliciter amen.

390. Abi Ricolaus von Siegburg fisstet sich mit bem von ihm erworbenen Allobe ju Hennef und Wittau ein Jahrgedachtniß und bekundet bas von feinem Borganger, dem Abte Cuno II., gestistete Anniverjar. — 1156.

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Nikolaus diuina misericordia s. Sigebergensis ecclesie dictus abbas. Notum esse uolumus tam postfuturorum quam presentium pie recordationi, qualiter nostre humilitatis intentio perpetue remonerationis spei fiducialiter innixa. his se potissimum studiis ac laboribus impendere desideret. quibus et domino deo famulantium fratrum commoditates augeantur, et panperum christi necessitatibus aliquo modo consulatur. Huius rei gratia comparatum est a me allodium in hanefe, precio LXXV, marcarum, itemque aliud in Widowe. pro pecunia marcarum XX. que a uenditoribus coram altari et testibus idoneis legitima traditione suscepta. non aliis quam communibus usibus donec aduiuerem statui deputanda. Sed quoniam fluxa est nostre mortalitatis conditio. eaque certius ac tutius collocantur beneficia, que etiam post carnis obitum uiuere cernuntur. anticipani de ipsis reditibus memoriam mei statuere in anniuersarium defunctionis mee diem. accedente scilicet in hoc totius nostre fraternitatis gratanti consensu. Itaque tum superne miserationis intuitu. tum fraterne deuotionis unanimi decreto. a nobis statutum est. omnes fructus qui de presatis locis annuatim prouenerint, sub cura fratris illius consistere quicumque hospitali prefuerit, atque ab eo tali distributione administrari tempore resolutionis meç, quatenus ad ecclesie luminaria prebeat quatuor maiores candelas, et alias minores per singula queque altaria. ad ipsius diei expensas daturus in communem refectionem piscium duo fercula., et hamam uini unde karitatis poculum cunctis propinetur, et octo maldra tritici forensis mensure, unde panis similagineus habeatur. De quo uidelicet tritico id quod superest in pauperum stipendia erogabitur cum sex maldris siliginis. additis preterea VI. maldris bracii, ex quibus ceruisie potus conficiatur eque in usum egenorum, quibus etiam in pulmentarium ematur ex hoc quod tempori congruit. quantum nouem solidis comparari potuerit. ut lardus. cascus aut allecia. Ad horum quoque omnium plenariam administrationem statuimus item in hanese trium solidorum reditus. His ita dispositis hoc summopere commonemus. ut quicquid his omnibus expensis superfuerit. nihilominus inopum ac debilium indigentiis sustentaudis insumatur. Hec igitur constitutio cunctorum fratrum nostrorum uotis annitentibus sacerdotali banno a nobis ex diuina auctoritate roborata est. ne quis ex hoc deinceps horum quidlibet infringere. uel infirmare conetur, aut aliter statuere quam a me statuautur. Huic nostro testamentali decreto adiungimus et illud statutum quod pie memorie predecessor noster abbas domnus Cûno secundus in anniversarium seu memoriam adhuc uiuens constituit. et sub manu itidem fratris quicumque hospitali preficitur hoc disponi uoluit ad cuius

Impensas de beztorp sex solidi solumatur. de mechlingouen sex solidi. de cizendorp i item aex solidi. Est et uninea apud mosellam in kemmerdhe ferens ut maltum uini carratam, uel ut minus hamas quatuor aut quinque, quam prefatus abbas ad hos usas dadum mercatus fuerat cum aliquot iornalibus bone terre arabitis, de quibas ad excolendam uineam abunde sumantur expense. Et hanc nihilominus dispositionem exigente fratrum postulatione diaini nominis sigillo confirmaniumus, quemadmodum hactenus apud nos pluribas annis obseruta et ministrata est. hoc precipue commonentes, ut pauperum uel egrotorum cura non neglegatur, sed dispensatis inde his sumptibus qui in luminaria altarium ac sepulchri. atque in dao piscium fercula, mes non in poculum karitatis sufficiant, qui in luminaria altarium ac sepulchri. capue in dao piscium fercula. mes non in poculum karitatis sufficiant.

Acta sunt bee et sub anathematis ninculo firmata, in totius nostri connentus presentia, dominiee incarnationis anno tallesimo centesimo quinquagesimo sexto, indictione quarta. Si quis ergo hanc tante unanimitatis auctoritatem paruipendens, hee statuta quouis ingenio temptaueris inuertere uel annullare, nouerit se anathematis periculum nequaquam subterfugere, ac pro tali commisso iustissimi examinis seueritatem formidari debere.

391. Das Gereonstift zu Coln überläst einem Mishelm von Monfeim von bem bortigen Frobnhofe 71/2 Morgen GaleAnd zu einer Daus und Possatte gegen andere 9 Morgen und mit Borbebalt einer Zehntrente von erftern. — 1157.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum sit omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus, quod quidam Willchelmus de Münkeym and edificandam sibi domum et curiam, septem iornales terra s. Gereonis communativ. Pro hae uero communatione de propria terra sua ad curiam s. Gereonis que est in eadem uilla nonem iornales melioris terre contradidit. quatuor adiacentes rheno inter Münkeym et Ble. quinque In agro foris secus Minheym. Pro decima uero memorate salice terre singulis annis maldrum et dimidium siliginis camerario b. Gereonis in natiuitate s. Marie soluere debet. Facta est autem hey communation per prepositum s. Gereonis Godefridum consensu fratrum, et per liberum aduocatum comitem Adolfum. consilio et consensu uillici. et familie de cadem curia omnibus communiter attestantibus sub iuramento fidelitatis, utiliorem ét meliorem curiç cessisse communitationem. Ne quis nero in posterum hanc constitutionem temere perturare uel infringere presumat. placuit omnia secundum ordinem seripto annotare banno et sigillo ecclesie in perpetuum communire.

Acta sunt hee auno incarnationis dominiee M.C.LVII. regnanto Fritherico romanorum imperatore augusto. presidente Colonie archiepiscopo Fritherico II. Godefrido in ecclesia s. Gereonis preposito. Odolfo dekano. et coram pluribus idoneis testibus quorum nomina sunt hee. Alberto corepiscopo. Emechone camerario. Gerhardo. Hugone magistro scolarum. Heinrico custode, Sigefrido. Wolframo. Charado. Theoderico.

392. Erzbifchof Friedrich II. von Coln bestätigt ben von bem Mauritius-Rloster bafelbst gemachten Unfauf eines Hofee zu Marsborf. — 1157.º

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Ego Frethericus dei gratia coloniensia archiepiscopus omnibus delibus in perpetuum. Si redemptoris nostri uerba quibus apostolorum principi sanctorum commendans ecclesias. Symon inquit Iohannis, si diligis me pasce oues meas, diligenter et necesse est attendamus, nimirum quanta diligentie et caritate circa fideles animas regimini nostro dei dispositione commissas inuigilare nos oportet, etildenter intelligimus. Illud flaque attendentes, et prout nobis diuina misericordia largiri dignabitur, opere exequi cupientes. Pereenti pagine propter cautelame et munimentum in futurum adnotari decretimus, quod sanctimoniales in ecclesia b. Mauricii que in suburbio coloniensis ciuitatis constructa est. deo seruientes a successoribus Regenheri, et uvoris eina Hizeken. filis Herewicho, Ottone. Richolfo. Meyahero, et filiabus Mathilde. Gertrude, Richondoe, in uilla Marattorp tres mansos cum omni sui integritate et duilitate, tam in commanione silnarum, quam et paschorum, curiam

¹ Boisborf , Debinghofen , Biffenborf. - 1 Mus bem Cartular bes Rloftere.

quoque cum domibus et piscina, et universis que ad predictos mansos hactenus pertinuisse dinoscuntur, in perpetuam ecclesie sue possessionem cen; m et triginta marcis legitimo et rationabili emptionis modo comparauerunt, omnibus tam uiris quam mulicribus et paruulis, quicumque predicti uiri per ordinem successionum heredes esse debuerant consentientibus. et tradentibus. et super ipsum altare b. martiris singulis pro se supra memoratum predium offerentibus. Quia igitur hec in presentia nostra uentilata, et legitimo fine terminata sunt, assistentibus et cooperantibus nobis prelatis ecclesie, nobilibus quoque et ministerialibus atque honoratis ciuitatis iure nostro predicte ecclesie, et ibi deo seruientibus, predium istud in sempiternum auctoritate dei omnipotentis et banno nostro confirmamus. Quod si quis postmodum facto huic tam rationabili temerario ausu obuiare, nel aduersus sanctimoniales in predicta ecclesia deo seruientes. litem super hoc suscitare et pacem pauperum christi quod absit inquietare presumpserit. auctoritate domini dei et ss. apostolorum petri et pauli. domini quoque pape et nostra anathematis cum uinculo donec resipiscat innodamus. Hujus rei testes sunt. Adelhelmus majoris ecclesie prepositus, Philippus decanus, Thieboldus xanthensis prep. Godefridus s. Gereonis prep. Arnoldus s. Andree prep. Godefridus s. Seuerini decanus. Godefridus s. Cuniberti dec. Radolphus magister scolarium in maiori ecclesia. Widekindus eiusdem ecclesie canonicus, et alii plures. De nobilibus, Willelmus comes de iuliaco. Euerhardus comes de seina. Engelbertus de monte. Gotzwinus iunior de heimersberch. De ministerialibus, Hermannus aduocatus, Adolphus dapifer. De ciuibus. Fugelo thelonearius. Gerhardus niger. Hermannus razonis filius. Heinricus thelonearius, Theodericus ful, let alii plures.

Facta sunt hec anno incarnationis domini M.C.L.VII. indictione quinta. Regnante glorioso romanorum imperatore Frederico. anno imperii ipsius tertio.

393. Erghischof Friedrich II. von Coln ichenft ber Abrei Anechisteben Die ihm von Lubolf von Dock refignirten brei Manfen gu Mheincassel, und bestätigt berfelben die früher erhaltenen Privilegien und Befigungen. — 1158.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Fridericus secundus sancte Agrippine sedis archiepiscopus in perpetuum. Diuina ordinante pronidentia omnibus gubernationi nostre commissis ex officii nostri ratione debentes sua unicuique intemerato iure secundum deum conseruare, obnixius in uia dei ambulantibus tanquam facientes nobis amicos de mammona iniquitatis ut cum defecerimus recipiant nos in eterna tabernacula, subsidia in quibus minus abundant iuxta possibilitatem nostram diginitus admonemur amplificare. Inde est quod pro remedio anime nostre, et pia petitione ac deuotione dilecti nostri Alberti prepositi aquensis, ecclesic dei et s. genitricis eius marie in hnetstede ad usum pauperum christi ibidem degentium beneficium trium fere mansorum, quod de iure nostro Ludolphus de thieca in Cassele possedit nobisque teste ecclesia resignauit, in omnimodam proprietatem contradidimus curtique quam in eadem uilla knetstedensis ecclesia obtinet a predicto dilecto nostro preposito aquensi et sibi concredite adiungendum concessimus, consentientibus et digne id fieri debere persuadentibus ecclesie nostre prioribus, prepositis et abbatibus. Sequentes etiam uestigia uenerabilium antecessorum nostrorum uidelicet archiepiscopi pię memorię Brunonis patrui nostri. qui ecclesię knetstedensi iura et bona cius suo priuilegio corroborando confirmauit, et archiepiscopi sacre denotionis Arnoldi secundi qui caudem ecclesiam similiter prinilegii sui auctoritate muniuit, ipsam ab omni debito tam episcopalis seruitii quam choriepiscopi nec non ab omni iure sinodali liberam prorsus et immunem esse confirmamus. Ne quis igitur salutis proprie neglector temerarius seruorum dei uexator importunus et in illis ipsius diuine maiestatis exacerbator impiissimus huic nostre dispensationis pagine contraire et ea que secundum deum concessimus atque confirmatimus conetur infringere, dei et s. Petri et banni nostri auctoritate prohibenus ipsosque impios presumptores nisi celeri dignaque satisfactione resipiscentes malefacta emendauerint diuini examinis horrende ultioni subiacere decernimus. Testes autem huius nostre donationis seu contramunitionis sunt quorum nomina subsequentur. Alelmus maioris

¹ Aus bem Cartular ber Abtei, S. 2. - 2 Es folgt bie wortliche Bieberholung bee Inhaltes ber Urfunben Rr. 319 u. 386.

ecclesis prepositus. Theobaldus sancteasls prep. Gerardus bonnensis prep. Philippus maioris ecclesis decanus. Godefridus s. gerconis prep. Hermannus s. seuerini et ss. apostolorum prep. Wolbero abbas s. Pantalconis. Alardus abb. s. martini. Geldoffus abb. brunwillarensis. Nicolaus abb. sigebergensis. ceterique priores. Adolphus comes de monte. Adolphus comes de saffenberg. Herimannus filius eius. Ministeriales. Hermannus aduocatus. Henricus de volundestestin. Henricus de alfeim.

Actum anno dominice incarnationis M.C.LVIII. indictione VI. regnante glorioso imperatore Frederico. anno imperii cius III. regni uero VI.

394. Probst Gerard von Bonn befundet, daß ein Zinsgut feines Stifts von dem Befiger deffelben an einen Berwandten verschenkt, von einem Andern aber, wegen naherer Berwandtichaft, noch zur Lebzeit des Schenkers erbrechtlich in Anspruch genommen worden. — 1158.

In nomine sancte et indicidoe trinitatis. Ego Gerardus s. bunnensis ecclesię prepositus et archidiacouns. notum facio omnibus fidelibus tam presentibus quam futuria, qualiter inter Bertrammum et cognatos eius orta de bereditate sua contentio, nostro, multorumque sapientum sit decisa consilio. Albero quidam habebat possessionem ad ecclesiam nostram sub certo censu pertinentem, quam sub quo censu ipse tenuerat. Bertrammo cognato suo, absque omni contradictione ab ecclesia suscipiendam concessit. Eo auttem adhuc superstite. Elegerus qui se proximam hereditatio sobitum eius futurum existimabat, predictum Bertrammam. tanquam hereditatis sue innasorem impetiit. causamque officialis nostri, caius id fuit determinare, supponens idaicio, eam ad responsionem useline coegit. Superueniens uero ille prior heres Albero, ants uana donationem Bertrammo ratam esse debere, aut se pro hereditate sua stare uella acclamanti. Cumque utrobique sine fine accreaceret litis sedicio, ad hoc tandem res dedacta est. sapientum commendata consilio, ut Elegerus uoluntarie ecdens, querimoniam suam in eteraum deponeret. Albero antem donationem suam cognato suo confirmarct, et sic Bertrammus hereditatem suam libere et absque omni contradictione possideret. Hanc itaque pacis et concordiç reformacionem, ut stabilis et inconualsa permaneat, sigilli nostri attestatione solidare curauimus, ut si quis in posterum maligno eam animo disturbare conatus fuerit, dique ultionis indiction non caudat.

Acta sunt hee bonne, anno incarnationis uerbi M.C.LVIII. indictione VI. regnante Friderico romauorum imperatore augusto, archiepiscopo quoque Friderico secundo, sub Godefrido camerario, qui et huius cause arbiter extitit. multis quoque attestantibus. tam clericis quam laicis. Henrico. Godescalco, canonicis. Roingo utillico. Harperno et Gunthero fratribus eius. Roingo teloneario, Wernero scabino, Herimanno scabino, Gerlacho et Gernando scabinis, et plurima parte burgensis populi.

395, Abt Bolbero von St. Pantaleon ju Coin befundet, bag er ben Zehnten ju Born bem Riofter Ronigsborf übertragen und ferner geftattet habe, benfelben jum Erwerbe eines Gutes ju Conraderhof ju verauftern. — 1158.

In nomine sanctę et indiaidny trinitatis. Welbero dei gratia abbas monasterii s. Pantaleonis, omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus. Vniuersitati uestrę notum esse uolumus, quod decimam quandum de ęcelesia in Burn. que nostri iuris erat. pro elemosyna et karitate sororibus nostris de köningeadorp concessimus, hac tamen ratione prefixa. et si locus ille de stato suo quod absit decideret. ipsa decima ad priorem ecclesie; nostrę utilitatem deberet redire. Postmodum aliquanto tempore ipsis sororibus occurrit quoddam allodium pro XXXIIII. marcis comparandum. quam summam pecunie dum ad integrum habere non possent. predictam decimam quila pro remotione loci. cum difficultate non absque dampno omni anno colligebant. porro allodium in uticino eis erat, cuidam libero homini haberto. qui partem ciusdem decime ex equo possidebat, pro adquirenda aliqua portione predicte pecunie consiilo fratram et hominum nostrorum permissione nostra tradiderum. hac tamen conditione proposia. ut sicut

supradictum est. si locus ille decideret, prefatum allodium quod est in Cunrode. in nostry ecclesie possessionem pro decima illa deseniret. Hanc conuentionem coram idoneis testibus factam. karta hac et sigilli nostri impressione firmanimus. que tamen in alia karta auctoritate donni Friderici secundi Coloniensis archiepiscopi sub sigillo et banno ipsius roborata est. huies rei testes sunt. Ex fratribus nostris Regimarus prior. Gerlachus camerarius. Rudolfus. Heidolfus. Wernerus. Cratho. Cinradus. Alphardus. De ministerialibus. Albertus de Tuitio. Wilhelmus de Bukesberg, et Rabodo frater eius. Heinricus de Westphalia. Heriman de Wighus, et Arnoldus frater eius. Marcwardus shpifer et Marcwardus filius eius. Richolfus marschaleus. Rüdengerus refus. Vogelo, et mit alii.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.L.VIII. Indictione VI. sub Friderico secundo Coloniensi archiepiscopo, anno pontificatus eius secundo.

396. Das Severinstift zu Coln verleiht feine Rhein-Muble an den Grengen der Benen : Borftadt in Erbpacht. - 1158.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Ego herimannus ecclesie b. Senerini prepositus, universis christi fidelibus in perpetuum. Propter narios nundane calamitatis euentus, res ecclesiasticas augere, instaurare, atque stabilire, christiane religionis debitum esse arbitror. Scire igitur uolo uninersoa christi fideles tam futuros quam presentes, qualiter ego Herimannus licet indignus ecclesie b. Scuerini prepositus, molendinum quoddam, quod secus terminos suburbanos beyna nuncupatos, in rheni decursu porrigitur, in usus fratrum eiusdem ecclesie perpetua stabilitate redegi. Cum autem ldem fratres nostri prefatum rheni tractum ad ecclesiam nostram pertinentem, qui usitato locus molendini dicitur. In usus snos a nobis accepissent, propriis sumptibus ibidem molendinum exstrucre non distulerunt. Uerum quoniam negotia et utensilia molendinaria studiis eorum tam incognita, quam incongrua fuerant, idem molendinum nostro consensu cuidam nolperto ibidem commoranti, hereditario ince possidendum nendiderunt, eo tamen pacto mediante, quatenus uninersa annona fratrum, tam festiuitatum et anniuersariorum, quam cottidiana, in codem moleadino semper molatur, et officio pistorum usque ad ripam rheni feratur, et inde referatur. Predictus uero nolpertus debitam portionem que multra uocatur, pro precio molendi de tota summa annone nostre accipiat, nisi forte fortuitu defectum annone, quem ex enidentibus causis fratres patiantur, ipse quoque in portione sua sentiat. Sed quoniam supradictus rheni tractus, id est melendini locus, curti nostre censualis est, prefatus uolpertus in festiuitate b. Martini duodecim denarios uillico nostro persoluet. Nouam autem et specialem pensionem uidelicet septem solidos et sex denarios camerario fratrum, in dedicatione ecclesie nostre. seorsum uero alios duodecim denarios in festluitate omnium sanctorum, similiter camerario fratrum annuatim persoluat. Rationabili igitur sapientum freti consilio, omniumque fratrum nostrorum coninentia. consulta quoque et consulente familia ecclesie nostre inrefragabiliter statuentes decreulmus, quatenus sepe dictus nolpertus una cum uxore sua uniuersam annonam fratrum molere, et pretaxatam pensionem sen censum statuto tempore persoluere debeat, et idem ius molendini in omnem posteritatem prolis, seu successionem hereditatis corum, integre et quiete descendat.

Et ut hec rata et inconsulsa perpetua stabilitate permaneant, presentis pagine robore firmatimus, quam sigillo ecclesie nostre presentibus testibus, anno dominice incarnationis M.C.I.VIII. firmatimus, quorum nomina subscripta sunt, Herimannus prepositus ss. 2 Godefridus decanus, Arnoldus magister scolarum, Waldeuero cantor. Theodericus succerdos, Herimannus s. Hartlieuus s. Walterus s. Heinricus s. Bertoffus diaconus, Albertus d. Reinbodo d. Herimannus subdiaconus, Künradus subd. Ministeriales, Vortlieuus, Amelungus, Ingartha, Bruno, Walterus, Ortlieuus, J.

¹ Die lliftunde hat den Zehreibrigter VIIII. (1159), Grib. Ariebrigh II. fart ahrt ichen im Geptember 1.156 und biefes Jahr ihmmt auch mit der Indiete Vir. – 3 Eliefe absersjust folgt binter jetem Zangen. – 3 Mei bem untern letern Saum ber ülfrunde ift felgende Rachright. Andright. Neum sit future posteritati, anno MCXCVIII. bute printlegie osse deregatum. Nam cannottel Illiss temporis supra memerstv ostperfor untularum substrahenten annone nen. Ceram indictlum a summer bei volgerer untularum substrahenten annone nen. Ceram indictlum a summer bei volgerer untularum substrahenten annone nen. Ceram indictlum a summer bei volgerer untularum substrahenten annone nen. Ceram indictlum a summer bei volgerer untularum substrahenten fent den der volgerer in den der volgerer in der volgerer i

397. Pabft Abrian IV. besichtigt Die, namentlich bezeichneten, Gerechtfame und Befitgungen' bes Grifte Rees. - 1159, ben 30. August.

Adrianus epiecopus seruus seruorum dei. dilectis filiis Theobaldo preposito ecclesie s. marie ressensis einsque fratribus tam presentibus quam futuris canonicam uitam professis. in perpetuum. Pie postulatio uoluntatis. effectu debet prosequente compleri, ut et deuctionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata uires indubitanter assumat. Eapropter dilecti in domino filii uestris justis postulationibus clementer annuimus et prefatam ecclesiam in qua diuino mancipati estis obsequio, sub b Petri et nostra protectione suscepimus, et presentis scripti priuilegio communimus. Statuentes ut quascumque possessiones quecumque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum nel principum. oblatione fidelium, seu aliis iustis modis prestante domino poterit adipisci, firma uobis uestrisque successoribus et illibata permaneant, Preterea statuimus, ut tam prefata ecclesia, quam clerici et seruientes ipsius, in eadem libertate in qua bone recordationis Anno quondam coloniensis archiepiscopus precibus Irminthrudia comitisse rationabiliter noscitur posuisse, perpetuo debeant remanere, sicut in scripto exinde facto continetur. Potestatem quoque iustitias exercendi et diffiniendi super familia eiusdem ecclesie quam bone memorie Irmingarda.2 deuotionis intuitu noscitur rationabiliter contulisse. Decimas porcorum eiusdem comitisse qui in Ressa. Embreho et Stralo. nutriuntur, sicut a Sigewino quondam coloniensi archiepiscopo memorate sunt erclesie roborate, monetam etiam et quattuor mansos ab codem archiepiscopo ad supplementum prebendarum ecclesie uestre concessos, uobis uestrisque successoribus confirmamus, Quicquid juris habetis in Wetzeuelda, hullethe. borthusm, ossinbeka. bugehamnio. Werte, et in Ressa. Quicquid iuste habetis in Wileka. darnouve et winetre. Quicquid etiam habetis ex rationabili donatione Bennonis, quondam Osnaburgensis episcopi, et Ennelini coloniensis ministerialis, uobis uestrisque successoribus nichilominus confirmamus. Decimas etiam noualium in termino dagernouensi, et ceruisiale frumentum cum uno manso, sicut a felicis recordationis Friterico quondam coloniensi archiepiscopo canonice sunt eidem ecclesie concessa et usque nunc quiete detenta, sepedicte ecclesie futuris temporibus uolumus firma et inconcussa seruari. Decernimus ergo etc. 3

Ego Adrianus catholice ecclesic episcopus ss. † Ego Gregorius sabinensis episcopus ss. † Ego Bernardus portuensis ecclesic episcopus ss. † Ego Idebrandus presbiter cardinalis tit. s. cracis in Hierasaclem ss. † Ego Idebrandus presbiter cardinalis basilice XII. apostolorum ss. † Ego Idebrandus presbiter cardinalis basilice XII. apostolorum ss. † Ego Iohanaes presbiter cardinalis tit. s. Anastaniş ss. † Ego Oddo diaconus cardinalis ad uclum aureum s. Geogri st. † Ego Petrus diaconus cardinalis s. Ecustathii iuxta templum Agrippe ss. Data Anagnie per manum Rolandi s. Romane ecclesic presbiteri cardinalis et cancellarii III. Kal. Augusti. incarnationis dominice anno M.C.I.VIIII. Indictione VII. Pontificatus uero domni Adriani pape IIII. anno quinto.

398. Befchlug ber Burgermeifter, Schoffen und Burger von Coln, bag fein Borftand und Amtmann mabrend ber nachften gebn Jahre gewechselt werben foll. — 1159.4

In nomine sancte et indiaidue trinitatis. Rectorum, iudicum, ac totius populi sancte Colonie pari toto, ac unanimi consensu, incommutabile decretum. Reipublice status, salutari consilio tune ordinatus esse cognoscitur.

tarios facero ut allegabant. Causa astra ucciliata, tandem ad hauc formam transactionis perucetum cet. quod idem velpertas, conditionem priorem suam aggrauando. elegit annonam fratrum in perpetum suis sumptibus ad molendianu docere et reducere, et preierea aupra memoratia XII. denaria annonam fratrum in perpetum suis sumptibus ad molendianu docere et reducere. et preierea aupra memoratia XII. denaria annonam fratrum persoluere. — 1 Xàminig ju Estey, Pulm, Porto, Diffurberg, 265gn seir julm, Esterth, Nete, Sinidi, Orman, Abnigheinier. — 2 Ximminigo uno Tamingaro mercen bier alfo molf unicridicien. Sergi, Nr. 175. — 2 pier folgt bie genòlniche Codisferent, bergi, p. S. Nr. 332. — 4 Sais bem Original in brm Gibalordro ju Gibn.

quando generali bono omnium, equali pietate pronidetur. Nos itaque utilitati uniuersorum pie consulentes, communiter per totam sacrosanctam Coloniam statuimus, ut in cunctis fraternitatibus, aut officials, que ciuilien, especialismi in X. annis, nemo magister, aut officialis homo muetur, innocuru, ant aliquo modo substituatur. Idque sub periculo anathematis, et dampno X. marcarum si non fideliter seruatum foerit, puniri decreuimus. Si quis ergo diues, aut panper, huius nostre constitucionis eyrographum infringere attemptauerit, de anathemate ut statuimus ubi conueniens est districte respondebit, et nobis in commune pro suo excessu X. marcas absque aliqua remissione

Acta sunt hec omnium uotis in id ipsum consencientibus, anno dominice incarnationis MCLVIIII, et hec abinde usque in finem decimi anni seruanda erunt. In nomine domini fideliter amen.

399, Richter und Genat von Coln bezeugen ben von bem Gerconftifte bafelbit gethatigten und vor ihnen nach colnischem Stadtrechte vollzogenen Antauf eines Allobe ju Morbborf im Bannbegirt von Coln. — 1159,1

In nomine sancte et indiuidae trinitatis. Quoniam omnibus christi fidelibus sua iustitia pro ueritate conseruanda est, uniuersitati fidelium tam in presenti quam in posterum notum sit, quomodo ecclesia sancti Gereonia
per curatores suos emit allodium in uilla morodoro que sita est infra bannam urbis Colonie, ab ipso custode
memorate ecclesie henrico XL. iornales, a quadam nepte sua nomine godesdu uidua item XL. iornales, a quadam
alia nepte sua similiter uidua nomine winifi, et a quodam herimanno sororis sue marito XV. iornales, a quadam
herico agnomine secerce integrum mansum, et XVI. iornales, a quodam richolfo de noue foro, et filo sno
herimanno integrum mansum et sex iornales. Facta est autem hec emptio legitime, pleno consensu heredum, et
perfecta condicti precii persolutione. Ipsa uero donatio ciusdem allodii ad altare beati Gereonis facta est legitimo
donationis modo, secundum inte colonienis urbis, per ipsos indices colonienses, sub presentia sentorue et ciuium,
recognito et facto eis omni suo lure propter ueritatis testimonium. Exfestucatio etiam eiusdem allodii ab universis
heredibus in presentia corum facta est. Ut uero hec omnia inconuulsa et iliibata permaneant, placuit ea presente
sentoral, et communi sigillo urbis ad urcitatis confirmationem scinari.

Acta sunt hec anno incarnationis dominicę MCLVIIII, indictione VII. regnante friderico romanorum imperatore autosus, presidente Coloniç archieptscopo . . . ² in maiore ecclesia adelhelmo preposito, philippo decano, in ecclesia b. Gereonis Godefrido preposito. Huius u-critatatis testes sunt henricus urbis prefectus, herimannus aduocatus, albero subcomes, herimannus subaduocatus, vûgelo telonearius, et karolus telonearius. Senatores uero, marcmannus hoger, gerardus niger, godefridus uolfuendis filius, herimannus ditivigis filius, herimannus razonis filius. Daniel et firater eius Bruno, vûgelo herimanni filius, godefridus de stauere. Emundus, hupret, franco, et commes tam senatores quam senatorum fratres, et coloniensis urbis potiores ciues, | Pax conseruantibus, amen.

400. Erzbifchof Sillin von Trier beftatigt bem Ursulaftifte gu Coln zwei Theile Des Behnten gu Rhens und bem Pfarrer bafelbft ben britten Theil. — 1160.

Hillinus dei gratia trenirorum humilis minister et seruus, ecclesie sanctarum uirginum in colonia in perpetuum. lu eo samma loro, licet indigni, autore domino constituti, ut unicuique ius summ debeamus censeruare, et que possumus munimine, quia in modico plerumque sumitur occasio malignandi, confirmare. Eapropter dilecta in christo soror G, abbatissa ss. uirginum in colonia, de petitione uestra quam benigne suscipere dignum iudicamus, ecclesic cui preesse et prodesse cognoscimini, duns partes decime in utila reinace, et pastori terciam partuem, ut de cetero torius ambiguitatis scrupulus de medio tollatur, antorirate qua possumus et debenups in perpetum confirmamus,

^{&#}x27; Aus bem Driginal in bem Ctabtardiv gu Coln. - ? gur ben Ramen ift, weil ber ergbischsfliche Stubl erlebigt mar, Raum gelaffen.

Ab hac uero solnende decinationis uniuersitate, dominicalem terram, que uulgariter dicitur maneuerch. I ipsi ecclesie sa. uirginum excipiendam decernimus, statuentes, ut si qui ciusdem loci parrochiani aliquid de predicta decima sibi usurpare contenderiat, et ipsi uel alique aliq ecclesiastice, secularesme persone hane nostre confirmationis paginam scientes, ci contraire temptauerint, indignationem omnipotentis dei et b.b. Petri et Pauli apostolorum eius, et sa. uirginum incurrant, et quousque resipnerint, a christiana commanione alicni fant. Huic confirmationi interfuerunt testes, quorum nomina hec sunt. Petrus archidiaconus tullensis, et ecclesie treuerensis custos. Rúbertus uicedommus, s. mariy in palaciolo prepositus, Reginerus capellanus, ecclesie treuerensis custos. Cunradus. Thedericus, Gerhardus, Friedricus, capellani, De laicis, Walterus camerarius, Ladewisus dapifer.

Actum est hoc et datum confluentiç anno incarnationis dominice M.C.L.X. indictione VIII. Regnante glorioso imperatore domno Friderico, anno regni cius VIIII. imperii V. pontificatus uero nostri VIIII. Prenominate ecclesie ss. uirginum G. uenerabili abbatissa prouidentiam gerente. Rúdewino magistro scolarum s. florini. pastore ecclesie de reinse existente et eonesentiente.

- 401. Graf Molf von Berg bezeugt, baf Marner von Berghaufen und bessen aut 20 Morgen Land mit haub und hof der Pancratius's Kirche jur Burg aufgetragen und mit der Berpflicht tung guruderhalten, baß sie und ibre Erben altarzinsig sem sollen. — 1160.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Qui sacris domibus quippiam commodi seu lucri confernant rerum astione nel datarum confirmatione, et tutela, beate mercedis remunerationem, e diuerso autem, infelicitatis prama sibi conquirunt qui dampna scienter inferunt, aut res collatas cautione debita munire omittunt. Hae nimirum consideratione ego adolfus comes de monte. Operam dedi ne homines nostri temporis et futuri latere queat, quendam Warnerum de berhusen suamque dilectam contectalem nomine Wendelmodem terre ingera utigniti. domaun quoque imbi cum sua curtili yeclesie b. pancracio consecrate in nostro novo monte contradidisse. Donatione autem facta eadem bonuscula omnia in beneficium mox recepisse ea conditione, ut ipsi heredesque sui, uidelicet filii, qui si deessent cognatione cisdem magis propinqui, permanerent censuales ad duos nummos nec ad plures annualim super altare memorati martiris inpretermises offerendos. Ad huiss igitar constitutionis firmitatem iussi presentem seedalam conscribi eamque sigilli mei testimonio communiri, testificans scienter et ausu temerario ipsam diminuentibus, uel annullantibus, dei ae martiris pancracii imminere ultionem. fideli autem prece optans cius conservatoribus hic pocen, in futuro eternam retribui felicitatem Amen.

Actum in noui montis castro M.C.L.X. dominiee inearnationis anno, indictione VIII. Epactis existentibus XI. Concurrente V. Sub imperatore gloriosissimo domno F. dum ei in procinctu mediolani meus filius militaret Engilbertus sub uenerabili domno Reinoldo coloniensi electo, in mea presentia assistentibus multis, de quibus testes assumpti sunt isti. Reinbodo, Oliuerus. Godescalcus Schat. Wolfhardus de grunesceht. Gerhardus de castro, heinrieus de herbedde. Egilmarus de filherde.

402. Abt Bilhelm von Werben befundet, daß der abteiliche Dienstmann heinrich fich verpflichtet, von feinem Leftn Rein Barnicheit bei Berben, ba es zur Dotation der Ricolai Capelle auf bem Marfte dafelbit gehöre, jahrlich einen Bins zu entrichten; worauf er demfelben ein in der Rabe gelegenes Grundfild zugefest habe. — 1160.

In nomine sanete et individue trinitatis. Ego Willehelmus dei gratia Werdinensis abbas. Notum esse uolo tam futuris quam presentibus christi fidelibus. Qualiter heinricus quidam de bardensceide s. Lindgeri ministerialis

^{&#}x27; Vinca salice terre quod unigneiter dietur manuwere hat eine Urfunde von [136, bei Geinber, Coch eigl. I. 223, Das Callang gledber nicht um bei und mit bei benne ein treiblie Rugung andsgleiben war, an den Saale ober Grundberen Jehnten gelein. Der Legbere hatte in ber Erzbiezese Treie berfommtlich zwei Deittel und der Pfarret ein Drittel bes Marrethein zu beiteben.

cum mansum quendam HII. solidorum in bardensciele beneßeli iure possideret, quem bodenden appellabant, Audienst dininaque super hoc non semel tactus castigatione. clarescentibus meritis b. Nicolai. nostry potestati eudem mansum reddidit, et ecclesie b. Nicolai restitui ipsum petiti. Cuius sani consilii deo gratias agentes annuimus peticioni. Ipse igitur a Volmaro prefațe capelle tune presbitero cundem mansum recipiens sub persoluendi annuatim duorum solidorum census conditione ipsum sibi posterisque suis concedi impetranit. Post ipsius uero obitum proximus elus heres vorharam non dabit, eșteri nero posteri II. solidos pro uorhura dabunt. Nos quoque ut et soluendo censui, et nostre legationis sufficeres tervitio, agrum ei aliquantis insitum quercubus secus ruram predictoque manso nicinum concessimus. Hec igitur noticie futurorum commendanda censentes rataque permansura nolentes, presentem cum testima subscriptione qui adarant cartam conscribi fecimus. Quisquis bee infringere nel mutare presumpserit anathematis incurrit periculum.

Facta sunt hec anno dominieș incarnationis M.C.L.X. sob imperatore Friderico et archiepiscopo coloniensi Reinoldo. Huius rei sunt testes. Anno prior et custos. Burchardus. Gerbertas. Guntramus. Iohannes. Herradus preshiteri. Wezelinus dapifer. Euccardus camerarius. Godefridus pincerna. Titmarus marcaclaus. Alcharadus.

403. Der Domprobit Moeiseim von Coin genehmigt ben von ben beiben Sohnen bes 3oliners Barner bafelbst geschebenen Uebertrag eines probsteilichen Beneficiums ju Danwald und Pafrath an bas Riofter Danwald. — 1160.1

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Adelhelmus dei gratia ecclesie b. Petri in Colonia maior prepositus, notum esse uolo tam futuris quam presentibus, quod duo cines Colonienses, filii Warneri thelonearii. Daniel et Bruno beneficium quoddam XIL inrualium in dûnewalt. a me et ab antecessoribus meis absque omni census redditione hereditario iure possederunt. Ego autem uolens successoribus meis de eodem beneficio aliquid utilius pronidere, concessi secundum petitionem ipsorum et consilium fratrum nostrorum, ut ecclesia sororum in dûnewalt idem beneficium a supradictis fratribus de propria pecunia redimeret hoc pacto, ut inde singulis anais in festo s. Martini XII. nummos solueret, et hoc jure perpetuo possideret, cum tamen ut jam dictum est ab illis sine census redditione teneretur. Connenit etiam inter nos. ut prețer predictum censum XII. nummi nobis nostrisque successoribus soluantur in obitu cuiuslibet prepositi steinueldensis, ad cuius curam supradicta ecclesia attinet, Habuerunt ctiam idem duo fratres hereditario iure mansum unum a curia ecclesie nostre in pafforodhe. unde singulis annis in festo s. Martini eidem curie nostre sex solidi soluuntur, quem supradicta ecclesia ipsorum peticione et nostra concessione eo iure quo ipsi tenebant suscepit in perpetuum per manum comitis Adolfi aduocati eiusdem curie postre presente etiam et consulente universa eiusdem curie familia. Suscepit etiam eadem ecclesia IIII. iornales quos idem fratres a familia tenebant pro censu IIII, nummorum. Hec igitur ut rata et inconsulsa permaneant, uoluimus scripto firmari, et sigillo ecclesie nostre signari, testes etiam subscribi, quorum nomina sunt hęc. Adelbelmus maioris ecclesię prepositus. Iohannes prepositus s. Caniberti, Heinricus subdecanus maioris ecclesię. Reinmundus diaconus eiusdem ecclesie canonicus. Radolfus magister scolarum. Iohannes. Widekinus. Zacharias. diaconi et eiusdem ecclesie canonici.

404. Graf Theoberich von Cleve, mit feiner Gemablin Aleibis, fdenft bem Stifte Beburg, bei Cleve ein Grundflud bei bem Riofter mit ber Berpflichtung ein Jahrgedochnis fur feinen Bater, ben Grafen Arnold, und feine Mutter, Grafin 3ba, zu balten. — 1162.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Theodericus comes in cleue et Aleidis uxor mea. notum facimus omnibus successoribus nostris cunctisque catholice fidei professoribus. quod ob remedium animarum nostrarum. et

^{&#}x27; Rach einer alten Angabe auf ber Rudfeite ber Urfunde, — 2 Aus v. Spaen, Inleiding tot de Hist. van Gelderland, 1. 11. No XXIII. melder feine Abidrift ans ber nun feblenden Originalurtunde des Stiftbarchivs geschöpft.

predecessorum nostrorum obtulimus ecclesie b. Marie in Bedebur et Winrico eiusdem cenobii preposito, cum ratribus et sororibus suis accundum regulam b. Augustini inibi niuentibus, totam terram cum tota decima nidelicet a claustro suo inter duas uisa usque ad Lakeedal. hae conditione, ut singulis annis X. Kalendas martii anni-uersarium patris mei Arnaldi comitis et VI. Kalendas angusti matris mej lde comitisse cum missis et uigiliis et commendationibus persoluant, et nos ut in consortium orationum suarum et onnium bonorum (operum) in quibus deo aeruire potueriat, susciperent, et post decessionem uite nostre usque in finem seculi cotidie nostri memoriam facerent. Et quia terra ista frutectis et spinis undique cooperta est, concessimus predictis fratribus, ut erustrutetis ad usus proprios et ad utilitatem ecclesie sue predictam terram pro uelle suo prepararent. Que ut hoc ratum et iuconuulsum iugiter permaneat, sub banno domni Reinoldi sancte coloniensis archiepiscopi et nostri sigilii testimonio firmanimus. Additis etiam testibus, qui interfuerant, quorum nomina hec sunt. Hernest capellanus. Henceircus de Wisgele, Balduinus dapifer, Hernanus pincera. Gerlachas de Uonderen.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXII. Regnante domino nostro lesu Christo in secula seculorum Ameu.

405. Ubt Bolbero von St. Pantaleon zu Coln befundet, bag ber Priefter Berner und beffen Bermanbte ein Gut zu Ichenborf erworben und bem Rlofter Ronigeborf geschenft. — 1163.

C. In nomine sancte trinitatis. Wolbero dei gratia uocatus abbas s. Pantaleonia cunctis christi fidelibus ucritatom et caritatem amantibus, tam futuris quam presentibus, notum esse uolumus dilectioni uestre, quod quidam uir deuotus Wernerus nomiue, sacerdos ordine, manu consilii sui quosdam amicos et propinquos suos ad hoc attraxerit, ut quoddam allodium iu Ichendorp constitutum. quod annuatim in die b. Stephani V. solidos VIII. pullos galline, et modium auene persoluit, ecclesie b. Marie sanctique Pantaleouis iu kuningesdorp proprietatis iure possidendum conquirerent, uendente quodam Machario de Brumvillere cum coniuge sua Iohanna, cunctis heredibus et posteris corum exfestucantibus, tali couditione, ut in die assumptionis dei genitricis, ancillis christi in predicto loco regulariter conversantibus ad supplementum victus, per manus fidelium dispensatorum solacium caritatis inpendatur. Ob cuius facti memoriam, sorores eadem die infra actionem misse cauticum ipsius uirginis id est Magnificat, pro recordatione memorati Werneri atque omnium qui per eum ad hoc bonum opus excitati sunt. sub silentio intente decantent, ut eius interuentu anime ac spiritus ipsorum inter magnificantes domini exultent in secula secularum. Igitur et nos buius ueritatis cooperatores fieri optantes manum confirmationis sigilli nostri impressione apponimus, omnium officiorum nel ordinum personas ex dei omnipotentis auctoritate contestantes, ut huius decreti pactum irrefragabiliter prout dispositum est in perpetuum conseruetur. Si quis autem quod non speramus, huius traditionis formulam immutare uel uiolare temptauerit, districti iudicis animaduersionem. pieque matris et omnium sanctorum offensionem. nisi digna satisfactione resipuerit se passurum pertimescat. Huins rei testes sunt. Geldolfus abbas. Regimarus. Cuuradus. Engilricus. Reinoldus. Godescalcus. Fromoldus. Richolfus. Herimannus, Rutgerus, et alii multi probati testimonii niri.

Acta sunt hec dominice incarnationis anno mill. C.LXIII, regnante glorioso Friderico imperatore, presidente illustri domno Reinoldo coloniensi archiepiscopo in pace,

406. Abt Robert von Glabbach bekundet bas mit bem Bogte ber abreiliden Belle ju Buchbolg, jur Erleichterung ber bortigen Beiftlichen, getroffene Abtommen. - 1163.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum facio christi fidelibus tam futuris quam presentibus, quod ego Robertus dictus abbas gladebaccensis, rebus ecclesiasticis, tutele meç commissis, sollicite prospiciens. fratres meos in cella nostra bucels commorantes, qui aduocatorum importunitate oppressi sunt multo tempore, a pristina uexatione liberauimus, et tam utilitati quam quieti eorum in futurum prouidimus. Omnes enlm mansos in nilla wilire celle predicte adiacente, de quibas aduocatus eius Cunradus, aduocatie sue jus exigebat, ab eo redemi penitus ut quoscunque fratres mei grafia heredom sibi poterint adquirere, aratris suis subicant libere. Preteren uero ab

omni exactione hospitalitatis, que in prefata utilla aduoestorum more solebat facere, uel in quibuslihet preditis predictorum fratrum et hominibus omnino destitit, ut nunquam ad con placitum habiturus, nisi aliqua necessition touctus ueniat, hiis exceptis nisi quis pro sua possessione. a fratribus meis quasi iniusitiam passus, aduocatum interpellauerit, tunc aduocatus eco conueniat, et in curia presente familia utriusque partis causam expediat, nel si quis forte infra libertatem curie pacem turbauerit, aduocatus ultro ueniens. illud iudicabit, qui de questibun placiti nel iusticie, retenta sibi terita parte. reliquum dimittet curie, Quatenus autem in quiete tati fratres meos promittens marcas ei XV. exolui, eius uxore insuper cum fratre suo. R. dimidiam marcam accipiente, ut buic pactioni assentirent beniuole, saluo tamen iure antiqui seruiti, scilicet ut in natale domini, maldrum tritici mensur; coloniensis, aunen dom andara anternacensi mensura, unit quatuor sextaria, carnium XII. denariat, li ceruisie, in statutum ei exhibeantur seruitium. Huiusmodi tamen carnium et ceruisie IIII. nummos addidimus, quatinus pro carnibus sale et ceruisia XX. nummos accipiat, ne granamen aliquod super hiis qualicunque occasione nobis inferat. In pascha citam et in festo s. Iohannis predictum recipit seruitium, nisi quod hac uice tertia no aministratur auena. Hanc itaque constitutionem, prenominati C. heredibus, scilicet et Godefrido de breidscheit superiore aduocato annuentibus, coram uiris illustribus rationabiliter determinatam sigillo nostro signauimus, ut si quis eam enacaare contenderit, accuritate dei anatema sit.

Acta sunt hec aumo incarnationis dominice M.C.I.XIII. indictione XI. tempore Victoris pape, Frederici imperatoris, domin Hillini treulroram archiepiscopi sedis apostolice legati. Horum testes sunt. dominus Vulbertus abbas lacensis. Iohannes prepositus monasteriensis. Gerardus filius comitis de Are. Theod. de kempenich. Cristianus de Wincellenchoven. Volcholdus de glensa. Godefridus et Iohannes de brischa. Gerardus et filius eius Gerardus de wilre. Badewinus et Henricus de nurberch. Rudolfus de iues. Mauricius de nikedich. Reimarus de lucine et alii quam plures.

407. Kaifer Friedrich I. ichenft bem Erzbifcofe Rainald von Coln, im Anerkenntnif ber großen Berbienfte beffelben, Raga mit beffen gangem Gebiete, fo wie mehre andere Schlöffer und Bile fen in Italien, zu Leben. — 1164, ben 9. Juni.

In nomine sancte et individue trinitatis. Fredericus divina fauente clementia romanorum imperator semper augustus. Consucta imperialis nostre celsitudinis munificentia. sqauissime nos inuitat, ut fidelium multitudinem laudabilem seruitiorum benigne declaremus congrua multiplicatione beneficiorum. Ideoque presenti nostre maiestatis edicto. universis sacri imperii nostri fidelibus presentibus ac futuris notum facimus, quod karissimo principi nostro Rainaldo illustri Coloniensium electo et Italie archicancellario, pro immensis et innumerabilibus seruitiis, que nostre sublimitati excellenter impendit, in beneficio atque in feodo damus, concedimus et inuiviabiliter confirmamus, locum de raga et uillas ac castella in circuitu eiusdem loci constituta, quorum hec sunt nomina, Arcunate, Euerun, Cugion, brunia, castellum inferius paternianum, trabiga, nussa, castanum, magniaga, bustucanum, bustarsicium, et uillas alias, quecunque buste uocantur. cum toto districtu. fodro, albergariis. et omni iure in presatis omnibus castellis seu uillis nobis pertinente. Insuper etiam ei augustali nostra liberalitate largimur atque donamus et confirmamus in alia ripa tycini fluuii. uniuersum districtum, fodrum, albergarias, et omnem nostram justitiam quam habere dinoscimur in treca et eius curte, in galliate ac sua curte. Mummum quoque cum universa curte sua, et Castellitum superius cum omnibus ibidem ad nos pertinentibus, ac preterea quicquid nostri iuris est in trunciano infra episcopatum uercellensem constituto, et insuper ei concedimus omnes uillas et castella plebis de raga, si qua sunt alia preter suprascripta. Statuimus etiam et irrefragabiliter sancimus, ut nulla unquam ecclesiastica uel secularis maior minorue persona. in his eum audeat grauare, uel Irrationabiliter fatigare, sed ipse cum omni honore et uniuerso iure quod in his habere dinoscimur. en quiete obtinent ac pacifice possideat. Utque uerius hoc credatur et a cunctis diligentius

^{&#}x27; 3u Beiler mar bas Siliaf-Riofter (bie Belle ober Probftei) Buchbolg im Rreife Mapen guerft errichtet worben, f. Rr. 320.

obseructur. presentem paginam in memoriam ac confirmationem huius donationis conscriptam. manu propria roborantes. sigillo nostro certiorari iussimus et insigniri. adibibits testibus Cristiano imperialis curie nostre cancellario. Aloldo goslariensi preposito. et aliis quam pluribus qui ubi prefatum Rainaldum illustrem Coloniensium electum de feodo supradicto innestinimus, presentes affuerunt.

Data Papie V. ydus Iunii. Anno dominice incarnationis M.C.I.XIIII. Indictione XII. Imperante domno Frederico romanorum imperatore inuictissimo. Anno regni cius XIII. imperii VIIII. In dei nomine feliciter Amen.

408. Aebtiffin Sathewig von Effen bezeugt, daß die freie Selemburgie fic und ihre Abdter, eines Gutes gu Borifhausen wegen, ben b. Coomad und Omnian wachszinsig gemacht und mit Unrecht von dem Seifeldumeren ale deffen fintebberige in Anfpruch genommen worden, — 1164.

In nomine sancte et indigidue trinitatis. Ego Hatheunigis divina fauente clementia astnidensis ecclesie humilis abbatissa notum esse uolo omnibus cidem ecclesie aliqua condicione pertinentibus tam posteris quam presentibus quod quedam Helemburgis cum esset libera prosapia oriunda. obtentu cuiusdam boni in uorsthusen. statum libertatis sue mutauit in lus et conditionem tributariorum duos denarios uel tantundem ualentis cere annuatim soluentium. tradens se cum duabus filiabus suis Helemburga uidelicet et Reimuda ad altare s. uirginis dei genitricis Marie sanctorumque martyrum Cosme et Damiani in astnida, anno autem incarnationis dominice M.C.I.XIIII. Bertoldus camerarius noster Helemburgam et Reimudam filias predicte Helemburgis quasi sibi subterfugas alloquitur, easque ab altari auellere suoque officio adtitulare conatur, fidelis autem custos Elisabet interuentu comitis Roberti atque Wiberti, cerariorum magistri, qui huins ucritatis erant conscii. Bertoldi assertiones euacuauit, et idoneo ac sufficienti testimonio complurium ad predictum altare pertinentium. illas ad altare, et non ad cameram pertinere comprobauit. Ne igitur în posterum aliquis îllas, uel carum successiones, simili calumpnia pulsare presumat, huius cause examinationem pagine testamentali commisimus. eamque sigilli nostri impressione roboranimus, testes idoneos tam de officio custodis, quam de curia nostra et claustri nostri dominabus atque ecclesic nostre ministerialibus, qui huic disputationi et ueritatis istins conprobationi interfuerunt, adnotari iussimus, quorum nomina sunt hec. Rôbertus comes. Elisabet custos. Gerbergis decana, sophia de camera. Oda scholastica, et de cappellanis curie nostre, Herimannus decanus, Bertoldus et Godschalcus, et curie nostre officiales, Eremfridus dapifer. Bertoldus camerarius. Godefridus pincerna, Genehardus mareschalcus. Cunradus pabularius, de officio custodis, Gerhardus pistor. Hildebrandus pellifex. Heinricus ruscho. Sigefridus pellifex. Heribertus Wezelini filius.

Actum est hoc anno superius dicto, indictione XII. Fritherico imperatore triumphoso prospere regnante. Reinoldo coloniensi electo presulatum tenente, sub Euerhardo comite ecclesie nostre aduocato. Si ergo in posterum aliquis temerator huic ueritati et haius ueritatis confirmationi, ausu temerario obuiare presumpserit, eamque adnullare temptauerit, autoritate domni nostri iesu christi, et b. Petri apostolorum principis durissimo anathemati eum tradimus et graaissime maledictioni subicimus Amen.

409. Bifchof Merander II. von Lattich bestätigt Die von Gogwin II., herrn von heinsberg, und beffen Gemahlin Meibis am Tupe ihreb Schlofberges zu heinsberg gestiftete Rlosterfirche, und gahlt beren Besthungen auf. ! — 1165, ben 13. Marg.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Alexander secundas dei gratia leodiensis episcopus, omnibus catholicescelesie filiis. tam presentibus quam futuris in perpetuum. Si officii nostri locum et dignitatem consideremannecessarium est ut bona non tantum coram deo sed coram omnibus hominibus faciamus, et piam fidelium intentionem

Die folgenden Urlumben ergeben, dog biefe Riech glich Anfange für Gefülliche beibertel Gefchecht geftlett werden. Dert wurd bie Regel beb B. Berbert eingefchet im beit best vom Runcinsforte wurde fighet ib Benennung Robertiner-Glift ablich. — Die genannten Befignagen lagen zu geineberg, Muchrath, Balbenrath und zur Eiche bei Baltenburg. I. i.

erga sanctam ecclesiam debita auctoritate roboremus. Nouerit Itaque dilectio nestra quod domnus Gozwinus secundus Henesbergensis. et uxor eius Aleidis salutis animarum suarum parentum quoque et filiorum memores. basilicam monti suo collateralem in honore domini nostri iesu christi matrisque eius fundauerint, eamque per manum predecessoris nostri beate memorie Heinrici consecratam, et mancipiis et agris, et arbustis dotatam diuine seruituti optulerint. Anno uero dominice incarnationis M.C.LXV. indictione XIIII. regnante Friderico romanorum imperatore în ecclesia b. Marie în aquisgrani ab ipso fundatore Gozwino, et filiis eius Philippo scilicet archiepiscopo. Gozwino. Godefrido consentientibus, rogati sumus que predicte basilice dotis sunt allodia, ne aliquis ansit diripere banno sanctire, et ab ipsis fratribus ibi domino militantibus summam totius redditus eiusdem basilice quorum hec est scripto enumerare. In ipso etenim fundo henesbergensi cum agris et arbustis mansi duo. rode mansi undecim, waldenrode mansi duo, in loco qui uulgo ad quercum dicitur mansus et dimidius. Eundem quoque locum communionem silue et pastus per sue potestatis ambitum habere instituit, Communicato itaque consilio cum ipso domno Gozwino et filiis eius maxime rogatu domni philippi prepositi maioris ecclesie et archidiaconi hec confirmata sunt, et sigillo nostro roborata III, idus marcii quod tunc crat in capite iciunii in celebri curia nostra leodii et testes idonei supputati quorum hec sunt nomina, Domnus Elbertus archidiaconus, Domnus Reinerus archid. domnus Amelricus archid. d. Balduinus archid. d. Bruno archid. d. Hubertus decanus s. Lamberti. abbas Drugo s. Iacobi, abb. Euerhelmus s. Laurentii, abb. Gerlandus Floreffie, abb. Lucas de Cornuil, Godefridus dux louanie. Heinricus comes namecensis, Lodewicus Lonensis, Herewigus decanus, Rutgerus filius domni Gozwini, Ne igitur quisquam huie libere tradicioni in posterum contraire presumat omnimodis prohibemus et sub anathematis intentatione interdicimus.

410. Erzhischof Reinald von Gin genehmigt bie Unordnung bes Domprofited hermann von hengebach, welcher die Pfarrefirchen zu hichelhoven und Ratingen ber Domprofitei, zur flandigen Ergangung ber Einfunfte berfelben, einverleibt. - 1166, ben 11. Degember.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Reinaldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus, et Italie archicancellarius omnibus in christo renatis in perpetuum. Quoniam debilitati humane memorie et generationum generationumque fluxui obliuio subrepere solet, suffragium scripture consulere dignum duxit antiquitas. Expedit enim ut nirorum illustrium gesta scribantur. quatenus et eorum beneficia commendentur memorie, et benefactorum exemplis ad imitationem uiri deum diligentes animentur. Inter que memorie scripto commendatum esse nolumus, quod Herimannus de Hengebach uir illustris et ecclesiasticus maioris ecclesie in Colonia prepositus, dum eandem strenue regeret ecclesiam, recolens illud sapientis, qui non nititur stare facillime labitur, et cum res humane nunquam in eodem statu permaneant, qui non crescit oportet eum decrescere, diuina ei aspirante gratia, nostro quoque fauore suffaltus et fratrum snorum peticione commonitus, exemplo apostoli euangelium suum honorare disposuit, et dignitatis sue maiorare facultates. Duas igitur ecclesias quarum altera in uilla Huhelchouen. altera in uilla Razzinga sita est, quas antecessores sui prepositi personis decedentibus pro arbitrio suo locare solebant, nostro fauente consensu, et ecclesie maioris conuentu postulante, prepositure sue contulit, ut de cetero ipse et omnes sui successores prepositi. In manu sua propria possessione teneant, ad hoc uidelicet ut ex isdem ecclesiis prebendarum qui plerumque solent contingere subuenire ualeant defectibus, et habeant unde constitutum prebendarum debeant promptius administrare. Huic igitur facto quia landabile uisum est et memoria dignum consensimus, et tam auctoritate dei quam nostra firmiter confirmare, et indissolubiliter corroborare studuimus, et per presentem libellum postro signatum karactere perpetue recordationi diligenter mandauimus. Quecumque igitur persona magna uel parua hoc factum de cetero ujolare uel in deterius commutare presumpserit, iram dei omnipotentis et totius celestis curie miserandus incurrat inimicitias, et ab ecclesia catholica usque ad condignam satisfactionem alienus existat, et nisi resipuerit anathema maranatha fiat, fiat,

Die Urfunde ift alfo fpater, ale bie Bandlung gefdeben, aufgenommen worden.

Data Colonie III. idas Decembris. Anno dominiee incarnationis M.C.L.XV. Indictione XIIII. Imperante domno Friderico Ramanorum Imperatore indictissimo. Anno regai eias XIIII. imperii uero XI. nostri pontificatus anno I. In nomine domini (felicite). Anno.

- 411. Kaifer Friedrich I. bestätigt ben Canoniden bes Mariensiffs ju Nachen ben Genug von Gefallen gu Nichterich, Erfeleng und aus ber Kufterei, welche fein Neffe Dito, Probst bafelbit, und beffen Borganger benfelben gugetbeilt. 1166, ben S. Januar.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fredericus dei gratia Romanorum imperator augustus. Imperialis clementia bene de se merentibus benefacere semper consucuit, illis precipue qui prerogatiua fundationis et speciali denotione ac dilectione atque etiam familiaritate, nobis et imperio dinoscuntur pertinere. Eapropter notum facimus uniuersis imperii fidelibus, tam futuris quam presentibus. qualiter olim aquenses prepositi, predecessores nepotis nostri Ottonis prepositi, tum pro remedio anime sue, tum pro fraterna caritate quedam bona ad preposituram aquensem pertinentia, necessitatibus fratrum subvenientes eis contulerint. Quia vero sine assensu et absque permissione nostra et antecessorum nostrorum regum et imperatorum predicta beneficia fratribus aquensibus a prepositis collata, rata et firma esse non poterant, nos ex indultu clementie nostre et predictorum fratrum pia petitione, sicut nepos noster Otto prepositus aquensis de iure suo eis benigne concessit et in manu nostra laudauit ac firmanit, ex eius similiter petitione omnia queenmque alii prepositi aquenses huius prepositi antecessores siue de prepositura siue undecumque predictis fratribus concesserunt ac contulerunt, nos una cum preposito et prepositus una nobiscum concedimus et donamus, specialiter et nominatim, decimam in Ricterka et IIII, libras de custodia quarum una datur ad officium cantoris, relique III, ad tres refectiones, scilicet in divisione apostolorum, in festo s. Marie Magdalene, et in festo s. Martini, Item de custodia XV. solidos qui dantur în LXXma pro oblatione corporalis, de Erclentia etiam XII, solidos colonienses qui dantur in IIII, feria in pentecosten, item XII, solidos col, qui dantur de eadem caria in augusto et VIIII. solidos col. qui dantur in festo s. Martini de predicta curia, et cetera omnia quecumque ab aliis prepositis et ab hoc preposito Ottone eisdem fratribus concessa sunt et collata presenti printilegio stabilimus, et ut rata permaneant eis confirmamus et alia quedam que dantur de custodia, scilicet unicuique fratrum ulnam candele in festis quando VIIII. lectiones leguntur, et de cellario prepositi dantur in VI, sollempnitatibus unicuique fratri staupus uini et una denariata în pascha, în pentecosten, în ascensione domini, în assumpțione s. Marie. in festo omnium sanctorum, et in natali domini.

Signum domni Frederici Romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Christianus sacri palacii archicancellarius et moguntinensis sedis electus recognoci. Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXVI. indictione XIIII. reguante domno frederico Romanorum imperatore nictoriosissimo. anno regni cius XIII. imperii uero XI. feliciter anne. Data apud Aquisgranum VI. idus Ianuarii.

- 412. Kaifer Friedrich I. fest in der Reiche, und Kronungestadt Maden zwei Jahrmarkte, mit fidn, diger Bollfreiheit fur die bortigen Rauffeute, und eine Mungkatte ein und verodnet, daß auch jede andere Munge nach ihrem Werthe bort umlaufen und auch außerhalb der Munghalle vers wechselt werden dure; sodann andert er die bisherige Rechtsfitte in Betreff eines symbolischen Reinigungs-Erbietens wegen Anchuloigung ab. 1166, ben 9. Januar.
- C. In nomine sancte et individue triuitatis. Fredericus diuina fauente elementia Romanorum Imperator. et semper augustus. Quoniam Aquitaranum locus regalis, tum pro sanctissimo corpore beati karoli imperatoris inibi glorificato, quod solus ipse fouere cernitur. tum pro sede regali in qua primo Imperatores Romanorum coronantur. omnes pronincias et ciuitates dignitatis et honoris prerogatiua precellit. congruum et rationabile est. ut exemplo

^{&#}x27; Mus bem Driginal im Stabtardib ju Machen.

domni et sancti karoli, aliorumque precessorum nostrorum, eundem locum imperialis defensionis et nostre clementie printlegiis et libertatis institutione, quasi muro et turribus muniamus. Inde est quod bis in anno universales, et sollempnes Nundinas, aquisgrani celebrari decreuimus, ex consilio mercatorum, uicinarum cinitatum iura eatenus conseruantes, quod Nundine iste, non solum illarum Nundinas non impediant, nerum earum adaugeant emolumenta, Ex consilio Itaque principum nostrorum, pro reuerentia domni Karoli sanctissimi imperatoris, omnibus mercatoribus hanc donamus libertatem, ut in his Nundinis, et per totum annum in hoc regali loco, ab omni theloneo sint immunes et liberi, et sua commercia uendant, et emant, prout ipsi noluerint. Nullus mercator nel quelibet alia persona in his Nundinis mercatorem in causa ducat. pro debito soluendo, uel alio quolibet negocio quod ante Nundinas perpetratum fuerit, sed si in Nundinis aliquid perperam factum fuerit, in nundinis secundum insticiam emendetur. Prime autem Nundine incipient in dominica prima quadragesime quando sex septimane usque ad Pascha numerantur. et quindecim diebus durabunt. Secunde uero Nundine incipient octo diebus ante festum s. Michaelis. et durabunt octo diebus post idem festum. Omnes quoque ad has Nundinas uenientes uel inde redeuntes. nel ibidem commorantes, in rebus, et personis, firmam pacem habeant. Preterea, ne crebra mutatio monete, que aliquando grattior. aliquando leuior esse solebat, in dampnum tam gloriosi loci de cetero redundet, ex consilio curie nostre, monetam inibi cudi fecimus, in cadem puritate, granitate, forma et numero perpetuo duraturam. De marca cudentur uiginti quatuor solidi. duodecim solidis coloniensium semper equipollentes, ita uidelicet, nt ex his uiginti quatuor solidis, duodecim solidi colonienses haberi possint, et de duodecim solidis coloniensium, uiginti quatuor solidi aquensium, sine impedimento possint cambiri. Forma uero denarioram talis crit, quod in una parte crit imago s. Karoli et cius superscriptio. ex altera parte nostra imago, cum nostri nominis superscriptione. Ceterum quia quedam abusio pro longa consuctudine in populo aquensi locum iusticie obtinuit, ut qui de calamonia uel aliqua re impetebatur, non poterat expurgationis sue satisdationem offerre, nisi per festucam quam inclinatus de terra legasset, quam si subito non inuenisset, in penam compositionis decidit. Nos hanc iniquam legem perpetuo condempnantes, imperiali auctoritate statuimus, quod liceat unicuique in hoc nostro regali loco Aquisgrani, pro qualibet causa qua impetitus fuerit. expurgationem suam offerre, per quodlibet uel minimum, quod de mantello uel tunica, uel pellicio nel camisla uel qualibet ueste qua inditus est. manu potest anellere, directe stando sine aliqua corporis flexione. Quia uero lege iniqua condempnabatur, qui monetam aliam, preter aquensem acceptasset, nel cambinisset, nos econtra jubemus, ut unaqueque moneta, juxta qualitatem suam, in loco nostro currat, et accepta sit omnibus, secundum quod ipsam ualere constiterit. Item mercatoribus nostris de prefato loco aquensi concedimus et confirmamus, at nostra auctoritate liceat eis extra domum monetariam et tectum cambire argentum, uel monetam. quando ad negotiationes suas exire proposucrint. Quicunque autem contra has nostras institutiones temere uenire presumpserit, et ausu temerario eas infregerit, banno nostro subiaceat. et C. libras auri camere nostre persoluat, Verum ut ab omnibus nerius que facta sunt credantur et diligentius obseruentur presentem inde paginam conscribi. et sigilli nostri impressione insigniri iussimus.

Signum domai Frederici romanorum imperatoris gloriosissimi. Ego Heinricus sacri palatii prothonotarius nice Cristiani archicancellarii et magontine sedis electi recognoni. Datum Aquisgrani. anno dominice incarnationis M.C.LXVI. Indictione XIIII. V. Idus Ianuarii. Regnante domno Frederico. Romanorum imperatore gloriosissimo. Anno regni eius XIII. imperii uero XI. Actum in christo feliciter. Amen.

413. Erzbischof Reinold von Edin entscheibet, daß die Bewohner von Niederwenigern, Dablbaufen u. A., neben dem Zehnten von Altendorf, funf Talente Dortmunder Munge und den fleinen Zehten ishtlich dem Mariengraden-Stifte zu Coln abführen sollen. — 1166, den 19. Kebruar.

In nomine sancty et individue trinitatis. Reinoldus divina favente elementia coloniensis scelesie archiepiscopus. In huius seculi fluctuatione excellens prelatorum est officium. et laudabile, et divine maiestati stadium acceptabile lites dirimere discordes ad concordiam revocare, institutiones et iura ecclesiarum que variis euentibus et temporum mutatione sepius in dubietatem seu oblivionem unniunt revocare et congruis firmamentis in suo statucuservare. Notum izitur esse volumus tano presenti etati quam secutive christi fidelium posteritati, quod canonici ecclesie s. Marie ad gradus cum suo preposito Hugone homines de Wenengeren, et de Dalehusen, et de Oiberge, et de Mikelenbeke, nobis presidentibus pro decimis suis in causam duxerunt, manipulos eorum in agris congregare nolentes. Illi nero negantes se debere decimas in agris persoluere prinilegium s. coloniensis ecclesie archiepiscopi felicis memorie domni Arnoldi prioris nobis representagerunt, in quo continebatur cos debere jure pacti IIII. talenta Tremoniensis monete pro annona et dimidium pro minori decima predictis fratribus persoluere prima die pacis post festum s. Iacobi, fratres autem prenominate ecclesie huius pacti dispensationem non recognoscentes et contradicentes printlegium hoc cassare et surrepticium fuisse modis omnibus probare disposuerunt. Nos igitur huic discordie consilio uenerabilium priorum sancte colonie hac dispensatione silentium imposuimus, ut predicti homines cum his decimis que sunt in uilla Aldendorpe in pactum soluentes decano et ecclesie s. Marie ad gradus, predicto die in colonia V, talenta tremoniensis monete pro annona et insuper minorem decimam annuatim persoluant. Et ut het rata et inconvulsa permaneant, presentis privilegii pagina confirmacimus sub anathemate prohibentes, ne de cetero super hac causa aliquis homines prefatos inpetere uel aliquo modo perturbare presumat. Huius rei testes sant. Herimannus maior prepositus, Philippus maior decanus, Gerardus bunnensis prep. Symon prep. s. Gereonis, Cupradas prep. s. Scucrini, Bruno prep. s. Georgii, Nicolaus abbas sibergensis, Herimannus comes de saffenberg aduocatus coloniensis ecclesie, Euerardus de altena aduocatus Werdinensis ecclesie, Engilbertus comes, Tidericus de honstade, Gerardus aduocatus colonie, Heinricus de volmudistein, Richolfus thelonearius, Wezel subaduocatus Werdinensis.

Acta sunt hec in presentia et consensu Hugonis prepositi. Gerardi decani ac reliquorum canonicorum s. Marię ad gradus. presente dumno Adolfo uenerabili abbate Werdinensi clericisque ac ministerialibus eiusdem ecclesie, anno dominice incarnationis M.C.LXVI. Indictione XIIII. anno primo ordinationis domin lecinaldi coloniensis ecclesie archiepiscopi. electionis uero eiusdem VII. Regnante domno Friderico glorioso romanorum imperatore. anno regni eius XV. imperii uero XII. Data colonie XI. Kal. Martii. In nomine domini feliciter Amen.

414. Erzbifchof Reinald von Coin bezeugt, bag, nachdem die Ebelbame Glifabeth von Randenrath bie zwifden ihr und ihrer Schwefter, der Griffin Silbraund von Meer, geschehne Erbiheilung umgeftofen, in einer zweiten Abeilung das Schloß Meer, mit den Ministerialen nebft Zubehbe und anderen Erbgidtern, der hildegund; bas Schloß Liebberg aber mit gleichen Zubehbrungen ber Elisabeth zugefallen fen. — 1106, den 22. Rebruar.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Reinaldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus uninersis in christo renatis imperpetuum. Suadet prouidentia. requirit necessitas. ut obliuionis molestie quam mundanorum actuum multiplicitas et humane uite parere consuenit fragilitas, ninacis remedio scripture occurramus, ldecque presentis scripti suffragio uninersis tam presentibus quam futuris notam fieri cupinus, quod doman Elisabeth de Randemothe priorem diuisionem que inter sororem eius comitissam de mere domanam uidelicet Rildegundem, et inter ipsam facta fuerat. iniustam fuisse conquerente domanorum nobilium qui presentes aderant iudicio, secunda ei adiudicata est diuisio. Vtreque igitur sorores ex nostro mandato rursum connenientes in nostri presentia nuntii subalterno consensu, consentientibus et filiis domae Elisabeth partite sunt. Cessit siquidem doman Hidegundi castrum mere cum omnibus ministerialibus, ecterisque hominibus et cunctis possessionibus ac iusticiis eidem castro pertinentibus. Preterea allodium eius in Eŭderke, et in sest. in Creinuell. et in Barmen, in sulsen. et in acalescheith, in wintre, in wulkerstorp. ¹ in ouermunthe iuxta mosam, in Douern, et in genderth. ² com omnibus commun perinentiis, Econtra domne Elisabeth in has diuisione cessit castrum Likbeberch, cum omnibus

^{*} Die bieher genannten Guter, welche jur Stiftung ber Abrit Meer betwendet worden, (f. Die folgende Urf.) find: Buberich,
mein findem Seat, ober Seiet, wie es in der folgenden Urfunde beife, fhater fich in Langemeist und Niederseiet grifeilt und
hieraus Langest und Nierst entflanden), Arrield, Barmen (dei Gosfar im Areife Julich), Jammelrovel an der Sulg, Balicheid,
Ronigswinter und Belobort (im Areife Giegdung) - * Obermunt, Dobrern und Ginderich?

ministerialibus ceterisque homiulbus, et cunctis possessionibus ac lusticlis eidem castro pertinentibus. Preterea allodium in steinsale, et in steinsurthe prope Litheberch, in Scheterhusen, in zoppoldisbrüc, et in prumere t cum omnibus corum pertinentiis. Vtraque igitur consentiente, et divisionem hanc approbante interposita reconciliatione sincerissima utraque exfestucauit in portionem alterius imperpetuum. Tunc domna hildegundis ex consueta pietatis liberalitate, et ut reconciliatio hec permaneret indissolubilis, et diffinitissima que uulgo dicitur dursuna de portione que ipsam contigerat, predicte sorori sue ista superaddidit, scilicet allodium suum in ouermunte iuxta mosam, in Douern, et in genderth, et ministeriales suos in Barmen, ipsum uero allodium sibi in Barmen reservauit. Insuper etiam beneficium suum in Bruke superaddidit. Ita nt ipsa superstes medietatem eius obtineat. reliqua uero medietas predicte sorori sue deseruiat. Post obitum nero domne Hildegundis idem beneficium ad domnam Elisabeth ciusque heredes jutegraliter deueniat. Nomina uero corum qui huic diuisioni intererant hec sunt. Willelmus comes iuliacensis et frater eius Gerardus. Albertus comes de noruenich. Euerardus comes de seina, Gozwinus senior de heimesberg. et filius eius Godefridus. Theodericus de milendunc. et Herimannus de dicke. Gerardus de sneide, et filius Walteri de hengebag iunior, Reinardus de stalburg, Gerardus de mulesfort. Goderamus de fridenaldenhouen, Lûdewicus de ginderstorp. et filjus sororis eius Roricus, et filjus fratris eius Gerlaci. Reinerus de cronberg. Gerardus de Randenrode, et frater eius Willelmus. Gerardus aduocatus coloniensis quem nos uice nostru ut eidem diuisioni interesset. delegaueramus. His itaque iam dicto modo peractis in loco qui dicitur paffeneich prope nussiam congenerunt, et hanc patrimonii earum divisionem sub utriusque beneplacito et consensu filiorum ac filiarum domne Elisabeth factam esse coram nobis et comite Herimanno de saffenberg, cunctisque prioribus ecclesie et nobilibus terre qui aderant, publice confesse sunt. Ne uero quod absit huius secunde particionis certitudo quantalibet temporis prolixitate denuo in incertum deuolui ualeat, placuit ex consilio prelatorum ecclesie nostre nobilium quoque et ministerialium nostrorum presentem paginam sigilli nostri inpressione firmari, et quemlibet contra eam aliquid temerario ausu molientem perpetuo a nobis anathemate dampnari. Insuper ctiam nomina corum qui predicte confessioni carum intererant. placuit subscribi. quorum nomina hec sunt. Herimannus comes de saffenberg. et omnes prenominati, preter ipsos et alii qui in subscriptione denotati sunt. Theodericus comes de clino, Engilbertus comes de monte. Ludolfus de dassela. Reinerus de frudesberg. Godefridus de erperode. Harpernus de helpenstein. Cristianus de wivelenchouen. Richardus de schiderke, Arnoldus trostorp. Sibodo de hoingen. Arnoldus roggo. Arnoldus de mere. Giselbertus de berge. Teodericus de battenburg. Quidam brunchurst. Euerwinus de holze. et cognatus eins Bruno spede, Constantinus de monte,

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.L.XVI. Indictione XIIII. regnante imperatore uictoriosissimo romanorum friderico. anno pontificatus nostri primo. Data VIII. Kal. Marcii apad nusiam.

415. Erzbifchof Reinold von Coln befundet, baß hildegund, Grifin von Abr, ihr Schloft Meer mit ben Miniferialen und faumtlichen Erbaitern der heter heter geben habe, mit ber Bedingung, auf dem Schloffe ein Frauenfloster zu errichten und baffelbe mit jenen Gatern auszufatert. — 1166, den 22. Kebruar.

In nomine sancte et indiuidot trinitatis. Ego Reinoldus dei grafia sancte Coloniensis ecclesie archieplscopus unitursis christi fidelibus in perpettuam. Que ad excellentem domus dei decorem tempore nostri presultatus et per nostrum ministerium dignatio superna ordinauit, uitacitati scripture necessarium duximus committere, ne in posterum in re ordinatissima et ad exemplum uirtutis memoria dignissima obliuio errorem, error turbationem possii inducere. Ideo uniterris presentia eta, ac fituri ecclesie, dei dichibus per presentem pagiam cupimus innotescere, quod illustris matrona Hildegundis cometissa de Arç. diuino inspirata consilio, dum coloniam secundo ab italia deo duce remeassemus. Ecastrum suum Mere, et uniuersa predia sua, que ex iure hereditario in dominium et usum eius esserant, ministeriales quoque suos et numerositate et honestate talde commendabiles, adiuncta sibi

^{*} Greinhaufen, Steinfort, Scherfenhaufen, Boppenbruch, Prumern. - 2 3m 3. 1164.

manu uenerabilis filii sui Herimanni quem tunc unicum habebat. deo in manibus nostris optulit, ac pro remedio anime sue, et pro dilecti filii sui Theoderici quondam comitis Arensis, totinsque generis sui salute, b. Petro in colonia, nobisque ac nostris successoribus, et sancte coloniensi ecclesie perpetuo donauit. Tam honestam autem donationem honestissima, et ut speramus deo gratissima precessit conditio, ut iuxta beatum desiderium predicte matrone nostro et ecclesie coloniensis consensu ac patrocinio idem castrum Mere in sortem religionis cederet. et sacre castitatis habitaculum fieret, et ubi quondam terrene uiguit exercitium militie; nunc spiritualis milicia, sub b. Augustini regula per collegium sacrarum nirginum et ancillarum christi domino deserniret, essetque cura spiritalis prouidentie, et regimen ordinis in manibus uenerabilis uiri magistri Vdelrici steinueldensis prepositi. et eius successorum temporibus ita sibi succedentibus in perpetuum. Preterea concessione nostra, et priorum ordinatum et firmatum est, ut onnem fructum et justiciam ex prediis ejusdem matrone protenientem, siue in agris, siue in uincis, siue in nemoribus et forestis, siue in piscationibus et pascuis, uel in quibuslibet pensionibus, et mancipiis Merensis ecclesia sub dominio b. Petri integre possideret, et sub nostro successorumque nostrorum patrocinio in sustentationem sacri illius collegii omnia cederent. Predicta autem cometissa concedente et conferente omnem respectum ministerialium et omne ius proueniens ex beneficiis eorum manibus nostris et successorum nostrorum libere conseruanimus. Hoc tamen ipsi tantum cometisse permisimus, ut si quod uulgo dicitur hergewede ipsa uiuente de ministerialibus Merensibus uacauerit. ipsa illud ex nostro mandato recipiat. omnesque eidem ministeriales sicut ante hanc donationem, ipsi dominę cometissę serulant ex nostro precepto, quamdiu ipsa superstes fuerit. Insuper si qua persona ex ministerialibus illis ad sacrum illud collegium se transferre, uel aliquod beneficiorum que quondam de castro Mere tenebat ecclesie merensi, seu sponte, seu pro pecunia libere resignare uolucrit. hoc eis omni tempore sit licitum. Preterea statuimus, et sub anathemate interdicimus, ut nullus unquam aduocatus nel subaduocatus ecclesie de Mere se audeat ingerere, quia tuitionem loci et ius aduocatie nobis nostrisque successoribus specialiter reservamus. Si quis autem distincte nosse volverit predia nostro dominio, et usibus sacri collegii collata. numeret in subscriptis. Primum est in Mere.2 secundum in budreke. tercium in seist. quartum in creinuelt, cum quarta parte ecclesie, quintum in barmen, sextum in sulsen, septimum in walescheith cum integra ecclesia, octauum in wintre. nonum in wulkesterp. Ut autem coloniensi ecclesie tam gratiosa donatio. et merensi ecclesie tam prouida, tam sancta ordinatio inconculsa et omnino intacta permaneat, banno b. Petri principis apostolorum et s. dei genitricis Marie, et omnium celestium uirtutum, et nostro que facta sunt et statuta, firmissime communimus, ita ut si quis unquam temerarius eis obujare attemptauerit, nisi cito resipiscat, omnipotentis dei iram, et totius celestis curie nindictam incurrat. Et ut de neritate factorum nel dictorum nullus ex posteris dubitare quent, paginam presentem omnem seriem gestorum exponentem, sigillo nostro quasi ucritatis speculo siguauimus. Hec autem sunt nomina testium qui huic interfuerunt donationi, Herimannus prepositus maioris ecclesie. Philippus decanus eiusdem ecclesie. Gerardus prep. bunnensis. Hugo frater eius prep. in gradibus. Bruno prep. de s. Georgio, Herimannus prep. de knetsteden. Gernodus prep. de hauenburno. Nicolaus abbas sigebergensis. Alardus abb, de s. Martino. Herimannus comes de saffenberg maioris ecclesie aduocatus. Adolfus frater eius. Heinricus de arberg uicecomes. Heinricus comes de gelren. Willehelmus comes iuliacensis. Viricus comes arensis. Teodericus comes de honstaden. Euerardus comes de seina. Engilbertus comes de berge. Heinricus comes de cuich. Gozwinus comes de heimesberg. Gerardus de mulisfûrt, Cunradus de linepo. Heremannus de hengebach. Teodericus

[&]quot;Ucher das Geschicht der Schieren enthälte das Cartular der Meis Wert schiedende Addricht. Hermannus omes de Liddberg et uver eins Hadewigis eres daberens flien, Elisabetham, Hildeguedem es Gestrueden. Bermanne defuncte uver eins Madewigis eum Alla Gerirode des servivil 10 monasterio Duswaldense, uit ex einsdem monasterii archivto constat. Elisabethae dominane de Hadewigis eum dissione patermorum bonorum quan keel eum sorore nun Hildeguede obsenul eastrum Liddberg eum enwilde auf des habuit ülines, Aleodericam et Hermannum, et unicam fliam Hadewigem. Hadewigis religions suit in Duswald etslermannus professus in Capendergh, einsdem ecclesiam posten quartum praeposius. Theodericus in sacculo mances suit comes de Are et Marc (uni der als side fide fion Kinkreise derfineken). — * Dietwuch enstand bei cossissione der side en State.

et Florentius de kempenich. Herimanaus de dichem. Engilbertus de hurnen. Gerardus de ambere. Rabodo et Constantinus frater eius de berge. Encervinus de holze. Arnoldus uicecomes castri mere. Herimannus de Werbe. Giselbertus de berge. Arnoldus de heilislo. Ministeriales ». Petri. Gerardus aduccatus coloniensis. Herimannus de alftra. Heinricus de volmudesteine. Heinricus de alpheim. Herimannus camerarius. Herimannus de heppendorp. Godefridus de zülpecho. Gerardus albus de colonia. Cünradus de burgele. et multi alii tam ministeriales quam comites. et liberi qui testes interfuerunt.

Acta sunt hec anno dominiee incarnationis M.C.LXVI. indictione XIIII. regnante romanorum imperatore uictoriosissimo Friderico. Anno pontificatus nostri primo. Data VIII. kalendas martii apud Nusiam.

416. Gedfin habroig von Mere und ihre Tochter hilbegund milbern die Hrigfeit ihrer Leute ju Babifcheid, indem sie solche zu einem geeingeren Jins und zur Kurmede (flatt ber früheren Ertifeilung) an die abteiliche Kirche zu Mere verpflichten, — (1166).

In nomine aancty trinitatis et indiuidug unitatis. Hiis qui super egenum et pauperem miscrentur promittis prirtus sanctus eternam retributionem et in die mala liberationem. Huius gratif intuitu domna Hadesigis cometissa de Mere nec non et filia cius Hildegundis cometissa hominibus suis de Walescheith. quorum conditio seruilis erat et granis. talem liberataem donauerunt, ut qui prius pro contrahendi matrimonii licentia dabant quinque solidos, candem licentiam datis sex denariis ecclesie s. Laurentii in mere optineant. Similiter quol nobita siue feminarum siue uirorum auferebantur due partes siue tertia pars totius substantie corum secundum legem seruilis conditionis, amodo mulla ratione fiet. Pro hac tamen iusticia perpetuo iure habebit prefata celesia quodeumpe optimum repertum fuerit in mobilibus eoram tam post obitum uirorum quam feminarum. Hii ergo cum omni posteritate san postquam matrimonium contraxerint. eidem ecclesie in festo s. Bartholomei apostoli in perpetum persolnent censum duorum denariorum de capite suo. Ut autem merensi ecclesie hec iusticia inconsulas permaneat. et predicti homines piam hane relaxationem non amittant. placuit prememoratis domanbus presentem paginam sigilli sui impressione roborare. Quicumque ergo hec infringere temptanerit perpetua dampnatione contereat eum dominus nisi audie uelociter resipiscat.

- 417. Kaifer Friedrich I. versügt wegen ber großen Berdienfte bes Erzhischofs Reinold von Ebln um bas Reich, baß, da nach bem Tobe eines Bischof alle zu bessen Dienst bestimmten Gestalle und Borrathe auf seinen Hefalle und Borrathe auf seinen Dischofs bem Reiche anheimfallen, kanftig in solchen Fallen auf ben Hofen eines Erzhischofs von Ebln bas Lieh und bas Rorn gur Saat und gum Unterhalt ber hofesfamilien verbleiben foll. 1166, ben 31. Mai.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fredericus diatina fanente elementia Romanorum imperator augustus. Nichil potest esse decentius, nec radio clariore imperialis elementia rutilans elucescit, quam quod fideles suos circa se ipsa colligiti. aggregat. et foset, ita quod a capite in menbris semper decurrat gratia dignitatum, et digna dignis respondeant premia meritorum. Quia igitur maiore honore illos cumulare intendimus, quos nostro fauore digniores indicamus. karisimum principem nostrum Reinoldum sanete coloniensis ecclesie uenerabilem rachiepiscopum aniuersis imperii fidelibus in exemplum proponimus, cuius fidem sineceram, cuius ininietam, cuius labores immensos, cuius opera et seruitia magnifica in omni necessitate imperii et nostra sepenamero fide oculata perspeximus, cui non immerito buius donam gratie que in sequentibus declaratur ex nostre magnificentie liberalitate concedimas. Cum itaque constet, et ex antiquo iure regum et imperatorum, atque ex cotidiana consuetudine manifestum sit, quod episcopis in imperio nostro constitutis, ab hae uita decedentibus episcopales

¹ Mus bem Cartular ber Mbtei, ful. 43 v.

redditus, et bona deputata usibus corum. annona uidelicet et uinum et cetera huiusmodi uictualia seu seruitia quecuaque in curtibus episcopalibus uel in territoriis, uel et in ceteris corum officiuis, intus uel foris inueniuntur. fisco regali uniuersa iure debeant applicari. et usque ad substitutionem alterius episcopi cedere in uostros usus. nos que prorsus omnia inutiliter distrahautur, ne curtes et territoria suis uecessariis instrumentis omnino nudentur. ad necessariam prouidentiam futurorum, hunc rationis modum apponimus, et per hanc distinctionem apertius determinamus, ut quandocuaque noster dilectissimus et imperio fidelissimus Reinoldus coloniensis archiepiscopus uel eius successor ab hac uita decesserit, redditus episcopales et seruitia que de curtibus proueniunt, siue in censu sine in annona, sine in nino, nel in allis nictualibus in potestatem nostram redigantur, et sicut episcopo ninenti seruire debuerant, sic nostris usibus deseruiant, relique uero res mobiles, uidelicet boues et oues, et cetera animalia, ad agriculturam pertinentia, et similiter annona que ad semen agrorum est deputata et illa que ad procurationem colonorum et seruorum in curtibus et territoriis necessario est designata, in ipsis territoriis et curtibus ad archiepiscopatum coloniensem pertinentibus libere et secure et absque diminutione eius successori remaneant. Vt autem huius uostri beneficii largitas et concessio rata et inniolata. tam a futuris quam a presentibus obseruetur, presenti auctoritatis nostre prinilegio roboramus et confirmamus hanc concessionem sancte coloniensi ecclesie et Reinoldo archiepiscopo, eiusque successoribus in perpetuum. Huius autem concessionis et confirmationis testes sunt. heroldus wirzeburgeusis episcopus, herimannus voldensis abbas. Borcardus hersfeldensis abb. Albertus elewaceusis abb. Philippus decanus maioris ecclesie in colonia. Arnoldus prepositus s. Andree. Heinricus dux bawarie et Saxonie, Lodwicus Lantgrauius, fredericus dux de stoupha. Otto maior palatinus de Witelineshac et frater eius fredericus. Lodwicus comes de lon. Heinricus comes de dieze, et alii quamplures.

Signum domni Frederici romanorum imperatoris inuictissimi. Ego cristianus imperialis curiç cancellarius et maguatinș sedis electus recognosi. Acta sunt hçe anno dominice incarnationis M.C.LXVI. Indictione XIIII. Regnante domno frederico Romanorum imperatore gloriosissimo. Anno regni eius XIIII. Imperii uero XI. feliciter amen. Datom apud frankeuefort II. Kalendas iunii.

418. Erzbifchof Reinald von Coln bekundet, bag bas Klofter St. Maurig bafelbit einen Sof zu Sonningen, zu Meidenich und Junkerborf; ferner, Grundstüde zu Rath, Remagen, Lich und (Ober: Rieder:) Embt durch Rauf und Gefchenk erworben. — 1166, den 8. Muguft.

In nomine sancte et individue trinitatis. Reginoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. ecclesie b. Mauricii in colouia et universis christi fidelibus tam futuris quam presentibus in perpetuum. Gesta mortalium tum ex ingi temporum revolutione, tum pro crebra rerum temporalium mutatione, humanam memoriam facillime pretereunt. Ideoque pro nostri exigentia officii omnibus in christo renatis scripto presenti cupimus inuotescere, quod conuentus ecclesie b. Mauricii in colonia curtem quandam in hoingen sitam ad quam pertinebant VI mansi singuli LX, iornales continentes auxilio fidelium, centum nonaginta marcis argenti sollempniter ac rationabiliter emit a karolo de hoingen filiis et filiabus suis consentientibus, et omni hereditario iuri quod in curte et bonis predictis habebant, absolute cum ipso renuntiautibus, presentibus etiam et assentientibus reliquis eius cognatis et affinibus. Huic actioni interfuerunt colonie in atrio ecclesie b. Petri et nostro. Herimannus majoris ecclesie nostre prepositus. Philippus decauus. Symon ecclesie b. gereonis prep. Arnoldus prep. s. andrec. Hugo prep. s. marie ad gradus, Bruno prep. b. georgii. Widikindus subdecanus, Godefridus ecclesie b. seuerini decanus, Sigefridus dec. s. kuniberti. Engilbertus dec. b. andree. Theodericus dec. ss. apostolorum. Gerhardus s. marie in gradibus dec, Herimannus dec, b. georgii, preterea Gerhardus aduocatus. Albero comes et frater eius Hubertus, Gerhardus niger, et filius eius Gerhardus. Herimannus rufus. Eiko, karolus, et filius eius Herimannus, Marcmanuus et filius eius Marcmannus. Hardungus, Euergeldus, Herimannus, Theodericus frater aduocati. Waldeuer, Heinricus. Cunradus de vuskinich et filii eius Otto et Autonius. Almerus et filii eius Ingrammus. Ekbertus, et alii quam plurimi idonei testes, tam clerici quam laici. Emit etiam iam dictus connectus curtem quandam in uilla que dicitur Meschingin a domna Gerdrude precio XL. et VIII. marcarum, pertinentibus tunc ad curtem illam

nonaginta iornalibus, reliquos uero qui nunc ad eandem pertinent a circummanentibus postea comparauit. huic actioni intererant prememorati uiri pene omnes, et alii quam plures. Habet etiam iam dicta ecclesia possessiones, quasdam in Rodhe quas contuiti ei Rüzela de mosa pro redimendis suis et uiri sui peccatis presentibus permultis idoneis testibus. Habet etiam in Gunteratorp currem cuius aliquam portionem dederunt fundator eiusdem ecclosio iobutlerunt. Habet etiam iam dicta ecclesia in Rimage possessiones quasdam quas nichilomanus titulo emptionis rationabiliter possidet. Habet insuper in pago inxta claustrum duas mansiones, quarum unam emit ab Eigela et uiro illias, hec ad s. Pantaleconem censum X. solidorum annauaim soului. alteram contulerunt ei predictament eiuro illias, hec singulis annis sex solidos soluit capelle cuidam ad s. Petrum. Habet etiam in Liche quindecim iornales et in Embe quadraginta V. Hec omnia et si qua alia nunc iuste possidet, et in futurum deo largiente lustis modis adquiret, in nomine patris et fili et spiritus sancti. b. Petri et domni pape, ae nostra auctoritate perhenniter eidem ecclesie confirmanus, et presentem paginam ad maiorem huius ueritatis euidentiam sigilli nostri impressione communimus, addentes ut si quis bonis ecclesie superadicte b. Mauricii manum uiolenite aut calumpnie temere unquam imisseri, insi resipacrit ias castisfecrit impressione communimus.

Acta sunt hçc interuentu et testimonio predictorum coloniensis ecclesie priorum ac burgensium, et plurimorum insuper honorabilium uirorum. Data colonie VI. idus augusti. anno dominice incarnationis M.C.L.XVI. indictione XIIII. imperante domno Friderico romanorum imperatore inuictissimo. anno regni eius XIIII. imperii XI. anno uero pontificatus domni Reginoldi coloniensis archiepiscopi primo. in dei nomine feliciter amen.

419. Erzbifchof Reinold von Gon genehmigt, baß Reginart von Kente ben britten Theil bes 3chnten ju hochlirchen, ben er von ber Colnifchen Kirche ju Lehn hatte, ber Abtei Giegburg' tauflich überlaffen. — 1166, ben 15. Auguft.

C. In nomine sancte et individue trinitatis, Reinoldus divina donante clementia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Quod a nostra humilitate pro credita nobis dispensatione exigit equitas diuina pietasque humana. tum subjectis omnibus tum precipue christo domino samulantibus exhibere et reddere ex animo parati sumus. Unde notum facimus tam presentium diligentie quam et futurorum memorie, quoniam Reginardo de Kenle uiro ingenuo in beneficium cesserat tercia pars decinie in Hombirchin quam cum usque ad nos hereditario iure possideret. a fideli nostro Nykolao abbate in conuentionem hanc inductus est. ut acceptis argenti centum quatuor marcis ipsam decimationem Sigebergensi traderet ecclesie. Quod quia sine nobis tractari uel definiri nequaguam poterat, quesitus est ab utroque et repertus nostre uoluntatis assensus, ut ille homo ingenuus manui nostre resignaret beneficium quod de episcopali largitique habuerat, et per nos cadem decime pars tercia prenominate traderetur ecclesie, facta igitur cum maiorum ecclesie nostre consulto donatione solempni. manu nostra contulimus abbati et cenobio Sigebergensi quicquid idem Reginardus decimarum tenuerat in Hoinkirchin ipso nenditore beneficii recipiente pecuniam prefinitam. Et in hoc nostre auctoritatis assensu uel facto statuto uel scripto, decimarum portio a laicorum possessione transfertur ad ecclesie filios ac ministros, quod nec deo fore ingratum nec ulli umquam homini non rectum posse uideri procul dubio speramus et confidimus. Si quis tamen huic nostre constitutioni contrarius existens. prefatç ecclesie quod presentis carte astipulatione confirmatur, quouis molimine temptauerit minuere uel auferre, inuocata super hunc potenti dextera dei anathematis eum uinculo metuendo subicimus, ut pereat memoria illius de conspectu domini, et portio eius de terra uinentium.

Actum est hoc et confirmatum a nobis anno nerbi incarnati millesimo centesimo sexagesimo sexto. indictione quarta decima. cui negocio testes interfuerunt. Herimannus prepositus maior s. Petri. Philippus maior decanus. Gerardus Bunnensis prepositus. Sigefridus xanctensis prep. Simon prep. s. Gereonis. Arnoldus prep. s. Andrep. Cunradus prep. s. Seuerini. Bruno prep. s. Georgii. Hugo prep. s. Marie in gradibus. Widekint subdecanos s.

^{1 3}m 3abr 1494 trat Giegburg biefen Bebnten an Die Abtei Steinfelb ab.

Petri. Laici nobiles hi. Heinriens de Limburg. Herimannus comes de Saffenberg aduocatus maioris ecclesiç. Engilbertus comes de monte. Theoderieus comes de hostaden. Adelbertus comes de luiaco. Euchardus comes de bluico. Euchardus comes de Seina. Herimannus de Hengebach. ministerlales. Gerardus aduocatus coloniç, et frater cius Herimannus. Heinricus de volunitateine. Heinricus de Alpheim. Herimannus de Almetre. Philippus de Zulpiaco. et plures alli. Data Coloniç octuno decimo kalendas Septembris. Imperante domao Friderico Romanorum imperatore inuiciissimo. anno regni eius quarto decimo. Imperii undecimo. anno putificatus domai Reinoldi Coloniessis archierisconi primo. In dei nomina Amen.

- 420. Erghisches Reinold von Coln befundet, bag bie Abrei Sichburg fur ihre Probleit ju 3alvich frifig Morgen Land im bortigen Felde von Rudolf von Kirepenich gefauft babe. 1166, ben 15. August.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Reinoldus divina donante clementia coloniensis archiepiscopus, Presentium ac futurorum fidelium diligentie notificare curamus, qualiter Herimannus de Kersnenich homo ingentus predium quoddam situm in agro Zulpiacensi de propria pecunia possedit, idemque rursum filio fratris sui Rudolfi patris equinoco de munitione que dicitur Hart prout ambobus complacuit nullo prohibente uenundedit. Processu nero temporis et ipse secundus emptor hoc nendere cogitans, dilectum nobis Sigebergensis cenobii abbatem Nyholaum super eins coemptione connenit, eo quod fratribus ipsius in cella Zulpiacensi conversantibus oportuna possessio uideretur. Que res utraque de parte sub hac conditione proposita est. ut idem uenditor omnibus suis proximis tam de presenti quam de futuro omnis contradictionis aditum precluderet, et accepto pro terre quinquaginta iugeribus argenti quadraginta marcarum precio, ad monachos transiret illa possessio. Hoc autem secundum morem publice confirmatum est, et premunitum banno comitis Virici de Arc. cuius inibi fnit iudiciaria potestas, aduocato Herimanno de Hengebach una cum preposito loci Folcwino qui uice abbatis astabat hanc traditionem suscipientibus de manu uenditoris, et tam ipso quam cunctis eius propinquis uel affinibus de suo iure cedentibus, quorum hee sunt nomina. Rúdolfus ipse cum uxore sua Flandria et tribus fratribus. Herimanno canonico s. Petri in colonia. Arnoldo monasteriensi canonico, et laico Godefrido, sorores ipsorum Vda et Hadewig cum maritis earum Waltero de Rügelant et Alberto de Vlpich. Godefridus de Scinele. Herimannus et Godefridus filii sororis Rüdolfi. Hec igitur tam legitime comprobata quam et juste acquisita bona et nos auctore deo confirmamus, et decerninus iugiter Sigebergensi ecclesie filiisque eius qui in Zulpiaco domino deseruiunt manere stabilita et libera in perpetuum, ne quis eorum qui nominati sunt aut quisquam proximus illorum neque ullus hominum contendat aliquid de his suo iuri quod omnes abdicarunt usurpare, uel quipplam lesionis inferre. Quod si quis forte praesumpserit tam dei quam nostri in borum preuaricatione contemptor existere, excommunicationis et anathematis pondus sustineat, sitque pars illius in inferno inferiori, si non digna satisfactione penituerit,

Acta sunt hec dominice incarnationis anno Millesimo centesimo sexagesimo sexto. indictione quartadecima, ubi testes interfierunt hi. Herimannus prepositus s. Petri. Philippus maior decanus. Sigefridus xantensis prep. Gerardus bunnensis prep. Simon prep. s. Gerconis. Arnoldus prep. s. Andree, Cunradus prep. s. Gerenii, Bruno prep. s. Georgii. Hugo prep. s. Marie in gradibus. Widekint subdecanus s. Petri. Laici nobiles hi. Heinricus de LImburg. Herimannus comes de saffenberg aduocatus maioris eçclesie et frater eius Adolfus. Viricus comes de Are. Engilbertus comes de monte. Theodericus comes de Hostaden. Adelbertus comes de Nornenich. Endolfus de Dassele. Willehelmus comes de initiaco. Enerhardus comes de Scina. Herimannus de Hengebach. Theodericus de Baruenich. Ministeriales. Gerardus adnocatus colonie, et frater eius Herimannus. Heinricus de volnátsteine. Heinricus de heinricus de volnátsteine. Heinricus de volnátsteine. Heinricus de Moltenberg. Richizo de Milenheim, et fratres eius Herimannus et Antonius. Herimannus camerarius, Godefridus de Wolkenburg. Richizo de Milenheim, et fratres eius Herimannus et Antonius. Herimannus de Routeire. Philippus et Hageno de Zulpiaco. Reinerus Iohannes et Godefridus de Routein. Godefridus et Heinricus de Scheuens. Engebrandus de Cuclenheim. Heinricus et Vdo de Wichereche Volcholdus et Godefridus

de Sucruena, et alii quamplures. Data colonie octauodecimo Kalendas Septembris. Imperante domno Friderico Romanorum imperatore inuictussimo, anno regal eius quartodecimo, Imperii undecimo, anno pontificatus domni Reinoldi coloniensis archiepiscopi primo. In dei uomine Amen.

421. Erzbifchof Reinold von Coln gablt die Befigungen der Abtei Siegburg auf, welche ber Abt Micolaus theils erworben, theils von ben Belebnten eingeloft; er verbietet firenge beren Bere außerung oder Bergebung zu Lebn, und die Berwendung ihrer Einfanfte gegen die getroffene Bestimmung. — 1166, ben 15. Muguft.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Reinoldus diuina donante clementia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Ecclesiarum paci ac profectui in longum prospicere, non illis solum sed et nobis necessarium esse perpendimus, quoniam quod lilis consulimus ad temporum tranquillitatem, nobis ad perpetuitatem profuturum spe deuota presumimus. Quapropter presentium futurorumque sollertie notificamus. qualiter fidelis noster Nykolaus Sigebergensis cenubii pater sue ecclesie utilitatibus pro facultate suo tempore prouiderit, in his uidelicet possessionibus aut prediis que per eum locus idem uel ante non habita possedit, uel de pridem possessis ab ipso redempta recepit, que singula unde fuerint acquisita, presenti pagine placuit annotari. Sunt igitur hec duo prima allodia. unum in Hannepha quod emit a Berta filia Hecelonis et ab Heinrico de calemunte proximisque illorum, et aliud in Widowe quod ei uendidit Gisilbertus accola Sigebergensis, que duo primitus eo pacto confirmamus et stabilimus eius cenobii fratribus quo ab ipso abbate cum omnium consensu unanimi sunt instituta, ita scilicet, ut idem horum acquisitor dum aduixerit communibus usibus ea dispenset, eodemque defuncto die ipsius anniuersario de hiis prediis copiosa dispensatio fratrum refectioni pauperumque elemosinis administretur. Preterea sunt hec. allodium in Tiuernich quod ei uendidit Richwinus de Gerscheid, in Encena predium quod emit a Winrico ministeriali s. Petri. In Ruprechterode predium quod comparauit ab Ottone comite de Hostaden, et eius milite Anshelmo cuius hoc erat beneficium, unde soluuntur octo solidi. In Braht allodium, de quo soluuntur sex solidi et dimidius, in Okerode predium quod fuit Vdonis, soluens tres solidos et duos denarios, In Vinkenberge predium quod a Becelino Sigebergensi comparauit, soluens tres solidos, et aliud in Aspach quod emit ab eiusdem sorore officia nomine eiusque marito Reinoldo, unde redduntur decem et octo denarii. Preterea decimas redemit et predia que inbeneficiata fuerant, ex quibus in Heisterschozzin decima ab Ekeberto de Lomere et filiis eius redempta, ualet annuatim plus quatuor marcis. In Wizinkirchin decima a uidua Rudolfi et liberis eorum redempta, reddit tritici maldaria uiginti octo. In ffanepha decima quam defuncto Vdone certo herede uacantem a cunctis illius proximis dato precio redemit, reddit tritici maldaria uiginti quinque. In Bratschozzin idecima quam a Bertrammo ministeriali suo redemit, reddit auene sexagiuta quinque maldaria. In kercich beneficium a Simone de patterne filiisque eius redemptum. soluit solidos decem et octo. In Vnkelbach beneficium ab heredibus senioris Constantini de Orbach redemit, unde recipitur annua uindemia trium fere carratarum. In Brubach beneficium ab Euerhardo de Steine et juniore Constantino de Orbach precio receptum, reddit annue uini carratam. In Criechestorp beneficium Herimanni redemit, de quo redduntur quinque solidi et dimidius, et auene maldarium. In Waledorp beneficium redemit, unde soluuntur solidi sex et dimidius. In Vaksnich mansum redemit, soluentem solidos octo, cum tritici maldario. Item a Becelino beneficium redemit in geislere, soluens decem et octo denarios. Inter hec et mansum absoluit in hessenich. quem Ingebrandus de Cuchinheim sub aduocato comite Engilberto ab ecclesia predicta penitus alienatum sibi usurpauerat, quemque pluribus Impensis ita idem abbas restituit, ut et sine aduocati inre liberum iugiter fore statueret, qui mansus soluit solidos duodecim, et duo tritici maldaria. Preterea comes Euerhardus de Seina dum quadam uice pene ad mortem egrotaret in Sigeberg, pro sepultura sua contulit eidem cenobio uinearum portionem quam babuit in Brubach, quam sanitati redditus ita retinuit ut donec superuiueret hamam uini daret annuatim. quam portionem pecunia prerogata per abbatem libere optinuit ecclesia. Cuius predii equa portio que alteri fratri comiti Heinrico competebat. co defuncto pro anima ipsius ac sepultura collata est ecclesie. Item Ludewicus comes Thuringie pro Cunegunda comitissa matre uxoris sue predium in Brubach tali conditione tradiderat, ut post

ubitum Godeberti qui habebat hoc in beneficio libere illo potiretur ecclesia, cuius usum fructuarium precio date sepe dictus abbas redimeus. liberam fecit possessionem. Sunt et alia que tempore dispensationis eius aut paulo ante restituta sunt uel collata. ex quibus in Vennehusen receptum est data pecunia beneficium quod possederat Godefridus de Imbe. in Spele collatum allodium pro Milone et Diepoldo de Kercich. unde soluuntur sex solidi, in Wolpenderode predium datum a Godeschalco clerico monachatum suscipiente, de quo soluuntur tres solidi et dimidius. Preterea Gerardus de Hachgine nobls cognatione proximus pro obtinendo socletatis et orationum suffragio contulit in Godenghouen predium, de quo soluuntur due marce coloniensis monete, et mansum in Awich soluentem sex solidos tremoniensis monete, et pro anima fratris eius Theoderici datum est predium in Dalehusen, soluens duodecim solidos tremoniensis monete. Item in Reginshagin datum est allodium pro Gozzoge ministeriali supradicti comitis Ludewici, unde soluuntur triginta denarii. Item in Hanepha a fratribus de Werdina per concamblum acceptum est predium soluens tres solidos, dato els apud angeram predio soluente trigiuta denarios. Item Winandus de Nestre pro filio suo Bagemaro contulit allodium, de quo soluuntur leuioris monete sex solidi. Item Walterus de Nügelant et coniunx ipsius Vda contulerunt ipsi ecclesie in presentia nostra predium in Wpich.1 curtem scilicet cum terra adiacenti, sub optentu fraternitatis et orationum pro eis soluendarum. Hec igitur et si qua sunt buiusmodi, cum predictis omnibus, sub Inuocatione nel obtestatione summe et incircumscripte trinitatis, annitente b. Petri celorum clanigeri patrocinio, nostraque in christo auctoritate, confirmamus et stabilimus in perpetuum, ne quis ex hoc et deinceps horum quippiam uiolare uel alienare couteudat, ne quis abbatum in loco ipso futurorum quiequam de his inuadiare uel inbeueficiare presumat, ne quis ea que in presentis abbatis anniuersariam memoriam in hac conscriptione statuta sunt dispensanda post obitum eius annullare conetur. Si quis autem his contraria machinatus fuerit, et tam pios labores euacuare non timnerit, ueniat super eum formido et pauor de magnitudine ludicii dei. seruantibus uero hec et tuentibus reddatur premium pacis perpetue.

Scripta sunt hee et confirmata a nobis anno dominice incarnationis Millesimo centesimo sexagesimo sexto. indictione quartadecima, ubi testes interfuerunt.² Data colonie octanodecimo kalendas septembris. Imperante domno Friderico romanorum imperatore inuictissimo Anno regni cius quartodecimo. Imperii undecimo. Anno pontificatus domni Reisoldi coloniessis archiepiscopi primo. In dei nonline. Amen.

- 422. Erzbifchof Reinald von Goln erwirdt bie Rirche zu Freialdenhofen von ben herren bes Stiftungsgrundes und veranlaft ben bortigen Pfarrer, gegen ein Lehn von 13 Mart aus feinem hofe zu Mechteren zu refigniren. — 1166, ben 5. Oftober.
- † In nomine sanctę et indiaidup trinitatis. Reinaldus dei gratia sanctę coloniensis ecclesię archiepiscopus uniuerais christi fidelibus in perpetuum. Omnibus in christo renatis tam presentibus quam faturls per presentia scripta cupinus innotescere, qualiter pro ecclesia in Fredenaldenhoren inter nos et donatores fundi et domnum Walterum ciusdem ecclesie pastorem determinatum est. Itu stiquidem fundi illius ecclesie comparanimas et omnino redemimus a dominis fundi quorum học sunt nomina, abbas de burceto. Godrammus de aldenhouen. Reinoldus de lureke. Herimannus de sleiden. Walterus de schitherke. Teodoricus de brüche. et Albero de aldenhouen cum suis heredibus. Deinde pro nariis domni Walteri neggligentiis in capitulo fratrum suorum hoc nobis adiudicatum est, quod eadem ecclesia in manibus nostris esse deberet usque quo satisfaceret. Ipse uero cum bonam nostrar mideret intencionem de ordinatione prefate ecclesia; in presentia priorum et totius ecclesie colonicasis ultro cessit quod ipsam ecclesiam donumque altaris in manu nostra resignauti. Nos uero ut denotioni eius dignam rependeremus gratiam, necitione priorum et ceclesia XIII. marcas annuatim de carte nostra in mederene in benefole eledimus.

Die bier genannten Orte beißen jest: Dennef, Bibbau bei Troisborf, Engen, Ruppichterobe, Bracht, Ulerath, Bintenberg, Asbad, Deifterichof, Biffirden, Brafcofe, Ricchofen, Unterlad, Braubach, Ariceborf, Balborf, Falffenich, Genhaufen, Spiel, Bolpreade, Rubingeboen, Dabfbaufen, Reinsbagen, Uelpenich. — * Es werben genau blefelben Personau und in ber nömischen Orbnung, wie in ber vortpergebruben Urf. Rr. 419, genannt.

et eoram coloniensi ecclesia hoc ei in beneficium omni tempore uite sus quiete possidendum et post obitum eius uno anno fidelibus manibus eius pro solicendis debitis ipsius consignandum presenti nostro priullegio et banno Petri ac nostro confirmatiums. Si uero aliquisi nostrorum successorum quod absiti hoc ei beneficium subtrabere attemptauerit. ipse domnus Walterus predictus, prefatam ecclesiam in aldeshouse quoad nixerit cum omni integritate possideat. Testes huius rei interfuerunt. Herimannus maioris ecclesis prepositus. Philippus decanus. Gerardus bunnensis prep. Symon prep. teclesie s. Gereonis. Sifridus prep. xaneasis, prep. s. Severini Conradus. Arnoldus prep. s. Andree, Bruno prep. s. Georgii. Hugo prep. s. marie in gradibus, abbas s. Pantalezonis Wienannus, Rabertus abb, gladebacensis. Nicolaus abb, sigebergensis. Alardus abb, s. Martini. Erpo abb. Rôdensis Wiedkindus subdecanus, cum tota maiori peclesia. Walterus decanus s. Seuerini. Sifridus dec. s. Cuniberti. Teodericus dec. bb. apostolorum. Engilbertus dec. s. Andree, singuli cum fratribus suis. et alii quamplures uiri honorati tam elertici quam laici.

Acta sunt hec Colonie anno dominiee incarnationis M.C.I.XVI. indictione XIIII. imperante domno Frederico romanorum imperatore insicitissimo anno regoli cius XIIII. imperii XI. anno nero poniificatus nostri primo. Data Colonie apud sanctum Petrum III. nonas octobris. in dei nomine feliciter amen.

423. Erzbifchof Reinald von Coln befidtigt ber Abtei Altenberg ibre Bengungen. - 1166.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Reinaldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus universis christi fidelibus in perpetuum. Cum cordi nobis sit universos sub nostro regimine constitutos in commune protegere, religiosis tamen personis et eis qui dininis ingiter famulantur obsequiis potissimum debitores nos esse cognoscimus. Ideoque que ab antecessoribus nostris s. coloniensis ecclesie metropolitanis pie 'deuotionis intuitu religiosis aliquibus locis data sunt uel concessa seu etiam confirmata, in sua uolumus stabilitate firmari, ne prauorum hominum ualeant refragationibus perturbari. Peticioni itaque tue dilecto in domino fili Hermanne abbas monasterii s. Marie in berge clementer annuentes. eandem ecclesiam cum omnibus ad cam pertinentibus que in presentiarum possidet nel futuris temporibus largitione imperatorum, regum nel principum, oblatione fidelium nel aliis quibuslibet instis titulis domino annuente acquiret tibi tuisque successoribus in perpetuum confirmamus, et sigilli nostri munimine roboramus. Eorum autem que nunc possidet quedam propriis duximus adnotanda uocabulis. Hereditatem uidelicet berge ab illustri niro comite adolfo ecclesie coloniensi ad fundandam et stabiliendam ibi religionem pro anime sue et carorum suorum remedio collatam. Curtem quoque bûchen cum decimis et pertinentiis suis. Terram iuxta bladesheim sitam que dicitur kamervorst cum decimis et pertinentiis suis. Vineam in bachracha cum decimis et pertinentiis suis. Terram in wideowe que dicitur camervorst cum decimis et pertinentiis suis, quam berno pie memorie abbas bergensis a benjamiu et conrado militibus pro XXX, marcis argenti emancipasse dinoscitur consencientibus canonicis ss. apostolorum quorum preposito duas domos iu colonia et unam nineam în bunnensi territorio pro eiusdem terre concambio tribuit. Curtem quoque mulenheim cum omnibus pertinentiis suis, et decimis noualium suorum. Ex dono prioris arnoldi coloniensis archiepiscopi, uineas in rense iu monte qui dicitur s. Petri cum decimis suis, et pertinentiis curtis quam ibi habent fratres bergenses. Ex dono domni brunonis et eiusdem domni arnoldi archiepiscoporum mansum in uilla que uocatur ruthinc. Curtem quoque que uocatur bruche cum pertinentiis suis. Moleudinum juxta fluujum arlefe cum predio a sanctimonialibus de fasuich XXVIII. marcis comparato. Molendinum quoque juxta fluvium vippere. Sane laborum uestrorum quos propriis manibus uel sumptibus colitis, siue de nutrimentis animalinm uestrorum decimas nullus a uobis exigere presumat. Si qua nero ecclesiastica secularisue persona contra hanc nostram confirmationem aliquid agere presumpserit. iram dei omnipotentis et beatorum apostolorum Petri et Pauli incurrat, et nos eam tamdiu anathematis uinculo innodamus, donec de presumpta in uos lesione, aut uiolentia condigue satisfaciat. Testes huius rei. Herimannus maioris ecclesie

^{&#}x27; Die genannten Guter find: Die abreiliche Gobifiatte, Dof Bochpelm, Grundflud bei Blagbeim, Beinberg bei Badarad, Grunbflud zu Bibbau, Dof Mulbeim, Beinberg ju Rhens, hof Broid, eine Ruble auf ber Erft und eine auf ber Bupper.

coloniensis prepositus. Philippus decafius. Symon ęcclesię s. Gereonis prepositus. Gerhardus bannensis prep. Sifridus xantensis prep. Conradus prep. çcclesię s. Seuerini. Arnoldus prep. s. Andree. Bruno. prep. s. Georgii. Hugo prep. s. Marię in gradibus. Nicolaus abbas Sibergensis. Widekindus maioris ęcclesię subdecanus. Magister Gerhardus scolasticus eiusdem ęcclesię. Preterea Herimannus comes de saffinberch. maioris ęcclesię aduocatus. Henricus dat vde limburch. Gerhardus frater eius. Comes Henricus dat gelra. Albertus comes de molbach. Willelmus comes iuliacensis. Comes Euerardus de altina. et frater eius comes Engilbertus. Ludoffus de dasle. Comes Teodericus de hostat. Insuper Gerardus aduocatus. Henricus de folmôdestene. Herimannus camerarius. Godefridus de wolthiputenb. Berardus tuciensis. Rivoffus telonerius, et alii usuan plures niri honorati.

Acta sunt hec anno dominies incarnationis M.C.LXVI. indictione XIIII. Data Colonie, imperante domno Frederico romanorum imperatore intictissimo anno regni eius XIIII. imperii XI. anno uero pontificatus domni Reinoldi coloniensis archiepiacopi I. In dei nomine feliciter amen.

424. Raifer Friedrich I. verleibt feinen getreuen, vielfaltig belästigten, Burgern von Duisburg völlige Bollfreibeit zu lletrecht, bem Bifcofe Godefrib abglebt jeben fünftigen Bollzvang gegen biefe Reichbunmitrelbaren freng unterfagenb. — 1166, ben 28. Dezember.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus divina fauente clementia, Romanorum imperator, et semper augustus. Cum nos uniuersis, imperio nostro subiectis, tutele et gubernationis presidium iure debeamus. illos merito elementiore oculo respicere decreuimus, quos artiori nexu fidelitatis et seruicii, nobis et imperio alligatos esse cognoscimus, et deuotos. Eapropter omnibus imperii nostri fidelibus, tam futuris quam presentibus, notum esse uolumus, quanta gratia, quanta benignitate, fideles nostros Burgenses universos de Dusburg, respeximus, quos magnis incommoditatibus, et pluribus dampnis ubique locorum uexatos, et frequentius aggrauatos fuisse cognouimus. Eos enim predictos burgenses de Dusburg. quos Episcopus Traiectensis Godefridus, per iniuriam et per uiolentiam sepius uexauerat, et ad theloneum indebitum, cum ad nos tantummodo, et ad solum pertineant imperium, pro uoluntate sua, iam diu compulerat, nos ex sententia principum curie, ab illa coactione prorsus expediuimus, et absoluimus. Hanc itaque gratiam, ex gratia nostra eis benigne indulsimus, quod ab omni theloneo solnendo in ciuitate et terra Traiectensi, predicti Burgenses de Düsburch, omnino sint liberi, et expediti, hoc solo reseruato, et excepto, quod de mensura, si indiguerint, unum denarium in Traiecto exhibeant, et persoluant. Huius autem thelonei absolutionem, nostra imperiali auctoritate, predictis fidelibus nostris confirmamus, et presentis prinilegii robore, in perpetuum ualituro. communimus, adicientes quoque pro confirmatione absolutionis huius thelonei, statuimus et tibi Godefrido Traiectensi episcopo, tuisque successoribus, et uobis Burgensibus Traiectensibus, auctoritate imperiali precipimus, quatinus hanc nostram institutionem, et absolutionis huius de theloneo confirmationem, ratam et firmam teneatis, et fidelibus nostris predictis burgensibus de Dûsburch, omni tempore, inquiolatam conseructis. Ouod si quis uestrum, uel alius, hanc nostram institutionem, et confirmationem infringere presumpserit, banno imperiali indubitanter subiacebit, et quinquaginta libras auri, pro pena componet, et inferet fisco nostro. Hoc uero institutum est a nobis, et firmatum, adhibitis ydoneis testibus, qui interfuerunt, quorum nomina hec sunt. Emecho comes de Liningin, Marquardus de Crumbach, Gebehardus comes de Lûkenberg. Bertoldus de Scowenburch. Constantinus de Berga, Ebruwin de Holt, Rabodo de Berga, Henricus de Luda. Ludewicus pincerna. Umfredus de Valkemstein. Růdolphus camerarius.

Signum domini Frideriei, romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Cristianus archicancellarius, et Moguntine sedis Electus recognoui. Acta sunt hec. anno dominice incarnationis M.C.L.XVI. indictione XIIII. Regnante domno Fritherico. romanorum imperatore victoriosissimo. Anno regni cius XIII. imperii uero XI. feliciter annen. Datum Aquis Grani. V. kalendas ianuarii.

¹ Mus bem Original in bem Stadtardie ju Dnieburg.

425. Abt Bidmann von St. Pantaleon ju Coln befundet, bag fich einige Familien unter ben bortigen Shifte Datron ale Altarborige begeben. - 1166.

In nomine sanete et indiuidue trinitatis. Wichmannus dei gratia abbas s. Pantaleonis. universitati credentina tan futurorum quam presentium ueritatem et pacem amantium. Notum facimus dilectioni uestre, quod quidam homines bona inspiratione attacti. habentes potestatem de seipsis disponendi. nullo obsistente uel reclamante ecclesie b. Pantaleonis pro remedio animarum suarum semetipaso cum posteris suis tradiderunt. tali conditione ut singulis annis in die s. Pantaleonis tam uiri quam femine legitimo matrimonio copulati per singula capita singulos denarios predicte ecclesie persoluant. habentes magistrum siue exactorem Thuringum quamdia utxerit. et co defuncto quemcumque libero arbitrio de suis elegerint. Pro licentia legitimarum unptiarum VI. denarii dabuntur totidemque in obitu singulorum, quos ecclesie custos eum magistro corum hoe modo partietur, ut due partes custodi tercia nero magistro pro labore exactionis sue proueniat. Horum nomina sunt. Rabodo. Beldechinus. herimannus. heinricus. cum sororibus suis lutgardis et hececcha. huius deuote actionis testes sunt, comes heinricus de gelre summus aduocatus altaris. comes de kesle. Cristiansus subaduocatus. Herimannus de segendorp, herimanus de mes Amilius et Retherus frater eius. helias. Wiriens uillicus de ascha. Rudolfus et frater eius Gerhardus. Ecclo de ciisdorp. Euerwinus. Thitmarus de gisendorp. Reinbodo. Herimannus de Wichus, et frater eius Arnoldus. Gerlachas de ascha. Vercen. Marsilius. Albero. de alii multi.

Acta sunt hee in ecclesia b. Pantaleonis. anno dominice incarnationis Millesimo, centesimo, sexagesimo sexto. imperante glorioso Friderico Romanorum augusto. anno primo pontificatas domni Reinoldi coloniensis archiepiscopi feliciter amen.

426. Raifer Friedrich I. ichenft bem Erzbischofe Reinald von Coin, jum Lohn fur ben burch die Zapferfeit beffelben und best Coinifden heerest ersodienen Sieg gegen die Romer und zu einem fteten Denfmal deffelben, die herrlichfeit und ben Reichshof Undernach, mit der Munge, dem Bolle und der Gerichtsbarfeit; ferner ben Reichshof Edenhagen mit ben Silbergruben und allen Bubebbrungen. — 1167, ben 1. August.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fredericus divina fauente clementia romanorum imperator et semper augustus. Dignum est ad posterorum notitiam memorabilia omnia nostre celsitudinis gesta seripture sollempnitate decenter transmitti, sed ca potissimum que et laudabilibus liberalitatis nostre preconiis et gloriosis felicis nostre uietorie titulis adornantur. Ideoque uniuersis christi imperiique fidelibus per presentia cupimus scripta clarescere, quod pro multis preclaris seruitiis que fidelissimus princeps noster Rainaldus uenerabilis Coloniensis archiepiscopus sepe nobis exhibuit, et specialiter quia deo auctore romanis in conflictu publico per inuictam cius et illustris Coloniensis militie uirtntem gloriosissime superatis sacratissimum nostrum imperium inexplicabiliter est exaltatum, ei ciusque successoribus omnibus archiepiscopis Coloniensibus concedimus, largimur, donamus, et in perpetuum confirmamus omne nostrum ius et dominium, et totam nostram curtem in andernace. cum hominibus. possessionibus, pratis, pascuis, siluis, terris cultis et incultis, in moneta, teloneo, placitis, piscationibus, molendinis, et districtu, omnique honore et iusticia eidem curti attinente, Concedimus et largimur, et donamus ei eiusque successoribus omnibus in perpetuum, totam curtem nostram in echenhagen cum hominibus, possessionibus, argenti fodinis, omnibusque aliis curtis eiusdem iustieiis ac pertinentiis. Et nt hoc imperialis nostre munificentie donum et concessum memoriale sit sempiternnm famosissime uictorie per predictum generabilem Coloniensem archiepiscopum Rainaldum nobis celitus collate, nos augustali hoc nostro reseripto irrefragabiliter imperamus, ut nulla unquam magna, parua mediocrisue persona in prenominatis curtibus seu earum pertinentiis enm uel eius successores

^{*} Der aus einer alten Abschrift genommene Abrud bei Gunther, Cos. dipl. t. 391, hat irrig III. Kal. August, auch in bem Zexte und vorjäglich in den Namen ber Zeugen eine Menge Unrichtigkeiten, westwegen ber nochmalige Abbrud biefer wichtigen Urtimbe aus bem Drajtalet erfordertig wer.

grauare aliquatenus audest uel molestare. Si quis uero contra hanc nostram iussionem aliquo in tempore nenire presumpserit, quinquaginta libras auri medietatem seclicet camery nostry imperiali et reliquana, medietatem ecclesi (Colonienis persoluat. hec uero nostra donatio firma rursus et inconcussa permaneat. Testes huits rei sunt Cristianus Mogantine sedis archiepiscopus. Herbertus archiepiscopus bisuntinus. Alexander episcopus leodiensis, Daniel episcopus pragensis. Rodulfus episcopus argentinensis. Gero episcopus halbersadensis. Tracius episcopus pistacienis. Goido electus massensis. Hermannus abbas fuldensis. Adolfus abbas Werthinensis. Godefridus abbas farsensis. Dux Fredericus filius regis Conradi. Dux Bertoldus de zarengen. Dux Welfo. Marchio Teodericus de witine. Barkardus burcgranius magdaburgensis. Iohannes prefectus urbis. Guido werra tuscie comes, Willelmas marchio montisferrati. Marchio meenfredus. Comes Reino de anguillari. Arnoldus filius comitis Euerardi de altina. Reino tusculanensis. Godefridus de montecelio. Oddo de c.... Constantinas de monte. Otto de uesperthe. Otto de oi. Gerardus aduocatus Coloniensis. Hermannus frater eius. Richwinus de Zudepthorp. et alii quam plures uiri honozati. Utque omni tempore rata hec et certiora perseuerent. presentem pagitam mann propria roborantes, malestatis nostre sigillo iussimus insigniri.

Signum donnai Frederici romanorum imperatoris inuictissimi, ego philippus imperialis aulę cancellarius utec domni rainaldi coloniensis archiepiscopi et italię archicancellarii recognoui et subscripsi. Acta sunt hec anno dominice incarnationis. M.C.LXVII. indictione XV. imperante domno Frederico romanorum imperatore inuictissimo, anno regui cius XV. imperii XIII. data Rome apud sanctum petrum, in kalendis augusti, in dei nomine feliciter amen.

427. Kaifer Friedrich I. ichenft bem Grafen Engelbert von Berg, jur Belohnung feiner ausgezeich.
neten Dienste, die Bestjung in ber Billa Thiebere, Die er von ber Rirche zu Gostar eingetauscht.
— 1168, ben 28. Juni.

C. In nomine sanetę et indiniduę trinitatis. Fredericus diuina fauente clementia romanorum imperator et semper angustus. De imperiali magnificentia id specialiter nos decet. ut quemadmodum fidelium nostrorum deuotiasimis deletamur obsequiis. Ita ipsi quoque a nostra liberalitate, pro benemeritis, fructum percipiant condignę remanerationis. Inde est quod dilectum nostroum Engelbertum de Nuemberge, comitem illustrem. qui preclarie actibus, gratie nostre multipliciter obsecutus est, possessione que est in uilla Thiedere. 3 cennemer inheneficialmums. Eandem siquidem possessionem ab ecclesia Goslariense, consensu dilecti nostri Adelohi prepositi, et omnium fratrum, nec non aduocati ciasdem ecclesie, marchionis Alberti, cambinimus, et tantundem redituum, in Brunesterph. et Scolene, memorate ecclesie, Goslariensi, recompensando, supradictam possessionem in Thiedere. cum omni usu et iure, quo antea Goslariensi descruiebat ecclesie, Comiti Engelberto in beneficio concessimus. Quoniam autem hoe in generali curia nostra Wirzeburg, consilio et concordi principum nostrorum assensu. celebriter actum est, ne a quoquam temeraria postmodum presumptione cassetur, presentem inde paginam conscribi, et sigilli nostri impressione ipsam iussimus insigniri. Huius autem rei testes sunt. Cristianus Maguattinę sedis archiepiscopus. Wichnannus Magdeburgensis archiepiscopus. Hartwikus Bremensis archiepiscopus, Hermannus Hildenesbemensis episcopus. Gero Halberstadensis episcopus. Uto Cicensis episcopus. Heroldus Wirzeburgensis episcopus. Sernhardus babenbergensis episcopus. Wernherus Mindensis episcopus. Herdolus Wirzeburgensis episcopus. Sernhardus

L u.

Der burch Beischigung verschwundene Anne ift nach ber Misselbeit Guinber: Catumna. — 1 Aadern bas Ciamufdies ber Gorfen von Berg 1833 in bei gleichmanig Abbit (monaterium a Mariae de Berghe, ft, Rr. 33) umgefine werben, errichtet Graf Beelge im neues Bergische , beische zu lentrischtung von dem alten Gis Berge, Reuerberg (Nuenderge) genannt ward: Exclesia im onvoire novo monie, und, neutum in sowi monie caustre, beist et fillo, f, Rr. 43) meifteren Gegensche nahm nun bie Missis im felgenden Jahrbundert den Ammen Uftraberg, vetow mone, an, werant benn and die Beigie Ammen; uur Riem Burg, etch bie feit grier, um Burg Geweg bei Golfingen) überging. — 2 Graf Boelge der Gegensche biefen im Biebum Uterecht an der Wand gelegenen hof Lieberen dem Leutscheben und der bei der Gegensche Arch. Istil.

prep. Richolfus Witzeburgensis prep. Theodericus Misnensis prep. Heinrieus dux Saxonie, Albertus Marchio, aduocatus Goslariensis ecclesie, Lohwicus Langgrauius. Otto Misnensis marchio. et fratres sui. Theodericus marchio Pedo et Heinricus comites. Albertus et Theodericus comites. fili marchionis Alberti. Poppo Witzeburgensis burkgrauius. Otto Palatinus comes de Witelinesbach, et fratres eins Fridericus et Otto. Gebehardus comes de Sulzbach, Gebehardus comes de Liukenberg, Heinricus comes de Thiedes, Marqwardus de Grömbach, Barkhardus burchgraulus Magdeburgensis. Bertholdus comes de Schowenburg, Hartmannus Camerarius. Bertholdus Mareschalcus. Waltherus dapifer. Conradus Pincerna.

Signum domni Frederici romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Heinricus sacri Palatii Cancellarius, uico Cristiani archicancellarii et Maguntine sedis archiepiscopi recognoui. Data Wirzeburg IIII. kat. lulii. Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.L.XVIII. Indictione I. feliciter amen,

428. Erzbifdof Philipp von Coln befundet, daß das Klofter Reuwerf ein Gut zu Lugerath angefauft habe. - 1168.

In nomine sanctę et indiaiduę trinitatis. Philippus sanctę coloniensis ecclesię archiepiscopus. Nominis nostraidiniate et ratio expostulat, ita singulorum desiderare profectum. ut sanctę ecclesię specialem in omniban proteideniam et affectum impendamus, quod enim predia ecclesiaram sunt inconsulsa multum christianę religionis munimen et augmentum facit, en ergo que rationabiliter ad sanctę ecclesię utilitatem funt rationabili quoque et firmissima sunt stabilitate munimeda. Notum ergo sit omnibus tam presentibus quan futuris christi fidelibus, quod sorores de noue oradorio s. Marię in Crandunch's Predium quoddam in Luszlenrode a Gozwino Luzone pro marcis quinquaginta emerunt, ita ut cum omni iure et omnibus appendentiis in proprietatem et usum pretaxatę ecclesiç ecderet et filius eius Gozwinus et alii heredes onme ius hereditatis quod in codem predio haberent penitus abilicarent. In hoc autem contractu tradente Gozwino Luzone et recipiente ecclesia sicut consuctudo et ratio huiusmodi contractus evigit Theodericus de Milendunch liber homo et nobilis tutelam et aduocatiam que nulgo sale dicitur uice ecclesia admaius munimentum suscepit. Ut autem hoc predium prefati oratori sororibus perpetua sit proprietate inconsulusm presens factum approbaniums et presentem paginam nostre autoritatis egillo pium daximus roborari. ut contra omnem alienationem prefata ecclesia perpetuum habeat munimentum. Et quicunque hoc predium ab ecclesia s. dei genitricis alienare temptauerit perpetuş dampnationis anathema sentiat et ignis eterni indicium.

Acta sunt hee anno uerhi incarnati M.C.L.XVIII. Indictione II. Regnante Frederico romanorum imperatore. Presidente Philippo uenerabili coloniensium archiepiscopo. coram subscriptis testibus quorum nomina hee snna. Theodericus de Milendunck et frater eius Reinnerus, Cristianns de Weuelenchouen et fratres sui Adelbero et Wilhelmas, Adelbertus de Hoinch. Conradus de Linepe et frater suns Alexander. Willehelmus de Burna. Adelbertus de Kyenburch. Conradus de Viskele. Giselbertus de Elueke. Arnoldus de Solengen. Godeschalkns. Geldolfus. Theodericus de Bereubrach. et alii plares.

429. Erzbifdof Philips von Coln betunbet, daß Gobfried, Pfarrpriefter ju Atmoldemeiler, ein Grundfild bafelbit bem Cunibertifite ju Coln mit ber Bedingung geschenft habe, daß Wendelmut und beren Radfommen soldes ju Jins besigen sollen. — 1168.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Philippus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Notum esse cupiums universis christi fidelibus tam futuris quam uiventibus in presenti, quad Godefridus sacerdos de Wite s. armold divine miserationis intuitu. pro remedio anime sue, parentumque suorum XX. iornales terre in parrochia uille premeuorate sitos, per manum Willelmi aduscati comitis iuliaceusis. et

[&]quot; Mus bem Cartular bes Rioftere A. XVII. - 3 3est Dont, nabe bei Reumert.

filii sui Willelmi, beatissimo confessore huniberto ad altare ipsins libera traditione donanit, hac uidelicet conditionis forma interposita, quatinus heredes quos ipse sibi adoptanit. Wendelmut scilicet, et post eius decessum Irmengardis filia ipsius cum suis hereiditus eandem terram ab ecclesia in beneficio iure censuali habeant, et in anniternario fratris predicti XV, denarios fratribus communiter, singulis sacerdotibus singulos denarios pro usisse celebratione ficiality productionat. Sacerdoti quoque in uilla prenominata seruienti tres denarios singulis annis dabunt, ut et ipse per uigilius, ac missam, aliasque ecequiarum propiciationes animam suam deo commendet, duosque denarios pro cera ac tare comparandis, Nullius aduocati placito astricti erunt, sed si forte peccarectin, uel censum retinendo, uel allis modis tenorem huius printilegii transprediendo, camerario ecclesie, s. kuniberti satisfacere debent, quod si camerario obtemperare noluerint, ipse per legitimnun ecclesie aduocatum aut per censuram ecclesiasticam eas ad satisfaciendum compellet. De iure quoque defuncti et successore superstite camerarius nichi amplica quana ab attroque VII, denarios cum obulo requiret. Si quis igitur berse uel proberes, aut extraneus hanc traditionem libere factam alienare uel commutare, nel aliquo modo labefactare ausu temerario presumpserit, terribilis anathematis mucrone percussus nisi resipuerit a corpore sancte matris ecclesie modis omnibus abscidatur, et insuper omnipotentis dei patris sellicet et filit et spiritus sancti paraciti iram incurrat.

Acta sunt hec anno dominies incarnationis M.C.LXVIII. indictione I. Regnante glorioso imperatore Friderico. nostri nero presultans anno primo feliciter amen. Testes etiam buius rei quam plures afluerunt, tam laici quan elerici, fame integre et boni testimonii uiri, quorum nomina hec sunt. Bruno maior prepositus, Hugo maior decanus, Sifridus sanctensis prep. Symon prep. s. gerconis. Cunradus s. seuerini prep. Rudolfus s. kuniberti prep. Sifridus decanus. Theodericus dec. ss. apostolorum. Gertausius magister scolarum, et ceteri fratres, laici etiam. Willelnus comes iulincensis. Herimannus comes de anffenberg. Albertus comes de noruenich, Gerardus aduocatus. Herimannus de bustorp. Karsilius. Iohannes et frater eius Cesarius. Karolus de salzgazen. Gerardus unmaze.

430. Der Berwalter bes ju Remagen gelegenen hofes ber Abtei Deut bekundet, bag er funf Geboften mit breigehn Baldmarken erworben und mit biefem hofe vereinigt, Beneficien zu Babenbeim und Behn eingeloft und verschiedene einzelne Grundstude bem hofe einverleibt babe. -- 1168.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit universis deum verum colentibus tam futuris quam et presentibus, quod ego Engelbertus a duobus abbatibus, Gerlacho uidelicet atque Hartperno, prepositus constitutus curtis que sita est in nilla unigo Remago nuncupata, quedam bona a suis possessoribus pretio non mediocri redempta eidem curti propter ecclesie nostre amplificandam utilitatem adicere curaui. Primo omnium mansionem cuiusdam Henrici curti adiacentis domus Hartpernus meus predecessor in curtis ipsius administratione uiginti una marcis reslemit, de quibus octo marcas a Theoderico de Arwitre mutuauit, duodecim a Wigando de Heimersheim super uineas que appellantur Planus inuadianit. Super hanc autem summam usura in tantum concreuit quod ego postea cum adiutorio domui Godescalci abbatis et fratrum pro redemptione ipsius triginta duas marcas expenderim. nam domno Hartperno in aliis ecclesie causis deteuto, tunc primum ad huius curtis procurationem accesseram. De hac autem mausione tria forestiforia que quigus Holzmarchen nominat possidemus. Deinde viam quandam seems horreum nostrum pretendentem, unde nostra curtis sepins periclitabatur, a quodam Engelberto eiusque heredibus duabus marcis, mansionem uero eiusdem reno contiguam decem marcis comparaut, ad quam tria sicut ad primam pertinebant forestiforia. Tertiam ibidem mansionem cuiusdam Adelberti de capella et ab eius heredibus quinque marcis redemi, que duo habebat forestiforia. Quartam nihilominus mansionem a Lutheuuico castellano de Hamerstein eiusque heredibus nouem marcis redemi, ad quam duo similiter spectabant forestiforia. Quintam denique mansionem curti nostre a parte meridiana coherentem cuiusdam Lutbrandi ab cius heredibus undecim marcis redemi, ad quam etiam tria pertinebant forestiforia. Sane preter hec omnia nostra curtis tria antiquitus

¹ Mud Gelenii farrag, dipl. 1, 64,

habebat forestiforia. Itaque hec omnium summa marcarum ad saxaginta nouem marcas protenditur, que pro tredecim forestiforiis et quinque mansionibus date sunt, quas omnino muris et sepibus circumdans, uinetis arboribusque plantans nostre curti adieci et in unam mansjouem redegi. Beneficium etiam quoddam in Waddenkeim curti nostre contiguum a quodam Lewino ciusque heredibus nouem marcis redemi, unde consolationem fratribus in anniuersario meo per manus prioris disponendam, cum domni Hartperni abbatis et omnium fratrum consensu constitui. Quod ita ordinaui ut omne seruitium aliorum beneficiorum ex integro persoluat. exceptis duntaxat duabus urnis uini. pro quibus ut dictum est quinque solidos monete coloniensis pro anniversarii mei celebratione annuatim peragenda beneficii possessor priori persoluet, factio autem in abbatis erit potestate. Bina nihilominus beneficia in Vene a duobus hominibus. Adalberto uidelicet atque Arnoldo. pro marcis quatuor et fertone redemique quia modicum soluebant censum sub aratri nostri cultura redegi. Item duas partes uinearum a duobus hominibus. Ruberto scilicet nauta ejusque heredibus et a Remmaro de Luzinc suisque heredibus pro quatnor marcis comparani. que utreque in plano nostro locum sortiuntur. Item a Wernero Rulfo frustum uinee pro septem solidis acquisiui. partem guoque agri a quadam muliere Eueza nomine pro octo solidis comparaui qui situs est în loco kerues nominato. Theoderici cuiusdam ager în medio nostri agri situs crat în ualle Odonis, pro quo quinque solidis eidem datis, nostrum et illius unum agrum effeci. Item partem agri nostri quam quidam miles Walterus nomine in feodo tenebat, quatuor solidis redemi. Item a quodam Gerhardo partem agri in medio nostri agri siti sex solidis comparaui. Brunstenus quidam duo magna lugera pro marca mihi uendidit. Geislich similiter quoque unum bonum iugerum pro marca mihi dedit. Dno quoque magna iugera ab Eremberto suisque heredibus comparaui pro marcis tribus et fertone que iacent in ualle Erestonis. Summa huius precii pro his omnibus dati in quiudecim marcas et sertonem excrescit. Preter hec omnia multa inbeneficiata plurima etiam alienata recuperani, tum etiam pro concambia adiuncta pecunie donatione inutiliora dedi et utiliora recepi. Atque ita omuia ecclesie bona in unum coaceruare curaui, quecunque autem uel per concambiana mutuaui uel per pecuniam comparaui. legitimorum testium astipulatione et hereduni omnium manumissione, nec non et legum ciuilium bannique forensis confirmatione studui semper roborare.

Hec autem omnia scripto tradi feci anno dominice incarnationis Millesimo centesimo sexagesimo octauto. Paschalis pape anno II. Anno imperii Frederici cesaris XV. Philippi coloniensis archiepiscopi anno I. domni Hartperni Tutitiensis abbatis anno VIII. anno mee procurationis XXII. feliciter. Qoecunque ecclesiastica secularisue persona siue hactenus descriptas siue deinceps describendas in hac carta constitutiones ingente nostro sumpa taque labore patratas euacuare uel in irritum ducere tentauerit quod absit, nec quantocius resipuerit, sit ei celum desuper ferreim et terra quan culcat enca. uadant etiam et ueniant super eum horribiles donce in nouissimo reuelent celi iniquitatem eius sicut jude, et terra aduersus eum consurgat et sathane tradito calcet super eum sicut rex interius in eternum. Amen.

431. Pabft Pakeal III. hebt bas Bisthum Cambray aus ber Untergebenheit zum Erzbiethum Reims und beffen ichismatischen Metropolitan, und ftellt baffelbe unter bas Erzbisthum Coln. — 1109, ben 26. Kebruar.

Parcalis episcopus seruus seruorum dei. uenerabili fratri Philippe coloniensi archiepiscopo eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum. Sedes apostolica que fidei et totius religionis est fundamentum. omnium sollicitudinem gerit ecclesiarum. et sicut eos qui sibi deutoinis atque debite reuerentie jura conseruant promouet, et honorat, ita contumacium proterniam aggrauare, et comprimere consucuit. Inde est uenerabilis in domino frater, quod episcopatum cameracemem qui hactesus metropolitano Remensi subiectus extitit, pro eo quod eaden Remensis ecclesia cum suo pastore Rolando scismatico, et eius parti adherendo lepra lipsius commaculari non timuit, et propterea matri sue sacrosancte Romane, ecclesie plurimum restitisse dinoscitur, ab ipsius obedientia atque subiectione emancipamus, et tibi atque coloniensi ecclesie cuius fidei et deuotionis sinceriatem atque contantaniam erga nou sumus experti, cuudem episcopatum cameracensem subiciendo concedimus et confirmamus. Statuentes ut episcopus cameracensis a coloniensi metropolitano consecrationem episcopalem recipiat, et tam ipse quam clerus suos ei omnem obedientiam atque reuerentiam quam Remensi predecessores sui debuerunt. exhibeat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc nostre constitutionis paginam infringere, uel ei ansu temerario in aliquo contraire. Salua sedis apostolite autotritate.

Ego Pascalis catholicy ecclesię episcopus ss. + Ego Iohannes Albanenis episcopus ss. + Ego Martinus Tusculanus episcopus ss. + Ego Virianus Prenestinus episcopus ss. + Ego Iohannes preebiter cardinalis tit. pastoria ss. + Ego Iohannes preebiter cardinalis tit. s. Susanne ss. + Ego Iohannes preebiter cardinalis tit. s. crisogoni ss. + Ego Iohannes de Sculcula s. romane ecclesio diacorus cardinalis ss. + Ego Iohannes de Sculcula s. romane ecclesio diacorus cardinalis ss. + Ego Otto diacorus cardinalis ss. - Fego Wido s. romane ecclesio diaconus cardinalis ss. + Ego Wido s. romane ecclesio diaconus cardinalis ss. + Ego Wido s. romane ecclesio diaconus cardinalis ss. Data Rome apud sanctum Petrum. per manom Riccardi ciuitatis castellane episcopi IIII. Kal. Martili. Indictione I. Incarnationis dominica anno MCLXVIIII. Pontificatus ueru domni Pascalis pape III. anno IIII.

432. Erzbifchof Philipp von Coin beftatigt bem Siifte ju Reeb ben Befts eines angefauften Guteb ju Bergeword und eines andern, welches daffelbe von Gethard von Gulen erworben. - 1169, ben 19. Mai.

In nomine sancte et individue trinitatis. Phylippus dei gratia sancte coloniensis ecclesie humilis minister. Officii nostri cotidiane sollicitudini congruit. ut ea que ad decorem domus dei, et eius gloriose et intemerate genitricis uirginis marie pia intentione ordinantur, sic nostre auctoritatis munimine roboremus, ut ortus conclusus hodoriferis floribus decoretur, et iusta uota in desideriis suis nullatenus fraudentur. Quocirca uniuersorum christi fidelium presens nouerit etas, et successura posteritas, quod Lodoicus de lutigen ministerialis s. Petri uendidit et tradidit quoddam allodium suum situm in bereldeswig. quod est sequestratum et diuisum ab omnibus heredibus suis, per manus nostras ecclesie s. Marie de Ressa iure hereditario pro XX, duabus marcis argenti, et quadraginta talentis. Resignauit quoque nobis predictus Ludwicus beneficium quod habebat a sancto Petro. et in manus nostras reddidit, presentibus multis beneficiatis, et ministerialibus s. Petri, eo tenore ut illud ad altare s. marie traderemus. ad usus fratrum ibi deo seruientium, quod utique eterne retributionis intuitu gratanter fecimus, ea conditione ut quicquid de his ordinandum siue diffiniendum est, totum pendeat de arbitrio et potestate decani, atque fratrum, et uni ex fratribus. manu et arbitrio decani. atque capituli consensu, ut inde statutum pactum fratribus soluat. committatur. At quia Ressensis ecclesia nullum post deum habet aduocatum, nec habere debet, nisi cotoniensem archiepiscopum, ideo nos hec omnia eidem ecclesie, auctoritate s. Coloniensis ecclesie, et nostra confirmamus, et in perpetuum ualitura corroboramus. Confirmamus quoque iam dicte ecclesie quoddam predinm quod Gerardus de Sulen. 8 et uxor eins Adaleida, et filii eorum quotquot erant, emptione et interuentn Henrici decani tradiderunt ecclesie b. Marie. widelicet unam aream et VL agellos cappaces quattuor maldrorum. eo tenore ut idem decanus hec integre habeat et quiete possideat, et posteritas heredum suorum, ita siquidem quod post mortem eius semper singulis annis octo denarii fratribus persoluantur. L't autem hec omnia inuiolabiliter conseruentur. presentem inde paginam scribi, et nostro sigillo fecimus premuniri. Si quis igitur ausu temerario hanc nostram auctoritatem in aliquo uiolare presumpserit, post infamie notam, iram dei eterni, et excommunicationis sententiam se nouerit incursurum. Huins rei testes sunt. Sifridus xantensis prepositus. Arnuldus prep. s. Andreç. Nicholaus abbas Sibergensis. Comes Albertus de molbach, Comes Euerardus de Altena, Gerardus aduocatus. Henricus de alpehim. Reinaldus nillicus Ressensis, et plures alii.

Datum Numagie. XIIII. kal. Iunii, indictione prima, anno dominice incarnationis. M.C.LX.VIIII. Signam domini Phylippi coloniensis archiepiscopi, et ytalie archicancellarii. ³

433. Erzbifchof Philipp von Coln erneuert und bestätigt, auf Beranlassung eines Sereites zwischen bem Burggrafen und bem Bogte von Coln, ein alte Beibhum, worin beren antliche Stellung und ber Umfang ihrer Befugniffe und Gerechtsame, so wie die Freiheiten der Colnischen Burger bezeichnet werben. — 1169, im Mai.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus diuina favente elementia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus tam futuris quam prescutibus imperpetuum, ne ea que aguntur in tempore simul cum tempore labantur. poni solent in dictis testium et scripture memoriae perbennari. Ea propter universorum noticie cupimus declarari, quod enm inter fideles nostros Henricum uirum nobilem de Arberch Burgrauium coloniensem et Gerardum militem de Eppindorp, aduocatum nostrum coloniensem, super judicio quod Wizzeht dinc dicitur, coram nobis, prioribus, et fidelibus nostris presentibus questio uerteretur et idem Bargranius firmiter assereret et allegaret iuris sui ab antiquo esse, quod solus iudicio, quod Wizzeh dinc dicitur presidere deberet et absque aduocato nostro coloniensi predicto frangere edificia que Vûrgezimbre dicuntur. Et iam dictus aduocatus e connerso proponeret iuris sui esse dicta edificia una cum co debere frangere. Nos tandem quia nobis de huinsmodi iudicio non constitit, habito fidelium nostrorum predictorum consilio, uocari fecimus magistros ciuium et Scabinos nostros colonienses, ac officiales de Rigirzegheide, et iurare fecimus cosdem, cum jura ciuitatis coloniensis josis essent cognita, et ca in snis prigilegiis haberent scripta, quid de huiusmodi iudicio sentirent, uel scirent, nos instruere gellent, qui inter se habito consilio Scrinium suum in quo prinilegia eorum erant recondita licet inuiti aperuerunt, et quoddam prinilegium cuius scriptum uix ex nimia uetustate intueri poterat extraxerunt, et nobis exhibuerunt. In quo una cum prioribus nostris gidimus contineri, quod aduocatus noster qui in codem priuilegio Scottetus archiepiscopi coloniensis nominabatur una cum dicto Burgrauio coloniensi in omnibus causis iudicio presidere debet exceptis iudicio, quod Wizzeht dine dicitur, et iudicio de hereditatibus infra Coloniam sitis, quibus dictus Burgranius solus iudicio presidere debet, et questum de eisdem prouenientem recipere. Item continebatur in eodem prinilegio, quod una nobiscum Banuum tudicii ab imperio tenet in quo Banno talis est uis, quod sicut et nos proscribere poterit illos, qui de lure fuerint proscribendi, et etiam poterit proscriptos ab eo in ins snum in quo prius fuerunt restituere. Et continebatur in eodem prinilegio, quod si quos ad instanciam cuiuscumque uocare debet in iudicium, talibus uerbis theutonicis uocabit. Einin A van A clagin. umbe die offene wunde. oue bliginde dait. oue doitslag. oue rouf. oue schaig, oue umbe noitzoch, oue uan wilgir noit dat si, den heisg ich her in, einewerue, andirwerue, dirdecerus, inde Bannene bit minin banne her in dinc ce rehteme gerehte, etc. Et aduocatus et illi quibus iudicia committuntur uocare debent, et dicere uerba predicta, eo excepto quod dicent. Inde bannene bil mins herrin banne. her in dinc ce rehleme gerihte. etc. Item continebatur in codem priuitegio, quod ciues nostri colonicuses a predecessoribus nostris archiepiscopis talem obtinuerunt libertatem, quod neque nos neque successores nostri neque Burgrauius neque sucessores sui, ipsos ad aliculus instantiam, ratione dicti banni, poterimus extra ciuitatem Coloniessem, ad iudicium euocare. Preterea continebatur în eodem priuilegio, quod quando nos, uel successores nostros. indicio sanguinis presidere contigerit. dictus Burgranius noster esse debet aduocatus, Et si ad hoc deuentum fuerit, quod forte pugna fieri debet, idem Burgrauius pugnam absque aduocato nostro ratione Banni sui indicabit, et eques in circulo quod Warf dicitur, incedere debet ad custodiendum circulum, et ad resistendum pressure populi, ne pugnantes impediantur. Et ne iudicio sanguinis maculemnr, nos, et nostri successores dicere debemus Burgrauio et Scabinis nostris, ut diligenter caucant, ne Reo uel actori, iniuria fiat. Item continebatur in codem prinilegio, quod si in causis iudicii sanguinis de quibus questio coram nobis, nel successoribus nostris, infra ciuitatem Coloniensem, uidelicet inter ciues nostros Colonienses mota fuerit, et compositio amicabilis interuenerit, de questu exinde prouenienti recipiemus tres partes, et Burgrauius ratione Banni sui quartam partem, Item continebatur in eodem prinilegio. quod dictus Burgrauius et aduocatus questum iudicii quod situm est in curia nostra Episcopali, equaliter diuidere debent, excepto questu Wizzeht dinc, et hereditatum, quod specialiter ad Burgraujum et suos

³ Mus bem Original im Stadtardib an Coln.

successores spectare dinoscitur. Item continebatur in codem prinilegio, quod quando dictum Burgranium edificia que vûrgezimbre dicuntur frangere contigerit, querere debet cuius est hoc edificium et si non fuerit qui prosteterit. per sententiam Scabini illud frangere debet, et fragmenta edificiorum talium in suam faciet deferri conseruationem. Et si fuerit qui confiteatur tale edificium esse suom nihilominus illud franget, et ille cuius est edificium uadiare debet dicto Burgrauio I.X. solidos, quos ipsi soluere debet autequam sol resideat, et si non soluerit penam duplicem incurret. et si dictus Burgrauius nobis, nel successoribus nostris ex hoc querimoniam deposuerit, talem ad soluendum per censuram ecclesiasticam compellemus. Item continebatur in eodem prinilegio, quod Scabinus Coloniensis de quacumque sit causa requisitus a dicto Burgraujo de sententia, ju continenti, nel infra triduum sententiam ferre debet, alioquin uadiare debet dicto Burgrauio, nel suis successoribus LX, solidos, quos antequam sol resideat ipsi soluere debet, quod si soluere noluerit, et dictus Burgrauius, uel sui successores nobis, nel successoribus nostris similiter ex hoc querimoniam deposaerint talem ad soluendum per censuram candem compellemus. Item continebatur lu eodem prinilegio, quod iuris est dicti Burgranii et successorum suorum ab ecclesia Coloniensi, in sede Scabinatus locare Scabinos a Scabinis electos, et pronidere sibi debet diligenter, et perscrutari, ne Scabini, quos locare debet. sint gybbosi, curui, monoculi, claudi, surdi, balbutientes, paralytici, uel aliqua specie lepre notati, homicide, uel periuri, uel aliquando extiterint proscripti, uel usuraril, seu mediante pecunia ad officium Scabinatus electi. tales nero personas dictus Burgranius refutare debet, et nullatenus in sede Scabinatus locare, neque personas quin sint ad minus etatis XXIIII. annorum uel amplius. Et continebatur iu eodem prinilegio, quod iuris sui est. et successorum suorum de quolibet Scabino, ab eo in sede Scabinatus locato, recipere unam marcam denariorum Coloniensium. et unum maldrum anene, que soluere debet antequam sol resideat, et si soluere noluerit, si dictus Burgrauius uel successores sul. nobis, uel successoribus nostris ex hoc querimoniam deposperint, ipsos ad soluendum per censuram ecclesiasticam compellemus. Item continebatur in codem priuilegio, quod iuris dicti Burgrauli est, et successorum suorum ab ecclesia Coloniensi ex antiquo, conducere Iudeos infra diocesiu, uolentes Coloniam exire, uel iutrare. de quo conductu. uniuersitas Iudeorum nostrorum Coloniensium. ipsi. et successoribus suis. singulis annis in festo beati Martiui assignare debet in perpetuum X. marcas denariorum Coloniensium et VI. libras piperis. Item continebatur in codem privilegio, quod iuris est dicti Burgrauli, et successorum suorum ex autiquo ab ecclesia Coloniensi, quod quotiens nos, nel successores nostros, ymaginem moneto nostro Coloniensis innonare contigerit. habebuut de moneta nostra. unam marcam nouorum denariorum, quam ipsis magister monete nostre assignabit. Item continebatur iu codem prinilegio, quod idem Burgranius, et sui successores iure hereditario ex antiquo ab ecclesia Coloniensi in feodo tenent portam antiquam munitionis ciuitatis, que quondam Agrippina uocabatur, que sita est ex opposito capelle sancti Apri. Item continebatur in codem prinilegio, quod dictus Burgranius, et sui successores, una cum Scabinis gaudere debent omni iure et seruicio quod ipsis a magistris Scabinorum, et ciuium Coloniensium consuetam est exhiberi. Item continebatur in codem prigilegio, quod ciues nostri Colonienses, ex antiquo a predecessoribus nostris, et ab ecclesia Coloniensi talem habent libertatem quod cum eos cum rebus suis. ad loca ubi thelonia nostra sunt sita aduenire contigerit. quod penitus nullum dabunt thelonium. Et quia dictum priuilegium, in quo ea que premissa sunt scripta continebantar, fere ex nimia uetustate, et corrosione uermium extiterat consumptum. ita quod ipsius scriptum nix intueri posset, nos ad peticionem tam dicti Burgranii, quam Scabinorum nostrorum Coloniensium predictorum, dictum printilegium antiquum scripto presenti innouauimus. Et ne in posterum super huiusmodi ludicio, quod Wizzeht dinc dicitur, inter Burgrauium predictum, et suos successores ex una parte, et aduocatos nostros Colonienses qui pro tempore extiterint, ex altera questio oriatur, nec etiam iura dicti Burgrauli. et libertas ciuium nostrorum Coloniensium predictorum, a nobis, nel a successoribus nostris. uel a quoquam infriugi possint, uel in dubium regocari presentem paginam exinde conscribi. et sigillo sancti Petri nostri patroni, accedente consensu capituli nostri Coloniensis, nec non et sigillo nostro. fecimus munimine roborari. Huius innovationis testes sunt. Adolfus maior decanus et archidiaconus. Iohannes choriepiscopus. magister Rudolfus scolasticus maioris ecclesie Coloniensis. fideles nostri Godefridus dux Brabantie. Philippus comes Flandrensis. Theodericus comes Cleuensis. Otto comes Gelrensis. Wilhelmus comes luliacensis. Gerardus comes de Arc. Theodericus comes Hostadeusis, Henricus comes Seynensis. Engilbertus comes de monte. et Heinricus de volmuntateine ecclesie nostre ministerialis. [Ciues Colonienses. Carolas în Ringazzin. Theodericus in Molengazin. Ludewicus de Munberslog. Ricoldus perfusus. Henricus ratio, Maremannus Wiulirüze. Gerardus unmaze thelonarius noster, et ceteri Scabini Colonienses. Iohannes notarius noster, et alii quam plures uiri probi, et honesti.

Actum et datum, in palatio nostro Coloniensi, per manum Ulrici capellarii nostri. Anno dominice incarnationis M.C.LXIX, mense Maio, Regnante serenissimo Romanorum imperatore Friderico.

434. Erzbifchof Philipp von Coln verleiht die, bis babin jahrlich ju besegenbe, Bogtei zu Coln bem bortigen Bogte, Ritter Gerhard von Eppenborf, jum Erbleben. - 1169.

In nomine sancte et individue trinitatis Amen. Philippus divina favente clementia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus, omnibus tam futuris quam presentibus in perpetuum, ne ea que aguntur in tempore simul cum tempore labantur, poni solent in dictis testium et scripture memorie perrennari. Eapropter uniuersorum notitie cupinus declarari, quod cum ab antiquo juris et consuctudinis esset, predecessorum nostrorum usque ad tempora nostra singulis annis in festo beate Margarethe locare aduocatum in sede iudicii nostre ciuitatis coloniensis quemcanque aplaissent, et dilectas ac familiaris noster air prouidus Gerhardus miles de Eppendorp temporibus postris aduocatus existeret, nos monitis et precibus deuotis serenissimi romanorum imperatoris Frederici, ac fidelis nostri uiri nobilis Godefridi illustris ducis Brabantie ceterorumque fidelium nostrorum inducti. nihilominus attendentes eiusdem Gerhardi fidele obsequium, quod una cum cognatis et amicis suis ecclesie coloniensi et nobis senius exhibuit. de consilio corundem fidelium et dilectorum priorum postrorum coloniensium accedente consensu capituli nostri coloniensis concessimus eidem Gerhardo, suis heredibus dictam aduocatiam cum omnibus eidem attinentibus jure hereditario perpetuo ab ecclesia coloniensi in feudo tenendam, ita quod senior filius successorum suorum eandem obtinebit, pro qua idem Gerhardus aduocatus tam pro se, quam pro suis successoribus ecclesie coloniensi et nobis fecit homagium, et ut sciatur dictus Gerhardus aduocatus et sui successores una cum burgranio civitatis nostre coloniensis in omnibus causis iudicandis iudicio presidebit, illis duntaxat exceptis. que uulgo witzqedinge dicuntur. agibus specialiter judicio presidere debet burgranius menoratus et sui successores. Huius rei testes sunt.2 Et ne hoe factum nostrum a nobis uel a successoribus nostris aliquatenus infringi possit, uel in dubium respocari, presentem paginam conscribi, et sigillo s. Petri patroni nostri et nostro munimine fecimus roborari.

Actum et datum in palatio nostro coloniensi per manum Ulrici capellani nostri. Anno dominice incarnationis M.C.I.XVIIII. regnante serenissimo imperatore Frederico.

435. heinrich, herzog von Limburg, schenkt ber Abtei Steinfeld eine Mable in dem ihr benach, barten Thale mit Ader und Balo. - 1170.3

Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris atque modernis et posteris, quod ego Henricus dux de Limborch. marchio de Arla diuinę miserationis ductus instincta, quatenus aliquid animę mep. patris et matris et filiorum eternam et indelebile premitterem apud deum solatium, contuil deuotus ecclesię b, marię in Steimuelt molendiaum quoddam in una uallium ex eiusdem latere monasterii cum agris adiacentibus et foreste, quod Duninuorst dicitur. singula horum absque omai posterorum meorum. agnatorum meorum. et affaium. uel quorum canque hominum contadictione firmiter et illese, ita ut nullum ibidem deo seruientes molestiq uel inuestationis exinde sustineant assultum, libero iure possidenda in perpetuum. Ne autem huius donationis per manum liberalitatis et munificenti, non tam a me quam a deo commendabiliter ordinata coliatio in faturum temporis senium habet quoquomondo possit in dubio. placuit et consequens uidebatur. ut ampliorem adhae mercedem reciperemus a domino, idem donarium et elemosinam firmari scripto meique sigilli roborari testimonio. Si quis igitur huius benefacti quoquomodo inuiolator temerarius emerserit, cum Datan et Albiron eterno deputetur incendio, nisi resipiscens ab iniquitatis desistat cepto.

³ Mus Gelenit farrag. XX. 261. — 2 Es werben biefelben Zeugen und in ber namlichen Ordnung, wir in ber vorbergebenben Urt., genannt. — 3 G. Die Rote ju Rr. 308.

Acta sunt bec anno dominice incarnationis M.C.L.X.X. Testes horum extiterunt. Hermannus aduocatus. Ernestus scultetus, Ernest miles et frater cius Wernerus, et alii quam plurimi ministeriales. Wernerus uenerabilis eigadem loci prepositus, Euerwinus custos et frater cius Winandus et alii plures uiri commendabiles. Razo de Dieffenbach et filius cius Razo.

436. Erzbifchof Philipp von Coln befundet die von seiner Großmutter, der Svelfrau Da von heinberg, auf ibrem Scholbet gemachte Stiftung der Collegiattirche jum b. Gangulf, und beren fernere Dotizung durch seine Eftern und Andrec. — 1170.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus dei gratia Coloniensis archiepiscopus omnibus catholice ecclesie filis tam presentibus quam futuris quid a parentibus suis beneficii ecclesie Henesbergis et ab aliis fidelibus collatum sit in perpetuum notum esse. Noscat itaque dilectio uestra quod Oda matrona uenerabilis memorie consensu filiorum suorum Gerardi et Goswini pro salute animarum suarum parentum quoque basilicam in castro suo Henesbergis in honore domini nostri ihesu christi matrisque sue sanctique Gengulphi martiris fundauerunt eamque mancipiis, agris, decimis ex proprio allodio dotatam diuine seruituti obtulerunt. Hy enim predicte basilice sunt redditus. in Geuwenich quinquaginta maldra tritici et XIIII. maldra siliginis. in Hurten totius uille decime. in palude Berrelderot decima. in Husen decima. in Genderinge decima. in Henesbergh et Walderode decime, in Heymersheym uinea, in Dudenrode mansus, ibidem V. iugera. Heinricus contulit mansum in Ounga, in Hilleneseick Gunderat et Godeze VI. iurnales. Beldricus de hundestorp dimidium fertonem. Predictus itaque Gozwinus post obitum matris ut totus diuine seruituti deditus ut totus ecclesiastice religionis alumnus non immemor scripture dicentis. honora dominum de tua substantia, omnis in hoc nt hee augerentur erat, ergo înito consilio cum uxore sua Aleide illustri matrona consensu filiorum suorum Gozioini. Herimanni. Godefridi. Philippi. hec in augmentum fratrum ibi deo seruientium predicte basilice contulerunt scilicet in Gelenhirchen XXIIII. mansorum decimam et XXIIII. solidos et XV. solidos fratribus. in Brakle L. maldra tritici. in termino Walderode XX. maldra annone. in Like XVIII. maldra annone. Post obitum uero uiri sui beate memorie Gozwini Aleidis predicta matrona eiusdem ecclesie scolis in Gelenkirchen XV. solidos contulit. in Opspringen II. solidos fratribus et III. solidos ad luminaria, Godefridus et Aluerat mansum breidela. Heinricus de kenned II. iornales. Conradus IIII. nummos coloniensis monete. Theodericus III. coloniensis monete. Ad custodiam uero hii redditus pertinent. in Like XVIII. maldra annone, in Berga V. solidi, in Venla II. solidi coloniensis monete, in Genderinge XXX, denarii, Ad usum campanarum VII. maldra de molendino in Aldenhouen et duorum mansuum decima. Horum si quis dempserit aliquid aut per uim distraxerit aut in alienum ius distorserit, anathema sit,

Anno dominice incarnationis MCLXX. indictione IIII. regnante frederico imperatore, philippo coloniensi archipiscopo, hec banno confirmata sunt presente Brunone maioris ecclesie coloniensis preposito ecclesie decano. Symone s. gereonis prep. Widekino resenensi prep. abbate Ruberto de gladebac. Renero de duice. Hermanno abbate de monte. Erpone abbate de rode. comite Heinrico de Gel. Reinero de kuick. Arnoldo comite de... Ottone de horst eiusdem quoque loci Rutgero decano. Herwigo et fratribus s, mario in codem loco et ciusdem loci ministerialibus.

437. Profit Rubolf von Cunifert zu Coin iberlaft bem Mofter zu Dumvald ein Grundflud zu Rheindorf in Erhpacht, fur einen jahrlichen Canon und eine Rurmede bei dem Absterben eines Profites zu Steinfeld, beifen Doforge baffelbe untergeben ift. — 1170.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Rudolfus dei gratia prepositus ecclesie s. Kuniberti que est in colonia. Notum esse uolo tam futuris quam presentibus, quod ecclesia sororum que est in Dûneucalt terram quandam

^{&#}x27; Sus bem Cartular bes Stiffs, p. 1. — ' Die genannten Orte find: Gevenich, Durten, Bererrath, Schaffswifen, Gieberath, Balbenrath, Phimerpheim, Oubenrath, Obe, Hillensberg, Ponsborf, Geilenflieden, Bracheten, Lied, Obfiringen, Brig, Stulo und Mitonbouen.

1. 11.

arabilem ab ecclesia nostra in Rinderp XXVI. iornalium susceperit boc pacto, ut annuatim in festo b. Martini ecclesie nostre III. solidos I. denarium coloniensis monete, maddrum auenp, et duos pullos persouate et ita iure perpetuo possidat. Conuenti etaiam inter nos, ut in obitu cuiuslibet prepositi Steinueldensis, ad quem prefate ecclesie in Dünewalt cura spectare dinoscitur. pro eo quod unigo dicitur Cürmeide III. solidi preter predictum censum ecclesie nostre ab eadem ecclesia persolanatur. Ne uero hoius nostre conuentionis pactum uel obliuione. en cuiusquam sinistra machinatione in posterum labefactari ael irritari ualeat. placuit cum totius capituli nostri conniuentia presentem paginam insigniri et ueritatis haius testes subscribi, quorum nomina bec sunt. Rudolfus prepositus. Sifridus decanus. Geruasius magister scolarum. Godescalcas eiusdem ecclesie prior. Bernardus custos. Adolfus. Walterus. cum reliquis eiusdem ecclesie canonicis. Canonici ecclesie b. Marie de gradibus. Wolframmus. Heinricus. Arnoldus. Fridericus. Christianus. Heinricus. Arnoldus.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXX.

438. Abt Robert von Gladbad ichenkt feiner Abtei bas von bem Bogte zu Kempen pfandweis guruderhaltene abteiliche Benefig zu Dedt, zu einem Jahrgedichtniffe fur die Aebtiffin Gepa von St. Uffula. — 1170.

Ego Rúbertus Gladebaceuris humilis abbas. Notum facio tam futuris quam presentibus quod in tempore istius utic cupiens elaborare, unde eternam, possem remunerationem habere, beneficium Hanrici aduocati de Rempena quod habuti apud hide in ecclesia nostra quatuor utidellest solidos qui ei in itulio persoluebantar cum onnibus supercrescentibus de codem beneficio ab eo et seniore filio Henrico pro IIII. marcis in uadium suscepi, illudque fratiribus ad caritatem constitui, ea de causa ut octana pasche in cappis celebraretur, et anniueraarium pie memori domne Gepe abbatisse sa utirginum colonie in plena memoria haberent. Super hee etiam omnino decreui, si quandoque redimeretur candem pecuniam nulla necessitate in alios usus expendi nisi in predio uel in alio bono undo fratiribus superadictis diebus, sine ulla contradictione serviatur. Huius rei sunt testes quibus lunior henricitaturum Godescaleus de foro. Godescaleus saldo, Herimannus iunior de dammo, sunt etiam testes Rabodo de hüde, pelegrinus de saltu. Conradus de bechusen, et frater suns Godescaleus. Retherus, Giselbertus et frater suns Walterus. Helwicus de niderboven. Adelhardus villicus et alii bulere.

Anno M.C.I.XX. Indictione tertia.

439. heinrich, Entel Des heigogs Baltam von Limburg, genehmigt ben Bertauf eines Lebens gu herzogenrath an Die Abri Riofterath, und schenft berfelben sechs Manfen und bas Beiberecht in bem Balbe bei Reifferico: - 1171.

Ego Henricus filius domini Henrici filii ducis Walerami de Lemburgà notum facio tam presentibus quam futuris in perpetunun, quod Gunthardus filius Gunthardi feodam tres uidelicet mansos prope ulliam Hode in uno cespite simul constitutos, quos a nobis atque sorver nostra domina Margareta ducissa de Leuanio iure hereditario possidebat, acceptis ab abbate Erpone et fratribus Rodensis ecclesiç LXVI. marcis, me et sorore mea. atque domino Godefrido marito eius duce de Louanio utolantario fauore annuentibus cum pratis, paludibus et siluis, et omni iure appendente predict; ecclesiç uendidit. Et tam ipse quam uxor eius Adeleidis nomine et filia Benedicta, nec non et fratres Cristianus. Simon, Lambertus, Ludevicus exfestucanerunt, et nos deinde secundum ira legum ecclesiç deleganimus, ipsam delegationem suscipiente domino Herimanno auunculo nostro comite de Saffenberg et prius factam delegationem (per) aduocatiam recognosceute. Preterea goi pse pro salute anime mee patrisque au matris mee parentumque morum sex mansos singulos C. iugerum in silua, que prope Reiferscheit incree dinoscitur

¹ G. bie Rote gu Rr. 305.

eum omni decimatione terre atque animalium facta ad altare legitima delegatione contradidi hoc adiciens, ut utilitatem passeu per totam siluam ad nutrienda animalia boam, caprarum ac onium atque equorum sine omni contradictione habeant, et de centum porcis decimas, que unigo dezhime nocantur, non reddant, si porcorum numerus super excreuerit, inde nobis respondeant, ligna quoque ad edificia in curia construenda et ad forum et ad utiles usus licenter incident. In aquis item circumiacentibus quantum nostra potestas procedit licentiam piscandi habeant, atque possibilitatem molendinum faciendi.

Acta sunt hee anno ab incarnatione domini M.C.LXXI. Si quis hec infringere temptauerit nisi resipuerit neglecte ucritatis penas luat debitas.

440. Erzbifchof Philipp von Coln beurfundet, daß bas von bem Domcapitel erworbene Gut in bem erzbifchofilden Bezirfe zu Lechenich weber der Bogtei noch bem Mublenzwange zu Friesbeim untergeben sey und daß eine dazu gehörige Wiese von Moolph von Saffenberg wieder einger raumt worben. — 1171.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Philippus diuina patientia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum, placet nobis ad omnium uenire notitiam, quod cum fratres maioris ecclesie in colonia predium illud quod fuerat Theoderici de Gladebach. et in territorio nostro Leggenich situm ad usus lampadarum in choro maioris ecclesie ad honorem s, marie uirginis ardentium insta et rationabili emptione comparassent, sicut pagina prinilegii super hoc conscripti, et sigillo nostro signati continct. Uenit aduocatus de Vrisheim Theodericus. et idem predium ad ius aduocatie sue pertinere proposuit. quia ipsum predium de bonis illis esset, que Vrisheim spectant, et sub ditione aduocatie sue erant. fratres uero majoris ecclesie idem predium liberum, et omni libertate plene frui, et ab omni iure aduocatie absolutum esse dicebant, et causam istam ad audientiam nostram transtulerunt. In audientia itaque nostra Nussie presentibus et consentientibus quam piurimis nobilibus et ministerialibus iudicatum est. Idem supra determinatum predium ab omni exactione aduocati, tam illius de Vrisheim, quam illius de Leggenich liberum et absolutum esse, ita quod nec familia de Vrisheim nec familia de Leggenich quicquam super hoc predium indicare uel statuere haberent, et sub nullius ditione uel potestate debere consistere, nisi tantum coloniensis archiepiscopi et maioris prepositi, Prefatus nero aduocatus et filius suus ibidem in presentia nostra, in conspectu omnium tam liberorum quam ministerialium, qui placito intererant, supradictum predium a se et sua ditione liberum prorsus et absolutum fore pronunciauerunt, et ab omni nerbo querimonie et actionis in posterum renunciauerunt. Postea etiam quidam Meinerus de Vrisheim de codem ipso predio molendinum suum frequentari et apud illud moli debere dicebat. Ipse uero postmodum a preposito majoris ecclesie, et a toto eiusdem ecclesie conuentu ammonitus, quia minus justum et rationabile erat, quod dixit in capitulo fratrum, nerbum hoc prorsus deposuit, et si quid iuris prius in hoc habuisset, penitus ab illo ibidem sub firme promissionis attestatione recessit. Nobilis enim quidam Adolphus de Saphenbergh quoddam pratum attinens ad idem predium aliquanto tempore quodam iure sibi usurpauit, injuste tamen. Postmodum a preposito maiori et decano et fratribus commonitus. recognoscens se nihil iuris habere in eo. coram conuentu nerbum illud et omnem actionem super hoc prono animo deposuit. Homines etiam idem predium in beneficio habentes ulli in aliquo iure de hoc respondere tenentur, nisi tantum fratribus maioris ecclesie uel ei cui ipsi in beneficio commiserint, de ipso autem predio ad seruitium b. uirginis marie annuatim persolul debent V. maldra tritici et dimidium, et V. solidi coloniensis monete et talentum cere, homines idem predium possidentes libertatem habent molendi, ubi eis placuerit. Que ergo adeo rationabiliter et iuste acta sunt. nos auctoritate nostra confirmamus, sub horrende anathematis interminatione prohibentes, ne aliquis ea in posterum retractare nel infringere presumat. Huius rei testes sunt. Bruno maior in Colonia prepositus. Theodericus 2 maior decanus. Simon prep. s. Gereonis. Godefridus dec. Ioannes subdecanus. Iohannes choriepiscopus. Cuno custos.

¹ Mus Gelenii farrag, dipl. XX. 74 - 1 Leg. Hugo.

Laici, Henricus comes de Gelre. Theodericus comes de Cleue. Theodericus comes de Hostaden. Heinricus comes de Seina et Euerhardus frater eius. Gerhardus comes de Nurenburg. Hermannus aduocatus. Gerhardus de Mulesuori. et alli quam plures clerici et laici.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXI.

- 441. Der Senat ber Stadt Coln erneuert den Kausseuten von Dinant bas ihnen ichen von dem Ergbischofe Friedrich I. verliebene Boll-Privilegium wegen Unstaufs und Ourchführung von robem Rupfer und wegen Bertaufs ihrer eigenen Waaren, 1171.
- 4 In nomine sancte et individue trinitatis. Nos Coloniensium senglores omnibus tam futuris quam presentibus in christo fidelibus notum ac manifestum facimus, quod mercatores dinantenses Colonie a quibusdam subteloneariis. Alberone uidelicet et fratre eius Erwino sepius grauati tandem prinilegium suum beate memorie domni Friderici prioris archiepiscopi Coloniensis sigillo irreprehensibiliter signatum et pluribus legitimis testibus confirmatum. pretulerant et cuiusmodi teloneum in ciuitate nostra debeant presentibus magistris teloneariis Karolo uidelicet et Gerardo, predictis quoque subteloneariis, nec non et omnibus senatoribus et quam multis ciuibus nostris euidentissime comprobanerunt, fuit autem predicti manuscripti hee series quod de cupro suo infolo foro illo, quod in festivitate s. Senerini incipit et tribus durat ebdomadibus de singulis centenariis, quos infra illas III, ebdomadas comparauerint III. denarios, religua uero parte tocius anni de quolibet centenario unum tantum denarium persoluere debeant. De cupro autem et de reliquis mercibus suis quibuslibet quas in ciuitate nostra uendiderint nullum debeant persoluere teloneum. Preterea si trans renum cuprum emerint et in ciuitatem nostram adduxerint si plaustra exhonerare et mutare policerint de quolibet plaustro IIII, dent denarios, si absque mutatione transierint, ab omni teloneo liberi recedant. De reliquis uero mercibus suis infra legitimas nundinas que in augusto habentur quamdiu crux erecta steterit de quolibet plaustro VIII. denarios, et reliquo tocius auni spacio IIII, denarios ad excundum sine omni contradictione persoluant. Ne lgitur tam inuiolabilis iusticia tam antiqua et honesta et tantl presulis auctoritate immo etiam sub anathemate b. Petri et ipsius confirmata, aliquo successu temporis aut aliquius malignitate successoris, inumbrari aut corrumpi possit, nos presentem paginam conscribi et sigilli nostri inpressione corroborari dignum duximus et legitimos, qui huic ueritati interfuerunt testes subternotare, quorum bec sunt nomina, Gerardas telonearius magister senatorum, Karolus telonearius, Ludewicus, Emundus, Bruno, Albero, Hupertus frater saus, Henricus, Ricolfus, Dinantenses et predictum ius sibi uendicantes. Symon, Elucrich. Alberi,

Facta est autem hec confirmatio anno ab incarnatione domini millesimo centesimo LXXI. Friderico imperatore regnante. ecclesiam coloniensem Philippo archiepiscopo feliciter regente. Amen.

- 442. Erzhifthof Philipp von Coln vermittelt et, daß die Geiftlichen auf bem Stromberge (Abtei Speifterbach) von ihrer Credeng innerhalb der alten Umwallung ftatt bes Zehnten nur ein Malter Beigen jahrlich bem Stifte Bilde entrichten sollen. 1172.
- † In nomlne sancte et Indiudiqu trinitatis. Ego Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus, cunctis in christo fidelibus, tam futuris quam presentibus in perpetuum. Accidit in termino Vilicensis ecclesie supra montem qui dicitur atrionberch homines bonos, homines religiosos, solitudinem sibi elegisse. In cuius uertice cum resedissent, et multo labore terram incultam, erutis nemoribus, ad agriculturam redegissent, ministri decimarum ulticensis ecclesie homines simplices pro eiusedem loti decima ultra modum euxare ceperunt. Hanc igitur querimoniam ad nos usque prolatam, sicut officii nostri ratio requirebat, seruato iure utriusque peclesie sie composuimus, ut fratres memorati montis maldrum tritici uliicensi ecclesie persoluant annatim pro uniuersa decima, que eis prouenture erat, infra ueterem antiqui muri maceriem, tam in agris quam in animalibus. Assensom prebuit

[&]quot; Aus bem Drigingl in bem Stadtardib gu Coln.

Elizabeth abatissa utilicensis. cum uniuerso comentu suo, et ministerialibus, consulente Alberto comite de Molbach, eiusdem șeclesiț aduocato, et preterca pluribus honorabilibus personis tam clericis quam laicis. Factum hoc igitur tam rationabili dispensatione consumnatam, ratum fore statuimus în perpetuum, et ne quis hoc ausu temerario postmodum retractet, uel infringat, b. Petri ac nostre auctoritatis primilegio constanter interdicimus, sub districtione banai nostri adicientes etiam cum presenti pegina impressionem sigilli nostri.

Acta sunt hee anno dominiee incarnationis M.C.LXXII. Regnante Friderico romanorum imperatore. Testes uerunt. Bruno maior prepositus in colonia. Hugo maior decanus. Cunradus prep. de s. Seuerino. Nicholans Sibergensis abas. fratres elundem ecclesie. Godefridus de rindorp. Godefridus pastor. Gerardus. Ricuinus. Berta decana. Aleidis. Alvradis. et ceterg sorores uniuerse. Hermannus de Mulenarcha. Evrardus de Seina. et filii eius Hinricus et Evrardus. Godefridus de Wolkenborch. Ministeriales ecclesie. Erelmus de Rülestorp. Albero de Reno. Cuaradus. Alebraadus. Eligerus. Sibodo de mulendorp. Evrelmus de Berchove, et alii quam plures.

443. Die Abtei Gladbad, fauft von Alard von Zuschenbroich und Geldolf von Breidenrobe ben Sof Rarlinden auf ber Sarbt. — 1172.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris. qualiter fratres ecclesie s. Viti in gladebach. quoddam allodium rakhesleide. quod dicitur ad fossam. 1 comparauerunt ab alarde de thuschinbroc et geldolfo patruo eius de breidenrothe, et eornm heredibus, data in taxationem precii summa XXVII. marcarum. Alardo primum pro pacta conuentione XVI, marce date sunt. Postea eo conquerente non plenarie sibi promissum solutum esse. a Rudengero cellerario II. marce apposite sunt. Geldolfo V. marce cesserunt. filis eius Arnoldo, et Geldolfo de gerdenrothe. et Gerardo cognomento odakkar. quos ipse Geldolfus ab hac porcione sequestrauit cum ecclesiam infestarent, adeo ut etiam de curte ecclesie equos ui tollerent IIII. marce date sunt ut huius emptionis consentanci essent. Postea predicte possessionis confirmationem Alardus ab henrico duce de lenburch, ad quem ciusdem beneficii ius respiciebat, fieri ecclesie impetrauit, et presente domino philippo coloniensi archiepiscopo. et Alberto comite de Molbach. et Henrico comite de chesle, et Tidrico de milindunch. et aliis terre principibus, dux idem comiti de molbach, per ramum niridem, quidquid iuris sui erat în predicto pheodo tradidit, et comes ipse supra altare s, viti cum cirotheca ducis optulit. Ergo ne in futurum aliquis de ipsis uel eorum posteris. ecclesiam gladebacensem de eiusdem fundi possessione, que tam rationabili et legitimo emptionis contractu in eius iuris dicionem cessit. Inpetere uel grauare presumat, hoc scripto posteritati in noticiam transmittimus, et auctoritate sigilli s, viti confirmauimus, ut a deo et a s, vito et apostolorum principe, se dampnandum et a s. ecclesia anathematizandum sciat, quisquis hec temere infringere temptauerit.

Acta sant bec anno dominice incarnationis M.C.LXXII. indictione V. sub domno abbate Ruberto. tempore domni philippi coloniensis archiepiscopi. Regnante uero ronanorum imperatore Friderico, coram hiis testibus. Henrico duce de lenburch, et Alberto comite de molbach, et Henrico comite de kesle. Engilberto comite de monte. Herimanno comite de múlennarchen. Cristiano aduocato de winellinchoven, Friderico de milendunch. Hominibus uero et ministerialibus şeclesiç. Gerardo aduocato de colonia, et fratre eius Herimanno, Pelegrino sene de kempene. Godescalco de Foro. Arnoldo de solengen. Godescalco saldo, et Rúdolfo fratre eius, Helleunico de niderhouen. Hardungo, et fratribus eius Herimanno et Hardrado. Rethero de bechusin. et fillis eius butrolfo. et Godescalco. Eucreuino de halterbruch, et allis quam pluribus tame x clerc, quam ex populo.

- 444. Die Achtiffin Gophia ju Schwarzscheindorf versetz bie Leute bes Klofterhofes baselbft aus bem Stande orr Eigenschrigkeit in ben Stand der Wachszinsten und Kurmedigen und erwirbt mit bem dafur erhaltenen Preise ein Gut ju Geistingen. 1172.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Sophia diuina fauente clementia ecclesie b. Marie sanctique Clementis in Rindorf abbatissa. Siburgis soror eius decana. totusque conuentus. Quia de prediis et possessionibus

^{&#}x27; Gpater ber Rublenhof am Rarlinben genannt.

ad prebendam nostram pertinentibus, deo auctore, in melius disponendi discretionem accepimus, omnibus bonis ad commodum presentis uite, et profectum future, placere credimus, si ca que legitime possidemus, melioribus usibus fratrum et sororum ac nostris applicemus. Eapropter notum esse uolumus, tam futuris quam presentibus omnibus christi fidelibus, qualiter ad meliores usus nostre ecclesie, tam nostro quam omnium ecclesie nostre fidelium consilio. mancipia uidelicet homines curtis nostre in Rindorf sub iure cerocensorum, pro remedio anime domni coloniensis archieniscopi Arnoldi II. fratris nostri, et asnidensis ecclesie uenerabilis abbatisse //adhewigis sororis nostre, nec non pro remedio animarum nostrarum, et patris et matris et omnium parentum nostrorum ecclesie nostre deleganimas. Sunradicti nero homines gratiam benignitatis attendentes, prememorate ecclesie XII. marcas contulerunt. cum auibus predium in geistingen, quolibet anno V, solidos soluens ecclesie comparauimus. Sub hac tamen condicione, cum tali jure eos contradidimus, ut uir cum ad etatem XX, annorum peruenerit, persoluat censum scilicet duos denarios. Mulier autem cum sedecim annos habuerit, persoluat censum in die nero anninersarii domni et fratris nostri prenominati arnoldi coloniensis archiepiscopi, pie memorie, super altare s, clementis communiter persoluant censum, et quicumque eadem die ibidem non persoluerit, nisi licentia interceperit, proxima die secundum ius curtis debet abbatisse satisfacere. Hoc etiam statuentes, uir si mulierem ecclesie nostre ducat, pro nubendi licentia VI, denarios persoluat. Si uero alienam ducere uoluerit, ita ut dimidia pars prolis, quam deus ei dederit. ecclesie nostre permaneat, licentiam secundum gratiam abbatisse impetrabit. Sed si temerario ausu alienam sine licenția duxerit, iuri curtis, quo prius tenebatur quando mancipium fuit, subiacebit, et beneficium, si aliquod de ecclesia habet, uel accepturus est, absque omni contradictione perdet, et heredibus suis, si aliquos habuerit, per gratiam abbatisse uacabit. Mulier uero cuicumque nupserit, pro licentia VI denarios dabit, Item et hoc addentes, post mortem uiri optimum quod habuerit quadrupes, siue sit equus, siue aliud pecus, cum sex denariis ecclesie tradendum est. Si autem mantellum, uel aliud indumentum melius, quam sit quadrupes, habuerit, iterum eum sex denariis accinien. dum est. Itaque post obitum mulieris melius uestimentum, siue mantellum, siue pellicium, siue sperpellicium quod habuerit, cum VI. denariis sumendum est. Quod si necesse fuerit in curte de agricola, siue de minori seruo scilicet auriga, secundum ius curtis eligendus est. et precium ei dandum est. Et ut hec tradicio per succedentia tempora rata et inconsulsa permaneat, presentis pagine scripto, et sigilli b. dei genitricis marie inpressione communimus, quam etiam episcopali banno et auctoritate confirmari impetrauimus, statuentes sub districti anathematis comminatione, ne postmodum aliqua temeraria magnane persona, quicquam buius traditionis mutare, qel infringere andeat aut unleat. Testes quoque baius facti annotare decreuimus, aporum nomina hec sunt. Godefridas, Heroldus, Herimannus. sacerdotes et canonici in Rindorf. Ekkebertus presbiter et monachus in sigeberg. Vda. Fritheswindis. Adelheidis. Leticia, totusque conuentus sororum nostrarum. Amicique nostri nobiles. Roricus et Krato frater eius, Ministeriales quoque ecclesie nostre. Reinboldus de sauena. Hethenricus uillicus de bilka. Homines etiam ecclesie nostre, Theodericus de linza. Wolframmus, Gunterus, et frater Wernerus, et alii quam plurimi probati testimonii uiri. Nomina etiam hominum, quos ecclesie nostre, ut supradictum est, tradidimus, ex parte hic annotare decreuimus, Arnoldus de rindorf, et uxor eius isendrudis, et soror eius kunegundis de rothe, cum liberis suis, Godefridus cum sororibus suis, Thiderade et Cristina, Wolbertus, Winricus, et uxor eius Wilmudis, Rigwinus de geslera, cum sorore sua Thiderade, et fratre suo Hungero. Berengerus et uxor eius hizecha, Gernandus iuuenis cum dimidia parte prolis sue. Henricus et uxor eius Bertradis. Albero et Volquinus cum sororibus eorum. Sibodo et uxor eius Engela. Heribertus et uxor eius Godestu, et Willeburgis soror eius. Bertolfus et soror eius Vda. Hartlinus de lare, et frater eius Berengerus, et Cuneze de rothe soror eorum, cum omnibus liberis suis, Reinnoldus de molendorf cum omnibus liberis snis, excepta Gertrude filia eius de rothe.

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.I.XXII. Indictione II. Regnante et imperante inuictissimo Fritherico romanorum imperatore, ac semper angusto, anno imperii sui XVII. regni uero sui XX. Regnute uenerabili archiepiscopo philippo sanctam coloniensem ecclesiam, amon episcopatus sui IIII. felicier Amen.

445. Ergbifchof Phillipp von Coln nimmt bie von feinem Borganger Urnold II. gegrundete und von beffen Schwelter habrwig, Mebtiffin von Gffen, volfichrte Stiftung ber Rirche und bee Fraueri ftoftere gu Schwarzebeindorf, frei von jeder andern Bogtei, in feinen Schut, und gablt die von ben Stiftern dazu gewöhneten Gater! auf. — 1173.

In nomine sancte et individue trinitatis. Phylippus dei gratia Colouiensis ecclesie archiepiscopus. Notum facio omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris. quod Arnoldus uir clarissimus Coloniensis archiepiscopus II. prudenter considerans omue quod hinc habetur esse transitorium, nihilque prodesse nisi quod in dei conuertitur obsequium, per ea que possidebat auctorem suum honorare disposuit, ex cuius gratia omnia se habere cognouit, Dei itaque zelo accensus, ad honorem sui creatoris dei genitrici intemerate nirgini, beato quoque Clementi in patrimouio suo Rendorph, sumtu magno, ardenti studio, cum summa deuotione ecclesiam construxit, ut anime sue, anime quoque patris et matris, fratrum et sororum omnjumque propinguorum esset remedium, posteris quoque pie recordationis monimentum. Huic autem ecclesie omne patrimonium quod in predicto loco habebat. quodque eidem loco pertiuebat, cum pluribus aliis prediis legitime contulit, coheredibus uidelicet omuibus assensum prebeutibus et ob tam salubre propositum ipsi congratulautibus. Ne ergo quod tam pie iuchoauerat. ipso deficiente deficeret, sorori sue Hadewigi abbatisse Esnideusi si quid humanitus sibi coutingeret, fideliter promouendum commisit, cui tam sua quam se ipsum credidit. Predicto itaque uiro a mundi laboribus erepto, preuominata soror eius ut mulier fortis operi sibi commisso impigre se succinxit. et fratrem a desiderio suo uon fraudauit. Pluribus etenim impensis, maioribusque studiis, quique feminei sexus non solent esse laboribus, predicti loci edificia ampliaujt uariisque facultatibus ecclesiam ditauit, denique cum eatenus rem istam promouisset, ut diuini seruitii ibidem instituendi iam aliquod esse posset iuitium, predictam ecclesiam ecclesie Colouiensi addixit, et quicquid iuris in ea quisquam hominum habuit. b. Petro apostolorum principi, cum omnium uoto quorum requireudus erat assensus sollempniter tradidit. eademque lege qua cetere subsuut nobis, ecclesie nostre nostrorumque successorum ordinationi subjecit. Finem ergo ad quem aspiranerat assequi goleus, in locum predictum duas sorores suas, Sophiam et Siburgim deuotas deo feminas induxit, quibus uenerabilem sanctimonialium conuentum adiunxit, qui uua cum illis se ibidem humiliter includi pertulit, et quatenus diniua annueret gratia per omnia secundum regulam b. Beuedicti deo militare elegit. Sorores uero preuominate pari denotione accense, exhortando, consulendo, omni denique quo poterant nisu insistendo, omuem rem predictam non minus sorore promonerant. Harum igitur alteram uoto fundatorum adherentes et communi electioni fauentes eiusdem collegii abbatissam consecratimus, et liberam deinceps abbatisse electionem eidem ecclesie confirmatimus, et ad nostram tantummodo cui deo auctore presidemus sedem respectum habere constituimus, salua tamen in umnibus apostolice sedis eminentia. Preterea iniquorum uersutias deuitautes, et fundatorum in hoc maxime uoluntatem sequentes, prenotatam ecclesiam cum omnibus sibi pertinentibus ab omui aduocatorum onere immunem esse decreuimus, omnemque eius defensionem nobis nostrisque successoribus retinuimus. Summa igitur nostra ac fundatorum intentio hec est, ne rigor bene cepte religionis relaxetur. ne onere aduocatie locus predictus aliquo modo grauetur, ne quid ecclesie datum dandumue, illicite alienetur. Sunt igitur hec predia que predictus Arnoldus archiepiscopus Coloujensis eiusque soror Hadewigis abbatissa prenominate ecclesie contulerunt, predium in Rinhdorp cum omnibus appertinentiis suis, predium in Bilha cum ecclesia eius et decima que cum juuestitura eiusdem occlesie inter Brunwilrensem ecclesiam et eam de Rindorp cum omni jure dividitur. curtim in Walshouen. dimidiam partem insule que dicitur Volmarswerth et dimidietatem totius piscature ibidem pertinentis, predium in Grinbrechthenchusen unde persoluuntur quotannis tres marce, curtim in Roda cum omnibus attinentibus, duos mansos in Suuene- predium in Heichdorp. soluens VIIII. marcas et dimidiam. quod

Die Orticoften, mo bie geichenten Guter gelegen, beißen jest , femeit es mit Juverlafigfeit aus ben Sific Radrichten gut ermitteln: Bill. Balbigtie (bei Uebesheim), Bolmerwerth, Grimlingbaufen, Soben, Giorf, Rhibl, Rangef, Gefflingen, Ueigen-bach , Perel, Odweinheim, Mehrm, Remagen , Leubeberf, Ling, Ervel , Unter, Donnef, Beutl, Balborf, Goborf, Bergborf, Bribbach , Comar.

nostro et consilio et auxilio ab omni adnocatorum iure liberum est. Duos mansos in Reide. dimidium mansum in Ransleida unde soluuntur V. solidi et maldrum aueue, dimidium mansum in Geistingen unde soluuntur V. solidi. Predium in Vthkenbach uude soluuntur XI. solidi. uineam duorum iornalium iu Hersla. et VI. maldra siliginis et VII. sumrinos tritici. Predium in Sueinheim. uineam trium iornalium in Unhelsteina. In Milnhein mausum uuum soluentem VII. solidos. Predium in Rimaga, mansum unum et uineas in Lupsdorp, uineas in Linea. uineas in Herpla, uineas in Uncla. Predium in Hunepha unde persoluuntur V. ame uini et due urne. Predium in Rulixdorp et in Buela. In Waldorp due ame uini. Predium in Gudegedorp et in Bertelsdorp. Predium in Breitbach solueus III. marcas. Mansum uuum in Giselbrechthencouen unde soluuntur VI. solidi. Mansum unum in Lanzenbach. mansum unum in Lomere. In Vunfzelden soluuntur III. solidi. Domum in Colonia. Presentem itaque paginam sigilli nostri inpressione roboramus, et que in ea scripta sunt turbari sub anathemate prohibemus. Si quis autem hujus nostre prohibitiouis temerarius uiolator extiterit, del uisione prigetar, et ubi fletus iusufficiens, ubi stridor indeficiens, ubi immanissimus inferni horror est, demergatur. Testes huius confirmationis sunt. Bruno major prepositus et archidiaconus. Hugo major decanus et archidiac. Syfridus Sanctensis prep. et archidiac. Lotherius Bunnensis prep. et archidiac. Symou ecclesie s. Gereonis prep. Conradus prep. s. Seuerini. Rudolfus prep. s. Cuniberti. Theodericus prep. ss. apostolorum. Widekindus prep. Resensis. Iohannes choriepiscopus. Herbertus et Vlricus, capellani, Euerardus comes de Seina, Willelmus comes de Iuliaco, Vlricus comes de Neirberg, Henricus presectus urbis, Ministeriales, Gerardus aduocatus curie nostre, Hermanuus camerarius, Willelmus Sceillinc. Godefridus de Wolkenborch, Euerardus de Herne, et ceteri quam plures tam clerici quam laici probati viri.

Acta autem sunt hec publice in generali nostra syuodo. anno dominice incarnatiouis MCLXXIII. imperante et regnante Friderico inuictissimo romanorum imperatore ac semper augusto, anno imperii sui XVIIII. regni autem XXII.

446. Erzbifchof Philipp von Goln beurfundet die von dem Ebelberrn Christian von Bevelinghoven geichebene Stiftung bes Frauenflofters ju Languaden und genehmigt die, auf die Rlage der Sohne des Stiftere, mit dem Abte von Hilgin getroffene Uebereinfunft wegen Bahl eines Priors, wegen des Hochritund bafelbft und bes Patronats. — 1173.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Philippus dei gratia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus fidelibus iu perpetuum. Officii nostri ratione commonemur ea que a prudentibus uiris ordinata sunt rata habere, et ne iu posterum mutari ualeaut, auctoritate uostra confirmare. Notum sit ergo omnibus fidelibus tam presentibus quam futuris, quod temporibus domni Arnoldi prioris uenerabilis coloniensis archiepiscopi, quidam nobilis. Cristianus nomine, et duo filii eius. Cristianus et Albero, in fundo suo cenobium quoddam construxerunt. in loco qui dicitur Lanckwade, et de predio suo circiter tres mansos eidem ceuobio contuleruut, habentes propositum illic conuentum sororum inibi deo famulantium sic initiare, procedente uero tempore maioribus auxiliis eundem locum subleuare. Et ut predictus Coloniensis archiepiscopus maiori elementia locum amplecteretur, ipsum cum omui predio deo et b. Petro obtulerunt. Quo facto sorores quasdam de claustro quod dicitur Hellesim assumptas et priorem qui eis preesset, ab eodem claustro uocatum illic posuerunt. Accidit autem temporibus postris, ut patroni eiusdem cenobii. Cristianus et Albero abbatem de Hellenzim in synodo coram nobis in cam ducerent. co quod ad predictum locum sepius ueniendo et ut fama ferebat asportando, si qua illic a fidelibus oblata reperisset, nouellum locum nimium granaret et crescere non sineret. Huic cause prudentes uiri se interponentes consilio rem terminauerunt, statuentes quod nullus sit in cenobio illo prior, nisi quem archiepiscopus pariter et abbas illic statuerint, statutus autem remoueri non deberet nisi per archiepiscopum pariter et abbatem cognita causa et euidenti culpa. Abbas etiam nec ucniendo uec diripicudo aliqua locum grauabit, uisi forte hospicii percipiat commodum si forte ad dandum consilium aduocatus fuerit. Inter heredes ille patronatum super locum obtiueat qui etiam super Weuellechouen dominium obtinuerit. Hae compositione predicti patroni illius loci letificati et aliam curtim suam

[&]quot; Mus Gelenii farrag. dipl. I. 35.

in yase sitam continentem terre circiter duos mansos eidem cenobio tradiderunt. Hanc ergo prudentum uirorum determinationem nos auctoritate nostra confirmamus, et ne a quoquam permutari ualeat sigilli nostri impressione communimus, precipientes ut nullus hominum contra hanc paginam presumat uenire. Si quis uero attemptauerit nisi resipiscat, omnipotentis indignationem se nouerit incursurum.

Acta sunt dominice incarnationis MCLXXIII, indictione VI. Regnante Frederico glorioso Romanorum imperatore anno regni eius XXII. imperii uero XX. anno pontificatus nostri VI. Ego Bruno maioris ecclesie prepositiere recognoui et subscripsi. Ego Hugo decanus. i Sifridus sanctensis prep. Lotharius bonnensis prep. Symon s. Gereonis prep. Conradus s. Seuerini prep. Rudolfus s. Kuniberti prep. Wecelinus s. Andreç prep. Theodericus ss. apostolorum prep. Hugo s. Gereonis decanus. Walterus s. Seuerini dec. Sifridus s. Kuniberti dec. Engelbertus s. Andreç dec. Theodericus ss. apostolorum dec. Gerhardus s. Marie dec. Piramus magister s. Gereonis. Arnoldus magister s. Seuerini. Presentes adeenat abhates et clerros. Nohiles et heneficiati.

447. Erzbifchof Philipp von Coin befundet, wie die Anfpruche auf den von dem Probite Abolob gu Rees der Rirche bafelbit gefchenften Sof Suppelo, welche beffen Bermandte erhoben, ausgeglichen worden; ferner, daß der Minifterial Sigebodo jener Rirche feine Alloben zu Biffel, Barnheim, Brud und Brugenbrege vertauft habe. — (1167—1173.)2

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Notum sit omnium caritati fidelium tam futurorum quam presentium. qualiter domnus Adolfus ressensis ecclesic uenerabilis prepositus uir magne pobilitatis et uirtotis, quandam curtim suam in Apppelo 3 pro parentum suorum et anime suc remedio, tradidit ad altare s. Marie in ressa traditione legitima atque firmissima. Sed cum candem curtim predicta ecclesia circiter sexaginta annos et amplius in sua et quieta possessione tenuisset, tandem insurrexerunt duo junenes fratres Johannes et Herimannus, de predicti prepositi parentela, qui nivientas manus in predictam curtim inicientes, coerciti et prohibiti a noble retractis manibus, et omni querela deposita, candem curtim s, ressensi ecclesie resignauerunt, suscipientes eandem curtim de mann fratrum, eo tenore ut singulis annis in festo s. Georgii boc est, in anniversario predicti adolfi prepositi XX, solidos persoluerent, juramento firmantes quod ecclesie ressensi nulli de heredibus uel posteris corum aliquam inferrent molestiam, sed eis obeuntibus fratres candem curtim, quani ontime et comodissime possent, ad usus ecclesie locarent. Preterea notam sit cunctis christi nostrisque fidelibus quia quidam Sigebodo ministerialis s, petri uendidit pro XXII, marcis quoddam allodium suum, quod habuit in visla, in uarnhem, in bruke, in brucgendrege.4 cum omnibus appendiciis atque utilitatibus suis, atque tradidit s, ressensi ecclesie uenditione atque traditione legitima. Ad huius rei firmamentum et perpetuam soliditatem, hanc inde cartam scribi et nostri sigilli impressione statuimus insigniri, banno dei et s. petri et nostro anathematizantes eum quicumque hanc uiolare uel infringere presumpserit ausu temerario. Verum quia hec eadem s. ressensis ecclesia nullum nisi coloniensem archiepiscopum habet aduocatum, nos ipsum allodium manu propria suscepimus. a. ecclesie conseruandum atque desendendum tuitione tutissima. Testes aderant. Godefridus traiectensis episcopus. Lodewicus monasteriensis episcopus. Bruno maior prepositus. Hugo maior decanus. Syfridus sanctensis prep. Liberi, Comes Henricus de Gelren. Comes theodericus de cliuo. Comes Henricus de arnesberch. Rabodo de monte. Constantinus et Euerwinus fratres eius. Arnoldus knikeman. Euerwinus de holte. Ministeriales. Gerardus aduocatus, Henricus de alphem. Leonius de hulsen. Rainaldus scultetus in ressa. et quam plures alii.

^{&#}x27; Kgo und die Weber recognoul et andseripsi find dei jedem Annex miehrstoll. — ' Bilhöff Ludwig pen Kjuffer, welchre bit Ultunde dezegat, firith 1173. — ' Lood Gill (finit dennoch mich gill des die 1,000 des des die 1,000 des des die 1,000 des des die 1,000 des die 1,

448. Raifer Friedrich I. bestätigt Die Bedingungen, unter welchen Graf heinrich Radpo ber Jungere (von Zhuringen) bem Grafen Engelbert von Berg bas neue Schloft Minded zu Lehn verlieben.
— 1174, ben 24. Feferuar.

Friderices dei gratia romanorum Imperator augustus. Notum esse uolumns omnibus imperii fidelibus, quod comes heinricus Raspo innior comiti eingelberto de monte castrum nouum in windeke et non uetus in feodum concessit tali conditione, ut prefatus comes, e. comiti. h. Rasponi fideli hominio et perpetuo obligetur seruicio. eique ex debito sergire teneatur contra omnem hominem preter nos et archiepiscopum coloniensem. Si autem coloniensis iniuste et preter causam comitem, h. Rasponem grauare uoluerit, nec comiti, ein, nec qliis hominibus suis ut inter eos componant acquienerit, comes engelbertus comiti, h. Rasponi cum predicto castro et omni ualitudine sua non deerit. sed constanter eum contra archiepiscopum iuqubit. Si uero aliquis quicumque contra comitem, h. Rasponem werram mouerit, aduersus quem comes eingelbertus honore suo saluo eum inuare poterit. castrum suum ei resignabit, et castellani cum castro ad omnem uoluntatem comitis Rasponis dum werra illa durauerit, fideliter stabunt. Tempore quoque pacis rursum idem castrum et potestate et usu comiti. e. manebit, Itaque comes, e, nullum unquam castellanum absque consilio comitis Rasponis in eodem castro locabit, sed communicato ipsius consilio ministeriales utriusque in eo locabuntur, Item predicti castellani comiti, h. Rasponi sacramento securitatem facient, quod si comes eingelbertus absque beneficiorum heredibus de hoc mundo migrauerit, eastrum illud omni postposita contradictione ipsi comiti Rasponi resignabunt. Ut igitur hec omnia incommutabilia omni euo permaneant, utriusque comitis et illustrium uirorum securitate accepta, coram nobis hec stabilita, imperiali suctoritate corroborata, nostroque sigillo insignita decermentur. Ad maiorem autem premissorum confirmationem comes eingelbertus et pro ipso dux, h. de Lymburg, comes, e. de alzena, et filius eius comes, a. comes, w. de Guleke, Diedericus de ufheim, arnoldus de dyuerne, Reimbertus scuzsper, hermannus de elpa, arnoldus de Rode. Diedericus de hardenberg, arnoldus de solingen, Diedericus de ehta, Diedericus de Geislar, et Gozewinus odagger, securitatem id exequendi promiserunt et dederunt. Econtra ad ampliorem facti huius sirmitudinem comes heinricus Raspe, et pro eo heinricus de Molesberg, comes wernerus de Widechinstein, comes wezel, eghardus de Gastrefelt. cûnradus puer, albero de Respo. Marcuardus de Mansvelt, heimfridus de wide, heinricus Mugilhardus, lodewicus de honsvels, conradus de Marburg. Sebreht. Sybodo filius alberonis, heinricus quoque capellanus comiti eingelberto certitudinem id inuiolabiliter conseruandi prestiterunt. Nos autem alteri pro reliquo securitatem alternatim fecimus,

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.LXXIIII. indictione VII. Data in sollempni curia Aquisgrani VI. kal. Martii feliciter amen.

- 449. Raifer Friedrich I. bestätigt ben Bertrag, wodurch bas Marienftift ju Machen bie Rugniestung feiner Beispungen in ben Rirchspielen von Grand. Meng und Ginen, mit Borbebalt bes Obere eigenthums und einer jahrlichen Rente von gehn Mart, der Abtei hautmont abtritt. 1174, ben 31. Marg.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Fredericus diuina fauente clementia Romanorum imperator augustus. Ecclesiarum iura prinilegiorum auctoritate illibata conservare, et rationabilia pacta, que inter ecclesiasticas personas uertuatur approbare, imperialis tenetur anctoritas, presentim cum uoluntatem prinilegia petentium et equitas adiunet et pietas non derelinquat. Intuitu ergo dinine remunerationis, pacis concordiam inter aquenuem ecclesiam et fratres allimontennes nostra auctoritate statuimus. et contractum bone fidel inter eos et fieri et confirmari precepinus. Notum igitur esse uolunma omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus quad quicquid iuris habet aquensis ecclesia in territoriis ecclesiarum Reng et Chinenesis. Id bona fide et nostre clementie gratia mediante. accedente um prepositi quam decani omniumque fratrum coniuentia. fratribus concessit altimontensibus in usum et usufructum, proprietatis sibi dominio retento et saluo iure tocius sue familie. Si quis uero de eadem familia. uel alia cuiuscunque conditionis persona. de eisdem bonis contra ius sibi aliqui un surspacerit. liberam

habeat abbas potestatem renocandi in proprietatem aquensis ecclesie et usum altimontensium fratrum juxta tenorem legis et luris illius patrie. Eius autem contractus formam hanc vonsilio curie nostre fideles nostri aquenses canonici et altimontenses monachi interposuerunt. quatinus annuatim X. marce coloniensis monete XII. solidis pro marca computatis aquensi ecclesie a predictis fratribus aquiserani soluantur, cui solutioni nullus euentus ignis uel aque. nullum infortunium sterilitatis nel guerre, nel alicuius rei importuna calamitas, aliquid aquensibus fratribus in ca summa possit uel debeat afferre prejudicium. Terminus quoque persolutionis huius in pentecosten ca lege prefixus est, ut si aliculus necessitatis casu pretaxato tempore predicta non celebretur solutio, altimontenses fratres XI., dierum inducias habeant, quod si nec soluerint, tune preordinata exspiret conuentio. Preterea generaliter inter cos utrobique statutum est, ut quicunque abbas illi ecclesie preesse ceperit, infra annum et diem sue promotionis necesse habeat capitulo aquensi, decano uidelicet et fratribus, se presentare et proprietatem predictarum ecclesiarum cum plenitudine dominii ipsis recognoscere, quod si nouus aliquis illius cenobii abbas quacunque ex causa distulerit, ab omni iure sibi preassignato tam ipse quam fratres cadant et fratres aqueuses integritatem predictorum bonorum sibi uendicabunt. Ut autem predicta omnia perpetualiter rata permaneant, sigillo nostro cum appositione sigilli anuensis ecclesie presentem cartam insigniri preciplmus. Huius siquidem rei testes sunt, Rudolfus leodiensis eniscopus, Erlembaldus stabulensis abbas, Florentius abbas indensis. Wortwinus imperialis aule protonotarius, Heinricus comes de dietse, Albertus de groumbach. Wernherus de bonlant, Constantinus de berge, Cono de minceburg et alii quam plures.

Signum domni Frederici romanorum imperatoris inuictissimi. Ego quoque Godefridus cancellarius uice Cristiani moguntinensis archiepiscopi et archienacellarii recognoti. Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXIIII. indictione VII. regnante domno Frederico romanorum imperatore gloriosissimo anno regni eius XXIII. imperit sero XX. Datum aquisgrani pridic kalendas aprilis feliciter, amen.

- 450. Raifer Friedrich I. bestätigt ber Abtei Siegburg ihre Privilegien, namentlich bas Martte, Bollund Mingrecht, und ben Gerichisbann, beffen Bezirf er beschreibt; er erneuert die Bestimmung wegen ber Bogte und verorbnet, daß innechalb zwei Meilen um Siegburg fein neuer Martt errichtet werden darfe. — 1174, ben 9. Mai.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis, Fridericus dinina fauente clementia romanorum imperator et semper augustus. Quoniam auctore deo sacri imperii gubernacula amministramus, paci tocius imperii et maxime ecclesiarum dei quieti, oportet nos sollicite prouidere. Cunctis igltur nostri temporis sine supernenture etatis fidelibus notum esse cupimus, qualiter dilecti nobis ac fidelis Gerhardi Sigebergensis abbatis et fratrum ibidem in christo uluentium postulatione, precipue uero diuine mercedis compensatione, cenobium Sigeberg cum oninibus pertinentiis sine appendiciis suis que in presentiarum possidet, et in posterum annuente deo iuste et rationabiliter adipisci poterit, in nostram tutelam ac defensionem suscepimus. Quecunque igitur a nostris antecessoribus eidem monasterio tradita, firmata, et corroborata, et ad nos usque conseruata sunt, nos de cetero rata et inconuntsa manere nostra imperiali auctoritate sanccimus, nidelicet mercatum, theloneum, monetam, bannum quoque circa montem in uillis abbatie et s. Petri, et in tribus curtibus, Lara, Geistingin, Pleusa, in ceteris similiter locis circa montem ab eo loco qua Achera Sigam influit per ascensum Achere donec Rodinbach Acheram ingreditur, et ita per ascensum Rodinbach usque Caldowe, indeque trans Sigam usque Haqineich, et inde per plateam que Bunnam ducit usque Bozenloe per finem Verloe uersus Sygam, donec Otenforst desinat, et inde usque Werde. a Werde in -Sygam contra Lara, a Lara usque ubi Achera Sygam influit ubi termini principium est.1 nullus homo quemquam capere, depredari, ledere, uel in aliquo infestare presumat. Quod si hoc nostre imperatorie maiestatis institutum quispiam transgressus fuerit, abbati uel procuratori sexaginta solidos componat et soluat, siue seruus siue liber sit. lus uero piscationum in profluentibus et stantibus aquis ita concedimus, at unllus ibi sine abbatis concessione

¹ Ueber biefen Burgbannbegirt veral, Rr. 214.

piscem magnum nel paruum capere presumat, quin predicte pene subiaceat. Preterea de aduocatis eiusdem ecclesie inxta antiquam et primam institutionem decernimus atque statuimus, ut semel in anno ad loca sibi prescripta conneniant, et pro justiciis faciendis placita teneant, sic tamen ut insi cum abbatis consilio effusionem sanguinisfurta, violatam pacem, hereditatis contentiquem judicantes, sua tercia contenti sint, neque ipsam terciam nisi de hiis rebus que in placitis aduocati uentilentar, uel de placitis inducientur requirant, cetera omnia abbatis arbitrio disponenda relinquant, ita ut in abhatis potestate sit, a persona familie qualibet pro libito supplicium sumere, si in aligno justis eius imperiis presumserit contraire, nullumque preter hoc singulare placitum in anno teneant. nisi ab abbate uocentur. neque subdefensorem quemquam nisi abbatis electione et familie collaudatione constituant. Sed nec aduocatus aliquis nisi quem nolucrit abbas cidem monasterio constituatur, nec episcopus quis uel suoram quisquam ibi standi potestatem babeat nisi cum licentia abbatis, et ne quis abbatem loci illius seruitium aliquod curiale facere compellat, uel ad aliquod non regulare officium constringat. Designamus insuper familie que in circuitu montis habitat in omnibus locis intra quatuor aut quinque miliaria, ut ad placitum aduocati indictum tribus diebus habendum in ipsa montis radice congeniant. Prima die a Lara. Aschemere. Sulse. Mendene. Drozdorp. Meimedorp. et ceteris ad hec loca seruientibus. Secunda die de Pleysa superiori. Dorindorp. Geistingin, Nistra, Mülindorp. Beringershusin. Irminderoth. Cornsceil. Inre. et ceteris ad hec pertinentibus. Tercia die de Achera superiore et inferiore, et ceteris ad hec seruientibus. Sitque seruitium quod abbas aduocato in unaquaque die placiti dare debeat, duo modii tritici, ama uini, due ame ceruisie, porci duo, ualentes duos solidos, porcellus denariorum sex, anseres duo, pulli quatuor, qua niginti, auene modii sex. In Gulsa tantundem, excepta ceruisia, que non habetur ibi. In Beltindorp tantundem. In Strala modius tritici. porcus ualens solidum. porcellus denariorum sex, anser unus, pulli duo, oua decem, situla uini, ama ceruisie dimidia. In Olma tantum. Ad ea que premissa sunt statuimus et imperiali banno prenominate ecclesie in perpetuum confirmamus, ut per omnem circuitum montis in nullo loco intra duo miliaria liceat a quoquam forum siue mercatum publicum de nouo constitui, Sanccimus igitur atque nostra imperiali auctoritate firmiter precipimus, ne aliquis dux, marchio, siue comes, seu aliqua ecclesiastica uel secularis persona, parua aut magna huic nostre diuali constitutioni aliquatenus contraire aut eam infringere attemptet. Si quis uero ausu temerario prememoratum cenobium in suo iure perturbare, molestare, et hoc nostrum edictum pracmatica sanctione corroboratum ujolare presumpserit, et commonitus ab abbate nel ab his quorum interest non satisfecerit, banno trecentarum librarum auri purissimi subiaceat, et soluat medietatem camere nostre et medictatem predicto cenobio. Ut autem hec omnia rata et firma, et omni tempore inconsulsa permaneant, hanc inde paginam conscribi et sigilli nostri impressione muniri jussimus, cum testium subscriptione quorum nomina hec sunt. Philippus coloniensis archiepiscopus. Arnoldus treuirensis archiepiscopus. Sifridus xauctensis prepositus, Sifridus scolarum magister maioris ecclesie in Mogontia, et prepositus s. Iohannis, Wezelo prep. s. Andree in Colonia. Engilbertus comes. Rudolfus comes de phyllindorp. Euerhardus comes de Seyna. Heinricus comes de Ditse, Rubertus comes de Nassowe. Tidericus de Hostade comes, Arnoldus comes de Alzena. Willehelmus comes de Iuliaco. Heinricus comes de Kessele. Tidericus et Florentius de Kempene. Gerlacus de Isinburch. Constantinus de Berge, Wernerus de Bonlant. Wernerus de Rode, Godefridus de Wolkinburch. Gerhardus aduocatus de Colonia, Tidericus scoltbetus de Sigeberg, Richolfus frater elus, Wolfinus tolnearius de Sigeberg, Hartmannus de Stozdorp, et alii quam plures.

Signum douni Friderici romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Godefridus imperialis aule cancellarius uice Cristiani Mogontini archiepiscopi et archieancellarii recognoui. Acta sunt hec anno dominice incarnationis N.C. L.XXIIII. Indictione VII. Regnante domno Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo. Anno regni eius XXIII. imperii uero XX. Datum apud Sincecho VII. Idus maii feliciter amen.

¹ Bergi. Rr. 203.

- 451. Raifer Friedrich I. folichtet ben Streit bee Cavitele ber Marienfirche ju Machen mit bem Probite bafelbft wegen Befegung ber Stiftebofe mit Schultbeifen babin, bag biefes Recht in Unfebung ber Sofe zu Traben und Reffelheim fanftig bem Capitel aubfclieflich zufteben foll. 1174, ben 23. Mai.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fredericus divina favente clementia Romanorum imperator augustus. Nostre serenitatis elementia celesti grația super gentes et super regna împeriali maiestate sublimate. sanctis dei ecclesiis tenetur pronidere, et fideli prudentique discretione inste et miserieorditer consulere, quia uero iuxta ramos ordinate caritatis specialius familiari prerogatiua aquensis ecelesia, sedes et caput regul inter cisalpinas resplendens ecclesias regali et împeriali tripudiat fiducia juxta diuorum augustorum nostrorum uidelieet antecessorum consuetudinem, interuentu etiam dilecti nostri. A. triuerensis archiepiscopi, aquensis quoque ecclesie canonici. aures clemencie nostre instis Stephani fidelis nostri ciusdem ecclesie decani et seruorum deo inibi famulantium precibus benigne prebuimus et calamitatibus et annuis corum iniuriis misericorditer compatiendo succurrimus. Erat itaque consuctudinis in eadem nostra ecclesia ut prepositus eins scultetos in quibusdam bonis eeclesie non tamen absque consilio fratrum ordinabat, per quos intollerabili dampno et injuria et frequenti inter prepositum et fratres controuersia emergente, pax ecclesie turbabatur, et regia maiestas super hiis multa et magna querimonia pulsabatur, Iustis igitur fidelinm nostrorum precibus pro remedio et salute maiorum nostrorum et diuine pietatis respectu. nobis dilecteque thori nostri socie Beatrici liberisque nostris conciliande Ottoni aquensis ecclesie preposito dilecto cognato nostro suggerendo iusta ratione persuasimus, quatenus duarum curiarum scilicet Trabane et Kesselheim officia seu uillicationes intuitu dilectionis nostre fratribus aquensibus ita libere resignaret, ut ipsi de cetero pro uelle suo ad utilitatem et honorem aquensis ecclesie de eisdem curiis absque preposito libertatem perpetuam habeant. ca uidelicet ratione, ut idem fratres agnenses pactum uini quod dabatur preposito a prefatis scultetis de cetero annuatim persoluant, de ratione pacti neque augentes neque minuentes. Pactum ergo curie Trabane quod debent fratres annuatim preposito sunt VI. carrate uini et IIII, ame, una quoque ama et dimidia que dabitur de hac carrata, quam inuestitus Trabanensis ecclesie de censu ciusdem ecclesie annuatim debet aquensi ecclesie, insuper una marca argenti. Pactum uero de kesselheim et eius appendicio Winningen sunt V. carrate uini et una ama una quoque marca argenti. Preterea diligenter attendendum est quod huic carte configendum quod aquensis prepositus de obsequio quod aquensis ecclesia statutis temporibus debet archiepiscopo triuerensi et eius archidiacono de pretitulatarum euriarum eeclesiis tertiam partem debet persoluere et pro eisdem ecclesiis et euriis fortiter stando uiolentiis et iuriatoribus se opponere. Ut ergo preordinata hec omnia incommutabilia perpetualiter maneant presentem paginam inde conscribi et sigillo nostro jussimus reconsigniri. Statuentes et imperiali anctoritate precipientes ut quecunque persona huic ordinationi obuiare presumpserlt L. libras. dimidiam partem nobis. reliquam uero aquensi ecclesie auri purissimi componat, et si prepositus hoc ipsum infringere attemptauerit, prepositura irrecuperabiliter careat. Huius rei testes sunt. Arnoldus treuerensis archiepiscopus. Wichmannus magdeburgensis archiepiscopus. Reinardus wirzeburgensis electus. Cunradus wormacensis electus. Teodericus metensis electus. Petrus tullensis episeopus. Gregorius prumensis abbas. Dux Matheus. eomes Hugo de dagesburg. comes Heinricus de ditze. Wernerus de bonlant, et alii quam plures.

Signam domni Frederici Romanorum imperatoris inuietissimi. Ego Godefridas eancellarius uice moguntai archiepiscopi et archieancellarii recognoui. Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXIIII. Indictione VII. regnante domno Frederico romanorum imperatore gloriosissimo. anno regni eius XXIII. imperii uero XX. Datum apud Lutkum X. kal. iunii. 452. Erzbischef Philipp von Coin leibt, um fich jum Rrigstuge nach Italien ausguruften, von ber Statt Coin 1000, und von Gerard vor bem Sofe 600 Mart, und überweift jener feine Mung-gefalle und biefem bie Zolleintunfte bis jur Abiobtung bes Darleibb. — 1174.

In nomine sancte et indiuidne trinitatis. Ego Philippus dei gratia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Notum esse nolumus omnibus quicumque presentis pagine tenorem legerint uel audierint, specialiter autem Coloniensis ecclesie prelatis, nobilibus, ministerialibus, et uniuersis ciuibus, quod fideles nostri ciues Colonienses ob reuerentiam domini imperatoris, nostram quoque dilectionem ad Italice expeditionis preparationem que nunc fit, specialiter pro necessitate ecclesie et honore imperii. mille marcas nobis prestiterunt, nos eis omnes reditus quos habemus in moneta, et quicquid in ea iuris habemus, in potestate dedimus a proxima purificatione s. Marie usque quo quicquid nobis prestiterunt, cum omni integritate receperint. Gerardus quoque ante curiam sexcentas marcas nobis prestitit super universi reditus solutionem que nunc nobis debetur, et postea debebitur. Ipsi theloneum cigitatis usque ad proximum pascha disposuimus, annis quoque duobus sequentibus in potestate sua dedimus, cui uel quomodo concedi debeat. Si diuina misericordia usque tunc uinere nobis concesserit mutare non poterimus factum, donec utragne solutio tota perfecta fuerit. Si uero diuina potentia nos interim de medio subtraxerit, omnes prelati ecclesiarum, ex consensu domini imperatoris, et nostra uoluntate, data fide promiserunt, quod nulli obedientiam promitterent, aut hominium facerent, donec hoc factum nostrum ratum habuerit. Id ipsum nobiles qui presentes erant data similiter fide de hominio et fidelitate promiserunt. Ministeriales etiam boc idem similiter fecerunt. Magistri parrochiarum pro universis ciuibus similiter firmauerunt. Obsecramus igitur in domino, et auctoritate episcopali iniungimus omnibus coloniensis ecclesie prelatis. nobilibus, ministerialibus, et ciuibus, si forte ita euenerit ut nos diuina potentia de medio tollat, ne successori postro nel hominium uel aliguam fidelitatem exhibeant, donec certitudinem ab eo acceperint, quod hoc nostrum factom imperiali auctoritate confirmatum, ratum habeat, et se tenere promittat, ut qui sua nobis prestiterunt, nullum inde prorsus detrimentum sustineant. Testes sunt huius rei, qui et fidei promissores. Bruno maioris ecclesie prepositus. Hugo decanus, Widekindus resensis prep. Theodericus cellerarius, Iohannes sefticensis prep. Symon s. Gereonis prep. Hugo dec. Pyramus magister scolarum. Cunradus s. Seueriui prep. Walterus dec. Arnoldus mag, scolarum. Theodericus ss. apostolorum prep. Theodericus dec. Sifridus s. Kuniberti dec. Geruasius mag, scolarum, et alii plures. Eberardus comes de Seyna, et filius eius Heinricus. Ulricus de Núreberge, Godefridus de Heimisberg, Gerardus urbis comes. Gerardus aduocatus, Godefridus de Wolkenburg, Wilhelmus marscalcus, Scabini. et magistratus urbis pro uniuersis ciuibus.

Facta sunt hec Colonie in domo episcopali anno dominice incarnationis M.C.LXXIIII.

453. Der Gechin Holbogund werben fur die abteilide Kirche zu Meer 30 Morgen bes Seifterbofs zu Nierst von Bilhelm von Calcum, und 30 Morgen zu Buderich von Godfrid baselich, bessen Tochter in die Abetei aufgenommen worden, respanier. — (1176.)

Ego Hildegundis comitissa notum facio et presenti generationi et omni que uentura est, quod Willelmus de Calecheim homo noster XXX. iurnales de predio in Seist a nobis in beneficium habiti, quos consentienitud urore et liberis suis nobis resignauit, quateaus ecclesie Merensis nations sicut reliquum predium in perpetuum deseruiant. Nos autem pro recompensatione corun octo marcas ei dedimus. Hee ergo ne ulla unquam oblinio deleat, et ne uel ipse uel aliquis successorum eius in posterum infringere presumat presentis scripti testimonio et sigilli nostri impressione firmare curauimas. Huius autem rei testes sunt Heinricus de burdeche et Theodericus frater eius. Gerlif de turren. Willelmus, Winemarus de burcheim. Curnalus aduocatus de buodherge. Godescalcus de coslare. Theodericus de embrungen et Wernerus frater eius, et Marsilius presbiter, frater corum s, Suidberti

¹ Aus bem Driginal in bem Stablardie ju Coin. - 1 3n ber nachfolgenben Urfunde best Erzbifcofe Philire mirb u. 2. ber 3nhalt ber vorfiebenben beftatigt, weswegen fie fpateftene zu bem angegebenen 3abre gebort.

canonicus. Georgius et Theodericus bucg de crelnuelt. Ludewicus de mundelincheim. Euerbero et Godefridus enofh de ardingen. I Hoc quoque notum esse uolumus, quod Godefridus de buderche ministerialis noster cum uxore sua de predio nostro, quod a nobis in beneficium habuit XXX. iurnales et possessionem in buderche cum communione silug ecclesig s. Laurentii in mere et nobis resignauit pro eo quod filia eius suscepta est in collegio sororum in medem ecclesia deo servientium. Cuius rei testes sunt ecclesiq uostre fratres, uidelicet. Winricus prior. Heremannus filius mens. Marcharius cellerarius noster, sed et ministeriales fratres tres prefati Godefridi. Gefinadus sacerdos de lancho. Gerlif de turren. Willelmus de wiuneudunc, Heinricus de budreche, et Theodericus frater eius, Ruodolfus de seacheno. Godefridus de turren. et Willelmus filius eius.

454. Erzbifchof Philipp von Coln besidtigt ber Abtei Meer ben Befig ber Guter, welche bie Grdfin Gilbeaund theile von ihren Ministerialen eingeloft, theile angefauft. - 1176, ben 23. April.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Philippus dei gratia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Notum est prudentibus possessiones ecclesiarum absque regia potestate et pontificali auctoritate nullam habere firmitatem, quod prudenter considerans bone spei Hildequadis, cometissa de Mere, a nobis postulauit, ut predia Merensi loco postquam b. Petro attitulatus est et religiosorum habitationi mancinatus, collata uel etiam pecunia comparata, in nostram susciperemus tuitiouem, que et nominatim assignare curanimus. Beneficium Heinrici de barren. 3 qui se cum uxore sua et IIII. filiabus in codem loco dinino tradidit seruitio. Mausus unus quem " Gadefridus de Wagenheim cum filia sua obtufit. Mansus unus quem Gerthrudis de ûrdingen cum duabus filiabus dedit. Quarta pars donationis ecclesie iu cremuelt quam cum sorore sua delegauit Arnoldus de dichka, et frater eius Herimannus, Beneficium Willelmi de Calecheim triginta aidelicet iornales in insula acisth. pro quibus date suut ei octo marce, et alias due pro corundem redemptione. Beneficium Gerliui de clureke pro quo accepit septem marcas et dimidiam. Beneficium Iwani de luppe quod acceptis sexaginta marcis resignanit. Beneficium quod Ilvas ministerialis quoudam castri mere iu eadem uilla id est luppe possidebat, quod idem Ilvas cum uxoris et liberorum suorum consensu prefate cometisse resignauit usibus merensis ecclesie profuturum in perpetuum, pro quo ipsi date sunt triginta quatuor marce. His annectendum est predium in Waleschoit triginta marcis comparatum quas pro eodem predio acceperant duo fratres. Godefridus et Gerhardus de walescheit. 4 Geuchardus de Achereren quod predium annuatim persoluit coloniensis monete solidos uiginti unum. Hec predia ad presens mercusi ecclesie collata, seu in futurum conferenda, uel etiam pecunia comparata seu comparanda, ne quis inuasori patent locus, bone memorie Reinoldi archiepiscopi predecessoris nostri sententie inherentes auctoritate dei omnipoteutis et b. Petri apostolorum priucipis ac nostro banno predicte ecclesie confirmamus, perpetuo anathemate omnem hominem subicientes qui ea inuaserit. imminuerit. distraxerit. nisì penitentia ductus satisfecerit.

Acta sunt hee anno dominice incarnationis MCLXXVI. indictione VIIII. regnante Frederico romanorum imperatore glorioso, uostri autem presulatus anno VII. Sunt testes horum tam laici quam clerici quorum nomina subscripsimus. Bruno maior prepositus. Hugo maior decanus. L'ulterius bunnensis prep. Iohannes prep. de seuliche. Laici. Heinricus comes de seine, et frater eius Enerardus. Godefridus de heimesberg. Walramus de lunenburgh. Gerlacus de Isenburgh. Ministeriales s. Petri. Gerhardus aduocatos. Herimannus camerarius cum allis pluribus. Lecta colonie in festo et ecclesia b. Georgii martiris. nono kal. maii.

- 455. Erzbifchof Philipp von Coln gibt fur 400 Mart, Die er gum Reichebeienste gelieben, Die Stifte, bofe Silben und Elberfeld bem Grafen Engelbert von Berg in vererblichen Pfandbeite, 1176.
- † In uomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego phylippus dei gratia s, coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Si attentius consideremus quam egregie quantaque fidelitate uenerabiles patres nostri ad sublimandam

¹ Der felgende Tert befindet fic auf ber Rödfeite ber Urlunde. — 1 Aus dem Carrular ber Miet fol. 4. v. — 2 Juren, mitchjelle Obbereich, eine, sermalissis durch gerändbriten Robintalar singspangener Milat ein berigere Balle führte beischen Ramen sort. Die übrigen Dete sind: Banheim, Ulerbingen, Arefeld, Oped, Calcum, Rierft (Bergl. Rr. 414), Idverich, Lipp, Walischib. — 9 bier felber einiau Bertie.

romani imperii maiestatem hactenus anhelauerint, expedit utique et dignum est, ut exempla nirtutum et pletatis ab ipsis sumentes, nec rerum expensis, nec corporum terreamur dispendiis, donec imperialis strennuitas in sui proprietate uigoris existens, elatum caput sibi rebellium penitus declinet, et sibi subiciat. Noscat igitur et in presenti et in luturo tempore, tam imperialis excellentie equitas quam coloniensis ecclesie fidelitas, quod nulla proprie necessitatis coactione sed tantummodo ad promouendam romani imperii honestatem duas curtes ad episcopatum coloniensis ecclesie pertinentes, unam nidelicet in Helethen, alteram in Elucruelde. comiti Ingelberto de monte et uniuerse heredum suorum successioni coram prioribus nec non et inbeneficiatis, et ministerialibus, et burgensibus coloniensis ecclesie pro quadringentis marcis, sub hac conditione exposuimus, nt si prenominatus comes Ingelbertus decesserit, proximls heredibus suis secundum ordinem successionis, similis de eisdem curtibus debeatur justicia. Preterea omnem fructum et iura antique institutionis, que inde oriri possuut, interim in usus ipsorum quemadmodum coloniensi debetur episcopo seruire decretum est, usque dum pretaxata pecunia integraliter eis reddatur, et sic memorate curtes, sine omni contradictione redimantur. Inter cetera neminem latere nolumus quod scoltetus earundem curtium, nullatenus ab officio suo remouendus est, nec alti substituendi sunt, quia nillicationes suas hereditario iure et confirmatione prinilegii suscepit. Hec itaque ut rata et fixa permaneant signaculo nostri sigilli paginam presentem roborare nobis placuit, et sub perpetuo anathemate communitam esse nolumus, ut si quis hanc ueritatem temerario ausu irritare temptauerit, iram omnipotentis dei in eternum incurrat. Huic rei testes idonei aderant, quorum nomina hec sunt. Bruno maior prepositus in colonia. Hugo maior decanus. Lûtharius bunnensis prep. Symon prep. s. Gereonis, Cunradus prep. s. Seuerini. Rodulfus s. Cuniberti prep. Theodericus prep. ss. apostolorum, et ceteri priores. Nobiles terre. Henricus dux de limburch. Euerardus comes de seina. Albertus comes de mûlbach. Willelmus senior comes de iuliaco. Willelmus filius eius. Viricus comes de nûrberg. et Gerardus filius eius, Henricus comes de saphuenberg. Theodericus de hostahen, Henricus comes de arnesberg, et ceteri nobiles. Ministeriales, Gerardus major aduocatus. Henricus de Wolmuthesteine. Henricus de alpheim. Godefridus de Wolkenburg, Hermannus camerarius, Richzo de mulenheim, Willelmus scillinc, Burgenses, Gerardus telonearius. Emundus et Lodewicus. et Henricus, et Karolus. et Ricolfus. scabini, et alii quam plures.

Acta sunt hec anno incarnati uerbi M.C.I.XXVI. Regnante romanorum imperatore Friderico, et tunc in italia existente. Anno presulatus nostri VIII. Domino omnia gubernante, amen.

456. Ergbifdof Philipp von Coln befunder, Das Concad, Canonich ju Rees, mit feiner Mutter Bertradis feine Erbgitter ju Rheinberg, Dffenberg, Birten, Menfelen, Geft, u. f. w. dem Stift Rees unter Borbebalt ber Beitgude geschenft. - 1176.

In nomine sancte et inditidue trinitatis. Ego Philippus dei gratia coloniensis archiepiscopus generationi huic. et ei que uentura est, in perpetuum. Quoniam se auctoritate officii nostri monemur iustis et honestis peticionibus semper aurem pietatis accommodare, et que coram nobis aguntur semper in melius prouebre, et que consilio consensuque nostro legitime acta sunt. nostra auctoritate confirmare, posterisque perpetuo retinenda curatimos mandare. Sciant igitur tam presentes quam posteri, quod Conradus Ressensis ecclesie canonicus electus, una cum matre Bertrade, hereditatem partimonii sui que jusum irre hereditario contingit, consentientibus et approbantibus uniutersis cognatis suis ad eandem hereditatem pertineutibus, consilio etiam et assensu nostro, ecclesie b. Marie utiginis in ressa, et b. Cyriaci sociorumque eius et b. Dentlini confessoris libere contulit, ita tamen ni eandem hereditatem quoadusque idem Conradus uel mater sua superuixerint, quiete possidenat, ipsis autem de medio factis, ad ecclesiam cum omnibus utilitatibus tam in agris, sidiis, pratis, quam in pascuis, ceterisque appendiciis perpetuo possidendar ordeat. Hiis autem in locis scilicet. Berka. Ossemberga. Birle. Megencelle. Geist, Varnhem. Riken. ipsa hereditas supradicta sita est. Ut autem hec rata et inconsulus perpetuo perseuerent, presentis scripti paginam sigilli nostri impressione corroborari fecimus, data conservatoribus benedictione et pace, in niolatores anathematis setentiam, nis satisfeceriut promulgamus.

Acta sunt hec publice coram idoneis testibus, anno dominice incarnationis M.C.LXXVI. regnante imperatore

Friderico, anno imperii eius XXI. Episcopatus autem nostri VII. Huius rei testes sunt. Widekindus eiusdem ecclesię prepositus. Wichmannus detanus. Henricus parrochialis detaaus. Reinoldus uillicus. Richoldus. Helmbertas. Henricus, Helmbertus. Henricus de gruna. Henricus berpe de holthusen. Iohannes. Eilbertus. Henricus de jite,

457. Abt Geldolf von Brauweiler trift mit ben Beinbauern ber von ber Konigin Richega ber Abrie geschenften Billa Mefenich ein neues Abfommen babin, bag die benfelben bisher zur ausschließe lichen Rugung zugewiesenen Sitche funftig auf balben Gewinn gebauet werben sollen. — 1176.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego G. humilis minister in brunwilrensi cenobio universis filiis matris ecclesie in perpetunm. Quod ad noticiam multorum peruenire congruum duximus. litterarum monimentis mandare prouida deliberatione curauimus. Nouerit ergo presens etas et omnium secutura posteritas, quod b. memorie domna Richeza regina, uillam mesenihe cum hominibus suis codem iure possidendam b. Nykolao tradidit. quo ante tempus oblationis tenebat. Preterea XXIIII. uineas quas arpennas uocant. eidem confessori sub tali conditione contulit, ut quelibet arpenna tempore uindemie X, opera uini solueret ecclesie, et de residuo uino dupla portio ecclesie, tercia incolis remaneret. Regina uero quia liberalis erat sicut suam decebat excellentiam, terciam portionem eo quod exigua uldebatur secundum magnitudinem laboris quem cultura exigebat uinearum, cultoribus suis ampliare dignata est, tribuens eis quasdam uineas quas singularitates uocant cum curticulis, cum agris et pratis. ut ipsi quicquid emolumenti inde proueniret soli possiderent. Qui de tali augmento sibi collato presumentes, continuo studium suum ad snas converterunt singularitates spaciose illas dilatando, et econtra nostra uineta de die in diem neglexerunt. Dampnum igitur tam diuturnum ulterius non ualentes ferre, illos ante adnocatum theodericum ad rationem posuimus, ut nobis super hoc satisfacerent, aut dictante lusticia quicquid ab ecclesia tenebant perderent, Qui nullam inuenientes excusationem quia negligentia eorum oculis patebat omnium, tale inierunt consilium, ut pro labore et sumptibus ninearum suarum eis LX, marcas daremus, et ipsi omne ninum quod amodo in suis singularitatibus habituri essent, nobiscum equa lance diniderent in perpetnum. Tandem assensimus, LX. marcas dedimus, ita ut omnis iusticia quam nos eis debebamus, et ipsi pobis, amodo quiescat, excepta dimidia ama uini, que uinum nostrum in naui deserentibus dabitur. Uiam uero uniuerse carnis quolibet corum ingresso, equas, aut bos, aut nestimentum melius quod habuerit dabitur. Testes huius rei sunt. Fortolfus prior. Adelbertus, Sigewinus. Iohannes. Theodericus, Reginoldus, Rudolfus, Ministeriales, Theodericus aduocatus, Heinricus, Iohannes de dalheim, Heinricus de ulmeno. Euerhardus, et ex familia. Frithericus. Gerhardus. Heinricus. Rupertus, et alii quam plures.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXVI. Indictione VIIII. anno imperii Friderici regis XV. Domni Philippi archiepiscopi anno VIIII. sub abbate Geldolfo feliciter in domino, amen.

458. Erzbifchof Philipp von Coln bekundet, unter welchen Bedingungen er Die Lehnherrlichkeit bes Allobe bes Wilhelm von hammersbach erworben habe. - 1176.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego phylippus del gratia s. coloniensis ecclesis humilis minister et seruus. omnibus s. dei ecclesie filiis, tam presentibus quam futuris in perpetuum. Qui potestatem et principatum a domino deo acceperant. debent in eis plurimum inueniri iusticia et ueritas quas assequi meruerunt. Quis igitur ad honorem b. petri. et coloniensis ecclesis questiuinus et adepti sumus allodium Wilhelmi de hamerobach. ipsius ciuadem consensu et traditione, et matris sup Irmengerdis. cognati quoque sui Vehletnici. unde bonum sperari et expectari utrobique debuit. ne inde contrarium oriatur. industrie nostre summopere canendum est. Presenti igitur pagine annotari fecimus et sigilli nostri auctoritate imprimi. ad perpetum memoriale quod in hane formam donut cinis. et perpetup libertatis bona eius accepimus. ut si de uxors filium generit. hereditatem sius optineat sine

I. n.

¹ Das Gut lag in monumento, b. i. (Ober- Rieber-) Mormter, vergl. Rr. 527.

iusticia que unigo herevoede et hersture uocatur. Vel etiam filia, secundum terre consuetudimem. Quod si manet sine sobole, uxor eius codem inre heres maneret. Sin autem uxor decessisset, haberet hereditatem proximus eines heres. Omnes de codem allodio liberi esse debent ab omni theloneo. 1et copplegrace. Ne autem huius ueritatis confirmationem frande uel auaricie ardore, in posterum quisquam infringere presumat auctoritate b, petri et nostra interdicimus, et sub anathematis uincalo districte communimus. Testes sunt huius rei, qui et presentes fuerant huiu donationi. Bruno maioris ecclesie prepositus. Hugo decanus. Symon prep. S. Gereonis. Cunradus prep. s. Seaerini. Ridolfus prep. s. cuniberti. vezelo prep. s. Andrey. Thedricus prep. ss. apostolorum. Heinricus abbas s. pantaleonis. Heinricus dux de lindburg. Heinricus comes de gelre. Theodricus comes de cleue. Ingelbertus comes de monte. Albertus comes de molach. Wilhelmus comes iuliacensis. Theodricus de hostathe. Godefridas de heimesberg. Adolfus de saffenberg. Gerhardus de blanchenheim.

Facta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXVI. Anno imperii domni Friderici gloriosi romanorum principis XXIIII. feliciter.

459. Erzhischof Philipp von Elln bekundet, wie bas Stift Schwarzefeindorf Die Bogtei über bessen Gut zu Eitorf aus ben Handen bes Grafen Robert von Naffau und beffen Untervogte, Ludwig von Gendersdorf; ferner die Bogtei über drei Mansen aus ben Handen des Grafen Everard von Sagn und bessen Untervogte, Gobfrid von Oradensiels, eingeloff habe. — 1170.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus dei gratia coloniensium archiepiscopus. Quoniam per dei misericordiam ad episcopalem dignitatem uocati sumus. officio nostro id exigente. omnium et maxime ecclesiarum. tam nonellarum quam antiquarum, prouidere utilitati debitores existimus, et bona carum quantum in nobis est, non solum integra conseruare, ucrum etiam nocendi occasionem penitus amputare. Notum itaque sit tam presentibus quam futuris christi fidelibus, quod ecclesia b. clementis in rindorp, predium quoddam habet in ullia que ethedorp nominatur. Hujus predii comes robertus de nassovve extitit aduocatus, uerum hanc aduocatiam quidam lodevvievs de genderstorp ab codem comite roberto infeodatus habebat. Uisum est autem tam fratribus quam sororibus iam dicte ecclesie in rindorp, propter insolentiam aduocatorum, sibi et posteris suis fore profuturum, si neminem preter solum coloniensem archiepiscopum, quicunque ille sit, in hoc predio siue in alio habeant aduocatum, nisi forte ab alia ecclesia aduocatum habente. aliquod bonum post hec fuerint adepti, Nobis itaque tam pro huius ecclesie, quam pro ceterarum utilitate, ex debito nostri officii laborantibus, comes robertus et lodevvicus, consilio nostro acquiescentes, hanc aduocatiam cum omni iure quod in eodem predio se habere dicebant, sine omni exceptione in manus nostras resignauerunt, et heredibus coheredibusque suis consentientibus, penitus et in perpetuam exfestucauerunt, XXV. marcas et carratam uini pro reconpensatione ab ecclesia prefata recipientes. Preterea sciat etiam omnium fidelinm universitas, quod b. memorie arnoldus coloniensis archiepiscopus. ecclesie in rindorp fundator primus, tres mansos in eadem uilla rindorp ab ecclesia meschedensi de proprio comparauit, et ecclesie quam fundauit in rindorp. in quietam et perpetuam possessionem contradidit. Comes uero euerardus de seina, corum trium mansorum aduocatus, et godefridus de drachemuels ab co de his tribus mansis infecdatus, consilio nostro. aduocatiam cum omni iure quod in his tribus mansis habebant. heredibus et coheredibus suis consensum prebentibus. in manus nostras resignaucrunt, et remota omni exceptione abrenunciaucrunt in perpetuum. quinque marcas a fratribus et sororibus recipientes in reconpensationem. Vt autem bec peritas multis et idoneis testibus coram nobis corroborata, calumpaias malitiosorum compescat, et in perpetuum excludat, presentem paginam sigilli nostri auctoritate munimus, et si quis contra hanc institutionem ausu temerario sine fraudulento aliquid machinari presumoserit, huiusmodi hominem perpetuo anathemate condempnamus,

Die Freihrit von bem Peregeweibe, ber herrfteuer und bem Bolle wird und in ber Urfunde Rr. 554, in Anfebung bes Jolles mit bem Bemerfen: jure colonional, bewilligt. Die Jollfreibeit für bie Eredens auf ibren hofen marb von ber fpateren Ritterfauf forbauerab fin Anfering genommen.

Acta sunt hec anno ab incarnatione domini M.C.L.XXVI. Regnante glorioso romanorum imperatore friderica duminus annotares resibus. Itam elericia quam laicils, quorum nomina ad confirmandam rei neritatem dignum duximus annotare. Bruno maior in colonia prepositus. Hugo maior decanas. Sifridus sanctensis prep. Simon s. gereonis prep. Wiktindus ressensis prep. Lohannes sedicansis prep. Liberi interfacrum hii. Henricus de asfenberch aduocatus maior s. Petri. Pater eius cuerardus comes de seina. Enerardas filius eius. Albertus comes de molbach. Heinricus prefectus colonic. Reinerus comes de uroizebrechte. Lodevvicus de gendestorp. Lodevvicus de nestere. Ministeriales. Gerardus aduocatus, Hermannus canerarius, Wilhelmus marscalcus. Ricolfus aquessis uillicus. et alii ouamplurini tam de ordine clericali quam laicali.

- 460. Erzbifchof Philipp von Coln beurfundet die von feinem Borganger Arnold II. unternommene, von beffen Bruder Burchard genehmigte und von der Schwefter Sadewig vollfubrte Sitfung der Rirde und bes Rloftere Schwarzebeindorf, und verleiht berfelben ein Gut zu Godorf und eine befchrante Pfarreigenichaft. 1176.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis, Philippus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. cunctis christi fidelibus imperpetuum. Notum sit omnibus tam presentibus quam successuris, qualiter Arnoldus coloniensis archiepiscopus IL uir totus in dei opere conucrsus, cum diligenter aduerteret illum recte frui rebus transitoriis, qui ex his adipisci merebitur premia regni celestis, enpiens et ipse consequi funiculum superne hereditatis, omne patrimonium spum quod habebat in Rinderp, pro remedio anime spe, patris et matris, fratrum et sororum, omniumque parentum et amicorum sporum, diginis usibus instituit, et ecclesiam ibidem deo in honore s. dei genitricis ac semper uirginis Marie, et in honore s. Clementis construxit. Post cuius mortem, frater eius domnus Burchardus consenso uxoris sue, omniumque sororum suarum eundem locum deo deleganit, et claustrum deo sanctisque eius ad seruiendum ibi fieri concessit. Ono facto, soror eius domna Hadewigis asnidensis abbatissa. cui predictus archiepiscopus, quia nulli post deum mellus confidebat, adhuc uinens eandem ecclesiam commiserat, ut sicut par in deuotione, ita ipsa esset particeps in remuneratione, predictam ecclesiam cum magno sumptu amplificauit, claustrum quoque propriis expensis construxit. Deinde conqueatis prioribus, et multis nobilibus tam clericis quam laicis in rindorp, ex consulta omnium et consensu sororum eius Sophie uidelicet et Siburgis, obedientiam einsdem ecclesie archiepiscopo, et s. coloniensi ecclesie sibi commisse sodem jurc, et eadem libertate ana cetere ecclesie sunt subjecte tradidit, tali siquidem conditione, ut qui prememorate ecclesie descruinnt. liberam electionem in personam idoneam que eis presit habeant, facta uero electione, candem personam domno coloniensi, ut curam eiusdem ecclesie ab eo recipiat presentent, que omaia tanquam rationabiliter/ordinata nos comprobagimus, et eandem personam ad projectum ecclesie abbatisse habere dignitatem et consecrationem statuimus in perpetuum. Aduocatum uero omnem ab eodem loco, cunctisque eius pertinentiis omnino remouimus preter solum coloniensem archiepiscopum, quem sieut in spiritualibus, ita etiam in temporalibus illi loco defensorem esse uoluimus, Mancipium auoque unum nomine Sybodonem. et predium quod est in uilla que dicitur gudegedorf: partim de nostris, partim de bonis ecclesie usque ad ducentas quinquaginta marcas comparauimus a legitimis eiusdem predii possessoribus. Cristiano nidelicet et sorore elus Aleide. consentiente marito eius Lamberto de Milnheim. et a quodam Hermanno de Strabruch, ceterisque omnibus legitimis ut dictum est possessoribus, et ecclesie in Rindorf contulimus. Preterea supramemorate ecclesie a domna vilicensi abbatissa, et a toto conuentu baptisterium in pascha, et in pentecostes est concessum, puerumque ad baptizandum a uilicensi pastore esse mittendum. Sepultura etiam sub hoc tenore est concessa, ut fratres et sorores et hi solummodo siue serui, siue ancille qui de expensis fratrum uel sororum uiunnt. eisque in domibus suis seruiunt, ibi a fratribus ecclesie in Rindorp uisitentur, inungantur, et ibidem sepeliantur, excessus quoque ipsorum a sacerdotibus illius ecclesie corrigantur, quod si in corum correctione desides inuenti fuerint, archidiaconus corum correctioni inuigilet. Et ut hec constitucio rata et inconuulsa permaneat, presentis pagine scripto, et sigilli nostri inpressione communimus, quam etiam episcopali banno et auctoritate confirmamus, statuentes sub districti an thematis comminatione, ne postmodum aliqua temeraria magnaue persona quicquam buins

constitucionis Inminuere. nel infringere audeat, aut ualeat. Testes quoque buius rei. tam clericorum quam laicorum.

Insisteribilum. multu emerabiles sunt persone. Bruno maioris ecclesia in colonia prepositus et archidiaconus. Hugo maior decanus et prep. s. Marie ad gradus. Lotharius bunneasis prep. et archid. Symon prep. s.
Gereonis. Wicelinus prep. s. Andree. Tirricus prep. ss. apostolorum. Widekinus prep. de resse. et secundus decanus
maioris ecclesie. Iohanneas seulicensis prep. Capellani. Ulricus. Heribertus. et Herimannus. Walterus bunneasis.
Liberi. Henricus comes de Safenberg et aduocatus domus b. Petri in colonia. Henricus de Arberg, prefectus urbis
colonie. Euerardus comes de Seina. Wilhelmus comes iuliacensis. Ulricus comes de Nürberg. Theodericus comes
de Hostade. Ministeriales. Gerardus coloniensis aduocatus. Wilhelmus Schillinc. Gerardus de Herne. Euerardus
frater suus. Iohannea de Rotheim. Gozvinus de Alferce, et alii quam plures probait testimonii uiri.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXVI. indictione nona. concurrente IIII. epacta VII. Regnante et allegarente romanorum imperatore. ac semper augusto Prifetrico inuictissimo, anno regni eius XXVI. imperii uero XXII. Anno quoque archiepiscopatus nostri VIII. feliciter amen.

461. Erzbifchof Philipp von Edin befundet, baft Berner von bem Badel, Barger bafeloft, und feine Gattin ihre Lehn, und Binbguter dem Urfulaftifte gegen zwei Prabenden und mit Borbehalt ber Leibzucht refignirt haben. — 1176.

In nomine sancte et individue trinitatis. Phylippus divina favente clementia s, coloniensis ecclesie archiepiscopus omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetnum. Suscepti cura regiminis sollicite prouidere nos ammonet, ut ea que coram nobis ad utilitatem alicuius ecclesie nobis commisse rationabiliter aguntur, ita scripto mandentur, ne in posterum alicuius malignitatis occasione super hiis ecclesia possit grauari. Placet igitur nobis ad omnium peruenire noticiam tam futurorum quam modernorum, quod Wernerus de monticulo ciuis coloniensis. propter deuotionem et fidelitatem quam ecclesie ss. uirginum gessit. a fratribus et sororibus eiusdem capituli promeruit, ut in fratrem ab eis assumeretur, et licet laicus esset, stipendium tamen unius prebende acciperet, Qui ctiam ab cadem ecclesia beneficiatus erat bonis feodalibus et bonis censualibus, que uulgo leengut. et lazgut dicuntur. Cum autem procedente tempore idem Wernerus prole careret, et maiori deuotione ntque dilectione ecclesie traheretur, ipse una cum uxore sua Gertrude predicta bona omnia tam feodalia quam censualia ecclesie sub tali forma conditionis addixit et assignauit, ut tam ipse quam uxor sua Gertrudis ea omni tempore nite sue possiderent, et fructus inde pro arbitrio suo perciperent. Post utriusque uero mortem ipsa prescripta bona omnia ad ecclesiam redirent, et libere atque absolute in usus et possessionem ecclesie cederent, et ad stipendia fratrum et sororum pertinerent, ita quod nullus heredum sine prefati Werneri, sine uxoris sue Gertrudis quicquam iuris in eis obtineret. Abbatissa uero et totus conuentus predicte ecclesie in recompensationem buius pie deuotionis, prefato Warnero, et prenominate uxori sue Gertrudi, priori prebende alind stipendium de nouo superaddiderunt, et sic utrisque usque ad uite sue terminum duarum prebendarum stipendia simul habenda concesserunt. Postquam autem ambo diem clausissent extremum, sicut bona supra determinata ad usus ecclesie renerterentur, ita quoque utrumque stipendium libere et absolute ad ecclesiam rediret. Nolumus etiam hoc ignorari, quod stipendium istud secundum quod priori stipendio eis adiectum est. abbatisse Clementie fuit. quod et ipsa ob honorem dei et ecclesie sue profectum quem exinde prosecuturum sperauit, spontanea uoluntate eis ambobus attribuit et concessit, ut iuxta prescriptam formam ab eis possideretur, et post obitnm corum sibi scilicet abbatisse uel ecclesie rediret. Vt autem hec omnia rata et inconuulsa permaneant, presentem kartam inde conscribi, et sigilli nostri impressione signari fecimus. Testes huius rei sunt, Bruno maioris ecclesie in Colonia prepositus, Hugo decanus, Widekindus subdecanus, Lûtharius bonnensis prep. Symon ecclesie s. Gereonis prep. Conradus s. Scuerini prep. Rêdolfus s. Cêniberti prep. Wezelo s. Andree prep. Theodericus ss. apostolorum prep. Rudolfus s. Petri scolasticus. Godefridus s. Gereonis decanus, Sifridus s. Céniberti dec. Ensfridus s. Andree dec. Herimannus ss. apostolorum dec. Isfridus s. Georgii dec. Arnoldus s. Seuerini scolasticus. Geruasias s, Câniberti scol. Ivo ss. apostolorum scol. Iohannes ecclesiasticus s, Laurentii. Godefridus eccl. s. Columbe. Albero s. Albani. Gerliuus s. Martini. Euerhardus s. Iacobi. Albertus s. Iohannis.

Wilhelmas s. Brigide, Godefridas de Lisolfakyrken. Clementia ss. uirginum abbatissa. Sigewiz decana. Irmentrudis. Heinricus. Ageloifus. Theodericus, et ceteri quamplures fratram et sororum. Engelbertus comes de monte. Theodericus comes hostatin. Heinricus comes de hikkenwag, Arnoldus de Elslo. Winricus de wizwilre. Gerardus nobilis aduocatus. Arnoldus de matrenberg. Theodericus de Elnere. et frater eius Gumbertus. / Gerardus thelonearius. et frater eius Theodericus. Karolas de saltgaszen. Ricolfus uillicus aquensis. Brano scabinus de ringazin. Lödewicus scabinus. Heinricus scab. Emundus scab. Vogelo comes. Johan der polenre. Godefrid. Ulricus. Heinricus de monticulo. Godefridas de lunreke. Lúdolfus de ossendorp. Bernecus.

Acta sunt hec anno dominicç incarnationis M.C.LXXVI. Presidente romane cathedre Alexandro papa III. Regnante Friderico imperatore augusto.

462. Grafin Aleidis von Molbach, mit ihrer Tochter Alveradis und ihrem Schwiegersohne, dem Grafen Bilhelm (von Julich), überweist zum Seelenheile ihres Gatten, des Grafen Albert von Molbach, die Rirche zu Grefrath, um ein Canonichen: Collegium babei zu grunden, und schenkt dazu hofe im Rirchfviel Grefrath, Norvenich, zu Poll, Lubendorf, Pernau und Oberwinter. — 1177, ben 24. Mai.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Oblationes fidelium deo et ecclesie in salutem animarum oblate ne uel tempore nel casu nel occasione mutari possint ueritatis sue muniri debent testimonio. Inde est quod omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris notum facimus quod in elemosinam Alberti comitis de molbach qui XII. kal. lunii obiit in domino, ego Aleidis uxor ipsius, et Alueradis filia mea et Wilhelmus comes gener meus, intuitu diuini amoris et astipulatione fidelium nostrorum, tam clericorum quam laicorum, ecclesiam que est in Greuerode.4 ad substituendum in ea canonici ordinis fratres, liberam facimus et libertate concessa fratribus in eadem ecclesia deo seruituris liberam et canonicam pastoris proprii electionem concedimus. Nos itaque per gratiam dei ego Aleidis et filia mea et gener meus in augmentum et supplementum crescentis ecclesie eidem ecclesie ad seruiendum in ea deo et s, marie et s, laurentio de prediis nostris in cadem parrochia curiam que dicitur ad campum XVIII. solidos soluentem cum omnibus sibi attinentibus concedimus. In parrochia de norvenich in uilla que dicitur redhe predium quod reddit XI., maldros siliginis ad omnes usus ecclesie concedimus, In pelle XVII. maldros siliginis. In ludendorp de manso Ottonis X. maldros siliginis et X. cappones, In dernove quicquid allodii habemus uinearum. În minori wintre quicquid uinearum habemus. Preterea în eandem elemosinam predicti comitis Alberti pia et salutari deliberatione concessum est ut si quis ministerialium siue bominum qui ex allodio dominii nostri et successorum nostrorum fuerit infeodatus, in obitu suo ex hereditate sna seu feodo predicte ecclesie quicquam contulerit, firmum et inconnulsum perpetuo iure permaneat, et predicta ecclesia legitimum heredem predicti comitis Alberti legitimum aduocatum habebit. ita tamen ut eandem aduocatiam suam in secundam manum et potestatem nullo modo transferre possit. Pro qua donatione ut quod donatum est semper inconnulsum maneat. presentes fideles christi uocamus in testimonium. Robertum abbatem in gladebach. Ottonem archidiaconum leodiensem, Wernerum prepositum de steinfelt. Hermannum prep. de knechtstede, Amicum prep. de beke. Rodolphum decanum de kempen. Walterum de wassenberg. Walterum eiusdem ecclesie pastorem. Teodericum comitem.

Gestum est hoc anno dominice incarnationis MCLXXVII. VIIII. kal. iunii. Rome presidente s. uniuersalis ecclesis summo pontifice Calixto III. sub imperatore Friderico. et Philippo coloniensi archiepiscopo. et Ludolfo leodiensi presulte.

[&]quot;Mus bem Cartular ber Abril Anochffeben, S. 199. - ' Grefrath im Reife Rempen. Richempatron bafeib ift noch jest ber b. Caurentius, und Collator berfelben, fo wie ber Pfarrfirche ju Lobberich, war ber Ab von Anochffeben. Die Giffung eines Aloftere ju Grefrath foiten nicht zu Clande gefommen zu ison.

463. Ergbifchof Philipv von Coln nimmt bas von bem Grafen Arnold von Eleve gegrandete Frauenfift ju Bebburg bei Cleve, mit beffen Gutern ju haffelt, Riewid, Briemen, Millingen, in feinen Schus, - 1167-1177.1

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. notam sesse uolumus tam futuris quam presentibus christi falcilius, (qualiter) Arnoldus comes de cliue locum quendam in Bedebur dictum dec et b. semper uirgini marie, pro remedio anime sue contulit. ca conditione ut ibi perpetuo diulnum esset seruitium, quem locum et adiacentia bona uidelicet Hassela. Risvic... Briene. Millimgen. Truhtene.* cam ceteris omnibus ad eum pertinentibus. nos quia nostre subiacet diocesi. ab inibi domino servinentibus rogues be defensionem concesse nobis a domino potestatis susceptimus, presentem inde cartam conscribentes. sigilique nostri signaculo signantes. auctoritate igitur domini et b. Petri ac nostra perpetui anathematis uinculo omnem hominem subicimus, qui prefa(tum locum) iniuste inasceria. uel ibi domino servinentes temere et malitiose (urb)auerit nisi penitentia ductus resipuerit. et satisfecerit. Testes furenta. Siridus xantensis prepositus. Nicolaus abbas sigebergensis. Theodericus abb. campensis. Iohannes siflicensis prep. Willehelmus prep. de Wischele. Euerhardus et Guncelinus s. ulctoris canonicit. Henricus comes de gelre et filius elus Gerardus. Nobiles. Constantinus de monte et filius fratris sui Rabodo. Euerwinus de holte. Theodericus de uphem. Bruno spede. Ministeriales. Reimarus de kekene, Bernhardus aduocatus in colonia. Henricus de alphem. Iohannes de hulse. Randolphus de uockenlo. Nicolaus merlehem. Rutgerus doces de horst. Sucherus castellanus de cleue. Wilhelmus de zulen. Arnoldus. Luzo dapifer. Rutgerus piacerna, et alii quam plures.

464. Uebereinfunft zwischen Burgern von Goln und Berbun, baß fur faufmannische Schuld nur ber Schuldener felbit angegangen, fein Berbuner zum gerichtlichen Zweislampfe gegogen und ber Beweis burch Zeugniß zweier Schöffen ober Schöffenbrüder geliefert werben soll. An Bolli gestullen soll nur bab Attabliche von ben Berbunern erhoben werben. — 1178.

In nomine sancte et individue trinitatis. Nouerit universitas fidelium tam posterorum quam presencium, consilio senatorum et prudentissimorum ciuitatis Colonie, inter uirdunenses et colonienses egregios ciues pacis et concordie. buiuscemodi condicione, factam esse compositionem. Quatinus si quis Coloniensium, uirdunensi ciui bona sua crediderit, ab codem cui credidit, et non a quoquam allo bona sua repetat, et aullus uirdunensium ciuium pro aliquo debito suo Colonie, uel duello, uel aliquo manifesto judicio inpetatur. Si uero debitor pecuniam quam mutuo accepit, sicut justum est, reddere rennuerit, ipse creditor si debitorem testimonio duorum uirorum qui Scabini sint uel confratres Scabinorum, uel officiales. Colonie conuincere potuerit, bona sua ei restituantur. Sin autem. innocenciam negantis sicut iustum est suscipiat. De theloneo uero in Coloniensi ciuitate. nihil insoliti iuris. preter id quod ab antiquitate statutum est, a uirdunensibus exigatur./ Hec autem ut rata permaneant sub senatorum testimonio firmata sunt quorum hec sunt nomina, Marcmann (lembechen),6 Karolus (tolnere), Albero (comes). Franco (paruus), Hubertus. Bruno (iuxta capellam), Waldeuer (genoz), Emundus. Ludewicus (de menberneslog). Waldeuer (filius ottonis), Alexander (frater Danielis), Gerardus (tolnere), Heinricus (filius herimanni), Richolfus (filius richolf), Richolf (soltetus de aquis), Bruno (frater malbodonis), Ludolfus (grin), Gerardus (frater richolfi), Karolus (sairo), Didericus (frater ludewici), Wolbero (filius sigewini), Cunradus (mignevaz), Hermann (de staueren). Confratrum quoque corum quorum hec sunt nomina, Hermann (sleuere). Godefridus (scheruechen). Engilbreht. Euergeldus (suaf), Ulricus (frater suus), Iohannes (de polene), Heinrich (saphir), Heinrich (filius brunonis),

Heinrich (minneunz), Hermann (scheruegen). Gerardus (flius franconis), Hermannus (filius emundi), Fugelo (filius lohanne). Fügelo (grin). Godefridus (filius Ludolfi), Heinrich (filius waldeueri). Wilhelm (uraz). Bertoni, Gullen (filius waldeueri). Wilhelm (uraz). Bertoni, Genardus (filius fuzelonis tolnearii) Gerardus (filius fuzelonis tolnearii) Gerardus (filius fuzelonis tolnearii) Gerardus (filius fuzelonis).

Facta sunt hec anno incarnationis dominice M.C.LXXVIII. regnante Friderico Romanorum imperatore. Philippo coloniensi archiepiscopo.

465. Bifchof Gobfrid von Uetrecht ichenft bem Martinftift ju Emmerich, jur Aufrechthaltung ber von Diesem gefchebenen Dotirung ber Pfarrfirche baselbft, ein Grundftud. - 1178.

In nomine sancte et individue trinitatis. Quoniam error humane oblivionis viam solet obstruere veritatis, et fraudulente contradictionis obstaculo christiane religionis frequenter perturbatur pia denotio. Ego godefridus dei gratia traiectensis episcopus uolens diebus meis consulere, et munimen operis mei ad uniuersam secuture posteritatis successionem transmittere, presenti instrumento curaui commendare, qua intentione, qua conditione cum ecclesia embricense congenerim, de quibusdam querelis quas michi proposuerat. Querelam quidem diligenter audiui, de quibus in parte me teneri in animo meo censui. in parte excusationem ueram preteudere potui, Tandem uero non potuit diuturna in nobis esse dissonantia, cum precesserit semper uera dilectio et unanimis concordia, et fratres prenominate embricensis ecclesie, quicquid juste et injuste querele aduersus me mouerant, plene et libere deposueruut, ut iam inter me et eos nulla superesset conquerendi materia. Ego autem saluti anime mee prouidens, et beniuolentie fratrum respondens, terram que uocatur bertoldi in warcondia. quam scilicet in manu mea longo tempore liberam habucram, eidem embricensi contuli ecclesie, ut stabilis permaneret dotis collatio, quam ad civilem ecclesiam embricenses fratres fecerant, et ipsi de proventu terre illius augerent prebendas suas, prout deus daret benignitatem et terra fructum, et in die obitus mei anniuersario, memoriam mei in missis et orationibus haberent, et dejuceps embricensis ecclesia pro mea et omnium tralectensium episcoporum salute oraret in perpetuum per huius ammonitionem elemosine. Ut ergo inconculsa permaneat hec donatio. presens idem instrumentum conscribi feci et insigniri sigilli mei appositione, bannoque episcopali confirmati, ut quicunque hoc mee denotionis opus infregerit, damnatus ante tribunal summi judicis eterno suplicio deputetur, sintage participes orationum et elemosinarum, quicumque studebunt conseruare,

Acta sunt bec anno dominice incarnationis M.C.LXXVIII. anno regni friderici imperatoris XXVII. Imperiti sus et episcopatus mei XXIII. Huius donationis testes sunt. Theodericus summus decanus, Gozelinus prepositus s. Saluatoris. Lodwicus canonicus s. Martini. Walterus canonicus s. Petri. Gerlacus castellanus. Godescalcus camerarius. Hugo de doire. Reinerus frater suus, et multi alii clerici et laici.

466. Erzbifchof Philipp von Coln befundet, daß Ritter Reimar von Rerpen ein Saus mit Hof und fechsig Morgen Land baselbit bem Rlofter Königsborf geschenkt und solche fur basselbe verpachtet babe. — 1178.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Philippus diuina fauente clementia a, coloniensis ecelesie humilis minere omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Suscepte cura sollicitudinis nos ammonet, ut nes qui rectores ecelesie dei diciment, ecclesiis nobis commissis, irparumque utilitatibus deuota sollicitudine prospiciamas et quieti et paci deseruientium in eis. in possessionibus et contractibus nostro tempore et deincepa sollecti diligentia prouideamus, ne si in exterioribus tribulationum nodestiis quassentur. et tranudilitas mentis et silentium contemplationis interrumpatur. a domino nobis imputetur. Unde notum esse uolumus tam presentibus quam posteris quod Reinarus milea de Carpania habens zelum domus dei et uolens in ea quificare argentum, aurum. lapides preciosos, pro remedio anime sue et suorum, contulit monasterio quod est in huningistarp, et sororibus inibi seruitio dei ingiter inuigilantibus, domum et aream in Carpania. et LX. iurnales de allodio son proprio. consentiente et approbante filo suo Godefrido. Idem Reimarus miles prudenti mus

industria, et prouide consalens domnabus, iam dicta bona quibaedam hominibus bonis locaulit, domnabus approbantibus ad XII. annos, sub hac pensione, ut inde soluerentur annustim ad usus sororum XXI. maldra tritici.
Hee etiam pactio intercessit, quod si euolutis hiis XII. annis, hii pensionarii non făelliter et debito modo amministrarent, sorores haberent irrefragăbilem auctoritatem îpsos remouendi, et de bonis istis pro beneplacito suo
liberam optionem ordinandi. Huic autem donatioui prenominatus Reimarus hanc dispositionem non liadabiliter
interiecit, quod făițe sue que în prefato degunt collegio, si qua în taxatis bonis nomine corimedis, uel în aliis
obuenționibus emergerent, dum uiuerent, ad asus indumentorum singulariter perciperent, post quarum obitum
universitas communiter sororibus cederet. Ut autem hee rata et inconuulsa permaneant, hanc paginam conscribi,
et sigilli nostri impressione fecimus communiri, statuentes, et sub districto anathemate inhibentes, ne aliquis ea
presumat infringere uel immutare. Quod si quis fecerit, indignationem omnipotentis dei et bb. apostolorum petri
et pauli incurrat, et uinculaum anathematis nisi resiperit in perpetuum sentiat.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.I.X.XVIII. Testes huius rei sunt. Henricua abbas s. Pantaleonis. de Cerpene. Gerlacus canonicus maioris ecclesie in colonia. Winricus. Iohannes. Ensfridus. Heribertus. Canonici de Cerpene. Gerlacus canonicus maioris ecclesie in colonia. Winricus. Iohannes. Ensfridus. Heribertus. canonici de Cerpene. Herimannus de lüithisheim. et frater eius Cuno. Warnerus de Rode. Godefridus de kerpene. filius Reimari. Herimannus camerarius. Ludewicus dürbant. Emelricus de Reinbag. Carsilius de Rode. Amilius de Iuliaco. Gerardus albus. Ervinus de Vinc. et alii quam plures.

467. Raifer Friedrich I. beurkundet, daß Ergbifchof Philipp von Coln ben hof Landershoven dem Grafen Engelbert von Berg in Pfand gegeben. — 1179, den 11. April.

Fridericus dei gratia romanorum imperator augustus. Fidelium imperii contractus, qui cum ratione et ordine funt competenti. nostra auctoritate confirmare, eisque imperialis edicti. et priuliegii robur imponere consueulmus, ne quid lapsu temporum. errore uel importunitate contrahentium. non obseruatis prominsis innueture. Omnibus ergo presentibus et futuris notum esse uolumus, quod difectus imperii nostri peinceps. ph. Coloniensis archiepiscopus, cuntem lantercheuen. cum omnibus suis perinentiis pro centum et XXVI. marcia. comiti engeleta de berga. pignori obligauit. marca qualibet constante XII. solidis coloniensibus. Comes uero engelbertus et eius heredes omnem nsum et usufructum prenominate till pelanarie recipient. nec ipse archiepiscopus uel aliquis eius successorum quicquam inde percipiete. nec aliquo modo se intromittet. quousque comes uel eius heredes. totam summam prenominate pecunic integraliter recipiant. Hec itaque ut rata permaneant. presenti scripto. et sigillo inssimus corroborari. Testes sunt. Hermannus monasteriensis episcopus. Arnoldus osnabrugensis episcopus. Otto marchio de brandeburg. Comes bernardus, marchio theodericus. Comes heinricus de Ditse. Comes willelmus de Guleke. Gozewinus de heinesberg. willelmus aduocatus aquensis. wernerus de bonlant. et alii quam plures. Data selse¹ III. idas aprilis. Indictione XII.

468. Raifer Friedrich I. bestätigt Die von dem Ergbischofe Philipp von Coln an ben Grafen Engelbert von Berg geschebene Berpfandung ber Stiftebofe Silben und Elberfeld. — (1179).

Fridericus dei gratia romanorum imperator augustus. Notum facinus omnibus imperii nostri fidelibus tam futuris quam presentibus, quod fidelis noster phylippus coloniensis archiepiscopus, dum essemus in ytalia. confessus est in nostra presentia. et curiç nostre, principumque et aliorum nobilium quorum multi aderant. quod ipse pro

Dier feirete ber Raffer 1179, womit auch die laufeile All, fimmet, Often, welches auf ben 1. April fiel, 2 Det Auferbestätigt beite ille gefehene gerfabnung, als er aus flatfein gurdt war, als die wastischalig gefehrtig, ale er bie vorgergefende wegen Landershoven (11. April 1179) beurtundete. Mehrere Zeugen sommen in ber einen Urtunde vor, die auch in ber anderen genannt werben.

necessitate perficiende expeditionis ad quam nostro fuit inuitatus precepto, pignori obligauerit, comiti engilberto de berge. duas curtes episcopatui pertinentes, scilicet Helede, et Elberuelde, pro CCCC. marcis argenti, et roganit nos archiepiscopus ut id factum suum permissione nostra ratum manere concederemus, et per anctoritatem nostram confirmarenus. Nos igitur attendentes qualiter ob fidem et seruicia imperii predictus archiepiscopus bona ecclesie sue inuadiare urgebatur. prefatam pignoris obligationem approbauimas et iu cam consensimus, et corundentonorum possessionem, comiti engilberto predicto, nonime pignoris confirmaniamus, et banni nostri actoritate, pacem ei in eisdem curtibus et quietam possessionem stabiliuimus, precipientes, ut nullo casu uiolentie aut potestatis, coloniensis archiepiscopus, aut quisquam successorum eius predictas curtes, et earum integrum usnam de iurisdictione predicti comitis aut heredum soorame emacipet, antequam ille sua pecania in predicta quantitate ad plenum persolutatur. Ad cuius nostre confirmationis argumentum, presentem cartam nostro sigillo roboratam contradidimus. Super hoc facto testes fuerunt. Wigmannus magdeburgensis archiepiscopus, Herimannus monaste episcopus, Armoldus osnaburgensis episcopus, Reinhardus wirceburgensis electus, Adilo hidensheimensis episcopus, abbas de werda . . . Langrauius thuringie ludewicus, Heinricus comes de dietsa. Câuradus de bockesberc, Florentius comes hollandie, Simon iunior comes de sarabrugga. Câuradus filus hirsuti comitis. Burcardus iunior prefectus de magdeburc, et alii quam plares.

- 469. Bifchof Regenhard von Burgburg bestätigt ben Bergleich, woburch ber Kaiferliche hoftenigter und Domprobft Gotfrid bafelbft auf ben an die Abtei Altenberg gemachten Zehntanspruch wegen bes hofes Echpelinfeld vergichtet. — 1179.
- C. In nomine sancte et indluidue trinitatis. Ego Regenhardus sancte wirzeburgensis ecclesie humilis episcopus. notum facio omnium tam presentinm quam futurorum uniuersitati, qualiter ad petitionem domni Gozarini nenerabilis abbatis in Bergen, ex consensu domni Gotefridi imperialis aule cancellarii, maiorisque ecclesie nostre prepositi. negocium quod inter eos nersabatur super quibusdam decimis de curte lucelenuell, nobis mediantibus et fratribus nostris consentientibus, plenarie hoc modo diffinitum est. Cancellarius enim et prepositus de jam dicta curia lucelenuelt, quam domnus abbas et fratres sui, insto concambio possederunt, de nutrimentis animalium suorum decimas exigebat. Et licet prenominatus abbas et fratres sui prinilegio s. romane ecclesie se tueri potnissent, et priori permutatione, que hac lege inter eos et ecclesiam nostram facta fuerat, ne alique decime de nutrimentis animalium corum ab cis exigerentur, tamen pro bono pacis, ne aliqua deinceps altercatio inter cum et suos successores, et futuros prepositos, super hac re oriri posset, de paupertate sua congrua rerum estimatione prememorato cancellario et preposito, aligua quemadmodum inter uiros discretos tunc deliberatum est, mobilia contulerant. ne de cetero aliquas decimas, nel de illis animalibus que infra supradicte curie ambitum nutriuntur, nel de aliis quibuscumque rebus infra eundem ambitum crescentibus. cuiquam persoluerent. Ut autem huius transactionis pagina nunc et in posterum rata sit et inconuulsa. sigillo nostro est confirmata, ut si aliquis malignandi causa contra hec que iuste et canonice acta sunt. uenire presumpserit. nisi resipuerit. anathema sit maranatha. Huius rei testes sunt hii, De canonicis. Perseus decanus, Gotefridus cantor. Gotefridus scolasticus. Albertus custos. Heinricus vachardus. Eberhardus de marmore. Gotefridus Portenarius. Wernherus prepositus de monte. Gerlacus archidiaconus. De laicis, liberi, Albertus de Salegge, Rûpertus de Castele. Rûpertus de durne. Cûnradus de buchele. Ministeriales. Boto de foro. Engilhardus de bibelriet. Ekehardus comes. Heinricus scultetus senior. et Heinricus filius eius. Heinricus scultetus iunior. Adelhalmus filius Bernonis. Heroldus paruus. Arno. Gerungus scultetus de Cnecesheim.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXIX. Indictione XII. Presidente sancte romane ecclesie Alexandro III. Regnante gloriosissimo romanorum imperatore Friderico. Boppone burgrauio in wirzebure.

I. n.

470. Abt Arnold von Burtschie erwirdt fur die Abet und zu seinem Gedickniss vier Mansen zu Bilen von den Gohnen bes Wil, von Risweiler und, da dieselben Ministerialen des, Derzogs von Limburg waren, die auf diesen abergaangene Grundberrlichseit jener Mansen,

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Notum sit universitati fidelium tam futurorum quam presentium. quia ego Arnoldus licet indignus, dei tamen uoluntate qui omnia ordinat quomodo uult, et ubi uult, et cum quibus uult. prouisor Porcetensis cenobii, cum primum suscepissem pastoralis regiminis curam, nichil preciosius lucro anime fore prospiciens, sollicite tum pro me, tum pro meorum necessitate fratrum cepi cogitare, quatenus in emolumento utringque hominis, fructum perciperem laboris. Unde uidens tenuitatem redituum nostrorum non satis sufficientium ad usus fratrum nostrorum in cenobio nostro deo militantium, adaugere eos. in usus tam presentium quam futurorum laboraui, ut inde mihi eternorum merces succresceret premiorum. Interea accidit filios cuiusdam Willelmi de Wilra s. Dionisti, cum aliis coberedibus corum possessionem quandam quatuor mansuum in Harleis adiacentem allodio ecclesie nostre in uilla nostra Vile. uoluisse uendere, quam et predecessores corum a quodam libero uiro scilicet Herimanno de Sleida libere emerant. Eos itaque conueniens, prefatos quatuor mansus cum omni functione luris quo ipsi possidebant. atque predictus Herimannus, ab ipsis quippe filiis Willelmi, scilicet Machario. Alberto. et Giselberto, et Heinrico, et a coheredibus corum, item Machario filio Sapientie et Gerardo de Rode sororio Willelmi et Macharii. datis XL. marcis libera et încontradictoria emptione comparani. eosque omnes in altari s. Iohannis baptiste, patroni nostri, resignare feci. Preterea usucapium possessionis huius, quod theotonica exprimitur lingua, Sala quod ipsi quidem quia liberi non erant uerum ministeriales ducis Henrici de Limburch, usucapere a prefato libero et nobili uiro nequibant, immo dominus corum in usus ipsorum susceperat, ut ecclesia nostra ex integro possideret quod suum futurum erat, ab ipso domino duce IIII. marcis redemi, fidelesque domini imperatoris cuius dicioni subicimur, uidelicet dominum Stephanum prepositum s. Adalberti et decanum ecclesie s. Marie Aquisgrani, Ricolfum iudicem Aquensem, Warnerum de Rode, Anselmum de Dure, in dicionem domini imperatoris, rata legatione legatorum bonorum cum iure usucapii suscipere feci, ut hec actio eo firmior fieret. Quod ne aliquid impedimenti de cetero pullulare ualeret, prenotatum nobilem Herimannum, cum filiis suis, data sibi dimidia marca. quicquid iuris in prefata possessione uidebatur posse habere, in altari s, Iohannis baptiste ex integro feci resignare, Quia igitur hanc possessionem labore nostro contraximus, utile aliquod commodum anime mee facere uolens. fratribus nostris quia domestici erant fidei. in caritatem contradidi. ea quidem constitutione, ut in singulis sabbatis anni, in honorem dei genitricis exinde habeant consolationem, mediaque pars redituum ex prefata possessione exeuntium, transcat ad hospitale pauperum, in elemosinam anime mee, et fratrum meerum, ut ipsa oret pro nobis ad dominum, ipsi uero fratres in recompensationem huius elemosine, hoc deo et b, dei genitrici promiserunt, firma et perpetua promissione, ex humilitatis mee peticione, de cetero omnibus sabbatis missam in honorem b, uirginis et dei genitricis celebrare, sine in connentu sine extra connentum, hocque posteris suis denota successione, atque successiua deuotione relinquere. Ut autem hec constitutio utrobique in posterum rata et inconsulsa permaneat. scripto et sigillo nostro confirmacimus, atque annuentibus et rogantibus fratribus, infractorem utriusque constitutionis eterne dampnationis anathemate cum dathan et abiron percussimus.

Acta sunt hee anno incarnationis dominice M.C.I.XXVIIII. in presentia fratrum subscriptorum. Zacharie prioris, Sibodonis senioris. Alberti custodis. Lamberti. Hedenrici. Teoderici. Reineri. Iulini. Christiandi et ceterorum. Papante in unitate ecclesie Alexandro summo pontifice. imperante Friderico romanorum augusto. presidente Colonie domino Philippo archipresule.

471. Erzbischof Philipp von Coln bekundet, bag ber Dechant Gerard von Mariengraden dafelbst eine Rente zu hemmerbe eingeschlt und zu einem Jahrgebaddetig bestimmt; ein Beingut zu Untel erworben, und die Einfunfte seiner Dignitat mit Renten zu Unna, Camen, Dortmund, Dorsteftl, Dellwig, Erwitte, Goeft und Benigern vermehrt habe. — 1179.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus

christi fidelibus in perpetuum. Notam sit tam presentibus quam futuris, quod dilectus in christo filius noster Gerardus b. Marie in gradibus decanus, saluti anime sue, et parentum suorum intendens talentum unum susaciensis monete in Hemerda plus quam L.X. annis a predecessoribus suis decanis inbeneficiatum. a quodam Alberto, et suis heredibus XVI. marcis redemit. Consilio itaque domni Hugonis tunc temporis majoris decani, et ecclesie in gradibus prepositi, et intimo fratrum ejusdem ecclesje affectu ita disposuit, ut de prefato talento VII. solidi sic distribuantur. uidelicet in anniuersario patris eius XXX. denarii colon, in anniuersario matris eius totidem denarii fratribus dentur, de reliquis pero missales nummi in tribus anniversariis, videlicet patris eius et matris, fratrisque eius Heinrici persoluantur, Preterea de uinea quam emit in Vnhela IIII, propinationes in anno fratribus fiant, uidelicet in festo b, marie magdalene, et in prefatis tribus anniuersariis. Porro XIII. solidos de predicto talento in usus suos habeat quamdiu uixerit. et in quocumque loco uel habitu fuerit. Post mortem pero eius quicumque in gradibus decapus fuerit, de predictis XIII. solidis V. solidos annuatini recipiat. De religiis autem VIII. solidis in anniuersario eius fratribus V. solidi colonienses distribuantur. De nummis uero qui supersunt, fiat propinatio, cum missis et candela una. His premissis, nolumus etiam manifestari, in quantis prefatus decanus Gerardus reditus decanatus sui augmentanerit. Cum enim predecessor insigs tantum XII. solidos in certis reditibus reliquerit, midelicet in Vana VI. solidos, et in Kamena VI. solidos, inse per gratiam dei et per industriam suam. Den sine sumptu et multo labore preter talentom supra memoratum, et preter predictos XII. solidos, post expleta XXX, talenta fratribus ad uestitum danda, annuatim optinuit in Hemerde XXV, solidos, in tremonia XV, solidos, in durstvelde V, solidos, in delewich IIII. solidos, et ibidem in quarto anno seruitium. in bilcheim III. solidos, in eruete III. solidos, in susacia III. solidos, nel seruitium, in weningere II, solidos. Item in tremonia cum predecessor suus tria seruitia tantum habuerit, ipse XXI. optimuit, et posteria suis reliquit. Vt igitur ista omnia rata pezmaneant, tum litterarum testimonio. tum sigilli nostri impressione, predicta corroborari decreuimus. Et testes sunt huius rei. Bruno maior prepositus. Hugo maior decanus, Cunradus prep. s. Seuerini. Wezelo prep. s. Andreę. Symon prep. s. Gereonis, Rudolfus magister scolarum, et alii plures.

Actum anno ab incarnatione domini M.C.LXXIX. Indictione LXXIX. anno indictionis XII. Regnante Friderico romanorum imperatore augusto.

- 472. Raifer Friedrich I. verleibt, nach feierlicher Achterflarung herzogs heinrich bes Lowen, bem Ergbifchof Philipp von Coln und beffen Rachsolgern bas herzogthum Weftpbalen und Engern, soweit fich baffelbe in bas Bisthum Coln, und wie es fich burch bas gange Bisthum Paberborn erftrecte. 1180, ben 13. April.
- C. In nomine sancte et indiuidup trinitatis. Fridericus diuina fauente elementia romanorum imperator augustus.
 Quoniam humana labilis est memoria et turbţ rerum non sufficit. predecessorum etatis nostrę diuorum imperatorum et regum decreuit auctoritas literis annotare que fluentium temporum antiquitas a notitia hominum consucuit alienare.
 Proinde tam presentium quam fautororum imperii fidelium nouerit uninersitas, qualiter Heinricus quondam dux bauariţ et usetfaliţ es quod ecclesiarum dei et nobilium imperii liberatem, possessiones corum occupando et lura ipsorum imminuendo graniter oppresserit. ex instanti principum querimonia et nobilium plurimorum, quia citatione uocatus maiestati nostry presentari contempaerit et pro hac contumacia principum, et sup conditionis sucurum. Poscreptionis nostrţ inciderit sententiam. Deinde quoniam in ecclesias dei et principum ten bublium

^{&#}x27;Die Deiginal-littunde, weran nech bie an rechteibent Conferen befeftigte gobene Bulle (von grusbenlicher germ) bange, at was für bruch Fruchte grütten, benne bernech jur Serfchigung vor Abbrucke in Gebeni de magniud. Colone, p. 73 colone, p. 74 colone,

tura et libertatem grassari non destiterit, tam pro illorum iniuria quam pro multiplici contemptu nobis exhibito. ac precipue pro euidenti reatu maiestatis, sub feodali jure legitimo trino edicto ad nostram citatus audientiam eo quod se absentasset nec aliquem pro se misisset responsalem contumax indicatus est ac proinde tam ducatus bawarie quam westfalie et angarie, quam etiam universa que ab imperio tenuerit beneficia per unanimem principum sententiam in sollempni curia wirciburc celebrata ei abiudicata sunt nostroque iuri addicta et potestati. Nos itaque habita cum principibus deliberatione, communi ipsorum consilio, ducatum qui dicitur westfalie et angarie in duo digisimus et consideratione meritorum quibus dilectus princeps noster phylippus coloniques archiepiscopus ob honorem imperialis corone promouendum et manutenendum nec rerum dispendie nec persone formidans pericula gratie imperialis promeruit prinilegium, unam partem eam nidelicet que in episcopatum coloniensem et per totum nathebrumensem episcopatum extendebatur cum omni igre et iurisdictione, uidelicet cum comitatibus, cum adnocatiis. cum conductibus, cum mansis, cum curtibus, cum beneficiis, cum ministerialibus, cum mancipiis et cum omnibus ad eundem ducatum pertinentibus ecclesie coloniensi 1 legitime donauimus et de imperatoria liberalitate contulimus. et requisita a principibus senteutia an id fieri liceat. adiudicata et communi principum et totius curie assensu approbata, accedente quoque publico consensu dilecti consanguinei nostri ducis bernhardi, cui reliquam partem ducatus concessinus, prememoratum archiepiscopum phylippum portione illa ducatus sue collata ecclesie uexillo imperiali solempniter inuestinimus. Hanc igitur legitimam nostre maiestatis douationem et inuestituram coloniensi ecclesie et sepedicto principi nostro phylippo archiepiscopo, omnibusque suis successoribus confirmamus, et in omne posteritatis euum eis ratam permanere volentes, no quis eam ausu temerario infriugere uel quomodolibet uiolare attemptauerit. Imperiali edicto inhibemus, et hanc nostram constitucionem presente priuilegio aurea excellentiç nostre bulla insignito corroboramus auctentice, testibus annotatis qui huic facto interfaerunt. Sunt autem hii. Arnoldus treuirensis archiepiscopus. Wicmannus magdeburgensis archiepiscopus, Cûnradus salisburgensis archiepiscopus, Sifridus bremensis electus. Cûnradus wormatiensis episcopus, Rudulfus leodiensis episcopus, Bertrammus metensis episcopus. Arnoldus osnaburgensis episcopus, Cunradus abbas fuldensis. Adolfus abbas hersfeldensis. Lotarius prepositus bunnensis. Ludewicus palatinus saxonie et langraujus thuringie. Bernhardus dux westfalie et angarie. Gotefridus dux lotharingie. Fridericus dux sueuie. Otto marchio de brandenburc. Teodericus marchio de Lusiz. Dedo comes de groix. Sifridus comes de orlamunde, Rubertus comes de nassawe. Emicho comes de liningen. Engelhertus comes de monte. Teodericus comes de hostade. Gerardus comes de núrberc. Henricus comes de kuc. Wernerus comes de wittinchinstein. Widdikindus de waltecke. Fridericus de anfurde, Hartmannus de bûtingin. Wernerus de bonlande. Conradus pincerna. Heinricus marscalcus de bappinheim. Sibodo de groix camerarius et

Siguum domni Friderici Romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Gotefridus imperialis aule cancellarius nico Cristiani maguntiue sedis archiepiscopi et germanie archicancellarii recognoui. Acta sunt hec auno dominice incarnationis MCLXXX. Indictione XIII. Reguante domno Friderico Romanorum imperatore inuictissimo. anno regni eius XXII. imperii uero XXVI. feliciter Amen. Datum in solempai curia Gelenhusin in territorio maguntino. Idibus Aprilis.

473. Kaifer Friedrich I. bestätigt ben Bertrag, wodurch Erzbischof Philipp von Coln feinem Domcapitel die Bilda Riehl bei Coln und ein Gut zu Prumern gegen eine Bilda an der Maas, und
diese dem Bischofe Rudolph von Lutrich gegen bessen bessen zu Landershoven und Witterichlich vertaussch. — 1180. *

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus divina favente clementia romanorum imperator augustus,

¹ Bit coloni icon icon icon man bei folgende pob mit enni an; eine nachbeffernde hand fügte dem coloni noch en mit einem Abduzunghzichen an, wober das solgende onal für Itludo gelesen und begitime donalima in legitimae donational veradwert wurde. — 1 Der Zag der Unthune ist nicht angageten, bie darin vorlommenden Jeguen find dern missen dienand bet borbergebenden genannt werben. Dieraus lieft fich auch der berbergebenden genannt werben. Dieraus lieft fich auch der berbergebenden genannt werben. Dieraus lieft fich auch der berbe, die Ledie in ber Urfunde verführmnelte Rame "cooderieus de Lussis" wieder eradisen.

Contractus qui inter episcopos siue ecclesias imperii nostri ad profectum boni status et utilitatis ecclesiarum prouidis instituuntur consiliis. dignum est et expedit. imperialis auctoritatis scripto roborari, ne forte bene ordinata, lapsu temporis ucniant in obligionem, neg pragorum ingeniis indignam incurrant permutationem. Ad noticiam ergo presentium et futurorum christi fidelium peruenire uolumus. quod dilectus princeps noster philippus coloniensis archiepiscopus pia consideratione et prudenti consilio. uillam quandam Espithe prope mosam fluuium sitam. et ad prebendam fratrum majoris ecclesie in colonia pertinentem, in qua propter importunitatem aduocatorum et duriciam gentis. magnas incommoditates alioquin sustinuerunt, ab ipsis communi omnium fratrum consensu accepit. In recompensationem autem huius uille, de bonis episcopatus uillam quandam nyele prope ciuitatem coloniensem sitam cum omni sua integritate, in terra, in aqua, in agris cultis et incultis, in siluis, pascuis, molendinis, piscationibus, in mancipiis omnibus cerocensualibus et capitalibus, in omni possessione et redditu. ad candem curtem pertinente. ubicunque iaceat, in omni justicia seculari, excepto solo jure aduocati, idem archiepiscopus fratribus majoris ecclesie cum consilio uirorum prudentium clericorum. laicorum, nobilium et ministerialium in concambio tradidit. Quia autem in comparatione reddituum de espethe hoc minus erat. superaddidit eisdem fratribus predium quoddam prûmere, cum omni sua integritate, exceptis solis ministerialibus et bonis eorum quos in ministerium episcopii reseruare noluit. Postmodum autem quia et coloniensi et leodiensi ecclesiç uisum est expedire, inter prememoratum archiepiscopum coloniensem et Redulfum episcopum leodiensem, communicato nobilium et reliquorum hominum suorum consilio. conuenit. ut archiepiscopus uillam in espide cum suis attinentiis episcopo leodiensi in perpetuam ecclesie leodiensis proprietatem daret, et ipse archiepiscopus ab episcopo leodiensi quicquid ipse iuris in uilla lantershoue. et wintirelikke habebat. ad usus episcopii sui in concambio in iustam et legitimam proprietatem coloniensis ecclesie reciperet. Quod et prudenti consilio et communi utriusque ecclesie hominum consensu rite peractum est. Quoniam igitar concambium hinc inde factum et archiepiscopo et episcopo, nec non conuentui majoris ecclesie expedire creditur, consensum nostrum adhibujmus et concambium hincinde factum approbaujmus. Vade auctoritate imperiali uillam in Nyele, et prûmere, maiori ecclesie in colonia sicat ipsa cam ab archiepiscopo recepit. archiepiscopo quoque coloniensi nillam in lantirsbone et wenterslikke, eo lure quo ipsas episcopus leodiensis ei tradidit confirmamus, uirtute imperiali districte precipientes, ne quis archiepiscopum in bonis prememoratis, uel concentum maioris ecclesie in nyele et premere inquietare, nel contractum hunc in irritam audeat renocare. Vt autem hoc nostrum institutum in omne deineeps euum ratum conseruetur ab omnibus et inconuulsum, presens priuilegium inde fecimus conscribi et sigilli nostri impressione communiri, testes quoque placuit annotari, quorum nomina subternotata sunt. Videlicet Philyppus coloniensis archiepiscopus. Arnoldus treuirensis archiepiscopus. Wicmannus magdeburgensis archiepiscopus. Arnoldus osnaburgensis episcopus. Bertramus metensis episcopus. Rédulfus leodiensis episcopus. Fridericus dux sueuie, Gotefridus dux lonanie. Marchio teod(ericus de Lusiz). Marchio otto de brandinburc. Comes teodericus de vvirbene. Ludewicus langrauius thuringie et comes palatinus de sumirsinburc, et alii quamplures,

Signum domni Friderici Romanorum imperatoris innictissimi. Ego gotefridus imperialis aule cancellarius nice cristiani maguntinensis archiepiscopi et germanie archicancellarii recognoni. Datum apud gellinhusin in territorio maguntino. Anno domini M.C.LXXX. Indictione XIII. Regnante domno friderico Romanorum imperatore uictoriosissimo. Anno regni eius XXIX, Imperii uero XXVI. feliciter amen.

474. Bergleich gwifchen bem Ergbifcofe Philipp von Coin und ber bafigen Bargericaft wegen bes gegen fein Berbot angelegten Befeftigungegrabens, und wegen ber auf bem Leinpfade und auf bem Martte errichteten Schufer. — 1180, ben 27. 3uli. 1

In nomine sancte et indiuidue trinitatia. Philippus permissione dinina s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus.

Uniuerso clero Coloniensi. comitibus. proceribus nec non et ministerialibus cinibusque coloniensibus uniuersis.

¹ Mus bem Driginal in bem Stabtardib ju Coln.

Omnibus quoque sacrosancte matris ecclesie filiis, in perpetuum, Scriptum est pacem et veritatem diligite. Omnia igitur que ad pacem reformandam, et ad eam in perpetitum conservandam bene ordinata sunt, ne longinquitate temporis obscuretur forma peritatis, sicut sunt celebrata perborum suffragio, ita ad eternam memoriam fidelis perpetuanda sunt scripture beneficio. Adeo quidem refriguit caritas, tantusque nostrorum defectus est temporum. ut in paucis yeritas et in paucis debita fides reperiatur. Proni enim sunt homines ea que gesserunt artibus exquisitis recindere, et ab his que recte statuta sunt, impudenter resilire. Unde contra dolos et machinationes pranorum hominum, necesse est ut obiciatur certum et inuariabile scripture testimonium. Proinde ad notitiam universorum peruenire uolumus, quod discordia inter nos et ciues nostros Colonienses exorta. tum super uallo seu fossato quod contra prohibicionem nostram ad ciuitatis municionem facere presumpserunt, tum super edificiis que in ripa que limat nocatur, et in foro, seu in alio loco publico sine auctoritate predecessorum nostrorum et nostra, edificata noscebantur, arbitrio domini nostri Friderici ingictissimi Romanorum imperatoris et semper augusti communicato consilio principum omnimodis conquieuit, paceque reformata omnifariam expiranit, sicut sequens docebit scriptura. Racione siquidem arbitrii. obsequio nostro et ecclesie ciues Colonienses duo milia marcarum impenderunt. Sicque de licentia et concessione nostra et consilio priorum et fidelium nostrorum, et assensu burgrauii. opus fossati ad decorem et munitionem cigitatis, licenter expleant, et feliciter consument. Aedificia quoque tam in ripa que linpat dicitur quam in foro seu in alio loco publico, sicut tempore quo questio coram nobis mota est constructa erant, ita permanebunt hereditario iure in posterum possidenda ab his, qui ea sine auctoritate nostra prius possederant. Annuasque nobis et ecclesie persoluctur census de eisdem edificiis, de minori area, duo nummi Coloniensis monete, de majori, quatuor ejusdem monete. Et ut omnino diligenter et circumspecte indempnitati coclesie prouideremus, discretis uiris et prudentibus trescente marce assignate sunt, ad emendos certos reditus triginta marcarum nobis et successoribus nostris annuatim soluendos. Nullique licebit aliquid corundem edificiorum extendere uel eleuare sic, ut uicini luminibus officiat, uel alio modo uicinis noceat. Nullique licitum erit de noue aliquid ibi occupare nel edificare. Illud etiam annecti placuit, sicut a domino nostro imperatore ordinatum est, quod forum in eo loco perpetuo permanebit, iu quo presentis tempore pacis inite fuisse dinoscitur. Frontes quoque domorum nec non et alia quelibet edificia forum respicientia, que proiectum babent, quod unlgo uxfanc dicitur. super publicum locum, ita in suturo permanebunt. Domus uero que proiectum non habent similia non attemptabunt. Que uero in muris seu iuxta muros ciuitatis edificata sunt, in statu suo permanere concedimus. ita tamen quod de nono nullus aream aliquam audeat occupare. Et ne qua recidiue contentionis et discordie prebeatur occasio, omnia iura ciuium et ciuitatis, nec non et omnes bonas et rationabiles consuetudines, quas uel intra uel extra ciuitatem burgenses usque ad confectionem presentis carte habuisse noscuntur, eis confirmamus et uolumus et precipimus inuiolabiliter obsernari, nulla facultate nobis nel successoribus nostris predictis statutis obuiandi reseruata. Saluo tamen in omnibus iure archiepiscopi et ecclesie et camere archiepiscopi. Adiectum est autem ut edificia que in ueteri foro, parrochiani s. Martini, et parrochiani s. Brigide, et illi de ouersburg. absque iure hereditario hactenus tenuerunt, universitati ciuium hereditario iure possidenda conferrent. Que edificia sicut a predictis parrochianis universitati ciuium collata sunt, ita nos eidem universitati in perpetuum hereditario iure ca possidenda concedimus et confirmamus, ut scilicet nobis debitam censum et uorhuram de his sicut de ceteris areis persoluant. Ut autem omnia que de imperatoris arbitrio, et uoluntate et concessione nostra statuta sunt. quieta et inconsulsa et in perpetsum illibata permaneant, sigilli nostri appensione, et priorum nostrorum subscriptione, presentem cartam communiri et corroborari uoluimus, ne nobis uel alicui sucessorum nostrorum, uel alicui homini, contra ea que in presenti scripto continentur temeraria presumptione uenire, uel aliquo nocendi modo quietem et pacem nostram et ciuium nostrorum Coloniensium perturbare, uel ea que pro bono pacis et concordie bene ordinata sunt. affectatis dolis seu machinationibus. uel quoquo nocibilitatis genere, in posterum infirmare uel infringere liceat. Hec quidem omnia in periculo animaram, et sub anathematis interminatione, in perpetuum obseruanda constituimus. Testes sunt huius rei. Bruno maior prepositus. Widekindus maior decanus. Gerardus magister scolarum. Iohannes choriepiscopus. Lotharius bunnensis prep. Cristianus dec. Warnerus mag. scol. Otto xaucteusis prep. Gunzeliuus dec. Bertolfus mag. scol. Symon s. Gerconis prep. Godefrillus dec, Pyramus

mag. scol. Conradus prep. s. Seueriui. Walterus dec. Arnoldus mag. scol. Radolfus prep. s. Kuniberti. Sifridus dec. Geruasius mag. scol. Theodericus prep. ss. apostolorum. Herimannus dec. Iuo. mag. scol. Wezelinus prep. s. Andree. Ensfridus dec. Euerhardus mag. scol. Bruno prep. s. Marie ad gradus. Wolframus dec. Bruno prep. s. Georgii. Isfridus dec. Helyas mag. scol. Bernardus prep. susatiensis. Widekindus prep. resensis. Iohannes prep. sefficensis. Heinricus abbas s. Pantaleonis. Theodericus abb. tuiciensis. Euerhelmus abb. s. Martinl. Rubertus abb. de Gladebach. Theodericus abb. de brunwilre. Gerardus abb. sibergensis. Nobiles. Cunradus palatinus comes de reno. Godefridus dux Louanie. Domnus Heinricus de Limburg. Robertus comes de Nossowen. Florentius comes Hollandie. Symon comes de Sarbrugen. Heinricus comes de Seyna et adnocatus, domnus Gerardus bruchgrauius (sie) Coloniensis. Engelbertus comes de monte. Theodericus comes de Hostaden. Willelmus comes Iuliacensis. Reinerus de Froisbreth. Gerardus de Wassenberg, Gerardus de Castere, Heinricus de volmudisteine, Heinricus de Alpheim. Godefridus de Wolkenburg. Herimannus camerarius, Euerardus camerarius. Gozwinus de Aluetra. Willelmus Schilline. Warnerus de Rode. Gerardus de Herne. Richezo de Mulenheim et fratres sui Herimannus et Antonius. Gerardus albus, Scabini ciuitatis, Karolus thelonearius, Emundus, Alexander frater Danielis, Ludewicus de minbernisloche et frater suus Theodericus, Richolfus index aquensis, Gerardus thelonearius, Bruno de Ringazen. Albero comes et frater suus Hupertus. Henricus filius Herimanni. Herimannus thelonearius. Wolbero filius Sigewini. Euergelt suevus. Franco de strata lapidea. Cunradus frater comitis. Waldeuerus filius oderne. Waldeuerus gnoz. Karolus schure. Richolfus filius Iohanne. Heinricus minneugz. Iohannes polenus. Gerardus filius fügelonis. Heinricus Goltstein. Heinricus Saphyr. Godefridus scheruichin et Herimannus cognetus suus, Richolfus filius Reineri. Ciues, Gerardus norman. Hildegerus. Bruno et fratres sui Heinricus et Alexander. Waldeuerus filius Godeboldi. Marcmannus de ouirsburg, Herimannus comes. Gerardus de sancto Albano et fratres sui Herimannus et Heinricus, Waldeuerus filius Guderadis. et alii quam plures tam de clero quam de populo.

Acta sunt hec publice et sollempniter. Anno dominice incarnationis millesimo centesimo octogesimo. Anno autem imperil domini nostri imperatoris Friderici XXVII. Regni uero eius anno XXIX. anno presulatus nostri undecimo. Datum Colonie VI. kal. augusti.

475. Raifer Friedrich I. bestätigt ben vorgenannten Bergleich. - 1180, ben 18. Muguft.1

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis, Fridericus diuina fauente clementia Romanorum imperator augustus. Quoniam humana labilis est memoria. et turbe rerum non sufficit. predecessorum nostrorum Regum et imperatorum dina sanxit auctoritas. scripture testimonio res gestas commendare, quas transcuntium temporum antiquitas, a memoria hominum alienare consucuit. Quo exemplo, ad noticiam universorum tam presentis quam postfuture actatis imperii fidelium peruenire uolumus, quod discordia inter dilectum nostrum Philippum Coloniensem archiepiscopum, et cines Colonienses exhorta, tum super uallo seu fossato, quod contra prohibitionem cius ad ciuitatis munitionem facere presumpserant. tum super edificiis que in ripa que Limpat uocatur. et in foro seu in alio loco publico, sine auctoritate sua et suorum predecessorum edificata noscebantur, arbitrio nostro, communicato principum imperii consilio, omnimodis conquieuit, paceque reformata omnifariam exspirauit. Ut autem omnia que de nostre maiestatis ucluntate et arbitrio, et concessione archiepiscopi statuta sunt, quieta et inconsulsa et in perpetuum illibata permaneant, sigilli nostri appensione presentem chartam communiri uolumus et corroborari. Auctoritate nostra inhibentes ne taxato Philippo archiepiscopo, uel alicui successorum suorum uel alicui homini contra ea que in presenti scripto continentur. temeraria presumptione uenire, uel aliquo nocendi modo quietem et pacem archiepiscopi et ciuium Coloniensium perturbare, uel ca que pro bono pacis et concordie bene ordinata sunt affectatis dolis et machinationibus uel quouis nocibilitatis genere. in posterum infirmare uel infringere liceat. Huius rei testes sunt. Wigmannus magdeburgensis archiepiscopus. Sifridus bremensis archiepiscopus. Baldeuuinus traiec-

^{&#}x27; Aus bem Original in bem Stadtarchtv ju Coln. - 'Es folgt wortlich ber Juhalt ber vorbergebenden Urf.: Antione alguldem u. f. w.

tensis episcopus. Reinhardus wirzeburgensis episcopus. Cânradus wormatiensis episcopus. Viricus spirensis episcopus. Udo nuchurgensis episcopus. Ebirhardus merseburgensis episcopus. Cânradus palatinus comes reni. Bernhardus dux angarie et westfalie. Otto marchio missinensis. Teodericus marchio de lusiz. Fridericus comes de brene. Heinricus comes de gelre. Hermannus comes de Rauinisperc. Albertus comes de Ebirstein. Heinricus comes de arnisperc. Ripertus comes de nucleus comes de seina. Adulfus comes de Scovvimburc. Reinherus de froizisperfe. Constantinus de moute. et alii quam plures.

Signum domui Friderici Romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Gotefridus imperialis anle cancellarius. uice Cristiani magunini archiepiscopi, et germanie archicancellarii. recognoti. Acta suut hee anno dominiee inuarnationis M.C.L.XXX. Indictione XIII. Regnante domno Friderico Romanorum imperatore inuictissimo. Anno regni eius XX. nono. imperii uero XXVII. Datum in territorio halterstatensi. XV. kal. Septembris, feliciter amen.

476. Erzbifchof Philipp von Coln bekundet, daß feine Eltern, mit feiner und feiner Gefchwifter Buftimmung, ber von ihnen geftifteten Rlofterfirche bei Beineberg einen Theil ihrer Erfgatter, auch die hofe hommerichen und hahnenberg, Grundftude zu hagfittard und ein Allobe zu Schinnfeld bei Balkenburg gefchenkt, die Rloftervogtei aber dem alteften zu Beineberg refibirenden Familiengliede übertragen haben. — 1180.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus christi fidelibus in perpetuum. Cum omnibus in bono scruire debeamus ecclesiis. maxime tamen honestum est ad confirmationem ucritatis nos cooperatores exhibere domesticis. Nouerit ergo omnis futura generatio. quod domnus meus et pater carnalis. gozwinus huius nominis secundus de heinsberg, et domna mea et mater adeleidis consentientibus omnibus heredibus suis, me ipso scilicet, et fratribus meis gozwino, herimanno, godofrido, sororibusque uda, methide, salome, partem allodii sui, duos uidelicet mansos qui fuerunt feodum godefridi, item duos mansos qui fuerunt arnoldi continuatim iacentes in suburbio ipsius castri, pro salute animarum suarum omniumque parentum, deo omnipotenti intima atque perfecta uoluntate obtulerunt. constructaque ibidem ecclesia in houore dei ct sanctissime atque piissime genitricis ipsius marie, ad altare ipsius in die consecrationis, quaudo a domno heinrico pie memorie leodiensi episcopo, predicta consecrata est ecclesia, addito insuper allodio suo quod dicitur rode huberti. et habet computationem XI. mansorum. et mansum et dimidium qui uulgo dicitur ad quercum. curiam etiam hummersen, continentem LXXX, jurnales qui aulgo dicuntur morgen, legitima donatione in siluis, pratis, et agris. delegaueruut. eidemque loco communionem silue et pascue per omnem ambitum sue potestatis concesserunt. tali ratione, ut absque omni debito census et obsonii, solam aduocatiam ipsi et proximi heredes eorum retineant scilicet nel qui solus castro presidet, aut major pata existit, nisi ex consilio aut propria deliberatione ins suum luniori concesserit. nec alicui eam iufcodarc audeant. nullique posterorum snorum eam alia ratione relinquant. quam ut fratribus ibidem deo famulantibus, pro sola animarum salute consulant, eosque ab iniuria defendant, nichil in rebus ecclesie exigentes, nec alioquin ibi placitum teneutes, aut peticionem facieutes, nisi forte pro utilitate ecclesie fratres eos inuitare necesse habuerint, ad hoc solum tempus, si ita contingere potuerit, tercio denario contenti. nichil requirant amplius. De cetero quantameunque libertatem potucrunt, tam ipsi quam leodiensis episcopus domnus Heinricus eidem ecclesic concesserunt, ita ut si deo auctore uel prepositura uel alio quolibet prioratu sublimari possit, sola electione fratrum, et nulla uiolenta accessione extraneorum promoucatur, quicumque ipsis maxime idoucus uidebitur. isque curam fratrum de manu episcopi gratis et absque omni contradictione suscipiat. Nulli deuique archidiacono, nulli decano excepto suo preposito uel priori rationem reddant de suo aut familie sue delicto. Oleum quoque et crisma ab ipso lcodiensi episcopo quilibet fratrum accipiet iu pascha. a quo et potestatem habent recipiendi ad baptismum, et communionem, et sepulturam liberorum hominum infantes, uel quicumque ab eis exigerit cum parrochiani sui liceutia. In egritudine uero mortis positus, curiam haneberg, que V. mansos habet. et in hagetsitert XX. bonuaria ecclesie tradidit. In nilla schinneuelt allodium quod soluit dimidiam marcam tam ipse quam domna mea per manus nostras et fratris mei godofridi predicte dederunt ecclesie.

Quia uero discordia inter canonicos castri, et fratres predicti loci habebatur, ita cos composuiums, ut fratres de castro fertonem de dimidia marca a fratribus inferioribus accipiant, et omnis requisitio misute decime de curia fratrum inferiorum conquiescat. Hezelo citam et Getrudis soror mea ex patre, tres mansos de predicto allodio rode huberti, qui ipsorum erant feodum per manus nostras matre mea et fratre annuentibus, predicte dederunt ecclesiç. Hanc igitur et donationem et libertatem tam legaliter factam, quamuis non titulo episcopatus, archiepiscopatus atamen iure ad nos respiciat, auctoritate del omnipotentis atque nostra communimus, et sigilli nostri impressione signamus, et ne qua in posterum spiritualis secularisue persona inminuere aut infringere audeat, sub anathematis ulneulo interdictimus.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXX.

477. Das Stift Raiferewerth verleibt feinen Beingarten am Martte bafelbit zu Sausflatten in Erbs pacht und theilt jeder berielben ein Grundftud an der Aleth bei. - 1181, im October.

In nomine partis et filii et spiritus sancti. Notum sit universis s. matris ecclesie fidelibus. tam futuris quam presentibus, qualiter conuentus b. Suiberti prouidi dispensatione consiili uineam suam uersus forum per areas distribuit, et cullibet areç onus pensionis duorum solidorum in natiuitate b. Mariç anuantim solaëndorum imposuit. Item agros nersus ficam simili modo per areas distribuit, sed summam pensionis cuiuslibet in sex nummis minult. Minutiis nero singulis iuxta singularum quantitates census affixit minores. Huiusmodi autem interposita pactione, ut ratione conductionis non amplius exigi debeat, quam summa census areç cuiuslibet, uel minutiarum expostulat. Item quotienscumque iste areç de personis ad personas transcunt, ant ratione successionis, autitulu uenditionis et emptionis, since et donationis, cuillbet canonicerum etophau uini est donandus, preter iam dictam summam conductionis. Hac autem dispensatione uinum istud testimoniale conuentus instituit donari, ut omnibus possit constare has areas cum suis domibus esse priuitegiatas, et a communi lege reliquarum domorum, agros uidelicet non habentium penius exemptas.

Actum est autem hoc. anno dominice incarnationis M.C.I.XXXI. indictione XIIII. mense octobri. Regnante glorioso romanorum imperatore Friderico. ortwino preposito presentibus et consentientibus, niris honestis, clericis ac laties, quorum nomina subscripta sunt. Ludolphus decanus. Winandus custos. Herimannus scolasticus. Sifridus. Ludolfas. Tydericus. Albero, Erwinus.

478. Pabft Lucius III. nimmt die Abtei Siegburg mit ihren Privilegien, ihren Bellen ober Probitcien und Befigungen, die er namentlich aufgablt, in feinen Schut. — 1181, ben 18. Rovember.

Lucius episcopus seruus sernorum dei. dilecties filiis Gerardo abbati monasterii quod in monte sigeberg situm est. eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem uitam professis in perpetuum. Quotiens a nobis petitur quod religioni et honestati conucunire dinoscitur. animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffraçium. Espropter dilecti in domino filii uestris lustis postulationibus elementer annuimus, et felicis recordationis predecessoris nostri Innocentii pape uestigiis inherentes. prefatum monasterium s. Michaelis archangeli quod in monte Sigeberg situm est. in quo diatno mancipati estis obsequio. sub b. Petri, et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti priulegio communimus. Statuentes, ut quascunque possessiones, quecumque bona idem monasterium in presentarum inste et canonice possidet. aut in futurum concessione pontificum. largitione regum uel principum. oblatione fidelium. seu aliis iustis modis prestante domino poterit adipisci. firma nobis mestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximos exprimenda uocabulis. Locum ipsum in quo prefatum monasterium sium est. cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam datara.

Begen Anbera bergl. Die Rote ju Rr. 203; Die jebigen Ramen ber übrigen Orte find : Dennef, Dber- und Rieder-Bleis.
Beg. Geiftingen, Renden, Sieflahr, Olbeim, Straelen, Bisfirecen, Diepenach, Remagen, Tubberen, Julyich, I. u. 43.

totam, et cam que est in Hanefe totam. In Pleysa inferiore ecclesiam, et in superiore ecclesiam. In Bercheim ecclesiam. Item quod habetis in ecclesia de Geistingen, in ecclesia de Mendene. in ecclesia de Lare, in ecclesia de Olma, et in ecclesia de Strala. Ecclesiam in Wizenchirhen. Supradictas uero ecclesias ab omni censu et exactione cum decimis liberas uobis auctoritate apostolica confirmamus, quemadmodum ab Annone bone memoria coloniensi archiepiscopo, et successoribus eius monasterio uestro canonice concesse, et eorum scriptis confirmate noscuntur. Preterea cellas, et predia, ad ius ipsius monasterii pertinentia, uobis nichilominus confirmamus, Cellam uidelicet in Pleysa, Cellam Hirzenowe. Cellam in Rimage. Cellam in Thidrode. Cellam in Zulpiaco. Cellam in Millen. Cellam in Furstinberge iuxta Xanctensem ecclesiam. et Cellam in Stokheim. cum omnibus earum pertinentiis. Item predium in Hanefa. cum decimis, et ceteris appenditiis, que a canonicis Bunnensibus data in corum et ecclesie usus custodia Bunne. ecclesia uestra per concambium accepit. Villam Mendene. quam a preposito et canonicis matris ecclesie data per concambium in Badelecca decimatione suscepit. Loca etiam uestra id est Achera, Item Achera, Strala, Geistingen. Lara. Mendene. Aschemere. Gulsa. cum decimis terre Salice. siue labore uestro, siue per colonos uestros elaborata fuerit. Leia. Bettendorp. Vlma. Moffendorp. Flattena. Pirna, Venheim. Kerchich. Sulze. Meimedorp. Dorendorp. Mulindorp. Irmindiroth. Hofstede. Anrufte. Luuesberg. Quintinachin. Edelenkirchen. Hunefe. uillam Hirzenowin. quam henricus quartus rex eidem cenobio tradidit. Decimas eiusdem uille. Item predia in Hanepha, in Wedowe. in Teuirnich, in Hencena, in Nistre, in Rupretherode. in Brath. in Ocherode. in Winkinberg. in Alpach. Decimam in Heisterscorzzim. Decimam in Wizinkirchen. Decimam in Hanepha, Decimam in Brathscozzim. In Kercich beneficium pretio receptum. In Flatting beneficium herradi pretio receptum, Similiter Dudlingin. In Vnkilbach. in Brubach. in Crichesdorp, in Waledorp, in Geislere, Mansum in Wosnich. Mansum in Kessenich. Duas partes uinearum in Brubach. Predium in Brubach. quod dedit uobis comes Thuringie Ludewicus pro anima matris sue Gunegunde. Predium in Vennehusen, in Spele, in Wolpinrode, in Godingouin, in Aunich, in Dalchusin, in Reginsagin, Predium in Hanepha, a fratribus de Werdina per concambiam acceptum, Predium in Vlpich, quod Walterus de Roulant et uxor eius Uoda nobis contulerunt, Item decimas in Ghimminich. Decimas in Geseche, que a diocesanis episcopis canonice sunt collate. Donationem quoque decanie absolutam in qua mons ipse situs est, sicut ab archiepiscopis Coloniensibus uestro monasterio rationabiliter est collata. Sane aduocatis quibus pro tempore monasterii aduocatia commissa fuerit. interdicimus. ne aliunde aduocatum constituant, neque de rebus ad sua stipendia conferendis, neque de his que pro justiciis persoluuntur, amplius exigant, quam Annonis archiepiscopi deliberatione constat esse prouisum. Decernimus ergo etc.1

Fgo Lucius catholice ecclesie episcopus ss. † Ego Theodinus Portuensis et s. Rafine sedis episcopus sc. † Ego Paulus Prenestinus episcopus ss. † Ego Petrus tit. s. Susanne presbiter cardinalis ss. 4 Ego Lacintus diaconus cardinalis s. Marie in cosmydyn ss. † Ego Gratianus ss. Cosme et Damiani diaconus cardinalis ss. † Ego Matheus s. Marie noue diaconus cardinalis ss. Data Rome apud sonctam Petrum. per manum Albertl sancte Romane ecclesie presbiteri cardinalis et cancellarii XIIII. Kal. Decembris. Indictione XIIII. Incarnationis dominite anno M.C.LXXXI. Pontificatus uero domni Lucii Anno I.

- 479. Erzbifchof Philipp von Coln bekundt, daß die Aletei Camp von dem Probste Lothar zu Bonn und Balter von Schiedrich neunzig Morgen Land und brei Hausschlätten zu Gommershoven erworben, welche der Graf Theoderich von Hochstaden unter seinen Schutz genommen. — 1181.
- † In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Philippus dei gratia coloniensis archiepiscopus. Cunctis fidelibus in suis negociis prodesse animum promptum ac paratum gerimus, maxime autem deuote deo famulantibus. Unde

Wilen, Fairfenderg, Stockfeim, Beilet im Kr. Unndern, Gligmar, Guis, Lap, Benderf, Muffenderf, Malenderf, Matten Dier, Genediem, Krichfeide, Soil, Meinberf, Opengerf, Müssenderf, Ommende jun Krichfe, Abelde, hoffigde im Kr. Eppskat, Laudertg, hof im Kr. Micna, Duistinad jest Cardad (tergl. die Rotz ju Rr. 363), Gerflichen im Kr. Micna, Edisbau ju Lordserf, Sienethe, Consp. Nighte feit Michael, Norde der der der die Krichfe der der die Michael der die Krichfe der der die Michael, Gerade, Braudad, Braudad, Krichberf, Gerefie Geriffe, Geisfar, Gieffenich, Enchaufen, Spiel, Bolperade, Aussingsbern, Dablhanfen, Ariendagen, Michael, Dietzende, Michael, Die Leite, die Felge die Geriffenich Gerflich, affenich, Enchaufen, Spiel, Bolperade, Aussingsbern, Dablhanfen, Ariendagen, Michael, Geriffenich, Gerflich von Geriffenich Gerflich von Ger

et pagine presentis attestatione tam posteris quam modernis insituatum nolamus, quod campenatis ecclesis fratres, a menerabili et omni honore digno preposito bonnensi domno Lothario, et ab egregio et sibi generis uiro l'altero de setdrida nonaginta terre jugera et tres areas, marcis octoginta comparantes, ei quam habent in gumbrechlechem possessioni adiuncerunt, erant enim illi contigua. Exegerunt quoque a prefato Waltero et ille certissima et quasi inceiurando firmata sponsione pollicitus est tutam se illis defensionem exhibitarum aduersus omuium conatus in predicta terre quantitate molestias eis inferre molientium. Cunctis igitur qui nel proprietatis uel iuris in eodem fando aliquid habebant ius et proprietatem abfestucantibus, suscepit enm sub tutelam suam uir illustrissimus comes de hostedem Theedricus propria nobis ei manu committentibus. Hec sient cata ita et ratu prepetuo maneant dei atque omnium sanctorum nostraque auctoritate firmamus, ac sigilli nostri impressione signamus. Quicumque ergo temerarie ista infirmare ui nei arte temptauerit, nisi uelocissime resipiscat, diuine dampuationis reum, et bani nostri se uinculo obligatum nanuam non senserit.

Gesta sunt hee anno ab incarnatione domini M.C.I.XXXI. Epacta XIIII. Concurrente III. indictione XV. regnante uictoriosissimo. imperatorum et augustorum clarissimo Friderico. Huius rei testes sunt Bruno maior prepositus. Theodricus maior decanus. Iohannes prep. de Sephlich. Comes Ingelbertus. Otto de Wicrode, Comes Viricus de Norberch, filius eius Gerardus. Tidricus prep. de Aldensela. Fridericus canonicus s. Andrec, Gerardus aduocatus.

480. Erzbifchof Philipp von Coin beurtundet Die Schenfung eines Gutes ju Ichendorf an Das Riofter Ronigedorf, Das Stift Cunibert und Das Klofter zu ben Marterern. — 1181.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Philippus s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Quoniam diuina annuente elementia sollicitudini nostre interesse dinoscitur, in cunctis rebus ecclesie dei cum omni ulgilantia prouidere, pro sorte ministerii id a nobis exigitur, ut ea que largitione regum uel principum. oblatione fidelium, seu aliis justis modis auxiliante domino ecclesiis nobis a deo commissis collata sunt, uel nostri presulatus tempore conferentur, integerrime conseruentur, ablata quoque atque distracta sollicite recolligantur, ne nostra presumpțione aut desidia quicquam ab eis alienari deprehendatur. Notum itaque facimus universitati fidelium tam futurorum quam uinentium in presenti. qualiter theodericus pie memorie ecclesie s. Cuniberti canonicus in colonis. predium quod habnit in uilla que dicitur ichindorp in agris et in pratis. et liberum ab omni onere aduocatie possedit, cum omni iure ad ipsum pertinente, pro remedio anime sue tribus ecclesiis libera traditione per manum nostram contulit. ecclesie scilicet b. marie in Cunincquistorp et ecclesie b. confessoris Cuniberti in colonia, atque ecclesie iuxta coloniam site que dicitur ad martires. sub hac forma distributionis, ut ecclesia b. Cuniberti annuatim inde X. solidos colonienses percipiat. ecclesia ad martires VI, solidos, quicquid superest tam in annona quam in censu denariorum supradicte ecclesie b. marie integre persoluatur. Omnia quoque incerta de morte agricolarum seu aliis modis emergentia, prememoratis duabus b, marie ac s. Cuniberti ecclesiis pari diuisione assignauit, Hanc traditionem intactam et incongulsam haberi golentes, presentis eam pagine prigilegio communiri dignum duximus. statuentes ac sub districti anathematis comminatione prohibentes ne quis cam annullare uel aliquo modo labefactare attemptet. Quod si quis fecerit, auctoritate dei omuipotentis et b. petri principis apostolorum ac nostra sit anathema maranatha, et tam a catholica ecclesia quam a celesti ierusalem extraneus habeatur.

Acta sunt bec anno dominice incarnationis Mill. C.L.XXXI. indictione XIIII. regnante gloriosissimo imperatore Friderico, nostri uero pontificatus anno XIIII. feliciter amen. Testes etiam affinerunt tam laici quam clerici fame integre ac boni testimonii uiri, quorum nomina hec sunt. Bruno maior prepositus. Theodericus maior decanus. Symon s. Gereonis prep. Godefridus dec. Cunradus s. Seuerini prep. Walterus dec. Theodericus sa. apostolorum prep. Herimannus dec. Rudolfus s. Kuniberti prep. Sifridus dec. Bruno s. Marię ad gradus prep. Wolframas dec. Bruno s. Georgii prep. Ysfridus dec. Nobiles. Heinricus comes de gere, et filius esius Gerardus. Heinricus comes de seyna. Heinricus dux de limburg. Engilbertus comes de monte. Willelmus comes de iuliaco. Teodericus comes de seyna. Heinricus dux de limburg. Engilbertus comes de monte. Willelmus comes de iuliaco. Teodericus comes de monte. Gerardus comes de ace. et alii quam plures. tam clerici quam laici. Gerardus aduocatus. Herimannus camerarius. Gerardus tellonaerius.

481. Erzbischof Phillipp von Coln bekundet, daß Graf Albert von Molbach das Stift Bilich als bessen Bogt ehebem bedrückt, von dem Erzbischofe Reinald aber zurückzederungt, dasseiche nicht mehr belästigt habe; daß hierauf dessen Schwiegerschn, Graf Wilhelm von Jalich, eine ihnliche Bedrückung sich erlaubt, jedoch nun sich geeinigt habe, jahrlich nur Einmal als Bogt bedient, oder statt bessen mit dere Mart abaekunden zu werden. — 1182, den 10. Sertember.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus divina favente elementia s. colonieusis ecclesie archiepiscopus omnibus christi fidelibus in perpetuum. Iustis pie uinentibus pium assensum inclinare, et fauor religionis, et ius naturale deposcit. Inde est quod ad omnium christi fidelium tam futurorum quam presentium noticiam peruenire uolumus qualiter cenobium a niro nobile Mengingoz nomine, ciusque uenerabili coniuge Gerbirga, in honore dei et b. petri apostolorum principis in vilike quondam institutum ab illustri domno ottone tercio tune romanorum rege augusto sanctionibus regiis, et concessionibus quam plurimis est priuilegiatum. In quibus etiam hoc ab eodem glorioso rege statutum et firmatum est quatinus eiusdem cenobii congregatio sicut abbatissam, sic etiam adnocatum eligendi liberam et absque ulla contradictione habeat potestatem, et ut nullus aliquando iudex uel aduocatus, nisi abbatissa uel conuentu predicte ecclesie se inuitante, causas tractandi, uel aliqua iudicia exercendi occasione ad locum illum accedere presumat, uel alicuius seruitii exactione abbatissam nel conuentum eiusdem uilicensis cenobii aliquatenus grauare attemptet. Hac igitur sanctione cum iam dictum cenobium longo tempore fretum quiete ganderet, quidam albertus comes de molbach candem aduocatiam per electionem adeptus, per aliquot annos prefatam ecclesiam in nullo jure suo turbauit. Procedente uero tempore ad ipsam accessit ecclesiam et abbatissam, conventum, ac familiam insoliti, et prius inauditi servitii exactione, multisque perturbationibus inquietare presumpsit. Quod cum per querimoniam hitceke tunc temporis abbatisse predecessor noster domous reinaldus s. coloniensis ecclesie archiepiscopus comperisset, uisisque regalibus primilegiis sepedicte nilicensis ecclesie iura cognouisset, abbatisse ne aliquod omnino seruitium dicto aduocato alberto comiti de molbach inpenderet, districte precepit, et memoratam ecclesiam cum personis et rebus fecit concessa sibi libertate gaudere, ipsumque aduocatum compescuit ita, ut eadem abbatissa hilceka uiuente, ad locum illum nunguam accesserit, nec in aliquo illi grauis aut niolestus extiterit. Ipso autem defuncto, gener cius Wilhelmus comes iuliacensis cum uxore sna aluerada eandem sortitus aduocatiam, sanctiones regias infringere, et elisabeth eo tempore abbatissam, congregationem quoque ac familiam eiusdem uilicensis ecclesie indebite granare, ac molestare non timuit. Scabinos etiam illius ecclesie quodcumque predixit per sententiam sibi minis et terroribus adiudicare coegit. Memorata igitur elisabeth abbatissa illatis injuriis obujans ad presentiam nostram petitam justiciam accessit, et uarias tribulationes, multasque molestias a prenominato Wilhelmo sibi et ecclesie sue irrogatas, lacrimabili nobis querimonia intimauit, et constanter contra comitem proposuit, et prinilegiis suis sufficienter in presentia nostra probauit quod ecclesia uilicensis nullum deberet aduocatum habere, nisi quem abbatissa consillo sui conuentus eligeret. Nos nero debita sollicitudine indebitis grauaminibus sepedicte compatientes ecclesie, diligenti studio, et priorum s, coloniensis ecclesie ac aliorum nobilium et prudentum uirorum consilio inter partes ita composuimas, ut saluis sui cenobii priuilegiis uilicensia abbatissa pro bono pacis aduocato sno quolibet anno tres marcas pro totius anni seruitio persoluat. Si uero aduocatus a prenominata nilicensis ecclesie abbatissa pro quacunque necessitate innitatus ad ipsum locum accesserit. et si tres marcas non acceperit ipso anno pro suo seruitio, ei benigne seruiatur. Verumtamen semper in abbatisse sit arbitrio aduocato suo nel semel in anno scruitium, nel tres marcas exhibere. Si quo autem anno scruitium ei, siue tres marcas exhibuerit, nullo ei alio in toto illo anno seruitio teneatur. Ut igitur hec rata et inconunisa permaneant, presentem inde paginam conscribi, et sigilli nostri munimine fecimos roborari, statuentes, et sub interminatione horreudi anathematis inhibentes ne quis contra hanc paginam nostram uenire, nel eam infringere, nel ecclesiam uilicensem super hoc inquietare presumat. Si quis autem hoc ausu temerario facere attemptauerit. ille omnipotentis dei et beati apostoli sui petri iram et indignationem incurrat, et perpetno anathematis uinculo nisi resipuerit, se nouerit innodatum. Testes huius rei sunt Bruno in colonia maior prepositus, Adolfus maior decanus, Lotharius bunnensis. Viricus capellarius. Cunradus s. Seuerini prep. Giselbertus s. Andree prep. Theodericus

ss. apostolorum prep. Bruno prep. ad gradus. Godefridus z. Gereonis dec. Geruasius s. Kuniberti dec. Theodericus dec. s. Marie ad gradus. Iohannes choriepiscopus. Nobiles. Otto comes de Gelren. Theodericus comes de cleve. Theodericus comes de hostaden. Otto de wikerode. Arnoldus et Fredericus comites de alcena. Henties et Euerhardus comites de seine. Withelmus comes de guleke. Reinerus de vroetzpreth. Ministeriales. Gerardus aduocatus coloniensis. Gerardus smar de uolmútsteine. Gozwinus de alftre. Herimannus camerarius. Withelmus seilline. Gerardus thelonearius. et alii unam plures.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXXII. indictione XV. Lucio papa III. Regnante Frederico romanorum imperatore augusto. anno regni clus XXXII. imperii uero cius XXVIII. anno presulatus nostri XIII. feliciter amen. Data colonic. IIII. idus septembris.

482. Pabft Lucius III. tragt bem Ergbifdofe Philipp von Coin auf, ben Grafen von Sain und bie Bewohner bes auf bem Grunde ber Abtei Giegburg erbaueten Schoffles qu ercommunicitum, wenn jener bie abteiliche Beichwerbe nicht abstellen werbe. — (1182), ben 13. Rovember. '

Lucius episcopus seruus seruorum dei. Venerabili fratri P. archiepiscopo. et dilectis filiis capitulo coloniensi salutem et apostolicam benedictionem. Pro quibusdam iniuriis quas nobilis uir comea de Seina siberiensi monasterio intuiti. et castro quod in allodio suo construxit, dilecto filio nostro Bonnensi preposito dedimus in mandatis, ut si predictus comes commissa predicta non emendaueri. eum et castram inhabitantes exceptis paruulis et mulieribus. non differat excommunicationis ninculo innodare. Quo circa fraternitati uestre per apostolica scripta mandamus. quatimus cum prepositus sententiam in comitem. et alios predictos propter hec tulerit, per totam diocesim uestram faciatis inuiclabiliter donce se correxerint, observari. Data Laterani Idus Nouembris.

483. Erzhifchof Philipp von Ebln schlichtet ben Streit zwischen ber Abei Gegburg und ben Graften Speinrich und Everard von Sain wegen bes auf abteilichem Boben erbaueten Schloffes Blankenberg, indem er bas abteiliche Mablene und Fischerei Gerechtsme in der Seig und in der Sulz, das Siadreccht von Siegburg, die Rechte der Hofe Menden, Rumpel und Pleis, die Unabhhangigkeit von der Jurisdiktion jener Grafen und das Berhaltniß zu dem abteilichen Bogte, dem Grafen Engesbert von Berg, vorbehalt und bestätigt. — 1182.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. officii nostri et credite nobis dispensationis ratio id a nobis deposcere uidetur, ut erga subiectos inuigilare et corum per omnia utilitatibus pariter, ac paci prospicere in perpetuum studeamus. Eapropter nouerint cuncti s. ecclesie filii tam nostre, quam superuenture etatis. Qualiter dilectis nostris Gerardo abbate et ecclesia sigebergensi cum comite Henrico de Seina et eius fratre comite Euerhardo occasione castri. quod Blankenburg dicitur. dissidentibus. et contra ecsdem comites assiduis querimoniis proponentibus pro ec quod idem castrum in fundo ecclesie predicte uiolenter construxissent, nos ex aduerso ascendere et murum pro domo domini nos opponere curauimus, ut tam grauem controucrsiam debito fine terminaremus. Itaque mediantibus utriusque partis fidelibus, qui ad hoc destinati sunt, tam monachis quam et laicis bonum pacis et reconciliationis inter ecclesiam et comites ex consilio stabiliulmus tali preposita conditione. ut abbas et conuentus fratrum renunciarent querimonie super predictum castrum, quod ita prosecuti sunt pro sua parte, saluo iure uel facto comitis Engelberti uel successorum eius aduocatorum ecclesie. et comites ea prosequerentur, que secundum consilii tenorem ad ipsos pertinere constaret in hunc modum, a ueteri ponte ante sigebergense oppidum supra usque ubi Rodinback Sigam influit. scilicet ex superiori parte ante Woluisberg tota decursio aque et molendine cum piscatura ad omnem utilitatem solius abbatis erunt et ecclesie. similiter molendina in Sulza iuxta pontem in Lara annuentibus comite Henrico et uxore eius Agnete comitissa. presente familia abbatis et ipsorum sollempniter actum et testificatum constat excepto duntaxat, si alternter comes scilicet uel uxor eius quicumque de uicino sibimetipsis tamen infra hunc cursum Sige pisces capi uoluerint. Item

si aqua Siga a prememorato ponte supra damnose effluxerit, et terra per quam eruptio facta est ad aliquem hominum predictorum comitum spectauerit, ipsi cam bona fide assistant abbati, quod et terra illa pullo obsistente aquam reducet ad pristinos usus. Item indiciaria potestas et jus burgense quod oppidum Sigebergense eatenus dinoscitur habuisse secundum tenorem prinilegiorum et secundum quod a tempore fundatoris sui beati Annonis predecessoris nostri ei constitit, manebunt ei inconunise. Ita ut nullus burgensis extra in potestatem comitum, uel anod uulgo Vestene dicitur. uocetur. sed si quis prouincialis uel qui de potestate combtum est. aduersus burgensem pro uiolata pace, uel pro causa qualibet magna siue modica proponit, iusticia uel lege scabinorum super hoc contentus sit intra ciuitatem, nisi forte inculpatus iudicio stare contennat, ut merito de eo ubique locorum dignum sit iudicari. Item curtis Menden de bonis aduocatie comitis, quam eatenus noscitur habuisse, dabit ad seruitium comitis septem sumbrina auene et curtis Kumpel tria et per hoc utraque curtis ab aliis seruitiis et exactionibns libera erit. Item si ministerialis uel homo quilibet ecclesie ministerialem uel quemlibet hominem de iure comitum occiderit uel leserit, comites super hoc nindictam sibimetipsis non statim facere temptabunt, sed abbatem connenient et consequenter et prius emendationem ab ipso et secundum ipsum expetent, similiter abbas faciet erga ipsos. Item si ministerialis comitis uxorem duxerit ex ministerialibus ecclesie, pneri ex eis progeniti equaliter digidentur, ita ut prior soboles ecclesie, sequens comitibus attineat, et utrobique hereditatem accipiant, de ministeriali femina comitum et de uiro ecclesie similis crit ratio. Item si bellum fuerit inter comitem Engelbertum et comites sepe dictos bona ecclesie et ministeriales siue homines ecclesie pacem habebunt ex parte comitis de Seine et fratris sui. excepto si aliquis ex ipsis contra eos arma tulerit quod notorium sit, si illi uicem agenti rependant, non in hac parte pacem uel pactum condicti federia uiolasse dicendi erunt. Item infra bannum et infra ambitum predii de Pleisa nullum comitiale ius uel comitialis potestas intrare debet, sed de uiolata pace, de apertis unineribus, de duellis. de furibus suspendendis uel in cyppum ponendis et de ceteris similibus ad abbatem et prepositum ab en constitutum respicit, nisi forte si abbas indiget auxilio aduocati ecclesie ille uocandus est. Insuper aniequid scabinus per sententiam requisitus decreuit, si est de jure curie, decernet secundum ius curie, sl de generali jure patrie, decernet secundum ius patrie. Item iniustas exactiones de hominibus ecclesie nullus faciet, neque in deductione uini, neque in datione avene et similibus, reconciliatio ista facta et confirmata est inter comitem et abhatem cum magna sollempnitate in domo nostra episcopali apud Nussiam nobis presentibus, in presentia quoque honorabilium uirorum nobilium liberorum et ministerialium, quorum hec sunt nomina. Theodericus maior decanus in colonia. Philippus xantensis prepositus ... de seiflike. Viricus prep. de Ressa, Conradus prep. s. Senerini, Simon prep. s. Gereonis, Henricus dux de Lemburch, Otto comes de Gelre,

484. Erzbischof Philipp von Coln befundet Die Schenfung eines freien Guteb gu Scheven, nebst einem Theile bes Patronats ber bortigen Rirche, an bas Stift Munitereifel. - 1182.

In nomine sancte et indiudiqu trinitatis. Ego Philippus dei gratia coloniensium humilis minister tam presentibus quam futaris. Lucernam abscondere bonum opus celare non solom inutilie uerum etiam dampnosum fore sepitam sostendit effectus, notum igitur facimus quod Herimannus in maiori ecclesia canonicus et cellerarius, et frater suns Arnoldus in monasterio quod est in eifia canonicus, frater quoqne eorum Rütholfus in nominata utilla aduocatus eiusque uxor Flandria allodium suum in Scheumen cum omni Integritate, culta seilicet et inculta, molendinum pratum, censuale et non censuale, in beneficium concessa et non concessa ecclesis que est ln monasterio in eifia legitime contulerint, Preterea quicquid iuris in ecclesia de Scheuene habuerant scilicet inuestiture medietatem liberam, et tres octauas partes Heribordo in pheodum collatas, datis annumerabant. Super hoc ciam ecclesia predicti pa posterum fideliter consulentes, nostre accordinatis firmamentum, sinodique nostre testimonium postalabant. Nos igitur factum eorum auctoritate domini nostri iesu christi, b, petri apostoli, ac nostra confirmauimus, ut si quis allodium prenominatum ab ecclesia predicta alienare temptauerit, anatematis uinculo innodatus pronuncietur et habestur, neo inde sisi episcopoli auctoritate post satisfactionem absolupatur.

Facta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.LXXXII. septuagesime none indictionis anno XV. sub Lucio papa. regnante Friderico romanorum imperatore.

485. Ein Freier ichenkt fein Gut zu Entzen bem Stift Munftereifel fur eine Begrabnissichatte feines Brubere und fur Die feinem Sohne verliebene Prabenbe bafelbft. — (1182.)

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notam sit omnibus in christo fidelibus tam futuris quam presentibus quod ego Wolbertus de liberis progenitus predium quod habu in enzeno scillett nonaginta iurnales cum curdilibus et mancipiis ecclesie ss. martyrum Crisanti et darie ad usum inibi deo famulantium pro sepultura fratris mei in codem loco et pro sue atque anime mee remedio, atque pro prebenda filii mei Regenoldi in codem monasterio libero et absolute absque omni contradictione tradidi hac conditione ut tres ministeriales qui in beneficio de me possidebant quia in seruitio meo consenuerant quamdiu uiuserent VII. solidos et dimidium inde soluerent. quibus defunctis fratres quanto umquam melius acirent et possent ad suam communem ntilitatem disponerent. Hurturditione intererent. Walterus eiusdem loci prepositus. Wicelinus decanus, scolarum magister Alsporicus, custos ecclesis Becclinus. Eluechinus. Werenbertus. Wolfardus. cum ceteris eiusdem loci fratribus. Liberi homines. Rudollus eiusdem loci aduocatus qui hanc traditionem suscepit, et filii sui Hubertus. Gerlachus, Burchardus de ha. Gegelbertus de Hemersbach. Godefridus de Richendorf. item Godefridus et frater eius de Richendorf. Euerwinus de Buiro. Fideles ecclesis, Ocelinus de Noteno. Udalricus subaduocatus. Herimannus et frater eius Ocelinus. Engelmannus et frater eius Heremannus, Odolfus. Hezzel. Bortolfus telonearii. Cânradus de Wizersbein, cum multis alis eiusdem ecclesis fidelitus.

486. Pabft Lucius III. fordert auf die wiederholte Bitte der Abtei Giegburg: ihren Stifter, den Ersbifchof Anno, zu canonifiren, den Abten auf, zur Ablegung ber desfälligen Zeugniffe in Rom zu erscheinen, oder einige Geiftliche borthin zu beordern; unterdeffen aber dem Bringer Diefer Bulle ein Beneficium zu verleiben. — (1183), ben 24. Juni.

Lucius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis, abbati sigebergensi et toti concentai salntem et apostolicam benedictionem. Ad canonizandum patronum uestrum quem sanctum assertits Annonem replicata iam sepius supplicatione apostolica anatoritatis nostre assensum meminimus expostulari. Ad quem prestandum co in deliberatione proliziores hactenus exstitimus quo de re incognita maiori animum ambiguitate suspendimus. Verum ne in initram sanctorum quicquam ex habita dilatione moliri uldeamur. pio peticioni uestre acquiescere decreuimus, co tamen tenore, at tu dilecte in domino fili abbas in propria persona ad nos accedas, aut relligiosos aliquos sirvos cum testimonio colonicasis ecclesie de tao cenobio nobis transmittas qui de uisis et auditis testificari sufficiant. Interim sientificati, latoris presentium supplicatione pariter ac decosione quam circa nos et romanam ecclesiam semper gessisse dinoscitur permoti cum summa uobis cum detentione commendamus, per apostolica uobis scripta firmiter mandantes quatinus ei in aliquo honesto beneficio ecclesiastico si quod in continenti uacat, ael cum proximo uacaneurit, quia plarima hoc apud ecclesiam nostram fidelitate et sollicitudine promeruit, pro nostri reuerentia et uestra honestate pronidere studeatis, aut exspectationem eius congruo interim stipendio alleuietis. Ita ut de nostro auctoritatis clementia aliquid se pro meritis gaudest obtinaisse, et uestra eum munificentia de colleiteneficii gratia ad ampliora promerenda efetuosius ac propensius possit accendere. Data Signie VIII. Kal. Iulii.

487. Abt Gerard von Siegburg ichenkt ju ben Rammer.Ginfunften bes Abred ein Mobe ju Blatten und einen hof ju Dittlingen, zur Beleuchtung ber von ibm gestifteten RicolaisCapelle ein haub ju Siegburg, und jur Feier feines Anniverfard bie Einkunfte ber bortigen Meierei und eines Weinguts ju Gult. — 1183.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Gerardus dei gratia sigebergensis abbas. Confirmamus et commendamus tam presentium noticie, quam futurorum memorie, qualiter consultum esse cupientes anime nostre in perpetuum.

^{&#}x27;In ber vorbergebenden Urfunde tommt ber auch bier genannte Stiftsvogt Rudolph vor. — * Lucius III. war Pabft von 1181-1185; im 3. 1483 hat aber die Canonisation des h. Anno Statt gehabt, f. die folg. Urf.

anniuersarium obitus nostri diem instituerimus commendabilem et in cunctorum fratrum presentia confirmauerimus perhennem. Igitur in flattena allodium cuiusdam militis Herradi nomine X, marcis comparauimus abbati eo modo delegauimus, ut quisquis camerarius abbatis existeret VI, solidos fratribus inde persoluat. Item curtim quandam dudelinge dictam L. marcis et amplius a nobis comparatam ad idem ius camere abbatis addidimus, scilicet, ut sex solidis fratribus inde a camerario abbatis datis, cetera cedant abbatis utilitati. Item in ciuitate domum quandam adherentem cimiterio. comparauimus tribus marcis et sex solidis. soluentem annuatim in pentecoste IIII. solidos ex quibus II. secretario ecclesie assignauimus ad luminare capelle s. Nykolai a nobis super lobium secus turrim fundate, reliquos uero duos ad anniuersarium nostrum dari disposuimus. Item defuncto quodam Marquardo. qui magariam ciuitatis a nobis censualiter amministrabat, cum libera esset nobis facultas eam cuicumque hominum uellemus concedendi, rogatu Florentii nobilis uiri de dorindorp, et aliorum honestorum uirorum uxori eiasdem Marquardi ad sustentationem uictualium que uulgo dicitur lifsulh eandem magariam concessimus, augmentando ciusdem magarie annualem censum ad XII. solidos, quos ad anniuersarium nostrum fratribus constituimus, Item de quadam uinea in quisa que obeunte quodam Hildebrando in lus nobis cesserat, constituimus ipsa die anniuersarii nostri fratribus potum caritatis propinari. Hos itaque XXVI. solidos et predictam uineam ad perpetuam nostri obitus memoriam in publico totius conuentus nostri capitulo sic statuimus et stabiliuimus, ut ipsa die appiuersarii nostri dentur fratribus duo fercula piscium, et per singula altaria pro solacio anime nostre cerei accedantur.

Actum et confirmatum anno dominice inearnationis M.C.L.XXXIII. que etiam anno studio et labore nostro corpus beatissimi patris Annonis de tumulo reuerenter est eleuatum. Hanc itaque testamenti nostri paginam sigilli nostri inpressione signamus sententiam excommunicationis in omnem personam que huius decreti nostri uiolatrix existerit proferentes. ut cum dathan et abiron terra absorbeatur, et cum diabolo et angelis eius nisi resipiscens satisfecerit exterminetur. Bat fist.

488. Erzhischof Philipp von Coln verleift bem Stifte Alid ben Wilbann über bessen Balb zu Wittaer, welchen dasselbe aus ben Haben vos Colnischen Vogtes Gerard und bes Gumpert von Einer und beren Unterförster geloft. — 1183, ben 10. Juli. !

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus divina favente clementia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus christi fidelibus in perpetuum. Ad omnium christi fidelium tam futurorum quam presentium notitiam peruenire uolumus, qualiter ecclesia *uilicensis* in allodio suo Wizlare quandam silvam buchinverlo 2 centum quinquaginta jurnatium et amplius habuit, super qua silua Gerardus aduocatus coloniensis et Gumpertus de Elnere jus forestale, quod Wilthan dicitur et decimationem a nobis in beneficio tenuerunt. domna igitur Elizabeth iam dicte ecclesie tunc temporis abbatissa ex consilio nostro prefatis Gerardo aduocato et Gumperto de Elnere et horum subforestariis, uidelicet Wilhelmo. Godefrido, Henrico item Henrico decem marcas dedit, ut ipsi omne ius, quod in predicta silua habebant, ad usus ecclesie uilicensis libere resignauerunt, quod ita factum est presentibus et consentientibus, et omne ius suum resignantibus filiis corundem scilicet Hermanno Gerardi aduocati filio. Adolpho et Gumperto supra nominati Gumperti filiis. Nos itaque idem ius cum omni ea integritate qua ad eos pertinebat sepe dicte ecclesie uilicensi libere et absolute perpetuo possidendum contulimus. Ne quis igitur in posterum id irritare attemptet, uel ecclesiam uilicensem super hoc inquietare presumat, presentem inde paginam annotari et sigilli nostri munimine corroborari fecimus. Statuentes, ut qui huius rei uiolator exstiterit, horrendi anathematis uinculo sit innodatus, et cum angelis sathane tenebris exterioribus deputatus. Testes baius rei sunt. Bruno maior in Colonia prepositus. Adolphus maior decanus. Lotharius bunnensis prep. Ulricus capellarius. magister Godefridus. lohannes canonicus s. Georgii. Godefridus et Hermannus canonici in Rindorp. Hermannus can. in Vilica. Rutgherus notarius. Hathewercus. Nobiles. Wilhelmus comes Iuliacensis, Henricus comes de Seyna. et frater eins Euerardus. Arnoldus et Fredericus comes de Althena, Florentius de Kempenig, Reinerus de Froitprecht, Roricus de Nistere, Ministeriales,

¹ Mus bem Cartular bes Stifte Bilid. - 3 Best Berloerbof bei Bodum.

Hermannus camerarius. Conradus de Bargele. Gozwinus de Alftra. Gerardus de Herne. Theodericus de Bacheim Gerardus albus. Otto camerarius. Wilhelmus Seillinc. Richwinus Sandolf. Emo de Vilica. Conradus. Elgerus. Theodericus de Vilica.

Acta sunt bee Anno dominice incarnationis M.C.I.XXXIII. Indictions VI. regnante Frederico romanorum caractore augusto. Anno regni eius XXXII. imperii uero eius XXVIIII. Anno autem presulatus nostri XIIII. Data Colonie VI. Idus Iulii feliciter Amen.

- 489. Graf Boppo von Bertheim verleiht, vor feinem Zuge gum b. Brabe, Der Abtei Altenberg Bollfreiheit in feiner Grafichaft. 1183.
- C. In nomine sancte et indigidue trinitatis. Bonno dei gratia comes de VVertheum. Pax. uictoria. regnumque perhenne christi et ecclesie feliciter in euum permaneat. Quoniam ea que in mundo sunt agili fluxu et celeri cursu cuncta pretereunt et ea que non sunt superueniunt, mirandum non est si mortalium queque facta quasi cum ipsis morientia recedunt et quasi non suerint sic uniuersa erunt. Proinde uero est quod rationi bene congruit, scilicet agod sacra prigilegiorum sanctione quelibet pia nobilium ac potentum gesta in posterum muniantur, quatinus corum speculatione quique fideles propter sua probabilia merita felici memoria uigere et ualere mercantur. Vt igitur hec presens donatio universis fidelibus christo et ecclesie deuotis semper pateat hec mea testamentalis tuba in omni personet euo, quoniam ero Boppo dei gratia comes de VVertheym nobilitate prepoltens diuiciis deliciisque affinens granibus delictis et noxialibus peccalis dominum deum graniter offendisse intra me extimui, meque ad placandum ipsum regem celorum ultra maris alucum ihrosolimam iturum deuotaui, ibique sanctissimum sepulchrum domini christianissima fide gisitaturum optaui. summopere sperans meque consolans per regem et sacerdotem nerum samaritanum nostrum miseros errores meos aboleri meisque uulneribus atque languoribus anime mee plenissime illic posse mederi. Hec itaque salutaria uota mecum reuolneas ad dilectum locum Bergen cis rhenum positum porrexi, ibique propter eterpe uite premium mihi meisque caris uiuis ac defunctis promerendum domino iesu christo ciusque intemerate genitrici perpetue uirgini Marie cuuctisque fratribus ibidem deo deuotis omne theloneum ex uniuersis bonis suis, nauigio transuchendis quod in mei iuris ditione lure regio mihi adtrahere et in usus meos colligere debui perpetua stabilitate serultium delegans donaui et hoc cum dilecta coniuge mea Cûnegunda et cum unicis meis liberis coram testibus idoneis inuiolabiliter stabiliui. Ad huius nero donationis probabilem enidentiam firmissime constitui, quatinus uninersi ex hoc cenobio equites et pedites siue nauigio castrum meum transcuntes in omnibus presidatus atque regiminis mei terminis absque omnimoda lesione et grauamine nostro et successorum nostrorum presidio semper securi ac tuti ueniant et ad sua feliciter redeant, nobisque deuotas orationes suas in domino ipsi rependant. Hec itaque donationis pagina ut in suo debito uigore intacta et inlesa permaneat nostri sigili impressio in omne euum perhenniter atque irreuocabiliter ipsam corroborat. Testes Vniuersus sacer eiusdem cenebii conuentus. Abbas Eberolfus de Brunnebach. Cunradus de VVichardesheym, Arnoldus filius Trutmanni. Gumbertus eiusdem comitis Bopponis thelonearius. Friderichus, et alii quam plures,

Acta anno domini M.C.I.XXXIII. indictione I. domno Lucio dei gratia papa beatissimo apostolice kathedre presidente. domno Fridericho dei gratia inuiciissimo romano imperatore anno imperii sui XX. laudabiliter imperante. domno Philippo dei gratia serenissimo s. coloqiensis ecclesie archiepiscopo. domno Gozvvino dei gratia reuerentissimo abbate presidente. domno Regenhardo VVirzeburgensis ecclesie reuerendo episcopo.

490. Erzhischof Philipp von Coln bekundet, wie die Ebeldame hildegund, Stifterin der Abtei Meer, um einem bortigen Bade einen andern Lauf zu geben, das Gereonstift zu Coln und zwei andere Beitiger von Mablen auf bemielben abgefunden, ferner, wie fie von einem Ministerialen des Grafen Wibelm von Julid einen Mangus, und von einem andern zwei Manfen gekauft habe. — 1183.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Phylippus diuina fauente clementia s. colonieusis ecclesie archiepiscopus omnibus christi fidelibus in perpetuam. Nouerint christi fideles. tam futuri quam presentes, qualiter domna hildegundis

nobilis et pia fundatrix cenobil quod est in mere, sollicite considerato situ eiusdem loci, cuiusdam riui decursum. qui in proximo erat, ei pernecessarium esse consideranit. Et quia ecclesia s. Gereonis in Colonia in codem rino molendinum habebat, nec absque eius detrimento idem rinus alias deduci poterat, ipsius ecclesie prepositum et conventum convenit, petens, ut corum concessione riuum ad predictum cenobium sub complacita conditione convertere liceret. Oni consulta ecclesie familia, eius peticioni unanimiter annuerunt, acceptis ab ea in concambio XVIII. iugeribus et duabus marcis, cum una potestate in silua Strempeche. Nec reticendum putamus quod in eiusdem riui decursu duo molendina in predio predicte matrone sita erant. Que cum ab ea Rédolfus et Engelbertus utrique sub determinati pacti redditione tenerent, ipsa ab eis eadem molendina, modo subter annotato redemit, a Redolfo VIII. marcis et dimidia ab Engelberto V. marcis et dimidia, cum mansione et una potestate in predicta silua. Emit etiam XXXVI, quendam marcis mansum a quodam Gerhardo ministeriali comitis iuliacensis domni Wilhelmi. quem ipse comes ab illo receptum. filis suis consentientibus in proprium tradidit memorato cenobio in mere data fide a filiis quod numquam hoc coram aliquo negarent. Post modicum uero tempus nobis *Inliacum* nenientibus. eundem mansum in manus nostras plenarie resignauerunt, et bannum nostrum super hoc posuimus. Similiter a auodam ministeriali suo Remboldo XVII, marcis duos emit mansos, sub multorum testimonio, quos tamen idem Remboldus ab ea in beneficio tenuerat. Cum ergo hec rationabiliter et legitime facta sint, nostra auctoritate et litteris sigillo nostro munitis ea confirmamus, eterno anathemate omnem hominem ligantes, quicumque hec irrita facere attemptauerit. nisi penitens resipiscat et satisfaciat. Testes horum sunt. Bruno maioris ecclesie in Colonia prepositus, et Theodericus eiusdem ecclesie decanus. Phylippus xantensis prep. Lotharius Bunnensis prep. Symon prep. s. Gereonis. Conradus prep. s. Senerini, Godefridas decanus s. Gereonis, et canonici eiusdem ecclesie, Retherus cantor. Theodericus. Euerwinus. Godefridus. item Theodericus et frater eius Burchardus, Herimannus et frater eius Gozwinus, Laici, Theodericus comes de honstade, et frater eius Otto de wikkerode, Henricus comes de Seina et frater eius Euerhardus. Wilhelmus comes iuliacensis. Ministeriales s. Petri. Gerhardus aduocatus coloniensis. Richere de mulnheim, Karolus de salscgazcen et filius eius Karolus.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXXIII. Indictione L. Regnante Friderico Romanorum Imperatore glorioso.

491. Raifer Friedrich I. verkunder als Reichsfpruch, daß tein Horiger der Kirche zu Raiferswerth ohne Erlaubniß bes Kaifers aus diesem Berbande entlaffen werden durfe. — 1184, den 21. Juli.

Fridericus dei gratia romanorum imperator et semper augustus. Plo affectu et efficaci fanore amplexanda sunt et confirmanda laudabiliter ea que pro bono et honoris conseruationo ecclesiarum dei uniuersalis et legitima honinam dictat sententia. Notam igitur facimus tam presenti etati quam successure posteritati, quod talis in presentia maiestatis nostre assidentibas quampluribus principibus imperii atque fidelibus lata fuit sententia, uidelica quod nulla omnino persona humilis uel alta, secularis nel ecclesiastica, aliquam personam marem uel feminam defamilia ecclesie s. Sigeberti in Werda. ab ea aliquo modo alienare possit, neo extra iura familie eiusdem ecclesie ad aliud ius transferre, sine consensu et conscientia romanorum imperatoris. Nulla quoque persona eiusdem familie se debeat siue aaleat alii dominio subicere, nel nounum ius sibi absque beneplacito romanorum imperatoris uendicare. Hanc itaque sententiam legitime promulgatam nolentes haberi ratame i unioiatam, omnibus romani impifalelibus, auctoritate imperiali precipimus, ut nullus omnino se tenori huiss sententie presumat opponere, uel ipsam aliquo modo contendat uiolare, quod qui fecerit sciat se gratiam nostram demeruisse et iuste seueritatis nostre indignationem, usque ad condignam satisfactionem incurrisse.

Data apud Lutram. anno dominice incarnationis M.C.LXXXIIII. Indictione II. XII. Kal, Augusti. Amen.

Etrump.

492. Pabit Queius III. beftdtigt ber Abtei Altenberg ben Befig ber ihr geschenften Billa Ifentrath.
— 1184, ben 29. Detober.

Lucius episcopus seruus seruorum dei, Dilectis filiis. abbati et fratribus Bergenzibus salutem et apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum. et uota que a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Espropter dilecti in domino fili uestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu allodium uille loacherode cum omnibus pertinentiis suis in ea immunitate et integritate in qua Withelmus de Solchendorp et uxor cius de assensu et uoluntate filiorum suorum ob remedium anime niuda ubbis pro deuotione dederunt et nos ipsum ituste et pacifice possidetis uobis ett monasterio uestro autoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Statuentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumperit, indignationem omnipotentis dei et bb. Petri et Pauli apostolorum se nouereit incursurum contraire.

Data verone IIII. Kal. Nouembris.

493. Erzbifchof Philipp von Coln bekundet, daß fein Bater eilf Manfen zu Mandrath von einem Freien getauft und in diefer Allobialitat dem Marienklofter zu heinsberg geschenkt habe; ferner, bag er felbft mit seinem Bruder Godfrid brei Mansen ebenba bemfelben zugewendet. — 1184.

In nomine sancte et indiaide trinitatis. Ego Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus omnibus christi fidelibus in perpetuum. Cum omnibus în bono securire debeamus ecclesiis. maxime tamen honestum est ad confirmationem ueritatis nos cooperatores exhibere domesticis. Nouerit ergo omnis futura generatio, quod domnus meus et pater carnalis Goszinus huius nominis secundus de heinsberch instinctu diuinę ammonitionis et diuino dicto confirmationis, quod uni ex minimis meis fecistis michi fecistis, emerit quoddam allodium sciliet undecim mansos a manu cuiusdam liberi baronis huberti. et cos s. Marię cenobio in heinsberch contulerit. Sed quoniam ut omnibus notum est acta plurima ctas diluit, pater meus predictus Goswinus, et mater mea Aledis, hos mansos oi ure s. Mariç contulerant. ut a nullo quod datum est, et in agris et in siluis impediretur. sed sola libertate doni, et aduocati sui intuitu ecclesia illa frueretur. Notum etiam esse uolumus omnibus fidelibus quod ego philippus. et frater meus goderiridus post obitum parentum nostrorum tres mansos illi seclesie contulimus in Rode. et sieut quidam hezelimus et utore eius gertrudis possederant. et in agris et in siluis, legem confirmaniums. Hec fecta sunt in presentia leodiensis episcopi Rudolfi. et prepositi summe ecclesie coloniensis Brumonis, et comitis gerardi de gelren, et comitis alberti de molbach, et aliorum multorum, tam eleriorum quam laicorum, te igitur quisquam hezeliation ii posterum contraire presuma tomnioniolis prohlemus et sub anathematis intentationi erredicimus.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.L.XXXIIII, indictione II. regnante Friderico romanorum imperatore.

494. herzog Gobfrid von Lothringen fiellt bas Reichslehn Tillice im Rirchfpiel herftal in die Sande bes Ronigs heinrich VI. zu Gunften bes Marienftifts zu Nachen zurud. - 1185, im Geptember.

In nomine sancte et indiudue trinitatia amen. Ego Godefridus duz Latharingie. considerans quia dies hominis breues sunt super terram. et sicut flos agri gloria uite presentis pertransiti. anime mec. et antecessorum meorum uolens consulere, attendens etiam exubernati malicie dierum. habundanti cautela succurrendum esse notum esse uolo onnibus imperii et regal fodelius. tam futuris quam presentibus, aream illam in banno haristalliensi. que dicitur tiliz. tune siluosam. in manus donni heinrici regis Romanorum ad opus aquensis ecelesie me resignasse. filis meis Heinrico milite. Alberlo clerico, presentibus et resignantibus. Seinat uero universi fidele rivisti cum

Mus bem altern Cartular bes Stifte, fol. 11. v.

omni iure meo, salua omni libertate, în aquis, în pascuis, haristalliensis parrochie, eandem terram, ipsam etiam aduocatiam eius loci, ea lege et conditione, predicto donno regi me assignasse, quatinus in nullam aliam personam transferretur, sed regno tantum et imperio pro perheni gloria et firmissima tuitione nobilis et regalis aquensis ecclesia reseructur. Quia uero propter transitorium rerum memoriam, et inualescentem calumpniantimu uersutiam habundans cantela est necessaria, hanc presentem cartulam sigillo mei testimonii in argimentum neritatis communiri, et testes dioneos qui presenti interfuerunt traditioni, subter assignari decreni. Nomina testium, Philippus colonisis archiepiscopas, Rodulphus leodiensis episcopus, Herimannus monasteriensis episcopus, Adolfus maior decanus in colonia, Magister Curradus prepositus s. alberti, Aquenses fratres, Albertas nicedonnus, Magister Werembertus aquensis scolasticus, Heribertan niger. Heribertus albus. Willelmus comes iuliacensis. Cono de minzenberg. Warnerus de code, Marquardus dapifer regis. Willelmus aduocatus aquensis. Cono. Gerardus. Gozmarus, et alii quam plures.

Facta autem aunt hee et annotata in curia leodii celebrata mense septembri. Anno incarasti uerbi MCLXXXV. infecta numero de l'infection III. Friderico Romanorum imperatore. Heinrico filio eius regnante. Rodolpho leodiensi episcopo. Godefrido imperialis aule cancellario. et aquensi preposito.

7

495. Konig Heinrich VI. übergibt bas von bem Herzoge Gobfrid von Lowen bem Marienflift zu Machen verkaufte und best Enbes ihm refignirte Reichblehn zu Tillice mit voller herrlichfeit dem genannten Stifte. — 1185, ben 25. October.

C. In nomine sancte et indinidue trinitatis. Heinricus dinina fauente clementia rex. De innata et consueta regie largitatis munificentia ad sanctarum ecclesiarum possessiones ampliandas earumque statum in sua integritate conservandum grato intendimus affectu in eo qui dat salutem regibus salutarem eterne remunerationis fructum expectantes. Nouerit igitur universorum regui nostri fidelium tam presens etas quam successura posteritas, quod princeps noster Godefridus dux Lougnie terram quandam que dicitur Tiliz, in parrochia haristalliensi sitam. quam de allodio regni in beneficio tenebat. in manus nostras ad usum aquensis ecclesie libere resignauit. datis ei ob hoc ab ecclesia aquensi ducentis et quindecim marcis argenti. filiis suis Heinrico milite. et Alberto clerico presentibus et eandem terram cum eo resignantibus. Ea uero plenitudine et integritate una cum filiis suis terram illam nostre resignauit potestati, ut nec jus adnocație nec aliquid aliud jus alicujus potestatis uel sibi uel posteris suis reservaret, uel in causa criminali, uel pecuniaria, ant alio quocunque casu emergente, ita quod alius nullus in loco illo ludex ordinetur nisi quem aquensis ecclesia instituerit. Ad maiorem ciusdem aquensis ecclesie commoditatem et cantelam instituit ut habitatores predicti loci Tiliz communionem habeant omnium utilitatum haristalliensis parrochie, tam in aquis, tam in pascuis, quam in siluis, ceterisque commoditatibus ad communes usus spectantibus. Nos igitur zelo dinine retributionis inuitati prenominatum allodium nostrum Tiliz beate uirgini marie in ecclesia aquensi et canonicis deo in ea militantibus în omni ea qua predictum est libertate nobis a duce resignatum regie maiestatis auctoritate contradidimus, codem Godefrido duce presente et super hac nostra traditione gaudente. Ut autem huius nostre donationis liberalitas in omne euum perpetuam habeat firmitudinem, presentem inde paginam conscribi fecimus et auctoritatis nostre sigillo communiri. Huius rei testes sunt. Phylippus coloniensis archiepiscopus. Rodolfus leodicensis episcopus. Hermannus monasteriensis episcopus. Phylippus comes flandrie, Conradus palatinus comes rheni. Heinricus dux de limburg, comes Guliacensis, comes Gerardus de lon, comes Theodericus de hostaden. Adolfus maior dekanus de colonia. Conradus prepositus sancti Alberti in aquis. Marguardus dapifer domni regis. Wernherus de rode. Willelmus aduocatus aquensis. Cono de minzenberg. Heinricus marscalcus de callendin, Cono. Gerardus, Gozmarus. Hermannus de willelmesdorf. et alii quam plures,

Sigaum donini Heinrici Romanorum regis gloriosissimi. Ego Godefridus cancellarius nice Conradi maguntine sedis archiepiscopi et germanie archientedlarii recognoni. Acta sont hee anno dominice incarnationis MCLXXXV. indictione III. regnante domno Heinrico romanorum rege innicitissimo, anno regni eius' XVI. Datum apud aquisgrani, mense octobri, VIII. Kalend. Nouembris, feliciter amen.

496. Ergbifchof Philipp von Goln bestätigt ber Abtei Meer ben Erwerb von Gutern ju Lipp, Buberich und Barmen (bei Coslar); und bem Gefierhofe zu Rierst bie frubere Freiheit von ber gräfichen Setzuer und Berichtbarfeit. — 1185, ben 15. December und

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Notum esse nolumus tam futuris quam presentibus, qualiter quidam ministerialis noster heinricus cognomento breidoge, quoddam allodium in luppa situm uendidit ecclesie mere XLVII. marcis nobisque colonie residentibus coram multis tam nobilibus quam ministerialibus, in manus nostras resignauit, uxore sua, et universis liberis presentibus et annuentibus, domina quoque hildegundis dicte ecclesie fundatrix, quoddam beneficium VI, solidos annuatim persoluens in buderke, a quadam ministeriali godestu nomine VI. marcis redemit, ipsique ecclesie tradidit, de curti sest eidem ecclesie pertinente, hoc firmissime statulmus, quod sicut quondam dum seculari dominio subiacebat, nullis comitis legibus, nel exactionibus, nel justiciis nel ad tribunal nocationibus obnoxia erat, ita et nunc et in perpetunu libera permaneat. Item quidam ministerialis comitis de iuliaco ingrammus nomine de prefata gilla origindus. quendam mansum in barmen eidem ecclesie tradidit cum fiția sua, îpso comite beniuole annuente, coram multis testibus. Ne igitur hec singula ulla seu ecclesiastica seu secularis persona aliquatenus cassare aut infirmare presumat, auctoritate nostra et banni inflictione omnimodis inhibemus. Testes fuerunt domnus bruno maioris ecclesie prepositus, domnus adolfus ibidem decanus, prepositus bunnensis l'tharius. Heinricus comes de seine, et frater suus Euerhardus. Teodericus comes de hostade, et frater eius Otto, Willehelmus de iuliaco comes, et frater eius Gerardus, aduocatus coloniensis. Gerardus, Godefridus de wulkinburg, abbas cappenbergensis domnus Herimannus, Albertus steinueldensis, Heribordus knethstedensis,

Acta sunt hec anno dominie; incarnationis M.C.LXXXV. Indictione II. Lucio papa III. Regnante Friderico ronororus imperatore semper augusto. anno regni eius XXXIII. imperii uero eius XXXI. feliciter amen. Data colonie XVIII. Kal. ianuarii.

497. Erzbischof Philipp von Coln bestätigt die Uebereinfunft bes Stifis Bilich mit der Abtei Deug, wodurch die Capelle ju Graffrath aus bem Berbande jur Pfarrfirche ju Bald enthoben wird, um bei jener ein Frauenkloster granden zu konnen. — 1185, den 15. December.

In nomine sancte et individue trinitatis. Phylippus divina fauente clementia s, coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus christi fidelibus, tam presentibus quam futuris in perpetuum. Quoniam pontificalis cura sollicitudinis nos aumonet, ut pias intentiones et bonarum mentium propositum adiquemus, et eis in suis ordinationibus nostrum prepeamus assensum, ideo ad omnium placet nobis peruenire noticiam, tam modernorum quam futurorum, quod domina elisabeth abbatissa uilechensis capellam infra terminos parrochie de walde in predio ecclesie sue sitam! habuit. In qua dum per uirtutem dei signa et miracula sieri uiderentur, et sideles populi suffragia diuine pietatis illic accipere mererentur, prefata abbatissa intentione pia et fideli uoto ad hoc est inducta, ut locum illum seruicio dei ampliando destinaret, et sic institueret, ut ibidem deo iugiter quod antea non erat seruiretur, et si fieri posset sacrum collegium ibi constitueretur. Quod quia fieri non poterat, nisi prius capella illa ab astrictione parrochialis ecclesie de walde absolueretur, abbatissa uilechensis consilio et interuentu priorum obtinuit ab abbate tuiciensis ecclesie. Florentio, et a toto illius monasterii capitulo, ad quam tuiciensem ecclesiam predicta ecclesia de walde spectat. quod eadem capella ad prefatos usus libera ei est concessa et tradita. Sed in recompensationem huius emancipationis, tres solidi in annuis redditibus antedicte ecclesie de walde sunt assignati. Sicque ex assensu nostro, et archidiaconi, et decani, et abbatis tuiciensis Florentii, et fratrum suorum, et legitimi pastoris de walde. hec capella ab omni subiectione et debito parrochialis ecclesie de walde penitus et in perpetuum est exempta. saluo tamen in hoc jure eiusdem parrochialis ecclesie, ut omnes in terminis eiusdem parrochie habitantes, nisi in

[&]quot; Ramlich ju Grafrath.

eodem loco deo seruientes. Omnia sacramenta a baptismali ecclesia percipiant, sicut ante emancipationem capelle consueuerant. Ut ergo hec rata et inconsulsa permaneant, presentem cartam inde conscribi. et sigili nosti impressione corroborari fecimus, statuentes, et sub interminatione horrendi anathematis prohibentes, ne quis contra hanc paginam nostram uenire, uel eam infringere presumat. Si quis autem hoc ausu temerario facere attemptanerit. ille omnipotentis dei et b. apostoli sui petri, iram et indignationem incurrat. et perpetuo anathematisi resipuerit subiaccat. Testes buius reis sant. Bruno maior prepositus. Adolfus maior decanus. Lutharius bunnensis prep. Cuuradus s. seuerini prep. Gisilbertus s. andreç prep. Theodericus sac. s. Marie ad gradus. Codefridus s. Gereonis decanus. Gervasius s. cuniberti dec. Theodericus dec. s. Marie ad gradus. Chahanes choripiscopus. Nobiles. Otto comes de gelera. Theodericus comes de cleue. Theodericus

Acta sunt hec anno dominice incarnationis. Millesimo. centesimo. octuagesimo V. Indictione II. Lucio papa terio. Regnante Friderico romanorum imperatore semper augusto, anno regni cius trigesimo tercio. Imperii uero trigesimo primo. feliciter, amen. Data colonie XVIII. kal. lanuarii.

498. Erzbischof Philipp von Coin befundet, daß bas Gereenstift daselbst die Bogtei über Rommelebeim, wegen erlittener Berradung, seinem Bruber, Godfrid von Heinberg, und beffen Untervogte pfandweise abgelost, und baß er mit dem Grasen Engelbert von Berg folche übernommen habe. — 1185.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus divina favente clementia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Placet nobis ad omnium peruenire noticiam quod euerwinus ecclesie b. Gereonis in colonia canonicus, qui obedientiam in rumbensheim tenebat. aduocatiam eiusdem loci a fratre nostro. Godefrido de heimisberch, quem principaliter contingebat, nec non a Meinero qui per hominium hanc ab ipso Godefrido tenebat pro sedecim marcis et dimidia. in nomine et usum ecclesie b. Gerconis. in pignus accepit, quatinus intolerabiles et indebitas aduocatorum exactiones. a familia b. Gerconis auerteret. Hac etiam conditione annexa, ut eadem aduocatia in posterum a predicta ecclesia nullatenus abstrahi posset uel euinci. donce XVI. marce et dimidia sine aliqua retractionis offensa ecclesie simul et semel reddite et renumerate fuerint. Porro nos et comes engilbertus de monte, in patrocinium et tutelam ecclesie, hanc aduocatiam presentes suscepimus, quatinus nostra reuerentia et auctoritate huic oppignorationi perpetuum robur preberetur ac munimen. Et ne in posterum ab aliquo retractari ualeat, presentem paginam inde conscribi, ac sigilli nostri impressione corroborari fecimus, statuentes atque sub interminacione horrendi anathematis prohibentes, ne aliquis contra hanc paginam nostram uenire uel eam infringere presumat. Si quis autem hoc ausu temerario attemptauerit. ille omnipotentis dei et b. apostoli sui Petri iram atque indignationem incurrat, ac perpetuo anathemati nisi resipuerit subiaceat. Testes huius rei sunt. Bruno prepositus maior. Adolfus decanus maior. Otto leodicensis archidiaconus. Theodericus leodiensis archid. Symon prep. s. Gereonis, Godefridas eiusdem ecclesie dec. Conradus prep. s. Seuerini. Theodericus prep. ss. apostolorum. Heinricus dux de limburch. Heinricus comes seinensis. et frater eius Heuerardus. Wilhelmus comes iuliacensis. Theodericus comes arensis et frater eius otto. Gerardus aduocatus, et Godefridus de Wolkenburch.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXXV. lucio papa tercio. Regnante domno Friderico romanorum imperatore. et filio elus Heinrico rege.

499. Erzsischof Philipp von Edln verordnet, daß von dem reichlichen Zehnten ber Kirche zu Meinicaft jahrlich SS Matter Noggen auf die Hofe des Gereonstiftes zu Coin, nämlich zu Bachem, Swift, Wisserschum, Cangenach und Monteim, sodann 15 Matter für die Bikarien der vier Alter in jener Kirche auszeliesert werden sollen, und daß der fünstige Pfarrer, welcher ein Canonich von Gereon sein muffe, sich mit den übrigen 100 Matter und dem kleinen Zehnten zu begnügen babe. — 1185.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus in christo fidelibus tam futuris quam presentibus. Ex collata nobis per dei misericordiam pastoralis cure prouidentia. diuine religionis obsequium semper et augere et roborare conuenit, ut uel ecclesias nouas in quantum possumus erigamus, uel antiquiores si forte aliqua attenuatione nacillant, adhibito consolationis auxilio, tam diruta quam dilapsa roborando relenemus. Quia ergo nobis innotuit quasdam curtes ad amministrationem prepositi s. Gereonis pertinentes, tum ex agrorum sterilitate, tum ex aduocatorum oppressione, tum ex cultorum paupertate, in tantum esse dirutas et attenuatas, ut debitam pensionem ad fratrum stipendia persolucre non sufficerent, utile duximus et necessarium pia consideratione, defectibus earum subueniendum. Cum igitur ecclesia rincasle in fundo b. Gereonis sita sit. et ex iure patronatus a preposito eiusdem ecclesie si quando uacauerit porrigenda, decimis quoque et frugibus adeo habundans, ut ducenti maldri siliginis preter minutam decimam, annuatim ex decimis eius persoluantur, ex nostre benignitatis indulgentia, et ipsius archidvaconi maioris uidelicet decani consensu, adhibita etiam bona uoluntate et conicentia memorati prepositi. exaudita etiam crebra et decota peticione fratrum iam dicti capituli. pia dispensatione statuendo decreuimus, ut de prememorata ecclesia uidelicet rincasle, quicunque fuerit pastor minutam decimam totam et centum maldros siliginis habeat, alii uero centum maldri ad supplementum in hiis curtibus que tenuiores sunt ita distribuantur. ut ad supplementum recipiant curtes quinque uidelicet bacheym. zeustheym. wizeresheym. langenahge, munheym, singule maldros decem et septem, residui uero maldri quindecim, quatuor sacerdotibus quos sepe dictus prepositus in memorata ecclesia, quatuor altaribus ministraturos instituit, proportionaliter dividantur. Hoc etiam benigna institutione statuimus, ut nullus nisi sit canonicus s. Gereonis, pastor in rincasle iustituatur et quicunque ibidem pastor fuerit institutus, idem predictam siliginis summam. in granarium s. gereouis representare teneatur. Ut autem hec inconsulsa sint et perpetua firmitate roborata, placuit presentem paginam auctoritatis nostre sigilio insigniri, ita ut quicumque hane nostram institutionem uiolauerit, et nostri banni districtionem incurrat, et iram omnipotentis dei non euadat. Huius autem rei testes sunt. B. maior prepositus. A. maior decanus. L. prep. bunnensis. C. s. seuerini prep. T. ss. apostolorum prep. B. prep. s. maric ad gradus. G. s. gereonis decanus. G. dec. s. cuniberti. M. dec. ss. apostolorum. T. de gradibus dec. et alii quam plures.

Acta sunt autem hec, anno incarnati uerbi M.C.LXXXV. anno episcopatus nostri XVII. magistro bernardo prefate ecclesie pastoralem curam tenente, ita ut post eius mortem primo currere incipiat presens ordinatio.

500. Erzbischef Philips von Eln gibt bem Heinrich von Burgheim und bessen Gatin für beren verten Erbantheil an dem Allobe Mullenard 200 Mart, ober 20 Juder Bein aus ben hifen zu Rachtig und Zeltingen; und außerdem ein Lehn von 5 Fuber aus eben diesen, 1185.

In nomine sancte et individue trinitatis, Philippus diuina fanente elementia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Notum facimus universitati
fidelium christi, quod nos domno heimrico de Burgitheim et uxori eius Luchardis quam quarta pars allodii de
Mulinarken de iure contingebat, pro eadem porcione sun ducentas marcas dedimus, ita ut in festo s. Remigii
quod est anno dominice incarnationis MCLXXXV. eas aesignemus, Quod si tune candem peennism non persoluerimus, statuimus ut eidem h. et uxori eius a curtibus nostris in Rahtege et Zeltane XX. karrate uini assignentur
et quod residuum fuerit ad usus episcopales retineatur. Preterea de iam dietis curtibus nostris quinque karratas
ulni annutami eis feodali iure concessimus, sieque porcionem allodii illus que predictam domnam ontingebat, ad

naus ecclesie nostre Colonieusis acquisinimus. Ut autem huiusmooli condicio inconuulsa permaneret, presentem cartam inde conscribi fecimus et sygilli nostri impressione confirmari. Testes huius rei qui presentes erant et uidebant hii sunt. Bruno maior in colonia prepositus. Adolfus maior decanus. Conradus prep. s. Seuerini. Theodericus prep. ss. apostolorum. Theodericus leadiensis archidiaconus. Otto feodiensis archid. Ulricus prep. Heinricus comes de Seyna. et frater eius Euerhardus. Heinricus dux de Liuburg. Gerardus burgrauius Coloniensis. Gerardus aduocatus Coloniensis. Gerardus Sans de volmodisteine. Gozwinus de Alftra. Herimannus camerarius, et alii quam plures.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXXV. regnante Friderico romanorum imperatore augusto.

501. Erzbifchof Philipp von Coln giete bie Bogtei über ben hof zu lechenich, welche hermann von hengebach, und barauf bessen Schon Theoberich zu lehn hatte, nachdem auch bieser gestorben, wegen ber Bebrickunge nurch bie Botee, jur bischessichen Berfchaung ein. — 1185.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus divina favente clementia s. coloniensis ecclesie humilis minister, omnibus christi fidelibus in perpetuum. Cum pastoralis cura regiminis, ecclesie a deo nobis commisse studiosius nigilare nos moneat, congrunu duximus ea que domino cooperante a nobis ecclesie conferantur, nel in meliorem et utiliorem statum reformantur, scripto commendare, et sic ad posterorum noticiam transmittere. Notum igitur esse uolumus tam presentibus quam futuris christi fidelibus, quod aduocatiam curtis nostre in Lechnich quam Herimannus de Hengebach a nobis in feodo tenebat. eo defuncto. Theoderico filio eius adhuc puero in feodo concessimus, coque humani generis debitum exsoluente. libera nobis uacauerit, Considerantes igitur homines ecclesiarum qui aduocatorum patrocinio adiquari debebant et defendi. indebitis exactionibus, et uexationibus sepenummero pregrauari, eandem aduocatiam curtis nostre super altare b. Petri. ad usus episcopules obtulimus. Statuentes, et sub examine districti judicii firmiter precipientes, ne cui successorum nostrorum seu quouis hominum sepedictam aduocatiam cuiquam in feodo concedere, uel alio quouis modo alienare liceat, sed archiepiscopus ipse ad usus proprios eam teneat. Ut autem hec nostra oblatio seu traditio rata et inconuulsa permaneat, paginam hanc sigilli nostri impressione communiri fecimus, perpetuo anathematis uinculo innodantes omnem hominem, qui hanc paglue nostre confirmationem infirmare uel infringere attemptauerit. Nomina testium sub quorum presentia hec acta sunt. hec. Bruno maior prepositus. Adolfns maior decanus. Lotharius bunnensis prep. et archidiaconus. Philippus xanctensis prep. et archidiac, Symon s. Gereonis prep. Cûnradus prep. s. Seuerini. Gisilbertus s. Andree prep. Bruno prep. s. Marie in gradibus. Godefridus dec. s. Gereonis. Geruasius s. Ceniberti dec. Tirricus dec. de gradibus. Igfridus s. Georgii dec. Iohannes subdecanus. Iohannes corepiscopus. Abbas s. Pantaleonis, Abb. s, Martini, Abb. Bruuillarensis. Nobiles. Comes Henricus de Seyna. Everhardus frater eius. Henricus comes de Arnisberg. Comes Engilbertus de Monte. Comes Theodericus de Hostadin. Otto frater cius. Comes inliacensis Willelmus et frater cius Gerardus. Henricus burggraulus. Reinerus de froisbreth, et alti quamplures. Ministeriales. Gerardus aduocatus. Herimannus filius eius. Heinricus de volmôtsteine, et Gerardus frater eius, Gozwinus de Alfthera, Willelmus schillinch. Herimannus camerarius, Theodericus filius eius, Godefridus de Wolkenburg. Iohannes et Henricus filii eius, et plures alii, Burgenses. Gerardus thelonearius. Theodericus frater eius, Rikolfus aquensis. Rikolfus parfuse. Henricus Razonis. Constantinus. Ludewicus, Waldeuerus.

Acta sunt hee anno, incarnationis doutiniee M.C.I.XXXV. Indictione III. Regnante Friderico Romanorum imperatore semper augusto. Anno regni eius XXXIII. Imperii uero XXXII. Anno presulatus nostri XVII. Data per manum Virici cancellarii.

502. Erzhifdof Philipp von Chin bekunder, daß die Abrei Siegburg von den Ebelherren, Gebrübern von Jogan einen hof zu Schwelm geichenft erhalten, diesen dem hem hein für 36 Mart zu Lehn gegeben, und mit dem Gelbe zwei Weingüter zu Gild erworben habe. — 1186, den 22. April.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Philippus dinina fauente clementia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus christi fidelibus, tam futuris quam presentibus imperpetuum. Ad omnium christi fidelium noticiam peruenire

uolumus, qualiter gerhardus et theodericus et heinricus fratres de hagne nobiles uiri, quoddom predium in suztme, quod Gottenchof dieitur, sybergensi ecclesie in redemptionem animarum suarum et parentum suorum libere perpetuo possidendum contulerunt, quod annuatim duas marcas soluit. Idem sutem predium consilio nostro abbas sibergensis Gerlacus, heinrico de volmedisteine iure feodali pro XXXVI. marcis concessit. Quas marcas in recompensationem prefati predii ad maiorem ecclesie utilitatem abbas pro duabus uineis in gutse sitis, ubi et ecclesia spbergensis plara bona babuit quibusdam militibus lodowico et alberoni dedit coram scabinis et familia curius eiusdem, que annuatim maiorem pensionem soluunt. Quoniam igitur hec consilio nostro ad utilitatem ecclesie et commoduna eta sunt, presentem inde cartam scribi et sigilli nostri munitione confirmari fecimus, statuentes, et sub anathemanis districtione prohibentes. ne quis successorum nostrorum uel abbatis id imperpetuum infringere, uel irritare presumat in posterum. Testes huius rei sunt Bruno maior in colonia prepositus. Adolfus maior decanas. Symon prep, derenois, Godefridus dec. s. Geronis. Theoricus prep, as apostolorum. Bruno prep, de gradibus. Theodericus dec. de gradibus. Isfridus dec. s. Georgii. Heinricus comes de seine. Engelbertus comes de monte, Theodericus comes de hostadhen. Otto de Wickerode. De familia b, petri colonie, Gerardus aduocatus, Herimannus camerarius.

Acta sunt hec suno dominice incarnationis M.C.LXXXVI. Indictione III. Data colonie X. kal, Mai.

503. Ergbifdof Philipp von Coin beftatigt Die Berfaffung, welche Die Arbiffin Glifabeth von Bilich Dem ju Graffrath, auf einem Gute Des Stifts, von ihr errichteten Rlofter gegeben. — 1187, ben 31. Juli.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Philippus divina favente clementia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Dilectis in christo fratrum ac sororum conventibus in vilika et greverode christo famulantibus in perpetuum. One ad honorem dei et fidelium animarum salutem laudabiliter ac pie instituuntur. utile et congruum est tali prouidentia et auctoritate confirmari, ut et in posterum inconquisa permaneant, et contra hec proponere qui agere aliquando uolentes occasionem sue malicie competentem in hiis non inueniant. Ob hanc igitur causam omnibus tam futuris quam presentibus ad quos presens pagina pernenerit, per eam innotescere uolumus, quod dilecta in christo filia nostra Elisabeth uilicensis cenobii penerabilis abbatissa ad propagandum et ampliandum divini servitii cultum fideli denotione semper intenta, nostre aliquando auctoritatis impetrata licencia, suique conuentus unanimi consensu se pleno fsuore habito in allodlo uilicensi quod greuerode dicitur, cenoblum ad honorem dei ciusque intemerate genitricis Marie, pia deuotione instituit, et conuentum aneillarum dei pro exequendis inibi deinceps in perpetuum dinini seruitii officiis fideli studio congreganit, quarum etiam usibus inter cetera que contulit censum quem familia loci eiusdem uillicensi ecclesie annuatim persoluere consucuerat assignauit, et pro recompensatione census eiusdem uineam in ellenberg L. pridem marcis a se comparatam uilicensi conuentui libera donatione concessit. hoc inter utrumque locum et conventum firmiter in posterum observari statuens. ut uilicensis ecclesia. ne sue proprietatis et auctoritatis diminutionem aliquam in hoc facto pati uidestur, in greuerode ius dominii semper obtineat, et uilicensis abbatissa magistram canonice religionis, ac claustralis discipline custodem, rerumque sacrarum consernatricem, ab ipso connentu electam, auctoritate propria el preficiat, ipsaque magistra obedientiam statim eidem abbatisse reuerenter promittat, et omni tempore fideliter exhibeat, progisorem unum ex fratribus uilicensibus si ad hoc idoneus et consenciens inter cos inuentus fuerit esdem etiam abbatissa ibidem constituat. quem si reperire non potuerit, quemlibet alium de clericali ordine ad hoc congruum ex consilio iam dictorum fratrum uilicensium et conuentus in greuerode aliunde assumat, ipse uero qui prouisor institutus fuerit, uilicensi abbatisse utpote matri et domine conuentus illius et allodii. congruam omni loco et tempore humiliter exhibeat renerentiam, et fratrem aut sororem, in illum locum suscipiendi, nel inde amonendi absque ipsius mandato et conuentus in greuerode consilio nullam habeat potestatem uel licentiam, bonaque ad ipsum locum pertinentis infeodare, uendere seu pignori obligare, uel quocumque modo alienare, sine consciencis et consensu corundem nullatenus presumat, quod si temere aliquando attemptauerit, sepedicta abhatissa quod factum est in irritum renocet.

ipsoque si contumax et rebellis ei exstiterit amoto. ex consilio memoratorum fratrum ulileensium. et connentus in greuerode, alium ad hoc idoneum loco ipsius substituat. omnisque rerum dispositio in greuerode sicut in vilika principaliter ad ipsam pertineat, sic tamen nt quecunque super facultatibus et personis illius cenobii facienda sunt extra consultum et consensum sepedicti capituli omnino non faciat. Hanc igitur institutionem laudabiliter factam approbantes, auctoritate a deo nobis collata confirmamus, et a nobis hinc inde firmiter obseruari precipimus statuentes, at isi qua in posterum ecclesiastica secularissue persona, temerario assue am infringere, ucl absque utriusque capituli uestri consillo immutare presumpserit, horrendi anathematis uinculo sit innodata, cum angelis sathane, nisi resipuerit, tenebris exterioribus deputanda. Testes baius rei sunt. Bruno maior in colonia prepositus, angister Godefridus, mag, Radolfus monensis prep. Godefridus in ecclesia s. Gereonis prep. Viricus capellarius, magister Godefridus, mag, Radolfus. meg, Piramus, Herimannus, Gerhardus, canonici in vilika, Herimannus canonicus in Riadorp. Rutgerius notarius. Nobiles, Wilhelmus comes iuliacensis. Heinricus comes de seyna, et frater eius Euerhardus. Arnoldus et Fridericus comites de althena. Florentius de kempenig, Reinerus de froietpreht. Roricus de Nistere, et alii quam plures.

Acta sunt hec anno dominice incaruationis M.C.LXXXVII. anno imperii domni Friderici cesaris XXXIII. nostri uero presulatus XIX. Data Colonie II. kalendas augusti, feliciter amen.

504. Lambert von Bied und beffen Schwefterefohn übertragen mehrere Sorige ber Stiftefirche gu Schwarzeheindorf gu Bins und Rurmebe. - 1187.

In nomine sancte et indiudue trinitatis. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris christi fidelibus, quod Lambertus de Wede. et Lambertus filius sororis sue de Nuereburch. Hadewigem. Bertam. Volsuindem, ancillas suas manumittentes, ecclesie s. Clementis in Rindorp contradiderunt, et quioquid iuris et potestatis in sis habebant, eum suis heredibus et coheredibus resignamerunt et exfestucamerunt, hac uidelicet conditione adiuncta, ut tam ipse quam quilibet de earum posteritate quolibet anno, in medio maio, ad altare s. Clementis duos denarios postquam matrimonium contraxerint, persolunta. Pro licentia uero matrimonii contrahendi, neque uir neque femina amplius quam sex denarios dare cogantur. Post obitum autem suum mulier optimam quam habebit uestem, de lino textam. ecclesie predicte transmittet, uir autem uestem dabit cuiuscunque generis habuerit meiorem. Qui nero aduocatorum insolentia plus nocere quam prodesse consucuit, proper ipsorum importunitatem constitutum est. ut nullum omnino, preter solum archiepiscopum coloniensem habeant aduocatum. Nullum etiam habebunt super se censualem magistrum, sed quicunque maior natu fuerit in corum cognatione, censum prefatum ab aliis colliget annuatin, et memorato monasterio representabit.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXXVII. Regnante glorioso romanorum imperatore Friderico. et filio cius Heinrico rege. Presidente in coloniensi ecclesia uenerabili archiepiscopo Philippo. romano sedis legato.

505. Erzbifchof Philipp von Coln befundet, bag ein von ber Graffin Uba von Sadenbroich' lehn, rubriges Gut zu Auenheim bem Frauenflofter Rolandswerth fluflich übertragen worden. - 1187.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Philippus dei gracia s. Colonienis ecclesie archiepiscopus, et romane sedis legatus. omnibus christi fidelibus in perpetuum. Uniuersis sacrosancte matris ecclesie fidelibus tam faturis quam presentibus notum esse uolumus, qualiter domina Vad de Brûcha et filii eius. Theodericus, Euerwinus. Herimannus. et domina Aleidis quoddam predium habebant in Ovenheim. quod ab cis in beneficio quidam Lûdewicus acceperat. et per multos annos in quieta possessione possidebat. Predicti uevo predii proprietatem et dominium domina Vad et filii eius omni ambiguitate remota ecclesie que in Ruletisuerde sita est, nendidernt, po tribus

Gie mar bie Bittme bee Grafen Arnold von Deug. Bergl. Gunther 1. 363.

marcis, et quicquid dominii ant iuris in codem predio dinoscebantur habere, tali completa uendicione libere tradiderunt. Ludewicus uero pro codem beneficio etiam uenditionis titulo decem et octo marcas a prefata ecclesia suscepit. de quibus unam marcam pro bono pacis duobus fratribus suis Godefrido uidelicet et Geldolfo donauit. His itaque rite peractis prefatus Ludewicus et duo fratres eius Godefridus et Geldolfus una cum matre eorum Hildewara se in presentia comitis Henrici de seina statuerunt, et collecta proinde bonorum uirorum multitudine iam senius dictum beneficium coram comite Heinrico et multis aliis in iudicio prout consuetudo deposcit effestucauerunt, et quicquid luris in eo habuerunt, in usumfructum predicte ecclesie resignauerunt. Domina Vda et filii eins in eodem iudicio et concione similiter dominio et iuri suo quod in beneficio prefato habuerunt renunciantes, ibidem resignauerunt, et illud in manus comitis Heinrici omni contradictione remota legantes, sub ipsius patronatu in candem ecclesiam cum omni beniuolentia contulerunt. Preterea quidam Vdalricus et Methildis nendiderunt ecclesie in Rûleiiswerde jurnalem pertinentem ad curtim in Owenheim pro nouem solidis, quem tam ipsi quam et corum heredes proximi, seilicet filius eius Heinricus, et due filie eorum Methildis et Elisabeth, coram iudice et in iudicio, nullo contradicente effestucauerunt. Ne quis ergo mortalium huic facto tam racionabili contraire, et prefatam ecclesiam in predictis bonis postmodum inquietare temerario ualeat ausu. del omnipotentis et b, marie dei genitricis. et s. petri. et nostro banno interdicimus. Sed et ut facta hec rata et stabilia semper permaneant, presentem paginam conscribi, et sigilli nostri impressione communiri fecimus,

Acta autem sunt hec publice, anno dominice incarnationis, millesimo, centesimo, octogesimo septimo, regnante domino Friderico romanorum imperatore et semper augusto, presidente pontificati cathedry Colonie phylippo, Testes sunt horum Walterus de scidercha. Gerlacus de pleisa, Herimannus frater elus, Roricus de nistere. Crato frater eius, Câno de mendana, Ministeriales domine Vde de Brucha subsequenter affuerunt. Manegoldus, Einolfus, Herimannus, Robertus, Ministeriales uero de kente. Gunterus. Godefridus frater eius. Gunthardus frater eiusdem. Bernardus de bedebure, frater eius Geldolfus de scidrike, Rabodo de olsheim. Heribertus de sentstede. Fridericus de owenheim.

506. Abt Gerlach von Siegburg genehmigt, daß ber Elemoisinar heinrich daselbst ein Lehn bei Ballicheid, ein Sofchen zu Siegburg und ein Beingut zu Galb erworben und dem hospital zu Siegburg geschenkt habe. — 1187.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Gerlacus dei gratia Sigebergensis cenobii abbas indignus. Quoniam quidem ut notum est generatio aduenit et generatio preterit, et cum tempore memoria rerum gestarum elabitur, nisi scripti alicuius probabilis auctoritate fulciatur, idcirco presentium et inturorum memorie siue noticie diligenter inculcari nolumus. qualiter Heinricus frater noster et elemosinarius huins ecclesie, anime sue saluti consultum esse enpiens, a quodam inbeneficiato nostro heinrico de villa husichin feodum in eodem loco situm pro septem marcis redemit, quod idem a nobis 1000 hominii tenuit. Hoc autem a nobis expetiit, ut iuri nostro hoc est iuri ad quod idem feodum pertinebat in eo renunciaremus, et ut pauperum necessitatibus nostra permissione de cetero seruiret. Quod cum nobis pro remedio anime nostre placuisset annuere et predictus laicus hoc nobis resignasset, censualiter illud ab elemosinario sibi prestari petiit ea conditione, quod de reliquo placitum inde adibit intra curiam Walscheid. tam ipse quam successores eius, et eo pertinebit integraliter, quatuor solidos soluct annuatim qui sunt dominorum, et tantumdem dabitur inde pro utilitate que perhure dicitur. Item frater predictus ab heinrico magistro curtis sue in Sigeberg emit curtile in cadem ciuitate pro triginta solidis et adquisiuit illud iure burgensi, soluens duos solidos annuatim. Preterea de camera nostra dare consueujumus quatuor solidos annuos heinrico cuidam militi de Wanda, quos illum in beneficio a decessoribus nostris constat habuisse, pro quibus acceptis a prenominato fratre quatuor marcis. idem miles nobis beneficium resignauit, nosque eosdem solidos hospitali jure perpetuo dare promisimus, et ut successores nostri similiter faciant denunciamus. Item in gulsa ab eodem fratre comparata est ginea pro duodecim marcis erga Gerardum quendam, de cuins prouentibus qui prefuerit hospitali. excolet eam et reliquum omnem usum uini erogabit in usus pauperum. De his ergo omnibus predictis quatuor solidos de husichin et duos solidos infra ciuitatem soluendos, sepe dictus frater ad octauam transitus b, patris nostri Annonis que est III. idus decembris deputauit, quatinus inde seruiatur fratribus in prebenda piscium die prescripto. Reliquos uero quatuor solidos ex camera nostra dandos, simul cum prouentu uini, specialiter ad uestitum pauperum in nigilia natalis domini crogandum deleganit, ut uidelicet qui hospitali pro tempore prefuerit, nihil horum in prinatos usus audent conucrtere, sed dispenset ea egenis prout melius potuerit. Sicut uero identare de istitu ti predictum est ordinanti, sic et nos statuimas, et sub interminatione diaina animaduersionis in nirtute a. obedientie firmiter statuendo precipimus, at huinsmodi statuta nullus mutilare uel infringere aut depranare audeat, quod si quisquam presumpserit, perpetui anathematis uinenlo se innodandum irreparabiliter sciat, nisi cito penitentia ductur resipiscat.

Actum anno incarnationis dominice millesimo centesimo octogesimo septimo. in facie capituli Sigebergensis. feliciter Amen.

507. Erzbifchof Philipp von Coln befundet, Dag Die Gebruber Conrad und Berlach von Emmerich ein Gut ju Millingen bem Stifte Rees übertragen haben. — 1188, ben 5. December.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Officii nostri cura nos ammonet et compellit anctoritas, pia subditorum nostrorum desideria semper promouere, et ea que ad ecclesie dei, et intemerate matris eius Marie, usus et commoda, legitima acquisitione contrahuntur, nostre auctoritatis munimine confirmare. Notum itaque fieri cupimus, tam presenti etati quam successure posteritati universorum christi fidelium. Cunradum de embrica ministerialem s, petri. cnrtim suam in millinke constitutam. quam hereditaria successione ad usus suos sequestratam habebat, cum omnibus curtis illius appendiciis, ecclesie s, marie in Ressa uendidisse, annuentibus hoc fratribus suis, et unigersis suis heredibus. Verum quia memorate curtis dimidietas pretaxati cunradi altodium fuit. et altera dimidietas allodium beatl petri. ipseque a fratre suo gerlago et gerlagus a nobis codem beneficiatus suit, considerata prenominate ecclesie paupertate huic nenditioni et emptioni consensum prebuimus. Abfestucauit itaque predictus cunradus, cum omnibus suis heredibus, partem sui allodii. atque gerlagus frater cius, iu manus nostras beneficium illud, multis beneficiatis et ministerialibus s. petri coram positis resignauit, nosque illud eterne remnnerationis intuitu, stabili lege, et iure irrefragabili, ecclesie s. marie in Ressa, ad usus fratrum ibi deo scruientium deuote contulimus. Sed quia ressensis ecclesia nullum post deum non habet nec habere debet aduocatum nisi coloniensem archiepiscopum. ideo auctoritate sancte coloniensis ecclesie et nostra, id quod de pretaxate curtis contractione rationabiliter actum est, presentis scripti auctoritate stabilimus, et eidem ecclesie contra omnium maliuolorum calumpniam et innasjonem, sigilli nostri impressione, ratum permansurum et inconsulsum sanccimus. Si quis antem pertinax et indeuotus temerario ausu hoc nostre confirmationis prinilegium infringere uel adnichilare attemptanerit, sit anathema maranatha, et a sanctissimo corpore et sanguine domini nostri lesu christi in perpetnum alienus fiat. et in extremi examinis die, diuine ultioni subiaceat. Hii sunt testes qui aderant. Cunradus xanctensis prepositus. Wilhelmus decanus. Bertoldus magister. Liberi domini. Everwinus de holte. Arnoldus stecke. Stephanus de oie. Ministeriales Henricus de alphem et fratres eius. De xanctis Gerlaegus, Remolt. De ressa Helmbret, Helmwig, Reinolt, Helvas,

Datum nussie, nonas decembris, anno incarnationis dominice M.C.LXXX.VIII. Signum domini Philippi coloniensis ecclesic archiepiscopi.

508. Jefrid , Dechant bes Georgftiftes zu Coln, ichenkt bemfelben ein haus mit einer hoffidtte dafelbit, beffen Gefalle er gur Feier feines Jahrgebachtniffes bestimmt und ausführlich vertheilt. - 1188.

In nomine sancte et indicidue trinitatis. omnibus christi fidelibus in perpetunm. Notum sit um futuris quam presentibus, quod ego Isfridus dei gracia ecclesie s. Georgii colonie decanus, propositum habens anime meç consulere. et aliquod michi solacium in futurum prouidere, domum quandam cum area inxta aculpatma portam que

ecclesie s. nothburgis opposita est sitam. quam a filio fratris mei Friderico et suis heredibus de meo comparani. eidem scilicet s. Georgii ecclesie, pro remedio anime mee et parentum meorum donaui, et contradidi, ita ut ipsa ecclesia prefatam domum et aream iure perpetuo possideat, et de censu inde soluendo mee disposicionis ordinatio sicut ego statui, stabilis et rata permaneat. Statui itaque singulis annis in die depositionis mee annipersario. fratribus inde dari quinque solidos, et in precedente uespera duodecim denarios ad propinationem. Domesticis sex den, ordini id est presbitero, diacono, subdiacono tres den, unicuique unum. Duobus pueris candelabrum et turibulum ferentibus unum. Custodi duos pro quatuor candelis circa altare ponendis. Inter cantandum uigilias quadraginta pauperibus unicuique quadrantem unum, uel panem tanti precii. Post primam pueris chorum frequentantibus tres denariatas panis ad prandendum. Item per totum anni circulum quolibet tricesimo die decem den. ad propinationem dominis. Ad missam animarum duos ordini, unum presbitero, unum diacono et subdiacono, ad sepulchrum uisitandum et commendationem faciendam, unum quatuor pauperibus. Item in dedicatione sub turri. quadraginta den. dominis, et duodecim den. ad propinationem in secunda uespera faciendam. Tredecim pauperibus in hospitali quatuor den, unicuique illorum duodecim unum quadrantem, et tercio decimo unum den. Item ad luminare sub turri, quadraginta den. Horum omnium summa ad uiginti octo solidos excrescit. Ad hec autem omnia ita ut dictum est adimplenda, curam et prouisionem custodi ecclesie, quisquis ipse est dispono, ut ipse de prefata domo triginta solidos recipiat, et uiginti octo sicut ordinatum est distribuat, quod superest insi remaneat. onatinus inse ad bec peragenda tanto reddatur feruentior, et ordinationis mee processus fiat efficatior. Ouoniam autem prefate domus area lata est et spaciosa, et edificiis in ea construendis idonea, quicquid in ea structum uel edificatum fuerit, seu quocunque modo factum, ut in maiorem summam census excrescat, liberum michi erit de hoc disponere pro mee uoluntatis arbitrio, et firmum et inconcussum stabit quicquid ego inde statuero. In anteactis eciam temporibus cum essem custos ecclesie, feci de meo fieri porticum modicam iuxta criptam ad meridionalem plagam, et super ipsam porticum decentem cameram thesaurarie camere contiguam, quam item custodi deputaui, ita ut ipse cam ad suos usus habcat. et annuatim post uesperas quibus cantatur o uirgo uirginum i in cadem camera largo igne et optimo uino et aliis ad huiusmodi festum competentibus, sollempnem dominis propinationem faciat, sonantibus omnibus campanis ab inceptione ipsius antiphone usque ad eius completionem, ad magis excitandum populi deuotionem. Ut autem hec deuotionis mee dispositio rata et stabilis permaneat, presentem paginam conscribi, et ecclesie nostre sigilli impressione communiri feci. Si quis ergo hulc pie ordinationi contraire uel eam infringere, uel ipsam domum ab ecclesia alienare, uel aliquam fraudem contra hec molitus fuerit, sit pars eius cum dathan et abyron quos terra uiuos absorbuit, et descenderunt uiuentes in infernum, et in futuro tremendi magni iudicii die nisi resipuerit, duplici confusione conterat eum dominus deus noster.

Acta autem sunt hec anno dominice incarnationis Millesimo, centesimo, octogesimo octano, regnante domino Friderico romanorum imperatore s tesmper augusto, presidente pontificali cathedry colonie phylippo, presentibus et amnitentibus uniunersis ecclesie nostre confratribus, quorum hec sunt nomina. Dominus Bruno maioris ecclesie sanctique Georgii prepositus. Adolfus maior decanus et noster concanonicus. Ego isfridus decanus. Gerardus choriepiscopus. Godescalcus seolasticus. Bertolfus custos. Adam. Daniel. Frümoldus. Karolus. Heinricus. Iohannes. Theodericus. Ucultivas. Řúgeras. Gerardus. Fridericus. Hidegerus. Bertolfus.

509. Erzbischof Philipp von Coln bekundet, daß er die von dem Grafen Seinrich von Ressel, Berner von Braundhorn und Emmelrich von Rheinbach angekausten Weinguter zu Genheim feinem Domflifte fur 400 Mart überlaffen und beife zu bem Kauspreise der Schloffer und Landauter bes Landarafen verwendet babe. — 1188.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Phylippus dei gratia Coloniensis archiepiscopus s. ecclesie filiis. presentibus et futuris in perpetuum. Humana infirmitas, prona ad contradictionem, aliquando in tantum excedit. ut

^{1 3}n ber Urfunde find bie Gefananoten barüber geidrieben. - 2 Bergl. Rr. 554.

ea quy insto et laudabiliter sunt facta temptet mutare uel infringere ausu reprehensibili. Ob hanc causum ualde est utile et necessarium, ea quy in yeclesiarus del conferuntur, confirmari maiorum auctoritate. Sic enim indempnitati preclesiarum feliciter prospicitur, et temeritas presumentium quod non licet, aliquatemus uidetur cohiberi. Notum inquam sit christiany religionis hominibus, nos uineas quas in Sygenkeim a comite Henrico de Resenbag, de bonis nostris acquisiniums, ecclesiç maiori dedises super atare b. Petri ut stipendia fratram inde acciperent ampliationem. Post donationem a nobis sollempniter factam, in presentia multorum, nostro banno sicut iustum erat eos liganimus, qui aliquo in tempore uineas prenotatas maiori yeclesia anferrent, uel in ipsis uineis aliquam inferrent iniuriam canonicis maioris yeclesiç. Ad recompensationem corum que nos dedimus in optinendis uineis, maior yeclesia in nos contolit quadringentas marcas. Hanc summam pecunie et maiorem dedimus Langranio propter castra et predia que ab ipso emimus yeclesiç Coloniensi et nostris successoribus. Ut autem be manean inconculusa et transmittantur ad noticiam posterorum kartam istam iussimus conscribi, et nostro communiri sigillo, statuentes, et sub pena excommunicationis districte precipientes, ne aliquis his que a nobis sunt facta, contraire presumat, et si quis hoc attemptanerit, nouerit se subiectum maledicitioni excommunicationis.

Acta sunt hee anno dominier incarnationis M.C.LXXVIII. Testes istoram sunt istil. Bruno maior prepositus et archydiaconus. Adolfus maior decanus et archydiaconus. Lotharius Bünnensis prep. et archyd. Conradus Xanetensis prep. et archyd. Godefridus s. Gerconis prep. Teodericus ss. apostolorum prep. Bruno prep. s. Mariy ad gradus. Ulricus capellarius, Rodelfus secundus decanus. Iohannes choriepiscopus. Rodolfus magister scolarum. et reliqui maioris eclessie canonici. Nobiles. Teodericus comos de Hostaden. Otto de Wikrorde. Gerardus ense de Ara. Enerhardus comes de Seyna. Gerardus de Deist. Gerardus de Randenrode. Ministeriales. Gerardus aduocatus Coloniensis, Herimannus filius elius, Henricus de Volmutsteine. Gerardus frater cius. Richro de Mülenheim. Wilhelmheim. Schillinch. Herimannus camerarius, Burgenses. Gerardus Telonarius, Richolfus parlisus. Henricus de foro.

- 510. Graf Theoberich von Cleve ichentt, mit Buftimmung feiner Mutter Aleibis und feines Bruders Arnold, Die gwifchen Biffel und Reed gelegene Rheininfel ber Abtei Camp. — 1188.
- † In nomine domini. Ego theodericus diuina misericordia comes de clius, generationi luic et ei que entutiona et in perpetuum. Quoniam quidem elemosinarum largitiones et maxime pauperibus christi sub regule institutiona deo et monastica in cenobiis famulantibus stipendia et uletualia necessaria conferre operis deo placiti andiulinus. aliquantam nostre hereditatis et iuste possessionis portionem christo et sue pie genitrici in campo pauperibusche christi ibidem notet dieque domino seruientibus ob redemptionem animarum predecessorum nostrorum, et uite ac salutis stabilitatem animarumque in futuro requiem. conferre diuina inspirante clementia. tam utile duximus quam honestum. Sciati glicuit ram presens quam in perpetuum successura geseratio, quad nos cum matre nostra comitissa Aleide. et fratre nostra Analdo insulam secus Wishcham in alueo rheni coniectam. cum omnibas supertineniis suis, in terris arabilibus et aqua illa que ualgo dicitur colc. in decimis, et quiquid in eadem utilitatis in posterum prouenire poterit. ecclesie b. dei genitricis in campo, et fratribus bidem aigilantissime deo seruientibus libere et absolute et absque alicuius contradictionis oblocutione in cliue coram hominibus nostris tam ministerialibus quam feodatis contradidimus. Ut autem hec rata ecclesie et fratribus perpetuo perseuerent. presenti pagina ymaginis nostre impressiope munita confirmatiumus appositis idoneis qui hini domationi interfurent testibus.

Acta sunt hec et publica donatione celebrata in clino. anno domini M.C.LXXXVIII. Regnante illustrissimo imperatore friderico. Cathedram coloniensem sedente reuerentissimo antistite philippo feliciter. Huius facti testes affuerunt. Weelo de strunkete. Amandus de thyia. Suetherus castellanus. Stephanus de oye. Rotgerus pincerna. Arnoldus camerarius, et alii.

- 511. Erzbifchof Philipp von Coln ichenkt bie Rheininsel zwischen Reed und Biffel, welche er, als in ben Grenzen feines Bibthums und herzogibums gelegen, in Befig batte nehmen laffen, wogegen aber Graf Theoderich von Cleve Ginfpruch erhoben, im Einverfidndniffe mit Diesem ber Abtei Camp, - 1188.
- + In nomine sancte et individue trinitatis. Ego philippus divina dispensante providentia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus, generationi huic et ei que ueutura est in perpetuum. Ex auctoritatibus et testimoniis diuinarum scripturarum accepimus, ut secundum nostri nominis et officii tenorem pauperibus christi et precipue ecclesiis postre diocescos superintendere et sollerti pronidentia curam agere debeamus, ecclesiarum uidelicet res dissipatas nostra auctoritate recolligere et resarcire, collectas fideliter conservare, possessiones etiam a fidelibus siue principibus ecclesiis collatas, ut in perpetuum stabili firmitate perseuerent, scripto nostro confirmare, et posteris perpetuo conseruanda mandare debemus. Sciant igitur tam presentis temporis quam in perpetuum uenture posteritatis fideles, quod quandam insulam inter Resam oppidum et Wisolam uillam, in alueo rheni coniectam quia intra nostri episcopatus terminos jure synodali, et nostre notestatis ducatus jure forensi consederat, nostre ditioni addicari, et per quendam nostrum fidelem ministerialem circumsigniri precepimus. Quod comes theodericus de cliue quia tam in sue cometie quam in predecessorum suorum et suo allodio contigerat, contradixit, et candem insulam sui juris per omnia fore confirmanit. Tandem illius qui fecit utraque unum inspirante clementia, et s. spiritus cooperante gratia utrumque nostrum uno consensu, cademque uoluntate quicquid in cadem insula iuris nostri esse uidebatur, ecclesie s., marie in campo. et pauperibus christi in eadem deo sub regule austeritate militantibus, cum omnibus appertinentiis suis et utilitatibus tam in uirgultis, quam in terris arabilibus, et decimis, et aquarum rheni circumfluentis usibus contradidimus. Nos quidem in ipsa ecclesia campensi per codicem sanctorum enangeliorum super altare in conspectu plurimorum circumastantium tam synodalium quam laicarum personarum christo et b. eius genitrici manu propria obtulimus. Comes uero cum matre sua comitissa Aleide et fratre suo Arnoldo, ob redemptionem animarum predecessorum suorum et proprii status et nite incolumitatem, et in futuro beati finis consummationem, coram multis tam ministerialibus et feodatis, quam aliis illustribus uiris sepedicte insule donum libere et absque alicuius obloquutionis contradictione enm omnibus utilitatibus suis in cliuo ut predictum est contulit, Ut igitur het ita legitime et ordinate celebrata tradițio stabilis perpetuo, et inulolata perseueret, presentem paginam conscribi, et imaginis nostre appositione communiri fecimus, data conseruatoribus benedictione et pace, niolatores uel uiolare aliquando conantes, per anathematis sententiam sathane in interitum tam carnis quam spiritus usque ad condignam satisfactionem exponimus.

Acta sant hec publice non in occulto neque sub modio coram pluribus qui intererant, quorum ex parte nomina in testimonium baius donationis subsigniri fecimus anno domini M.C.LXXXVIII. ipso anno terre et sancte ciultatis iherusalem captiuitatis a Saladino. regnante gloriosissimo imperatore Friderico feliciter. Signum domoi Ottonis leodiensis archidioconi, sig. domni Willelmi wiscleasis prepositi et sanctensis decani. a. magistri Bertoldi. Ex nostra parte. Laicorum uero, Stephani de smethhusen. Gozuini de heinsberch, Henrici de alphem. Ex parte autem comitis. Signum Wezelonis de trunktos. A mandi de tyela. s. Sacteri castellani.

512. Der Dombedant Johann von Trier befundet, daß der größere Theil ber zu gahrieich gewordenen geiftlichen Frauen bei Selt Thomaskloftere dafelbit in das Riofter Hoven bei Jalpich verfetz und biefem bie in der Dickese Colin ackeanen Bestumgen bet ersteren zugetheilt worden. — 1188,

Ishannes dei gratia treuirensis ecclesię dictus maior decanus et ciudem ecclesię prelati sanctimonialibus cenobii s. thome in perpetuum. Quoniam ea que ad noticiam posterorum transmittenda sunt. ne rei gestu eritas per oblinionem seu ignorantiam aliquatenus deperire ualeat. litterarum adminiculo in sua stabilitate perdurare solent. nosse nolumus tam presentes quam futuros quosque fideles. quod cenobii s. Ihome deuota congregatio ab justinationis seu exercifo felicibus incrementia diunitus quistata tam in rebus quam personis creuisso dinoscitur. Sed

processu temporis accrescente personarum numero, cum prudenti consideratione aduerterent, quod ob narias incommoditates simul ibidem commanere non possent, deliberato consilio treuirensis ecclesis pie te i prouide dispensatum
est, ut ad locum quem dommus archyepiscopus coloniensis apud Tulpetum eis prouiderat, maior pars sanctimonialium
ad habitandum transiret, eo tamen dispensationis moderamine, ut reditus et possessiones quascumque in episcopatu
treuirensi tunc habebant, tam in uineis quam in terris, sanctimoniales apud s, thomam manentes retinerent et
econtra, quicquid possidebant in coloniensi dyocesi, in usum et proprietatem manentium apud tulpetum
eccepto quod de eisdem reditibus quos habent in ciutiate coloniensi singulis annis V, marcas cenobio s, thome in
perpetuum soluere tenebuntur, et eccepta domo quadam quam in ciuitate coloniensi quidam hermannus ciuis coloniensi
cum uxore sua post obitum ipsorum b, thome contulerat, cuius medietas ad cenobium s, thome utroque defuncto
pertinebit. Vt autem huius rei ueritas perpetua stabilitate firmetur, hane seculaum conscribi, et sigillo nostre
ecclesia fecimus roborari. Adhibitis ydoneis testibus quorum nomina sunt hec. Gerardus prepositus ecclesie s,
symconis. Godefridus abbas epternacensis, Hermannus abbas de claustro, et alii quamplures tam seculares quam
ecclesiastice persone.

Acta sunt hec anno incarnationis dominice M.C.LXXXVIII.

- 513. Graf Otto I. von Geldern mit feiner Gemaflin Richarda verleifen der Abtei Altenberg, in beren geiftliche Berbruderung fie aufgenommen worben, Rheinzollfreibeit in ihrem Gebiete. (1188.)
- C. In nomine sapete et individue trinitatis presentibus et futuris in perpetuum. Quanuis omablus in necessitatibus suis adesse pium sit. religiosis tamen uiris tanto propensius manum auxilii porrigere, et in negociis suis cooperatores fleri intendimus, quanto familiarius eos dituinis obsequiis mancipari cognoscimus. Vude ego ollo dei gratia comes gelreusis una cum uxore nostra richarda omaium tam presentium quam futurorum memorie transfundimus, quod dilectis confratribus nostris bergensis cenobii filiis, qui nos in participlum pii laboris et in plenitudine fraternitatis sue denote collegerunt, benigno facore indulsimus, quod quotiens per alucum reni transitum facere cum nauibus et rebus suis disponunt in omni iurisdictionis nostre loco eosdem ab exactione thelonii. et importuna peticione liberos et quietos esse constanter decernimus. Inhoneariis. scoltetis. officiatis, et hominibus nostre dicioni subiectis districte mandantes. ne aliquam in omne tempas huiusmodi exactionem et opponere presumant. Ut autem hec benignitatis nostre in predictos fratres constantia inconsulsa et imperturbata conseruetur, presentem paginam sigilli nostri impressione roborautimus. Quod si quis temerario ausu contra hec nenire temptaueriti tustos indictantionis et aninamdurenionis nostre motas indubianter sos esnatai incurinsus.
- 514. Erzbifchof Philipp von Coln bekundet, daß fein Ministerial Johann von Sule fein Allobe gu Sale und zu Expinghoven ber Abtei Altenberg geschenkt, unter Borbehalt ber Leibzucht fur fich und feine Gattin, und ber Wieberlofe mit 100 Mark, wenn fie Rinder mit einander zeugen follten. 1188.

In nomine sancte et individoe trinitatis. Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie humilis minister. omnibus in christo fidelibus presentibus atque futuris in perpetuum. Quonium que pie geruntur digunu est. ut defensionis amminiculo roborentur et prouehantur, nostra potissimum interest illis prouidentie clipeum oppandere, qui deo solummodo dediti non nisi conservato pacis et karitatis beneficio collatorum sibi gaudent impendio. Notum itaque sit omnibus tam instantis cui quam faturi generationibus, quod inhannes de helse s. Petri colonie et nostre ministerialis. ui probe strennuus nostra concessione et uoluntate allodium suum helse, in processi pipur concessione et uoluntate allodium suum eppynchoue. in terris, in reditibus, in molendinis, in aquarum tractibus. in piscaturis, in pratis, in

² Bir haben bas Jabr, wo Graf Otto I. von Gelbern fich bem Artuguge angeschloffen, f. v. Spaco, inleiding tot de Hiel. v. Gelderland, il. 176., für unfere ilrfunde andenommen.

pasentas. În siluis. În câpellia quoque et edificiis, tum etiam în mancipiis, et uniuersis appendiciis atque pertioentiis suis. uti îpse possederat et în dotem cristine contectali sue legitima et sollempni donatione transfuderat coniuente et cooperante îsm dicta cristina uxore sua Bergenii ecelesie, pro remedio anime sue suorumque per manum nostram optulit et contuit. ea conditionis interpositione, ut quamdiu îpse et prescripta cristina simul aut singulatim hoc est uno decedente altero eorum superstite niuerent, usuum perceptione quieta possessione gauderent. Pretera et hoc dictum est, ut si dante deo heredem non aliunde quam îpse de îpsa et îpsa de îpso gigenulo habituri forent. Bergensi ecclesie centum marce în redemptionem dispositionis solucrentur et sic que legata fuerant ad genuiam successionem renocarentur. Nos igitur pium eorum attendentes uotum et comprobantes studium paginam moși mipiis machinationibus prememorata molestetur în aliquo uel grauetur ecclesia hane confirmationis paginam nostre autoritatis sigillo munitam în testimonium ueritatis atque firmamentum incomuulae stabilitatis perțeti futurorum memorie porrigimus. ut si qua ecclesiastica seculorisue persona huic dispositori du eritati refragata iniuste fuerit. et aliquatenus contra eam dolo. fraude, circumuentione, aut uiolentia ueuire temptauerit. b. Petri et nostro banno se obligatam atque a deo în districto examine se dampnandam sciat, nisi de male presumptis digno satisficatat.

Acta sant hec colonie anno incarnationis Domini M.C.LXXXVIII. indictione VI. presentibus idoneis testibus, quorum hec sunt nomina. Bruno maior prepositus. Adolfus maior decanus. Lotharius bunnensis prep. Canradus s. Seucrini prep. Theodericus ss. apostolorum prep. Viricus capellarius. Iohannes choriepiscopus. Nobiles hii. Engelbertus comes de berge. Theodericus comes de hopistadin. Henricus comes de seine. Eucerardus frater eius. Henricus comes de hugitwagin. Gerardus de Randinrodin. Gerardus de Dilst. Gerardus de hurberdus de mylendunc. frater eius Renerus de frowisbret. Theodericus comes de clyue. Arnulfus frater eius. Ministeriales hii. Gerardus aduocatus. Godescalcus de patberth. Henricus de uolmusteyne. Gerardus de belle. Burgenses hii. Gerardus telonearius. Constantinus. Lodowicus. Henricus de foro. Rycholfus parfusas. Marcmanaus. Wilfiruma.

- 515. Abt Gerard von Camp bezeugt, daß Grafin Aleibis von Cleve ber Albtei mehrere Geldgeschenke gemacht, wofur ein Allobe zu Brüggenhoven, eine Weinrente zu Mofelweiß und verschiedene Altargerathe erworben worben. — (1188).
- + In nomine domini. Ego Gerardus dei gratia sanctorum in cenobio campensi sub regula b. Benedicti militantium abbatis sub nomine humillimus minister, tam presentibus in codem cenobio quam successuris in perpetuum. Quoniam ea plerumque que causa salutis, et intuitu diuine remunerationis a fidelibus iusto proposito, et uoto salutifero aguntur. longenitatis decursu oblinionis nebula etiam ab eorum quibus funt memoria enanescunt, presentem cartulam conscribi, et nobis successuris in perpetuum que nostris temporibus acta sunt, et ecclesie nostre statuta, significare utile duximus. Sciant igitur tam moderni quam nobis perpetuo successuri. quod nobilis illa comitissa Aleidis de cliuo, nobilis, non tantum generosi et clari sanguinis propagine, uerum etiam probatissimorum preciara morum duce sancteque uiduitatis continenti uita insiguis, formam expresse similitudinis quantum in sc est illius supreme aduocate nostre sibi assumens, quippe illa christum gremio continens, ubere de celo pleno lactauit infantem, hec candem ipsum in membris suis pauperculis cotidie in terris pascit egentem, ipsa enim familie sue sibi adoptate in campo. usque ad X. ferme marcas in uictualibus pane et potu contulit. Insuper LXXX. marcas pro allodio quodam in bruggenhoeuem ut fratribus perpetuo ministraret, exhibuit. Preterea s. resurrectionis iesu christi celeberrime sollempnizare disponens aunotinum tempus, speciem sibi actualis marthe assumpsit. nec tamen optima parte marie frustrata que utique non auferetur ab ea. ad supradictum numerum XXX, marcas adjecit, hac intentione diffuiens eas in aliquos redditus expendi. uidelicet ut in cena domini. et in uigilia pasche libratam piscium. et dominica resurrectionis et duobus sequentibus diebus tres hamas uini, et sex maldra tritici fratres in consolationem corporalem ob leticiam festige resurrectionis acciperent. Quas XXX, marcas sic expendimus immo impendimus iu uiuea în *Wisen* soluente quotannis carratam et dimidiam uini. În manso quodam soluente marcam. În festo b. martini mediam, et in purificatione b. marie mediam. De his ergo redditibus supradicti sumptus in pascha, insuper

dimidia marca ad luminaria in capella b. Iohannis cuangeliste beatique Seruatii, in qua insuper omnia necessaria, uestes altaris, indumenta sacerdotalia, ampullas, et calicem, manutergia plenarie instituit, accipietur expensa. Supa his igitur tot et tanitis beneficiis, quid domine nostre dignum rependamus, nisi orationum suffizația, non inuenimus, Ipsam ergo a generali capitule extercii plenam tocius ordinis cum summo et caritatiuo affectu fraternitatem suscipere fecimus, insuper statuentes, ut in nostris cotidianis missis, in missa b, marie ipsius specialiter memoriam facianus, in ea nece por defunctis, partie sius comitis Genekardi, et comitis Theoderici specialiter, et pretera omnes simul et singuli singillatim pro ipsius salute et incolumitate beati finis consumatione leuantes corda eum manibus orare decreuimus. Si quis autem huius saluberrime nestre institutionis successorum nostrorum euacuare et annichillare temptanerit decretum, anathematis uniculo certissim se si nondatum nouerii.

516. Konig Beinrich VI. bestätigt ben zwifden bem Erzbifcofe Philipp von Coln und Beinrich von Burgenbbeim geschloffenen Bertrag.' - 1189, den S. Februar.

Henricus sextus dinina fauente elementia romanorum rex et semper augustus. Ea que inter fideles mostros rationabiliter et ordinate gerontur, diponm duximus auctoritate regie maiestais confirmare. Notum igitur facimus uniaerasi imperii nostri fidelibus, quod nos contractum illum qui inter dilectum principem nostrum Philippum coloniensem archiepiscopum, et fidelem nostrum henricum de burgensheim interuenit, ratum habemus secundum quod in priuliegio prenominati archiepiscopi continetur, et eidem contractui nostre confirmationis corroborationes adhibemus, statuentes ne ulla persona hamilis mel alta contra hane diaulem paginam nostram et priuliegium supra nominati archiepiscopi in quo forma predicti contractus continetur nenire presumat. Quod si quis ausu temerario facere presumpserit, iram et indignationem nostre maiestaits se sciat incursurum. Huius rei testes sunt. Curardario maganificanis archiepiscopus, Rudolphus levolicensis episcopus, Iohannes cancellarius. Herimanuus comes de froburc. Robertus de durna. Godefridus comes de veingen. Henricus de kolendin, et alii quamplures. Wernerus de boulant.

Datum apud andernacum anno domini M.C.I.XXXVIIII. Indictione VII. VI. idus februarii.

517. Raifer Friedrich I. betunbet und befidtigt, baft Erzbifchof Philipp von Coln bie Bofe feines Biefpume: Dilben, Schwelm und Elberfeld bem Grafen Engelbert von Berg zu Pfandlebn verlieben. — 1189, ben 27. Mai.

Fridericus del gratia Romanorum imperator et semper Augustus. Cautum esse fidelibus imperii prouida nostre deliberationis indicat discretio. et ea que inter ipsos racionabiliter acta fuerint. scripto autentieo roborentur. ne posthac lapsu temporis au oblisione in contentionem aliquam menire debeant seu ambiguitatem. Ad noticiam itaque unitersorum fidelium imperii presentem paginam intuentium peruenire uolentes nos intellexisse quod Philippuu Colonienisis archiepiscopus tres curtes episcopatus sui, Heldene. Suedme. Elucerudle. cum omni susfiracti illarum fideli mostro comiti Engelberto de Monte coram prioribus, beneficiatis et ministerialibus Coloniensis ecclesie in recto feodo concesserit, ipsi et heredibus suis quiete possidendas quamdiu niverint nisi prius secentis marcis ... minus per eundem archiepiscopam uel eius successores eis recompenentur, easdem ... heredibus huius scripti temore confirmamus. Statuentes ... persona secularis uel ecclesiastica ipsos in ... feodationis tenorem molestare audeat, aut aliqua ... infringere presumat. Data apud Brezbere in ean ... in introitu Ungarie, Anno M.C.L.XXXIX. Indictione VII. VI. kal. Innii.²

518. Pabft Clemens III. beftätigt Die Berfdgung bee Ergbifdofs Philipp von Coin, woburch ber Rirche bes Johanniters Drens ju Duisburg ein Theil der Stadt als Pfarrbegirf überwiefen worden. — 1189, ben 14. Juli.

Clemena episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis Herimanno magistro et fratribus ierosolimitani hospitalis salutem et apostolicam benedictionem. Vidimus autenticum instrumentum uenerabilis fratris nostri Philippi

¹ Die Urtunde begiebt fich febr mabriceinlich auf ben Bertrag Rr. 500. - 2 An ben punftirten Stellen ift ein foch in ber Urfunde,

coloniensis archiepiscopi ex cuius tenore nobis innotuit, quod idem archiepiscopus hospitali uestro de sancio sepulchro in Dusburg pia donatione concessit domum Conradi de Dicke domum Alexandri filii Lodewici domum Lanthfridi Brunckini Sifredi cum spatiis interiectis nec non et omnes terminos uersus ecclesiam s. Marie infra murum et extra murum cinitatis sitos tali tenore uidelicet ut habitatores predictarum domorum baptismalia sepulturas uisitationes infirmorum in eadem hospitali domo cum omni iure parrochiali recipiant, sinodo tamen pastoris ecclesie s. saluatoris et archidiaconi sanctensis ac prepositi s. Guniberti qui iure decanatus eidem ecclesie prelatus est statutis debent sient prius temporibus interesse. Statuit etiam idem archiepiscopus ut decima animalium cum obolis qui gulgo appellantur Orkemscherf de domibus predictis memorate ecclesie beate Marie tradatur, pro gnorum recompensatione pastori ecclesie s. saluatoris dimidia marca debet annuatim persolui. A, quoque sacerdos et successores eius tertiam partem cathedratici predicti archiepiscopi et seruitli archidiaconi sanctensis atque preposiți s. Conuberți omni contradictione remota persoluant. Vt igitur constitutio predicti archieniscopi et concessio nel confirmatio robur obtineat firmitatis, insam sicut rationabiliter facta est et in eius scripto antentico continetur ratam habemus et sicut predicta omnia pacifice possidetis, deuotioni uestre auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Statuentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere nel ci ausn temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei et bb, Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum.

Data Laterani II. Idus Iulii. Pontificatus nostri anno secundo.

519. Erzbifchof Philipp von Edin überlagt ben Canonichen feines Domftiftes Die zu ben Reliquien ber ih. Drei Ronige eingebenden Opfer, wie Dies fein Borganger Reinald, ber jene Reliquien ber Domftirche zugeführt, beftimmt habe. — 1189.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Philippus dinina fauente clementia Coloniensis archiepiscopus a, seclesie filia presentibus et futuris in perpetuum. Ea que propter salutem animarum deuote et sancte in ecclesias conferuntur, quanto maiorem a deo exspectant remunerationem. tanto magis est diignum, ut iuste confirmationis firmum robur accipiant. Ex relatu plurium intelleximus, quod noster antecessor pie recordationis Reinaldus archiepiscopus elemosinas que ad sancta Regum corpora offeruntur, sicut et ipsos Reges maiori ecclesia in Colonica contalerit laudabili consideratione motus at ubi sanctissiani Reges corporaliter quisescerent et in maiori haberentur uneneratione ibi de oblationibus corum insta et benigna consolatio ad canonicos perueniret. Nos factum prenominati archiepiscopi commendamus, et habemus ratum, et qua possumus et debemus confirmamus auctoritate. Ne uero posterum hot quod iuste factum est mutari queat id iuris quod nos habere uidebamur in oblationibus Regum. coram multis super altare b. Petri ecclesie maiori dedimus. fratribus eiusdem concedentes liberam potestatem ordinandi de ipsis elemosinis ad supplementum prebendarum suarum prout poterunt diligentius et melius. Post sollempnem donationem a nobis factam, sicut iustum fuit factum nostrum banno confirmanimas, ut si quis in posterum ausu temerario in contrarium moueretur, banno se aciret obligatum esse et subiectum maledicto excommunicationis. Iussimus etiam hanc cartam conscribi et nostro muniri sigillo, nt ex scripti inspectione, en que justes sun facta et fideliter expressa ad posterorum notitism transmitterentur.

Acta sunt bec anno dominice incarnationis M.C.L.X.XVIIII. Testes istorum sunt isti, Bruno maior prepositus et archidiaconus. Adolfus decanus maior et archidiaconus. Lütharius bunnensis prep. et archid. Godefridus s. Gereonis prep. Teodericus ss. apostolorum prep. Bruno preps. s. Marij ad gradus. Ulricus capellarius. Rödolfus secundus decanus. Johannes choriepiscopus. Ridolfus magister scolarum. et reliqui maioris seclesis canonici. Nobiles. Teodericus comes de Hostadein. Otto de Wikerode. Gerardus comes de Gerardus comes de Mylendinich. Gerardus de Disth. Gerardus de Casthere. Walterus de Scidereke. Ministeriales. Gerardus aduocatus Coloniensis. Herimannus filius suus. Henricus de Volmuthsteine. Gerardus futer suus. Richao de Molenheim. Wilhelmus Scillinch. Herimannus camerarius et Herimannus filius suus, Burgenses. Gerardus thelonearius. Ricolfus parfusus, Heinricus de foro.

520. Graf Engelbert von Berg befundet, daß ihm Graf heinrich von hudeswagen, für erhaltene 100 Mart, 20 Mart Gintunfte aus beifen Allobe zu Leben verpfandet habe, wofur Gefalle zu Dorpfeld, Dhunbof, hudeswagen und Dorp haften sollen, wenn er nicht binnen 4 Jahren ein anderes Allobe, 100 Mart werth, an die Etelle fegen werbe. — 1189.

In nomine sancte et individne trinitatis. Ego Engelberlus dei gratia comes de monte. Notum esse uolo uninersis heredibus meis, presentibus et futuris, quorum obtutibus presens pagina faerio tobata, quod domnas Henricus comes de Hükingiswage, inichi inpignorati annastim redditus XX. marcarum dei suo allodio pro C. marcis, quas et concessi. tali uidelicet interposita pactione, ut si domnus H. comes de Hükingiswage infra IIII. annos aliud predium pro C. marcis conparauerit, et eius proprietatem in me, uel in heredes meos contulerit, a nobis iure feodali recipiens, prefate impignorationi renunciamus. Si autem aliud predium comparare neglexerit, predium subscriptum unde soluuntur XX. marce, erit meum simul cum mancipiis sibi attinentibus. Et îpse et sui heredes, de me, et meis heredibus iure beneficii imperpetuum tenebunt. Soluit autem consicinia de duripeelde cum curia de diure XV. marcas. Molendinum quod est prope castrum Hikingiswage IIII. marcas, Alind quoque molendinum in dürine I. marcasu. Summa XX. marce.

Facta est bec pactio anno dominice incarnationis M.C.I.XXXIX. Huins rei testes sunt. Rembertus acadesper et Theodericus filus eius. Godescalcus castellanus de berge. Herimannus de bodelenberch. Euerardus de upladhen, Heindenricus de plettebreht. Theodericus de wippereuorde. et filius eius olricus. Hartlifus de hesceidhe. Hartlifus de lintion. Henricus flecco. Andreas scottetus, et alii quam plures.

521. Reverd bee Grafen Engelbert von Berg, bağ ber Gbelherr Arnold von Twerm fein Erbäut gu Bolthaufen, Daffelborf, bei Bald, gu Monbeim, Simmelgeift und an ber anger ihm verpfändet und fein Saudgenoß auf bem Schoffe gur Burg geworben. — (1159).1

In nomine' sancte et individue trinitatis. Eço Engelbertus dei gratia comes de monte notum esse uolo universitati heredum mocrum tam presentium quam futurorum, quorum obtutibus presens pagina fuerit oblata, quad Arnoldus de Tyverne uir nobilis nobis uninersum patrimonium suum quod citra rhenam est situm quibuscunque locis, pro centum marcis, quas ei concessimus, impignorauerit, tali uidelicet interposita conditione, ut quamdiu illas centum marcas, quas a nobis accepti habeat, in castro nostro Berge cum sua familia consessor noster maneat. Cum autem eidem domino Arnoldo a nobis et a castro nostro recedere placuerit, redditis nobis preticis centum marcis, pro quibus nobis obligatus est. liber cum absolutione totius predii sui, quocunque nelit, declinet in nomine domini. Sunt autem hec nomina locorum, in quibus patrimonium ipsius domini Arnoldi situm est. Hollmento, Duseeldorp, Buske, Cruthouen. Eikenburen. insuper omne predium, quod est prope fluuium, qui uocatur anger. Ne quis igitur hoc nostrum factum ingeuio uersucie seu iniquitatis immatare ualeat aut presumat unquam machinatione, presentem paginam conscribi et limpressione sigilli nostri fecimes commaniri. Hoius rei testes sunt. Gysselbertus de Berge. Otto de Heldorp, Daniel de Erkevode, Henricus Flecco, Hertwicus Bolo et alii quam plures.

522. a. Konig Beinrich II. von England bewilligt ben Colnern, ihren Bein auf bem Marfte zu London, wo ber frantische Wein wertauft wird, zu einem vorgeschriebenen Preise feil zu bieten. (1154-1189)."

Henricus dei gratia Rex anglie et dux normannie et aquitanie et comes andegaule, nicecomitibus et balliuis suis Londonensibus salutem. Concedo ut homines Colonienses uendant uinum suum ad forum quo uenditur uinum

^{*} Arnold von Tybern erichtin ischen 1174 unter der Bergisch Mittrichaft nub als Burge best Geschn Engeldert, f. Rr. 4.48; abs 3. 1189 für inter alten Angabe gemäß angenommen werden. — * Aus dem auf Anordnung vos Kathes ju Coin im 3. 1326 angefigten Privillegienbuck im dereigen Subdurchin. Diese und die beiben felgenden Urtunden find aus eben beiger Zuchlurchin. Die Kathesia. Die Kathesia.

francigenum. I scilicet sextarium pro III. denariis. Et ideo prohibeo ne lpsi inde distrubentur a nec aliquis super hoc Iniuriam eis faciat nel contumeliam. Testibus Ricardo de luci et Wilhelmo filio Alden, dapifero, Apud Norhampton.

522. b. Ronig Beinrich II. von England befiehlt feinen Reichebeamten, Die Golner und ihre Cachen, wo fie auch in fein Gebiet fommen werben, zu beichutgen. - (1154-1189).3

Henricus dei gratia rez anglie et dux normannie et aquitanie et comes analiganie, iusticiariis, uieccomitibus et omnibus ministris et fidelibus suis, francis et anglis tocius terre sue salutem. Precipio uobis quod custodiatis et manuteneatis et protegatis ciuse et mercatores et homines Colomienses et omnes res et possessiones suas. ubicunque ad uos uenerint in terram meam, sicut meas proprias, ita quod nullam iniuriam uel contumeliam eis ficiatis nec fieri permittatis, quia homines et fideles mei sunt. et ipsi et omnia sua sunt in manu et custodia et protectione mea. Et si quis super hoc maligno forifecerit. plenariam eis inde sine dilatione iusticiam fieri faciatis. Testibus R. Wystoniensi. Hugone Dunelmensi episcopis. Iohanne decano Saresbiensi. Wilhelmo alden dapifero. Apud Widestock. 4

523. Ronig Beinrich II. von England nimmt die Colner, ihre Baaren und ihr Saus zu London in feinen Schut, und verbietet neue und bobere Abgaben als die früheren von ihnen zu fordern. (1154-1189).

Henricus dei gratia rex anglie et dux normannie et aquitanie et comes andigauie, iusticiariis, uicecomitibus et omnibus ministris suis anglie salutem. Precipio uobis quod custodiatis et manuteneatis et protegatis homines et ciues Colonienses sicut homines meos et amicos, et omnes res et mercaturas suas et possessiones, ita quod neque de domo sua Londoni, neque de rebus neque de mercaturis suis, aut allquibus aliis ad cos spectantibus, induriam aliquam uel contumeliame eis faciaita neque feri permittatis, quia et comia sua sunt in custodia et proteccione mea, et ideo firmam pacem habeant faciendo rectas consuetudines suas, et nullas exigatis ab eis nouas consuetudines uel rectitudines, quas facere nou debeant nec facere solebant. Et si quis super hoc maligno forifecerii, plenariam insenti dilatione iusticiam feri faciatis. Testibus Ricardo de Luci. Wilhelmo filio Alden, chapifero, Apud Norhampton.

- 524. Ronig heinrich VI. verspricht bem Erzbischofe Philipp von Coin, bag er innerhalb ber Erzbische funftig nur zu Duisburg und Dortmund Mangfatten haben und bort bas Coinische Geprage nicht nachbilden laffen wolle; bag feine nach dem Colnischen Gehalte außerhalb geprägte Munder von dem Erzbischofe in besten Gebiete außer Umlauf gesetzt werden betre, was bann auch dem Ronige in Unsehung der Colnischen Mange im Reichbzeitet frei stehen soll. Er erneuert zugleich die Freiheit der erzbischossischen Schote am Zolle zu Kaiferewerth. 1190, den 25. Marg.
- C. In nomine sancte et inditidue trinitatis. Henricus actus diuina fauente elementa Romanorum Rex et emper augustus. In eminenti throno maiestatis imperatorie constituti sient rebelles celsitudinis nostre dextera debita percellere uindicta, sic eos qui ingi et sincera deuotione student imperii honorem promouere, regie liberalitatis munificentia beare consucaimus. Nouerit igitur uniuersorum imperii fidelium tam presens etas quam successura posteritas, quod nos attendentes deuota dilecti principis nostri philippi coloniensis archiepiscopi obsequia, que frequenter serenissimo patri nostro friderico Romanorum imperatori augusto, et nobis exhibuit, et in posterum constanter creditur exhibiturus, concedimus ei et ecclesie coloniensi, ut de cetero in diocesi coloniensis archiepiscopatus nullas monetas habeamus nisi duas scilicet apud duaburch et apud tremoniam, easque de cetero cudi nepratitenus, nisis secundum antiquam consuctudinem, inhibentes etiam ne tam in archiepiscopotu coloniensi quom

^{&#}x27; Sartorius las, bermutblich an Aquisgranum bentent, vinum franeigranum. Francigenum mar in England bas Ausländische aberhaupt. — * 3fr disturbeniur. — * G, bie Rote ju Rr. 522. a,

extra cundem archiepiscopatum aliqua moneta fiat secundum ualentiam et formam et ymaginem coloniensis monete. Si pero extra diocesim coloniensis archiepiscopatus monetam cudi fecerimus, que in pondere et puritate argenti equiualeat coloniensi monete, et coloniensis archiepiscopus inhibuerit ne recipiatur in ciuitatibus et oppidis suis. id grauiter non feremus. Et si nos preceperimus ne coloniensis moneta recipiatur in ciuitatibus et oppidis nostris, coloniensis archiepiscopus id equo animo et sine rancore tolerabit. Ad hec intuitu supradicti archiepiscopi statuimus et auctoritate regia per presentem diualem paginam sanctimus, ut borgenses de ciuitate colonia et mussia et aliis appidis que coloniensis archiepiscopus libere tenet ad manus suas sint de cetero apud werdam ab omni theloneo absoluti. Si uero aliquis predictorum bargensium culpetur a theloneario nostro quod uehat merces alterius. luramento proprie manus se expurget, et sine dilatione libere recedat, auctoritate regali qua fungimur districte precipientes, ne aliqua persona humilis nel alta secularis nel ecclesiastica contra presentem pracmaticam sanctionem uenire presumat, quod qui fecerit, nostre maiestatis indignationem se sciat graniter incurrisse. Testes sunt huius rei. Cunradus maguntinensis archiepiscopus. Wichmannus megdeburgensis archiepiscopus, Otto babenbergensis episcopus. Tirricus haluirstadensis episcopus. Sifridus abbas bersueldensis. Cûnradus Goslariensis prepositus. Henricus prep, s, Mauricii in maguntia. Bruno prep. s. Marie ad gradus in colonia. Bernardus monasteriensis prep. Canradus palatinus comes de reno. Otto marchio burgundie. Otto dux boemie. Albertus marchio misnensis. marchio dedo. Comes boppo de wertheim. Gerardus comes de lon. Tirricus comes de hostaden. Robertus de durne. Cuno de mincenberc. Trussardus de Kesteneburch. Cunradus de Anewilre, et alii quamplures.

Signum doutini Henrici inuictissimi Romanorum Regis et semper augusti. Acta sunt hec apud frankenuurt. Anno dominice incarnationis M.C.XC. Indictione VII. VIII, kalendas aprilis. Regnante domino henrico gloriosissimo romanorum rege et semper augusto. Anno regni eius XXI. Ego Ditherus uice domini Cánradi maguntino sedis archiepiscopi et totius germanie archicancellarii recognoui. Datum per manum magistri Henrici imperialis aule protonotharii.

525. Erzbischof Philipp von Goin schenft bem Siefte Raifersberth ben Rottzehnten zu Lanf und gestattet ihm mit bem Theile bes bortigen Pfarrzehnten, welcher an Weltliche verlaußert war und von bem Stifte eingeloft worben, bessen bessen zu verbessen. - 1190, ben 5. Mugust.

In nomine patris et filii et spiritus sancti. ego Philippus dei munere s. coloniensis ecclesie humilis minister. Notum sit universis s. matris ecclesię fidelibus tam futuris quam presentibus qualiter nos intuitu pietatis et pro spe eterne remunerationis quasdam decimas juri nostro competentes que tempore nostro et predecessorum nostrorum in parrochia lanco emerserunt, et adhuc forte emergent in noualibus, ecclesie s. swiberti ad usus canonicorum inibi deo incessanter descruientium perpetuo iure possidendas caritatiua deuotione concessimus. Preterea ut affectum nostrum circa predictam ecclesiam plenius ostenderemus, dilecto nostro adolfo majori decano conniuente et fauorem suum ad hoc impendente, prefate ecclesie fratribus licentiam dedimus, ut de antiquis decimis in lanco tantum in usus suos converterent, quantum iuxta congruam estimationem de manu laica, per manum dilecti nostri ludolfi iam dicte ecclesie decani nostris temporibus redemissent. Sic enim predictis fratribus in melioratione suorum stipendiorum subuenimus, nec tamen conditionem succedentium pastorum in lanco deteriorem fecimus. Placuit autem annecti quatinus successores nostros de habitione rati districte commonemus, confidenter asserentes, quod antecessorum nostrorum facta maxime circa misericordie opera non solum rata habuimus, ucrum etiam ubi, quando, et quantum oportunum erat. ratione competenti extendimus et confirmauimus. Ut autem hec omnia firma et inconuulsa per omnes successiones permanerent, et nostra memoria non cum sonitu transiret, sed apud sepius dictam ecclesiam inmortaliter uiueret, presentem paginam nostra iussione conscriptam, sigilli nostri impressione subter signari precepimus, et tam licentialem illam concessionem, quam nostram donationem banno nostro corroboratimus,

Acta sunt autem hec, anno dominieç incarnationis millesimo, centesimo, nonagesimo, Indictione VIII. mense augusto. Nonas augusti. Nussie in curia nostra, sub diuo regnante uictoriosiisimo romanorum imperatore Friderico, et gloriosissimo rege nostro Heinrico, presentibus uiris uenerabilibus elericis, et laicis, quorum nomina subscripta.

sunt. Thidericus comes de hostadeu. Otto de wiggerodthe frater eius. Gerhardus comes de are. Fridericus comes de altina. Cúnradus de dirke. Reterus frater eins. Hermannus de else. Otto de heldorpe, Heinricus de danne. Henricus prepositus b. Mariç nussic. Iohannes decanus de nussia. Ludolfins decanus. Magister Godescalkas, Gernandus. Appollonius. Heideuricus, Stephanus. Gerhardus aduocatus. Hermannus camerarius. Thidericus camerarius regis. Vortleus telonegrius.

526. Erzbischef Philipp von Coin befundet, daß die Mitglieder der Julpicher Occanie eine Bruders ichaft errichte und ausgestattet, welcher die Belffrau Jda von Jengebach mit ihrem Sohne das Patronat der Rirche zu Hoven und die Muble bafelbit geschenft habe; und daß diese und andere Bestungen zur Stiffung eines Frauenflosters zu hoven überwiesen worden. — 190.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Philippus divina fauente clementia. s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Suscepti cura regiminis nos ammonet. et eterne spes retributionis hortatur. piis bonorum hominum uotis propensius annuere. quatinus quod ex corum deuotione deo laudabiliter instituitur. nostre confirmationis illud auctoritate corroboretur. Cum ergo ad nostram peruenisset noticiam, quod quidam religiosi uiri de capitulo Tulpetenensi, scilicet Cûno decanus, Adolfus decanus. Albero pastor in Witherke, Gerardus pastor ad s. petrum in Tulpeto, Iohannes pastor in Owiskirken. et predecessor suus Eppo, Iwanus de s, Martino, Cunradus in Flathena, Laici quoque Godefridus de Walkenburg. Philippus de Tulpeto. Danvel uicinus eius. Cunradus frater eius. Henricus Movsewinus. Herimannus de Hoven. et frater eius Cunradus. Heinricus Froitel, et quam plures alii, ad solidandam conditionis humane fragilitatem. et ad salutare contra cotidianos excessus remedium, instinctu diuino frateruitatem in honore s. spiritus paraclyti, de suis facultatibus instituisseut, ut deo in elemosinis et orationibus seruiretur, non solum placuit nobis corum laudabilis institutio, uerum etiam in hujus fraternitatis consortio nos ipsos recipi fecimus. Ubi autem procedente tempore pluribus aliis tam ecclesiasticis quam secularibus personis placuisset huic sacro collegio associari, divinitus inspiratum est nobili quoque cuidam matrone Ide de Hengebag et filio suo Theoderico cum adhuc puer esset, ut in eiusdem fraterne societatis numero se recipi postnlarent. Uenientes itaque in nostram presentiam, patronatus ecclesie in Hoven qui ad ipsos spectabat, ad usus predicte fraternitatis libere resignauerunt, presente et consentiente tutore pueri scilicet Theoderico ss., apostolorum preposito, et presentibus et consentientibus ceteris eorum propinquis, et cognatis, et heredibus. Nos nero huius ecclesie patronatum, rogatu predicte matrone Ide, et filii sui Theoderici, et omnium heredum attinentium, presente quoque et consentiente archydiacono scilicet Lûthario bunnensi preposito, et Brunone s. marie in gradibus preposito et Tulpetenensis capituli decano. fratribus predictis ad perpetuos usus sue fraternitatis legitime atque canonice donauimus, ut ipsi in perpetuum eodem patronatu libere fungantur, et fructus ecclesie ad prefate fraternitatis usus libere congertant. Presentis igitur scripti prinilegio, hunc patronatum sicut predictum est eis in perpetuum firmissime confirmamus. Theodericus prenominatus nobilis puer, tutore suo Theoderico preposito ss. apostolorum presente et consentiente, et ceteris heredibus presentibus, molendinum quod habuit iuxta Hoven. in candem fraternitatem contulit. Post mortem pueri, patruus eins Everhardus, qui successit eidem in hereditate, cum nobili uxore sna Iutta, ratum habens quod puer fecerat, idem molendinum super altare b. marie et b. maximini in Hoven dedit, filio suo Wilhelmo consentiente maiore natu. Prenominatus etiam Euerhardus areas quasdam habuit in feodo ab archiepiscopo, adiaceutes predicte ecclesie, fratres de fraternitate concambinm fecerunt cum domno Euerhardo, allodium quod propria pecunia emerant in ipsum conferentes, et areas ipsas acquirentes ecclesie. Domnus Euerhardus in hoc concambio non dampnum sed commodum accepit. illis hoc asserentibus sub fidelitate quam ipsi fecerant, qui de eius erant curia. Domnus Godefridus de Heynisberg frater noster carnalis. mansum allodii quem habuit in Kessenig. pro remedio anime sue in fraternitatem eandem libere contulit. et inde omni anno dimidia marca persoluitur ecclesie, et omne illud quod ad ius mansi pertinet. Omnia ista per manus prenominatorum sacerdotum et aliorum fratrum, deuota et sancta donatione in consorcinm sanctarum domnarum que ibidem

religiose deo seruinat' secundum regulam ordinis Cysterciensis collata sunt. Hee onnais siout in ueritate intelleximus, ita ea prenotatis ancililis dei confirmamus. Preterea quoque confirmamus eis XXX, ingrea terre apud Gimenicà sita que feater Erwinns eis in remedium anime sus donanti. Insuper etiam omnia alia bona siue in agris, siue in utilis, siue in aliis redditibus constituta sint, que a fidelibus christi eis donata sont, seu emptione pecunic comparata, nos eisdem sororibus confirmamus. Firmitier statuentes, et sub interminatione horreadmanthematis prohibentes, ne quis ausu temerario huius nostre confirmationis paginam infringere, siue contrarius ei uenire presumat. Si quis autem hoc attemptauerit. ille omnipotentis dei et b. petri apostoli iram atque indignationem incurrat, et horrendo anathemati nisi resipuerit perpetualiter subiaceat, Testes huius rei sunt inno maior prepositus. Adolfus decanus. Godefridus pastor de Compeze. Iohannes s. Georgii canonicus. Otto de Wikerode, Gerardus de Diesth. Gerardus de Castere. Gerardas aduocatus coloniensis. Godefridus de Wolkenburg, Philippus de Tulpeto. Teodericus de Veihe, Henricus Mosewinus, et quam plures alii.

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.L.XXXX. indictione VIII. presidente romane cathedre Clemente papa IIII. anno pontificatus nostri XXIII. regnante Friderico romanorum imperatore augusto. et filio eius rege Henrico. Datum per manom Virici cancellarii.

527. Erzbifchof Philipp von Coln überträgt bem bortigen Andreabstifte ben von Ulrich von hemerbbach " refignirten hof zu Mormter gegen Aufrednung von 100 Mark, welche ber ehemalige Probst baselbit, Erzbischof Arnold von Trier, bemielben vermacht. — (1183—1190).

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Phylippus diuina fauente elementia coloniensis archiepiscopus, ecclesie (b. andree in) colonia in perpetuum. Cum ut ait lex nichil adeo debeatur mortalibus quam ut ultime voluntatis moriențium liber sit stilus, ut sit ... arbitrium, cautum est cuiuis ut uigore legis quam sibi uult patrocinari. circa alios seruare studeat illibatum. Notificamus (igitur uniuersitati) christi fidelium, presentium et futurorum, quod felicis memorie Arnoldus trenirorum archiepiscopus, cum ducentarum triginta duarum (marcarum), ei debitores essemns, centum ex hiis ecclesie b. Andree in colonia. cuius pridem prepositus extiterat. in memoriam sui moriens legauit, easque nobis persoluendas per testamentarios commisit. Huic facto dominus imperator Fridericus augustus, qui reliqua bona decedentis archiepiscopi iure fisci 4 sibi uendicauerat, nostro interuentu benignum prebuit assensum. Nos itaque profectui predicte ecclesie b. Andree consulere cupientes, centum marcis quas ad mancipandum effectui predicti archiepiscopi affectum, fratribus ciusdem ecclesie collaturi eramus, aliis pene centum marcis additis, curtim in monumento quam úlricus de hemersbach a nobis per gratiam b. petri jure beneficii tenebat, ab eodem âlrico cenobium tunc intraturo redeminus. Cum autem eandem curtim Rutgerus pincerna de cleue a prenominato virico pro quadraginta quinque marcis in ypoteca haberet, pro remedio anime nostre indulsimus fratribus ecclesie b. Andree, ut datis eisdem quadraginta quinque marcis ipsam curtim a prenominato Rutgero redimerent, et insuper erogațis în usus nostros uiginți quinque marcis, cam cum omni plenitudine et integritate iuris et proprietația haberent, et in perpetuum possiderent, seruata tantum nobis et successoribus nostris tali prerogatiua, ut si quis nostrum eam ad redditus episcopales reuocare uoluerit, datis centum septuaginta marcis, liberam hoc faciendi habeat facultatem. Ne quis autem in posterum banc nostram constitutionem peruerso ingenio irritare posset, in presentia priorum et beneficiatorum tam nobilium quant ministerialium colonieusis ecclesie nos id rationabiliter et licite facere posse per sententiam approbatum est. Hoc itaque ordine et tenore senins nominate ecclesie b. Andree curtim in monumente cum universis ad eam pertinentibus ab omni advocație uel alterius angarie uexațione liberam tradidimus. factumque nostrum contra aduersariorum dolos prinilegii nostri auctoritate, et sigilli impressione muniuimus. Nulli itaque omnino hominum liceat hanc nostre constitutionis paginam infringere, uel ei ausu

^{&#}x27; Bergl. Rr. 512. — Pabft Coleffin III. nahm mit Valle d. d. Lateraw II. id. Novemb. MCXCI. bas Riefter in ben Schuft der ism. Glutse und vertiet imm das Rich ber Mehiffinnen-Wall und die gewönlichen frieiligien. — ' Veral. Rr. 43-' Die Uttunde falle in ben angegebenen Zeitraum, de Arhiffeief Arneld 1153, und R. Teitrich I. 1150 field. — ' Veral. Rr. 417.

temerario contraire. Quod qui fecerit. nel attemptare presumpserit. quisquis ille est. iram omnipotentis dei, et bb. apostolorum petri. pauli. et al.dreç. omniumque sanctorum indignationem incurrat. et perpetui anathematis uinculo cum dampnatis nisi resipnerit innodatus permanent.

528. Raifer Beinrich VI. ftellt bem Marienflifte ju Machen ben vollen Genuß ber Beine und Aders Erebeng bee hofes ju Gingig wieder ber. - 1191, ben 8. Juni.

Henricus dei gratia romanorum imperator et semper augustus. Imperialis propositi nostri est capellam nostram aquensem piis promouere studiis, ut in his quibus a prima sui fundatione ex gratuitis imperatorum et regum beneficiis ad diuini cultus decorem collatis, uariis ex causis inminuta perpenditur, felicitatis nostre tempore, aliqua ex parte reparetur. Eius quippe augmentum et statum laudabilem desiderare debemus. in qua regnandi inicium. et primam percipimus unctionem. Unde significato nobis defectu. quem fratres eiusdem capelle in curte de Senzicha cuius due partes ipsis, tercia uero preposito pertinere dinoscitur, multo ex tempore sustinuerunt, exinde quod propter reparationem uinearum que perturbationis auodam tempore succise et penitus vastate, non nisi in quatuor karratis preposito et fratribus in octo, artissimo tunc pacto respondere poterant, et usque ad presentis temporis hubertatem et uinearum multiplicationem, hec tam arta pactio in dampnum ecclesie obseruabatur, nos consuete pietatis humanitate inducti, ecclesiç et fratribus eo quod sublata sit necessitas que sic urgebat, a defectu pariter et iniuria duximus consulendum. Imperiali igitur auctoritate decernimus, ut fratres de cetero nullo mediante malo ingenio, aut subtilitate suspecta, duas in predicta curte totius utilitatis in uino et annona partes percipiant, prepositus uero terciam. Saluo tamen omnimodis inre prepositi in albergariis et seruiciis. que sibi ex inre inibi persoluebantur. Vt autem hec nostra dinalis ordinatio rata et omni tempore inconcassa permaneat, presentem inde paginam conscribi. et sigilli nostri impressione iussimus communiri, Statuentes et maiestatis nostre uigore firmissime sancientes, ut nec prepositus, nec aliqua in posterum cuiuscumque conditionis persona hanc ordinationem nostram congellere, aut temeritatis ausu aliquatinus illi audeat contraire. Ex hoc igitur modico quo predictis fratribus in iure suo assistimus, potiora postmodum a nobis optinendi fiduciam ministramus.

Data in castris circa Neapolim | per manum magistri Heinrici prothonotarii VI. Idus Iunii.

529. Die Abei Siegburg fest mit bem Dechanten bes Marienstifts ju Machen bie Abgabe feft, welche fie bemfelben ftatt ber Rona von ihren Besitzungen zu Muffendorf und Blatten zu entrichten habe. — 1191.

C. In nomine sancte et indiaidae trinitatis. Gerlacus dei gratia humilis Sygobergensis abbas, et totus eiusdem seclesie connentus, et Churadus eadem gratia aquensis decanus, cum universitate fratrum, omnibus ecclesie filis, ueritatem diligere et in christo pie uinere. Notum esse nolumns universis christi fidelibus tam presentibus quam futuris, annis quadraginta et amplioribus ecclesiam Sygebergensem aquensi decano pro nona de muffendorp et de flatlena in terris et uineis, cultis nel colendis et in animalibus, annuatim duas marcas colonieuses. duas libras piperis, duas etiam cyrothecas quatuor denarios talentes, et duos cohurnos nocturnales quales in claustro fieri solent meliores, infra octanam s. Martini Aquis persoluisse. Insuper ecclesia Sygebergensis tria hospicia singulis annis debet decano cum X. equitatis, si uenire uoluerit, sin autem, nullam redemptionem hospiciorum ei facere tenetur. Procedente uero tempore in diebus nostris ex consensu partium placuit ecclesiam Sygebergensem predicto decano octo marcas conferre quibus ipse duas addere deberet, ex quibus quiequid annualis eensus acquiri posset, ad supplementum antique pensionis decano attineret. Itaque utriusque partis uigilanti consilio prouisum est, ad excludendas tergiuersantium calumpnias, ad roborandam suam cuique iusticiam, presentem cartolam conscribi, ut predicta annua pensio in perpetuam rata et inconsulus acerutur. Nichiloninus in argumentum fidei.

^{&#}x27; Die Belagerung von Reapel gefcab 1191. — 2 Bergl. Rr. 75.

et ad auferendum omnem malignantium calumpniam statutum est, ut hoc rescriptum signatum sigillo aquensis ecclesie maneat apud sigebergenses, et uersa uice idem insignitum sigillo sygebergensis reclesia recludatur in ecclesia b. Marie Aquisgrani. Huius rei testes sunt canonici aquenses. Henricus cantor. Wallerammus. Radulfus. Albertus camerarius. Werembertus magister scolarum, et plures alii, et de conuenta Sygebergensi, Hildegerus et Godescalcus priores. Philippus. Gerlacus. Leo. Walpertus et ceteri.

Actum sollempniter et confirmatum in capitulo aquensis ecclesie, anno uerbi incarnati. Millesimo Centesimo Nonagesimo primo, Indictione octaua, anno primo imperii Henrici quinti imperatoris.

530. Ergbischof Philipp von Coin genehmigt, daß die von ihm und bem Sause heinsberg seinem Reffen Goswin von Balfenburg far 100 Mart eingerdumte, und von biesem bem Bam von Berge verpfanbete Bild Soltum, von fetjecem dem Grafen Engelbert von Berg fur 100 Mark zu Erhn ausgetragen worden. — (1183-1191),

Phylippus dei gratia Coloniensis archiepiscopus. Notum esse uolumus uninersia christi fieldibus quod cum nos et domna Sophya de Heymisberg, et neptis nostra filia eius. uillam Holtheim nepoti nostro Gozwino de Falkenburg pro centum marcis exposuissemus, idem Gozwinus centum marcas ab Adam de Berge mutuo accepit. pro quibus eandem uillam ei inpignorauit. Postmodum comes Engelbertus de monte predicto Ade centum marcas donauit, ut cas in bonis aliquibus locaret, que ipse et heredes eius a comite et suis heredibus in beneficio tenerent. Adam tiaque ex nostro consensu et domna Sophye de Heymisberg et filie ipsius, atque nepotis nostri Gozwin. Adam burge, prefatam uillam comiti Engelberto pro centum marcis exposult, eamque sicut in pignore tenebat ab ipso in beneficio recepit. Adiuncta autem est talis condicio, quod a quocanque eadem uilla pro centum marcis redempta fuerit. Ille centum marce custodie abbatis de monte committentur, quonsque Adam bona eis comparanda assignet, que ipse et eius herediss sicut scriptum est a comite Engelberto et eius heredissa in beneficio teneant, Huius rei testes sunt Bruno maior in Colonia prepositus. Adolfus maior decanus. Gozwinus de valkenburg. Otto de wicrode. Gerardus de Randenrode. Gerardus aduocatus Coloniensis. Herimannus fitius eius. Willelmus scilliac. Adam pincerna. Henricus frater eius. Albertus de giene.

531. Erzbifchof Philipp von Coln befundet, daß fein Borganger Reinald von dem Grafen hermann von Mallenard ein Lehn ju Lechenich wiedererworben, nachbem beffen Untervasall, hermann von Did, beffelben wegen feines Lehnverhaltniffes jum Grafen Theoderich von Ahr verluftig geworden. — (1167—1191).

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Philippus dei gratia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopas. omnibus fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Nouerit presens etas. nouerit et futura in fide catholica deo denota posteritas, quod benignissimus pater domuna Reinaldus Coloniensis archiepiscopus, quamuis dicbus sui presulatus. temporis angustia coartatus sacrosanete ecclesie et sacratissimi Romani imperii seruitio firequenter, immo uero incessanter occupatus maximis et fere cotidianis expensis, ingiter si fieri posset exhaustus. domum tamen dei commissam sibi sanctam Coloniensem ecclesiam uigili custodia observanit, edificiis ecclesiasticis, et episcopalibus infra et extra ciuitatem decorauit. ampliauit, et quasi bonus pater filio successori in quibuscunque potuit, paterus caritatis sollicitudine prouidere pie et prudenter la nomibus curanti. Inter cetera que ecclesie Colonieusi multa et insignia contulisse dinoscitur ipsius munificentia predium quoddam in lechenich quod de manu ipsius comes Herimannus de Mulenarhen babebats, pecunia sua ab codem redemit et in memoriam pissa sannatin pissa sannatin dispensatione obtalit et tradidii. Hie attent fuit ordo

^{&#}x27; Molf erfcheint guerft ale Dombroant 1183; Philipp firbt 1191. - Diefe und bie folgende Urfunde geboren mabricheinlich in Die erften Regierungejabre bes Erzbiichofe Philipp.

predicte traditionis. Comes ut diximus H. supradictum predium de manu archiepiscopi habebat. Ab ipso autem acceperat in feodum Herimannus de Dicke. Tempore quodam ingruente guerra inter seps dictum comitem H. Archieps Herimanno de Dicke, eni utrique comiti hominium fecerat, ex iudicio hominum suorum indixit, ut pro beneficio quod ab ipso habebat seruiturus ad eum ueniret. Herimannus autem de Dicke ex deliberato et amicorum suorum consilio respondit, quia plus et dominium comitis de Arc. et eius beneficion diligeret, et ideo potius ei seruire uellet. Quod et fecit, Interposito tempore comes H. conucacità hominibus suis, ex iure et corum iudicio. H. de Dicke beneficium quod ab co habuerat, abiudicari fecit, et libere sicut potuit et uoluit, in manus domni Reinaldi piç memorit tanc coloniensis archiepiscopi absque ulla contradictione. Her, de Dicke, et amicis eius presentibus, et non contradicentibus resignanti.

- 532. Erzhifchof Philipp von Chln bekunder, bag ein feiner Domfirche getherige freies Gut ju Lechenich, welches bis babin einem Freien, Theoderich von Gladbach, ju Lehn verlichen gewesen, in feiner alten Freiheit fur die Kirche, namentlich jur Beleuchtung, wieder erworben worden. (1167-1191).
- 1 In nomine sancte et indigidue trinitatis. Ego Phylippus dei gratia s, coloniensis ecclesie humilis minister omnibus s. dei ecclesie filiis. tam presentibus quam futuris in perpetuum. A patribus firma ueritate accepimus. usque ad hec quoque nostra tempora presens etas pere perduxit, quod in bonis b. Petri quoddam predium fuit. liberum in omnibus, et ab aduocato, et omnibus exactionibus. Illud idem ipsum predium sicut habebat quidam prepositus illius temporis liberum, sic în endem libertate sine aliqua exceptione inbeneficianit cuidam theoderico de aladeback uiro libero, cuius libertati omni jure cedere debeat et possit libertas liberi predii. Idem theodericus in eadem libertate beneficium suum usune ad hec tempora sine contradictione obtinuit, donec demum diebus istis uisum est ei a beneficio recedere et accepta pecunia a fratribus ecclesie in eadem libertate qua acceperat, qua in quieta possessione obtinuerat, quam major prepositus manifeste ei recognoscebat et adhuc recognoscit, ecclesie resignare, Projude quia idem predium in territorio nostro Leichnich sub iusticia et banno nostro esse dinoscitur. quia ad usus ecclesiasticos, ad ministeria lampadarum in conspectu dei et b. Marie perpetue uirginis ususfructus eins deputatus est, et ad hoc emptus, jure tenemur ut sub nostra protectione bonum jusum suscipiamus. Eapropter sub terribili dei judicio et tremenda anathematis sententia auctoritate dei patris et filii et spiritus sancti ss. quoque apostolorum petri et pauli, et uostra prohibemus, ue quis ausu temerario huic iuste et pie emptioni se andeat oppouere, quod si fecerit, et s. dei matrem Inmine uotino priuanerit. donce a prauitate hac iniusta resipuerit, anathemati subjaceat. Quia uero omnis potestas a domino deo est. alterius quoque potestatis sententiam in eum damus, quicumque in predium nel in cius inhabitatores manum uiolentam uel mandatum iniustum dare presumpserit, sub gratia nostra hominibus nostris precipimus, specialiter autem Illis de leichnich in quorum sunt banno, ut protectione nostra confidentes debitam eis impendant defensionem.
- 533. Graf Theoderich von Cleve und beffen Bruder Arnold überlaffen eine gemiffe Silbegund und ibre Rachsommenicaft ber Stiftefirche zu Rees. 1191.

In nomine summe et indicidne trinitatis patris, et filit et spiritus sancti. Nouerit omnium tam presentium etas quam futurorum posteritas, qualiter Theodericus comes cliuensis et frater saus comes arnoldus divina inspiratione premouiti, ob spem sterns retributionis. Hildegundium filiam lutte et regeuzonis de gestare, et si qua per eam posteritas liberorum pultulauerit, deo et gloriose uirgini Marie mancipauerunt, campue ecclesie resensi libera donatione contradiderunt. Igitur ne tante nobilitatis factum, ultius obilitainis incommodi principoset, hanc cartam conseribi iusserunt et eam sigilli sui impressione signari feeerunt. Testes huius rei sunt. Arnoldus nicko camerarius, et loannes frater eius. Wettelinus de struncheden. Amant de tiele. Teodericus de calibeke. Siegestappus dapifer. Nicolaus clericus, Herimannus utilicus de vischelo.

Acta sunt hec anno incarnationis domini nostri iesu christi M.C.XC. I. Regnante glorioso imperatore henrico. anno imperii sui primo. Anno captiuitatis iherusalem IIII. Presidente s. colonieusi ecclesic brunone episcopo. Anno

episcopatus sui primo. Anno lunaris cicli XIIII. Epact. XXIII. Concurrente I. Indictione VIIII. Quicumque hoc tante pietatis factum cuacuare soluerit. diulna ultione procal dubio feriendam se sentiat. Christus nincit. Christus regnat. Christus imperat.

534. Kaifer Heinrich VI. vermittelt, bag bas Marienstift zu Aachen ben vormaligen Pachtern bes Stiftsbofes zu Ginzig noch bir halbe Beinerebeng fur bas laufenbe Jahr zur volligen Ubfindung berfelben bewillige, und verbietet die funftige Berpachtung beffelben an einen Lagen. — 1192, ben 4. October.

Heinricus sextus diuina fauente elementia Romanorum Imperator Augustus. Ea que în presentia nostra inste ul amicabiliter diffiniuntur, ne processu temporis ob malignorum proteruiam aliquatenus retractentur. litterarum memorie dignum dacimus commendare. Quapropter notum facimus universi imperii nostri fidelibus presentibus et faturis, quod cum dilectus frater noster. Philipus aquensis prepositus. curiam b. Marie in sinceke, in potestatem suam receperat, et quiete possederat. Willelmus et Volkoldus de sinceke, occasione utilicationis quam pater corum et ipsi in curia illa aliquando habnerunt, eam grauare et sibi attraĥere temptabant. Nos igitur nulla ratione iuris inducti, quod predicti Willelmas et Volkoldus in curia illa haberent, uel babere utiderentur, sed sola animi moti pietate, cum fratre nostro preposito et canonicis aquensibus diligenti precum ammonitione ordinatimus, quod intuitu dei predictis Willelmo et Volkoldo ad necessitatis corum subleamen medictatem unin presentis tune anni de eadem caria prouenientis benigne dederupt. Qua de causa Willelmus et Volkoldus in presentia nostra omni iuri quod in caria illa haberent, uel utiderentur habere, pro se et onni parentela sua omnimodis rennetiamunt, et sacramento firmanerunt, quod nec per se nec per aliquem alium candem curiam aliaqua curie attinentia, de cetero unquam grauare deberent. Uel se de hiis intromittere. Nos igitur ad omnimodam ecclesie aquensis cautionena. canonicis aquensibus sub obtenta gratie nostry districte precepimus, quod nec ipai nec perpositus ipsorum eandem curiam alicai unquam laice persone in pacto committant.

Datum Sinceke, Anno domini M.C.XCII, indictione X, IIII, nonas octobris.

- 535. Conrad, Dedant bes Marien und Probft bes Beleferteflifte ju Aachen, schenft bas von ihm gefaufte Gut zu Coisborf und Bestum in ber Mart Singig ben genannten beiben Stisistirchen und ber Abrei Burtickeid zu seiner Gebachnissfeier. — 1192.
- † In nomine domini amen. Ego Cùnradus dei permissione decanus s. Marie, et perpositus s. Alberti in aquis. Notum facio omnibus presentibus et futuris, quod omnem possessionem illam, quam emi in pago Connesdorp. infra terminos de sinceke constituto. pro remedio animą mec, et parentum meorum. tradidi ecclesiris s. Marie et s. Alberti, et monasterio s. Iohannis in parceta, et quicquidi iuris habui in predicta possessione. in easdem ecclesias b. Alberti post decessum meum. prefate possessionis amministrationem et gubernationem habeat. i pse. et omnes successores sui, hac condicione, quod in amminersario meo ecclesig b. Marie detur marca, quorum decem solidi distribuentur fratribus. sex denarii decano et camerario dabuntur, sex uero sacerdoti et suis ministra dudecim denarii hospitibus çeclesiq. Ecclesiq uero b. Alberti dimidia marca tradetur. hoc pacto, ut quinque solidi distribuantur inter fratres, et de duodecim denariis tres habeat camerarius, et nouem distribuantur hospitibus illustribusantur inter fratres, et de duodecim denariis tres habeat camerarius, et nouem distribuantur hospitibus illustribusantur inter fratres, et de duodecim denariis tres habeat camerarius, et nouem distribuantur hospitibus illustribusantur inter fratres, et de duodecim denariis tres habeat camerarius, et nouem distribuantur hospitibus illustribusantur inter fratres, et de funditur monachis b. Iohannis in porceto ad refectionem. His omnibus hoc modo diusis et distributis, quod superest de prouentibus iam sepius dicte possessionis, decanus b. Alberti in suos pios, et distributis, quod superest de prouentibus iam sepius dicte possessionis, decanus b. Alberti in suos pios, et distributis collata, hec est, area cum pomerio. et horto. domibus, et horreo edificata, tria iugera alinearum et dimidium, quorum unum in sinceke. secundum in secstleim

¹ Bergl. Rr. 528.

est situm, tercium et dimidium in ipsa uillula connesdorp. Ibidem sunt triginta nouem iugera terre culte, et quinque nemoris, et duo parua prata. Ut autem hec elemosina rata et inconsulsa, et ln perpetunu maneat, hanc cartulam conserripsi, et eam munimine mei sicilli roborasi.

Acta sunt hec, anno dominice incarnationis M.C.XCII, indictione X. Huius kartule actioni interfuerunt legitimi testes. Canonici udiclicet s. Marie. Heinricus cantor. Werenbertus magister, Heinricus celerarius. Ricolphus camerarius. Radolphus. Albertus, Steppo, Iohannes. Canonici s. Alberti. Herimannus decanus. Reinerus. Heinricus. Heinricus. Engelbertus. Heinricus magister. Monachi porcetensis ceclesic, Arnoldus abbas. Zacharias. Tiricus. Laici quoque Tiricus. Bertolphus. Cono. Gerardus. Johannes. aliique quam plures. tam clerici quam laici.

536. Erzbifchof Bruno III. von Coln bestatigt bie Uebereinfunft, womit sich brei Schwestern aus bem Stande ber Freien ginfig jum Marien-Altar in ber Domfirche baseibst gemacht, - 1192.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Bruno dinina fauente clementia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus uniuersis christi fidelibus, tam futuris quam presentibus in perpetuum. Notum esse uolumus omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris, quod Onhelt, et Gerhilt, et Otchert, tres sorores ob remedinm anime sue, et pro defensione sui, et rerum suarum, ex libertate in qua nate fuerant, super altare b, marie, quod est in majori ecclesia colonie se censuales donauerunt, hoc pacto, ut qui in cognatione ab eis defluxa senior reperiatur, canonico b petri lam dicto altari nocturnum lumen amninistranti, duos denarios, aut ceram eiusdem precii singulis annis persoluat, reliqui eiusdem cognationis homines omnis exactionis expertes quiescant. Si uero in cognatione lam dicta ullus objerit. ille qui jure propinquitatis hereditatem accepturus est, prefato canonico, si mulier objit, optimum uestimentum forpicibus formatum, si uero uir, quodcumque uestimentum optimum in possessione defuncti repertum fuerit soluat. Spb hoc quoque pacto continetur quod nullus extraneus seu alterius homo condicionis horum censualium hereditatem sibi gendicet, sed ipsi sibi ad ingicem quamdig aliqui corum superfuerint, pront linea propinquior expetit heredes succedant. Item si aliqui eiusdem cognationis filii parentibus orbati. mundiburdi sui defensione prinati fuerint, masculus qui in propinquiori gradu reperitur, mundiburdus nepotum suorum constituatur. Item mulier eiusdem cognationis libere nubat, uir licenter uxorem ducat, et infra annum nuptiarum, seu uir, seu femina, predicto canonico XII, denarios, aut hircinam pellem eiusdem precii persoluat. Item sl ob spem cuiuslibet utilitatis, seu uir, seu femina, in ius alterius potestatis, alio mancipio se mntare uoluerit, obedientionario pro licentia commutationis, pellem hircinam, aut XII, nummos persoluat. Vt igitur hec institutio rata permaneat, et postmodum infringi non ualeat, nostre auctoritatis amminiculo, et sigilli nostri impressione, et terribili anathemate, ne quis eam malignitate aliqua labefactare ualeat roborauimus. Huius rei testes sunt. Adolfus maior in colonia prepositus, Rodolfus maior decanus, Bruno prep. s. Marie ad gradus. Theodericus dec. s. Marie, Vlricus capellarius, Vdo subdecanus, Rodolfus scolasticus. Lodewicus cellerarius. Herimannus de gorzenic. Waltherus de werbe. Witekindus de nore. Heinricus comes de arnesberch, et duo filii eius Heinricus et Godefridus, comes Arnoldus de altena et comes Fredericus frater eius. Heinricus de uolmutsteine, et Gerhardus frater eius. Herimannus sculthetus sosatiensis. et filii eius Albertus et Herimannus. Godescalcus de patberch et filius eius Godescalcus. Regenbodo sosatiensis. brunstenus scopekint, et alii gnamplures.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XCII. Indictione X. Regnante domno heinrico romanorum imperatore augusto. Anno presulatus nostri primo.

537. Ergbifchof Bruno III. von Coln befundet, daß bas Klofter Langwaden auf feine Unfpruche an bem von bem Klofter Graftath angekauften Gute Bodenau' verzichtet habe. - 1193.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Breno del gratia coloniensis archiepiscopus. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod sorores ecclesie in greuerode allodium quoddam uidelicet Busenousee iusto emptionis

³ ge einer gleichzeitigen Dulttung über ben Raufpreis beift bas Gut Buchenome, und nach ben foatern Radtichten bes Liofters, Bodenau bei Gonnbern.

titulo. a scilhelmo nobili niro de lemburg comparanerunt. Quibus super codem allodio sororibus de lemenodera questionem mouentibus renerendis quibusdam personis mediantibus, communi utriasque connentus consensu, proude et rationabiliter transactum est, ita quod agnes tune temporis priorissa in lanewaden, ex pacto transactionis cum quibusdam fratribus et sororibus suis coloniam nenit, et ibidem coram prioribus nomina seclesis sus omni actioni super predicto predio in perpetum renuncianit. His tia completis, placuit nobis et contractus completionem, et litis decisionem presenti carte annotare, et sigilli nostri impressione muniri, statuentes, ut quicumque huius nostre confirmationis niolator temerarius exsiterit, anathemati subiaceat nisi resipiscat.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXXXIII. Celestino pontificali cathedre presidente. Regnante Heinrico romanorum imperatore. et semper augusto. Nostri pontificatus anno II. Testes huius rei sunt Domnus Cunradus maguutineasis archiepiscopus. Adolfus maior prepositus ... maior decanus. Bruno bunnensis prep. Tirricus dec. ad gradus. Lambertus scolasticus. Godefridus prep. s. Gereonis. magister Piramus. Tirricus prep. sa. apostolorum. et alii quam plures uiri discreti et idonei.

538. Pabft Coleftin III. bestätigt bem Rlofter auf bem Petersberge (vorbem Stromberge, fpater Seifterbach) bie Privilegien und Befigungen, namentlich zu Burg, Medenbeim, Bonn, 3anborf und Dottenborf; bie Cisterzienser Orbenbergel und verschiedene geistliche Befugnisse. — 1193, ben 10. Juni.

Celestinus episcopus seruus seruorum dei. dilectis filiis Hermanno abbati monasterii de monte s. Petri. eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem uitam professis in perpetuum. Religiosam uitam eligentibus • apostolicum conuenit adesse presidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito renocet. aut robur quod absit sacre religionis infringat. Espropter dilecti in christo filii. uestris iustis postulationibus clementer annuimus, et presatum monasterium s. dei genitricis et uirginis Marie in monte s. Petri. in quo dinino mancipati estis obseguio, sub b. Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum deum et b. Benedicti regulam. atque institutionem Cisterciensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseructur. Preterea quascumque possessiones, quecumque bona, idem monasterium in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum uel principum. oblatione fideliam, seu aliis iustis modis prestante domino poterit adipisci. firma uobis, uestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis. Locum ipsum in quo monasterium uestrum situm est, cum omnibus pertinentiis suis. Grangiam que Burge appellatur cum omnibus appenditiis suis. terras, siluas, et quicquid habetis in territorio Meadenheim, uineas, domos, agros, que habetis Bunne, Zudendorp, Dudensdorp. annuales etiam decimarum uestrarum pensiones a uestris episcopis uobis concessas. archidiaconorum et pastorum illius temporis communi et uoluntario assensu, ratas habemus et confirmamus. Prefatas uero possessiones cum omnibus pertinentiis suis quas habetis in bosco, in plano, in pratis et pascuis, in aquis et aquarum decursibus, et omnibus aliis libertatibus ad eas pertinentibus uobis liberas confirmamus. Sane laborum uestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, tam de terris cultis quam incultis, siue de ortis et uirgultis, et uineis. clausuris, et piscationibus uestris, siue de nutrimentis animalium uestrorum, nullus a uobis decimas exigere uel extorquere presumat. Liceat quoque nobis clericos nel laicos liberos et absolutos e seculo fugientes ad conversionem recipere, et eos absque contradictione aliqua retinere, Prohibemus insuper, ut nulli fratrum uestrorum post factam in uestro monasterio professionem, fas sit absque abbatis sul licentia de codem loco discedere. Discedemem uero absque communium literarum cautione. nullus audeat retinere, quod si quis forte retinere presumpserit. licitum sit uobis in ipsos monachos siue congersos sententiam regularem proferre. Illud districtius inhibentes, ne terras, seu quodlibet beneficium ecclesie uestre collatum, liceat alicui personaliter dari, siuc alio modo alienari, absque consensu tocius capituli, uel maioris partis et sanioris. Si que nero donationes uel alienationes aliter quam dictum est facte fuerint, cas irritas esse censemus. Ad hec etiam prohibemus, ne aliquis monachus sine connersus sub

professione domus uestre astrictus, sine consensu et licentia abbatis, et maioris partis capituli uestri pro aliquo fideiubeat. uel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat ultra precium capituli uestri providentia constitutum, nisi propter manifestam domus uestre utilitatem. quod si facere presumpserit, non teneatur connentus pro his aliquatenus respondere, Licitum preterea sit uobis in causis propriis, siue ciuilem siue criminalem contineant questionem, fratrum uestrorum testimoniis uti. ne pro desectu testium. ins uestrum în aliquo ualeat deperire. Insuper auctoritate apostolica inhibemus, ne ullus episcopus uel quelibet alia persona ad synodos nel connentus forenses nos ire nel indicio seculari de uestra propria substantia uel possessionibus uestris subiacere compellat. nec ad domos uestras causa ordines celebrandi, causas tractandi, uel aliquos publicos conuentus conuocandi nenire presumat, nec regularem electionem abbatis uestri impediat, aut de instituendo uel remouendo eo qui pro tempore fuerit contra statuta Cisterciensis ordinis se aliquatenus intromittat. Si uero episcopus in cuius parrochia domus uestra fundata est. cum humilitate ac deuotione qua conuenit requisitus substitutum abbatem benedicere, et alia que ad officium episcopale pertinent nobis conferre forte rennuerit, licitum sit eidem abbati si tamen sacerdos fuerit, proprios nouitios benedicere, et alia que ad officium suum pertinent exercere, et uobis omnia ab alio episcopo percipere, que a uestro fuerint indebite denegata. Illud adicientes ut in recipiendis professionibus, que a benedictis uel benedicendis abbatibus exhibentur. ea sint episcopi forma et expressione contenti, que ab origine ordinis noscitur instituta, ut scilicet abbates ipsi saluo ordine suo profiteri debeant, et contra statuta ordinis sui nullam professionem facere compellantur. Pro consecrationibus uero altarium uel ecclesiarum siue pro oleo sancto uel quolibet ecclesiastico sacramento nullus a uobis sub obtentu consuetudinis uel alio modo quicquam audeat extorquere, sed hec omnia gratis uobis episcopus diocesanus impendat, alioquin liceat uobis quemcumque malueritis catholicum adire antistitem, gratiam et communionem sacrosancte Romane sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate uobis quod postulatur impendat. Quod si sedes diocesani episcopi forte uacauerit interim omnia ecclesiastica sacramenta a uicinis episcopis accipere libere et absque contradictione possitis, sic tamen nt ex hoc in posterum propriis episcopis nullum preiudicium generetur. Quia uero interdum propriorum episcoporum copiam non habetis, si quem episcopum Romane sedis ut diximus communionem habentem, et de quo plenam notitiam habeatis, per uos transire contigerit, ab illo benedictiones casorum, et uestium, consecrationes altarium, ordinationes monachorum, auctoritate sedis apostolice recipere ualeatis. Porro si episcopi uel alii ecclesiarum rectores, in monasteria uestra uel personas inibi constitutas. suspensionis. excommunicationis. nel interdicti sententiam promulganerint, siue etiam in mercennarios uiros pro eo quod decimas non soluitis, uel aliqua occasione corum que ab apostolica benignitate uobis indulta sunt, seu benefactores uestros pro eo quod aliqua uobis beneficia uel obsequia ex caritato prestiterint, nel ad laborandum adiuuerint. in illis diebus in quibus uos laboratis et alii feriantur, candem sententiam protulerint. lpsam tamquam contra sedis apostolice indulta prolatam decernimus irritandam, nec littere ulle firmitatem habeant, quas tacito nomine cisterciensis ordinis, et contra tenorem apostolicorum priuilegiorum consterint impetrari. Paci quoque et tranquillitati uestre paterna in posterum sollicitudine prouidere uolentes. auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum uestrarum nullus rapinam seu furtum facere. ignem apponere. sanguinem fundere. hominem temere capere uel interficere, seu niolentiam andeat exercere. Preterea omnes libertates et immunitates, a predecessoribus nostris Romanis pontificibus ordini uestro concessas, nec non libertates, et exemptiones secularium exactionum a Regibus et principibus uel aliis fidelibus rationabiliter uobis indultas. auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti priuilegio communimus. Decernimus ergo etc.1

Ego Celestinus catholice ecclesie episcopus ss. + Ego Albinus albanensis episcopus ss. + Ego Octauianus hostiensis et veiletrensis episcopus ss. + Ego Iohannes prenestinus episcopus ss. + Ego Petrus portuensis et s. Rufine episcopus ss. + Ego Panduffus basilice XII. apostolorum presbiter cardinalis ss. + Ego Melior ss. Iohannis et Pauli presbiter cardinalis tit. Pamachii ss. + Ego Petrus tit. s. Cecilie presbiter cardinalis s. + Ego Iordanus presbiter cardinalis s. + Ego Petrus tit. s. Anastasie presbiter cardinalis ss. + Ego Iordanus presbiter cardinalis ss. + Ego Iordanus presbiter cardinalis ss. + Ego Iordanus tit. s. Anastasie presbiter cardinalis ss. + Ego Iordanus tit. s. +

¹ Es folgt bie gewöhnliche Schlufformel.

celio monte presbiter cardinalis ss. † Ego Soffredas tit. s. Pearedis presbiter cardinalis ss. † Ego Bernardus s. Petri ad uincula presbiter cardinalis tit. Eudoxie ss. † Ego Gratianus ss. Cosme et Daniani diaconus cardinalis ss. † Ego Gregorius s. Marie in portico diaconus cardinalis ss. † Ego Gregorius s. Marie in aquiro diaconus cardinalis ss. † Ego Gregorius s. Georgii ad uelum aureum diaconus cardinalis ss. † Ego Lotarius ss. Sergii et Bachi diaconus cardinalis ss. † Ego Lotarius ss. Sergii et Bachi diaconus cardinalis ss. † Ego Petrus s. Marie in uia lata diaconus cardinalis ss. Datum Laterani. per manum Egidii s. Nicolai in carcere tulliano diaconi cardinalis HII. idus luuni indictione undecima. Incarnationis dominice anno M.C.XCIII. Pontificatus uero domni Celestini pape III. anno tertio.

- 539. Kaifer heinrich VI. erwirfet von ben Grafen Theoderich von hochstaden und Gerard von Mor, mittelst Taufches gegen bie Salfte bes Reichsichlosses fliche nurberg, bas Schlog Ubr, ftellt ihnen basselbe gurud, um es bem Ergbischofe Bruno von Coln, zur Belohnung ber bem Reiche geleisteten Dienste, zu Lehn aufzutragen, und bestätigt ben Burgern von Coln, Reuß u. a. erzbischofiichen Stabten bas Privilegium, zu Boppard nur ben alten Joll zu entrichten und zu Kaiserswerth gollfrei zu feyn. 1193, ben 28. Juni.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus sextus divina fauente clementia romanorum imperator et semper augustus. Imperatorie maiestatis excellentia fidem sinceram ac deuota fidelium obsequia clementer consucuit attendere, cosque quos denotos imperio et obsequiosos inuenerit, largiflua sue munificentie dextera remunerare, perfidos autem et rebelles condigna percellere uindicta. Ad noticiam itaque tam presentis etatis quam successure posteritatis uolumus peruenire, quod nos attendentes fidem puram ac deuota obsequia dilecti principis nostri Brunonis coloniensis archiepiscopi. ex consilio principum et sententia et aliorum multorum imperii fidelium Castrum Are quod nos cum salemanno nostro pro imperio et ad opus imperii a fidelibus nostris comitibus. Theoderico de hostaden, et Gerardo de are receperamus, pro dimidia parte castri Nurberch, et pro toto allodio Nurberch pertinente, ab imperio cambinimus, ipsumque castrum are predictis comitibus resignanimus, et ipsi comites in presentia nostra et multorum principum aliorumque imperii fidelium proprietatem illius castri, ecclesie coloniensi in manus Brunonis archiepiscopi coloniensis, et Henrici maioris domus in colonia aduocati nostro consensu et uoluntate resignauerunt, et ab eodem archiepiscopo castrum illud in feodo receperunt, iudicio et consensu principum, facientes eidem archiepiscopo hominium, et fidelitatem iurantes. Hec autem in presentia nostra acta sunt. et huius rei testes sumus. Ad hec quoque ad omnium imperii fidelium uolumus peruenire noticiam quod nos prinilegium illud quod dilecto principi nostro Philippo pie recordationis quondam coloniensi archiepiscopo, et ecclesie coloniensi a nostra serenitate, tam ipsi archiepiscopo, quam ecclesie et ciuitati coloniensi concessum est. tam ipsi ecclesie quam ciuitati coloniensi perpetuo confirmamus, et imperiali auctoritate corroboramus. Scilicet ut burgenses de ciuitate coloniensi. el Nussia, et aliis oppidis ad manum archiepiscopi coloniensis libere pertinentibus, apud bopardiam nullum de cetero nisi antiquum persoluant theloneum. Apud werdam uero ab omni theloneo liberi sint et absoluti. Si uero aliquis predictorum burgensium sine mercatorum a nostris theloneariis culpetur, quod merces uehat alienas, iuramento proprie manus se expurget, et sine dilatione libere recedat. Ista quidem et alia omnia que in priuilegio ecclesie coloniensi a nobis prius indulto continentur, rata et inconuulsa perpetuo uolumus obseruari. Statuimus itaque et imperiali auctoritate firmiter precipimus, ut nulla omnino persona, alta uel humilis, ecclesiastica uel secularis, hanc nostre confirmationis paginam uiolare uel ausu temerario presumat contraire. Quod qui facere attemptauerit, nostre maiestatis indignationem grauiter se nouerit incursurum. Ut igitur omnia que suprascripta sunt rata perpetuo obseruentur et firma, presentem exinde paginam conscribi et sigillo nostre maiestatis precepimus communiri. Huius rei testes sunt. Iohannes treuerensis archiepiscopus. Otto frisingensis episcopus. Vdelscalcus augustensis episcopus. Dithalmus constantiensis episcopus. Henricus vvormatiensis episcopus. Cunradus abbas de lacu. Gozwinus abbas de monte. Cunradus goslariensis prepositus. Adolfus maior in

^{&#}x27; Aus bem Driginal in bem Stabtardip ju Coln.

colonia prepositus. Brano prepositus de gradibus. Tirricus prepositus as, apostolorum. Cdaradus palatinus contereni, Hermannus lantgrauius thuringie. Albertus marchio misuensis. Cunradus marchio de landesberc. Henricus dux louanie. Henricus dux de limburch. et fili cius Henricus et Walramus. Adolfus comes de scowenburc. Albertus comes de werningerode. Gunterus comes de keuerinberc. et filius eius Gunterus. Geuardus burgrantius de megedeburc. Emecho comes de liningen. Fridericus burgrantius de nêgedeburc. Emecho comes de seine. Wilhelmus comes inliaceusis. Fridericus comes de vienne. Henricus comes de kesle. Gerardus comes de seine. Wilhelmus comes inliaceusis. Fridericus comes de vienne. Henricus comes de kesle. Gerardus comes de lion. Synon comes de teckeneburc. Henricus comes de spanheim. et fratres sui albertus et lodovicus. Henricus de urciabreth. Walterus bertoldus. Gerardus de wassenberc. Gerardus de grintberc. Gerardus de dist. Rutgerus de merebaim. Wilhelmus de hemersbach. Henricus burgrauius coloniesis. Hermannus adnocatus coloniesis. Hermannus camerarius. Wilhelmus solidus. Lambertus de wintre. Antonius de blense. Volcquinus stempel, et ali unam plurez.

Signum domini Henrici sexti romanorum imperatoris gloriosissimi. Acta sunt hec regnante domino Henrico sexti romanorum imperatore gloriosissimo. Anno regni eius XXIIII. imperii ucro III. anno dominice incarnationis mallesimo. contestimo, nonasesimo III. Indicione undecima. Datum apud wormatiam IIII. kalendas iulii.

- 540. Kaifer Heinrich VI. beftätigt bem Stifte Rafferewerth Die Immunität, Die Berechtigung zu bem Reichtsforfte Aun und Die Baldyraffchaft über Die Gemarfen Lintorf, Saarn, Grind, Ungensham, Lobe, Ueberangeen, Zevenheim, Leuchtenberg, Stodum, Derendorf, Ratingen und Klingeen, 'wolche bem foon von Pivin bem Stifte geschentten Frohnhose zu Kaiserswerth Mintbausen) anklebig fev. 1193, ben 25. November.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus sextus divina favente clementia romanorum imperator et semper augustus. Imperatorie maiestatis dignitas, quanto a creatore omnium meruit gloriosius sublimari, tanto propensiorem curam debet gerere, ut ecclesie dei et earum persone tranquilla pace gaudeant, et speciali protectionis sue prinilegio muniantur. Quapropter notum facimus universis imperii nostri fidelibus presentibus et futuris, quod nos ad imitationem antecessorum nostrorum imperatorum et regum, ecclesiam Werdensem que constructa est in honore s. Petri principis apostolorum et b. Sviberti confessoris christi. cum personis ibidem deo famulantibus cum cellulis quoque et coclesiis sibi subicctis, uillis, rebus, hominibus, et uniuersis possessionibus ad se pertipentibus sub nostra constituimus tuitione, et immunitatis defensione. Ideoque uolumus atque decernimus, ut omnes res eiusdem ecclesie sub nostre defensionis munimine modis omnibus consistant. Precipientes erzo inbemus atque statuimus, ut nullus comes nullus aduocatus, aut quilibet superioris aut inferioris ordinis rei publice procurator. nisi a preposito predicte ecclesie uocatus ad causas iudiciario more audicadas, in cellulas aut curtes, aut uillas, seu reliquas possessiones quas nunc prepositus eiusdem ecclesie in quibuslibet proginciis aut territoriis imperii nostri possidet, nel deinceps in ius ipsius ecclesie diuina pictas noluerit augeri, ingredi presumat, nec freda aut tributa, uel mansiones aut paratas, uel theloneum aut fideiussores tollere, aut homines tam ingenuos quam seruos super terram ipsius ecclesie commanentes distringere, nec ullas publicas functiones aut redibitiones uel illicitas occasiones requirere, quibus in aliquo eadem ecclesia sibique subiecti. aliquod patiantur incommodum. Sed liceat preposito memorate ecclesie s. Sviberti res ipsius ecclesie siue ctiam sint imperiali confirmatione in precariis tradite, sub immunitatis nostre desensione quieto ordine possidere. Et quicquid de rebus sam diete ecclesie fiscus sperare poterat, totum nos pro eterna remuneratione canonicis eiusdem ecclesie concedimus. Addentes ut plaustra tam canonicorum quam propositi pro incidendis lignis ad usus corum, sinc omni contradictione in forestum nostrum Ap liberum habeant ingressum. Precipimus quoque imperatorie maiestatis auctoritate, ut estimationem porcurum. qui ex concessione nostra et antecessorum nostrorum traditione canonicis in natiuitate b. Marie uirginis persoluuntur

I. II.

^{&#}x27; Die Lage von Ungensbam wird burch ben Ungelebeimer Graben gwifden Chingen und Dudingen nachgewiefen, alle übrigen Marten und Drie befteben noch.

sicut et nobis, que est duodecim nummorum grauis monete, nullus audeat imminuere. Linum uero quod item ex concessione imperial in festo s. Andreg prefatis canonicis datur nullius estimationis sed sicun hactenus ponderis septem librarum et probatum deincepe sesse debere decerniums. Iara etiam et iarisdictiones quas prefata ecclesia in quieta possessione tenuit. temporibus predecessorum nostrorum imperatorum. Pippini. Karoli. Arnolid. Hearrici. Lotharii. Conradi regis. Precipue serenissimi patris nostri Friderici diul augusti. In forestis. Lintorp. Sarne. Greint. Nagensham. Lo. Uzerangeren. Ceppenheim. Loggnere. Slockeim. Derenderf. Ralteugen et Flingeren dietę ecclesią confirmamus. Iura enim et iurisdictiones quas prediximus curti in Rinthusen pertinent. quam gloriosus antecessor noster Pippinas cum omni plenitudine iuris quo lpse eam tenuit. aidelicet incidendi ligna, pasturę porcorum. et iudicature, eidem contulit ecclesię. Vt autem bec auctoritas nostris futurisque temporibus domino protegente inconsulsa saleat permanere. presentem inde paginam conscribi iussimus. et maiestatis nostrę sigillo communiri. Huius rei testes sunt. Adolfus coloniensis electus, Hermannus monasteriensis episcopus. Viricus maior coloniensis ecclesią decanus. Herebertus abbs de werdene. Heinricus dava louanie. Gerbardus comes de lon. Thidericus comes de hostaden. Gerbardus comes de arc. Hermannus comes de rauenesbere. Hartmannus comes de kirchbere. Conradus de dicke. Marquardus dapifer. Heinricus pincerna de luitra. Engelhardus de winsbere, et alii quamplures.

Signum domini Heinrici sexti romanorum imperatoria inutcitssimi. Acta sunt hec, anno dominice incarnationis M.C.XCIII. Indictione XI. Regunnte domino Heinrico sexto romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni eius XXV. imperii uero III. Data apud Werdam per manum Sigeloi prothonotarii VII. kalendas Decemberis.

541. Erzbifchof Abolub I. von Coln gibt bem Rlofter Doven ein Grundstadt frei, welcheb Gobfrib von Boltenburg von Everhard von Sengebach und biefer von bem Erzbifchof zu Lehn trug. (1193).

In nomine sancte et indiuidue trinitatia. Adalphus s. coloniensis ecclesie electus. Notum facimus tam presentibus quam futuris quod controuersiam que uersabatur inter sanctimoniales de houen et domunu Godefridum de wolkenburch pro feodo quod in septis ipsarom fait comprehensum. de quo decimam et alia iura exigebat hoc modo terminauimus. Predictus Godefridus pro recompensatione trium marcarum ipsum feodum domno heuerhardo prefue ecclesie aduocato a quo tenuit libere resignanit et domnus heuerhardus nobis resignanit quia a nobis tenuit et nos libertati mancipauimus. Ne quis autem de cetero super hac compositione predictas sanctimoniales inquietare presumat. banno constrinximus et presentem paginam nostri impressione sigilli signauimus. Huius rei terminate in presentia totis tulpetensis ciutatis testes sunt Godefridus notarius. Erenfridus abbas de steinule Gearrdus ecclesiasticus de s. petro. Comes Reinerus de uroitsberch. Heuerhardus de heigebach. Hermannus nobilis aduocatus de colonia. Hermannus camerarius. Willelmus sgillinc. Antonius de plense. Heinricus de wolkenburch. Teodericus de wichteric. Philippus de enzene. Lambertus de tupleto. Rodolphas de balnigaim.

542. Ronig Richard von England befreiet bie Colner von einer Abgabe, Die fie von ihrer Gilbhalle gu London ju erlegen hatten. - 1194, ben 6. Februar.2

Richardus dei gratia Rex anglie, dux normannie, aquitanie et comes andiganie, architepiscopis, episcopis, abbatibus, comitibus, baronibus, iasticiariis uticeomitibus, ministris et omnibus baliuis et delibus tocius anglie salutem. Sciatis quod nos quictos clamasse dilectos nostros cines de Colomia et mercandisan suam de iliis daobus solidis quos solebant dare de Gildhalla sua London, et de omnibus aliis consuetudinibus et demandis que pertinent ad nos in London, et per totam terram nostram in anglia. Concessimus eciam eis salutum ire et salutum ucnire in totam terram nostram, et emere et uendere et in uilla London, et alibi. Quare uolumus et firmiter precipimus quod predicti ciues de Colonia prenominatas libertates et liberas consuetudines habeant per totam terram nostram anglie.

¹ Bir feben bie Urfunde in bas erfte Jabr bes Ergbischofs Abolpb , weil berfelbe nur erft electus und noch nicht pabfilich beftätigt mar. — 3 Aus bem Privilegienbuche von 1326 im Stadtarchiv ju Coln.

Testibus H. duce de louanio. Ganfrido de Sey. Thoma filio Bernardi. Wilhelmo de stegno. Wilhelmo de annte Marie ecclesia. Datum per manum W. Elyen. episcopi. apostolice sedis legati. cancellarii mostri. apud Lovanium VI. die febr. anno quinto 1 regni nostri. 8

543. Kaifer Heinrich VI. beurfundet, daß Graf Gerard von (Alten) Abr gelobt habe, die Kauffeute und Burger von Nachen, welche er bis dahin zur Ungebuhr einen Zoll zu Edenborf und droebberg habe entrichten lassen, fünstig dazu nicht mehr anhalten zu wollen. — 1194, den 18. April.

Henricus sextus divina fauente elementia Romanorum Imperator et semper Augustus. Equum est et rațio dictat. ut ea que in presentia nostre maiestatis rationabiliter aguntur et pertractantur, ne temporis processu mediante ant hominum iniquorum uersutia interueniente, obliujoni tradantur, omnium tam futurorum quam presentium memorie per diualis scripti nostri paginam, diligenter imprimantur. Quapropter nouerint uniuersi imperii nostri fideles tam presentis ctatis quam successure posteritatis, ad quoscunque presens pagina peruenerit, quod fidelis noster Gerardus comes de Are in presentia nostra constitutus. ex diligenti ammonitione nostra recognouit, et manifeste confessus est, theloneum illud in echendorf, injuste se occupasse, et non rationabiliter possedisse, et accepisse, quod scilicet theloneum idem Gerardus in predicto loco a mercatoribus, et burgensibus nostris Aquensibus consuguit accipere. Promisit itaque in presentia nostra coram principibus, et multis Imperii fidelibus quod nec ipse nec aliquis uice uel loco ipsius aliquod de cetero in prenominato loco eckendorf, a mercatoribus et burgeusibus nostris, accipiet aut requiret hiis qui prenominati sunt. theloneum. Quod si hoc promissum non tenuerit. et aliquod theloneum ab aquensibus mercatoribus et burgensibus aliquo tempore requisierit, uel acceperit, ipse tenebitur pro pena centum marcas nobis persolnere, et predicti aquenses recuperabnnt illas centum marcas de bonis ipsius comitis et nos cnm ipsis. Huius rei testes sunt. Adolfus coloniensis archiepiscopus. Hermannus monasteriensis episcopus. Bertrammus metensis episcopus, Cunradus aquensis prepositus, Godefridus prep. s. Gereonis in colonia. Henricus prep. s. Mauricii in maguntia, Philippus frater noster, Henricus dux brabantie, Henricus dux de limbure. Otto comes de gelren. Theodericus comes de hostaden. Willelmus comes Iuliacensis. Godefridus de wineden. Arnoldus de horenberc. Euerardus marscalcus de aneboz. Sefridus de hagenowe, et alii quam plures.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XCIIII. Indictione XII. Similiter per omnia dictum et promissum est de thelonco in rûdensberc.⁴ Datum Aquis XIIII. kal. Maii.

544. Theoderich, Graf von Sochstaden, ichente ber Abtei Steinfeld Das halbe Patronat Der Rirche gu Sochfirchen mit einer Hofftatte und bem halben Zehnten. - 1194.6

In nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Nouerint uniuersi christi fideles presentes et futuri, quod nos Theodericus comes de Hostaden medictatem iuris patronatus in Honkrichen et aream nostram liberam onni onere et exactione sou tributo incentem super ripam ibidem dictam Stadelhof cum suis pertinentiis et medictatem decime ciusdem matricis ecclesie, quam antecessores nostri iure hereditario possederunt, et nos pro presenti iuste et eorum successione possidemus, in Steinueldentem ecclesiam pro salnte anime nostra- uxoris, filiorum nostrarum pure propter deum transferimus. donamus, et supportamus, nil iuris nobis sen posteris nostris in iisdem reseruantes. Adicientes, quod ipsi abbas et contentus qui pro tempore fuerint tenebuntur ratione medietatis ditet decime tenere unum taurum pro uaccis communitatis dicte parochie de Honkirchen saliendis seu impregnandis, qui tamen pascetur et nutrietur per communitatem eiusdem parochie. In quorum omnium robur ar testimonium precentem cartam scribi inssimus et nostri sigilli appensione communit.

Datum anno incarnationis domini nostri MCXCIIII. Henrico imperatore romanorum regnante.

[·] Sartorius, Geich, ber beutich, hanfe, berausg, von Lappenberg, II. 11, hatte bie Jahresjaft nicht tefen tounen. - 3 Ronig Johann ohne Land beftätigte biefes Privileg mit benfelben Worten unter bem 24. Juli nnoo regni XIL (1210), boch mit bem Juiape: ealuu libertate einitatis wostre London. - 3 Aus bem Original in bem Stabtarchie ju Nachen. - 4 3ft tein fpaterer Julug. - 4 Nus v. Redinghovend- Ranusfetipken. Vol. 1. 53.

545. Pabit Coleffin III. nimmt bas Stift Bilid in feinen Schug, beffen Beftgungen und Privis legien bemfelben bestätigent. - 1195, ben 29. April.

Celestinus episcopus seruus seruorum dei dilectis in christo filiabus, abbatisse Vilchensis monasterii eiusque sororibus tam presentibus quam futuris regularem uitam professis in perpetuum. Prudentibus uirginibus que sub habitu religionis accensis lampadibus per opera sanctitatis jugiter se preparant ire obujam sponso, sedes apostolica debet patrocinium impertiri. - Statuentes ut ordo monasticus qui secundum deum et b. Benedicti regulam în codem monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inniolabiliter obseruetur. Preterea quascumque possessiones quecumque bona cadem ecclesia impresentiarum juste et canonice possidet, firma uobis uestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis. 1 Liceat quoque uobis personas e seculo fugientes liberas et absolutas ad connersionem recipere, et cas absoue contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli sororum nestrarum post factam in eodem monasterio professionem fas sit de codem loco nisi arctioris religionis obtentu discedere. Discedentem uero absque communium litterarum cautione. pullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terre suerit, liceat uobis clausis ianuis exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis suppressa uoce diuina officia celebrare. Benedictiones uero monialium. ordinationes capellanorum uestrorum qui ad sacros ordines fuerint promouendi, a diocesano episcopo sine prauitate uobis uolumus exhiberi. Sepulturam preterea monasterii uestri liberam esse decernimus, ut corum deuotioni et extreme uoluntati qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi forte excommunicati uel interdicti sint, nullus obsistat. salua tamen institia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte uero te nunc ciusdem loci abbatissa, uel carum aliqua que tibi successerit, nulla ibi qualibet surreptionis astutia seu uiolentia preponatur, nisi quam sorores communi consensu. nel sororum pars consilii sanioris, secundum dei timorem, et b. Benedicti regulam prouiderint eligendam. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare. - 2

Ego Celestinus catholice ecclesic episcopus ss. † Ego Albiuns Albanensis episcopus ss. † Ego Octanianus Hostiensis et Velletrensis episcopus ss. † Ego Indanues Prenestinus episcopus ss. † Ego Petrus Portuensis et sancte Rufine episcopus ss. † Ego Pandulfus basilice XII. apostolorum presbiter cardinalis s. † Ego Petrus tit. s. Cecilic presbiter cardinalis ss. † Ego Iodanues sancte Pudentiane tit pastoris presbiter cardinalis ss. † Ego Iodanues tit. s. Clementis cardinalis, Viterbiensis et Tuscanensis episcopus ss. † Ego Guido s. Marie trait biteriu tit. Calixit presbiter cardinalis ss. † Ego Iugo presbiter cardinalis s. Amariui tit. equitii ss. † Ego Softredus tit. s. Praxedis presbiter cardinalis ss. † Ego Bernardus s. Petri ad aincula presbiter cardinalis tit. Eudoxic ss. † Ego Gratianus ss. Cosme et Damiani diaconas cardinalis ss. † Ego Grardinas s. Adriani diaconas cardinalis ss. † Ego Gregorius s. Marie in aquiro diaconus cardinalis ss. † Ego Gregorius s. Marie in via lata diaconas cardinalis ss. † Ego Bobo s. Theodori diaconus cardinalis ss. † Ego Petrus s. Marie in via lata diaconas cardinalis ss. Data laterani per manum Centii s. Lucie in Orthea diaconi cardinalis domni pape camerarii III. kal. maii, indictione tertia decima. incarnationis dominice anno MCXC quinto. Poutificatus uero domni Celestini pape tertii anno quinto.

546. Raifer Speinrich VI. verleiht ber Abtei Altenberg Lande und Bafferzollfreiheit fur ihre gefammte Crebceng. - 1195, ben 18. October.

Heinricus sextus diuina fauente clementia romanorum imperator et semper augustus et rex Sicilie. Cum ceclesias dei, et loca diuino cultui mancipata benignitatis nostrae fauore clementer respicianus, et uiros religiosos in imperio nostro a theloneis aut aliis publicis exactionibus liberos et absolutos constituimus, ad presentis uite

Bier folgt bie mit ber Urtunde Rr. 350 mortlich übereinfimmenbe Aufgablung ber Guter und Gerechtfame. - 2 golgt Die gemebnliche Schlusformel,

cursm feliciorem, et ad eterni premii retributionem nobis id profuturum uon dubitamus. Nouerint itaque uniuersi imperii nostri fideles, tam futuri quam presentes, quod nos intuitu dinini amoris, et ob spem eterne retributionis, uiros uenerabiles, fratrea de monte uterta, ab omni theloneo tam in terra quam in aqua, perpetudieros esse uolumus, et omnino absolutos, de uniuersis seilicet fractibus corum, qui eis de terris ipsorum, et allodiis annuatim solent pronenire. Itaque mandamus et precipimus uniuersis theloneariis nostris, et officiatis, qui nunc sunt aut pre tempore faerint, ut nullus corum aliquod omnino theloneum ut dictum est a predictis fratribus exigere audata, uel accipere de rebus uidelicet prenominatis. Ut autem hee nostre liberalitatis munificentia rata perpetuo et inconaulsa predictis fratribus obseruetur, presentem exinde paginam conscribi et nostre maiestatis sigillo iussimus communiri. Statutimus ergo at nullus onnino contra hoc mandatum nostrum uenire audeat uel ipsum aliquo modo presumat uiolare, quod qui facere presumpserit, nostre maiestatis indignationem se non dubitet incursurum.

Data apud Maguntiam. Anno domini MCXCV. indictione XIII. XV. kal, Nonembris.

5-47. Erzbifchof Abolob I. von Coln befatigt bem Alofter gu ben h. b. Matrteen vor ber Stadt bafelbit ben ju verschiedenen Zeiten gemachten Erwerb von vier Theilen eines Allobe ju Alts fatten. - 1195.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolphus dei gratia s, Colonlensis ecclesie archiepiscopus, cunctis christi fidelibus in perpetuum. Quonjam facta mortalium labilia sunt et caduca, et ad oblinionis facile uergunt interitum. necesse est ut aliquo litterarum amminiculo fulciantur, et earum suffragio ab obliuionis defendantur interitu. Presentis igitur scripti testimonio tam futuris quam presentibus cognoscendum transmittimus, quod allodium quoddam in Alsteiden in quinque partes erat subdivisum, quarum partium duas fratres de ss. marteribus extra muros Colonienses deo servientes, a legitimis illarum partium possessoribus et heredibus pro LXXXV. marcis sibi comparauerunt. Huius ueritatis testes sunt. Bruno ecclesie maioris eo tempore prepositus. Rudolfus maior decanus, Godefridus prep. s. Gereonis. Theodericus prep. s.s. apostolorum. Hildebrandus decanus s. Cuniberti, Theodericus dec. de gradibus. Udo in maiori ecclesia secundus dec. Rudolphus scolasticus. Ulricus capellarius. Henricus dux de Limburg. Henricus dux Brabantie. Willelmus comes Iuliacensis et frater eins Gerardus. Adolphus comes de monte. Fridericus et frater eius Arnoldus comites de Althena. Henricus de Volmuthsteine et frater eius Gerardus. Herimannus aduocatus Coloniensis. Gerardus thelonearius et frater eius Theodericus, et alii quam plures. Acta autem sunt hee anno dominice incarnationis M.C.I.XXXV. Procedente uero tempore memorati fratres unam de quinque partibus predicti allodii suis duabus partibus adiunxernut, quam precio LXXXIIII. marcarum a Wilhelmo illius partis tunc possessore legitimo et a suis coheredibus sibi comparauerunt. Huius rei testes sunt. Herimannus monasteriensis episcopus. Ulricus maioris ecclesie decanus maior. Godefridus prepositus s. Gereonis. Theodericus prep. s. Andree. Theodericus prep. s.s. apostolorum. Gerardus s. Gereonis choriepiscopus. Pyramus ciusdem ecclesie scolasticus. Ludewicus maioris ecclesie canonicus, et frater eius Philippus de Dollendorp. Withelmus comes Iuliacensis et frater eins Gerardus. Fridericus et Arnoldus comites de Althena. Theodericus comes de Hostaden. Henricus de Wollmuthsteine et Gerardus frater eius, Herimannus aduocatus Coloniensis, Rizo de Mûlenheim. Gerardus theloniarius et frater eius Theodericus. Acta sunt hec anno dominice incarnationis. Millesimo centesimo XCII. Elapso autem post hec aliquo temporis spacio. fratres predicti unam iterum partem de quinque partibus predicti allodii suis tribus addiderunt, precio XLVIII, marcarum sibi comparatam ab Aluerade et suis coheredibus. qui partem illam tune legitime possidebant. Hujus peritatis testes sunt. Ulricus maioris ecclesie decanus, Godefridus s. Gereonis prepositus. Conradus s. Seuerini prep. Theodericus s. Andree prep. Theodericus s.s. apostolorum prep. Udo secundus maioris ecclesie decanus. Rudolphus scolasticus. Wilhelmus comes Iuliacensis, et frater eius Gerardus, Fridericus et Arnoldus comites de Althena. Heinricus de Wolmutsteine, et frater eius Gerardus. Richzo de Mulenheim et frater eius Anthonius. Gerardus de belle, et frater eius Otto camerarius, Gerardus thelonearius, et

^{&#}x27; Mus bem Driginal in bem Stabtarcio ju Coln.

frater eins Theodericus, Henricus Razo, et alii quam plures tam clerici quam laici. Quatuor igitur partes de quinque partibus predicti allodii. cum uninersitate ad illas IIII. partes spectante fratribus de s.s. martyribus emptionis urc cesserunt. Cum ergo sub modo et ordine debito hec emptio sit celebrata presens seriptum huius emptionis, et rei gesti seriem continens, impressione sigilli nostri fecinus communiri, ne quis ista que ordine tam legitimo sunt peracta, in posterum presumat retractare. Quod si quis fecerit, uel fratres de s.s. martyribus super emptis iam memoratis molestare attemptauerit iram dei omnipotentis incurrat, et portio eins sit cum illis qui dixerunt domina des. recedes a nobis:

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.XCV. indictione XIII. regnante glorioso imperatore Henrico, anno pontificatus nostri II.

548. Ergbifchof Conrad von Maing verleiht der Abtei Altenberg fur Die Erzeugniffe ihrer Buter Baffer: und Land:Bollfreibeit in feinem Gebiete. - 1195.

In nomine sancte et individue trinitatis in perpetunu. Conradue dei gratia moguntinensis archiepiscopus, vi ad nostre posteritatis noticiam, negotia que a nobis geruntur certiora peruentan. Literarum en memorie commendamus. Notum ergo facimus tam futuris quam presentibus, quod fratribus de neteri monte religioni ipsius ordinis deferentes, in facle ecclesie nostre prelatis ipsius presentibus et annaentibus, hane indulsimus remissionem, quatinus omnia que de bonis corum ecclesie sue proueniunt, si en per iurisdictionem nostram nauigio uel alio modo deferri contingat, ab onere thelonei, et pedagli absoluta transferantur. Ne autem aliquis ansu temerario hule nostre pie ordinationi audeat obniare, testium auctoritate et sigilli appositione ipsam corroboramus.

Acta sunt hec, anno dominiee incarnationis M.C.XCV. Indictione XIII. Domno Celestino sedi apostolice presidente. Henrico V. gloriosiasimo romanorum imperatore imperium gubernante. anno electionis nostro in moguntinensem archiepiscopatum XXXIIII. Exitii XXXI. Reuersionis XIIII. Testium nomina suut hii. Sigehardus abbas laurissiensis. Arnoldas maior prepositus in moguntia. Burchardus prep. s. Petri. Henricus maior decanus. Warnerus prep. s. Stephani. Wortwinus prep. s. uctoris. Conradus prep. s. Marie. Rucherus custos. Godefridus cantor. Gerardus abbase hirbach. Comities. Warnerus de withekindesticn. Doppo de wertheim. Ditherus is moguntia scultetus. et alii quamplures bone fame homines. Predictis uero hoc adicimus. quod si bonis fratrum predictorum bona aliena admixta deferri contigerit. de illis theloneum et pedagium absoluatur. sed et nauta naulum suum reddere non neggiligat.

549. Erzbifchof Abolph I. von Coln verleiht bem Regulierherrenflofter bei Reuß eine Fischerei in ber Erft und nimmt baffelbe und beffen Guter in feinen Schut, - 1195.'

In nomine sancte et indiaidue trinitatis. Adolphus dei gratia s. Coloniensis ecclesie humilis minister Heinrico preposito et fratribus in ecclesia s. Marie iuxta Nussiam constituta deo et perpetue uirgini deseruientibus et corum successoribus in perpetum. Desiderabilem religiosorum uirorum pacem et requiem tanto promptiori affectu tenemur amplecti quanto orationum corum suffragia nobis et toti ecclesie apud districtum indicem ualitura confidinus. Hulius rel consideratione ad subuenlendum paupertine domui uestre que pro sui temporis nouitate a adhuc tenuis et modica est. piscariam in flumine Arnapha e molendino abbasises Nussiensis usque in rhenum uobis et donni uestre perpetuo possidendam concedimus. Curtem etiam quam in sylua domai uestre contigua et adiacente coucessione felicis recordationis domini Philippi Coloniensis archiepiscopi edificastis cum terra arabili ad eam pertinente et connibus peritentis suis domai uestre prepetum confidentem pust se

[&]quot; And Rindlingers Manuferipten, Band Lv. C. 27. — " Das Regulierherrentlisfter ju Reuf wurde im 3. 1181 von bem Domtapitel ju Geln auf einem hofe befilden vor ber Derepforte von Reuf geftiefte und, da mehrere Domberren fich bert gefielten und ihre Bohnung nahmen, reichlich mit Gutern ausgestattet. In dem Trachfer fichen Reiege, im 3. 1583, ward bas Riefter, jur Sichreichter und ber gandes, abgefrechen und barauf in ber Glate neu errichtet.

relinquit, onnes possessiones siue inra in agris. In syluis, que nostri predecessores domai uestre contradiderunt nel de cuiusque alterius pia donatione uobis accesserunt sub b. Petri et nostra protectione suscipiums et presentis confirmationis benedictione communimus. Auctoritate quoque dei uiuentis et b. Petri statuentes ut quicunque sine ordine indiciario in possessionibus aliquo damno uel tesione domum uestram persequi et opprimere non destiteri insi resipiscens condigne satisfecerit excommunicationi subiaceat et eterne ultionis sententiam auctoritate iesu christi indubitanter incurrat. Testes huius facti. Viricus maior decanus. Theodericus de Wischele. Ricolphus prior de Monte. Ioannes decanus. Leonius notarius. Theodericus pastor de Holtheim. Bertholdus sacerdos et capellanus. Bruno de Beneseheim. Philippus. Heinricus. Ioannes notarii. Aaron sacerdos. Henricus dapifer. Adam placerna. Otto camerarius. Pilegrimus marscalcus. Genneke filius dapifer. et alii plures.

Data est hec confirmationis pagina auno dominice incarnationis M.C.I.XXXXV. indictione XIII. presidente in ecclesia romana summo et uninersali pontifice Celestino. regnante gioriosissimo romanorum imperatore Hejarico, pontificatus nostri anno secundo,

550. Erzbifchof Abolph I. von Coln beftatigt ben Bertrag, woburch bem Sovelerhofe ber Abtei Anechtsteben brei Solggewalten ju Sonningen und einige Biefen zu Rettesbeim, gegen Bablung einer Rente an die Kirchen bes einen und anderen Ortes, von den Pfarrgenoffen zugestanden worden. — 1195.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolphus divina favente clementia s. colonicusis ecclesie humilis minister omnibus christi fidelibus in perpetuum. Quoniam per obligionem seu per calumniam nel per guamlibet aliam temeritatem pacta presentis temporis attemptantur, necessaria est instrumentorum conceptio. Inde est anod nos presente et consentiente Fortlino abbale knelstedensi. Luthario comite de Hostaden, Henrico de Savna comite provincie, sponsionem presentium scriptis annotare curauimus, Significamus ergo presentis etatis et future posteritatis hominibus, quod parochia de Hoingen curtem de Hovele in perpetuam communitatem pascue sue et lignorum secandorum recepit. ita uidelicet ut tres potestates curtis de Hidenhoven curti de Hnvele assignentur, et in recompensationem talis facti predicta curtis duo talenta cere ecclesie nominate lam parochie in festo purificationia persolyat annuatim. Quod si colonus curtis in Hovele in pecoribus educendis nel receptandis seu lignis succidendis aliquid deliquerit ad similitudinem parium suorum corrigetur. Scripsimus quoque pactionem que inter parechiam de Nezinisheim et eandem curtem conuenit, eam uidelicet, quod cum prata adiacentia tacita permissione parochianorum a proprietario illius curtis ad priuatam commoditatem fuissent redacta et a pluribus successoribus retenta. denno propter murmur parochianorum ad communem utilitatem fuerunt remissa et item procedente tempore eidem curti ad utendum specialiter concessa hac interueniente spousione, ut in festo s. Remigii tres solidi coloniensis monete ecclesie de Nezenisheim persoluerentur annuatim. Hoc ctiam ordinatum est ut cetere quoque inuasiones que uidebantur sine sint in molendino, sine in ponte, sine in sepibus, uel in fossatis, que hactenus ex contradictione parochianorum fuerant pulsate, deinceps propter iam dictam compositionem maneant intacta, ita ut ecclesie utriusque parochie promissam pensionem accipiant et curtis prefata suo gaudeat prinilegio. Ut autem hec firma et inconquisa permaneant, uninersis posteris nostris scriptum presens memoriter tenendum transmittimus et sigilli nostri impressione signamus et auctoritate banni nostri confirmamus, ut si quis contra hec uenire temptauerit debite correctioni subjaceat et excommunicatione perpetua se innodatum agnoscat. Prioris ordinationis que facta est inter parochiam de Hoingen et curtem de Hovele testes hi sunt. Fortliuus abbas knetstedensis. Arnoldus custos, Gerardus Crambom. Anselmus cellerarius. Volmarus de Hoingen. Cunradus de Hoingen et filii eius Albero. Hermannus et Tidericus. Fridericus de Hoingen et frater eius Herimannus, et Rutgerus, et omnes reliqui parochiani de Hoingen, qui secandi syluam habent licentiam que unlgo gehelzede dicitur. Posterioris pactionis que facta est inter parochianos de Nezenishelm et curtem de Huvele testes hi sunt. item Fortliuus abbas de knetstede. Arnoldus custos, Gerardus

¹ Mus bem Cartular ber Mbtei, G. 83.

Crambom, Anselmus cellerarius. Wolmarus de Hoingen, Heinricus Holzgreve. Gerlacus de Hermandishoven, et firater eius Herimannus. Conradus de Hoingen et filii eius Albero, Herimannus et Tirricus, Ulbolf et frater eius Sibertus, et Sibertus filius Siberti, et frater eius Winricus, Godefridus de Borbeim. Reinardus de Fritzheim. Henricus Warbet, et reliqui parochiani de Xezenisheim qui succidendi syluam habent potestatem, que potestas unigo geholzede dictuur.

Acta sunt hec anno domini MCLXXXXV, indictione XIII, concurrente VI. regnante Henrico glorioso romanorum imperatore semper augusto, anno uero pontificatus nostri primo,

551. Ergbifchof Abolub I. von Coln ichentt ber Abtei Anechtsteden ein von bem Goeiheren Theoderich von Milendunt refignirtes Grundstud bei der Abtei. - 1195.1

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolphus dei gratia coloniensis archiepiscopos omnibus a, ecclesia filiis presentibus et futuris in perpetuum. Que ecclesiis rationabiliter conferuntur conferuntu conferuntus propertures, ne aliqui in posterum infringere uel mutare ea presumpserint. Notum itaque fidelibus esse solutmus in ecclesiam de hacchtatede quosdam agros a nobis collatos esse ob piam causam intuitu misericordis dei. Agri quos dedimus iacent invan ecclesiam. invata locum qui dicitur monticulus. Sieut agros ita et decimas agrorum predicte ecclesie contulimus. Concessimus etiam eidem ecclesie declimas de suis noualibus siue facta sint siue adhuc futura. Nobilis uir Theodericus de Milindunk agros istos in pheodo tenuit de manu archiepiscopali coloniensi, et a Theoderico Adalphus de Elnere, quedam matrona Thidadris medietatem agrorum istorum de manu predicti Theoderici tenuit. Agrorum istorum resignatio facta est in manu Theoderici de Milindunk ab his qui ab ipsa cos tenuerunt. Ipse uero Theodericus in manu nostra resignauit cos pro medietate, sicut in manu archiepiscopali domni Philippi aliam medietatem prius resignauerat. Factum ergo nostrum et pie recordationis domni Philippi archiepiscopi ratum esse uolentes, hanc paginam iussimus conscribi et muniri nostre auctoritatis sigillo. Dedimus etiam ecclesie cidem decimam de Wincenvode de nouali quod iam partim factum est et post fiet plenius,

Paginam istam contra importunitatem malorum dedimus anno MCLXXXXV. Quicumque ecclesiam prenominatam inquietarit contra hanc nostram confirmationem ueniendo maledictioni excommunicationis subiaceat donec ab iniuria reuocet manum et animum. Huius facti sunt testes. Ulericus maioris ecclesie decanus. Theodericus sa, apostolorum prepositus, Theodericus b. marie uirginis ad gradus. Udo maioris ecclesie secundus decanus. Gozwinus abbas de ueteri monte. Henricus comes de seina. Arnoldus comes de alzena. et comes Fridericus frater eius. Henricus comes do arnesberch. Herimannus aduocatus nobilis in colonia. Otto camerarius. Henricus dapifer.

552. Erzbifchof Abolph I. von Coln befundet, bag Graf Theoberich von Sochstaten ein von dem Grafen Bertolf von Reuenburg erworbened Allode zu Eggerehoven der Abrei Anrechsteben verfauft babe. — 1195.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Adolfus dei grain coloniensis archiepiscopus omnibus s. ecclesie fine presentibus et futuris in perpetunm. Que ecclesiis rationabiliter conferuntur. confirmari debeta autoribus superioris, ne aliqui in posterum infringere uel mutare ea presumant. Notum itaque fidelibus esse uolumus. quad Theodericus comes de Hostade a Bertolfo comite de Nuenburch allodium quoddam in Ekhinchein. tam in agris quam reditibus. situis et pascuis. omni submota contradictione pecunia sua comparauti. Allodium prenominutum predictus Theodericus comes filio suo Luthario presente et consentiente ecclesie b. marie in huetteden postea uendidit, et presentia et auctoritate archiepiscopi Philippi confirmanti. Hoe ergo factum ratum esse cupientes hanc paginam insusimus conscribi et muniri nostre natoritatis sigillo contra importunitatem undorum.

Anno MCXCV, Quicumque ecclesiam prenominatam inquietauerit contra hanc nostram confirmationem ueniendo maledictioni excommunicationis subiaceat, donce ab iniuria reuocet manum et animum. Huius rei testes sunt.

¹ Aus bem Cartular ber Abtei, G. 65. - 2 Aus bem Cartular ber Abtei. G. 453.

Ulrieus maioris ecclesie decanus. Theodericus prepositus ss. apostolorum. Theodericus prep. s. Andree. Theodericus decanus b, marie ad gradus. Udo maioris ecclesie secundus decanus. Arnoldus comes de Alcena. et frater eius comes Friderieus. Willelnus comes iuliacensis. et frater eius Gerardus. Henricus comes de Huckenswach. Godeschalcus de Pyremont. Gerardus de schideriche, Herimannus nobilis comes de colonia. et frater eius Gerardus. Herimannus de Aluetre.

553. Otto von Bidrath ichenkt ein Gut zu Bettrath, welches Gerbernis von ihm zu Lehn hat, beren Tochter in die Abtei Meer aufgenommen worden, nach dem Tode dieser beiden der Krankenpflege in der genannten Abtei. - 1196.1

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Otto de Wickerode omnibus in perpetuum. Notum sit unitersis tam futuris quam presentibus, quod ego Otto et nater mea b. recordationis predium in Retterode, quod Gerbernis an nobis iure foodali tenuit. Do remedium notstraum animarum contultiums ecclesie b. Laurentii in Mere. tali tamen conditione, ut Gerbernis iam dieta censum de dieto predio annuatim soluendum, scilicet V. solidos, quamdiu uiuit percipiat. Gerberne autem defuncta V. solidi de predio iam prenominato annuatim soluendi ansignabuntur Ode, filie diete Gerbernis, que in merensi ecelesia sanctimonialis est. Oda uero defuneta c. cansus annuatim de predio sepius nominato soluendi cedent commoditati et usui sororum iu Mere infirmantium. Preterea sciaut omnes et singuli quod Gerbernis sepius nominata omnem substantiam rerum suarum mobilium ob remedium anime sue post inpsius obitum ecclesie merensi legat. et legauit. Ne igitur hoc factum pium et rationabile aliquorum inidia si calumpnia reducatur iu irritum, presens scriptum supre eodem facto contextum sigilli mei appensione confirmo, testimonium etiam super codem facto inocans nivorum diguorum, testes autem sunt, Herimannus abbas Capenbergensis, Erenfridus abbas Steinueldensis, Gerardus prior in Mere. Herimannus cellerarius. cum aliis pluribus huius ecclesie familiaribus.

554. Erzbischof Mobleh I. von Coin befundet, daß fein Borganger Philipp jum Schuly bee Landes bab Obereigenthum (Sale) der auf beiden Seiten des Rheins gelegenen Alloben des Landgrafen Ludwig und beffen Techter Jutta, namlich der Schlöfer Beilftein, Wied und Minded gefauft und zum Theil bezahlt babe; daß bessen Nachfolger Bruno dem Grafen Tirrich von Landbeberg, Gemahl der Erbin Jutta, fernere Zahlung geleistet, und er den Reft adgeführt; daß er darauf ie siefelicht lebergabe der Schlösiger erhalten und solche, mit Borbehalt des Deffnungskechtes, nebft einem Gut zu Abeach, ienen Chegatten zu Benefig verliehen habe. — 1197, den 22. Januar.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolfus dinina fauente elementia s. Coloniensis esclesię archiepiscopus. universis christi fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Cum e que a mortalibus aguntur tractu temporis in obliuionem frequentius deducantur. dignam est illa scripto diligentius commendari, que ad honorem dei et ad defensionem ecclesie utilius acta et memorie digna commendari noscuntur. Proinde nouerit tam fuura fidelium christi quam presens etas, quod predecessor noster felicis menorie philippus archiepiscopus ob munitionem terre et pacem ecclesiarum pactus est pro tribus milibus marcarum et quingentis mareis omnia allodia landyranii L'idevicic que sita sunt in utraquo parte Reni a silna que uocatur Osnikhe uersus partes inferiores. scilicet castrum Bilestein un um attinentiis suis, castrum Widhe cum attinentiis suis et utrumque castrum Windecke cum suis attinentiis, ut omnia hec allodia coloniensi ecclesie in posterum perpetuo attinerent. Horum allodiorum traditionem ipse primuma a prefato lantgranio Lidewico et a filia sua lutta recepit et predicte precunic partem

L 11.

Distriction Consider

[&]quot; Aus bem Cartular ber Abtei, fol. 34. v. Das Jahr ber Urfunde ift am Rande beigeichrieben und wird auf bem Original vermerft gemefen fenn.

ante suum obitum persoluit. Post eum successor suus Brune archiepiscopus patruus noster partem quoque eiusdem pecunie persoluit comiti Turico de Landesberg marito uidelicet presate iutte, que post obitum patris sui supradicti Lantgrauii predictorum allodiorum legitima atque unica heres suit. Post hunc patruum nostrum cum per diuinam misericordiam nos ad archiepiscopatus dignitatem accessissemus, predecessoris nostri paetum sernare nolentes. reliquum pecunie quod restabat soluendum integraliter prefato comiti Thirrico et lutte uxori sue persoluimus. et omnium predictorum allodiorum proprietatem a manu ipsius eiusdem comitis Thirrici et iutte uxoris sue sollempniter recepimus. ita quod idem ipse comes Thirricus et eadem uxor sua iutta Colonie in curia episcopali coram prioribus Coloniensibus et nobilibus terre et ministerialibus b, Petri. atque burgensibus ciuitatis, ac toto populo in mannm nostram omnium predictorum allodiorum proprietatem que nulgo Sale dicitur sollempniter resignauerunt. et continuo ad altare b. Petri pariter procedentes, cadem allodia b. Petro super altare suum obtulerunt, et nos subsequenter iuxta consuctudinem ecclesiasticam bannum facientes eadem ipsa allodia ibidem b. Petro et Coloniensi ecclesie sub anathematis uinculo confirmacimus. Postmodum cum eodem comite et uxore sua ad predicta castra accedentes ea nobis et ecclesie Coloniensi saliuimus. nbi castellani corundem castrorum nobis et ecclesie Coloniensi fidelitatem fecerunt, et prestito iuramento confirmauerunt, quod omni tempore quando Coloniensis archiepiscopus propter werram aliguam imminentem opus habgerit, ipsi hec castra ei omnia aperiant, quatinus ipse pro uoluntate et arbitrio suo milites in eis ponat. et hiis castris quamdiu tunc opus habere dinoscitur. libere utatur. donec werra sedata sit. et terra pacificata quiescat. Tunc rursum ea castellanis sicut prius erant cum integritate restituat, et hoc juramentum in equalibet castellani mutatione de tempore in tempus innouabitur. Adiectum est etiam quod si predictus comes Tirricus uel suorum succedentium heredum aliquis elegerit magis alii domino quam Coloniensi archiepiscopo seruire. et si ille dominus werram contra Coloniensem ecclesiam habeat, tunc hec castra sicut prefinitum est Coloniensi archiepiscopo patebunt, ut autem sepedictus comes Thirricus cum uxore sua hanc suorum allodiorum traditionem ecclesie Coloniensi liberius atque liberalius complerent, ipsi pariter hec eadem allodia in beneficio de mang nostra sibi atque heredibus suis receperunt, ea condicione quatinus nec herstura unquam nec herwede nec expeditio ultra alpes inde soluatur. Nunquam etiam ab heredibus suis hoc beneficium alienari potest. uel debet, quia si idem comes Thirricus uel nxor sua predicta iutta sine liberis decesserint, quicumque propinquior eorum heres extiterit, ille hoc beneficium accipiet, et sic erit de aliis in posterum. Preterea concessimus predicto comiti quicquid burchardus in Asbach tenuit, scilicet beneficium quod L'edolfus de Dasle postea a duce Sveuie tenuit. Additum est etiam buic ordinationi et facto, ut quicumque ministerialium predictis allodiis attinens uxorem de aliena familia duxerit et filios ex ea genuerit, nullus illorum filiorum quicquam amplius de feodo patris sui quod hiis allodiis attinet, a domino optinere possit, nisi quantum tales filii a domino obtinere poterant, antequam hec allodia b. Petro traderentur. Statuimus etiam ut omnes attinentes predictis allodiis tam ministeriales quam alii in nostris ciuitatibus et oppidis omni iure telonii exempti sint jure Coloniensi. Vt autem hec omnia rata et inconuulsa permaneant, et ad omnium tam presentium quam futurorum noticiam perueniant, nos presentem paginam inde conscribi et sigilli nostri inpressione et banni districtione communiri fecimus, districte precipientes, quatinus hec omnia sicut premissa et preordinata hic inueniuntur, ita ea inuiolabiliter atque perpetualiter obseruentur. Si quis autem contra hec ausu temerario uenire et ea perturbare et ujolare presumpserit. ille omnipotentis dei et b. Petri apostoli iram ac indignationem incurrat, et perpetuo anathemati subiaceat, Huius rei testes sunt. Ludewicus maior prepositus. niricus maior decanus, Gerhardus xanctensis prep. Bruno Bunnensis prep. tirricus prep. ss. apostolorum, herimannus prep, s. Scuerini, tirricus prep, de Rese, Godefridus capellarius, hii nero nobiles, Henricus comes Seinensis et frater suus euerhardus. Arnoldus et fridericus comites de altena. Wilhelmus comes Iuliacensis. henricus filius ducis de Lempuro. Henricus comes de Cessele, Henricus comes de hicenswage, euerhardus de hinkebach. Gerhardus comes de Are. Lüttarius comes de honstade. Gerhardus de blancenheim. et frater suus Conradus. Gerhardus de wassenberc, Conradus de dicke, Otto de heldorp, ministeriales ucro b. Petri, henricus de volmutstein. Gerhardus frater eius, henricus de alpheim, et frater suus arnoldus, herimannus aduocatus Colonieusis, herimannus de aluetere marescalcus, Gerhardus albus et frater suus Otto camerarius, Reimarus de Rothe, wilhelmus Scilling, et filius suus wilhelmus,

Acta sunt hec anno dominico incarnationis M.C.XCVII. Regnante henrico glorioso Romanorum imperatore, Anno pontificatus nostri secundo. Datum Colonie XI. kalendas februarii.

555. Ergbifchof Moblet I. von Coln bestätigt ber Abrie Ancchistorn einen Behnten zu Eggenrath und ein Mobe zu Benrath, welche der Goelberr Otto von Bierath zur Gebachniffeier seiner Tochter Uba und zu feinem Geelenbeil berfelben geschenft, - 1197, ben 30. Mai.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis, Adolphus dei gratia coloniensis archiepiscopus presentibus et posteris in perpetuum. Ad officium nostre dignitatis pertinet, et nostre saluti expelit, ut que nostro tempore ob piana causam in domo religiosas conferuntur, a nobis accipinat debite confirmationis robor. Otto de Wickerode nir nobilis pie cogitans de salute anime sue et suorum, in ecclesiam de kacchtstede decimam quandam contulit, bumillime rogans ut file sue premortue Ude memoria ibidem fieret iugiter. Decima ista in uilla inetet que dicitum guod habebat Venirode, Idem uir nobilis cum langueret, consensu uxoris sue et filiorum, allodium prenominate ecclesic contulit quod habebat Venirode, ab eo exspectans mercedem apud quem nullum bonum manet irremuneratum. In his bonis Otto, filius Ottonis, aduocatiam tenebit. Propter istorum confirmationem charta ista est conscripta et munita nostro sigillo. Auctoritate ergo patris et filir es spiritus sancti precipinus ne hec bona aliquis ab ecclesia de knechtstede auferat, uel aliquam in eis faciat uiolentiam ad lesionem religiose domus.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCXCVII, indictiona XV, Huius rei testes sunt, Ludewicus maioris ecclesie prepositus. Bruuo bunnensis prep, Hermannus s. Seueriui prep, Tirricus s. Andree prep, Hildebrandus C. Cuniberti decanus. Ivo ss. apostolorum dec. Udo secundus dec. maioris ecclesie, Rudolphus scholasticus. Henricus comes de Limburg. Henricus comes de Seine. Gerardus comes de Nurberg. Lutharius comes de Are. Euerhardus de Hengebach. Tirricus de Milendunk. Hermannus aduocatus coloniensis. Adam piucerna. Heinricus dapifer. Otto camerarius, et alii quam piures. Datum colonie per mans Godefridi capellarii nostri III, kali iunii 71.

556. Erzbifchof Abolf I. von Coln bekunder, daß die Abrei Camp von hermann, Unterbechanten der Domfirche, und beffen Bruder Ludger, Canonich bes Gerconftiftes, ein in bem Begirfe ber Probitei und Dechanie biefes Stifts gelegenes haub mit Ackerland zu Rath au Erbzins erwor, ben babe. — 1197.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Adolfus dei fauente clementia Coloniensis archiepiscopus omnibus am presentibus quam futuris in perpetuum. Licet omnibus in negotiis iustis prodesse cupiamus. maxime tamen religiosam nitam agentium ntilitatibus inseruire, animum gerimus promptiorem. Quapropter omnibus tam presentibus quam in omne tempus futuris scripti huius attestatione notum esse uolumus, quod fratres campenses a domno Hermanno maioris ecclesie in Colonia subdecano, et germano eius Ladgero s. Gereouis canonico manimiter consentientibus. intra prepositure et decanie s. Gereonis terminos domum unam in Rodhe et aream com silue communione et XXX. lugera legitium possessioni illorum attientia. lege et iare censuali excolenda obtinuerunt, ac conditione, ut annuatim exinde V. solidos iniuolabiliter persoluant, et pro debito quod kurmeidhe dicitur, quod non nisi defuncto uel succedente nouo abbate prouenire debuerat, per singulos annos solidum unum ex consensu partium predictis V. solidis supperaddant. Ut autem fratres campenses prefatos canonicos ad hoc pactum inducerelu. Ut autem fratres campenses prefatos canonicos ad hoc pactum inducerelum. Ut autem fratres campenses prefatos canonicos ad hoc pactum inducerelum.

[&]quot;Aus bem Cartular ber Abrei, G. 425. — 3 Gine gleichzeitige Aufchrift auf ber Ruffrite ber Urbunde fagt "Rodbe iuxta genebenbem", und aus ber Bergeichung mehrere fpittern Urbunden engibt fiche, baß ber lestere Det Gommersboren im Entrief Bergebeim und Richfpitell Kuntpelim, folglich Rodbe bas baltift getegene Dorf Rath fer,

sigilli nostri impressione presentem paginam roborauimus, hoc adicientes, ut si qua ecclesiastica secularisme persona hanc pactionis mutue iustitiam mutare uel infringere attemptauerit dei omnipotentis iustami indignationem et banni nostri districtam innodationem incurrat. donce manum et animum ab iniusta presumptione reuocauerit.

Acta sunt bec anno dominice incarnationis M.C.XCVII. indictione XV. gloriosissimo Heurico romanorum imperatore et semper augusto regnum Sycille feliciter gubernante. Testes sunt. Ludewicus maior prepositus. Udo maior decanus. Teodericus prep. s. Gereonis, Teodericus prep. s. a postolorum. et quam plures alii tam elerici quam laici.

557. Erzbifchof Abolph I. von Coln beftatigt Die von bem Ritter Bilbelm Schilling gemachte Stife tung bee Frauentloftere zu (Schillinge) Capellen. — 1197.1

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolphus dei gratia coloniensis ecclesie pastor humilis, christi fidelibus in perpetuum. Que sancte et religiose fiunt, quanto christo gratiora sunt, tanto maiori diligentia transmitti merentur ad noticiam posterorum. Series enim annorum nonnumquam reddit obscurum quod preteriit, et ideo necessaria est scripti inspectio, ut per cam seructur in memoria, quod ex caritate principium accepit et promotionem. Wilhelmus miles, cognomine solidus, de propriis bonis capellam construxit, et constructam dotauit bonusculis quibusdam, pie cogitans de salute anime sue. Ecclesia predicta que proprio nomine Capella uocatur, data est sanctis domnabus, ut in ea religiose uiuerent. et per sanctam religionem pro se et pro aliis indesinenter deo supplicarent. Locum totiens nominatum, et uniuersa ad eum pertinentia, Wilhelmus miles in manus nostras resignault, nostre discretioni et corum qui nobis in dignitate succedunt, regimen loci, defensionem et protectionem fideliter committendo in presentia priorum, ut ego et successores mei aduocatiam loci semper teneremus, numquam eam translaturi ad manus aliorum, Abbati de Floreffia et sue ecclesie locum illum subjecimus, ut sorores religiose ujuerent, juxta abbatis precentam et consilium, et illius persone que per abbatem Capelle preficeretur. Si autem persona que per abbatem loco jam dicto preficitur, ad regimen loci non suffecerit, uel minus religiosa inuenta fuerit, abbas hanc personam deponere debet, et aliam magis utilem et plus idoneam substituet. Ordinatum quoque est prudentum consilio et propter cautelam rationabilem, ne numerus sororum excederet numerum quadragesimum, nisi illa intercederet necessitas, unde ecclesia multum posset iuuari, et propter quam religiose dispensari posset contra primam ordinationem. Quando de hoc numero continget sororem decedere, alia suscipietur communi consensu ad hoc inclinato, nulla re interueniente que aliquid sapiat quod sit irreligiosum. Statutum est ctiam abbate presente et approbante, spiritualem curam huius domuncule ecclesiam florestiensem numquam debere a se remouere, ne sorores destitute maneant, et compellantur inconsolabiliter deflere patris spiritualis defectum. Tres sacerdotes cum uno diacono in eodem loco continue esse debent, qui ibidem jugiter deo descrujant, et sororibus in spiritualibus proujdeant. Istis statutis abbas floresseinis interfuit, et de manu nostra suscepit locum, presentibus quibusdam de fratrihus eius, Conuentus etiam totius ecclesie floressensia ad hoc suum consensum inclinauit fraterne et benigne, cum nostre littere ad eum peruenissent pro hoc ipso impetrando. Ut autem hec rata et inconculsa permaneant, sigillo nostro et floresse ecclesie sigillo corroborata sunt. In presentia priorum nostrorum sunt hec instituta. Ludewici maioris prepositi. Vdonis maioris decani. Brunonis bunnensis prep. Teoderici s. Gereonis prep. Tirrici s. Andree prep. Tirrici ss. Apostolorum prep. Lûdewici s. Seuerini decani. Hildebrandi s. Cuniberti dec. Giselberti s. Andree dec. luonis as. Apostolorum dec. Herimanni maioris ecclesie secundi decani. Herimanni choriepiscopi, Rudolphi scolastici, Nobiles etiam terre hiis interfuerant. Henricus dux de Limburg. Lutharius comes de Hostaden. Wilhelmus comes Iuliacensis. Henricus comes de Seyna, et frater eius Eucrhardus. Arnoldus et Fridericus comites de Althena. Gerardus comes de Are. Euerhardus de Hengebach. et filius eius Wilhelmus. Albertus de Sasenberg. Gerardus et Cunradus de Blanckenheim. Aderant etiam ministeriales b. Petri. Henricus de Volmuthsteine, et frater eius Gerardus. Herimannus de Alfethra, Herimannus camerarius de Bacheim, Herimannus aduocatus Coloniensis. Herimannus scoltetus de Susato. Otto camerarius, et alii quam plures tam clerici quam laici.

¹ Mus bem Drigingt in bem Rirdenardir an Bufchboven.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XCVII. Indictione XV. Presidente romane cathedre Celestino papa III. Regnante Henrico romanorum imperatore semper augusto.

558. Erzbifcof Abolph I. von Coln giblt bie bem Frauenflofter (Schillinge) Capellen von beffen Stifter Bilbelm Schilling jugetbeilten Guter und Renten auf. — 1197.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolphus dei gratia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus christi fidelibus in perpetuum. Tam ex equitatis et raționis exigentia. quam ex dignitatis nobis commisse et officii nostri auctoritate tenemur, ecclesiarum sub nobis constitutarum indempnitati providere, et a prauorum hominum malignatione eas defensare, ut unicuique ius suum seructur integrum, nullique in posterum aliquod generetur prejudicium. Nouerint igitur universi tam presentis quam future etatis fideles christi. quod Wilhelmus solidus pie recordationis, eterne salutis non immemor, dum pro anime sue remedio cenobium quoddam construxisset in loco qui capella dicitur, et sorores deo et s. matri sue seruientes ibidem locasset, bonis diuersis in diuersis locis sitis, que sibi sua propria pecunia comparauerat, illud dotauit. Verum licet idem Wilhelmus ipso iure absque alicuius heredis sui contradictione eadem bona ecclesie cuique dare poterat, sicut plurium prudentum uirorum in hoc consentientium sententia in nostra presentia decreuerat, quia ea sua pecunia sibi comparauerat, tamen filium suum Wilhelmum talem habuit, quod eisdem bonis consequenter annotandis coram nobis renunciauit. Hec quidem sunt bona, cenobio quod dicitur Capella a Wilhelmo solido fundatore suo collata. Universum allodium sine in agro sine in silua quod ipse habuit circa ipsum cenobium. Curiam Rode. Omne allodium quod habuit Verlishovem. Quicquid allodii habuit Odindorp. Omne allodium quod habuit Flamersheim. Allodium etiam quod habuit Muminsheim. Molendinum Heimersheim, quod habuit de ecclesia Sigeberg. Quicquid allodii habuit, Waledorp, tam id quod per emptionem quam id quod per successionem ad ipsum peruenerat, Allodium quod habult Setheme. cum omnibus attinentiis. Moleadinum Gorgendorp, et quicquid allodii ibidem habuit, Allodium et quoddam Laizauith, que habuit Thesdorp. Allodium suum Reindorp. Et quoddam laizguith Alisdorp in silua, Allodium suum Puplisdorp, scilicet duos iurnales in uincis. Hersele VI, iurnales in uincis et in agris. Witheich VII, iurnales in uincis et in agris, et II, solidos annuatim. Burnheim unum iurnalem in uineis, et VIII, maldra tritici et siliginis, et XVIII, denarios annuatim. Omnes uineas quas habuit Brachkin. Allodium Bargene, et Vrimersdorp, in silua. În agro. uel în areis. In reinouse III, iurnales et dimidium in uineis, Item Hersele unum molendinum. Pinesdorp infra parrochiam VI. maldra siliginis annuatim II. iurnales et dimidium in agris. Bulgenisheim et Kukinheim XV. iurnales in agris. Asch X. jurnales in agris, Ouishorin, unam aream, et VIII, jurnales in agris, Lublar, unum mansum in agris. quem emit contra Ottonem de Belle, Mectenheim VIII, iurnales in agris. Item in uilla Lublar allodium erat ad episcopatum pertinens, cuius fructus ad plumarios nostros pertinebat pro labore eorum, Wilhelmus de quo et supra dictum est pro codem allodio molendinum dedit positum Lechenich. soluens marcam annuatim ad usus plumariorum. et per hanc commutationem allodium libere datum est ecclesie prenominate archiepiscopali consensu et approbatione ad hoc sollempniter inclinatis. Duo fratres Arnoldus et Herimannus allodium possidebant in uilla Asch. 2 habebant etiam ius patronatus in ecclesia eiusdem uille, et Otto uir nobilis de Wickerode eodem iure gaudebat. fratres una uice presentabant personam inuestiendam, et Otto pir nobilis alia. Wilhelmus prenominatus a fratribus allodium emit, cum omnibus ad illud pertinentibus terris, aquis, siluis, et ipsum ius patronatus quod habebant in ecclesia eiusdem uille, exceptis ministerialibus. Comes Henricus de Seyne maioris ecclesie aduocatus suscepit illud quod uulgo dicitur Sale, et susceptum resignauit in manus nostras, et ita hec omnia collata sunt in Capellam. iuste et sollempniter. Prefatus uero Otto de Wickerode uir nobilis pie cogitans de salute anime sue et suorum. ius

¹ Aus bem Driginal in bem Rirchenarchie ju Bufchborn. — * Die genannen Orte find: Rath, Berebeben, Deneberf, gerienteilum, Beinretpeinn, Deinercheim, Balborf, Sechlem, Orboref, Phienberf, Aleberf, Poppeleverf, Derich, Weitheig, Bernbeim, Ferincerborf, Pinkorf, Bullebeim, Cacheriem, Che, Liblar, Andenbeim.

patronatus eiusdem ecclesie in Asck. uille prenominate, quod ad ipsum pertinebat. eidem monasterio in Capella libere contuliti. humillime rogans, ut sui suorumque inibi memoria fieret, et ab eo hereditatem in regno dei perciperet, apud quem nullum bonum manet irremuneratum. Ut autem hec rata et inconsultas permaneant, sigillo nostro, et floressie ecclesie sigillo corroborata sunt. Testes huius rei sunt Ludewicus maior prepositus. Udo maior decanus. Bruno Binnensis prep. Tirricus s. Gerconis prep. Tirricus s. Andreç prep. Tyrricus ss. Apostolorum prep. Ludewicus s. Seuerini decanus. Hildebrandus s. Cuniberti dec. Giselbertus s. Andreç dec. Ivo ss. Apostolorum dec. Herimannus maioris ecclesie secundus dec. Herimannus choriepiscopus. Rudolphus scolasticus. Heuricus dux de Limburg. Lútharius comes de Hostaden. Wilhelnus comes de luliaco. Henricus comes de Seyna et frater eius Euerhardus. Arnoldus et Fridericus comites de Althena. Gerardus comes de Are. Henricus de Volmútsteine, et frater eius Gerardus. Herimannus de Alfera. Herimannus aduocatus Coloniessis.

Acta sunt anno dominice incarnationis M.C.XCVII.

559. Erzbifchof Abolph I. von Coln ichenft bem Klofter Fuffenich verschiedene Grundftude, welche Ritter hermann von Alfter zu Lebn gebabt. — 1197.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Adolphus dei gratia coloniensis archiepiscopus christi fidelibus presentibus et futuris in perpetuum. Congruit honori nostro et saluti. ut ea que conferuatur in domos religiosas a nobis uel ab aliis in nostra presentia per nos accipiant robur et confirmationem. Notum ergo universis facimus nos dedisse sororibus de rüsnich mansum terre et tres iurnales uinee. et XVIII. iurnales nemoris. Bona ista herimannus miles de alftre a nobis in pheodo tenuit. et ab ipso alius. h. prefatus miles pheodum ab alio suscepit, et resignatum sibi in nostra manu nobis resignauit, uxore et liberis eius consencientibus. Nos ista bona iusto modo ad nos deuoluta in monasterium sororum contulimus. orationibus sororum nos committendo. Hec omnia seribi iussimus. et muniri nostro sigillo. ne in posterum aliquis contra ista sollempniter facta eneire presumant. Si quotutus temeritate contra ista ueoire presumpareit. anathematis uinculum incurret, et sue salutis detrimentum pacietur.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XCVII. Testes omnium istorum sunt Ludewicus maior prepositus. Udo maior decanus. Theodericus prep. s. Gereonis. Bruno bunnensis prep. Theodericus prep. s., apostolorum. Henricus comes de seyna. Henricus dux de limburg. Gerardus comes de Are, fratres nostri comites Arnoldus et Fridericus de althena. Euerardus et filius eius de hengebach. Herimannus aduocatus coloniensis. Otto camerarius. Antonius de bleinse. Conradus de besnich. Winricus et Herimannus do siegendorp. et alii quam plures.

560. Erzbifchof Abolph I. von Coln genehmigt, bast ein Grundftud bei Danwald, welches von ibm Graf Abolph von Berg, und von diefen beffen Ministerialen von Banbeim zu Lehn hatten, bem Klofter Danvold abgetreten und an beffen Statt Grundftude zu Uedrath, Buttgen , Wans beim und Reuß zu Lehn gestellt worben. — 1197.

In nomine sancte et indiaidua trinitatis. Adalphus diaina fauente clementia s. Colonicasis ecclesie archiepiscopus, tam presentibus quam futuris in perpetuum. Notum esse uolumas quoddam concambium per nos effectui mancipatum, nam quendam agrum b. Petri in Dunwald contiguum Adalphus insire comes de Monte a nobis et antecessoribus in beneficio habuit, subsequenter ab co ministeriales sui de Wagenheim Theodericus. Hermannus. Rutgerus, quem agrum ab eisdem ministerialibus cidem comiti. et ab eodem comette nobis debito ordine resignatum predicte ecclesie b. Marie in Dunwald in liberam proprietatem contuliums et predictorum ministerialium proprias hereditates in

¹ Mus v. Redingboven's Manufcripten, Vol. 1. 397.

recompensationem accepinus, unum seiliect mansum in Okerode, et unum in Budecke, et dimidium in Wagenkeim et unam domum Narie, annuatim soluentes XVIII. solidos coloniensis monee. Que omine predictus comes a nobis in beneficio recepit et a se predictis ministerialibus in beneficio habenda concessit, et sic supramenoratus ager in liberam proprietatem ecclesie b. Marie in Dunwald nostra traditione transiuit. Hee igitur ut rata et inconualsa permaneant. uolumus scripto firmari et sigillo nostro signari: testes citam subscribi, quorum nomina hee sunt. Ludowicus maior prespositus. Ulricus maior decanus. Udo decanus. Adolphus connes de mota wilhelmus comes iuliacensis. Gerardus frater eius, Arnoldus comes de Altena. Fridericus frater eius, Henricus de Volmundesteine. Gerardus frater eius, Hermannus aduocatus, Hermannus de Alflere. Henricus Macula. Enzelbertus. Thoodericus de Azens.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XCVII.

561. Erzbischof Abolph I. von Coln genehmigt, bag bas Stift Kaiferewerth ben Behnten zu Bermebhaus und Laubad zu ben Siftsgefällen eingegogen und bem Pfarrer zu Mettmann ben Behnten zu Metfausen und Buschhofen nebst bem Pfarrhof als Competenz ausgesetzt habe; auch bag baffelbe bie veräußerten Theile bes Pfarrzehnten zur Berbesterung ber Prabenden wieder einsie. — 1198, ben 15. Meril.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolfus divina favente clementia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus in perpetuum. Pio proposito pium prebere assensum. sanctum est et pium. Proinde ea que a fratribus ecclesie in Werda ad commodum et utilitatem ecclesie sue operose et utiliter ordinata sunt approbantes, rata habemus, et ne alicuius dolo uel calumpnia in posterum possint perturbari, auctoritate nostra confirmamus, fidelis scripture testimonio rite roborata. Notum sit igitur universis christi tam futuri quam presentis cui fidelibus, quod uacante ecclesia in Medeme, predicti fratres decimam omnem de hermenninchusin, et de loubeke annuatim prouenientem, ecclesie s, Suiberti ad supplenda fratrum stipendia, sine omni onere perpetuo possidendam, quia ius presentandi pastorem in predicta ecclesia ad solos fratres ecclesie b. suiberti pertinet, plene et liberaliter contulerunt, et pastori eiusdem ecclesie quem instituerunt in presenti uel in posterum instituent, eam partem decimarum dederunt, qua et ipse contentus esse, et archiepiscopo cathedraticum et archidiacono seruitium suum possit et debeat persoluere. Has autem decimas pastori assignauerunt, uidelicet in mezenchusen, et decimas in buschorne, et dotem ecclesie, cum agris ad ipsam dotem pertinentibus, et homines cerecensuales eiusdem ecclesie. Preterea quia prouida sollicitudine reuocandum est, quod contra deum et ius ecclesiasticum inuenitur temere factum, predictis dilectis nostris canonicis ecclesie s. Suiberti districte iniungentes. auctoritate domni et patris nostri summi pontificis et nostra firmiter precipinus, ut omnes decimas predicte parrochie que a pastoribus eius quocumque tempore feodali concessione alienate sunt, contra deum et statuta sanctorum pontificum, et a laicis occupate, in uillis uidelicet hermenninchusen, Loubehe. Nennenchouen, et stentembero predicti fratres nostra et summi pontificis auctoritate ad usum ecclesie sue requirant, et stipendiis suis applicent meliorandis. Hanc lgitur nostre attestationis et precepti paginam, sigilli nostri impressione munitam, ecclesie s. Suiberti in Werda concessimus, sub anathematis uinculo districte precipientes, ne quis malignandi studio contra hoc factum uenire attemptet. Huius rei testes sunt. Bruno bunnensis prepositus, Godefridus capellarius. Bruno de benesheim, Godefridus notarius. Heinricus comes de seina. Simon comes de tekeneberc. Willelmus comes juliacensis. Arnoldus comes de altena. Otto camerarias. Heinricus dapifer. Adam pincerna. Heinricus marscalcus.

Acta sunt hec, anno dominice incarnationis M C.XCVIII. Indictione I. Data aquisgrani per manus Godefridi capellarii feliciter in dei nomine Amen.

Der Dombechant und Archibiacon Ubo genehmigte Cbenbaffeibe mit Urfunde von bem XVII. kal. Mal 1198, wedwegen wir biefen Tag auch fur bie erzbischeligte Urfunde angenommen.

562. Ronig Otto IV. ftellt bem Erzbischofe Aboloh I. von Coln die Herrichaft Saalfeld (gegen Radnahme ber Abteien Hervord und Breden), Die Hofe Andernach und Edenhagen und die Bogtei Clotten zurud; beit ben neuen Joll zu Kaiferdwerth auf, gestattend, das haus bafelloft und die Burg Bernstein zu zerfloren; bestätigt ihm die besondere Munge, das herzogthum, alle Alloben und Leben, und schaft endlich die von Kaifer Friedrich eingeschrte Einziehung des Mobilarnachlasses der Pralaten ganzlich ab. — 1198, den 12. Juli.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Otto divina favente clementia romanorum rex et semper augustus. Ratio suadet, equitas requirit, nostramque decet celsitudinem, omnium ecclesiarum nos indempnitati providere, et eas in sua honoris ac iuris conscruatione pie ac clementer confouere, inter quas specialis gratie beniuolentia coloniensem diligentes ecclesiam, uniquersa el bona quibus a nostris antecessoribus minus decenter priuata est. restituendum duximus ac libertandum eam ab indebitis oppressionibus inimicorum quibus quondam aggrauata est. ad hec quidem per fidelissimum principem nostrum Adolphum uenerabilem coloniensem archiepiscopum inuitati. Inde est quod omnibus christi fidelibus per scriptum presens cupimus clarescere, quod nos attendentes deuotionis ac fidelitatis constantiam iam dicti principis nostri nobis sepius exhibitam coloniensi ecclesie ei eiusque successoribus allodium in Sarcuelt (sic) cum omni integritate et usufructu attinentium libere restituimus, et in perpetuum confirmamus. 1 pro eo recipientes abbatias in hervorde et in vrethene cum omnibus pertinentiis. reuocato eoncambio quod fridericus imperator pie memorie et philippus coloniensis archiepiscopus super eisdem bonis fecerant. Restituimus etiam jam dicte ecclesie et archiepiscopo suisque successoribus curtem in Andernaco et curtem in Eckenhagen cum omni attinentium integritate, secundum sui prinilegii tenorem, quod fridericus imperator Ravnaldo tenerabili coloniensi archiepiscopo quondam super eisdem contradidit. Similiter et aduocatiam in Clohttene. quam comes de arc de manu coloniensi cum omni pace possidebit. Ceterum ad commodum coloniensis ecclesie uniuersum teloneum in werthen quod de nouo et contra iusticiam ibidem institutum est. penitus auferimus, reducentes secundum statum pristinum ad locum in quo de jure esse debebit. quod etjam neguaguam augmentabitur, uel per nos uel per nostros successores Burgensibus coloniensibus sûsatiensibus et alijs de oppidis et uillis coloniensis ecclesie tale ius prestantus et confirmamus, quod non aliud pedagium soluent per totum imperium, nisi secundum tenorem priuilegii predecessoris nostri pie recordationis heinrici imperatoris. Domum in werden et castrum in Berensteyn in quorum fundatione et constructione coloniensis ecclesia fuit pregrauata, sepe dicto principi nostro tradimus ad destruendum, nec a nobis nec a nostris successoribus in posterum reedificanda, presertim nusquam in imperio debebit cudi moneta ad pondus nel ad formam coloniensis monete sine ad puritatem nostra nel alterius auctoritate. Ducatum, allodia, feoda, siue ministeriales, quos nunc coloniensis ecclesia nel alii eius nomine possident, cum bona uoluntate nostra et fratrum nostrorum heinrici palatini reni. et wilhelmi de Brenswich et heredum nostrorum sine calumpnia sepe nominatus archiepiscopus et eius successores in perpetuum possidebunt. Mindensis etiam ecclesia ea que a coloniensi ecclesia de bonis tenet eisdem quiete sine aliqua contradictione possidebit. Preterea consuetudinem minus decentem, quam fridericus imperator contra iusticiam induxerat, scilicet quod decedentibus principibus ecclesiasticis uidelicet personis quemadmodum archiepiscopis, episcopis, abbatibus, abbatissis et prepositis eorum suppellectilem sibi uiolenter usurpauit, penitus abholemus, nec a nobis nec a nostris successoribus retractandam. Ad hec bona fide prenominatum iquabimus archiepiscopum, ut bona que coloniensis ecclesia a moscilla superius tenet, et a quorum possessione ipse violenter destitutus est, recuperet. Ut igitur hoc regalis nostre munificentie factum pium ac commendabile nullius in posterum calumpnia perturbari possit, sed ratum permaneat.

^{&#}x27; Gelecius de Angelbero p. 25, und bie aus ihm geschöft, geben biese Urtunde nur im Ausjuge, indem sie mit der Settle ,in berpstuum confernamus' abbrechen und mit "Ducatum allodia" u. s., m. ferfaldern. Erghtische Robeld fiches mit Cereci ein Bindenis d. d. 1198 ladiec. I. apud Aquisgranum IV. noons lubli — in die coronations d. olionis, Schalen l. 918; ciat Berglickung der Zugen bieser leisteren und unserer Urfande ergibt, daß beide am nämische Lage ausgenommen werden. Böhmer, Regensa, 108. berichdier; IV. dass sight innam 3 lubli, mad bereid der nächslende Urfande unterfisch wieb.

et in perpetnum perseueret. presentem inde paginam conscribi, et maiestatis nostre sigilio itassimus insigniri. Cuius rei testes sunt . . . argentinensis episcopus, thietmarus mindensis episcopus. Tirricus traiectensis episcopus Bernhardus paderborensis episcopus vanciensis. Bunnensis prepositus Bruno. Megteldis ducissa Brabantie, Baldewinus comes flaudrie. Heinricus dux de limborch. Otto comes Gelrensis. Arnoldus comes de Cliuo. tirricus comes hollandie. Heinricus de Cèc. Heinricus comes seynensis. Symon comes de Tekenborch, Arnoldus comes de altena. wilhelmus comes iulincensis. Gerhardus comes de Are. Heinricus comes de hocenswage. Heinricus comes de Cessele. Rétgerus de merheim. C'arnadus de Dicka. Giselbertus et Rétgerus de bremet. Otto de wikerothe. Heinricus et Gerhardus de volmútsteine. Herimannus aduocatus coloniensis. Herimannus de Aluetre marescalcus, Otto camerarius, Reymarus de Rothe. Giselbertus de Cerreke. et alii quamplures uiri honorati. Signum domini Ottosis quarti romanorum regis inuicissimi,

563. König Otto IV. spricht die Abrit Berben von einer jährlichen Steuer von 25 Mart frei, welche von König Friedrich und bessen Sohnig briedrich und bessen weben, wurden bestätigt das abteiliche Mangrecht zu Werden und Lüdnighausen. — 1198, den 13. Juli.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Otto divina fauente elementia romanorum rex et semper augustus uniuersis regni fidelibus in perpetuum. Dignum est omnia memorabilia nostre celsitudinis acta scripture solempnitate ad posterorum noticiam liberaliter transmitti ea potissimum que pietatis nostre ac munificentie laudabilibus adornantur edictis. Inde est quod omnibus christi fidelibus per presens scriptum cupimus innotescere, quod predecessores nostri pie memorie fridericus et henricus filius eius imperatores debitum XXV. marcarum ab ecclesia Werdinensi sicut ex relatione obtimatum principum nostrorum cognouimus, indebite et contra iusticiam annuatim exegerant. Eapropter heribertus eiusdem ecclesie abbas postmodum ad nos accedens cum fidelissimo principe nostro Adolpho Coloniensi archiepiscopo aliisque regni principibus Regali nostre dignitati significanit, ecclesiam suam pretaxati debiti exactione iniuste grauari. Nos ergo ipsorum assertioni fidem adhibentes et Werdinensis ecclesie sicut omnium aliarum indempnitati prouidere nolontes eandem ecclesiam in presentia subscriptorum testium a supramemorato debito perpetualiter absoluimus. Monetam quoque ipsius in Werding et eciam in Ludenkosa utpote fideli ac dilecto principi nostro qui nostro multum insudanit honori regali beninolentia restituimus. Ne quis igitur huic auctoritatis nostre facto pio ac commendabili obuiare presumat presentem paginam conscribi et signi nostri impositione confirmari fecimus. Huius rei testes sunt. Adolphus coloniensis archiepiscopus, Cunradus argentinensis episcopus. Thidmarus mindensis episcopus. Tirricus Traiectensis episcopus. Widekindus Corbeiensis abbas. Ludewicus maioris ecclesie lu colonia prepositus. Vdo maior decanus. Bruno bunuensis prepositus. Tirricus in Werde prepositus. Henricus dux de limburc. Willehelmus comes inliacensis, Gerardus frater eius, Simon comes de Tikeneburg. Henricus comes de Seine. Gerardus comes de Arc. Albertus comes de Euuersten. Arnoldus comes de altena, henricus comes de Kesle. Henricus de Kuc. Henricus de Wolmudstene et frater eius Gerardus, Hermannus aduocatus Coloniensis, et alii quamplures niri honorati.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XCVIII. Indictione prima. XIII. die Iulii. anno regni nostri primo. Signum domini Ottonis quarti romanorum regis inuictissimi. Data per manum Morandi Regalis aule prothonotarii uice Cunradi Mogontini archiepiscopi et archicancellarii.

564. Erzbifchof Molph I. von Goln genehmigt , bag bie Richter St. Maurig und St. Pantaleon verschiedene bort bei bem Beiber gelegene Grundftade ber Wittwe Rigmubis abgetreten, worauf biefe die Richteriche gum Beiber gestiftet. -- 1198.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Adolfus dei gratia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus, presentis et future etatis fidelibus, pacem et ueritatem diligentibus. Ex iniuncto nobis a deo presultatus officio. pia neces-I. 11.

sitate astriugimur, si quid in ulnea domini nobis credita utiliter plantatum fuerit, nostri assensus benedictione irrigare, ut et actus nostri sub debita habeantur memoria, et honeste sollicitudinis posteris relinquamus exempla. Proinde nenditionem quorundam agrorum que inter monasteria s. Mauritii et s. Pantaleonis ex una parte, et matronam quandam Rigmudim uiduam ciuem coloniensem uxorem Gerardi. filii Theoderici aduocati ex altera parte, de consensu et approbatione nostra, et priorum coloniensis ecclesie, sollempniter habita est, sicut est celebrata uerborum suffragio, ita fidelis scripture testimonio municudam duximus. Sunt autem agri de quibus agitur, siti iu loco qui uulgo appellatur ad piscinam, quorum pars cum uenditio celebraretur. edificiis occupata fuit, partem lacus adiacens operuerat, reliquam uero partem duabus adiacentem iam dicta Rigmudis terminis suis applicuerat. Quo circa presentis et futuri temporis fidelibus presentis pagine testimonio notum facimus, quod conventus s. Mauritii XV. iornales agri ad curtem in Sulpze îure censuali pertinentes, quorum proprietas atque dominium s. Pantaleonis fuit, de quibus abbati et fratribus s. Pautaleonis anuua peusio soluebatur, quos et idem conuentus a manu abbatis s. Pantaleonis iure censuali tenuit, et XIII. alios iornales ad monasterium s. Pantaleonis non pertinentes, qui curti ad piscinam nersus ciuitatem circumiacent, prefate Rigmudi, nullius contradictione obstante ueudidit. habita conuentione quinquaginta marcarum, sub certa forma, sicut sequens docebit scriptura. Connentus s. Magritii in presentia nostri et priorum per manum magistre et seniorum domnarum, et per manum scabinorum urbis coloniensis, qui patrocinium aduocatie in possessionibus predicti monasterii habent, predictos XIII. iornales curti ad piscinam ut dictum est adiacentes. prenominate Rigmudi ita libere et absolute tradidit. ut de cetero habeat eadem Rigmudis de cisdem agris plenam et liberam quicquid noluerit agendi et ordinandi potestatem, monasterio s. Mauritii, et alii cuilibet hominum hoc factum turbaudi uel reuocaudi facultate sublata. Deinde congentus s. Mauritii alios XV. iurnales de quibus dictum est, in manus abbatis s. Pantaleonis precise et absolute resignans omni iuri quod iu predictis agris habuit sine omni exceptione et conditione renunciauit, et eosdem agros ab omni jure ceusuali et onni servitute, et omni onere seu qualibet alia molestia liberos dimisit, omni censui, ac seruituti, omnibusque plane oueribus que prius in predictis agris esse uel nasci poterant, absolute et de toto renuntians. Sicque abbas de libera goluntate et cousensu fratrum suorum, et conuentus s. Mauritii, ac. familie curtis in Sulpze cosdem agros, ob omni in universum onere liberatos, Rigmudi vidue tradidit. Sed ania parum est quod subuerti non possit, tautusque nostrorum defectus est temporum, ut in nullis, uel in paucis fides inueniatur, et in angelis suis peccatum reperit deus, ad cauendum iudempnitati uidue per senteutiam familie curtis in Sulpze diffinitum est, abbate et fratribus et familia approbantibus, ipsum abbatem et conuentum et monasterjum a, Mauritii omue dominium et lus quod in predictis agris habebant, ita integre, et siue omni onere in Rigmudim niduam transtulisse, ut ex tunc in reliquum liberam habeat Rigmudis de predictis agris quicquid uoluerit agendi et ordinandi potestatem, uulli plane homiuum bunc contractum rescindendi facultate concessa. Sed quoniam adbuc ab ouere prestandi decimas predicti agri absoluti non erant, de nostra et Ludewici archidiaconi et Burgensis decani, et abbatis et conuentus s. Pantaleonis, et parrochianorum s. Mauritii concessione. Gerardus pastor eiusdem parrochie omni iuri percipicudi decimas in predictis agris nomine ecclesie sue precise renuncianit. Sed ut eadem ecclesia usquequaque seruetur indempuis, assignati sunt eidem ecclesie ju recompensationem decimarum XVIII. denarii de cetero annuatim percipiendi, in domo pistoria que sita est inxta iudeos, in platea que dicitur Stezzene, in parrochia s, Laurentii. Iam dicta uero Rigmudis post obitum mariti sui Gerardi diuina inspiratione monita, ecclesiam conuentualem ad piscinam in honore perpetue nirginis Marie construxit, quam cum ditare studeret, supradictos agros cum universis que possedit, per manum abbatis Waldeveri ac conventus s. Pautaleonis, et per manum magistre Blithildis, ac tocius conuentus ecclesie s. Mauritii, ecclesie ad piscinam ad seruiendum ibidem deo uiuenti ac beate uirgini in perpetuum coutulit. 1 Que ergo in diebus sacerdotii nostri bona fide et rationabiliter acta sunt.

¹ Nigmodis — so erzählt eine Sanbichrist bed Richter Briber aus der Mitte bes 15. Jahrbunderts — film adoption nut nitreil Gerardi thelonarii mittis per totam theuroinin Amond, et uven Gerardi mittis Alli Theoderici advocati colonienis, post odium martit ut in generali pmangio ad terram anaciam defendendam defuncti, adduc juncolia indican fere XXVI.

et de consilio prudentum, ne in posterum culuspiam ope uel opera uel nouis adinnentionibus captione turbari, sen etiam recidiuo dolore in questionem reuocari contingat, sub horrendi anathematis uinculo districte interdicimus, et hane nostre attestationis paginam, sigilli nostri ac b. Pantaleonis et s. Mauritti impressione, et banni districtione munitam conquentui ecclesie ad piscinam concessimus. Statuentes nt quicumque hoc factum turbare uel infringere attemptauerit, austoritate dei uiuentis, ac perpetue uirginis, et b. Petri, et nostra, excommunicationi subiaceat, et nisi resipiscens satisfecerit, etene ultionis penas cum sathana persoluat. Testes huius rei designati sunt. L'âdewicus in Colonia maior prepositus. Udo maior decanus, Gerardus xanctensis prep. Brano bunnensis prep. Tirricius prep. s., Gereonis, Tirricus prep. s., Andrey. Tirricus prep. s., apostolorum. Gerardus decanus s. Gereonis, L'âdewicus dec. s. Seuerini, Hildebrandus dec. s. Kuniberti. Giselbertus s. Andrey dec. lu dec. s., nostolorum. Turricus dec. ad gradus, Isfridus dec. s. Georgii. Fortliuus abbas s. Martini. Erinuirt abb. de Steinuelt. Gozwinsa abb. de

annorum dictum mosasterium ad piscinam sororum ordinis s. Augustini de nigro subtili in proprio fundo construxit, et auis bonis ac possessionibus large dotauli . -- atque in codem monasterio celibem sanctam et exemplarem ultam in habitu uiduali et humili deducendo, cum multis aliis uirginibus, fecit sanetimoniales suas quatnor filias. -- Domum suam infra parochiam s. Laurentii coloniensis situatam, et pro nunc comuniter appellatam Costesgreuenbuys uendidit cluitati colonicasi, quam domum ipsa cinitas aptauit bonorifice pro statu principis et donnuit eam duci brabantle propter assistentiam sibi factam in quodam bello contra dominum archiepiscopum coloniensem. In qua uenditione dicta fundatrix proulda circa futura pericula hoc lus sibi retinuit, quod immincute timore insecuritatis ex querris aut allis periculis, sorores dieti conuentus ia Wyer perpetuis temporibus debeut babere liberum ingressum. - Deinde qui incepit anno d. millesimo centesimo alcesimo ordine fratrum canonicorum premonstratensium sanctitate florente et deuctione famosa feruente, d. archiepiscopus colonicusis dicti monasterii curam et regimen in spiritualibus duntaxat commisit religiosis uiris abbati et conuentui in knechtsteden dicti promonstratensis ordinis, qui hulusmodi euram acceptantes ad longa tempora nune unum nunc alium de fratribus suis profecerunt ipsi monasterio in rectorem. -- et successiue ultra commissionem els per archiepiscopum factam dicti fratres ecium de regimine temporalium bonorum se intromiserunt. Et tandem refrigescente caritate ac deuctione decrescente, nedum dictus abbas uerum etiam uisitatores ordinis premonstratensis, qui nuilam commissionem aut necesse habebant ibidem uisitando et fraires premonstratenses frequenter adueniendo et hospitando nimiis el intollerabilibas sumptibus et expensis lpsum monasterium suppresserunt et deduxerunt ad panpertatis inopiam, et quod peius est per suam negligentiam et insolentiam ad dissolutionem morum et lapsum a uita monastica regulari, in tactum quod communi rumore disulgato d. Henricus archiepiscopus coloniensis personaliter aducniens sun summa diffinitiua anno d. miliesimo tricesimo ujecsimo septimo feria quarta post festum inpentionis s, crucis amouit et expulit dictos abbatem et conucutum knechstedennem a cura commissa et amministratione temporalium usurpata. Inbibendo sub pena excommunicationis late summe ne ammodo se intromitterent de cura et regimine dicti monasterii in Wyer, quod ad se tanquam plus pater et fidelis dispensator recipiens, commisti cius curam et regimen d. Iohanni decano bunnensi. Et consequenter huiusmodi commissio facta est successive diucrsis altis preiatis secutaribus ad tempus CXVI. anoorum. Quibus annis ipsum monasterium consistebat in competentibus proulsione bonorum temporalium et fama honoris quoad pudiciciam castitatis, sed ad abdicationem et careatiam proprietatis, ac debitam et perfectam regularem observastiam non prouenit. Impo in ipso degentes sorores fructus et reditins monasterii annuatim prouchientes dividebant in portiones et prebendas iuxta numerum personarum, et unaqueque de sua portione seu prebenda eum propriis reditibus annuls et allis que acquirere potuit priuntim uixit pront placuit et suffecit. Sed postmodum anno miliosimo quadringentesimo quadragesimo tertio circa festum assumptionis uirginis gioriose d. Tàcodericus archieptscopus colonicasis idipsum monasterium sororum omnino claudi fecit, obstructis fenestris locutorii cum iamis ferreis et panno dependente, contuitum uisus intus et extra prohibentibus, et reduci ad communes uictum in una mensa et uestitum de uno uestiario atque ad perfectam abdicationem proprietatis et debitam regularem observantiam. - Idem - archiepiscopus - contulit sororibus in Wyer pro subtiti nigro subtite album, supplens ex statutis sororum regularissarum statuta monasterii In Weyer, decernens clus rectrieem que hactenus nocata est magistra, de cetero debere nocari priorissa, et sorores debere wocari sorores regulares sine regularissas ordinis s. Augustini. Goweit bie Sanbidrift. Das bor ben Rauern ber Stabt Coln gelegene Rlofter warb in bem Aufftanbe gegen ben Ergbifcof Ruprecht ganglich gerftort und bie Ronnen , funfgig an ber Babl, batten fich in Die Stadt gefluchtet, mo fie in einem fleinen Baufe jusammengebrudt lebten. Gleichzeitig mar bas Cacifenftift bafelbft burch eingetretene Unordnungen feiner Auflofung nabe. Erzbifcof Ruprecht feste baber im 3abr 1475 bie vertriebenen Ronnen in bas befagte Stift und verleibte bemfelben bas gefammte Bermogen bes Rloftere Beiber ein,

Monte. Ràdulfus scolasticus s. Petri. Piramus scol. s. Gereonis. Godefridus scol. s. Seuerini. Herimannus scol. s. Kuniberti. Godefridus scol. s. Andree, Lambertus scol. s., apostolorum. Godescalcus scol. s. Georgii. Heinzapastor s. Martini. Cristianus past. s. Laurentii. Anseltmus past. s. Berigide. Cristianus past. s. Albani. Gerardus past. s. Mauricii. Henricus dax de Lymburg, Henricus et Euerardus comites de Seyna. Wilhelmus et Gerardus comites luliacenses. Lotharius comes de Hostadin. Gerardus comes de Arc. Adolfus comes de Monte. Herimannus Coloniensis aduocatus. Henricus et Gerardus de Volmutsteine, Herimannus camerarius. Otto camerarius. Henricus dapifer. Adam pincerna.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXXXVIII.

565. Erzbifchof Abolph I. von Coln fchenft bem Cunibertfiifte bafelbft ben Rottzehnten zu Mauens beim. - 1199.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Adelphuz dicina fauente clementia s. coloniensia ecclesia archiepiascopus. Officii nostri debito. et commissi nobis a domino talenti ratione subiectas nobis ecclesias modis congruis promouere tenemur. Inde est quod nos benigno fauore, et speciali dilectione qua ecclesiam b. Kuniberti patroni nostri amplectimur, quasdam decimationes noualium in Moscinheym excultorum siue excolendorum, ob spem patrie celestis, ac piam anime nostro memoriam, in subsidium et supplementum stipendiorum fratrum ibi deo deseruientium sicut iure nobis licitum erat ac liberum perpetua donanimus traditione, uolentes igitur hoc nostrum pium et rationabile factum robur firmitatis optinere, ita ne alicuius temeritate uel dolo possit irritari, presentem inde paginam conscribi, et sigilli nostri munimine confirmari fecimus. perpetuo anathemato ferientes uniuersos illicitos inuasores, ael detentores, nel quolibet malo ingenio impedientes easdem decimationes, ut in die domini cum dynbolo et eius ministris habeant portionem, eternis ignibus condempanadi. Huius rei testes sunt Liddewicus maior prepositus. Vod maiori decamus. Rédolphus scolasticus. Tirricus s. Gereonis prep. Tirricus A. Andree prep. Herinamus s. Seuerini prep. Tirricus sa. Apostolorum prep. Tirricus sa. Cvaiberti prep. et totus eius conuentus, Henricus dux de Lemburch. Henricus comes Seynensis, Withelmus comes Ivliacensis. Gerhardus comes de Are et alii quamplares uiri honorati.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XCVIIII.

- 566. Ronig Otto IV. befunder, daß er feine Brüder, die Pfalgarafen Heinrich und Wilhelm bewogen, auf alle jene Bestigungen, welche ehrbem Erzbifchof Philipp von Coln von bem Bergogtbum ibred Batres, des Herzogs von Cachfen, erhalten, zu verzichten, welche fur die Beobachtung biefet Bergichte Kurgen gestellt. 1200, den 3. Februar.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Olto dei gratia romanorum rex et semper augustus, omnibus christi fidelibus imperpetunum. Notum facimus tam futuris quam presentibus, quod nos pro fideli et preclaro seruicio dilecti ac fidelis principis nostri Adolphi uenerabilis coloniensis archiepiscopi, et totius coloniensis ecclesig nobis sepius exhibito, dilectos fratres nostros. Henricum comitem palatinum Rheni: et Wilhelmum ad hoc induximus, quod uninerae illa bona que Philippus quondam coloniensis archiepiscopus de ducatu quondam patris nostri illustris dueis Saxonie, siue iu allodiis, siue in feodis, seu in ministerialibus aut in serais optimit, de bona uolantate coloniensi ecclesia dimiserunt, perpetualiter in pace sine conditione qualibet possidenda. iuramento fermantes, quod neque per se neque per suos coloniensem ecclesiam super corundem bonorum possessione nullo umquam tempore debeaut molestare, ponentes etiam obsides tales. Comitem de Lininken. Comitem Cuaradum de Regentegn. Georgium comitem de l'itha. Henricum de Ysenburch, qui iuramerant. quod si predicti fartres noste ountra constitutionem istam unite attemplauerint, de bonis que a palatino comite Rheni tenent in feodo. ecclesie

coloniensi contra palatinum seruient. quousque cos ad satisfactionem inducant. his etiam tales adiunxerunt. Gyselbertum de Brunshorn. Henricum de Mirwall. thietmarum de vlogelinhen marescalcum. wernherum dapiferum. Itesarium pincernam. henricum de wonnenburch qui iuranerunt. quod si fratres nostri contra hoc sacramentum uenire temptanerint. coloniam accedant ad uocationem coloniensis ecclesie archiepiscopi omni cessante contradictione. inde sine licentia coloniensis ecclesie nullatenus recessuri. Vi igitur hec rata permaneant et inconsulus. presentem paginam consecribi et sigilli nostri munimine confirmari fecimus. precipientes districte. ne prenominati fratres nostri. aut aliqui corum nomine huic constitutioni contraire presumant. Testes sunt. Sifridus migoninemies electus. Herimannus monastericasis episcopus imperialis aule cancellarius. Bruno bunnensis prepositus electus. Herimannus de misera de la comes de cessele. Godefridas comes Seynensis. Symon comes de tekenburch. Gerhardus comes de Are. Henricus comes de cessele. Godefridas comes arcesbergensis. Adolphus comes de monte. Bernhardus de wilepa. Burchardus comes de heil. Régerus de merheym. Rétgerus de bremet. Wernherus de bonlant et frater snus Philippus. Herimannus aduocatus coloniensis. Herimannus de aluetre marescalcus. Otto de sconenburch. Reymarus de Rothe. Cévaradus de wilee. Symon aquensis et alii quamplures.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.CC. Data apud wizenburch III. Nonas februarii. per manum Herimanni uenerabilis monasteriensis episcopi imperialis aule cancellarii.

567. Erzbifchof Abolph I. von Coln übergibt ber Abtei Altenberg bas von berfelben angefaufte und ihm refignirte Land zu Blapheim. - 1200.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolfus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Quoniam facta mortalium ad interitum tendunt pisi scripture amminiculo fulciantur, presentis scripti testimonio noticie tam futurorum quam presentium transmittimus, quod fratres bergenses emerunt a theoderico albo, et ab uxore sua, et a sorore uxoris sue et ab omnibus heredibus eorum, terram incultam, que in uulgari drysch, nel uenne dicitur, quam quia ab heinrico castellano in alpheim in pheodo tenuerunt, idem henricus de halpheim bludisheim nenit, et iam dicti nenditores terre inculte coram militibus, scabinis, et familiis quicquid luris in iam dicta terra habebant, in manus predicti beinrici de alpheim resignauerunt ad usus fratrum bergensium, qui cam ab ipsis emerant. Predictus henricus de alpheim in presentia nostra constitutus, pheodale ius quod in predicta terra de mann nostra tenuit, coram elericis et capellanis nostris. et liberis et ministerialibus nostris. in manum nostram resignauit, acceptis prius a fratribus bergensibus X. marcis. Postmodum nos pia ducti uoluntate. in remedium anime nostre et successorum nostrorum sepe dictam terram monasterio b. marie in berge contulimus iure proprietatis perpetuo possidendam, conjuente conuentu maioris ecclesie in colonia, et prioribus et liberis et ministerialibus b. petri. Nomina testium qui huic nostre donationi astipulantur, hec sunt. Ludowicus maior prepositus. Vdo maior decanus, Theodericus s. gereonis prep. Albertus cellerarius. Godefridus capellarius. Bruno notarius. Arnoldus capellanus, Wilhelmus comes iuliacensis, Adolfus comes de berge. Herimannus maior aduocatus in colonia, Ottho camerarius. Herimannus marscalcus de alftere. Henricus rouere dapifer. Herimannus spindere. Gozwinus cognine magister. Ut autem ea que a nobis tam pie gesta sunt perpetuum robur optineant, presentem paginam conscribi fecimus, et eam sigilli nostri appensione communiuimus. banno, auctoritate patris et filii et spiritus sancti, et b. marie perpetue uirginis, et b, petri apostolorum principis, et omnium apostolorum, et omnium sanctorum, et nostra, omnes eos innodantes, qui prefatum monasterium in berge et fratres ibidem deo seruientes, in supradicta terra grauare presumpserint, uel granamen inferre conati fuerint.

Acta sunt her anno dominice incarnationis M.CC. epacta III. concurrente VII. Indictione III.

568. Erzbischof Abolph I. von Soln bekundet, daß die Abtei Beisterbach die angekauften Gater zu Rruft und Plitterborf von ber Bogteischaft bes Heinrich von Frieddorf befreiet habe, welcher lettere, da er folde von dem Edelherrn Otto von Widrath, und dieser von dem Pfalggrafen Seinrich zu Lehn gehabt, an deren Stelle 20 Morgen eigenthamliche Landerei verbunden habe. — 1200.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolfus dei dignatione s. coloniensis ecclesie humilis archiepiscopus tam presentibus quam posteris in perpetuum. Ministerium nostrum honorificare dinoscimur. si potius prodesse quam preesse satagimus. Quod utique digne exequi uidebimur. si commodis et profectibus ecclesie deo auctore nobis credite tota uigilantia inseruire non omittimus. Cuius rei gratia inducti et commoniti religionem plantare plantatam presidiis et subsidiis fulcire deo incrementum dante ope qua possumus libenter intendimus. Statum igitur religiosarum domorum ad nostram dyocesim pertinentium erigere et contra totius calumpnie ruinam clipeo pie protectionis munire debemus et ex debito compellimur. Inter quas speciali karitate et cura nobis deninctum est monasterium quod dicitur uallis s. Petri ad pedem montis stromberch situm. Idem sane monasterium tytulo iuste emptionis possidet bona quedam tam in uineis quam in agris in cruche et in blutersdorp, hec eadem possessio cum esset aduocatie obnoxia. Gevardus uenerabilis abbas cum fratribus suis onera aduocatie in prenominatis bonis declinare desiderans, presertim cum nostri temporis aduocati amplius solito manum aggrauare soleant, numerata pecunia exemit iam sepe dicta bona ab henrico de frederisdorp aduocato perpetualiter ab omni obnoxietate aduocatie. Uerum quia hic contractus debitam firmitatem sortiri non galuit sine manu superiori et suprema, idem enim h. aduocatus aduocatiam tenebat in beneficio a nobili uiro ottone de wikerode et idem otto idem beneficiam tengit ab illustri henrico comite palatino, hec ratio uenditionis intercessit in contractu prenominato, quod prememoratus henricus de frederisdorp de suo proprio allodio XX. iornales arabilis terre domino suo ottoni in recompensationem aduocatie assignaret et ipsos ab eo uice eiusdem beneficii reciperet, ipse uero otto pari modo parem donationem in eisdem XX. iornalibus domino palatino faceret et eos pariter ab ipso teneret. Hec omnia de bona uoluntate et liberali consensu tam comitis palatini quam ottonis nobis mediantibus acta stabilita et consummata sunt. Ut igitur pretaxatum monasterium bona sua quieta et inconsulsa possessione et a predicta seruitute liberrima perpetno optineat, dignum duximus hanc actionem presenti pagine innodare et tam presentium quam futurorum perhenni memorie imprimere et sigilli nostri impressione appenso etiam sigillo domini palațini munire. Si quis autem dyabolico instinctu circumuentus banc rationabilem ordinationem infringere irritare nel immutare temerario ansu presumpserit, iram filii dei et matris eius quibus injuriam irrogat incurrat et banno b. Petri apostolorum principis et nostro de corpore s, ecclesie precisus, nisi citius resipuerit perpetue maledictioni subiaceat. Placuit etiam annotare testes ydoneos et facti conscios, quorum hec sunt nomina. Ecclesiastice persone, Vde in colonia maior decanus, Brêno bunnensis prepositus, Teodericus s. Gereonis prep. Herimannus s. Seuerini prep. Teodericus s. Kvniberti prep. Teodericus s. Andree prep. ceterique prelati coloniensis ecclesie decani et scolastici et quamplures alii. Viri nobiles. Henricus comes de sevne, Gerardus comes de are. Lotharius comes de hostaden. Everardus comes burgranius. Ministeriales, Herimannus aduocatus. Conradus camerarius. Otto camerarius. Gerardus snar. Lambertus et Embrico de wintere. Lambertus blendehane, Albero cirwin. Lodewicus sprunk, et multi alii.

Acta sunt hee anno incarnationis dominice M.CC. Indictione tercia. Anno nostri archypresulatus ... Regnante domino nostro iesu. cui est honor et imperium per infinita seculorum secula, Amen.

569. Erzbiichof Aboles I. befundet, bag bie Gebruber Beinrich und Everhard, Grafen von Sann, bie Bogteigefille von einigen Sausflätten in ber Alla heifterbach, wo die (gleichnamige) Abtei jungt ibren Gis genommen, erlaffen haben. — 1200.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Adolfus dei dignatione s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. tam presentibus quam futuris in perpetuum. Ex officio debemus et ex debito compellimur s, ecclesie profectibus inuigilare. Condecet enim nos prouidis et piis ordinationibus religiosarum domorum in nostro territorio constitutarum manum auxiliarem extendere, et amminiculum protectionis et maniminis ubique porrigere. Cuius rei executioni bonam inclinantes uoluntatem. tam modernis quam futuri eui successoribus innotescere uoluntus factum nobilium comitum de sevne videlicet heinrici et fratris eius everhardi. Cum enim novella plantatlo monasterii quod uocatur uallis s. Petri. pullulare recenter cepisset, in loco ubi quondam nilla sederat cognomento heisterbach. erant ibi aree quedam de aduocatia predictorum comitum, soluentes eis annuatim pensionem indictam. Ipsi uero comites in religione plantanda, pium habentes desiderium et Inde inmarcescibilem sperantes fructum cooperatores dei se constituerunt, dantes pro redemptione animarum suarum IIII. solidos, de predicta uilla annualiter aduocatis soluendos, dei famulis in pretaxato monasterlo seruitlo digino perpetuo militaturis. Onicagid etiam amplius juris ratione aduocatie tam comites quam lambertus de wintere poster familiaris in eadem uilla optingerant, abbas prefati monasterii et ceteri fratres per equabilem repensationem ab eis absoluerunt, et perpetua libertate in possessionem sui et successionis sue acquisierunt. Ne autem bec tam utilis ordinatio et prenominatorum comitum pia collatio ulla calumpniatorum improbitate, nel uetustatis obligione depragari nel cassari galeat, ad petitionem et beneplacitum Gevardi abbatis et fratrum suorum et iam sepe dictorum comitum, hoc factum confirmare dignum duximus, et in robur firmitatis presentem kartam conscribi fecimus, et sigilli nostri impressione addito etiam sigillo comitum communiuimus, et auctoritate b. Petri apostolorum principis et nostra sub banno hoc stabilire decreuimus, ne quis postmodum sue immemor salutis hoc infringere, mutare nel cassare presumens inuasor hostilis in dote et possessione s, dei genitricis ingeniatur. Quod si quis iniqua temeritate facere attemptagerit, nisi cito errorem corrigat, et ab iniuria se cohibeat, iram dei omnipotentis et ipsius matris incurrat, et anathematis ninculo se innodandum intelligat. Testes quoque annotari statuimus, quorum hec sunt nomina. Vdo maioris ecclesie in colonia decanus. Bruno bunnensis prepositus. Theodericus prep. s. Gereonis. Herimannus prep. s. Seuerini, Theodericus prep. s. Kuniberti. Theodericus prep. s. Andree, Theodericus prep. ss. apostolorum. Engilbertus prep. g. Georgii. Cristianus decanus bunnensis. Gerardus dec. s. Gereonis. Gisilbertus dec. s. Andree. Ivo dec. ss. apostolorum. Rydolfus maioris ecclesie scolasticus. Godefridus capellarius, Herimannus abbas sibergensis. Rudolfus abb. s. Martini. Erengerdus abb. steinueldensis. Laice persone et nobiles. Henricus dux lovanie. Henricus dux de lymburg, Gerardus comes de are. Adolfus comes de berge. Symon comes de tykkelenburg. Everhardus burgrauius coloniensis. Willelmus de hemersbach. Arnoldus de dykke, Everwinns de kente. Ministeriales s. Petri. Henricus burgraujus de rineggen. Embricho de wintere. Item ministeriales comitia de seyne, Arnoldus burgranjus, Gisilbertus pincerna, et burgenses colonienses. Marcmannus et Constantinus, et preterea innumera multitudo tam ecclesiasticarum personarum quam laicarum que interfuerunt exequiis nobilis comitisse Agnetis de sevne.

Acta sunt hec anno ab incarnatione domini. Millesimo ducentesimo,

570. Erzbischof Abolph I. von Coln bekundet, daß Ritter Rorich von Erp das Allode dafelbst mit bem zugehörigen Sofe, welches er von dem Grafen Lothar von Hochstaden erblich zu Lehn hatte, bemfelben restanirt, und daß Letterer folches bem Kloster Hoven geschenkt habe. — (1200).

Iu nomine sancte et indinidue trinitatis. Adolphus diuina fauente clementia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus christi fidelibus tam faturis quam presentibus in perpetuum. Suscepte cura sollicitudinis nos ammous ut nos qui rectores ecclesie dei diciume, ecclesiis nobis commissis. Isparamque utilitatibus denota sollicitudine

prospiciamus, et quieti et paci in eis descruientium, in possessionibus et contractibus nostro tempore et deinceps sollerti diligentia prouideamus, ne si in exterioribus tribulationum molestiis quassentur, et tranquillitas mentis, et silentium contemplationis interrumpatur. a domino nobis imputetur. Vnde notum esse golumus tam futuris quam presentibus christi fidelibus. quod Rorichus miles de Erlepe. allodium quoddam prope candem uillam situm. et curtim ibidem ad ipsum allodium pertinentem a comite Lothario de Hostaden iure hereditario in feodo tenuit. Veniens itaque prefatus Rorichus miles in presentiam postram predicto Lothario comiti iam dictum allodium cum prenominata curte coram nobis resignauit. et quicquid iuris tam ipse quam uxor eius Sophya et sui heredes in ipso allodio habere uidebantur, penitus exfestucauerunt. Prefatus itaque comes I., de salute anime sue prouide in posterum sollicitus. ipsum allodium cum curte sibi attinente super altare dei quod est in Hoven, deo et b. Marie et b. Maximino libere optulit. ut sanctimoniales ibidem in ordine cysterciensi deo militantes, consolationem et refectionem inde perciperent, et sui suorumque successorum delnceps lugis ibi memoria fieret. Sciendum quoque est, quod iam dictus congentus in Hoven prefato Roricho militi, suisque heredibus pro resignatione prenominati allodii LXX, marcas contulit, eo uidelicet pacto, ne deinceps ullam molestiam a prefato milite uel suis successoribus in iam dicto allodio sentiret. Vt autem hec rata et inconunlsa permaneant, presenti pagine ea curauimus commendare, et sigilli nostri impressione, et sigilli comitis Lotharii appositione cam fecimus communiri. Statuentes ut quicumque maligni spiritus suggestionem secutus. huie rationabili facto contraire, uel irritare quoquo modo attemptauerit. indignationem omnipotentis dei et b.b. apostolorum Petri et Pauli nec non et nostram incurrat. et anathematis nisi resipuerit notam contrabat. Testes bujus rei sunt.1

[&]quot;Abolyd von Altena war Erzbischof von Esia von 1693 bis zu feiner Abfrhung 1205; wir haben beswegen diese Urtunde and Eine bes Auf. Laphpunderet gefest. Sie ift übrigens mit den Siegeln des Tuzbischofs und des Grafen Lothar von Pochkaren versehen und also zur Schliebung getwammen, obglieb ie Ramen vor Jamgen nicht besteftstieben führ.

PERSONEN-REGISTER.*

1. Kaiser und Könige.

Karl der Grosse, König. 1, Kaiser. 26. Ludwig der Fromme, Kaiser, 41. Lothar L. Kaiser, 59. Ludwig III., König, 70, 71, 72, Karl der Dicke, Kaiser. 74. Arnulf, König, 75, 76, 77. Zuentebold, König. 78. 79. 80. 81. Ludwig das Kind, König, 82, 83, 85, 86, Heinrich L. König, 89, 90, Otto I., König. 92, 95, 96, 97, 98, 100. 101. Kaiser, 106, 107, 108, 109, 110, 112, 113, Otto IL. Kaiser, 114, 115, 116, 117, 118, Otto III., Kön. 120, 121, 122, 124, 125, Kaiser, 127, 128, 129, 130, 131, 132, Heinrich II., König. 133. 134. 135. 142. 143, 144, 145, Kaiser, 149, 150, 151, 152, 155, 156, Conrad II., König, 160, 161, 162. Kaiser, 163, 166, 168, 170. Heinrich III., König. 163. 166. 171. 172. 173, 174, 175, 176, 178, Kaiser, 183, 184, 185, 186, 191, Heinrich IV., König. 191, 193, 194, 200, 201. 204. 205. 207. 208. 210. 211. 212.

913, 214, 215, 216, 219, 227, Kniser,

Heinrich V., König, 255, 261, 270,

Kaiser, 273, 276, 294, 295.

235. 254. 255. 264. 265.

306, 310, Kaiser, 313, Conrad III., König, 326, 327, 339, 340, 343, 350, 353, 356, 358, 365, Friedrich I., König, 375. 376. Kaiser, 384, 389, 407, 411, 412, 417, 424, 426, 427, 448, 449, 450, 451, 467, 469 479 473 474 475 491 517. 597 569 563. Heinrich VI., König. 494, 495, 516. 524. Kaiser. 528. 534. 539. 540. 543, 546, 563, Otto IV., König. 562. 563. 566. 2 Erzkanzler. Adelbertus, 1140, 295, 305, 310, 339, 340. Alguinus, 802, 26. Aribo. 1024-29, 160, 161, 163, 166, Arnoldus (Erzbischof von Cöln, In Italien), 1155, 384, Arnoldus (Erzb. v. Mainz), 1156. 389. Bardo, 1033-51, 168, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 183, 184, 185. 186. Cristianus, 1166-80, 411, 412, 417, 424, 437, 449, 450, 472, 473, 475, Cûnradus. 1190-98. 524. 563. Everhardus, 874, 68,

Lothar der Sachse, König, 304, 305. Friduricus, 944-47, 96, 97, Grinaldus, 878, 79. Heinricus, 1144-49, 350, 358, 365, Hercanbaldus (Ercanbaldus), 1016-20. 149, 150, 151, 152, 155, 156, Herimannus, 897, 79, Hildoninus, 844, 50. Hiltibertus, 930-36, 89, 90, 92 Lintholdus, 1056-59, 191, 193, 194. Löitbertus, 874-77, 68, 70, 71, Luituuardus, 887, 74. Marcolfus, 1141, 343. Piligrimus. 910. 85. Radonus, 779, 1. Ratpotus, 896-910, 78, 80, 81, 82, Röthardus, 1098-1107, 254, 255 261 265. 270. Ruotbertus (Rodbertus, Rupertus, Nr. 110 irrig Hupertus). 947-74. 98. 100, 101, 110, 112, 113, 115, 116, 117, 118, Sigefridus, 1063-75, 200, 201, 204, 205. 208. 210, 212. 213. 214. 215. 216, 219, Thiotmarus (Deotman), 888-904, 75, 76, 77, 83,

> Wiefridgs, 941, 95. Wilihelm, 966, 107, 108, 109.

Willigisas. 976-1005. 119. 120. 121.

122, 124, 125, 127, 128, 129, 130,

131, 132, 133, 134, 142, 143, 144,

Fridugisus, 821, 41,

I. n.

^{*} Die nachfolgenden Register theilen sich in Personen-, Orts- und Wort-Register, und zwar: 1. Kaiser und Könige, 2. Erzkanzler, 3. Kanzler, 4. Notarien, 5. Herzogo, 6. Pfalzgrafen, 7. Mark-, Land- und Burggrafen, 8. Gaugrafen, 9. Grafen von nicht benanntem Gebiet oder Hause, 10. Grafen von benanntem Hause, 11. Edelberren, Freie und Ministerialen, 12. Pabste, 13. Erzbischöfe, 14. Bischöfe, 15. Probste und Dechanten, 16. Achte, 17. Achtissinnen, 18. Gane, 19. Stadte, Dörfer, Schlösser, Hofe, 20. Collegiatstifte, Abteien und Klöster, 21. Förste, Walder, Brücher, 22. Flüsse, Bache, stehende Wasser, 23. Wort-Register. - Von den beigesetzten Zahlen bezeichnen die in grössern Ziffern das Jahr. die in kleinern die Nummer der Urkunde.

3. Kanzler

Adelbero, 1069-75, 212, 213, 214, 215, 216, 219, Adelbertus, 1107, 270, Albertus. 1103. 261. Arnoldus. 1138-53. 326. 327. 339. 342, 343, 346, 347, 350, 356, 358, 365, 375, 376, Aspertus (Albertus), 888, 75, 77, Brun. 941-48, 95, 96, 97, 98, 100, 101. Bruno, 1005-15, 142, 143, 144, Bruno, 1112-22, 273, 276, 294, 295, Burchardus, 1033-36, 168, 170, Cristianus, 1164, 407. Ditherus. 1190. 524. Egbertus. 976. 119. Egilbertus, 897, 79. Egilbertus. 1002-3. 133. 134. Eruustus. 904. 83. Everhardus, 1041-42, 174, 175, 176, 178. Fridericus, 1063, 200, Gebehardus, 1059, 193, 194, Godefridus, 1174-80, 449, 450, 451, 469, 479, 473, 475, Guntherius. 1016-20. 149, 150, 151. 152. 155. 156. Heinricus, 1168, 427, Heribertus, 1000, 132. Herimannus (Bischof von Münster). 1200, 566, Hildibaldus (Bischof). 985-98. 120. 121, 122, 124, 125, 127, 128, 129, 130. 131. Humbertus, 1098, 234, 235. Iohannes, 1189, 516. Liutolfus, 966, 107, 108, 109, Lugerus, 970, 112, Philippus. 1167, 426. Pibo. 1068. 210. Poppo. 936-68. 92. 110. Reginaldus, 1156, 389. Salomon. 910, 85. Sigehardus. 1064-67, 201, 204, 203,

208.

Theodericus, 1040, 171, 179, 173, Theodericus, 1105, 264, 265, 166. Waldo, 887, 74. Wigbaldus. 779. 1. 118. Winitherius, 1050-56, 183, 184, 185, 186. 191. Wolfherius. 877, 70, 71,

4. Notarien.

Adalecdus diaconus, 878, 72, Durandus disconus, 821, 41, Eodulfus (Theodulfus?) 902. 82. Ernustus, 888, 76. Heinricus protonotarius, 1166-90, 412. 594. Hildigrimus, 802, 26. Hunger. 896. 78. Morandus protonotarius, 1198, 563. Hrodmundus, 844, 59. Sigelous protonotarius, 1193, 540. Simon. 930-31. 89. 90. Theodulphus. 910. 86. Thietmarus, 1129-31, 305, 310, Waltgerus, 898, 80, 81, Wilcillisus, 972. 113. Wortwinus protonotarius. 1174, 449.

Herzöge.

Adelbertus dux Saxonie. 1140-41. 339, 343, Bertholdus dux, 1114, 276, dux de Zeringen, 1153-67. 376. 426. Bernhardus dux Westfalie et Angarie. 1180, 472, 475, Cunradus dux. 1122, 294. Conradus dux de Cerengun. 1140. 339. Cûno dux, 987, 122. Fridericus dux, 1056, 191.

Fridericus dux (Suenie), 1114, 276, dux (Sueuie). 1140. 340. Vthelricus. 1024-29. 160. 161. 163., frater Conradi III. dux Sueuie et Alsatie, 1144, 350. filius regis Conradi, dux (Sueuie), 1167, 426. Willigisus, 973-74, 115, 116, 117, dux Suenie, 1180, 472, 473. Gerhardus frater Heinrici de Limburch. 1166 493 Gotefred, filius ducis Gozelonis (Lotharingiae). 1041. 175. Godefridus dux. 1086, 239. dax. 1117, 285, dux Brabantiac. 1169-80. 433. 434, 472, dux Louaniae. 1122. 294. dny 1147-80, 356, 409, 439, 473, 474, 1185, (dux Lotharingiae). 494. 495. Gozelo dux (Lotharingiae), 1041, 175. Heinricus dux, 987, 122, dux. 1042. 178. dux Bauuariorum. 1059. 193. dax Bawarie. 1153. 375. 376. dux Bawarie et Saxonie (Westfalie), 1166-80, 417, 427, 472, dux Brabantiae. 1194-95, 543. 547. dux de Lemburch, 1103-16. 261, 274, 281, dux de Lemburch, filius Walrammi. 1129-70. 304. 327. 356. 423. 435. dax de Lemburch, 1171-1200. 439. 443. 448. 455. 458. 470. 474.

480, 483, 495, 498, 500, 539, 543,

547. 557. 558. 559. 562. 563. 564.

..... dux de Limburch, 1193-97.

..... dux Louanie. 1193-1200. 539.

..... dux Lotharingorum. 964. 106.

..... dux Saxonie, 1153-55. 375.

565, 569,

539, 554,

376, 384,

...... dux de Stoupha. 1166. 417. Herimannus dux Saxonum. 964. 106.

540, 542, 569,

Lathering day, 1114, 276. Mattheus dux, 1174, 451, Meeteldis ducissa Brabantie, 1198, 562. Otto dux. 947, 97, (Bajoariae) frater Richeze. 1051-54, 186, 189, dny Saxonum, 1068-72, 210, 216, dux Boemie, 1190, 524, Rodolfus dux Alimanniae, 1072, 216, Rodolfus dux Suenorum. 1068, 210. Theodericus dux Bauarorum, 964, 106. Thietdricus dux, 987, 122, Walrammus, qui et Paganus, comes. 1121-24, 202, 209, dux de Limburg, 1129-39, 304, 305, 307, 308, 310, 313. 314. (dux Lotharingiae) 315. 321, 323, 324, 326, 327, 328, 329, 330. 335. frater Heinrici ducis de Limburg. 1193. 539. Welf dux Bajoariae, 1072, 216. Welfo dux. 1167, 426. Wilhelmus (dux) de Brunswich. 1198. 569. 6. Pfalzgrafen (bei Rhein). Herimannus. 996. 126. Aermfridus (Ermfridus, Erenfridus, Aezzo), 1020-51, 156, 162, 164, 165, 169, 184, 185, Hecelinus (frater Erenfridi), 1028-51. 164. 169. 184. 185. Heinrich, 1047-64, 182, 185, 186, 189, 203, Herimann, 1064-82, 201, 204, 205, 216. 232.

Sigefridus, 1112, 275.

Godefridas, 1114, 276,

562. 566. 568.

Herimann, 1148-53, 364, 376,

427. 473. 475. Wilhelmus, 1129-38, 304, 327, Heinricus, frater Conradi III. 1141.343. Cunradus, 1180-93, 474, 475, 495, 496. Heinricus frater Ottonis IV. 1198-1200,

403 Fridericus comes palatinus Saxoniae, Lothewicus Lantgraujus, 1179-97. 1129, 304, Otto palatinus comes de Withelenesbach, 1142-68, 347, 350, 384, 417, 497 7. Mark-, Land- und Burggrafen. Burchardus marchio, 1098, 254, Engelbertus marchio, 1114, 276. Dedus marchio. 1068. 210. Heggebordus marchio, 996, 127, Herimann marchio (Badensis?) 1112-40, 273, 276, 339, Maenfredus marchio 1167, 426. Werinherus marchio, 1098, 254, Adelbertus marchio (de Brandenburg?) 1140, 339, marchio de Brandenburg. 1144-68, 350, 427, Albertus et Theodericus filii marchionis Alberti, 1168, 497, Otto marchio de Brandenburg, 1179-80. 467, 472, 473, Otto marchio Burgundie, 1190, 524, Tiebaldus marchio de Cambe, 1144. 350. Cunradus marchio de Landesberc. 1193, 539, Otto marchio Misnensis, 1168-80. 497. 475. Dedo comes frater Ottonis, 1168, 427. marchio, 1190, 524,

Conradus marchio de Wittin, 1144 Theoderieus marchio de Wittin, 1167. 426. Magdaburg . Burkard Burcgrauius. 1167-79, 426, 427, 468, Genardus. 1193, 539, Nurembere, Fridericus Burgrauius, 1193, 539, Rineggen, Heinr, Burgravius, 1200. Wirceburg, Poppo Burkgraujus, 1168. 427. 8. Gaugrafen. Im Achgaue (?): Kuonrad. 927. 87. " Ahrgaue: Pertoldus. 1065. 205. " Ardennen- oder Lüttichgaue : Sigarhard, 902. 82, Richarius, 966, 107. Dietbald (Diepoldus), 1041-98, 175, 178, 193, 215, 254, " Gaue Aringon: Rodeger. 997. 128. .. Auelgaue : Hermann. 948, 103. Eberhard. 966. 107. Godefrid. 970. 111. Hermann, 1068, 210. In der Betau : Ansfrid. 855. 65. Dodo. 897. 79. Im Bonngaue: Herimann, 970, 111, Ezzo, 1020, 156, Sibelo, 1047, 189 " Bructerergaue: Hoold. 966, 109. , Deutzgaue : Otto. 1025. 161. " Einrichgaue: Arnold. 1050. 183. Heinricus comes frater Ottonis, 1168, Lodowicus, 1067, 208, Theodericus frater Ottonis, marchio ,, Gillgaue: Gotfrid. 962. 105. (de Lusiz). 1168-90. 427. 467. 472. In Hamelant: Wigmann. 855. 65. Wichmann, 968-96, 110, 112, 115, Albertus marchio Misnensis, 1190-93. Im Haspengaue: Werenhar, 966, 107, Withelmus marchio Montisferrati 1167. Gisilbert, 1018, 150. ., Hettergaue: Gerard, 1067, 207. Othakker marchio de Stira, 1155, 384. " lülichgaue: Gisilbert und Gerhard. Lothewicus Lantgrauius de Turinga. 1029, 166, 1144-68. 350. 371. 417. 421. 427. , Keldagaue: Chuonradus. 910. 85.

468, 554,

Im Königssondern: Euerhard, 927, 87, | Folcbert, 897, 79. ., Lüttichgaue s. Ardennengau. Franco, 1041-75, 177, 225, " Meinfeldgaue: Becelin. 998. 131. Gerhard, 1015-74, 147, 158, 167, Bethelin, 1005, 144. 189, 201, 218, "Mühlgaue: Eremfred. 966. 107. 1106-21, 268, 292, Gerlach. 1064-76. 203. 228. ., Nahegaue : Amicho. 1000, 132. " Natresgaue (?): Widelo, 1005. 144. Gisalbert, 930, 89. " Sundergaue: Gotefrid. 941. 95. Giso, 1151, 371, Westphalengaue: Herimann. 1065. Hauldus, 1102, 260, Heinrich, 1121, 292, .. Wormsgaue: Kuonrad. 941. 94. Herimann, 976, 119. 1019-36, 155, 170. Adolf filius, 1045, 181. 9. Grafen von nicht benanntem et filius eius comes Unruoch. Gehiet oder Hanse. 1064-74, 201, 218, 1106-21, 268, 277, 292, Adelbrat, 1089, 242, Hesse, 1089, 242, Adelbert, 1138, 326. Immo. 966, 107, Adelhard, 927, 87. Liuzo. 1016. 149. Ansfrid. 855, 65. Ludwig, 1064-76, 203, 228, Arnold, 1015, 47, Lutharius. 1064. 201. 1075, 225. Mehtfeld, 1105, 264. frater comitis Herimanni, 1106. Odunaccar, 834, 46. 968. Otto, 898-904, 80, 81, 83, 1121. 292. 1057, 192, 1121, 292, Balderich, 996-1021, 127, 138, 139, Reginbald, 834. 46. 140, 148, 153, 159, Berhard, 1047, 182. Robertus, 1164, 408, Bernardus. 1179. 467. Hrotsten, 815-34, 31, 46, Rûtbert, 1122, 295. Bernberus, 1093, 247, Bertold, 1063, 199. Rupert, 1075. 225. (im Trachgau). 1075, 219. Sicco, 1051-76, 186, 189, 209, 225 Bertholf, 1140, 339, 998. Biliso, 1003-41, 136, 137, 138, 139, Sigebodo. 1064. 201. 146, 148, 153, 177, Sigefridus. 1121. 293. Cobbo. 947. 97. Sigfridgs, 1140, 342, Ceistian, 1003-47, 136, 137, 138, 139, Starkhare, 1057, 199. 140, 146, 148, 153, 177, 189, Stephanus. 1090, 244. 1075. 225. Sutor, 820, 38, Cuonrat, 904, 83, Chuonrad, 910, 85, Theoderich, 1047, 182,

..... 1177. 462.

Wezel, 1174, 448,

Wracharius, 794, 4.

201, 217,

Unruoch, filius Herimanni, 1064-73,

Conrad. 1064-76, 202, 203, 228,

Enerhard. 1033-64. 169. 201.

Ebehard, 930, 89,

Echert, 947, 97,

..... 1164, 408.

Eburhard, 904, 83. Euerhard, 927, 87.

Grafen von benanntem Gebiet oder Hause.

Von Ahr, Theoderich, 1117-26, 284. 288. 291. 292. 299. 301. Luther. 1132-38. 314. 329. Theoderich. 1154-97, 381, 415, 498, 531, 555, Gerard, 1163-97, 406, 433, 434. 480, 509, 519, 525, 539, 540, 543, 554, 557, 558, 559, Ulrich, 1166, 420. Otto. 1185, 408. , Aldenburch , Burchard. 1200, 566. " Altena, Euerard. 1166-74. 423. 432. 448. Arnold. 1167-98. 426. 448. 450, 481, 488, 503, 536, 547, 551, 552, 554, Friedrich, 1182-97, 481. 488, 503, 525, 536, 547, 551, 552, 554, 557, 558, 559, 560, , Anedes, Bertold. 1144. 350.

" Anguillari, Reino. 1167. 426. " Arberg, Heinrich (Vicecomes), 1166.

415.
Arnsberg, Friedrich. 1116-17. 280.
182. 283. 285. Godefrid. 1153-54.
375. 376. 380. Heinrich. 1173-95.
447. 455. 475. 501. 536. 551. Heinrich and Godefrid, Sohne des Vortgen. 1192. 536. Godefrid. 1200. 566.
Arnstein, Ludwig. 1105-7. 265. 270.
Berg (Monte), Adolf, Vater and
Sohn. 1105-60. 265. 270. 280. 282.
283. 287. 288. 291. 301. 302. 304.
305. 307. 313. 314. 330. 331. 334.
335. 336. 339. 359. 360. 370. 379.
334. 342. Everbard Adolf Bruler

393. 401. Everhard, Adolfs Bruder. 1118-20. 288. 291. Everhard, Adolfs Sohn. 1147-52, 358. 374. Engelbert, 1157-91. 392. 401. 413. 414. 415. 419. 420. 421. 423. 427. 433. 434.

419. 420. 421. 423. 427. 438. 434. 443. 448. 450. 455. 458. 461. 467. 468. 472. 474. 479. 480. 483. 498.

501. 502. 514. 517. 520. 521. 530. Adolf. 1195-1200. 547. 560. 564. 566. 567. 569.

" Blandra, Wido. 1155. 384.

- Von Bonn, Cunrad. 1126-38. 301. 314. 329. Gerhard, 1145, 354.
- ., Bothna, Gerard, 1140. 342.
- " Caloen (Châlon), Godefrid. 1112. " Caluala, Caluerlage, Herimann.
- 1129, 304, 305,
- .. Cleve, Thiederich, 1093, 247.
- " Cleve, Arnold. 1119-47. 290. 294. 301. 305. 311. 327. 343. 356. Theoderich, 1162-91, 404, 414, 434, 440, 447, 458, 481, 497, 510, 511, 514, 515, 533. Arnold, 1162-98. 404. 463. 510. 511. 514. 533. 562. Aleidis, Mutter d. Theoderich. 1188. 510. 511. 515. Geuehard, deren Vater. + 1188. 515.
- " Cuvch (Cuch, Quich), Godefrid. 1129-47. 305. 310. 358. Hermann. 1129-53, 305, 310, 358, 376, Alperada, 1131, 310, Heinrich, 1166-98, 415, 472, 562, 563, Reiner, 1170. 436.
- " Dagesburg, Hugo. 1174. 451.
- , Deutz (Tuitiensis), Arnold. 1100-35. 258. 322.
- . Dietz, Heinrich. 1166-79. 417. 449. 450. 451. 467. 469.
- " Eberstein , Albert. 1180-98. 475.
- " Flandern, Philipp. 1169-85. 433. 434. 495. Baldewin, 1198, 562.
- " Froburg, Herimann, 1189, 516. " Geldern , Gerhard. 1104-29. 263. 265, 270, 272, 287, 288, 294, 304, 305. 307. Heinrich, Bruder des Vorigen, 1118-47, 287, 343, 358, Arnold, Gerhards Sohn. 1122. 294. Heinrich, 1166-81, 415, 423, 425, 436, 440, 458, 463, 475, 480, Otto. 1169-98, 433, 434, 447, 481, 483, 497. 513. 543. 562. Gerhard,
- Heinrichs Sohn. 1177-84. 463. 480. Glizberg, Herimann. 1064. 203.
- ., Grauina, Robert. 1145. 353.

- Von Groix, Dedo. 1180. 472.
- " Hardenberg , Heremann. 1145-48. 353. 364.
- 468.
- " Hochstaden, Gerhard. 1080-96. 229. 244. 249. 250. 251. 253. Gerhard, Sohn des Vorigen, 1094-1147, 251, 252, 263, 272, 298, 301, 304, 305, 310. 313. 314. 319. 320. 333, 356. Thiederich. 1166-95. 413. 415. 419. 420, 421, 423, 433, 434, 440, 450, 455, 458, 460, 461, 472, 474, 479, 480. 481. 490. 495. 496. 497. 501. 502, 509, 514, 519, 524, 525, 539, 540. 543. 544. 547. 552. Lothar, 1195-1200, 550, 552, 554, 557, 558,
 - Holland , Florentius, 1129, 305, Theoderich. 1153. 376. Florentius. 1179-St. 468, 474, Thiederich, 1198,

564. 568. 570.

- "Hückeswagen, Friedrich. 1138. 328. Heinrich, 1176-98, 461, 514, 520, 552, 554, 560, 562,
- Isenburg, Gerlach. 1096. 253. Iülich . Gerhard. 1094-1132, 249.
- 260. 263. 267. 277. 282. 283. 286. 287. 300. 301. 302. 304. 310. 314. Gerlach, Bruder d. Vorig. 1104. 263. Gerhard junior. 1118-35. 287. 301. 302. 321. Gerhardus puer, 1141-53. 343, 376, Wilhelm, 1147-76, 359, 379. 392. 414. 415. 419. 420. 421. 423. 429. 455. Gerhard, Bruder des Vorigen. 1132-98, 414, 496, 501. 547. 552. 560. 563. 564. Wilhelm. Wilhelms Sohn, 1168-1200, 429,
- 433. 434. 445. 448, 450. 455, 458. 460, 467, 474, 480, 481, 488, 490, 494, 496, 498, 501, 503, 539, 543,
- 547. 552. 554. 557. 558. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 567. , Kessel, Heinrich. 1129-39. 304.
- 320, 324, 338, Walther, 1139-44.

- 344. 450. 554. 562. 563. 566. Christian, Heinrichs Sohn. 1141-66. 344. 425.
- ., Hirsutus (Raugraf), Cunrad, 1179. Von Keuerinberg, Gunther, Vater und Sohn. 1193. 539.
 - Kirchberg, Hartmann. 1193. 540. Leach, Heinrich, 1085, 236,
 - Landsberg, Tiederich, 1197, 554.
 - Lenzburg, Vdalrich. 1144. 350. Limburg, Udo. 1061. 197. Heinrich. 1141-66, 343, 358, 376, 419, 420,
 - 421. Heinrich, 1197, 555. Leiningen, Emecho. 1166-1200. 424.
 - 472. 539. 566.
 - Ló, Gerhard. 1146. 355.
 - Los (Lon), Arnulfus. 1103-38. 261. 327. Ludwig. 1147-66, 356, 376. 409. 417. Gerard. 1185-93. 495. 524. 539. 540.
 - Lûkenberg, Gebehard. 1166-68. 424. 427.
 - Lurenburch, Ruotbert, 1147, 358, " Mulbach (Molbach), Albert, 1153-84. 377. 423. 432. 442. 443. 455. 458. 459. 462. 481. 493. Aleidis, Gemahlin; Alueradis, Tochter; Graf Wilhelm v. Iülich, Schwiegersohn des Vorigen. 1177-82, 462, 481.
 - Mülennarchen, Herimann. 1172-91. 443, 531,
 - Namür, Adelbert. 1122. 294. Godefrid. 1138, 326, 327, Heinrich. 1153-65. 376. 409.
 - Nassau, Robert, 1174-80. 450. 459. 472, 474, 475, Nörvenich, Hermann, 1028, 165,
 - Adelbrecht, 1094-1141, 249, 253, 284. 343. Albert. 1166-68. 414. 419. 420, 421, 429,
 - Nuemberg s. Berg.
 - Nuenburch, Bertolf. 1195. 552. Nurberg, Ulrich. 1173-81. 445. 455.
 - 460. 479. Gerhard, Sohn d. Vorigen. 1176-97, 455, 472, 479, 555, .. Nurenburg, Gerhard, 1171, 440.
 - 337. 349. 352. Heinrich, 1141-1200. .. Odenkirchen , Cristian. 1028. 165.

Herimann und Arnold , Gebrüder, Von Sulzbach, Berengar, 1103, 261. 1106. 267.

Von Orlamunde, Sifrid. 1180. 472.

" Phyllindorp, Rådolf. 1174. 450. "Ravensberg, Hermann. 1180-93. 475. 540.

., Regenstein, Cunrad. 1200, 566. ., Rheineck, Otto. 1126-47. 301. 305. - 359, 355, 356, 359, Otto , Sohn,

" Rupe, Heinrich. 1147. 356.

1147, 359,

" Saarbrücken, Simon junior. 1179-80. 468. 474.

., Saffenberg, Herimann. + 1134. 318. Adelbrecht. 1094-1116. 249. 279. Adolf. 1112-58, 274, 282, 283, 287. 291, 301, 302, 304, 307, 310, 313, 314. 318. 321. 329. 330. 335. 337. 342, 343, 359, 368, 393, Herimann, Adolfs Sohn, 1158-71, 393, 413, 414, 415, 419, 420, 421, 423, 429, 439. Adolf, Bruder des Vorigen. 1166-71. 415. 420. 440. Heinrich. 1176. 455. 460.

, Salm, Hermann. 1129. 305. " Sachsen, Wibert. 1103. 261.

.. Savn. Euerhard, 1139-76, 334, 336, 359, 392, 414, 415, 419, 420, 421, 449. 445. 450. 452. 454. 455. 459. Heinrich, Everhards Bruder. 1166-83, 421, 433, 434, 440, 454, 488, 490. Heinrich, Everh, Sohn, 1174-1200. 452. 474. 480. 481. 482. 483. 496, 498, 500, 501, 502, 503, 505, 514. 539. 550. 551. 554. 555. 557. 558, 559, 561, 562, 563, 564, 565, 566. 568. 569. Everhard, Everh. Sohn. 1176-1200. 459. 460. 475. 481. 482.

483, 488, 490, 496, 498, 500, 501, 503, 509, 514, 519, 554, 557, 558, 564, 569, " Schauenburg, Berthold. 1168. 427. Adolf. 1180-93. 475. 539.

" Sponheim, Gebrüder Heinrich, Albert und Ludwig. 1193. 539.

" Stalecke, Gebrüder Herimann und Heinrich. 1140. 340.

Gevehard, 1144-68, 350, 427, ., Sutuen (Zütphen), Heinrich. 1117.

Teckeneburg, Heinrich. 1155. 384. Simon, 1193-1200, 539, 561, 562,

563, 566, 569, .. Teisterbant, Unrohus, 1000, 132. Thiedes, Heinrich, 1168, 427.

.. Thüringen, Heinrich Raspo junior, 1174, 448,

, Tuneburch (Tomberg), Theoderich. 1117-18, 284, 288, Arnold, 1129-

32, 304, 313, Tuscia (Toscana), Guido (Wido) Werra, 1155-67, 384, 426,

" Upgoie, Theoderich, 1131. 311. Valkenburg, Gozwin, 1132, 314.

.. Veingen, Vehingen, Godefrid, 1189-93. 516. 539.

Vienne, Friedrich. 1193. 539. Vincellenburg, Hermann. 1134.319.

Vroizbrecht, Reiner, 1176-93. 459. 541.

.. Wassenberg, Gerard, Vater u. Sohn. 1118, 288, 289,

Werl, Lûtpold. 1152. 374. Werningerode, Albert. 1193. 539.

Wertheim, Boppo. 1183-93. 489. 524. 539. Wirbine, Theoderich, 1180, 473,

, Witha, Georg, 1200. 566. Wittgenstein, Werner. 1174-80.

.. Zütphen, s. Sutuen.

448, 472.

11. Edelherren, Freie und Ministerialen.

Von Anchen (Aquis), Rocker und Theoderich, 1129, 305, .. Acheren, Gevehard, 1176, 454.

., st. Alban (zu Cöln), Hartmann. 1149. 366. Gerard, Herimann und Heinrich, 1180, 474.

1141, 344, Gerhard, 1152-97, 373, 385, 415, 466, 474, 488, 554, Heribert, 1185, 494, Theoderich, 1200. 567.

Von Aldendorf, Eppe. 1051. 186. Heinrich. 1116-35, 280, 282, 283, 284. 287, 288, 291, 299, 301, 302, 307, 310, 314, 319, 320, Herimann und Iohann, Brüder des Vorigen, 1124. 299. Heinrich junior, 1141, 343. " Aldenhoven, Godramm und Albero. 1166. 499.

" Aldenthorrin , Heinrich. 1146. 355. , Alpheim, Heinrich. 1135-1200. 321. 375, 381, 393, 415, 419, 420, 421. 432, 447, 455, 463, 474, 502, 507. 511, 554, 567, Arnold, 1197, 554.

.. Altena, Everard. 1166. 413. ., Alvetre (Alfter), Herimann. 1116-1200. 280. 284. 287. 291. 301. 415. 419, 420, 421, 552, 554, 557, 558, 559, 560, 562, 566, 567. Gozwin. 1138-85, 329, 460, 474, 481, 488, 497. 500. 501. Iohann. 1126. 301.

, Ambere, Gerard. 1166. 415. .. Amstelle, Egbert, 1131, 311. .. Aneboz, Everhard Marschall. 1194.

.. Anewilre, Cunrad. 1190. 524. " Anfarde, Friedrich. 1180. 472.

" Arberch, Heinrich Burggraf. 1169. 433. ,, Are (Ahr), Theoderich. 1112-25.

275. 300. Vdelrich u. Otto. 1147. 361. " Arnesberch, Godefrid. 1141. 343. .. Ascha (Esch), Herimann, 1131.

312. Gerlach. 1166. 425. ... Bacheim, Theoderich, 1183. 488.

" Bailus, Werembert. 1133. 315. " Balterstorp, Emecho. 1116. 279.

" Bappinheim, Heinrich Marschall. 1180, 472, ., Bardensceide, Heinrich. 1160. 402.

" Barenstede, Albero. 1147. 359. " Batberg, Thietmar. 1117. 282, 283.

- Albus (die Weissen), Herimann, .. Battenburg, Theoderich, 1166, 414.

- Von Bawaria, Engelbert, 1125, 300.
- " Bechusen, Conrad. 1170. 438. Godescale, 1170-72, 438, 443, Retero. 1172, 443,
- " Bedeburin (Bedburg), Liudolf, 1112. 274. Bernard, 1187, 505.
- ., Belle, Gerard, 1188-95, 514, 547, Otto. 1195-97, 547, 558.
- " Benesbure (Bensberg), Wicher, 1151, 371,
- .. Benesheim, Ernost, 1093, 247,
- .. Berchove, Evrelm, 1172, 442,
- .. Berenbruch, Theoderich, 1168, 428.
- .. Berge (die Vorfahren der Grafen u. Herzöge v. Berg), Adolf, 1068-90. 211. 229. 242. 244. Adolf, puer-1093-1100, 247, 258,
- .. Berge (Herren, später Grafen von Berge im Zütphenschen), Gerard. 1118, 289, Giselbert, 1166, 414, 415. Rabodo, 1166-77, 415, 424, 447. 463. Constantin. 1166-80. 414. 415, 424, 426, 447, 449, 450, 463, 475. Everwin, 1173, 447. Adam. 1191, 530,
- " Berhusen, Warner. 1160. 401.
- " Bertoldus (Bertoû), Walter. 1193.
- ., Besenig, Embrico, 1139, 334. Conrad. 1197, 559.
- " Betenburch, Arnold. 1138. 328.
- , Bevesheim, Bruno. 1195-98. 549.
- " Bibelriet, Engelhard, 1179, 469.
- " Bienin, Hemmo u. Ludwig. 1146.
- .. Bilistein, Arnold, 1151, 371,
- " Blanchenheim, Arnold, 1154, 379. 381. Gerard. 1154-97. 379. 381. 458. 554, 557, Conrad, 1197, 554, 557, .. Bleisa (Pleis), Gerhard, 1102, 260.
- " Blendehane, Lambert. 1200. 568.
- " Blense, Anton. 1193-97. 539. 559.
- Bobarden (Boppard), Embrico und
- Fridebert. 1096. 253. Rorich. 1132. 313. Arnold u. Conrad. 1140. 340.

- " Boinen (Bönen), Hermann. 1152. 374.
- Bolo, Hartwich, 1159, 521.
- Von Boninge, Heinrich, 1141, 343. .. Boniant, Wernher, 1174-1200, 449. 450, 451, 467, 472, 516, 566, Phi-
- ling, 1200, 566. , Bozetorp, Sigebodo. 1139. 334.
- .. Breidenrothe, Geldolf, 1172, 443.
- . Breidscheit, Godefrid. 1163, 406.
- ., Bremet (Brembt), Giselbert und
- Rutger, 1198-1200, 562, 566. " Brischa, Godefr. u. Ioh, 1163. 406.
- Broche, Brûche, Burghard, 1093. 247. Bertolf, 1134, 318, Udo, 1135-47. 322. 334. 336. 342. 361. Theoderich, 1142-66, 346, 347, 422, Burchard, 1148, 364. Wernher.
 - 1152, 374. Vda u. ihre Söhne Theoderich, Everwin u. Herimann, 1187. 505. Brunchurst, Quidam. 1166. 414.
- Von Bruneshore, Brunshorn, Ulrich. 1140, 342, Werner, 1188, 509, Gi-
- selbert, 1200, 566, " Brunhove, Embrico. 1149. 365.
- ., Brunwillere, Macharius. 1163. 405.
- Bucheim, Winemar. 1176. 453. .. Buchele, Cunrad, 1179, 469.
- " Budreche, Budrich, Heinrich. 1176. 453. Theoderich, 1138-76, 328. 453. Godefr. 1176. 453.
- Bucg de Creinvelt, Georg u. Theoderich, 1176, 453.
- Von Buckenheim, Bugenheim, Welter. 1104. 263. Engelb. 1118-39. 289.
- 338. " Buiro, Everwin, 1182. 485.
- , Bukesberg, Wilh. u. Rabodo. 1158.
- Bule, Bertolf, 1178, 464. Von Bulnigsim, Rudolf, 1193, 541.
- , Bunna, Cunrad. 1125. 300.
- " Burgele (Bürgel), Conrad. 1166-83, 415, 488,

- Von Bockesberg, Cunrad. 1179, 468. | Von Burginhoven, Embrico, 1140, 340. ., Burgitsheym, Heinr. 1185-89, 500. 516.
 - " Burna, Willeh, 1168. 428.
 - .. Burnheim, Helmrich u. Giso, 1150. 370.
 - .. Burvenich, Theoderich, 1166, 420. ., Bustorp, Herimann, 1168, 429.
 - ., Bûtingin, Hartmann, 1180, 472.
 - " st. Căcilia (zu Cöln), Albero und Anselm, 1149, 366,
 - Caesle, Gerhard, 1118, 287.
 - .. Calecheim (Calcum), Wilbelm, 1167. 453, 454.
 - Calemunte, Heinr. 1166. 421.
 - Calf, Hermann, 1145. 353. Von Callendin, Heinrich, Marschall. 1185. 495.
 - Caltbeke, Theoderich, 1191, 533.
 - Calumna, Oddo. 1167. 426.
 - Capela, Ludwich. 1151. 371. Carpania, Cherpena, Carsil and Nicolaus, 1141, 343, Reimar, 1178,
 - Castele, Rnpert, 1179. 469.
 - ,, Castre, Reinhart. 1156. 389. Ger-
 - hard, 1160-90, 401, 474, 519, 526, Cazennellenboge, Heinr. 1102, 260.
 - " Cerreke, Giselbert, 1198, 562, - Cirwin, Albero, 1200, 568.
 - Von Cleve, Clive, Arnold, 1117, 285,
 - Cnofh de Urdingen, Everber und Godefr. 1176. 453.
 - Von Cöln, Burggrafen: Udalricus (urbis praefectus). 1032. 167. Franco (urbis pracf.), 1061, 169, (Burgicomes), 1117, 283, Arnold (urbanus comes, urbis praef.). 1082-90.232. 234. 236. 241. 244. Heinrich (de Arberg), 1169-76, 433, 445, 459, 460. Gerard. 1180-85. 474. 500. Heinr. 1193. 539. Everhard. 1200. 569.
 - Cöln, Vögte: Herimann (Crispus). 1083-1104, 234, 236, 237, 241, 245, 246, 248, 249, 252, 253, 256, 263,

268, 272, 275, 277, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 291, 299. 301. 303. 308. 314. 318. 319. 320, 323, 330, 333, 335, 338, 355, Cunrad. 1127-46. 302. 307. 308. 310. 314. 318. 328, 329. 333. 335. 355. Herimann. 1124-59. 298. 300. 330. 342. 349. 352. 361. 373. 377. 378, 379, 381, 385, 392, 393, 399, Gerard (de Heppendorp), 1166-91. 413. 414. 415. 419. 420. 421. 423. 426, 429, 432, 443, 447, 450, 452, 454, 455, 459, 460, 461, 463, 479, 480, 481, 488, 490, 496, 497, 498, 500. 501. 502. 509. 514. 519. 525. 526. 530. Herimann, Sohn des Vorigen, 1193-1200, 539, 541, 547, 551, 552. 554. 555. 557. 558. 559. 560. 562, 563, 564, 566, 567, Von Comeza, Godefr. 1136. 324. " Corneces, Wascelin. 1086. 239. .. Coslar, Godescalc. 1176. 453. - Croio, Wernher, 1155, 382, Von Cronberg, Reiner. 1166, 414. " Cùchenbach, Arnold. 1151. 371. " Cuchenheim, Engebrand. 1166. 420. 421. .. Cuich, Herimann, 1141-47, 343, 356. Godefr. 1147. 356. ., Curia, Amelrich. 1139. 335. ., Dalehpsen, Bůvo, 1152, 374, " Dalenheim, Cristian, 1093, 247. " Dalheim, Ioh. 1176. 457. " Dammo, Herimann. 1170. 438. .. Danne, Heinr. 1190, 525. ., Dassel, Ludolf. 1166-97. 414. 419. 420. 421. 423. 524. " Dicco, Dieke (Dyck), Herimann, 1094, 250, Heinrich, 1127-38, 302, 329. Rether. 1127-38. 302. 322. 329. Herimann. 1166-91. 414. 415. 454. 531. Arnold. 1176-1200. 454. 569. Cunrad. 1190-98. 525. 540. 554. 562. Rether. 1190. 525.

408 Almarus , Almerus, 1106-46, 267, | Von Dieffenbach, Razo (Vater u. Sohn), | Von Embe, Hermann, 1153-66, 378, 1170. 435. 425. Amil u. Rether. 1166, 425. ., Diist, Deist, Gerard, 1188-93. 509. ,, Embrica, Conrad. 1138-88.328.507. 514. 519. 526. 539. Gerlach, 1188, 507. Dollendorf, Godebold. 1138. 328. " Embrungen, Theoderich, Werner u. Cunrad und Godebert. 1145. 354. Marsil, 1176, 453. Philipp. 1195. 547. , Enzen, Philipp. 1193. 541. " Doire, Hugo. 1178. 465. " Eppenstein, Godefr. 1200. 566. " Domo bellica (Zeughaus), Hermann. " Eppindorp, Gerard. 1169. 433. 434. 1149, 366, .. Erkerode, Daniel. 1189. 521. " Dorindorp, Florentin, 1183, 487. ., Erlepe, Rorich, 1200, 570. , Dornecho, Thorneke, Heinr, 1112-" Erprothe, Bernher und Godefried. 26. 274. 280. 288. 290. 301. 1150-66. 368. 414. ., Dorselen, Heinr, 1133, 315. " Ethdern, Cristian. 1139. 338. ., Dottindorp, Bennekin and Ganther. ,, Eurendale, Egeno. 1148. 364. .. Everkrothe, Bernhard, 1148, 364. , Drachenvels, Godefr. 1176, 459, " Falchenburch, Gozwin, 1138-91. , Dravinsdorp, Folcwin. 1150. 370. 326. 329. 337. 342. 384. 530. , Drůzdorp, Rorich u. Ludwig. 1102. - Flecco, Macula, (Vorfahren der Nes-260. selrode) Heinrich, 1189-97, 520, " Dumete , Lambert und Balderich. 521. 560. 1093. 247. Balderich. 1148, 364. - Flegel, Wolbero, 1149. 366. Duno, Adelber. 1090. 244. Von Flitherde, Egilmar. 1160. 401. " Foro, Godescalc. 1170-72. 438. 443. .. Duraz . Giselbert. 1103-22. 261. 294. Bote. 1179. 469. Heinr. 1189-89. - Dûrbant, Ludwig. 1178, 466. 509. 514. 519. Von Duren, Theoderich. 1131. 310. ., Fraegenzo, Vregenze (Frentz), Hart-Rutger. 1141, 343. Anselm. 1141-79. pern. 1104. 263. Wilh. 1156, 389. .. Frankenvort, Conrad. 1140. 340. 343, 470. - Fraz, Vraz, Willelm. 1149-78.366. ., Durne, Rupert. 1179-90, 469, 516. 524. " Dyverne s. Tiverne. Von Friderichistorp, Wolramm, 1139. " Echilistorph, Werenzo, 1131, 312. 334. Heinr. 1200, 568. , Ehta (Echt), Diederich, 1174, 448. Fridenaldenboven, Goderam, 1166, " Eilsdorp, Ecelo. 1166. 425. 414. " Elnere (Eller), Gumbert. 1156-83. Froisbreth, Vroizbreht, Reiner.1180-388, 461, 488, Theoderich, 1176, 88, 474, 475, 481, 488, 497, 501, 461. Adolf. 1195. 551. 503. 514. Heinrich. 1193. 539. " Elpe, Adelbert v. Hiederich, 1148, Früdesberg, Reiner. 1166. 414. 364. Hermann. 1168. 428. - Fugelo, Gerard. 1180. 474. " Else, Hermann. 1190. 525. - Ful, Theoderich, 1157. 392. ., Elslo, Arnold, 1176, 461. Von Galin, Heremann. 1146. 355. ., Elveke, Giselbert. 1168, 428. " Gandernol, Everbard. 1112. 274. " Elvenich, Arnold u. Rembert, 1166, ., Gastrefelt, Eghart. 1174, 448. " Geislere, Godefrid und Theoderich. 420.

" Elvreke, Gerliv. 1176. 454.

1139-74. 334. 448.

Von Geldestorp, Embricho, 1051, 186,

- " Genderstorp, Ludwig. 1176. 459. - Genoz, Waldever, 1178-80, 464.
- Von Gerdenrothe, Arnold und Geldolf. 1172. 443.
- " Gersceit, Richwin, 1145-66, 354.
- " Gimnich, Reinard und Giso. 1150. ., Ginderstorp , Ludwig und Gerlach,
- 1166, 414.
- ,, Gisendorp, Thitmar. 1166. 425.
- " Gladebach, Theoderich. 1116-36. 280, 282, 283, 298, 299, 302, 314, 324. Edelger, 1117-35, 282, 283, 299. 314. 320. Gerlach. 1132-36. 314. 324. Herimann, 1155, 383. Theoderich, 1166-91, 420, 440, 532,
- ., Glene, Albert, 1191, 530.
- Glensa, Volchold, 1163. 406.
- " Goare, Harbert. 1149. 365.
- Goltstein, Heinrich, 1180, 474. - Grin Ludolf. 1149-78, 366, 464.
- Fugelo. 1178, 464.
- Von Grintberc, Gerard. 1193. 539.
- " Groix, Sibodo. 1180. 472.
- " Grules, Giselbert. 1103. 261.
- ,, Grumbach, Marquard. 1145-68. 353. 375, 424, 427. Albert, 1174, 449.
- " Gruna, Heinrich. 1176. 456.
- " Grunesceht, Wolfhard. 1160. 401.
- " Gurzenich, Adolf. 1150. 370. Herimann. 1192. 536.
- ., Ha, Burchard u. Godescale, 1182. 485.
- " Hachene, Hagne, Heinr. 1152. 374. Gerard, 1166-86, 421, 502, Theoderich u. Heinr, 1186-97, 502, 560,
- , Hagen, Cunrad. 1140. 339.
- ., Hagenowe, Sefrid. 1194. 543.
- ., Halterbruch, Everwin, 1172, 443.
- " Hamersbach, Willelm, 1176, 458. " Hamerstein, Engelbert. 1129. 305.
- , Hanefe, Udo. 1102-51. 260. 334.
- 354. 371. I. 11.

- Von Hardenperch, Nivelung. 1154. 381. | ., Hiltenburch, Giso. 1145. 353. Diderich. 1174. 448.
- " Harleis, Hermann. 1133. 315.
- , Hart, Rutholf. 1138-66. 329. 420. .. Heiden, Tiedrich, Ludolf u. Gerunc. 1145. 354.
 - Heilislo, Arnold. 1163, 415.
- " Heingebach, Hengebach (Heimbach). Ethelger, 1094, 249. Herimann, 1124-85, 298, 299, 415, 419, 420, 421, 501. Walter, 1143-66, 349, 359. 380. 414. Everhard, Bruder des H. 1154-97, 380, 526, 541, 554, 555, 557. 559. Theoderich, Sohn des H. 1136-90. 324. 329. 501. 526. Wil-
- 557. , Heimesberg (Heinsberg), Gerhard. 1118-70. 288. 304. 436. Gozwin (senior). 1118-66. 288. 313. 321. 330. 346. 347. 360. 414. 415. Gozwin (iun.), 1157-88, 392, 409, 436, 467,

helm, Sohn des E. 1190-97. 526.

- 493. 511. Godefrid. 1165-84, 409. 436. 452. 454. 458. 493. Herimann u. Philipp. 1170. 436. Godefrid, Sohn des G. 1166-90. 414. 498. 526.
- .. Heldorp, Otto. 1189-97. 521, 525.
- " Helpenstein, Harbern. 1148-66. 364. 380. 414.
- " Hemerde, Widecho. 1152. 373.
- " Hemmersbach, Wilh. 1138-1200. 329, 539, 569, Engelbert, 1182, 485. Ulrich. 1190. 527.
- Hepisvelt, Folpert. 1151. 371. , Heppendorp, Herimann, 1138-47.
- 329, 334, 335, 355, 359, Sieco, 1140-66, 342, 415, Gerard s. Cöln: Vögte. ., Herbedde, Heinr. 1160. 401.
- , Herne, Everard. 1173-76. 445. 460. Gerard, 1176-83, 460, 474, 488, ... Herpe de Holthausen, Heinr, 1176. 456.
- " Hesceidhe, Hartlif. 1189. 520. " Hildinisheim, Bernhart vicedominus.
 - 1129-32, 304, 305, 313,

- " Hobach, Sigebodo u. Heinr. 1151. 371.
- Hoger. Marcmann, 1149-59, 366.
- ... Hoinch, Albert. 1168, 428.
- " Hoingen, Sibodo. 1166. 414. Karl. 1166, 418,
- " Holeso, Hölse, Reter. 1112-29. 274. 280. 307.
- .. Holze, Everwin, 1166-88, 414, 415. 424. 447. 463. 507.
- " Honsvels, Ludwig. 1174. 448. " Horenberc, Arnold. 1194. 543.
- ... Hornin, Engelbert, 1146. 355, 415. .. Horst , Otto. 1170, 436, Rutger. 1177. 463.
- " Hostade, Tiderich burgicomes. 1145. 354
- .. Hoven, Herimann, 1190, 526.
- " Hovesteden, Teoderich. 1152. 374.
- " Hulse, Joh. 1177-88. 463. 514.
- .. Hulsen, Leonius, 1173, 447.
- .. Hunenhove, Gozwin. 1136. 324.
- Hungese, Liudolf, 1093, 247. .. Harló, Tiderich, 1146. 355.
- Hurst, Rether, 1142. 346. 347.
- Ilte. Heinr. 1176, 456.
- Imbe, Godefrid. 1166. 421.
- ., Isenburg , Gerlach, 1109-76, 272, 286, 450, 454. Regenbald (Rembold). 1109-17, 272, 275, 286, Heinrich. 1200, 566,
- " Iülich, Gerhardus Iuliensis. 1009-19, 146, 153. Gerhard de Iulecho. 1079-1124. 242. 272. 298. (Vergl. Grafen von Iülich). Godefr. 1138. 329. Bertramm, 1140, 342. Herimann. 1155, 383, Amil. 1178, 466.
- . Ives, Rudolf, 1163, 406.
- Lembechen, Marcmann. 1178. 464. Von Lemburk, Heinr., Vater u. Sohn. 1154, 379, Wilh, 1193, 537,
- " Lenceburc, Udalrich. 1140. 339. Linepe, Wernher. 1093. 247. Cunrad.
 - 1148-66. 364. 368. 415. Alexander. 52

1150-68. 368. 428. Constantin.

Von Lintlon, Hartlif. 1189. 520.

- " Lippe, Herimann. 1200. 566. " Ló. Godescalc. 1146. 355.
- .. Lomere, Eckebert. 1166, 421.
- " Lopenhilde, Arnold. 1093. 247.
- ,, Los, Arnold. 1138. 326.
- " Lucinc, Reimar. 1163. 406.
- " Lûda, Heinr. 1166. 424. " Luithisheim, Herimann und Cuno.
- " Luithisheim, Herimann und Cuno. 1178. 466.
- " Lunenburgh, Walram. 1176. 454.
- " Lünere, Herimann. 1152. 374. " Lunreke, Godefrid. 1176. 461.
- " Lupenheldin, Arnold. 1166. 420.
- , Luppe, Iwan. 1476. 454.
- " Lurecha, Lambert. 1140. 342.
- Reinold, 1166, 422. ... Luriburg, Rupert, 1143, 349.
- .. Lutigen, Ludwig, 1169, 432.
- Mansvelt, Marcuard, 1174, 448.
- Von Marburg, Ludwig. 1151. 371. Conrad. 1174. 448.
- " Matrenberg, Arnold. 1176. 461.
- , Medelere, Gerhard. 1152. 374.
- " Medhenen, Hartmann. 1152. 374.
- " Meirs, Willeh. 1133. 315.
- , Melin, Heribert, 1118. 289.
- " Mendene , Herimann. 1139. 334. Ludwig. 1139-52. 334. 374. Albert. 1145. 354. Câno. 1187. 505.
- " Mere, Dietrich. 1104. 263. Godefr. 1116-24. 279. 281. 298. Erenbert. 1148-50. 364. 368. Arnold. 1166. 414. 415.
- ,, Mereheim, Rutger. 1193-1200. 539. 562. 566.
- Merlehem, Nicolaus. 1177. 463.
 Von Milendunc, Theoderich u. Reiner.
 1166-97. 414. 428. 443. 514. 519.
 551. 555. Friedrich. 1172. 443.
- ,, Milnheim, Lambert. 1176. 460.
- " Minceburg , Cuno. 1174-90. 449. 494. 495. 524.
- Minnevaz, Herimann. 1147. 359.

- 474. Von Mirwalt, Heinr. 1200. 566. - Molengazin, Theoderich in. 1169.
- 433. 434. Von Mollesberg, Anshelm. 1096. 253.
- Heinr, 1174, 448. .. Montecelio, Godefr, 1167, 426.
- " Montecelio, Godefr. 1167. 426. " Monticulo, Werner und Heinrich.
- "Monticulo, Werner und Heinrich 1176. 461.
- Mosewin, Heinr. 1190. 526. Von Mülendorp, Tiedrich. 1152. 374.
- Sibodo, 1172, 442.
- " Mulenheim , Conrad , Weldger und Lambert, 1093. 247. Richizo, Herimann u. Anton. 1166-93. 419. 429. 421. 455. 474. 490. 509. 519. 547. " Mulesfort, Udo. 4106. 267. Gerard.
- 1134-71. 319. 342. 414. 415. 440.
- " Mulinarco, Gerhard, 1129-40.304. 310. 313. 314. 338. 342. Hermann. 1172. 442.
- " Munberslog, Minbernisloche, (Mommersloch), Ludwig. 1169–80. 433. 434.464.474. Theoderich. 1190.474. " Mundelincheim, Ludwig. 1176. 453.
- " Můnheim, Willeh. 1157. 391. " Muntenbrûke, Otto und Gerard. 1150. 368.
- " Nesselrode s. Flecco.
- "Niderhoven, Helwich, 1170, 438, 443. Niger, Herimann, 1141, 344. Gerard, 1149-66, 366, 373, 385, 392, 399, 418. Gerhard, 1166, 418. Heribert, 1185, 494.
- Von Nikedich, Mauriz. 1163. 406. "Nistre, Nestere, Winand. 1166. 421. Ludwig. 1176. 459. Rorich. 1183– 87. 488. 503. 505. Crato. 1187. 505.
- " Niusa, Herrad. 1146. 355.
- Normann, Gerard. 1180. 474.
 Von Norvenich, Adalbert. 1102-9. 260.
 272.
- Noteno, Ocelin. 1182. 485.
- ,, Noviomago, Gunzelin u. Meinhard. 1129. 305.

- Cunrad u. Heinrich. 1178-80. 464. Von Novoforo, Herimann. 1128-59. 474.
 - " Nucreburch, Lambert. 1187. 504. " Nûgelant, Walter. 1166. 421.
 - "Nurberch, Badewin u. Heinr. 1163. 406. Ulrich, 1174, 452. Gerard. 1188, 514.
 - Odagger, Gozewin, 1174, 448,
 - Von Odendorf, Sigebodo. 1051. 186.

 Odiosum caput, Giselbert. 1131. 311.
 Von Olsheim, Rabodo. 1187. 505.
 - " Orbach, Constantin, 1166, 421.
 - " Orvare, Arnold. 1100. 258.
 - "Ossendorp, Ludolf. 1176-78. 461. . 464.
 - " Othwilere, Bernewin. 1104. 263. " Ovirsburg, Marcmann. 1180, 474.
 - " Owelen, Cristian. 1133. 315. " Owenheim, Friedrich, 1187, 505.
 - " Oy, Oie, Hupreth. 1104. 263. Otto.
 - 1167. 426. Stephan. 1188. 507. 510. ,, Palmeresheim, Lambert. 1135. 321.
 - Parfuse, Perfusus, Ricolf. 1169-89.
 - 433. 434. 501. 509. 514. 519. - Parvus, Wernher. 1155. 382.
 - Von Patherg, Wecelo. 1143. 349.
 - " Patberth, Godescale. 1188-92. 514. 536.
 - " st. Peter, Ezelin. 1138, 328. " Pirna, Pirnin, Ludwig. 1131, 310.
 - Philipp. 1146. 355. ,, Pirremunt, Godescalc. 1192-1200.
 - ,, Pirremunt, Godescalc. 1192-1200. 552, 556.
 - " Pleisa, Eppo. 1145-47. 354. 359. Gerlach u. Herimann. 1187. 505. " Plense, Anton. 1193. 541.
 - Plettebreht, Heindenrich. 1189. 520.
 Polenre, Iohann der. 1176-80. 461.
 464. 474.
 - Von Polterstorp, Emmicho. 1096. 253. ,, Quincheim, Ludwig. 1116-29. 279.
 - ,, Quineheim, Ludwig. 1116-29. 279 304.
 - , Randerode , Harper. 1094. 250.
 Megenher. 1094-1147. 249. 263.
 361. Hartbern. 1104-47. 263. 272.
 361. Gerard. 1129. 304. Gozewin.

- 1147. 361. Willelm. 1166. 414. Gerard. 1188-91. 509. 514. 530.
- Ratio, Razo (Raitz), Heinr. 1169-95.
- Razolf, Heinr, 1149, 366.
- Von Rechethe, Philipp. 1147. 363.
- " Reinbag, Emelrich. 1178-88. 466. 509.
- Reni, Wolfram comes. 1200. 566.
 Von Reno, Albero. 1172. 442.
- " Respo, Albero. 1174. 448.
- " Ressa, Cunrad. 1146. 355.
- " Richendorf, Godefr. 1182. 485.
- " Ringazzin, Karl in. 1169-76. 433. 434. 461. Bruno. 1180. 474.
 Von Rode, Rothe, Adalbert, 1148. 364.
- Arnold, 1103-74, 261, 264, 448. Carsil, 1178, 466, Gerard, 1179, 470, Reimar, 1197-1200, 554, 562, 566. Werner, 1174-85, 450, 466, 470, 474, 494, 495,
- " Rodenburg, Walter. 1143. 349.
- Roggo, Arnold. 1166. 414.
- Von Rospen, Gozwin, Sigebodo, Erkenbert u. Adelber. 1151. 371.
- " Rotheim, Reiner, Godefr. u. Ioh. 1166, 420, 460.
- Rovere, Heinr. 1200. 567.
- Von Rüdenberg, Herimann. 1132. 314.
- Rufus, Godefr. 1152. 373. Rådenger. 1158. 395. Herimann. 1166. 418. Von Burglant, Walter, 1166. 81, 420.
- Von Rugelant, Walter. 1166-81. 420. 478.
- " Rûkelingin, Cûnrad. 1151. 371.
- ", Růlestorp, Erelmus. 1172. 442. ", Rumeschirche, Heinr. 1106. 267.
- .. Safele, Thomas u. Godefr. 1144. 351.
- " Safenberg, Adelbreht. 1089-1109.
- 241, 242, 244, 272, Adolf, 1125-76, 300, 458, Heinr., Sohn des Grafen v. Sain, 1176, 459, Albert, 1197, 557,
- Sairo, Karl. 1178. 464. - Saido, Godescalc u. Rudolf. 1170-
- 72. 438. 443. Von Salegge, Albert, 1179, 469
- Von Salegge, Albert. 1179. 469. "Salevelt, Wernher. 1031. 186.

- Von Saltu, Pelegrin. 1170. 438. "Salzgazen, Karl, Vater und Sohn. 1168-83. 429. 461. 490. - Sandolf, Richwin. 1183. 488.
- Von Saphere, Godefr. 1116. 28t.
- Saphir, Heinr. 1178-80. 464. 474.
- Von Scacheno, Rudolf. 1176. 453.
- " Scavene, Gerunc. 1104. 263. Godefr.
- u. Heinr. 1166. 420.
- Schat, Godescalc, 1160, 401,
- Schervechen, Godefr. u. Hermann.
 1178-80. 464. 474.
- Scherfwin, Gerard. 1178. 464.
- Schure, Karl. 1180. 474. - Scilling (Solidus), Willeh., Vater u.
 - Sohn. 1173-97. 445. 455. 460. 474. 481. 488. 497. 501. 500. 519. 530.
- 539. 541. 554. 557. 558. Von Scivele, Godefr. 1166, 420.
- " Scleido, Eppo. 1104. 263.
- Sconebach, Heinr. 1151. 371.
 Sconekint, Brunsten. 1170. 536.
- Von Sconenburch, Otto. 1200. 566.
 .. Scowenburch, Bertold, 1166, 424.
- Scuzsper, Rembert u. Theoderich. 1174-89, 448, 520.
- Von Segendorp, Herimann u. Winrich. 1166-97, 425, 559.
- " Sehteme, Dietmar, Sigebodo u. Udo.
- " Seina, Everard und dessen Söhne Heinr. u. Everard. 1172. 442. " Selehoben, Arnold u. Wolper. 1155.
- 382.
- " Sentstede, Heribert. 1187. 505. " Sigilinkheim, Reinbodo. 1139. 334. " Sinceke, Wilh. u. Volkold. 1192.
- 534. ,, Sleiden, Herimann. 1166-79. 422.
- 470. - Sleuere, Hermann, 1178, 464.
- Smethhusen, Stephan. 1188. 511. Von Sneide, Gerard. 1166. 414.
- " Solebendorp, Wilh. 1184. 492. " Solengen , Arnold. 1168-74. 428.
- " Solengen, Arnold. 1168-74. 428 443. 448.

- Von Solmanea, Everlin. 1061. 197.
- ,, Sősaz, Thimo. 1116-39. 280. 330. Spede (Spee), Bruno. 1166-77. 414.
- Von Spileberg, Tibert, 1145, 353.
- Spindere, Herimann. 1200. 567.
- Sporger, Ricolf. 1149. 366.
- Sprunk, Ludwig. 1200. 568. Von Stalburg, Reinard, 1118-66, 289.
- 414. Willeh. 1156. 389. " Stameheim, Eadmund. 1136-38. 324.
- 328. ,, Stavere, Godefr. 1159. 399. Her-
- mann. 1178. 464.
- Stecke, Arnold. 1188. 507.
 Von Steine, Everhard. 1166. 421.
- " Steinvelde, Adam. 1147. 359.
- Stempel, Volcquin. 1193. 549.
- Von Sterona, Hermann. 1155. 384.
- " Stozdorp, Hartmann. 1174. 450.
- " Strabruch, Hermann. 1176. 460.
- " Strata lapidea, Franco. 1180. 474.
- " Strunkethe, Guizilin. 1142. 346. 347. Wecelo, 1188-91, 510, 511, 533.
 - " Suaf, Evergeld. 1178. 464.
- " Suervene, Folcolt u. Godefrid. 1147-66. 359. 420.
- " Sulen, Gerard. 1169. 432.
- ,, Susacia, Rûtker. 1152. 374. ,, Sustris, Gozwin. 1118. 289.
- " Tadelen, Heinr. 1152. 374.
- " Tieca, Ludolf, 1158. 393.
- " Thruttisdorp, Ludwig. 1117. 282.
- " Thuschinbroc, Alard. 1172. 443.
- " Thyla, Amand. 1188-91. 510. 511. 533.
- " Tiverne, Gerard. 1150. 368. Arnold. 1174-89. 448. 521.
- , Toneburc, Thieoderich. 1096. 252. , Travinstorp, Câno. 1139. 334.
- " Trestorp, Cano. 1139. 334.
- " Tudere, Ansfrid. 1144. 351.
- Tuitio, Sigebodo. 1117-18. 282. 283.
 287. Adelbert. 1125-58. 300. 395.
 Turren, Gerlif, Godefr. und Wilh.
 - 1176. 453. Heinr. 454.

- Von Ubheim, Gerard. 1148. 364.
- " Vdenkircha, Herimann. 1109. 271. Arnulf. 1116-18, 280, 287, Rabodo, 1153. 375.
- ., Udindar, Heinr. u. Arnold. 1150-56. 370, 388,
- " Ufheim, Diederich. 1174-77. 448.
- ., Ulfde, Tiderich, 1135-38, 320, 321. 328.
- " Ulmeno, Heinr. 1176. 457.
- " Ulpich, Albert. 1166. 420.
- Unmaze, Gerard. 1168-69. 429. 433. 434.
- Von Unna, Gerhard. 1148. 364.
- " Upladhin, Everh. 1150-89. 370. 520. .. Utlinkirchin, Rabodo, 1155, 383.
- ., Valkemstein, Umfred. 1166. 424.
- " Vals, Stephan. 1100. 259. Rodulf. 1133. 315.
- , Veihe, Theoderich. 1190. 526. " Verkene, Philipp. 1131-39. 310.
- 314. 318. 334. Instatius. 1139. 334. Vesperthe, Otto. 1167. 426.
- .. Vilica, Emmo u. Theoderich, 1183. 488.
- ,, Vine, Erwin. 1178. 466.
- Viskele, Conrad. 1168. 428.
- Vlogelinken, Thietmar. 1200. 566.
- Vochene, Cunrad, 1155, 383,
- Vockenio, Randolph. 1177, 463.
- ., Volmüdisteine, Heinrich. 1134-98. 318. 330. 335. 359. 374. 375. 376. 377. 381. 393. 413. 415. 419. 420. 421, 423, 433, 434, 455, 474, 501, 502. 509. 514. 519. 536. 547. 554. 557. 558. 560. 562. 563. 564. Gerardus anar. 1182-1200, 481, 497,
- 500, 501, 509, 519, 536, 547, 554, 557. 558. 560. 562. 563. 564. 568. ., Vonderen, Gerlach. 1162. 404.
- , Vore, Witekind. 1192. 536.
- Vrisheim, Theoderich, 1171, 440,
- " Vruere, Arnold. 1139. 334.
- " Vuskinich, Conrad, Otto u. Anton.
- 1166. 418.

- Von Wagenheim, Godefr. 1176. 454.
- Waldever, Herimann und Godefrid. 1141-44. 344. 349. 352. - Walescheit, Godefr. und Gerhard.
 - 1176. 454.
- Von Waltecke, Widdikind, 1180, 472. Waltpodo, Hernest, 1155, 382.
- Von Wanda, Heinr, 1187. 506. " Wanlo, Herimann. 1106. 267.
- " Wassenberg, Gerard. 1180-97. 474.
 - 539. 554.
- ., Weda, Borchard, 1153-56, 376, 389. Lambert, 1187, 504,
- Werbe, Herimann, 1166, 415, Walter
- 1192, 536, Westphalia, Heinr. 1158, 395.
- Westuppe, Hertwich. 1150. 370. Wichardesheim, Cunrad. 1183. 489.
- Wichterche, Heinr. u. Udo. 1166.420. Theoderich, 1193, 541.
- "Wickerothe, Gerlach. 1068. 211. Gerard, 1118, 288, Otto (Bruder des Grafen Theoderich v. Hochstaden). 1166-97. 421. 479. 481. 490. 496. 497, 501, 502, 509, 519, 525, 526, 530. 553. 555. 558. Otto, Sohn des Vorigen. 1197-1200. 555. 562.
- 568. Wide, Rucker, 1139, 334, Humfrid. 1174, 448,
- .. Widenhurst, Alard und Winemar. 1153, 377,
- Wighus, Herimann. 1141-66. 344. 352. 373. 377. 395. 425. Arnold. 1152-66. 373. 378. 395. 425.
- Wilepa, Bernhard. 1200, 566.
- " Willelmesdorf, Herm. 1185. 495. Williberval, Reiner. 1086. 239.
- " Wilra s. Dionisii, Willelm. 1179.
- " Wilre, Gerard. 1163. 406. Cunrad. 1200. 566.
- .. Wimere, Thammo, 1151, 371,
- " Wineden, Godefr. 1194. 543. Winnendunc, Willelm, 1176, 453.
- " Winsberc, Engelhard. 1193. 540.

- Von Wintre, Lambert und Embrico. 1193-1200. 539, 568, 569,
- " Wipperevorde, Theoderich u. Olrich. 1189, 520,
- " Wisgele, Theoderich. 1162. 404.
- ., Wivelinchoven, Christian. 1143-73. 349. 351. 355. 364. 406. 414. 428. 443. 446. Adelbero (Sohn), 1148-73. 364. 428. 446. Wilh, (Bruder des C.), 1168, 428,
- Wivilrůze, Marcmann, 1169-88, 433. 434. 514.
- Von Wizersheim, Conrad. 1182. 485. Wizwilre, Winrich, 1176, 461.
- "Wolkenburch, Rudolf, 1125. 300. Godefr. 1147-93. 359. 381. 419. 420. 421. 423. 442. 445. 450. 452. 455. 474. 496. 498. 501. 526. 541. Joh. u. Heinr. (Söhne des G.). 1185-93, 501. 541.
- Wonnenburch, Heinr. 1200. 566. " Wurmestorph, Amelrich. 1138-54. 329. 335. 336. 342. 343. 349. 352. 360. 375. 381.
- " Xantis, Ruthger. 1153. 377.
- Zudendorp, Richwin. 1167. 426.
- Zulen, Wilh, 1177, 463.
- " Zulpicha, Zulpico, Tulpeio, Adalger, 1089. 242. Herimann. 1104-24. 263. 299. Richizo, Adelrich u. Lambert. 1124. 299. lohann. 1127-39. 302. 307. 314. 324. 328. 336. Godefr. 1166. 415. Philipp. 1166-90, 419. 420. 421. 526. Hageno. 1166. 420. Lambert. 1193. 541.

12. Päbste.

Agapitus. 947. 99. Gregorius V. 996, 126. Leo IX. 1052, 187. Nicolaus II, 1059-67, 195, 209, Alexander II. 1066, 206, Gregor VII. 1075, 223. Paschalis II. 1109, 271,

345. Cölestin II. 1143 348. Eugen III. 1147-51. 357. 372. Adrian IV. 1159. 397. Paschalis III, 1169, 431, Lucius III. 1181-84, 478, 482, 486, 492. Clemenz III. 1189, 518 Cölestin III. 1193-95, 538, 545.

13. Erzbischöfe.

Von Bremen - Hamburg: Adelbert, 1063-72, 200, 204, 205, 216, Lifmar, Liemar, 1076-S5. 227. 235. Hartwich, 1168, 427, Sifrid. 1180, 472, 475. Von Besancon: Herbert, 1167, 426, Von Caln . Hyldebald, 800, 15. Willibert, Guillibert. 874-88. 66. 67. 68, 69, 75, Wichfrid. 927-48. 87. 88. 91. 93. 94. 97, 102, 103, Bruno, 958-64, 104, 105, 106, Gero, 970-73, 111, 114, Werin, 976, 119, Everger, 989-96, 123, 126, 218, Heribert, 1003-21, 136, 137, 138, 140, 141, 146, 147, 148, 153, 154, 155, 158. 223. 224. Piligrim, 1025-32, 161, 162, 163, 164, 167. 184, 185, 187, 189, 218, 220, Anno II. 1051-75; 185, 186, 192, 195, 196, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 220, 221, 222, 224, 225, 226, 228, 242.245.314.318.363.397.486.487. Hiltolfus, 1076, 227, 228. Sigewin, 1080-89, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 241, 242. 243. 245.

Innocenz II. 1136-42. 325. 331. 332. Herimann III. 1090-99, 244. 245. 246. Friedrich, 1144, 350. 248, 249, 250, 251, 252, 253, 256, Friedrich I. 1100-31, 258, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 267, 268, 270, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 290, 291, 292, 294, 297, 298, Hatto, 910, 86, 299, 300, 301, 302, 303, 307, 308, 310, 312, 375, Bruno II, 1132-36, 313, 314, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, Arnold I. 1138-51. 326. 328. 329. 330. 333. 334. 335. 336. 338. 340. 341. 342, 343, 346, 347, 349, 351, 352, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 369. 371. 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 384, 385, 386, 387, 389, 444, 445, 460, Friedrich II. 1156-58. 388. 392. 393. Cunrad, 1180. 472. Reinold, 1160-67, 401, 402, 404, 407. 410, 413, 414, 415, 417, 418, 419, 420. 421. 422. 423. 426. 519. 531. Rathodus. 898. 80. Philipp. 1168-91, 409, 428, 429, 431, 432, 433, 434, 436, 440, 442, 443, Theotericus, 966, 107, 445. 446. 447. 450. 452. 454. 455. 456, 459, 459, 460, 461, 463, 466, 476, 479, 480, 481, 482, 483, 484, Hillin, 1155-63, 384, 400, 406, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 505, 507. 509. 511. 514. 516. 517. 518. Johann. 1193. 539. 519. 524. 525. 526. 527. 530. 531. 532. 554, 562. 566. Herimann II. 1041-54, 176, 177, 179, Bruno III. 1191-93, 533, 536, 537. 539, 554, Adolf I. 1193-1200, 540, 541, 543, 547, 549, 550, 551, 559, 554, 555, 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570. Von Magdeburg:

Gisilharina, 987, 122, Engelhardus, 1063, 200. Wecelinus, 1068, 210. Norbertus, 1129, 306.

Wichmann, 1168-90, 427, 451, 468. 472, 473, 475, 524, Von Mainz: 272. 274. 275. 277. 278, 279. 280. Liudbert, Luibert, 874-87. 66. 67. 69. 74. Frithuriens, 947, 97. Willehelm, 964-66, 104, 107, 108, Willigis. 987-96, 122, 124, 127, Aribo, 1025-29, 161, 166, Sifrid. 1068, 210. Wezelin. 1085, 235. Adalbert, 1129-40, 306, 339, 340, Arnold, 1155, 382, Cristian, 1167-68, 426, 427, Arnold H. 1151-56, 372, 373, 374, Cunrad, 1189-95, 516, 524, 537, 548, Sifrid. 1200. 566. Von Salzburg: Von Trier : Rertolf, 874, 66, 67, 69. Heinrich, 964, 106, Egilbert, 1088, 240. Brano, 1112-14, 273, 276. 467, 468, 471, 472, 473, 474, 475, Adelbero, 1138-40, 326, 327, 339, 340, 488. 490. 493. 494. 495. 496. 497. Arnold, 1174-90, 450, 451, 472, 473. 597.

14. Bischöfe.

Von Augsburg: Conradus, 1153, 375, 376. Udelscalcus, 1193, 539. Von Bamberg: Rubertus, 1076, 227. Otto. 1112, 273. Eilbertus, 1144, 350. Enerhard, 1155-68, 384, 427, Otto, 1190, 524. Von Basel:

Oridivas, 1155, 384.

Von Brandenburg: Wicher, 1144, 350. Von Cambrai: lahann. 948. 109 Burchard, 1122, 296, Nicolaus, 1147, 356. Von Constanz: Hermann, 1155, 384. Dithalmus, 1190, 539, Von Eichstädt . Euerhard, 1107, 270. Von Freisingen: Otto, 1140-44, 339, 350, Otto. 1193, 530 Von Halberstadt : Hildigrim, 874-77, 69, 70. Burchard, 1063-68, 200, 210, Buggo, 1072, 215, Otto. 1129. 304. 305. Radolf, 1138, 327. Gero. 1167-68, 426, 427, Tirricus, 1190, 524. Von Havelburg: Anselm, 1145, 353. Von Hildesheim: Alfrid, 874, 69, Hermann, 1168, 427, Adilo, 1179, 468. Von Littich: Farabert, 947, 100, Balderich, 964, 106, Notakar, Notker. 987-1007, 122, 126. 148. 153. Baldrich, 1018, 152, Eidewin, 1061, 197. Heinrich, 1018, 239. Obert, Othert. 1098-1118, 254, 259. 261, 289, Friedrich, 1120, 201, Alexander, 1132, 313, 314, Adelbero, 1138, 326, 327 Heinrich. 1147-55, 356, 384, Alexander. II. 1165-67. 409. 426. Rudolf. 1174-89. 449. 472. 473. 493. 494, 495, 516,

Von Merseburg: Eberhard, 1180, 475. Von Metz: Theoderich. 964-68, 106, 107, 110. Adalbero, 1114, 276, Theoderich, 1174, 451, Bertram, 1180-94, 472, 473, 543, Von Minden: Thiederich, 874, 69. Lantward, 966, 107. Witelo. 1098-1105, 254, 264, 265, Sigiward, Siward. 1129-32. 304. 305. 306. 313. Wernher, 1168, 427. Thietmar, 1198, 562, 563. Von Münster: Liudger. 802-6. 26. 27. 28. Hildigrim. 811-27. 29. 30. 32. 33. 34. 35. 37. 40. 43. 44. Gerfrid, 834, 37, 48, Altfrid. 848, 64. Holdolf. 874. 69. Erpo. 1085, 235. Burchard, 1098-1112, 254, 261, 264, 270, 273, Theoderich, 1122, 294, Echert. 1129, 305. Warner, 1138-47, 326, 327, 343, 352, 356, 358, Friedrich, 1150-56, 370, 387, Ludwig, 1170, 437. Hermann, 1179-1200, 467, 468, 494, 495. 540. 543. 547. 366. Von Naumburg: Ebbo, 1076, 227. Udo. 1180, 475. Von Olmütz: Heinrich, 1144, 350, Von Osnabrück: Eikbret. 874. 69. Renno 1022, 918 Thiethard. 1129-32. 304. 305. 313. Udo. 1138. 327. Arnold. 1179-80. 467. 468. 472. 473. Von Paderborn: Von Massa: Guido. 1167. 426. Bernardus. 1140. 339.

Bernhardus, 1198 562. Von Poitiers: Regenbertus, 1140, 339. Tracius, 1167, 426, Von Prag: Daniel, 1167, 496, Von Bavenna: Anselm, 1155, 384, Von Regensburg: Hartwick, 1114, 276. Heinrich, 1144, 350. Von Speier: Heinrich, 1072, 216, Iohann, 1090, 244. Sigifrid. 1140-44, 339, 350, Gunther, 1153, 375, 376. Virich, 1180, 475. Von Strassburg: Werinher, 1072, 215, 216, Burkard, 1153, 375, 376, Rodulf, 1167, 426. Canrad, 1198, 563. Von Tull . Gerhard, 966, 107. Udo. 1064, 201. Petrus, 1174, 451. Von Litrecht Athilbold, 874, 69. Adelbold. 1020. 157. Willelm. 1076. 227. Conrad. 1085, 235, Godebold, 1122, 294, Andreas, 1129-38, 305, 311, 326, 327, Godefrid. 1166-78, 424, 447, 465. Raldewin, 1180, 475. Tirricus, 1198, 562, 563, Von Verden: Gerolf, 874, 69. Von Verdun: Berhardus, 874, 69. Beringer, 948, 102, Adelbero, 987, 122, Von Verona: Wiefrid. 964. 106. Von Wirzburg:

Erlung. 1112-17. 273. 276. 284.

310 350. Herold 4166-68, 417, 427,

Reinard, 4474-83, 451, 468, 469, 475, 480.

Von Worms . Anno. 966, 107. Hildibald, 987-96, 122, 126, 127,

Adalbert 1072, 216. Bucco, 1140-44, 339, 350, Conrad. 4153-80, 375, 376, 384, 451, 479 475

Heinrich, 1193, 539. Von Zeiz:

Eppo. 1072. 216. Lido, 4168, 427.

15. Pröbste und Dechauten.

Aachen, Marienstift,

Pröbste: Brun. 966, 107, Ruopertus. 4072 915 Conradus, 4076, 227, Godescaleus, 1098, 254, Arnoldus, 1112-38, 273, 326, Albertus, 1155-58, 384. 393. Otto, 4466-74, 411, 451, Philipp. 4492, 534, Cunrad, 1494, 543,

Dechanten: Stephan, 1174, 451. Cunrad. 4494-92, 539, 535,

Aachen, Adelbertstift.

. Pröbste: Albert. 1020, 157, Wiricus. 1061, 197, Eveco, 1086, 239, Theoderich, 1100-6, 259, 261, 268, Stephan. 4179, 470, Cunrad, 4185-92, 494, 495, 535.

Dechanten: Sibert. 4061, 197, Fulbert. 1100, 259.

Redbur.

Pröbste: Winricus. 1162. 404. Bonn, Cassinsstift.

Pröbste: Sigefrid, 1403-17, 262, 263, 268, 272, 275, 284, Gerard, 1126-66. 301. 302. 328. 329. 334. 336. 337. 346. 349. 352. 370. 373. 379. 381. 388, 393, 394, 413, 415, 419, 420, 421. 422. 423. Lothar, 1173-89, 445.

501, 503, 509, 514, 519, Bruno, 1193-1200, 537, 554, 555, 557, 558, 559, 561 569 563 564 566 568 569

Dechanten: Heinrich, 1117, 284. Reinard, 1138-39, 328, 336, Friedrich, 1154, 381, Cristian, 1180-1200, 474. 569.

Cöln. Domstift.

Pröbste: Wieger, Wichker. 1003-19, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 148, 153. Tetzelin, 1019, 154, Thiedardus, 1021, 158, Herimann, 1027-33, 162, 169, Azzelin, 1041-64, 177, 179, 196. 218. Berenger, 1068, 211. Herimann. 1080-94, 229, 232, 236, 237, 242, 244, 245, 246, 249. Conrad, 1094, 251. Arnold, 1094-1109, 250, 252, 253, 262, 263, 265, 268, 270, 272, 277, 1ohann. 1119-18, 974, 975, 980, 989, 983, 984, 985.986. 287. Heinr. 1118-26, 288,291. 298, 299, 390, 301, Arnold, 1127-50, 302, 303, 307, 308, 310, 314, 318, 319, 320, 321, 322, 324, 329, 330, 337, 346, 347, 349, 352, 360, 369. Walter, 1152-54, 373, 375, 376, 377, 378, 379, Albert, 1156, 386, Adelhelm, 1156-60, 388, 309 303 300 403 Herimann (de Hengebach), 1165-66, 410, 415, 418, 419, 420, 421, 422, 423, Bruno, 1168-91, 429, 436, 440, 442, 445, 446, 447, 452, 454, 455, 458, 459, 460, 461, 471, 474, 479, 480, 481, 488, 490, 493, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 508, 509, 514, 519, 526, 530, 547. Adolf. 1192-93, 536, 537, 539, Ludwig, 1197-1200. 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 563, 564 565 567.

Dechanten: * Ysaac. 1033-47, 169. 182. Berenger. 1061. 196. 218. Lůzo. 1068, 211, Wichmar, 1080, 229, Ger-

. Seit dem XII. Jahrhundert gibt es zwei Dechanten des Domstifts, einen major und einen secundus, welche ab-446. 454. 455. 460. 461. 472. 474. wechselnd in den Urkunden erscheinen.

Embricho, 1138-44, 326, 327, 339, 1479, 481, 488, 490, 496, 497, 499, hard, 1082-94, 232, 234, 236, 237, 241, 244, 245, 246, 248, 250, 251, Hezo, Gezo, 1096, 252, 253, Johann, 1103-9, 262, 263, 265, 268, 270, 272, 277, 281, Wezelin, 1112, 274, 275, Heinrich, 1116-18, 280, 282, 283, 285, 287, Wezelo, 1117, 284, 286, Ekebert, 1118-26, 288, 291, 292, 298, 299, 300, 301, Hugo, 1127-35, 302, 303, 304, 307, 308, 310, 313, 314, 319, 320, 321, 322, 370, Walter, 1135-50 393 390 335 336 338, 349, 359, 359, 361, 369, Albert. 1152-55, 373, 375, 376, 378, 379, 380, 384. Philipp. 1156-60, 388, 392, 393, 399, 413, 415, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, Hugo, 1168, 429, Adolf, 1169-90, 433, 434, 436, 440, 442, 445, 446, 447, 452, 454, 455, 458, 459, 460, 461, 471, 481, 483, 488, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 508, 509, 514, 519, 526, 530, Widekind, 1180. 474. Theoderich, 1181-83, 479, 480 490, Rodolf, 1192-95, 536, 547, Ulricus. 1193-97. 540, 547, 549, 551, 552. 554, 560, Udo, 1197-1200, 556, 557, 558, 559, 563, 564, 565, 567, 568, 569,

Cöln, Andreasstift.

Pröbste: Frithezo, 1019, 154, Luzo. 1051, 185, 186, 245, Bertolf, 1068-82, 211, 242, Rupert, 1082-94, 232, 236, 244, 249, Everh. 1094-1109, 248, 251. 262, 263, 268, 272, Adelard, 1118-21, 288, 292, Arnold, 1126-35, 301, 302, 303, 304, 307, 308, 313, 314, 319, 320, 321, 323, Berenger, 1138-44, 329, 335, 342, 346, 349, 352, Arnold, 1152-69, 373. 374. 375, 376. 377. 378. 389. 385. 386, 388, 392, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 432, Wecelin, Wezelo, 1173-80. 446.450.458.460.461.471.474. Giselbert, 1182-85, 481, 497, 501, Theoderich, 1195-1200. 547, 552, 555. 557, 558, 559, 564, 565, 568, 569,

Dechanten: Carolus, 1094, 251. Godescalcus. 1132. 314. Engilbert. 1166-73. 418. 422. 446. Ensfrid. 1176. 558, 564, 560.

Cöln. Apostelnstift.

Pröbste: 1ohann, 1085-1106, 236, 941 944 945 949 949 951 969 Heinrich, 1120-32, 201, 202, 200, 300, 301, 302, 303, 304, 313, 314, Theoderich, 1135-47, 320, 321, 329, 330, 335, 337, 338, 342, 346, 347, 349, 352, 355, 360, Bernard, 1147, 361, Walter, 1152-56. 373, 379, 386. Herimann, 1158, 393, Theoderich, 1173-1200, 445, 446, 452, 455 458 460, 461, 474 480 481, 497, 498 499 500 509 509 514 519 537 539, 547, 551, 559, 554, 556, 557, 558, 559, 564, 565, 569,

Dechanten: Gerbert, 1091-1106. 245, 269, Swiker, 1132, 314. Theoderich, 1154-74, 379, 418, 429, 429, 446. 452. Herimann, 1176-85, 461, 474. 480, 499, Ivo. 1197-1200, 555, 557, 558, 564, 569,

Caln. Cunibertstift.

Pröbste: Werinzo, 1003-21, 140. 141, 147, 153, 158, Udelolf, 1027-32, 162, 167, Hado, 1061-74, 196, 218, Hezellin, 1081-85, 231, 232, 242, Herimann, 1085-94, 236, 245, 246, 249, Berenger. 1103-16, 262, 263, 268, 272, 274, 275, 277, Cristian, 1124-29, 298, 302, 304, Bern. 1132-42,313, 314, 322, 393, 399, 335, 346, Volcoldus, 1144, 359. Johann, 1152-60, 373, 379, 388, 403. Rudolf, 1168-81, 429, 437, 445, 446, 455, 458, 461, 474, 480, Tirricus, 1198-1200, 564, 569, 1199-1200, 565, 568, 569,

Dechanten: Bodolf, 1091, 245, 246. Theoderich. 1127. 302. Volcoldus. 1132 Anno), 1061, 196. Liuzo, 1062-75.198. -38, 314, 318, 322, 323, 329, Godefrid. 1154-57, 379, 392, Sigefrid, 1166-81, 418, 422, 429, 437, 446, 452, 461, 474, 480. Gervasius, 1182-85, 481, 407. 499, 501, Hildebrand, 1195-98, 547, 555, 557, 558, 564,

Cöln, Georgstift,

Pröbste: Diederich, 1080-1112, 229. 419, 420, 421, 422, 423, 460, Bruno, 415, 462,

der. 1127, 302. Friedrich, 1154-56. 381, 383, 386, Bruno, 1156-81, 388, 413, 415, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 474, 480, Engilbert, 1200, 569.

Dechanten: Godefrid, 1132, 314. Theoderich, 1138, 338, 339, Winand, 1155, 383, Herimann, 1166, 418, Isfrid. 1176-98, 461, 474, 480, 501, 502, 508,

Caln. Gereonstift.

Pröbste: Alwold, 1003-19, 136, 137, 138 130 140 148 153 Herel 1033... 90, 169, 177, 179, 229, 236, 244, Hartwieus, 1094, 249, Herimann, 1104-26. 263, 268, 272, 274, 275, 277, 202, 209, 301. Bruno, 1127-50, 302, 303, 304, 307. 330, 335, 342, 346, 369, Godefr, 1152-59, 373, 379, 380, 381, 385, 386, 388, 391, 392, 393, 399, Symon, 1166-86. 413, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 429, 436, 440, 445, 446, 452, 455, 458, 459, 460, 461, 471, 474, 480, 483, 490, 498, 501 509 Godefrid 1187-95 503 509 519, 537, 543, 547, Theoderich, 1197-1200, 556, 557, 558, 559, 564, 565, 567, 568, 569,

Dechanten: Meginzo, 1033, 169. Rubert, 1132-38, 314, 329, Cunrad. 1143, 349, Walter, 1147-54, 361, 369, 380, Odulf, 1156-57, 386, 391, Godefr, 1171, 440, Hugo, 1173-74, 446, 452, Godefrid. 1176-86, 461, 474, 480, 481, 490, 497, 498, 499, 501, 509, Gerard.

Cöln. Mariengradenstift. Pröbste: Wezelin (Bruder des Erzb. 225, Hezelin, 1091, 245, 246, Dietrich, 1104-26, 263, 272, 274, 277, 291, 292, 299, 300, 301, Arnold, 1127-35, 302, 303, 307, 308, 313, 314, 318, 320, 322, Willehelm, 1135-39, 323, 329, 330, 335, 338. Gerard. 1147. 361. Hugo 1152-76. 373. 381. 388. 413. 415. 418.

461, 474, Giselbert, 1197-1200, 557, 232, 236, 241, 244, 245, 275, Alexan- 1180-93, 474, 480, 481, 497, 499, 501, 502, 509, 519, 524, 536, 539,

> Dechanten . Hezelin, 1069-1106. 198, 245, 246, 263, 268, Folquin, 1132, 314. Gerhard, 1166-79, 418, 446, 471. Wolfram, 1180-81, 474, 480. Theoderich, 1182-98, 481, 497, 499, 501, 502, 526 537 547, 551, 559 564

> Cöln, Severinstift. Pröbste: Sigizo, 1003-19, 140, 141, 153. Acihmus, 1019, 154. Sigeboldus. 179. Engilbert. 179. Erenfrid. 1041. 177. Arnold, 1080-94, 229, 232, 236, 941 945 948 Rernard 1103-6, 969 267. Wezelo, 1109-16, 272, 281, Go. defr. 1124-32, 298, 299, 300, 302, 313, Tiepold, 1135-47, 320, 329, 330, 335. 338, 346, 347, 352, 354, 355, 359. Herimann. 1152-58, 373, 379, 380, 381 385, 388, 393, 396, Cunrad, 1166-95, 413, 419, 420, 421, 422, 423, 429, 442, 445, 446, 452, 455, 458, 461, 471, 474, 480, 481, 483, 490, 497, 498, 499, 500, 501 514 547. Herimann, 1197-1200. 554, 555, 565, 568, 569,

> Dechanten: Arnold, 1089-94, 243. 244, 251, Adalbert, 1132-38, 314, 328, Godefrid, 1154-66, 379, 392, 396, 418, Waiter. 1166-81, 422, 446, 452, 474, 480. Ludwig. 1127-98, 557, 558, 564. Goslar.

> Pröbste: Aloldus, 1164, 407, Adelohus. 1168, 427. Cunradus. 1190-93. 524. 539.

Hamborn, Stift, später Abtei. Pröbste: Gerard, 1166, 415, Kaiserswerth

Pröbste: Folker, Foldger, 904-10. 83. 85. Sigefrid, 1067-72. 207. 208. 216. Anshelm, 1140, 339. Tirricus. 1199, 563,

Kerpen.

Pröbste: Wecelin, 1178, 466. Knechtsteden, Stift, später Abtei. Pröbste: Herimann, 1156-77, 386. Magdeburg.

Pröbste: Otto, 1168, 427.

Mainz. Domstift.

Pröbste: Hartmann, 1155, 382, Dechanten . Hertwinns 1155 389 354 584 Iohannes 1188 519

Mainz, übrige Stifte.

Pröbste: Cunrad zu St. Gingolf. 1155, 382, Sifrid zu St. Johann, 1174, 450. Heinrich zu St. Mauriz, 1190-94. 594. 543. Gerard zo St Simeon, 1188.

Meissen: Probst Theoderich, 1168. 427.

Münster: Probst Iohann, 1163, 406. Minstereifel · Probat Walter, 1189 485. Dechant Wicelin, 1182, 485. Berpard, 1190, 524.

Neuss: Probst Heinrich u. Dechant Ludolf, 1190, 525.

Neuwerk: Probst Arnold, 1134, 319. Rees: Probat Theohald, 1159, 397. Widekin, 1170-80, 436, 445, 452, 456, 459, 460, 474, Ulrich, 1182, 483, Tirricus, 1197, 554. Dechant Wichmann. 1176. 456.

Soest: Probst Odelriens, 1132-53. 314. 361. 374. 375. 376. Gerhardus. 1154, 381. Bernardus, 1180, 474.

Steinfeld, Stift später Abtei: Probst Eberwin, 1139, 330, Udelricus, 1166, 415. Werner, 1120-27, 435, 462,

Trier, Maria in palaciolo: Probst Rubert, 1160, 400.

Wirzburg: Probst Richolf, 1168, 427. Wischel: Pröbste, Willehelm, 1177-88, 463, 511, Theoderich, 1195, 549,

Xanten: Pröbste, Guizo, Euizo, 1003-19, 136, 137, 138, 139, 140, 148, 153, Herradus, 1032-41, 167, 177, Volmar, 1103-9. 262, 263, 268, 272, Herimann, 1116-25, 280, 285, 200, 300, Godefrid. 1129-34, 307, 308, 314, 319, Bruno, 1139-44, 337, 340, 352, Tipold, 1152-58. 373.375.376.379.385.388.392. 393. Sigefrid. 1166-77. 419. 420. 421. L n.

459, 463, Otto, 1180, 474, Philipp. 1182-85, 483, 490, 501, Cunrad, 1188-89, 507, 509, 519, Gerhard, 1197-98,

Dechanten. Gunzelin. 1180, 474. Wilhelm, 1188, 507. Zifflich: Pröhste, Linthard, 1112.

274. Iohann, 1174-81, 452, 454, 459. 460, 463, 474, 479,

16. Aebte.

Altenberg, Berno, 1139, 330, 331, Herimann. 1156-70, 388, 423, 436, Gozwin, 1179-98, 469, 489, 539, 551, 564,

Augia. Fridelohus. 1140. 339. Brauweiler, Ello, 1028, 164, 165,

Tegeno. 1051. 189, Wolfhelm. 1088-90, 240, 244, Wezelo, 1099-1103, 256, 262, Bertolf, 1131-33, 310, 316, Emil. 1138-47, 329, 342, 349, 352, 359, 360, Bertolf, 1149, 367, Geldolf. 1152-76, 373, 388, 393, 405, 445, 457, Tiderich, 1178-80, 466, 474

Brunnebach, Eberolf, 1183, 489, Burtscheid, später Damenstift, Benediet. 1018-29, 150, 166, 173, Widricus. 1056. 191. Folcard. 1133. 315, Arnold, 1179, 470, Camp. Theoderich, 1139-78, 330, 332,

463, 466, Gerard, 1188, 515, Cappenberg, Herimann, 1185-96, 496.

Chevremont s. Novum castellum. Cöln. St. Martin: Helyas. 1019-21. 153, 158, Hezelin, 1083-85, 234, 237, Adelbodus, 1096, 252, 253, Gerhard, 1106-12. 268. 275. Albanus. 1131-35, 310, 314, 321, Wilhelm, 1144-47, 352, 360, Adelhard, 1152-66, 373, 389, 393, 415, 429, Everhelm, 1180, 474. Fortlivus, 1198, 564. Rudolf. 1200, 569,

422, 423, 429, 432, 445, 446, 447, 450, | Cöln, St. Panthaleon: Christian, 964, 106. Helias, 1032, 167, Aaron, 1043. 179. Herimann, 1090-1121, 244, 248, 249, 252, 253, 262, 265, 268, 270 975 977 984 986 993 Gorhard, 1128-47, 303, 304, 310, 312, 313, 314, 391, 344, 349, 363, Wolhero, 1147-63, 359, 373, 378, 380, 388, 393, 395, 405, Wiemann, 1166, 422, 425, Heinrich, 1176-80, 458, 466, 474. Waldever, 1198, 564.

Corneliminster. Benedict. 821. 41. Adalong, 878, 72, Berthold, 948, 101. Erwieus, 974-85, 116,121, Lantfrid. 997 116 Winciens 1064 901 Flo. renting, 1174, 449. Ortwings, 1181. 477.

Corvei, Buyo, 964, 106, Widekind, 1198, 563,

Deutz, Folpert, 1003-19, 136, 146, 147, 148, 153, 154, Rudolph, 1025-32. 161. 167. Otto. 1041-45, 177. 179, 180, 181, Werembold, 1059-75, 194, 199, 225, Hartmann, 1082-89, 232, 237, 243, 244, Pabo, 1117, 284, Rudolf, 1130-44, 308, 313, 314, 330, 338, 349, 359, 360, Gerlacus, 1147-52, 357, 359, 373. Hartpernus. 1168, 430, Renerus, 1170, 436, Theoderich, 1180, 474, Florentius, 1185, 497, Elwangen. Albert, 1166, 417.

Epternach. Godefrid. 1188, 512. Farsensis, Godefrid, 1167, 426,

Fuld. Adamar, 1064, 106, Adelold. 1140, 339, Markard, 1155, 384, Herimann, 1166-67, 417, 426, Cunrad. 1180, 472,

Gladbach. Cristian, 1116, 279. Walter. 1132-35, 314, 320, 321, Everwin, 1152, 373, Robert, 1163-80, 406. 422. 436. 438. 443. 462, 474. Graschaf, Lintfrid, 1117, 284.

Heisterbach, Walter, 1142-43, 345. 348. Hermann, 1193, 538. Gevehard, 1200. 568. 569.

Hirschfeld, Borcard, 1166, 417, Adolf.

1180, 472, Sifrid, 1190, 524, Klosterrath. Erpo, 1166-71, 422, 436. 439.

Knechtsteden, Herimann, 1156, 386. Heribord, 1185, 496, Fortlivus, 1195. 550.

Laach. Vulbert. 1163, 406. Cunrad. 1193, 539,

Maximin. Gerhard, 1129, 304. Novum Castellum, Chevremont. Ermenhard. 779. 1. Lothar, 844, 59.

Prüm. Bernard, 964. 106. Lenfrid. 1129. 304. Gregorius, 1174. 451.

Siegburg. Erpo. 1071-75, 214, 221. Reginhard. 1096-1102. 253. 260. Cono. 1105-32, 264, 271, 275, 283, 284, 287, 299, 294, 299, 300, 301, 310. 313. Bertolf. 1132, 314. Cano. 1140-49. 340. 349. 352. 365. 390. Nicolaus. 1150-72. 370. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 385, 388, 390, 393, 413, 415, 419, 420, 421, 422, 423, 432, 442, 463, Gerhard. 1174-83. 450. 474. 478. 487. Gerlach, 1187-91, 506, 529. Herimann, 1200, 569.

Stable. Odilo, 1064, 106, Wibeld. 1144-55, 350, 384, Erlembaldus, 1174. 449.

Steinfeld, Albert, 1185, 496, Erenfrid. 1193-1200, 541, 553, 564, 569, Werden, Liudger, 793-802, 2-25, (Über Liudger nach 802 und dessen Cöln. St. Ursula. Mehtheldis. 1030. Nachfolger Hildigrim, Gerfrid and Altfrid, welche als Bischöfe von Münster die Abtel verwalteten, s. das Verzeichniss : Bischöfe,) Hembil. 888, 76. Witger, Wigger, 931-36. 90. 92. Folkmar. 947. 118. Werinbraht, 985-94, 120, 125, Radhald, 1002, 133, Heithanrich, 1024, 160, 170. Gerold, 1033-40, 168, 171, 172. Gero. 1052-68, 188, 211, Otto. 1083-1105, 233, 247, 255, 262, 266, Berengozus, 1122, 295, Bernhard, 1129-33, 304, 317, Lambert, 1145-50, 353, 358, 359, 362, 364, 368, Willehelm, 1160, 402, Adolf, 1167. 496. Heribert, 1193-98, 540, 563.

17. Aebtissinnen.

Cöln. . St. Cäcilia: Berethsintha. 962. 105. Hathewig. 1094. 249.

Cöln. St. Maria im Capitol : Vda. 1139. 337.

230. Heizzecha. 1106, 267. Gepa. 1135-70, 321, 400, 438, Clementia, 1176, 461.

Elten. Lutgarda. 973-96. 115. 127. Essen. Wichure. 898, 81. Hadewig. 947. 97. 99. Mahthild. 974-1003. 117. 124. 128. 134. Sophia. 1027-28, 162, 163, Theofanu, 1041-54, 176, 184, 190, Sueneheld, 1073-85, 217. 235. Irmentrud. 1142. 346. 347. Hadewig, 1156-76, 389, 408, 444. 445. 460.

Gerresheim. Regenbierg, 874, 68, Lantswind. 907, 84. Heizzecha. 1106, 267.

Schwarzrheindorf. Sophia. 1172. 444. Vilich, Azela, 996, 126, Hizeka, 1144-82, 350, 481. Elisabeth, 1192-87. 481, 488, 497, 503,

ORTS-REGISTER.

Iülichgau. 81. 166. 359.

18. Gaue.

Aachnergau (Aquensis). 220.

Achgouue, 87. Ahrgau. 81. 205. 209. Ardennengau (Harduenne), 74. 215, 254. 261. Aringon, 129. Auelgau, 103, 107, 111, 126, 210, 252, 278. Betau (Batuue). 65. 79. 148. Bonngau. 30.93.111.156.182.209. Brabantergau, 1, 26, 59, Bructergau, 38, 48, 109, Cölngau. 81. 93. 102. 144. Cuzzihgeuue. 81. Deutzergau (Tucinchoue). 161. 177. Dreingau (Dreginni), 48. Duisburgergau. 83. Eifelgau. 292. Einrichgau. 183. 208. 265. 270. Emsgau (ob unter den verderbten Namen: Mirmemidage, Micheta?) 112. 127. 306. Engersgau. 105. Fivilgan (? Famelga, Fualgo, Finelgo). 112. 127. 306. Fliethgau (Flethetti), 65. Gillgau (Gelegoui). 105. Göttingergau (Gudingon). 128. Flamelant, pagus 65, comitatus 110. Haspengau (Hasbaniensis). 1.59.107. 150, 201, Hennegau (Haginao). 1. 59. 98. Hettergau, 207. Humerki, Humerche. 65. 112. 127. Hunesgo (Hervesta, Hunesco), 112, 127. 306.

Isselgan (Hislone), 4, 9, 14,

Keldaggouue, Keldocensis. 83. 85. Kinhem. 65. Königssondern. 87. Lahngau (Logonei). 150. Luminsis, Laumensis. 1. 59. Lüttichgau (Leuchio, Liuwa). 1. 82. 86, 107, 144, 175, 193, Maasgau (Maselant). 191. Maien - oder Meinfeldergau. 81. 131. 144. Mainzergau, 201. Mühlgau (Muolla, Mulehkeune, Můla). 81. 107. 335. Naerden (comitatus Nerdincklant). 110. 127. Nahgau, 132. Natresgauve, 144. Nievenheimergau. 7. 20. 33. 34. 35. Nordtwente (Northtuianti). 9. 14. Ripuarien (Ripariorum, Ripoariorum pagus), 31, 36, (ducatus), 37, (pagus), 38. 47. 51. 53. 54. 57. 60. 61. 62. 326. Ruhrgau. 26. 29. 37. 39. 50. 57. 58. 205. Sachsengau, 177. Sallant (Salo pagus). 110. 115. 127. Südergau (Sutrachi), 61. Sundergau (Sunderscas). 95. Teisterbant, 132. Tessenderloo (Texandria). 1. 59. Trente (Treant). 40. Velau (Felum, Felua, Velum, Welloe). 22, 60, 62, 65, Westergau (Westrachi). 61. 65. Westphalen, 129, 204.

Wormsgau. 94.

Zülpichgau (Cuelpekowe, Zulpikouue). 209, 220, 236, 19. Städte, Dörfer, Schlösser, Höfe. Achera, 202, 203, 228, 271, 278, 450, 478. Achiniagas. 1. 59. Ad-os-amnis. 8. Aenchriche, 186, 244. Aengarica, Angaria. 211. 472. Affelterbeche. 357. Ahtisberga, 170. Aldendorpe, 211, 413. Aldenhoven, 162, 166, 436, Aldgrepeshem, 61. Alethnin, 355. Alfgatinghova, 7, 12, 13. Alfter, 209. Alisdorp, 558. Alpach, 478. Alpheim, Alpem. 218. Alsdorf, 558. Alsteiden, 547. Alstenrode, 164. Alsum. 333. Altstätten, 547. Altenhof, 166. Altenhoven, 351. Altinge, Eltinge. 139. 153. 357. Altporto. 1. 59. Alvetra, 209. Ambarleo, 75, 89, 108, Amblava, 75, 89, 108, Amel. 75, 89, 108, Andassale, 65. Andernacha, 122, 131, 426, 516, 562,

Andleda, 65.

Aperûst. 375. Angelgiagas. 1. 59. Angelisthorp, Angelstorf. 312. Angera, 364. Angerio. 306. Angeron. 83. Angerohuson, Angershausen. 188. Anrode, 153. Anrufte, 478. Anstela, 384. Antinich, 203, 228, 278, Antreffa. 909, 903, 999, 971, 979, Antwilere, 139, 153, 341, 357. Apdelo. 333. Apelderlo. 333. Apine, 175, 191. Appel. 127, 306. Appelternika. 127. 306. Aquis, Aquisgranum. 41. 72. 74. 75. 78. 80. 82. 89. 98. 100. 101. 107. 113, 114, 117, 129, 130, 142, 143, 145. 152. 156. 193. 207. 208. 215. 227, 254, 261, 294, 326, 356, 411, 412, 424, 448, 449, 495, 543, Ara. 292. 539. Arachem, Archem. 97. 117. Archi, 65. Arcunate, 407. Ardeia, 357. Arenheim. 201. Argeste. 252, 278. Arlo. 40. Arnhem, 127. Arnle, 306. Arviti, 118. Asbach, 421, 554. Ascha, 123, 245, 344, 349, 558, Asche. 186. 240. Aschlo. 75. 89. 108. Aschwilra, 75, 89, 108, Ascmere. 202. 203. 210. 228. 271. 278, 450, 478, Ascwerid, 81. Asmundisheim. 66. Aspanmora. 65. Aspel, Aspelo. 242.

Assela. 195, 220. Astanid, Astaneit. 75. 89. 108. Astnide, s. Stift Essen. Auenheim, 505. Awanlia. 1. 59. Awich, 421, 478, Raal, Bale, 341. Bacheim, 10, 499. Bacherach, Bachercho, 153, 251, 330, 331. 365. 388. 423. Bacherendorp, 189. Badelecca, 202, 271, 478, Baelen, Bailus, 75, 89, 108, 315, Baesweiler, 309. Ralckhausen, 384. Balghem, Balcheim. 384. Balsitert, 351. Bantanon, 128. Bantsscheit, 333. Barbuogot, Berbnegot. 127. 306. Bardenberg, 179. Bardensceide. 402. Bardinbach, 179. Bargene, 558. Barmen, 414, 415, 496. Barnscheid, 333, 402. Bastogne, Bastonica. 74. 75. 89. 108. Bastwilren, 309. Bebpinhove. 189. Beddinghusen. 384. Beeck. 97. 117. Beggendorf, Begina, 105. Beie. 276, 365. Being, 102, 396, Beissema, 384. Beki, 97, 117, Beleke, 202, 271, 478, Belle, 218, 357. Belsemshem, Beltzen, 286. Bendirdisheim, 66. Bendorf, 202, 203, 228, 264, 271, 278, 450, 478, Bennenberg. 308. Berche, 105, 209, 436. Bercheim. 164. 184. 185. B. an der Bisestatt. 70.

Bereldeswig. 432. Berenberg, 179. Berendorp. 292. Berenstevn, 562. Berentraph. 209. Berge (unter Beeck). 107. B. (Schloss Berg). 521. B. s. Abtei Altenberg. Bergerhausen, 266. Berghausen, s. Beringerishusin. Berghuson. 266. Bergswyck, 432. Berhtdenstat, 191. Berilsi, 2. Beringerishusin. 202. 203. 228. 271. 278, 450, Beringthorpa. 170. Berke. 140, 268, 297, 456. Berninberg, 308. Berrelderot. 436. Bertelinghoven, 283, Bertelsdorp. 445. Berugtanscotan, 27, 28, Berverath, 436. Berzdorf, 445. Besnich, 341. Bethindorp, s. Bendorf. Bethlehem, 173. Betterode, Bettrath, 563. Reuel. 389, 445. Bidingahem. 27. Bidningahem. 2. 8. 28. Bieleheim, 209, 471, Riene 333 Bilefurte, 79. Bilici, Bilke. 12, 153, 350, 357, 445, Bilistein, 371, 554. Billarbeci, 48. Bingart, 112. Birge. 235. Birgele. 289. Birgidesstat. 87. Biringistorn, 284. Birsmeke, 162. Birte, 290, 357, 456. Sieg. 202. 228. 271. 278. 350. 478. Bladenshem. 192.330.331.388.423.567.

Blaniaco, 108. Bride. 289. Bullingesheim. 276. 365. Blankenburg. 483. Briene, 463. Bulsen, 357. Bûngard, 337. Blatzheim. 192. 330. 331. 388. 423. 567. Brienich, 93. Bunium, 112. Blendofta, 108. Brimnum, 4. Bleysa, s. Pleis. Brismike, 81, 257, Bunna, 103, 179, 214, 450, 538, Blikardaroth. 103. Brocontorph, Brockendorf. 281. 312. Burge. 357. 538. Blisena, Bliesheim, 195, 220. Brouche, 105. Burgela. 153. 357. Blitgereswilere. 87. Brubach, 371, 421, 478, Burgiua, 114. Ruen. 305. Blytersdorp. 568. Brucgendrege. 447. Burnheim, 302, 558. Bobardon, Bopardia. 67. 219. 304. Brüche, 220, 423, Brüchkin, 558. Buron, 357. 365, 539, Bochem, Bochheim, 330, 331, 388, 423, Brüchsitert, 351. Burtscheid, s. Abtei B. Bochum, 177. Bruchuson, 257. Burz. 89, 108, Bochursti, Bockhorst. 28. Brucke, 447. Buschbell, 218, 357, Bockenau, 537. Bruckhuisen, 333. Buschhorne, Buschhoven, 561. Bocklemündt, 93, 241. Bruechene, 284. Busenouwe. 537. Boine, 357. Brügele. 351. Buske, 521. Boisdorf, 390, Bruggenhoeven, 515. Bustarsicium, 407. Bollenberg, 384. Bruggihem, 127, 135. Ruste 407 Boninge. 259. Brûke. 414. Bustucavum. 407. Bontanden, 249. Brummen. 4. 127. 306. Buxingi. 65. Bonn, s. Bunna und Stift Bonn. Brumera, 375. Cadorf. 389. Boppard, s. Bobardon. Brunesthorph, 427. Cagenberc, 150. Born, 395. Reunia 307. Caldagen, 214. Borthusin, Borth. 397. Brunon, 357. Calvincioco, 75, 89, 108, Boschemich. 81. 162. 257, Brunwilre, s. Abtei Brauweiler. Cambo (schon in alter Zeit vom Rhein Botreche, 257. Buche, 272. verschlungen, s. Wenk, Hess. Gesch. Buchilomunti. 93. 241. Bozenlohe, 214, 450. L 28, 29, 51.) 183, 208, 265, 270, Bozilesthorpe, 88. Roeult. 983 Campaniensis, s. Kempeno. Bozdorp. 390. Bûdberge, 140, 368, Canada, 186. Brabeck, 188. Budeche, 162, 560. Cantenich, 93. Brachelen. 436. Budelinchove, 189. Capella. 384. Braht, Bracht, 421, 478. Budenbomen, 235. Capremons, s. Chevremont. Brahtschozzin, Braschoss, 421, 478. Bûdehheim, 324. Carbach, 271, 365, 478, Brakle, 436. Buderke, 414, 415, 453, 496. Carpania, 466. Branbechen, 104. Budichim, 105. Casa petrea, 75, 89, 108. Brathbeke, 188. Budilio, 1, 59, 98, Caslevelt, 384. Braubach. 371. 421. 478. Büderich, 257. 414. 415. 453. 496. Caslo, Casseler Feld, 333. Breidele, 289, 436, Buele, 389, 445, Cassella, 97, 117, 350, 386, 393. Breitbach, 445. Büllesheim. 558. Castanum, 407. Castorp, Castrop, 48, 154.

Büttgen, 162, 560.

Bugehamnio, 397.

Buhslar, 81, 162,

Bulgenisheim, 558.

Bullengesberg, 388.

Bulinge, 75, 89, 108,

Cavelach, 186.

Caviniaco, 75, 89, 108,

Celthanch, 279. 500.

Ceppenheim, 257, 540. Chaltowa, 214.

Breitenbach, 107.

Breotio, 100.

Brembe, Bremm, 186.

Bremo, Bremen. 241.

Brevel. 289. 436.

Brezenheim. 192.

Charango, 75, 89, 109, Crenval, 159. Chempene. 341. Chevremont, 1, 59, Chessenich, 225. Chevenich, 186. Chiminiaco, 174. Chuinegas. 1. 59. 296. 449. Chundedo, 186. Chuochomo, 186. Cinescheid 308. Civiraha, 81. Cizendorp, 390. Clahvelde, 243. Cleve, Clivo, 510. Cloduna, 75, 89, 108. Clopheim. 87. Closcinge, 252, 278. Clottono, Clotten. 186, 189, 195, 209. 220, 240, 244, 367, 562, Cloulo, 81. Cochem. 186. Cofbuockheim, 177. Coisdorf, 535. Colle 333. Colonia, Cöln. 66, 67, 81, 105, 120. Dale, Dahl, 247. 155, 264, 265, 270, 302, 304, 313, 326, 327, 343, 366, 375, 398, 399, 441, 445, 452, 464, 474, 475, 508, 599, 593, 594, 539, 549, 569, Colwidum, 65. Compendio. 75. 89. 108. Compeze, 526. Cond. 186. Connesdorp. 535. Conraderhof, 337, 395, Contzen, 75, 89, 108, 526, Cornizig, 166. Cornsceith, 203, 228, 271, 278, 450, Corvia, 75. 89. 108. Confungon, 178, 184, Crandunck, 428. Crasciniacum. 72.

Crastlingi. 65.

Crele. 373, 385.

Crellingon. 67.

Creinvelt, 414, 413, 454,

Crescich, 203, 228, Crezzeche, 278. Criechestorp, 421, 478, Cray 67 Crucem (ad), 5, 7, 20, 24, 32, 35, 36, Cruche, 568. Cruizberg, 364. Cruthoven, 521. Crutorp, 351. Cruvon, 67. Cuchenheim, 558. Cudengoven, 350. Cugion, 407. Cunengestorph, 185. Cungebach, 253. Canrode, s. Kunroth. Cuntersdorp. 299. Curcella, 107. Curnilo, 81. Curtile, 149. Cuzzide, 81. Dagernau. 274. 397. Dolawik 170 Daleheim, 265, 270. Dalehusen, 413, 421, 478, Danne, 257. Dangweiler, 184, 185, 316. Darnouwe, 397, 462. Datlen. 357. Deddingiwerbe, 65, Dedesdorph, 344. Delewich 471. Delhoven, 384. Demunderode, 195, 220. Derendorf, 257, 540, Dernau, 274, 397, 462, Derne. 357. Desdorf, 81, 344, 558, Deutz, s. Divitense Castellum. Dheste, 130. Diapanbec. 11, 12, 13, 17, 19. Diborgehove. 384. Diebach (Ober-), 246. Diefenbach, 253,

Dietbach, 246. Dierloch, Dirlay, 299, 341. Dinant 441. Disternich, 357. Divitense castellum, 136, 137, 138. 141, 146, 153, 357, Diuspargo, Diusburg, 109, 149, 205. 305, 306, 353, 389, 387, 424, 518, 594. Dotlendorf, 107, 276, 341, 350, Dondorf. 202. 271. 450. 478. Doornspyk. 8. 27. Dorindorp, s. Torndorf. Dormagen, 384. Dorp. 520. Dornfeld, 520. Dorstfeld, 471. Dortmund, s. Trotmannia. Dorwilere, 963, 361, Dottendorf, 538. Dovern, 414. Dramersheim, 66. Dransdorf, 331. Dreise, 186, 189. Drozdorp, s. Trubtesdorp. Drutmarisheim, 66. Dudenrode, 436. Dudensdorp, 538. Dudelinge, 487. Dudlingin. 478. Düven. 311. Duisburg, s. Diuspargo. Dûne, Dhünhof, 284, 520. Dinewalt 403, 560. Dura, Duira, 75, 89, 95, 107, 108, Duripe. 520. Düripvelde, 520. Durstvelde, 471. Duseldorp, 521. Eckendorp. 114. 543. Eckenhagen. 426. 562. Eckenrode, 555.

Edelenkirecha, 252, 278, 478,

Eggenrath. 555.

Eggershoven. 552.

Egesterenstein, 317.

Ehrenbreitstein (Mulena), 153, 357, Ehrenzell, 109. Eidtorph, 350, 354, 445, 459, Eigere. 290. Eikenburen, 521. Eilenchoven. 289. Eilich, 299, 341, Eilpe, 153, 357, Einingi, 63. Einzvelt. 284. 336. Eitera, 295. Ekcampe. 257. Ekkincheim, 552. Elbeno, 198, Elberfeld, 455, 468, 517. Elfgen, 195, 220, 236. Elfriche. 83. 257. Ellenberg. 503. Eller, 186. Ellinghoven, 289. Elpe. 333. Elre. 186. Elten, s. Stift Elten. Elti. 65. Eltingen, s. Altinge. Eltuon, Eltena. 96, 110, 112, 115, 127. Elveke, 195, 220, 236, Elvervelde, 455, 468, 517, Embe, Embt. 250, 344, 349, 363, 372. 377. 418. Embrick, Emmerich, 112, 127, 242, 306, 397, Embrungen. 257. Emundrode, 351. Endenich. 203, 228, 278, Engeldorf. 241. Engern, 211, 472. Engilestat. 94. Englandi, 22.

Endenich. 203. 228. 278.
Engeldorf. 241.
Engern. 211. 472.
Engilestat. 94.
Englandi. 22.
Engilestat. 94.
Entlandi. 22.
Enkirch. 186. 244.
Entzen. 421. 478. 485.
Epeno, Epen. 175. 191. 220.
Eppynchove. 51.
Erciukoven. 351.
Ergste. 252. 278.

Ericsele. 109. Erkelenze. 107. 289. 411. Erlesdorf, Ersdorf. 341. Erlipen, Erp. 341. 570. Ermetre. 365.

Erpel. 277. 445. Ersinesheim. 87. Ervete, Erwitte. 471.

Escwilere, Eschweiler. 75, 89, 108, 138, 232, 357.
Eschmar. 202, 203, 210, 228, 271-

278. 450. 478. Espithe. 473. Essen, s. Stift Essen. Euenheim, s. Uenheim. Everiche. 102. Everun. 407.

Ewic. 65. Eylen. 299. 341. Falchenberch. 175. 220. Feldcassel. 384.

Felvida. 306. Filfurdo. 1. 59. 98. 296.

Fislaca, Fischlacken. 7. 12. 13. 37. 53, 64. Finhuson. 266. Flamesfelt. 252, 271, 279.

Flammersheim. 195. 220. 558. Flattina. 75. 89. 108. 202. 203. 228.

271. 278. 341. 478. 487. 526. 529. Flingeren. 540. Fliterthe, Flittard. 123. 218.

Fornon, 112, 127, 306.

Franchonovurt. 72, 77, 83, 97, 150, 151, 166, 212, 213, 339, 365, 417,

524. Frauenberg. 209. Fraxino, Frasne. 1. 59. Freckloo, 306.

Fredenaldenhoven, 422. Fremmerstorph, 185. Frilenchusen, 104, 162. Frimersheim, 80, 362. Fürstenberg, 280, 290, 478. Füssenich, 341, 421, 478.

Füssenich. 341, 421, 47 Fulkinesberg, 103. Furendale, 244. Furon, 107.

Galliate. 407. Galmina. 107. Gammunias. 75, 89, 108.

Geisbach. 203. 228. 278. Geislare. 203. 228. 278. 421. 478.

Geist, Gest. 290. 456. Geistingen. 202. 203. 214. 228. 271.

278. 307. 444. 445. 450. 478.

Geldapa, Gellep. 83. Geldern. 209. Geldesdorf, Gelsdorf. 189. Gelenhusin. 472. 473. Gelenkirchen. 436. Gelmen. 107. Geminis. 75. 89. 108. Genderinge. 436. Genderth. 414. Gerbertslon. 114. Gerbertslon. 114.

Gerichesheim, s. Stift Gerresheim.

Gerneshem. 76. Geseche. 478. Gesseron. 235. Getuurdh. 65.

Geuwenich, Gewenich. 186. 435. Geveron. 218.

Geversdorp. 375. Geveswurdhi. 65.

Giminiaco, Gimmenich. 174. 178. 220. Gimnich. 334. 370, 478, 526.

Ginderich, 414. Giselbrechthencoven, 445. Gisenkirchen, 369.

Gisfridinghovun, 55. Gladebach, 279, 350.

Gladebeche. 153, 162, 357. Glaniaco. 75, 89, 108. Glessene, 184, 185.

Glessike, Glesch. 114.

Godenghoven. 421. 478. Godesberg. 97. 117. Godinges. 151.

Godorf. 445, 460. Gollekerothe, Golkrath. 289. Golzheim, 257. Gommershoven, 332, 479, Gorgendorp, 558. Goslar, 143, 144, 184, 200, 205, 306, Goterswick, 140, 153, 328, 332, Gotholveshem, 257. Gottenchof, 502. Granthenrothe, 289. Gräfrath. 321. 497. 503. Grecenich, 271. Grefrath, 462. Greint, 540. Grenville, 152. Grese, 112. Gressenich, 72. Greverode, s. Gräfrath und Grefrath. Grimlinghausen, Grinbrechthenchusen. 357. 445. Grona. 133. Grosnen, 311. Grucena, Grüten. 384. Grusmithis, 201. Gruten, 334, 384, Gruthene. 257. Gudegedorp. 445. 460. Güntersdorf. 81. 105. 299. 341. Gulesa, Güis. 202. 203. 228. 271. 278. 450, 478, 487, 502, 506, Gumbrehteseym. 332, 479. Gummersbach, 271. Gammersdorf, 111. Guntherespumere, 88. Guntersdorp, 418. Guntherisdorp. 81. 105. 341. Hachuson, 229, 298, 384. Hageneiche. 214. 450. Hagenroth. 282. Hagensitert, 351, 476. Haldenghusen. 243. Halinge. 252. 278. Hamborn, 333, 384. Hamma, 112, 127, Hanapha. 202. 203. 228. 271. 278. 314. 390. 421. 478.

Haneberg. 476. Hannipe. 306. Haperscozze. 189. 307. 478. Harawa, 79. Harimala, 1, 59 99. Haristellio, 1, 25, 89, 108, 494, 495. Harive, 175, 178, 193, Harleis, 470. Harna. 151. 215. 227. 254. 273. 327. Haslum, 65. Hasnidi, 82. Hassela, 463 Hasungum. 14. Hatneghen. 153. 357. Havenburne, 333, 384, Havert, 289. Hedenestorp, Heddesdorf, 105. Heichdorp, s. Eidtorp. Heigenbach. 193. 220. 341. Heim. 89. Heimirsheim, 218, 231, 436, 558, Heisterbach, s. Abtei H. Heisterscoz. 307, 421, 478. Heistre, 277, 357, Heldein, 218. Helden, 351, 517. Helebeche. 293. Helethen. 455. 468. Helethorpe. 257. Helibanbeche. 306. Helikanheli, 127. Helmissi, 25. Heltnon, 357. Hem. 65. Hembe. 357. Hemerde, 374, 471. Hemesberg, 409, 436. Hemmondorp, 128. Hencena, 478. Hennef, s. Hanapha. Henninghausen. 243. Herclinze, s. Erkelenze. Herde, 320. Hergard. 341. Heribahc, 83.

Herine, 357.

Heringhe, 167, 357, Herisceithe, 83. Herkenrode, 351. Herle, 470. Hermal, 1, 59, 98, Hermenninchusin, 561. Hernatscet, 54. Hernin, 161. Herpla. 277. 445. Hersele, 445, 558. Hersougen, 333. Herstal, s. Haristallio. Herte, 97, 117, Herthe, 283. Hertine, 363. Herve. 175, 178, 193. Hervelt, 127. 306. Hesingi, 48. Hestratescethe. 63. Hethele, 351. Hethin, 333. Hetter, 995. Hetterscheid, 63. Hidenkoven, 550. Hilden, 218, 455, 468, Hillensberg, 436. Hillineseick. 436. Himmelgeist. 83. 350. 521. Hintberg. 103. Hirzenau, s. Probstei H. Hochkirchen. 202, 203, 228, 278, 419. 544 Hoenbusc, 356. Hoest, 112. Hofstedenen, 271, 478, Hohemberg. 97. 117. 209. 241. 333. 384. Hohenbodberg, 140, 368. Hohingesdorp. 81. Hoinge. 93. 102. 170. 418. 521. Hoingen, 550, Hoinkirchin, s. Hochkirchen. Holsto. 97. 117. Holtheim. 237. 530. Holthuson. 317. 333. 521. Holtwilare, 81.

Holzeclaen, Holzklau. 243. Holzheim, 209. Homede, 374. Hömere. 153. 357. Honepoul, Hönnepel. 332. Honnef. 260, 291, 389, 445, 478, Honnepe, 127, 306, Honrath. 282. Horbach, 224. Horcela, 357. Horcheim, 144 Horenchusen, 263. Horheim, 384. Horlon, 162. Horna, 369, Horst, 333. Hosla, 119. Hostrich, 107. Hotseri, 65. Hovele, 550. Hoven, 341, 512, 526, Hovestede, 252, 278, Huchintorp. 162. Huckarde, Hucriti. 97. 117. Hûde, 438. Hudenchovon. 242. Hukelehoven, 410. Hukenesdorp, 245, Hukengeswage, Hückeswagen. 235.520. Hulesdunck. 333. Huleshuson. 257. Hullethe, 397. Hullikinghoven, 170, Hulse, 514. Humersbeim, 289. Humilgise. 83. 350. 521. Hummersen, 476. Humverstule. 104. Hundeszagel. 253. Hunepho, s. Honnef. Hunippe. 127. Hunninghuson. 170. Huphem, 157. Huppelo, 447. Hurnesvelt, 209. Husekine, 258. I. n.

Husen, 436. Husichin, 506. Husûn, 265, 270. Hustene, 23, 81, laheche, 351. Iacobwüllesheim, 91. Ichindorp. 184. 185. 405. 480. Ilverich. 83. Imburcio. 59. Immendorf, Iminethorp. 102. Imiswalde, 65. Inere. 203, 228, 271, 278, 450, Ingelneheim, 86, 119, 130, 143, Ingendorp. 249. Ingermaresthorp, 111. Iopilla. 75. 89. 108. Irinsheim, Irresheim. 324. 341. Irmenderot, 202, 271, 450, 478, Irminlo, 65. Irte. 97, 117. Isacherode, Isenkrath. 492. Iulicha, 88, 201, 209, 490, Kaiffenheim, 144, 367. Kaiserswerth. 183. 185. 186. 477. 524. 539. 540. 562. S. auch Stift K. Kaldenkapellen, 104. Kalka, 136, 153. Kamena, 471. Kanada. 220. Kardorph, 389. Katwik. 188. Kazhach, 203, 228, 278, Keddingrip. 65. Kelebrug. 280. Keleso, 162. Kelse, Keltz. 91. Kemmerdhe, 390. Kempeno, Kempen. 217. 236. 238. 280. Kempingwerva. 61.

Kercich. 421, 478.

Kerpen. 341. 466.

Kesselheim, 451.

478. 526.

Kettwig. 188.

Leichlingen. 153. 218. 357. Kessenich, Kestenich, 179, 225, 421, Leidon, 130. Leie, Legia. 253, 271, 365, 478. Leimen. 209.

Kierst, 83. Kinlesum, 65. Kirchhelle, 357. Kirihdorp, 81, 165, 184, 185, Kiribsexta, 83. Kirchscheid, 421, 478, Kirspe, 357. Kivenheim, 144, 367, Knechtstede, s. Abtei K. Koburk, 192. Königsdorf, 184, 185. Königswinter, s. Winthere. Körrenzig, 166. Krefeld, 414, 415, 454, Kreuzberg, 364. Kriel, 373, 385, Kriesdorf, 421, 478, Kruft. 568. Kudinghoven. 350, 421, 478. Kůkinheim, 558. Kukunctorp. 211. Kumpel, 483. Kuningesdorp. 184. S. auch Kloster Königsdorf. Kunroth. 337. 395. Lakesdal, 404. Lancho, Lank. 257, 525. Langel. 105. 153. 357. Langenahge, 499. Langendorf. 341. Langst, s. Sest. Lantershoven, 467, 473 Lanzenbach, 445. (H)lara. 65. Lara. 202. 203. 214. 228. 271. 278. 450, 478, 483, Lav. s. Leie. Latheim, Lathum, 257, Laupendahl. 6. 46. 188. 247. Ledi. 128. (H)legilo, 65. Legniche, 330, 440, 501, 531, 532, 558,

54

Lengestorph, 209. Lens. 75. 89. 108. Leodium, 201. Leppera, 97, 117, 162, Letnetti. 170. Lenchtenberg, 257, 540. Leyla. 112. Liche, 418. Liemena, 209. Liemerscha, Lymers, 122. Liendna, Lienden, 112, 127, 306. Lierich, Lieriki, 97, 117, 162. Lihte, 153. Like, 436. Linai, 108. Linberge, 107. Linchesce. 68. Lindthorpe, Lindorf. 188. 540. Linne, 153, 257. Linnepo. 257. Linnika, 75. 89. 108. Linsa, Linsan, 89, 445, Linterwic, 65. Linthusen, 127. Lintle, Lindlar, 272. Linz. 68, 89, 445. Lipp. 496. Lipperen. 97. 117. 162. Litheberch, Liedberg. 414. Littemala, 100. Lindenthorp, 103. Liuderinkhuson. 170. Liudinchuson, 18, 118, 563, Liure, 252, 278, Liwenstein. 103. Lizau, 108. Lo. Lohe. 540. Lochmere, 957, 540. Loc. 333. Logmerbrucgen. 257. Loipach, 283. Loire, 181. Lollengen, 257. Lomere, Lohmar, 241, 445. Lomundesheim, 182. Loncis, Lontzen. 227. 234. 327.

426 Longerich. 88. 230. Longolare. 59. 75. 89. 108. Lopanheldi, 6, 46, 188, 247, Lore. 351. Lothusa, 26. Lotthorpa, 170. Loubeke, 561. Lovenich, 165, 184, 185, 200, 384. Lovenichheim, 384. Loveruna, 59. Lûblar, 558. Lucelenvelt, 469. Lucenrode, Lutzerath, 186, 189. Luckerge. 253. Ludendorp. 462. Lülsdorf. 103. Lürbke, 252, 278, Luidinon, 211. Luidolvesceith. 209. Lunrike, 88, 230. Luovesberc, Luisberg. 130. 143. 193. 252, 271, 278, 478. Luppa, 496. Lüpsdorp, 445. Lutkam. 451. Lutra. 491. Låvenich, 196, 289, Luzelenrode, 428. Luzich, 209. Lynchusen. 306. Machensteyne. 320. Magenart. 384. Magniaga, 407. Maldericke, 130. Malsme, Malsum, 127. 306. Manbroch, 252, 278, Mandervelt, 75, 89, 108, 227, 254, 327, Manheri 9. 14. Mannunhem. 81. Manstede, 184, 185, Marafa, 350. Markenkhusen, 245. Markenstein, 320. Marsna, 75, 89, 108, Marstorp, 392.

Maseneel. 218.

Massenbreith, 186. Manenheim 565. Mecchetenheim, Meckenheim, 189, 195. 220, 348, 538, 558, Mechluns, 315. Mechteren, 422. Medamana, Mettmann. 83. 216. 561. Medewurth, 355. Medinghoven, 390, Meersen, 75, 89, 108, Megencelle, 456. Meginhardeshagen. 209. Mehla, 355. Mehlem. 30. 381. 389. 445. Mehtlingoven. 390. Meiderich, 68. Meindorf, Meimindorf, 203, 228, 271, 278, 450, 478, Meinerzhagen, 209. Meiresberge, Meiersberg. 257. Meirle, 186. Melem. Melenhem. 30. Mellingon, 67. Menden, Menedon, 202, 203, 228, 271. 978, 450, 478, 483, Menethe, 257. Mengide, 204. Menithina, Menden, 29, 51, 57, 209, 241. Menselen, 456. Menzeln, 355. Mere. 414. 415. Merhem, 140, 153, 357, Meribura, 114. Mersiburc, 214. Meschingin, 418. Mesinibe, 240, 457. Metzenhusen. 257. 561. Midningi, 65. Mictherge, 68. Mikelenbeke. 413. Mile, Miel, 341. Milinchusen, 252, 278. Millen, s. Probstei M. Millingen, 463, 507. Milneheim. 381. 389. 445.

Maslario, 75, 89, 108,

Miluchwilere. 114. Nierster, Nistra, 202, 203, 228, 271, Mimigernaford, 40. 278, 450, 478, Mintard, Minthert, 68. Minthum, 10. Misteleberge, 189. Mödersheim, 199, 218, Mömerzheim, 558. Moffendorp. 75.89.108.114.156.192. 202, 203, 228, 271, 278, 381, 478 590. Moguntia, 66, 169, 201, 255, 546. Mondorf, 318. Maniceslae 85 Monumento, Mörmter, 289, 458, 527. Morismahil, 174. Morlmes, 152. Morp. 350. Morsdorf, 399. Mortier, Mortarium, 86. Mowinheym, 565. Mulen. 333. Mulena, 153, 357, Mulenegia. 44. Mülfurde, 322. Malinarken, 500. Mulindorf. 203. 228, 271, 278, 450, 478, Mulenheim and Ruhr, 247, Am Rhein. 281, 338, 388, 423, Mummum, 407. Mûminsheim, 558. Mundelincheim, 216. Munnenthorp, 318. Munzhic, 220. Muntereshevm, 192, 218, Mursa, 357. Mutzhena, 243. Naerden, Nardinchlant. 110. 127. 306. Nasnacheli, 112. Nennenchoven, 561. Nerenstein, 139.

Neroldeshausen, 144.

Negrath. 83.

Neuss, s. Nussa.

Nierst, s. Sest.

Nettesheim, Nezinesheim. 550.

Nithirindorp, 284, 336. Nintle 85. Niuwenrothe, 83. Nivenheim, 384. (H)nodi, 65. Noithusen, 209. Nona, 153, 357, Nordmora, 65. Norvenich, 462. Novavilla, 75, 89, 108, Noviomagum. 115. 121. 127. 134. 168. 358. Novus mons, Nuenberc, 144, 401. Nuimaga, 75, 89, 108, Nurberch, 539. Nussa, 310, 407, 483, 524, 525, 539, 560. Obbinghem, 65. Ocanni. 9. 14. Ochtendang, 179. Odenkirchen, 375. Odenrinchoven, 351. Odigmore, 65. Odindorp. 558. Odinge. 153. 357. Oedecoven. 242. Oeft. 58, 64. Oenheim, s. Henheim. Oestheim, 357. Oestrich, 107. Obtenething, 179. Ollesheim, Olveshem, 105. Okerode, 421, 478, 560, Olbergen, Olbruch, 127. 306. Ollheim, s. Ulma. Olma, s. Ulma. Olne. 261. Oltrep. 61. Olst. 97, 117. Oiberge, 413. Opspringen. 436. Orla, 192. Niele, Niehl. 88, 229, 257, 298, 473. Ortao, 75, 89, 108. Örzecha, 209.

Ossenberg, Ossinbeka, 397, 456. Ostervelde, 235. Ottinge, 186, 189. Otwines, 127, 306, Overkestre, 365 Overmunte, 375, 414, Ovinghuson, 170. Ovishovin, 558. Ouwa 436 Owenheim, 505. Oweskirike, 189, 598, Paderborne, 161, 184. Paffeneich 414 Pafferodhe, Pafrath, 403. Palisiola. 75, 89, 108, Palmerstorp, 105. Panhusen, 384. Paterniacum, 407. Pelkenbusen, 384. Pelkum, 141, 153, 357. Peppenhoven, 189. Perricbeci, 38. Pesche, 114. Pier. s. Pirna. Pilicheim, 141, 153, 357. Pinesdorp, Pinsdorf, 558. Piperlo, 320. Pirna, 68, 203, 228, 271, 278, 310, 343. 478. Pissunhem, 81. Pistoria, 110. Pleis (Ober-Nieder-), 103, 202, 203, 214, 228, 271, 278, 314, 450, 478, 483. Plittersdorf, 87, 568. Polch. 186. Polheim, 209, 241, 249, Polla, 136, 153, 462, Poppelsdorf. 558. Prade. 365. Promere, 414, 473. Proteca 81. Pnire. 138, 153, Pulecho. 186. Puplisdorp. 558. Puthem. 65, 127, 306.

Quarsingseli, 27, 28. Oninem, 357. Ouintinachen, 271, 365, 478, Rachtig. 209, 237, 241, 357, 500, Radesponna, 132, 389, Raesleide, 320. Rafthecha, s. Rachtig. Raga. 407. Rakendorp, 272. Rakkesleide, 443. Ramersdorf, 107. Ransleithe, Ranzel. 258. 445. (H)rara, 65. Rathe, 127. Ratingen, Ratuga, Razzinga. 64. 410. Rechne 191 Reclo. 127. Redincghem, 112, 127, Rees, s. Stift R. Regenesburg. 74. Reginshagin. 421. 478. Reide, Reithe, 272, 445. Reiferscheit. 308. 439. Reigimagon, 202. 203. 284. 384. 418. 430, 445, 478, Reil. 145, 186. Reindorp. 558. Reinowe, 558. Reinwardesrode. 351. Reinwigh. 139. 153. 357. Rellinghausen. 97. 117. 190. Remagen, 88, 137, 202, 203, 232, 244. 271, 277, 284, 336, 357, 384, 418, 430, 445, 478, Ren. 79, 98, Rene. 241. Renhem. 65. Renheri, 65. Reni. 65. Renkom, 112, 127, Renson. 67. 93. 105. 123. 330. 388. 400. Rentilo, 65. Rhade, 141, 153. Rheidt, 272, 445.

Rheinbay. 276. 365. Rheinberg, 140, 268, 297, 456, Rheincassel, 499. Rheindorf, s. Stift Schwarzrheindorf. Rheinen, 241. Rhens, s. Renson. Richeim, 75, 89, 108, Richezebagon, 350. Richolferod, Rickelrath, 107. Richterich, Ricterka, 411. Rile, 145, 186, Riken 456 Rimbrahti 65. Rimegestorph. 314. Rimisberg. 333. Rincasle, 499. Rinderen 119 197 306 (H trineshem, 65. Rinhusen, 257. (H)rinio, Hriniolo. 1. 59. Rinthusen, 257, 540, Riogomaga, s. Remagen. Riperstorp, Ripsdorf, 292. Riswic. 463. Riuti. 150. Rochendorf, 341. Rode, 252, 278, 306, 357, 418. 409, 476, 493, 439. Roden. 350. Rodenkyrichon, 123, 158, Roendorp. 111. 260. Roesberg. 209. 543. Rolandsworth, 301. Rolekhuson, 190. Roleshoven, 136, 153, Rommelsheim, 498. Rondorf. 93, 105. Roonthorp. 111. (H)rotbertingahova, 3, 5, 35, 36, Rothe, 141, 153, 216, Rothianseli, 162. Rothusen, 289. Ruboldisrode, 189. Rucershagen, 243. Rudensberc, 543.

Rudesdorp, 81. Rudinc. 388, 423, Ruerothe, 257. Ruethenesberch, 200. Bûleicheswerd, 301. Rulisdorph. 389. Rulixdorp, 445. Rumbensheim, 498. Rümereshagon, 350. Rumundorp. 93. 105. Ruoldinghus. 97. 117. Ruprechterode. 421. 478. (H)russingi. 65. Rûzenthorp, 283. Ruzenlenthusen, 257. Rynharen, 112, 127, 306, Safflica, 159. Salavelt, 192, 562. Salechenbruoche, 114. Salehem. 21. Salmania, 144. Satanai, 108. Sceddanyurthi, 65. Sceida, 221, 278. Sceveno, 216. Scheide, 341. Scheterhusen, 414. Scheven 341, 484. Schinnevelt, 476. Schwadorf, 272. Schweinheim. 389. 445. Schwelm, 236, 502, 517, Scolene, 427. Sedlingi, 65. Seffent, 78. Segerode. 374. Segkeneheim. 342. Sekkebach, 192. Selse. 467. Selstena, 81. Seltnon. 65. Senhalz, 209, 244. Senheim, 342. Senstede, 384. Senthere, 105, 184, 185, 316, Septemfontes. 78.

Serm, Sermethe, 216, 257, Sest, Seist. 414. 415. 453. 454. 496. Setheme, Sechtem, 558. Sethone, Setten, 148, 153, 357. Sieglar, s. Lara. Sigeberg. 300. 483. 506. S. auch Abtei S. Sigena, 243. Sigenel, 209, 244. Sintheren, 105, 184, 185, 384, Sinziche, 205, 378, 450, 528, 534, 535. Slenderhagen. 184. 185. Sluckenchove, 153.

Smithuson, 257. Söller, 193. Spest. 218, 471, 562, Söven, 389, 445, Solonchon, 209. Somborn, 68. Sördin, 383. Sorethe, 209. Soron, 144, 239, Sozaz, s. Soest.

Spay (Ober-Nider-), Speion. 67. 218. Speldorpe, 188. Spele, Spiel, 421, 478.

Spirismonte, Sprimont. 75, 89, 108, Stadelhof, 544. Stambem, 234. Stega. 388. Steinfeld, 291. Steinhausen, 414. Steinkirken, 289. Steinsale, 414.

Steintelberch, 348. Steinvurthe, 414. Stentemberc, 561. Stirbeim, 207, 257.

Stocheim, Stockum. 140. 153. 170. 252, 257, 278, 478, 540, Stochfurd, 350.

Stoerkerothe, 333. Stommelen, 105, 249, Stophenberch. 217.

Straberg, 384. Strala, Straelen, 202, 203, 228, 242, Thufen, 311,

Strazveldon, 218, Streinpeche, Strümp, 257, 490, Stûmbele, 105, 249, Styrum, 207, 257.

Suavendorp, 272. Süchteln, 349, 373, Speinheim, 389, 445,

Suelme, 236, 502, 517, Sürdt, 209, 383. Sülz. 373. 564. Sufthele, 349, 373,

Salen, 377. Sullere, 123.

Sulpeze, 373, 564. Sulsa, Sülz. 202, 221, 228, 271, 278,

450, 478, 483, Sulsen, 414, 415, Sundanberg, 103. Sunnebrunno, 68. Susacia, 471. Sustris. 351. Sutteresfort, 333.

Sûvene, 389, 445, Swist, 499. Sygenheim, 509. Talcheim 92. Tectis. 75. 89. 108. Teloud, 28.

Tevirnich, 420, 478, Thasbeke, 235. Thassesberg, 103. Thelden. 127. 306. Therenthorpe. 257. Thesdorp, 558.

Thiadninghuson, 170. Thiedenhovin, 102. Thiedere, 427. Thidrode, 478. Thierlon, 299. Thornas, 112. Thornspiic. 8. 27.

Thri. 65. Thriere, 181. Thrustlingi, 65.

252. 271. 278. 287. 397. 450, 478. Thuli, Thuil. 112. 127. 306.

Thumps 119. Thuringeshach, 283. Tiel, Tile. 132. 194.

Tilice, Tiliz, 494, 495, Tiali as

Tollendorf, 276, 341, 350, Tomberg, Toneburch, 164, 184, 185,

187.

Torndorf, 202, 271, 450, 478, Trabana, Traben, 451. Trajectum. 116. 174. 175. 194. 295.

Trece A07 Treise 365. Trevensthorp. 331. Tribura, 71, 204. Triendum, 127, 306,

Trippelsdorf, Trivelsdorf, 341. Troisdorf, s. Truhtesdorp. Trotmannia, 95, 128, 129, 142, 143,

144, 163, 194, 220, 375, 471, 524, Trubtene, 463. Truhtesdorp. 203. 228. 271. 278. 450

Trancianum, 407. Tudere, Tüdderen, 351. Tumba, 75, 89, 108,

Tuitiam, s. Divitense castellum. Tull. 201.

Tullides 170 Turre. 184, 185, 257, Turremaga. 384. Vdenkircken. 375. Ueckendorf, 245. Uelpenich. 341. 421. 478. Uenheim, 202, 228, 271, 278, 478,

Uertzig, 67, 209, 229, Hetgenbach, 445.

Ilkerath, 421, 478, 560, Ulma. 202. 203. 228. 271. 278. 450. 478.

Ulpiacum, 341.

Ulpich. 421. 478. Umeron, 130.

Uncla. Unkel. 192, 195, 220, 445, 471. Unkelebahc, Unkelbach. 244. 284. 363.

421, 478, Unkelestein. 336, 445. Unna. 153. 167. 357. 471.

Upheim. 216. Urcechon, 67, 229, Urk. 110, 127, 306, Urlouchen, 333. Urthunsula, 65. Vthkenbach, 445 Uverangeren, 540. Lviti. 58, 64. Valkenburg, 175, 220. Vals, Vaels, 174, 175, 193. Varnhem. 447, 456. Vedervardhi, 65. Vegininkeim, 272. Velden, 351. Veldericke, 130, 157. Velegen, 104. Vene. 153. 357. 430. Venirode, 555. Venla, 436. Vennehusen, 421, 478, Vercelli. 407. Verdun, 464. Verlishoven, Vershoven. 558. Verlohe, 214, 450. Verona, s. Bunna. Viehausen. 266. Viesch, 153, 180, 357, Vilarus, Vilen, 149, 174, 470. Vilewich, 181. Vilike, s. Stift Vilich. Villare. 75. 89. 108. Villepo, 139, 153, 357, Vilvorde. 1. 59. 98. 296. Vinkenberge, 421. Vinza, Vingst. 136. 153. Virnich, 341. Vischebach, 308. Visla, Vissel. 447. Vlamersheim, s. Flamersheim. Vlatten, s. Flattima. Vochem, Vochena, 209. Vörde, 333. Voirthusen, 112, 127, 306. Vollete. 289. Volmarswerth, 445

Vorstbach, 224

Vorsthusen. 408. Vősnich, 341, 478, Vreggana, 93. Vremirstorp. 184. 558. Vrio. 75, 89, 108, Vrisheim, 440. Vühsnich, 421. Vunfselden. 445. Vurst. 351. Varth. 333. Wachtendunk, 235. Wacke, 253. Wactarmala, 75, 89, 108, Wadenheim, 153, 284, 336, 357, 430. Wadeninnas, 75, 89, 108, Waganheim, Wanheim. 188. 362. 560. Walacre, Walcheren. 143. 144. Walathorpi, Waldorf. 88. 182. 341. 421, 445, 478, 558, Walds, 153, 216, 357, 521, Waldenrode, 409, 436. Walderiego. 1. 59. Waldrop. 357. Walescheith, 414, 415, 416, 506, Walhorn, s. Harna. Walshoven, 445. Wande, Wahn. 258. Wandria 89. Waneblach, 350. Wanemala, 330, 331, 388. Warachte, 75, 89, 108, Warcondia, 465. Wassenberg, 288. Watanbrunnen. 103. Wattenscheid, 357. Wazzarlar, 107. Wedereke, 235, 200. Wedowe, 478. Wehl. 34. 36. 306. Wehr, Weirte. 289. 351. Weiler, s. Wiler und Wilre. Weisskirchen, 421, 478. Weldenesberg, 283. Weldi, 34, 36, Wellesberg, 103.

Wencenrode, 384.

Wenengeren, 413, 471. Werbruch. 333. Werchinge, 153, 357, Werde, 214, 450. Werden, s. Werething. Werele, Werlaha, Werl. 90, 241. Werethina, 11. 26. 29. 51. 52. 53. 54. 55, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 118, S. auch Abtei Werden. Werid, Werithe, s. Kaiserswerth und Stift K. Werina, Werne. 48. Wermere, 357. Werstine, 198. Werte. 397. Werwis, 186. Wesseling, Wesseno. 225. Westarburon, 61. Westheim, Westum. 535. Westhoven, 136, 153, 177, 357, Wetmare, 162, Wetvelden, 333. Wevelon, 67. Wezevelde, 242, 397. Wicersheim, 114, 123. Wich, 153, 357, Wichmund, s. Withmund. Wickers 87 Wickensceithen, 257. Wickerothe. 333. Widapa, 21. Widdig, 558. Widehoven, 333, 338, 423, Widhe, Wied. 554. Widmerenghausen. 357. Widmissa, 199. Widowe, 390, 491. Widuberg. 12, 13, 19. Widugishova, Wideshoven. 3. Wikki, 170. Wil. 166. 326. Wilderothe, 289. Wilere, Nisweiler, 220. Willengisheim. 66. Wilre, Weiler. 186, 365, 406.

Wilre, Weiler. 322.

Wilre, Arnoldsweiler, 429. Wincenrode, 551. Windeke. 448. 554. Winisen, 375. Winkelheim, 272. Winkinberg, 478. Winninge, 123, 357. Winthagen, 308, Winthere, 202, 203, 228, 242, 271, 345. 348, 350, 384, 397, 414, 415, Wintirslikke, 473. Wintre minor, 462, Wintreburon, Winterborn, 350. Wirem, 65. Wirzeburg, 427. Wisen, 515. Wiskels, Wissel, 510, 511. Wisse, Weiss. 123, 195, 220. Wissen, Wissheim. 341. Wissersheim, 499. Witheich, 558. Witherke, 526. Withmund. 4. 9. 14. 16. 22. 25. Wittau, 390, 421, Wittfeld, 333. Wittlaer, 350, 488. Wivelenchoven, 321, 384. Wizelare, 350, 488, Wizenburch. 566. Wizeresheim, 499. Wizinkirchin, 421, 478. Wizonstein, 103. Wodonesberg, 97, 117. Wolpenrode, 421, 478. Wolsdorf, 414, 415, Wolverothe, 257. Wolvisberg. 483. Woringen, 376. Wormatia. 26, 87, 216, 219, 273. 375. 376. 539. Wormelinga, 350.

Worunch, 376.

Wndesheim, 91,

Wulkerstorp, 414, 415.

Wurmelinga. 252. 278.

Wülfrath, 257.

Wurmeresdorp, 189. Wyler. 320. Xanctis, Xanten. 280. 290. Ymilena. 125. Ysse, 446. Zeizendorf, 107. Zeltanc, Zeltingen, 279, 500. Zeustheym, 499. Zoppoldisbrüc, Zoppenbruch, 414. Zudendorp , Zündorf. 146. 153. 199. 258, 357, 539, Zulpigo, Zulpiacum, Zülpich. 179. 202. 203. 228. 278. 420. 478. S. auch Probstei Z. Zussena, 104. Zvfflich, 285. 20. Collegiatstifte, Abteien und Klöster. Aachen: Adelbertstift, 142, 143, 144, 152. 157. 174. 197. 239. 259. 261. 309, 535, Aachen: Marienstift, 74, 75, 89, 95, 107, 113, 129, 131, 132, 145, 156, 178. 193. 215. 227. 254. 273. 296. 327. 356. 411. 449. 451. 494. 495. 529. 529. 534. 535. Altenberg, Cistercienser Abtei. 330. 331, 388, 423, 489, 492, 513, 514, 546. 548. 567. Bedburg bei Cleve, adeliges Fräuleinstift, 404, 463, Bonn : Cassiusstift (Cassii et Florentii). 275, 314, 394, Brauweiler, Benedictiner Abtei. 164. 165, 184, 185, 186, 187, 189, 192, 220, 240, 244, 256, 310, 313, 329, 342, 343, 367, 457, Buchholz, Probstei der Abtei Gladbach. 406. Burtscheid bei Aachen, bis 1222 Benedictiner-Abtei, dann adeliges Fräu-

leinstift. 100. 149. 150. 151. 166.

Camp bei Rheinberg, Cistercienser-Abtei, 297, 328, 332, 479, 510, 511, 513. 556. Chevremont, Capremons, anfänglich durch Novum castellum bezeichnet. 1, 59, 79, 82, 86, 98, 113,

Cöln: Andreasstift, 245, 251, 527.: Apostelnstift. 269. 303.: Căcilien, adeliges Frăuleinstift.

93, 105, 249,: Cunibertstift, 66, 67, 218, 229, 231, 268, 277, 298, 302, 322, 323,

379, 429, 437, 480, 565,: Domstift, 229, 258, 374, 375. 376, 410, 440, 473, 509, 519, 532, 536.

....: Georgstift. 209. 241. 383. 508.: Gereonstift, 169, 369, 385, 386, 391, 399, 490, 498, 499,

....: Machabeer, Frauenkloster. 318.: Kloster zu den Märterern, 480. 547.

....: Mariengradenstift (Maria ad gradus). 195, 196, 198, 209, 220, 229, 236, 244, 246, 263, 360, 413,

.. : Maria in Capitol, adeliges Frauleinstift. 337.: Abtei St. Martin, 123, 158, 234.

359. 360.; Kloster zum b. Mauriz. 352.

392, 418, 564,: Abtei Pantaleon, 106, 248, 265, 270, 281, 292, 293, 303, 304, 312,

313, 338, 344, 352, 363, 373, 380, 395, 405, 425, 564,

....; Severinstift, 15. 102. 104. 179. 272, 335, 396,

....: Ursula, adeliges Fräuleinstift. 87, 88, 91, 94, 182, 230, 321, 400, 461.

....: Frauenkloster zum Weiher. 564. Cornelimünster, Benedict. Abtei. 41. 72. 101, 116, 121, 164, 184, 185, 201, Deutz . Benedictiner Abtei. 136, 137. 138, 139, 140, 141, 146, 147, 148, 173. 191. 219. 315. 326.470.535.

153, 154, 161, 167, 177, 180, 181, [194, 199, 224, 225, 226, 232, 237, 243, 250, 357, 430, 497, Dünwald, Frauenkloster, 289, 403. 437. 560. Duisburg, Johanniter-Commende. 387. Elten, gräfliches Fräuleinstift. 110. 112. 115. 127. 306. 346. 347. Emmerich, Canonichenstift. 311, 465. Essen, gräfliches Fräuleinstift. 69. 81. 97. 99. 109. 115. 117. 124. 128. 134, 162, 163, 176, 190, 235, 408, Fürstenberg vor Xanten, Probstei der Abtei Siegburg, 280, 290, 478. Füssenich, Frauenkloster. 559. Gerresheim, adeliges Fräuleinstift. 68. 73. 94. 111. 119. 155, 267, Gladbach , Benedictiner Abtei. 238. 279. 320. 406. 443. Gräfrath, adeliges Fräuleinkloster. 497. 503. 537. Hamborm, Canonichenstift, später Abtei. 333. Heinsberg, adeliges Fräuleinstift. 409. 476, 493, Canonichenstift, 436. Heisterbach, Benedictiner, dann Cistercienser Abtei. 345, 442, 538, 568, 569. Hirzenach, Probstei der Abtei Siegburg. 271. 275. 340. 365. 478. Hoven, Frauenkloster. 512. 526. 541. 570. Kaiserswerth, Canonichenstift, 71, 77. 83. 85, 183, 207, 208, 216, 257, 339. 477. 491. 525. 540, 561. Klosterrath, Benedictiner Abtei. 439. Knechtsteden, Stift, später Abtei. 319. 384. 386. 393. 551. 552. 555. Königsdorf, Frauenkloster. 337. 395. Zyfflich, später Kranenburg, Canoni-405, 466, 480, Langwaden, Frauenkloster, 446, 537. Meer, adeliges Fräuleinkloster, 415. 416. 453. 454. 490. 496. 553.

351, 478, Münstereifel, Canonichenstift, 484. Neuss, adeliges Fräuleinstift, 232. Regulierherrenkloster, 549. Neuwerk , Frauenkloster. 320. 325. Prüm, Canonichenstift. 130. Rees, Canonichenstift, 222, 242, 274. 355. 377. 397. 432. 447. 456. 507. 533. Rolandswerth , Frauenkloster. 301. Schillingscapellen, Frauenkloster, 557. Siegburg, Benedictiner Abtei. 202. 203. 204. 206. 210. 213. 214. 221. 228. 252, 253, 260, 264, 271, 276, 278, 280. 282. 283. 284. 287. 290. 291. 294, 299, 300, 301, 307, 310, 314, 324. 334. 336. 340. 341. 351. 354. 365, 370, 371, 374, 381, 390, 419. 420. 421. 450. 478. 482. 483. 486. 487, 502, 506, 529, Steinfeld, Stift, später Abtei. 292. 308. 403. 435. 437. 544. Stoppenberg, adeliges Fräuleinstift. 217. Vilich, adeliges Fräuleinstift. 122, 126. 350, 397, 442, 460, 481, 488, 497, 503. 545. Wassenberg, Canonichenstift. 289. Werden, Reichsabtei. 2-14. 16-40. 42-58. 60-65. 70. 76. 80. 90. 92. 118. 120. 125. 133. 160. 168. 170.

368, 409, 563,

299. 341. 420.

chenstift. 159. 285.

Xanten, Canonichenstift. 123.

Millen, Probstei der Abtei Siegburg. 21. Förste, Wälder, Brücher. Aldendagenbrucg. 350. Ap. forestum. 339, 540. Arduenna, silua regia. 41. 308. Aspe. 184. 185. Bischovisholze. 231. Braclog. 22. Buchinverlo, 488. Burlo. 65. Cincelnhard, 229, 298. Cottenforst. 114. Dablonlo, 65. Dierlo, 102. Diusburg. 305. Dorla. 284. Davinvorst, 435. Fila. 114. Fledeglo, 306. Grevenbruck, 136. Grimerslo, 284. Halfbruch, 308. Hanepuze. 184. 185. Heissi, 6, 17. Hese, 290. Hesi, 64. Hornlo, 65. Howalde, 340. Huuil. 3. Iungendagenbrucg. 350. lunginvorst. 102. 308. Kaldovreholz, 350. Kuningesvorst. 136. Langlo. 65. Legurlo, 65. 171, 172, 188, 211, 233, 247, 255, Lomerholz. 350. 262. 266. 295. 317. 358. 362. 364. Moffet, 127, 306, Orclo, 65. Osninch, 310, 343, 554, Zülpich, Probstei der Abtei Siegburg. Otenforst, 214, 450. Ottarloun. 65. Puthem. 65. Rameshemeroherthi. 350. (H)renhem. 65. Salebûrse, 284, 336, Scheide, 284.

Senwald, 2, 4, Sitroth. 3. 5. Steenrewald, 127, 306. Strempeche, 490. Suboirt. 127. Suiftarbant, 2, 4, 8, Udelbruck, 136. Vethelgarde, 350. Uviti, Uviterowald. 56. 64. Vele. 164. 184. 185. Vunnilo, 65. Wagneswald, 64. Waltresholz, 350. Wardlo, 65. Wechamerlohun, 306. Wenaswald, 19, 26, 52, 64, Westerholz, 351. Wicheimulo, 127. Widehouwe, 184, 185, Wolckeshemeroholz, 350,

22. Flüsse, Bäche, stehende Wasser.

Achera. 214. 450.
Akara. 114.
Andrida. 186.
Anger. 521.
Argenbag. 103.
Armapa, Armefe, Arlepe. 5. 7. 24. 114.
164. 184. 185. 423. 549.
Bever, Bivera. 151.
Blancanbag. 103.
Boletrebischi. 103.
Burgbeki. 19.
Diapanbec. 11. 12. 13. 17.
Düssel. 205.
Elsa, Elz. 186.

Elsa, Elz. 186. Embiscara, Emscher. 97. 117. 162. 333.

Endert. 186. Erft, s. Arnapa. Farntrap. 52. Flea, Fleh. 477.

Gilbach, Gilibechi. 35.

Haarfluss. 114. I. n. Hanapha, Hannf. 212. Hennisbag, 103. Hesepe, Hesper. 44. 55. Horbach. 224. Inda, 101. Leatunia, Leithe. 97. 117. Lecca, Leck. 295. Melanhach, 10. Merhiechi, 103. Mosella, 229, 237, 562, Mosa, 473, Notarbiechi, 103. Olefa. 308. Orcuntrura, 212. Pleisa, 103. Podrebec, 52. Quirbeichi, Quirrenbach. 103. Renus. 205. 295. Rotenbahe. 214, 450, 483. Rura, ostrheinische Ruhr. 6. 7. 11. 12, 13, 19, 23, 26, 29, 97, 117, 162, 168, 205, westrheinische. 114. 212. Sieg. Siga. 214. 350. 450. 483. Stever, Stibirna. 18. Tugilesbachi. 162. Tycinus. 407. Tussale, 205. Urft. 212. Visbach. 184. 185. Wadelache, 229, 298. Waltivussena, 308.

Ysla, Issel. 115. 127. 295. 306. 23. Wort-Register.

Albergarium. 407. 528.
Arpenna. 66. 94.
Arrabona. 68.
Bivang. 52.
Bodenlen. 402.
Bosco (in) et in plano. 538.

Bosco (in) et in plano. 53 Bruel. 151. 152.

Wippere, Wupper. 423.

Worm, Wurm, 114, 151.

Budinc. 367.

Cambia, 12. Cambire, 412. Comervorst 330. Cominata, 334. Centenarius, 41. Centurio, 139. Coctum aurum, 48. Colc. 510. Conprehensio, 6. Côpeleweide, 164, 184, 185. Copplegrase. 458. Corimede, Kurmedum. 186. 378. 437. 466, 556, Cortile, 30. Curtile, 20, 22. Coturni, 529. Côweda, 341. Cyrotheca, 529. Dechine (decima). 439. Dominicum, 11, 14, 16. Duellum. 464. Duesuna, 414. Drysch. 567. Emina (vini). 188. Ewa (Fresonum), 65. Festuca, 127. Fodrum. 407. Furlanga. 48. Gebolzede, 550. Gewere, 186. Gildhalla. 542. Halla. 269. Hergewede, 415. Herewede, 458, 554. Hersture, 458, 554. Holtscara, 64.

Ius Burgense. 483. 506. Curie. 483.
Patrie. 483.
Kirsecampe. 233.
Lactilia mansa. 93.
Laizgut. 461. 558.
Lecnrůt. 461.

Lifzuet. 487. Linpat. 474. 475. Magaria. 487. Manewerc. 219. 400.

Holzmarchen, 430.

Hova plena. 7.

Inncus. 360.

Můltra 396. Mundaburdis, 73, 84. Murum (Moor), 151, 152, Naccum, 372. Natta. 360. Orkemscherf, 518. Pedagium. 562. Rigirzegheide, 433. Rothus, Rodus, 12, 13, 20,

Sagmarius, 41. Sala, 470, 554, 558.

Salemannus, 530 Salire, 554. Scara, 7. Scozwin, 186, 189, Selegůt, 253. Selihova, 14, 211, 253, Sellande, 189, 367. Sigil. 310. Singularitas, 457. Sinordi, 192.

Stopus, Staupus. 246. 411. 477. Salaritiaterra. 88, 94, 391, vinea, 66, 67. Usucapium, 470,

Uzfanc. 474. 475. Vangae. 308.

Venne, 567. Vestene, 483. Vůrgezimbre, 433.

Varhare, 378, 474, 475, 506, 556,

Warf. 433.

Waterscap. 3. Werlude, 164, 184, 185,

Werra, 448, 554, 564. Wilthan, 164, 212, 488, Wizzeht dinc. 433, 434.

Verzeichniss der Siegel - Abbildungen.

- 1. Siegel der Stadt Cöln auf der Urkunde Nr. 399.
- 2. Siegel Ludwig des Kindes auf der Urkunde Nr. 86. 3. Bleisiegel Heinrich III. an der Urkunde Nr. 175.
- 4. Bleisiegel des Bischofs Altfrid von Hildesheim an der Urk. Nr. 69.
- 5. Siegel des Erzbischofs Heribert von Coln auf der Urk. Nr. 141.
- 6. Siegel des Erzbischofs Anno II. + 1075. 7. Siegel des Erzbischofs Arnold II. + 1156.
- 8. Siegel des Erzbischofs Reinald, † 1167.
- 9. Siegel des Erzbischofe Philipp, † 1191.

ÖSTERREICHISCHE

